ترجمه وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة جلد ۸

مشخصات کتاب

سرشناسه:حرعاملی، محمدبن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰٤ق.

عنوان و نام پدیدآور: ترجمه وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه

تالیف: محمد بن الحسن الحر العاملی؛ تحقیق: محمدرضا الحسینی الجلالی / ترجمه: گروهی از محققین مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

مشخصات نشر دیجیتالی: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان ۱٤۰۰ ه ش

مشخصات ظاهری:۳۰ ج.

موضوع:احادیث شیعه -- قرن ۱۱ق.

موضوع:احادیث احکام

شناسه افزوده: متن عربی موسسه آل البیت علیهم السلام لاحیاء التراث(قم)

رده بندی کنگره:BP۱۳٥/ح٤ت۷ ی۱۳۰۰

رده بندی دیویی:۲۱۲/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی:۱۳۲۱٦۹۰

ص: ۱

اشارة

تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه

تالیف: محمد بن الحسن الحر العاملی

تحقیق: محمدرضا الحسینی الجلالی

ص: ۲

بسم الله الرحمن الرحیم

ص: ۳

ص: ٤

[تتمة کتاب الصلاة]

أَبْوَابُ صَلَاةِ الِاسْتِسْقَاءِ

۱- بَابُ اسْتِحْبَابِهَا وَ کَیْفِیَّتِهَا وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْکَامِهَا

اشارة

۱- بَابُ اسْتِحْبَابِهَا وَ کَیْفِیَّتِهَا وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْکَامِهَا(۱) ۱ بَابُ اسْتِحْبَابِهَا وَ کَیْفِیَّتِهَا وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْکَامِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز باران و کیفیت آن و مقداری از آداب آن

[رقم الحدیث الکلی: ۹۹۸۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۹۹۸۸- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ صَلَاةِ الِاسْتِسْقَاءِ فَقَالَ مِثْلُ صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ يُقْرَأُ فِيهَا وَ يُكَبَّرُ فِيهَا (كَمَا يُقْرَأُ وَ يُكَبَّرُ فِيهَا) (۳) يَخْرُجُ الْإِمَامُ فَيَبْرُزُ إِلَى مَكَانٍ نَظِيفٍ فِي سَكِينَةٍ وَ وَقَارٍ وَ خُشُوعٍ وَ مَسْكَنَةٍ وَ يَبْرُزُ مَعَهُ النَّاسُ فَيَحْمَدُ اللَّهَ وَ يُمَجِّدُهُ وَ يُثْنِي عَلَيْهِ وَ يَجْتَهِدُ فِي الدُّعَاءِ وَ يُكْثِرُ مِنَ التَّسْبِيحِ وَ التَّهْلِيلِ وَ التَّكْبِيرِ وَ يُصَلِّي مِثْلَ صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ رَكْعَتَيْنِ فِي دُعَاءٍ وَ مَسْأَلَةٍ وَ اجْتِهَادٍ فَإِذَا سَلَّمَ الْإِمَامُ قَلَبَ ثَوْبَهُ وَ جَعَلَ الْجَانِبَ الَّذِي عَلَى الْمَنْكِبِ الْأَيْمَنِ عَلَى الْمَنْكِبِ (٤) الْأَيْسَرِ وَ الَّذِي عَلَى الْأَيْسَرِ عَلَى الْأَيْمَنِ فَإِنَّ النَّبِيَّ ص كَذَلِكَ صَنَعَ.

****

ترجمه:

هشام بن حکم گوید: از امام صادق علیه السّلام دربارهٔ طلب نماز باران و کیفیّت آن پرسیدم.

فرمود: نماز طلب باران همانند نماز عید فطر و عید قربان است که نمازگزار در آن قرائت می کند و تکبیر می گوید؛ آن سان که در نماز عید قرائت می کند و تکبیر می گوید.

در این نماز امام جماعت، از خانه خارج می شود و در بیرون شهر در مکان پاکیزه ای با آرامش و وقار و فروتنی و شکستگی ظاهر می شود و مردم نیز با او بیرون می روند. آن گاه خداوند را حمد و سپاس گوید، تعظیم و ستایش نماید و در دعا می کوشد و بسیار تسبیح، تهلیل، تکبیر می گوید، و دو رکعت نماز مانند نماز عید با دعا و طلب حاجت و کوشش می گزارد، و چون امام سلام می دهد، لباس خود را برمی گرداند؛ به گونه ای که شانهٔ راست ردای او به شانهٔ چپش افتد و شانهٔ چپ ردایش بر شانهٔ راستش قرار گیرد؛ زیرا پیامبر صلّی اللّه علیه و اله نیز این گونه عمل می نمود.

[رقم الحديث الكلى: ۹۹۸۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

٩٩٨٩- ٢- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ يُونُسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ

١- -الباب ١ فيه ٨ أحاديث.-

٢- -الكافى ٣- ٤٦٢- ٢، التهذيب ٣- ١٤٩- ٣٢٣، و الاستبصار ١- ٤٥٢- ١٧٥٠.-

٣- -ليس فى التهذيب- هامش المخطوط-.-

٤- -كتب المصنّف على كلمة (المنكب) علامة نسخة.-

٥- الكافى ٣- ٤٦٢- ١.

فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ سُلَيْمَانَ جَمِيعاً عَنْ مُرَّةَ مَوْلَى (مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ) (١) قَالَ: صَاحَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ فِي الِاسْتِسْقَاءِ فَقَالَ لِيَ انْطَلِقْ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فَسَلْهُ مَا رَأْيُكَ فَإِنَّ هَؤُلَاءِ قَدْ صَاحُوا إِلَيَّ فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ لَهُ فَقَالَ لِي قُلْ لَهُ فَلْيَخْرُجْ قُلْتُ مَتَى يَخْرُجُ جُعِلْتُ فِدَاكَ قَالَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ- قُلْتُ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ يُخْرِجُ الْمِنْبَرَ ثُمَّ يَخْرُجُ يَمْشِي كَمَا يَمْشِي (٢) يَوْمَ الْعِيدَيْنِ- وَ بَيْنَ يَدَيْهِ الْمُؤَذِّنُونَ فِي أَيْدِيهِمْ عَنَزُهُمْ حَتَّى إِذَا انْتَهَى إِلَى الْمُصَلَّى يُصَلِّي بِالنَّاسِ رَكْعَتَيْنِ بِغَيْرِ أَذَانٍ وَ لَا إِقَامَةٍ ثُمَّ يَصْعَدُ الْمِنْبَرَ فَيَقْلِبُ رِدَاءَهُ فَيَجْعَلُ الَّذِي عَلَى يَمِينِهِ عَلَى يَسَارِهِ وَ الَّذِي عَلَى يَسَارِهِ عَلَى يَمِينِهِ ثُمَّ يَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ فَيُكَبِّرُ اللَّهَ مِائَةَ تَكْبِيرَةٍ رَافِعاً بِهَا صَوْتَهُ ثُمَّ يَلْتَفِتُ إِلَى النَّاسِ عَنْ يَمِينِهِ فَيُسَبِّحُ اللَّهَ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ رَافِعاً بِهَا صَوْتَهُ ثُمَّ يَلْتَفِتُ إِلَى النَّاسِ عَنْ يَسَارِهِ فَيُهَلِّلُ اللَّهَ مِائَةَ تَهْلِيلَةٍ رَافِعاً بِهَا صَوْتَهُ ثُمَّ يَسْتَقْبِلُ النَّاسَ فَيَحْمَدُ اللَّهَ مِائَةَ تَحْمِيدَةٍ ثُمَّ يَرْفَعُ يَدَيْهِ فَيَدْعُو ثُمَّ يَدْعُونَ فَإِنِّي لَأَرْجُو أَنْ لَا تَخِيبُوا قَالَ فَفَعَلَ فَلَمَّا رَجَعْنَا (٣) قَالُوا هَذَا مِنْ تَعْلِيمِ جَعْفَرٍ.

وَ

فِي رِوَايَةِ يُونُسَ (٤)

فَمَا رَجَعْنَا حَتَّى أَهَمَّتْنَا أَنْفُسُنَا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٥)

وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

غلام خالد گفت اهل مدینه بناله در آمده رفتند پیش محمّد بن خالد(فرماندار مدینه)و تقاضای طلب باران کردند. قرة گفت خالد بمن امر کرد که برو پیش حضرت صادق بگو نظر شما چیست اینها بناله و فغان پیش من آمده اند.مأموریت را انجام دادم فرمود بگو برای طلب باران خارج شود.عرض کردم چه وقت؟فرمود:روز دوشنبه.گفتم چکار بکند؟ فرمود منبر را بیرون ببرند بعد پیاده خارج می شود همان طوری که روز عید قربان و عید فطر میرود در جلو در او اذان گویان در حالی که نیزه کوتاهی شبیه عصا در دست دارند حرکت می کنند تا بجایگاه نماز برسند در آنجا دو رکعت نماز بدون اذان و اقامه می خواند بعد بالای منبر میرود ردای خود را چپه می پوشد طرف راست را بطرف چپ و طرف چپ را بطرف راست میپوشد رو بقبله می ایستد با صدای بلند صد تکبیر میگوید بعد متوجه جمعیت طرف راست خود شده با صدای بلند صد مرتبه سبحان الله. میگوید بعد متوجه جمعیت طرف چپ شده صد مرتبه لا اله الا الله. میگوید با صدای بلند سپس رو بمردم نموده صد مرتبه الحمد لله. میگوید بعد از آن دست بلند نموده دعا می کند مردم نیز دعا میکنند امیدوارم که ناامید نشوند. گفت همین کار را کرد وقتی برگشتیم مردم میگفتند این طریقه طلب باران را حضرت صادق داده.

[رقم الحديث الكلى: ٩٩٩٠ - رقم الحديث الباب: ٣]

۹۹۹۰- ۳- (٦) قَالَ الْكُلَيْنِيُّ وَ فِي رِوَايَةِ ابْنِ الْمُغِيرَةِ تُكَبِّرُ فِي صَلَاةِ الِاسْتِسْقَاءِ كَمَا تُكَبِّرُ فِي الْعِيدَيْنِ- فِي الْأُولَى سَبْعاً وَ فِي الثَّانِيَةِ خَمْساً وَ يُصَلِّي قَبْلَ الْخُطْبَةِ وَ يَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ وَ يَسْتَسْقِي وَ هُوَ قَاعِدٌ.

****

ترجمه:

در روایت ابن مغیره آمده است (امام علیه السّلام فرمود): امام جماعت، در نماز استسقاء مانند نماز دو عید در رکعت اوّل هفت مرتبه و در رکعت دوم پنج مرتبه تکبیر می گوید و نماز را پیش از خطبه به جا می آورد و قرائت را بلند می خواند و در حالی که نشسته است، طلب باران می کند.

ص: ٦

١- -فی التهذیب- خالد.-

٢- -فی التهذیب- یخرج- هامش المخطوط-.-

٣- -فی المصدر زیادة- [جاء المطر].-

٤- -الکافی ٣- ٤٦٢- ١ ذیل الحدیث ١.-

٥- -التهذیب ٣- ١٤٨- ٣٢٢.-

٦- -الکافی ٣- ٤٦٣- ٤.-

[رقم الحدیث الکلی: ۹۹۹۱ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۹۹۹۱- ٤- (١) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ صَالِحِ بْنِ السِّنْدِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ (رُزَيْقٍ عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ) (٢) عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَتَى قَوْمٌ رَسُولَ اللَّهِ ص فَقَالُوا لَهُ (٣) إِنَّ بِلَادَنَا قَدْ قُحِطَتْ (٤) فَادْعُ اللَّهَ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْنَا فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ص بِالْمِنْبَرِ فَأُخْرِجَ وَ اجْتَمَعَ النَّاسُ فَصَعِدَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ دَعَا وَ أَمَرَ النَّاسَ أَنْ يُؤَمِّنُوا الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

ابو العباس رزیق از امام صادق علیه السّلام روایت می کند که فرمود:گروهی نزد پیامبر اکرم صلّی الله علیه و آله و سلّم آمدند و عرض کردند:ای رسول خدا!سرزمین ما چند سال است که به خشکسالی گرفتار شده است.خدای تبارك و تعالی را بخوان تا برای ما بارانی فرو فرستد.پیامبر اکرم صلّی الله علیه و آله و سلّم دستور داد منبری در بیرون شهر بنهند.منبر به بیرون از شهر آورده شد و مردم اجتماع کردند.پیامبر بر منبر رفت و دعا کرد و به مردم دستور داد که آمین بگویند...

[رقم الحدیث الکلی: ۹۹۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۹۹۹۲- ۵- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ سُلَيْمَانَ بْنَ دَاوُدَ خَرَجَ مَعَ أَصْحَابِهِ ذَاتَ يَوْمٍ لِيَسْتَسْقِيَ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

حفص بن غیاث از امام صادق علیه السّلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: روزی حضرت سلیمان علیه السّلام با اصحاب خود برای طلبیدن باران و مراسم استسقاء از شهر بیرون رفت،...

[رقم الحدیث الکلی: ۹۹۹۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۹۹۹۳- ٦- (٦) قَالَ وَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يُصَلِّي الِاسْتِسْقَاءَ (۷) رَكْعَتَيْنِ وَ يَسْتَسْقِي وَ هُوَ قَاعِدٌ.

****

ترجمه:

امام باقر علیه السّلام فرمود: رسول خدا صلّی الله علیه و آله برای طلب باران دو رکعت نماز میکرد. و دعای استسقاء را نشسته میخواند...

[رقم الحدیث الکلی: ۹۹۹٤ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۹۹۹٤- ۷- (۸) وَ قَالَ: بَدَأَ بِالصَّلَاةِ قَبْلَ الْخُطْبَةِ وَ جَهَرَ بِالْقِرَاءَةِ.

****

ترجمه:

امام باقر علیه السّلام فرمود: رسول خدا صلّی الله علیه و آله برای طلب باران دو رکعت نماز میکرد. و دعای استسقاء را نشسته میخواند (یعنی بعد از خطبه). و نیز امام علیه السّلام (در ادامه موضوع) فرمود: آن حضرت نماز را پیش از خطبه میکرد. و در این نماز با صدای بلند قراءت را بجا می آورد....

[رقم الحدیث الکلی: ۹۹۹۵ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۹۹۹۵- ۸- (۹) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ظَرِیفٍ

۱- -الکافی ۸- ۲۱۷- ۲٦٦، أورد قطعة منه فی الحدیث ۱ من الباب ۹ من هذه الأبواب.-

۲- -فی المصدر- رزیق أبی العباس.-

۳- -فی المصدر- یا رسول اللّه.-

٤- -فی المصدر زیادة- و توالت السنون علینا.-

٥- -الفقيه ١- ٥٢٤- ١٤٩٠.-

٦- -الفقيه ١- ٥٣٥- ١٥٠٢.-

٧- -فی المصدر- للاستسقاء.-

٨- -الفقيه ١- ٥٣٥- ١٥٠٢.-

٩- -قرب الإسناد- ٥٤، أورده أيضا فی الحديث ٢١ من الباب ١٠ من أبواب صلاة العيد،.-

عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُلْوَانَ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يُكَبِّرُ فِی الْعِيدَيْنِ وَ الِاسْتِسْقَاءِ فِی الْأُولَی سَبْعاً وَ فِی الثَّانِيَةِ خَمْساً وَ يُصَلِّی قَبْلَ الْخُطْبَةِ وَ يَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ.

(١)

****

ترجمه:

علی عليه السّلام فرمود:روش رسول خدا صلّی الله عليه و آله و سلّم اين بود كه، برای نماز عيد فطر و قربان و نماز باران تكبير می گفت.در نماز اول هفت تكبير و در نماز دوم پنج تكبير،و نماز را قبل از خطبه و با قرائت بلند می خواند.

٢- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّوْمِ ثَلَاثاً وَ الْخُرُوجِ لِلِاسْتِسْقَاءِ يَوْمَ الثَّالِثِ وَ أَنْ يَكُونَ الْإِثْنَيْنِ أَوِ الْجُمُعَةَ

اشارة

(٢) ٢ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّوْمِ ثَلَاثاً وَ الْخُرُوجِ لِلِاسْتِسْقَاءِ يَوْمَ الثَّالِثِ وَ أَنْ يَكُونَ الْإِثْنَيْنِ أَوِ الْجُمُعَةَ

****

ترجمه:

باب مستحب است سه روز روزه و خارج شدن برای طلب باران روز سوم و اینکه روز دوشنبه و جمعه باشد

[رقم الحديث الكلى: ۹۹۹٦ - رقم الحديث الباب: ۱]

۹۹۹٦- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ حَمَّادٍ السَّرَّاجِ قَالَ: أَرْسَلَنِي مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَقُولُ: لَهُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ أَكْثَرُوا عَلَيَّ فِي الِاسْتِسْقَاءِ فَمَا رَأْيُكَ فِي الْخُرُوجِ غَداً فَقُلْتُ ذَلِكَ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ لِي قُلْ لَهُ لَيْسَ الِاسْتِسْقَاءُ هَكَذَا فَقُلْ لَهُ يَخْرُجُ فَيَخْطُبُ النَّاسَ وَ يَأْمُرُهُمْ بِالصِّيَامِ الْيَوْمَ وَ غَداً وَ يَخْرُجُ بِهِمْ يَوْمَ الثَّالِثِ وَ هُمْ صِيَامٌ قَالَ فَأَتَيْتُ مُحَمَّداً فَأَخْبَرْتُهُ بِمَقَالَةِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع- فَجَاءَ فَخَطَبَ النَّاسَ وَ أَمَرَهُمْ بِالصِّيَامِ كَمَا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع- فَلَمَّا كَانَ فِي الْيَوْمِ الثَّالِثِ أَرْسَلَ إِلَيْهِ مَا رَأْيُكَ فِي الْخُرُوجِ.

قَالَ وَ فِي غَيْرِ هَذِهِ الرِّوَايَةِ أَنَّهُ أَمَرَهُ أَنْ يَخْرُجَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ فَيَسْتَسْقِيَ

****

ترجمه:

حماد بن سراج گوید محمد بن خالد من را خدمت امام صادق (علیه السلام)فرستاد که عرض کنم مردم به من میگیند طلب باران کننظر شما در خروج فردا چگونه است خدمت امام عرض کردم

حضرت فرمود : بگو طلب باران اینگونه نیست به او بگو خارج شود وخطبه بخواند و امرشان کند به روزه ی امروز و فردا و روز سوم خار شود و آنها روزه باشند پیش محمد آمدم و فرمایش امام خبرش کردم آمد خطبه خواند و امر به روزه نمود همانگونه که امام فرموده بود وقتی روز سومشد کسی رافرستاد نظر شما در خروج چیست

در روایت دیگرامر به خروج نمود روز دوشنبه

[رقم الحديث الكلی: ۹۹۹۷ - رقم الحديث الباب: ۲]

۹۹۹۷- ۲- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِی عُيُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ الْمُفَسِّرِ عَنْ يُوسُفَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ وَ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَيَّارٍ عَنْ أَبَوَيْهِمَا عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْعَسْكَرِيِّ عَنْ آبَائِهِ عَنِ الرِّضَا ع فِی حَدِيثٍ أَنَّ الْمَطَرَ احْتَبَسَ فَقَالَ لَهُ الْمَأْمُونُ- لَوْ دَعَوْتَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فَقَالَ لَهُ الرِّضَا ع نَعَمْ قَالَ فَمَتَى تَفْعَلُ ذَلِکَ وَ كَانَ

ص: ۸

۱- -تقدم ما يدل على غسل الاستسقاء فی الحديث ۳ من الباب ۱ من الأغسال المسنونة، و تقدم ما يدلّ على كيفية صلاة العيدين (و صلاة الاستسقاء مثلهما) فی البابين ۷ و ۱۰ من أبواب صلاة العيد، و يأتی ما يدل على استحباب صلاة الاستسقاء و جملة من أحكامها فی الأبواب الآتية.-

۲- -الباب ۲ فيه حديثان.-

۳- -التهذيب ۳- ۱٤۸- ۳۲۰.-

٤- -عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ۲- ۱٦۷- ۱.-

يَوْمَ الْجُمُعَةِ- قَالَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ- فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص أَتَانِی الْبَارِحَةَ فِی مَنَامِی وَ مَعَهُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع- وَ قَالَ يَا بُنَيَّ انْتَظِرْ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ- فَابْرُزْ إِلَى الصَّحْرَاءِ وَ اسْتَسْقِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ سَيَسْقِيهِمْ إِلَى أَنْ قَالَ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ الْإِثْنَيْنِ خَرَجَ إِلَى الصَّحْرَاءِ وَ مَعَهُ الْخَلَائِقُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى الْخُرُوجِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ (۱) وَ أَمَّا الْخُرُوجُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَدْ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ عُمُوماً (۲) وَ هُوَ مَا دَلَّ عَلَى فَضْلِهِ وَ شَرَفِهِ وَ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ فِيهِ وَ اشْتِمَالِهِ عَلَى سَاعَةِ الْإِجَابَةِ.

****

ترجمه:

از حضرت عسگری حسن بن علی از پدر بزرگوارش علی بن محمد از پدر بزرگوارش محمد بن علی مروی است که فرمود چون مأمون حضرت رضا(علیه السّلام)را ولیعهد خود قرار داد باران آسمان حبس شد پس از این جهت بعضی حاشیه نشینان مجلس مأمون و دشمنان حضرت رضا(علیه السّلام)میگفتند که نظر کنید به بینید که چون علی بن موسی(علیهما السّلام)آمد و ولیعهد ما شد خدا باران را از ما حبس کرد و این خبر بمأمون رسید و بر او گران آمد بحضرت رضا(علیه السّلام)عرض کرد که باران از آسمان باز ایستاده است خدا را میخوانی و دعا میکنی که باران بباراند بر مردم حضرت رضا(علیه السّلام)فرمود بلی عرض کرد چه زمان این عمل را انجام دهی و در آن وقت روز جمعه بود حضرت فرمود در روز دو شنبه چه رسول خدا(صلّی الله علیه و آله)در شب گذشته بخواب من آمد و امیر المؤمنین(علیه السّلام)با او بود فرمود ای پسر من صبر کن تا روز دو شنبه و در آن روز با مردم بصحرا بشتابید و طلب باران کن بدرستی که حقتعالی باران بایشان عطا کند و مردم را خبر بده بآنچه حقتعالی بتو بنمایاند و مردم از حال خود آگاه نباشند تا اینکه علم مردم بفضل و مکان تو در نزد پروردگار تو زیاد شود پس چون که روز دوشنبه در آمد آن جناب در صبح آن روز روی بصحرا نهاد و خلائق بیرون آمدند

۳- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَحْوِيلِ الْإِمَامِ رِدَاءَهُ فِی الِاسْتِسْقَاءِ فَيَجْعَلُ مَا عَلَى الْيَمِينِ عَلَى الْيَسَارِ وَ بِالْعَكْسِ

اشارة

(۳) ۳ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَحْوِيلِ الْإِمَامِ رِدَاءَهُ فِی الِاسْتِسْقَاءِ فَيَجْعَلُ مَا عَلَى الْيَمِينِ عَلَى الْيَسَارِ وَ بِالْعَكْسِ

****

ترجمه:

باب اما م در نماز باران عبا را وارونه کند و طرف راست به چپ و چپ به راست باشد

[رقم الحدیث الکلی: ۹۹۹۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۹۹۹۸- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ فِي الِاسْتِسْقَاءِ قَالَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ يَقْلِبُ رِدَاءَهُ الَّذِي عَلَى يَمِينِهِ فَيَجْعَلُهُ عَلَى يَسَارِهِ وَ الَّذِي عَلَى يَسَارِهِ عَلَى يَمِينِهِ وَ يَدْعُو اللَّهَ فَيَسْتَسْقِي.

****

ترجمه:

ابو عبد اللّه صادق (علیه السّلام) گفت: امام باید دو رکعت نماز بخواند و بعد از نماز، ردائی که بر شانهٔ خود پیچیده چپ و راست نماید: یعنی آن طرف ردا را که بر دوش راست خود دارد، روی دوش چپ بیفکند و آن

طرف دیگر که بر دوش چپ دارد، روی دوش راست بیفکند. امام باید دعا و نیایش کند و تقاضای باران کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۹۹۹۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۹۹۹۹- ۲- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ السِّنْدِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الصَّيْرَفِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ تَحْوِيلِ النَّبِيِّ ص رِدَاءَهُ إِذَا اسْتَسْقَى قَالَ عَلَامَةٌ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ أَصْحَابِهِ يُحَوِّلُ الْجَدْبُ خِصْباً.

۱- -تقدم فی الحدیث ۲ من الباب ۱ من هذه الأبواب.-

۲- -تقدم فی البابین ٤۰ و ٤۱ من أبواب صلاة الجمعة.-

۳- -الباب ۳ فیه ٤ أحادیث.-

٤- -التهذیب ۳- ۱٤۸- ۳۲۱.-

٥- -التهذیب ۳- ۱٥۰- ۳۲٤.-

مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی رَفَعَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۱) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ سُئِلَ الصَّادِقُ ع وَ ذَکَرَ الْحَدِیثَ (۲).

****

ترجمه:

محمّد بن یحیی در روایت مرفوعه ای گوید: از امام صادق علیه السّلام از علّت برگردانیدن رسول خدا صلّی اللّه علیه و اله عبای خود را در هنگام نماز استسقاء پرسیدند.

فرمود: از این جهت که علامتی میان او و اصحابش باشد، که خشکسالی به فراخی و سرسبزی دگرگون شد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۰۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۰۰۰- ۳- (۳) وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّلْتِ الْقُمِّیِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ عِیَاضٍ اللَّیْثِیِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص کَانَ إِذَا اسْتَسْقَی یَنْظُرُ إِلَی السَّمَاءِ وَ یُحَوِّلُ رِدَاءَهُ عَنْ یَمِینِهِ إِلَی یَسَارِهِ وَ عَنْ (٤) یَسَارِهِ إِلَی یَمِینِهِ قَالَ قُلْتُ: لَهُ مَا مَعْنَی ذَلِکَ قَالَ عَلَامَةٌ بَیْنَهُ وَ بَیْنَ أَصْحَابِهِ یُحَوَّلُ الْجَدْبُ خِصْباً.

****

ترجمه:

جعفر بن محمد از پدرشان علیهم السلام روایت می‌کند که فرمود: رسول خدا صلّی اللَّه علیه و آله و سلم هر گاه طلب باران می کردند به آسمان نگریسته و عباء خود را از راست به چپ و از چپ به راست تغییر می دادند راوی می گوید: عرض کردم: مقصود آن سرور از این کار چه بود؟ فرمود: این کار علامتی میان ایشان و اصحابشان بود و این که خشکی و قحطی به بارندگی و حاصلخیزی مبدّل می گردد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۰۱ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۰۰۱- ٤- (٥) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوَيْهِ عَنْ عَمِّهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْقَاسِمِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ لِأَيِّ عِلَّةٍ حَوَّلَ رَسُولُ اللَّهِ ص فِي صَلَاةِ الِاسْتِسْقَاءِ رِدَاءَهُ الَّذِي عَلَى يَمِينِهِ عَلَى يَسَارِهِ وَ الَّذِي عَلَى يَسَارِهِ عَلَى يَمِينِهِ قَالَ أَرَادَ بِذَلِكَ تَحَوُّلَ الْجَدْبِ خِصْباً.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٦).

****

ترجمه:

ابن ابی عمیر از کسی که برایش ذکر کرده از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند که از ایشان پرسیدم به چه علتی رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در نماز طلب باران قسمتی از عباء خود را در راست بود به چپ و آن قسمت که در چپ بود را به راست برمی‌گرداند؟ فرمود: با این کار تغییر و تبدیل خشکی به حاصلخیزی را قصد می‌کرد. -

٤-بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِسْقَاءِ فِي الصَّحْرَاءِ لَا فِي الْمَسْجِدِ إِلَّا بِمَكَّةَ

اشارة

٤- (٧) بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِسْقَاءِ فِی الصَّحْرَاءِ لَا فِی الْمَسْجِدِ إِلَّا بِمَکَّةَ

****

ترجمه:

باب مستحب است طلب باران در صحرا نه در مسجد مگر در مکه

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۰۲ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۰۰۲- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ

۱- -الکافی ۳- ٤٦٣- ۳.-

۲- -الفقیه ۱- ٥۳٥- ۱٥۰۳.-

۳- -علل الشرائع- ۳٤٦- ۱ الباب ٥٥.-

٤- -فی المصدر- و من.-

٥- -علل الشرائع- ۳٤٦- ۲ الباب ٥٥.-

٦- -تقدم فی الباب ۱ من هذه الأبواب.-

۷- -الباب ٤ فیه حدیث واحد.-

۸- -التهذیب ۳- ۱٥۰- ۳۲٥.-

مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الْبَرْقِیِّ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ أَبِی الْبَخْتَرِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیٍّ ع أَنَّهُ قَالَ: مَضَتِ السُّنَّةُ أَنَّهُ لَا یُسْتَسْقَی إِلَّا بِالْبَرَارِی حَیْثُ یَنْظُرُ النَّاسُ إِلَی السَّمَاءِ وَ لَا یُسْتَسْقَی فِی الْمَسَاجِدِ إِلَّا بِمَکَّةَ.

وَ رَوَاهُ الْحِمْیَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِی الْبَخْتَرِیِّ (۱)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۲).

****

ترجمه:

امیرالمؤمنین علیه السلام فرموده است: سنّت بر این قرار گرفت که فقط در صحراها می‌توان طلب باران کرد جایی که مردم به آسمان بنگرند و نیز در هیچ مسجدی جز در مکّه نمی‌توان طلب باران کرد.

۵- بَابُ أَنَّ الْخُطْبَةَ فِی الِاسْتِسْقَاءِ بَعْدَ الصَّلَاةِ وَ اسْتِحْبَابِ الْجَهْرِ فِیهَا بِالْقِرَاءَةِ

اشارة

(۳) ۵ بَابُ أَنَّ الْخُطْبَةَ فِی الِاسْتِسْقَاءِ بَعْدَ الصَّلَاةِ وَ اسْتِحْبَابِ الْجَهْرِ فِیهَا بِالْقِرَاءَةِ

****

ترجمه:

باب خطبه در طلب باران بعد از نماز و مستحب است قرائت با صدای بلند باشد

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۰۰۳- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرٍ أَوْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ ع أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص صَلَّى لِلاسْتِسْقَاءِ رَكْعَتَيْنِ وَ بَدَأَ بِالصَّلَاةِ قَبْلَ الْخُطْبَةِ وَ كَبَّرَ سَبْعاً وَ خَمْساً وَ جَهَرَ بِالْقِرَاءَةِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (٥).

****

ترجمه:

جدم رسول خدا صلوات اللّه علیه دو رکعت نماز استسقاء خواند: ایراد خطبه بعد از نماز انجام گرفت. و در رکعت اول هفت نوبت اللّه اکبر و در رکعت دوم پنج نوبت اللّه اکبر گفت و حمد و سورهٔ نماز را با صدای بلند قرائت کرد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۰٤ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۰۰٤- ۲- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ

ص: ۱۱

۱- -قرب الإسناد- ٦٤.-

۲- -تقدم فی البابین ۱ و ۲ من هذه الأبواب.-

۳- -الباب ٥ فیه حدیثان.-

٤- -التهذیب ۳- ۱٥۰- ۳۲٦، و الاستبصار ۱- ٤٥۱- ۱۷٤۸.-

٥- -تقدم فی الباب ۱ من هذه الأبواب. و تقدم ما یدلّ علی تاخیر الخطبتین فی الباب ۱۱ و علی الجهر فی القراءة فی الباب ۳۲ من أبواب صلاة العید.-

٦- -التهذيب ٣- ١٥٠- ٣٢٧، و الاستبصار ١- ٤٥١- ١٧٤٩.-

أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْخُطْبَةُ فِی الِاسْتِسْقَاءِ قَبْلَ الصَّلَاةِ وَ تُكَبِّرُ فِی الْأُولَی سَبْعاً وَ فِی الْأُخْرَی خَمْساً.

قَالَ الشَّیْخُ الْعَمَلُ عَلَی الرِّوَایَةِ الْأُولَی وَ هَذِهِ الرِّوَایَةُ شَاذَّةٌ مُخَالِفَةٌ لِإِجْمَاعِ الطَّائِفَةِ الْمُحِقَّةِ وَ اسْتَدَلَّ بِمَا مَرَّ (١) وَ مَا دَلَّ عَلَی مُسَاوَاتِهَا لِصَلَاةِ الْعِیدِ (٢) أَقُولُ: وَ یَحْتَمِلُ الْحَمْلُ عَلَی التَّقِیَّةِ لِمَا مَرَّ مِنْ أَنَّ عُثْمَانَ كَانَ یُقَدِّمُ الْخُطْبَةَ عَلَی صَلَاةِ الْعِیدِ (٣) أَوْ عَلَی الْجَوَازِ هُنَا.

****

ترجمه:

در روایت ابن مغیره آمده است (امام علیه السّلام فرمود): امام جماعت، در نماز استسقاء مانند نماز دو عید در رکعت اوّل هفت مرتبه و در رکعت دوم پنج مرتبه تکبیر می گوید و نماز را پیش از خطبه به جا می آورد....

٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّسْبِیحِ عِنْدَ سَمَاعِ صَوْتِ الرَّعْدِ وَ كَرَاهَةِ الْإِشَارَةِ إِلَی الْمَطَرِ وَ الْهِلَالِ وَ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ عِنْدَ نُزُولِ الْغَیْثِ

اشارة

(٤) ٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّسْبِیحِ عِنْدَ سَمَاعِ صَوْتِ الرَّعْدِ وَ كَرَاهَةِ الْإِشَارَةِ إِلَی الْمَطَرِ وَ الْهِلَالِ وَ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ عِنْدَ نُزُولِ الْغَیْثِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن سبخان الله گفتن وقت شنیدن صدای رعد و ناپسند بودن اشاره به باران و هلال و مستحب بودن دعا وقت نزول باران

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۰۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۰۰۵- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ رُوِیَ أَنَّ الرَّعْدَ صَوْتُ مَلَکٍ أَکْبَرَ مِنَ الذُّبَابِ وَ أَصْغَرَ مِنَ الزُّنْبُورِ فَیَنْبَغِی لِمَنْ سَمِعَ صَوْتَ الرَّعْدِ أَنْ یَقُولَ سُبْحَانَ مَنْ یُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَ الْمَلَائِکَةُ مِنْ خِیفَتِهِ.

****

ترجمه:

در روایات آمده است: رعد صدای فرشته ای است بزرگتر از مگس و کوچکتر از زنبور، و کسی که صدای رعد را می شنود شایسته است این ذکر را بخواند:«سبحان من یسبّح الرّعد بحمده و الملائکة من خیفته» یعنی: منزّه است و تنزیه میکنم خدائی را که رعد با حمد او، تسبیح او می کند. یا تسبیح و تحمید او می کند و فرشتگان نیز از خشیت او تسبیح و تحمید میکنند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۰۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۰۰۶- ۲- (۶) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْعَدَةَ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَا تُشِیرُوا إِلَی الْمَطَرِ وَ لَا إِلَی الْهِلَالِ فَإِنَّ اللَّهَ یَکْرَهُ ذَلِکَ.

۱- -مر فی الحدیث ۱ من نفس الباب.-

٢- -تقدم فی الحدیث ١، ٢ من الباب ١ من هذه الأبواب.-

٣- -تقدم تقدیم الخطبة فی الحدیث ٣ من الباب ١٥ من أبواب صلاة الجمعة.-

٤- -الباب ٦ فیه حدیثان.-

٥- -الفقیه ١- ٥٢٦- ١٤٩٨.-

٦- -الکافی ٨- ٢٤٠- ٣٢٦ ذیل الحدیث ٣٢٦، الحدیث طویل تاتی قطعة من صدره فی الحدیث ١ من الباب ٨ من هذه الأبواب.-

وَ رَوَاهُ الْحِمْیَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ (١)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی الْحُکْمِ الْأَخِیرِ فِی الدُّعَاءِ (٢).

****

ترجمه:

از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: به باران و ماه نو ماه اشاره نکنید زیرا خداوند این کار را ناپسند می‌داند. -

نظرعلامه در بحار زیل حدیث

بیان

یحتمل أن یکون المراد الإشاره علی وجه التعجب کما یقال ما أحسن هذا الهلال و ما أغزر هذا المطر فإنه ینبغی أن یشتغل عندهما بالذکر و الدعاء أو المراد الإشاره و التوجه إلیهما حاله الدعاء بل ینبغی أن یستقبل القبله و یدعو و قد مر الکلام فیه.

**[ترجمه]شاید مقصود اشاره به صورت تعجب و اظهار شگفتی است چناچه گفته شود: عجب خوب ماه نوی است! یا عجب باران پرباری است! زیرا در موقع باران و دیدن هلال ماه سزاوار است

به ذکر و دعا پرداخت. یا مقصود اشاره و رو کردن بدان‌ها در هنگام دعا باشد، که درست نیست، بلکه شایسته است رو به قبله کرده و دعا کند. و در این باره سخن گفته شد.

۷- بَابُ وُجُوبِ التَّوْبَةِ وَ الْإِقْلَاعِ عَنِ الْمَعَاصِی وَ الْقِیَامِ بِالْوَاجِبَاتِ عِنْدَ الْجَدْبِ وَ غَیْرِهِ

اشارة

(۳) ۷ بَابُ وُجُوبِ التَّوْبَةِ وَ الْإِقْلَاعِ عَنِ الْمَعَاصِی وَ الْقِیَامِ بِالْوَاجِبَاتِ عِنْدَ الْجَدْبِ وَ غَیْرِهِ

****

ترجمه:

باب واجب بودن توبه و جداشدن از گناهان و انجام واجبات وقت نیامدن باران وغیر آن

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۰۰۷- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ کَثِیرٍ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: إِذَا فَشَتْ أَرْبَعَةٌ ظَهَرَتْ أَرْبَعَةٌ إِذَا فَشَا الزِّنَا کَثُرَتِ (٥) الزَّلَازِلُ وَ إِذَا أُمْسِکَتِ الزَّکَاةُ هَلَکَتِ الْمَاشِیَةُ وَ إِذَا جَارَ الْحُکَّامُ فِی الْقَضَاءِ أُمْسِکَ الْقَطْرُ مِنَ السَّمَاءِ وَ إِذَا خُفِرَتِ الذِّمَّةُ نُصِرَ الْمُشْرِکُونَ عَلَی الْمُسْلِمِینَ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ أَیْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ کَثِیرٍ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

عبد الرحمن از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند که فرمود: هرگاه چهار چیز رواج پیدا کند، چهار چیز ظاهر می‌شود: هرگاه زنا منتشر شود زلزله ظاهر می‌شود، و هرگاه زکات مال پرداخت نشود چهارپایان هلاک می‌شوند، و هرگاه حاکمان در قضاوت ظلم و ستم پیشه کنند باران از آسمان قطع می‌شود، و هرگاه عهد و پیمان‌ها شکسته شود مشرکان بر مسلمانان پیروز می‌شوند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۰۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۰۰۸- ۲- (۷) وَ عَنِ النَّبِیِّ ص أَنَّهُ قَالَ: إِذَا غَضِبَ اللَّهُ عَلَی أُمَّةٍ ثُمَّ لَمْ یُنْزِلْ بِهَا الْعَذَابَ غَلَتْ أَسْعَارُهَا وَ قَصُرَتْ أَعْمَارُهَا وَ لَمْ تَرْبَحْ تُجَّارُهَا وَ لَمْ تَزْکُ ثِمَارُهَا وَ لَمْ تَغْزُرْ أَنْهَارُهَا وَ حَبَسَ اللَّهُ عَنْهَا أَمْطَارَهَا وَ سَلَّطَ عَلَیْهَا أَشْرَارَهَا.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ أَیْضاً مُرْسَلًا (۸)

۱- -قرب الإسناد- ۳٦.-

۲- -تقدم فی الباب ۲۳ من أبواب الدعاء.-

۳- -الباب ۷ فیه حدیثان.-

٤- -الفقیه ۱- ٥۲٤- ۱٤۸۸، أخرجه عن الکافی و الفقیه و الخصال نحوه فی الحدیث ٥ من الباب ٤۱ من أبواب الأمر و النهی و ما یناسبهما.-

٥- -فی المصدر- ظهرت.-

٦- -التهذیب ۳- ۱٤۷- ۳۱۸.-

۷- -الفقیه ۱- ٥۲٤- ۱٤۸۹.-

۸- -التهذیب ۳- ۱٤۸- ۳۱۹.-

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۱).

****

ترجمه:

هرگاه خداوند متعال بر مردمی خشم بگیرد و بر ایشان عذاب نفرستد، اجناس آنهاگران و عمرشان کوتاه می شود، بازرگانان آنها سود نمی برند، میوه هایشان سالم نمی ماند، رودخانه های آنها پر آب نمی گردد، باران از آنها دریغ می شود و بَدان آنان بر ایشان مسلّط می گردند.

۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْقِیَامِ فِی الْمَطَرِ أَوَّلَ مَا یَمْطُرُ

اشارة

(۲) ۸ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْقِیَامِ فِی الْمَطَرِ أَوَّلَ مَا یَمْطُرُ

****

ترجمه:

باب مستحب است ایستادن در باران اول بارش

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۰۹ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۰۰۹- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْعَدَةَ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: کَانَ عَلِیٌّ ع یَقُومُ فِی الْمَطَرِ أَوَّلَ مَا یَمْطُرُ حَتَّی یَبْتَلَّ رَأْسُهُ وَ لِحْیَتُهُ وَ ثِیَابُهُ فَقِیلَ لَهُ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ الْکِنَّ الْکِنَّ (٤) فَیَقُولُ إِنَّ هَذَا مَاءٌ قَرِیبُ الْعَهْدِ بِالْعَرْشِ ثُمَّ أَنْشَأَ یُحَدِّثُ فَقَالَ إِنَّ تَحْتَ الْعَرْشِ بَحْراً فِیهِ مَاءٌ یُنْبِتُ أَرْزَاقَ الْحَیَوَانَاتِ فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ یُنْبِتَ بِهِ مَا یَشَاءُ لَهُمْ رَحْمَةً مِنْهُ لَهُمْ

أَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ فَمَطَرَهُ مَا شَاءَ مِنْ سَمَاءٍ إِلَى سَمَاءٍ حَتَّى يَصِيرَ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا (فِيمَا أَظُنُّ) (٥) فَيُلْقِيَهُ إِلَى السَّحَابِ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيِّ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ (٦)

وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ (٧).

ص: ١٤

١- -يأتي في الباب ٤١ من أبواب الأمر و النهي و ما يناسبهما.-

٢- -الباب ٨ فيه حديث واحد.-

٣- -الكافي ٨- ٢٣٩- ٣٢٦، الحديث طويل تقدمت قطعة من ذيله في الحديث ٢ من الباب ٦ من هذه الأبواب.-

٤- -الكن- البيت و الستر. (لسان العرب ١٣- ٣٦٠).-

٥- -ما بين القوسين لم يرد في غير الكافي، و هو مشوش في الأصل.-

٦- -علل الشرائع- ٤٦٣- ٨.-

٧- -قرب الإسناد- ٣٥.-

****

ترجمه:

امام ششم علیه السّلام فرمودند که: شیوه علی علیه السّلام بود که در نخست باران می‌ایستاد تا سر و ریش و جامه هایش خیس می‌شدند و به او گفته می‌شد: یا امیر المؤمنین، سرپناهی بجوی، سرپناهی بجوی، می‌فرمود: این آب با عرش قریب العهد است، سپس آغاز حدیث می‌کرد و می- فرمود: راستی زیر عرش دریائی است که روزی جانداران در آن است، و چون خدا از لطف خود

خواهد هر چه خواست او است برایشان رویاند؛ بدو وحی کند و ببارد بدان چه او خواهد از آسمانی تا برسد به آسمان دنیا- ....

۹- بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ لِلِاسْتِصْحَاءِ عِنْدَ زِيَادَةِ الْأَمْطَارِ وَ خَوْفِ الضَّرَرِ

اشارة

(۱) ۹ بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ لِلِاسْتِصْحَاءِ عِنْدَ زِيَادَةِ الْأَمْطَارِ وَ خَوْفِ الضَّرَرِ

****

ترجمه:

باب مستحب است دعا برای کم شدن ابر ها وقت زیاد شدن باران و ترس ضرر

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۰۱۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۰۱۰- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ صَالِحِ بْنِ السِّنْدِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ رُزَيْقٍ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثِ اسْتِسْقَاءِ النَّبِيِّ ص قَالَ فَجَاءَ أُولَئِكَ النَّفَرُ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ- ادْعُ لَنَا اللَّهَ أَنْ يَكُفَّ عَنَّا السَّمَاءَ فَقَدْ كِدْنَا أَنْ نُغْرَقَ فَاجْتَمَعَ النَّاسُ فَدَعَا النَّبِيُّ ص فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ أَسْمِعْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنَّ كُلَّ مَا تَقُولُ لَيْسَ نَسْمَعُ فَقَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَ لَا عَلَيْنَا اللَّهُمَّ صُبَّهَا فِي بُطُونِ الْأَوْدِيَةِ وَ نَبَاتِ الشَّجَرِ وَ حَيْثُ يَرْعَى أَهْلُ الْوَبَرِ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا رَحْمَةً وَ لَا تَجْعَلْهَا عَذَاباً.

****

ترجمه:

زریق به زبیر خلقانی از امام صادق علیه السّلام نقل کرد که آن حضرت فرمود ..... و همان افراد با بزرگانشان به نزد پیامبر صلّی اللّه علیه و اله آمدند و عرض کردند:ای رسول خدا از خداوند بخواه که آسمان را از ما بازدارد،زیرا نزدیك است که غرق شویم،پس بار دیگر مردم گرد آمدند و پیامبر صلّی اللّه علیه و اله دعا فرمود و به آنان فرمان داد که آمین گویند،سپس مردی به حضرت عرض کرد:ای رسول خدا،آگاهمان کن که آنچه تو فرمودی نشنیدیم.حضرت فرمود: بگویید:پروردگارا برگردانندهٔ[خطر]از ما باش نه بر ما،پروردگارا،آن[باران]را در بستر رودخانه ها و در نهالستانها و هرجا که بادیه نشینان گله می چرانند،جاری کن.پروردگارا آن را مایهٔ رحمت قرار بده و[سایهٔ]عذاب مگردان.

۱۰- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الِاسْتِسْقَاءِ بِالْأَنْوَاءِ

اشارة

(۳) ۱۰ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الِاسْتِسْقَاءِ بِالْأَنْوَاءِ

****

ترجمه:

باب جایز نبودن طلب باران به «أنواء» (یعنی از نجوم آسمان).

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۱۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۰۱۱- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي مَعَانِي الْأَخْبَارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ زِيَادِ بْنِ جَعْفَرٍ الْهَمَذَانِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حُمْرَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: ثَلَاثَةٌ مِنْ عَمَلِ الْجَاهِلِيَّةِ الْفَخْرُ بِالْأَنْسَابِ وَ الطَّعْنُ بِالْأَحْسَابِ وَ الِاسْتِسْقَاءُ بِالْأَنْوَاءِ.

أَقُولُ: نَقَلَ الصَّدُوقُ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ (٥) قَالَ كَانَتِ الْعَرَبُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ

۱- -الباب ۹ فيه حديث واحد.-

۲- -الكافی ۸- ۲۱۷- ۲٦٦، أورد صدره فی الحديث ٤ من الباب ۱ من هذه الأبواب.-

۳- -الباب ۱۰ فيه حديث واحد.-

٤- -معانی الأخبار- ۳۲٦- ۱، و أورده فی الحديث ۷ من الباب ۷۵ من أبواب جهاد النفس.-

۵- -معانی الأخبار- ۳۲٦- ۱.-

إِذَا سَقَطَ نَجْمٌ وَ طَلَعَ آخَرُ قَالُوا لَا بُدَّ أَنْ يَكُونَ عِنْدَ ذَلِکَ رِيَاحٌ وَ مَطَرٌ فَيَنْسُبُونَ كُلَّ غَيْثٍ يَكُونُ عِنْدَ ذَلِکَ إِلَى النَّجْمِ الَّذِی سَقَطَ حِينَئِذٍ فَيَقُولُونَ مُطِرْنَا بِنَوْءِ الثُّرَيَّا أَوِ الدَّبَرَانِ وَ نَحْوِ ذَلِکَ انْتَهَى وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی آدَابِ السَّفَرِ فِی أَحَادِيثِ النُّجُومِ (۱).

****

ترجمه:

در معانی الاخبار بسند خود از امام باقر عليه السّلام روايت كرده كه سه چيز از عادات جاهليت است فخر بنسب،طعن در حسب،و باران خواستن بانواء. (يعنی از نجوم آسمان).

صدوق-ره-گفته:بسندی كه جمعی دانشمندان گفته اند انواء ۲۸ ستاره اند كه مطالع آنها در دوره سال از چهار فصل معروف است در هر ۱۳ شب يكی غروب كند و ديگری در برابرش طلوع كند،و هر دو معلوم و نامدارند و در يك سال بگردند و باز ستاره نخست با سال نو برآيد،و عرب ميگفتند چون ستاره از آنها غروب كند و ديگری برآيد ناچار باران و بادی بيايد،و هر بارانی را وابسته بدان ستاره دانستند كه غروب كرده و ميگفتند ما بنوء ثريا،و يا دبران،و يا سماك باران داريم،و همچنين

سائر ستاره ها،و آن را نوء گفتند،چون بسقوط یکی در مغرب دیگری در مشرق برآید،و نائی هر چیزیست که بسنگینی برخیزد و خدا فرمود «سنگین بار میکرد شتران نیرومند را»٧٦-القصص».

ص: ١٦

١- -یأتی فی الحدیث ١٠ من الباب ١٤ من أبواب آداب السفر الی الحجّ و غیره.-

أَبْوَابُ نَافِلَةِ شَهْرِ رَمَضَانَ

١- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ مِائَةِ رَكْعَةٍ لَيْلَةَ تِسْعَ عَشْرَةَ وَ مِائَةِ رَكْعَةٍ لَيْلَةَ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ مِنْهُ وَ مِائَةِ رَكْعَةٍ لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ وَ الْإِكْثَارِ فِيهَا مِنَ الْعِبَادَةِ

اشارة

(١) ١ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ مِائَةِ رَكْعَةٍ لَيْلَةَ تِسْعَ عَشْرَةَ وَ مِائَةِ رَكْعَةٍ لَيْلَةَ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ مِنْهُ وَ مِائَةِ رَكْعَةٍ لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ وَ الْإِكْثَارِ فِيهَا مِنَ الْعِبَادَةِ

****

ترجمه:

باب مستحب است در شب نوزدهم /شب بیست و یکم /و شب بیست و سوم صد رکعت نماز خواندن وزیاد در آنها عبادت کند

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠١٢ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٠١٢- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ سُلَيْمَانَ الْجَعْفَرِيِّ قَالَ: قَالَ أَبُو الْحَسَنِ ع صَلِّ لَيْلَةَ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ وَ لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ مِائَةَ رَكْعَةٍ تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سُلَيْمَانَ الْجَعْفَرِيِّ (٣)

مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ (٤).

وَ فِي الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبَانٍ عَنِ الْحُسَيْنِ (٥) بْنِ سَعِيدٍ مِثْلَهُ (٦)

ص: ١٧

١- -الباب ١ فيه ١٠ أحاديث.-

٢- -الكافي ٤- ١٥٥- ٤.-

٣- -في الفقيه- سليمان بن الجعفري.-

٤- -الفقيه ٢- ١٥٦- ٢٠١٩.-

٥- -في الخصال- الحسن.-

٦- -الخصال- ٥١٩- ٦.-

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ (١) بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مِهْرَانَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحَسَنِ (٢) الْمَرْوَزِيِّ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنِ الْجَعْفَرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ الْعَبْدَ الصَّالِحَ ع يَقُولُ وَ ذَكَرَ نَحْوَهُ.

****

ترجمه:

سلیمان جعفری گوید: امام کاظم علیه السّلام فرمود:

در شب بیست و یکم و شب بیست و سوم صد رکعت نماز بخوان که در هر رکعت از آن ده مرتبه سوره توحید را باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۰۱۳- ۲- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: قَالَ لِي (أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع) (٤)

صَلِّ فِي لَيْلَةِ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ- وَ لَيْلَةِ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ مِنْ رَمَضَانَ- فِي كُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا إِنْ قَوِيتَ عَلَى ذَلِكَ مِائَةَ رَكْعَةٍ سِوَى الثَّلَاثَةَ عَشَرَ وَ اسْهَرْ فِيهِمَا حَتَّى تُصْبِحَ فَإِنَّهُ يُسْتَحَبُّ أَنْ تَكُونَ فِي صَلَاةٍ وَ دُعَاءٍ وَ تَضَرُّعٍ فَإِنَّهُ يُرْجَى أَنْ تَكُونَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ فِي إِحْدَاهُمَا وَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ فَقُلْتُ لَهُ كَيْفَ هِيَ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ قَالَ الْعَمَلُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْعَمَلِ فِي أَلْفِ شَهْرٍ وَ لَيْسَ فِي هَذِهِ الْأَشْهُرِ لَيْلَةُ الْقَدْرِ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

سماعه خبر داد که او گفت:به من فرمود[ظاهرا امام صادق علیه السّلام]:اگر توانایی داشتی در هریك از دو شب بیست و یك و بیست و سه ماه رمضان غیر از سیزده رکعت[نماز مغرب و عشا و نافلهٔ آن دو]،صد رکعت نماز بخوان،و در آن دو شب بیدار باش تا اینکه به بامداد درآیی،و این شب زنده داری بهتر است که همراه با نماز و راز و نیاز باشد،زیرا امید است که شب قدر یکی از این دو شب باشد و«شب قدر بهتر از هزار ماه است»[قدر : آیهٔ ۳].

به او عرض کردم:چگونه آن بهتر از هزار ماه است ؟فرمود:عمل در آن شب بهتر از عمل در هزار ماه است.و شب قدر در این ماهها نیست

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۱٤ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۰۱٤- ۳- (٥) وَ عَنْهُ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيٍّ يَعْنِي ابْنَ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ لَهُ أَبُو بَصِيرٍ- اللَّيْلَةُ الَّتِي يُرْجَى فِيهَا مَا يُرْجَى فَقَالَ فِي إِحْدَى وَ عِشْرِينَ (وَ) (٦) ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ- إِلَى أَنْ قَالَ فَاطْلُبْهَا فِي إِحْدَى وَ ثَلَاثٍ وَ صَلِّ فِي كُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا مِائَةَ رَكْعَةٍ وَ أَحْيِهِمَا إِنِ اسْتَطَعْتَ الْحَدِيثَ.

ص: ۱۸

۱- -التهذیب ۳- ٦۱- ۲۱۰، و الاستبصار ۱- ٤٦۱- ۱۷۹۱.-

۲- -فی الاستبصار- الحسین بن الحسن- هامش المخطوط-.-

۳- -التهذیب ۳- ٥۸- ۱۹۹، و الاستبصار ۱- ٤٦۰- ۱۷۸۸، أمالی الطوسیّ ۲- ۳۰۱.-

٤- -لیس فی التهذیب.-

٥- -التهذیب ۳- ٥۸- ۲۰۱، أورده بتمامه فی الحدیث ۳ من الباب ۳۲ من أبواب أحکام شهر رمضان.-

٦- -فی المصدر- أو.-

وَ رَوَاهُ فِي الْمَجَالِسِ وَ الْأَخْبَارِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ (۱)

وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

از علی، یعنی ابن ابی حمزه، نقل شده است: من نزد امام صادق (علیه السلام) بودم. پس ابوبصیر به ایشان گفت: شبی که در آن امید است آنچه انتظار می رود، کدام است؟ امام فرمود: در شب بیست ویکم و بیست وسوم. سپس فرمود: شب قدر را در بیست ویکم و بیست وسوم بجوی و در هر یک از این دو شب، صد رکعت نماز بخوان و اگر توانستی، این دو شب را احیا بدار.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۱۵ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۰۱۵- ٤- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ الْفَتَّالُ فِي رَوْضَةِ الْوَاعِظِينَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص إِنَّ شَهْرَ رَمَضَانَ يُضَاعِفُ اللَّهُ فِيهِ الْحَسَنَاتِ إِلَى أَنْ قَالَ إِنَّ شَهْرَكُمْ هَذَا لَيْسَ كَالشُّهُورِ إِنَّهُ إِذَا أَقْبَلَ إِلَيْكُمْ أَقْبَلَ بِالْبَرَكَةِ وَ الرَّحْمَةِ وَ إِذَا أَدْبَرَ عَنْكُمْ أَدْبَرَ بِغُفْرَانِ الذُّنُوبِ هَذَا شَهْرٌ الْحَسَنَاتُ فِيهِ مُضَاعَفَةٌ وَ أَعْمَالُ الْخَيْرِ فِيهِ مَقْبُولَةٌ مَنْ صَلَّى مِنْكُمْ فِي هَذَا الشَّهْرِ (۳) رَكْعَتَيْنِ يَتَطَوَّعُ بِهِمَا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ.

****

ترجمه:

محمد بن علی بن احمد فتال در کتاب روضة الواعظین از رسول خدا (صلوات الله علیه) نقل کرده است: «به راستی ماه رمضان، ماهی است که خداوند در آن حسنات را چندین برابر می کند.» تا آنجا که فرمود: «این ماه شما همچون دیگر ماه ها نیست؛ هنگامی که به سوی شما می آید، با برکت و رحمت می آید، و هنگامی که از شما می رود، با آمرزش گناهان می رود. این ماهی است که در آن حسنات چندین برابر و اعمال خیر پذیرفته می شود. کسی که در این ماه دو رکعت نماز مستحبی بخواند، خداوند او را می بخشد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۱٦ - رقم الحدیث الباب: ۵]

١٠٠١٦- ٥- (٤) قَالَ وَ قَالَ الْبَاقِرُ ع مَنْ أَحْيَا لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- وَ صَلَّى فِيهَا مِائَةَ رَكْعَةٍ وَسَّعَ اللَّهُ عَلَيْهِ مَعِيشَتَهُ فِي الدُّنْيَا وَ كَفَاهُ أَمْرَ مَنْ يُعَادِيهِ وَ أَعَاذَهُ مِنَ الْحَرَقِ وَ الْهَدْمِ وَ السَّرَقِ وَ مِنْ شَرِّ السِّبَاعِ وَ دَفَعَ عَنْهُ هَوْلَ مُنْكَرٍ وَ نَكِيرٍ- وَ خَرَجَ مِنْ قَبْرِهِ وَ نُورُهُ يَتَلَأْلَأُ لِأَهْلِ الْجَمْعِ وَ يُعْطَى كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ وَ يُكْتَبُ لَهُ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ وَ جَوَازٌ عَلَى الصِّرَاطِ- وَ أَمَانٌ مِنَ الْعَذَابِ وَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَ يُجْعَلُ فِيهَا مِنْ رُفَقَاءِ النَّبِيِّينَ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ حَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقاً.

عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ طَاوُسٍ فِي كِتَابِ الْإِقْبَالِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ الْحُسْنَى تَأْلِيفِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الدُّورِيَسْتِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ بَابَوَيْهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْقَطَّانِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ السَّكُونِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا

١- -أمالی الطوسیّ ٢- ٣٠١.-

٢- -روضة الواعظين- ٣٣٩.-

٣- -فی المصدر زيادة- لله تعالی.-

٤- -روضة الواعظين- ٣٤٩.-

الْجَوْهَرِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَارَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الْبَاقِرِ ع مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: «کسی که شب بیست وسوم ماه رمضان را احیا کند و در آن صد رکعت نماز بخواند، خداوند زندگی او را در دنیا وسعت می بخشد، او را از شر دشمنانش محفوظ می دارد، و از آتش سوزی، خراب شدن، دزدی، شر حیوانات درنده، و وحشت منکر و نکیر در امان

قرار می دهد. او از قبرش در حالی بیرون می آید که نورش برای اهل محشر می درخشد، کتاب اعمالش به دست راستش داده می شود، و برای او برائت از آتش جهنم، اجازه عبور از پل صراط و امنیت از عذاب نوشته می شود. او بدون حساب وارد بهشت می شود و در آنجا از همراهان پیامبران، صدیقان، شهدا و صالحین خواهد بود و آنان بهترین همراهان هستند.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠١٧ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٠١٧- ٦- (٢) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّهُ یُصَلِّی مِائَةَ رَکْعَةٍ فِی کُلِّ لَیْلَةٍ مِنَ الْمُفْرَدَاتِ تِسْعَ عَشْرَةَ وَ إِحْدَی وَ عِشْرِینَ وَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ- یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ بِالْحَمْدِ مَرَّةً وَ الْإِخْلَاصِ عَشْرَ مَرَّاتٍ.

****

ترجمه:

روایت شده است که در هر شب فرد، یعنی شب نوزدهم، بیست ویکم و بیست وسوم، صد رکعت نماز خوانده می شود و در هر رکعت، یک بار سوره حمد و ده بار سوره اخلاص قرائت می گردد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠١٨ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٠٠١٨- ٧- (٣) قَالَ وَ وَجَدْتُ فِی کِتَابِ کَنْزِ الْیَوَاقِیتِ تَأْلِیفِ أَبِی الْفَضْلِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْهَرَوِیِّ عَنِ النَّبِیِّ ص أَنَّهُ قَالَ: مَنْ صَلَّی فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ رَکْعَتَیْنِ فَقَرَأَ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ سَبْعَ مَرَّاتٍ فَإِذَا فَرَغَ یَسْتَغْفِرُ اللَّهَ سَبْعِینَ مَرَّةً- فَمَا زَادَ لَا یَقُومُ مِنْ مَقَامِهِ حَتَّی یَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ وَ لِأَبَوَیْهِ وَ بَعَثَ اللَّهُ مَلَائِکَةً یَکْتُبُونَ لَهُ الْحَسَنَاتِ إِلَی سَنَةٍ أُخْرَی وَ بَعَثَ اللَّهُ مَلَائِکَةً إِلَی الْجِنَانِ یَغْرِسُونَ الْأَشْجَارَ وَ یَبْنُونَ الْقُصُورَ وَ یُجْرُونَ لَهُ الْأَنْهَارَ وَ لَا یَخْرُجُ مِنَ الدُّنْیَا حَتَّی یَرَی ذَلِکَ کُلَّهُ.

****

ترجمه:

و در کتاب «کنز الیواقیت» تألیف ابوالفضل بن محمد هروی آمده است که از پیامبر اکرم (صلوات الله علیه) نقل شده است: «هر کس در شب قدر دو رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، یک بار سوره فاتحةالکتاب و هفت بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند، سپس هفتاد بار استغفار نماید، قبل از اینکه از جای خود برخیزد خداوند او و والدینش را بیامرزد. خداوند فرشتگانی را مأمور می کند تا سال بعد حسنات او را ثبت کنند، و فرشتگانی به سوی بهشت می فرستد تا برای او درختان بکارند، قصرها بسازند، رودخانه ها جاری کنند، و او از دنیا نمی رود تا همه این ها را ببیند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۱۹ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۰۱۹- ۸- (٤) قَالَ وَ مِنَ الْکِتَابِ الْمَذْکُورِ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: قَالَ مُوسَی إِلَهِی أُرِیدُ قُرْبَکَ قَالَ قُرْبِی لِمَنِ اسْتَیْقَظَ لَیْلَةَ الْقَدْرِ- قَالَ إِلَهِی أُرِیدُ رَحْمَتَکَ قَالَ رَحْمَتِی لِمَنْ رَحِمَ الْمَسَاکِینَ لَیْلَةَ الْقَدْرِ- قَالَ إِلَهِی أُرِیدُ الْجَوَازَ عَلَی الصِّرَاطِ- قَالَ ذَلِکَ لِمَنْ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ لَیْلَةَ الْقَدْرِ- قَالَ إِلَهِی أُرِیدُ مِنْ أَشْجَارِ الْجَنَّةِ وَ ثِمَارِهَا قَالَ ذَلِکَ لِمَنْ سَبَّحَ تَسْبِیحَةً فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ- قَالَ إِلَهِی أُرِیدُ النَّجَاةَ مِنَ النَّارِ قَالَ ذَلِکَ لِمَنِ اسْتَغْفَرَ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ- قَالَ إِلَهِی أُرِیدُ رِضَاکَ قَالَ رِضَایَ لِمَنْ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ.

****

ترجمه:

در کتاب مذکور به نقل از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است، موسی به پیشگاه خداوند عرض کرد: معبودا، قرب و نزدیکی به تو را می خواهم. خداوندا، فرمود: قرب من برای کسی است که شب قدر را بیدار بماند. عرض کرد: معبودا، رحمتت را می خواهم. فرمود: رحمت من برای کسی است که در شب قدر به بیچارگان مهربانی کند. عرض کرد: معبودا، گذر از صراط را می خواهم. فرمود: این برای کسی است که در شب قدر صدقه بدهد. عرض کرد: معبودا، می خواهم از درختان و میوه های بهشتی برخوردار گردم. فرمود: این برای کسی است که در شب قدر یک بار تسبیح بگوید: عرض کرد: معبودا، نجات از آتش جهنم را می خواهم. فرمود: این برای کسی است که در

شب قدر استغفار کند. عرض کرد: معبودا، خشنودی تو را می خواهم. فرمود: این برای کسی است که در شب قدر دو رکعت نماز بخواند.

ص: ۲۰

۱- -الاقبال- ۲۱۳.-

۲- -الاقبال ۱٦۷.-

۳- -الاقبال- ۱۸٦.-

٤- -الاقبال ۱۸٦.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۲۰ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۰۲۰- ۹- (۱) قَالَ وَ مِنَ الْکِتَابِ الْمَذْکُورِ عَنِ النَّبِیِّ ص أَنَّهُ قَالَ: تُفَتَّحُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ فَمَا مِنْ عَبْدٍ یُصَلِّی فِیهَا إِلَّا کَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِکُلِّ سَجْدَةٍ شَجَرَةً فِی الْجَنَّةِ- لَوْ یَسِیرُ الرَّاکِبُ فِی ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لَا یَقْطَعُهَا وَ بِکُلِّ رَکْعَةٍ بَیْتاً فِی الْجَنَّةِ- مِنْ دُرٍّ وَ یَاقُوتٍ وَ زَبَرْجَدٍ الْحَدِیثَ.

وَ هُوَ طَوِیلٌ یَشْتَمِلُ عَلَی ثَوَابٍ جَزِیلٍ.

****

ترجمه:

نیز در کتاب یاد شده آمده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: درهای آسمان ها در شب قدر گشوده می گردد و هر بنده ای در آن نماز بخواند، خداوند متعال در برابر هر سجده، یک درخت در بهشت برای او می نویسد، به گونه ای که اگر شخص سواره صد سال در سایه آن حرکت

کند، نمی تواند آن را طی کند و در برابر هر رکعت، خانه ای در بهشت از در و یاقوت و زبرجد و لوء لوء به او می دهد

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۲۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۰۲۱- ۱۰- (۲) قَالَ وَ ذَکَرَ الشَّیْخُ الْفَاضِلُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدُّورِیَسْتِیُّ فِی کِتَابِ الْحُسْنَی عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ بَابَوَیْهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَی بْنِ الْمُتَوَکِّلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْکُوفِیِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْعَبَّاسِ بْنِ الْحَرِیشِ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الرِّضَا ع عَنْ آبَائِهِ عَنْ (۳) عَلِیٍّ ع قَالَ (قَالَ النَّبِیُّ ص) (٤)

مَنْ أَحْیَا لَیْلَةَ الْقَدْرِ غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ وَ لَوْ کَانَتْ (٥) عَدَدَ نُجُومِ السَّمَاءِ وَ مَثَاقِیلَ الْجِبَالِ وَ مَکَایِیلَ الْبِحَارِ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ وَ عَلَی فَضْلِ اللَّیَالِی الْمَخْصُوصَةِ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ (٦) وَ عَلَی اسْتِحْبَابِ کَثْرَةِ الصَّلَاةِ فِیهِ فِی کِتَابِ الصَّوْمِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ (۷) ثُمَّ إِنَّ هَذِهِ الْمِائَةَ رَکْعَةٍ یَحْتَمِلُ کَوْنُهَا مِنْ جُمْلَةِ الْأَلْفِ وَ یَحْتَمِلُ عَدَمُ التَّدَاخُلِ.

****

ترجمه:

شیخ فاضل جعفر بن محمد دوریستی در کتاب «الحسنی» نقل کرده است که از پدرش، از محمد بن علی بن بابویه، از محمد بن موسی بن متوکل، از محمد بن ابی عبدالله کوفی، از سهل بن زیاد، از حسن بن عباس بن حریش، از امام محمد باقر (علیه السلام)، از آبایش و از امام علی (علیه السلام) نقل شده که پیامبر اکرم (صلوات الله علیه) فرمودند: «کسی که شب قدر را احیا کند، گناهان او بخشیده می شود، حتی اگر به تعداد ستارگان آسمان، سنگینی کوه ها و پیمانه های دریاها باشد.»

می گویم : مواردی دال بر این مطلب، و نیز فضیلت شب های ویژه ماه رمضان و استحباب کثرت نماز در این ماه در کتاب روزه بیان شده است. همچنین درباره این صد رکعت گفته شده که ممکن است جزو هزار رکعت باشد یا بدون تداخل به شمار آید.

ص: ۲۱

۱- -الاقبال- ۱۸٦.-

۲- -الاقبال- ۲۱۳.-

۳- -فی المصدر زیادة- الباقر محمد بن.-

٤- -لیس فی المصدر.-

٥- -فی المصدر زیادة- ذنوبه.-

٦- -یأتی باطلاقه و عمومه فی البابین ۲ و ۷ من هذه الأبواب، و فی الباب ۱۸ من أبواب أحکام شهر رمضان.-

۷- -یأتی فی البابین ۳۱ و ۳۲ من أبواب أحکام شهر رمضان.-

۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ نَافِلَةِ شَهْرِ رَمَضَانَ

اشارة

(۱) ۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ نَافِلَةِ شَهْرِ رَمَضَانَ

****

ترجمه:

باب استحباب نافله های ماه رمضان

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۰۲۲ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۰۲۲- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ يُونُسَ عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ وَ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَزِيدُ فِي صَلَاتِهِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ- إِذَا صَلَّى الْعَتَمَةَ صَلَّى بَعْدَهَا فَيَقُومُ النَّاسُ خَلْفَهُ فَيَدْخُلُ وَ يَدَعُهُمْ ثُمَّ يَخْرُجُ أَيْضاً فَيَجِيئُونَ فَيَقُومُونَ خَلْفَهُ فَيَدْخُلُ وَ يَدَعُهُمْ مِرَاراً قَالَ وَ قَالَ لَا تُصَلِّ بَعْدَ الْعَتَمَةِ فِي غَيْرِ شَهْرِ رَمَضَانَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

عبید بن زراره از امام صادق (علیه السلام) نقل کرده است: «پیامبر اکرم (صلوات الله علیه) در ماه رمضان نمازهای خود را افزایش می داد. هنگامی که نماز عَتَمه(عشاء) را می خواند، بعد از آن نیز نماز می خواند. مردم پشت سر ایشان می ایستادند. سپس پیامبر وارد می شد و آن ها را ترک می کرد. بار دیگر خارج می شد و مردم می آمدند و پشت سر او می ایستادند. ایشان مکرراً وارد می شد و آن ها را ترک می کرد.» امام همچنین فرمودند: «در غیر ماه رمضان بعد از نماز عَتَمه نماز نخوانید.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۰۲۳ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۰۲۳- ۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ (٥) بْنِ أَحْمَدَ النَّهِيكِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي خَدِيجَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا جَاءَ شَهْرُ رَمَضَانَ- زَادَ فِي الصَّلَاةِ وَ أَنَا أَزِيدُ فَزِيدُوا.

****

ترجمه:

از ابی خدیجه، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: «رسول خدا (صلوات الله علیه) وقتی ماه رمضان فرا می رسید، نمازهای خود را افزایش می داد، و من نیز نمازهایم را افزایش می دهم؛ پس شما نیز نمازهای خود را افزایش دهید.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٢٤ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠٠٢٤- ٣- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مِهْرَانَ عَنِ الْحَسَنِ (٧) بْنِ الْحَسَنِ الْمَرْوَزِيِّ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ

١- -الباب ٢ فيه ٧ أحاديث.-

٢- -الكافی ٤- ١٥٤- ٢، و أورد صدره فی الحديث ٣ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.-

٣- -التهذيب ٣- ٦١- ٢٠٨، و الاستبصار ١- ٤٦١- ١٧٩٢.-

٤- -التهذيب ٣- ٦٠- ٢٠٤، و الاستبصار ١- ٤٦١- ١٧٩٣.-

٥- -فی الاستبصار- عبيد اللّه.-

٦- -التهذيب ٣- ٦٠- ٢٠٥، و الاستبصار ١- ٤٦١- ١٧٩٥.-

٧- -فی نسخة- الحسين- هامش المخطوط- و فی الاستبصار.-

مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فَسُئِلَ هَلْ يُزَادُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فِي صَلَاةِ النَّوَافِلِ فَقَالَ نَعَمْ قَدْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يُصَلِّي بَعْدَ الْعَتَمَةِ فِي مُصَلَّاهُ فَيُكْثِرُ وَ كَانَ النَّاسُ يَجْتَمِعُونَ خَلْفَهُ لِيُصَلُّوا بِصَلَاتِهِ فَإِذَا كَثُرُوا خَلْفَهُ تَرَكَهُمْ وَ دَخَلَ مَنْزِلَهُ فَإِذَا تَفَرَّقَ النَّاسُ عَادَ إِلَى مُصَلَّاهُ فَصَلَّى كَمَا كَانَ يُصَلِّي فَإِذَا كَثُرَ النَّاسُ خَلْفَهُ تَرَكَهُمْ وَ دَخَلَ وَ كَانَ يَصْنَعُ ذَلِكَ مِرَاراً.

****

ترجمه:

محمد بن یحیی گفت: «من نزد امام صادق (علیه السلام) بودم و از ایشان پرسیده شد: آیا در ماه رمضان نمازهای نافله افزایش پیدا می کند؟ ایشان فرمودند: بله. رسول خدا (صلوات الله علیه) بعد از نماز عَتَمه در محل نمازش نمازهای زیادی می خواند و مردم پشت سر ایشان جمع می شدند تا با نماز او نماز بخوانند. هنگامی که تعداد زیادی از مردم پشت سر او جمع می شدند، پیامبر آنان را ترک می کرد و به خانه اش می رفت. وقتی مردم پراکنده می شدند، دوباره به محل نمازش بازمی گشت و مانند قبل نماز می خواند. و هرگاه باز مردم زیادی جمع می شدند، آنان را ترک می کرد و وارد خانه می شد. و این کار را چندین بار انجام می داد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۲۵ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۰۲۵- ٤- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ جَابِرِ (۲) بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ إِنَّ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ لَهُ إِنَّ أَصْحَابَنَا هَؤُلَاءِ أَبَوْا أَنْ يَزِيدُوا فِي صَلَاتِهِمْ فِي رَمَضَانَ- وَ قَدْ زَادَ رَسُولُ اللَّهِ ص فِي صَلَاتِهِ فِي رَمَضَانَ.

****

ترجمه:

از جابر بن عبدالله نقل شده که امام صادق (علیه السلام) به او فرمودند: «این یاران ما از افزایش نمازهایشان در ماه رمضان خودداری کردند، درحالی که رسول خدا (صلوات الله علیه) در ماه رمضان نمازهای خود را افزایش می داد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۲٦ - رقم الحدیث الباب: ۵]

١٠٠٢٦- ٥- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع أَ یَزِیدُ الرَّجُلُ فِی الصَّلَاةِ فِی رَمَضَانَ- قَالَ نَعَمْ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَدْ زَادَ فِی رَمَضَانَ فِی الصَّلَاةِ.

****

ترجمه:

از ابوبصیر نقل شده است که او از امام صادق (علیه السلام) پرسید: «آیا انسان می تواند در ماه رمضان نمازهای خود را افزایش دهد؟» امام فرمودند: «بله، رسول خدا (صلوات الله علیه) در ماه رمضان نمازهای خود را افزایش می داد.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٢٧ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٠٢٧- ٦- (٤) وَ فِی الْمِصْبَاحِ عَنْ أَبِی حَمْزَةَ الثُّمَالِیِّ قَالَ: کَانَ عَلِیُّ بْنُ الْحُسَیْنِ ع سَیِّدَ الْعَابِدِینَ ع یُصَلِّی عَامَّةَ اللَّیْلِ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ فَإِذَا کَانَ فِی السَّحَرِ دَعَا بِهَذَا الدُّعَاءِ إِلَهِی لَا تُؤَدِّبْنِی بِعُقُوبَتِکَ وَ ذَکَرَ الدُّعَاءَ بِطُولِهِ.

وَ رَوَاهُ ابْنُ طَاوُسٍ فِی کِتَابِ الْإِقْبَالِ بِإِسْنَادِهِ إِلَی هَارُونَ بْنِ مُوسَی

١- -التهذیب ٣- ٦٠- ٢٠٦، و الاستبصار ١- ٤٦٠- ١٧٨٩.-

٢- -کذا فی الأصل عن الاستبصار، و کتب المصنّف عن التهذیب (صابر).-

٣- -التهذیب ٣- ٦١- ٢٠٧، و الاستبصار ١- ٤٦٠- ١٧٩٠.-

٤- -مصباح المتهجد- ٥٢٤.-

التَّلَّعُكْبَرِيِّ بِإِسْنَادِهِ إِلَى الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِی حَمْزَةَ الثُّمَالِيِّ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

از ابی حمزه ثمالی نقل شده که گفت: «علی بن الحسین (علیه السلام)، سید العابدین (علیه السلام)، در ماه رمضان تمام شب را نماز می خواند و هنگامی که وقت سحر فرا می رسید، این دعا را می خواند: "الهی، مرا با عقوبتت ادب نکن" و دعای طولانی را ذکر می کرد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۲۸ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۰۲۸- ۷- (۲) وَ قَدْ تَقَدَّمَ فِی حَدِیثِ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی خَتْمِ الْقُرْآنِ قَالَ شَهْرُ رَمَضَانَ لَا یُشْبِهُهُ شَیْ ءٌ مِنَ الشُّهُورِ لَهُ حَقٌّ وَ حُرْمَةٌ أَكْثِرْ مِنَ الصَّلَاةِ فِیهِ مَا اسْتَطَعْتَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۳) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٤) وَ یَأْتِی مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ وَ نُبَیِّنُ وَجْهَهُ (٥).

****

ترجمه:

از علی بن ابی حمزه، از امام صادق (علیه السلام) درباره ختم قرآن نقل شده است که فرمودند: «ماه رمضان شبیه هیچ یک از ماه های دیگر نیست؛ این ماه دارای حق و حرمت ویژه ای است. تا جایی که توان داری، نمازهای خود را در این ماه افزایش بده.»

۳- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ اللَّیَالِی الْبِیضِ فِی رَجَبٍ وَ شَعْبَانَ وَ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ كَیْفِیَّتِهَا

اشارة

(٦) ٣ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ اللَّيَالِي الْبِيضِ فِي رَجَبٍ وَ شَعْبَانَ وَ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ كَيْفِيَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب است نماز در شبهای بیض (روشن) در ماههای رجب و شعبان و رمضان و کیفیت آنها

[رقم الحديث الكلي: ١٠٠٢٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٠٢٩- ١- (٧) عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ جَعْفَرِ بْنِ طَاوُسٍ فِي كِتَابِ الْإِقْبَالِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الطِّرَازِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ (مُحَمَّدٍ) (٨) بْنِ سَعِيدٍ الْكَاتِبِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ عُقْدَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْقُنَانِيِّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْعَيْنَاءِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع قَالَ: أُعْطِيَتْ هَذِهِ الْأُمَّةُ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ لَمْ يُعْطَهَا أَحَدٌ مِنَ الْأُمَمِ رَجَبٍ وَ شَعْبَانَ وَ شَهْرِ رَمَضَانَ- وَ ثَلَاثَ لَيَالٍ لَمْ يُعْطَ أَحَدٌ مِثْلَهَا لَيْلَةَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ- وَ لَيْلَةَ أَرْبَعَ عَشْرَةَ- وَ لَيْلَةَ خَمْسَ عَشْرَةَ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَ أُعْطِيَتْ هَذِهِ الْأُمَّةُ ثَلَاثَ سُوَرٍ لَمْ يُعْطَهَا أَحَدٌ مِنَ الْأُمَمِ يس وَ تَبَارَكَ الْمُلْكُ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- فَمَنْ جَمَعَ بَيْنَ هَذِهِ

١- -إقبال الأعمال- ٦٧.-

٢- -تقدم فی الحدیث ٣ من الباب ٢٧ من أبواب قراءة القرآن.-

٣- -تقدم فی الباب ١ من هذه الأبواب.-

٤- -یأتی فی الأبواب ٣ و ٤ و ٥ و ٦ و ٧ و ٨ من هذه الأبواب.-

٥- -یأتی فی الحدیث ٣ من الباب ٩ من هذه الأبواب.-

٦- -الباب ٣ فیه حدیث واحد.-

٧- -اقبال الأعمال- ٦٥٤.-

٨- -فی المصدر- أحمد.-

الثَّلَاثِ فَقَدْ جَمَعَ أَفْضَلَ مَا أُعْطِيَتْ هَذِهِ الْأُمَّةُ فَقِيلَ كَيْفَ يَجْمَعُ بَيْنَ هَذِهِ الثَّلَاثِ فَقَالَ يُصَلِّی كُلَّ لَيْلَةٍ مِنْ لَيَالِی الْبِيضِ مِنْ هَذِهِ الثَّلَاثَةِ أَشْهُرٍ فِی اللَّيْلَةِ (الثَّالِثَةَ عَشْرَةَ) (١) رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِی كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَ هَذِهِ الثَّلَاثَ سُوَرٍ وَ فِی اللَّيْلَةِ الرَّابِعَةَ عَشْرَةَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِی كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَ هَذِهِ الثَّلَاثَ سُوَرٍ وَ فِی اللَّيْلَةِ الْخَامِسَةَ عَشْرَةَ سِتَّ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِی كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَ هَذِهِ الثَّلَاثَ سُوَرٍ فَيَحُوزُ فَضْلَ هَذِهِ الْأَشْهُرِ الثَّلَاثَةِ وَ يُغْفَرُ لَهُ كُلُّ ذَنْبٍ سِوَی الشِّرْكِ.

****

ترجمه:

از احمد بن ابی العیناء، از امام جعفر صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمودند: «این امت به سه ماه عطا شده است که هیچ یک از امت های دیگر به آن ها داده نشده اند: رجب، شعبان، و ماه رمضان؛ و همچنین سه شب که مانند آن ها به کسی داده نشده است: شب سیزدهم، شب چهاردهم، و شب پانزدهم از هر ماه. و این امت به سه سوره عطا شده است که هیچ یک از امت های دیگر به آن ها دست نیافتند: سوره یس، تبارک الملک، و قل هو الله احد. پس کسی که میان این سه مورد جمع کند، بهترین چیزی را که به این امت عطا شده است، جمع کرده است.»

پرسیده شد: چگونه می توان میان این سه مورد جمع کرد؟ فرمودند: «در هر یک از شب های لیالی البیض (سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم) از این سه ماه (رجب، شعبان، و رمضان)، در شب سیزدهم، دو رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، فاتحةالکتاب و این سه سوره را قرائت کند؛ در شب چهاردهم، چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، فاتحةالکتاب و این سه سوره را قرائت کند؛ و در شب پانزدهم، شش رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، فاتحةالکتاب و این سه سوره را قرائت کند. به این ترتیب، فضیلت این سه ماه را به دست می آورد و تمام گناهانش، جز شرک، بخشیده می شود.»

٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع وَ كَيْفِيَّتِهَا

اشارة

(٢) ٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع وَ كَيْفِيَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب است نماز در شب ١٥ماه رمضان كنار قبر امام حسين عليه السلام و كيفيت آن

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠٣٠ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٠٣٠- ١- (٣) عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ جَعْفَرِ بْنِ طَاوُسٍ فِي كِتَابِ الْإِقْبَالِ قَالَ رَوَيْنَا بِإِسْنَادِنَا عَنْ أَبِي الْمُفَضَّلِ الشَّيْبَانِيِّ بِإِسْنَادِهِ مِنْ كِتَابِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ الْوَاحِدِ النَّهْدِيِّ فِي حَدِيثٍ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: قِيلَ لَهُ فَمَا تَرَى فِيمَنْ حَضَرَ قَبْرَهُ يَعْنِي الْحُسَيْنَ ع- لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- فَقَالَ بَخْ بَخْ مَنْ صَلَّى عِنْدَ قَبْرِهِ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- عَشْرَ رَكَعَاتٍ مِنْ بَعْدِ الْعِشَاءِ مِنْ غَيْرِ صَلَاةِ اللَّيْلِ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ اسْتَجَارَ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ كَتَبَهُ اللَّهُ عَتِيقاً مِنَ النَّارِ وَ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرَى فِي مَنَامِهِ مَلَائِكَةً يُبَشِّرُونَهُ بِالْجَنَّةِ- وَ مَلَائِكَةً يُؤْمِنُونَهُ مِنَ النَّارِ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤).

****

ترجمه:

على بن موسى بن جعفر بن طاووس در كتاب «الإقبال» نقل كرده است كه با اسناد خود از ابى المفضل شيبانى و اسناد وى از كتاب على بن عبدالوحد نهدى در حديثى از امام صادق (عليه

السلام) روایت شده است که به ایشان گفته شد: «چه می فرمایید در مورد کسی که در شب نیمه ماه رمضان نزد قبر حسین (علیه السلام) حاضر شود؟» امام فرمودند: «بَه بَه، کسی که در شب نیمه ماه رمضان، ده رکعت نماز نزد قبر او بخواند، پس از نماز عشاء و نه از نماز شب، و در هر رکعت فاتحةالکتاب و ده بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند و از آتش جهنم به خدا پناه ببرد، خداوند او را آزادشده از آتش قرار می دهد و نمی میرد تا زمانی که در خواب، فرشتگانی را ببیند که او را به بهشت بشارت می دهند و فرشتگانی که او را از آتش جهنم ایمن می گردانند.»

۱- -فی المصدر- الثانیة عشر. و قد صوبها المصنّف الی (الثالث عشر).-

۲- -الباب ٤ فیه حدیث واحد.-

۳- -اقبال الأعمال- ۱۵۱.-

٤- -یأتی ما یدلّ علی بعض المقصود فی الباب ٦ من هذه الأبواب.-

۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ أَلْفِ رَكْعَةٍ فِی كُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ بَلْ فِی كُلِّ يَوْمٍ وَ فِی كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ غَيْرِهِ مَعَ الْقُدْرَةِ

اشارة

(۱) ۵ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ أَلْفِ رَكْعَةٍ فِی كُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ بَلْ فِی كُلِّ يَوْمٍ وَ فِی كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ غَيْرِهِ مَعَ الْقُدْرَةِ

****

ترجمه:

باب استحباب خواندن هزار رکعت نماز در هر روز و شب، بلکه در هر روز و هر شب از ماه رمضان و غیر آن، با وجود توانایی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۳۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۰۳۱- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ الْمُؤَدِّبِ (۳) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ النَّضْرِ بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تُصَلِّيَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ وَ غَيْرِهِ فِي الْيَوْمِ وَ اللَّيْلَةِ أَلْفَ رَكْعَةٍ فَافْعَلْ فَإِنَّ عَلِيّاً ع كَانَ يُصَلِّي فِي الْيَوْمِ وَ اللَّيْلَةِ أَلْفَ رَكْعَةٍ.

****

ترجمه:

از جمیل بن صالح، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمودند: «اگر توانستی که در ماه رمضان و غیر آن، در هر روز و شب هزار رکعت نماز بخوانی، این کار را انجام بده؛ زیرا علی (علیه السلام) در هر روز و شب هزار رکعت نماز می خواند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۰۳۲- ۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ لَهُ أَبُو بَصِيرٍ- مَا تَقُولُ فِي الصَّلَاةِ فِي رَمَضَانَ- فَقَالَ لَهُ إِنَّ لِرَمَضَانَ حُرْمَةً وَ حَقّاً لَا يُشْبِهُهُ شَيْ ءٌ مِنَ الشُّهُورِ صَلِّ مَا اسْتَطَعْتَ فِي رَمَضَانَ تَطَوُّعاً بِاللَّيْلِ وَ النَّهَارِ وَ إِنِ اسْتَطَعْتَ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ أَلْفَ رَكْعَةٍ فَصَلِّ إِنَّ عَلِيّاً ع كَانَ فِي آخِرِ عُمُرِهِ يُصَلِّي فِي كُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ أَلْفَ رَكْعَةٍ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ (٥)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی أَعْدَادِ الصَّلَوَاتِ فِی عِدَّةِ أَحَادِیثَ (٦).

****

ترجمه:

از علی بن ابی حمزه نقل شده است که گفت: «ما بر امام صادق (علیه السلام) وارد شدیم. ابوبصیر به ایشان گفت: نظر شما درباره نماز در ماه رمضان چیست؟ امام فرمودند: ماه رمضان حرمت و حقی دارد که هیچ یک از ماه ها شبیه آن نیستند. در این ماه، هر مقدار که می توانی، به صورت مستحبی در شب و روز نماز بخوان. و اگر توانستی در هر روز و شب هزار رکعت نماز بخوانی، این کار را انجام بده. زیرا علی (علیه السلام) در آخرین سال های عمرش، در هر روز و شب هزار رکعت نماز می خواند.»

١- -الباب ٥ فیه حدیثان.-

٢- -التهذیب ٣- ٦١- ٢٠٩، الاستبصار ١- ٤٦١- ١٧٩٤، و أورده فی الحدیث ٢ من الباب ٣٠ من أبواب اعداد الفرائض.-

٣- -فی نسخة- المؤذن" هامش المخطوط".-

٤- -التهذیب ٣- ٦٣- ٢١٥، و الاستبصار ١- ٤٦٣- ١٧٩٨، و أورد قطعة منه فی الحدیث ١ من الباب ٣٠ من أبواب أعداد الفرائض، و ذیله فی الحدیث ٤ من الباب ٧ من هذه الأبواب.-

٥- -الکافی ٤- ١٥٤- ١.-

٦- -تقدم فی الباب ٣٠ من أبواب اعداد الفرائض و یدلّ علی بعض المقصود فی الحدیث ٣ من الباب ٢٧ من أبواب قراءة القرآن.-

٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ مِائَةِ رَكْعَةٍ لَيْلَةَ نِصْفِ شَهْرِ رَمَضَانَ يُقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدُ مَرَّةً وَ الْإِخْلَاصُ عَشْراً

اشارة

(١) ٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ مِائَةِ رَكْعَةٍ لَيْلَةَ نِصْفِ شَهْرِ رَمَضَانَ يُقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدُ مَرَّةً وَ الْإِخْلَاصُ عَشْراً

****

ترجمه:

باب استحباب خواندن صد رکعت نماز در شب نیمه ماه رمضان، که در هر رکعت، یک بار سوره حمد و ده بار سوره اخلاص قرائت می شود.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠٣٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٠٣٣- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بُنْدَارَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ مِائَةَ رَكْعَةٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ أَهْبَطَ اللَّهُ إِلَيْهِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ عَشَرَةً يَدْرَءُونَ عَنْهُ أَعْدَاءَهُ مِنَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ وَ أَهْبَطَ إِلَيْهِ عِنْدَ مَوْتِهِ ثَلَاثِينَ مَلَكاً يُؤْمِنُونَهُ مِنَ النَّارِ.

وَ رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِي الْمُقْنِعَةِ مُرْسَلًا (٣)

وَ كَذَا ابْنُ طَاوُسٍ فِي الْإِقْبَالِ (٤).

****

ترجمه:

از سلیمان بن عمرو، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمودند: «امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمود: هر کس در شب نیمه ماه رمضان صد رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، ده بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند، خداوند ده فرشته به سوی او می فرستد که دشمنان او از جن و انس را از او دور می کنند. همچنین هنگام مرگ، سی فرشته نزد او می آیند که او را از آتش جهنم ایمن می سازند.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٣٤ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٠٣٤- ٢- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَبَّادِ بْنِ يَعْقُوبَ عَنْ عَمْرِو بْنِ ثَابِتٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ عَنْ أَبِي يَحْيَى عَنْ عِدَّةٍ مِمَّنْ يُوثَقُ بِهِمْ قَالُوا قَالَ: مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ مِائَةَ رَكْعَةٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ عَشْرَ مَرَّاتٍ بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- فَذَلِكَ أَلْفُ مَرَّةٍ فِي مِائَةٍ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرَى فِي مَنَامِهِ مِائَةً مِنَ الْمَلَائِكَةِ ثَلَاثِينَ يُبَشِّرُونَهُ بِالْجَنَّةِ وَ ثَلَاثِينَ يُؤْمِنُونَهُ مِنَ النَّارِ- وَ ثَلَاثِينَ تَعْصِمُهُ مِنْ أَنْ يُخْطِئَ وَ عَشَرَةً يَكِيدُونَ مَنْ كَادَهُ.

١- -الباب ٦ فيه حديثان.-

٢- -التهذيب ٣- ٦٢- ٢١٢.-

٣- -المقنعة- ٢٨.-

٤- -اقبال الأعمال- ١٥٠.-

٥- -التهذيب ٣- ٦٢- ٢١١.-

وَ رَوَاهُ ابْنُ طَاوُسٍ فِي الْإِقْبَالِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ ابْنِ أَبِي قُرَّةَ قَالَ وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى وَ ذَكَرَ الْحَدِيثَ (١) وَ

رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِی الْمُقْنِعَةِ مُرْسَلًا عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع وَ ذَكَرَ نَحْوَهُ إِلَی قَوْلِهِ مِنَ النَّارِ (۲)

****

ترجمه:

از ابی یحیی، از گروهی از افراد مورد اعتماد نقل شده است که گفتند: «هر کس در شب نیمه ماه رمضان صد رکعت نماز بخواند و در هر رکعت ده بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند، در مجموع هزار بار در صد رکعت، نمی میرد تا آن که در خواب صد فرشته را ببیند؛ سی فرشته که او را به بهشت بشارت می دهند، سی فرشته که او را از آتش جهنم ایمن می کنند، سی فرشته که او را از اشتباهات حفظ می کنند، و ده فرشته که با کسانی که علیه او مکر می کنند مقابله می کنند.»

۷- بَابُ اسْتِحْبَابِ زِيَادَةِ أَلْفِ رَكْعَةٍ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ وَ تَرْتِيبِهَا وَ أَحْكَامِهَا

اشارة

(۳) ۷ بَابُ اسْتِحْبَابِ زِيَادَةِ أَلْفِ رَكْعَةٍ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ وَ تَرْتِيبِهَا وَ أَحْكَامِهَا

****

ترجمه:

باب استحباب افزایش هزار رکعت نماز در ماه رمضان، ترتیب آن ها و احکام مربوط به آن

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۰۳۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۰۳۵- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ بُطَّةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَی عَنْ مُحَمَّدِ

بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَعْمَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: تُصَلِّی فِی شَهْرِ رَمَضَانَ زِيَادَةَ أَلْفِ رَكْعَةٍ قَالَ قُلْتُ: وَ مَنْ يَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ قَالَ لَيْسَ حَيْثُ تَذْهَبُ أَ لَيْسَ تُصَلِّی فِی شَهْرِ رَمَضَانَ زِيَادَةَ أَلْفِ رَكْعَةٍ فِی تِسْعَ عَشْرَةَ مِنْهُ فِی كُلِّ لَيْلَةٍ عِشْرِينَ رَكْعَةً وَ فِی لَيْلَةِ تِسْعَ عَشْرَةَ مِائَةَ رَكْعَةٍ وَ فِی لَيْلَةِ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ مِائَةَ رَكْعَةٍ وَ فِی لَيْلَةِ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ مِائَةَ رَكْعَةٍ وَ تُصَلِّی فِی ثَمَانِ لَيَالٍ مِنْهُ فِی الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ ثَلَاثِينَ رَكْعَةً فَهَذِهِ تِسْعُمِائَةٍ وَ عِشْرُونَ رَكْعَةً قَالَ قُلْتُ: جَعَلَنِیَ اللَّهُ

ص: ٢٨

١- -إقبال الأعمال- ١٥١.-

٢- -المقنعة- ٢٨، تقدم ما يدلّ على بعض المقصود فی الباب ٤ من هذه الأبواب، و يأتی ما يدل على ذلک فی الحديث ٢٠ من الباب ٧، و فی الحديث ١ من الباب ٨ من هذه الأبواب.-

٣- -الباب ٧ فيه ٢٠ حديثا.-

٤- -التهذيب ٣- ٦٦- ٢١٨، و الاقبال- ١٢، و أورد قطعة منه فی الحديث ٣ من الباب ١٠ من أبواب التعقيب.-

فِدَاکَ فَرَّجْتَ عَنِّی إِلَى أَنْ قَالَ فَكَيْفَ تَمَامُ الْأَلْفِ رَكْعَةٍ فَقَالَ تُصَلِّی فِی كُلِّ يَوْمِ جُمُعَةٍ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ- أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ- وَ تُصَلِّی رَكْعَتَيْنِ لِابْنَةِ مُحَمَّدٍ ع- وَ تُصَلِّی بَعْدَ الرَّكْعَتَيْنِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ لِجَعْفَرٍ الطَّيَّارِ- وَ تُصَلِّی فِی لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ فِی الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع عِشْرِينَ رَكْعَةً وَ تُصَلِّی فِی عَشِيَّةِ الْجُمُعَةِ لَيْلَةِ السَّبْتِ- عِشْرِينَ رَكْعَةً لِابْنَةِ مُحَمَّدٍ ص ثُمَّ قَالَ اسْمَعْ وَ عِهْ وَ عَلِّمْ ثِقَاتِ إِخْوَانِکَ هَذِهِ الْأَرْبَعَ وَ الرَّكْعَتَيْنِ فَإِنَّهُمَا أَفْضَلُ الصَّلَوَاتِ بَعْدَ الْفَرَائِضِ فَمَنْ صَلَّاهَا فِی شَهْرِ رَمَضَانَ أَوْ غَيْرِهِ انْفَتَلَ وَ لَيْسَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ ذَنْبٍ ثُمَّ قَالَ يَا مُفَضَّلَ بْنَ عُمَرَ تَقْرَأُ فِی هَذِهِ الصَّلَوَاتِ كُلِّهَا أَعْنِی صَلَاةَ شَهْرِ رَمَضَانَ- الزِّيَادَةَ مِنْهَا بِالْحَمْدِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- إِنْ شِئْتَ مَرَّةً وَ إِنْ شِئْتَ ثَلَاثاً وَ إِنْ شِئْتَ خَمْساً وَ إِنْ شِئْتَ سَبْعاً وَ إِنْ شِئْتَ عَشْراً فَأَمَّا صَلَاةُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع- فَإِنَّهُ يُقْرَأُ فِيهَا بِالْحَمْدِ

فِی کُلِّ رَکْعَةٍ وَ خَمْسِینَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ یُقْرَأُ فِی صَلَاةِ ابْنَةِ مُحَمَّدٍ ع- فِی أَوَّلِ رَکْعَةٍ الْحَمْدُ- وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ فِی الرَّکْعَةِ الثَّانِیَةِ الْحَمْدُ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَةَ مَرَّةٍ فَإِذَا سَلَّمْتَ فِی الرَّکْعَتَیْنِ سَبِّحْ تَسْبِیحَ فَاطِمَةَ ع إِلَی أَنْ قَالَ وَ قَالَ لِی تَقْرَأُ فِی صَلَاةِ جَعْفَرٍ- فِی الرَّکْعَةِ الْأُولَی الْحَمْدَ وَ إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ- وَ فِی الثَّانِیَةِ الْحَمْدَ وَ الْعَادِیَاتِ- وَ فِی الثَّالِثَةِ الْحَمْدَ وَ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ- وَ فِی الرَّابِعَةِ الْحَمْدَ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- ثُمَّ قَالَ لِی یَا مُفَضَّلُ ذلِکَ فَضْلُ اللَّهِ یُؤْتِیهِ مَنْ یَشاءُ وَ اللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیمِ.

وَ رَوَاهُ الْمُفِیدُ فِی الْمُقْنِعَةِ عَنِ الْمُفَضَّلِ نَحْوَهُ (۱).

****

ترجمه:

از مفضل بن عمر، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمودند: «در ماه رمضان، افزایش هزار رکعت نماز به جا می آوری.» گفتم: «چه کسی توان انجام این عمل را دارد؟» فرمودند: «آن طور که فکر می کنی نیست. آیا در ماه رمضان هزار رکعت نماز نمی خوانی؟ در شب نوزدهم، هر شب بیست رکعت نماز، و در شب نوزدهم، صد رکعت، و در شب بیست ویکم، صد رکعت، و در شب بیست وسوم، صد رکعت نماز می خوانی. و در هشت شب از ده شب آخر ماه رمضان، هر شب سی رکعت نماز می خوانی؛ این ها جمعاً نهصد و بیست رکعت می شود.» گفتم: «خداوند مرا قربانت کند، این توضیحات مرا آسوده کرد.» سپس پرسیدم: «چگونه می توان هزار رکعت کامل را خواند؟» فرمودند: «در هر روز جمعه ماه رمضان، چهار رکعت نماز برای امیرالمؤمنین (علیه السلام) به جا می آوری، دو رکعت نماز برای دختر پیامبر (صلوات الله علیه) می خوانی، و بعد از آن، چهار رکعت نماز برای جعفر طیار به جا می آوری. و در شب جمعه دهه آخر، بیست رکعت نماز برای امیرالمؤمنین (علیه السلام)، و در عصر جمعه شب شنبه، بیست رکعت نماز برای دختر پیامبر (صلوات الله علیه) می خوانی.» سپس فرمودند: «بشنو و این مطلب را به حافظه بسپار و به

برادران مورد اعتمادت آموزش بده؛ این چهار رکعت و دو رکعت از بهترین نمازها بعد از نمازهای واجب هستند. کسی که آن ها را در ماه رمضان یا غیر آن به جا آورد، گناهان میان او و خداوند عز و جل از بین می روند.»سپس فرمود: «ای مفضل بن عمر، در همه این نمازها، یعنی نمازهای ماه رمضان، بیشتر نمازها را با قرائت حمد و قل هو الله احد بخوان. اگر خواستی، یک بار؛ اگر خواستی، سه بار؛ اگر خواستی، پنج بار؛ اگر خواستی، هفت بار؛ و اگر خواستی، ده بار. اما در مورد نماز امیرالمؤمنین (علیه السلام)، در هر رکعت یک بار حمد و پنجاه بار قل هو الله احد خوانده می شود. در نماز دختر پیامبر (صلوات الله علیه)، در رکعت اول یک بار حمد و صد بار سوره «إنا أنزلناه فی لیلة القدر»، و در رکعت دوم یک بار حمد و صد بار سوره قل هو الله احد قرائت می شود. و پس از سلام در این دو رکعت، تسبیحات حضرت فاطمه (علیهاالسلام) گفته می شود.»

سپس فرمود: «در نماز جعفر (طیار)، در رکعت اول یک بار حمد و سوره «إذا زلزلت الأرض»، در رکعت دوم یک بار حمد و سوره «العادیات»، در رکعت سوم یک بار حمد و سوره «إذا جاء نصر الله»، و در رکعت چهارم یک بار حمد و سوره قل هو الله احد قرائت می شود.»

سپس فرمود: «ای مفضل، این فضیلت، فضل الهی است که خداوند آن را به هر کس که بخواهد عطا می کند و خداوند صاحب فضل بزرگ است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۳۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۰۳۶- ۲- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ

عَنْ مَسْعَدَةَ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مِمَّا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَصْنَعُ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ- كَانَ يَتَنَفَّلُ فِی كُلِّ لَيْلَةٍ وَ يَزِيدُ

۱- -المقنعة- ۲۸.-

عَلَى صَلَاتِهِ الَّتِی کَانَ یُصَلِّیهَا قَبْلَ ذَلِکَ مُنْذُ أَوَّلِ لَیْلَةٍ إِلَی تَمَامِ عِشْرِینَ لَیْلَةً فِی کُلِّ لَیْلَةٍ عِشْرِینَ رَکْعَةً ثَمَانِیَ رَکَعَاتٍ مِنْهَا بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ بَعْدَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ وَ یُصَلِّی فِی الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ فِی کُلِّ لَیْلَةٍ ثَلَاثِینَ رَکْعَةً اثْنَتَیْ عَشْرَةَ مِنْهَا بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَ ثَمَانِیَ عَشْرَةَ بَعْدَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ وَ یَدْعُو وَ یَجْتَهِدُ اجْتِهَاداً شَدِیداً وَ کَانَ یُصَلِّی فِی لَیْلَةِ إِحْدَی وَ عِشْرِینَ مِائَةَ رَکْعَةٍ وَ یُصَلِّی فِی لَیْلَةِ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ مِائَةَ رَکْعَةٍ وَ یَجْتَهِدُ فِیهِمَا.

****

ترجمه:

از مسعدة بن صدقه، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمودند: «از جمله کارهایی که رسول خدا (صلوات الله علیه) در ماه رمضان انجام می داد، این بود که هر شب نماز مستحبی به جا می آورد و به نمازهای خود که قبل از آن می خواند، اضافه می کرد. از شب اول تا پایان بیستمین شب، هر شب بیست رکعت نماز می خواند، که هشت رکعت آن پس از نماز مغرب و دوازده رکعت پس از نماز عشاء بود. در ده شب آخر، هر شب سی رکعت نماز می خواند، که دوازده رکعت آن بعد از نماز مغرب و هجده رکعت بعد از نماز عشاء بود. او دعا می کرد و با جدیت بسیار عبادت می کرد. همچنین در شب بیست ویکم و شب بیست وسوم، هر یک صد رکعت نماز می خواند و در این دو شب بسیار اجتهاد می ورزید.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۳۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۰۳۷- ۳- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَمَضَانَ کَمْ یُصَلَّی فِیهِ فَقَالَ کَمَا یُصَلَّی فِی غَیْرِهِ إِلَّا أَنَّ لِرَمَضَانَ عَلَی سَائِرِ الشُّهُورِ مِنَ الْفَضْلِ مَا یَنْبَغِی لِلْعَبْدِ أَنْ یَزِیدَ فِی تَطَوُّعِهِ فَإِنْ أَحَبَّ وَ قَوِیَ عَلَی ذَلِکَ أَنْ یَزِیدَ فِی أَوَّلِ (الشَّهْرِ عِشْرِینَ) (۲)

لَيْلَةً كُلَّ لَيْلَةٍ عِشْرِينَ رَكْعَةً سِوَى مَا كَانَ يُصَلِّى قَبْلَ ذَلِکَ يُصَلِّى (۳) مِنْ هَذِهِ الْعِشْرِينَ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَكْعَةً بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَ الْعَتَمَةِ وَ ثَمَانِیَ رَكَعَاتٍ بَعْدَ الْعَتَمَةِ ثُمَّ يُصَلِّى صَلَاةَ اللَّيْلِ الَّتِى كَانَ يُصَلِّى قَبْلَ ذَلِکَ ثَمَانِیَ رَكَعَاتٍ وَ الْوَتْرَ ثَلَاثَ رَكَعَاتٍ رَكْعَتَيْنِ يُسَلِّمُ فِيهِمَا ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّى وَاحِدَةً يَقْنُتُ فِيهَا فَهَذَا الْوَتْرُ ثُمَّ يُصَلِّى رَكْعَتَیِ الْفَجْرِ حِينَ يَنْشَقُّ الْفَجْرُ فَهَذِهِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً فَإِذَا بَقِیَ مِنْ رَمَضَانَ عَشْرُ لَيَالٍ فَلْيُصَلِّ ثَلَاثِينَ رَكْعَةً فِی كُلِّ لَيْلَةٍ سِوَى هَذِهِ الثَّلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً يُصَلِّى بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ اثْنَتَيْنِ وَ عِشْرِينَ رَكْعَةً وَ ثَمَانِیَ رَكَعَاتٍ بَعْدَ الْعَتَمَةِ ثُمَّ يُصَلِّى بَعْدَ صَلَاةِ اللَّيْلِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً كَمَا وَصَفْتُ لَکَ وَ فِی لَيْلَةِ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ وَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ- يُصَلِّى فِی كُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا إِذَا قَوِیَ عَلَى ذَلِکَ مِائَةَ رَكْعَةٍ سِوَى هَذِهِ الثَّلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً وَ لْيَسْهَرْ فِيهِمَا حَتَّى يُصْبِحَ فَإِنَّ ذَلِکَ يُسْتَحَبُّ أَنْ يَكُونَ فِی صَلَاةٍ وَ دُعَاءٍ وَ تَضَرُّعٍ فَإِنَّهُ يُرْجَى أَنْ تَكُونَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ فِی

۱- -التهذيب ۳- ٦۳- ۲۱٤، و الاستبصار ۱- ٤٦۲- ۱۷۹۷.-

۲- -فی الاستبصار- ليلة من الشهر الى عشرين (هامش المخطوط).-

۳- -كتب المصنّف على كلمة (يصلى) علامة نسخة.-

إِحْدَاهُمَا.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرْعَةَ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

از سماعه بن مهران نقل شده كه گفت: از امام صادق (عليه السلام) درباره نماز در ماه رمضان پرسيدم. ايشان فرمودند: «نماز در ماه رمضان همانند ديگر ماه هاست، مگر اين كه ماه رمضان

نسبت به سایر ماه ها از فضیلت بیشتری برخوردار است و شایسته است که بنده در نمازهای مستحبی خود افزایش دهد. اگر تمایل و توانایی داشتی، در بیست شب اول ماه رمضان، هر شب بیست رکعت اضافی بخوان؛ دوازده رکعت از این نمازها بین مغرب و عشاء و هشت رکعت پس از عشاء. سپس نماز شب را که قبلاً می خواندی، انجام بده؛ هشت رکعت، سه رکعت وتر (دو رکعت به همراه سلام و سپس یک رکعت با قنوت) و دو رکعت نماز صبح پس از طلوع فجر. این ها سیزده رکعت را شامل می شوند.

وقتی ده شب آخر ماه رمضان فرا می رسد، هر شب سی رکعت اضافی بخوان، غیر از آن سیزده رکعت. بیست ودو رکعت از این نمازها بین مغرب و عشاء، و هشت رکعت پس از عشاء. سپس پس از نماز شب، همان سیزده رکعتی که توضیح دادم، انجام بده. در شب بیست ویکم و شب بیست وسوم، اگر توانایی داشتی، در هر شب صد رکعت اضافه بخوان، علاوه بر آن سیزده رکعت. در این دو شب بیدار بمان تا صبح، و آن زمان را به نماز، دعا و تضرع بگذران؛ چرا که امید است یکی از این دو شب، شب قدر باشد.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠٣٨ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٠٣٨- ٤- (٢) وَ عَنْهُ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ أَنَّهُ قَالَ لِأَبِي بَصِيرٍ فَصَلِّ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ زِيَادَةً فِي رَمَضَانَ- قَالَ كَمْ جُعِلْتُ فِدَاكَ قَالَ فِي عِشْرِينَ لَيْلَةً تَمْضِي فِي كُلِّ لَيْلَةٍ عِشْرِينَ رَكْعَةً ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الْعَتَمَةِ وَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ بَعْدَهَا سِوَى مَا كُنْتَ تُصَلِّي قَبْلَ ذَلِكَ فَإِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ الْأَوَاخِرُ فَصَلِّ ثَلَاثِينَ رَكْعَةً كُلَّ لَيْلَةٍ ثَمَانٍ قَبْلَ الْعَتَمَةِ وَ ثِنْتَيْنِ وَ عِشْرِينَ بَعْدَ الْعَتَمَةِ سِوَى مَا كُنْتَ تَفْعَلُ قَبْلَ ذَلِكَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

از علی بن ابی حمزه، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که در حدیثی به ابوبصیر فرمودند: «ای ابا محمد، نمازهایت را در ماه رمضان افزایش بده.» ابوبصیر گفت: «چه مقدار، فدایت شوم؟» امام فرمودند: «در بیست شب نخست هر شب بیست رکعت نماز بخوان؛ هشت رکعت قبل از نماز عَتَمه و دوازده رکعت بعد از آن، علاوه بر آنچه که قبلاً می خواندی. سپس، وقتی دهه آخر ماه رمضان فرا می رسد، هر شب سی رکعت نماز بخوان؛ هشت رکعت قبل از عَتَمه و بیست ودو رکعت بعد از آن، علاوه بر نمازهایی که پیش از آن انجام می دادی.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۰۳۹- ۵- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ سُلَيْمَانَ الرَّازِيِّ (٥) عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ سَعْدَانَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع صَلِّ فِي الْعِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ ثَمَانِياً بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً بَعْدَ الْعَتَمَةِ فَإِذَا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الَّتِي يُرْجَى فِيهَا مَا يُرْجَى فَصَلِّ مِائَةَ رَكْعَةٍ تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ قَالَ قُلْتُ

۱- -الفقیه ۲- ۱۳۸- ۱۹٦۷.، قال الصدوق- إنّما أوردت هذا الحدیث فی هذا الباب مع عدو لی عنه و ترکی لاستعماله لیعلم الناظر فی کتابی کیف یروی، و من رواه و لیعلم من اعتقادی فیه أنی لا أری باسا باستعماله. انتهی. و فیه نظر فان الذین رووه کثیرون جدا کما تری فی أحادیث هذه الأبواب و غیرها، و قد نسب إلی الصدوق القول بنفی استحباب نافلة شهر رمضان و هو غیر صحیح فان کلامه یدلّ علی الاستحباب إذ العبادة لا تکون مباحة و هو ظاهر" منه قده".-

۲- -التهذیب ۳- ٦۳- ۲۱۵، و الاستبصار ۱- ٤٦۳- ۱۷۹۸، و أورد صدره فی الحدیث ۲ من الباب ۵ من هذه الأبواب.-

۳- -الکافی ٤- ١٥٤- ١.-

٤- -التهذیب ۳- ٦٤- ٢١٦.-

٥- -فی هامش الأصل و المصدر- الزراری.-

جُعِلْتُ فِدَاکَ فَإِنْ لَمْ أَقْوَ قَائِماً قَالَ فَجَالِساً قُلْتُ فَإِنْ لَمْ أَقْوَ جَالِساً قَالَ فَصَلِّ وَ أَنْتَ مُسْتَلْقٍ عَلَى فِرَاشِکَ.

****

ترجمه:

از ابوبصیر نقل شده است که امام صادق (علیه السلام) فرمودند: «در بیست شب نخست ماه رمضان، هشت رکعت نماز پس از مغرب و دوازده رکعت نماز پس از عَتَمه بخوان. و اگر شبی فرا رسید که امید می رود شب خاصی باشد، صد رکعت نماز بخوان و در هر رکعت، ده بار سوره قل هو الله احد را قرائت کن.» ابوبصیر گفت: «فدایت شوم، اگر نتوانستم ایستاده بخوانم چه کنم؟» امام فرمودند: «نشسته بخوان.» ابوبصیر پرسید: «اگر نشسته هم نتوانستم بخوانم؟» امام فرمودند: «در حالی که بر بسترت دراز کشیده ای نماز بخوان.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٤٠ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٠٤٠- ٦- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی الصُّهْبَانِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ إِنَّ عِدَّةً مِنْ أَصْحَابِنَا اجْتَمَعُوا (٢) عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ مِنْهُمْ يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع وَ صَبَّاحُ الْحَذَّاءُ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع وَ سَمَاعَةُ بْنُ مِهْرَانَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ وَ سَأَلْتُ الرِّضَا ع عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَأَخْبَرَنِی بِهِ وَ قَالَ هَؤُلَاءِ جَمِيعاً سَأَلَنَا عَنِ الصَّلَاةِ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ كَيْفَ هِیَ وَ كَيْفَ فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ص فَقَالُوا جَمِيعاً إِنَّهُ لَمَّا دَخَلَتْ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ص الْمَغْرِبَ ثُمَّ صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ الَّتِی كَانَ

يُصَلِّيهِنَّ بَعْدَ الْمَغْرِبِ فِی کُلِّ لَیْلَةٍ ثُمَّ صَلَّی ثَمَانِیَ رَکَعَاتٍ فَلَمَّا صَلَّی الْعِشَاءَ الآخِرَةَ وَ صَلَّی الرَّکْعَتَیْنِ اللَّتَیْنِ کَانَ یُصَلِّیهِمَا بَعْدَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ وَ هُوَ جَالِسٌ فِی کُلِّ لَیْلَةٍ قَامَ فَصَلَّی اثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَکْعَةً ثُمَّ دَخَلَ بَیْتَهُ فَلَمَّا رَأَی ذَلِکَ النَّاسُ وَ نَظَرُوا إِلَی رَسُولِ اللَّهِ ص وَ قَدْ زَادَ فِی الصَّلَاةِ حِینَ دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ سَأَلُوهُ عَنْ ذَلِکَ فَأَخْبَرَهُمْ أَنَّ هَذِهِ الصَّلَاةَ صَلَّیْتُهَا لِفَضْلِ شَهْرِ رَمَضَانَ عَلَی الشُّهُورِ فَلَمَّا کَانَ مِنَ اللَّیْلِ قَامَ یُصَلِّی فَاصْطَفَّ النَّاسُ خَلْفَهُ فَانْصَرَفَ إِلَیْهِمْ فَقَالَ أَیُّهَا النَّاسُ إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةَ نَافِلَةٌ وَ لَنْ نَجْتَمِعَ لِلنَّافِلَةِ فَلْیُصَلِّ کُلُّ رَجُلٍ مِنْکُمْ وَحْدَهُ وَ لْیَقُلْ مَا عَلَّمَهُ اللَّهُ مِنْ کِتَابِهِ- وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ لَا جَمَاعَةَ فِی نَافِلَةٍ فَافْتَرَقَ النَّاسُ فَصَلَّی کُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ عَلَی حِیَالِهِ لِنَفْسِهِ فَلَمَّا کَانَ لَیْلَةُ تِسْعَ عَشْرَةَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- اغْتَسَلَ حِینَ غَابَتِ الشَّمْسُ وَ صَلَّی الْمَغْرِبَ بِغُسْلٍ فَلَمَّا صَلَّی الْمَغْرِبَ وَ صَلَّی أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ الَّتِی

۱- -التهذیب ۳- ٦٤- ۲۱۷، و الاستبصار ۱- ٤٦٤- ۱۸۰۱، و اقبال الأعمال- ۱۲.-

۲- -فی الاستبصار- أجمعوا" هامش المخطوط".-

کَانَ یُصَلِّیهَا فِیمَا مَضَی فِی کُلِّ لَیْلَةٍ بَعْدَ الْمَغْرِبِ دَخَلَ إِلَی بَیْتِهِ فَلَمَّا أَقَامَ بِلَالٌ الصَّلَاةَ لِلْعِشَاءِ الآخِرَةِ خَرَجَ النَّبِیُّ ص فَصَلَّی بِالنَّاسِ فَلَمَّا انْفَتَلَ صَلَّی الرَّکْعَتَیْنِ وَ هُوَ جَالِسٌ کَمَا کَانَ یُصَلِّی کُلَّ لَیْلَةٍ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّی مِائَةَ رَکْعَةٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ ذَلِکَ صَلَّی صَلَاتَهُ الَّتِی کَانَ یُصَلِّی کُلَّ لَیْلَةٍ فِی آخِرِ اللَّیْلِ وَ أَوْتَرَ فَلَمَّا کَانَ لَیْلَةُ عِشْرِینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- فَعَلَ کَمَا کَانَ یَفْعَلُ قَبْلَ ذَلِکَ مِنَ اللَّیَالِی فِی شَهْرِ رَمَضَانَ- ثَمَانِیَ رَکَعَاتٍ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَکْعَةً بَعْدَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ فَلَمَّا کَانَ لَیْلَةُ إِحْدَی وَ عِشْرِینَ اغْتَسَلَ حِینَ غَابَتِ الشَّمْسُ وَ صَلَّی فِیهَا مِثْلَ مَا فَعَلَ فِی لَیْلَةِ تِسْعَ عَشْرَةَ- فَلَمَّا کَانَ فِی لَیْلَةِ اثْنَتَیْنِ وَ عِشْرِینَ زَادَ فِی صَلَاتِهِ فَصَلَّی ثَمَانِیَ رَکَعَاتٍ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَ اثْنَتَیْنِ وَ عِشْرِینَ رَکْعَةً بَعْدَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ فَلَمَّا کَانَتْ لَیْلَةُ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ- اغْتَسَلَ أَیْضاً کَمَا اغْتَسَلَ فِی لَیْلَةِ تِسْعَ عَشْرَةَ- وَ کَمَا اغْتَسَلَ فِی لَیْلَةِ إِحْدَی وَ عِشْرِینَ- ثُمَّ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِکَ قَالُوا

فَسَأَلُوهُ عَنْ صَلَاةِ الْخَمْسِينَ مَا حَالُهَا فِی شَهْرِ رَمَضَانَ- فَقَالَ کَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص یُصَلِّی هَذِهِ الصَّلَاةَ وَ یُصَلِّی صَلَاةَ الْخَمْسِینَ عَلَی مَا کَانَ یُصَلِّی فِی غَیْرِ شَهْرِ رَمَضَانَ- وَ لَا یَنْقُصُ مِنْهَا شَیْئاً.

(۱).

****

ترجمه:

از سماعه بن مهران، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است. محمد بن سلیمان می گوید: «از امام رضا (علیه السلام) در مورد این حدیث پرسیدم و ایشان آن را برای من نقل کردند و فرمودند که همه این افراد از ما درباره نماز در ماه رمضان و چگونگی عمل رسول خدا (صلوات الله علیه) در این ماه پرسیدند. ایشان همگی گفتند: زمانی که شب اول ماه رمضان فرارسید، رسول خدا (صلوات الله علیه) نماز مغرب را خواند و سپس چهار رکعتی که هر شب پس از مغرب می خواند، به جا آورد و سپس هشت رکعت نماز دیگر خواند.

پس از آن، عشاء آخرین و دو رکعتی که هر شب پس از عشاء می خواند، در حال نشسته به جا آورد. سپس از جای برخاست و دوازده رکعت نماز خواند و بعد وارد منزل خود شد. مردم که این افزایش نماز رسول خدا (صلوات الله علیه) را در ماه رمضان مشاهده کردند، از او در این باره سؤال کردند. پیامبر (صلوات الله علیه) به آنان فرمود: "این نماز را برای فضیلت ماه رمضان نسبت به سایر ماه ها خواندم."

زمانی که شب فرارسید و پیامبر (صلوات الله علیه) برای نماز برخاست، مردم پشت سر ایشان صف بستند. پیامبر (صلوات الله علیه) رو به آنان کرد و فرمود: "ای مردم، این نماز نافله است و برای نافله جماعت برگزار نمی شود. هر یک از شما باید نماز را به تنهایی بخواند و آنچه خداوند از کتابش به

او آموخته، تلاوت کند. بدانید که جماعت در نافله وجود ندارد." مردم پراکنده شدند و هرکس به تنهایی برای خود نماز نافله خواند.

زمانی که شب نوزدهم ماه رمضان فرارسید، پیامبر (صلوات الله علیه) پس از غروب آفتاب غسل کرد و نماز مغرب را با غسل به جا آورد و سپس چهار رکعتی که در هر شب پس از مغرب می خواند، به جا آورد و پس از آن به خانه اش رفت. زمانی که بلال برای نماز عشاء آخر اقامه گفت، پیامبر (صلوات الله علیه) بیرون آمد و با مردم نماز عشاء را خواند. پس از آن، دو رکعت نماز خود را که هر شب می خواند، به حالت نشسته خواند. سپس از جای برخاست و صد رکعت نماز گزارد که در هر رکعت یک بار سوره فاتحةالکتاب و ده بار سوره قل هو الله احد را قرائت می کرد. پس از اتمام آن، نمازهای شبانه خود را که هر شب در آخر شب می خواند، به جای آورد و وتر را انجام داد.

در شب بیستم ماه رمضان، همانند شب های گذشته، هشت رکعت نماز پس از مغرب و دوازده رکعت نماز پس از عشاء آخرین خواند. در شب بیست ویکم، پس از غروب خورشید غسل کرد و نمازهای مشابه شب نوزدهم به جا آورد. در شب بیست ودوم، نمازهای خود را افزایش داد و هشت رکعت پس از مغرب و بیست ودو رکعت پس از عشاء آخرین خواند. در شب بیست وسوم، همانند شب های نوزدهم و بیست ویکم غسل کرد و نمازهای مشابهی گزارد.

در مورد نماز پنجاه رکعتی در ماه رمضان از ایشان سؤال شد. پاسخ دادند: «رسول خدا (صلوات الله علیه) این نماز را می خواند و همان نماز پنجاه رکعتی را که در غیر ماه رمضان می خواند، بدون کم وکاست به جا می آورد.»

{این نشان می دهد که پیامبر (صلوات الله علیه) نافله عشاء را می خواند. و در برخی احادیث خلاف آن آمده است که شاید بتوان آن را به نفی قصد وجوب یا به خواندن گاه به گاه و ترک گاه به گاه حمل کرد. ترتیب نافله در ماه رمضان نیز در احادیث مختلف است و وجه جمع آن تخییر است. والله اعلم.}

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۰۴۱ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۰۰۴۱- ۷- (۲) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَتَبَ رَجُلٌ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ ع يَسْأَلُهُ عَنْ صَلَاةِ نَوَافِلِ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ عَنِ الزِّيَادَةِ فِيهَا فَكَتَبَ ع إِلَيْهِ كِتَاباً قَرَأْتُهُ بِخَطِّهِ صَلِّ فِي أَوَّلِ شَهْرِ رَمَضَانَ فِي عِشْرِينَ لَيْلَةً عِشْرِينَ رَكْعَةً صَلِّ مِنْهَا مَا بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَ الْعَتَمَةِ ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ وَ بَعْدَ الْعِشَاءِ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً وَ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَ الْعَتَمَةِ وَ اثْنَتَيْنِ وَ عِشْرِينَ رَكْعَةً بَعْدَ الْعَتَمَةِ إِلَّا فِي لَيْلَةِ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ (وَ ثَلَاثٍ

ص: ۳۳

۱- -يدل على أن النبيّ (صلّى اللّه عليه و آله) كان يصلى نافلة العشاء و فى بعض الأحاديث ما ينافيه و لعله محمول على نفى قصد الوجوب أو على أنّه كان يصليهما تارة و يتركهما تارة و ترتيبها على نافلة شهر رمضان اختلفت فيه الأخبار و وجه الجمع التخيير و اللّه أعلم" منه قده" هامش المخطوط.-

۲- -التهذيب ۳- ٦٧- ۲۲۰، و الاستبصار ۱- ٤٦٤- ۱۸۰۰، و لم نعثر عليه فى اقبال الأعمال.-

وَ عِشْرِينَ) (۱)- فَإِنَّ الْمِائَةَ تُجْزِيكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ وَ ذَلِكَ سِوَى الْخَمْسِينَ وَ أَكْثِرْ مِنْ قِرَاءَةِ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ.

****

ترجمه:

از حسن بن علی، از پدرش نقل شده است که فرمود: «مردی به امام باقر (علیه السلام) نامه ای نوشت و از ایشان درباره نمازهای نافله ماه رمضان و اضافه کردن به آن ها پرسید. امام (علیه السلام) در پاسخ به او نامه ای نوشت که من آن را به خط ایشان خواندم. در این نامه فرمودند: در بیست شب

اول ماه رمضان، هر شب بیست رکعت نماز بخوان؛ هشت رکعت از این نمازها بین مغرب و عَتَمه و دوازده رکعت پس از نماز عشاء.

در ده شب آخر ماه رمضان، هشت رکعت بین مغرب و عَتَمه و بیست ودو رکعت پس از نماز عشاء بخوان. در شب بیست ویکم و شب بیست وسوم، نماز صد رکعت کافی است، ان شاءالله. این جدا از نماز پنجاه رکعتی است. همچنین قرائت سوره «إنا أنزلناه» را افزایش بده.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠٤٢ - رقم الحديث الباب: ٨]

١٠٠٤٢- ٨- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي خُلَيْسٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مُطَهَّرٍ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي مُحَمَّدٍ ع إِنَّ رَجُلًا رَوَى عَنْ آبَائِكَ- أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص مَا كَانَ يَزِيدُ مِنَ الصَّلَاةِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ- عَلَى مَا كَانَ يُصَلِّيهِ فِي سَائِرِ الْأَيَّامِ فَوَقَّعَ ع كَذَبَ فَضَّ اللَّهُ فَاهُ صَلِّ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- عِشْرِينَ رَكْعَةً إِلَى عِشْرِينَ مِنَ الشَّهْرِ وَ صَلِّ لَيْلَةَ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ مِائَةَ رَكْعَةً وَ صَلِّ لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ مِائَةَ رَكْعَةٍ وَ صَلِّ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنَ الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ ثَلَاثِينَ رَكْعَةً.

وَ رَوَاهُ ابْنُ طَاوُسٍ فِي كِتَابِ الْإِقْبَالِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُوسَى التَّلَّعُكْبَرِيِّ عَنْ أَبِي عَلِيِّ بْنِ هَمَّامٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي خُلَيْسٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ مُطَهَّرٍ نَحْوَهُ (٣) وَ الْحَدِيثَيْنِ اللَّذَيْنِ قَبْلَهُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ الْوَاحِدِ النَّهْدِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَاتِمٍ وَ كَذَا الْحَدِيثُ الْأَوَّلُ وَ رَوَى الثَّانِيَ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

از احمد بن محمد بن مطهر نقل شده است که گفت: «به امام حسن عسکری (علیه السلام) نامه ای نوشتم و در آن ذکر کردم که مردی از پدران شما روایت کرده که رسول خدا (صلوات الله علیه) نمازهای خود را در ماه رمضان نسبت به سایر ایام افزایش نمی داد.» امام (علیه السلام) در پاسخ

نوشتند: «او دروغ می گوید، خداوند دهانش را بشکند. در هر شب از ماه رمضان، تا شب بیستم، بیست رکعت نماز بخوان. در شب بیست ویکم و شب بیست وسوم، هر کدام صد رکعت نماز به جا بیاور. و در هر شب از دهه آخر ماه رمضان، سی رکعت نماز بخوان.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۴۳ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۰۴۳- ۹- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ (إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ الْأَحْمَرِيِّ) (٥) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ وَ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّلْتِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى وَ جَمَاعَةٍ أَيْضاً عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: قَالَ الرِّضَا ع كَانَ أَبِي يَزِيدُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- فِي كُلِّ لَيْلَةٍ عِشْرِينَ رَكْعَةً.

****

ترجمه:

از محمد بن سنان نقل شده که گفت: امام رضا (علیه السلام) فرمودند: «پدرم در ده شب آخر ماه رمضان، در هر شب بیست رکعت نماز اضافه می کرد.»

۱- -لیس فی المصدر.-

۲- -التهذیب ۳- ٦٨- ۲۲۱.-

۳- -اقبال الأعمال- ۱۱.-

٤- -التهذیب ۳- ٦٧- ۲۱۹، و الاستبصار ۱- ٤٦٦- ۱۸۰۳.-

٥- -فی الاستبصار- إبراهیم بن أبی إسحاق الأحمری النهاوندی.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰٤٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

١٠٠٤٤- ١٠- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ مُطَهَّرٍ أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى أَبِي مُحَمَّدٍ ع يُخْبِرُهُ بِمَا جَاءَتْ بِهِ الرِّوَايَةُ أَنَّ النَّبِيَّ ص مَا كَانَ يُصَلِّي فِي شَهْرِ رَمَضَانَ- وَ غَيْرِهِ مِنَ اللَّيْلِ سِوَى ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً مِنْهَا الْوَتْرُ وَ رَكْعَتَا الْفَجْرِ فَكَتَبَ ع فَضَّ اللَّهُ فَاهُ صَلَّى مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فِي عِشْرِينَ لَيْلَةً كُلَّ لَيْلَةٍ عِشْرِينَ رَكْعَةً ثَمَانِيَ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ بَعْدَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ وَ اغْتَسَلَ لَيْلَةَ تِسْعَ عَشْرَةَ- وَ لَيْلَةَ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ وَ لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ- وَ صَلَّى فِيهِمَا ثَلَاثِينَ رَكْعَةً اثْنَتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَ ثَمَانِيَةَ عَشْرَ بَعْدَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ وَ صَلَّى فِيهِمَا مِائَةَ رَكْعَةٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ صَلَّى إِلَى آخِرِ الشَّهْرِ كُلَّ لَيْلَةٍ ثَلَاثِينَ رَكْعَةً كَمَا فَسَّرْتُ لَكَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

از محمد بن احمد بن مطهر نقل شده است که نوشت: «به امام حسن عسکری (علیه السلام) نامه ای نوشتم و در آن خبری را که در روایت آمده بود، مطرح کردم؛ اینکه پیامبر (صلوات الله علیه) در ماه رمضان و غیر آن، از شب فقط سیزده رکعت نماز، شامل وتر و دو رکعت فجر، نمی خوانده است.» امام (علیه السلام) در پاسخ نوشتند: «او دروغ می گوید، خداوند دهانش را بشکند. پیامبر (صلوات الله علیه) در بیست شب اول ماه رمضان، هر شب بیست رکعت نماز می خواند؛ هشت رکعت پس از مغرب و دوازده رکعت پس از عشاء.

در شب نوزدهم، بیست ویکم و بیست وسوم، غسل کرد و در هر یک از این شب ها، سی رکعت نماز گزارد؛ دوازده رکعت پس از مغرب و هجده رکعت پس از عشاء. همچنین در این شب ها صد رکعت نماز خواند که در هر رکعت، یک بار فاتحةالکتاب و ده بار سوره قل هو الله احد قرائت می شد. تا پایان ماه رمضان، هر شب سی رکعت نماز می خواند، همان طور که برای تو توضیح دادم.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۰۴۵ - رقم الحديث الباب: ۱۱]

۱۰۰۴۵- ۱۱- (۳) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: كَانَ أَبِی يَزِيدُ فِی الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ كُلَّ لَيْلَةٍ عِشْرِينَ رَكْعَةً.

****

ترجمه:

از احمد بن محمد بن ابی نصر نقل شده است که امام رضا (علیه السلام) فرمودند: «پدرم در ده شب آخر ماه رمضان، در هر شب بیست رکعت نماز اضافه می کرد.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۰۴۶ - رقم الحديث الباب: ۱۲]

۱۰۰۴۶- ۱۲- (۴) جَعْفَرُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سَعِيدٍ الْمُحَقِّقُ فِی الْمُعْتَبَرِ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: تُصَلِّی فِی شَهْرِ رَمَضَانَ أَلْفَ رَكْعَةٍ.

****

ترجمه:

از مفضل بن عمر، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمودند: «در ماه رمضان هزار رکعت نماز به جا آور.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۰۴۷ - رقم الحديث الباب: ۱۳]

۱۰۰۴۷- ۱۳- (۵) عَلِیُّ بْنُ مُوسَى بْنِ طَاوُسٍ فِی كِتَابِ الْإِقْبَالِ نَقْلًا عَنِ الرِّسَالَةِ الْعِزِّيَّةِ لِلشَّيْخِ الْمُفِيدِ قَالَ: يُصَلِّی فِی الْعِشْرِينَ لَيْلَةً الْأُولَى كُلَّ لَيْلَةٍ

۱- -الکافی ٤- ۱۵۵- ٦.-

۲- -التهذیب ۳- ٦۸- ۲۲۲، و الاستبصار ۱- ٤٦۳- ۱۷۹۹.-

۳- -قرب الإسناد- ۱۵۵.-

٤- -المعتبر- ۲۲۵.-

۵- -اقبال الأعمال- ۱۱.-

عِشْرِینَ رَکْعَةً ثَمَانِیَ بَیْنَ الْعِشَاءَیْنِ وَ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَکْعَةً بَعْدَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ وَ یُصَلِّی فِی الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ کُلَّ لَیْلَةٍ ثَلَاثِینَ رَکْعَةً یُضِیفُ إِلَی هَذَا التَّرْتِیبِ فِی لَیْلَةِ تِسْعَ عَشْرَةَ وَ لَیْلَةِ إِحْدَی وَ عِشْرِینَ- وَ لَیْلَةِ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ کُلَّ لَیْلَةٍ مِائَةَ رَکْعَةٍ وَ ذَلِکَ تَمَامُ الْأَلْفِ رَکْعَةٍ.

قَالَ وَ هِیَ رِوَایَةُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی قُرَّةَ فِی کِتَابِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ فِیمَا أَسْنَدَهُ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ مَوْلَانَا الْجَوَادِ ع.

****

ترجمه:

مرحوم علی بن موسی بن طاووس در کتاب «الإقبال» به نقل از «الرسالة العزیة» مرحوم شیخ مفید آورده است: «در بیست شب اول ماه رمضان، هر شب بیست رکعت نماز خوانده می شود؛ هشت رکعت بین نماز مغرب و عشاء و دوازده رکعت پس از نماز عشاء. و در ده شب آخر ماه رمضان، هر شب سی رکعت نماز خوانده می شود. در شب نوزدهم، شب بیست ویکم، و شب بیست وسوم، علاوه بر این ترتیب، هر شب صد رکعت نماز خوانده می شود. این هزار رکعت نماز در ماه رمضان را کامل می کند.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۰۴۸ - رقم الحديث الباب: ۱۴]

۱۰۰۴۸- ۱۴- (۱) قَالَ وَ قَالَ الشَّيْخُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الصَّفْوَانِيُّ فِی كِتَابِ التَّعْرِيفِ وَ قَدْ زَكَّاهُ أَصْحَابُنَا وَ أَثْنَوْا عَلَيْهِ اعْلَمْ أَنَّ صَلَاةَ شَهْرِ رَمَضَانَ تِسْعُمِائَةِ رَكْعَةٍ.

****

ترجمه:

شيخ محمد بن احمد صفوانی در كتاب «التعريف» آورده است: «و بدان كه نمازهای ماه رمضان نهصد ركعت است

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۰۴۹ - رقم الحديث الباب: ۱۵]

۱۰۰۴۹- ۱۵- (۲) وَ فِی رِوَايَةٍ أُخْرَى أَلْفُ رَكْعَةٍ.

****

ترجمه:

و در روايتی ديگر هزار ركعت است

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۰۵۰ - رقم الحديث الباب: ۱۶]

۱۰۰۵۰- ۱۶- (۳) وَ رُوِیَ تِسْعَةُ آلَافِ مَرَّةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ.

****

ترجمه:

و روایت شده نه هزار مرتبه قل هو الله احد

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۷]

۱۰۰۵۱- ۱۷- (٤) وَ رُوِیَ عَشَرَةُ آلَافِ مَرَّةٍ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ عَشْرُ مَرَّاتٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ.

****

ترجمه:

و روایت شده ده هزار مرتبه در هر رکعت(از هزار رکعت) ده مرتبه قل هو الله احد

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۵۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۸]

۱۰۰۵۲- ۱۸- (٥) وَ ۱۰۰۵۳- ۱۹- (٦) وَ رُوِیَ أَنَّهُ یَجُوزُ مَرَّةً مَرَّةً إِلَی أَنْ قَالَ وَ قَدْ رُوِیَ أَنَّ فِی لَیْلَةِ تِسْعَ عَشْرَةَ (۷) أَیْضاً مِائَةَ رَکْعَةٍ.

- وَ هُوَ قَوْلُ مَنْ قَالَ بِالْأَلْفِ رَکْعَةٍ.

****

ترجمه:

روایت شده است که نماز یک بار یک بار نیز جایز است. همچنین آمده است که در شب نوزدهم ماه رمضان نیز صد رکعت نماز خوانده می شود. این نظر کسانی است که به هزار رکعت در ماه رمضان معتقدند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۵٤ - رقم الحدیث الباب: ۲۰]

۱۰۰۵٤- ۲۰- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِیدُ فِی کِتَابِ مَسَارِّ الشِّیعَةِ قَالَ: أَوَّلُ لَیْلَةٍ

١- -إقبال الأعمال- ١١.-

٢- -إقبال الأعمال- ١١.-

٣- -إقبال الأعمال- ١١.-

٤- -إقبال الأعمال- ١١.-

٥- -إقبال الأعمال- ١١.-

٦- -إقبال الأعمال- ١١.-

٧- -فی المصدر- و عشرین.-

٨- -مسار الشیعة- ٤١.-

مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فِيهَا الِابْتِدَاءُ بِصَلَاةِ نَوَافِلِ (١) شَهْرِ رَمَضَانَ وَ هِيَ أَلْفُ رَكْعَةٍ مِنْ أَوَّلِ الشَّهْرِ إِلَى آخِرِهِ بِتَرْتِيبٍ مَعْرُوفٍ فِي الْأُصُولِ عَنِ الصَّادِقِينَ ع قَالَ وَ فِي لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْهُ يُسْتَحَبُّ الْغُسْلُ وَ التَّنَفُّلُ بِمِائَةِ رَكْعَةٍ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ مِنْهَا الْحَمْدُ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ خَارِجَةً عَنِ الْأَلْفِ رَكْعَةٍ فَقَدْ وَرَدَ الْخَبَرُ فِي فَضْلِهِ أَمْرٌ جَسِيمٌ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٢) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٣) وَ يَأْتِي مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ وَ نُبَيِّنُ وَجْهَهُ (٤) وَ فِي أَحَادِيثِ هَذِهِ النَّوَافِلِ اخْتِلَافٌ فِي الْكَمِّيَّةِ وَ الْكَيْفِيَّةِ وَ هُوَ مَحْمُولٌ عَلَى التَّخْيِيرِ أَوِ الْجَمْعِ وَ التَّعَدُّدِ.

****

ترجمه:

محمد بن محمد مفید در کتاب «مسار الشیعه» می گوید: «در شب اول ماه رمضان، نماز نافله ماه رمضان آغاز می شود که هزار رکعت از ابتدای ماه تا پایان آن با ترتیبی معروف در اصول از امامان صادقین (علیهم السلام) است. همچنین در شب نیمه این ماه، غسل مستحب است و خواندن صد رکعت نماز نافله؛ در هر رکعت یک بار سوره حمد و ده بار سوره قل هو الله احد قرائت شود، که این صد رکعت جدا از هزار رکعت اصلی است. در خبر آمده است که این عمل دارای فضیلت بزرگی است.»

می گویم : «پیش تر مطالبی که بر این موضوع دلالت می کند ذکر شده و آنچه که ظاهر آن تعارض دارد، آمده و توضیح داده خواهد شد. در احادیث مربوط به این نوافل، در مقدار و کیفیت اختلاف وجود دارد که این اختلاف یا بر تخییر یا بر جمع و تعدد حمل می شود.»

۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ الْمَخْصُوصَةِ كُلَّ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْهُ

اشارة

(٥) ٨ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ الْمَخْصُوصَةِ كُلَّ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْهُ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز مخصوص در هر شبی از ماه رمضان و روز اول آن

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠٥٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٠٥٥- ١- (٦) رَوَى الشَّهِيدُ مُحَمَّدُ بْنُ مَكِّيٍّ فِي كِتَابِ الْأَرْبَعِينَ عَنِ السَّيِّدِ عَمِيدِ الدِّينِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُهَيْمٍ عَنْ فَخَارِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ فَضْلِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ الرَّاوَنْدِيِّ الْعَلَوِيِّ عَنْ ذِي الْفَقَارِ

بْنِ مَعْبَدٍ الْعَلَوِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْعَبَّاسِ النَّجَاشِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ (۷) بْنِ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ أَبِي قُرَّةَ الْقُنَانِيِّ (۸) الْكَاتِبِ وَ ذَكَرَ فِي الذِّكْرَى (۹) أَنَّ الْحَدِيثَ

۱- -فی المصدر زیادة- لیالی.-

۲- -تقدم فی الحدیث ٦، ۷ من الباب ۲ و الباب ٥ من هذه الأبواب.-

۳- -یأتی فی الحدیث ٤ من الباب ۸ من هذه الأبواب.-

٤- -یأتی فی الباب ۹ و بیان وجهه فی ذیل الحدیث ۳ من الباب ۹ من هذه الأبواب.-

٥- -الباب ۸ فیه ۳ أحادیث.-

٦- -الأربعین- ۲۸.-

۷- -فی المصدر زیادة- ابن علی.-

۸- -فی المصدر- القتانی.-

۹- -الذکری- ۲٥٤.-

مَأْخُوذٌ مِنْ كِتَابِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الْحُسَيْنِ الْمَخْزُومِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ هَارُونَ الْكِنْدِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَشِيرٍ (۱) عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُوسَى عَنْ شَرِيكٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ع أَنَّهُ سَأَلَهُ عَنْ فَضْلِ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ عَنْ فَضْلِ الصَّلَاةِ فِيهِ فَقَالَ مَنْ صَلَّى فِي أَوَّلِ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ غَفَرَ لَهُ جَمِيعَ ذُنُوبِهِ وَ كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْفَائِزِينَ وَ مَنْ صَلَّى فِي اللَّيْلَةِ الثَّانِيَةِ- أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ عِشْرِينَ مَرَّةً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ جَمِيعَ ذُنُوبِهِ وَ وَسَّعَ عَلَيْهِ (۲) وَ كُفِيَ السُّوءَ سَنَةً (۳) وَ مَنْ صَلَّى فِي اللَّيْلَةِ الثَّالِثَةِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- عَشْرَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ خَمْسِينَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- نَادَاهُ مُنَادٍ مِنْ قِبَلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَلَا إِنَّ فُلَانَ بْنَ فُلَانٍ مِنْ عُتَقَاءِ اللَّهِ مِنَ النَّارِ وَ فُتِّحَتْ لَهُ أَبْوَابُ

السَّمَاوَاتِ وَ مَنْ قَامَ تِلْکَ اللَّیْلَةَ فَأَحْیَاهَا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَ مَنْ صَلَّی فِی اللَّیْلَةِ الرَّابِعَةِ ثَمَانِیَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ عِشْرِینَ مَرَّةً رَفَعَ اللَّهُ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی عَمَلَهُ تِلْکَ اللَّیْلَةَ کَعَمَلِ سَبْعَةِ أَنْبِیَاءَ مِمَّنْ بَلَّغَ رِسَالاتِ رَبِّهِ وَ مَنْ صَلَّی فِی اللَّیْلَةِ الْخَامِسَةِ- رَکْعَتَیْنِ بِمِائَةِ مَرَّةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ (٤) فَإِذَا فَرَغَ صَلَّی عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ مِائَةَ مَرَّةٍ زَاحَمَنِی یَوْمَ الْقِیَامَةِ عَلَی بَابِ الْجَنَّةِ- وَ مَنْ صَلَّی فِی اللَّیْلَةِ السَّادِسَةِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ- وَ تَبَارَکَ الَّذِی بِیَدِهِ الْمُلْکُ- فَکَأَنَّمَا صَادَفَ لَیْلَةَ الْقَدْرِ- وَ مَنْ صَلَّی فِی اللَّیْلَةِ السَّابِعَةِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِ

١- -فی المصدر- بشر.-

٢- -فی المصدر زیادة- رزقه.-

٣- -فی نسخة- الوسوسة" هامش المخطوط".-

٤- -فی المصدر زیادة- خمسین مرة.-

رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ مَرَّةً بَنَی اللَّهُ لَهُ فِی جَنَّةِ عَدْنٍ قَصْرَیْ ذَهَبٍ وَ کَانَ فِی أَمَانِ اللَّهِ تَعَالَی إِلَی شَهْرِ رَمَضَانٍ مِثْلِهِ وَ مَنْ صَلَّی فِی اللَّیْلَةِ الثَّامِنَةِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- رَکْعَتَیْنِ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (١) عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ سَبَّحَ أَلْفَ تَسْبِیحَةٍ فُتِّحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجِنَانِ الثَّمَانِیَةُ یَدْخُلُ مِنْ أَیِّهَا شَاءَ وَ مَنْ صَلَّی فِی اللَّیْلَةِ التَّاسِعَةِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- قَبْلَ (٢) الْعِشَاءَیْنِ سِتَّ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ وَ آیَةَ الْکُرْسِیِّ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ صَلَّی عَلَی النَّبِیِّ خَمْسِینَ مَرَّةً صَعِدَتِ الْمَلَائِکَةُ بِعَمَلِهِ کَعَمَلِ الصِّدِّیقِینَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِینَ وَ مَنْ صَلَّی اللَّیْلَةَ الْعَاشِرَةَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- عِشْرِینَ رَکْعَةً (یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ) (٣) الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثِینَ مَرَّةً وَسَّعَ اللَّهُ عَلَیْهِ رِزْقَهُ وَ کَانَ مِنَ الْفَائِزِینَ وَ مَنْ صَلَّی لَیْلَةَ إِحْدَی عَشْرَةَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- رَکْعَتَیْنِ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ إِنَّا أَعْطَیْنَاکَ الْکَوْثَرَ عِشْرِینَ مَرَّةً لَمْ یَتْبَعْهُ ذَلِکَ الْیَوْمَ ذَنْبٌ وَ إِنْ جَهَدَ الشَّیْطَانُ جُهْدَهُ

وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ اثْنَتَىْ عَشْرَةَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- ثَمَانِىَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِى كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ ثَلَاثِينَ مَرَّةً أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ الشَّاكِرِينَ وَ كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْفَائِزِينَ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِى كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ مَرَّةً وَ خَمْساً وَ عِشْرِينَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى الصِّرَاطِ كَالْبَرْقِ الْخَاطِفِ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- سِتَّ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِى كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ إِذَا زُلْزِلَتْ ثَلَاثِينَ مَرَّةً هَوَّنَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَكَرَاتِ الْمَوْتِ وَ مُنْكَراً وَ نَكِيراً- وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْهُ مِائَةَ رَكْعَةٍ يَقْرَأُ فِى كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ صَلَّى أَيْضاً أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِى الْأَوَّلَتَيْنِ مِائَةَ مَرَّةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ الثِّنْتَيْنِ الْأَخِيرَتَيْنِ خَمْسِينَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ وَ لَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ وَ رَمْلِ عَالِجٍ

١- -فى المصدر زيادة- إحدى.-

٢- -فى المصدر- بين.-

٣- -ما بين القوسين- ليس فى المصدر.-

وَ عَدَدَ نُجُومِ السَّمَاءِ وَ وَرَقِ الشَّجَرِ فِى أَسْرَعَ مِنْ طَرْفَةِ عَيْنٍ مَعَ مَا لَهُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْمَزِيدِ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ سِتَّ عَشْرَةَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- اثْنَتَىْ عَشْرَةَ رَكْعَةً يَقْرَأُ فِى كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ أَلْهَيكُمُ التَّكَاثُرُ اثْنَتَىْ عَشْرَةَ مَرَّةً خَرَجَ مِنْ قَبْرِهِ وَ هُوَ رَيَّانُ يُنَادِى بِشَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حَتَّى يَرِدَ الْقِيَامَةَ- فَيُؤْمَرَ بِهِ إِلَى الْجَنَّةِ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ سَبْعَ عَشْرَةَ مِنْهُ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِى الْأُولَى مَا تَيَسَّرَ بَعْدَ فَاتِحَةِ الْكِتَابِ- وَ فِى الثَّانِيَةِ مِائَةَ مَرَّةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِائَةَ مَرَّةٍ أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ أَلْفِ (١) حَجَّةٍ وَ أَلْفِ عُمْرَةٍ وَ أَلْفِ غَزْوَةٍ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ ثَمَانَ عَشْرَةَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِى كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ خَمْساً وَ عِشْرِينَ مَرَّةً لَمْ يَخْرُجْ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يُبَشِّرَهُ مَلَكُ الْمَوْتِ- بِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ رَاضٍ عَنْهُ غَيْرُ غَضْبَانَ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ تِسْعَ عَشْرَةَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- خَمْسِينَ رَكْعَةً يَقْرَأُ فِى كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ إِذَا زُلْزِلَتْ خَمْسِينَ مَرَّةً لَقِىَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ (٢) كَمَنْ حَجَّ

مِائَةَ حَجَّةٍ وَ اعْتَمَرَ مِائَةَ عُمْرَةٍ وَ قَبِلَ اللَّهُ مِنْهُ سَائِرَ عَمَلِهِ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ عِشْرِينَ ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ (٣) غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ فُتِّحَتْ لَهُ سَبْعُ سَمَاوَاتٍ وَ اسْتُجِيبَ لَهُ الدُّعَاءُ مَعَ مَا لَهُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْمَزِيدِ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ اثْنَتَيْنِ وَ عِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ فُتِّحَتْ لَهُ ثَمَانِيَةُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ- يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ (٤) فُتِّحَتْ لَهُ أَبْوَابُ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ اسْتُجِيبَ دُعَاؤُهُ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ أَرْبَعٍ وَ عِشْرِينَ مِنْهُ ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِيهَا مَا يَشَاءُ كَانَ لَهُ مِنَ الثَّوَابِ كَمَنْ حَجَّ وَ اعْتَمَرَ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ خَمْسٍ وَ عِشْرِينَ مِنْهُ ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِيهَا الْحَمْدَ وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- كَتَبَ اللَّهُ لَهُ ثَوَابَ الْعَابِدِينَ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ سِتٍّ وَ عِشْرِينَ مِنْهُ ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ (٥) فُتِّحَتْ لَهُ سَبْعُ سَمَاوَاتٍ

١- -فى المصدر زيادة- ألف.-

٢- -فى المصدر زيادة- يوم القيامة.-

٣- -فى المصدر زيادة- يقرأ فيها ما شاء.-

٤- -فى المصدر زيادة- يقرأ فيها ما شاء.-

٥- -فى المصدر زيادة- يقرأ فى كل ركعة بعد الحمد (قل هو اللّه أحد) مائة مرة.-

وَ اسْتُجِيبَ لَهُ الدُّعَاءُ مَعَ مَا لَهُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْمَزِيدِ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ سَبْعٍ وَ عِشْرِينَ مِنْهُ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ مَرَّةً وَ تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ (١)- فَإِنْ لَمْ يَحْفَظْ تَبَارَكَ فَخَمْسٌ وَ عِشْرُونَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَ لِوَالِدَيْهِ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ ثَمَانٍ وَ عِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- سِتَّ رَكَعَاتٍ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ- وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ آيَةِ الْكُرْسِيِّ- وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ- وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ ص غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ تِسْعٍ وَ عِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- رَكْعَتَيْنِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَ عِشْرِينَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- مَاتَ مِنَ الْمَرْحُومِينَ وَ رُفِعَ كِتَابُهُ فِي أَعْلَى

عِلِّيِّينَ وَ مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ ثَلَاثِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- اثْنَتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ عِشْرِينَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ يُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ (۲) ص مِائَةَ مَرَّةٍ خَتَمَ اللَّهُ لَهُ بِالرَّحْمَةِ.

****

ترجمه:

از حارث، از امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (علیه السلام) نقل شده است که ایشان در مورد فضیلت ماه رمضان و فضیلت نماز در این ماه پرسیده شدند. حضرت فرمودند: «هر کس در شب اول ماه رمضان چهار رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و پانزده بار سوره قل هو الله احد قرائت کند، خداوند به او ثواب صدّیقین و شهدا را عطا می کند، تمام گناهانش را می بخشد و در روز قیامت از رستگاران خواهد بود.

هر کس در شب دوم چهار رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و بیست بار سوره «إنا أنزلناه فی لیلة القدر» قرائت کند، خداوند تمام گناهانش را می بخشد، روزی اش را گسترده می کند و او را از هر بدی در طول یک سال محافظت می کند.

هر کس در شب سوم ماه رمضان ده رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و پنجاه بار سوره قل هو الله احد قرائت کند، ندایی از سوی خداوند عزوجل می رسد که فلان بن فلان از آزادشدگان خداوند از آتش جهنم است و درهای آسمان برای او گشوده می شود. هر کس این شب را به قیام و احیاء بگذراند، خداوند تمام گناهانش را می بخشد.

هر کس در شب چهارم هشت رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و بیست بار سوره «إنا أنزلناه فی لیلة القدر» قرائت کند، خداوند عمل او را در این شب مانند عمل هفت پیامبری که رسالت های پروردگارشان را ابلاغ کردند، قرار می دهد.

هر کس در شب پنجم دو رکعت نماز بخواند که در هر رکعت صد بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند و پس از آن صد بار بر محمد و آل محمد (صلوات الله علیهم) درود بفرستد، در روز قیامت همراه با من بر دروازه بهشت خواهد بود.

هر کس در شب ششم ماه رمضان چهار رکعت نماز بخواند که در هر رکعت سوره حمد و سوره «تبارک الذی بیده الملک» قرائت کند، گویی شب قدر را درک کرده است.و هر کس در شب هفتم ماه رمضان، چهار رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و سیزده بار سوره "إنا أنزلناه فی لیلة القدر" را قرائت کند، خداوند دو قصر طلایی در بهشت عدن برای او می سازد و تا رمضان سال آینده در امان خداوند تعالی خواهد بود. و هر کس در شب هشتم ماه رمضان، دو رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و ده بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند و هزار تسبیح بگوید، درهای هشتگانه بهشت برای او گشوده می شود و از هر دری که بخواهد وارد می شود.

و هر کس در شب نهم ماه رمضان، پیش از نماز مغرب و عشاء، شش رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و هفت بار آیةالکرسی را قرائت کند و پنجاه مرتبه بر پیامبر (صلی الله علیه وآله) صلوات بفرستد، عمل او مانند عمل صدّیقین و شهدا و صالحان پذیرفته می شود.

و هر کس در شب دهم ماه رمضان، بیست رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و سی بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند، خداوند روزی او را گسترده می سازد و از رستگاران خواهد بود.

و هر کس در شب یازدهم ماه رمضان، دو رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و بیست بار سوره "إنا أعطیناک الکوثر" را قرائت کند، در آن روز هیچ گناهی برای او ثبت نمی شود، حتی اگر شیطان تمامی تلاش خود را بکند.

و هر کس در شب دوازدهم ماه رمضان، هشت رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و سی بار سوره "إنا أنزلناه" را قرائت کند، خداوند ثواب شاکرین را به او عطا می کند و در روز قیامت از رستگاران خواهد بود.

و هر کس در شب سیزدهم ماه رمضان، چهار رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار فاتحةالکتاب و بیست وپنج بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند، در روز قیامت همچون برق درخشانی از پل صراط می گذرد.

و هر کس در شب چهاردهم ماه رمضان، شش رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و سی بار سوره "إذا زلزلت" را قرائت کند، خداوند سختی های جان دادن و سؤال های نکیر و منکر را بر او آسان می سازد.

و هر کس در شب پانزدهم ماه رمضان، صد رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و ده بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند، و همچنین چهار رکعت نماز بخواند که در دو رکعت اول صد بار و در دو رکعت آخر پنجاه بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند، خداوند برای او فضائل عظیمی قرار می دهد. خداوند گناهان او را می بخشد، حتی اگر به مقدار کف دریا، شن های عالج، تعداد ستارگان آسمان یا برگ های درختان باشد، و آن هم در سریع تر از یک چشم به هم زدن، با آنچه نزد خداوند برای او بیشتر خواهد بود.

و هر کس در شب شانزدهم ماه رمضان، دوازده رکعت نماز بخواند که در هر رکعت، یک بار سوره حمد و دوازده بار سوره "ألهاکم التکاثر" قرائت کند، از قبرش سیراب و تازه زنده می شود و در حالی که به شهادت "لا إله إلا الله" ندا می دهد، تا قیامت به پیشگاه خدا می رود و بدون حساب به بهشت وارد می شود.

و هر کس در شب هفدهم دو رکعت نماز بخواند که در رکعت اول، پس از فاتحة الکتاب، هر چه ممکن است تلاوت کند، و در رکعت دوم، صد بار سوره قل هو الله احد بخواند و صد بار "لا إله إلا الله" بگوید، خداوند به او ثواب هزار حج، هزار عمره و هزار جهاد عطا می کند.

و هر کس در شب هجدهم چهار رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و بیست وپنج بار سوره "إنا أعطیناک الکوثر" قرائت کند، از دنیا نمی رود تا زمانی که فرشته مرگ او را بشارت دهد که خداوند عزوجل از او راضی و خشنود است و غضب ندارد.

و هر کس در شب نوزدهم پنجاه رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار سوره حمد و پنجاه بار سوره "إذا زلزلت" قرائت کند، در پیشگاه خداوند عزوجل همچون کسی است که صد حج و صد عمره انجام داده باشد و خداوند باقی اعمال او را می پذیرد.

و هر کس در شب بیستم هشت رکعت نماز بخواند، خداوند گناهان گذشته و آینده او را می بخشد.

و هر کس در شب بیست ویکم هشت رکعت نماز بخواند، هفت آسمان برای او گشوده می شود و دعایش مستجاب می گردد.

و هر کس در شب بیست ودوم هشت رکعت نماز بخواند، هشت دروازه بهشت برای او باز می شود و از هر کدام بخواهد، وارد می شود.

و هر کس در شب بیست وسوم هشت رکعت نماز بخواند، دروازه های هفت آسمان برای او گشوده می شود و دعایش پذیرفته می شود.

و هر کس در شب بیست وچهارم هشت رکعت نماز بخواند و هرچه بخواهد تلاوت کند، به ثواب کسی که حج و عمره انجام داده، می رسد.

و هر کس در شب بیست وپنجم هشت رکعت نماز بخواند که در هر رکعت، یک بار سوره حمد و ده بار سوره قل هو الله احد قرائت کند، خداوند برای او ثواب عبادت کنندگان را می نویسد.

و هر کس در شب بیست وششم هشت رکعت نماز بخواند، هفت آسمان برای او گشوده می شود و دعایش مستجاب می شود و نزد خداوند برای او پاداش بیشتری مقرر خواهد بود. هر کس در شب بیست وهفتم چهار رکعت نماز بخواند، در هر رکعت یک بار فاتحةالکتاب و سوره "تبارک الذی بیده الملک" را قرائت کند، و اگر این سوره را حفظ نیست، بیست وپنج بار سوره قل هو الله احد بخواند، خداوند گناهان او و والدینش را می بخشد.

و هر کس در شب بیست وهشتم شش رکعت نماز بخواند، در هر رکعت یک بار فاتحةالکتاب، ده بار آیةالکرسی، ده بار سوره "إنا أعطیناک الکوثر"، و ده بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند و بر پیامبر (صلوات الله علیه) درود بفرستد، خداوند گناهان او را می بخشد.

و هر کس در شب بیست ونهم دو رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار فاتحةالکتاب و بیست بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند، در حالی از دنیا می رود که از رحمت شدگان خداوند است و کتاب عمل او در اعلا علّیین نگاشته می شود.

و هر کس در شب سی ام ماه رمضان دوازده رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار فاتحةالکتاب و بیست بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند و صد بار بر پیامبر (صلوات الله علیه) درود بفرستد، خداوند پایان زندگی او را با رحمت خویش رقم خواهد زد.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٥٦ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٠٥٦- ٢- (٣) عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ طَاوُسٍ فِي كِتَابِ الْإِقْبَالِ قَالَ رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي قُرَّةَ فِي عَمَلِ أَوَّلِ يَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ عَنِ الْعَالِمِ ع قَالَ: مَنْ صَلَّى عِنْدَ دُخُولِ شَهْرِ رَمَضَانَ رَكْعَتَيْنِ تَطَوُّعاً قَرَأَ فِي

أَوَّلِهِمَا أُمَّ الْكِتَابِ- وَ إِنَّا فَتَحْنَا لَکَ فَتْحاً مُبِيناً- وَ الْأُخْرَى مَا أَحَبَّ رَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ السُّوءَ فِي سَنَتِهِ وَ لَمْ يَزَلْ فِي حِرْزِ اللَّهِ إِلَى مِثْلِهَا مِنْ قَابِلٍ.

****

ترجمه:

علی بن موسی بن طاووس در کتاب «الإقبال» می گوید: محمد بن ابی قره در اعمال روز اول ماه رمضان از امام نقل کرده است که فرمودند: «هر کس در آغاز ماه رمضان دو رکعت نماز مستحبی بخواند، در رکعت اول سوره فاتحةالکتاب و سوره "إنا فتحنا لک فتحاً مبیناً" را قرائت کند و در رکعت دوم هر سوره ای که بخواهد، خداوند بدی ها را در سالش از او دور می گرداند و او تا سال آینده در حفاظت خداوند خواهد بود.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۰۵۷ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۰۵۷- ۳- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي كِتَابِ فَضَائِلِ شَهْرِ رَمَضَانَ عَنْ عُبْدُوسِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبَّاسٍ الْجُرْجَانِيِّ عَنْ مُوسَى بْنِ الْحُسَيْنِ الْمُؤَدِّبِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْقَوْسِيِّ (٥) عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ خَالِدٍ عَنْ مَعْرُوفِ بْنِ

۱- -فی المصدر زیادة- مرة.-

۲- -فی المصدر زیادة- محمد و آله.-

۳- -اقبال الأعمال- ۸۷.-

٤- -فضائل شهر رمضان- ۱۳٤.-

٥- -فی المصدر: القرشیّ (القرمی).-

الْوَلِيدِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِی طَیْبَةَ عَنْ کِرْدِینٍ (۱) عَنِ الرَّبِیعِ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِیِّ ص عَنْ جَبْرَئِیلَ عَنْ إِسْرَافِیلَ عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ: مَنْ صَلَّی فِی آخِرِ لَیْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- عَشْرَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ یَقُولُ فِی رُکُوعِهِ وَ سُجُودِهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ وَ یَتَشَهَّدُ فِی کُلِّ رَکْعَتَیْنِ ثُمَّ یُسَلِّمُ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ آخِرِ عَشْرِ رَکَعَاتٍ قَالَ بَعْدَ فَرَاغِهِ مِنَ التَّسْلِیمِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَلْفَ مَرَّةٍ فَإِذَا فَرَغَ مِنَ الِاسْتِغْفَارِ سَجَدَ وَ یَقُولُ فِی سُجُودِهِ یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ یَا رَحْمَانَ الدُّنْیَا وَ الآخِرَةِ وَ رَحِیمَهُمَا یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ یَا إِلَهَ الْأَوَّلِینَ وَ الآخِرِینَ اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَ تَقَبَّلْ مِنَّا صَلَاتَنَا وَ صِیَامَنَا وَ قِیَامَنَا (۲)- فَإِنَّهُ لَا یَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ حَتَّی یَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ ثُمَّ ذَکَرَ ثَوَاباً جَزِیلًا.

****

ترجمه:

از ابن مسعود، از پیامبر (صلوات الله علیه)، از جبرئیل، از اسرافیل، از خداوند عزوجل نقل شده است که فرمود: «هر کس در آخرین شب ماه رمضان ده رکعت نماز بخواند و در هر رکعت یک بار سوره فاتحةالکتاب و ده بار سوره قل هو الله احد قرائت کند و در رکوع و سجود خود ده بار بگوید: "سبحان الله، والحمدلله، و لا إله إلا الله، والله أکبر"، و در هر دو رکعت تشهد بخواند و سلام دهد، سپس پس از پایان ده رکعت آخر، هزار بار استغفار کند.

وقتی از استغفار فارغ شد، به سجده رود و در سجده بگوید: "یا حی، یا قیوم، یا ذاالجلال والاکرام، یا رحمان الدنیا والآخرة ورحیمهما، یا أرحم الراحمین، یا إله الأولین والآخرین، اغفرلنا ذنوبنا، وتقبل منا صلاتنا، وصیامنا، وقیامنا." او سر خود را از سجده برنمی دارد مگر اینکه خداوند او را بیامرزد.» سپس پاداش بزرگی برای این عمل ذکر شد.

۹- بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ نَافِلَةِ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ عَدَمِ اسْتِحْبَابِ زِیَادَةِ النَّوَافِلِ الْمُرَتَّبَةِ فِیهِ وَ حُکْمِ صَلَاةِ اللَّیْلِ

اشارة

(۳) ۹ بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ نَافِلَةِ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ عَدَمِ اسْتِحْبَابِ زِيَادَةِ النَّوَافِلِ الْمُرَتَّبَةِ فِيهِ وَ حُكْمِ صَلَاةِ اللَّيْلِ

****

ترجمه:

باب عدم وجوب نمازهای نافله ماه رمضان و عدم استحباب افزایش نافله های مرتب در آن و حکم نماز شب

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۰۵۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۰۵۸- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنِ الْحَلَبِيِّ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الصَّلَاةِ فِي رَمَضَانَ- فَقَالَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً مِنْهَا الْوَتْرُ وَ رَكْعَتَا الصُّبْحِ بَعْدَ الْفَجْرِ كَذَلِكَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يُصَلِّي وَ أَنَا كَذَلِكَ أُصَلِّي وَ لَوْ كَانَ خَيْراً لَمْ يَتْرُكْهُ رَسُولُ اللَّهِ ص.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ (٥)

۱- -فی المصدر زیادة- و برد الحاد (و) ی.-

۲- -و فیه زیادة- قال النبیّ (صلّی اللّه علیه و آله)- و الذی بعثنی بالحق.-

۳- -الباب ۹ فیه ٤ أحادیث.-

٤- -التهذیب ۳- ٦۸- ۲۲۳، و الاستبصار ۱- ٤٦٦- ۱۸۰٤.-

٥- -الفقیه ۲- ۱۳۷- ۱۹٦٥.-

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى أَنَّهُ كَانَ يَتْرُكُهَا مُدَّةً لِيُعْلِمَ عَدَمَ وُجُوبِهَا وَ يَفْعَلُهَا مُدَّةً لِيُعْلِمَ اسْتِحْبَابَهَا كَمَا تَقَدَّمَ (١) فَيُحْمَلُ عَلَى أَنَّهُ لَوْ كَانَ خَيْراً لَا يَجُوزُ تَرْكُهُ لَمْ يَتْرُكْهُ وَ نَظِيرُهُ الْأَحَادِيثُ الْوَارِدَةُ فِي نَافِلَةِ الْعِشَاءِ (٢).

****

ترجمه:

از حلبی نقل شده که گفت: از ایشان درباره نماز در رمضان پرسیدم. فرمودند: «سیزده رکعت، از جمله نماز وتر و دو رکعت صبح پس از طلوع فجر؛ پیامبر خدا (صلوات الله علیه) این گونه نماز می خواندند و من نیز این گونه نماز می خوانم. اگر خیر بود، پیامبر خدا (صلوات الله علیه) آن را ترک نمی کردند.»

می گویم: این مطلب می تواند بدین معنا باشد که ایشان برای نشان دادن عدم وجوب نمازهای نافله آن ها را مدتی ترک می کردند و برای نشان دادن استحباب آن ها مدتی به جای می آوردند، همان طور که پیش تر ذکر شده است. بنابراین این جمله به معنای آن است که اگر عملی خیر باشد، نباید ترک شود و پیامبر (صلوات الله علیه) آن را ترک نمی کردند. مشابه این نیز در احادیث مربوط به نافله نماز عشاء آمده است.

[رقم الحديث الكلي: ١٠٠٥٩ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٠٥٩- ٢- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ (٤) عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الصَّلَاةِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ- فَقَالَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً مِنْهَا الْوَتْرُ وَ رَكْعَتَانِ قَبْلَ صَلَاةِ الْفَجْرِ كَذَلِكَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يُصَلِّي وَ لَوْ كَانَ فَضْلًا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ أَعْمَلَ بِهِ وَ أَحَقَّ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ (٥)

وَ رَوَاهُ أَيْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

از ابن سنان نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره نماز در ماه رمضان پرسیدم. ایشان فرمودند: «سیزده رکعت، شامل نماز وتر و دو رکعت پیش از نماز صبح؛ رسول خدا (صلوات الله علیه) این گونه نماز می خواندند و اگر فضیلتی در آن بود، رسول خدا (صلوات الله علیه) به انجام آن سزاوارتر بودند.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٦٠ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠٠٦٠- ٣- (٧) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ (٨) الْحَلَبِيِّ وَ الْعَبَّاسِ بْنِ عَامِرٍ جَمِيعاً عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ الطَّائِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا صَلَّى الْعِشَاءَ الآخِرَةَ

١- -تقدم فی الباب ٨ من هذه الأبواب.-

٢- -راجع الحدیث ١٥ من الباب ١٣ و الحدیث ٨ من الباب ٢٩ من أبواب اعداد الفرائض و النوافل و الحدیث ٣ من هذا الباب من أبواب نافلة شهر رمضان.-

٣- -التهذیب ٣- ٦٩- ٢٢٤، و الاستبصار ١- ٤٦٧- ١٨٠٥.-

٤- -فی نسخة- مسکان" هامش المخطوط".-

٥- -الفقیه ٢- ١٣٧- ١٩٦٦.-

٦- -الفقیه ١- ٥٦٦- ١٥٦٤.-

۷- -التهذیب ۳- ٦۹- ۲۲۵، و الاستبصار ۱- ٤٦۷- ۱۸۰٦.-
۸- -فی التهذیب- عبد اللّه.-

أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ لَا يُصَلِّي شَيْئاً إِلَّا بَعْدَ انْتِصَافِ اللَّيْلِ لَا فِي رَمَضَانَ وَ لَا فِي غَيْرِهِ.

أَقُولُ: قَدْ عَرَفْتَ أَنَّ مُعَارِضَاتِ هَذِهِ الْأَحَادِيثِ مُتَوَاتِرَةٌ بَلْ تَجَاوَزَتْ حَدَّ التَّوَاتُرِ كَمَا تَقَدَّمَ فِي الْأَبْوَابِ الثَّمَانِيَةِ (۱) فَلَا بُدَّ مِنْ تَأْوِيلِهَا وَ قَدْ حَمَلَ الشَّيْخُ هَذِهِ الْأَحَادِيثَ عَلَى نَفْيِ الْجَمَاعَةِ فِي نَوَافِلِ رَمَضَانَ وَ اسْتَشْهَدَ بِمَا يَأْتِي (۲) وَ يُمْكِنُ أَنْ يُرَادَ عَدَمُ اسْتِحْبَابِ الزِّيَادَةِ فِي النَّوَافِلِ الْمُرَتَّبَةِ أَوْ يُرَادَ نَفْيُ وُجُوبِ نَافِلَةِ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ إِنْ ثَبَتَ الِاسْتِحْبَابُ بِمَا تَقَدَّمَ (۳) وَ يَحْتَمِلُ الْحَمْلُ عَلَى نَفْيِ تَأَكُّدِ الِاسْتِحْبَابِ بِالنِّسْبَةِ إِلَى النَّوَافِلِ الْيَوْمِيَّةِ فَإِنَّهَا آكَدُ أَوْ عَلَى النَّسْخِ بِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ يُصَلِّي ثُمَّ صَارَ يُصَلِّيهَا أَوْ عَلَى نَفْيِ صَلَاةِ التَّرَاوِيحِ كَمَا يَفْعَلُهُ الْعَامَّةُ وَ يَحْتَمِلُ الْحَمْلُ عَلَى أَنَّهُ ع مَا كَانَ يُصَلِّي هَذِهِ النَّوَافِلَ فِي الْمَسْجِدِ بَلْ فِي الْبَيْتِ لِمَا مَرَّ (٤) وَ يَأْتِي (٥) وَ قَدْ حَمَلَهَا ابْنُ طَاوُسٍ فِي كِتَابِ الْإِقْبَالِ عَلَى التَّقِيَّةِ تَارَةً وَ عَلَى غَلَطِ الرَّاوِي أُخْرَى (٦) وَ اسْتَدَلَّ بِمَا تَقَدَّمَ (۷) مِنْ تَكْذِيبِ الرَّاوِي وَ الدُّعَاءِ عَلَيْهِ فِي حَدِيثِ ابْنِ مُطَهَّرٍ وَ يَحْتَمِلُ غَيْرُ ذَلِكَ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم نقل شده است که گفت: شنیدم امام صادق (علیه السلام) می فرمودند: «رسول خدا (صلوات الله علیه) زمانی که نماز عشاء آخرین را می خواندند، به بستر خود می رفتند و تا نیمه شب هیچ نمازی نمی خواندند، نه در ماه رمضان و نه در غیر آن.»

می گویم: این احادیث مخالف با متواتراتی هستند که حتی از حد تواتر فراتر رفته اند، همان طور که در هشت باب پیش تر آمده است. بنابراین، ناگزیر به تأویل آن ها هستیم. شیخ این احادیث را به نفی جماعت در نافله های رمضان حمل کرده و به آنچه در ادامه می آید، استشهاد کرده است.

همچنین می توان معنای آن را عدم استحباب افزایش در نافله های مرتب، یا نفی وجوب نافله های ماه رمضان دانست، حتی اگر استحباب آن ها از موارد پیشین ثابت شده باشد.

احتمال دارد که این احادیث، بر نفی تأکید استحباب نسبت به نافله های روزانه حمل شوند؛ زیرا آن ها مؤکدتر هستند. یا ممکن است به نسخ اشاره کند؛ بدین معنا که ایشان ابتدا این نمازها را نمی خوانده اند و سپس آغاز به خواندن آن ها کرده اند. همچنین می توان آن را بر نفی نماز تراویح، همان گونه که اهل سنت انجام می دهند، حمل کرد.

احتمال دیگر این است که ایشان این نافله ها را در مسجد نمی خوانده اند، بلکه در خانه به جای می آورده اند، همان طور که پیش تر ذکر شده است. ابن طاووس در کتاب «الإقبال» این احادیث را گاه بر تقیه و گاه بر اشتباه راوی حمل کرده است؛ از جمله تکذیب راوی و دعا علیه او در حدیث ابن مطهر.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠٦١ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٠٦١- ٤- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ مَكِّيٍّ الشَّهِيدُ فِي الذِّكْرَى قَالَ: قَالَ ابْنُ الْجُنَيْدِ قَدْ رُوِيَ عَنْ أَهْلِ الْبَيْتِ زِيَادَةً فِي صَلَاةِ اللَّيْلِ عَلَى مَا كَانَ يُصَلِّيهَا الْإِنْسَانُ فِي غَيْرِهِ أَرْبَعُ رَكَعَاتٍ تَتِمَّةُ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً.

قَالَ الشَّهِيدُ مَعَ أَنَّهُ قَائِلٌ بِالْأَلْفِ أَيْضاً وَ هَذِهِ زِيَادَةٌ لَمْ نَقِفْ عَلَى مَأْخَذِهَا

١- -تقدم فی الأبواب الثمانية من هذه الأبواب.-

٢- -يأتی فی الحديث ١، ٢ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.-

٣- -تقدم فی الباب ٨ من هذه الأبواب.-

٤- -مر فی الحديث ١، ٣ من الباب ٢ من هذه الأبواب.-

٥- -يأتی فی الحدیث ١ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.-

٦- -الاقبال- ١١.-

٧- -تقدم فی الحدیث ٨ من الباب ٧ من هذه الأبواب.-

٨- -الذکری- ٢٥٣.-

إِلَّا أَنَّهُ ثِقَةٌ وَ إِرْسَالُهُ فِی قُوَّةِ الْمُسْنَدِ لِأَنَّهُ مِنْ أَعَاظِمِ الْعُلَمَاءِ انْتَهَی فَتُحْمَلُ رِوَایَةُ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ (١) عَلَی نَفْیِ تَأَکُّدِ الِاسْتِحْبَابِ أَوْ عَلَی مَا سِوَی هَذِهِ الزِّیَادَةِ وَ اللَّهُ أَعْلَمُ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم نقل شده است که گفت: شنیدم امام صادق (علیه السلام) می فرمودند: «رسول خدا (صلوات الله علیه) زمانی که نماز عشاء آخرین را می خواندند، به بستر خود می رفتند و تا نیمه شب هیچ نمازی نمی خواندند، نه در ماه رمضان و نه در غیر آن.»

می گویم: این احادیث مخالف با متواتراتی هستند که حتی از حد تواتر فراتر رفته اند، همان طور که در هشت باب پیش تر آمده است. بنابراین، ناگزیر به تأویل آن ها هستیم. مرحوم شیخ این احادیث را به نفی جماعت در نافله های رمضان حمل کرده و به آنچه در ادامه می آید، استشهاد کرده است. همچنین می توان معنای آن را عدم استحباب افزایش در نافله های مرتب، یا نفی وجوب نافله های ماه رمضان دانست، حتی اگر استحباب آن ها از موارد پیشین ثابت شده باشد.

احتمال دارد که این احادیث، بر نفی تأکید استحباب نسبت به نافله های روزانه حمل شوند؛ زیرا آن ها مؤکدتر هستند. یا ممکن است به نسخ اشاره کند؛ بدین معنا که ایشان ابتدا این نمازها را نمی خوانده اند و سپس آغاز به خواندن آن ها کرده اند. همچنین می توان آن را بر نفی نماز تراویح، همان گونه که اهل سنت انجام می دهند، حمل کرد.

احتمال دیگر این است که ایشان این نافله ها را در مسجد نمی خوانده اند، بلکه در خانه به جای می آورده اند، همان طور که پیش تر ذکر شده است. مرحوم ابن طاووس در کتاب «الإقبال» این احادیث را گاه بر تقیه و گاه بر اشتباه راوی حمل کرده است؛ از جمله تکذیب راوی و دعا علیه او در حدیث ابن مطهر.

۱۰- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الْجَمَاعَةِ فِی صَلَاةِ النَّوَافِلِ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ وَ لَا فِی غَیْرِهِ عَدَا مَا اسْتُثْنِیَ

اشارة

۱۰ (۲) بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الْجَمَاعَةِ فِی صَلَاةِ النَّوَافِلِ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ وَ لَا فِی غَیْرِهِ عَدَا مَا اسْتُثْنِیَ

****

ترجمه:

باب جایز نبودن به جماعت خواندن نماز نافله در ما رمضان نه در غیر ماه رمضان مگر موارد خاص

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۶۲ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۰۶۲- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِأَسَانِیدِهِ عَنْ زُرَارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ وَ الْفُضَیْلِ أَنَّهُمْ سَأَلُوا أَبَا جَعْفَرٍ الْبَاقِرَ ع وَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقَ ع- عَنِ الصَّلَاةِ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ نَافِلَةً بِاللَّیْلِ فِی جَمَاعَةٍ فَقَالا إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص کَانَ إِذَا صَلَّی الْعِشَاءَ الآخِرَةَ انْصَرَفَ إِلَی مَنْزِلِهِ ثُمَّ یَخْرُجُ مِنْ آخِرِ اللَّیْلِ إِلَی الْمَسْجِدِ فَیَقُومُ فَیُصَلِّی فَخَرَجَ فِی أَوَّلِ لَیْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ لِیُصَلِّیَ کَمَا کَانَ یُصَلِّی فَاصْطَفَّ النَّاسُ خَلْفَهُ فَهَرَبَ مِنْهُمْ إِلَی بَیْتِهِ وَ تَرَکَهُمْ فَفَعَلُوا ذَلِکَ ثَلَاثَ لَیَالٍ فَقَامَ فِی الْیَوْمِ الرَّابِعِ عَلَی مِنْبَرِهِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَ أَثْنَی عَلَیْهِ ثُمَّ قَالَ أَیُّهَا النَّاسُ إِنَّ الصَّلَاةَ بِاللَّیْلِ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ- مِنَ النَّافِلَةِ فِی جَمَاعَةٍ بِدْعَةٌ وَ صَلَاةَ الضُّحَی بِدْعَةٌ أَلَا فَلَا تَجَمَّعُوا (٤) لَیْلًا فِی شَهْرِ رَمَضَانَ لِصَلَاةِ اللَّیْلِ وَ لَا تُصَلُّوا صَلَاةَ الضُّحَی فَإِنَّ

تِلْکَ مَعْصِیَةٌ أَلَا وَ إِنَّ کُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَ کُلَّ ضَلَالَةٍ سَبِیلُهَا إِلَی النَّارِ ثُمَّ نَزَلَ وَ هُوَ یَقُولُ قَلِیلٌ فِی سُنَّةٍ خَیْرٌ مِنْ کَثِیرٍ فِی بِدْعَةٍ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ حَرِیزٍ عَنْ زُرَارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ وَ الْفُضَیْلِ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم و فضیل نقل شده است که ایشان از امام باقر (علیه السلام) و امام صادق (علیه السلام) درباره نماز نافله شب در ماه رمضان به جماعت پرسیدند. آن دو بزرگوار فرمودند: «رسول خدا (صلوات الله علیه) هنگامی که نماز عشاء آخرین را می خواندند، به منزل خود بازمی گشتند و سپس در آخر شب به مسجد می رفتند و نماز می گزاردند. ایشان در شب اول ماه رمضان برای نماز خواندن همان طور که همیشه نماز می خواندند، به مسجد رفتند، اما مردم پشت سر ایشان صف بستند. پیامبر (صلوات الله علیه) از آنان گریخت و به خانه خود بازگشت و مردم را ترک کرد. این اتفاق سه شب تکرار شد.

در روز چهارم، پیامبر (صلوات الله علیه) بر منبر رفتند و پس از حمد و ثنای خداوند، فرمودند: «ای مردم! نماز شب در ماه رمضان، به جماعت، بدعت است. نماز ضحی نیز بدعت است. پس شب ها برای نماز شب در ماه رمضان تجمع نکنید و نماز ضحی را نخوانید، زیرا این کار معصیت است. بدانید که هر بدعتی گمراهی است و هر گمراهی راهی به سوی آتش دارد.» سپس از منبر پایین آمدند و فرمودند: «اندک عمل در سنت، بهتر از زیاد عمل در بدعت است.»

١- -مر فی الحدیث ٣ من هذا الباب.-

٢- -الباب ١٠ فیه ٦ أحادیث.-

٣- -الفقیه ٢- ١٣٧- ١٩٦٤.-

٤- -فی المصدر- تجتمعوا.-

٥- -التهذیب ٣- ٦٩- ٢٢٦، و الاستبصار ١- ٤٦٧- ١٨٠٧.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٦٣ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٠٦٣- ٢- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ الْمَدَائِنِيِّ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الصَّلَاةِ فِي رَمَضَانَ فِي الْمَسَاجِدِ فَقَالَ لَمَّا قَدِمَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع الْكُوفَةَ- أَمَرَ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ أَنْ يُنَادِيَ فِي النَّاسِ لَا صَلَاةَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فِي الْمَسَاجِدِ جَمَاعَةً فَنَادَى فِي النَّاسِ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ ع بِمَا أَمَرَهُ بِهِ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع- فَلَمَّا سَمِعَ النَّاسُ مَقَالَةَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ ع- صَاحُوا وَا عُمَرَاهْ وَا عُمَرَاهْ- فَلَمَّا رَجَعَ الْحَسَنُ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع- قَالَ لَهُ مَا هَذَا الصَّوْتُ قَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع- النَّاسُ يَصِيحُونَ وَا عُمَرَاهْ وَا عُمَرَاهْ- فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع قُلْ لَهُمْ صَلُّوا.

****

ترجمه:

عمار از امام صادق علیه السلام روایت کرده که از ایشان درباره نماز [نافله جماعت]در ماه رمضان در مساجد پرسیدم.

فرمود: وقتی امیر المؤمنین علیه السّلام وارد کوفه شد دستور داد تا امام حسن علیه السّلام در میان مردم ندا کند که در ماه رمضان در مساجد نماز جماعت مستحبی نیست. امام حسن علیه السّلام در بین مردم اعلام کرد. وقتی مردم پیام حضرت را شنیدند فریاد برآوردند: وا عمرا! وا عمرا! وقتی

امام حسن علیه السّلام نزد امیر المؤمنین علیه السّلام آمد حضرت پرسید: این چه صدایی است؟! عرض کرد: یا امیر المؤمنین، مردم فریاد می زنند: وا عمرا! وا عمرا! حضرت فرمود: برو به آنان بگو: نمازشان را بخوانند

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٦٤ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠٠٦٤- ٣- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ يُونُسَ عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ الْبَقْبَاقِ وَ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَزِيدُ فِي صَلَاتِهِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ- إِذَا صَلَّى الْعَتَمَةَ صَلَّى بَعْدَهَا فَيَقُومُ النَّاسُ خَلْفَهُ فَيَدْخُلُ وَ يَدَعُهُمْ ثُمَّ يَخْرُجُ أَيْضاً فَيَجِيئُونَ وَ يَقُومُونَ خَلْفَهُ فَيَدَعُهُمْ وَ يَدْخُلُ مِرَاراً الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

عبید بن زراره از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند: پیامبر خدا (ص) در ماه رمضان نمازهای خود را افزایش می دادند. هنگامی که نماز عشاء را می خواندند، پس از آن نیز نماز می خواندند. مردم در پشت سر ایشان ایستاده و همراهی می کردند. اما ایشان به داخل (خانه) می رفتند و آنان را ترک می کردند. سپس دوباره خارج می شدند و مردم باز می آمدند و پشت سر ایشان می ایستادند. پیامبر (ص) چندین بار این عمل را تکرار می کردند .....

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٦٥ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٠٠٦٥- ٤- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ سُلَيْمِ بْنِ قَيْسٍ الْهِلَالِيِّ قَالَ: خَطَبَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع فَحَمِدَ اللَّهَ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ ص ثُمَّ قَالَ أَلَا إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ خَلَّتَانِ اتِّبَاعُ الْهَوَى وَ طُولُ الْأَمَلِ إِلَى أَنْ قَالَ قَدْ عَمِلَتِ الْوُلَاةُ قَبْلِي أَعْمَالًا خَالَفُوا فِيهَا رَسُولَ اللَّهِ ص مُتَعَمِّدِينَ لِخِلَافِهِ فَاتِقِينَ (٤) لِعَهْدِهِ مُغَيِّرِينَ لِسُنَّتِهِ وَ لَوْ حَمَلْتُ النَّاسَ عَلَى

١- -التهذيب ٣- ٧٠- ٢٢٧.-

٢- -الكافی ٤- ١٥٤- ٢.-

٣- -الكافی ٨- ٥٨- ٢١، و أورد قطعة منه فی الحديث ٣ من الباب ٣٨ من أبواب الوضوء.-

٤- -فی نسخة- ناقضين (هامش المخطوط).-

تَرْكِهَا (١) لَتَفَرَّقَ عَنِّی جُنْدِی حَتَّی أَبْقَی وَحْدِی أَوْ قَلِيلٌ مِنْ شِيعَتِی إِلَی أَنْ قَالَ وَ اللَّهِ لَقَدْ أَمَرْتُ النَّاسَ أَنْ لَا يَجْتَمِعُوا فِی شَهْرِ رَمَضَانَ إِلَّا فِی فَرِيضَةٍ وَ أَعْلَمْتُهُمْ أَنَّ اجْتِمَاعَهُمْ فِی النَّوَافِلِ بِدْعَةٌ فَتَنَادَی بَعْضُ أَهْلِ عَسْكَرِی مِمَّنْ يُقَاتِلُ مَعِی يَا أَهْلَ الْإِسْلَامِ غُيِّرَتْ سُنَّةُ عُمَرَ- يَنْهَانَا عَنِ الصَّلَاةِ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ تَطَوُّعاً وَ لَقَدْ خِفْتُ أَنْ يَثُورُوا فِی نَاحِيَةِ جَانِبِ عَسْكَرِی الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

سليم بن قيس هلالی می گويد: اميرالمؤمنين (ع) خطبه ای ايراد كردند. ابتدا خداوند را حمد و ستايش كرده، سپس بر پيامبر (ص) درود فرستادند. سپس فرمودند: «بدانيد كه ترسناک ترين چيزی كه بر شما نگرانم دو چيز است: پيروی از هوای نفس و آرزوی دراز.» و فرمودند: «حاكمان پيش از من كارهايی انجام دادند كه در آن عمداً با رسول خدا (ص) مخالفت كردند، پيمان ايشان را شكستند و سنت او را تغيير دادند. اگر من مردم را وادار به ترک اين بدعت ها كنم، لشكرم از من جدا خواهد شد و تنها يا با تعداد كمی از يارانم باقی خواهم ماند.»

و فرمودند: «به خدا سوگند، من به مردم دستور دادم كه در ماه رمضان جز برای نماز واجب گرد هم نيايند و به آنان اطلاع دادم كه اجتماع برای نافله ها بدعت است. اما برخی از افراد لشكرم، كه با من

در جنگ ها شرکت می کردند، فریاد زدند: 'ای اهل اسلام! سنت عمر تغییر کرده است. او ما را از نماز مستحب در ماه رمضان منع می کند!' و بیم داشتم که این کارشان منجر به شورشی در بخشی از لشکرم شود....

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰٦٦ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۰٦٦- ۵- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِي آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ أَبِي الْقَاسِمِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ قُولَوَيْهِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ وَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالا لَمَّا كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع بِالْكُوفَةِ أَتَاهُ النَّاسُ فَقَالُوا لَهُ اجْعَلْ لَنَا إِمَاماً يَؤُمُّنَا فِي رَمَضَانَ- فَقَالَ لَهُمْ لَا وَ نَهَاهُمْ أَنْ يَجْتَمِعُوا فِيهِ فَلَمَّا أَمْسَوْا جَعَلُوا يَقُولُونَ ابْكُوا رَمَضَانَ وَا رَمَضَانَاهْ- فَأَتَى الْحَارِثُ الْأَعْوَرُ فِي أُنَاسٍ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ضَجَّ النَّاسُ وَ كَرِهُوا قَوْلَكَ قَالَ فَقَالَ عِنْدَ ذَلِكَ دَعُوهُمْ وَ مَا يُرِيدُونَ لِيُصَلِّ بِهِمْ مَنْ شَاءُوا ثُمَّ قَالَ وَ مَنْ ... يَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ ما تَوَلَّى وَ نُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَ ساءَتْ مَصِيراً (۳).

وَ رَوَاهُ الْعَيَّاشِيُّ فِي تَفْسِيرِهِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحَدِهِمَا ع مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

مرحوم محمد بن ادریس در پایان کتاب "السرائر"، از کتاب مرحوم ابی القاسم جعفر بن محمد بن قولویه نقل کرده است که امام باقر (ع) و امام صادق (ع) فرمودند:

هنگامی که امیرالمؤمنین (ع) در کوفه بود، مردم نزد ایشان آمدند و گفتند: «برای ما امامی تعیین کن که در رمضان برایمان امامت کند.» امام (ع) فرمودند: «نه» و آنان را از تجمع در رمضان بازداشتند. اما وقتی شب شد، مردم شروع به گریه و زاری کردند و گفتند: «رمضان را از دست دادیم! وا رمضاناه!»

در این هنگام، حارث اعور به همراه گروهی نزد امیرالمؤمنین (ع) آمد و گفت: «ای امیرالمؤمنین! مردم شکایت دارند و سخن شما را ناخوشایند می دانند.» امام (ع) در پاسخ فرمودند: «بگذارید آنان هرچه می خواهند انجام دهند. هرکس بخواهد، به امامت آنان نماز بخواند.» سپس آیه قرآن کریم را تلاوت فرمودند: «و کسی که راهی غیر از راه مؤمنان برگزیند، ما او را به همان راهی که برگزیده، وا می نهیم و به جهنم می افکنیم؛ و چه بد سرانجامی است.» (نساء، ٤: ١١٥)

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٦٧ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٠٦٧- ٦- (٥) الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شُعْبَةَ فِی تُحَفِ الْعُقُولِ عَنِ الرِّضَا ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: وَ لَا تَجُوزُ التَّرَاوِیحُ فِی جَمَاعَةٍ.

ص: ٤٧

١- -فی المصدر زیادة- و حولتها الی مواضعها و إلی ما کانت فی عهد رسول اللّه (صلّی اللّه علیه و آله).-

٢- -مستطرفات السرائر- ١٤٦- ١٨.-

٣- -النساء ٤- ١١٥.-

٤- -العیّاشیّ ١- ٢٧٥- ٢٧٢.-

٥- -تحف العقول- ٤١٩.-

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (١) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ فِی الْجَمَاعَةِ (٢) وَ یَأْتِی مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ (٣).

****

ترجمه:

مرحوم حسن بن علی بن شعبه در کتاب "تحف العقول" از امام رضا (ع) نقل می کند که در حدیثی فرمودند: «نماز تراویح به جماعت جایز نیست.»

١- -تقدم فی الحدیث ١ و ٣ من الباب ٢، و الحدیث ٦ من الباب ٧ من هذه الأبواب.-

٢- -یأتی فی الحدیثین ٥ و ٦ من الباب ٢٠ من أبواب صلاة الجماعة.-

٣- -یأتی فی الأحادیث ٩ و ١٢ و ١٣ من الباب ٢٠ و نبین وجهه فی ذیل الحدیث ١٤ من الباب ٢٠ من أبواب صلاة الجماعة.-

١ابْوَابُ صَلَاةِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِی طَالِبٍ ع

١- بَابُ اسْتِحْبَابِهَا وَ كَيْفِيَّتِهَا وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْكَامِهَا

اشارة

(١) ١ بَابُ اسْتِحْبَابِهَا وَ كَيْفِيَّتِهَا وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْكَامِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن (نماز جعفر طیار) و مقداری از احکام آن

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٦٨ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٠٦٨- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ يَحْيَى الْحَلَبِيِّ عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِجَعْفَرٍ يَا جَعْفَرُ أَ لَا

أَمْنَحُکَ أَ لَا أُعْطِیکَ أَ لَا أَحْبُوکَ فَقَالَ لَهُ جَعْفَرٌ بَلَی یَا رَسُولَ اللَّهِ- قَالَ فَظَنَّ النَّاسُ أَنَّهُ یُعْطِیهِ ذَهَباً أَوْ فِضَّةً فَتَشَرَّفَ النَّاسُ لِذَلِکَ فَقَالَ لَهُ إِنِّی أُعْطِیکَ شَیْئاً إِنْ أَنْتَ صَنَعْتَهُ فِی کُلِّ یَوْمٍ کَانَ خَیْراً لَکَ مِنَ الدُّنْیَا وَ مَا فِیهَا وَ إِنْ صَنَعْتَهُ بَیْنَ یَوْمَیْنِ غَفَرَ اللَّهُ لَکَ مَا بَیْنَهُمَا أَوْ کُلَّ جُمْعَةٍ- أَوْ کُلَّ شَهْرٍ أَوْ کُلَّ سَنَةٍ غَفَرَ لَکَ مَا بَیْنَهُمَا تُصَلِّی أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ تَبْتَدِئُ فَتَقْرَأُ وَ تَقُولُ إِذَا فَرَغْتَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ- تَقُولُ ذَلِکَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً بَعْدَ الْقِرَاءَةِ فَإِذَا رَکَعْتَ قُلْتَهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ فَإِذَا رَفَعْتَ رَأْسَکَ مِنَ الرُّکُوعِ قُلْتَهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ فَإِذَا سَجَدْتَ قُلْتَهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ فَإِذَا رَفَعْتَ رَأْسَکَ مِنَ السُّجُودِ فَقُلْ بَیْنَ السَّجْدَتَیْنِ عَشْرَ مَرَّاتٍ فَإِذَا سَجَدْتَ الثَّانِیَةَ فَقُلْ عَشْرَ مَرَّاتٍ فَإِذَا رَفَعْتَ رَأْسَکَ مِنَ السَّجْدَةِ الثَّانِیَةِ قُلْتَ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ أَنْتَ قَاعِدٌ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ فَذَلِکَ خَمْسٌ وَ سَبْعُونَ تَسْبِیحَةً فِی کُلِّ رَکْعَةٍ ثَلَاثُ مِائَةِ تَسْبِیحَةٍ فِی أَرْبَعِ رَکَعَاتٍ أَلْفٌ وَ مِائَتَا تَسْبِیحَةٍ وَ تَهْلِیلَةٍ وَ تَکْبِیرَةٍ وَ تَحْمِیدَةٍ إِنْ شِئْتَ صَلَّیْتَهَا

١- -الباب ١ فیه ٧ أحادیث.-

٢- -الکافی ٣- ٤٦٥- ١.-

بِالنَّهَارِ وَ إِنْ شِئْتَ صَلَّیْتَهَا بِاللَّیْلِ.

****

ترجمه:

ابی بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که رسول خدا (ص) به جعفر فرمودند: «ای جعفر! آیا به تو عطا نکنم؟ آیا به تو چیزی نبخشم؟ آیا به تو نیکی نکنم؟» جعفر پاسخ داد: «آری، ای رسول خدا.» مردم گمان کردند که پیامبر (ص) قصد دارند طلا یا نقره به او ببخشند و برای این امر مشتاق شدند.

پیامبر (ص) فرمودند: «من به تو چیزی عطا می کنم که اگر هر روز انجام دهی، برایت بهتر از دنیا و آنچه در آن است خواهد بود. و اگر هر دو روز یک بار انجام دهی، خداوند گناهان میان این دو روز را می آمرزد؛ یا اگر هر هفته، هر ماه، یا هر سال انجام دهی، گناهان میان آن ها را می بخشد. چهار رکعت نماز بخوانی؛ در ابتدا قرآن تلاوت کن و پس از فراغت از خواندن بگو: سبحان الله، الحمدلله، لا اله الا الله، و الله اکبر. این ذکر را پس از قرائت پانزده بار، در رکوع ده بار، پس از برخاستن از رکوع ده بار، در سجده ده بار، بین دو سجده ده بار، در سجده دوم ده بار، و پس از بلند شدن از سجده دوم در حالت نشسته ده بار بگو. در هر رکعت هفتاد و پنج بار این تسبیحات را تکرار می کنی که در چهار رکعت به سیصد تسبیح و در کل نماز به هزار و دویست تسبیح، تهلیل، تکبیر و تحمید می رسد. این نماز را به اختیار خود می توانی در روز یا شب بخوانی.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۶۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۰۶۹- ۲- (۱) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ (۲) عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ مِسْكِينٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ صَلَّى صَلَاةَ جَعْفَرٍ- كَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَ مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِجَعْفَرٍ قَالَ إِي وَ اللَّهِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

اسحاق بن عمّار گوید: به امام صادق علیه السّلام گفتم: هرکس نماز جعفر را بخواند، آیا همانند آن پاداشی را که رسول خدا صلّی اللّه علیه و اله به جعفر فرمود، خداوند برایش می نویسند؟

فرمود: آری، به خدا سوگند!

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۰۷۰ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۰۷۰- ۳- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ (عَنْ صَفْوَانَ) (٦) عَنْ بِسْطَامَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ لَهُ رَجُلٌ جُعِلْتُ فِدَاکَ أَ يَلْتَزِمُ الرَّجُلُ أَخَاهُ فَقَالَ نَعَمْ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص يَوْمَ افْتَتَحَ خَيْبَرَ- أَتَاهُ الْخَبَرُ أَنَّ جَعْفَراً قَدْ قَدِمَ فَقَالَ وَ اللَّهِ مَا أَدْرِی بِأَيِّهِمَا أَنَا أَشَدُّ سُرُوراً بِقُدُومِ جَعْفَرٍ أَوْ بِفَتْحِ خَيْبَرَ- قَالَ فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ جَاءَ جَعْفَرٌ- قَالَ فَوَثَبَ رَسُولُ اللَّهِ ص فَالْتَزَمَهُ وَ قَبَّلَ مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ (فَقُلْتُ لَهُ) (۷) الْأَرْبَعُ رَكَعَاتٍ الَّتِی بَلَغَنِی أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص أَمَرَ جَعْفَراً أَنْ يُصَلِّيَهَا فَقَالَ لَمَّا قَدِمَ عَلَيْهِ قَالَ لَهُ يَا جَعْفَرُ أَ لَا أُعْطِيکَ أَ لَا أَمْنَحُکَ أَ لَا أَحْبُوکَ قَالَ فَتَشَوَّفَ النَّاسُ وَ رَأَوْا أَنَّهُ يُعْطِيهِ ذَهَباً أَوْ فِضَّةً قَالَ بَلَی يَا رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ صَلِّ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ

۱- -الكافی ۳- ٤٦٧- ۷.-

۲- -فی التهذيب- الحسين.-

۳- -الفقيه ۱- ٥٥٤- ۱۵۳۷.-

٤- -التهذيب ۳- ۱۸۸- ٤٢٦.-

٥- -التهذيب ۳- ۱۸٦- ٤٢٠.-

٦- -ليس فی المصدر.-

۷- -فی المصدر- قال- فقال له الرجل.-

مَتَی مَا صَلَّيْتَهُنَّ غُفِرَ لَکَ مَا بَيْنَهُنَّ إِنِ اسْتَطَعْتَ كُلَّ يَوْمٍ وَ إِلَّا فَكُلَّ يَوْمَيْنِ أَوْ كُلَّ جُمْعَةٍ- أَوْ كُلَّ شَهْرٍ أَوْ كُلَّ سَنَةٍ فَإِنَّهُ يُغْفَرُ لَکَ مَا بَيْنَهُمَا قَالَ كَيْفَ أُصَلِّيهَا قَالَ تَفْتَتِحُ الصَّلَاةَ ثُمَّ تَقْرَأُ ثُمَّ تَقُولُ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ أَنْتَ قَائِمٌ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ- فَإِذَا رَكَعْتَ قُلْتَ ذَلِکَ عَشْراً وَ إِذَا رَفَعْتَ رَأْسَکَ فَعَشْراً وَ إِذَا سَجَدْتَ فَعَشْراً وَ إِذَا رَفَعْتَ رَأْسَکَ فَعَشْراً وَ إِذَا سَجَدْتَ الثَّانِيَةَ عَشْراً وَ إِذَا

رَفَعْتَ رَأْسَکَ عَشْراً فَذَلِکَ خَمْسٌ وَ سَبْعُونَ تَکُونُ ثَلَاثَةَ مِائَةٍ فِی أَرْبَعِ رَکَعَاتٍ فَهُنَّ أَلْفٌ وَ مِائَتَانِ وَ تَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ قُلْ یَا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ.

****

ترجمه:

بسطام از امام صادق (ع) نقل می کند که مردی به ایشان عرض کرد: «جعلت فداک! آیا لازم است که انسان برادر دینی خود را در آغوش بگیرد؟» امام فرمودند: «بله، باید این کار انجام شود.»

سپس ادامه دادند: «هنگامی که رسول خدا (ص) خبر فتح خیبر را دریافت کردند، هم زمان خبر آمدن جعفر نیز به ایشان رسید. پیامبر (ص) فرمودند: 'به خدا سوگند، نمی دانم که از کدام یک بیشتر شادمان هستم: از آمدن جعفر یا از فتح خیبر.' بعد از مدتی، جعفر نزد پیامبر (ص) آمد و رسول خدا (ص) از جای خود برخاستند، جعفر را در آغوش گرفتند و میان دو چشمانش را بوسیدند.»

در ادامه، مرد از امام (ع) درباره چهار رکعت نمازی که پیامبر (ص) به جعفر توصیه کرده بودند، سؤال کرد. امام فرمودند: «زمانی که جعفر نزد پیامبر (ص) آمد، رسول خدا (ص) به او فرمودند: 'ای جعفر! آیا به تو عطا نکنم؟ آیا به تو چیزی نبخشم؟ آیا به تو نیکی نکنم؟' مردم گمان کردند که پیامبر (ص) قصد دارند طلا یا نقره به جعفر بدهند.

پیامبر (ص) ادامه دادند: 'چهار رکعت نماز بخوان. هرگاه این نماز را بخوانی، خداوند گناهان میان آن زمان ها را می آمرزد. اگر توانستی، هر روز بخوان، وگرنه هر دو روز یک بار، یا هر جمعه، یا هر ماه، یا هر سال بخوان.'

سپس پیامبر (ص) روش خواندن این نماز را توضیح دادند: 'نماز را با تکبیر افتتاح کن. سپس قرآن را بخوان و پانزده بار در حالت ایستاده بگو: سبحان الله، الحمد لله، لا اله الا الله، و الله اکبر. این

اذکار را ده بار در رکوع، ده بار بعد از رکوع، ده بار در سجده اول، ده بار بین دو سجده، ده بار در سجده دوم، و ده بار بعد از سجده دوم، در حالت نشسته، تکرار کن.'

پیامبر (ص) اضافه کردند: 'این نماز شامل هفتاد و پنج تسبیح در هر رکعت، سه صد تسبیح در چهار رکعت، و در مجموع هزار و دویست تسبیح است. همچنین در هر رکعت سوره 'قل هو الله احد' و 'قل یا ایها الکافرون' را قرائت کن.'»

این ترجمه کامل حدیث بود که ارائه شد. آیا مورد دیگری نیاز دارید؟

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۷۱ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۰۷۱- ٤- (۱) وَ رَوَاهُ الشَّهِیدُ فِی الْأَرْبَعِینَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْمُفِیدِ عَنْ أَبِی الْمُفَضَّلِ (۲) الشَّیْبَانِیِّ عَنِ ابْنِ بُطَّةَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیِّ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ ابْنِ بِسْطَامَ عَنِ الصَّادِقِ ع نَحْوَهُ وَ زَادَ وَ لَا تُصَلِّهَا مِنْ صَلَاتِکَ الَّتِی کُنْتَ تُصَلِّی قَبْلَ ذَلِکَ.

****

ترجمه:

از ابن بسطام از امام صادق (ع) حدیثی مشابه نقل شده است و اضافه کرده است: «و این نماز را از میان نمازهایی که پیش از این می خوانده ای انجام نده.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۰۷۲- ۵- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی حَمْزَةَ الثُّمَالِیِّ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِجَعْفَرِ بْنِ أَبِی طَالِبٍ- یَا جَعْفَرُ أَ لَا أَمْنَحُکَ أَ لَا أُعْطِیکَ أَ لَا أَحْبُوکَ أَ لَا أُعَلِّمُکَ صَلَاةً إِذَا أَنْتَ صَلَّیْتَهَا لَوْ کُنْتَ فَرَرْتَ مِنَ الزَّحْفِ وَ کَانَ عَلَیْکَ مِثْلُ رَمْلِ عَالِجٍ وَ زَبَدِ الْبَحْرِ ذُنُوباً غُفِرَتْ لَکَ قَالَ بَلَی یَا رَسُولَ اللَّهِ- قَالَ تُصَلِّی أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ إِذَا شِئْتَ إِنْ شِئْتَ کُلَّ لَیْلَةٍ وَ إِنْ شِئْتَ کُلَّ

يَوْمٍ وَ إِنْ شِئْتَ فَمِنْ جُمُعَةٍ إِلَى جُمُعَةٍ- وَ إِنْ شِئْتَ فَمِنْ شَهْرٍ إِلَى شَهْرٍ وَ إِنْ شِئْتَ فَمِنْ سَنَةٍ إِلَى سَنَةٍ تَفْتَتِحُ الصَّلَاةَ ثُمَّ تُكَبِّرُ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً تَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ثُمَّ تَقْرَأُ الْفَاتِحَةَ وَ سُورَةً وَ تَرْكَعُ فَتَقُولُهُنَّ فِي رُكُوعِكَ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَرْفَعُ

۱- -الأربعون حديثا ۵۳- ۲۳.-

۲- -فی المصدر- الفضل.-

۳- -الفقيه ۱- ۵۵۲- ۱۵۳۳.-

رَأْسَكَ مِنَ الرُّكُوعِ فَتَقُولُهُنَّ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ تَخِرُّ سَاجِداً فَتَقُولُهُنَّ عَشْرَ مَرَّاتٍ فِي سُجُودِكَ ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ مِنَ السُّجُودِ فَتَقُولُهُنَّ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَخِرُّ سَاجِداً فَتَقُولُهُنَّ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ مِنَ السُّجُودِ فَتَقُولُهُنَّ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَنْهَضُ فَتَقُولُهُنَّ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً ثُمَّ تَقْرَأُ الْفَاتِحَةَ وَ سُورَةً ثُمَّ تَرْكَعُ فَتَقُولُهُنَّ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ مِنَ الرُّكُوعِ فَتَقُولُهُنَّ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَخِرُّ سَاجِداً فَتَقُولُهُنَّ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ مِنَ السُّجُودِ فَتَقُولُهُنَّ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَسْجُدُ فَتَقُولُهُنَّ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ مِنَ السُّجُودِ فَتَقُولُهُنَّ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَتَشَهَّدُ وَ تُسَلِّمُ ثُمَّ تَقُومُ فَتُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ أُخْرَاوَيْنِ تَصْنَعُ فِيهِمَا مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ تُسَلِّمُ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع فَذَلِكَ خَمْسٌ وَ سَبْعُونَ مَرَّةً فِي كُلِّ رَكْعَةٍ ثَلَاثُ مِائَةِ تَسْبِيحَةٍ يَكُونُ ثَلَاثَ مِائَةِ مَرَّةٍ فِي الْأَرْبَعِ رَكَعَاتٍ أَلْفٌ وَ مِائَتَا تَسْبِيحَةٍ يُضَاعِفُهَا اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ يَكْتُبُ لَكَ بِهَا اثْنَتَا (۱) عَشْرَةَ أَلْفَ حَسَنَةٍ الْحَسَنَةُ مِنْهَا مِثْلُ جَبَلِ أُحُدٍ وَ أَعْظَمُ.

****

ترجمه:

ابی حمزه ثمالی از امام باقر (ع) نقل می کند که رسول خدا (ص) به جعفر بن ابی طالب فرمودند: «ای جعفر! آیا به تو عطا نکنم؟ آیا به تو چیزی نبخشم؟ آیا به تو نیکی نکنم؟ آیا به تو نمازی نیاموزم که اگر تو آن را بخوانی، حتی اگر از میدان نبرد فرار کرده باشی و گناهانی به سنگینی ریگ های عالج و کف های دریا بر دوش داشته باشی، باز هم برایت آمرزش می آورد؟» جعفر پاسخ داد: «آری، ای رسول خدا.»

پیامبر فرمودند: «چهار رکعت نماز بخوان. اگر بخواهی، می توانی هر شب بخوانی، یا هر روز، یا از یک جمعه تا جمعه دیگر، یا از یک ماه تا ماه دیگر، یا از یک سال تا سال دیگر. نماز را آغاز کن و سپس پانزده بار بگو: الله اکبر، سبحان الله، الحمد لله، لا اله الا الله. سپس فاتحه و یک سوره بخوان. در رکوع، این اذکار را ده بار بگو؛ پس از برخاستن از رکوع، ده بار بگو؛ در سجده اول، ده بار بگو؛ پس از بلند شدن از سجده، ده بار بگو؛ در سجده دوم، ده بار بگو؛ پس از بلند شدن از سجده دوم، ده بار بگو.»

پیامبر ادامه دادند: «سپس برخیز و پانزده بار اذکار را بگو؛ فاتحه و یک سوره بخوان؛ در رکوع، ده بار اذکار را بگو؛ پس از برخاستن از رکوع، ده بار بگو؛ در سجده اول و دوم، ده بار بگو؛ پس از بلند شدن از سجده ها، ده بار بگو. سپس تشهد بگو و سلام بده. پس از آن، دو رکعت دیگر بخوان و همان مراحل را انجام بده.»

امام باقر (ع) افزودند: «این نماز شامل هفتاد و پنج بار ذکر در هر رکعت، سیصد ذکر در چهار رکعت، و در مجموع هزار و دویست ذکر است. خداوند این اعمال را چندین برابر کرده و برای تو دوازده هزار حسنه ثبت می کند؛ هر حسنه به اندازه کوه احد و حتی بزرگ تر است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۷۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۰۷۳- ٦- (۲) قَالَ الصَّدُوقُ وَ قَدْ رُوِیَ أَنَّ التَّسْبِیحَ فِی صَلَاةِ جَعْفَرٍ بَعْدَ الْقِرَاءَةِ وَ أَنَّ تَرْتِیبَ التَّسْبِیحِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ.

- قَالَ فَبِأَيِّ الْحَدِيثَيْنِ أَخَذَ الْمُصَلِّی فَهُوَ مُصِيبٌ وَ جَائِزٌ لَهُ.

****

ترجمه:

مرحوم صدوق گفته است که روایت شده است تسبیح در نماز جعفر پس از قرائت خوانده می شود و ترتیب تسبیح بدین صورت است: «سبحان الله، الحمد لله، لا اله الا الله، و الله اکبر.»

و سپس افزوده است: «بنابراین، هر کدام از این دو حدیث را که نمازگزار عمل کند، درست و برای او جایز است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۷٤ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۰۷٤- ۷- (۳) وَ فِی کِتَابِ الْمُقْنِعِ قَالَ: اعْلَمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص لَمَّا افْتَتَحَ خَيْبَرَ- أَتَاهُ الْبَشِيرُ بِقُدُومِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِی طَالِبٍ- فَقَالَ (٤) مَا أَدْرِی بِأَيِّهِمَا أَشَدُّ فَرَحاً بِقُدُومِ جَعْفَرٍ أَمْ بِفَتْحِ خَيْبَرَ- فَلَمْ يَلْبَثْ (أَنْ قَدِمَ) (٥) جَعْفَرٌ- فَقَامَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ وَ الْتَزَمَهُ وَ قَبَّلَ مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ وَ جَلَسَ

۱- -فی نسخة- اثنتی" هامش المخطوط".-

۲- -الفقیه ۱- ٥٥٣- ۱٥۳٤.-

۳- -المقنع- ٤۳.-

٤- -فی المصدر زیادة- و اللّه.-

٥- -فی المصدر- إذ دخل.-

النَّاسُ حَوْلَهُ ثُمَّ قَالَ ابْتِدَاءً مِنْهُ يَا جَعْفَرُ قَالَ لَبَّيْکَ يَا رَسُولَ اللَّهِ- قَالَ أَ لَا أَمْنَحُکَ أَ لَا أَحْبُوکَ أَ لَا أُعْطِيکَ فَقَالَ جَعْفَرٌ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ ص- فَظَنَّ النَّاسُ أَنَّهُ يُعْطِيهِ ذَهَباً أَوْ وَرِقاً فَقَالَ إِنِّی أُعْطِيکَ شَيْئاً إِنْ صَنَعْتَهُ كُلَّ يَوْمٍ كَانَ خَيْراً لَکَ مِنَ الدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا وَ إِنْ صَنَعْتَهُ بَيْنَ (۱) يَوْمَيْنِ غُفِرَ لَکَ مَا بَيْنَهُمَا أَوْ كُلَّ جُمْعَةٍ أَوْ كُلَّ شَهْرٍ أَوْ كُلَّ سَنَةٍ غُفِرَ لَکَ مَا بَيْنَهُمَا وَ لَوْ كَانَ عَلَيْکَ مِنَ الذُّنُوبِ مِثْلُ عَدَدِ النُّجُومِ وَ مِثْلُ وَرَقِ الشَّجَرِ وَ مِثْلُ عَدَدِ الرَّمْلِ لَغَفَرَهَا اللَّهُ لَکَ وَ لَوْ كُنْتَ فَارّاً مِنَ الزَّحْفِ صَلِّ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ تَبْدَأُ فَتُكَبِّرُ ثُمَّ تَقْرَأُ فَإِذَا فَرَغْتَ مِنَ الْقِرَاءَةِ قُلْتَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ- خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً فَإِذَا رَكَعْتَ قُلْتَهَا عَشْراً فَإِذَا رَفَعْتَ رَأْسَکَ مِنَ الرُّكُوعِ قُلْتَهَا عَشْراً فَإِذَا سَجَدْتَ قُلْتَهَا عَشْراً فَإِذَا رَفَعْتَ رَأْسَکَ مِنَ السُّجُودِ قُلْتَهَا عَشْراً فَإِذَا سَجَدْتَ قُلْتَهَا عَشْراً فَإِذَا رَفَعْتَ رَأْسَکَ مِنَ السُّجُودِ قُلْتَهَا عَشْراً وَ أَنْتَ جَالِسٌ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ فَذَلِکَ خَمْسٌ وَ سَبْعُونَ تَسْبِيحَةً وَ تَحْمِيدَةً وَ تَكْبِيرَةً وَ تَهْلِيلَةً فِی كُلِّ رَكْعَةٍ ثَلَاثُ مِائَةٍ فِی أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ فَذَلِکَ أَلْفٌ وَ مِائَتَانِ وَ تَقْرَأُ فِيهَا بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (۲).

****

ترجمه:

و در کتاب "المقنع" آمده است: بدان که رسول خدا (ص) زمانی که خیبر را فتح کردند، بشارت آمدن جعفر بن ابی طالب به ایشان رسید. پیامبر (ص) فرمودند: «نمی دانم که از کدام یک بیشتر شادمان هستم: از آمدن جعفر یا از فتح خیبر.»

چندی نگذشت که جعفر آمد و پیامبر (ص) از جای خود برخاستند، او را در آغوش گرفتند و میان دو چشمانش را بوسیدند. سپس مردم گرداگرد ایشان نشستند. پیامبر (ص) خطاب به جعفر فرمودند: «ای جعفر!» جعفر پاسخ داد: «لبیک، ای رسول خدا!» سپس پیامبر (ص) فرمودند: «آیا به تو عطا نکنم؟ آیا به تو نیکی نکنم؟ آیا به تو چیزی ندهم؟» جعفر پاسخ داد: «آری، ای رسول خدا.»

مردم گمان کردند که پیامبر (ص) قصد دارند طلا یا نقره به او بدهند. پیامبر فرمودند: «من چیزی به تو می دهم که اگر هر روز آن را انجام دهی، بهتر از دنیا و آنچه در آن است خواهد بود؛ و اگر هر دو روز یک بار انجام دهی، گناهان میان این دو روز آمرزیده خواهد شد؛ یا هر هفته، هر ماه یا هر سال، گناهان میان آن ها بخشیده می شوند. حتی اگر گناهانت به تعداد ستارگان، برگ های درختان یا ریگ ها باشند، خداوند آن ها را می آمرزد. و اگر حتی از میدان جنگ فرار کرده باشی، باز هم این نماز برایت آمرزش می آورد.»

پیامبر فرمودند: «چهار رکعت نماز بخوان. ابتدا تکبیر بگو و سپس قرآن تلاوت کن. پس از فراغت از قرائت، پانزده بار بگو: سبحان الله، الحمد لله، لا اله الا الله، و الله اکبر. در رکوع، این اذکار را ده بار بگو؛ پس از برخاستن از رکوع، ده بار بگو؛ در سجده اول، ده بار بگو؛ پس از بلند شدن از سجده، ده بار بگو؛ در سجده دوم، ده بار بگو؛ پس از بلند شدن از سجده دوم، ده بار بگو.»

پیامبر ادامه دادند: «این اذکار در هر رکعت شامل هفتاد و پنج تسبیح، تحمید، تکبیر و تهلیل می شود که در چهار رکعت به مجموع سه صد ذکر و در کل نماز به هزار و دویست ذکر می رسد. در این نماز، سوره 'قل هو الله احد' نیز خوانده شود.»

۲- بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يُقْرَأَ فِي صَلَاةِ جَعْفَرٍ

اشارة

(۳) ۲ بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يُقْرَأَ فِي صَلَاةِ جَعْفَرٍ

****

ترجمه:

باب آنچه مستحب است در نماز جعفر قرائت شود

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۰۷۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۰۷۵- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ أَنَّ الصَّادِقَ ع قَالَ: اقْرَأْ فِي صَلَاةِ جَعْفَرٍ بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن مغيره نقل شده است كه امام صادق (ع) فرمودند: «در نماز جعفر، سوره 'قل هو الله احد' و 'قل يا ايها الكافرون' را بخوان.»

ص: ۵۳

۱- -فى المصدر- كل.-

۲- -يأتى فى الأبواب الآتية، و تقدم ما يدلّ على استحبابه فى الحديث ٢٤ من الباب ١٣ من أبواب اعداد الفرائض، و فى الحديث ١ من الباب ٧ من أبواب نافلة شهر رمضان.-

۳- -الباب ٢ فيه ٣ أحاديث.-

٤- -الفقيه ١- ٥٥٣- ١٥٣٥.-

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۰۷٦ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۰۷٦- ۲- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي الْبِلَادِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي الْحَسَنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع- أَيُّ شَيْ ءٍ لِمَنْ صَلَّى صَلَاةَ جَعْفَرٍ- قَالَ لَوْ كَانَ عَلَيْهِ مِثْلُ رَمْلِ عَالِجٍ وَ زَبَدِ الْبَحْرِ ذُنُوباً لَغَفَرَهَا اللَّهُ لَهُ قَالَ قُلْتُ: هَذِهِ لَنَا قَالَ فَلِمَنْ هِيَ إِلَّا لَكُمْ خَاصَّةً قُلْتُ فَأَيَّ شَيْ ءٍ أَقْرَأُ فِيهَا وَ قُلْتُ أَعْتَرِضُ الْقُرْآنَ قَالَ لَا اقْرَأْ فِيهَا إِذَا زُلْزِلَتْ وَ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ- وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ.

وَ رَوَاهُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنِ الْبَرْقِیِّ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ أَبِی الْبِلَادِ نَحْوَهُ (۲) وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِیِّ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

ابراهیم بن ابی البلاد می گوید: به امام موسی بن جعفر (ع) عرض کردم: «نماز جعفر برای کسی که آن را می خواند، چه مزیتی دارد؟» امام (ع) فرمودند: «اگر گناهان او به اندازه ریگ های صحرای عالج و کف دریا هم باشد، خداوند آن ها را می بخشد.»

گفتم: «آیا این مزیت تنها برای ماست؟» امام فرمودند: «پس برای چه کسی دیگر جز شماست؟ این نماز خاص شماست.»

سپس پرسیدم: «چه چیزی در این نماز بخوانم؟ آیا می توانم آیات مختلف قرآن را به ترتیب بخوانم؟» امام فرمودند: «نه، در این نماز سوره های "اذا زلزلت"، "اذا جاء نصر الله"، "انا انزلناه فی لیلة القدر" و "قل هو الله احد" را بخوان.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۷۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۰۷۷- ۳- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِیدِ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ مُوسَی ع قَالَ: تَقْرَأُ فِی الْأُولَی إِذَا زُلْزِلَتْ وَ فِی الثَّانِیَةِ وَ الْعَادِیَاتِ- وَ الثَّالِثَةِ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ- وَ الرَّابِعَةِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- قُلْتُ فَمَا ثَوَابُهَا قَالَ لَوْ کَانَ عَلَیْهِ مِثْلُ رَمْلِ عَالِجٍ ذُنُوباً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ثُمَّ نَظَرَ إِلَیَّ فَقَالَ إِنَّمَا ذَلِکَ لَکَ وَ لِأَصْحَابِکَ.

وَ رَوَاهُ فِی الْمُقْنِعِ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٥) وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِیدِ (٦)

۱- -الفقیه ۱- ۵۵۳- ۱۵۳۶.-

۲- -ثواب الأعمال ۶۳- ۱.-

۳- -التهذیب ۳- ۱۸۶- ۴۲۱.-

۴- -لم نجد الحدیث هکذا فی الفقیه بل روی فی المصادر التالیة فقط، و لاحظ الفقیه ۱- ۵۵۳- ۱۵۳۴ ذیل الحدیث ۱۵۳۷.-

۵- -المقنع- ۴۳.-

۶- -التهذیب ۳- ۱۸۷- ۴۲۳.-

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ فَقَالَ وَ فِی رِوَایَةِ إِبْرَاهِیمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِیدِ وَ ذَکَرَ مِثْلَهُ (۱) أَقُولُ: وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۲) وَ الْوَجْهُ فِی الْجَمْعِ التَّخْیِیرُ أَوِ الْجَمْعُ.

****

ترجمه:

ابراهیم بن عبد الحمید از امام موسی کاظم (ع) نقل می کند که فرمودند: «در رکعت اول نماز جعفر، سوره 'اذا زلزلت' بخوان، در رکعت دوم، سوره 'العادیات'، در رکعت سوم، سوره 'اذا جاء نصر الله' و در رکعت چهارم، سوره 'قل هو الله احد'.»

پرسیدم: «پاداش این نماز چیست؟» امام فرمودند: «اگر گناهان به سنگینی ریگ های صحرای عالج هم باشد، خداوند آن ها را می بخشد.» سپس به من نگریست و فرمودند: «این پاداش فقط برای شما و یارانتان است.»

می گویم : «این مورد پیش تر آمده است و راه توجیه بین آنها می تواند تخییر یا جمع بین این موارد باشد.»

۳- بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يُدْعَى بِهِ فِی آخِرِ سَجْدَةٍ مِنْ صَلَاةِ جَعْفَرٍ

اشارة

(۳) ۳ بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يُدْعَى بِهِ فِی آخِرِ سَجْدَةٍ مِنْ صَلَاةِ جَعْفَرٍ

****

ترجمه:

باب آنچه مستحب است از دعا در آخرین سجده نماز جعفر

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۰۷۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۰۷۸- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ (٥) الْقَاسِمِ ذَكَرَهُ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِی سَعِيدٍ الْمَدَائِنِیِّ قَالَ: قَالَ لِی أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع أَ لَا أُعَلِّمُکَ شَيْئاً تَقُولُهُ فِی صَلَاةِ جَعْفَرٍ فَقُلْتُ بَلَى فَقَالَ إِذَا كُنْتَ فِی آخِرِ سَجْدَةٍ مِنَ الْأَرْبَعِ رَكَعَاتٍ فَقُلْ إِذَا فَرَغْتَ مِنْ تَسْبِيحِکَ سُبْحَانَ مَنْ لَبِسَ الْعِزَّ وَ الْوَقَارَ سُبْحَانَ مَنْ تَعَطَّفَ بِالْمَجْدِ وَ تَكَرَّمَ بِهِ سُبْحَانَ مَنْ لَا يَنْبَغِی التَّسْبِيحُ إِلَّا لَهُ سُبْحَانَ مَنْ أَحْصَى كُلَّ شَیْ ءٍ عِلْمُهُ سُبْحَانَ ذِی الْمَنِّ وَ النِّعَمِ سُبْحَانَ ذِی الْقُدْرَةِ وَ الْأَمْرِ (٦) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِکَ وَ مُنْتَهَى الرَّحْمَةِ مِنْ كِتَابِکَ وَ اسْمِکَ الْأَعْظَمِ وَ كَلِمَاتِکَ التَّامَّةِ الَّتِی تَمَّتْ صِدْقاً وَ عَدْلًا صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ افْعَلْ بِی كَذَا وَ كَذَا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

ابی سعید مدائنی می گوید: امام صادق (ع) به من فرمودند: «آیا چیزی به تو نیاموزم که در نماز جعفر بگویی؟» گفتم: «بله.» امام فرمودند: «هنگامی که در آخرین سجده از چهار رکعت نماز هستی و از تسبیح خود فراغت یافتی، این دعا را بخوان:

سبحان من لبس العز والوقار سبحان من تعطف بالمجد وتكرم به سبحان من لا ينبغي التسبيح إلا له سبحان من أحصى كل شيء علمه سبحان ذي المن والنعم سبحان ذي القدرة والأمر

اللهم إني أسألك بمعاقد العز من عرشك ومنتَهى الرحمة من كتابك واسمك الأعظم وكلماتك التامة التي تمت صدقاً وعدلاً صلِّ على محمد وأهل بيته وافعل بي كذا وكذا.»

(در این عبارت، قسمت «کذا و کذا» به معنای درخواست خاصی است که نمازگزار از خداوند دارد و می تواند خواسته خود را در آنجا ذکر کند.)

۱- -الکافی ۳- ٤٦٦- ۱.-

۲- -تقدم ما یدلّ علی ذلک فی الحدیث ۱ من الباب ۷ من أبواب نافلة شهر رمضان، و الأحادیث ۳، ٤، ۷ من الباب ۱ من هذه الأبواب.-

۳- -الباب ۳ فیه حدیثان.-

٤- -الکافی ۳- ٤٦۷- ٦.-

۵- -فی المصدر زیادة- أبی.-

٦- -فی هامش الأصل عن نسخة- و الکرم.-

۷- -التهذیب ۳- ۱۸۷- ٤۲۵.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۷۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۰۷۹- ۲- (۱) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ: تَقُولُ فِي آخِرِ رَكْعَةٍ مِنْ صَلَاةِ جَعْفَرٍ- يَا مَنْ لَبِسَ الْعِزَّ وَ الْوَقَارَ يَا مَنْ تَعَطَّفَ بِالْمَجْدِ وَ تَكَرَّمَ بِهِ يَا مَنْ لَا يَنْبَغِي التَّسْبِيحُ إِلَّا لَهُ يَا مَنْ أَحْصَى كُلَّ شَيْ ءٍ عِلْمُهُ يَا ذَا النِّعْمَةِ وَ الطَّوْلِ يَا ذَا الْمَنِّ وَ الْفَضْلِ يَا ذَا الْقُدْرَةِ وَ الْكَرَمِ أَسْأَلُكَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِكَ وَ مُنْتَهَى الرَّحْمَةِ مِنْ كِتَابِكَ وَ بِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ الْأَعْلَى وَ كَلِمَاتِكَ التَّامَّةِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ أَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَ كَذَا.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ (۲)

****

ترجمه:

ابن محبوب بصورت مرفوع نقل کرده که حضرت

فرمود: در سجدهٔ آخر رکعت چهارم پس از پایان تسبیح بگو:يَا مَنْ لَبِسَ الْعِزَّ وَ الْوَقَارَ يَا مَنْ تَعَطَّفَ بِالْمَجْدِ وَ تَكَرَّمَ بِهِ يَا مَنْ لَا يَنْبَغِي التَّسْبِيحُ إِلَّا لَهُ يَا مَنْ أَحْصَى كُلَّ شَيْ ءٍ عِلْمُهُ يَا ذَا النِّعْمَةِ وَ الطَّوْلِ يَا ذَا الْمَنِّ وَ الْفَضْلِ يَا ذَا الْقُدْرَةِ وَ الْكَرَمِ أَسْأَلُكَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِكَ وَ مُنْتَهَى الرَّحْمَةِ مِنْ كِتَابِكَ وَ بِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ الْأَعْلَى وَ كَلِمَاتِكَ التَّامَّةِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ أَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَ كَذَا.

...» و حاجت خود را بیان کن.

٤- بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ جَعْفَرٍ فِي صَدْرِ النَّهَارِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَ جَوَازِهَا فِي كُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ وَ اسْتِحْبَابِ قُنُوتَيْنِ فِيهَا فِي الثَّانِيَةِ وَ فِي الرَّابِعَةِ قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ

اشارة

(۳) ٤ بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ جَعْفَرٍ فِی صَدْرِ النَّهَارِ مِنْ یَوْمِ الْجُمُعَةِ وَ جَوَازِهَا فِی کُلِّ یَوْمٍ وَ لَیْلَةٍ وَ اسْتِحْبَابِ قُنُوتَیْنِ فِیهَا فِی الثَّانِیَةِ وَ فِی الرَّابِعَةِ قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ

****

ترجمه:

باب تأکید استحباب نماز جعفر در ابتدای روز جمعه و جواز خواندن آن در هر روز و شب و همچنین استحباب دو قنوت در این نماز؛ یکی در رکعت دوم و دیگری در رکعت چهارم، که می توانند قبل یا بعد از رکوع باشند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۰۸۰- ۱- (٤) أَحْمَدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ الطَّبْرِسِیُّ فِی الْإِحْتِجَاجِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْیَرِیِّ عَنْ صَاحِبِ الزَّمَانِ ع أَنَّهُ کَتَبَ إِلَیْهِ فَسَأَلَهُ عَنْ صَلَاةِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِی طَالِبٍ- فِی أَیِّ أَوْقَاتِهَا أَفْضَلُ أَنْ تُصَلَّی فِیهِ وَ هَلْ فِیهَا قُنُوتٌ وَ إِنْ کَانَ فَفِی أَیِّ رَکْعَةٍ مِنْهَا فَأَجَابَ ع أَفْضَلُ أَوْقَاتِهَا صَدْرُ النَّهَارِ مِنْ یَوْمِ الْجُمُعَةِ- ثُمَّ فِی أَیِّ الْأَیَّامِ شِئْتَ وَ أَیَّ وَقْتٍ صَلَّیْتَهَا مِنْ لَیْلٍ أَوْ نَهَارٍ فَهُوَ جَائِزٌ وَ الْقُنُوتُ فِیهَا مَرَّتَانِ فِی الثَّانِیَةِ قَبْلَ الرُّکُوعِ وَ فِی الرَّابِعَةِ بَعْدَ الرُّکُوعِ وَ سَأَلَهُ عَنْ صَلَاةِ جَعْفَرٍ فِی السَّفَرِ هَلْ یَجُوزُ أَنْ تُصَلَّی أَمْ لَا فَأَجَابَ یَجُوزُ ذَلِکَ.

****

ترجمه:

از محمد بن عبدالله بن جعفر حمیری نقل شده است که از صاحب الزمان (ع) درباره نماز جعفر بن ابی طالب پرسید: «بهترین زمان برای خواندن آن کدام است؟ و آیا این نماز قنوت دارد؟ اگر دارد، در کدام رکعت ها قرار می گیرد؟»

ایشان پاسخ دادند: «بهترین زمان برای خواندن آن، ابتدای روز جمعه است. سپس در هر روزی که بخواهی و هر زمانی که بخوانی، چه در شب و چه در روز، جایز است. این نماز دو قنوت دارد؛ یکی در رکعت دوم قبل از رکوع و دیگری در رکعت چهارم بعد از رکوع.»

همچنین پرسیده شد: «آیا خواندن نماز جعفر در سفر جایز است یا نه؟» پاسخ دادند: «این کار جایز است.»

١- -الکافی ٣- ٤٦٦- ٥.-

٢- -الفقیه ١- ٥٥٤- ١٥٤١.-

٣- -الباب ٤ فیه ٣ أحادیث.-

٤- -الاحتجاج- ٤٩١.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٨١ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٠٨١- ٢- (١) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمِصْبَاحِ عَنْ عَبْدِ الْمَلِکِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: صُمْ یَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ وَ الْخَمِیسِ وَ الْجُمُعَةِ- فَإِذَا کَانَ عَشِیَّةُ یَوْمِ الْخَمِیسِ- تَصَدَّقْتَ عَلَی عَشَرَةِ مَسَاکِینَ مُدّاً مُدّاً مِنْ طَعَامٍ فَإِذَا کَانَ یَوْمُ الْجُمُعَةِ اغْتَسَلْتَ وَ بَرَزْتَ إِلَی الصَّحْرَاءِ فَصَلِّ صَلَاةَ جَعْفَرِ بْنِ أَبِی طَالِبٍ- وَ اکْشِفْ رُکْبَتَیْکَ وَ أَلْزِمْهُمَا الْأَرْضَ فَقُلْ یَا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِیلَ وَ سَتَرَ الْقَبِیحَ- وَ ذَکَرَ الدُّعَاءَ إِلَی أَنْ قَالَ وَ تَسْأَلُ حَاجَتَکَ.

****

ترجمه:

عبد الملک بن عمرو از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند: «روزهای چهارشنبه، پنج شنبه و جمعه را روزه بگیر. پس هنگامی که عصر روز پنج شنبه شد، به ده مسکین هرکدام مقداری از غذا صدقه بده. سپس روز جمعه غسل کن و به صحرا برو و نماز جعفر بن ابی طالب را بخوان. زانوهایت را برهنه کن و آن ها را بر زمین بگذار، و بگو:

"ای کسی که زیبایی ها را آشکار کردی و زشتی ها را پوشاندی."

سپس دعا را تا پایان بخوان و حاجت خود را از خداوند بخواه.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۸۲ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۰۸۲- ۳- (۲) وَ قَدْ تَقَدَّمَ فِی حَدِیثِ رَجَاءِ بْنِ أَبِی الضَّحَّاکِ عَنِ الرِّضَا ع أَنَّهُ کَانَ یُصَلِّی صَلَاةَ جَعْفَرٍ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ یُسَلِّمُ فِی کُلِّ رَکْعَتَیْنِ وَ یَقْنُتُ فِی کُلِّ رَکْعَتَیْنِ فِی الثَّانِیَةِ قَبْلَ الرُّکُوعِ وَ بَعْدَ التَّسْبِیحِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۳) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٤).

****

ترجمه:

رجاء بن ابوضحاک گفته است: امام رضا علیه السلام نماز جعفر بن ابی طالب را چهار رکعت می‌خواند و در هر دو رکعت یک سلام می داد ، در رکعت دوم قبل از رکوع و بعد از تسبیح قنوت می گرفت

۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ جَعْفَرٍ فِی اللَّیْلِ وَ النَّهَارِ وَ الْحَضَرِ وَ السَّفَرِ وَ فِی الْمَحْمِلِ سَفَراً وَ جَوَازِ الِاحْتِسَابِ بِهَا مِنَ النَّوَافِلِ الْمُرَتَّبَةِ وَ غَیْرِهَا مِنَ الْأَدَاءِ أَوْ مِنَ الْقَضَاءِ

اشارة

(٥) ٥ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ جَعْفَرٍ فِی اللَّیْلِ وَ النَّهَارِ وَ الْحَضَرِ وَ السَّفَرِ وَ فِی الْمَحْمِلِ سَفَراً وَ جَوَازِ الِاحْتِسَابِ بِهَا مِنَ النَّوَافِلِ الْمُرَتَّبَةِ وَ غَیْرِهَا مِنَ الْأَدَاءِ أَوْ مِنَ الْقَضَاءِ

****

ترجمه:

باب استحباب نماز جعفر در شب و روز، چه در حالت اقامت و چه در سفر، و حتی در محمل در هنگام سفر، و نیز جواز احتساب این نماز به عنوان نماز نافله های مرتب یا غیرمرتبه، چه از جهت انجام آن در وقت مقرر یا به عنوان قضای نمازهای فوت شده.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۸۳ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۰۸۳- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ یَزِیدَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ یَحْیَی بْنِ عِمْرَانَ عَنْ ذَرِیحٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنْ شِئْتَ صَلِّ صَلَاةَ التَّسْبِیحِ بِاللَّیْلِ وَ إِنْ شِئْتَ بِالنَّهَارِ وَ إِنْ شِئْتَ فِی السَّفَرِ وَ إِنْ شِئْتَ جَعَلْتَهَا مِنْ نَوَافِلِکَ وَ إِنْ شِئْتَ جَعَلْتَهَا مِنْ قَضَاءِ صَلَاةٍ.

****

ترجمه:

از ذریح از امام صادق (ع) نقل شده است که فرمودند: «اگر بخواهی، نماز تسبیح را در شب بخوان؛ و اگر بخواهی، در روز؛ و اگر بخواهی، در سفر؛ و اگر بخواهی، می توانی آن را به عنوان یکی از نوافل خود قرار دهی؛ و اگر بخواهی، می توانی آن را به عنوان قضای نمازی که فوت شده است قرار دهی.»

١- -مصباح المتهجد- ٢٩٣.-

٢- -تقدم فی الحدیث ٢٤ من الباب ١٣ من أبواب اعداد الفرائض.-

٣- -تقدم ما یدلّ علی بعض المقصود فی الباب ١ من هذه الأبواب.-

٤- -یأتی ما یدلّ علی بعض المقصود فی الباب ٥ من هذه الأبواب.-

٥- -الباب ٥ فیه ٥ أحادیث.-

٦- -التهذیب ٣- ١٨٧- ٤٢٢.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٨٤ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٠٨٤- ٢- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ ذَرِیحِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُحَارِبِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ صَلَاةِ جَعْفَرٍ- أَحْتَسِبُ بِهَا مِنْ نَافِلَتِی فَقَالَ مَا شِئْتَ مِنْ لَیْلٍ أَوْ نَهَارٍ.

****

ترجمه:

ذریح بن محمد محاربی می گوید: از امام صادق (ع) درباره نماز جعفر پرسیدم: «آیا می توانم آن را به عنوان یکی از نافله هایم محسوب کنم؟» امام فرمودند: «هر زمانی که بخواهی، چه در شب و چه در روز.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٨٥ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠٠٨٥- ٣- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ قَالَ رُوِیَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ یَحْیَی بْنِ عِمْرَانَ الْحَلَبِیِّ عَنْ ذَرِیحٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: تُصَلِّیهَا بِاللَّیْلِ وَ (تُصَلِّیهَا بِالنَّهَارِ) (٣) وَ تُصَلِّیهَا فِی السَّفَرِ بِاللَّیْلِ وَ النَّهَارِ وَ إِنْ شِئْتَ فَاجْعَلْهَا مِنْ نَوَافِلِکَ.

****

ترجمه:

از ذریح نقل شده است که امام صادق (ع) فرمودند: «این نماز را می توانی در شب بخوانی، و می توانی آن را در روز بخوانی، و می توانی آن را در سفر، در شب یا روز بخوانی؛ و اگر بخواهی، می توانی آن را به عنوان یکی از نوافل خود قرار دهی.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٨٦ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٠٠٨٦- ٤- (٤) وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى الرَّجُلِ ع مَا تَقُولُ فِي صَلَاةِ التَّسْبِيحِ فِي الْمَحْمِلِ فَكَتَبَ ع إِذَا كُنْتَ مُسَافِراً فَصَلِّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از علی بن سلیمان نقل شده است که گفت: «به امام (ع) نامه نوشتم و از ایشان درباره نماز تسبیح در محمل (هنگام سفر) پرسیدم. امام (ع) در پاسخ نوشتند: "اگر در سفر هستی، نماز بخوان."»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٠٨٧ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٠٠٨٧- ٥- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: صَلِّ صَلَاةَ جَعْفَرٍ فِي أَيِّ وَقْتٍ شِئْتَ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ وَ إِنْ شِئْتَ حَسَبْتَهَا مِنْ نَوَافِلِ اللَّيْلِ وَ إِنْ شِئْتَ حَسَبْتَهَا مِنْ نَوَافِلِ النَّهَارِ وَ تُحْسَبُ لَكَ مِنْ نَوَافِلِكَ وَ تُحْسَبُ لَكَ مِنْ صَلَاةِ جَعْفَرٍ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ هُنَا (٧) وَ فِي أَعْدَادِ الصَّلَاةِ (٨).

****

ترجمه:

از ابی بصیر نقل شده است که امام صادق (ع) فرمودند: «نماز جعفر را در هر زمانی که بخواهی، چه در شب و چه در روز، بخوان. اگر بخواهی، می توانی آن را به عنوان یکی از نوافل شب محسوب کنی؛ و اگر بخواهی، به عنوان یکی از نوافل روز محسوب کنی. این نماز به عنوان یکی از نوافل تو حساب می شود و همچنین به عنوان نماز جعفر برایت محسوب می گردد.»

ص: ۵۸

۱- -التهذیب ۳- ۳۰۹- ۹۵۶.-

۲- -الکافی ۳- ٤٦٦- ۲.-

۳- -لیس فی المصدر.-

٤- -الکافی ۳- ٤٦٦- ٤.-

۵- -التهذیب ۳- ۳۰۹- ۹۵۵.-

٦- -الفقیه ۱- ۵۵٤- ۱۵۳۹.-

۷- -تقدم ما یدلّ علی بعض المقصود فی الحدیث ۱ من الباب ۱، و فی الحدیث ۱ من الباب ٤ من هذه الأبواب.-

۸- -تقدم ما یدلّ علی بعض المقصود فی الحدیث ۲٤ من الباب ۱۳ من أبواب أعداد الفرائض.-

٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ جَعْفَرٍ فِی مَقَامٍ وَاحِدٍ وَ جَوَازِ تَفْرِیقِهَا فِی مَقَامَیْنِ لِعُذْرٍ

اشارة

(۱) ٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ جَعْفَرٍ فِی مَقَامٍ وَاحِدٍ وَ جَوَازِ تَفْرِیقِهَا فِی مَقَامَیْنِ لِعُذْرٍ

****

ترجمه:

باب استحباب خواندن نماز جعفر در یک مکان و جواز تقسیم کردن آن در دو مکان در صورت وجود عذر.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۰۸۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۰۸۸- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الرَّيَّانِ أَنَّهُ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى الْمَاضِي الْأَخِيرِ ع- أَسْأَلُهُ عَنْ رَجُلٍ صَلَّى (۳) صَلَاةَ جَعْفَرٍ ع رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ تُعَجِّلُهُ عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ الْأَخِيرَتَيْنِ حَاجَةٌ أَ يَقْطَعُ (٤) ذَلِكَ لِحَادِثٍ يَحْدُثُ أَ يَجُوزُ لَهُ أَنْ يُتِمَّهَا إِذَا فَرَغَ مِنْ حَاجَتِهِ وَ إِنْ قَامَ عَنْ مَجْلِسِهِ أَمْ لَا يَحْتَسِبُ بِذَلِكَ إِلَّا أَنْ يَسْتَأْنِفَ الصَّلَاةَ وَ يُصَلِّيَ الْأَرْبَعَ الرَّكَعَاتِ كُلَّهَا فِي مَقَامٍ وَاحِدٍ فَكَتَبَ ع بَلْ إِنْ قَطَعَهُ عَنْ ذَلِكَ أَمْرٌ لَا بُدَّ لَهُ مِنْهُ فَلْيَقْطَعْ ثُمَّ لْيَرْجِعْ فَلْيَبْنِ عَلَى مَا بَقِيَ مِنْهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الرَّيَّانِ (٥).

****

ترجمه:

از علی بن ریان نقل شده است که گفت: «به امام رضا (ع) نامه نوشتم و پرسیدم درباره مردی که دو رکعت نماز جعفر (ع) را خوانده باشد، اما به دلیل حاجتی فوری، مجبور شود دو رکعت باقی مانده را قطع کند. آیا او می تواند پس از اتمام حاجتش، نماز را تکمیل کند حتی اگر از محل نماز برخواسته باشد؟ یا باید نماز را از ابتدا شروع کند و چهار رکعت کامل را در یک مکان بخواند؟»

امام (ع) در پاسخ نوشتند: «اگر کاری ضروری باعث قطع نماز شود، می تواند آن را قطع کند و سپس بازگردد و بر همان باقی مانده از نماز بنا کند، اگر خدا بخواهد.»

٧- بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ جَعْفَرٍ لَيْلَةَ نِصْفِ شَعْبَانَ وَ الْإِكْثَارِ فِيهَا مِنَ الْعِبَادَةِ خُصُوصاً الذِّكْرَ وَ الدُّعَاءَ وَ الِاسْتِغْفَارَ

اشارة

(٦) ٧ بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ جَعْفَرٍ لَيْلَةَ نِصْفِ شَعْبَانَ وَ الْإِكْثَارِ فِيهَا مِنَ الْعِبَادَةِ خُصُوصاً الذِّكْرَ وَ الدُّعَاءَ وَ الِاسْتِغْفَارَ

****

ترجمه:

باب مستحب موكد است نماز جعفرعليه السلام شب نيمه شعبان وعبادت زياد خصوصا ذكر ودعا و استغفار در آن شب

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠٨٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٠٨٩- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي عُيُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بَكْرَانَ النَّقَّاشِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ جَمِيعاً عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْهَمْدَانِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَأَلْتُ عَلِيَّ بْنَ

١- -الباب ٦ فيه حديث واحد.-

٢- -الفقيه ١- ٥٥٤- ١٥٣٨.-

٣- -فى المصدر زيادة- من.-

٤- -كتب المصنّف (او يقطع) ثم شطب الواو و كتب عليها علامة نسخة.-

٥- -التهذيب ٣- ٣٠٩- ٩٥٧.-

٦- -الباب ٧ فيه حديث واحد.-

٧- -عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ١- ٢٩٢- ٤٥.-

مُوسَى الرِّضَا ع- عَنْ لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ- فَقَالَ هِيَ لَيْلَةٌ يُعْتِقُ اللَّهُ فِيهِ الرِّقَابَ مِنَ النَّارِ وَ يَغْفِرُ فِيهَا الذُّنُوبَ الْكِبَارَ قُلْتُ فَهَلْ فِيهَا صَلَاةٌ زِيَادَةً عَلَى صَلَاةِ سَائِرِ اللَّيَالِي فَقَالَ لَيْسَ فِيهَا شَيْ ءٌ مُوَظَّفٌ وَ لَكِنْ إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ تَتَطَوَّعَ فِيهَا بِشَيْ ءٍ فَعَلَيْكَ بِصَلَاةِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ع- وَ أَكْثِرْ فِيهَا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَ الِاسْتِغْفَارِ وَ الدُّعَاءِ فَإِنَّ أَبِي ع كَانَ يَقُولُ الدُّعَاءُ فِيهَا مُسْتَجَابٌ قُلْتُ إِنَّ النَّاسَ يَقُولُونَ إِنَّهَا لَيْلَةُ الصِّكَاكِ قَالَ تِلْكَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ.

وَ فِي الْأَمَالِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ مِثْلَهُ (١) وَ كَذَا فِي كِتَابِ فَضَائِلِ شَعْبَانَ (٢).

****

ترجمه:

علی بن حسن بن علی بن فضال از پدرش نقل می کند که گفت: از علی بن موسی الرضا (ع) درباره شب نیمه شعبان پرسیدم. امام (ع) فرمودند: «این شب، شبی است که خداوند در آن، گردن ها را از آتش آزاد می کند و گناهان بزرگ را می بخشد.»

پرسیدم: «آیا در این شب نمازی مخصوص و اضافی بر نمازهای سایر شب ها وجود دارد؟» امام (ع) پاسخ دادند: «نمازی معین و موظف در آن نیست، اما اگر بخواهی در آن به صورت مستحب نماز بخوانی، نماز جعفر بن ابی طالب (ع) را بجای آور. در این شب، ذکر خدا، استغفار و دعا را بسیار انجام بده، زیرا پدرم می فرمود که دعا در این شب مستجاب است.»

پرسیدم: «مردم می گویند این شب، شب نوشتن سرنوشت ها (شب الصکاک) است.» امام (ع) فرمودند: «آن شب، شب قدر در ماه رمضان است.»

٨- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ جَعْفَرٍ مُجَرَّدَةً مِنَ التَّسْبِيحِ لِمَنْ كَانَ مُسْتَعْجِلًا ثُمَّ يَقْضِيهِ بَعْدَ ذَلِکَ

اشارة

(٣) ٨ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ جَعْفَرٍ مُجَرَّدَةً مِنَ التَّسْبِيحِ لِمَنْ كَانَ مُسْتَعْجِلًا ثُمَّ يَقْضِيهِ بَعْدَ ذَلِکَ

****

ترجمه:

باب مستحب است نماز جعفرعليه السلام بدون تسبيحات براى كسيكه عجله دارد سپس قضاى آن را بجاى آورد

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠٩٠ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٠٩٠- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَسِّنِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ أَبَانٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ مَنْ كَانَ مُسْتَعْجِلًا يُصَلِّي صَلَاةَ جَعْفَرٍ مُجَرَّدَةً ثُمَّ يَقْضِي التَّسْبِيحَ وَ هُوَ ذَاهِبٌ فِي حَوَائِجِهِ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

ابان گويد: از امام صادق عليه السّلام شنيدم كه مى فرمود:

هرگاه كسى عجله داشته باشد، مى تواند نماز جعفر را بدون تسبيح بخواند، سپس تسبيحات را در حالى كه كارهاى خود را انجام مى دهد، قضا كند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۰۹۱ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۰۹۱- ۲- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ

ص: ٦٠

۱- -أمالی الصدوق- ۳۲- ۱.-

۲- -فضائل الأشهر الثلاثة ٤٥- ۲۲.-

۳- -الباب ۸ فيه حديثان.-

٤- -الكافی ۳- ٤٦٦- ۳.-

٥- -التهذيب ۳- ۱۸۷- ٤۲٤.-

٦- -الفقيه ۱- ٥٥٤- ۱٥٤۰.-

ع قَالَ: إِذَا كُنْتَ مُسْتَعْجِلًا فَصَلِّ صَلَاةَ جَعْفَرٍ مُجَرَّدَةً ثُمَّ اقْضِ التَّسْبِيحَ.

****

ترجمه:

و أبو بصير از امام صادق عليه السّلام روايت كرده كه فرمود: هر گاه شتاب و عجله داشتی پس نماز جعفر را تنها و بدون تسبيح بخوان و بعد تسبيحات را قضا كن.

۹- بَابُ أَنَّ مَنْ نَسِیَ التَّسْبِيحَ فِی حَالَةٍ مِنَ الْحَالاتِ فِی صَلَاةِ جَعْفَرٍ وَ ذَكَرَ فِی حَالَةٍ أُخْرَى قَضَى مَا فَاتَهُ فِی الْحَالَةِ الَّتِی ذَكَرَهُ فِيهَا

اشارة

(۱) ۹ بَابُ أَنَّ مَنْ نَسِیَ التَّسْبِیحَ فِی حَالَةٍ مِنَ الْحَالاتِ فِی صَلَاةِ جَعْفَرٍ وَ ذَکَرَ فِی حَالَةٍ أُخْرَی قَضَی مَا فَاتَهُ فِی الْحَالَةِ الَّتِی ذَکَرَهُ فِیهَا

****

ترجمه:

باب بیان این که هرکس تسبیحات نماز جعفر را در یکی از حالات فراموش کند و در حالت دیگری به یاد آورد، آنچه را که از دست داده است، در همان حالتی که به یاد آورد، قضای آن را به جا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۰۹۲- ۱- (۲) أَحْمَدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ الطَّبْرِسِیُّ فِی کِتَابِ الْإِحْتِجَاجِ قَالَ مِمَّا وَرَدَ مِنْ صَاحِبِ الزَّمَانِ- إِلَی مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْیَرِیِّ- فِی جَوَابِ مَسَائِلِهِ حَیْثُ سَأَلَهُ عَنْ صَلَاةِ جَعْفَرٍ- إِذَا سَهَا فِی التَّسْبِیحِ فِی قِیَامٍ أَوْ قُعُودٍ أَوْ رُکُوعٍ أَوْ سُجُودٍ وَ ذَکَرَهُ فِی حَالَةٍ أُخْرَی قَدْ صَارَ فِیهَا مِنْ هَذِهِ الصَّلَاةِ هَلْ یُعِیدُ مَا فَاتَهُ مِنْ ذَلِکَ التَّسْبِیحِ فِی الْحَالَةِ الَّتِی ذَکَرَهُ أَمْ یَتَجَاوَزُ فِی صَلَاتِهِ التَّوْقِیعُ إِذَا سَهَا فِی حَالَةٍ مِنْ ذَلِکَ ثُمَّ ذَکَرَهُ فِی حَالَةٍ أُخْرَی قَضَی مَا فَاتَهُ فِی الْحَالَةِ الَّتِی ذَکَرَهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ فِی کِتَابِ الْغَیْبَةِ (۳) بِالْإِسْنَادِ الآتِی (٤).

****

ترجمه:

احمد بن علی بن ابی طالب طبرسی در کتاب "الاحتجاج" آورده است که از جمله مطالبی که از صاحب الزمان (ع) به محمد بن عبدالله بن جعفر حمیری رسیده، پاسخ ایشان به سؤالات او درباره نماز جعفر است.

در این سؤال از ایشان پرسیده شد: «اگر کسی در نماز جعفر، تسبیح را در حال قیام، قعود، رکوع یا سجود فراموش کند و در حالت دیگری که از حالات این نماز است به یاد آورد، آیا لازم است که تسبیح فراموش شده را در همان حالتی که به یاد آورده، قضا کند یا می تواند از آن بگذرد؟»

صاحب الزمان (ع) پاسخ دادند: «اگر در حالتی از نماز جعفر دچار فراموشی در تسبیح شود و در حالت دیگری به یاد آورد، آنچه از تسبیح را فراموش کرده است، در همان حالتی که به یاد آورده، قضا کند.»

ص: ٦١

١- -الباب ٩ فیه حدیث واحد.-

٢- -الاحتجاج ٤٨٢.-

٣- -الغیبة ٢٣٠.-

٤- -یأتی فی الفائدة الثانیة من الخاتمة برقم (٤٨).-

ص: ٦٢

اَبْوَابُ صَلَاةِ الِاسْتِخَارَةِ وَ مَا یُنَاسِبُهَا

١- بَابُ اسْتِحْبَابِهَا حَتَّی فِی الْعِبَادَاتِ الْمَنْدُوبَاتِ وَ کَیْفِیَّتِهَا

اشارة

(١) ١ بَابُ اسْتِحْبَابِهَا حَتَّی فِی الْعِبَادَاتِ الْمَنْدُوبَاتِ وَ کَیْفِیَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز استخاره حتی در عبادات مستحبی و کیفیت آن

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۰۹۳- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَیْدٍ عَنْ یَحْیَی الْحَلَبِیِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَیْثٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع صَلِّ رَکْعَتَیْنِ وَ اسْتَخِرِ اللَّهَ فَوَ اللَّهِ مَا اسْتَخَارَ اللَّهَ مُسْلِمٌ إِلَّا خَارَ لَهُ الْبَتَّةَ.

****

ترجمه:

امام صادق علیه السلام فرمود: دو رکعت نماز بگذار و از درگاه خداوند استخاره کن. سوگند به خداوند هیچ مسلمانی از درگاه خداوند استخاره و طلب خیر نمی کند مگر اینکه خداوند همواره برای او خیر پیش آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۰۹٤ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۰۹٤- ۲- (۳) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنِ اسْتَخَارَ اللَّهَ رَاضِیاً بِمَا صَنَعَ اللَّهُ لَهُ خَارَ اللَّهُ لَهُ حَتْماً.

****

ترجمه:

هارون بن خارجه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند: «هرکس از خداوند استخاره کند و به آنچه خداوند برای او مقرر کرده راضی باشد، خداوند حتماً برای او خیر را رقم می زند.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠٩٥ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٠٩٥- ٣- (٤) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ عَمْرِو بْنِ شِمْرٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع إِذَا هَمَّ بِأَمْرِ حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ أَوْ بَيْعٍ أَوْ شِرَاءٍ أَوْ عِتْقٍ تَطَهَّرَ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيِ الِاسْتِخَارَةِ فَقَرَأَ فِيهِمَا بِسُورَةِ الْحَشْرِ- وَ سُورَةِ الرَّحْمَنِ ثُمَّ يَقْرَأُ الْمُعَوِّذَتَيْنِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ إِذَا فَرَغَ وَ هُوَ جَالِسٌ فِي دُبُرِ الرَّكْعَتَيْنِ ثُمَ

ص: ٦٣

١- -الباب ١ فيه ١٣ حديثا.-

٢- -الكافى ٣- ٤٧٠- ١، و التهذيب ٣- ١٧٩- ٤٠٧.-

٣- -الكافى ٨- ٢٤١- ٣٣٠، و المحاسن- ٥٩٨- ١.-

٤- -الكافى ٣- ٤٧٠- ٢.-

يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ كَذَا وَ كَذَا خَيْراً لِي فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ وَ عَاجِلِ أَمْرِي وَ آجِلِهِ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ يَسِّرْهُ لِي عَلَى أَحْسَنِ الْوُجُوهِ وَ أَجْمَلِهَا اللَّهُمَّ وَ إِنْ كَانَ كَذَا وَ كَذَا شَرّاً لِي فِي دِينِي أَوْ (١) دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي وَ عَاجِلِ أَمْرِي وَ آجِلِهِ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اصْرِفْهُ عَنِّي رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اعْزِمْ لِي عَلَى رُشْدِي وَ إِنْ كَرِهْتُ ذَلِكَ أَوْ أَبَتْهُ نَفْسِي.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى (٢)

وَ

رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى نَحْوَهُ (٣) وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: مَرَّةً وَاحِدَةً

****

ترجمه:

جابر از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمودند: «علی بن الحسین (ع) هرگاه قصد انجام کاری مانند حج، عمره، خرید، فروش یا آزاد کردن برده داشت، ابتدا تطهیر می کرد و سپس دو رکعت نماز استخاره می خواند. در این دو رکعت، سوره های "حشر" و "الرحمن" را می خواند و پس از آن، سوره های "معوذتین" (فلق و ناس) و "قل هو الله احد" را قرائت می کرد.

پس از فراغت از نماز و در حالی که نشسته بود، این دعا را می خواند:

"اللهم إن كان كذا وكذا خيراً لي في ديني ودنياي وعاجل أمري وآجله فصلِّ على محمد وآله ويسِّره لي على أحسن الوجوه وأجملها. اللهم وإن كان كذا وكذا شراً لي في ديني أو دنياي وآخرتي وعاجل أمري وآجله فصلِّ على محمد وآله واصرفه عني. ربِّ صلِّ على محمد وآله واعزم لي على رشدي وإن كرهت ذلك أو أبته نفسي."

(عبارت "کذا و کذا" به معنای آن چیزی است که شخص در آن مورد خاص از خداوند می خواهد.)

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠٩٦ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٠٩٦- ٤- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ قَالَ سَأَلَ الْحَسَنُ بْنُ الْجَهْمِ أَبَا الْحَسَنِ ع لِابْنِ أَسْبَاطٍ فَقَالَ مَا تَرَى لَهُ وَ ابْنُ أَسْبَاطٍ حَاضِرٌ وَ نَحْنُ جَمِيعاً (نَرْكَبُ الْبَحْرَ أَوِ الْبَرَّ) (٥) إِلَى مِصْرَ- وَ أَخْبَرَهُ بِخَبَرِ (٦) طَرِيقِ الْبَرِّ فَقَالَ الْبَرُّ وَ ائْتِ الْمَسْجِدَ فِي غَيْرِ وَقْتِ صَلَاةِ الْفَرِيضَةِ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ فَاسْتَخِرِ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ ثُمَّ انْظُرْ أَيُّ شَيْ ءٍ يَقَعُ فِي قَلْبِكَ فَاعْمَلْ بِهِ وَ قَالَ الْحَسَنُ الْبَرُّ أَحَبُّ إِلَيَّ قَالَ لَهُ وَ إِلَيَّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

از ابن فضال نقل شده است که حسن بن جهم از امام کاظم (ع) درباره ابن اسباط پرسید و گفت: «چه نظری دارید؟ ما همه اینجا هستیم، آیا به مصر از راه دریا برویم یا از راه خشکی؟» و سپس درباره مسیر خشکی اطلاعاتی ارائه داد. امام فرمودند: «راه خشکی را انتخاب کنید. به مسجد بروید، البته در زمانی که وقت نماز واجب نیست، و دو رکعت نماز بخوانید. سپس صد بار استخاره کنید و ببینید چه چیزی بر قلبتان می افتد، پس همان را انجام دهید.»

حسن گفت: «راه خشکی برای من محبوب تر است.» امام پاسخ دادند: «برای من نیز همین طور است.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠٩٧ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٠٩٧- ٥- (٨) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَسْبَاطٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي الْحَسَنِ

ص: ٦٤

١- -كذا فى الأصل لكن فى الكافى و التهذيب- (و) بدل (أو).-

٢- -التهذيب ٣- ١٨٠- ٤٠٨.-

٣- -المحاسن- ٦٠٠- ١١.-

٤- -الكافى ٣- ٤٧١- ٤، و التهذيب ٣- ١٨٠- ٤٠٩.، و أورد قطعة منه فى الحديث ٦ من الباب ٦٠ من أبواب آداب السفر.-

٥- -فى المصدر- يركب البر أو البحر.-

٦- -فى المصدر- بخير.-

٧- -التهذيب ٣- ٣١١- ٩٦٤.-

٨- -الكافی ٣- ٤٧١- ٥، أخرج قطعة منه فی الحديث ٨ من الباب ٢٠، و قطعة منه فی الحديث ٧ من الباب ٦٠ من أبواب آداب السفر.-

الرِّضَا ع جُعِلْتُ فِدَاکَ مَا تَرَى آخُذُ بَرّاً أَوْ بَحْراً فَإِنَّ طَرِيقَنَا مَخُوفٌ شَدِيدُ الْخَطَرِ فَقَالَ اخْرُجْ بَرّاً وَ لَا عَلَيْکَ أَنْ تَأْتِيَ مَسْجِدَ رَسُولِ اللَّهِ ص- وَ تُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ فِي غَيْرِ وَقْتِ فَرِيضَةٍ ثُمَّ تَسْتَخِيرَ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ مَرَّةً ثُمَّ تَنْظُرَ فَإِنْ عَزَمَ اللَّهُ لَکَ عَلَى الْبَحْرِ فَقُلِ الَّذِي قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ قالَ ارْكَبُوا فِيها بِسْمِ اللَّهِ مَجْراها وَ مُرْساها إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ (١) الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَسْبَاطٍ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

علی بن اسباط نقل می کند: به امام رضا (ع) عرض کردم: «فدایت شوم! به نظر شما از راه خشکی بروم یا دریا؟ راه ما بسیار خطرناک و پر مخاطره است.» امام (ع) فرمودند: «از راه خشکی برو. ایرادی ندارد که به مسجد رسول خدا (ص) بروی، در زمانی غیر از وقت نماز واجب، و دو رکعت نماز بخوانی. سپس صد و یک بار استخاره کن و ببین خداوند در دلت چه چیزی می گذارد، آن را انجام بده.

و اگر خداوند تصمیمی برای تو درباره دریا مقرر کرد، آنچه را که خداوند عزوجل فرمود، بگو: "ارکبوا فیها بسم الله مجراها و مرساها إن ربی لغفور رحیم" (هود: ٤١).»

[رقم الحديث الكلی: ١٠٠٩٨ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٠٩٨- ٦- (٣) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ (٤) مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَمْرِو بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ خَلَفِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ رُبَّمَا أَرَدْتُ الْأَمْرَ يَفْرُقُ مِنِّي فَرِيقَانِ أَحَدُهُمَا يَأْمُرُنِي وَ الآخَرُ يَنْهَانِي قَالَ فَقَالَ إِذَا كُنْتَ كَذَلِكَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ وَ اسْتَخِرِ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ مَرَّةً ثُمَّ انْظُرْ أَحْزَمَ الْأَمْرَيْنِ لَكَ فَافْعَلْهُ فَإِنَّ الْخِيَرَةَ فِيهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ وَ لْتَكُنِ اسْتِخَارَتُكَ فِي عَافِيَةٍ فَإِنَّهُ رُبَّمَا خِيرَ لِلرَّجُلِ فِي قَطْعِ يَدِهِ وَ مَوْتِ وَلَدِهِ وَ ذَهَابِ مَالِهِ.

وَ

رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ خَلَفِ بْنِ حَمَّادٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ تَرَكَ قَوْلَهُ وَ مَرَّةً (٥)

****

ترجمه:

اسحاق بن عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که گفتم: «گاهی درباره امری تردید دارم، گروهی مرا به انجام آن امر تشویق می کنند و گروهی دیگر نهی می کنند.» امام فرمودند: «در چنین حالتی، دو رکعت نماز بخوان و صد و یک بار استخاره کن. سپس بررسی کن که کدام یک از دو راه برای تو مناسب تر و خردمندانه تر است و همان را انجام بده، زیرا خیر در همان است، اگر خدا بخواهد.

و بگذار استخاره ات در حالت سلامت و عافیت باشد، زیرا گاهی ممکن است خیر برای انسان در سختی هایی مانند قطع دست، مرگ فرزند یا از دست دادن مال باشد.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٠٩٩ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٠٠٩٩- ٧- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُرَازِمٍ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ شَيْئاً فَلْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ لْيَحْمَدِ اللَّهَ وَ لْيُثْنِ عَلَيْهِ وَ يُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا الْأَمْرُ

١- -هود ١١- ٤١.-

٢- -قرب الإسناد- ١٦٤.-

٣- -الكافی ٣- ٤٧٢- ٧، و التهذیب ٣- ١٨١- ٤١١.-

٤- -کتب فی هامش الأصل فوق کلمة (عن)- فی التهذیب (و).-

٥- -المحاسن ٥٩٩- ٧.-

٦- -الفقیه ١- ٥٦٢- ١٥٥١.-

خَيْراً لِی فِی دِينِی وَ دُنْيَایَ فَيَسِّرْهُ لِی وَ اقْدِرْهُ (١) وَ إِنَّ كَانَ غَيْرَ ذَلِکَ فَاصْرِفْهُ عَنِّی- قَالَ مُرَازِمٌ فَسَأَلْتُهُ أَیَّ شَیْ ءٍ أَقْرَأُ فِيهِمَا فَقَالَ اقْرَأْ فِيهِمَا مَا شِئْتَ وَ إِنْ شِئْتَ فَاقْرَأْ فِيهِمَا بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ.

وَ

رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ حَدِيدٍ عَنْ مُرَازِمٍ إِلَی قَوْلِهِ الْكَافِرُونَ (٢).

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٣) وَ كَذَا الَّذِی قَبْلَهُ وَ كَذَا حَدِيثُ الْحَسَنِ بْنِ الْجَهْمِ وَ حَدِيثُ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ.

****

ترجمه:

از مُرازِم نقل شده است که امام صادق (ع) به من فرمودند: «هرگاه یکی از شما چیزی را بخواهد، دو رکعت نماز بخواند. سپس خداوند را حمد و ستایش کند، بر پیامبر (ص) و اهل بیت او درود فرستد و بگوید:

"اللهم إن كان هذا الأمر خيراً لي في ديني ودنيايَ فيسرْه لي واقْدِرْه لي، وإن كان غير ذلك فاصرفه عني."

مُرازِم می گوید: از امام پرسیدم که در این دو رکعت چه چیزی بخوانم؟ امام فرمودند: "هرچه بخواهی، اما اگر بخواهی، سوره های 'قل هو الله احد'، 'قل یا ایها الکافرون' و باز 'قل هو الله احد' را بخوان، چرا که 'قل هو الله احد' برابر با یک سوم قرآن است."»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۰۰ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۰۱۰۰- ۸- (٤) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ أَبَانٍ الْأَحْمَرِ عَنْ شِهَابِ بْنِ عَبْدِ رَبِّهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: کَانَ أَبِی إِذَا أَرَادَ الِاسْتِخَارَةَ فِی الْأَمْرِ تَوَضَّأَ وَ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ وَ إِنْ کَانَتِ الْخَادِمَةُ لَتُکَلِّمُهُ فَیَقُولُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ لَا یَتَکَلَّمُ حَتَّی یَفْرُغَ.

****

ترجمه:

شهاب بن عبد ربه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند: «پدرم (امام باقر) هرگاه قصد استخاره در امری داشت، ابتدا وضو می گرفت و دو رکعت نماز می خواند. حتی اگر خادمه با او سخن می گفت، می فرمود "سبحان الله" و تا پایان نماز با کسی سخن نمی گفت.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۰۱ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۰۱۰۱- ۹- (۵) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی کِتَابِ الِاسْتِخَارَاتِ بِإِسْنَادِهِ إِلَی الشَّیْخِ الطُّوسِیِّ فِیمَا رَوَاهُ وَ أَسْنَدَهُ إِلَی أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِیدِ بْنِ عُقْدَةَ فِی تَسْمِیَةِ الْمَشَایِخِ مِنَ الْجُزْءِ السَّادِسِ مِنْهُ فِی بَابِ إِدْرِیسَ عَنْ شِهَابِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْحَارِثِیِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مُعَلَّی عَنْ إِدْرِیسَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ (٦) عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ ع قَالَ: کُنَّا نَتَعَلَّمُ الِاسْتِخَارَةَ کَمَا نَتَعَلَّمُ السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ.

****

ترجمه:

از جعفر بن محمد (ع) از پدرشان (ع) نقل شده است که فرمودند: «ما استخاره را همان گونه یاد می گرفتیم که سوره ای از قرآن را یاد می گرفتیم.»

ص: ٦٦

۱- -فی المصدر- و قدره لی.-

۲- -الکافی ۳- ٤٧٢- ٦.-

۳- -التهذیب ۳- ۱۸۰- ٤۱۰.-

٤- -المحاسن- ٥٩٩- ۸.-

٥- -الاستخارات- ۱٤، و عنه فی البحار ۹۱- ۲۲٤- ٤.-

٦- -فی المصدر زیادة- قال حدّثنی أبی، عن إدریس بن عبد اللّه بن الحسن.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۰۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۱۰۲- ۱۰- (۱) قَالَ وَ فِی آخِرِ الْمُجَلَّدِ مِنَ الْکِتَابِ الْمَذْکُورِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: کُنَّا نَتَعَلَّمُ الِاسْتِخَارَةَ کَمَا نَتَعَلَّمُ السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ- ثُمَّ قَالَ مَا أُبَالِی إِذَا اسْتَخَرْتُ اللَّهَ عَلَی أَیِّ جَنْبِی وَقَعْتُ.

****

ترجمه:

در کتاب مذکور با اسناد آن از امام صادق (ع) نقل شده است که فرمودند: «ما استخاره را همان گونه یاد می گرفتیم که سوره ای از قرآن را یاد می گرفتیم.»

سپس فرمودند: «مهم نیست که پس از استخاره، بر کدام سمت (یا تصمیم) بیفتم.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۱۰۳- ۱۱- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع إِذَا أَرَدْتُ أَمْراً وَ أَرَدْتُ الِاسْتِخَارَةَ كَيْفَ أَقُولُ: فَقَالَ إِذَا أَرَدْتَ ذَلِكَ فَصُمِ الثَّلَاثَاءَ وَ الْأَرْبِعَاءَ وَ الْخَمِيسَ- ثُمَّ صَلِّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي مَكَانٍ نَظِيفٍ رَكْعَتَيْنِ فَتَشَهَّدْ ثُمَّ قُلْ وَ أَنْتَ تَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ- اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ أَنْتَ عَالِمُ الْغَيْبِ إِنْ كَانَ هَذَا الْأَمْرُ خَيْراً (لِي) (۳) فِيمَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُكَ فَيَسِّرْهُ لِي وَ بَارِكْ لِي فِيهِ وَ افْتَحْ لِي بِهِ وَ إِنْ كَانَ ذَلِكَ لِي شَرّاً فِيمَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُكَ فَاصْرِفْهُ عَنِّي بِمَا تَعْلَمُ فَإِنَّكَ تَعْلَمُ وَ لَا أَعْلَمُ وَ تَقْدِرُ وَ لَا أَقْدِرُ وَ تَقْضِي وَ لَا أَقْضِي وَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ تَقُولُهَا مِائَةَ مَرَّةٍ.

****

ترجمه:

زراره می گوید: به امام باقر (ع) عرض کردم: «اگر قصد انجام کاری داشتم و خواستم استخاره کنم، چگونه این کار را انجام دهم؟»

ایشان فرمودند: «هنگامی که خواستی استخاره کنی، سه شنبه، چهارشنبه و پنج شنبه را روزه بگیر. سپس روز جمعه در مکانی پاکیزه، دو رکعت نماز بخوان و تشهد بگو. سپس در حالی که به آسمان نگاه می کنی، این دعا را بخوان:

"اللهم إني أسألك بأنك عالم الغيب والشهادة الرحمن الرحيم، أنت عالم الغيب، إن كان هذا الأمر خيراً لي فيما أحاط به علمك فيسره لي وبارك لي فيه وافتح لي به. وإن كان ذلك لي شراً فيما أحاط به علمك فاصرفه عني بما تعلم، فإنك تعلم ولا أعلم، وتقدر ولا أقدر، وتقضي ولا أقضي، وأنت علام الغيوب."

این دعا را صد بار تکرار کن.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٠٤ - رقم الحديث الباب: ١٢]

١٠١٠٤- ١٢- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ الصَّلَاةِ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي الْأَمْرِ يَطْلُبُهُ الطَّالِبُ مِنْ رَبِّهِ قَالَ يَتَصَدَّقُ فِي يَوْمِهِ عَلَى سِتِّينَ مِسْكِيناً كُلِّ مِسْكِينٍ صَاعاً بِصَاعِ النَّبِيِّ ص- فَإِذَا كَانَ اللَّيْلُ اغْتَسَلَ فِي ثُلُثِ اللَّيْلِ الْبَاقِي وَ يَلْبَسُ أَدْنَى مَا يَلْبَسُ مَنْ يَعُولُ مِنَ الثِّيَابِ إِلَّا أَنَّ عَلَيْهِ فِي تِلْكَ الثِّيَابِ إِزَاراً ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ فَإِذَا وَضَعَ جَبْهَتَهُ فِي الرَّكْعَةِ الْأَخِيرَةِ لِلسُّجُودِ هَلَّلَ اللَّهَ وَ عَظَّمَهُ وَ مَجَّدَهُ وَ ذَكَرَ ذُنُوبَهُ فَأَقَرَّ بِمَا يَعْرِفُ مِنْهَا مُسَمًّى (٥) ثُمَّ رَفَعَ (٦) رَأْسَهُ فَإِذَا وَضَعَ فِي السَّجْدَةِ الثَّانِيَةِ اسْتَخَارَ اللَّهَ مِائَةَ

١- -الاستخارات- ١٤، و البحار ٩١- ٢٢٤- ٤.-

٢- -الاستخارات ٤٢، و البحار ٩١- ٢٧٨- ٢٨.-

٣- -كلمة (لى) وردت فى المصدر، و لم توجد فى الأصل للخرم الموجود فى هامشه.-

٤- -فتح الأبواب ٢٣٧.-

٥- -فی المصدر- و یسمی.-

٦- -فی المصدر- یرفع.-

مَرَّةٍ یَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِیرُکَ- ثُمَّ یَدْعُو اللَّهَ بِمَا یَشَاءُ وَ یَسْأَلُهُ إِیَّاهُ کُلَّمَا (١) سَجَدَ فَلْیُفْضِ بِرُکْبَتَیْهِ إِلَی الْأَرْضِ یَرْفَعُ الْإِزَارَ حَتَّی یَکْشِفَهَا وَ یَجْعَلُ الْإِزَارَ مِنْ خَلْفِهِ بَیْنَ أَلْیَیْهِ (٢) وَ بَاطِنِ سَاقَیْهِ.

****

ترجمه:

راره از امام صادق (ع) نقل می کند که در مورد شخصی که خواسته ای از خداوند دارد، فرمودند:

«در روز به شصت مسکین، به هرکدام به اندازه یک صاع به صاع پیامبر (ص)، صدقه بدهد. سپس در شب، در یک سوم باقی مانده شب، غسل کند و ساده ترین لباس هایی را که اهل خانه اش می پوشند، به تن کند، مگر این که بر تن آن لباس ها، یک إزار (شال یا پارچه) داشته باشد. سپس دو رکعت نماز بخواند.

وقتی در رکعت آخر، جبین خود را برای سجده به زمین می گذارد، خداوند را تهلیل و تعظیم کرده و او را تمجید کند. به گناهان خود اذعان کرده و به طور مشخص آنچه از آن ها می داند اعتراف کند. آنگاه سرش را بلند کند.

در سجده دوم، صد بار بگوید: "اللهم إني أستخيرك." سپس دعا کند و از خداوند هر آنچه می خواهد بخواهد.

در هر سجده، زانوهایش را بر زمین بگذارد، إزار را بلند کند تا زانوهایش آشکار شوند و إزار را از پشت میان دو طرف ران های خود و باطن ساق هایش قرار دهد.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۱۰۵ - رقم الحديث الباب: ۱۳]

۱۰۱۰۵- ۱۳- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الشَّيْخِ الطُّوسِيِّ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِی أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنِ ابْنِ أَبِی يَعْفُورٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ فِی الِاسْتِخَارَةِ تُعَظِّمُ اللَّهَ وَ تُمَجِّدُهُ وَ تُحَمِّدُهُ وَ تُصَلِّی عَلَی النَّبِیِّ ص ثُمَّ تَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ وَ أَنْتَ عَالِمٌ لِلْغُيُوبِ (٤) أَسْتَخِيرُ اللَّهَ بِرَحْمَتِهِ- ثُمَّ قَالَ إِنْ كَانَ الْأَمْرُ شَدِيداً تَخَافُ فِيهِ قُلْتَ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ إِنْ كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ قُلْتَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِكَ (٥).

****

ترجمه:

ابن ابی يعفور می گويد: شنيدم امام صادق (ع) فرمودند: «در استخاره، خداوند را تعظيم و تمجيد كن، او را حمد بگو و بر پيامبر (ص) درود بفرست. سپس بگو:

"اللهم إني أسألك بأنك عالم الغيب والشهادة الرحمن الرحيم، وأنت عالمٌ للغيوب أستخير الله برحمته."

امام افزودند: «اگر امر دشواری است كه از آن بيم داری، اين ذكر را صد بار بگو؛ و اگر غير از آن باشد، سه بار بگو.»

۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِخَارَةِ بِالرِّقَاعِ وَ كَيْفِيَّتِهَا

اشارة

(٦) ۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِخَارَةِ بِالرِّقَاعِ وَ كَيْفِيَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب است استخاره به با برگه و کیفیت آن

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٠٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠١٠٦- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَصِيرِيِّ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا أَرَدْتَ أَمْراً فَخُذْ سِتَّ رِقَاعٍ فَاكْتُبْ فِي ثَلَاثٍ مِنْهَا بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ خِيَرَةٌ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ لِفُلَانِ بْنِ

١- -كذا فى المصدر و هو مخروم فى الأصل.-

٢- -فى المصدر- أليتيه.-

٣- -فتح الأبواب- ٢٥٥.-

٤- -فى المصدر- الغيوب.-

٥- -يأتى فى الأبواب الآتية من هذه الأبواب، و تقدم ما يدلّ عليه فى الحديث ٣ من الباب ٧ من أبواب القيام.-

٦- -الباب ٢ فيه ٥ أحاديث.-

٧- -الكافى ٣- ٤٧٠- ٣، و التهذيب ٣- ١٨١- ٤١٢.-

فُلَانَةَ افْعَلْ وَ فِي ثَلَاثٍ مِنْهَا بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ خِيَرَةٌ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ لِفُلَانِ بْنِ فُلَانَةَ لَا تَفْعَلْ- ثُمَّ ضَعْهَا تَحْتَ مُصَلَّاكَ ثُمَّ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ فَإِذَا فَرَغْتَ فَاسْجُدْ سَجْدَةً وَ قُلْ فِيهَا مِائَةَ مَرَّةٍ- أَسْتَخِيرُ اللَّهَ بِرَحْمَتِهِ خِيَرَةً فِي عَافِيَةٍ- ثُمَّ اسْتَوِ جَالِساً وَ قُلِ- اللَّهُمَّ خِرْ لِي وَ اخْتَرْ لِي فِي جَمِيعِ أُمُورِي

فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عَافِیَةٍ- ثُمَّ اضْرِبْ بِیَدِکَ إِلَی الرِّقَاعِ فَشَوِّشْهَا وَ أَخْرِجْ وَاحِدَةً وَاحِدَةً فَإِنْ خَرَجَ ثَلَاثٌ مُتَوَالِیَاتٌ افْعَلْ فَافْعَلِ الْأَمْرَ الَّذِی تُرِیدُهُ وَ إِنْ خَرَجَ ثَلَاثٌ مُتَوَالِیَاتٌ لَا تَفْعَلْ فَلَا تَفْعَلْهُ وَ إِنْ خَرَجَتْ وَاحِدَةٌ افْعَلْ وَ الْأُخْرَی لَا تَفْعَلْ فَأَخْرِجْ مِنَ الرِّقَاعِ إِلَی خَمْسٍ فَانْظُرْ أَکْثَرَهَا فَاعْمَلْ بِهِ وَ دَعِ السَّادِسَةَ لَا تَحْتَاجُ إِلَیْهَا (۱).

وَ رَوَاهُ الْمُفِیدُ فِی الْمُقْنِعَةِ مُرْسَلًا (۲)

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ فِی الْمِصْبَاحِ (۳)

وَ رَوَاهُ ابْنُ طَاوُسٍ فِی الِاسْتِخَارَاتِ مِنْ عِدَّةِ طُرُقٍ (٤).

****

ترجمه:

هارون بن خارجه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند: «اگر خواستار انجام امری هستی، شش رقعه آماده کن. در سه رقعه بنویس:

"بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِیمِ خِیَرَةٌ مِنَ اللَّهِ الْعَزِیزِ الْحَکِیمِ لِفُلَانِ بْنِ فُلَانَةَ افْعَلْ."

و در سه رقعه دیگر بنویس:

"بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِیمِ خِیَرَةٌ مِنَ اللَّهِ الْعَزِیزِ الْحَکِیمِ لِفُلَانِ بْنِ فُلَانَةَ لَا تَفْعَلْ."

سپس آن ها را زیر سجاده ات قرار بده. دو رکعت نماز بخوان و پس از پایان نماز، سجده کن و صد بار بگو:

"أَسْتَخِیرُ اللَّهَ بِرَحْمَتِهِ خِیَرَةً فِی عَافِیَةٍ."

سپس بنشین و بگو:

"اللَّهُمَّ خِرْ لِی وَ اخْتَرْ لِی فِی جَمِیعِ أُمُورِی فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عَافِیَةٍ."

بعد دست خود را به رقعه ها بزن، آن ها را مخلوط کن و یکی یکی بیرون بیاور. اگر سه مورد پشت سرهم "افعل" بیرون آمد، امر مورد نظر را انجام بده؛ و اگر سه مورد پشت سرهم "لا تفعل" بیرون آمد، آن کار را انجام نده.

اگر یک بار "افعل" و یک بار "لا تفعل" آمد، پنج رقعه را بیرون بیاور و ببین بیشتر آن ها چه توصیه ای دارند، و بر اساس آن عمل کن. نیاز به ششمین رقعه نخواهی داشت.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۱۰۷- ۲- (۵) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ رَفَعَهُ عَنْهُمْ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ لِبَعْضِ أَصْحَابِهِ (٦)

عَنِ الْأَمْرِ یَمْضِی فِیهِ وَ لَا یَجِدُ أَحَداً یُشَاوِرُهُ فَکَیْفَ یَصْنَعُ قَالَ شَاوِرْ رَبَّکَ فَقَالَ لَهُ کَیْفَ قَالَ انْوِ الْحَاجَةَ فِی نَفْسِکَ ثُمَّ اکْتُبْ رُقْعَتَیْنِ فِی وَاحِدَةٍ لَا وَ فِی وَاحِدَةٍ نَعَمْ وَ اجْعَلْهُمَا فِی بُنْدُقَتَیْنِ مِنْ طِینٍ ثُمَّ صَلِّ رَکْعَتَیْنِ وَ اجْعَلْهُمَا تَحْتَ ذَیْلِکَ وَ قُلْ یَا اللَّهُ إِنِّی أُشَاوِرُکَ فِی أَمْرِی هَذَا وَ أَنْتَ خَیْرُ مُسْتَشَارٍ وَ مُشِیرٍ فَأَشِرْ عَلَیَّ بِمَا فِیهِ صَلَاحٌ وَ حُسْنُ عَاقِبَةٍ- ثُمَّ أَدْخِلْ یَدَکَ فَإِنْ کَانَ فِیهَا نَعَمْ فَافْعَلْ وَ إِنْ کَانَ فِیهَا لَا لَا تَفْعَلْ هَکَذَا شَاوِرْ

۱- -علق المصنّف هنا هامشا یقرأ منه ما نصه- هذا منه علی الغالب و الا فقد لا یحتاج الی الخامسة ایضا، کما إذا کانت الأولی و ... و الرابعة افعل مثلا، و موافقة لفظ ..." منه".-

۲- -المقنعة- ۳٦.-

٣- -المصباح- ٤٨٠.-

٤- -فتح الأبواب- ٢٨٦.-

٥- -الكافی ٣- ٤٧٣- ٨.-

٦- -فی نسخة من التهذیب زیادة- و قد ساله" هامش المخطوط" و المصدر.-

رَبَّکَ (١).

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (٢)

وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

از علی بن محمد نقل شده است که او این روایت را از ائمه (علیهم السلام) نقل کرده و فرمود: «یکی از اصحابشان درباره چگونگی اقدام در کاری که می خواهد انجام دهد و کسی را برای مشورت نمی یابد، پرسید. ایشان فرمودند: "با پروردگارت مشورت کن."

او پرسید: "چگونه؟"

فرمود: "نیّت حاجتت را در دل داشته باش. سپس دو رقعه بنویس: در یکی 'لا' و در دیگری 'نعم' بنویس و آن ها را در دو گلوله گلی قرار بده. سپس دو رکعت نماز بخوان و این گلوله ها را زیر ردای خود قرار بده. پس از نماز بگو:

'یا الله إنی أشاورک فی أمری هذا وأنت خیر مستشار ومشیر، فأشر علی بما فیه صلاح وحسن عاقبة.'

سپس دستت را به سوی گلوله ها دراز کن. اگر 'نعم' بیرون آمد، آن کار را انجام بده. اگر 'لا' بیرون آمد، آن کار را انجام نده. این گونه با پروردگارت مشورت کن."»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۰۸ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۱۰۸- ۳- (۳) عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ طَاوُسٍ فِي الِاسْتِخَارَاتِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ فِي حَدِيثٍ قَالَ: إِذَا عَزَمْتَ عَلَى السَّفَرِ أَوْ حَاجَةٍ مُهِمَّةٍ فَأَكْثِرْ مِنَ الدُّعَاءِ وَ الِاسْتِخَارَةِ فَإِنَّ أَبِي حَدَّثَنِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ- أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص كَانَ يُعَلِّمُ أَصْحَابَهُ الِاسْتِخَارَةَ كَمَا يُعَلِّمُهُمُ السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ- وَ إِنَّا لَنَعْمَلُ ذَلِكَ مَتَى هَمَمْنَا بِأَمْرٍ وَ نَتَّخِذُ رِقَاعاً لِلاسْتِخَارَةِ فَمَا خَرَجَ لَنَا عَمِلْنَا عَلَيْهِ أَحْبَبْنَا ذَلِكَ أَمْ كَرِهْنَا فَقَالَ يَا مَوْلَايَ فَعَلِّمْنِي كَيْفَ أَعْمَلُ فَقَالَ إِذَا أَرَدْتَ ذَلِكَ فَأَسْبِغِ الْوُضُوءَ وَ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَةَ مَرَّةٍ فَإِذَا سَلَّمْتَ فَارْفَعْ يَدَيْكَ بِالدُّعَاءِ وَ قُلْ فِي دُعَائِكَ يَا كَاشِفَ الْكَرْبِ وَ مُفَرِّجَ الْهَمِّ وَ ذَكَرَ دُعَاءً إِلَى أَنْ قَالَ وَ أَكْثِرِ الصَّلَاةَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ يَكُونُ مَعَكَ ثَلَاثُ رِقَاعٍ قَدِ اتَّخَذْتَهَا فِي قَدْرٍ وَاحِدٍ وَ هَيْئَةٍ وَاحِدَةٍ وَ اكْتُبْ فِي رُقْعَتَيْنِ مِنْهَا- اللَّهُمَّ فاطِرَ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ عالِمَ الْغَيْبِ وَ الشَّهادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبادِكَ فِي ما كانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ وَ لَا أَعْلَمُ وَ تَقْدِرُ وَ لَا أَقْدِرُ وَ تَمْضِي وَ لَا أَمْضِي وَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ أَخْرِجْ لِي أَحَبَّ السَّهْمَيْنِ إِلَيْكَ وَ خَيْرَهُمَا لِي فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ وَ عَاقِبَةِ أَمْرِي إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ وَ هُوَ عَلَيْكَ يَسِيرٌ- وَ تَكْتُبُ فِي ظَهْرِ إِحْدَى الرُّقْعَتَيْنِ افْعَلْ وَ عَلَى ظَهْرِ الْأُخْرَى لَا تَفْعَلْ وَ تَكْتُبُ عَلَى الرُّقْعَةِ الثَّالِثَةِ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

۱- -علق المصنّف هنا هامشا يقرأ منه ما يلى- ظاهر هذا الحديث ترجيح الاستشارة على الاستخارة، و يأتى العكس ... الجمع التخيير، فان تسامح ..." منه".-

۲- -التهذيب ۳- ۱۸۲- ۴۱۳.-

٣- -فتح الأبواب- ١٦١.-

اسْتَعَنْتُ بِاللَّهِ وَ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَ هُوَ حَسْبِي وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ تَوَكَّلْتُ فِي جَمِيعِ أُمُورِي عَلَى اللَّهِ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَ اعْتَصَمْتُ بِذِي الْعِزَّةِ وَ الْجَبَرُوتِ وَ تَحَصَّنْتُ بِذِي الْحَوْلِ وَ الطَّوْلِ وَ الْمَلَكُوتِ وَ سَلامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ- ثُمَّ تَتْرُكُ ظَهْرَ هَذِهِ الرُّقْعَةِ أَبْيَضَ وَ لَا تَكْتُبُ عَلَيْهِ شَيْئاً وَ تَطْوِي الثَّلَاثَ رِقَاعٍ طَيّاً شَدِيداً عَلَى صُورَةٍ وَاحِدَةٍ وَ تَجْعَلُ فِي ثَلَاثِ بَنَادِقِ شَمْعٍ أَوْ طِينٍ عَلَى هَيْئَةٍ وَاحِدَةٍ وَ وَزْنٍ وَاحِدٍ وَ ادْفَعْهَا إِلَى مَنْ تَثِقُ بِهِ وَ تَأْمُرُهُ أَنْ يَذْكُرَ اللَّهَ وَ يُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ يَطْرَحَهَا إِلَى كُمِّهِ وَ يُدْخِلَ يَدَهُ الْيُمْنَى فَيُجِيلَهَا فِي كُمِّهِ وَ يَأْخُذَ مِنْهَا وَاحِدَةً مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى شَيْ ءٍ مِنَ الْبَنَادِقِ وَ لَا يَتَعَمَّدَ وَاحِدَةً بِعَيْنِهَا وَ لَكِنْ أَيُّ وَاحِدَةٍ وَقَعَتْ عَلَيْهَا يَدُهُ مِنَ الثَّلَاثِ أَخْرَجَهَا فَإِذَا أَخْرَجَهَا أَخَذْتَهَا مِنْهُ وَ أَنْتَ تَذْكُرُ اللَّهَ وَ تَسْأَلُهُ الْخِيَرَةَ فِيمَا خَرَجَ لَكَ ثُمَّ فُضَّهَا وَ اقْرَأْهَا وَ اعْمَلْ بِمَا يَخْرُجُ عَلَى ظَهْرِهَا وَ إِنْ لَمْ يَحْضُرْكَ مَنْ تَثِقُ بِهِ طَرَحْتَهَا أَنْتَ إِلَى كُمِّكَ وَ أَجَلْتَهَا بِيَدِكَ وَ فَعَلْتَ كَمَا وَصَفْتُ لَكَ فَإِنْ كَانَ عَلَى ظَهْرِهَا افْعَلْ فَافْعَلْ وَ امْضِ لِمَا أَرَدْتَ فَإِنَّهُ يَكُونُ لَكَ فِيهِ إِذَا فَعَلْتَهُ الْخِيَرَةُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ وَ إِنْ كَانَ عَلَى ظَهْرِهَا لَا تَفْعَلْ فَإِيَّاكَ أَنْ تَفْعَلَهُ أَوْ تُخَالِفَ فَإِنَّكَ إِنْ خَالَفْتَ لَقِيتَ عَنَتاً وَ إِنْ تَمَّ لَمْ يَكُنْ لَكَ فِيهِ الْخِيَرَةُ وَ إِنْ خَرَجَتِ الرُّقْعَةُ الَّتِي لَمْ تَكْتُبْ عَلَى ظَهْرِهَا شَيْئاً فَتَوَقَّفْ إِلَى أَنْ تَحْضُرَ صَلَاةٌ مَفْرُوضَةٌ ثُمَّ قُمْ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ كَمَا وَصَفْتُ لَكَ ثُمَّ صَلِّ الصَّلَاةَ الْمَفْرُوضَةَ أَوْ صَلِّهِمَا بَعْدَ الْفَرْضِ مَا لَمْ تَكُنِ الْفَجْرَ أَوِ الْعَصْرَ فَأَمَّا الْفَجْرُ فَعَلَيْكَ بِالدُّعَاءِ بَعْدَهَا إِلَى أَنْ تَنْبَسِطَ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلِّهِمَا وَ أَمَّا الْعَصْرُ فَصَلِّهِمَا قَبْلَهَا ثُمَّ ادْعُ اللَّهَ بِالْخِيَرَةِ كَمَا ذَكَرْتُ لَكَ وَ أَعِدِ الرِّقَاعَ وَ اعْمَلْ بِحَسَبِ مَا يَخْرُجُ لَكَ وَ كُلَّمَا خَرَجَتِ الرُّقْعَةُ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا شَيْ ءٌ مَكْتُوبٌ عَلَى ظَهْرِهَا فَتَوَقَّفْ إِلَى صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ كَمَا أَمَرْتُكَ إِلَى أَنْ يَخْرُجَ لَكَ مَا تَعْمَلُ عَلَيْهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

أَقُولُ: قَدْ رَجَّحَ ابْنُ طَاوُسٍ الْعَمَلَ بِاسْتِخَارَةِ الرِّقَاعِ بِوُجُوهٍ كَثِيرَةٍ مِنْهَا أَنَّ مَا سِوَاهَا عَامٌّ يُمْكِنُ تَخْصِيصُهُ بِهَا أَوْ مُجْمَلٌ يَحْتَمِلُ حَمْلُهُ عَلَيْهَا وَ مِنْهَا أَنَّهَا لَا تَحْتَمِلُ التَّقِيَّةَ لِأَنَّهُ لَمْ يَنْقُلْهَا أَحَدٌ مِنَ الْعَامَّةِ بِخِلَافِ مَا سِوَاهَا وَ غَيْرُ ذَلِكَ.

****

ترجمه:

از احمد بن محمد بن یحیی نقل شده است که جعفر بن محمد در حدیثی فرمودند: «هرگاه تصمیم به سفر یا انجام کار مهمی گرفتی، دعای بسیار و استخاره کن؛ زیرا پدرم از پدرشان و او از جدشان نقل کرد که پیامبر خدا (ص) به یاران خود استخاره را همان گونه آموزش می داد که سوره ای از قرآن را آموزش می داد. ما نیز هرگاه تصمیم به انجام کاری می گیریم، چنین می کنیم و رقعه هایی برای استخاره آماده می کنیم. سپس بر اساس نتیجه عمل می کنیم، خواه خوشایندمان باشد یا نباشد.»

یکی از یاران گفت: «ای سرور من، مرا آموزش بده چگونه این کار را انجام دهم؟»

فرمودند: «اگر خواستی این کار را انجام دهی، وضوی کامل بگیر و دو رکعت نماز بخوان. در هر رکعت، سوره حمد و صد بار سوره "قل هو الله احد" را قرائت کن. هنگامی که سلام نماز دادی، دستانت را بلند کن و در دعایت بگو:

'یا کاشف الکرب و مفرج الهم'

و دعای خاصی را ادامه دادند و فرمودند: بر محمد و آل او بسیار صلوات بفرست.

همراه خود سه رقعه داشته باش که در اندازه و شکل یکسان آماده کرده ای. بر دو رقعه این دعا را بنویس:

'اللهم فاطر السماوات و الأرض، عالم الغیب و الشهادة، أنت تحکم بین عبادک فی ما کانوا فیه یختلفون. اللهم إنک تعلم و لا أعلم، و تقدر و لا أقدر، و تمضی و لا أمضی، و أنت علام الغیوب. صل علی محمد و آل محمد، و أخرج لی أحب السهمین إلیک و خیرهما لی فی دینی و دنیای و عاقبة أمری، إنک علی کل شیء قدیر و هو علیک یسیر.'

بر یکی از این دو رقعه بنویس 'افعل' و بر دیگری بنویس 'لا تفعل.' بر رقعه سوم بنویس:

'لا حول و لا قوة إلا بالله العلی العظیم.'عزت و قدرت چنگ زدم و در پناه صاحب توانایی و سلطنت قرار گرفتم. درود بر فرستادگان و سپاس و حمد برای پروردگار جهانیان، و درود خدا بر محمد پیامبر و خاندان پاک او باد.

سپس پشت این رقعه را سفید بگذار و بر آن چیزی ننویس. سه رقعه را کاملاً به صورت یک شکل و منظم تا کن و آن ها را در سه گلوله موم یا گل قرار بده که هم وزن و یک شکل باشند. آن ها را به شخصی بده که به او اعتماد داری و دستور بده تا ذکر خدا را بگوید و بر محمد و آل او درود فرستد. سپس گلوله ها را در آستین خود قرار دهد، دست راست خود را در آستین بچرخاند و یکی از آن ها را بدون دیدن انتخاب کند، و هیچ یک را عمداً برنگزیند. هرکدام که دستش به آن رسید، بیرون آورد. هنگامی که آن را بیرون آورد، از او بگیر در حالی که ذکر خدا می گویی و از او خیر می خواهی در چیزی که برایت بیرون آمده است. سپس آن را باز کن و بخوان و بر اساس آنچه که بر پشت آن نوشته شده عمل کن.

اگر کسی که مورد اعتماد است در دسترس نبود، خودت این کار را انجام بده: گلوله ها را در آستینت قرار بده و با دست آن ها را بچرخان و سپس همان گونه که توصیف شد، عمل کن. اگر بر پشت رقعه "افعل" نوشته شده باشد، کار موردنظر را انجام بده و به چیزی که قصد انجامش را داشتی، پیش برو. اگر بر پشت رقعه "لا تفعل" نوشته شده باشد، از آن کار صرف نظر کن و آن را انجام نده. اگر رقعه ای بیرون آمد که پشت آن چیزی نوشته نشده بود، به نماز واجب بپرداز و پس از آن دو رکعت نماز خوانده و دعا کن همان طور که توضیح داده شد تا پاسخ واضحی برای عمل موردنظر بیابی. این روش تضمین می کند که انتخاب شما بر اساس هدایت الهی است.

ابن طاووس این روش استخاره با رقعه را ترجیح داده و دلایلی برای برتری آن ارائه داده است، از جمله اینکه این روش اختصاصی تر بوده و احتمال تقیه در آن وجود ندارد، برخلاف سایر روش ها.»

ص: ۷۱

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۱۰۹ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۱۰۹- ٤- (۱) قَالَ ابْنُ طَاوُسٍ وَ وَجَدْتُ بِخَطِّ عَلِيِّ بْنِ يَحْيَى الْحَافِظِ وَ لَنَا مِنْهُ إِجَازَةٌ بِكُلِّ مَا يَرْوِيهِ مَا هَذَا لَفْظُهُ اسْتِخَارَةُ مَوْلَانَا أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ع- وَ هِيَ أَنْ تُضْمِرَ شَيْئاً وَ تَكْتُبَ هَذِهِ الِاسْتِخَارَةَ وَ تَجْعَلَهَا فِي رُقْعَتَيْنِ وَ تَجْعَلَهُمَا فِي مِثْلِ الْبُنْدُقِ وَ يَكُونُ بِالْمِيزَانِ وَ تَضَعَهُمَا فِي إِنَاءٍ فِيهِ مَاءٌ وَ يَكُونُ عَلَى ظَهْرِ إِحْدَاهُمَا افْعَلْ وَ فِي الْأُخْرَى لَا تَفْعَلْ وَ هَذِهِ كِتَابَتُهَا مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ خِيَارَ مَنْ فَوَّضَ إِلَيْكَ أَمْرَهُ وَ أَسْلَمَ إِلَيْكَ نَفْسَهُ وَ اسْتَسْلَمَ إِلَيْكَ فِي أَمْرِهِ وَ خَلَا لَكَ وَجْهُهُ وَ تَوَكَّلَ عَلَيْكَ فِيمَا نَزَلَ بِهِ اللَّهُمَّ خِرْ لِي وَ لَا تَخِرْ عَلَيَّ وَ كُنْ لِي وَ لَا تَكُنْ عَلَيَّ وَ انْصُرْنِي وَ لَا تَنْصُرْ عَلَيَّ وَ أَعِنِّي وَ لَا تُعِنْ عَلَيَّ وَ أَمْكِنِّي وَ لَا تُمَكِّنْ مِنِّي وَ اهْدِنِي إِلَى الْخَيْرِ وَ لَا تُضِلَّنِي وَ أَرْضِنِي بِقَضَائِكَ وَ بَارِكْ لِي فِي قَدَرِكَ إِنَّكَ تَفْعَلُ مَا تَشَاءُ وَ تَحْكُمُ مَا تُرِيدُ وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتِ الْخِيَرَةُ لِي فِي أَمْرِي هَذَا فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ فَسَهِّلْهُ- لِي وَ إِنْ كَانَ غَيْرُ ذَلِكَ فَاصْرِفْهُ عَنِّي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ- فَأَيُّهُمَا طَلَعَ عَلَى وَجْهِ الْمَاءِ فَافْعَلْ بِهِ وَ لَا تُخَالِفْهُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

****

ترجمه:

ابن طاووس گفت: «در نوشته علی بن یحیی الحافظ دیدم که ما اجازه روایت هرآنچه را که او نقل می کند داریم. متن چنین است:

استخاره مولای ما، امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع)، بدین صورت است که نیت کاری که می خواهی انجام دهی را در دل می پرورانی. سپس این استخاره را نوشته و آن را بر دو رقعه بنویسی. رقعه ها را به شکل دو گلوله کوچک (مانند بنْدُق) درآورده و آن ها را هم وزن ساز. سپس رقعه ها را در ظرف آبی قرار بده.

بر پشت یکی از رقعه ها "افعل" (انجام بده) و بر پشت دیگری "لا تفعل" (انجام نده) نوشته می شود. متن استخاره چنین است:

"ما شاء الله كان، اللهم إني أستخيرك خيار من فوَّض إليك أمره وأسلم إليك نفسه واستسلم إليك في أمره و خلا لك وجهه و توكَّل عليك فيما نزل به. اللهم خر لي و لا تخر عليَّ و كن لي و لا تكن عليَّ و انصرني و لا تنصر عليَّ و أعنني و لا تُعِن عليَّ و أمكِّني و لا تُمكِّن مني و اهدني إلي الخير و لا تضلَّني و أرضني بقضائك و بارك لي في قدرك، إنك تفعل ما تشاء و تحكم ما تريد، وأنت علي كل شيء قدير. اللهم إن كانت الخيرة لي في أمري هذا في ديني و دنياي فسهِّله لي، وإن كان غير ذلك فاصرفه عني يا أرحم الراحمين، إنك علي كل شيء قدير."

سپس هرکدام از رقعه ها که بر سطح آب ظاهر شود، بر اساس آن عمل کن و از آن سرپیچی نکن، ان شاءالله.»

آیا نکته دیگری مدنظر شماست؟

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۱۰ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۰۱۱۰- ۵- (۲) قَالَ ابْنُ طَاوُسٍ وَ وَجَدْتُ بِخَطِّی عَلَی الْمِصْبَاحِ وَ مَا أَذْكُرُ الآنَ مَنْ رَوَاهُ لِی وَ لَا مِنْ أَيْنَ نَقَلْتُهُ مَا هَذَا لَفْظُهُ الِاسْتِخَارَةُ الْمِصْرِيَّةُ عَنْ مَوْلَانَا الْحُجَّةِ صَاحِبِ الزَّمَانِ ع- تَكْتُبُ فِی رُقْعَتَيْنِ خِيَرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ لِفُلَانِ بْنِ فُلَانٍ وَ تَكْتُبُ فِی إِحْدَاهُمَا افْعَلْ وَ فِی الْأُخْرَی لَا تَفْعَلْ وَ تَتْرُكُ فِی بُنْدُقَتَيْنِ مِنْ طِينٍ وَ تَرْمِی فِی قَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ ثُمَّ تَتَطَهَّرُ وَ تُصَلِّی وَ تَدْعُو عَقِيبَهُمَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِيرُكَ خِيَارَ مَنْ فَوَّضَ إِلَيْكَ أَمْرَهُ- ثُمَّ ذَكَرَ نَحْوَ الدُّعَاءِ السَّابِقِ ثُمَّ قَالَ ثُمَّ تَسْجُدُ وَ تَقُولُ فِيهَا أَسْتَخِيرُ اللَّهَ خِيَرَةً فِی عَافِيَةٍ مِائَةَ مَرَّةٍ ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ وَ تَتَوَقَّعُ الْبَنَادِقَ فَإِذَا خَرَجَتِ الرُّقْعَةُ مِنَ الْمَاءِ فَاعْمَلْ بِمُقْتَضَاهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ (۳).

****

ترجمه:

ابن طاووس گفت: «در کتاب "مصباح" به خط خودم دیدم، اما اکنون به یاد ندارم چه کسی این را برای من روایت کرده یا از کجا نقل کرده ام. متن چنین است:

استخاره مصری از مولای ما، حجت صاحب الزمان (ع)، به این صورت است که: دو رقعه آماده می کنی و بر آن ها می نویسی: "خِيَرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ لِفُلَانِ بْنِ فُلَانٍ."

سپس بر یکی از آن ها می نویسی "افعل" (انجام بده) و بر دیگری می نویسی "لا تفعل" (انجام نده). آن ها را در دو گلوله گلی قرار داده و در ظرفی از آب می اندازی.

سپس طهارت می گیری، نماز می خوانی و بعد از نماز دعا می کنی: "اللهم إني أستخيرك خيار من فوَّض إليك أمره."

پس از آن، ذکرهایی مشابه دعاهای قبل را بیان می کنی. سپس به سجده می روی و در سجده صد بار می گویی: "أستخير الله خِيَرَةً فِي عَافِيَةٍ."

سپس سرت را بلند می کنی و منتظر می مانی تا یکی از گلوله ها از آب بیرون آید. هر رقعه ای که بیرون آمد، بر اساس آن عمل کن، ان شاءالله.»

ص: ۷۲

۱- -فتح الأبواب- ٢٦٤.-

۲- -فتح الأبواب ٢٦٥.-

۳- -يأتى ما يدلّ عليه فى الباب ۳ و ۱۱ من هذه الأبواب.-

۳- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الِاسْتِخَارَةِ بِالْخَوَاتِيمِ

اشارة

(۱) ۳ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الِاسْتِخَارَةِ بِالْخَوَاتِيمِ

****

ترجمه:

باب جایز نبودن استخاره با انگشترها

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۱۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۱۱۱- ۱- (۲) أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ الطَّبْرِسِيُّ فِي الْإِحْتِجَاجِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيِّ عَنْ صَاحِبِ الزَّمَانِ ع أَنَّهُ كَتَبَ إِلَيْهِ يَسْأَلُهُ عَنِ الرَّجُلِ تَعْرِضُ لَهُ الْحَاجَةُ مِمَّا لَا يَدْرِي أَنْ يَفْعَلَهَا أَمْ لَا فَيَأْخُذُ خَاتَمَيْنِ فَيَكْتُبُ فِي أَحَدِهِمَا نَعَمِ افْعَلْ وَ فِي الْآخَرِ لَا تَفْعَلْ فَيَسْتَخِيرُ اللَّهَ مِرَاراً ثُمَّ يَرَى فِيهِمَا فَيُخْرِجُ أَحَدَهُمَا فَيَعْمَلُ بِمَا يَخْرُجُ فَهَلْ يَجُوزُ ذَلِكَ أَمْ لَا وَ الْعَامِلُ بِهِ وَ التَّارِكُ لَهُ أَ هُوَ مِثْلُ الِاسْتِخَارَةِ أَمْ هُوَ سِوَى ذَلِكَ فَأَجَابَ ع الَّذِي سَنَّهُ الْعَالِمُ ع فِي هَذِهِ الِاسْتِخَارَةُ بِالرِّقَاعِ وَ الصَّلَاةِ.

****

ترجمه:

احمد بن علی بن ابی طالب طبرسی در کتاب "الاحتجاج" نقل می کند که محمد بن عبدالله بن جعفر حمیری به صاحب الزمان (ع) نامه نوشت و پرسید: «درباره مردی که حاجتی برایش پیش می آید اما نمی داند آیا آن را انجام دهد یا نه، و دو حلقه برمی دارد؛ بر یکی از آن ها می نویسد "نعمِ افعل" (بله، انجام بده) و بر دیگری می نویسد "لا تفعل" (نه، انجام نده). سپس بارها از خداوند استخاره می کند و حلقه ها را مشاهده می کند. یکی از آن ها را بیرون می آورد و بر اساس آنچه

ظاهر شده عمل می کند. آیا این روش جایز است یا خیر؟ آیا عمل به آن و ترک آن همانند استخاره است یا چیزی غیر از آن است؟»

حضرت (ع) در پاسخ فرمودند: «آنچه عالم (امام) در این استخاره مقرر کرده است، استفاده از رقعه ها و نماز است.»

٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِخَارَةِ فِی آخِرِ سَجْدَةٍ مِنْ رَکْعَتَیِ الْفَجْرِ وَ فِی آخِرِ سَجْدَةٍ مِنْ صَلَاةِ اللَّیْلِ أَوْ فِی سَجْدَةٍ بَعْدَ الْمَکْتُوبَةِ

اشارة

(٣) ٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِخَارَةِ فِی آخِرِ سَجْدَةٍ مِنْ رَکْعَتَیِ الْفَجْرِ وَ فِی آخِرِ سَجْدَةٍ مِنْ صَلَاةِ اللَّیْلِ أَوْ فِی سَجْدَةٍ بَعْدَ الْمَکْتُوبَةِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن استخاره درسجده آخردورکعت نماز صبح و در سجده ی آخر نماز شب یا در سجده بعد از نماز واجب

[رقم الحدیث الکلی: ١٠١١٢ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠١١٢- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: فِی الِاسْتِخَارَةِ أَنْ یَسْتَخِیرَ اللَّهَ الرَّجُلُ فِی آخِرِ سَجْدَةٍ مِنْ رَکْعَتَیِ الْفَجْرِ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ مَرَّةً تَحْمَدُ اللَّهَ وَ تُصَلِّی عَلَی النَّبِیِّ وَ آلِهِ ثُمَّ تَسْتَخِیرُ اللَّهَ خَمْسِینَ مَرَّةً ثُمَّ تَحْمَدُ اللَّهَ وَ تُصَلِّی عَلَی النَّبِیِّ ص- وَ تَمِّمِ الْمِائَةَ وَ الْوَاحِدَةَ.

****

ترجمه:

حماد بن عثمان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند:

«برای استخاره، مرد باید در آخرین سجده از دو رکعت نماز صبح، صد و یک مرتبه از خداوند طلب خیر کند. ابتدا خدا را حمد و بر پیامبر (ص) و آل او درود فرستد، سپس پنجاه بار از خداوند طلب خیر کند. دوباره خدا را حمد و بر پیامبر (ص) درود فرستد و صد و یک مرتبه را کامل کند.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۱۳ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۱۱۳- ۲- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الْقَسْرِيِّ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الِاسْتِخَارَةِ فَقَالَ اسْتَخِرِ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فِي آخِرِ رَكْعَةٍ

ص: ۷۳

۱- -الباب ۳ فيه حديث واحد.-

۲- -الاحتجاج- ٤٩١.-

۳- -الباب ٤ فيه ۳ أحاديث.-

٤- -الفقيه ۱- ٥٦٣- ١٥٥٣.-

٥- -الفقيه ۱- ٥٦٢- ١٥٥٢.-

مِنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ وَ أَنْتَ سَاجِدٌ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ مَرَّةً قَالَ قُلْتُ: كَيْفَ أَقُولُ: قَالَ تَقُولُ أَسْتَخِيرُ اللَّهَ بِرَحْمَتِهِ أَسْتَخِيرُ اللَّهَ بِرَحْمَتِهِ.

وَ رَوَاهُ ابْنُ طَاوُسٍ فِی کِتَابِ الِاسْتِخَارَاتِ نَقْلًا مِنْ کِتَابِ أَصْلِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حُفَیْفَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الْقَسْرِیِّ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

محمد بن خالد قسری گوید: از امام صادق علیه السلام در باره استخاره پرسیدم. گوید: امام علیه السلام فرمود: در آخرین رکعت نماز شب در حالت سجده صدو یک بار از درگاه خداوند استخاره کن. گوید: عرض کردم: چگونه استخاره بگویم؟ فرمود: می‌گویی: «استخیر الله برحمته استخیر الله برحمته».

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۱٤ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۱۱٤- ۳- (۲) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِیُّ فِی الْأَمَالِی عَنْ أَبِیهِ عَنِ الْفَحَّامِ عَنِ الْمَنْصُورِیِّ عَنْ عَمِّ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع إِذَا عَرَضَتْ لِأَحَدِکُمْ حَاجَةٌ فَلْیَسْتَشِرِ اللَّهَ رَبَّهُ فَإِنْ أَشَارَ عَلَیْهِ اتَّبَعَ وَ إِنْ لَمْ یُشِرْ عَلَیْهِ تَوَقَّفَ قَالَ قُلْتُ: یَا سَیِّدِی وَ کَیْفَ أَعْلَمُ ذَلِکَ قَالَ تَسْجُدُ عَقِیبَ الْمَکْتُوبَةِ وَ تَقُولُ اللَّهُمَّ خِرْ لِی مِائَةَ مَرَّةٍ ثُمَّ تَتَوَسَّلُ بِنَا وَ تُصَلِّی عَلَیْنَا وَ تَسْتَشْفِعُ بِنَا ثُمَّ تَنْظُرُ مَا یُلْهِمُکَ تَفْعَلُهُ فَهُوَ الَّذِی أَشَارَ عَلَیْکَ بِهِ.

(۳)

****

ترجمه:

از منصوری نقل شده است که از عموی پدرش، از علی بن محمد (ع) و ایشان از پدرانشان نقل کرده اند که امام صادق (ع) فرمودند:

«هرگاه برای یکی از شما حاجتی پیش آمد، باید با پروردگارش مشورت کند. اگر خداوند به او اشاره ای کرد (الهام کرد)، از آن پیروی کند و اگر اشاره ای نکرد، توقف کند.»

راوی می گوید: پرسیدم: «ای سرور من، چگونه می توانم این را بفهمم؟»

حضرت فرمودند: «پس از نماز واجب، به سجده برو و صد بار بگو: "اللَّهُمَّ خِرْ لِی" (خدایا برای من خیر را اختیار کن). سپس به ما متوسل شو، بر ما درود بفرست و شفاعت ما را بخواه. سپس توجه کن که چه چیزی به تو الهام می شود. آنچه به تو الهام شد، همان چیزی است که خداوند به تو اشاره کرده است.»

۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ بِطَلَبِ الْخِيَرَةِ وَ تَكْرَارِ ذَلِكَ ثُمَّ يَفْعَلُ مَا يَتَرَجَّحُ فِي قَلْبِهِ أَوْ يَسْتَشِيرُ فِيهِ بَعْدَ ذَلِكَ

اشارة

(٤) ٥ بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ بِطَلَبِ الْخِيَرَةِ وَ تَكْرَارِ ذَلِكَ ثُمَّ يَفْعَلُ مَا يَتَرَجَّحُ فِي قَلْبِهِ أَوْ يَسْتَشِيرُ فِيهِ بَعْدَ ذَلِكَ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن دعا برای درخواست خیر و تکرار آن سپس ترجیح دهد آنچه در دلش افتاد یا مشورت کند بعد از آن

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۱۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

١٠١١٥- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ نَاجِيَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ كَانَ إِذَا أَرَادَ شِرَاءَ الْعَبْدِ أَوِ الدَّابَّةِ أَوِ الْحَاجَةَ الْخَفِيفَةَ أَوِ الشَّيْ ءَ الْيَسِيرَ اسْتَخَارَ اللَّهَ فِيهِ سَبْعَ مَرَّاتٍ فَإِذَا كَانَ أَمْراً جَسِيماً اسْتَخَارَ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ.

****

ترجمه:

«هرگاه قصد خرید بنده، مرکب، یا یک نیاز کوچک و ساده را داشت، برای آن هفت بار استخاره می کرد. اما اگر موضوع، امری بزرگ و مهم بود، صد بار از خداوند طلب خیر می کرد.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠١١٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠١١٦- ٢- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع

ص: ٧٤

١- -فتح الأبواب ٢٣٣.-

٢- -أمالى الطوسىّ ١- ٢٨١.-

٣- -تقدم ما يدلّ على ذلک فى الأبواب السابقة.-

٤- -الباب ٥ فيه ١١ حديثا.-

٥- -الفقيه ١- ٥٦٣- ١٥٥٤.-

٦- -الفقيه ١- ٥٦٢- ١٥٥٠، و المقنعة ٣٦.-

قَالَ: إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَمْراً فَلَا يُشَاوِرْ فِيهِ أَحَداً مِنَ النَّاسِ حَتَّى يَبْدَأَ فَيُشَاوِرَ اللَّهَ تَبَارَکَ وَ تَعَالَى قَالَ قُلْتُ: وَ مَا مُشَاوَرَةُ اللَّهِ تَعَالَى جُعِلْتُ فِدَاکَ قَالَ تَبْتَدِئُ فَتَسْتَخِيرُ اللَّهَ فِيهِ أَوَّلًا ثُمَّ تُشَاوِرُ فِيهِ فَإِنَّهُ إِذَا بَدَأَ بِاللَّهِ أَجْرَى لَهُ الْخِيَرَةَ عَلَى لِسَانِ مَنْ يَشَاءُ مِنَ الْخَلْقِ.

وَ رَوَاهُ فِي مَعَانِي الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْقَاسِمِ مَاجِيلَوَيْهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ (۱)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ مِثْلَهُ (۲).

****

ترجمه:

هارون بن خارجه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند:

«هرگاه یکی از شما قصد انجام کاری داشت، نباید ابتدا با کسی از مردم مشورت کند، بلکه باید اول با خداوند تبارک و تعالی مشورت نماید.»

راوی گفت: «عرض کردم: ای مولای من، مشورت کردن با خداوند چگونه است؟»

حضرت پاسخ دادند: «ابتدا در مورد آن امر، از خداوند طلب خیر (استخاره) کنید. سپس درباره آن مشورت نمایید، زیرا اگر با خدا آغاز کند، خداوند خیر را بر زبان هر یک از خلق که بخواهد، جاری می سازد.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۱۷ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۱۱۷- ۳- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْهُ ع أَنَّهُ قَالَ: مَا اسْتَخَارَ اللَّهَ عَبْدٌ سَبْعِينَ مَرَّةً بِهَذِهِ الِاسْتِخَارَةِ إِلَّا رَمَاهُ اللَّهُ بِالْخِيَرَةِ يَقُولُ يَا أَبْصَرَ النَّاظِرِينَ وَ يَا أَسْمَعَ السَّامِعِينَ وَ يَا أَسْرَعَ الْحَاسِبِينَ وَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ يَا أَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ خِرْ لِي فِي كَذَا وَ كَذَا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ أَيْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ مَيْسَرَةَ (٤)

وَ رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِي الْمُقْنِعَةِ مُرْسَلًا (٥)

وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

از معاویه بن میسره نقل شده است که امام صادق (ع) فرمودند:

«هیچ بنده ای نیست که هفتاد بار با این عبارت از خداوند طلب خیر کند، مگر اینکه خداوند او را به خیر رهنمون می سازد. عبارت چنین است:

"يَا أَبْصَرَ النَّاظِرِينَ، يَا أَسْمَعَ السَّامِعِينَ، يَا أَسْرَعَ الْحَاسِبِينَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، يَا أَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَ خِرْ لِي فِي كَذَا وَ كَذَا."

(عبارت "کذا و کذا" به معنای همان امر خاصی است که فرد از خداوند طلب خیر می کند.)»

[رقم الحديث الكلي: ۱۰۱۱۸ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۱۱۸- ٤- (٦) أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنِ ابْنِ أَسْبَاطٍ (عَمَّنْ قَالَ) (٧) حَدَّثَنِي مَنْ قَالَ لَهُ أَبُو جَعْفَرٍ

۱- -معانی الأخبار- ۱٤٤.-

۲- -المحاسن- ۵۹۸- ۲.-

۳- -الفقیه ۱- ۵٦۳- ۱۵۵۵.-

٤- -التهذیب ۳- ۱۸۲- ٤۱٤.-

۵- -المقنعة ۳٦.-

٦- -المحاسن ٦۰۰- ۱۲.-

۷- -لیس فی المصدر.-

ع إِنِّی إِذَا أَرَدْتُ الِاسْتِخَارَةَ فِی الْأَمْرِ الْعَظِیمِ اسْتَخَرْتُ اللَّهَ فِیهِ مِائَةَ مَرَّةٍ فِی الْمَقْعَدِ وَ إِذَا کَانَ شِرَاءَ رَأْسٍ أَوْ شِبْهِهِ اسْتَخَرْتُهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فِی مَقْعَدٍ أَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَنَّکَ عَالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهَادَةِ إِنْ کُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ کَذَا وَ کَذَا خَیْرٌ لِی فَخِرْهُ لِی وَ یَسِّرْهُ وَ إِنْ کُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ شَرٌّ لِی فِی دِینِی وَ دُنْیَایَ وَ آخِرَتِی فَاصْرِفْهُ عَنِّی إِلَی مَا هُوَ خَیْرٌ لِی وَ رَضِّنِی فِی ذَلِکَ بِقَضَائِکَ فَإِنَّکَ تَعْلَمُ وَ لَا أَعْلَمُ وَ تَقْدِرُ وَ لَا أَقْدِرُ وَ تَقْضِی وَ لَا أَقْضِی إِنَّکَ عَلَّامُ الْغُیُوبِ.

****

ترجمه:

از ابن اسباط نقل شده است که (از کسی روایت کرده است که) گفت: ابو جعفر (امام باقر ع) فرمودند:

«هنگامی که قصد استخاره برای یک امر بزرگ و عظیم را دارم، در محل نشستن صد بار از خداوند طلب خیر می کنم. اما اگر موضوع، خرید یک رأس (دام یا مشابه آن) یا چیزی کوچک باشد، سه بار در محل نشستن از خداوند طلب خیر می کنم و می گویم:

"اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ، إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ كَذَا وَ كَذَا خَيْرٌ لِي فَخِرْهُ لِي وَ يَسِّرْهُ. وَ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي فَاصْرِفْهُ عَنِّي إِلَى مَا هُوَ خَيْرٌ لِي وَ رَضِّنِي فِي ذَلِكَ بِقَضَائِكَ. فَإِنَّكَ تَعْلَمُ وَ لَا أَعْلَمُ وَ تَقْدِرُ وَ لَا أَقْدِرُ وَ تَقْضِي وَ لَا أَقْضِي، إِنَّكَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ."»

(عبارت "كَذَا وَ كَذَا" اشاره به امر موردنظر دارد که فرد در آن مورد از خداوند طلب خیر می کند.)

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۱۹ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۰۱۱۹- ۵- (۱) وَ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْعَدَةَ بْنِ صَدَقَةَ عَنِ الصَّادِقِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِیرُکَ بِرَحْمَتِکَ وَ أَسْتَقْدِرُکَ الْخَیْرَ بِقُدْرَتِکَ عَلَیْهِ لِأَنَّکَ عَالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهَادَةِ الرَّحْمَنُ الرَّحِیمُ فَأَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَ آلِهِ کَمَا صَلَّیْتَ عَلَی إِبْرَاهِیمَ وَ آلِ إِبْرَاهِیمَ- إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ اللَّهُمَّ إِنْ کَانَ هَذَا الْأَمْرُ الَّذِی أُرِیدُهُ خَیْراً لِی فِی دِینِی وَ دُنْیَایَ وَ آخِرَتِی فَیَسِّرْهُ لِی وَ إِنْ کَانَ غَیْرَ ذَلِکَ فَاصْرِفْهُ عَنِّی وَ اصْرِفْنِی عَنْهُ.

****

ترجمه:

از مسعده:از امام ششم(علیه السّلام)شنیدم که فرمود:... بگو (اللّهم انّی استخیرك برحمتك و استقدرك الخیر بقدرتك علیه)...(خداوندا از رحمت تو طلب خیر میکنم و از قدرت تو خیر میجویم که تو بر آشکار و نهان عالمی و رحمان و رحیمی،از تو مسألت دارم که بر محمّد و آل او درود فرستی چنان که بر ابراهیم و آل ابراهیم فرستادی که تو حمید و مجیدی،خداوندا اگر این کار مورد نظر من برای دین و دنیا و آخرتم خیر است برایم میسّر کن و گر نه آن را از من بگردان.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۱۲۰ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۰۱۲۰- ٦- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ مَسْعَدَةَ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع قَالَ كَانَ بَعْضُ آبَائِی ع يَقُولُ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ وَ بِيَدِکَ الْخَيْرُ كُلُّهُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِيرُکَ بِرَحْمَتِکَ وَ أَسْتَقْدِرُکَ الْخَيْرَ بِقُدْرَتِکَ عَلَيْهِ لِأَنَّکَ تَقْدِرُ وَ لَا أَقْدِرُ وَ تَعْلَمُ وَ لَا أَعْلَمُ وَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ فَمَا كَانَ مِنْ أَمْرٍ هُوَ أَقْرَبُ مِنْ طَاعَتِکَ وَ أَبْعَدُ مِنْ مَعْصِيَتِکَ وَ أَرْضَی لِنَفْسِکَ وَ أَقْضَی لِحَقِّکَ فَيَسِّرْهُ لِی وَ يَسِّرْنِی لَهُ وَ مَا كَانَ مِنْ غَيْرِ ذَلِکَ فَاصْرِفْهُ عَنِّی وَ اصْرِفْنِی عَنْهُ فَإِنَّکَ لَطِيفٌ لِذَلِکَ وَ الْقَادِرُ عَلَيْهِ.

****

ترجمه:

مسعدة بن صدقه از جعفر بن محمد (ع) نقل می کند که فرمودند: «برخی از پدرانم (ع) این دعا را می گفتند:

"اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ وَ بِيَدِكَ الْخَيْرُ كُلُّهُ، اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِيرُكَ بِرَحْمَتِكَ، وَ أَسْتَقْدِرُكَ الْخَيْرَ بِقُدْرَتِكَ عَلَيْهِ، لِأَنَّكَ تَقْدِرُ وَ لَا أَقْدِرُ، وَ تَعْلَمُ وَ لَا أَعْلَمُ، وَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ. اللَّهُمَّ فَمَا كَانَ مِنْ أَمْرٍ هُوَ أَقْرَبُ مِنْ طَاعَتِكَ وَ أَبْعَدُ مِنْ مَعْصِيَتِكَ وَ أَرْضَی لِنَفْسِكَ وَ أَقْضَی لِحَقِّكَ فَيَسِّرْهُ لِی وَ يَسِّرْنِی لَهُ، وَ مَا كَانَ مِنْ غَيْرِ ذَلِكَ فَاصْرِفْهُ عَنِّی وَ اصْرِفْنِی عَنْهُ، فَإِنَّكَ لَطِيفٌ لِذَلِكَ وَ الْقَادِرُ عَلَيْهِ."

{این دعا طلب خیر از خداوند و سپردن امور به حکمت و قدرت الهی است، با امید به اینکه او انسان را به سمت بهترین تصمیم هدایت کند و از هر چیزی که با طاعت و رضای خداوند ناسازگار است دور سازد.» }

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۱۲۱ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۰۱۲۱- ۷- (۳) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی کِتَابِ الِاسْتِخَارَاتِ نَقْلًا مِنْ کِتَابِ الْأَدْعِیَةِ لِسَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مَهْزِیَارَ قَالَ کَتَبَ أَبُو جَعْفَرٍ الثَّانِی ع إِلَی إِبْرَاهِیمَ بْنِ شَیْبَةَ- فَهِمْتُ مَا اسْتَأْمَرْتَ فِیهِ مِنْ أَمْرِ

ص: ۷۶

۱- -المحاسن ۵۹۹- ۹.-

۲- -المحاسن ۵۹۹- ۱۰.-

۳- -فتح الأبواب- ۱۴۲.-

ضَیْعَتِکَ الَّتِی تَعَرَّضَ لَکَ السُّلْطَانُ فِیهَا فَاسْتَخِرِ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ خِیَرَةً فِی عَافِیَةٍ فَإِنِ احْلَوْلَی بِقَلْبِکَ بَعْدَ الِاسْتِخَارَةِ بَیْعُهَا فَبِعْهَا وَ اسْتَبْدِلْ غَیْرَهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ وَ لَا تَتَکَلَّمْ بَیْنَ أَضْعَافِ الِاسْتِخَارَةِ حَتَّی تُتِمَّ الْمِائَةَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

****

ترجمه:

علی بن موسی بن طاووس در کتاب "الاستخارات" نقل کرده است که از کتاب "الادعیة" تألیف سعد بن عبدالله، از علی بن مهزیار آمده است:

ابو جعفر ثانی (امام جواد ع) در نامه ای به ابراهیم بن شیبه نوشتند: «آنچه را که در مورد مسئله ی زمینت که سلطان در آن دخالت کرده و از من نظر خواسته ای، متوجه شدم. صد بار استخاره کن، آن هم استخاره ای در حالت سلامت و عافیت. اگر بعد از استخاره قلبت به فروش زمین تمایل پیدا کرد، آن را بفروش و چیزی دیگر به جای آن تهیه کن، ان شاءالله. در طول استخاره، بین آن سخنی مگو تا زمانی که صد بار طلب خیر را کامل کنی، ان شاءالله.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۱۲۲ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۰۱۲۲- ۸- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ الْكُلَيْنِيِّ فِيمَا صَنَّفَهُ مِنْ كِتَابِ رَسَائِلِ الْأَئِمَّةِ ع فِيمَا يَخْتَصُّ بِمَوْلَانَا الْجَوَادِ ع فَقَالَ وَ مِنْ كِتَابٍ لَهُ إِلَى عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ- فَهِمْتُ مَا ذَكَرْتَ مِنْ أَمْرِ ضَيْعَتِكَ وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ زَادَ وَ لْتَكُنِ الِاسْتِخَارَةُ بَعْدَ صَلَاتِكَ رَكْعَتَيْنِ.

****

ترجمه:

و با اسناد از محمد بن يعقوب كلينی در كتابی كه او از "رسائل الأئمه" گردآوری كرده است، در بخشی كه مربوط به مولای ما امام جواد (ع) است، آمده كه فرمود:

در نامه ای كه امام جواد (ع) به علی بن أسباط نوشتند، چنين آمده است: «آنچه را كه درباره زمين خود ذكر كردی، فهميدم و همان مطالبی كه پيش تر گفته شده بود، ذكر شد، با اين تفاوت كه امام (ع) افزودند:

'بايد استخاره پس از خواندن دو ركعت نماز باشد.'»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۱۲۳ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۰۱۲۳- ۹- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الشَّيْخِ الطُّوسِيِّ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ سَعْدٍ وَ الْحِمْيَرِيِّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ وَ عَنِ ابْنِ أَبِي جِيدٍ عَنِ ابْنِ الْوَلِيدِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ وَ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ وَ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى كُلِّهِمْ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ جَمِيعاً عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ كَانَ أَبُو جَعْفَرٍ ع يَقُولُ مَا اسْتَخَارَ اللَّهَ عَبْدٌ قَطُّ مِائَةَ مَرَّةٍ إِلَّا رُمِيَ بِخِيَرَةِ الْأَمْرَيْنِ يَقُولُ اللَّهُمَّ عَالِمَ

الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ إِنْ كَانَ أَمْرُ كَذَا وَ كَذَا خَيْراً لِأَمْرِ دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي وَ عَاجِلِ أَمْرِي وَ آجِلِهِ فَيَسِّرْهُ لِي وَ افْتَحْ لِي بَابَهُ وَ رَضِّنِي فِيهِ بِقَضَائِكَ.

****

ترجمه:

معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند:

«امام باقر (ع) می فرمود: هیچ بنده ای نیست که صد بار از خداوند طلب خیر کند، مگر اینکه به بهترین انتخاب میان دو گزینه راهنمایی شود. او چنین می گوید:

"اللَّهُمَّ عَالِمَ الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ، إِنْ كَانَ أَمْرُ كَذَا وَ كَذَا خَيْرًا لِأَمْرِ دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي وَ عَاجِلِ أَمْرِي وَ آجِلِهِ، فَيَسِّرْهُ لِي وَ افْتَحْ لِي بَابَهُ وَ رَضِّنِي فِيهِ بِقَضَائِكَ."

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٢٤ - رقم الحديث الباب: ١٠]

١٠١٢٤- ١٠- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الشَّيْخِ الطُّوسِيِّ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي الِاسْتِخَارَةِ قَالَ أَسْتَخِيرُ اللَّهَ وَ يَقُولُ ذَلِكَ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ ذَكَرَ نَحْوَهُ ثُمَّ قَالَ تَقُولُهَا فِي الْأَمْرِ الْعَظِيمِ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ مَرَّةً وَ فِي الْأَمْرِ الدُّونِ عَشْرَ مَرَّاتٍ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از امام صادق (ع) نقل می کند که ایشان فرمودند:

«برای استخاره، باید از خداوند طلب خیر کرد و این عبارت را صد بار گفت.» سپس فرمودند: «این ذکر را در امور بزرگ و مهم صد و یک مرتبه بگویید، و در امور کوچک و کم اهمیت، ده بار.»

۱- -فتح الأبواب ۱٤۳.-

۲- -فتح الأبواب- ۲۳۵ و ۲۳٦.-

۳- -فتح الأبواب- ۲۵۲.-

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۱۲۵ - رقم الحديث الباب: ۱۱]

۱۰۱۲۵- ۱۱- (۱) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِی الْأَمَالِی عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ خَالِدٍ الْمَرَاغِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْعِيصِ (۲) الْعِجْلِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْحَسَنِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَی عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع قَالَ: بَعَثَنِی رَسُولُ اللَّهِ ص إِلَی (۳) الْيَمَنِ فَقَالَ وَ هُوَ يُوصِينِی يَا عَلِيُّ مَا خَارَ مَنِ اسْتَخَارَ وَ لَا نَدِمَ مَنِ اسْتَشَارَ الْحَدِيثَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٤).

****

ترجمه:

عبدالعظيم حسنی از محمد بن علی بن موسی (ع) از پدرشان و ايشان از پدرانشان از اميرالمؤمنين علی (ع) نقل می كنند كه فرمودند:

«رسول خدا (ص) مرا به يمن فرستاد و در حالی كه مرا وصيت می كرد، فرمود: ای علی، هيچ كس كه از خدا طلب خير كند، دچار حيرت نمی شود و هيچ كس كه مشورت كند، پشيمان نخواهد شد.»

٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ اسْتِخَارَةِ اللَّهِ ثُمَّ الْعَمَلِ بِمَا يَقَعُ فِی الْقَلْبِ عِنْدَ الْقِيَامِ إِلَی الصَّلَاةِ وَ افْتِتَاحِ الْمُصْحَفِ وَ الْأَخْذِ بِأَوَّلِ مَا يُرَی فِيهِ

اشارة

(٥) ٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ اسْتِخَارَةِ اللَّهِ ثُمَّ الْعَمَلِ بِمَا يَقَعُ فِی الْقَلْبِ عِنْدَ الْقِيَامِ إِلَی الصَّلَاةِ وَ افْتِتَاحِ الْمُصْحَفِ وَ الْأَخْذِ بِأَوَّلِ مَا يُرَی فِيهِ

****

ترجمه:

باب استحباب استخاره از خداوند و سپس عمل کردن به آنچه در قلب هنگام ایستادن برای نماز، باز کردن قرآن و گرفتن اولین چیزی که در آن دیده می شود قرار می گیرد.

[رقم الحديث الكلی: ١٠١٢٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠١٢٦- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْجَهْمِ عَنْ أَبِی عَلِيٍّ الْيَسَعِ الْقُمِّيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أُرِيدُ الشَّیْ ءَ فَأَسْتَخِيرُ اللَّهَ فِيهِ فَلَا يُوفَقُ فِيهِ الرَّأْیُ أَفْعَلُهُ أَوْ أَدَعُهُ فَقَالَ انْظُرْ إِذَا قُمْتَ إِلَی الصَّلَاةِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ أَبْعَدُ مَا يَكُونُ مِنَ الْإِنْسَانِ إِذَا قَامَ إِلَی الصَّلَاةِ [فَانْظُرْ إِلَی] (٧) أَیِّ شَیْ ءٍ يَقَعُ فِی قَلْبِكَ فَخُذْ بِهِ وَ افْتَتِحِ الْمُصْحَفَ فَانْظُرْ إِلَی أَوَّلِ مَا تَرَی فِيهِ فَخُذْ بِهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

ص: ٧٨

١- -أمالی الطوسیّ ١- ١٣٥، و أورده بتمامه فی الحديث ٨ من الباب ١٠ من أبواب آداب السفر.-

٢- -فی المصدر: الفيض.-

٣- -فی المصدر- علی.-

٤- -تقدم فی الأبواب ١ و ٢ و ٤ من هذه الأبواب، و یأتی ما یدلّ علیه بعمومه فی الأبواب ٦ و ٧ و ٩ و علی بعض المقصود فی الباب ٨ من هذه الأبواب.-

٥- -الباب ٦ فیه حدیث واحد.-

٦- -التهذیب ٣- ٣١٠- ٩٦٠، و أورد قطعة منه فی الحدیث ١ من الباب ٣٨ من أبواب قراءة القرآن.-

٧- -أثبتناه من المصدر.-

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی أَحَادِیثِ الْقِرَاءَةِ فِی غَیْرِ الصَّلَاةِ (١).

****

ترجمه:

از ابی علی یسع قمی روایت شده که گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم که من کاری را می خواهم انجام دهم و از خداوند طلب خیر می کنم، اما در تصمیم گیری موفق نمی شوم؛ آیا آن کار را انجام دهم یا ترک کنم؟ فرمودند: نگاه کن هنگامی که به نماز می ایستی، زیرا شیطان دورترین حالت خود را از انسان هنگامی دارد که او به نماز ایستاده است. [نگاه کن به] هر چیزی که در قلبت قرار می گیرد، پس به آن عمل کن. قرآن را باز کن و به اولین چیزی که در آن می بینی نگاه کن و به آن عمل کن، اگر خدا بخواهد.

٧- بَابُ کَرَاهَةِ عَمَلِ الْأَعْمَالِ بِغَیْرِ اسْتِخَارَةٍ وَ عَدَمِ الرِّضَا بِالْخِیَرَةِ وَ اسْتِحْبَابِ کَوْنِ عَدَدِهَا وَتْراً

اشارة

(٢) ٧ بَابُ کَرَاهَةِ عَمَلِ الْأَعْمَالِ بِغَیْرِ اسْتِخَارَةٍ وَ عَدَمِ الرِّضَا بِالْخِیَرَةِ وَ اسْتِحْبَابِ کَوْنِ عَدَدِهَا وَتْراً

****

ترجمه:

باب ناپسند بودن انجام کارها بدون طلب خیر از خداوند و عدم رضایت به انتخاب الهی و مستحب بودن این که تعداد استخاره ها فرد باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۲۷ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۱۲۷- ۱- (۳) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْکَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُضَارِبٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ دَخَلَ فِی أَمْرٍ بِغَیْرِ اسْتِخَارَةٍ ثُمَّ ابْتُلِیَ لَمْ یُؤْجَرْ.

****

ترجمه:

از محمد بن مضارب نقل شده که امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس بدون طلب خیر از خداوند وارد کاری شود و سپس گرفتار شود،(بابت صبرش) پاداشی نخواهد داشت.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۲۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۱۲۸- ۲- (٤) وَ عَمَّنْ ذَکَرَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ شَقَاءِ عَبْدِی أَنْ یَعْمَلَ الْأَعْمَالَ فَلَا یَسْتَخِیرَنِی.

وَ رَوَاهُ الْمُفِیدُ فِی الْمُقْنِعَةِ مُرْسَلًا (٥)

وَ رَوَاهُ ابْنُ طَاوُسٍ فِی کِتَابِ الِاسْتِخَارَاتِ نَقْلًا مِنَ الْمُقْنِعَةِ وَ رَوَاهُ أَیْضاً نَقْلًا مِنْ کِتَابِ الدُّعَاءِ لِسَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

و از کسی که آن را نقل کرده از امام صادق علیه السلام روایت شده که خداوند عز و جل فرمود: از نشانه های بدبختی بنده ام این است که کارها را انجام دهد و از من طلب خیر نکند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۲۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۱۲۹- ۳- (۷) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی وَ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی عَمَّنْ ذَکَرَهُ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ أَکْرَمُ الْخَلْقِ عَلَی اللَّهِ قَالَ أَکْثَرُهُمْ ذِکْراً لِلَّهِ وَ أَعْمَلُهُمْ بِطَاعَتِهِ قُلْتُ فَمَنْ أَبْغَضُ الْخَلْقِ

۱- -تقدم ما یدلّ علی جواز الاستخارة بالقرآن فی الحدیث ۱ من الباب ۳۸ من أبواب قراءة القرآن.-

۲- -الباب ۷ فیه ۱۱ حدیثا.-

۳- -المحاسن- ۵۹۸- ٤.-

٤- -المحاسن- ۵۹۸- ۳.-

۵- -المقنعة- ۳٦.-

٦- -فتح الأبواب ۱۳۲.-

۷- -المحاسن ۵۹۸- ۵.-

إِلَی اللَّهِ قَالَ مَنْ یَتَّهِمُ اللَّهَ قُلْتُ وَ أَحَدٌ یَتَّهِمُ اللَّهَ قَالَ نَعَمْ مَنِ اسْتَخَارَ اللَّهَ فَجَاءَتْهُ الْخِیَرَةُ بِمَا یَکْرَهُ فَسَخِطَ فَذَلِکَ الَّذِی یَتَّهِمُ اللَّهَ.

****

ترجمه:

عثمان بن عیسی از کسی که آن را نقل کرده از برخی از یارانش روایت کرده است که گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: چه کسی گرامی ترین مخلوق نزد خداوند است؟ فرمودند: کسی که بیشتر از همه خدا را یاد کند و بیشتر از همه به اطاعت او عمل کند. گفتم: پس چه کسی منفورترین مخلوق نزد خداوند است؟ فرمودند: کسی که به خدا سوءظن داشته باشد. گفتم: آیا کسی به خدا سوءظن پیدا می کند؟ فرمودند: بله، کسی که از خدا طلب خیر کند و آنچه به صلاح اوست به او داده شود اما از آن ناخشنود شود؛ پس چنین کسی به خدا سوءظن پیدا کرده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۳۰ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۱۳۰- ٤- (۱) وَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنِ اسْتَخَارَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ مَرَّةً وَاحِدَةً وَ هُوَ رَاضٍ بِمَا صَنَعَ اللَّهُ لَهُ خَارَ اللَّهُ لَهُ حَتْماً.

****

ترجمه:

هارون بن خارجه از امام صادق علیه السلام روایت می کند که فرمود: هر کس یک بار از خداوند طلب خیر کند و به (تقدیر) او راضی باشد، ناگزیر خداوند برای او خیر مقدّر می فرماید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۳۱ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۱۳۱- ۵- (۲) وَ عَنِ النَّوْفَلِیِّ بِإِسْنَادِهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنِ اسْتَخَارَ اللَّهَ فَلْیُوتِرْ.

****

ترجمه:

و از نوفلی با اسنادش روایت شده که رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: کسی که از خداوند طلب خیر کند، باید تعدادش عدد فرد باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۳۲ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۱۳۲- ٦- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زُرَارَةَ عَنْ عِيسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِنَّ عَبْدِي يَسْتَخِيرُنِي فَأَخِيرُ لَهُ فَيَغْضَبُ.

****

ترجمه:

از عیسی بن عبدالله از پدرش از جدش از علی علیه السلام روایت شده که خداوند عز و جل فرمود: بنده من از من طلب خیر می کند و من به صلاح او عمل می کنم، اما او خشمگین می شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۳۳ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۱۳۳- ۷- (٤) عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ طَاوُسٍ فِي كِتَابِ فَتْحِ الْأَبْوَابِ فِي الِاسْتِخَارَاتِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ بَابَوَيْهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ وَ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْخَطَّابِ كُلِّهِمْ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ دَخَلَ فِي أَمْرٍ مِنْ غَيْرِ اسْتِخَارَةٍ ثُمَّ ابْتُلِيَ لَمْ يُؤْجَرْ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن مسکان نقل شده که امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس بدون طلب خیر از خداوند وارد کاری شود و سپس گرفتار شود، پاداشی نخواهد داشت.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۳٤ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۱۳٤- ۸- (۵) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ ابْنِ مُسْکَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُضَارِبٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ دَخَلَ فِی أَمْرٍ بِغَیْرِ اسْتِخَارَةٍ ثُمَّ ابْتُلِیَ لَمْ یُؤْجَرْ.

ص: ۸۰

۱- -المحاسن- ۵۹۸- ۱.-

۲- -المحاسن ۵۹۹- ٦.-

۳- -التهذیب ۳- ۳۰۹- ۹۵۸.-

٤- -فتح الأبواب- ۱۳٤.-

۵- -فتح الأبواب- ۱۳۵.-

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ کَمَا مَرَّ (۱).

****

ترجمه:

محمد بن مضارب گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: هر کس بدون استخاره وارد کاری شود (به کاری بپردازد) سپس مصیبت و بلایی بر او وارد شود در برابر آن مصیبت پاداشی نخواهد داشت.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۳۵ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۱۳۵- ۹- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الشَّيْخِ الطُّوسِيِّ عَنِ ابْنِ أَبِي جِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ الْوَلِيدِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَيْمُونٍ الْقَدَّاحِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا أُبَالِي إِذَا اسْتَخَرْتُ اللَّهَ عَلَى أَيِّ طَرِيقٍ وَقَعْتُ قَالَ وَ كَانَ أَبِي يُعَلِّمُنِي الِاسْتِخَارَةَ كَمَا يُعَلِّمُنِي السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن میمون قداح از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود: اهمیتی نمی‌دهم هرگاه از خداوند استخاره کردم که بر کدام طرف بیفتم (چه چیزی برایم مقدر گردد) و پدرم استخاره را من می آموخت همانطور که سوره های قرآن را به من می آموخت.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۳۶ - رقم الحديث الباب: ۱۰]

۱۰۱۳۶- ۱۰- (۳) وَ نَقَلَ ابْنُ طَاوُسٍ مِنْ أَصْلِ الْعَبْدِ الصَّالِحِ الْمُتَّفَقِ عَلَيْهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ رِبْعِيٍّ عَنِ الْفُضَيْلِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ مَا اسْتَخَارَ اللَّهَ عَبْدٌ مُؤْمِنٌ إِلَّا خَارَ لَهُ وَ إِنْ وَقَعَ مَا يَكْرَهُ.

****

ترجمه:

از فضیل روایت شده که گفت: شنیدم امام صادق علیه السلام فرمودند: هیچ بنده مؤمنی از خداوند طلب خیر نمی کند مگر این که خداوند برای او خیر قرار می دهد، حتی اگر آنچه رخ می دهد مورد پسند او نباشد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۳۷ - رقم الحديث الباب: ۱۱]

۱۰۱۳۷- ۱۱- (٤) الْحَسَنُ بْنُ الْفَضْلِ الطَّبْرِسِيُّ فِی مَکَارِمِ الْأَخْلَاقِ عَنْهُ قَالَ: مَنِ اکْتَحَلَ فَلْیُوتِرْ وَ مَنِ اسْتَنْجَی فَلْیُوتِرْ وَ مَنْ تَجَمَّرَ فَلْیُوتِرْ وَ مَنِ اسْتَخَارَ فَلْیُوتِرْ.

****

ترجمه:

امام صادق، از پدرش، از پدرانش علیهم السّلام نقل است که فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: سرمه کشیدن فرد باشد و استنجاء هم فرد و بوی خوش زدن هم فرد، استخاره (طلب خیر)فرد است.

۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِخَارَةِ بِالدُّعَاءِ وَ أَخْذِ قَبْضَةٍ مِنَ السُّبْحَةِ أَوِ الْحَصَی وَ عَدِّهَا وَ کَیْفِیَّةِ ذَلِکَ

اشارة

(٥) ۸ بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِخَارَةِ بِالدُّعَاءِ وَ أَخْذِ قَبْضَةٍ مِنَ السُّبْحَةِ أَوِ الْحَصَی وَ عَدِّهَا وَ کَیْفِیَّةِ ذَلِکَ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن استخاره با دعا و گرفتن مقداری از تسبیح یا سنگریزه و شمردن آن ها، و بیان نحوه انجام این عمل

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۳۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۱۳۸- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ مَکِّیٍّ الشَّهِیدُ فِی الذِّکْرَی عَنْ عِدَّةٍ مِنْ مَشَایِخِهِ

١- -مر فی الحدیث ١ من هذا الباب.-

٢- -فتح الأبواب- ١٤٧ و ١٤٨.-

٣- -فتح الأبواب- ١٤٨ و ١٤٩.-

٤- -مکارم الأخلاق- ٤٧.-

٥- -الباب ٨ فیه حدیثان.-

٦- -الذکری- ٢٥٢، فتح الأبواب- ٢٧٢.-

عَنِ الْعَلَّامَةِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ السَّیِّدِ رَضِیِّ الدِّینِ بْنِ طَاوُسٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدٍ الآوِیِّ الْحُسَیْنِیِّ عَنْ صَاحِبِ الْأَمْرِ ع قَالَ: تَقْرَأُ الْفَاتِحَةَ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ أَقَلُّهُ ثَلَاثَةٌ وَ دُونَهُ مَرَّةٌ ثُمَّ تَقْرَأُ الْقَدْرَ عَشْراً ثُمَّ تَقُولُ هَذَا الدُّعَاءَ ثَلَاثاً اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِیرُکَ لِعِلْمِکَ بِعَاقِبَةِ الْأُمُورِ وَ أَسْتَشِیرُکَ لِحُسْنِ ظَنِّی بِکَ فِی الْمَأْمُولِ وَ الْمَحْذُورِ اللَّهُمَّ إِنْ کَانَ الْأَمْرُ الْفُلَانِیُّ مِمَّا قَدْ نِیطَتْ بِالْبَرَکَةِ أَعْجَازُهُ وَ بَوَادِیهِ وَ حُفَّتْ بِالْکَرَامَةِ أَیَّامُهُ وَ لَیَالِیهِ فَخِرْ لِیَ اللَّهُمَّ فِیهِ خِیَرَةً تَرُدُّ شَمُوسَهُ ذَلُولًا وَ تَقْعَضُ (١) أَیَّامَهُ سُرُوراً اللَّهُمَّ إِمَّا أَمْرٌ فَآتَمِرُ وَ إِمَّا نَهْیٌ فَأَنْتَهِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِیرُکَ بِرَحْمَتِکَ خِیَرَةً فِی عَافِیَةٍ- ثُمَّ تَقْبِضُ عَلَی قِطْعَةٍ مِنَ السُّبْحَةِ تُضْمِرُ حَاجَةً إِنْ کَانَ عَدَدُ الْقِطْعَةِ زَوْجاً فَهُوَ افْعَلْ وَ إِنْ کَانَ فَرْداً لَا تَفْعَلْ وَ بِالْعَکْسِ.

****

ترجمه:

ازمرحوم محمد بن محمد آوی حسینی از صاحب الامر علیه السلام روایت شده که فرمودند: ده بار سوره فاتحه را بخوان و حداقل آن سه بار است و کمتر از آن یک بار. سپس ده بار سوره قدر را بخوان. سپس این دعا را سه بار بگو:

«اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِیرُکَ لِعِلْمِکَ بِعَاقِبَةِ الْأُمُورِ وَ أَسْتَشِیرُکَ لِحُسْنِ ظَنِّی بِکَ فِی الْمَأْمُولِ وَ الْمَحْذُورِ. اللَّهُمَّ إِنْ کَانَ الْأَمْرُ الْفُلَانِیُّ مِمَّا قَدْ نِیطَتْ بِالْبَرَکَةِ أَعْجَازُهُ وَ بَوَادِیهِ وَ حُفَّتْ بِالْکَرَامَةِ أَیَّامُهُ وَ لَیَالِیهِ فَخِرْ

لِیَ اللَّهُمَّ فِیهِ خِیَرَةً تَرُدُّ شَمُوسَهُ ذَلُولًا وَ تَقْعَضُ أَیَّامَهُ سُرُوراً. اللَّهُمَّ إِمَّا أَمْرٌ فَآتَمِرُ وَ إِمَّا نَهْیٌ فَأَنْتَهِی. اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِیرُکَ بِرَحْمَتِکَ خِیَرَةً فِی عَافِیَةٍ.»

سپس مقداری از تسبیح را بردار و حاجت خود را در ذهن مرور کن. اگر تعداد قطعات زوج بود، آن را انجام بده و اگر فرد بود، انجام نده؛ و بالعکس.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۱۳۹- ۲- (۲) قَالَ الشَّهِیدُ وَ قَالَ ابْنُ طَاوُسٍ فِی کِتَابِ الِاسْتِخَارَاتِ وَجَدْتُ بِخَطِّ أَخِیَ الصَّالِحِ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْحُسَیْنِیِّ مَا هَذَا لَفْظُهُ عَنِ الصَّادِقِ ع مَنْ أَرَادَ أَنْ یَسْتَخِیرَ اللَّهَ تَعَالَی فَلْیَقْرَأِ الْحَمْدَ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ یَقُولُ وَ ذَکَرَ الدُّعَاءَ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ عَقِیبَ وَ الْمَحْذُورِ اللَّهُمَّ- إِنْ کَانَ أَمْرِی هَذَا قَدْ نِیطَتْ وَ عَقِیبَ قَوْلِهِ سُرُوراً یَا اللَّهُ إِمَّا أَمْرٌ فَآتَمِرُ وَ إِمَّا نَهْیٌ فَأَنْتَهِی اللَّهُمَّ خِرْ لِی بِرَحْمَتِکَ خِیَرَةً فِی عَافِیَةٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَأْخُذُ کَفّاً مِنَ الْحَصَی أَوْ سُبْحَةٍ وَ یَکُونُ قَدْ قَصَدَ بِقَلْبِهِ إِنْ خَرَجَ عَدَدُ الْحَصَی وَ السُّبْحَةِ فَرْداً کَانَ افْعَلْ وَ إِنْ خَرَجَ زَوْجاً کَانَ لَا تَفْعَلْ.

وَ قَدْ أَوْرَدَهُ ابْنُ طَاوُسٍ فِی الِاسْتِخَارَاتِ (۳)

وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

ابن طاووس در کتاب «الاستخارات» نقل می کند که در نوشته های برادر صالحش، محمد بن محمد حسینی، چنین آمده است: از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمودند: کسی که بخواهد از خداوند طلب خیر کند، باید ده بار سوره حمد و ده بار سوره «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ» را بخواند. سپس دعا را بگوید، با این تفاوت که بعد از عبارت «وَ الْمَحْذُورِ»، این چنین اضافه کرده است: «اللَّهُمَّ، اگر این

امر به صلاح من باشد...» و همچنین بعد از عبارت «سُرُوراً» اضافه کرده است: «یَا اللَّهُ، اگر انجامش فرمان باشد، فرمانبردارم؛ و اگر نهی باشد، باز می ایستم». سپس سه بار دعا بخواند: «اللَّهُمَّ خِرْ لِی بِرَحْمَتِکَ خِیَرَةً فِی عَافِیَةٍ». پس از آن، یک مشت سنگریزه یا تسبیح بردارد و نیت کند. اگر تعداد سنگریزه ها یا دانه های تسبیح فرد باشد، کار را انجام دهد، و اگر زوج باشد، انجام ندهد.

ص: ۸۲

۱- -قعض الشی ء- عطفه" مجمع البحرین ٤- ۲۲۸".-

۲- -الذکری- ۲۵۲، و أورده عن أمان الأخطار فی الحدیث ۲۰ من الباب ۱۳ من أبواب کیفیة الحکم و أحکام الدعوی.-

۳- -فتح الأبواب- ۲۷۲.-

۹- بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِخَارَةِ عِنْدَ رَأْسِ الْحُسَیْنِ ع مِائَةَ مَرَّةٍ

اشارة

(۱) ۹ بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِخَارَةِ عِنْدَ رَأْسِ الْحُسَیْنِ ع مِائَةَ مَرَّةٍ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن استخاره نز سر امام حسین علیه السلام صد مرتبه

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱٤۰ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۱۴۰- ۱- (۲) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی فَتْحِ الْأَبْوَابِ فِی الِاسْتِخَارَاتِ بِإِسْنَادِهِ إِلَی جَدِّهِ أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِّ بِإِسْنَادِهِ إِلَی الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا اسْتَخَارَ اللَّهَ عَبْدٌ قَطُّ فِی أَمْرِهِ مِائَةَ مَرَّةٍ عِنْدَ رَأْسِ الْحُسَیْنِ ع- فَیَحْمَدُ اللَّهَ وَ یُثْنِی عَلَیْهِ إِلَّا رَمَاهُ اللَّهُ بِخَیْرِ الْأَمْرَیْنِ.

****

ترجمه:

صفوان جمال از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: هیچ بنده‌ای نیست که در کاری صد بار از خداوند طلب خیر (استخاره) کرده باشد درحالی که نزد سر امام حسین علیه السلام باشد، بعد خداوند را حمد و ثنا گوید، مگر اینکه خداوند بهترین را از آن دو کار به او می رساند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۴۱ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۱۴۱- ۲- (۳) وَ رَوَاهُ الْحِمْیَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: یَقِفُ عِنْدَ رَأْسِ الْحُسَیْنِ ع وَ زَادَ بَعْدَ قَوْلِهِ فَیَحْمَدُ اللَّهَ وَ یُهَلِّلُهُ وَ یُسَبِّحُهُ وَ یُمَجِّدُهُ.

****

ترجمه:

از صفوان جمال نقل شده، مانند آنچه پیش تر ذکر شد، جز این که فرمود: نزد سر امام حسین علیه السلام می ایستد و افزود که پس از این، خدا را حمد و تهلیل و تسبیح و تمجید می کند.

۱۰- بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِخَارَةِ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ مِنَ الزَّوَالِ

اشارة

(٤) ١٠ بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِخَارَةِ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ مِنَ الزَّوَالِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن استخاره در هر رکعت از نماز زوال

[رقم الحدیث الکلی: ١٠١٤٢ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠١٤٢- ١- (٥) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی الِاسْتِخَارَاتِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ فِی کِتَابِهِ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: الِاسْتِخَارَةُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ مِنَ الزَّوَالِ.

****

ترجمه:

امام باقر علیه السلام فرمود: طلب خیر در هر رکعت از نماز زوال است.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠١٤٣ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠١٤٣- ٢- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ فِی کِتَابِ الصَّلَاةِ عَنْ صَفْوَانَ وَ فَضَالَةَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: الِاسْتِخَارَةُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ مِنَ الزَّوَالِ.

****

ترجمه:

در روایت آمده که یکی ازدو امام حضرت باقریا امام صادق علیهما السّلام فرمود:«استخاره کردن در بین نماز ظهر مستحبّ می باشد.»

۱- -الباب ۹ فيه حديثان.-

۲- -فتح الأبواب- ۲٤۰.-

۳- -قرب الإسناد- ۲۸.-

٤- -الباب ۱۰ فيه حديثان.-

٥- -فتح الأبواب- ۲٦۰.-

٦- -فتح الأبواب- ۲٦۱.-

۱۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ مُشَاوَرَةِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِالْمُسَاهَمَةِ وَ الْقُرْعَةِ

اشارة

(۱) ۱۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ مُشَاوَرَةِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِالْمُسَاهَمَةِ وَ الْقُرْعَةِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن مشاوره با خداوند عز و جل از طريق مساهمه و قرعه

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱٤٤ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۱٤٤- ۱- (۲) عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ طَاوُسٍ فِي الِاسْتِخَارَاتِ وَ فِي أَمَانِ الْأَخْطَارِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَيَابَةَ قَالَ: خَرَجْتُ إِلَى مَكَّةَ وَ مَعِي مَتَاعٌ كَثِيرٌ فَكَسَدَ عَلَيْنَا فَقَالَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا ابْعَثْ بِهِ إِلَى الْيَمَنِ- فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع- قَالَ سَاهِمْ بَيْنَ مِصْرَ وَ الْيَمَنِ- ثُمَّ فَوِّضْ أَمْرَكَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَأَيُّ الْبَلَدَيْنِ خَرَجَ اسْمُهُ فِي السَّهْمِ فَابْعَثْ إِلَيْهِ

مَتَاعَکَ فَقُلْتُ کَیْفَ أُسَاهِمُ قَالَ اکْتُبْ فِی رُقْعَةٍ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِیمِ اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ عَالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهَادَةِ أَنْتَ الْعَالِمُ وَ أَنَا الْمُتَعَلِّمُ فَانْظُرْ فِی أَیِّ الْأَمْرَیْنِ خَیْرٌ لِی حَتَّی أَتَوَکَّلَ عَلَیْکَ فِیهِ وَ أَعْمَلَ بِهِ ثُمَّ اکْتُبْ مِصْراً إِنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ اکْتُبْ فِی رُقْعَةٍ أُخْرَی مِثْلَ ذَلِکَ ثُمَّ اکْتُبِ الْیَمَنَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ اکْتُبْ فِی رُقْعَةٍ أُخْرَی مِثْلَ ذَلِکَ ثُمَّ اکْتُبْ یُحْبَسُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ وَ لَا یُبْعَثُ بِهِ إِلَی بَلْدَةٍ مِنْهُمَا ثُمَّ اجْمَعِ الرِّقَاعَ وَ ادْفَعْهَا إِلَی مَنْ یَسْتُرُهَا عَنْکَ ثُمَّ أَدْخِلْ یَدَکَ فَخُذْ رُقْعَةً مِنَ الثَّلَاثِ رِقَاعٍ فَأَیُّهَا وَقَعَتْ فِی یَدِکَ فَتَوَکَّلْ عَلَی اللَّهِ فَاعْمَلْ بِمَا فِیهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَی.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی الْقُرْعَةِ فِی الْقَضَاءِ (۳).

****

ترجمه:

از عبدالرحمن بن سیابه روایت شده که گفت: به سوی مکه حرکت کردم و همراه خود کالای زیادی داشتم، اما کالاهایم به فروش نرفت. برخی از دوستانمان گفتند: آن را به یمن بفرست. این موضوع را به امام صادق علیه السلام عرض کردم. فرمودند: بین مصر و یمن قرعه بزن، سپس امر خود را به خداوند عز و جل واگذار کن. هر کدام از این دو کشور که اسمش در قرعه ظاهر شد، کالاهایت را به آنجا ارسال کن.

گفتم: چگونه قرعه بزنم؟ فرمودند: در ورقه ای بنویس: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِیمِ، اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، عَالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهَادَةِ، أَنْتَ الْعَالِمُ وَ أَنَا الْمُتَعَلِّمُ، فَانْظُرْ فِی أَیِّ الْأَمْرَیْنِ خَیْرٌ لِی حَتَّی أَتَوَکَّلَ عَلَیْکَ فِیهِ وَ أَعْمَلَ بِهِ.» سپس مصر را بنویس و همین دعا را تکرار کن.

سپس در ورقه ای دیگر یمن را بنویس و دعا را تکرار کن. سپس در ورقه ای دیگر بنویس: «یُحْبَسُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، وَ لَا یُبْعَثُ بِهِ إِلَی بَلْدَةٍ مِنْهُمَا.» سپس این ورقه ها را جمع کن و به کسی بده که آن ها را

از تو مخفی کند. سپس دست خود را داخل کن و یکی از سه ورقه را بردار. هر کدام که در دست افتاد، به خداوند توکل کن و به آن عمل کن، اگر خدا بخواهد.

ص: ٨٤

١- -الباب ١١ فيه حديث واحد.-

٢- -فتح الأبواب- ٢٦٧، و أمان الأخطار- ٩٧.-

٣- -يأتى فى الباب ١٣ من أبواب كيفية الحكم و أحكام الدعوى.-

اَبْوَابُ بَقِيَّةِ الصَّلَوَاتِ الْمَنْدُوبَةِ / باب بقيه نمازهای مستحبی

١- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ لَيْلَةِ الْفِطْرِ وَ كَيْفِيَّتِهَا

اشارة

(١) ١ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ لَيْلَةِ الْفِطْرِ وَ كَيْفِيَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز شب عید فطر و کیفیت آن

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٤٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠١٤٥- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ السَّيَّارِيِّ رَفَعَهُ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ

الْفِطْرِ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي أَوَّلِ رَكْعَةٍ مِنْهُمَا الْحَمْدَ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ أَلْفَ مَرَّةٍ وَ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ الْحَمْدَ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّةً وَاحِدَةً لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ شَيْئاً إِلَّا أَعْطَاهُ (٣) إِيَّاهُ.

وَ رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِي الْمُقْنِعَةِ مُرْسَلًا (٤).

****

ترجمه:

از احمد بن محمد سیاری روایت شده که او آن را به امیرالمؤمنین علی علیه السلام نسبت داده است که فرمود: رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: هر کس شب عید فطر دو رکعت نماز بخواند، در رکعت اول سوره حمد و سوره «قل هو الله احد» را هزار مرتبه بخواند و در رکعت دوم سوره حمد و سوره «قل هو الله احد» را یک مرتبه بخواند، خداوند هیچ خواسته ای را از او دریغ نخواهد کرد و به او عطا می کند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٤٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠١٤٦- ٢- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ قَالَ رُوِيَ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع كَانَ يُصَلِّي لَيْلَةَ الْفِطْرِ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي الْأُولَى الْحَمْدَ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ أَلْفَ مَرَّةٍ وَ فِي الثَّانِيَةِ الْحَمْدَ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّةً وَاحِدَةً.

وَ رَوَاهُ ابْنُ طَاوُسٍ فِي الْإِقْبَالِ نَقْلًا عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَى

١- -الباب ١ فيه ٨ أحاديث.-

٢- -التهذيب ٣- ٧١- ٣٢٨، الاقبال- ٢٧٢.-

٣- -فى التهذيب زيادة- اللّه.-

٤- -المقنعة ٢٨.-

٥- -الكافی ٤- ١٦٧- ٣ ذیل الحدیث ٣.-

بِإِسْنَادِهِ إِلَى الْحَارِثِ الْأَعْوَرِ عَنْ عَلِيٍّ ع (١)

وَ الَّذِي قَبْلَهُ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ لِمُحَمَّدِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ بِإِسْنَادِهِ إِلَى الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

محمد بن یعقوب نقل کرده که روایت شده است: امیرالمؤمنین علیه السلام در شب عید فطر دو رکعت نماز می خواند. در رکعت اول سوره حمد و سوره «قل هو الله احد» را هزار مرتبه قرائت می کرد و در رکعت دوم سوره حمد و سوره «قل هو الله احد» را یک مرتبه می خواند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠١٤٧ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠١٤٧- ٣- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ (هَارُونَ بْنِ مُحَمَّدٍ زَنْجَلَةَ) (٣) عَنْ أَحْمَدَ بْنِ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي طَيْبَةَ عَنْ كُرْزِ بْنِ وَبَرَةَ عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ص عَنْ جَبْرَئِيلَ عَنْ إِسْرَافِيلَ عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ الْفِطْرِ عَشْرَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ يَقُولُ فِي رُكُوعِهِ وَ سُجُودِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ- ثُمَّ يَتَشَهَّدُ وَ يُسَلِّمُ بَيْنَ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ فَإِذَا فَرَغَ مِنْهَا قَالَ أَلْفَ مَرَّةٍ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ- ثُمَّ يَسْجُدُ وَ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ يَا رَحْمَانَ الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ وَ رَحِيمَهُمَا يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ يَا إِلَهَ الْأَوَّلِينَ وَ الآخِرِينَ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَ تَقَبَّلْ صَوْمِي وَ صَلَاتِي وَ قِيَامِي- قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ الَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ نَبِيّاً إِنَّهُ لَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ حَتَّى يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ

وَ يَتَقَبَّلَ مِنْهُ شَهْرَ رَمَضَانَ- وَ يَتَجَاوَزَ عَنْ ذُنُوبِهِ وَ إِنْ كَانَ قَدْ أَذْنَبَ سَبْعِينَ ذَنْباً كُلُّ ذَنْبٍ مِنْهَا أَعْظَمُ مِنْ ذُنُوبِ جَمِيعِ الْعِبَادِ الْحَدِيثَ.

وَ فِيهِ ثَوَابٌ جَزِيلٌ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن مسعود از پیامبر صلی الله علیه وآله، از جبرئیل، از اسرافیل، از خداوند عز و جل نقل شده که فرمود: هر کس در شب عید فطر ده رکعت نماز بخواند، در هر رکعت یک مرتبه سوره فاتحه و ده مرتبه سوره «قل هو الله احد» را قرائت کند و در رکوع و سجده خود بگوید: «سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا الله و الله أکبر». سپس بین هر دو رکعت تشهد و سلام دهد.

پس از پایان نماز، هزار مرتبه بگوید: «أستغفر الله و أتوب إلیه»، و سپس به سجده رود و در سجده بگوید: «یا حی یا قیوم یا ذا الجلال والإکرام یا رحمان الدنیا والآخرة ورحیمهما یا أکرم الأکرمین یا أرحم الراحمین یا إله الأولین والآخرین اغفر لی ذنوبی و تقبل صومی و صلاتی و قیامی».

رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: قسم به کسی که مرا به حق پیامبری برانگیخت، او سر از سجده برنمی دارد مگر این که خداوند او را می بخشد، ماه رمضانش را می پذیرد و از گناهانش درمی گذرد، حتی اگر هفتاد گناه مرتکب شده باشد که هر گناه از گناهان تمام بندگان بزرگ تر باشد.

و در این عمل ثواب بسیار بزرگی نهفته است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۴۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۱۴۸- ٤- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْهَمْدَانِيِّ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ سَخْتَوَيْهِ بْنِ شَبِيبٍ الْبَاهِلِيِّ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ

١- -الاقبال- ٢٧٢.-

٢- -ثواب الأعمال- ١٠٠- ١.-

٣- -فی هامش الأصل- سهل بن هارون، و فی المصدر- أبو سهل هارون بن محمّد زنجلة.-

٤- -ثواب الأعمال- ١٠١- ٢.-

سُلَيْمَانَ التَّمِيمِيِّ عَنْ (أَبِی عُثْمَانَ الْهِنْدِیِّ) (١) عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِیِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَا مِنْ عَبْدٍ يُصَلِّی لَيْلَةَ الْعِيدِ سِتَّ رَكَعَاتٍ إِلَّا شُفِّعَ فِی أَهْلِ بَيْتِهِ كُلِّهِمْ وَ إِنْ كَانُوا قَدْ وَجَبَتْ لَهُمُ النَّارُ.

إِلَی أَنْ قَالَ: قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ (٢)- يَقْرَأُ فِی كُلِّ رَكْعَةٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ.

****

ترجمه:

از سلمان فارسی نقل شده که گفت: رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: هیچ بنده ای نیست که در شب عید شش رکعت نماز بخواند، مگر این که شفاعت تمام اهل بیت او پذیرفته می شود، حتی اگر بر آنان آتش دوزخ واجب شده باشد.

تا آنجا که محمد بن حسن گفت: در هر رکعت پنج مرتبه سوره «قل هو الله احد» قرائت شود.

[رقم الحديث الكلی: ١٠١٤٩ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠١٤٩- ٥- (٣) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی كِتَابِ الْإِقْبَالِ قَالَ رُوِیَ أَنَّ مَنْ صَلَّی لَيْلَةَ الْفِطْرِ أَرْبَعَ عَشْرَةَ رَكْعَةً يَقْرَأُ فِی كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ وَ آيَةَ الْكُرْسِیِّ- وَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- أَعْطَاهُ اللَّهُ بِكُلِّ رَكْعَةٍ عِبَادَةَ أَرْبَعِينَ سَنَةً وَ عِبَادَةَ كُلِّ مَنْ صَامَ وَ صَلَّی فِی هَذَا الشَّهْرِ قَالَ وَ ذَكَرَ فَضْلًا عَظِيماً.

****

ترجمه:

علی بن موسی بن طاووس در کتاب «الإقبال» نقل کرده است که روایت شده: کسی که شب عید فطر چهارده رکعت نماز بخواند و در هر رکعت سوره حمد، آیه الکرسی و سه مرتبه سوره «قل هو الله احد» را قرائت کند، خداوند به ازای هر رکعت، عبادت چهل سال و عبادت هر کسی که در این ماه روزه گرفته و نماز خوانده است را به او عطا می کند. همچنین فضیلت عظیمی در این عمل ذکر شده است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٥٠ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠١٥٠- ٦- (٤) وَ عَنْ أَبِی مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَى بِإِسْنَادِهِ عَنْ غِيَاثِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ ع قَالَ: كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع يُحْيِی لَيْلَةَ عِيدِ الْفِطْرِ بِالصَّلَاةِ حَتَّى يُصْبِحَ وَ يَبِيتُ لَيْلَةَ الْفِطْرِ فِی الْمَسْجِدِ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از غیاث بن ابراهیم از جعفر بن محمد از پدرش روایت شده که فرمودند: علی بن حسین علیه السلام شب عید فطر را با نماز احیا می کرد تا صبح شود و شب عید فطر را در مسجد سپری می کرد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٥١ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٠١٥١- ٧- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِيدُ فِی مَسَارِّ الشِّيعَةِ قَالَ: يُسْتَحَبُّ أَنْ يُصَلَّى فِی لَيْلَةِ الْفِطْرِ رَكْعَتَانِ يُقْرَأُ فِی الْأُولَى فَاتِحَةُ الْكِتَابِ مَرَّةً وَ سُورَةُ الْإِخْلَاصِ أَلْفَ مَرَّةٍ وَ فِی الثَّانِيَةِ الْحَمْدُ مَرَّةً وَ سُورَةُ

الْإِخْلَاصِ مَرَّةً وَاحِدَةً فَإِنَّ الرِّوَايَةَ جَاءَتْ أَنَّ مَنْ صَلَّى هَاتَيْنِ الرَّكْعَتَيْنِ لَيْلَةَ الْفِطْرِ- لَمْ يَنْفَتِلْ وَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ تَعَالَى ذَنْبٌ إِلَّا غَفَرَ لَهُ.

****

ترجمه:

مرحوم محمد بن محمد مفید در کتاب «مسارّ الشیعة» گفته است: مستحب است که در شب عید فطر دو رکعت نماز خوانده شود. در رکعت اول، سوره حمد یک مرتبه و سوره «قل هو الله احد» هزار مرتبه قرائت گردد. در رکعت دوم، سوره حمد یک مرتبه و سوره «قل هو الله احد» یک مرتبه خوانده شود.

در روایت آمده است: هر کس این دو رکعت نماز را در شب عید فطر به جا آورد، از نماز فارغ نمی شود مگر این که هیچ گناهی بین او و خداوند تعالی باقی نمی ماند، جز این که خداوند آن را می بخشد.

ص: ۸۷

۱- -فی المصدر- أبی عثمان النهدی.-

۲- -فی المصدر- الحسین.-

۳- -الاقبال- ۲۷٤.-

٤- -الاقبال ۲۷٤.-

٥- -مسار الشیعة- ٤۸.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۵۲ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۱۵۲- ۸- (۱) قَالَ: وَ تَطَابَقَتِ الآثَارُ عَنِ الْأَئِمَّةِ الْأَطْهَارِ ع- بِالْحَثِّ عَلَى الْقِيَامِ فِی هَذِهِ اللَّیْلَةِ وَ الِانْتِصَابِ لِلْمَسْأَلَةِ وَ الِاسْتِغْفَارِ وَ الدُّعَاءِ وَ السُّؤَالِ.

****

ترجمه:

گفته شد: روایات نقل شده از ائمه اطهار علیهم السلام همگی بر انجام قیام در این شب، اختصاص وقت برای درخواست از خداوند، استغفار، دعا و بیان نیازها تأکید دارند.

۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ ص وَ کَیْفِیَّتِهَا

اشارة

(۲) ۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ ص وَ کَیْفِیَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز حضرت رسول خدا صلی الله علیه وآله وکیفیت آن

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۱۵۳- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمِصْبَاحِ قَالَ: صَلَاةُ النَّبِیِّ ص هُمَا رَکْعَتَانِ تَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ أَنْتَ قَائِمٌ وَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً فِی الرُّکُوعِ وَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً إِذَا اسْتَوَیْتَ قَائِماً وَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً إِذَا سَجَدْتَ وَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً إِذَا رَفَعْتَ رَأْسَکَ وَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً فِی السَّجْدَةِ الثَّانِیَةِ وَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً إِذَا رَفَعْتَ رَأْسَکَ مِنَ السَّجْدَةِ الثَّانِیَةِ ثُمَّ تَقُومُ فَتُصَلِّی أَیْضاً

رَكْعَةً أُخْرَى كَمَا صَلَّيْتَ الرَّكْعَةَ الْأُولَى فَإِذَا سَلَّمْتَ عَقَّبْتَ بِمَا أَرَدْتَ وَ انْصَرَفْتَ وَ لَيْسَ بَيْنَكَ وَ بَيْنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ ذَنْبٌ إِلَّا غَفَرَهُ لَكَ.

****

ترجمه:

مرحوم محمد بن حسن در کتاب «مصباح» گفته است: نماز پیامبر صلی الله علیه وآله دو رکعت است. در هر رکعت، سوره حمد یک مرتبه و سوره «إنا أنزلناه» پانزده مرتبه خوانده می شود؛ پانزده مرتبه در حال قیام، پانزده مرتبه در رکوع، پانزده مرتبه پس از ایستادن، پانزده مرتبه در سجده، پانزده مرتبه پس از بلند کردن سر از سجده، پانزده مرتبه در سجده دوم، و پانزده مرتبه پس از بلند کردن سر از سجده دوم.

سپس رکعت دوم نیز همانند رکعت اول به جا آورده می شود. وقتی نماز به پایان می رسد، هر دعا و نیازی که بخواهید، می توانید مطرح کنید و از نماز فارغ شوید. هیچ گناهی بین شما و خداوند عز و جل باقی نمی ماند، جز این که خداوند آن را می بخشد.

ص: ۸۸

۱- -مسار الشیعة- ٤٩.-

۲- -الباب ۲ فیه حدیث واحد.-

۳- -مصباح المتهجد- ۲۵۵.-

۳- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ يَوْمِ الْغَدِيرِ وَ كَيْفِيَّتِهَا وَ اسْتِحْبَابِ صَوْمِهِ وَ تَعْظِيمِهِ وَ الْغُسْلِ فِيهِ وَ اتِّخَاذِهِ عِيداً وَ تَذَكُّرِ الْعَهْدِ الْمَأْخُوذِ فِيهِ وَ الْإِكْثَارِ فِيهِ مِنَ الْعِبَادَةِ وَ الصَّدَقَةِ وَ قَضَاءِ

اشارة

(۱) ۳ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ يَوْمِ الْغَدِيرِ وَ كَيْفِيَّتِهَا وَ اسْتِحْبَابِ صَوْمِهِ وَ تَعْظِيمِهِ وَ الْغُسْلِ فِيهِ وَ اتِّخَاذِهِ عِيداً وَ تَذَكُّرِ الْعَهْدِ الْمَأْخُوذِ فِيهِ وَ الْإِكْثَارِ فِيهِ مِنَ الْعِبَادَةِ وَ الصَّدَقَةِ وَ قَضَاءِ صَلَاتِهِ إِنْ فَاتَتْ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز روز غدیر و چگونگی انجام آن، مستحب بودن روزه گرفتن در این روز، تعظیم و بزرگداشت آن، انجام غسل در این روز، اتخاذ آن به عنوان عید، یادآوری عهدی که در این روز گرفته شده است، افزایش عبادت و صدقه در این روز، و قضا کردن نماز این روز در صورت از دست رفتن آن.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۵٤ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۱۵٤- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَسَنِ الْحَسَنِيِّ (۳) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى الْهَمْدَانِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَسَّانَ الْوَاسِطِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ الْعَبْدِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقَ ع يَقُولُ صِيَامُ يَوْمِ غَدِيرِ خُمٍّ يَعْدِلُ صِيَامَ عُمُرِ الدُّنْيَا إِلَى أَنْ قَالَ وَ هُوَ عِيدُ اللَّهِ الْأَكْبَرُ وَ مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيّاً إِلَّا وَ تَعَيَّدَ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَ عَرَفَ حُرْمَتَهُ وَ اسْمُهُ فِي السَّمَاءِ يَوْمُ الْعَهْدِ الْمَعْهُودِ وَ فِي الْأَرْضِ يَوْمُ الْمِيثَاقِ الْمَأْخُوذِ وَ الْجَمْعِ الْمَشْهُودِ وَ مَنْ صَلَّى فِيهِ رَكْعَتَيْنِ يَغْتَسِلُ عِنْدَ زَوَالِ الشَّمْسِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَزُولَ مِقْدَارَ نِصْفِ سَاعَةٍ يَسْأَلُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ سُورَةَ الْحَمْدِ مَرَّةً وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ آيَةَ الْكُرْسِيِّ- وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ- عَدَلَتْ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِائَةَ أَلْفِ حَجَّةٍ وَ مِائَةَ أَلْفِ عُمْرَةٍ وَ مَا سَأَلَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ حَاجَةً مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَ حَوَائِجِ الآخِرَةِ إِلَّا قُضِيَتْ كَائِناً مَا كَانَتِ الْحَاجَةُ وَ إِنْ فَاتَتْكَ الرَّكْعَتَانِ وَ الدُّعَاءُ قَضَيْتَهَا بَعْدَ ذَلِكَ وَ مَنْ فَطَّرَ فِيهِ مُؤْمِناً كَانَ كَمَنْ أَطْعَمَ فِئَاماً وَ فِئَاماً وَ فِئَاماً فَلَمْ يَزَلْ يَعُدُّ إِلَى أَنْ عَقَدَ بِيَدِهِ عَشْراً ثُمَّ قَالَ وَ تَدْرِي كَمِ الْفِئَامُ قُلْتُ لَا قَالَ

مِائَةُ أَلْفِ كُلُّ فِئَامٍ وَ كَانَ لَهُ ثَوَابُ مَنْ أَطْعَمَ بِعَدَدِهَا مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ فِی حَرَمِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ سَقَاهُمْ فِی يَوْمٍ ذِی مَسْغَبَةٍ وَ الدِّرْهَمُ فِيهِ بِأَلْفِ أَلْفِ دِرْهَمٍ قَالَ لَعَلَّکَ تَرَی أَنَّ اللَّهَ عَزَّ

۱- -الباب ۳ فيه حديثان.-

۲- -التهذيب ۳- ۱۴۳- ۳۱۷، أورد قطعة منه فی الحديث ۱ من الباب ۲۸ من أبواب الأغسال المسنونة. و أورد قطعة منه فی الحديث ٤ من الباب ١٤ من أبواب الصوم المندوب.-

۳- -فی المصدر: الحسينی.-

وَ جَلَّ خَلَقَ يَوْماً أَعْظَمَ حُرْمَةً مِنْهُ لَا وَ اللَّهِ لَا وَ اللَّهِ لَا وَ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ وَ لْيَکُنْ مِنْ قَوْلِکُمْ إِذَا الْتَقَيْتُمْ أَنْ تَقُولُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَکْرَمَنَا بِهَذَا الْيَوْمِ وَ جَعَلَنَا مِنَ الْمُوفِينَ بِعَهْدِهِ إِلَيْنَا وَ مِيثَاقِنَا الَّذِی وَاثَقَنَا بِهِ مِنْ وَلَايَةِ وُلَاةِ أَمْرِهِ وَ الْقُوَّامِ بِقِسْطِهِ وَ لَمْ يَجْعَلْنَا مِنَ الْجَاحِدِينَ وَ الْمُکَذِّبِينَ بِيَوْمِ الدِّينِ- ثُمَّ قَالَ وَ لْيَکُنْ مِنْ دُعَائِکَ فِی دُبُرِ هَاتَيْنِ الرَّکْعَتَيْنِ أَنْ تَقُولَ وَ ذَکَرَ دُعَاءً طَوِيلًا.

****

ترجمه:

از علی بن حسين عبدی نقل شده که گفت: شنيدم امام صادق عليه السلام فرمودند: روزه روز غدير خم برابر با روزه گرفتن عمر دنيا است. و ادامه دادند: اين روز، عيد بزرگ خداوند است و هيچ پيامبری مبعوث نشد مگر اين که اين روز را عيد گرفت و به حرمت آن آگاه شد. نام اين روز در آسمان «روز عهد معهود» و در زمين «روز ميثاق مأخوذ» و «روز جمع مشهود» است.

هر کس در اين روز دو رکعت نماز بخواند، به اين صورت که قبل از زوال خورشيد، مقدار نيم ساعت پيش از آن غسل کند، سپس نماز را با اين نيت بخواند و در هر رکعت سوره حمد يک بار، سوره «قل

هو الله احد» ده بار، آیه الکرسی ده بار و سوره «إنا أنزلناه» ده بار قرائت کند، این عمل معادل صد هزار حج و صد هزار عمره در نزد خداوند عز و جل است.

هر حاجتی که از خداوند، از نیازهای دنیا و آخرت، بخواهد برآورده خواهد شد، هر چه که باشد. و اگر این دو رکعت و دعا از دست برود، می توان آن را قضا کرد.

هر کس در این روز یک مؤمن را اطعام کند، مانند کسی است که گروه های زیادی را اطعام کرده است. و امام تعداد این گروه ها را تا ده بار با دستان خود نشان دادند. سپس فرمودند: آیا می دانی هر گروه چند نفر است؟ پاسخ دادم: نه. فرمودند: هر گروه شامل صد هزار نفر است. و ثواب آن برابر با کسی است که به تعداد این افراد از پیامبران، صدیقین و شهدا در حرم خداوند عز و جل طعام داده و در روز سختی به آنان آب رسانده باشد.

در این روز، یک درهم معادل هزار هزار درهم است. سپس امام فرمودند: آیا گمان می کنی خداوند عز و جل روزی را با حرمت بیشتر از این روز خلق کرده است؟ به خدا قسم که نه، به خدا قسم که نه، به خدا قسم که نه.

سپس فرمودند: هنگامی که یکدیگر را ملاقات می کنید، بگویید: «الحمد لله الذی أکرمنا بهذا الیوم و جعلنا من الموفین بعهدِه إلینا و میثاقنا الذی واثقنا به من ولایة ولاة أمره و القوام بقسطه و لم یجعلنا من الجاحدین و المکذبین بیوم الدین.»

و در پایان این دو رکعت نماز، این دعا را بخوانید. (دعا طولانی ذکر شده است).

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۵۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۱۵۵- ۲- (۱) وَ فِی الْمِصْبَاحِ عَنْ دَاوُدَ بْنِ کَثِیرٍ عَنْ أَبِی هَارُونَ الْعَبْدِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: فِی حَدِیثِ یَوْمِ الْغَدِیرِ- وَ مَنْ صَلَّی فِیهِ رَکْعَتَیْنِ أَیَّ وَقْتٍ شَاءَ وَ أَفْضَلُهُ قُرْبُ الزَّوَالِ وَ هِیَ السَّاعَةُ الَّتِی أُقِیمَ فِیهَا أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ ع بِغَدِیرِ خُمٍّ عَلَماً لِلنَّاسِ وَ ذَلِکَ أَنَّهُمْ کَانُوا قَرُبُوا مِنَ الْمَنْزِلِ فِی ذَلِکَ الْوَقْتِ

فَمَنْ صَلَّی فِی ذَلِکَ الْوَقْتِ رَکْعَتَیْنِ ثُمَّ یَسْجُدُ وَ یَقُولُ شُکْراً لِلَّهِ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ یُعَقِّبُ الصَّلَاةَ بِالدُّعَاءِ الَّذِی جَاءَ بِهِ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی صَلَاةِ یَوْمِ الْمُبَاهَلَةِ (۲) وَ فِی الصَّوْمِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ (۳).

****

ترجمه:

از ابی هارون عبدی از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمودند: در حدیث روز غدیر، هر کس در این روز دو رکعت نماز بخواند، در هر زمانی که بخواهد و بهترین زمان آن نزدیک به زوال است؛ همان ساعتی که امیرالمؤمنین علیه السلام در غدیر خم به عنوان علم برای مردم منصوب شدند، چرا که در آن زمان به منزل نزدیک بودند.

هر کس در این وقت دو رکعت نماز بخواند، سپس به سجده رود و صد مرتبه بگوید «شکراً لله» و پس از نماز دعای ذکرشده را بخواند، فضیلتی عظیم را کسب خواهد کرد.

٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ یَوْمِ عَاشُورَاءَ وَ کَیْفِیَّتِهَا

اشارة

(٤) ٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ یَوْمِ عَاشُورَاءَ وَ کَیْفِیَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز روز عاشورا وکیفیت آن

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٥٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠١٥٦- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمِصْبَاحِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: أَفْضَلُ مَا یُؤْتَی بِهِ فِی هَذَا الْیَوْمِ یَعْنِی یَوْمَ عَاشُورَاءَ- أَنْ تَعْمِدَ إِلَی ثِیَابٍ طَاهِرَةٍ فَتَلْبَسَهَا وَ تَتَسَلَّبَ قُلْتُ وَ مَا التَّسَلُّبُ قَالَ تُحَلِّلُ أَزْرَارَکَ وَ تَکْشِفُ عَنْ ذِرَاعَیْکَ کَهَیْئَةِ أَصْحَابِ الْمَصَائِبِ ثُمَّ تَخْرُجُ إِلَی أَرْضٍ مُقْفِرَةٍ أَوْ مَکَانٍ لَا یَرَاکَ بِهِ أَحَدٌ أَوْ تَعْمِدُ إِلَی

ص: ٩٠

١- -مصباح المتهجد- ٦٨٠، أورد صدره فی الحدیث ١٠ من الباب ١٤ من أبواب الصوم المندوب.-

٢- -یأتی فی الحدیث ١ من الباب ٤٧ من أبواب بقیة الصلوات المندوبة.-

٣- -یأتی فی الباب ١٤ من أبواب الصوم المندوب.-

٤- -الباب ٤ فیه حدیث واحد.-

٥- -مصباح المتهجد- ٧٢٥، أورد قطعة منه فی الحدیث ٧ من الباب ٢٠ من أبواب الصوم المندوب.-

مَنْزِلٍ لَکَ خَالٍ أَوْ فِی خَلْوَةٍ مُنْذُ حِینَ یَرْتَفِعُ النَّهَارُ فَتُصَلِّی أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ تُحْسِنُ رُکُوعَهَا وَ سُجُودَهَا وَ خُشُوعَهَا وَ تُسَلِّمُ بَیْنَ کُلِّ رَکْعَتَیْنِ تَقْرَأُ فِی الْأُولَی الْحَمْدَ وَ قُلْ یَا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ- وَ فِی الثَّانِیَةِ الْحَمْدَ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- ثُمَّ تُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ أُخْرَاوَیْنِ تَقْرَأُ فِی الْأُولَی الْحَمْدَ وَ سُورَةَ الْأَحْزَابِ- وَ فِی الثَّانِیَةِ الْحَمْدَ وَ إِذَا جَاءَکَ الْمُنَافِقُونَ- أَوْ مَا تَیَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ- ثُمَّ تُسَلِّمَ وَ تُحَوِّلُ وَجْهَکَ نَحْوَ قَبْرِ الْحُسَیْنِ ع وَ مَضْجَعِهِ فَتُمَثِّلُ لِنَفْسِکَ مَصْرَعَهُ وَ مَنْ کَانَ مَعَهُ مِنْ أَهْلِهِ وَ وُلْدِهِ وَ تُسَلِّمُ عَلَیْهِ وَ تَلْعَنُ قَاتِلِیهِ وَ تَبْرَأُ مِنْ أَفْعَالِهِمْ یَرْفَعُ اللَّهُ لَکَ بِذَلِکَ فِی الْجَنَّةِ مِنَ الدَّرَجَاتِ وَ یَحُطُّ عَنْکَ مِنَ السَّیِّئَاتِ ثُمَّ ذَکَرَ دُعَاءً یُدْعَی بِهِ بَعْدَ ذَلِکَ ثُمَّ قَالَ فَإِنَّ ذَلِکَ أَفْضَلُ یَا ابْنَ سِنَانٍ مِنْ کَذَا وَ کَذَا حَجَّةً وَ کَذَا وَ کَذَا عُمْرَةً تَتَطَوَّعُهَا وَ تُنْفِقُ

فِيهَا مَالَکَ وَ تَنْصِبُ فِيهَا بَدَنَکَ وَ تُفَارِقُ فِيهَا أَهْلَکَ وَ وُلْدَکَ وَ اعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يُعْطِی مَنْ صَلَّی هَذِهِ الصَّلَاةَ فِی هَذَا الْيَوْمِ وَ دَعَا بِهَذَا الدُّعَاءِ مُخْلِصاً وَ عَمِلَ هَذَا الْعَمَلَ مُوقِناً مُصَدِّقاً عَشْرَ خِصَالٍ مِنْهَا أَنْ يَقِيَهُ اللَّهُ مِيتَةَ السَّوْءِ وَ يُؤْمِنَهُ مِنَ الْمَکَارِهِ وَ الْفَقْرِ وَ لَا يُظْهِرَ عَلَيْهِ عَدُوّاً إِلَی أَنْ يَمُوتَ وَ يُوَقِّيَهُ اللَّهُ مِنَ الْجُنُونِ وَ الْجُذَامِ وَ الْبَرَصِ فِی نَفْسِهِ وَ وُلْدِهِ إِلَی أَرْبَعَةِ أَعْقَابٍ لَهُ وَ لَا يَجْعَلُ لِلشَّيْطَانِ وَ لَا لِأَوْلِيَائِهِ عَلَيْهِ وَ لَا عَلَی نَسْلِهِ إِلَی أَرْبَعَةِ أَعْقَابٍ سَبِيلًا.

أَقُولُ: هَذِهِ الصَّلَاةُ يَحْتَمِلُ کَوْنُهَا صَلَاةَ الزِّيَارَةِ لَکِنْ لَمْ يَذْکُرْ هُنَا زِيَارَةً لَهُ ع غَيْرَ قَوْلِهِ وَ تُسَلِّمُ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن سنان از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: بهترین چیزی که می توان در این روز، یعنی روز عاشورا، انجام داد این است که لباس های پاکیزه بپوشی و به حالت عزا درآیی. گفتم: تسلب (به حالت عزا در آمدن) چیست؟ فرمودند: دکمه هایت را باز کنی و آستین هایت را بالا بزنی، مانند حالت افراد مصیبت دیده. سپس به مکانی خلوت یا منزلی خالی برو که کسی تو را نبیند، یا به زمینی بی آب و علف برو، از زمانی که خورشید بالا آمده است.

چهار رکعت نماز بخوان که رکوع، سجود، و خشوع آن را نیکو به جا آوری و بین هر دو رکعت سلام دهی. در رکعت اول، سوره حمد و «قل یا أیها الکافرون»، و در رکعت دوم، سوره حمد و «قل هو الله احد» را بخوان. سپس دو رکعت دیگر بخوان که در رکعت اول، سوره حمد و سوره احزاب، و در رکعت دوم، سوره حمد و «إذا جاءک المنافقون» یا هر آیه ای از قرآن که ممکن است، بخوان. پس از اتمام نماز، به سمت قبر و مزار امام حسین علیه السلام توجه کن و قتلگاه ایشان و یارانشان را در نظر آور، بر ایشان سلام فرست، قاتلانشان را لعنت کن و از اعمال آن ها بیزاری جوی.

با این عمل، خداوند درجاتی بزرگ در بهشت برای تو برمی افرازد و گناهانت را می آمرزد. سپس امام دعایی را ذکر کردند که پس از این نماز خوانده می شود.

سپس فرمودند: این عمل، ای پسر سنان، از بسیاری از حج ها و عمره ها که با صرف مال، مشقت بدنی، و دوری از خانواده انجام می دهی، برتر است. و بدان که کسی که این نماز را در این روز بخواند، این دعا را با اخلاص بخواند، و این عمل را با یقین و تصدیق انجام دهد، ده پاداش از جمله در امان ماندن از مرگ بد، امنیت از سختی ها و فقر، در امان ماندن از جنون، جذام و برص برای خودش و نسلش تا چهار نسل، و نداشتن راه نفوذ شیطان یا پیروانش بر خود و نسلش تا چهار نسل، خواهد داشت.

گفته شده است که این نماز ممکن است نماز زیارت باشد، اما در اینجا زیارتی جز سلام ذکر نشده است.

۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ وَ كَيْفِيَّتِهَا وَ جُمْلَةٍ مِنْ صَلَوَاتِ رَجَبٍ

اشارة

(۱) ۵ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ وَ كَيْفِيَّتِهَا وَ جُمْلَةٍ مِنْ صَلَوَاتِ رَجَبٍ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نمازهر شب از ماه رجب و کیفیت آن و مقداری از نماز های ماه رجب

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۵۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۱۵۷- ۱- (۲) إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ الْكَفْعَمِيُّ فِي الْمِصْبَاحِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ

١- -الباب ٥ فيه ١٥ حديث.-

٢- -مصباح الكفعمى- ٥٢٤.-

مِصْبَاحِ الزَّائِرِ لِابْنِ طَاوُسٍ عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ص أَنَّهُ مَنْ صَلَّى فِي لَيْلَةِ الْأُولَى مِنْ رَجَبٍ- ثَلَاثِينَ رَكْعَةً بِالْحَمْدِ وَ الْجَحْدِ ثَلَاثاً وَ التَّوْحِيدِ ثَلَاثاً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ وَ بَرَأَ مِنَ النِّفَاقِ وَ كُتِبَ مِنَ الْمُصَلِّينَ إِلَى السَّنَةِ الْمُقْبِلَةِ وَ فِي الثَّانِيَةِ عَشْراً بِالْحَمْدِ وَ الْجَحْدِ وَ ثَوَابُهُ كَمَا مَرَّ وَ فِي الثَّالِثَةِ عَشْراً بِالْحَمْدِ مَرَّةً وَ النَّصْرِ خَمْساً بَنَى اللَّهُ لَهُ قَصْراً فِي الْجَنَّةِ الْحَدِيثَ وَ فِي الرَّابِعَةِ مِائَةَ رَكْعَةٍ فِي الْأُولَى بِالْحَمْدِ وَ الْفَلَقِ- وَ فِي الثَّانِيَةِ بِالْحَمْدِ وَ النَّاسِ كُلَّهَا نَزَلَ مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ مَلَائِكَةٌ يَكْتُبُونَ ثَوَابَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ الْخَبَرَ وَ فِي الْخَامِسَةِ سِتّاً بِالْحَمْدِ وَ التَّوْحِيدِ- خَمْساً وَ عِشْرِينَ مَرَّةً أُعْطِيَ ثَوَابَ أَرْبَعِينَ نَبِيّاً الْخَبَرَ وَ فِي السَّادِسَةِ رَكْعَتَيْنِ بِالْحَمْدِ وَ آيَةِ الْكُرْسِيِّ سَبْعاً نُودِيَ أَنْتَ وَلِيُّ اللَّهِ حَقّاً حَقّاً الْخَبَرَ وَ فِي السَّابِعَةِ أَرْبَعاً بِالْحَمْدِ وَ التَّوْحِيدِ- وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ ثَلَاثاً فَإِذَا سَلَّمَ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ ص عَشْراً فَسَلَّمَ وَ قَرَأَ الْبَاقِيَاتِ الصَّالِحَاتِ عَشْراً أَظَلَّهُ اللَّهُ فِي ظِلِّ عَرْشِهِ وَ أَعْطَاهُ ثَوَابَ مَنْ صَامَ رَمَضَانَ الْخَبَرَ وَ فِي الثَّامِنَةِ عِشْرِينَ بِالْحَمْدِ وَ الْقَلَاقِلِ ثَلَاثاً ثَلَاثاً أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ الشَّاكِرِينَ وَ الصَّابِرِينَ وَ فِي التَّاسِعَةِ رَكْعَتَيْنِ بِالْحَمْدِ وَ أَلْهَيكُمْ خَمْساً لَمْ يَقُمْ حَتَّى يُغْفَرَ لَهُ الْخَبَرَ وَ فِي الْعَاشِرَةِ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ بَعْدَ الْمَغْرِبِ بِالْحَمْدِ وَ التَّوْحِيدِ ثَلَاثاً رُفِعَ لَهُ قَصْرٌ فِي الْجَنَّةِ الْخَبَرَ وَ فِي الْحَادِيَةَ عَشْرَةَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ بِالْحَمْدِ- وَ آيَةِ الْكُرْسِيِّ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ كَانَ كَمَنْ قَرَأَ كُلَّ كِتَابٍ أَنْزَلَهُ اللَّهُ وَ نُودِيَ اسْتَأْنِفِ الْعَمَلَ فَقَدْ غُفِرَ لَكَ

وَ فِي الثَّانِيَةَ عَشْرَةَ رَكْعَتَيْنِ بِالْحَمْدِ- وَ آمَنَ الرَّسُولُ (١) السُّورَةَ عَشْراً أُعْطِيَ ثَوَابَ الآمِرِينَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّاهِينَ عَنِ الْمُنْكَرِ الْخَبَرَ وَ فِي الثَّالِثَةَ عَشْرَةَ عَشْراً يَقْرَأُ فِي أَوَائِلِهَا بِالْحَمْدِ وَ الْعَادِيَاتِ- وَ فِي آخِرِ كُلِّ رَكْعَةٍ مِنْهَا بِالْحَمْدِ وَ التَّكَاثُرِ- غُفِرَ لَهُ وَ إِنْ كَانَ عَاقّاً الْخَبَرَ وَ فِي الرَّابِعَةَ عَشْرَةَ ثَلَاثِينَ بِالْحَمْدِ وَ

التَّوْحِيدِ- وَ قَوْلِهِ إِنَّما أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ (۲)- السُّورَةَ غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ الْخَبَرَ وَ فِی الْخَامِسَةَ عَشْرَةَ وَ السَّادِسَةَ عَشْرَةَ وَ السَّابِعَةَ عَشْرَةَ ثَلَاثِينَ بِالْحَمْدِ وَ التَّوْحِيدِ إِحْدَى عَشْرَةَ أُعْطِیَ ثَوَابَ سَبْعِينَ شَهِيداً الْخَبَرَ وَ فِی الثَّامِنَةَ عَشْرَةَ رَكْعَتَيْنِ بِالْحَمْدِ مَرَّةً وَ التَّوْحِيدِ مَرَّةً وَ الْفَلَقِ عَشْراً وَ النَّاسِ عَشْراً غُفِرَتْ ذُنُوبُهُ وَ فِی التَّاسِعَةَ عَشْرَةَ أَرْبَعاً بِالْحَمْدِ- وَ آيَةِ الْكُرْسِیِّ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ كَذَلِكَ التَّوْحِيدُ أُعْطِیَ كَثَوَابِ مُوسَى ع- وَ فِی الْعِشْرِينَ رَكْعَتَيْنِ بِالْحَمْدِ وَ الْقَدْرِ خَمْساً أُعْطِیَ ثَوَابَ إِبْرَاهِيمَ وَ مُوسَى وَ عِيسَى- وَ أَمِنَ مِنْ شَرِّ الثَّقَلَيْنِ وَ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ بِالْمَغْفِرَةِ وَ فِی الْحَادِيَةِ وَ الْعِشْرِينَ سِتّاً بِالْحَمْدِ وَ الْكَوْثَرِ عَشْراً وَ التَّوْحِيدِ عَشْراً لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْهِ ذَنْبٌ سَنَةً الْخَبَرَ وَ فِی الثَّانِيَةِ وَ الْعِشْرِينَ ثَمَانِياً بِالْحَمْدِ- وَ الْجَحْدِ سَبْعاً وَ يُسَلِّمُ وَ يُصَلِّی عَلَى النَّبِیِّ (ص) (۳) عَشْراً ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ عَشْراً لَمْ يَخْرُجْ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَرَى مَكَانَهُ فِی الْجَنَّةِ- وَ يَمُوتُ عَلَى الْإِسْلَامِ- وَ يَكُونُ لَهُ ثَوَابُ سَبْعِينَ نَبِيّاً

۱- -البقرة ۲- ۲۸۵.-

۲- -الكهف ۱۸- ۱۱۰.-

۳- -فی المصدر بدل ما بين القوسين- و آله.-

وَ فِی الثَّالِثَةِ وَ الْعِشْرِينَ رَكْعَتَيْنِ بِالْحَمْدِ وَ الضُّحَى خَمْساً أُعْطِیَ بِكُلِّ حَرْفٍ وَ بِكُلِّ كَافِرٍ وَ كَافِرَةٍ دَرَجَةً فِی الْجَنَّةِ الْخَبَرَ وَ فِی الرَّابِعَةِ وَ الْعِشْرِينَ أَرْبَعِينَ بِالْحَمْدِ وَ الْإِخْلَاصِ- كَتَبَ لَهُ اللَّهُ أَلْفاً مِنَ الْحَسَنَاتِ وَ مَحَا عَنْهُ مِنَ السَّيِّئَاتِ وَ رَفَعَ لَهُ مِنَ الدَّرَجَاتِ كَذَلِكَ الْخَبَرَ وَ فِی الْخَامِسَةِ وَ الْعِشْرِينَ عِشْرِينَ بَيْنَ الْعِشَاءَيْنِ بِالْحَمْدِ وَ آمَنَ الرَّسُولُ (۱) السُّورَةَ حَفِظَهُ اللَّهُ فِی نَفْسِهِ الْخَبَرَ وَ فِی السَّادِسَةِ وَ الْعِشْرِينَ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ بِالْحَمْدِ وَ التَّوْحِيدِ أَرْبَعِينَ مَرَّةً صَافَحَتْهُ الْمَلَائِكَةُ الْخَبَرَ وَ فِی السَّابِعَةِ وَ الْعِشْرِينَ وَ الثَّامِنَةِ وَ الْعِشْرِينَ وَ التَّاسِعَةِ وَ الْعِشْرِينَ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ بِالْحَمْدِ وَ الْأَعْلَى عَشْراً وَ الْقَدْرِ عَشْراً وَ يُسَلِّمُ وَ يُصَلِّی عَلَى النَّبِیِّ (ص) (۲) مِائَةً وَ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِائَةً كُتِبَ لَهُ ثَوَابُ عِبَادَةِ الْمَلَائِكَةِ وَ فِی الثَّلَاثِينَ عَشْراً بِالْحَمْدِ وَ التَّوْحِيدِ إِحْدَى عَشْرَةَ أُعْطِیَ فِی جَنَّةِ الْفِرْدَوْسِ سَبْعَةَ مُدُنٍ الْخَبَرَ.

****

ترجمه:

ابراهیم بن علی کفعمی در کتاب «المصباح»، به نقل از کتاب «مصباح الزائر» ابن طاووس، از سلمان فارسی از پیامبر صلی الله علیه وآله روایت کرده است:

هر کس در شب /اول ماه رجب سی رکعت نماز بخواند، در هر رکعت سوره حمد، سوره کافرون (جحد) سه بار و سوره توحید (قل هو الله احد) سه بار قرائت کند، خداوند گناهانش را می آمرزد، او را از نفاق پاک می گرداند و نام او در زمره نمازگزاران تا سال آینده ثبت می شود./

درشب دوم، دوازده رکعت نماز بخواند، که در هر رکعت سوره حمد و جحد قرائت شود. ثواب آن همانند مرحله قبل است.

/درشب سوم، دوازده رکعت نماز بخواند که در هر رکعت، سوره حمد یک بار و سوره نصر پنج بار قرائت کند. خداوند قصری در بهشت برای او بنا می کند.

/در شب چهارم، چهارصد رکعت نماز بخواند. در رکعت اول، سوره حمد و سوره فلق و در رکعت دوم، سوره حمد و سوره ناس قرائت شود. در این حالت، ملائکه ای از آسمان نازل می شوند که ثواب او را تا روز قیامت ثبت کنند.

/در شب پنجم، شش رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد و توحید (قل هو الله احد) پنج بار و بیست وپنج مرتبه تکرار شود. به او ثواب چهل پیامبر عطا می شود./

درشب ششم، دو رکعت نماز با سوره حمد و آیة الکرسی هفت بار خوانده شود. در این هنگام ندا داده می شود: «تو حقاً ولی خدا هستی».

/در شب هفتم، چهار رکعت نماز خوانده شود. در هر رکعت سوره حمد، توحید (قل هو الله احد)، و معوذتین (فلق و ناس) سه بار قرائت شود. پس از اتمام نماز، بر پیامبر صلی الله علیه وآله ده بار درود فرستاده شود، و «الباقیات الصالحات» ده بار قرائت شود. خداوند او را در ظل عرش خود قرار می دهد و ثواب کسانی که ماه رمضان را روزه گرفته اند به او عطا می کند.

/درشب هشتم، بیست و هشت رکعت نماز خوانده شود. در هر رکعت، سوره حمد و قلاقل (سوره های کوچک قرآن) سه بار قرائت شود. خداوند ثواب شاکران و صابران را به او عطا می کند.

/در شب نهم، دو رکعت نماز با سوره حمد و سوره الهیکم پنج بار قرائت شود. او از جای خود بلند نمی شود مگر این که گناهانش بخشیده شود.

/درشب دهم، دوازده رکعت نماز پس از مغرب بخواند. در هر رکعت، سوره حمد و توحید (قل هو الله احد) سه بار قرائت شود. برای او قصری در بهشت ساخته می شود.

/در شب یازدهم، دوازده رکعت نماز با سوره حمد و آیة الکرسی خوانده شود. در این هنگام، برای او ثواب خواندن تمامی کتاب های آسمانی نوشته می شود، و به او ندا داده می شود که: «عمل خود را از سر گیر که گناهانت بخشیده شده است./ در شب دوازدهم: دو رکعت نماز بخواند که در آن سوره حمد و آیه "آمن الرسول..." (بقره: ۲۸۵) را ده بار تکرار کند. ثواب این نماز برابر با پاداش کسانی است که امر به معروف و نهی از منکر می کنند./

درشب سیزدهم: ده رکعت نماز بخواند. در اوایل هر رکعت سوره حمد و "والعادیات" و در پایان هر رکعت سوره حمد و "التکاثر" قرائت شود. گناهانش بخشیده می شود، حتی اگر نافرمانی کرده باشد.

/درشب چهاردهم: سی رکعت نماز بخواند که در آن سوره حمد و توحید (قل هو الله احد) و آیه "إِنَّما أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ" (کهف: ۱۱۰) قرائت شود. گناهان او بخشیده خواهد شد.

در شبهای پانزدهم، شانزدهم و هفدهم: سی رکعت نماز بخواند که در آن سوره حمد و توحید (قل هو الله احد) یازده بار قرائت شود. پاداش او برابر با ثواب هفتاد شهید است./

در شب هجدهم: دو رکعت نماز بخواند که در هر رکعت سوره حمد، توحید، فلق (ده بار) و ناس (ده بار) قرائت شود. تمام گناهان او بخشیده می شود./

در شب نوزدهم: چهار رکعت نماز بخواند. در هر رکعت سوره حمد، آیه الکرسی پانزده بار و توحید نیز پانزده بار قرائت شود. ثواب او برابر با ثواب حضرت موسی علیه السلام است.

/درشب بیستم: دو رکعت نماز بخواند که در آن سوره حمد و قدر پنج بار قرائت شود. پاداش او برابر با ثواب ابراهیم، موسی و عیسی علیهم السلام است. او از شر ثقلین در امان خواهد بود و خداوند با آمرزش به او می نگرد.

/در شب بیست و یکم: شش رکعت نماز بخواند که در آن سوره حمد، کوثر ده بار و توحید نیز ده بار قرائت شود. گناهی بر او نوشته نمی شود تا یک سال./

در شب بیست و دوم: هشت رکعت نماز بخواند که در آن سوره حمد و جحد (کافرون) هفت بار قرائت شود. پس از آن سلام دهد، بر پیامبر صلی الله علیه وآله ده بار درود بفرستد و ده بار از خداوند استغفار کند. او از دنیا نمی رود تا جایگاه خود در بهشت را ببیند و بر اسلام بمیرد. پاداش او برابر با ثواب هفتاد پیامبر است./در شب بیست وسوم: دو رکعت نماز بخواند که در آن سوره حمد و سوره ضحی پنج بار قرائت شود. به ازای هر حرف و به ازای هر کافر و کافره ای، درجه ای در بهشت به او داده می شود.

/در شب بیست وچهارم: چهل رکعت نماز بخواند که در هر رکعت، سوره حمد و سوره اخلاص (قل هو الله احد) قرائت شود. خداوند برای او هزار حسنه می نویسد، هزار سیئه را از او محو می کند و درجات او را بلند می گرداند./در شب بیست وپنجم: بیست رکعت نماز بین نمازهای مغرب و عشاء

بخواند. در هر رکعت، سوره حمد و آیه "آمن الرسول" (بقره: ۲۸۵) را قرائت کند. خداوند او را از لحاظ نفس محفوظ نگه می دارد.

/در شب بیست وششم: دوازده رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد و سوره توحید (قل هو الله احد) چهل بار قرائت شود. فرشتگان با او مصافحه می کنند./در شبهای بیست وهفتم، بیست وهشتم و بیست ونهم: دوازده رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد، سوره اعلی ده بار و سوره قدر ده بار قرائت شود. پس از نماز سلام دهد، صد بار بر پیامبر صلی الله علیه وآله درود بفرستد و صد بار از خداوند استغفار کند. ثواب عبادت فرشتگان به او داده می شود.

/درشب سی ام: دوازده رکعت نماز بخواند که در آن، سوره حمد و سوره توحید (قل هو الله احد) یازده بار قرائت شود. خداوند برای او در بهشت فردوس هفت شهر عطا می کند.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۵۸ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۱۵۸- ۲- (۳) عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ جَعْفَرِ بْنِ طَاوُسٍ فِي كِتَابِ الْإِقْبَالِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ رَوْضَةِ الْعَابِدِينَ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّى الْمَغْرِبَ أَوَّلَ لَيْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ- ثُمَّ يُصَلِّي بَعْدَهَا عِشْرِينَ رَكْعَةً يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّةً وَ يُسَلِّمُ بَيْنَ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ إِلَى أَنْ قَالَ حُفِظَ وَ اللَّهِ فِي نَفْسِهِ وَ مَالِهِ وَ أَهْلِهِ وَ وُلْدِهِ وَ أُجِيرَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَ جَازَ عَلَى الصِّرَاطِ كَالْبَرْقِ الْخَاطِفِ مِنْ غَيْرِ حِسَابٍ.

****

ترجمه:

علی بن موسی بن جعفر بن طاووس در کتاب «الإقبال» به نقل از کتاب «روضة العابدین» از پیامبر صلی الله علیه وآله روایت کرده است: هر کس نماز مغرب را در شب اول ماه رجب بخواند، سپس

بعد از آن بیست رکعت نماز به جا آورد و در هر رکعت سوره فاتحه و یک مرتبه سوره «قل هو الله احد» را قرائت کند و بین هر دو رکعت سلام دهد، تا آنجا که فرمودند

این شخص در نفس، مال، خانواده و فرزندانش محفوظ خواهد بود، از عذاب قبر نجات می یابد و بر پل صراط همانند برق تند و سریع عبور خواهد کرد بدون حساب و کتاب.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۱۵۹- ۳- (٤) وَ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّی فِی أَوَّلِ لَیْلَةٍ

ص: ۹٤

۱- -البقرة ۲- ۲۸۵.-

۲- -فی المصدر بدل ما بین القوسین- و آله.-

۳- -الاقبال ٦۲۹.-

٤- -الاقبال ٦۲۹- ٦۳۰.-

مِنْ رَجَبٍ بَعْدَ الْعِشَاءِ رَکْعَتَیْنِ یَقْرَأُ فِی أَوَّلِ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ- وَ أَ لَمْ نَشْرَحْ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ فِی الرَّکْعَةِ الثَّانِیَةِ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ- وَ أَ لَمْ نَشْرَحْ (۱) وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ الْمُعَوِّذَتَیْنِ- ثُمَّ یَتَشَهَّدُ وَ یُسَلِّمُ ثُمَّ یُهَلِّلُ اللَّهَ ثَلَاثِینَ مَرَّةً وَ یُصَلِّی عَلَی النَّبِیِّ ص ثَلَاثِینَ مَرَّةً فَإِنَّهُ یَغْفِرُ لَهُ مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِهِ وَ یُخْرِجُهُ مِنَ الْخَطَایَا کَیَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

****

ترجمه:

و از پیامبر صلی الله علیه وآله روایت شده که فرمودند: هر کس در شب اول ماه رجب، بعد از نماز عشاء، دو رکعت نماز بخواند. در رکعت اول، سوره فاتحه، یک مرتبه سوره «ألم نشرح» و سه مرتبه سوره «قل هو الله احد» را قرائت کند. در رکعت دوم، سوره فاتحه، یک مرتبه سوره «ألم نشرح»، یک مرتبه سوره «قل هو الله احد» و سوره های معوذتین (فلق و ناس) را بخواند. سپس تشهد بخواند و سلام دهد.

پس از آن، سی مرتبه ذکر «لا اله الا الله» بگوید و سی مرتبه بر پیامبر صلی الله علیه وآله درود بفرستد. خداوند گناهان گذشته او را می آمرزد و او را از خطاها پاک می کند، مانند روزی که از مادر متولد شده است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٦٠ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠١٦٠- ٤- (٢) وَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْحُلْوَانِيِّ فِي كِتَابِ التُّحْفَةِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ صَلَّى فِي رَجَبٍ سِتِّينَ رَكْعَةً فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْهُ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ مِنْهَا فَاتِحَةَ الْكِتَابِ مَرَّةً وَ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّةً إِلَى أَنْ قَالَ فَإِنَّ اللَّهَ يَسْتَجِيبُ دُعَاءَهُ وَ يُعْطِي ثَوَابَ سِتِّينَ حَجَّةً وَ سِتِّينَ عُمْرَةً.

****

ترجمه:

از عبدالرحمن بن محمد الحلوانی در کتاب «التّحفة» نقل شده که رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: هر کس در ماه رجب شصت رکعت نماز بخواند، به این صورت که هر شب دو رکعت نماز به جا آورد، در هر رکعت، سوره فاتحه یک بار، سوره «یا أیها الکافرون» سه بار و سوره «قل هو الله احد» یک بار قرائت کند، خداوند تا آنجا که فرمودند و ثواب شصت حج و شصت عمره را به او عطا می کند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۱۶۱ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۰۱۶۱- ۵- (۳) قَالَ ابْنُ طَاوُسٍ وَ وَجَدْتُ فِی بَعْضِ کُتُبِ عَمَلِ رَجَبٍ عَنْ سَلْمَانَ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّی لَیْلَةً مِنْ لَیَالِی رَجَبٍ عَشْرَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ- وَ قُلْ یَا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ کُلَّ ذَنْبٍ عَمِلَ وَ سَلَفَ لَهُ مِنْ ذُنُوبِهِ وَ کَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِکُلِّ رَکْعَةٍ عِبَادَةَ سِتِّینَ سَنَةً وَ أَعْطَاهُ اللَّهُ بِکُلِّ سُورَةٍ قَصْراً مِنْ لُؤْلُؤَةٍ فِی الْجَنَّةِ الْحَدِیثَ.

وَ فِیهِ ثَوَابٌ عَظِیمٌ.

****

ترجمه:

مرحوم ابن طاووس گفته است: در برخی از کتاب های اعمال ماه رجب یافتم که از سلمان از پیامبر صلی الله علیه وآله نقل شده است: هر کس شبی از شب های ماه رجب ده رکعت نماز بخواند، به این صورت که در هر رکعت، سوره فاتحه، یک مرتبه سوره «یا أیها الکافرون» و سه مرتبه سوره «قل هو الله احد» را قرائت کند، خداوند همه گناهان او را، چه گناهانی که انجام داده و چه گناهانی که گذشته است، می آمرزد.

خداوند برای هر رکعت، عبادت شصت سال را برای او ثبت می کند و به ازای هر سوره، قصری از مروارید در بهشت به او عطا می کند.

و در این عمل ثوابی عظیم نهفته است.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۱۶۲ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۰۱۶۲- ٦- (٤) وَ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: مَنْ قَرَأَ فِی لَیْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَجَبٍ- قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَةَ مَرَّةٍ فِی رَکْعَتَیْنِ فَکَأَنَّمَا صَامَ مِائَةَ سَنَةٍ فِی سَبِیلِ اللَّهِ وَ أَعْطَاهُ اللَّهُ مِائَةَ قَصْرٍ فِی الْجَنَّةِ- کُلُّ قَصْرٍ فِی جِوَارِ النَّبِیِّ (٥) ص.

****

ترجمه:

و از پیامبر صلی الله علیه وآله روایت شده است: هر کس در شبی از ماه رجب، در دو رکعت نماز، سوره «قل هو الله احد» را صد مرتبه بخواند، گویا صد سال در راه خدا روزه گرفته است. و خداوند صد قصر در بهشت به او عطا می کند که هر یک از این قصرها در جوار پیامبر صلی الله علیه وآله قرار دارد.

ص: ۹۵

۱- -فی المصدر زیادة- مرة.-

۲- -الاقبال- ٦۳۰.-

۳- -الاقبال- ٦۳۰.-

٤- -الاقبال- ٦۳۰.-

٥- -فی المصدر- فی جوار نبی من الأنبیاء علیهم السلام.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱٦۳ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۱٦۳- ۷- (۱) وَ عَنْ سَلْمَانَ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: إِذَا کَانَ أَوَّلُ یَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ- تُصَلِّی عَشْرَ رَکَعَاتٍ تَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ غَفَرَ اللَّهُ لَکَ ذُنُوبَکَ کُلَّهَا مِنَ الْیَوْمِ الَّذِی جَرَی عَلَیْکَ الْقَلَمُ إِلَی هَذِهِ اللَّیْلَةِ الْحَدِیثَ.

****

ترجمه:

و از سلمان از پیامبر صلی الله علیه وآله روایت شده است: هنگامی که روز اول ماه رجب باشد، ده رکعت نماز بخوان. در هر رکعت، سوره فاتحه را یک بار و سوره «قل هو الله احد» را سه بار قرائت کن. خداوند تمام گناهان تو را از روزی که قلم بر تو جاری شده است تا این شب می آمرزد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٦٤ - رقم الحديث الباب: ٨]

١٠١٦٤- ٨- (٢) وَ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: تُصَلِّي أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ بِتَسْلِيمَةٍ الْأَوَّلَةَ بِالْحَمْدِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ الثَّانِيَةَ بِالْحَمْدِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ فِي الثَّالِثَةِ الْحَمْدِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ أَلْهَيكُمُ التَّكَاثُرُ مَرَّةً وَ فِي الرَّابِعَةِ الْحَمْدِ مَرَّةً وَ الْإِخْلَاصِ خَمْساً وَ عِشْرِينَ مَرَّةً وَ آيَةِ الْكُرْسِيِّ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

****

ترجمه:

و از پیامبر صلی الله علیه وآله روایت شده است: در روز اول ماه رجب، چهار رکعت نماز بخوانید که یک سلام دارند.

در رکعت اول: سوره حمد یک بار و سوره «قل هو الله احد» ده بار قرائت کنید.

در رکعت دوم: سوره حمد یک بار، سوره «قل هو الله احد» ده بار و سوره «قل یا أیها الکافرون» سه بار بخوانید.

در رکعت سوم: سوره حمد یک بار، سوره «قل هو الله احد» ده بار و سوره «ألهیکم التکاثر» یک بار قرائت کنید.

در رکعت چهارم: سوره حمد یک بار، سوره «قل هو الله احد» بیست و پنج بار و آیه الکرسی سه بار بخوانید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۶۵ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۱۶۵- ۹- (۳) وَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ صَامَ یَوْماً مِنْ رَجَبٍ وَ صَلَّی فِیهِ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی أَوَّلِ رَکْعَةٍ مِائَةَ مَرَّةٍ آیَةَ الْکُرْسِیِّ- وَ یَقْرَأُ فِی الثَّانِیَةِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَتَیْ مَرَّةٍ لَمْ یَمُتْ حَتَّی یَرَی مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ أَوْ یُرَی لَهُ.

****

ترجمه:

از ابن عباس نقل شده که رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: هر کس یک روز از ماه رجب را روزه بگیرد و در آن روز چهار رکعت نماز بخواند، به این صورت که در رکعت اول، ۱۰۰ مرتبه آیه الکرسی را قرائت کند و در رکعت دوم، ۲۰۰ مرتبه سوره «قل هو الله احد» را بخواند، از دنیا نمی رود تا جایگاه خود را در بهشت ببیند یا کسی برای او ببیند .

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۶۶ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۱۶۶- ۱۰- (٤) وَ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّی یَوْمَ الْجُمُعَةِ فِی شَهْرِ رَجَبٍ- مَا بَیْنَ الظُّهْرِ وَ الْعَصْرِ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ آیَةَ الْکُرْسِیِّ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ خَمْسَ مَرَّاتٍ ثُمَّ قَالَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَ أَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ عَشْرَ مَرَّاتٍ کَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِنْ یَوْمِ یُصَلِّیهَا إِلَی یَوْمِ یَمُوتُ کُلَّ یَوْمٍ أَلْفَ حَسَنَةٍ الْحَدِیثَ.

وَ فِيهِ ثَوَابٌ جَزِيلٌ جِدّاً.

****

ترجمه:

و از پیامبر صلی الله علیه وآله روایت شده است: هر کس در روز جمعه ماه رجب، بین ظهر و عصر، چهار رکعت نماز بخواند، به این صورت که در هر رکعت، سوره حمد یک بار، آیه الکرسی هفت بار و سوره «قل هو الله احد» پنج بار قرائت کند.

سپس ده بار بگوید: «استغفر الله الذی لا اله الا هو و اسأله التوبة». خداوند از روزی که این نماز را بخواند تا روزی که بمیرد، هر روز هزار حسنه برای او می نویسد.

و در این عمل، ثواب بسیار عظیمی نهفته است.

ص: ٩٦

١- -الاقبال- ٦٣٧.-

٢- -الاقبال- ٦٣٧.-

٣- -الاقبال- ٦٣٧.-

٤- -الاقبال- ٦٣٧.-

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٦٧ - رقم الحديث الباب: ١١]

١٠١٦٧- ١١- (١) وَ عَنْهُ قَالَ: مَنْ صَلَّى فِي الْيَوْمِ الثَّالِثِ مِنْ رَجَبٍ- أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ بَعْدَ الْفَاتِحَةِ وَ إِلهُكُمْ إِلهٌ واحِدٌ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِيمُ- إِلَى قَوْلِهِ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعاً وَ أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذابِ (٢)- أَعْطَاهُ اللَّهُ مِنَ الْأَجْرِ مَا لَا يَصِفُهُ الْوَاصِفُونَ.

****

ترجمه:

و از پیامبر صلی الله علیه وآله روایت شده که فرمودند: هر کس در روز سوم از ماه رجب، چهار رکعت نماز بخواند و پس از سوره فاتحه، آیات «وَ إِلهُكُمْ إِلهٌ واحِدٌ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِيمُ... أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعاً وَ أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذابِ» (بقره: ١٦٣-١٦٥) را قرائت کند، خداوند به او پاداشی عطا می کند که هیچ توصیف کننده ای قادر به وصف آن نیست.

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٦٨ - رقم الحديث الباب: ١٢]

١٠١٦٨- ١٢- (٣) وَ عَنْهُ ع قَالَ: وَ مَنْ صَلَّى فِي النِّصْفِ مِنْ رَجَبٍ يَوْمَ خَمْسَةَ عَشَرَ عِنْدَ ارْتِفَاعِ النَّهَارِ خَمْسِينَ رَكْعَةً يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّةً وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ مَرَّةً خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

و از امام علیه السلام نقل شده است که فرمودند: هر کس در نیمه ماه رجب، در روز پانزدهم و هنگام بلند شدن روز (هنگام ارتفاع خورشید)، پنجاه رکعت نماز بخواند، به این صورت که در هر رکعت، یک بار سوره فاتحه، یک بار سوره «قل هو الله احد» و یک بار سوره های معوذتین (فلق و ناس) را قرائت کند، از گناهان خود پاک می شود، همانند روزی که از مادر متولد شده است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٦٩ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١٠١٦٩- ١٣- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِي الْمِصْبَاحِ عَنْ دَاوُدَ بْنِ سِرْحَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: تُصَلِّي لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ رَجَبٍ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ وَ سُورَةً فَإِذَا فَرَغْتَ مِنَ الصَّلَاةِ

قَرَأْتَ بَعْدَ ذَلِکَ الْحَمْدَ وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ- وَ سُورَةَ الْإِخْلَاصِ وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ وَ تَقُولُ بَعْدَ ذَلِکَ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ- ثُمَّ تَقُولُ اللَّهُ اللَّهُ رَبِّی لَا أُشْرِکُ بِهِ شَيْئاً مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ- وَ تَقُولُ فِی لَيْلَةِ سَبْعٍ وَ عِشْرِينَ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

از داود بن سرحان از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمودند: در شب نیمه ماه رجب، دوازده رکعت نماز به جا آورید. در هر رکعت، سوره حمد و یک سوره از قرآن قرائت شود. پس از پایان نماز، سوره حمد، معوذتین (فلق و ناس)، سوره اخلاص (قل هو الله احد) و آیه الکرسی را چهار بار بخوانید.

سپس چهار بار بگویید: «سبحان الله، الحمد لله، لا اله الا الله، والله اکبر.» پس از آن، این ذکر را تکرار کنید: «الله الله ربی، لا اُشرِکُ بهِ شیئاً، ما شاء الله، لا قُوّةَ الا باللهِ العلیّ العظیم.»

همچنین در شب بیست وهفتم ماه رجب، همانند این اعمال را انجام دهید.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۱۷۰ - رقم الحديث الباب: ١٤]

۱۰۱۷۰- ١٤- (٥) قَالَ الشَّيْخُ قَالَ ابْنُ أَبِی عُمَيْرٍ وَ فِی رِوَايَةٍ أُخْرَى يَقْرَأُ بَعْدَ الِاثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَكْعَةً الْحَمْدَ- وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ وَ سُورَةَ الْإِخْلَاصِ- وَ سُورَةَ الْجَحْدِ سَبْعاً سَبْعاً وَ يَقُولُ بَعْدَ ذَلِکَ وَ ذَكَرَ الدُّعَاءَ.

****

ترجمه:

مرحوم شیخ نقل کرده است که ابن ابی عمیر در روایتی دیگر گفته است: پس از خواندن دوازده رکعت نماز، سوره حمد، معوذتین (فلق و ناس)، سوره اخلاص (قل هو الله احد)، و سوره جحد (یا أیها الکافرون) هر کدام هفت بار قرائت شود. پس از آن دعا ذکر شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۰۱۷۱- ۱۵- (٦) وَ عَنْ سَلْمَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَا

ص: ۹۷

۱- -الاقبال- ٦٥٠.-

۲- -البقرة ۲- ١٦٣- ١٦٥.-

۳- -الاقبال- ٦٥٨.-

٤- -مصباح المتهجد- ٧٤٢.-

٥- -مصباح المتهجد- ٧٤٢.-

٦- -مصباح المتهجد- ٧٥٢.-

مِنْ مُؤْمِنٍ وَ لَا مُؤْمِنَةٍ يُصَلِّی فِی هَذَا الشَّهْرِ ثَلَاثِینَ رَکْعَةً وَ هُوَ شَهْرُ رَجَبٍ- یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ یَا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ إِلَّا مَحَا اللَّهُ عَنْهُ کُلَّ ذَنْبٍ عَمِلَهُ فِی صِغَرِهِ وَ کِبَرِهِ وَ أَعْطَاهُ اللَّهُ مِنَ الْأَجْرِ کَمَنْ صَامَ ذَلِکَ الشَّهْرَ کُلَّهُ وَ کُتِبَ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْمُصَلِّینَ إِلَی السَّنَةِ الْمُقْبِلَةِ وَ رُفِعَ لَهُ کُلَّ یَوْمٍ ثَوَابُ (۱) شَهِیدٍ مِنْ شُهَدَاءِ بَدْرٍ- وَ کَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِصَوْمِ کُلِّ یَوْمٍ یَصُومُهُ مِنْهُ عِبَادَةَ سَنَةٍ وَ رَفَعَ لَهُ أَلْفَ دَرَجَةٍ فَإِنْ صَامَ الشَّهْرَ کُلَّهُ أَنْجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ وَ أَوْجَبَ لَهُ الْجَنَّةَ إِلَی أَنْ قَالَ قُلْتُ مَتَی أُصَلِّیهَا قَالَ تُصَلِّی فِی أَوَّلِهِ عَشْرَ رَکَعَاتٍ إِلَی أَنْ قَالَ وَ صَلِّ فِی وَسَطِ الشَّهْرِ عَشْرَ رَکَعَاتٍ وَ صَلِّ فِی آخِرِ الشَّهْرِ عَشْرَ رَکَعَاتٍ تَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ یَا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی بَعْضِ صَلَوَاتِ رَجَبٍ إِنْ شَاءَ اللَّهُ (٢) وَ تَقَدَّمَ أَيْضاً مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ فِی نَافِلَةِ شَهْرِ رَمَضَانَ (٣) وَ اعْلَمْ أَنَّ ابْنَ طَاوُسٍ قَدْ رَوَی فِی الْإِقْبَالِ الصَّلَوَاتِ السَّابِقَةَ مِنْ رِوَايَاتِ الْكَفْعَمِیِّ (٤).

****

ترجمه:

و از سلمان نقل شده که رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: هیچ مرد و زن مؤمنی نیست که در این ماه (ماه رجب) سی رکعت نماز بخواند، به این صورت که در هر رکعت، سوره فاتحه یک بار، سوره «قل هو الله احد» سه بار و سوره «قل یا أیها الکافرون» سه بار قرائت کند، مگر این که خداوند تمام گناهان او را، چه در کودکی و چه در بزرگسالی، محو کند.

خداوند به او پاداشی می دهد معادل کسی که تمام این ماه را روزه گرفته است، و او را تا سال آینده در زمره نمازگزاران ثبت می کند. علاوه بر آن، هر روز برای او ثواب یک شهید از شهدای بدر را می نویسد.

خداوند با هر روز روزه ای که او در این ماه می گیرد، عبادت یک سال برای او می نویسد، هزار درجه برای او بلند می کند، و اگر تمام این ماه را روزه بگیرد، او را از آتش نجات داده و بهشت را برای او واجب می کند.

گفته شد: چه زمانی این نماز را بخوانم؟ رسول خدا فرمودند: در آغاز ماه ده رکعت، در وسط ماه ده رکعت، و در پایان ماه ده رکعت بخوانید. در هر رکعت، سوره حمد یک بار، سوره «قل هو الله احد» سه بار، و سوره «قل یا أیها الکافرون» سه بار قرائت کنید.

٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الرَّغَائِبِ لَيْلَةَ أَوَّلِ جُمُعَةٍ مِنْ رَجَبٍ

اشارة

(٥) ٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الرَّغَائِبِ لَيْلَةَ أَوَّلِ جُمُعَةٍ مِنْ رَجَبٍ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز رغائب در شب اولین جمعه ماه رجب

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٧٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠١٧٢- ١- (٦) الْحَسَنُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ الْمُطَهَّرِ الْعَلَّامَةُ فِي إِجَازَتِهِ لِبَنِي زُهْرَةَ بِإِسْنَادٍ

١- -فى المصدر- عمل.-

٢- -يأتى فى الباب ٦، و فى الحديث ٣ من الباب ٩ من هذه الأبواب.-

٣- -تقدم فى الباب ٣ من أبواب نافلة شهر رمضان.-

٤- -الاقبال- ٦٥٧- ٦٨٢.-

٥- -الباب ٦ فيه حديث واحد.-

٦- -إجازة العلامة لبنى زهرة المطبوع فى البحار ١٠٧- ١٢٥.-

ذَكَرَهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص رَجَبٌ شَهْرُ اللَّهِ وَ شَعْبَانُ شَهْرِي وَ رَمَضَانُ شَهْرُ أُمَّتِي ثُمَّ قَالَ مَنْ صَامَهُ كُلَّهُ اسْتَوْجَبَ عَلَى اللَّهِ ثَلَاثَةَ أَشْيَاءَ مَغْفِرَةً لِجَمِيعِ مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِهِ وَ عِصْمَةً فِيمَا بَقِيَ مِنْ عُمُرِهِ وَ أَمَاناً مِنَ الْعَطَشِ يَوْمَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ فَقَامَ شَيْخٌ ضَعِيفٌ وَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ص- إِنِّي عَاجِزٌ عَنْ صِيَامِهِ كُلِّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص صُمْ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْهُ فَإِنَّ الْحَسَنَةَ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا وَ أَوْسَطَ يَوْمٍ مِنْهُ وَ آخِرَ يَوْمٍ مِنْهُ

فَإِنَّکَ تُعْطَی ثَوَابَ مَنْ صَامَهُ کُلَّهُ وَ لَکِنْ لَا تَغْفُلُوا عَنْ لَیْلَةِ أَوَّلِ جُمُعَةٍ مِنْهُ فَإِنَّهَا لَیْلَةٌ تُسَمِّیهَا الْمَلَائِکَةُ لَیْلَةَ الرَّغَائِبِ- وَ ذَلِکَ أَنَّهُ إِذَا مَضَی ثُلُثُ اللَّیْلِ لَا یَبْقَی مَلَکٌ فِی السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ إِلَّا وَ یَجْتَمِعُونَ فِی الْکَعْبَةِ وَ حَوَالَیْهَا وَ یَطَّلِعُ اللَّهُ عَلَیْهِمْ فَیَقُولُ لَهُمْ یَا مَلَائِکَتِی سَلُونِی مَا شِئْتُمْ فَیَقُولُونَ یَا رَبَّنَا حَاجَتُنَا إِلَیْکَ أَنْ تَغْفِرَ لِصُوَّامِ رَجَبٍ- فَیَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ قَدْ فَعَلْتُ ذَلِکَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَا مِنْ أَحَدٍ یَصُومُ یَوْمَ الْخَمِیسِ- أَوَّلَ خَمِیسٍ مِنْ رَجَبٍ- ثُمَّ یُصَلِّی مَا بَیْنَ الْعِشَاءِ وَ الْعَتَمَةِ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَکْعَةً (۱) فَإِذَا فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ صَلَّی عَلَیَّ سَبْعِینَ مَرَّةً یَقُولُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی آلِهِ- ثُمَّ یَسْجُدُ وَ یَقُولُ فِی سُجُودِهِ سَبْعِینَ مَرَّةً سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِکَةِ وَ الرُّوحِ- ثُمَّ یَرْفَعُ رَأْسَهُ وَ یَقُولُ رَبِّ اغْفِرْ وَ ارْحَمْ وَ تَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ إِنَّکَ أَنْتَ الْعَلِیُّ الْأَعْظَمُ- ثُمَّ یَسْجُدُ سَجْدَةً (۲) وَ یَقُولُ فِیهَا مَا قَالَ فِی الْأُولَی ثُمَّ یَسْأَلُ اللَّهَ حَاجَتَهُ فِی سُجُودِهِ فَإِنَّهَا تُقْضَی قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ الَّذِی نَفْسِی بِیَدِهِ لَا یُصَلِّی عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ هَذِهِ الصَّلَاةَ إِلَّا غُفِرَ لَهُ جَمِیعُ ذُنُوبِهِ وَ لَوْ کَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ (۳) وَ یُشَفَّعُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ فِی سَبْعِ مِائَةٍ مِنْ أَهْلِ بَیْتِهِ مِمَّنِ اسْتَوْجَبَ النَّارَ الْحَدِیثَ.

وَ هُوَ طَوِیلٌ یَشْتَمِلُ عَلَی ثَوَابٍ جَزِیلٍ

۱- -فی البحار زیادة- یفصل بین کل رکعتین بتسلیمة، یقرأ فی کل رکعة فاتحة الکتاب مرة واحدة و إنا أنزلناه فی لیلة القدر ثلاث مرّات، و قل هو اللّه اثنی عشر مرة.-

۲- -فی البحار زیادة- أخری.-

۳- -فی البحار زیادة- و عدد الرمل، و وزن الجبال و عدد ورق الأشجار.-

وَ رَوَاهُ ابْنُ طَاوُسٍ فِی الْإِقْبَالِ مُرْسَلًا عَنِ النَّبِیِّ ص نَحْوَهُ (۱).

****

ترجمه:

حسن بن یوسف بن مطهر علامه در اجازه نامه خود به بنی زهرة، از طریق اسنادی که ذکر کرده، از رسول خدا صلی الله علیه وآله نقل کرده است:

ماه رجب، ماه خداوند است؛ ماه شعبان، ماه من است؛ و ماه رمضان، ماه امت من است. سپس فرمودند: هر کس تمام ماه رجب را روزه بگیرد، سه چیز از سوی خداوند دریافت می کند: آمرزش همه گناهان گذشته، حفاظت در باقی مانده عمر، و امنیت از تشنگی در روز فزع اکبر.

شیخ ضعیفی برخاست و گفت: یا رسول الله، من توانایی روزه گرفتن تمام این ماه را ندارم. پیامبر صلی الله علیه وآله فرمودند: اول، وسط، و آخر این ماه را روزه بگیر؛ زیرا هر حسنه ای ده برابر پاداش دارد و تو ثواب کسی را دریافت خواهی کرد که کل ماه را روزه گرفته است. سپس فرمودند: غفلت نکنید از شب اول جمعه این ماه، زیرا فرشتگان آن شب را "شب رغائب" می نامند.

در یک سوم شب، هیچ فرشته ای در آسمان ها و زمین نمی ماند مگر این که در کعبه و اطراف آن جمع شوند. خداوند بر آنان نظر می افکند و می گوید: ای فرشتگان من، هر چه می خواهید، بخواهید. آنان می گویند: پروردگارا، درخواست ما این است که روزه داران رجب را ببخشایی. خداوند عزوجل می فرماید: این کار را کردم.

سپس رسول خدا فرمودند: هر کس در روز پنجشنبه، اولین پنجشنبه ماه رجب، روزه بگیرد و بین نماز عشاء و عتمه، دوازده رکعت نماز بخواند؛ پس از آن، هفتاد مرتبه بر من درود فرستد و در سجده خود، هفتاد بار ذکر "سبّوح قدّوس ربّ الملائکة والروح" را بگوید. سپس سرش را بلند کند و بگوید: "ربّ اغفر و ارحم و تجاوز عمّا تعلم، إنّک أنت العلیّ الأعظم". دوباره به سجده برود و همان ذکر را تکرار کند و حاجت خود را در سجده از خداوند بخواهد؛ این حاجت برآورده خواهد شد.

رسول خدا فرمودند: سوگند به کسی که جان من در دست اوست، هیچ بنده ای این نماز را نمی خواند مگر این که تمامی گناهانش، حتی اگر به اندازه کف های دریا باشد، بخشیده می شود و در روز قیامت، می تواند هفتصد نفر از خانواده اش را که مستوجب آتش بودند، شفاعت کند.

این حدیث طولانی است و شامل ثواب های عظیم و فراوانی است.

۷- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ شَعْبَانَ وَ كَيْفِيَّتِهَا

اشارة

(۲) ۷ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ شَعْبَانَ وَ كَيْفِيَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز هر شب ماه شعبان وکیفیت آن

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۷۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۱۷۳- ۱- (۳) إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ الْكَفْعَمِيُّ فِي الْمِصْبَاحِ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّى فِي اللَّيْلَةِ الْأُولَى مِنْ شَعْبَانَ- مِائَةَ رَكْعَةٍ بِالْحَمْدِ وَ التَّوْحِيدِ- فَإِذَا سَلَّمَ قَرَأَ الْفَاتِحَةَ خَمْسِينَ مَرَّةً دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ شَرَّ أَهْلِ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ الْخَبَرَ وَ فِي الثَّانِيَةِ خَمْسِينَ بِالْحَمْدِ وَ التَّوْحِيدِ- وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ مَرَّةً مَرَّةً لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْهِ سَيِّئَةٌ إِلَى أَنْ يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ الْخَبَرَ وَ فِي الثَّالِثَةِ رَكْعَتَيْنِ بِالْفَاتِحَةِ- وَ التَّوْحِيدِ خَمْساً وَ عِشْرِينَ مَرَّةً فُتِّحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الْخَبَرَ وَ فِي الرَّابِعَةِ أَرْبَعِينَ بِالْحَمْدِ- وَ التَّوْحِيدِ خَمْساً وَ عِشْرِينَ مَرَّةً كُتِبَ لَهُ بِكُلِّ رَكْعَةٍ ثَوَابُ أَلْفِ سَنَةٍ الْخَبَرَ وَ فِي الْخَامِسَةِ رَكْعَتَيْنِ بِالْحَمْدِ- وَ التَّوْحِيدِ خَمْسَمِائَةٍ وَ يُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ (ص) (٤) بَعْدَ التَّسْلِيمِ سَبْعِينَ مَرَّةً قَضَى اللَّهُ لَهُ أَلْفَ حَاجَةٍ مِنْ حَوَائِجِ الدَّارَيْنِ وَ أُعْطِيَ

بِعَدَدِ نُجُومِ السَّمَاءِ مُدُناً فِی الْجَنَّةِ- وَ فِی السَّادِسَةِ أَرْبَعاً بِالْحَمْدِ وَ التَّوْحِیدِ عَشْراً (٥) قَبَضَ اللَّهُ رُوحَهُ عَلَی السَّعَادَةِ الْخَبَرَ

ص: ١٠٠

١- -الاقبال ٦٣٢.-

٢- -الباب ٧ فیه ٨ أحادیث.-

٣- -مصباح الکفعمی ٥٣٩.-

٤- -فی المصدر بدل ما بین القوسین- و آله.-

٥- -فی نسخة- مائة (هامش المخطوط).-

وَ فِی السَّابِعَةِ رَکْعَتَیْنِ بِالْحَمْدِ- وَ التَّوْحِیدِ مِائَةً فِی الْأُولَی وَ فِی الثَّانِیَةِ بِالْحَمْدِ وَ آیَةِ الْکُرْسِیِّ مَرَّةً أَجَابَ اللَّهُ دُعَاءَهُ الْخَبَرَ وَ فِی الثَّامِنَةِ رَکْعَتَیْنِ فِی الْأُولَی بِالْحَمْدِ- وَ التَّوْحِیدِ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ فِی الثَّانِیَةِ بِالْحَمْدِ- وَ قَوْلِهِ قُلْ إِنَّما أَنَا بَشَرٌ مِثْلُکُمْ (١) الآیَةَ ثُمَّ یَقْرَأُ التَّوْحِیدَ خَمْسَ عَشْرَةَ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ وَ لَوْ کَانَتْ کَزَبَدِ الْبَحْرِ وَ کَأَنَّمَا قَرَأَ الْکُتُبَ الْأَرْبَعَ وَ فِی التَّاسِعَةِ أَرْبَعاً بِالْحَمْدِ وَ النَّصْرِ عَشْراً حَرَّمَ اللَّهُ جَسَدَهُ عَلَی النَّارِ الْخَبَرَ وَ فِی الْعَاشِرَةِ أَرْبَعاً بِالْحَمْدِ وَ آیَةِ الْکُرْسِیِّ ثَلَاثاً وَ الْکَوْثَرِ ثَلَاثاً کَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِائَةَ أَلْفِ حَسَنَةٍ الْخَبَرَ وَ فِی الْحَادِیَةَ عَشْرَةَ ثَمَانٍ بِالْحَمْدِ- وَ الْجَحْدِ عَشْراً لَا یُصَلِّیهَا إِلَّا مُؤْمِنٌ مُسْتَکْمِلُ الْإِیمَانِ وَ یُعْطَی بِکُلِّ رَکْعَةٍ رَوْضَةً مِنْ رِیَاضِ الْجَنَّةِ الْحَدِیثَ وَ فِی الثَّانِیَةَ عَشْرَةَ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ بِالْحَمْدِ- وَ التَّکَاثُرِ عَشْراً غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُ أَرْبَعِینَ سَنَةً الْخَبَرَ وَ فِی الثَّالِثَةَ عَشْرَةَ رَکْعَتَیْنِ بِالْحَمْدِ وَ التِّینِ- خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ کَیَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ وَ کَأَنَّمَا أَعْتَقَ مِائَتَیْ رَقَبَةٍ مِنْ وُلْدِ إِسْمَاعِیلَ- وَ أُعْطِیَ بَرَاءَةً مِنَ النِّفَاقِ وَ مُرَافَقَةَ النَّبِیِّ (ص) (٢) وَ إِبْرَاهِیمَ الْحَدِیثَ وَ فِی الرَّابِعَةَ عَشْرَةَ أَرْبَعاً بِالْحَمْدِ وَ الْعَصْرِ خَمْساً کَتَبَ اللَّهُ لَهُ ثَوَابَ الْمُصْلِحِینَ (٣) الْخَبَرَ وَ فِی الْخَامِسَةَ عَشْرَةَ أَرْبَعاً بَیْنَ الْعِشَاءَیْنِ بِالْحَمْدِ وَ التَّوْحِیدِ عَشْراً وَ یَقُولُ

ص: ١٠١

۱- -الکهف ۱۸- ۱۱۰.-

۲- -فی المصدر بدل ما بین القوسین- و آله.-

۳- -فی المصدر- المصلین.-

بَعْدَ تَسْلِیمِهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا عَشْراً یَا رَبِّ ارْحَمْنَا عَشْراً سُبْحَانَ الَّذِی یُحْیِی الْمَوْتَی وَ یُمِیتُ الْأَحْیَاءَ وَ هُوَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ عَشْراً اسْتُجِیبَ لَهُ الْخَبَرَ وَ فِی السَّادِسَةَ عَشْرَةَ رَکْعَتَیْنِ بِالْحَمْدِ- وَ آیَةِ الْکُرْسِیِّ مَرَّةً وَ التَّوْحِیدِ خَمْسَ عَشْرَةَ أُعْطِیَ کَالنَّبِیِّ ص عَلَی نُبُوَّتِهِ وَ بُنِیَ لَهُ فِی الْجَنَّةِ مِائَةُ قَصْرٍ وَ فِی السَّابِعَةَ عَشْرَةَ رَکْعَتَیْنِ بِالْحَمْدِ- وَ التَّوْحِیدِ سَبْعِینَ مَرَّةً وَ یُسَلِّمُ ثُمَّ یَسْتَغْفِرُ اللَّهَ سَبْعِینَ مَرَّةً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَ لَمْ یَکْتُبْ عَلَیْهِ خَطِیئَةً وَ فِی الثَّامِنَةَ عَشْرَةَ عَشْراً بِالْحَمْدِ وَ التَّوْحِیدِ خَمْساً قُضِیَتْ کُلُّ حَاجَةٍ طَلَبَهَا فِی لَیْلَتِهِ الْخَبَرَ وَ فِی التَّاسِعَةَ عَشْرَةَ رَکْعَتَیْنِ بِالْحَمْدِ- وَ آیَةِ الْمُلْکِ خَمْساً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ الْخَبَرَ وَ فِی الْعِشْرِینَ أَرْبَعاً بِالْحَمْدِ وَ النَّصْرِ خَمْسَ عَشْرَةَ لَمْ یَخْرُجْ مِنَ الدُّنْیَا حَتَّی یَرَانِی فِی نَوْمِهِ الْخَبَرَ وَ فِی الْحَادِیَةِ وَ الْعِشْرِینَ ثَمَانٍ بِالْحَمْدِ- وَ التَّوْحِیدِ وَ الْمُعَوِّذَتَیْنِ مَرَّةً مَرَّةً (۱) کُتِبَ لَهُ بِعَدَدِ نُجُومِ السَّمَاءِ حَسَنَاتٌ الْخَبَرَ وَ فِی الثَّانِیَةِ وَ الْعِشْرِینَ رَکْعَتَیْنِ بِالْحَمْدِ وَ الْجَحْدِ مَرَّةً (۲) وَ التَّوْحِیدِ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً کُتِبَ اسْمُهُ فِی السَّمَاءِ الصِّدِّیقَ وَ جَاءَ یَوْمَ الْقِیَامَةِ وَ هُوَ فِی سِتْرِ اللَّهِ الْخَبَرَ وَ فِی الثَّالِثَةِ وَ الْعِشْرِینَ ثَلَاثِینَ بِالْحَمْدِ وَ الزَّلْزَلَةِ- نَزَعَ اللَّهُ الْغِلَّ وَ الْغِشَّ مِنْ قَلْبِهِ الْخَبَرَ

۱- -(مرة) لم تتکرر فی المصدر.-

۲- -فی المصدر- مرتین.-

وَ فِی الرَّابِعَةَ وَ الْعِشْرِینَ رَکْعَتَیْنِ بِالْحَمْدِ وَ النَّصْرِ عَشْراً أُعْتِقَ مِنَ النَّارِ الْخَبَرَ وَ فِی الْخَامِسَةِ وَ الْعِشْرِینَ عَشْراً بِالْحَمْدِ وَ التَّکَاثُرِ- أُعْطِیَ ثَوَابَ الآمِرِینَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّاهِینَ عَنِ الْمُنْکَرِ وَ ثَوَابَ سَبْعِینَ نَبِیّاً وَ

فِی السَّادِسَةِ وَ الْعِشْرِینَ عَشْراً بِالْحَمْدِ- وَ آمَنَ الرَّسُولُ (۱) عَشْراً عُوفِیَ مِنْ آفَاتِ الدَّارَیْنِ وَ أُعْطِیَ فِی الْقِیَامَةِ سِتَّةَ أَنْوَارٍ وَ فِی السَّابِعَةِ وَ الْعِشْرِینَ رَکْعَتَیْنِ بِالْحَمْدِ وَ الْأَعْلَی عَشْراً کَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفَ أَلْفِ حَسَنَةٍ الْخَبَرَ وَ فِی الثَّامِنَةِ وَ الْعِشْرِینَ أَرْبَعاً بِالْحَمْدِ- وَ التَّوْحِیدِ وَ الْمُعَوِّذَتَیْنِ مَرَّةً مَرَّةً بُعِثَ مِنْ قَبْرِهِ وَ وَجْهُهُ کَالْقَمَرِ لَیْلَةَ الْبَدْرِ- وَ یَدْفَعُ اللَّهُ عَنْهُ أَهْوَالَ یَوْمِ الْقِیَامَةِ الْحَدِیثَ وَ فِی التَّاسِعَةِ وَ الْعِشْرِینَ عَشْراً بِالْحَمْدِ مَرَّةً وَ التَّکَاثُرِ وَ التَّوْحِیدِ وَ الْمُعَوِّذَتَیْنِ عَشْراً عَشْراً أُعْطِیَ ثَوَابَ الْمُجَاهِدِینَ الْخَبَرَ وَ فِی الثَّلَاثِینَ رَکْعَتَیْنِ بِالْحَمْدِ وَ الْأَعْلَی عَشْراً فَإِذَا سَلَّمَ صَلَّی عَلَی النَّبِیِّ (ص) (۲) مِائَةً أُعْطِیَ أَلْفَ مَدِینَةٍ فِی جَنَّةِ الْمَأْوَی الْخَبَرَ.

عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ جَعْفَرِ بْنِ طَاوُسٍ فِی الْإِقْبَالِ عَنِ النَّبِیِّ ص وَ ذَکَرَ الصَّلَوَاتِ السَّابِقَةَ کَمَا رَوَاهَا الْکَفْعَمِیُّ وَ زِیَادَةً فِی الثَّوَابِ (۳).

****

ترجمه:

ابراهیم بن علی کفعمی در کتاب «المصباح» از پیامبر صلی الله علیه وآله نقل کرده است:

در شب اول ماه شعبان: هر کس صد رکعت نماز بخواند که در هر رکعت، سوره حمد و سوره توحید (قل هو الله احد) قرائت شود و پس از سلام، سوره فاتحه را پنجاه بار بخواند، خداوند شر اهل آسمان و زمین را از او دفع می کند.

درشب دوم: پنجاه بار سوره حمد و توحید و یک بار معوذتین (فلق و ناس) قرائت کند. خداوند تا یک سال هیچ سیئه ای برای او ثبت نمی کند.

در شب سوم: دو رکعت نماز با سوره فاتحه و سوره توحید، که بیست وپنج بار قرائت شود. در این حالت، درهای بهشت برای او گشوده می شود.

درشب چهارم: چهل رکعت نماز بخواند که در هر رکعت، سوره حمد و سوره توحید بیست و پنج بار قرائت شود. ثواب هزار سال عبادت برای او نوشته می شود.

درشب پنجم: دو رکعت نماز بخواند که در آن سوره حمد و سوره توحید پانصد بار قرائت شود و پس از آن هفتاد بار بر پیامبر صلی الله علیه وآله درود فرستد. خداوند هزار حاجت از نیازهای دنیا و آخرت او را برآورده می کند و به تعداد ستارگان آسمان، شهرهایی در بهشت به او عطا می شود.

درشب ششم: چهار رکعت نماز بخواند که در هر رکعت، سوره حمد و توحید ده بار قرائت شود. خداوند روح او را با سعادت قبض می کند.در شب هفتم: دو رکعت نماز بخواند. در رکعت اول، سوره حمد و توحید (قل هو الله احد) صد بار و در رکعت دوم، سوره حمد و آیه الکرسی یک بار قرائت شود. خداوند دعای او را اجابت می کند.

در شب هشتم: دو رکعت نماز بخواند. در رکعت اول، سوره حمد و توحید پانزده بار و در رکعت دوم، سوره حمد و آیه «قل إنما أنا بشرٌ مثلکم...» (کهف: ۱۱۰) و توحید پانزده بار قرائت کند. خداوند گناهان او را حتی اگر به اندازه کف دریا باشد، می آمرزد و گویا کتاب های چهارگانه را خوانده است.

در شب نهم: چهار رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد و سوره نصر ده بار قرائت شود. خداوند بدن او را بر آتش حرام می کند.

در شب دهم: چهار رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد، آیه الکرسی سه بار و سوره کوثر سه بار قرائت شود. خداوند برای او صد هزار حسنه می نویسد.

در شب یازدهم: هشت رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد و سوره جحد (قل یا أیها الکافرون) ده بار قرائت شود. این نماز را جز مؤمنی کامل نمی خواند و برای هر رکعت، باغی از باغ های بهشت به او عطا می شود.

در شب دوازدهم: دوازده رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد و سوره تکاثر ده بار قرائت شود. خداوند گناهان چهل ساله او را می آمرزد.

در شب سیزدهم: دو رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد و سوره تین قرائت شود. او از گناهانش پاک می شود، همانند روزی که از مادر متولد شده است، گویا دویست برده از نسل اسماعیل را آزاد کرده و از نفاق رهایی یافته و همراهی با پیامبر صلی الله علیه وآله و ابراهیم را نصیب خود کرده است.

در شب چهاردهم: چهار رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد و سوره عصر پنج بار قرائت شود. خداوند ثواب اصلاح گران را برای او می نویسد.

در شب پانزدهم: چهار رکعت نماز بین نمازهای مغرب و عشاء بخواند. در هر رکعت، سوره حمد و توحید ده بار قرائت شود و پس از سلام، ده بار بگوید: «اللهم اغفر لنا، یا رب ارحمنا، سبحان الذی یحیی الموتی و یمیت الأحیاء و هو علی کل شیء قدیر.» دعای او پذیرفته می شود.در شب شانزدهم: دو رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار، آیه الکرسی یک بار و سوره توحید پانزده بار قرائت کند. خداوند مقامی شبیه مقام پیامبران به او می دهد و صد قصر در بهشت برای او بنا می کند.

در شب هفدهم: دو رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار و توحید هفتاد بار قرائت کند. پس از نماز، هفتاد بار استغفار کند. خداوند تمام گناهان او را می آمرزد و هیچ خطایی بر او نمی نویسد.

در شب هجدهم: ده رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار و سوره توحید پنج بار قرائت شود. هر حاجتی که در آن شب بخواهد، برآورده می شود.

در شب نوزدهم: دو رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار و آیه «تبارک الذی بیده الملک» پنج بار قرائت شود. خداوند تمام گناهان او را می آمرزد.

در شب بیستم: چهار رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار و سوره نصر پانزده بار قرائت کند. او از دنیا نمی رود تا پیامبر صلی الله علیه وآله را در خواب ببیند.

در شب بیست ویکم: هشت رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار، توحید یک بار و معوذتین (فلق و ناس) یک بار قرائت شود. خداوند به تعداد ستارگان آسمان برای او حسنه می نویسد.

در شب بیست ودوم: دو رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار، سوره جحد (قل یا أیها الکافرون) یک بار و توحید پانزده بار قرائت کند. نام او در آسمان به عنوان صدیق ثبت می شود و در روز قیامت در ستر الهی ظاهر می گردد.

در شب بیست وسوم: سی رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار و سوره زلزله یک بار قرائت شود. خداوند کینه و حسد را از قلب او خارج می کند.در شب بیست وچهارم: دو رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار و سوره نصر ده بار قرائت شود. خداوند او را از آتش جهنم آزاد می کند.

در شب بیست وپنجم: بیست رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار و سوره تکاثر ده بار قرائت شود. خداوند ثواب امرکنندگان به معروف و نهی کنندگان از منکر و همچنین ثواب هفتاد پیامبر را به او عطا می کند.

در شب بیست وششم: بیست رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار و آیه «آمن الرسول...» (بقره: ۲۸۵) ده بار قرائت شود. خداوند او را از آفات دنیا و آخرت حفظ می کند و در قیامت شش نور به او عطا می کند.

در شب بیست وهفتم: دو رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار و سوره اعلی ده بار قرائت شود. خداوند برای او یک میلیون حسنه می نویسد.

در شب بیست وهشتم: چهار رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار، سوره توحید یک بار و معوذتین (فلق و ناس) یک بار قرائت شود. خداوند او را از قبر برمی انگیزد در حالی که چهره اش مانند ماه شب چهارده است و از او هراس های قیامت را دور می کند.

در شب بیست ونهم: بیست رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار، سوره تکاثر ده بار، سوره توحید ده بار و معوذتین (فلق و ناس) ده بار قرائت شود. خداوند به او ثواب مجاهدان را عطا می کند.

در شب سی ام: دو رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره حمد یک بار و سوره اعلی ده بار قرائت شود. پس از سلام، صد بار بر پیامبر صلی الله علیه وآله درود فرستد. خداوند هزار شهر در بهشت مأوا به او عطا می کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۷٤ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۱۷٤- ۲- (٤) وَ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّی أَوَّلَ لَیْلَةٍ مِنْ شَعْبَانَ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَکْعَةً یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ وَ الْإِخْلَاصَ خَمْسَ عَشْرَةَ

۱- -البقرة ۲- ۲۸۵.-

۲- -فی المصدر بدل ما بین القوسین- و آله.-

۳- -الاقبال- ٦۸۳، ٦۸۸، ٦۹٤، ۷۱۹، ۷۲٤.-

٤- -الاقبال- ٦۸۳.-

مَرَّةً أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ اثْنَیْ عَشَرَ أَلْفَ شَهِیدٍ الْحَدِیثَ وَ فِیهِ ثَوَابٌ جَزِیلٌ.

****

ترجمه:

و از پیامبر صلی الله علیه وآله روایت شده است: هر کس در شب اول ماه شعبان، دوازده رکعت نماز بخواند، به این صورت که در هر رکعت، سوره حمد یک بار و سوره اخلاص (قل هو الله احد) پانزده بار قرائت کند، خداوند ثواب دوازده هزار شهید را به او عطا می کند.

و در این عمل، پاداش بسیار عظیمی نهفته است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۷۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۱۷۵- ۳- (۱) وَ عَنِ النَّبِیِّ ص مَنْ صَلَّی أَوَّلَ لَیْلَةٍ مِنْ شَعْبَانَ رَکْعَتَیْنِ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ ثَلَاثِینَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- فَإِذَا سَلَّمَ قَالَ اللَّهُمَّ هَذَا عَهْدِی عِنْدَکَ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ- حُفِظَ مِنْ إِبْلِیسَ وَ جُنُودِهِ وَ أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ الصِّدِّیقِینَ.

****

ترجمه:

و از پیامبر صلی الله علیه وآله روایت شده است: هر کس در شب اول ماه شعبان دو رکعت نماز بخواند، به این صورت که در هر رکعت، سوره حمد یک بار و سوره «قل هو الله احد» را سی وسه بار قرائت کند، سپس پس از سلام بگوید: «اللهم هذا عهدی عندک إلی یوم القیامة» (خدایا، این عهد من نزد تو تا روز قیامت است)، خداوند او را از ابلیس و سپاهیانش حفظ می کند و ثواب صدیقین را به او عطا می نماید.

[رقم الحديث الكلی: ١٠١٧٦ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠١٧٦- ٤- (٢) وَ عَنْهُ ع مَنْ صَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ أَوَّلِ شَعْبَانَ- وَ يَقُومُ لَيَالِيَهَا وَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ إِحْدَى عَشْرَةَ مَرَّةً دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ شَرَّ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَ شَرَّ أَهْلِ الْأَرَضِينَ وَ شَرَّ إِبْلِيسَ وَ جُنُودِهِ وَ شَرَّ كُلِّ سُلْطَانٍ جَائِرٍ الْحَدِيثَ.

وَ فِيهِ ثَوَابٌ عَظِيمٌ.

****

ترجمه:

از امام علیه السلام روایت شده است: هر کس سه روز از ابتدای ماه شعبان را روزه بگیرد و شب های آن را به عبادت بپردازد و دو رکعت نماز بخواند، به این صورت که در هر رکعت، سوره فاتحه یک بار و سوره «قل هو الله احد» یازده بار قرائت کند، خداوند شر اهل آسمان ها، اهل زمین ها، ابلیس و سپاهیان او و شر هر سلطان ظالمی را از او دور می کند.

و در این عمل، ثواب بسیار بزرگی وجود دارد.

[رقم الحديث الكلی: ١٠١٧٧ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠١٧٧- ٥- (٣) وَ عَنْهُ ع قَالَ: تَتَزَيَّنُ السَّمَاوَاتُ فِي كُلِّ خَمِيسٍ مِنْ شَعْبَانَ- فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ إِلَهَنَا اغْفِرْ لِصَائِمِيهِ وَ أَجِبْ دُعَاءَهُمْ فَمَنْ صَلَّى فِيهِ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَةَ مَرَّةٍ فَإِذَا سَلَّمَ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ مِائَةَ مَرَّةٍ قَضَى اللَّهُ لَهُ كُلَّ حَاجَةٍ مِنْ أَمْرِ دِينِهِ وَ دُنْيَاهُ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

و از امام علیه السلام روایت شده است: آسمان ها در هر پنجشنبه از ماه شعبان آراسته می شوند. فرشتگان می گویند: «پروردگار ما، گناهان روزه داران این ماه را بیامرز و دعای آنان را اجابت کن.»

هر کس در این روز دو رکعت نماز بخواند، به این صورت که در هر رکعت، سوره فاتحه یک بار و سوره «قل هو الله احد» صد بار قرائت کند و پس از سلام، صد مرتبه بر پیامبر صلی الله علیه وآله درود بفرستد، خداوند تمام نیازهای او را در امور دینی و دنیوی برآورده می سازد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۷۸ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۱۷۸- ٦- (٤) وَ عَنْهُ ع عَنْ جَبْرَئِیلَ ع فِی فَضْلِ لَیْلَةِ نِصْفِ شَعْبَانَ- فِی حَدِیثٍ طَوِیلٍ یَا مُحَمَّدُ مَنْ أَحْیَاهَا بِتَکْبِیرٍ وَ تَهْلِیلٍ وَ تَسْبِیحٍ وَ دُعَاءٍ وَ صَلَاةٍ وَ قِرَاءَةٍ وَ تَطَوُّعٍ وَ اسْتِغْفَارٍ کَانَتِ الْجَنَّةُ لَهُ مَنْزِلًا وَ مَقِیلًا وَ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ یَا مُحَمَّدُ مَنْ صَلَّی فِیهَا مِائَةَ رَکْعَةٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ فَإِذَا فَرَغَ

۱- -الاقبال- ٦۸۳.-

۲- -الاقبال- ٦۸٤.-

۳- -الاقبال- ٦۸۸، أورد قطعة منه فی الحدیث ۲۵ من الباب ۲۸ من أبواب الصوم المندوب.-

٤- -الاقبال ٦۹۹.-

مِنَ الصَّلَاةِ قَرَأَ آیَةَ الْکُرْسِیِّ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ عَشْراً وَ سَبَّحَ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مِائَةَ کَبِیرَةٍ وَ ذَکَرَ ثَوَاباً جَزِیلًا إِلَی أَنْ قَالَ فَأَحْیِهَا یَا مُحَمَّدُ وَ مُرْ أُمَّتَکَ بِإِحْیَائِهَا وَ التَّقَرُّبِ إِلَی اللَّهِ بِالْعَمَلِ

فِيهَا فَإِنَّهَا لَيْلَةٌ شَرِيفَةٌ إِلَى أَنْ قَالَ هِيَ لَيْلَةٌ لَا يَدْعُو فِيهَا دَاعٍ إِلَّا اسْتُجِيبَ لَهُ وَ لَا سَائِلٌ إِلَّا أُعْطِيَ وَ لَا مُسْتَغْفِرٌ إِلَّا غُفِرَ لَهُ وَ لَا تَائِبٌ إِلَّا تِيبَ عَلَيْهِ مَنْ حُرِمَ خَيْرَهَا يَا مُحَمَّدُ فَقَدْ حُرِمَ.

****

ترجمه:

از امام علیه السلام روایت شده که جبرئیل علیه السلام در مورد فضیلت شب نیمه شعبان در حدیثی طولانی به پیامبر صلی الله علیه وآله گفت:

ای محمد، هر کس این شب را با تکبیر، تهلیل، تسبیح، دعا، نماز، قرائت قرآن، اعمال مستحب و استغفار زنده نگه دارد، بهشت برای او منزل و مقیل خواهد بود و خداوند گناهان گذشته و آینده او را می آمرزد.

ای محمد، هر کس در این شب صد رکعت نماز بخواند که در هر رکعت، سوره فاتحه یک بار و سوره «قل هو الله احد» ده بار قرائت کند، و پس از پایان نماز، آیه الکرسی ده بار، سوره فاتحه ده بار و ذکر تسبیح صد بار بگوید، خداوند صد گناه کبیره او را می آمرزد و پاداشی بزرگ به او عطا می کند.

سپس گفت: ای محمد، این شب را زنده نگه دار و امت خود را به احیای این شب و تقرب به خداوند با انجام اعمال در آن فرمان ده، زیرا این شب شریفی است.

او ادامه داد: این شب، شبی است که هر کس در آن دعا کند، دعای او مستجاب می شود؛ هر کس درخواست کند، به او عطا می شود؛ هر کس استغفار کند، گناهانش بخشیده می شود؛ و هر کس توبه کند، توبه اش پذیرفته می شود.

هر کس از خیر این شب محروم شود، ای محمد، به یقین محروم شده است.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۱۷۹ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۰۱۷۹- ۷- (۱) وَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ مِائَةَ رَكْعَةٍ بِأَلْفِ مَرَّةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ الْحَدِيثَ وَ فِيهِ ثَوَابٌ عَظِيمٌ.

****

ترجمه:

و از رسول خدا صلی الله علیه وآله روایت شده است: هر کس در شب نیمه شعبان صد رکعت نماز بخواند، به این صورت که در هر رکعت، سوره «قل هو الله احد» را هزار بار قرائت کند، قلب او در روزی که قلب ها می میرند، نخواهد مرد.

و در این عمل، ثواب بسیار عظیمی نهفته است.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۱۸۰ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۰۱۸۰- ۸- (۲) وَ عَنْهُ ع مَنْ أَحْيَا لَيْلَةَ الْعِيدِ وَ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ- لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى بَعْضِ الْمَقْصُودِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ (۳).

****

ترجمه:

و از امام علیه السلام روایت شده است: هر کس شب عید و شب نیمه شعبان را با عبادت زنده نگه دارد، قلب او در روزی که قلب ها می میرند، نخواهد مرد.

۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ لَيْلَةِ نِصْفِ شَعْبَانَ وَ كَيْفِيَّتِهَا وَ الْإِكْثَارِ مِنَ الْعِبَادَةِ فِيهَا

اشارة

(٤) ٨ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ لَيْلَةِ نِصْفِ شَعْبَانَ وَ كَيْفِيَّتِهَا وَ الْإِكْثَارِ مِنَ الْعِبَادَةِ فِيهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز شب نیمه ی شعبان و کیفیت آن و عبادت زیاد در آن شب

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٨١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠١٨١- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع مَا تَقُولُ فِي لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ- قَالَ يَغْفِرُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِيهَا مِنْ خَلْقِهِ لِأَكْثَرَ مِنْ عَدَدِ شَعْرِ مِعْزَى كَلْبٍ- وَ يُنَزِّلُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِيهَا مَلَائِكَتَهُ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا وَ إِلَى الْأَرْضِ بِمَكَّةَ.

****

ترجمه:

از زراره نقل شده است که به امام باقر علیه السلام گفتم: درباره شب نیمه شعبان چه می فرمایید؟ ایشان فرمودند: خداوند عزوجل در این شب بیش از تعداد موهای بزهای قبیله کلب از آفریدگان خود می آمرزد.

و خداوند عزوجل فرشتگان خود را در این شب به آسمان دنیا و به زمین، در مکه، نازل می کند.

١- -الاقبال ٧٠١.-

٢- -الاقبال- ٧١٨.-

٣- -يأتى فى الباب ٨ من أبواب بقية الصلوات المندوبة، تقدم ما يدلّ عليه فى الباب ٣ من أبواب نافلة شهر رمضان.-

٤- -الباب ٨ فيه ١٢ حديث.-

٥- -الفقيه ٢- ٩٤- ١٨٣٠.-

[رقم الحديث الكلى: ١٠١٨٢ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠١٨٢- ٢- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ رَفَعَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا كَانَ (٢) النِّصْفُ مِنْ شَعْبَانَ فَصَلِّ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ تَقْرَأُ فِی كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَةَ مَرَّةٍ فَإِذَا فَرَغْتَ فَقُلِ اللَّهُمَّ إِنِّی إِلَيْکَ فَقِيرٌ وَ إِنِّی عَائِذٌ بِکَ وَ مِنْکَ خَائِفٌ وَ بِکَ مُسْتَجِيرٌ رَبِّ لَا تُبَدِّلِ اسْمِی رَبِّ لَا تُغَيِّرْ جِسْمِی رَبِّ لَا تُجْهِدْ بَلَائِی أَعُوذُ بِعَفْوِکَ مِنْ عِقَابِکَ وَ أَعُوذُ بِرِضَاکَ مِنْ سَخَطِکَ وَ أَعُوذُ بِرَحْمَتِکَ مِنْ عَذَابِکَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْکَ جَلَّ ثَنَاؤُکَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِکَ وَ فَوْقَ مَا يَقُولُ الْقَائِلُونَ الْحَدِيثَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٣) وَ رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِی مَسَارِّ الشِّيعَةِ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٤).

****

ترجمه:

از على بن محمد نقل شده است كه به امام صادق عليه السلام منسوب شده است:

وقتی نیمه شعبان فرا می رسد، چهار رکعت نماز به جا آورید. در هر رکعت، سوره فاتحه یک بار و سوره اخلاص (قل هو الله احد) صد بار قرائت کنید.

پس از پایان نماز، این دعا را بخوانید:

«اللهم انی الیک فقیرٌ و انی عائذٌ بکَ و منکَ خائفٌ و بکَ مستجیرٌ. ربِّ لا تبدِّلِ اسمی، ربِّ لا تغیِّر جسمی، ربِّ لا تجهد بلائی. أعوذ بعفوکَ من عقابکَ، و أعوذ برضاکَ من سخطکَ، و أعوذ برحمتکَ من عذابکَ، و أعوذ بکَ منکَ، جلَّ ثناؤکَ، أنتَ کما أثنیتَ علی نفسکَ، و فوقَ ما یقول القائلون.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۸۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۱۸۳- ۳- (۵) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِیُّ فِی الْأَمَالِی عَنْ أَبِیهِ عَنِ الْفَحَّامِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ حُمْدُونٍ الْهَرَوِیِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (بْنِ السَّرِیِّ) (٦) عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ (عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ) (۷) عَنْ أَبِیهِ وَ عَمِّهِ عَبْدِ الْعَزِیزِ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِی الْمِقْدَامِ عَنْ أَبِی یَحْیَی عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ ع قَالَ: سُئِلَ الْبَاقِرُ ع عَنْ فَضْلِ لَیْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ- فَقَالَ هِیَ أَفْضَلُ لَیْلَةٍ بَعْدَ لَیْلَةِ الْقَدْرِ- فِیهَا یَمْنَحُ اللَّهُ تَعَالَی الْعِبَادَ فَضْلَهُ وَ یَغْفِرُ لَهُمْ بِمَنِّهِ فَاجْتَهِدُوا فِی الْقُرْبَةِ إِلَی اللَّهِ فِیهَا فَإِنَّهَا لَیْلَةٌ آلَی اللَّهُ عَلَی نَفْسِهِ أَنْ لَا یَرُدَّ سَائِلًا لَهُ فِیهَا مَا لَمْ یَسْأَلْ مَعْصِیَةً وَ إِنَّهَا اللَّیْلَةُ الَّتِی جَعَلَهَا اللَّهُ لَنَا أَهْلَ الْبَیْتِ- بِإِزَاءِ مَا جَعَلَ لَیْلَةَ الْقَدْرِ لِنَبِیِّنَا ص-

ص: ۱۰٦

۱- -الکافی ۳- ٤٦۹- ۷، أورد ذیله فی الحدیث ۱ من الباب ۹ من أبواب بقیة الصلوات المندوبة.-

۲- -فی نسخة زیادة- لیلة- هامش المخطوط-.-

۳- -التهذیب ۳- ۱۸۵- ٤۱۹.-

٤- -مسار الشیعة- ۷۵.-

٥- -أمالی الطوسیّ ١- ٣٠٢.-

٦- -فی المصدر- أحمد بن محمّد السری.-

٧- -ما بین القوسین لیس فی المصدر.-

فَاجْتَهِدُوا فِی الدُّعَاءِ وَ الثَّنَاءِ عَلَی اللَّهِ فَإِنَّهُ مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ فِیهَا مِائَةَ مَرَّةٍ وَ حَمِدَهُ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ کَبَّرَهُ مِائَةَ مَرَّةٍ غَفَرَ اللَّهُ تَعَالَی لَهُ مَا سَلَفَ مِنْ مَعَاصِیهِ وَ قَضَی لَهُ حَوَائِجَ الدُّنْیَا وَ الآخِرَةِ مَا الْتَمَسَهُ مِنْهُ وَ مَا عَلِمَ حَاجَتَهُ إِلَیْهِ وَ إِنْ لَمْ یَلْتَمِسْهُ مِنْهُ کَرَماً مِنْهُ تَعَالَی وَ تَفَضُّلًا عَلَی عِبَادِهِ قَالَ أَبُو یَحْیَی فَقُلْتُ لِسَیِّدِنَا الصَّادِقِ ع- أَیْشٍ الْأَدْعِیَةُ فِیهَا فَقَالَ إِذَا أَنْتَ صَلَّیْتَ الْعِشَاءَ الآخِرَةَ فَصَلِّ رَکْعَتَیْنِ اقْرَأْ فِی الْأُولَی الْحَمْدَ- وَ سُورَةَ الْجَحْدِ وَ هِیَ قُلْ یَا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ- وَ اقْرَأْ فِی الرَّکْعَةِ الثَّانِیَةِ بِالْحَمْدِ- وَ سُورَةِ التَّوْحِیدِ وَ هِیَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- فَإِذَا سَلَّمْتَ قُلْتَ سُبْحَانَ اللَّهِ ثَلَاثاً وَ ثَلَاثِینَ مَرَّةً وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ ثَلَاثاً وَ ثَلَاثِینَ مَرَّةً وَ اللَّهُ أَکْبَرُ أَرْبَعاً وَ ثَلَاثِینَ مَرَّةً فَإِذَا فَرَغَ سَجَدَ وَ یَقُولُ یَا رَبِّ عِشْرِینَ مَرَّةً- یَا مُحَمَّدُ سَبْعَ مَرَّاتٍ- لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ- مَا شَاءَ اللَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تُصَلِّی عَلَی النَّبِیِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ تَسْأَلُ اللَّهَ حَاجَتَکَ فَوَ اللَّهِ لَوْ سَأَلْتَ بِهَا بِفَضْلِهِ وَ کَرَمِهِ عَدَدَ الْقَطْرِ لَبَلَّغَکَ اللَّهُ إِیَّاهَا بِکَرَمِهِ وَ فَضْلِهِ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمِصْبَاحِ عَنْ أَبِی یَحْیَی الصَّنْعَانِیِّ نَحْوَهُ (١).

****

ترجمه:

از ابویحیی روایت شده که امام صادق علیه السلام فرمودند:

امام باقر علیه السلام درباره فضیلت شب نیمه شعبان فرمودند: این شب برترین شب پس از شب قدر است. در این شب، خداوند متعال فضل خود را به بندگان عطا کرده و به فضل خویش آنان را می آمرزد. در این شب برای قرب به خداوند تلاش کنید، زیرا این شبی است که خداوند به خود عهد بسته که هیچ درخواست کننده ای را، تا زمانی که درخواست او گناه نباشد، رد نکند.

این شب برای ما اهل بیت به منزله شب قدر برای پیامبر صلی الله علیه وآله قرار داده شده است. پس در دعا و ستایش خداوند کوشش کنید، زیرا هر کس در این شب صد مرتبه «سبحان الله»، صد مرتبه «الحمد لله» و صد مرتبه «الله اکبر» بگوید، خداوند متعال گناهان گذشته او را می آمرزد و نیازهای دنیا و آخرت او را، چه آنچه از خدا خواسته و چه آنچه به خاطر کرامتش نخواسته باشد، برآورده می کند.

ابویحیی گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: چه دعایی در این شب خوانده شود؟ فرمودند: زمانی که نماز عشاء را به جا آوردی، دو رکعت نماز بخوان. در رکعت اول، سوره حمد و سوره «قل یا أیها الکافرون» را بخوان، و در رکعت دوم، سوره حمد و سوره «قل هو الله احد» را. پس از سلام، ۳۳ بار «سبحان الله»، ۳۳ بار «الحمد لله» و ۳٤ بار «الله اکبر» بگو.

سپس به سجده برو و بگو: «یا رب» بیست بار، «یا محمد» هفت بار، «لا حول و لا قوة إلا بالله» ده بار، «ما شاء الله» ده بار، و دوباره «لا قوة إلا بالله» ده بار. سپس بر پیامبر و آل او درود بفرست و حاجت خود را از خداوند بخواه. سوگند به خدا که اگر به تعداد قطرات باران درخواست کنی، خداوند آن را به کرامت و فضل خود برآورده می کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۸٤ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۱۸٤- ٤- (۲) وَ عَنْ أَبِی یَحْیَی عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ وَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ وَ رَوَاهُ عَنْهُمَا ثَلَاثُونَ رَجُلًا مِمَّنْ یُوثَقُ بِهِمْ قَالا وَ إِذَا کَانَ لَیْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَصَلِّ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ تَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَةَ مَرَّةٍ فَإِذَا فَرَغْتَ فَقُلْ وَ ذَکَرَ الدُّعَاءَ.

****

ترجمه:

از ابویحیی نقل شده که امام باقر و امام صادق علیهماالسلام فرمودند و این حدیث را سی تن از افراد مورد اعتماد روایت کرده اند:

وقتی شب نیمه شعبان فرا می رسد، چهار رکعت نماز بخوان. در هر رکعت، سوره فاتحه یک بار و سوره «قل هو الله احد» صد بار قرائت کن.

پس از پایان نماز، دعایی را که ذکر شده است بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۸۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۱۸۵- ۵- (۳) وَ عَنْ عَمْرِو بْنِ ثَابِتٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ عَنِ الْبَاقِرِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ مِائَةَ رَكْعَةٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرَى مَنْزِلَهُ مِنَ الْجَنَّةِ أَوْ تُرَى لَهُ.

****

ترجمه:

از محمد بن مروان از امام باقر علیه السلام نقل شده است که رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند:

هر کس در شب نیمه شعبان صد رکعت نماز بخواند، به این صورت که در هر رکعت، سوره فاتحه یک بار و سوره «قل هو الله احد» ده بار قرائت کند، تا زمانی که بمیرد، جایگاه خود در بهشت را خواهد دید یا برای او آشکار خواهد شد.

١- -مصباح المتهجد- ٧٦٢.-

٢- -مصباح المتهجد- ٧٦٢.-

٣- -مصباح المتهجد- ٧٦٨.-

[رقم الحديث الكلی: ١٠١٨٦ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠١٨٦- ٦- (١) وَ عَنِ التَّلَّعُكْبَرِيِّ عَنْ سَالِمٍ مَوْلَى أَبِی حُذَيْفَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ تَطَهَّرَ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ- فَأَحْسَنَ الطُّهْرَ وَ لَبِسَ ثَوْبَيْنِ نَظِيفَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى مُصَلَّاهُ فَصَلَّى الْعِشَاءَ الآخِرَةَ ثُمَّ صَلَّى بَعْدَهَا رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِی أَوَّلِ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ وَ ثَلَاثَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ الْبَقَرَةِ- وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ وَ ثَلَاثَ آيَاتٍ مِنْ آخِرِهَا ثُمَّ يَقْرَأُ فِی الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ الْحَمْدَ- وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ سَبْعَ مَرَّاتٍ ثُمَّ يُسَلِّمُ وَ يُصَلِّی بَعْدَهَا أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِی أَوَّلِ رَكْعَةٍ يس- وَ فِی الثَّانِيَةِ حم الدُّخَانَ- وَ فِی الثَّالِثَةِ الم السَّجْدَةَ- وَ فِی الرَّابِعَةِ تَبَارَكَ الَّذِی بِيَدِهِ الْمُلْكُ- ثُمَّ يُصَلِّی بَعْدَهَا مِائَةَ رَكْعَةٍ يَقْرَأُ فِی كُلِّ رَكْعَةٍ بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ الْحَمْدِ مَرَّةً وَاحِدَةً قَضَى اللَّهُ لَهُ ثَلَاثَ حَوَائِجَ إِمَّا فِی عَاجِلِ الدُّنْيَا أَوْ فِی آجِلِ الآخِرَةِ ثُمَّ إِنْ سَأَلَ أَنْ يَرَانِی مِنْ لَيْلَتِهِ يَرَانِی.

****

ترجمه:

از سالم، غلام ابوحذيفه نقل شده است كه رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمودند:

هر كس در شب نيمه شعبان وضو بگيرد و آن را به بهترين شكل انجام دهد و دو لباس پاک و تميز بپوشد و سپس به محل نماز خود برود، ابتدا نماز عشاء را به جا آورد و سپس دو ركعت نماز بخواند. در ركعت اول، سوره فاتحه و سه آيه از ابتداى سوره بقره و آيه الكرسى و سه آيه از انتهاى سوره بقره را قرائت كند؛ و در ركعت دوم، سوره فاتحه و سوره «قل أعوذ برب الناس» هفت بار، سوره «قل أعوذ برب الفلق» هفت بار، و سوره «قل هو الله احد» هفت بار قرائت كند. سپس سلام دهد.

پس از آن، چهار رکعت نماز بخواند. در رکعت اول، سوره یس؛ در رکعت دوم، سوره حم دخان؛ در رکعت سوم، سوره الم سجده؛ و در رکعت چهارم، سوره تبارک الذی بیده الملک قرائت کند.

پس از آن، صد رکعت نماز به جا آورد که در هر رکعت، سوره «قل هو الله احد» ده بار و سوره فاتحه یک بار قرائت شود.

خداوند سه حاجت او را، چه در دنیا و چه در آخرت، برآورده می کند. اگر در آن شب از خداوند بخواهد که رسول خدا صلی الله علیه وآله را ببیند، این خواسته برآورده خواهد شد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۱۸۷- ۷- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ الْعَنْبَرِیِّ عَنْ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ (۳) ع قَالَ: الصَّلَاةُ لَیْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ أَرْبَعُ رَکَعَاتٍ تَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَتَیْنِ وَ خَمْسِینَ مَرَّةً ثُمَّ تَجْلِسُ وَ تَتَشَهَّدُ وَ تُسَلِّمُ وَ تَدْعُو بَعْدَ التَّسْلِیمِ وَ ذَکَرَ الدُّعَاءَ.

****

ترجمه:

از محمد بن صدقه عنبری از امام موسی بن جعفر علیه السلام روایت شده است که فرمودند:

نماز شب نیمه شعبان چهار رکعت است. در هر رکعت، سوره فاتحه یک بار و سوره «قل هو الله احد» دویست و پنجاه بار قرائت شود. سپس بنشینید، تشهد و سلام بگویید و پس از سلام، دعا کنید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۸۸ - رقم الحدیث الباب: ۸]

١٠١٨٨- ٨- (٤) وَ عَنِ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ: فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ يَعْنِي لَيْلَةَ نِصْفِ شَعْبَانَ هَبَطَ عَلَيَّ جَبْرَئِيلُ- فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ مُرْ أُمَّتَكَ إِذَا كَانَ لَيْلَةُ نِصْفِ شَعْبَانَ- أَنْ يُصَلِّيَ أَحَدُهُمْ عَشْرَ رَكَعَاتٍ يَتْلُو فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ يَسْجُدُ وَ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدَ سَوَادِي وَ خَيَالِي وَ بَيَاضِي يَا عَظِيمَ كُلِّ عَظِيمٍ اغْفِرْ لِي ذَنْبِيَ الْعَظِيمَ فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُهُ غَيْرُكَ فَإِنَّهُ مَنْ فَعَلَ

١- -مصباح المتهجد ٧٦٩.-

٢- -مصباح المتهجد ٧٦٩.-

٣- -فی المصدر زیادة- عن أبیه.-

٤- -مصباح المتهجد- ٧٧٠.-

ذَلِكَ مَحَا اللَّهُ عَنْهُ اثْنَتَيْنِ وَ سَبْعِينَ أَلْفَ سَيِّئَةٍ وَ كَتَبَ لَهُ مِنَ الْحَسَنَاتِ مِثْلَهَا وَ مَحَا اللَّهُ عَنْ وَالِدَيْهِ سَبْعِينَ أَلْفَ سَيِّئَةٍ.

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي كِتَابِ فَضَائِلِ شَعْبَانَ عَنْ عُبْدُوسِ بْنِ عَلِيٍّ الْجُرْجَانِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْزُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ الطَّائِيِّ عَنْ عَبَّادِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَيَّانَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ع (١) قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ فِي آخِرِ حَدِيثٍ طَوِيلٍ فِي لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ: فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ هَبَطَ عَلَيَّ حَبِيبِي جَبْرَئِيلُ وَ ذَكَرَ نَحْوَهُ (٢)

****

ترجمه:

از حسن بصری از عایشه نقل شده است که رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند:

در این شب، یعنی شب نیمه شعبان، جبرئیل بر من نازل شد و گفت: ای محمد، امتت را فرمان بده که وقتی شب نیمه شعبان فرا می رسد، هر یک از آنان ده رکعت نماز بخوانند. در هر رکعت، سوره فاتحه یک بار و سوره «قل هو الله احد» ده بار قرائت کنند. سپس به سجده رفته و در سجده بگویند:

«اللهم لک سجد سوادی و خیالی و بیاضی یا عظیم کل عظیم اغفر لی ذنبی العظیم فإنه لا یغفره غیرک.»

هر کس چنین کند، خداوند از او هفتاد و دو هزار گناه را محو کرده و به همان تعداد حسنات برای او می نویسد، و از والدین او نیز هفتاد هزار گناه را پاک می کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۸۹ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۱۸۹- ۹- (۳) وَ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِیهِ قَالَ کَانَ عَلِیٌّ ع یَقُولُ یُعْجِبُنِی أَنْ یُفَرِّغَ الرَّجُلُ نَفْسَهُ فِی السَّنَةِ أَرْبَعَ لَیَالٍ لَیْلَةَ الْفِطْرِ وَ لَیْلَةَ الْأَضْحَی- وَ لَیْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ- وَ أَوَّلَ لَیْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ.

وَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:از اسماعیل بن موسی بن جعفر از پدرش نقل شده است که امام علی علیه السلام فرمودند:

مرا خوش می آید که انسان در طول سال خود را در چهار شب فارغ گرداند: شب عید فطر، شب عید قربان، شب نیمه شعبان، و شب اول ماه رجب.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۱۹۰- ۱۰- (۵) عَنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تُحَافِظَ عَلَى لَيْلَةِ الْفِطْرِ وَ لَيْلَةِ النَّحْرِ- وَ أَوَّلِ لَيْلَةٍ مِنَ الْمُحَرَّمِ- وَ لَيْلَةِ عَاشُورَاءَ وَ أَوَّلِ لَيْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ- وَ لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَافْعَلْ وَ أَكْثِرْ فِيهِنَّ مِنَ الدُّعَاءِ وَ الصَّلَاةِ وَ تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ.

****

ترجمه:

از حارث بن عبدالله از امام علی علیه السلام نقل شده است:

اگر می توانی شب عید فطر، شب عید قربان، شب اول محرم، شب عاشورا، شب اول رجب و شب نیمه شعبان را گرامی بداری، چنین کن. و در این شب ها به دعا، نماز و تلاوت قرآن بسیار بپرداز.

ص: ۱۰۹

۱- -فضائل الأشهر الثلاثة- فضائل شعبان ٦٥- ٤٧.-

۲- -فی النسخة المخطوطة ذکر الحدیث بتمامه بهذا النصّ بعد کلمة جبرئیل- فقال لی یا محمد مر أمتک إذا کانت لیلة النصف من شعبان أن یصلی أحدهم عشر رکعات فی کل رکعة یتلو فاتحة الکتاب و قل هو اللّه أحد عشر مرّات ثمّ یسجد و یقول فی سجوده اللّهمّ سجد لک سوادی و جنانی و بیاضی یا عظیم کل عظیم اغفر لی ذنبی العظیم فانه لا یغفره غیرک یا عظیم فإذا فعل ذلک غفر اللّه له اثنتین و سبعین ألف سیئة و کتب له من الحسنات مثلها و محا اللّه عن والدیه سبعین ألف سیئة.-

۳- -مصباح المتهجد ۷۸۳.-

٤- -مصباح المتهجد ۷۸۳.-

٥- -مصباح المتهجد ۷۸۳.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۱۹۱- ۱۱- (۱) وَ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعْدٍ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: كَانَ عَلِيٌّ ع لَا يَنَامُ ثَلَاثَ لَيَالٍ- لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- وَ لَيْلَةَ الْفِطْرِ وَ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ- وَ فِيهَا تُقَسَّمُ الْأَرْزَاقُ وَ الآجَالُ وَ مَا يَكُونُ فِي السَّنَةِ.

وَ رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِي مَسَارِّ الشِّيعَةِ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (۲).

****

ترجمه:

امام علی علیه السلام در سه شب نمی خوابید: شب بیست وسوم ماه رمضان، شب عید فطر، و شب نیمه شعبان. زیرا در این شب ها، ارزاق و مدت عمرها و آنچه در طول سال خواهد بود، تقسیم می شود.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۹۲ - رقم الحديث الباب: ۱۲]

۱۰۱۹۲- ۱۲- (۳) وَ عَنْ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ: كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع يَجْمَعُنَا جَمِيعاً لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ- ثُمَّ يُجَزِّئُ اللَّيْلَ أَجْزَاءً ثَلَاثَةً فَيُصَلِّي بِنَا جُزْءاً ثُمَّ يَدْعُو فَنُؤَمِّنُ عَلَى دُعَائِهِ ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَ نَسْتَغْفِرُهُ وَ نَسْأَلُهُ الْجَنَّةَ حَتَّى يَنْفَجِرَ الْفَجْرُ (٤).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥) وَ عَلَى اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ جَعْفَرٍ لَيْلَةَ نِصْفِ شَعْبَانَ (٦).

****

ترجمه:

از زید بن علی نقل شده است که فرمود:

امام علی بن حسین علیه السلام ما را در شب نیمه شعبان گرد هم جمع می کرد. سپس شب را به سه بخش تقسیم می کرد. در بخشی از شب، با ما نماز می خواند، سپس دعا می کرد و ما بر دعای او آمین می گفتیم. سپس خداوند را استغفار می کرد و ما نیز استغفار می کردیم و از او طلب بهشت می کردیم، تا اینکه سپیده دم طلوع می کرد.

۹- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ لَيْلَةِ الْمَبْعَثِ وَ يَوْمِ الْمَبْعَثِ وَ كَيْفِيَّتِهَا

اشارة

(۷) ۹ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ لَيْلَةِ الْمَبْعَثِ وَ يَوْمِ الْمَبْعَثِ وَ كَيْفِيَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز شب مبعث و روز مبعث وکیفیت آن

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۱۹۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۱۹۳- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ رَفَعَهُ فِي حَدِيثٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يَوْمُ سَبْعَةٍ وَ عِشْرِينَ مِنْ رَجَبٍ نُبِّئَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ ص- مَنْ صَلَّى فِيهِ أَيَّ وَقْتٍ شَاءَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ بِأُمِّ الْقُرْآنِ- وَ سُورَةٍ مَا تَيَسَّرَ فَإِذَا فَرَغَ وَ سَلَّمَ جَلَسَ مَكَانَهُ ثُمَّ قَرَأَ أُمَّ الْقُرْآنِ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ وَ الْمُعَوِّذَاتِ الثَّلَاثَ كُلَّ وَاحِدَةٍ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ فَإِذَا

ص: ۱۱۰

۱- -مصباح المتهجد ۷۸۳.-

٢- -مسار الشيعة ٧٤.-

٣- -مصباح المتهجد ٧٨٣.-

٤- -فی المصدر- الصبح.-

٥- -تقدم فی الباب ٧ من أبواب بقية الصلوات المندوبة.-

٦- -تقدم فی الباب ٧ من أبواب صلاة جعفر.-

٧- -الباب ٩ فيه ٤ أحاديث.-

٨- -الكافی ٣- ٤٦٩- ٧، أورد صدره فی الحديث ٢ من الباب ٨ من أبواب بقية الصلوات المندوبة.-

فَرَغَ وَ هُوَ فِی مَكَانِهِ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ اللَّهُ رَبِّی لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً أَرْبَعَ مَرَّاتٍ ثُمَّ يَدْعُو فَلَا يَدْعُو بِشَیْ ءٍ إِلَّا اسْتُجِيبَ لَهُ فِی كُلِّ حَاجَةٍ إِلَّا أَنْ يَدْعُوَ فِی جَائِحَةٍ (١) أَوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ.

وَ رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِی مَسَارِّ الشَّيعَةِ (٢) وَ فِی الْمُقْنِعَةِ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٣)

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ أَسْقَطَ قَوْلَهُ وَ الْمُعَوِّذَاتِ الثَّلَاثَ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ (٤)

****

ترجمه:

از علی بن محمد روایت شده است که امام صادق علیه السلام فرمودند:

در روز بیست وهفتم ماه رجب که پیامبر صلی الله علیه وآله به پیامبری برگزیده شد، هر کس در هر زمانی که بخواهد، دوازده رکعت نماز به جا آورد، در هر رکعت سوره فاتحه (ام القرآن) و هر سوره ای که میسر است، قرائت کند.

پس از اتمام نماز و سلام، در جای خود بنشیند و چهار بار سوره فاتحه و هر یک از سه معوذات (قل أعوذ برب الناس، قل أعوذ برب الفلق، قل هو الله احد) را چهار بار قرائت کند.

پس از آن، چهار بار بگوید: «لا إله إلا الله، والله أکبر، والحمد لله، وسبحان الله، ولا حول ولا قوة إلا بالله.» سپس چهار بار بگوید: «الله الله ربی، لا أُشرِکُ بِهِ شیئاً.»

سپس دعا کند و هر حاجتی که بخواهد، برآورده خواهد شد، مگر اینکه در مورد بلایی (جائحه) دعا کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۹٤ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۱۹٤- ۲- (۵) وَ فِی الْمِصْبَاحِ عَنْ صَالِحِ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع أَنَّهُ قَالَ: صَلِّ لَیْلَةَ سَبْعٍ وَ عِشْرِینَ مِنْ رَجَبٍ- أَیَّ وَقْتٍ شِئْتَ مِنَ اللَّیْلِ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَکْعَةً تَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ وَ الْمُعَوِّذَتَیْنِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ فَإِذَا فَرَغْتَ قُلْتَ وَ أَنْتَ فِی مَکَانِکَ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ- ثُمَّ ادْعُ بَعْدُ بِمَا شِئْتَ.

****

ترجمه:

از صالح بن عقبه از امام حسن عسکری علیه السلام روایت شده است که فرمودند:

در شب بیست وهفتم ماه رجب، هر زمانی که خواستید، دوازده رکعت نماز بخوانید. در هر رکعت، سوره فاتحه (الحمد) و دو سوره معوذتین (قل أعوذ برب الناس و قل أعوذ برب الفلق) و سوره «قل هو الله احد» را چهار بار قرائت کنید.

پس از پایان نماز، در همان مکان چهار بار بگویید: «لا إله إلا الله، والله أکبر، والحمد لله، وسبحان الله، ولا حول ولا قوة إلا بالله.»

سپس دعا کنید و هر چه خواستید، از خداوند بخواهید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۹۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۱۹۵- ۳- (٦) وَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الرِّضَا ع أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ فِی رَجَبٍ لَلَیْلَةً خَیْرٌ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَیْهِ الشَّمْسُ وَ هِیَ لَیْلَةُ سَبْعٍ وَ عِشْرِینَ مِنْ رَجَبٍ- فِیهَا نُبِّئَ رَسُولُ اللَّهِ ص فِی صَبِیحَتِهَا وَ إِنَّ لِلْعَامِلِ فِیهَا مِنْ شِیعَتِنَا أَجْرَ عَمَلِ سِتِّینَ سَنَةً قِیلَ لَهُ وَ مَا الْعَمَلُ فِیهَا أَصْلَحَکَ اللَّهُ قَالَ إِذَا صَلَّیْتَ الْعِشَاءَ الآخِرَةَ وَ أَخَذْتَ مَضْجَعَکَ ثُمَّ اسْتَیْقَظْتَ أَیَّ سَاعَةٍ

ص: ۱۱۱

۱- -الجائحة- المصیبة المستأصلة التی تستاصل المال أو الناس، (لسان العرب ۲- ٤۳۱)، و فی المصدر- جایحة، و فی نسخة عن هامش المخطوط- جائحة قوم.-

۲- -مسار الشیعة- ۷۲.-

۳- -المقنعة- ۳۷.-

٤- -التهذیب ۳- ۱۸۵- ٤۱۹.-

۵- -مصباح المتهجد- ۷٤۹.-

٦- -مصباح المتهجد- ۷٤۹.-

شِئْتَ مِنَ اللَّیْلِ قَبْلَ الزَّوَالِ صَلَّیْتَ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَکْعَةً تَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ- وَ سُورَةً مِنْ خِفَافِ الْمُفَصَّلِ إِلَی الْحَمْدِ- فَإِذَا سَلَّمْتَ فِی کُلِّ شَفْعٍ وَ جَلَسْتَ بَعْدَ التَّسْلِیمِ وَ قَرَأْتَ الْحَمْدَ سَبْعاً وَ الْمُعَوِّذَتَیْنِ سَبْعاً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ سَبْعاً وَ قُلْ یَا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ سَبْعاً وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ وَ آیَةَ الْکُرْسِیِّ سَبْعاً سَبْعاً.

****

ترجمه:

در ماه رجب، شبی وجود دارد که بهتر از هر چیزی است که خورشید بر آن طلوع کرده است، و آن شب بیست وهفتم ماه رجب است؛ شبی که پیامبر خدا صلی الله علیه وآله در صبح آن به نبوت برگزیده شد.

کسی که در این شب از شیعیان ما عمل کند، پاداش شصت سال عبادت را خواهد داشت. از ایشان پرسیده شد: چه عملی در این شب باید انجام داد؟ فرمودند: وقتی نماز عشاء آخر را خواندی و به خواب رفتی، هر زمان که پیش از زوال شب از خواب برخاستی، دوازده رکعت نماز بخوان.

در هر رکعت، سوره فاتحه (الحمد) و یک سوره کوتاه از مفصّلات را قرائت کن. پس از هر دو رکعت و سلام، بنشین و هفت مرتبه سوره فاتحه، هفت مرتبه معوذتین (قل أعوذ برب الناس و قل أعوذ برب الفلق)، هفت مرتبه سوره «قل هو الله احد»، هفت مرتبه سوره «قل یا أیها الکافرون»، هفت مرتبه سوره «إنا أنزلناه» و هفت مرتبه آیه الکرسی را بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠١٩٦ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٠١٩٦- ٤- (١) وَ عَنِ الرَّيَّانِ بْنِ الصَّلْتِ قَالَ: صَامَ أَبُو جَعْفَرٍ الثَّانِي ع- لَمَّا كَانَ بِبَغْدَادَ يَوْمَ النِّصْفِ مِنْ رَجَبٍ- وَ يَوْمَ سَبْعٍ وَ عِشْرِينَ مِنْهُ وَ صَامَ مَعَهُ جَمِيعُ حَشَمِهِ وَ أَمَرَنَا أَنْ نُصَلِّيَ الصَّلَاةَ الَّتِي هِيَ اثْنَتَا عَشْرَةَ رَكْعَةً تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ وَ سُورَةً فَإِذَا فَرَغْتَ قَرَأْتَ الْحَمْدَ أَرْبَعاً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ أَرْبَعاً وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ أَرْبَعاً وَ قُلْتَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ أَرْبَعاً اللَّهُ اللَّهُ رَبِّي لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً أَرْبَعاً لَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَداً أَرْبَعاً.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي صَلَاةِ لَيْلَةِ نِصْفِ رَجَبٍ (٢).

****

ترجمه:

از ریان بن صلت نقل شده است:

امام جواد علیه السلام هنگامی که در بغداد بودند، در روز نیمه رجب و روز بیست وهفتم آن روزه می گرفتند و تمام اهل خانه ایشان نیز روزه می گرفتند. ایشان به ما دستور دادند که نمازی به جا آوریم که شامل دوازده رکعت باشد. در هر رکعت، سوره فاتحه و یک سوره قرائت شود.

پس از اتمام نماز، چهار مرتبه سوره فاتحه، چهار مرتبه سوره «قل هو الله احد»، چهار مرتبه معوذتین (قل أعوذ برب الناس و قل أعوذ برب الفلق) قرائت کنید و سپس چهار مرتبه بگویید:

«لا إله إلا الله، والله أكبر، وسبحان الله، والحمد لله، ولا حول ولا قوة إلا بالله العلی العظیم.»

و چهار مرتبه بگویید: «الله الله ربی، لا أُشْرِکُ بِهِ شَیْئاً.» و چهار مرتبه بگویید: «لا أُشْرِکُ بِرَبِّی أَحَداً.»

۱۰- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ فَاطِمَةَ وَ كَيْفِيَّتِهَا

اشارة

(۳) ۱۰ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ فَاطِمَةَ وَ كَيْفِيَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نمازحضرت فاطمه سلام الله علیها و کیفیت آن

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۹۷ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۱۹۷- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ تَوَضَّأَ فَأَسْبَغَ الْوُضُوءَ وَ افْتَتَحَ الصَّلَاةَ فَصَلَّی أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ یَفْصِلُ بَیْنَهُنَّ بِتَسْلِیمَةٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ

۱- -مصباح المتهجد ۷۵۰.-

۲- -تقدم فی الأحادیث ۱ و ۱۳ و ١٤ من الباب ٥ من أبواب بقیة الصلوات المندوبة.-

۳- -الباب ۱۰ فیه ۷ أحادیث.-

٤- -الفقیه ۱- ٥٦٤- ۱٥٥٦، و رواه الشیخ و الکلینی فی الحدیث ۱ من الباب ۱۳ من هذه الأبواب.-

اللَّهُ أَحَدٌ خَمْسِینَ مَرَّةً انْفَتَلَ حِینَ یَنْفَتِلُ وَ لَیْسَ بَیْنَهُ وَ بَیْنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ ذَنْبٌ إِلَّا غَفَرَهُ لَهُ.

وَ رَوَاهُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ سَعْدَانَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ نَحْوَهُ (۱).

****

ترجمه:

از عبدالله بن سنان از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند:

هر کس وضو بگیرد و آن را کامل و دقیق انجام دهد، سپس به نماز بایستد و چهار رکعت نماز بخواند، به این صورت که میان هر دو رکعت سلام دهد. در هر رکعت، سوره فاتحه (الحمد) و سوره «قل هو الله احد» را پنجاه بار قرائت کند.

زمانی که از نماز فارغ شود، هیچ گناهی میان او و خداوند عزوجل باقی نمی ماند، مگر اینکه خداوند آن را برای او بیامرزد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۹۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۱۹۸- ۲- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْعُودٍ الْعَيَّاشِيِّ فِي كِتَابِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ ابْنِ السِّمَاكِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فَقَرَأَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ بِخَمْسِينَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- كَانَتْ صَلَاةَ فَاطِمَةَ ع وَ هِيَ صَلَاةُ الْأَوَّابِينَ.

****

ترجمه:

از هشام بن سالم از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند:

هر کس چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، سوره «قل هو الله احد» را پنجاه بار قرائت کند، این نماز، نماز حضرت فاطمه علیهاالسلام است و آن نماز اوّابین (بازگشت کنندگان به سوی خدا) می باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۱۹۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۱۹۹- ۳- (۳) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ الْوَلِيدِ أَنَّهُ كَانَ يَرْوِي هَذِهِ الصَّلَاةَ وَ ثَوَابَهَا إِلَّا أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ إِنِّي لَا أَعْرِفُهَا بِصَلَاةِ فَاطِمَةَ ع قَالَ وَ أَمَّا أَهْلُ الْكُوفَةِ فَإِنَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا بِصَلَاةِ فَاطِمَةَ ع.

****

ترجمه:

از محمد بن حسن بن ولید نقل شده است که او این نماز و ثواب آن را روایت کرده است، اما می گفت: «من این نماز را به عنوان نماز حضرت فاطمه علیهاالسلام نمی شناسم.»

او ادامه داد: «اما مردم کوفه این نماز را به عنوان نماز حضرت فاطمه علیهاالسلام می شناسند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۰۰ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۲۰۰- ٤- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ ذَکَرَ هَذِهِ الصَّلَاةَ وَ ثَوَابَهَا.

****

ترجمه:

با اسناد از ابوبصیر نقل شده است که امام صادق علیه السلام این نماز و ثواب آن را ذکر کرده است

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۰۱ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۲۰۱- ۵- (۵) وَ فِی الْمَجَالِسِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ مُثَنًّی الْحَنَّاطِ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ مَنْ صَلَّی أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ بِمِائَتَیْ مَرَّةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- فِی کُلِّ رَکْعَةٍ خَمْسِینَ مَرَّةً لَمْ یَنْفَتِلْ وَ بَیْنَهُ وَ بَیْنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ ذَنْبٌ إِلَّا غُفِرَ لَهُ.

۱- -ثواب الأعمال ٦٢.-

۲- -الفقیه ۱- ٥٦٤- ۱٥٥٧.-

۳- -الفقیه ۱- ٥٦٤- ۱٥٥٧.-

٤- -الفقیه ۱- ٥٦٥- ۱٥٥٧.-

۵- -أمالی الصدوق ۸۷- ۳.-

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ غَيْرِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ (۱)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ (۲).

****

ترجمه:

از ابوبصیر نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمودند:

هر کس چهار رکعت نماز بخواند، به این صورت که در هر رکعت، سوره «قل هو الله احد» را پنجاه بار قرائت کند (در مجموع دویست بار)، زمانی که از نماز فارغ شود، هیچ گناهی میان او و خداوند عزوجل باقی نمی ماند مگر اینکه خداوند آن را برای او بیامرزد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۲۰۲ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۰۲۰۲- ٦- (۳) قَالَ الشَّيْخُ فِي الْمِصْبَاحِ وَ صَلَاةُ فَاطِمَةَ رَكْعَتَانِ تَقْرَأُ فِي الْأُولَى الْحَمْدَ مَرَّةً وَ مِائَةَ مَرَّةٍ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ- وَ فِي الثَّانِيَةِ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ مِائَةَ مَرَّةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ.

****

ترجمه:

شیخ در کتاب «مصباح» نقل کرده است:

نماز حضرت فاطمه علیهاالسلام دو رکعت است. در رکعت اول، سوره فاتحه (الحمد) یک بار و سوره «إنا أنزلناه» صد بار قرائت شود؛ و در رکعت دوم، سوره فاتحه یک بار و سوره «قل هو الله احد» صد بار قرائت شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۲۰۳- ۷- (٤) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّهَا أَرْبَعُ رَکَعَاتٍ مِثْلُ صَلَاةِ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع- کُلُّ رَکْعَةٍ بِالْحَمْدِ مَرَّةً وَ خَمْسِینَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ.

أَقُولُ: لَا مَانِعَ مِنَ الْجَمْعِ بِأَنْ تَکُونَ لَهَا صَلَاتَانِ (٥).

****

ترجمه:

روایت شده است که این نماز چهار رکعت است، مشابه نماز امیرالمؤمنین علیه السلام. در هر رکعت، سوره فاتحه یک بار و سوره «قل هو الله احد» پنجاه بار قرائت شود.

می گویم : هیچ مانعی برای جمع میان دو نماز وجود ندارد، به این معنا که ممکن است برای حضرت فاطمه علیهاالسلام دو نماز باشد.

۱۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَکْعَتَیْنِ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ سُورَةُ الْإِخْلَاصِ سِتِّینَ مَرَّةً

اشارة

(٦) ۱۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَکْعَتَیْنِ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ سُورَةُ الْإِخْلَاصِ سِتِّینَ مَرَّةً

****

ترجمه:

باب استحباب نماز دو رکعتی که در هر رکعت، سوره اخلاص (قل هو الله احد) شصت بار قرائت شود

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۰٤ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۲۰٤- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: مَنْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- فِي كُلِّ رَكْعَةٍ سِتِّينَ مَرَّةً انْفَتَلَ وَ لَيْسَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ ذَنْبٌ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى رَفَعَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۸)

۱- -الکافی ۳- ٤٦۸- ۱.-

۲- -التهذیب ۳- ۳۱۰- ۹٦۱.-

۳- -مصباح المتهجد- ۲٦٥.-

٤- -لم نعثر علی هذه الصلاة فی المصباح و عثرنا علی صلاتین لها (علیها السلام) فی ۲٦٦ و ۲۸۲،.-

٥- -تقدم ما یدلّ علی بعض المقصود فی الحدیث ۱ من الباب ۷ من أبواب نافلة شهر رمضان.-

٦- -الباب ۱۱ فیه حدیث واحد.-

۷- -الفقیه ۱- ٥٦٤- ۱٥٥۸.-

۸- -الکافی ۳- ٤٦۸- ۳.-

وَ

رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى إِلَّا أَنَّهُ أَسْقَطَ قَوْلَهُ خَفِيفَتَيْنِ (۱)

****

ترجمه:

از ابن ابی عمیر از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند:

هر کس دو رکعت نماز سبک بخواند و در هر رکعت، سوره «قل هو الله احد» را شصت بار قرائت کند، هنگامی که از نماز فارغ شود، هیچ گناهی میان او و خداوند باقی نمی ماند.

۱۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الْمُهِمَّاتِ

اشارة

(۲) ۱۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الْمُهِمَّاتِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز در مهمات

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۲۰۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۰۵- ۱- (۳) الْحَسَنُ الطَّبْرِسِيُّ فِي مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ع قَالَ: إِذَا كَانَ لَكَ مُهِمٌّ فَصَلِّ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ تُحْسِنُ قُنُوتَهُنَّ وَ أَرْكَانَهُنَّ تَقْرَأُ فِي الْأُولَى الْحَمْدَ مَرَّةً وَ حَسْبُنَا اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ (٤) سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ فِي الثَّانِيَةِ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قَوْلَهُ ما شاءَ اللَّهُ لا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنْ تَرَنِ أَنَا أَقَلَّ مِنْكَ مالًا وَ وَلَداً (٥) سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ فِي الثَّالِثَةِ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قَوْلَهُ لا إِلهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

(٦) سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ فِی الرَّابِعَةِ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ أُفَوِّضُ أَمْرِی إِلَی اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِیرٌ بِالْعِبادِ (٧) سَبْعَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَسْأَلُ حَاجَتَکَ.

(٨)

****

ترجمه:

حسن طبرسی در کتاب «مکارم الاخلاق» از امام حسین علیه السلام نقل کرده است:

«هرگاه کار مهمی داشتی، چهار رکعت نماز بخوان و قنوت و ارکان آنها را به خوبی رعایت کن. در رکعت اول، سوره فاتحه (الحمد) یک بار و عبارت "حسبنا الله و نعم الوکیل" را از آیه ۱۷۳ سوره آل عمران هفت بار بخوان.

در رکعت دوم، سوره فاتحه یک بار و عبارت "ما شاء الله لا قوة إلا بالله إن ترن أنا أقل منك مالاً و ولداً" را از آیه ۳۹ سوره کهف هفت بار بخوان.

در رکعت سوم، سوره فاتحه یک بار و عبارت "لا إله إلا أنت سبحانک إنی کنت من الظالمین" را از آیه ۸۷ سوره انبیا هفت بار بخوان.

در رکعت چهارم، سوره فاتحه یک بار و عبارت "وأفوض أمری إلی الله إن الله بصیر بالعباد" را از آیه ٤٤ سوره غافر هفت بار بخوان.

سپس حاجت خود را از خداوند بخواه.»

۱۳- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع وَ کَیْفِیَّتِهَا۵۵۲

اشارة

(۹) ۱۳ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع وَ كَيْفِيَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز امیر المومنین علیه السلام وکیفیت آن

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۲۰۶ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۰۶- ۱- (۱۰) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْبَرْقِيِّ عَنْ سَعْدَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ

۱- -التهذيب ۳- ۳۱۰- ۹۶۲.-

۲- -الباب ۱۲ فيه حديث واحد.-

۳- -مكارم الأخلاق- ۳۳۳.-

٤- -آل عمران ۳- ۱۷۳.-

٥- -الكهف ۱۸- ۳۹.-

٦- -الأنبياء ۲۱- ۸۷.-

۷- -غافر ٤۰- ٤٤،.-

۸- -تقدم ما يدلّ على ذلک فى الباب ۳۹ من أبواب صلاة الجمعة.-

۹- -الباب ۱۳ فيه حديثان.-

۱۰- -الكافى ۳- ٤٦۸- ۲، أورد نحوه عن الصدوق فى الحديث ۱ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.-

أَحَدٌ خَمْسِينَ مَرَّةً لَمْ يَنْفَتِلْ وَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ ذَنْبٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

روایت شده از عبدالله بن سنان از امام صادق (ع) که فرمودند: کسی که چهار رکعت نماز بگزارد و در هر رکعت پنجاه مرتبه سوره «قل هو الله أحد» را بخواند، از نماز فارغ نمی شود مگر اینکه هیچ گناهی بین او و خدا باقی نمانده باشد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۲۰۷ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۲۰۷- ۲- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِي الْمِصْبَاحِ قَالَ رُوِيَ عَنِ الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع أَنَّهُ قَالَ: مَنْ صَلَّى مِنْكُمْ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ صَلَاةَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع- خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ وَ قُضِيَتْ حَوَائِجُهُ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ خَمْسِينَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- فَإِذَا فَرَغَ مِنْهَا دَعَا بِهَذَا الدُّعَاءِ وَ ذَكَرَ الدُّعَاءَ.

(۳)

****

ترجمه:

محمد بن حسن در کتاب «مصباح» روایت کرده است که امام صادق (ع) فرمودند: هر کس از شما چهار رکعت نماز، نماز امیرالمؤمنین (ع)، را بخواند، از گناهانش پاک می شود، مانند روزی که مادرش او را به دنیا آورد، و حاجاتش برآورده می شود. در هر رکعت یک مرتبه سوره «حمد» و پنجاه

مرتبه سوره «قل هو الله أحد» خوانده می شود. سپس بعد از تمام شدن نماز، با این دعا که ذکر شده، دعا کند.

١٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ فِی کُلِّ یَوْمٍ بِاثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَکْعَةً

اشارة

(٤) ١٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ فِی کُلِّ یَوْمٍ بِاثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَکْعَةً

****

ترجمه:

باب مستحب بودن ١٢رکعت نماز در هر روز

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٢٠٨ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٢٠٨- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمَجَالِسِ وَ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادِهِ الآتِی (٦) عَنْ أَبِی ذَرٍّ عَنِ النَّبِیِّ ص فِی وَصِیَّتِهِ لَهُ قَالَ: یَا أَبَا ذَرٍّ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَ عِیسَی ابْنَ مَرْیَمَ بِالرَّهْبَانِیَّةِ وَ بُعِثْتُ بِالْحَنِیفِیَّةِ السَّمْحَةِ وَ حُبِّبَتْ إِلَیَّ النِّسَاءُ وَ الطِّیبُ وَ جُعِلَتْ فِی الصَّلَاةِ قُرَّةُ عَیْنِی یَا أَبَا ذَرٍّ أَیُّمَا رَجُلٍ تَطَوَّعَ فِی یَوْمٍ بِاثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَکْعَةً سِوَی الْمَکْتُوبَةِ کَانَ لَهُ حَقّاً وَاجِباً بَیْتٌ فِی الْجَنَّةِ.

****

ترجمه:

محمد بن حسن در کتاب «مجالس و الأخبار» با سندی که آورده، از ابوذر نقل کرده که پیامبر اکرم (ص) در وصیت خود به او فرمودند: ای ابوذر، همانا خداوند عیسی بن مریم (ع) را با رهبانیت مبعوث کرد و مرا با دین حنیف و آسان فرستاد. زنان و عطر را برای من محبوب گردانید و در نماز نور

چشمم قرار داده شد. ای ابوذر، هر مردی که در یک روز دوازده رکعت نماز مستحبی، غیر از واجبات، بخواند، حقی واجب برای او خانه ای در بهشت خواهد بود.

۱۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الِانْتِصَارِ مِنَ الظَّالِمِ وَ صَلَاةِ الْعُسْرِ

اشارة

(۷) ۱۵ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الِانْتِصَارِ مِنَ الظَّالِمِ وَ صَلَاةِ الْعُسْرِ

****

ترجمه:

باب استحباب نماز انتصار(کمک گرفتن) بر ظالم و نماز عسر.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۲۰۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۰۹- ۱- (۸) الْحَسَنُ بْنُ الْفَضْلِ الطَّبْرِسِيُّ فِی مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ عَنْ

ص: ۱۱۶

۱- -التهذيب ۳- ۱۸۸- ٤۲۷.-

۲- -مصباح المتهجد- ۲٥٦،.-

۳- -و تقدم ما يدلّ عليه فی الحديث ۱ من الباب ۷ من أبواب نافلة شهر رمضان.-

٤- -الباب ۱٤ فيه حديث واحد.-

٥- -أمالی الطوسیّ ۱- ۱٤۱.-

٦- -يأتی فی الفائدة الثانية من الخاتمة برقم (٤۹).-

۷- -الباب ۱۵ فيه حديثان.-

۸- -مكارم الأخلاق- ۳۳۲.-

أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا ظُلِمْتَ (۱) بِمَظْلِمَةٍ فَلَا تَدْعُ عَلَی صَاحِبِکَ فَإِنَّ الرَّجُلَ یَکُونُ مَظْلُوماً فَلَا یَزَالُ یَدْعُو حَتَّی یَکُونَ ظَالِماً وَ لَکِنْ إِذَا ظُلِمْتَ فَاغْتَسِلْ وَ صَلِّ رَکْعَتَیْنِ فِی مَوْضِعٍ لَا یَحْجُبُکَ عَنِ السَّمَاءِ ثُمَّ قُلِ اللَّهُمَّ إِنَّ فُلَانَ بْنَ فُلَانٍ قَدْ ظَلَمَنِی وَ لَیْسَ لِی أَحَدٌ أَصُولُ بِهِ غَیْرُکَ فَاسْتَوْفِ (۲) ظُلَامَتِیَ السَّاعَةَ السَّاعَةَ بِالاسْمِ الَّذِی سَأَلَکَ بِهِ الْمُضْطَرُّ فَکَشَفْتَ مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَ مَکَّنْتَ لَهُ فِی الْأَرْضِ وَ جَعَلْتَهُ خَلِیفَتَکَ عَلَی خَلْقِکَ فَأَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ أَنْ تَسْتَوْفِیَ لِی ظُلَامَتِیَ السَّاعَةَ السَّاعَةَ- فَإِنَّکَ لَا تَلْبَثُ حَتَّی تَرَی مَا تُحِبُّ.

****

ترجمه:

حسن بن فضل طبرسی در کتاب «مکارم الأخلاق» از امام صادق (ع) نقل کرده است که فرمودند: اگر به تو ستمی شد، بر صاحب ظلم نفرین نکن، زیرا ممکن است فرد مظلوم پیوسته نفرین کند تا جایی که خود به ظالم تبدیل شود. اما اگر به تو ستمی روا شد، غسل کن و دو رکعت نماز در مکانی که چیزی بین تو و آسمان حائل نباشد بخوان. سپس بگو:

«خدایا، فلانی پسر فلانی به من ظلم کرد و من کسی جز تو ندارم که به او متوسل شوم. پس در همین لحظه حق مرا باز پس بگیر، به نام آن اسمی که مستضعف به تو درخواست کرد و تو گرفتاری اش را برطرف ساختی و او را بر زمین تمکین دادی و او را خلیفه ات بر خلق قرار دادی. از تو درخواست می کنم بر محمد و آل محمد درود بفرستی و حق مرا همین لحظه باز پس بگیری. بی شک، مدت زیادی نمی گذرد که آنچه را دوست داری، می بینی.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۱۰ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۲۱۰- ۲- (۳) وَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا عَسُرَ عَلَیْکَ أَمْرٌ فَصَلِّ (٤) رَکْعَتَیْنِ تَقْرَأُ فِی الْأُولَی بِفَاتِحَةِ الْکِتَابِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ إِنَّا فَتَحْنَا إِلَی قَوْلِهِ وَ یَنْصُرَکَ اللَّهُ نَصْراً عَزِیزاً (٥)- وَ فِی الثَّانِیَةِ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ أَ لَمْ نَشْرَحْ لَکَ وَ قَدْ جُرِّبَ.

****

ترجمه:

از امام صادق (ع) روایت شده است که اگر انجام کاری برای شما دشوار شد، دو رکعت نماز بخوانید. در رکعت اول، سوره فاتحه و سوره «قل هو الله أحد» را بخوانید و سپس آیاتی از سوره فتح از «إِنَّا فَتَحْنَا» تا آیه «وَ یَنْصُرَکَ اللَّهُ نَصْراً عَزِیزاً» (سوره فتح، آیه ۱ تا ۳) را قرائت کنید. در رکعت دوم نیز سوره فاتحه و سوره «قل هو الله أحد» و سپس سوره «أَلَمْ نَشْرَحْ لَکَ» را بخوانید. این عمل تجربه شده است.

١٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ عَشْرِ رَکَعَاتٍ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَ نَافِلَتِهَا وَ صَلَاةِ رَکْعَتَیْنِ أُخْرَیَیْنِ بِکَیْفِیَّةٍ مَخْصُوصَةٍ

اشارة

(٦) ١٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ عَشْرِ رَکَعَاتٍ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَ نَافِلَتِهَا وَ صَلَاةِ رَکْعَتَیْنِ أُخْرَیَیْنِ بِکَیْفِیَّةٍ مَخْصُوصَةٍ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن ۱۰رکعت نماز بعد از مغرب و نافله های آن و دو رکعت نماز به کیفیت مخصوص

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۱۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۱۱- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الرِّضَا ع قَالَ: مَنْ صَلَّی الْمَغْرِبَ وَ بَعْدَهَا أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ وَ لَمْ يَتَكَلَّمْ حَتَّی يُصَلِّیَ عَشْرَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِی كُلِّ رَكْعَةٍ بِالْحَمْدِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- كَانَتْ عِدْلَ عَشْرِ رِقَابٍ.

****

ترجمه:

محمد بن يعقوب از علی بن محمد، از برخی اصحاب ما، از امام رضا (ع) روايت كرده است كه فرمودند: هر كس نماز مغرب را بخواند و پس از آن چهار ركعت ديگر به جای آورد و تا زمانی كه ده ركعت نماز را به پايان نرسانده صحبت نكند، و در هر ركعت سوره «حمد» و «قل هو الله أحد» را بخواند، اين عمل برابر با آزاد كردن ده برده است.

ص: ۱۱۷

۱- -فی المصدر- طلبت.-

۲- -فی المصدر زيادة- لی.-

۳- -مكارم الأخلاق- ۳۳۲.-

٤- -فی المصدر زيادة- عند الزوال.-

٥- -الفتح ٤٨- ١- ٣.-

٦- -الباب ١٦ فيه حديثان.-

۷- -الكافی ۳- ٤٦٨- ٤، و التهذيب ۳- ۳۱۰- ۹٦۳.-

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۱۲ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۲۱۲- ۲- (۱) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ بِإِسْنَادِهِ عَنْ بَعْضِهِمْ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِنَّ ناشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْئاً وَ أَقْوَمُ قِيلًا (۲)- قَالَ هِيَ رَكْعَتَانِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ تَقْرَأُ فِي أَوَّلِ رَكْعَةٍ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ- وَ عَشْرٍ مِنْ أَوَّلِ الْبَقَرَةِ وَ آيَةِ السُّخْرَةِ- مِنْ قَوْلِهِ وَ إِلهُكُمْ إِلهٌ واحِدٌ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِيمُ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ- إِلَى قَوْلِهِ لآياتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (۳)- وَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ- وَ آخِرَ الْبَقَرَةِ مِنْ قَوْلِهِ لِلَّهِ ما فِي السَّماواتِ وَ ما فِي الْأَرْضِ (٤)- إِلَى أَنْ تَخْتِمَ السُّورَةَ وَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- ثُمَّ ادْعُ بَعْدَهَا (٥) بِمَا شِئْتَ قَالَ وَ مَنْ وَاظَبَ عَلَيْهِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ صَلَاةٍ سِتَّمِائَةِ أَلْفِ حَجَّةٍ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٦) وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

از علی بن محمد، با اسناد از برخی افراد، روایت شده است که در تفسیر قول خداوند متعال «إِنَّ ناشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْئاً وَ أَقْوَمُ قِيلًا» (سوره مزمل، آیه ٦)، فرموده اند: این ناشئه شب دو رکعت نماز بعد از مغرب است.

در رکعت اول، پس از سوره «فاتحه» ده آیه از ابتدای سوره «بقره» و آیه «وَ إِلهُكُمْ إِلهٌ واحِدٌ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِيمُ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ» تا «لآياتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ» (سوره بقره، آیات ١٦٣ و ١٦٤) خوانده شود، و پانزده مرتبه سوره «قل هو الله أحد» قرائت گردد.

در رکعت دوم، سوره «فاتحه»، آیه الکرسی، و آیات پایانی سوره «بقره» از آیه «لِلَّهِ ما فِي السَّماواتِ وَ ما فِي الْأَرْضِ» (سوره بقره، آیه ٢٨٤) تا پایان سوره، همراه با پانزده مرتبه سوره «قل هو الله أحد» قرائت شود. سپس دعایی با محتوای دلخواه انجام گردد.

همچنین فرموده شده، کسی که بر این نماز مداومت داشته باشد، خداوند برای هر نماز او ششصد هزار حج را ثبت می کند.

۱۷- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَكْعَتَيِ الْوَصِيَّةِ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ كُلَّ لَيْلَةٍ وَ كَيْفِيَّتِهَا

اشارة

(۷) ۱۷ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَكْعَتَيِ الْوَصِيَّةِ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ كُلَّ لَيْلَةٍ وَ كَيْفِيَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن ۲ نماز وصیت بین نماز مغرب وعشا هر شب و کیفیت آن

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۲۱۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۱۳- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِي الْمِصْبَاحِ عَنِ الصَّادِقِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص أَنَّهُ قَالَ: أُوصِيكُمْ بِرَكْعَتَيْنِ بَيْنَ الْعِشَاءَيْنِ يُقْرَأُ فِي الْأُولَى الْحَمْدُ- وَ إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ ثَلَاثَ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ فِي الثَّانِيَةِ الْحَمْدُ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً فَإِنَّهُ مَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فِي كُلِّ شَهْرٍ كَانَ (۹) مِنَ الْمُوقِنِينَ فَإِنْ فَعَلَ ذَلِكَ

۱- -الكافى ۳- ٤٦٨- ٦.-

۲- -المزّمّل ۷۳- ٦.-

۳- -البقرة ۲- ۱٦۳ و ۱٦٤.-

٤- -البقرة ٢- ٢٨٤.-

٥- -فی نسخة فی هامش الأصل- (بعد هذا) بدل (بعدها).-

٦- -التهذیب ٣- ١٨٨- ٤٢٨.-

٧- -الباب ١٧ فیه حدیث واحد.-

٨- -مصباح المتهجد- ٩٤.-

٩- -فی نسخة- کتب" هامش المخطوط".-

فِی کُلِّ سَنَةٍ کَانَ مِنَ الْمُحْسِنِینَ فَإِنْ فَعَلَ ذَلِکَ فِی کُلِّ جُمْعَةٍ مَرَّةً کَانَ مِنَ الْمُخْلَصِینَ فَإِنْ فَعَلَ ذَلِکَ مَرَّةً کُلَّ لَیْلَةٍ زَاحَمَنِی فِی الْجَنَّةِ- وَ لَمْ یُحْصِ ثَوَابَهُ إِلَّا اللَّهُ تَعَالَی.

****

ترجمه:

محمد بن حسن در کتاب «مصباح» از امام صادق (ع)، از پدرشان، از اجدادشان، از امیرالمؤمنین (ع)، و از پیامبر اکرم (ص) روایت کرده است که فرمودند:

شما را به خواندن دو رکعت نماز بین نماز عشاء توصیه می کنم. در رکعت اول، سوره «حمد» و سوره «إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ» را ١٣ مرتبه بخوانید، و در رکعت دوم، سوره «حمد» و سوره «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» را ١٥ مرتبه قرائت کنید.

کسی که این عمل را هر ماه انجام دهد، از اهل یقین خواهد بود. اگر این عمل را هر سال انجام دهد، از نیکوکاران (محسنین) به شمار می آید. اگر هر جمعه یک بار آن را انجام دهد، از مخلصین خواهد بود. و اگر هر شب این عمل را به جا آورد، با من در بهشت همراه خواهد بود، و تنها خداوند تعالی می تواند پاداش آن را به طور کامل بشمارد.

١٨- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الذَّکَاءِ وَ جَوْدَةِ الْحِفْظِ

اشارة

(۱) ۱۸ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الذَّكَاءِ وَ جَوْدَةِ الْحِفْظِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز برای تیز هوشی و قدرت حافظه:

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۲۱٤ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۱٤- ۱- (۲) الْحَسَنُ الطَّبْرِسِيُّ فِي مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ عَنْ سَدِيرٍ يَرْفَعُهُ إِلَى الصَّادِقَيْنِ ع قَالا تَكْتُبُ بِزَعْفَرَانٍ الْحَمْدَ وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ- وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ وَ يس وَ الْوَاقِعَةَ- وَ سَبَّحَ لِلَّهِ الْحَشْرَ وَ تَبَارَكَ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ- فِي إِنَاءٍ نَظِيفٍ ثُمَّ تَغْسِلُ ذَلِكَ بِمَاءِ زَمْزَمَ- أَوْ بِمَاءِ الْمَطَرِ أَوْ بِمَاءٍ نَظِيفٍ ثُمَّ تُلْقِي عَلَيْهِ مِثْقَالَيْنِ لُبَاناً وَ عَشْرَ مَثَاقِيلَ سُكَّراً وَ عَشْرَ مَثَاقِيلَ عَسَلًا ثُمَّ تَضَعُ تَحْتَ السَّمَاءِ بِاللَّيْلِ وَ يُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ حَدِيدٌ ثُمَّ تُصَلِّي آخِرَ اللَّيْلِ رَكْعَتَيْنِ تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ خَمْسِينَ مَرَّةً فَإِذَا فَرَغْتَ مِنْ صَلَاتِكَ شَرِبْتَ الْمَاءَ عَلَى مَا وَصَفْتُ فَإِنَّهُ جَيِّدٌ مُجَرَّبٌ لِلْحِفْظِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

****

ترجمه:

حسن طبرسی در کتاب «مکارم الأخلاق» از سدیر، که روایت را به صادقین (ع) نسبت داده است، نقل می کند که فرمودند:

با زعفران در ظرفی پاک سوره «حمد»، آیه الکرسی، «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ»، «یس»، «واقعه»، «سبح لله» (سوره حشر)، «تبارک»، «قل هو الله أحد» و دو سوره معوذتین را بنویسید. سپس آن را با آب زمزم،

یا آب باران، یا آبی پاک بشویید. آنگاه مقدار دو مثقال لوبان(کندر)، ده مثقال شکر، و ده مثقال عسل به آن اضافه کنید و زیر آسمان در شب قرار دهید. یک قطعه آهن روی آن بگذارید.

سپس در آخر شب دو رکعت نماز بخوانید، در هر رکعت سوره «حمد» و پنجاه مرتبه سوره «قل هو الله أحد» را قرائت کنید. بعد از نماز، این آب را مطابق دستور بنوشید، زیرا این عمل برای حفظ و تقویت حافظه بسیار مفید و تجربه شده است، إن شاءالله.

۱۹- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ الْأَمْرِ الْمَخُوفِ

اشارة

(۳) ۱۹ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ الْأَمْرِ الْمَخُوفِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز وقت بروز امر ترسناک

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۲۱۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۱۵- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمِصْبَاحِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُمَرَ الصَّنْعَانِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لِلْأَمْرِ الْمَخُوفِ الْعَظِيمِ تُصَلِّی رَكْعَتَيْنِ وَ هِیَ الَّتِی كَانَتِ الزَّهْرَاءُ ع تُصَلِّيهَا تَقْرَأُ فِی الْأُولَی الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ خَمْسِينَ مَرَّةً وَ فِی الثَّانِيَةِ مِثْلَ ذَلِكَ فَإِذَا سَلَّمْتَ صَلَّيْتَ عَلَی النَّبِیِّ ص- ثُمَّ تَرْفَعُ يَدَيْكَ وَ تَقُولُ وَ ذَكَرَ الدُّعَاءَ.

****

ترجمه:

محمد بن حسن در کتاب «مصباح»، با اسناد از ابراهیم بن عمر صنعانی، از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمودند: برای امر بسیار سخت و بزرگ، دو رکعت نماز بخوانید؛ همان نمازی که حضرت زهرا (ع) به جا می آوردند.

در رکعت اول، سوره «حمد» یک مرتبه و سوره «قل هو الله أحد» پنجاه مرتبه خوانده می شود. در رکعت دوم نیز به همین ترتیب سوره «حمد» یک مرتبه و «قل هو الله أحد» پنجاه مرتبه قرائت می شود. پس از سلام نماز، بر پیامبر اکرم (ص) صلوات بفرستید. سپس دست هایتان را بلند کنید و دعایی را که ذکر شده بخوانید.

۱- -الباب ۱۸ فیه حدیث واحد.-

۲- -مکارم الأخلاق- ۳٤۰-

۳- -الباب ۱۹ فیه حدیث واحد.-

٤- -مصباح المتهجد- ۲٦٦.-

۲۰- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّنَفُّلِ وَ لَوْ بِرَكْعَتَيْنِ فِی سَاعَةِ الْغَفْلَةِ وَ هِیَ مَا بَيْنَ الْعِشَاءَيْنِ

اشارة

(۱) ۲۰ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّنَفُّلِ وَ لَوْ بِرَكْعَتَيْنِ فِی سَاعَةِ الْغَفْلَةِ وَ هِیَ مَا بَيْنَ الْعِشَاءَيْنِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نافله ولو دورکعت در وقت غفلت و آن بین مغرب و عشا است

[رقم الحديث الكلی: ١٠٢١٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٢١٦- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص تَنَفَّلُوا فِی سَاعَةِ الْغَفْلَةِ وَ لَوْ بِرَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ فَإِنَّهُمَا تُورِثَانِ دَارَ الْكَرَامَةِ.

قَالَ وَ فِی خَبَرٍ آخَرَ دَارَ السَّلَامِ وَ هِیَ الْجَنَّةُ- وَ سَاعَةُ الْغَفْلَةِ (٣) بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ.

وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ ذَكَرَ الْحَدِيثَ (٤) وَ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ وَهْبِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ نَحْوَهُ (٥) وَ فِی الْمَجَالِسِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِيهِ مِثْلَهُ (٦) وَ

فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمَاعَةَ عَنْ عَمِّهِ عَاصِمٍ الْكُوزِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِیِّ ص نَحْوَهُ إِلَى قَوْلِهِ وَ الْعِشَاءِ (٧).

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى (عَنْ

١- -الباب ٢٠ فيه حديثان.-

٢- -الفقيه ١- ٥٦٥- ١٥٥٩.-

٣- -فی نسخة زيادة- ما" هامش المخطوط".-

٤- -علل الشرائع- ٣٤٣- ١.-

٥- -ثواب الأعمال- ٧٢.-

٦- -أمالی الصدوق ٤٤٥- ١٠.-

٧- -معانی الأخبار- ٢٦٥.-

أَبِی جَعْفَرٍ) (۱) عَنْ وَهْبٍ أَوْ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ مِثْلَهُ (۲).

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین نقل کرده است که رسول خدا (ص) فرمودند: در «ساعت غفلت» نماز نافله به جا آورید، حتی اگر تنها دو رکعت سبک باشد، زیرا این دو رکعت باعث دستیابی به دار کرامت می شود.

در روایت دیگری آمده است که دار السلام، که همان بهشت است، نیز نتیجه این عمل است. «ساعت غفلت» زمانی است بین نماز مغرب و عشاء آخر.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۱۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۲۱۷- ۲- (۳) وَ فِی الْمِصْبَاحِ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ صَلَّی بَیْنَ الْعِشَاءَیْنِ رَکْعَتَیْنِ یَقْرَأُ فِی الْأُولَی الْحَمْدَ وَ ذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغاضِباً- إِلَی قَوْلِهِ وَ کَذلِکَ نُنْجِی الْمُؤْمِنِینَ (٤)- وَ فِی الثَّانِیَةِ الْحَمْدَ وَ قَوْلَهُ وَ عِنْدَهُ مَفاتِحُ الْغَیْبِ لا یَعْلَمُها إِلَّا هُوَ (٥) إِلَی آخِرِ الآیَةِ فَإِذَا فَرَغَ مِنَ الْقِرَاءَةِ رَفَعَ یَدَیْهِ وَ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَفَاتِحِ الْغَیْبِ الَّتِی لَا یَعْلَمُهَا إِلَّا أَنْتَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ أَنْ تَفْعَلَ بِی کَذَا وَ کَذَا- وَ تَقُولُ اللَّهُمَّ أَنْتَ وَلِیُّ نِعْمَتِی وَ الْقَادِرُ عَلَی طَلِبَتِی تَعْلَمُ حَاجَتِی فَأَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ لَمَّا قَضَیْتَهَا لِی- وَ سَأَلَ اللَّهَ حَاجَتَهُ أَعْطَاهُ اللَّهُ مَا سَأَلَ.

****

ترجمه:

در کتاب «مصباح» از هشام بن سالم، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند: هر کس بین نماز مغرب و عشاء دو رکعت نماز بخواند؛ در رکعت اول، سوره «حمد» و این بخش از آیه «وَ

ذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغاضِباً...» تا «وَ كَذلِکَ نُنْجِی الْمُؤْمِنِینَ» (سوره انبیاء، آیات ۸۷ و ۸۸) را قرائت کند.

در رکعت دوم نیز سوره «حمد» و این بخش از آیه «وَ عِنْدَهُ مَفاتِحُ الْغَیْبِ لا یَعْلَمُها إِلَّا هُوَ...» (سوره انعام، آیه ۵۹) تا انتهای آیه را بخواند.

پس از اتمام قرائت، دستان خود را بلند کرده و این دعا را بخواند: «اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَفَاتِحِ الْغَیْبِ الَّتِی لَا یَعْلَمُهَا إِلَّا أَنْتَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَفْعَلَ بِی کَذَا وَ کَذَا.»

سپس ادامه دهد: «اللَّهُمَّ أَنْتَ وَلِیُّ نِعْمَتِی وَ الْقَادِرُ عَلَی طَلِبَتِی تَعْلَمُ حَاجَتِی فَأَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ لَمَّا قَضَیْتَهَا لِی.»

اگر خواسته اش را از خداوند طلب کند، خداوند آنچه خواسته است به او عطا خواهد کرد.

۲۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ أَرْبَعِ رَکَعَاتٍ بَعْدَ الْعِشَاءِ وَ کَیْفِیَّتِهَا وَ حُکْمِهَا إِنْ فَاتَتْ صَلَاةُ اللَّیْلِ

اشارة

(٦) ۲۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ أَرْبَعِ رَکَعَاتٍ بَعْدَ الْعِشَاءِ وَ کَیْفِیَّتِهَا وَ حُکْمِهَا إِنْ فَاتَتْ صَلَاةُ اللَّیْلِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن ٤رکعت نماز بعد از نماز عشا و کیفیت آن و حکم آن اگر نماز شب ترک شود

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۱۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۲۱۸- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يُصَلِّی رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ يَقْرَأُ فِيهِمَا بِمِائَةِ آيَةٍ وَ لَا يَحْتَسِبُ بِهِمَا وَ رَكْعَتَيْنِ وَ هُوَ جَالِسٌ يَقْرَأُ فِيهِمَا بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ قُلْ يَا

۱- -ليس فی المصدر.-

۲- -التهذيب ۲- ۲٤۳- ۹٦۳.-

۳- -مصباح المتهجد- ۹٤.-

٤- -الأنبياء ۲۱- ۸۷ و ۸۸.-

٥- -الأنعام ٦- ٥۹.-

٦- -الباب ۲۱ فيه حديث واحد.-

۷- -التهذيب ۲- ۳٤۱- ۱٤۱۰، و أورده فی الحديث ۱٥ من الباب ٤٤ من أبواب المواقيت.-

أَيُّهَا الْكَافِرُونَ- فَإِنِ اسْتَيْقَظَ مِنَ اللَّيْلِ صَلَّى صَلَاةَ اللَّيْلِ وَ أَوْتَرَ وَ إِنْ لَمْ يَسْتَيْقِظْ حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَصَارَتْ شَفْعاً وَ احْتَسَبَ بِالرَّكْعَتَيْنِ اللَّتَيْنِ صَلَّاهُمَا بَعْدَ الْعِشَاءِ وَتْراً.

****

ترجمه:

از حجال، از امام صادق (ع) نقل شده است كه فرمودند: امام صادق (ع) بعد از نماز عشاء دو ركعت نماز می خواندند كه در آن صد آيه قرائت می كردند و آن را جزو حساب واجبات تلقی نمی كردند. همچنين دو ركعت ديگر، در حالی كه نشسته بودند، می خواندند و در هر ركعت سوره «قل هو الله أحد» و «قل يا أيها الكافرون» را قرائت می كردند.

اگر در طول شب بیدار می شدند، نماز شب را با وتر می خواندند. و اگر تا طلوع فجر بیدار نمی شدند، دو رکعت نماز صبح می خواندند که شفع محسوب می شد و دو رکعتی که پس از عشاء خوانده بودند، به عنوان وتر حساب می شد.

۲۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ لِطَلَبِ الرِّزْقِ وَ عِنْدَ الْخُرُوجِ إِلَى السُّوقِ

اشارة

(۱) ۲۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ لِطَلَبِ الرِّزْقِ وَ عِنْدَ الْخُرُوجِ إِلَى السُّوقِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز برای درخواست رزق وقت خارج شدن بسمت بازار

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۲۱۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۱۹- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ قَالَ: شَكَا رَجُلٌ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع الْفَاقَةَ وَ الْحُرْفَةَ فِي التِّجَارَةِ بَعْدَ يَسَارٍ وَ قَدْ كَانَ فِيهِ مَا يَتَوَجَّهُ فِي حَاجَةٍ إِلَّا ضَاقَتْ عَلَيْهِ الْمَعِيشَةُ فَأَمَرَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع- أَنْ يَأْتِيَ مَقَامَ رَسُولِ اللَّهِ ص بَيْنَ الْقَبْرِ وَ الْمِنْبَرِ- فَيُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ وَ يَقُولَ مِائَةَ مَرَّةٍ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِقُوَّتِكَ وَ قُدْرَتِكَ وَ بِعِزَّتِكَ وَ مَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُكَ أَنْ تُيَسِّرَ لِي مِنَ التِّجَارَةِ أَسْبَغَهَا رِزْقاً وَ أَعَمَّهَا فَضْلًا وَ خَيْرَهَا عَاقِبَةً- قَالَ الرَّجُلُ فَفَعَلْتُ مَا أَمَرَنِي بِهِ فَمَا تَوَجَّهْتُ بَعْدَ ذَلِكَ فِي وَجْهٍ إِلَّا رَزَقَنِيَ اللَّهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

محمد بن علی حلبی روایت می کند که مردی نزد امام صادق (ع) شکایت کرد از فقر و مشکلاتی در تجارت پس از داشتن وضعیتی خوب، به طوری که هرگاه برای انجام کاری تلاش می کرد، زندگی بر او سخت می شد. امام صادق (ع) به او دستور داد که به مقام رسول خدا (ص) بین قبر و منبر برود، دو رکعت نماز بخواند و صد مرتبه بگوید:

«اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِقُوَّتِکَ وَ قُدْرَتِکَ وَ بِعِزَّتِکَ وَ مَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُکَ أَنْ تُیَسِّرَ لِی مِنَ التِّجَارَةِ أَسْبَغَهَا رِزْقاً وَ أَعَمَّهَا فَضْلًا وَ خَیْرَهَا عَاقِبَةً.»

آن مرد گفت که پس از انجام دستورات امام صادق (ع)، هر کاری که آغاز می کرد، خداوند او را روزی می داد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۲۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۲۲۰- ۲- (٤) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی نَجْرَانَ عَنْ صَبَّاحٍ الْحَذَّاءِ عَنِ ابْنِ (٥) الطَّیَّارِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّهُ کَانَ فِی یَدِی شَیْ ءٌ تَفَرَّقَ وَ ضِقْتُ ضَیْقاً شَدِیداً فَقَالَ لِی أَ لَکَ

ص: ۱۲۲

۱- -الباب ۲۲ فیه ٦ أحادیث.-

۲- -الکافی ۳- ٤۷۳- ۱.-

۳- -التهذیب ۳- ۳۱۱- ۹٦٥.-

٤- -الکافی ۳- ٤۷٤- ۳.-

٥- -فی نسخة من التهذیب زیادة- أبی" هامش المخطوط".-

حَانُوتٌ فِی السُّوقِ قُلْتُ نَعَمْ وَ قَدْ تَرَکْتُهُ قَالَ إِذَا رَجَعْتَ إِلَی الْکُوفَةِ- فَاقْعُدْ فِی حَانُوتِکَ وَ اکْنُسْهُ فَإِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَخْرُجَ إِلَی سُوقِکَ فَصَلِّ رَکْعَتَیْنِ أَوْ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ ثُمَّ قُلْ فِی دُبُرِ صَلَاتِکَ تَوَجَّهْتُ بِلَا حَوْلٍ مِنِّی وَ لَا قُوَّةٍ وَ لَکِنْ بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ أَبْرَأُ إِلَیْکَ مِنَ الْحَوْلِ وَ الْقُوَّةِ إِلَّا بِکَ فَأَنْتَ حَوْلِی وَ مِنْکَ قُوَّتِی اللَّهُمَّ فَارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِکَ الْوَاسِعِ رِزْقاً کَثِیراً طَیِّباً وَ أَنَا خَافِضٌ فِی عَافِیَتِکَ فَإِنَّهُ لَا یَمْلِکُهَا أَحَدٌ غَیْرُکَ- إِلَی أَنْ قَالَ فَمَا زِلْتُ حَتَّی رَکِبْتُ الدَّوَابَّ وَ اشْتَرَیْتُ الرَّقِیقَ وَ بَنَیْتُ الدُّورَ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

از ابن طیّار نقل شده است که گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم، چیزی در اختیارم بود که پراکنده شد و گرفتار سختی شدیدی شدم. ایشان به من فرمودند: آیا در بازار دکان داری؟ گفتم: بله، ولی آن را رها کرده ام. امام فرمودند: وقتی به کوفه بازگشتی، در دکانت بنشین و آن را جارو کن. و هرگاه خواستی به بازار بروی، دو رکعت یا چهار رکعت نماز بخوان. پس از نماز، این دعا را بگو:

«تَوَجَّهْتُ بِلَا حَوْلٍ مِنِّی وَ لَا قُوَّةٍ وَ لَکِنْ بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ أَبْرَأُ إِلَیْکَ مِنَ الْحَوْلِ وَ الْقُوَّةِ إِلَّا بِکَ فَأَنْتَ حَوْلِی وَ مِنْکَ قُوَّتِی اللَّهُمَّ فَارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِکَ الْوَاسِعِ رِزْقاً کَثِیراً طَیِّباً وَ أَنَا خَافِضٌ فِی عَافِیَتِکَ فَإِنَّهُ لَا یَمْلِکُهَا أَحَدٌ غَیْرُکَ.»

ابن طیّار گفت: پس از انجام این دستور، از فقر به ثروت رسیدم؛ به طوری که حیوانات سواری خریدم، غلامان تهیه کردم، و خانه هایی بنا نمودم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۲۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۲۲۱- ۳- (۲) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ صَبِيحٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا غَدَوْتَ فِي حَاجَتِكَ بَعْدَ أَنْ تَجِبَ الصَّلَاةُ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ فَإِذَا فَرَغْتَ مِنَ التَّشَهُّدِ قُلْتَ اللَّهُمَّ إِنِّي غَدَوْتُ أَلْتَمِسُ مِنْ فَضْلِكَ كَمَا أَمَرْتَنِي فَارْزُقْنِي رِزْقاً حَلَالًا طَيِّباً وَ أَعْطِنِي فِيمَا رَزَقْتَنِيهِ الْعَافِيَةَ- تُعِيدُهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ أُخْرَاوَيْنِ فَإِذَا فَرَغْتَ مِنَ التَّشَهُّدِ قُلْتَ بِحَوْلِ اللَّهِ وَ قُوَّتِهِ غَدَوْتُ بِغَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَ لَا قُوَّةٍ وَ لَكِنْ بِحَوْلِكَ يَا رَبِّ وَ قُوَّتِكَ وَ أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِنَ الْحَوْلِ وَ الْقُوَّةِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بَرَكَةَ هَذَا الْيَوْمِ وَ بَرَكَةَ أَهْلِهِ وَ أَسْأَلُكَ أَنْ تَرْزُقَنِي مِنْ فَضْلِكَ رِزْقاً وَاسِعاً طَيِّباً حَلَالًا تَسُوقُهُ إِلَيَّ بِحَوْلِكَ وَ قُوَّتِكَ وَ أَنَا خَافِضٌ فِي عَافِيَتِكَ وَ تَقُولُهَا ثَلَاثاً.

****

ترجمه:

از ولید بن صبیح، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند: هرگاه صبح برای رفع حاجت خود بیرون می روی، پس از برپا شدن وقت نماز، دو رکعت نماز بخوان. وقتی از تشهد فارغ شدی، این دعا را بخوان:

«اللَّهُمَّ إِنِّي غَدَوْتُ أَلْتَمِسُ مِنْ فَضْلِكَ كَمَا أَمَرْتَنِي فَارْزُقْنِي رِزْقاً حَلَالًا طَيِّباً وَ أَعْطِنِي فِيمَا رَزَقْتَنِيهِ الْعَافِيَةَ.»

این دعا را سه بار تکرار کن. سپس دو رکعت دیگر نماز بخوان. پس از تشهد این دعا را بگو:

«بِحَوْلِ اللَّهِ وَ قُوَّتِهِ غَدَوْتُ بِغَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَ لَا قُوَّةٍ وَ لَكِنْ بِحَوْلِكَ يَا رَبِّ وَ قُوَّتِكَ وَ أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِنَ الْحَوْلِ وَ الْقُوَّةِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بَرَكَةَ هَذَا الْيَوْمِ وَ بَرَكَةَ أَهْلِهِ وَ أَسْأَلُكَ أَنْ تَرْزُقَنِي مِنْ فَضْلِكَ رِزْقاً وَاسِعاً طَيِّباً حَلَالًا تَسُوقُهُ إِلَيَّ بِحَوْلِكَ وَ قُوَّتِكَ وَ أَنَا خَافِضٌ فِي عَافِيَتِكَ.»

این دعا را نیز سه بار تکرار کن.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۲۲ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۲۲۲- ٤- (۳) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنِ ابْنِ الْوَلِیدِ بْنِ صَبِیحٍ عَنْ أَبِیهِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع (٤) أَیْنَ حَانُوتُکَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَقُلْتُ عَلَی بَابِهِ فَقَالَ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَأْتِیَ حَانُوتَکَ فَابْدَأْ بِالْمَسْجِدِ فَصَلِّ فِیهِ رَکْعَتَیْنِ أَوْ أَرْبَعاً ثُمَّ قُلْ غَدَوْتُ

۱- -التهذیب ۳- ۳۱۲- ۹٦۷.-

۲- -۲ الکافی ۳- ٤۷٥- ۷.

۳- -الکافی ۳- ٤۷٤- ٤.-

٤- -فی المصدر زیادة- یا ولید.-

بِحَوْلِ اللَّهِ وَ قُوَّتِهِ وَ غَدَوْتُ بِلَا حَوْلٍ مِنِّی وَ لَا قُوَّةٍ بَلْ بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ یَا رَبِّ اللَّهُمَّ إِنِّی عَبْدُکَ أَلْتَمِسُ مِنْ فَضْلِکَ کَمَا أَمَرْتَنِی فَیَسِّرْ لِی ذَلِکَ وَ أَنَا خَافِضٌ فِی عَافِیَتِکَ.

****

ترجمه:

از ابن ولید بن صبیح، از پدرش، روایت شده است که گفت: امام صادق (ع) فرمودند: «دکانت در چه فاصله ای از مسجد قرار دارد؟» پاسخ دادم: «در کنار درب مسجد.» امام فرمودند: «زمانی که قصد رفتن به دکانت را داری، ابتدا وارد مسجد شو و در آنجا دو رکعت یا چهار رکعت نماز بخوان. سپس این دعا را بگو:

«غَدَوْتُ بِحَوْلِ اللَّهِ وَ قُوَّتِهِ وَ غَدَوْتُ بِلَا حَوْلٍ مِنِّی وَ لَا قُوَّةٍ بَلْ بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ یَا رَبِّ. اللَّهُمَّ إِنِّی عَبْدُکَ أَلْتَمِسُ مِنْ فَضْلِکَ کَمَا أَمَرْتَنِی فَیَسِّرْ لِی ذَلِکَ وَ أَنَا خَافِضٌ فِی عَافِیَتِکَ.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۲۳ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۲۲۳- ۵- (۱) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنِ الْبَرْقِیِّ عَنْ أَبِیهِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الْعَطَّارِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ لِی یَا فُلَانُ أَ مَا تَغْدُو فِی الْحَاجَةِ أَ مَا تَمُرُّ بِالْمَسْجِدِ الْأَعْظَمِ عِنْدَکُمْ بِالْکُوفَةِ قُلْتُ بَلَی قَالَ فَصَلِّ فِیهِ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ قُلْ فِیهِنَّ غَدَوْتُ بِحَوْلِ اللَّهِ وَ قُوَّتِهِ غَدَوْتُ بِغَیْرِ حَوْلٍ مِنِّی وَ لَا قُوَّةٍ وَ لَکِنْ بِحَوْلِکَ یَا رَبِّ وَ قُوَّتِکَ أَسْأَلُکَ بَرَکَةَ هَذَا الْیَوْمِ وَ بَرَکَةَ أَهْلِهِ وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تَرْزُقَنِی مِنْ فَضْلِکَ حَلَالًا طَیِّباً تَسُوقُهُ إِلَیَّ بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ وَ أَنَا خَافِضٌ فِی عَافِیَتِکَ.

****

ترجمه:

از محمد بن حسن عطار، از مردی، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند: امام به من گفت: «ای فلانی، آیا برای برآورده شدن حاجتت صبح بیرون می روی؟ آیا از مسجد اعظم نزدتان در کوفه عبور نمی کنی؟» گفتم: «بله.» فرمود: «پس در آنجا چهار رکعت نماز بخوان و در نمازهایت بگو:

"غَدَوْتُ بِحَوْلِ اللَّهِ وَ قُوَّتِهِ غَدَوْتُ بِغَیْرِ حَوْلٍ مِنِّی وَ لَا قُوَّةٍ وَ لَکِنْ بِحَوْلِکَ یَا رَبِّ وَ قُوَّتِکَ. أَسْأَلُکَ بَرَکَةَ هَذَا الْیَوْمِ وَ بَرَکَةَ أَهْلِهِ وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تَرْزُقَنِی مِنْ فَضْلِکَ حَلَالًا طَیِّباً تَسُوقُهُ إِلَیَّ بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ وَ أَنَا خَافِضٌ فِی عَافِیَتِکَ."

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۲٤ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٢٢٤- ٦- (٢) الْحَسَنُ بْنُ فَضْلٍ الطَّبْرِسِيُّ فِی مَکَارِمِ الْأَخْلَاقِ عَنِ النَّبِیِّ ص عَنْ جَبْرَئِیلَ ع فِی صَلَاةِ الرِّزْقِ رَکْعَتَانِ تَقْرَأُ فِی الْأُولَی الْحَمْدَ مَرَّةً وَ إِنَّا أَعْطَیْنَاکَ الْکَوْثَرَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ الْإِخْلَاصَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ فِی الثَّانِیَةِ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ الْمُعَوِّذَتَیْنِ کُلَّ وَاحِدَةٍ ثَلَاثَ مَرَّات

****

ترجمه:

حسن بن فضل طبرسی در کتاب «مکارم الأخلاق» از پیامبر اکرم (ص)، از جبرئیل (ع)، روایت کرده است که در مورد «نماز رزق» فرمودند:

دو رکعت است. در رکعت اول، سوره «حمد» یک مرتبه، سوره «إِنَّا أَعْطَیْنَاکَ الْکَوْثَرَ» سه مرتبه، و سوره «اخلاص» سه مرتبه خوانده می شود.

در رکعت دوم، سوره «حمد» یک مرتبه، و دو سوره معوذتین («قل أعوذ برب الفلق» و «قل أعوذ برب الناس») هرکدام سه مرتبه قرائت می شود.

٢٣- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ لِقَضَاءِ الدَّیْنِ

اشارة

(٣) ٢٣ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ لِقَضَاءِ الدَّیْنِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نمازبرای ادای دین

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۲۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۲۵- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی دَاوُدَ عَنْ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَی النَّبِیِّ (٥) ص فَقَالَ يَا رَسُولَ

۱- -الكافی ۳- ٤٧٥- ٥.-

۲- -مكارم الأخلاق- ۳۳۳.-

۳- -الباب ۲۳ فيه حديث واحد.-

٤- -الكافی ۳- ٤٧٣- ۲.-

٥- -فی التهذيب- الی الرضا (عليه السلام) فقال له- يا بن رسول اللّه.-

اللَّهِ- إِنِّی ذُو عِيَالٍ وَ عَلَیَّ دَيْنٌ وَ قَدِ اشْتَدَّتْ حَالِی فَعَلِّمْنِی دُعَاءً إِذَا دَعَوْتُ اللَّهَ بِهِ رَزَقَنِیَ اللَّهُ (مَا أَقْضِی بِهِ دَيْنِی وَ أَسْتَعِينُ بِهِ عَلَی عِيَالِی) (۱) فَقَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ تَوَضَّأْ وَ أَسْبِغْ وُضُوءَکَ ثُمَّ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ تُتِمُّ الرُّكُوعَ وَ السُّجُودَ فِيهِمَا ثُمَّ قُلْ يَا مَاجِدُ يَا وَاحِدُ يَا كَرِيمُ أَتَوَجَّهُ إِلَيْکَ بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّکَ نَبِیِّ الرَّحْمَةِ يَا مُحَمَّدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّی أَتَوَجَّهُ بِکَ إِلَی اللَّهِ رَبِّکَ وَ رَبِّ كُلِّ شَیْ ءٍ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی أَهْلِ بَيْتِهِ وَ أَسْأَلُکَ نَفْحَةً مِنْ نَفَحَاتِکَ وَ فَتْحاً يَسِيراً وَ رِزْقاً وَاسِعاً أَلُمُّ بِهِ شَعْثِی وَ أَقْضِی بِهِ دَيْنِی وَ أَسْتَعِينُ بِهِ عَلَی عِيَالِی.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (۲).

****

ترجمه:

"از ابوحمزه از امام باقر (ع) روایت شده است که فرمود: مردی نزد پیامبر (ص) آمد و گفت: ای رسول خدا، من مردی عیالوار هستم و بدهکارم و وضعیت من بسیار سخت شده است، به من دعایی بیاموز که وقتی آن را بخوانم خداوند روزی ام دهد (به طوری که بتوانم بدهی ام را ادا کنم و به عیالم کمک نمایم). پیامبر فرمودند: ای بنده خدا، وضو بگیر و وضوی خود را کامل کن، سپس دو رکعت نماز بخوان که رکوع و سجود آن را کامل انجام دهی، سپس بگو: ای بخشنده، ای یکتا، ای کریم، به سوی تو با [واسطه] محمد پیامبر تو، پیامبر رحمت، رو می آورم. ای محمد، ای رسول خدا، من با تو به سوی خداوند، پروردگار تو و پروردگار هر چیز، روی آورده ام که بر محمد و خاندان او درود فرستی و از تو نفحه ای از نفحاتت، گشایش آسان و روزی وسیع می خواهم تا پراکندگی ام را جمع کنم، بدهی ام را ادا کنم و در برابر عیالم یاری بگیرم.

٢٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ لِدَفْعِ شَرِّ السُّلْطَانِ

اشارة

(٣) ٢٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ لِدَفْعِ شَرِّ السُّلْطَانِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز برای دفع شر حاکم

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٢٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٢٢٦- ١- (٤) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِي الْأَمَالِي عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْفَحَّامِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْهَاشِمِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ يَعْقُوبَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُطَهَّرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ الدَّيْلَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى سَيِّدِنَا الصَّادِقِ ع- فَقَالَ لَهُ يَا سَيِّدِي أَشْكُو إِلَيْكَ دَيْناً رَكِبَنِي وَ سُلْطَاناً غَشَمَنِي

فَقَالَ إِذَا جَنَّکَ اللَّيْلُ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ اقْرَأْ فِی الْأُولَی مِنْهُمَا الْحَمْدَ وَ آيَةَ الْكُرْسِیِّ- وَ فِی الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ الْحَمْدَ وَ آخِرَ الْحَشْرِ لَوْ أَنْزَلْنا هذَا الْقُرْآنَ عَلی جَبَلٍ (٥) إِلَی آخِرِ السُّورَةِ ثُمَّ خُذِ الْمُصْحَفَ فَدَعْهُ عَلَی رَأْسِکَ وَ قُلْ (بِحَقِّ هَذَا) (٦) الْقُرْآنِ وَ بِحَقِّ مَنْ أَرْسَلَهُ وَ بِحَقِّ كُلِّ مُؤْمِنٍ فِيهِ وَ بِحَقِّکَ عَلَيْهِمْ فَلَا أَحَدَ أَعْرَفُ بِحَقِّکَ مِنْکَ بِکَ يَا اللَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَ

ص: ١٢٥

١- -ليس فی التهذيب" هامش المخطوط".-

٢- -التهذيب ٣- ٣١١- ٩٦٦.-

٣- -الباب ٢٤ فيه حديث واحد.-

٤- -أمالی الطوسیّ ١- ٢٩٨.-

٥- -الحشر ٥٩- ٢١.-

٦- -فی المصدر- بهذا.-

تَقُولُ يَا مُحَمَّدُ عَشْرَ مَرَّاتٍ يَا عَلِیُّ عَشْرَ مَرَّاتٍ يَا فَاطِمَةُ عَشْرَ مَرَّاتٍ يَا حَسَنُ عَشْرَ مَرَّاتٍ يَا حُسَيْنُ عَشْرَ مَرَّاتٍ يَا عَلِیَّ بْنَ الْحُسَيْنِ عَشْرَ مَرَّاتٍ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ عَشْرَ مَرَّاتٍ يَا جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ عَشْرَ مَرَّاتٍ يَا مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ عَشْرَ مَرَّاتٍ يَا عَلِیَّ بْنَ مُوسَی عَشْرَ مَرَّاتٍ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ عَشْرَ مَرَّاتٍ يَا عَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ عَشْرَ مَرَّاتٍ يَا حَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ عَشْراً يَا الْحُجَّةُ عَشْراً ثُمَّ تَسْأَلُ اللَّهَ حَاجَتَکَ قَالَ فَمَضَی الرَّجُلُ وَ عَادَ إِلَيْهِ بَعْدَ مُدَّةٍ وَ قَدْ قُضِیَ دَيْنُهُ وَ صَلَحَ لَهُ سُلْطَانُهُ وَ عَظُمَ يَسَارُهُ.

****

ترجمه:

"محمد بن سلیمان دیلمی از پدرش روایت کرده است که مردی نزد امام صادق (ع) آمد و گفت: ای آقای من، به تو از دینی که بر من وارد شده و حاکمی که به من ستم کرده شکایت می کنم. امام به او فرمودند: هنگامی که شب فرا رسد، دو رکعت نماز بخوان. در رکعت اول، سوره حمد و آیةالکرسی را بخوان و در رکعت دوم، سوره حمد و پایان سوره حشر، از «لو أنزلنا هذا القرآن علی جبلٍ...» (آیه ۲۱ حشر) تا پایان سوره را بخوان. سپس قرآن را بر روی سرت بگذار و بگو: به حق این قرآن و به حق کسی که آن را فرستاده، و به حق هر مؤمنی که در آن است و به حق تو بر آنان، که هیچ کس بهتر از تو به حق تو آگاه تر نیست. ای خدا (این ذکر را ده مرتبه بگو). سپس بگو: ای محمد (ده مرتبه)، ای علی (ده مرتبه)، ای فاطمه (ده مرتبه)، ای حسن (ده مرتبه)، ای حسین (ده مرتبه)، ای علی بن حسین (ده مرتبه)، ای محمد بن علی (ده مرتبه)، ای جعفر بن محمد (ده مرتبه)، ای موسی بن جعفر (ده مرتبه)، ای علی بن موسی (ده مرتبه)، ای محمد بن علی (ده مرتبه)، ای علی بن محمد (ده مرتبه)، ای حسن بن علی (ده مرتبه)، ای حجت (ده مرتبه). سپس حاجت خود را از خداوند بخواه."

"راوی می گوید: مرد رفت و پس از مدتی بازگشت، در حالی که دینش برطرف شده بود، حاکم با او رفتار نیکو کرده بود و زندگی مالی اش بهبودیافته بود."

۲۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَكْعَتَيْنِ لِلِاسْتِطْعَامِ عِنْدَ الْجُوعِ

اشارة

(۱) ۲۵ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَكْعَتَيْنِ لِلِاسْتِطْعَامِ عِنْدَ الْجُوعِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن دو رکعت نماز طلب غذا وقت گرسنگی

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۲۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۲۷- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ (عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عُرْوَةَ) (۳) ابْنِ أُخْتِ شُعَيْبٍ الْعَقَرْقُوفِيِّ عَنْ خَالِهِ عَنْ شُعَيْبٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ جَاعَ فَلْيَتَوَضَّأْ وَ لْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَقُولُ يَا رَبِّ إِنِّي جَائِعٌ فَأَطْعِمْنِي- فَإِنَّهُ يُطْعَمُ مِنْ سَاعَتِهِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٤)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عُرْوَةَ (٥).

****

ترجمه:

"از شعيب روايت شده كه امام صادق (ع) فرمودند: هركس گرسنه شد، وضو بگيرد و دو ركعت نماز بخواند. سپس بگويد: اى پروردگار، من گرسنه ام، پس مرا اطعام كن. پس به راستى كه او همان ساعت اطعام خواهد شد."

ص: ۱۲٦

۱- -الباب ۲۵ فيه حديث واحد.-

۲- -الكافى ۳- ٤۷۵- ٦.-

۳- -فى المصدر- عن الحسن بن عروة.-

٤- -التهذيب ۳- ۳۱۲- ۹٦۸.-

٥- -التهذيب ٢- ٢٣٧- ٩٣٩.-

٢٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ لِلرِّزْقِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

اشارة

(١) ٢٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ لِلرِّزْقِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز برای رزق در روز جمعه

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٢٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٢٢٨- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِي الْمِصْبَاحِ عَنْ مُيَسِّرِ (٣) بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّ رَجُلًا قَالَ لَهُ إِنِّي فَقِيرٌ فَقَالَ لَهُ اسْتَقْبِلْ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ فَصُمْهُ وَ اتْلُهُ بِالْخَمِيسِ وَ الْجُمُعَةِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَإِذَا كَانَ فِي ضُحَى يَوْمِ الْجُمُعَةِ- فَزُرْ رَسُولَ اللَّهِ ص مِنْ أَعْلَى سَطْحِكَ أَوْ فِي فَلَاةٍ مِنَ الْأَرْضِ حَيْثُ لَا يَرَاكَ أَحَدٌ ثُمَّ صَلِّ مَكَانَكَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ اجْثُ عَلَى رُكْبَتَيْكَ وَ أَفْضِ بِهِمَا إِلَى الْأَرْضِ وَ أَنْتَ مُتَوَجِّهٌ إِلَى الْقِبْلَةِ بِيَدِكَ الْيُمْنَى فَوْقَ الْيُسْرَى فَقُلِ اللَّهُمَّ أَنْتَ انْقَطَعَ الرَّجَاءُ إِلَّا مِنْكَ وَ خَابَتِ الآمَالُ إِلَّا فِيكَ يَا ثِقَةَ مَنْ لَا ثِقَةَ لَهُ لَا ثِقَةَ لِي غَيْرُكَ اجْعَلْ لِي مِنْ أَمْرِي فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ ارْزُقْنِي مِنْ حَيْثُ أَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَيْثُ لَا أَحْتَسِبُ ثُمَّ اسْجُدْ عَلَى الْأَرْضِ وَ قُلْ يَا مُغِيثُ اجْعَلْ لِي رِزْقاً مِنْ فَضْلِكَ فَلَنْ يَطْلُعَ عَلَيْكَ نَهَارُ يَوْمِ السَّبْتِ إِلَّا بِرِزْقٍ جَدِيدٍ.

****

ترجمه:

**"میسر بن عبدالعزیز از امام صادق (ع) روایت کرده است که مردی به ایشان گفت: من فقیر هستم. امام به او فرمودند: روز چهارشنبه را آغاز کن، آن را روزه بگیر و پس از آن روزهای پنجشنبه و جمعه را نیز روزه بدار؛ سه روز. هنگامی که در صبح روز جمعه باشد، رسول خدا (ص) را زیارت کن، از بالای بام خود یا در دشت و جایی که هیچ کس تو را نبیند. سپس همان جا دو رکعت نماز بخوان. سپس بر زانوهایت بنشین و آن ها را به زمین بچسبان در حالی که به سمت قبله متوجه شده ای، دست راست خود را بالای دست چپ قرار بده و بگو:

"ای خداوند، تو همان تویی، امیدها جز به تو قطع شده اند و آرزوها جز در تو شکست خورده اند. ای پناه کسی که پناهی ندارد، جز تو پناهی برای من نیست. برای من گشایشی در کارم قرار ده و مرا از آن خارج کن. و رزق مرا از جایی که انتظار دارم و از جایی که انتظار ندارم عطا کن."

سپس بر زمین سجده کن و بگو: "ای یاری دهنده، برای من رزقی از فضل خودت قرار ده."

پس روز شنبه آغاز نخواهد شد مگر اینکه رزق جدیدی به دست آورده باشی."*

۲۷- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ إِرَادَةِ السَّفَرِ وَ صَلَاةِ يَوْمِ عَرَفَةَ

اشارة

(٤) ۲۷ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ إِرَادَةِ السَّفَرِ وَ صَلَاةِ يَوْمِ عَرَفَةَ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز وقتی قصد سفر کنی ونماز روز عرفه

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۲۲۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۲۹- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِی زِيَادٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَا اسْتَخْلَفَ عَبْدٌ عَلَی

۱- -الباب ۲٦ فيه حديث واحد.-

۲- -مصباح المتهجد- ۲۹۲.-

۳- -فی المصدر- مبشر.-

٤- -الباب ۲۷ فيه حديث واحد.-

٥- -التهذيب ۳- ۳۰۹- ۹٥۹، و أورده فی الحديث ۱ من الباب ۱۸ من أبواب آداب السفر.-

أَهْلِهِ بِخِلَافَةٍ أَفْضَلَ مِنْ رَكْعَتَيْنِ يَرْكَعُهُمَا إِذَا أَرَادَ سَفَراً وَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَوْدِعُکَ نَفْسِی وَ أَهْلِی وَ مَالِی وَ دِينِی وَ دُنْيَایَ وَ آخِرَتِی وَ أَمَانَتِی وَ خَوَاتِيمَ عَمَلِی- إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ مَا سَأَلَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّكُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع (۱)

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الْحَجِّ (۲) وَ كَذَا صَلَاةُ يَوْمِ عَرَفَةَ (۳).

****

ترجمه:

ز اسماعيل بن ابی زياد، از امام صادق (ع)، روايت شده است كه رسول خدا (ص) فرمودند:

«هيچ بنده ای برای اهل خود، جانشينی بهتر از دو ركعت نماز باقی نمی گذارد، كه هرگاه قصد سفر داشته باشد، آنها را به جا آورد و در دعا بگويد:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَوْدِعُکَ نَفْسِی وَ أَهْلِی وَ مَالِی وَ دِینِی وَ دُنْیَایَ وَ آخِرَتِی وَ أَمَانَتِی وَ خَوَاتِیمَ عَمَلِی.»

و خداوند آنچه را که درخواست کرده است، به او عطا خواهد کرد.

۲۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ لِقَضَاءِ الْحَاجَةِ وَ کَیْفِیَّتِهَا

اشارة

(٤) ۲۸ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ لِقَضَاءِ الْحَاجَةِ وَ کَیْفِیَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز برای براورده شدن حاجت وکیفیت آن

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۳۰ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۲۳۰- ۱- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ أَبِی دَاوُدَ جَمِیعاً عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَیُّوبَ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ وَهْبٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: فِی الْأَمْرِ یَطْلُبُهُ الطَّالِبُ مِنْ رَبِّهِ قَالَ تَصَدَّقْ فِی یَوْمِکَ عَلَی سِتِّینَ مِسْکِیناً عَلَی کُلِّ مِسْکِینٍ صَاعاً بِصَاعِ النَّبِیِّ ص (٦)- فَإِذَا کَانَ اللَّیْلُ اغْتَسَلْتَ فِی الثُّلُثِ الْبَاقِی وَ لَبِسْتَ أَدْنَی مَا یَلْبَسُ مَنْ تَعُولُ مِنَ الثِّیَابِ إِلَّا أَنَّ عَلَیْکَ فِی تِلْکَ الثِّیَابِ إِزَاراً ثُمَّ تُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ (٧) فَإِذَا وَضَعْتَ جَبْهَتَکَ فِی الرَّکْعَةِ الْأَخِیرَةِ لِلسُّجُودِ هَلَّلْتَ اللَّهَ وَ عَظَّمْتَهُ وَ قَدَّسْتَهُ وَ مَجَّدْتَهُ وَ ذَکَرْتَ ذُنُوبَکَ فَأَقْرَرْتَ بِمَا تَعْرِفُ مِنْهَا مُسَمًّی ثُمَّ رَفَعْتَ رَأْسَکَ ثُمَّ إِذَا وَضَعْتَ رَأْسَکَ لِلسَّجْدَةِ الثَّانِیَةِ اسْتَخَرْتَ اللَّهَ مِائَةَ

۱- -الکافی ۳- ٤٨٠- ۱.-

۲- -یأتی فی الباب ۱۸ من أبواب آداب السفر.-

۳- -یأتی فی الباب ۱۵ من أبواب احرام الحجّ و الوقوف بعرفة.-

٤- -الباب ۲۸ فیه ١٤ حدیثا.-

٥- -الکافی ۳- ٤٧٨- ۸، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۱ من الباب ۲۱ من أبواب الأغسال المسنونة. و تقدم فی الحدیث ۱۲ من الباب ۱ من أبواب صلاة الاستخارة.-

٦- -فی الفقیه زیادة- من تمر أو بر أو شعیر" هامش المخطوط".-

۷- -فی الفقیه زیادة- تقرأ فیهما بالتوحید و قل یا أیها الکافرون" هامش المخطوط".-

مَرَّةٍ (۱) اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِیرُکَ ثُمَّ تَدْعُو اللَّهَ بِمَا شِئْتَ (۲) وَ تَسْأَلُهُ إِیَّاهُ وَ کُلَّمَا سَجَدْتَ فَأَفْضِ بِرُکْبَتَیْکَ إِلَی الْأَرْضِ ثُمَّ تَرْفَعُ الْإِزَارَ حَتَّی تَکْشِفَهَا وَ اجْعَلِ الْإِزَارَ مِنْ خَلْفِکَ بَیْنَ أَلْیَیْکَ وَ بَاطِنِ سَاقَیْکَ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ (۳)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُرَازِمٍ عَنِ الْعَبْدِ الصَّالِحِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع وَ ذَکَرَ نَحْوَهُ (٤).

****

ترجمه:

از زراره، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند: در امری که خواهان آن هستی و از پروردگارت طلب می کنی، ابتدا در روز خود به شصت مسکین صدقه بده؛ به هر مسکین یک صاع مطابق صاع پیامبر اکرم (ص).

سپس در شب، در یک سوم باقی مانده شب، غسل کن و ساده ترین لباسی را که یکی از خانواده ات می پوشد، بپوش، البته این لباس باید شامل یک ازار نیز باشد. سپس دو رکعت نماز بخوان و وقتی در رکعت آخر در سجده، پیشانی خود را بر زمین می گذاری، خداوند را ذکر کن، او را بزرگ بدار،

او را تقدیس و تمجید کن و گناهان خود را یادآور شو و به آنچه از گناهان خود می شناسی، اعتراف کن.

سپس سرت را بلند کن و در سجده دوم، خداوند را صد مرتبه برای طلب خیر استخاره کن و بگو:

«اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِیرُکَ.»

سپس هر دعایی که خواستی از خداوند طلب کن و آن را بخواه. همچنین، در سجده های خود، زانوهایت را کاملاً بر زمین بگذار، ازارت را بالا بکش تا قسمتی را آشکار کند و ازار را پشت خود بین باسن و داخل پاهایت قرار ده.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۳۱ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۲۳۱- ۲- (۵) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ وَ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ فَأَتَمَّ رُکُوعَهُمَا وَ سُجُودَهُمَا ثُمَّ جَلَسَ فَأَثْنَی عَلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ صَلَّی عَلَی رَسُولِ اللَّهِ ص ثُمَّ سَأَلَ اللَّهَ حَاجَتَهُ فَقَدْ طَلَبَ الْخَیْرَ فِی مَظَانِّهِ وَ مَنْ طَلَبَ الْخَیْرَ فِی مَظَانِّهِ لَمْ یَخِبْ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

«هر کس وضو بگیرد و آن را به درستی انجام دهد، سپس دو رکعت نماز بخواند و رکوع و سجود آن را کامل به جای آورد، و سپس بنشیند و خداوند عزّوجل را ستایش کند و بر رسول خدا (ص) صلوات بفرستد و آنگاه حاجتش را از خداوند بخواهد، به یقین خیر را در جایگاه خود طلب کرده است. و هر که خیر را در جایگاه خود بجوید، هرگز ناکام نمی ماند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۳۲ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۲۳۲- ۳- (۷) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ مَيْمُونٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا أَرَدْتَ حَاجَةً فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ سَلْ تُعْطَهُ.

****

ترجمه:

از حارث بن مغیره، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند: «هرگاه خواهان برآورده شدن حاجتی هستی، دو رکعت نماز بخوان و بر محمد و آل محمد صلوات بفرست، سپس حاجت خود را بخواه که به تو عطا خواهد شد.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۳۳ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۲۳۳- ٤- (۸) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ

۱- -فی نسخة زيادة- تقول" هامش المخطوط".-

۲- -فی الفقيه زيادة- و تقول-" يا كائنا قبل كل شی ء و يا مكون كل شی ء و يا كائنا بعد كل شی ء افعل بی كذا و كذا"" هامش المخطوط".-

۳- -التهذيب ۳- ۳۱٤- ۹۷۲.-

٤- -الفقيه ۱- ٥٥٥- ۱٥٤۲.-

٥- -الكافی ۳- ٤۷۸- ٥.-

٦- -التهذيب ۳- ۳۱۳- ۹٦۹.-

۷- -الکافی ۳- ۴۷۹- ۱۰.-

۸- -الکافی ۳- ۴۶۸- ۵، أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۹ من أبواب الوضوء، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۱ من الباب ۳۰ من أبواب الدعاء.-

کُرْدُوسٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ تَطَهَّرَ ثُمَّ أَوَی إِلَی فِرَاشِهِ بَاتَ وَ فِرَاشُهُ کَمَسْجِدِهِ فَإِنْ قَامَ مِنَ اللَّیْلِ فَذَکَرَ اللَّهَ تَنَاثَرَتْ عَنْهُ خَطَایَاهُ فَإِنْ قَامَ مِنْ آخِرِ اللَّیْلِ فَتَطَهَّرَ وَ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ وَ حَمِدَ اللَّهَ وَ أَثْنَی عَلَیْهِ وَ صَلَّی عَلَی النَّبِیِّ ص- لَمْ یَسْأَلِ اللَّهَ شَیْئاً إِلَّا أَعْطَاهُ إِمَّا أَنْ یُعْطِیَهُ الَّذِی یَسْأَلُهُ بِعَیْنِهِ وَ إِمَّا أَنْ یَدَّخِرَ لَهُ مَا هُوَ خَیْرٌ لَهُ مِنْهُ.

****

ترجمه:

«کسی که وضو بگیرد و سپس به بستر خود برود، بسترش مانند مسجد او خواهد بود. اگر در شب برخیزد و خداوند را یاد کند، گناهانش فرو می ریزد. و اگر در پایان شب برخیزد، دوباره وضو بگیرد و دو رکعت نماز بخواند، خداوند را ستایش کرده و او را حمد و ثنا گوید و بر پیامبر (ص) صلوات بفرستد، هر حاجتی که از خداوند بخواهد، یا همان را به او خواهد داد و یا چیزی را برای او ذخیره می کند که بهتر از آن است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۳۴ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۲۳۴- ۵- (۱) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زِیَادٍ الْقَنْدِیِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحِیمِ الْقَصِیرِ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاکَ إِنِّی اخْتَرَعْتُ دُعَاءً فَقَالَ دَعْنِی مِنِ اخْتِرَاعِکَ إِذَا نَزَلَ بِکَ أَمْرٌ فَافْزَعْ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ- وَ صَلِّ رَکْعَتَیْنِ تُهْدِیهِمَا إِلَی رَسُولِ اللَّهِ ص- قُلْتُ کَیْفَ أَصْنَعُ قَالَ تَغْتَسِلُ وَ تُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ تَسْتَفْتِحُ بِهِمَا افْتِتَاحَ الْفَرِیضَةِ وَ تَشَهَّدُ تَشَهُّدَ الْفَرِیضَةِ فَإِذَا فَرَغْتَ مِنَ التَّشَهُّدِ وَ سَلَّمْتَ قُلْتَ اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَ مِنْکَ السَّلَامُ وَ إِلَیْکَ یَرْجِعُ السَّلَامُ اللَّهُمَّ صَلِّ

عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ ص مِنِّی السَّلَامَ وَ أَرْوَاحَ الْأَئِمَّةِ الصَّالِحِینَ سَلَامِی وَ ارْدُدْ عَلَیَّ مِنْهُمُ السَّلَامَ وَ السَّلَامُ عَلَیْهِمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَکَاتُهُ- اللَّهُمَّ إِنَّ هَاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّةٌ مِنِّی إِلَی رَسُولِ اللَّهِ- فَأَثِبْنِی عَلَیْهِمَا مَا أَمَّلْتُ وَ رَجَوْتُ فِیکَ وَ فِی رَسُولِکَ یَا وَلِیَّ الْمُؤْمِنِینَ ثُمَّ تَخِرُّ سَاجِداً وَ تَقُولُ یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا حَیُّ لَا یَمُوتُ یَا حَیُّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ أَرْبَعِینَ مَرَّةً ثُمَّ ضَعْ خَدَّکَ الْأَیْمَنَ فَتَقُولُهَا أَرْبَعِینَ مَرَّةً ثُمَّ ضَعْ خَدَّکَ الْأَیْسَرَ فَتَقُولُهَا أَرْبَعِینَ مَرَّةً ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَکَ وَ تَمُدُّ یَدَکَ فَتَقُولُ أَرْبَعِینَ مَرَّةً ثُمَّ تَرُدُّ یَدَکَ إِلَی رَقَبَتِکَ وَ تَلُوذُ بِسَبَّابَتِکَ وَ تَقُولُ ذَلِکَ أَرْبَعِینَ مَرَّةً ثُمَّ خُذْ لِحْیَتَکَ بِیَدِکَ الْیُسْرَی وَ ابْکِ أَوْ تَبَاکَ وَ قُلْ یَا مُحَمَّدُ یَا رَسُولَ اللَّهِ- أَشْکُو إِلَی اللَّهِ وَ إِلَیْکَ حَاجَتِی وَ إِلَی أَهْلِ بَیْتِکَ الرَّاشِدِینَ حَاجَتِی وَ بِکُمْ أَتَوَجَّهُ إِلَی اللَّهِ فِی حَاجَتِی ثُمَّ تَسْجُدُ وَ تَقُولُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ حَتَّی یَنْقَطِعَ

ص: ۱۳۰

۱- -الکافی ۳- ٤٧٦- ۱، و أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۲۰ من أبواب الأغسال المسنونة.-

نَفَسُکَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بِی کَذَا وَ کَذَا- قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع فَأَنَا الضَّامِنُ عَلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ لَا یَبْرَحَ حَتَّی تُقْضَی حَاجَتُهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زِیَادٍ الْقَنْدِیِّ نَحْوَهُ (۱).

****

ترجمه:

از عبد الرحیم قصیر نقل شده است که گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم: «فدایت شوم، من دعایی ساخته ام.» امام فرمودند: «مرا از اختراع دعای خودت معاف کن. هنگامی که دچار مشکلی

شدی، به رسول خدا (ص) پناه ببر و دو رکعت نماز بخوان و آن ها را به رسول خدا (ص) هدیه کن.» پرسیدم: «چگونه این کار را انجام دهم؟»

امام فرمودند: «غسل کن و دو رکعت نماز بخوان که همانند نماز واجب آغاز شود و همانند آن تشهد بگو. سپس پس از تشهد و سلام نماز، بگو:

"اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَ مِنْکَ السَّلَامُ وَ إِلَیْکَ یَرْجِعُ السَّلَامُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ (ص) مِنِّی السَّلَامَ وَ أَرْوَاحَ الْأَئِمَّةِ الصَّالِحِینَ سَلَامِی، وَ ارْدُدْ عَلَیَّ مِنْهُمُ السَّلَامَ. وَ السَّلَامُ عَلَیْهِمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَکَاتُهُ. اللَّهُمَّ إِنَّ هَاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّةٌ مِنِّی إِلَی رَسُولِ اللَّهِ (ص). فَأَثِبْنِی عَلَیْهِمَا مَا أَمَّلْتُ وَ رَجَوْتُ فِیکَ وَ فِی رَسُولِکَ، یَا وَلِیَّ الْمُؤْمِنِینَ."

سپس به سجده برو و بگو:

"یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا حَیُّ لَا یَمُوتُ یَا حَیُّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ."

این ذکر را چهل مرتبه تکرار کن. سپس گونه راست خود را بر زمین بگذار و همین ذکر را چهل مرتبه بگو. سپس گونه چپ را بر زمین بگذار و چهل مرتبه تکرار کن. سپس سر خود را بلند کن، دست هایت را دراز کرده و این ذکر را چهل مرتبه بگو. بعد دستان خود را به گردنت برگردان و انگشت سبابه را بلند کرده، چهل مرتبه همین ذکر را تکرار کن. سپس ریش خود را با دست چپ گرفته، گریه کن یا وانمود کن که گریه می کنی و بگو:

"یَا مُحَمَّدُ، یَا رَسُولَ اللَّهِ، أَشْکُو إِلَی اللَّهِ وَ إِلَیْکَ حَاجَتِی، وَ إِلَی أَهْلِ بَیْتِکَ الرَّاشِدِینَ حَاجَتِی. وَ بِکُمْ أَتَوَجَّهُ إِلَی اللَّهِ فِی حَاجَتِی."

سپس به سجده برو و بگو:

"یَا اللَّهُ، یَا اللَّهُ" تا زمانی که نفس تو قطع شود و حاجت خود را از خداوند بخواه.

امام صادق (ع) فرمودند: «من ضمانت می کنم که خداوند نیاز او را برآورده می کند و دعایش مستجاب خواهد شد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۳۵ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۲۳۵- ٦- (۲) وَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا رَفَعَهُ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: فِي الرَّجُلِ يَحْزُنُهُ الْأَمْرُ أَوْ يُرِيدُ الْحَاجَةَ قَالَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي إِحْدَاهُمَا قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ أَلْفَ مَرَّةٍ وَ فِي الْأُخْرَى مَرَّةً ثُمَّ يَسْأَلُ حَاجَتَهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى فِي كِتَابِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ يَرْفَعُهُ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

از علی، از پدرش، از برخی اصحاب ما که به امام صادق (ع) نسبت داده اند، روایت شده است: اگر مردی دچار اندوه شود یا حاجتی داشته باشد، باید دو رکعت نماز بخواند. در یکی از رکعت ها، سوره «قل هو الله أحد» را هزار مرتبه قرائت کند و در رکعت دیگر، یک مرتبه. سپس حاجت خود را از خداوند طلب کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۳٦ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۲۳٦- ۷- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ دُوَيْلٍ عَنْ مُقَاتِلِ بْنِ مُقَاتِلٍ قَالَ: قُلْتُ لِلرِّضَا ع جُعِلْتُ فِدَاكَ عَلِّمْنِي دُعَاءً لِقَضَاءِ الْحَوَائِجِ فَقَالَ إِذَا كَانَتْ لَكَ حَاجَةٌ إِلَى اللَّهِ مُهِمَّةٌ فَاغْتَسِلْ وَ الْبَسْ أَنْظَفَ ثِيَابِكَ وَ شَمَّ شَيْئاً مِنَ الطِّيبِ ثُمَّ ابْرُزْ تَحْتَ السَّمَاءِ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ تَفْتَتِحُ الصَّلَاةَ فَتَقْرَأُ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً ثُمَّ تَرْكَعُ فَتَقْرَأُ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً ثُمَّ

تُتِمُّهَا عَلَى مِثَالِ صَلَاةِ التَّسْبِيحِ غَيْرَ أَنَّ الْقِرَاءَةَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً (فَإِذَا سَلَّمْتَ فَاقْرَأْهَا خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً) (٥) ثُمَّ تَسْجُدُ فَتَقُولُ فِي سُجُودِکَ اللَّهُمَّ إِنَّ کُلَّ مَعْبُودٍ مِنْ لَدُنْ عَرْشِکَ إِلَى قَرَارِ أَرْضِکَ فَهُوَ بَاطِلٌ سِوَاکَ فَإِنَّکَ أَنْتَ اللَّهُ الْحَقُّ الْمُبِينُ اقْضِ لِي حَاجَةَ کَذَا وَ کَذَا السَّاعَةَ السَّاعَةَ- وَ تُلِحُّ فِيمَا أَرَدْتَ.

ص: ١٣١

١- -الفقيه ١- ٥٥٩- ١٥٤٨.-

٢- -الكافى ٣- ٤٧٧- ٢.-

٣- -الفقيه ١- ٥٦٢- ١٥٤٩.-

٤- -الكافى ٣- ٤٧٧- ٣، و أورد صدره فى الحديث ٢ من الباب ٢٠ من أبواب الأغسال المسنونة.-

٥- -ليست فى التهذيب" هامش المخطوط".-

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

از مقاتل بن مقاتل روایت شده است که گفت: به امام رضا (ع) عرض کردم: «فدایت شوم، دعایی برای برآورده شدن حاجات به من بیاموز.» امام فرمودند:

«هرگاه حاجتی مهم به خداوند داشته باشی، غسل کن، پاکیزه ترین لباس هایت را بپوش، مقداری عطر استفاده کن، و سپس زیر آسمان دو رکعت نماز بخوان. نماز را همانند نماز واجب آغاز کن و در آن سوره فاتحه را یک مرتبه و سوره قل هو الله أحد را پانزده مرتبه قرائت کن. سپس به رکوع برو و در رکوع پانزده مرتبه همین سوره را بخوان. باقی نماز را مشابه نماز تسبیح ادامه بده، با این تفاوت که قرائت ها پانزده مرتبه باشند.

پس از پایان نماز و سلام دادن، باز هم پانزده مرتبه این سوره را بخوان. سپس به سجده برو و در سجده بگو:

«اللَّهُمَّ إِنَّ كُلَّ مَعْبُودٍ مِنْ لَدُنْ عَرْشِکَ إِلَی قَرَارِ أَرْضِکَ فَهُوَ بَاطِلٌ سِوَاکَ، فَإِنَّکَ أَنْتَ اللَّهُ الْحَقُّ الْمُبِينُ، اقْضِ لِی حَاجَةَ كَذَا وَ كَذَا السَّاعَةَ السَّاعَةَ.»

سپس با اصرار و توجه به حاجت خود، از خداوند بخواه.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۳۷ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۰۲۳۷- ۸- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ أَبِی إِسْمَاعِيلَ السَّرَّاجِ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ شُرَحْبِيلَ الْكِنْدِیِّ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا أَرَدْتَ أَمْراً تَسْأَلُهُ رَبَّکَ فَتَوَضَّأْ وَ أَحْسِنِ الْوُضُوءَ ثُمَّ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ وَ عَظِّمِ اللَّهَ وَ صَلِّ عَلَی النَّبِیِّ ص وَ قُلْ بَعْدَ التَّسْلِيمِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَنَّکَ مَلِکٌ وَ أَنَّکَ عَلَی كُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ مُقْتَدِرٌ وَ أَنَّکَ مَا تَشَاءُ مِنْ أَمْرٍ يَكُونُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَتَوَجَّهُ إِلَيْکَ بِنَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ نَبِیِّ الرَّحْمَةِ يَا مُحَمَّدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّی أَتَوَجَّهُ بِکَ إِلَی اللَّهِ رَبِّکَ وَ رَبِّی لِيُنْجِحَ لِی بِکَ طَلِبَتِی اللَّهُمَّ بِنَبِيِّکَ أَنْجِحْ لِی طَلِبَتِی بِمُحَمَّدٍ ثُمَّ سَلْ حَاجَتَکَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

از شُرحبیل کندی، از امام باقر (ع) روایت شده است که فرمودند:

«هرگاه کاری داری که می خواهی از پروردگارت درخواست کنی، وضو بگیر و وضوی خود را به نیکویی انجام بده. سپس دو رکعت نماز بخوان و خداوند را عظیم بشمار و بر پیامبر (ص) صلوات بفرست. پس از سلام نماز، این دعا را بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَنَّکَ مَلِکٌ وَ أَنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ مُقْتَدِرٌ وَ أَنَّکَ مَا تَشَاءُ مِنْ أَمْرٍ یَکُونُ. اللَّهُمَّ إِنِّی أَتَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِنَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ نَبِیِّ الرَّحْمَةِ. یَا مُحَمَّدُ یَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّی أَتَوَجَّهُ بِکَ إِلَی اللَّهِ رَبِّکَ وَ رَبِّی لِیُنْجِحَ لِی بِکَ طَلِبَتِی. اللَّهُمَّ بِنَبِیِّکَ أَنْجِحْ لِی طَلِبَتِی بِمُحَمَّدٍ.»

و سپس حاجتت را از خداوند طلب کن.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۳۸ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۲۳۸- ۹- (٤) وَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّی بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ أَبَانٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ الْمُغِیرَةِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا کَانَتْ لَکَ حَاجَةٌ فَتَوَضَّأْ وَ صَلِّ رَکْعَتَیْنِ ثُمَّ احْمَدِ اللَّهَ وَ أَثْنِ عَلَیْهِ وَ اذْکُرْ مِنْ آلَائِهِ ثُمَّ ادْعُ (بِمَا تُحِبُّ) (٥).

****

ترجمه:

از حارث بن مغیره، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«هرگاه حاجتی داری، ابتدا وضو بگیر و دو رکعت نماز بخوان. پس از آن، خداوند را ستایش کن و او را حمد و ثنا بگو و نعمت ها و بخشش های او را یادآور شو. سپس هر آنچه را که دوست داری، از او بخواه.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۲۳۹- ۱۰- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی وَ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَشْیَاخِهِمَا عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا حَضَرَتْ لَکَ حَاجَةٌ مُهِمَّةٌ إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَصُمْ ثَلَاثَةَ أَیَّامٍ مُتَوَالِیَةٍ الْأَرْبِعَاءَ وَ الْخَمِیسَ وَ الْجُمُعَةَ- فَإِذَا کَانَ یَوْمُ الْجُمُعَةِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ

۱- -التهذیب ۱- ۱۱۷- ۳۰۶ و التهذیب ۳- ۱۸٤- ٤۱۷.-

۲- -الکافی ۳- ٤۷۸- ۷.-

۳- -التهذیب ۳- ۳۱۳- ۹۷۱.-

٤- -الکافی ۳- ٤۷۹- ۹.-

٥- -فی المصدر- تجب.-

٦- -الفقیه ۱- ٥٥٦- ۱٥٤۳.-

فَاغْتَسِلْ وَ الْبَسْ ثَوْباً جَدِیداً ثُمَّ اصْعَدْ إِلَی أَعْلَی بَیْتٍ فِی دَارِکَ وَ صَلِّ فِیهِ رَکْعَتَیْنِ وَ ارْفَعْ یَدَیْکَ إِلَی السَّمَاءِ ثُمَّ قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّی حَلَلْتُ بِسَاحَتِکَ لِمَعْرِفَتِی بِوَحْدَانِیَّتِکَ وَ صَمَدَانِیَّتِکَ وَ أَنَّهُ لَا قَادِرَ عَلَی حَاجَتِی غَیْرُکَ وَ قَدْ عَلِمْتُ یَا رَبِّ أَنَّهُ کُلَّمَا تَظَاهَرَتْ نِعَمُکَ عَلَیَّ اشْتَدَّتْ فَاقَتِی إِلَیْکَ وَ قَدْ طَرَقَنِی هَمُّ کَذَا وَ کَذَا وَ أَنْتَ بِکَشْفِهِ عَالِمٌ غَیْرُ مُعَلَّمٍ وَاسِعٌ غَیْرُ مُتَکَلِّفٍ فَأَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی وَضَعْتَهُ عَلَی الْجِبَالِ فَنُسِفَتْ وَ وَضَعْتَهُ عَلَی السَّمَاءِ فَانْشَقَّتْ وَ عَلَی النُّجُومِ فَانْتَشَرَتْ وَ عَلَی الْأَرْضِ فَسُطِحَتْ وَ أَسْأَلُکَ بِالْحَقِّ الَّذِی جَعَلْتَهُ عِنْدَ مُحَمَّدٍ وَ الْأَئِمَّةِ ع- وَ تُسَمِّیهِمْ إِلَی آخِرِهِمْ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِهِ وَ أَنْ تَقْضِیَ لِی حَاجَتِی وَ أَنْ تُیَسِّرَ لِی عَسِیرَهَا وَ تَکْفِیَنِی مُهِمَّهَا فَإِنْ فَعَلْتَ فَلَکَ الْحَمْدُ وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَلَکَ الْحَمْدُ غَیْرَ جَائِرٍ فِی حُکْمِکَ وَ لَا مُتَّهَمٍ فِی قَضَائِکَ وَ لَا حَائِفٍ فِی عَدْلِکَ وَ تُلْصِقُ خَدَّکَ بِالْأَرْضِ وَ تَقُولُ اللَّهُمَّ إِنَّ یُونُسَ بْنَ مَتَّی عَبْدَکَ دَعَاکَ فِی بَطْنِ الْحُوتِ وَ هُوَ عَبْدُکَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ وَ أَنَا عَبْدُکَ أَدْعُوکَ فَاسْتَجِبْ لِی- ثُمَّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لَرُبَّمَا کَانَتِ الْحَاجَةُ لِی فَأَدْعُو بِهَذَا فَأَرْجِعُ وَ قَدْ قُضِیَتْ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ أَیْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ الْقَاسِمِ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

از محمد بن سهل، از شیوخ آنان، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«هرگاه حاجتی مهم به سوی خداوند عزّوجل داشتی، سه روز متوالی روزه بگیر: چهارشنبه، پنج شنبه و جمعه. در روز جمعه، إن شاءالله، غسل کن و لباس جدید بپوش. سپس به بالاترین قسمت خانه ات برو و دو رکعت نماز بخوان. دست هایت را به سوی آسمان بلند کن و بگو:

"اللَّهُمَّ إِنِّی حَلَلْتُ بِسَاحَتِکَ لِمَعْرِفَتِی بِوَحْدَانِیَّتِکَ وَ صَمَدَانِیَّتِکَ وَ أَنَّهُ لَا قَادِرَ عَلَی حَاجَتِی غَیْرُکَ. وَ قَدْ عَلِمْتُ یَا رَبِّ أَنَّهُ کُلَّمَا تَظَاهَرَتْ نِعَمُکَ عَلَیَّ اشْتَدَّتْ فَاقَتِی إِلَیْکَ. وَ قَدْ طَرَقَنِی هَمُّ کَذَا وَ کَذَا وَ أَنْتَ بِکَشْفِهِ عَالِمٌ غَیْرُ مُعَلَّمٍ وَاسِعٌ غَیْرُ مُتَکَلِّفٍ. فَأَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی وَضَعْتَهُ عَلَی الْجِبَالِ فَنُسِفَتْ، وَ وَضَعْتَهُ عَلَی السَّمَاءِ فَانْشَقَّتْ، وَ عَلَی النُّجُومِ فَانْتَشَرَتْ، وَ عَلَی الْأَرْضِ فَسُطِحَتْ. وَ أَسْأَلُکَ بِالْحَقِّ الَّذِی جَعَلْتَهُ عِنْدَ مُحَمَّدٍ وَ الْأَئِمَّةِ (ع) — وَ تُسَمِّیهِمْ إِلَی آخِرِهِمْ — أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِهِ، وَ أَنْ تَقْضِیَ لِی حَاجَتِی، وَ أَنْ تُیَسِّرَ لِی عَسِیرَهَا، وَ تَکْفِیَنِی مُهِمَّهَا. فَإِنْ فَعَلْتَ فَلَکَ الْحَمْدُ، وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَلَکَ الْحَمْدُ غَیْرَ جَائِرٍ فِی حُکْمِکَ، وَ لَا مُتَّهَمٍ فِی قَضَائِکَ، وَ لَا حَائِفٍ فِی عَدْلِکَ."

سپس گونه خود را بر زمین بگذار و بگو:

"اللَّهُمَّ إِنَّ یُونُسَ بْنَ مَتَّی عَبْدَکَ دَعَاکَ فِی بَطْنِ الْحُوتِ وَ هُوَ عَبْدُکَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ. وَ أَنَا عَبْدُکَ أَدْعُوکَ فَاسْتَجِبْ لِی."

امام صادق (ع) فرمودند: «گاهی حاجتی داشتم و با این دعا به درگاه خداوند رفتم، و برگشتم در حالی که حاجتم برآورده شده بود.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۴۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۲۴۰- ۱۱- (۲) الْعَيَّاشِيُّ فِی تَفْسِيرِهِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ سُورَةَ الْأَنْعَامِ نَزَلَتْ جُمْلَةً وَ شَيَّعَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ فَعَظِّمُوهَا وَ بَجِّلُوهَا فَإِنَّ اسْمَ اللَّهِ فِيهَا فِی سَبْعِينَ مَوْضِعاً وَ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِی قِرَاءَتِهَا مِنَ الْفَضْلِ مَا تَرَكُوهَا ثُمَّ قَالَ ع مَنْ كَانَتْ لَهُ إِلَی اللَّهِ حَاجَةٌ يُرِيدُ قَضَاءَهَا فَلْيُصَلِّ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَ الْأَنْعَامِ- وَ لْيَقُلْ فِی دُبُرِ صَلَاتِهِ إِذَا فَرَغَ مِنَ الْقِرَاءَةِ يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ يَا عَظِيمُ يَا عَظِيمُ يَا أَعْظَمَ مِنْ كُلِّ عَظِيمٍ يَا سَمِيعَ الدُّعَاءِ يَا مَنْ لَا تُغَيِّرُهُ الْأَيَّامُ وَ اللَّيَالِی صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ارْحَمْ ضَعْفِی وَ فَقْرِی وَ فَاقَتِی وَ مَسْكَنَتِی فَإِنَّكَ

۱- -التهذيب ۳- ۱۸۳- ۴۱۶.-

۲- -تفسير العيّاشیّ ۱- ۳۵۳- ۱.-

أَعْلَمُ بِهَا مِنِّی وَ أَنْتَ أَعْلَمُ بِحَاجَتِی يَا مَنْ رَحِمَ الشَّيْخَ يَعْقُوبَ حِينَ رَدَّ عَلَيْهِ يُوسُفَ قُرَّةَ عَيْنِهِ يَا مَنْ رَحِمَ أَيُّوبَ بَعْدَ طُولِ بَلَائِهِ يَا مَنْ رَحِمَ مُحَمَّداً وَ مِنَ الْيُتْمِ آوَاهُ وَ نَصَرَهُ عَلَی جَبَابِرَةِ قُرَيْشٍ وَ طَوَاغِيتِهَا وَ أَمْكَنَهُ مِنْهُمْ يَا مُغِيثُ يَا مُغِيثُ يَا مُغِيثُ تَقُولُهُ مِرَاراً فَوَ الَّذِی نَفْسِی بِيَدِهِ لَوْ دَعَوْتَ بِهَا ثُمَّ سَأَلْتَ اللَّهَ جَمِيعَ حَوَائِجِكَ إِلَّا أَعْطَاهُ (۱).

****

ترجمه:

عياشی در تفسير خود، با اسناد از ابوبصير، از امام صادق (ع) نقل كرده است كه فرمودند:

«سوره انعام به صورت يكجا نازل شده است و هفتاد هزار فرشته آن را همراهی كردند. بنابراين، اين سوره را بزرگ شماريد و احترام كنيد، چرا كه نام خداوند در هفتاد موضع از اين سوره آمده است. اگر مردم می دانستند كه در خواندن اين سوره چه فضيلتی است، هرگز آن را رها نمی كردند.»

سپس امام فرمودند: «هر کس حاجتی از خداوند داشته باشد که خواهان برآورده شدن آن باشد، چهار رکعت نماز بخواند. در هر رکعت، سوره فاتحة الکتاب و سوره انعام را قرائت کند. سپس، در پایان نماز و پس از قرائت، این دعا را بخواند:

"یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ، یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا أَعْظَمَ مِنْ کُلِّ عَظِیمٍ، یَا سَمِیعَ الدُّعَاءِ، یَا مَنْ لَا تُغَیِّرُهُ الْأَیَّامُ وَ اللَّیَالِی، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْحَمْ ضَعْفِی وَ فَقْرِی وَ فَاقَتِی وَ مَسْکَنَتِی، فَإِنَّکَ أَعْلَمُ بِهَا مِنِّی وَ أَنْتَ أَعْلَمُ بِحَاجَتِی. یَا مَنْ رَحِمَ الشَّیْخَ یَعْقُوبَ حِینَ رَدَّ عَلَیْهِ یُوسُفَ قُرَّةَ عَیْنِهِ، یَا مَنْ رَحِمَ أَیُّوبَ بَعْدَ طُولِ بَلَائِهِ، یَا مَنْ رَحِمَ مُحَمَّداً وَ مِنَ الْیُتْمِ آوَاهُ وَ نَصَرَهُ عَلَی جَبَابِرَةِ قُرَیْشٍ وَ طَوَاغِیتِهَا، وَ أَمْکَنَهُ مِنْهُمْ، یَا مُغِیثُ یَا مُغِیثُ یَا مُغِیثُ."

این ذکر را چندین بار تکرار کن. سپس امام فرمودند: «سوگند به کسی که جانم در دست اوست، اگر با این دعا خداوند را بخوانی و تمام حاجات خود را درخواست کنی، خداوند همه آن ها را برآورده می کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۴۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۰۲۴۱- ۱۲- (۲) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِیُّ فِی الْأَمَالِی عَنْ أَبِیهِ عَنِ الْمُفِیدِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ الْمُقْرِئِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِیدِ بْنِ عُقْدَةَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنِ الصَّبَّاحِ الْحَذَّاءِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ کَانَتْ لَهُ إِلَی اللَّهِ حَاجَةٌ فَلْیَقْصِدْ إِلَی مَسْجِدِ الْکُوفَةِ- وَ یُسْبِغُ وُضُوءَهُ وَ یُصَلِّی فِی الْمَسْجِدِ رَکْعَتَیْنِ یَقْرَأُ فِی کُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا فَاتِحَةَ الْکِتَابِ- وَ سَبْعَ سُوَرٍ مَعَهَا وَ هِیَ الْمُعَوِّذَتَانِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ قُلْ یَا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ- وَ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَ الْفَتْحُ- وَ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّکَ الْأَعْلَی- وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ- فَإِذَا فَرَغَ مِنَ الرَّکْعَتَیْنِ وَ تَشَهَّدَ وَ سَلَّمَ وَ سَأَلَ اللَّهَ حَاجَتَهُ فَإِنَّهَا تُقْضَی بِعَوْنِ اللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

****

ترجمه:

امام صادق علیه السلام فرمود: کسی که حاجتی به درگاه خداوند دارد، باید به سوی مسجد کوفه برود و وضویش را کامل کرده و در مسجد دو رکعت نماز بگذارد که در هر رکعت سوره فاتحه و هفت سوره را با آن بخواند. و آن هفت سوره عبارت است از: معوذتین(ناس و فلق)، قل هو الله احد، قل یا ایها الکافرون، اذا جاء نصر الله و الفتح، سبّح اسم ربک الأعلی و انّا انزلناه فی لیلهٔ القدر. و چون دو رکعت را به پایان برد و تشهد را خواند و سلام نماز را داد، حاجتش را از خداوند طلب خواستار می‌شود چرا که به یاری خداوند ان‌شاء الله برآورده می‌شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۴۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۰۲۴۲- ۱۳- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمِصْبَاحِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: مَا یَمْنَعُ أَحَدَکُمْ إِذَا أَصَابَهُ شَیْ ءٌ مِنْ غَمِّ الدُّنْیَا أَنْ یُصَلِّیَ یَوْمَ الْجُمُعَةِ رَکْعَتَیْنِ وَ یَحْمَدَ اللَّهَ وَ یُثْنِیَ عَلَیْهِ وَ یُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ وَ یَمُدَّ یَدَهُ وَ یَقُولَ وَ ذَکَرَ الدُّعَاءَ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم، از امام باقر (ع) روایت شده است که فرمودند:

«چه چیزی مانع یکی از شماست که وقتی دچار اندوهی از امور دنیوی شد، در روز جمعه دو رکعت نماز بخواند، خداوند را ستایش و حمد کند، بر محمد و آل محمد (علیهم السلام) صلوات بفرستد، دستان خود را به سوی آسمان بلند کند و دعا کند؟»لطفا منبع

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۴۳ - رقم الحدیث الباب: ۱٤]

۱۰۲۴۳- ۱٤- (٤) وَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَیْدٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع

١- -كذا فى الأصل، و لكن فى المصدر بعد (حوائجک) ما نصه- ما بخل عليک و لأعطاک ذلک، إن شاء اللّه.-

٢- -أمالى الطوسىّ ٢- ٣٠.-

٣- -مصباح المتهجد- ٢٨٦.-

٤- -مصباح المتهجد- ٢٨٧.-

إِذَا حَضَرَتْ أَحَدَكُمُ الْحَاجَةُ فَلْيَصُمْ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ وَ الْخَمِيسِ وَ الْجُمُعَةِ- فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ اغْتَسَلَ وَ لَبِسَ ثَوْباً نَظِيفاً ثُمَّ يَصْعَدُ إِلَى أَعْلَى مَوْضِعٍ فِي دَارِهِ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ وَ يَقُولُ وَ ذَكَرَ الدُّعَاءَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ هُنَا (١) وَ فِي الْجُمُعَةِ (٢) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٣) وَ قَدْ رَوَى الْمُفِيدُ فِي الْمُقْنِعَةِ كَثِيراً مِنْ هَذِهِ الصَّلَوَاتِ وَ مَا فِي مَعْنَاهَا.

****

ترجمه:

از عاصم بن حميد روايت شده است كه امام صادق (ع) فرمودند:

«هرگاه يكى از شما حاجتى داشت، سه روز روزه بگيرد: چهارشنبه، پنج شنبه و جمعه. وقتى روز جمعه فرارسيد، غسل كند و لباس پاكيزه اى بپوشد. سپس به بالاترين قسمت خانه خود برود و دو ركعت نماز بخواند. پس از آن، دستان خود را به سوى آسمان بلند كند و دعايى بخواند.»

٢٩- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّوْمِ وَ الصَّلَاةِ عِنْدَ نُزُولِ الْبَلَاءِ وَ الدُّعَاءِ بِصَرْفِهِ

اشارة

(٤) ٢٩ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّوْمِ وَ الصَّلَاةِ عِنْدَ نُزُولِ الْبَلَاءِ وَ الدُّعَاءِ بِصَرْفِهِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز و روزه وقت نازل شدن بلا و دعا برای بر گشتن آن

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٤٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٢٤٤- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْخَرَّازِ (٦) قَالَ: حَضَرْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ أَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ أَخِي بِهِ بَلِيَّةٌ أَسْتَحْيِي أَنْ أَذْكُرَهَا فَقَالَ لَهُ اسْتُرْ ذَلِكَ وَ قُلْ لَهُ يَصُومُ الْأَرْبِعَاءَ وَ الْخَمِيسَ وَ الْجُمُعَةَ- وَ يَخْرُجُ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ وَ يَلْبَسُ ثَوْبَيْنِ إِمَّا جَدِيدَيْنِ وَ إِمَّا غَسِيلَيْنِ حَيْثُ لَا يَرَاهُ أَحَدٌ فَيُصَلِّي وَ يَكْشِفُ عَنْ رُكْبَتَيْهِ وَ يَتَمَطَّى (٧) بِرَاحَتَيْهِ الْأَرْضَ وَ جَبِينِهِ وَ يَقْرَأُ فِي صَلَاتِهِ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ فَإِذَا رَكَعَ قَرَأَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- فَإِذَا سَجَدَ

١- -تقدم فى الأبواب ١٢ و ١٥ و ١٩ و فى الحديثين ٢ و ٤ من الباب ٣١ من أبواب الدعاء.-

٢- -تقدم ما يدلّ على بعض المقصود فى الباب ٣٩ من أبواب صلاة الجمعة.-

٣- -يأتى فى الأبواب ٢٩ و ٣١ و ٣٣ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ٢٩ فيه ٣ أحاديث.-

٥- -الكافى ٣- ٤٧٧- ٤.-

٦- -فی المصدر- الخزاز.-

٧- -تمطی- تمدد، و منه قیل لاعرابی- ما هذا الأثر بوجهک؟ فقال- من شدة التمتی فی السجود. علی إبدال الطاء بالتاء" لسان العرب ١٥- ٢٨٥".-

قَرَأَهَا عَشْراً فَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ أَنْ يَسْجُدَ قَرَأَهَا عِشْرِينَ مَرَّةً يُصَلِّی أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ عَلَی مِثْلِ هَذَا فَإِذَا فَرَغَ مِنَ التَّشَهُّدِ قَالَ يَا مَعْرُوفاً بِالْمَعْرُوفِ يَا أَوَّلَ الْأَوَّلِينَ وَ يَا آخِرَ الآخِرِينَ يَا ذَا الْقُوَّةِ الْمَتِينَ يَا رَازِقَ الْمَسَاكِينِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ إِنِّی اشْتَرَيْتُ نَفْسِی مِنْکَ بِثُلُثِ مَا أَمْلِکُ فَاصْرِفْ عَنِّی شَرَّ مَا ابْتُلِيتُ بِهِ إِنَّکَ عَلَی كُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ.

****

ترجمه:

از ابو علی خراز روایت شده است که گفت: نزد امام صادق (ع) بودم که مردی آمد و عرض کرد: «فدایت شوم، برادرم دچار مصیبتی شده که از ذکر آن شرم دارم.» امام (ع) فرمودند: «آن را پوشیده نگه دار و به او بگو که چهارشنبه، پنج شنبه و جمعه روزه بگیرد. وقتی خورشید به میانه آسمان رسید، لباس هایی تازه یا شسته بر تن کند و به جایی که کسی او را نبیند، برود. در آنجا نماز بخواند و زانوهایش را آشکار کند. با کف دست هایش زمین و پیشانی را لمس کند و در نماز خود فاتحة الکتاب را ده مرتبه و سوره قل هو الله أحد را نیز ده مرتبه بخواند.

هنگامی که به رکوع رفت، پانزده مرتبه سوره قل هو الله أحد را قرائت کند. وقتی سجده کرد، ده مرتبه بخواند و پیش از سجده دوم، بیست مرتبه آن را بخواند. او باید چهار رکعت نماز با همین شیوه بخواند.

پس از تشهد و سلام نماز، دعا کند:

"يَا مَعْرُوفاً بِالْمَعْرُوفِ، يَا أَوَّلَ الْأَوَّلِينَ، وَ يَا آخِرَ الآخِرِينَ، يَا ذَا الْقُوَّةِ الْمَتِينَ، يَا رَازِقَ الْمَسَاكِينِ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، إِنِّي اشْتَرَيْتُ نَفْسِي مِنْكَ بِثُلُثِ مَا أَمْلِكُ، فَاصْرِفْ عَنِّي شَرَّ مَا ابْتُلِيتُ بِهِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ."

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۴۵ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۲۴۵- ۲- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا مَرِضَ دَعَا الطَّبِيبَ وَ أَعْطَاهُ وَ إِذَا كَانَتْ لَهُ حَاجَةٌ إِلَى سُلْطَانٍ رَشَا الْبَوَّابَ وَ أَعْطَاهُ وَ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا فَدَحَهُ أَمْرٌ فَزِعَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَتَطَهَّرَ وَ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ قَلَّتْ أَوْ كَثُرَتْ ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ وَ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ ص وَ أَهْلِ بَيْتِهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ إِنْ عَافَيْتَنِي مِنْ مَرَضِي أَوْ رَدَدْتَنِي مِنْ سَفَرِي أَوْ عَافَيْتَنِي مِمَّا أَخَافُ مِنْ كَذَا وَ كَذَا- إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ تَعَالَى ذَلِكَ وَ هِيَ الْيَمِينُ الْوَاجِبَةُ وَ مَا جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الشُّكْرِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ أَيْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَمَاعَةَ (۲)

وَ

رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِي الْمُقْنِعَةِ مُرْسَلًا (۳)

إِلَّا أَنَّهُ زَادَ بَعْدَ قَوْلِهِ مِمَّا أَخَافُ مِنْ كَذَا وَ كَذَا وَ فَعَلْتَ بِي كَذَا وَ كَذَا فَلَكَ عَلَيَّ كَذَا وَ كَذَا إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ تَعَالَى ذَلِكَ وَ حَذَفَ بَقِيَّةَ الْحَدِيثِ (٤)

****

ترجمه:

از سماعه، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«زمانی که یکی از شما بیمار شود، طبیب را فرا می خواند و به او چیزی می دهد. وقتی حاجتی از سلطانی داشته باشد، دربان را رشوه می دهد و به او چیزی عطا می کند. اما اگر یکی از شما هنگامی که دچار مشکلی سخت شود، به سوی خداوند عزّوجل پناه ببرد، وضو بگیرد و صدقه ای بدهد، چه کم باشد و چه زیاد، سپس وارد مسجد شود و دو رکعت نماز بخواند، خداوند را ستایش کند، بر پیامبر (ص) و اهل بیت ایشان صلوات بفرستد و بگوید:

اللَّهُمَّ إِنْ عَافَيْتَنِی مِنْ مَرَضِی، أَوْ رَدَدْتَنِی مِنْ سَفَرِی، أَوْ عَافَيْتَنِی مِمَّا أَخَافُ مِنْ كَذَا وَ كَذَا.

به یقین خداوند متعال حاجت او را برآورده می کند، و این همان سوگند واجب و تکلیفی است که خداوند برای شکرگزاری قرار داده است.»

[رقم الحديث الكلی: ١٠٢٤٦ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٢٤٦- ٣- (٥) قَالَ الصَّدُوقُ وَ كَانَ عَلِیُّ بْنُ الْحُسَيْنِ إِذَا حَزَنَهُ

ص: ١٣٦

١- -الفقيه ١- ٥٥٧- ١٥٤٤.-

٢- -التهذيب ٣- ١٨٣- ٤١٥.-

٣- -المقنعة- ٣٦.-

٤- -الظاهر أنّه نذر و المنذور محذوف إمّا لعلم المخاطب به أو من الناسخ بان يكون سقط بعد كذا كذا، فلک علی كذا و كذا كما فی المقنعة و قد اطلقت اليمين فی بعض الأحاديث علی النذر كما يأتی" منه قده" هامش المخطوط.-

٥- -الفقيه ١- ٥٥٨- ١٥٤٥.-

أَمْرٌ لَبِسَ ثَوْبَيْنِ مِنْ أَغْلَظِ ثِيَابِهِ وَ أَخْشَنِهَا ثُمَّ رَكَعَ فِي آخِرِ اللَّيْلِ رَكْعَتَيْنِ حَتَّى إِذَا كَانَ فِي آخِرِ سَجْدَةٍ مِنْ سُجُودِهِ سَبَّحَ اللَّهَ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ وَ حَمِدَ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ هَلَّلَ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ كَبَّرَ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ ثُمَّ يَعْتَرِفُ بِذُنُوبِهِ كُلِّهَا مَا عَرَفَ مِنْهَا أَقَرَّ لَهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى بِهِ فِي سُجُودِهِ وَ مَا لَمْ يَذْكُرْ مِنْهَا اعْتَرَفَ بِهِ جُمْلَةً ثُمَّ يَدْعُو اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ يُفْضِي بِرُكْبَتَيْهِ إِلَى الْأَرْضِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (۱).

****

ترجمه:

شیخ صدوق نقل کرده است که هرگاه امری علی بن الحسین (ع) را غمگین می ساخت، ایشان دو قطعه از خشن ترین و ضخیم ترین لباس های خود را می پوشیدند و در آخر شب، دو رکعت نماز به جا می آوردند. در آخرین سجده از سجده های خود، خداوند را صد مرتبه تسبیح، صد مرتبه حمد، صد مرتبه تهلیل، و صد مرتبه تکبیر می گفتند. سپس به تمام گناهان خود که می شناختند، اعتراف می کردند و به آنچه به یاد نمی آوردند، به صورت کلی اعتراف می نمودند.

در ادامه، خداوند متعال را دعا می کردند و زانوهای خود را به زمین می گذاشتند و به سجده ادامه می دادند.

۳۰- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ أُمِّ الْمَرِيضِ وَ دُعَائِهَا لَهُ بِالشِّفَاءِ

اشارة

(۲) ۳۰ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ أُمِّ الْمَرِيضِ وَ دُعَائِهَا لَهُ بِالشِّفَاءِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز مادر برای مریض و دعا برای شفا گرفتن او

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٤٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٢٤٧- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ أَبِي إِسْمَاعِيلَ السَّرَّاجِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَضَّاحٍ وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ الْأَرْقَطِ وَ أُمُّهُ أُمُّ سَلَمَةَ أُخْتُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَرِضْتُ مَرَضاً شَدِيداً حَتَّى ثَقُلْتُ إِلَى أَنْ قَالَ فَجَزِعَتْ عَلَيَّ أُمِّي فَقَالَ لَهَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع خَالِي اصْعَدِي إِلَى فَوْقِ الْبَيْتِ فَابْرُزِي إِلَى السَّمَاءِ وَ صَلِّي رَكْعَتَيْنِ فَإِذَا سَلَّمْتِ فَقُولِي اللَّهُمَّ إِنَّكَ وَهَبْتَهُ لِي وَ لَمْ يَكُ شَيْئاً اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَوْهِبُكَهُ مُبْتَدِئاً فَأَعِرْنِيهِ- قَالَ فَفَعَلَتْ فَأَفَقْتُ وَ قَعَدْتُ وَ دَعَوْا بِسَحُورٍ لَهُمْ هَرِيسَةٍ فَتَسَحَّرُوا بِهَا وَ تَسَحَّرْتُ مَعَهُمْ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از اسماعیل بن ارقط و مادرش، ام سلمه خواهر امام صادق (ع)، روایت شده است که گفت: «به بیماری شدیدی دچار شدم تا جایی که حالم بسیار وخیم شد. مادرم به حال من بی تاب شد. امام صادق (ع)، دایی من، به مادرم فرمود: "به بالای خانه برو، رو به آسمان دو رکعت نماز بخوان و پس از سلام نماز بگو:

'اللَّهُمَّ إِنَّكَ وَهَبْتَهُ لِي وَ لَمْ يَكُ شَيْئاً. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَوْهِبُكَهُ مُبْتَدِئاً فَأَعِرْنِيهِ.'

مادرم این کار را انجام داد. پس از آن، به هوش آمدم و نشستم. سپس غذایی به نام هریسه برای سحری تهیه کردند. آن ها سحری خوردند و من نیز همراهشان سحری خوردم.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۴۸ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۲۴۸- ۲- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ جَمِيلٍ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَدَخَلَتْ عَلَيْهِ امْرَأَةٌ فَذَكَرَتْ أَنَّهَا تَرَكَتِ

ص: ۱۳۷

۱- -تقدم فی البابين ۱۲ و ۱۹ من أبواب الصلوات المندوبة و فی الباب ۲۸ باطلاقه و أكثر أحاديث أبواب صلاة الكسوف، و يأتی فی الباب ۳۱ من هذه الأبواب.-

۲- -الباب ۳۰ فيه حديثان.-

۳- -الكافی ۳- ۴۷۸- ۶.-

۴- -التهذيب ۳- ۳۱۳- ۹۷۰.-

۵- -الكافی ۳- ۴۷۹- ۱۱.-

ابْنَهَا وَ قَدْ قَالَتْ بِالْمِلْحَفَةِ عَلَى وَجْهِهِ مَيِّتاً فَقَالَ لَهَا لَعَلَّهُ لَمْ يَمُتْ فَقُومِی فَاذْهَبِی إِلَى بَيْتِكِ فَاغْتَسِلِی وَ صَلِّی رَكْعَتَيْنِ وَ ادْعِی وَ قُولِی يَا مَنْ وَهَبَهُ لِی وَ لَمْ يَكُ شَيْئاً جَدِّدْ هِبَتَهُ لِی ثُمَّ حَرِّكِيهِ وَ لَا تُخْبِرِی بِذَلِكَ أَحَداً قَالَتْ فَفَعَلْتُ فَحَرَّكْتُهُ فَإِذَا هُوَ قَدْ بَكَى.

****

ترجمه:

از جميل روايت شده است كه گفت: نزد امام صادق (ع) بودم. زنی وارد شد و گفت كه فرزندش را ترک كرده و او را با ملحفه ای روی صورتش پوشانده، در حالی كه تصور می كرده فرزندش فوت كرده است. امام (ع) به او فرمودند: «شايد او نمرده باشد. پس برو به خانه ات، غسل كن، دو ركعت نماز بخوان و در دعا بگو:

"يَا مَنْ وَهَبَهُ لِي وَ لَمْ يَكُ شَيْئاً، جَدِّدْ هِبَتَهُ لِي."

سپس او را حرکت بده و هیچ کس را از این کار مطلع نکن.» زن گفت: «این کار را انجام دادم و او را حرکت دادم. ناگهان او شروع به گریه کرد.»

۳۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ خَوْفِ الْمَكْرُوهِ وَ عِنْدَ الْغَمِ

اشارة

(۱) ۳۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ خَوْفِ الْمَكْرُوهِ وَ عِنْدَ الْغَمِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز در وقت ترس از چیز ناخوش آیند و وقت ناراحتی

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۲۴۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۴۹- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ شُعَيْبٍ الْعَقَرْقُوفِيِّ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَ عَلِيٌّ ع إِذَا هَالَهُ شَيْ ءٌ فَزِعَ إِلَى الصَّلَاةِ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الآيَةَ وَ اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَ الصَّلاةِ (۳).

****

ترجمه:

از ابوبصیر، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند: «امیرالمؤمنین علی (ع) هرگاه با چیزی مواجه می شد که موجب اضطراب او می گردید، به نماز پناه می برد و سپس این آیه را می خواند:

"وَ اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَ الصَّلَاةِ." (سوره بقره، آیه ٤٥)

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٢٥٠ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٢٥٠- ٢- (٤) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ أَبَانٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: اتَّخِذْ مَسْجِداً فِي بَيْتِكَ فَإِذَا خِفْتَ شَيْئاً فَالْبَسْ ثَوْبَيْنِ غَلِيظَيْنِ مِنْ أَغْلَظِ ثِيَابِكَ فَصَلِّ فِيهِمَا ثُمَّ اجْثُ عَلَى رُكْبَتَيْكَ فَاصْرُخْ إِلَى اللَّهِ وَ سَلْهُ الْجَنَّةَ- وَ تَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ الَّذِي تَخَافُهُ وَ إِيَّاكَ أَنْ يَسْمَعَ اللَّهُ مِنْكَ كَلِمَةَ بَغْيٍ وَ إِنْ أَعْجَبَتْكَ نَفْسَكَ وَ عَشِيرَتَكَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از حریز، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«در خانه خود مکانی را به عنوان مسجد تعیین کن. زمانی که از چیزی ترسیدی، دو قطعه از خشن ترین لباس هایت را بپوش و در همان مکان نماز بخوان. سپس بر زانوهای خود بنشین و با تمام وجود به درگاه خداوند فریاد کن و بهشت را از او بخواه. همچنین از شرّ چیزی که از آن می ترسی، به خداوند پناه ببر. مراقب باش که خداوند سخنی از سر ظلم و تجاوز از تو نشنود، حتی اگر از خود و قوم و قبیله ات خشنود باشی.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٢٥١ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠٢٥١- ٣- (٦) الْفَضْلُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ الطَّبْرِسِيُّ فِي مَجْمَعِ الْبَيَانِ عَنِ الصَّادِقِ

١- -الباب ٣١ فيه ٣ أحاديث.-

٢- -الكافی ٣- ٤٨٠- ١.-

٣- -البقرة ٢- ٤٥.-

٤- -الكافی ٣- ٤٨٠- ٢، و أورد صدره أيضا فی الحديث ٢ من الباب ٥٤ من أبواب لباس المصلی و فی الحديث ٢ من الباب ٦٩ من أبواب أحكام المساجد.-

٥- -التهذيب ٣- ٣١٤- ٩٧٣.-

٦- -مجمع البيان ١- ١٠٠.-

ع قَالَ: مَا يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ إِذَا دَخَلَ عَلَيْهِ غَمٌّ مِنْ غُمُومِ الدُّنْيَا أَنْ يَتَوَضَّأَ ثُمَّ يَدْخُلَ الْمَسْجِدَ فَيَرْكَعَ رَكْعَتَيْنِ يَدْعُو اللَّهَ فِيهِمَا أَ مَا سَمِعْتَ اللَّهَ يَقُولُ وَ اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَ الصَّلاةِ (١).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٢) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٣).

****

ترجمه:

فضل بن حسن بن طبريسی در كتاب مجمع البيان نقل كرده است كه امام صادق (ع) فرمودند:

«چه چيزی مانع يكی از شما می شود كه هنگامی كه دچار اندوهی از غم های دنيا شد، وضو بگيرد، وارد مسجد شود و دو ركعت نماز بخواند و در آن از خداوند دعا كند؟ آيا نشنيده ايد كه خداوند می فرمايد:

"وَ اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَ الصَّلَاةِ" (سوره بقره، آيه ٤٥)؟»

٣٢- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ لِلْخَلَاصِ مِنَ السِّجْنِ وَ كَيْفِيَّتِهَا

اشارة

(٤) ٣٢ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ لِلْخَلَاصِ مِنَ السِّجْنِ وَ كَيْفِيَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز برای آزادی از زندان و کیفیت آن

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٥٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٢٥٢- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي عُيُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ زِيَادِ بْنِ جَعْفَرٍ الْهَمَذَانِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ صَاحِبِ الْفَضْلِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنِ الْفَضْلِ فِي حَدِيثٍ أَنَّ مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ ع كَانَ فِي حَبْسِ الرَّشِيدِ- فَأَمَرَ لَيْلَةً بِإِطْلَاقِهِ وَ جَائِزَتِهِ وَ لَمْ يَظْهَرْ لِذَلِكَ سَبَبٌ فَسُئِلَ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ عَنْهُ فَقَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ص لَيْلَةَ الْأَرْبِعَاءِ فِي النَّوْمِ فَقَالَ لِي يَا مُوسَى أَنْتَ مَحْبُوسٌ مَظْلُومٌ فَقُلْتُ نَعَمْ إِلَى أَنْ قَالَ فَقَالَ أَصْبِحْ غَداً صَائِماً وَ أَتْبِعْهُ بِصِيَامِ الْخَمِيسِ وَ الْجُمُعَةِ- فَإِذَا كَانَ وَقْتُ الْإِفْطَارِ فَصَلِّ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ مَرَّةً قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- فَإِذَا صَلَّيْتَ مِنْهَا أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فَاسْجُدْ ثُمَّ قُلْ يَا سَابِقَ الْفَوْتِ يَا سَامِعَ الصَّوْتِ وَ يَا مُحْيِيَ الْعِظَامِ وَ هِيَ رَمِيمٌ بَعْدَ الْمَوْتِ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْعَظِيمِ الْأَعْظَمِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَ أَنْ تُعَجِّلَ لِيَ الْفَرَجَ مِمَّا أَنَا فِيهِ- فَفَعَلْتُ فَكَانَ الَّذِي رَأَيْتَ.

ص: ١٣٩

١- -البقرة ٢- ٤٥.-

٢- -تقدم فى الباب ٢٩ من هذه الأبواب.-

۳- -یأتی فی الأبواب ۳۲ و ۳۳ و ۳٤ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ۳۲ فیه حدیثان.-

٥- -عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۱- ۷۳- ٤.-

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ فِی الْمِصْبَاحِ مُرْسَلًا (۱).

****

ترجمه:

از فضل روایت شده است که موسی بن جعفر (ع) در زندان هارون الرشید بود و شبی دستور آزادی او و هدیه ای برایش صادر شد، در حالی که هیچ دلیل آشکاری برای این اقدام وجود نداشت. از موسی بن جعفر (ع) درباره این موضوع پرسیدند، ایشان فرمودند:

«شب چهارشنبه در خواب پیامبر (ص) را دیدم که به من فرمود: ای موسی، تو در حبس هستی و مظلوم واقع شده ای. گفتم: بله. پیامبر (ص) فرمود: فردا روزه بگیر و روز پنج شنبه و جمعه نیز روزه ات را ادامه بده. هنگام افطار، دوازده رکعت نماز بخوان. در هر رکعت، یک بار سوره حمد و دوازده بار سوره قل هو الله أحد را قرائت کن.

بعد از اینکه چهار رکعت نماز خواندی، به سجده برو و بگو:

'یَا سَابِقَ الْفَوْتِ، یَا سَامِعَ الصَّوْتِ، وَ یَا مُحْیِیَ الْعِظَامِ وَ هِیَ رَمِیمٌ بَعْدَ الْمَوْتِ، أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْعَظِیمِ الْأَعْظَمِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ، وَ عَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ، وَ أَنْ تُعَجِّلَ لِیَ الْفَرَجَ مِمَّا أَنَا فِیهِ.'

این کار را انجام دادم و نتیجه همان چیزی شد که شما مشاهده کردید.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۲۵۳- ۲- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوَيْهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ (۳) عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِنَا قَالَ: لَمَّا حَبَسَ الرَّشِيدُ مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ ع- جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ فَخَافَ نَاحِيَةَ هَارُونَ أَنْ يَقْتُلَهُ فَجَدَّدَ مُوسَى طَهُورَهُ وَ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ بِوَجْهِهِ وَ صَلَّى لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ ثُمَّ دَعَا بِهَذِهِ الدَّعَوَاتِ فَقَالَ يَا سَيِّدِي نَجِّنِي مِنْ حَبْسِ هَارُونَ وَ خَلِّصْنِي مِنْ يَدِهِ يَا مُخَلِّصَ الشَّجَرِ مِنْ بَيْنِ رَمْلٍ وَ طِينٍ وَ مَاءٍ وَ يَا مُخَلِّصَ اللَّبَنِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَ دَمٍ وَ يَا مُخَلِّصَ الْوَلَدِ مِنْ بَيْنِ مَشِيمَةٍ وَ رَحِمٍ وَ يَا مُخَلِّصَ النَّارِ مِنْ بَيْنِ الْحَدِيدِ وَ الْحَجَرِ وَ يَا مُخَلِّصَ الْأَرْوَاحِ مِنْ بَيْنِ الْأَحْشَاءِ وَ الْأَمْعَاءِ خَلِّصْنِي مِنْ يَدِ هَارُونَ- قَالَ فَلَمَّا دَعَا مُوسَى بِهَذِهِ الدَّعَوَاتِ أَتَى هَارُونَ رَجُلٌ أَسْوَدُ فِي مَنَامِهِ وَ بِيَدِهِ سَيْفٌ قَدْ سَلَّهُ فَوَقَفَ عَلَى رَأْسِ هَارُونَ وَ هُوَ يَقُولُ يَا هَارُونُ- أَطْلِقْ مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ وَ إِلَّا ضَرَبْتُ عِلَاوَتَكَ (٤) بِسَيْفِي هَذَا فَخَافَ هَارُونُ مِنْ هَيْبَتِهِ ثُمَّ دَعَا الْحَاجِبَ فَقَالَ لَهُ اذْهَبْ إِلَى السِّجْنِ فَأَطْلِقْ مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ فِي الْمَجَالِسِ مِثْلَهُ (٥) وَ رَوَاهُ الطُّوسِيُّ فِي الْأَمَالِي عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمُفِيدِ عَنِ الصَّدُوقِ (٦).

****

ترجمه:

از علی بن ابراهیم، از پدرش، از یکی از اصحاب ما روایت شده است: هنگامی که هارون الرشید موسی بن جعفر (ع) را در حبس قرار داد، شب فرا رسید و موسی بن جعفر (ع) از آن بیم داشت که هارون او را به قتل برساند. ایشان طهارت خود را تازه کردند، رو به قبله ایستادند و چهار رکعت نماز برای خداوند عزّوجل به جا آوردند. سپس این دعا را خواندند:

«یَا سَیِّدِی، نَجِّنِی مِنْ حَبْسِ هَارُونَ وَ خَلِّصْنِی مِنْ یَدِهِ. یَا مُخَلِّصَ الشَّجَرِ مِنْ بَیْنِ رَمْلٍ وَ طِینٍ وَ مَاءٍ. یَا مُخَلِّصَ اللَّبَنِ مِنْ بَیْنِ فَرْثٍ وَ دَمٍ. یَا مُخَلِّصَ الْوَلَدِ مِنْ بَیْنِ مَشِیمَةٍ وَ رَحِمٍ. یَا مُخَلِّصَ النَّارِ مِنْ بَیْنِ الْحَدِیدِ وَ الْحَجَرِ. یَا مُخَلِّصَ الْأَرْوَاحِ مِنْ بَیْنِ الْأَحْشَاءِ وَ الْأَمْعَاءِ، خَلِّصْنِی مِنْ یَدِ هَارُونَ.»

بعد از این دعا، مردی سیاه چهره با شمشیری کشیده در خواب هارون ظاهر شد و بر سر او ایستاد و گفت: «ای هارون، موسی بن جعفر (ع) را آزاد کن، وگرنه با همین شمشیر گردنت را خواهم زد.» هارون از هیبت این منظره ترسید و حاجب خود را فراخواند و به او گفت که به زندان برود و موسی بن جعفر (ع) را آزاد کند.

ص: ۱٤۰

۱- -مصباح المتهجد- ۳۸۱.-

۲- -عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۱- ۹۳- ۱۳.-

۳- -عن أبیه- لیس فی أمالی الصدوق (هامش المخطوط).-

٤- -العلاوة- أعلی الرأس، و قیل- أعلی العنق. (لسان العرب ۱۵- ۸۹).-

۵- -أمالی الصدوق- ۳۰۸- ۳.-

٦- -أمالی الطوسیّ ۲- ۳٦.-

۳۳- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ الْخَوْفِ مِنَ الْعَدُوِّ وَ الدُّعَاءِ عَلَيْهِ

اشارة

(۱) ۳۳ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ الْخَوْفِ مِنَ الْعَدُوِّ وَ الدُّعَاءِ عَلَيْهِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز وقت ترس از دشمن و دعا برعلیه او

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۵٤ - رقم الحدیث الباب: ۱]

١٠٢٥٤- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: شَكَوْتُ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلًا كَانَ يُؤْذِينِي فَقَالَ (٣) لِي ادْعُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ قَدْ دَعَوْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ لَيْسَ هَكَذَا وَ لَكِنْ أَقْلِعْ عَنِ الذُّنُوبِ وَ صُمْ وَ صَلِّ وَ تَصَدَّقْ فَإِذَا كَانَ آخِرُ اللَّيْلِ فَأَسْبِغِ الْوُضُوءَ ثُمَّ قُمْ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قُلْ وَ أَنْتَ سَاجِدٌ اللَّهُمَّ إِنَّ فُلَانَ بْنَ فُلَانٍ قَدْ آذَانِي اللَّهُمَّ أَسْقِمْ بَدَنَهُ وَ اقْطَعْ أَثَرَهُ وَ انْقُصْ أَجَلَهُ وَ عَجِّلْ ذَلِكَ لَهُ فِي عَامِهِ هَذَا- قَالَ فَفَعَلْتُ فَمَا لَبِثَ أَنْ هَلَكَ.

****

ترجمه:

از یونس بن عمار روایت شده است که گفت: نزد امام صادق (ع) از مردی که مرا آزار می داد، شکایت کردم. امام به من فرمود: «علیه او دعا کن.» گفتم: «علیه او دعا کردم.» فرمود: «نه به این صورت. بلکه از گناهان دست بکش، روزه بگیر، نماز بخوان و صدقه بده. سپس در آخر شب، وضوی کامل بگیر، دو رکعت نماز بخوان و در حالی که در سجده هستی بگو:

'اللَّهُمَّ إِنَّ فُلَانَ بْنَ فُلَانٍ قَدْ آذَانِي، اللَّهُمَّ أَسْقِمْ بَدَنَهُ، وَ اقْطَعْ أَثَرَهُ، وَ انْقُصْ أَجَلَهُ، وَ عَجِّلْ ذَلِكَ لَهُ فِي عَامِهِ هَذَا.'

یونس گفت: این کار را انجام دادم، و مدت زیادی نگذشت که او هلاک شد.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٥٥ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٢٥٥- ٢- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ شَيْخٍ مِنْ آلِ سَعْدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: إِذَا أَرَدْتَ الْعَدُوَّ فَصَلِّ بَيْنَ الْقَبْرِ وَ الْمِنْبَرِ رَكْعَتَيْنِ أَوْ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ وَ إِنْ شِئْتَ فَفِي بَيْتِكَ وَ اسْأَلِ اللَّهَ أَنْ يُعِينَكَ وَ خُذْ شَيْئاً مِمَّا تَيَسَّرَ وَ تَصَدَّقْ بِهِ عَلَى أَوَّلِ مِسْكِينٍ تَلْقَاهُ قَالَ فَفَعَلْتُ مَا أَمَرَنِي فَقُضِيَ لِي وَ رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ أَرْضِي.

(۵)

****

ترجمه:

از عمر بن اُذینه، از شیخی از آل سعد، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«هرگاه تصمیم به مواجهه با دشمن گرفتی، میان قبر و منبر دو رکعت یا چهار رکعت نماز بخوان. اگر خواستی، می توانی این نماز را در خانه ات نیز انجام دهی. سپس از خداوند یاری بخواه و چیزی از اموالت که برایت مقدور است، صدقه بده و به اولین نیازمندی که برخورد کردی، آن را اعطا کن.»

راوی گفت: «آنچه امام (ع) به من دستور دادند، انجام دادم. حاجت من برآورده شد و خداوند زمین مرا به من بازگرداند.»

۳٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الِاسْتِعْدَاءِ وَ الِانْتِصَارِ

اشارة

(٦) ٣٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الِاسْتِعْدَاءِ وَ الِانْتِصَارِ

****

ترجمه:

باب توصیه به نماز استعداء (برای درخواست کمک) و انتصار (پیروزی)."

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٥٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٢٥٦- ١- (٧) إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ الْكَفْعَمِيُّ فِي الْمِصْبَاحِ عَنِ الصَّادِقِ ع

۱- -الباب ۳۳ فيه حديثان.-

۲- -الفقيه ۱- ۵۵۹- ۱۵٤٦.-

۳- -فی نسخة زيادة- لی" هامش المخطوط".-

٤- -الفقيه ۱- ۵۵۹- ۱۵٤۷.،.-

۵- -تقدم ما يدلّ علی بعض المقصود فی الباب ۳۱ من هذه الأبواب، و يأتی ما يدلّ علی بعض المقصود أيضا فی الباب ۳٤ من هذه الأبواب.-

٦- -الباب ۳٤ فيه حديثان.-

۷- -مصباح الكفعمی- ۲۰۵.-

فِی صَلَاةِ الِاسْتِعْدَاءِ رَكْعَتَانِ أَطِلْ فِيهِمَا الرُّكُوعَ وَ السُّجُودَ ثُمَّ ضَعْ خَدَّکَ بَعْدَ التَّسْلِيمِ عَلَی الْأَرْضِ وَ قُلْ يَا رَبَّاهْ حَتَّی يَنْقَطِعَ النَّفَسُ ثُمَّ قُلْ يَا مَنْ أَهْلَکَ عَاداً الْأُولَی- وَ ثَمُودَ فَمَا أَبْقَی إِلَی قَوْلِهِ مَا غَشِیَ إِنَّ فُلَانَ بْنَ فُلَانٍ ظَالِمٌ فِيمَا ارْتَكَبَنِی بِهِ فَاجْعَلْ عَلَیَّ مِنْکَ وَعْداً وَ لَا تَجْعَلْ لَهُ فِی حُكْمِکَ (۱) نَصِيباً يَا أَقْرَبَ الْأَقْرَبِينَ.

****

ترجمه:

ابراهيم بن علی كفعمی در كتاب المصباح از امام صادق (ع) نقل كرده است كه در مورد نماز استعداء (نماز برای درخواست ياری) فرموده اند:

«دو ركعت نماز بخوان، ركوع و سجود در آن ها را طولانی كن. سپس پس از سلام نماز، گونه ات را بر زمين بگذار و بگو:

'یَا رَبَّاهْ' تا جایی که نفس به پایان برسد. سپس بگو:

'یَا مَنْ أَهْلَکَ عَاداً الْأُولَی، وَ ثَمُودَ فَمَا أَبْقَی إِلَی قَوْلِهِ مَا غَشِیَ. إِنَّ فُلَانَ بْنَ فُلَانٍ ظَالِمٌ فِیمَا ارْتَکَبَنِی بِهِ. فَاجْعَلْ عَلَیَّ مِنْکَ وَعْداً، وَ لَا تَجْعَلْ لَهُ فِی حُکْمِکَ نَصِیباً. یَا أَقْرَبَ الْأَقْرَبِینَ.'»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۵۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۲۵۷- ۲- (۲) وَ عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع أَنَّهُ مَنْ ظُلِمَ فَلْیَتَوَضَّأْ وَ لْیُصَلِّ رَکْعَتَیْنِ یُطِیلُ رُکُوعَهُمَا وَ سُجُودَهُمَا فَإِذَا سَلَّمَ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّی مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ أَلْفَ مَرَّةٍ فَإِنَّهُ یُعَجَّلُ لَهُ النَّصْرُ.

****

ترجمه:

از امیرالمؤمنین علی (ع) نقل شده است که:

«هر کس مورد ظلم قرار گرفت، وضو بگیرد و دو رکعت نماز بخواند. رکوع و سجود در این دو رکعت را طولانی کند. پس از سلام نماز، هزار بار بگوید:

'اللَّهُمَّ إِنِّی مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ.'

به یقین، پیروزی برای او به سرعت فراهم خواهد شد.»

۳۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَکْعَتَیِ الشُّکْرِ عِنْدَ تَجَدُّدِ نِعْمَةٍ وَ کَیْفِیَّتِهَا وَ عِنْدَ لُبْسِ الثَّوْبِ الْجَدِیدِ

اشارة

(۳) ۳۵ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَکْعَتَیِ الشُّکْرِ عِنْدَ تَجَدُّدِ نِعْمَةٍ وَ کَیْفِیَّتِهَا وَ عِنْدَ لُبْسِ الثَّوْبِ الْجَدِیدِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن ۲رکعت نماز شکر نماز وقت رسیدن نعمت و کیفیت آن و وقت پوشیدن لباس نو

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۲۵۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۵۸- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِی إِسْمَاعِيلَ السَّرَّاجِ عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ: فِی صَلَاةِ الشُّكْرِ إِذَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْكَ بِنِعْمَةٍ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ تَقْرَأُ فِی الْأُولَى بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ تَقْرَأُ فِی الثَّانِيَةِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ- وَ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ- وَ تَقُولُ فِی الرَّكْعَةِ الْأُولَى فِی رُكُوعِكَ وَ سُجُودِكَ الْحَمْدُ لِلَّهِ شُكْراً شُكْراً وَ حَمْداً- وَ تَقُولُ فِی الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ فِی رُكُوعِكَ وَ سُجُودِكَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی اسْتَجَابَ دُعَائِی وَ أَعْطَانِی مَسْأَلَتِی.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٥)

ص: ١٤٢

۱- -فی المصدر- حلمک.-

۲- -مصباح الكفعمی- ۲۰٦.-

۳- -الباب ۳۵ فيه حديث واحد.-

٤- -الكافی ۳- ٤۸۱- ۱.-

٥- -التهذيب ۳- ۱۸٤- ٤۱۸.-

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى الصَّلَاةِ عِنْدَ لُبْسِ الثَّوْبِ الْجَدِيدِ فِی الْمَلَابِسِ (۱).

****

ترجمه:

از هارون بن خارجه، از امام صادق (ع) نقل شده است که فرمودند:

«در نماز شکر، هرگاه خداوند نعمتی به تو عطا کرد، دو رکعت نماز بخوان. در رکعت اول، سوره فاتحة الکتاب و سوره قل هو الله أحد را بخوان. در رکعت دوم، سوره فاتحة الکتاب و سوره قل یا أیها الکافرون را قرائت کن.

در رکوع و سجود رکعت اول بگو: "الحمد لله شکراً شکراً و حمداً."

در رکوع و سجود رکعت دوم بگو: "الحمد لله الذی استجاب دعائی و أعطانی مسألتی."

٣٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ إِرَادَةِ التَّزْوِيجِ

اشارة

(٢) ٣٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ إِرَادَةِ التَّزْوِيجِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز وقت قصد ازدواج

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٥٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٢٥٩- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا تَزَوَّجَ أَحَدُكُمْ كَيْفَ يَصْنَعُ قُلْتُ

لَا أَدْرِی قَالَ إِذَا هَمَّ بِذَلِکَ فَلْیُصَلِّ رَکْعَتَیْنِ وَ یَحْمَدُ اللَّهَ ثُمَّ یَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّی أُرِیدُ أَنْ أَتَزَوَّجَ فَقَدِّرْ لِی مِنَ النِّسَاءِ أَعَفَّهُنَّ فَرْجاً وَ أَحْفَظَهُنَّ لِی فِی نَفْسِهَا وَ فِی مَالِی وَ أَوْسَعَهُنَّ رِزْقاً وَ أَعْظَمَهُنَّ بَرَکَةً وَ قَدِّرْ لِی وَلَداً طَیِّباً تَجْعَلُهُ خَلَفاً صَالِحاً فِی حَیَاتِی وَ بَعْدَ مَمَاتِی.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی النِّکَاحِ (٤).

****

ترجمه:

از ابوبصیر روایت شده است که گفت: امام صادق (ع) به من فرمود: «وقتی یکی از شما می خواهد ازدواج کند، چه می کند؟» گفتم: «نمی دانم.» امام فرمود:

«وقتی تصمیم به این کار گرفتی، دو رکعت نماز بخوان و خداوند را حمد کن. سپس بگو:

'اللَّهُمَّ إِنِّی أُرِیدُ أَنْ أَتَزَوَّجَ، فَقَدِّرْ لِی مِنَ النِّسَاءِ أَعَفَّهُنَّ فَرْجاً وَ أَحْفَظَهُنَّ لِی فِی نَفْسِهَا وَ فِی مَالِی، وَ أَوْسَعَهُنَّ رِزْقاً وَ أَعْظَمَهُنَّ بَرَکَةً، وَ قَدِّرْ لِی وَلَداً طَیِّباً تَجْعَلُهُ خَلَفاً صَالِحاً فِی حَیَاتِی وَ بَعْدَ مَمَاتِی.'»

٣٧- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ إِرَادَةِ الدُّخُولِ بِالزَّوْجَةِ

اشارة

(٥) ٣٧ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ إِرَادَةِ الدُّخُولِ بِالزَّوْجَةِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز وقت جماع

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۶۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۲۶۰- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلًا وَ هُوَ يَقُولُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع- جُعِلْتُ فِدَاکَ إِنِّی رَجُلٌ قَدْ أَسْنَنْتُ وَ قَدْ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً بِكْراً صَغِيرَةً وَ لَمْ أَدْخُلْ بِهَا وَ أَنَا أَخَافُ إِذَا أُدْخِلَ بِهَا عَلَیَّ فَرَأَتْنِی (٧) أَنْ تَكْرَهَنِی لِخِضَابِی وَ كِبَرِی فَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع

ص: ١٤٣

١- -تقدم فی الباب ٢٦ من أبواب أحكام الملابس.-

٢- -الباب ٣٦ فيه حديث واحد.-

٣- -الكافی ٣- ٤٨١- ٢، أورده بسند آخر فی الحديث ١ من الباب ٥٣ من أبواب مقدمات النكاح.-

٤- -و يأتی فی الباب ٥٥ من أبواب مقدمات النكاح.-

٥- -الباب ٣٧ فيه حديث واحد.-

٦- -الكافی ٣- ٤٨١- ١، أورده بسند آخر فی الحديث ١ من الباب ٥٥ من أبواب مقدمات النكاح.-

٧- -فی نسخة- علی فراشی (هامش المخطوط).-

إِذَا دَخَلْتَ فَمُرْهُمْ قَبْلَ أَنْ تَصِلَ إِلَيْکَ أَنْ تَكُونَ مُتَوَضِّئَةً ثُمَّ أَنْتَ لَا تَصِلُ إِلَيْهَا حَتَّی تَتَوَضَّأَ وَ تُصَلِّیَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ مَجِّدِ اللَّهَ وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ ثُمَّ ادْعُ اللَّهَ وَ مُرْ مَنْ مَعَهَا أَنْ يُؤَمِّنُوا عَلَی دُعَائِکَ وَ قُلِ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی إِلْفَهَا وَ وُدَّهَا وَ رِضَاهَا وَ رَضِّنِی بِهَا- ثُمَّ اجْمَعْ بَيْنَنَا بِأَحْسَنِ اجْتِمَاعٍ وَ أَسَرِّ ائْتِلَافٍ فَإِنَّکَ تُحِبُّ الْحَلَالَ وَ تَكْرَهُ الْحَرَامَ ثُمَّ قَالَ وَ اعْلَمْ أَنَّ الْإِلْفَ مِنَ اللَّهِ وَ الْفِرْکَ (١) مِنَ الشَّيْطَانِ لِيُكَرِّهَ مَا أَحَلَّ اللَّهُ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٢).

****

ترجمه:

ابو بصیر گوید: شنیدم که مردی به امام باقر علیه السّلام می گفت:

قربانت شوم! من مردی هستم که پیر شده ام و در عین حال با دوشیزهٔ غیر بالغه ای ازدواج کرده ام، امّا هنوز با او همبستر نشده ام، بیم آن دارم که در شب زفاف مرا ببیند و به جهت خضاب و پیرییم از من نفرت پیدا کند.

امام باقر علیه السّلام فرمود: هنگامی که او می خواهد نزد تو آید پیش از آمدنش به او دستور ده وضو بگیرد؛ تو نیز نزد او نرو تا این که وضو بسازی و دو رکعت نماز بخوان و خدا را به مجد و بزرگواری ستایش کن و بر محمّد و آل محمّد علیهم السّلام صلوات بفرست، آن گاه دعا کن و سفارش کن که همراهان عروس نیز به دعای تو آمین گویند. بگو:

«اللّهمّ ارزقني إلفها و ودّها و رضاها و أرضني بها و اجمع بيننا بأحسن اجتماع و آنس ائتلاف، فإنّك تحبّ الحلال و تكره الحرام».

آن گاه امام باقر علیه السّلام فرمود: این را بدان که مهر و الفت از سوی خدا و ناسازگاری از جانب شیطان است؛ زیرا شیطان از آن چه که خداوند حلال کرده است، کراهت دارد.

۳۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ إِرَادَةِ الْحَبَلِ

اشارة

(۳) ۳۸ بَابُ اسْتِحْبَابِ الصَّلَاةِ عِنْدَ إِرَادَةِ الْحَبَلِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز هركه مى خواهد بچه دار شود

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٦١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٢٦١- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِى جَعْفَرٍ ع قَالَ: مَنْ أَرَادَ أَنْ يُحْبَلَ لَهُ فَلْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْجُمُعَةِ يُطِيلُ فِيهِمَا الرُّكُوعَ وَ السُّجُودَ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِمَا سَأَلَكَ بِهِ زَكَرِيَّا- إِذْ قَالَ رَبِّ لا تَذَرْنِى فَرْداً وَ أَنْتَ خَيْرُ الْوارِثِينَ (٥)- اللَّهُمَّ هَبْ لِى ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ اسْتَحْلَلْتُهَا وَ فِى أَمَانَتِكَ أَخَذْتُهَا فَإِنْ قَضَيْتَ فِى رَحِمِهَا وَلَداً فَاجْعَلْهُ غُلَاماً وَ لَا تَجْعَلْ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ نَصِيباً وَ لَا شِرْكاً.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (٦)

ص: ١٤٤

١- -الفرک- بالكسر و يفتح- البغضة عامة كالفروک و الفركان بضمتين مشددة الكاف أو خاصّ ببغضة الزوجين. (القاموس المحيط ٣- ٣٢٥) (هامش المخطوط).-

٢- -يأتى فى الباب ٥٣ و ٥٥ من أبواب مقدمات النكاح.-

٣- -الباب ٣٨ فيه حديث واحد.-

٤- -الكافى ٣- ٤٨٢- ٣، أورده أيضا فى الحديث ١ من الباب ٩ من أبواب أحكام الأولاد.-

٥- -الأنبياء ٢١- ٨٩.-

٦- -التهذيب ٣- ٣١٥- ٩٧٤.-

وَ رَوَاهُ فِى الْمِصْبَاحِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ (١).

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم، از امام باقر (ع) روایت شده است که فرمودند:

«هر کس بخواهد صاحب فرزند شود، باید پس از نماز جمعه، دو رکعت نماز بخواند. در این دو رکعت، رکوع و سجود را طولانی کند. سپس بگوید:

'اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَا سَأَلَکَ بِهِ زَکَرِیَّا: إِذْ قَالَ رَبِّ لا تَذَرْنِی فَرْداً وَ أَنْتَ خَیْرُ الْوارِثِینَ.' (سوره انبیاء، آیه ۸۹)

'اللَّهُمَّ هَبْ لِی ذُرِّیَّةً طَیِّبَةً إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعَاءِ. اللَّهُمَّ بِاسْمِکَ اسْتَحْلَلْتُهَا وَ فِی أَمَانَتِکَ أَخَذْتُهَا. فَإِنْ قَضَیْتَ فِی رَحِمِهَا وَلَداً، فَاجْعَلْهُ غُلَاماً وَ لَا تَجْعَلْ لِلشَّیْطَانِ فِیهِ نَصِیباً وَ لَا شِرْکاً.'»

۳۹- بَابُ تَأَکُّدِ اسْتِحْبَابِ الْمُوَاظَبَةِ عَلَی صَلَاةِ اللَّیْلِ ۷۱۹

اشارة

(۲) ۳۹ بَابُ تَأَکُّدِ اسْتِحْبَابِ الْمُوَاظَبَةِ عَلَی صَلَاةِ اللَّیْلِ (۳)

****

ترجمه:

"باب تأکید بر توصیه به استمرار در نماز شب."

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۶۲ - رقم الحدیث الباب: ۱]

١٠٢٦٢- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ كَانَ فِي وَصِيَّةِ النَّبِيِّ ص لِعَلِيٍّ ع أَنْ قَالَ: يَا عَلِيُّ أُوصِيكَ فِي نَفْسِكَ بِخِصَالٍ فَاحْفَظْهَا ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ أَعِنْهُ إِلَى أَنْ قَالَ وَ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ (وَ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ وَ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ) (٥).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٦) وَ كَذَا فِي الْمُقْنِعِ (٧).

****

ترجمه:

از معاویه بن عمار روایت شده است که گفت: شنیدم امام صادق (ع) فرمودند: «پیامبر (ص) در وصیت خود به علی (ع) فرمودند:

ای علی، تو را به ویژگی هایی در خودت توصیه می کنم، پس آن ها را حفظ کن. سپس فرمودند: اللَّهُمَّ أَعِنْهُ (پروردگارا، او را یاری کن).

و در ادامه فرمودند: وَ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ (وَ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ وَ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ).»بر تو باد نماز شب،

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٦٣ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٢٦٣- ٢- (٨) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ سَعْدَانَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: شَرَفُ الْمُؤْمِنِ صَلَاتُهُ بِاللَّيْلِ وَ عِزُّ الْمُؤْمِنِ كَفُّهُ عَنْ أَعْرَاضِ النَّاسِ.

****

ترجمه:

امام صادق (علیه السّلام) نقل می کند که:

....شرافت مؤمن در نماز شب او و عزّتش در پرهیز کردن از لطمه زدن به آبروی مردم است.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٢٦٤ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠٢٦٤- ٣- (٩) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الْکُمَیْدَانِیِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبَلَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ص

١- -مصباح المتهجد- ٣٣٦.-

٢- -الباب ٣٩ فیه ٤١ حدیث.-

٣- -صلاة اللیل من النوافل المرتبة و لکن لشدة الاعتناء بها و کثرة أحادیثها و زیادة الحث علیها ذکرت بعض أحادیثها فی اعداد الصلوات و بعضها هنا (منه قده).-

٤- -الکافی ٨- ٧٩- ٣٣، أورده أیضا فی الحدیث ٥ من الباب ٢٥ من أبواب اعداد الفرائض.-

٥- -ما بین القوسین لیس فی المصدر.-

٦- -الفقیه ١- ٤٨٤- ١٣٩٩.-

٧- -المقنع- ٣٩.-

٨- -الکافی ٣- ٤٨٨- ٩، و الخصال- ٦- ١٨.-

٩- -الخصال- ٧- ١٩، و الفقیه ١- ٤٧١- ١٣٦٠.-

لِجَبْرَئِیلَ عِظْنِی فَقَالَ یَا مُحَمَّدُ عِشْ مَا شِئْتَ فَإِنَّکَ مَیِّتٌ وَ أَحْبِبْ مَا (١) شِئْتَ فَإِنَّکَ مُفَارِقُهُ وَ اعْمَلْ مَا شِئْتَ فَإِنَّکَ مُلَاقِیهِ شَرَفُ الْمُؤْمِنِ قِیَامُهُ بِاللَّیْلِ وَ عِزُّهُ کَفُّهُ عَنْ أَعْرَاضِ النَّاسِ.

****

ترجمه:

عبد اللَّه بن سنان از امام صادق (علیه السّلام) نقل می کند که:

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) به جبرئیل فرمود: مرا موعظه کن! او گفت: ای محمد! هر چه خواهی زنده بمان که بالاخره خواهی مرد و هر چه را که خواهی دوست بدار که از آن جدا خواهی شد و هر چه خواهی انجام بده که آن را ملاقات خواهی کرد، شرافت مؤمن در نماز شب او و عزّتش در پرهیز کردن از لطمه زدن به آبروی مردم است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٦٥ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٢٦٥- ٤- (٢) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُمَرَ الْيَمَانِيِّ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِنَّ الْحَسَناتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئاتِ (٣)- قَالَ صَلَاةُ الْمُؤْمِنِ بِاللَّيْلِ تَذْهَبُ بِمَا عَمِلَ مِنْ ذَنْبٍ بِالنَّهَارِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٤)

وَ رَوَاهُ فِي ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبَانٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى (٥)

وَ رَوَاهُ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى (٦)

وَ رَوَاهُ الطُّوسِيُّ فِي الْأَمَالِي عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْفَحَّامِ عَنِ الْمَنْصُورِيِّ عَنْ عَمِّ أَبِيهِ عَنِ الْهَادِي عَنْ آبَائِهِ عَنِ الصَّادِقِ ع (٧)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٨).

****

ترجمه:

راوی گوید: امام صادق علیه السّلام در مورد گفتار خداوند عزّ و جلّ که می فرماید:«البتّه حسنات و نیکوکاری ها، زشتکاری ها را محو می سازد» فرمود:

مراد از حسنات، نماز شب مؤمن است که گناهان روز را از بین می برد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٦٦ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٢٦٦- ٥- (٩) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِى

١- -فى الفقيه (من) و سيأتى الحديث برقم (٢٠) و (٢٧) من هذا الباب ايضا.-

٢- -الكافى ٣- ٢٦٦- ١٠.-

٣- -هود ١١- ١١٤.-

٤- -الفقيه ١- ٤٧٣- ١٣٦٨.-

٥- -ثواب الأعمال- ٦٦- ١١.-

٦- -علل الشرائع- ٣٦٣- ٧.-

٧- -أمالى الطوسىّ ١- ٣٠٠.-

٨- -التهذيب ٢- ١٢٢- ٤٦٦.-

٩- -التهذيب ٢- ٣٣٦- ١٣٨٥، أورد صدره فى الحديث ٢ من الباب ٢٠ من أبواب مقدّمة العبادات.-

عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السّلام فِی قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِنَّ ناشِئَةَ اللَّيْلِ هِیَ أَشَدُّ وَطْئاً وَ أَقْوَمُ قِيلًا (۱) قَالَ يَعْنِی بِقَوْلِهِ وَ أَقْوَمُ قِيلًا قِيَامَ الرَّجُلِ عَنْ فِرَاشِهِ يُرِيدُ بِهِ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لَا يُرِيدُ بِهِ غَيْرَهُ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (۲)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ (۳)

وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ مِثْلَهُ (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَی عَنْ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ نَحْوَهُ (٥).

****

ترجمه:

از هشام بن سالم روایت شده است که امام صادق (ع) در تفسیر آیه "إِنَّ ناشِئَةَ اللَّيْلِ هِیَ أَشَدُّ وَطْئاً وَ أَقْوَمُ قِيلًا" (سوره مزمل، آیه ٦) فرمودند:

"منظور از 'وَ أَقْوَمُ قِيلًا' این است که قیام انسان از بستر خود در شب، به نیت عبادت خداوند عزّوجل باشد و هیچ قصد دیگری نداشته باشد."

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲٦۷ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۰۲٦۷- ٦- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا (۷)- قَالَ أَمَرَهُ اللَّهُ أَنْ يُصَلِّیَ كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَّا أَنْ يَأْتِیَ عَلَيْهِ لَيْلَةٌ مِنَ اللَّيَالِی لَا يُصَلِّی فِيهَا شَيْئاً.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم روایت شده است که از امام باقر (ع) درباره آیه "قُمِ اللَّیْلَ إِلَّا قَلِیلًا" (سوره مزمل، آیه ۲) پرسیدم. امام فرمودند:

«خداوند به پیامبر (ص) دستور داده است که هر شب نماز بخواند، مگر در یک شب از شب ها که در آن هیچ نمازی نخواند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۶۸ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۲۶۸- ۷- (۸) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ سَعْدَانَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع

ص: ۱٤۷

۱- -المزّمّل ۷۳- ٦.-

۲- -الکافی ۳- ٤٤٦- ۱۷.-

۳- -الفقیه ۱- ٤۷۲- ۱۳٦٤.-

٤- -علل الشرائع- ۳٦۳- ٥.-

٥- -التهذیب ۲- ۱۱۹- ٤٥۰.-

٦- -التهذیب ۲- ۳۳٥- ۱۳۸۰.-

۷- -المزّمّل ۷۳- ۲.-

۸- -التهذیب ۲- ۱۲۰- ٤٥۱.-

قَالَ: شَرَفُ الْمُؤْمِنِ صَلَاةُ اللَّیْلِ وَ عِزُّ الْمُؤْمِنِ کَفُّهُ الْأَذَی عَنِ (۱) النَّاسِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنِ الْعَبَّاسِ (۲)

وَ رَوَاهُ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الْکُمَیْدَانِیِّ وَ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

از عبدالله بن سنان، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«شرافت مؤمن در نماز شب است و عزت مؤمن در بازداشتن خود از آزار دیگران.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۶۹ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۲۶۹- ۸- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَّانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ صَلَّی (٥) بِاللَّیْلِ حَسُنَ وَجْهُهُ بِالنَّهَارِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ مُرْسَلًا (٦)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (۷)

وَ رَوَاهُ فِی الْمُقْنِعِ أَیْضاً مُرْسَلًا (۸)

وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَّانَ مِثْلَهُ (۹).

****

ترجمه:

از محمد بن علی، به صورت مرفوع روایت شده است که رسول خدا (ص) فرمودند:

«هرکس شب را به نماز بپردازد، چهره اش در روز زیبا خواهد بود.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۷۰ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۲۷۰- ۹- (۱۰) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ

۱- -فی المصدر زیادة- اعراض.-

۲- -ثواب الأعمال- ٦۳- ۱.-

۳- -الخصال- ٦- ۱۸.-

٤- -التهذیب ۲- ۱۱۹- ٤٤۹.-

٥- -فی الفقیه- من کثر صلاته (هامش المخطوط).-

٦- -المحاسن- ٥۳- ۷۹.-

۷- -الفقیه ۱- ٤۷٤- ۱۳۷۰.-

۸- -المقنع- ۳۹.-

۹- -علل الشرائع- ۳٦۳- ٤.-

۱۰- -التهذیب ۲- ۱۲۰- ٤٥۲، الفقیه ۱- ٤۷۲- ۱۳٦۲.-

أَسْبَاطٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع فِی قَوْلِهِ وَ رَهْبانِیَّةً ابْتَدَعُوها (۱) ما کَتَبْناها عَلَیْهِمْ إِلَّا ابْتِغاءَ رِضْوانِ اللَّهِ (۲) قَالَ صَلَاةُ اللَّیْلِ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ (۳)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ وَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از محمد بن علی بن ابی عبدالله، از امام حسن (ع) روایت شده است که در تفسیر آیه "وَ رَهْبانِیَّةً ابْتَدَعُوها ما کَتَبْناها عَلَیْهِمْ إِلَّا ابْتِغاءَ رِضْوانِ اللَّهِ" (سوره حدید، آیه ٢٧) فرمودند:

«این آیه به نماز شب اشاره دارد.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٢٧١ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١٠٢٧١- ١٠- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِی زُهَیْرٍ النَّهْدِیِّ عَنْ آدَمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ: عَلَیْکُمْ بِصَلَاةِ اللَّیْلِ فَإِنَّهَا سُنَّةُ نَبِیِّکُمْ وَ دَأْبُ الصَّالِحِینَ قَبْلَکُمْ وَ مَطْرَدَةُ الدَّاءِ عَنْ أَجْسَادِکُمْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٦)

وَ کَذَا الْحَدِیثَانِ اللَّذَانِ قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

ترجمه: از آدم بن اسحاق، از برخی اصحاب امام صادق (ع)، روایت شده است که امام صادق (ع) فرمودند:

«بر شما باد به نماز شب؛ زیرا این سنت پیامبر شما است، روش صالحین پیش از شما بوده و بیماری ها را از بدن هایتان دور می کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۲۷۲- ۱۱- (۷) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِی زُهَیْرٍ رَفَعَهُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: صَلَاةُ اللَّیْلِ تُبَیِّضُ الْوَجْهَ وَ صَلَاةُ اللَّیْلِ تُطَیِّبُ الرِّیحَ وَ صَلَاةُ اللَّیْلِ تَجْلِبُ الرِّزْقَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی (۸)

وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ عَنْ آدَمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ.

****

ترجمه:

امام صادق علیه السلام فرمود: نماز شب چهره را شاداب می کند و باعث خوشبویی بدن می گردد و موجب جلب رزق و روزی می شود.

ص: ۱٤۹

۱- -أبدع الشاعر جاء بالبدیع. (الصحاح للجوهری ۳- ۱۱۸۳). (هامش المخطوط).-

۲- -الحدید ۵۷- ۲۷.-

۳- -الکافی ۳- ٤۸۸- ۱۲.-

٤- -علل الشرائع- ۳٦۳- ۳. و عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۱- ۲۸۲- ۲۹.-

۵- -التهذیب ۲- ۱۲۰- ٤۵۳، علل الشرائع- ۳٦۲- ۱، ثواب الأعمال- ٦۳- ۲.-

٦- -الفقيه ١- ٤٧٢- ١٣٦٣.-

٧- -التهذيب ٢- ١٢٠- ٤٥٤.-

٨- -ثواب الأعمال- ٦٣- ٣ و علل الشرائع ٣٦٣- ١.-

[رقم الحديث الكلی: ١٠٢٧٣ - رقم الحديث الباب: ١٢]

١٠٢٧٣- ١٢- (١) وَ عَنْهُ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَمِّهِ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: إِنْ كَانَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ الْمالُ وَ الْبَنُونَ زِينَةُ الْحَياةِ الدُّنْيا (٢)- إِنَّ الثَّمَانِيَةَ رَكَعَاتٍ يُصَلِّيهَا الْعَبْدُ آخِرَ اللَّيْلِ زِينَةُ الآخِرَةِ.

****

ترجمه:

از محمد بن عمر، از کسی که آن را روایت کرده است، از امام صادق (ع) نقل شده که ایشان فرمودند:

«اگر خداوند عزّوجل فرموده است: "المالُ وَالبَنونَ زينةُ الحياةِ الدنيا" (سوره کهف، آیه ٤٦)،

بدانید که هشت رکعت نمازی که بنده در آخر شب به جا می آورد، زینت آخرت است.»

[رقم الحديث الكلی: ١٠٢٧٤ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١٠٢٧٤- ١٣- (٣) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ جَاءَهُ رَجُلٌ فَشَكَا إِلَيْهِ الْحَاجَةَ وَ أَفْرَطَ فِی الشِّكَايَةِ حَتَّى كَادَ أَنْ يَشْكُوَ الْجُوعَ قَالَ فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يَا هَذَا أَ تُصَلِّی بِاللَّيْلِ قَالَ فَقَالَ الرَّجُلُ نَعَمْ قَالَ فَالْتَفَتَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ كَذَبَ مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ يُصَلِّی بِاللَّيْلِ وَ يَجُوعُ بِالنَّهَارِ إِنَّ اللَّهَ ضَمِنَ بِصَلَاةِ (٤) اللَّيْلِ قُوتَ النَّهَارِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٥)

وَ رَوَاهُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی (٦) وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

از امام صادق (ع) روایت شده است که مردی نزد ایشان آمد و نیازمندی خود را شرح داد و در شکایت از نیازش افراط کرد تا جایی که نزدیک بود از گرسنگی شکایت کند. امام صادق (ع) به او فرمود:

«ای مرد، آیا نماز شب می خوانی؟»

او پاسخ داد: «بله.»

سپس امام (ع) رو به اصحاب خود کرد و فرمود: «دروغ می گوید کسی که ادعا می کند نماز شب می خواند و در روز گرسنگی می کشد؛ چرا که خداوند ضمانت کرده است که نماز شب، قوت روز را فراهم کند

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٢٧٥ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

١٠٢٧٥- ١٤- (٧) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ یَحْیَی عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ ع قَالَ: قِیَامُ اللَّیْلِ مَصَحَّةُ الْبَدَنِ وَ رِضَا الرَّبِّ وَ تَمَسُّکٌ بِأَخْلَاقِ النَّبِیِّینَ وَ تَعَرُّضٌ لِرَحْمَتِهِ.

١- -التهذيب ٢- ١٢٠- ٤٥٥، ثواب الأعمال- ٦٣- ٤.-

٢- -الكهف ١٨- ٤٦.-

٣- -التهذيب ٢- ١٢٠- ٤٥٦.-

٤- -فى الفقيه- صلاة (هامش المخطوط).-

٥- -الفقيه ١- ٤٧٤- ١٣٧١.-

٦- -ثواب الأعمال- ٦٤- ٥.-

٧- -التهذيب ٢- ١٢١- ٤٥٧.-

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي ثَوَابِ الْأَعْمَالِ وَ الْخِصَالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى (١)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

از ابوبصير، از امام صادق (ع)، از پدران گرامى ايشان، از اميرالمؤمنين على بن ابى طالب (ع) روايت شده است كه فرمودند:

«قيام شب موجب سلامت بدن، رضايت خداوند، پايبندى به اخلاق پيامبران و فرصتى براى برخورداری از رحمت خداوند است.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٧٦ - رقم الحديث الباب: ١٥]

١٠٢٧٦- ١٥- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ دَاوُدَ الصَّرْمِيِّ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ وَ الْوَتْرِ فَقَالَ هِيَ وَاجِبَةٌ.

أَقُولُ: الْمُرَادُ بِهِ الِاسْتِحْبَابُ الْمُؤَكَّدُ أَوْ أَنَّهَا وَاجِبَةٌ عَلَى النَّبِيِّ ص لِمَا مَرَّ (٤).

****

ترجمه:

از داود صرمی روایت شده است که گفت: «از او درباره نماز شب و وتر پرسیدم، و ایشان فرمودند: آن واجب است.»

می گویم : مراد از واجب بودن، استحباب مؤکد است، یا اینکه این نماز تنها برای پیامبر (ص) واجب بوده است، همان گونه که قبلاً بیان شد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٧٧ - رقم الحديث الباب: ١٦]

١٠٢٧٧- ١٦- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَمُّونٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ النَّوْفَلِيِّ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَقُومُ فِي اللَّيْلِ فَيَمِيلُ بِهِ النُّعَاسُ يَمِيناً وَ شِمَالًا وَ قَدْ وَقَعَ ذَقَنُهُ عَلَى صَدْرِهِ فَيَأْمُرُ اللَّهُ تَعَالَى أَبْوَابَ السَّمَاءِ فَتُفَتَّحُ ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ انْظُرُوا إِلَى عَبْدِي مَا يُصِيبُهُ فِي التَّقَرُّبِ إِلَيَّ بِمَا لَمْ أَفْتَرِضْ عَلَيْهِ رَاجِياً مِنِّي لِثَلَاثِ خِصَالٍ ذَنْباً أَغْفِرُهُ لَهُ أَوْ تَوْبَةً أُجَدِّدُهَا لَهُ أَوْ رِزْقاً أَزِيدُ فِيهِ اشْهَدُوا مَلَائِكَتِي أَنِّي قَدْ جَمَعْتُهُنَّ لَهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوَيْهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

از علی بن محمد نوفلی روایت شده است که گفت: شنیدم ایشان می فرماید:

«بنده ای که شب هنگام به عبادت برمی خیزد، در حالی که خواب آلود است و سرش به چپ و راست خم می شود و چانه اش بر سینه اش می افتد، خداوند تعالی فرمان می دهد که درهای آسمان گشوده شوند. سپس به فرشتگان می گوید:

'به بنده من بنگرید که چگونه در تقرب به من تلاش می کند، با عبادتی که بر او واجب نکرده ام و با امید به سه چیز: گناهی که از او ببخشم، توبه ای که برای او تازه کنم، یا رزقی که برای او افزون نمایم. شاهد باشید ای فرشتگان من، که همه این ها را برای او فراهم ساختم.'»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٧٨ - رقم الحديث الباب: ١٧]

١٠٢٧٨- ١٧- (٧) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ

ص: ١٥١

١- -ثواب الأعمال- ٦٤- ٦، و الخصال ٦١٢.-

٢- -المحاسن ٥٣- ٧٩.-

٣- -التهذيب ٢- ١٢١- ٤٥٨.-

٤- -مر فى الحديث ٦ من هذا الباب، و فى الحديث ٦ من الباب ١٦ من أبواب اعداد الفرائض.-

٥- -التهذيب ٢- ١٢١- ٤٦٠، ثواب الأعمال- ٦٤- ٧.-

٦- -علل الشرائع ٣٦٤- ٩.-

٧- -التهذيب ٢- ١٢١- ٤٦١.-

ع قَالَ: صَلَاةُ اللَّيْلِ تُحَسِّنُ الْوَجْهَ وَ تَذْهَبُ بِالْهَمِّ وَ تَجْلُو الْبَصَرَ.

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنِ (الْحُسَیْنِ بْنِ أَحْمَدَ) (۱) عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: تُحَسِّنُ الْوَجْهَ وَ تُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَ تُطَیِّبُ الرِّیحَ وَ تُدِرُّ الرِّزْقَ وَ تَقْضِی الدَّیْنَ وَ تَذْهَبُ بِالْهَمِّ وَ تَجْلُو الْبَصَرَ (۲).

وَ رَوَی الَّذِی قَبْلَهُ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

از معاویه بن عمار، از امام صادق (ع) نقل شده است که فرمودند:

«نماز شب چهره را زیبا می کند، غم را از بین می برد و چشم را روشن می سازد.»

همچنین از محمد بن احمد بن یحیی روایت مشابهی نقل شده است، با این تفاوت که او افزود:

«نماز شب چهره را زیبا می کند، اخلاق را بهبود می بخشد، رایحه بدن را مطبوع می سازد، رزق را افزایش می دهد، بدهی را ادا می کند، غم را از بین می برد و چشم را روشن می سازد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۷۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۸]

۱۰۲۷۹- ۱۸- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ أَنَّهُ سَأَلَ الصَّادِقَ ع عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ سِیماهُمْ فِی وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ (٤)- قَالَ هُوَ السَّهَرُ فِی الصَّلَاةِ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن سنان روایت شده است که او از امام صادق (ع) درباره آیه "سِیماهُمْ فِی وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ" (سوره فتح، آیه ۲۹) پرسید. امام صادق (ع) فرمودند:

«این به معنای بیداری و شب زنده داری در نماز است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۹]

۱۰۲۸۰- ۱۹- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَمْرٍو وَ أَنَسِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع فِی وَصِیَّةِ النَّبِیِّ ص لِعَلِیٍّ ع أَنَّهُ قَالَ: یَا عَلِیُّ ثَلَاثٌ فَرَحَاتٌ لِلْمُؤْمِنِ فِی الدُّنْیَا مِنْهَا التَّهَجُّدُ فِی آخِرِ اللَّیْلِ یَا عَلِیُّ ثَلَاثٌ کَفَّارَاتٌ مِنْهَا التَّهَجُّدُ بِاللَّیْلِ وَ النَّاسُ نِیَامٌ.

****

ترجمه:

از انس بن محمد، از پدرش، از امام صادق (ع)، از پدران گرامی ایشان روایت شده است که در وصیت پیامبر (ص) به علی (ع) فرمودند:

«ای علی، سه چیز برای مؤمن در دنیا مایه شادی است، از جمله: تهجد (عبادت شبانه) در آخر شب. ای علی، سه چیز کفاره گناهان است، از جمله: تهجد در شب در حالی که مردم خواب هستند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۸۱ - رقم الحدیث الباب: ۲۰]

۱۰۲۸۱- ۲۰- (٦) قَالَ: وَ نَزَلَ جَبْرَئِیلُ ع عَلَی النَّبِیِّ ص فَقَالَ لَهُ یَا جَبْرَئِیلُ عِظْنِی فَقَالَ لَهُ یَا مُحَمَّدُ عِشْ مَا شِئْتَ

١- -فی ثواب الأعمال- الحسن بن أحمد.-

٢- -ثواب الأعمال- ٦٤- ٨.-

٣- -الفقیه ١- ٤٧٣- ١٣٦٦.-

٤- -الفتح ٤٨- ٢٩.-

٥- -الفقیه ٤- ٣٦٠- ٥٧٦٢، أورد قطعة منه فی الحدیث ١ من الباب ٥٤ من أبواب الوضوء.-

٦- -الفقیه ٤- ٣٩٩- ٥٨٥٦.-

فَإِنَّکَ مَیِّتٌ إِلَی أَنْ قَالَ شَرَفُ الْمُؤْمِنِ صَلَاتُهُ بِاللَّیْلِ وَ عِزُّهُ کَفُّ الْأَذَی عَنِ النَّاسِ.

****

ترجمه:

روایت شده است که جبرئیل (ع) بر پیامبر (ص) نازل شد و به ایشان گفت: «ای جبرئیل، مرا موعظه کن.» جبرئیل پاسخ داد:

«ای محمد، هرچقدر بخواهی زندگی کن، اما بدان که تو خواهی مرد.»

و در ادامه فرمود: «شرافت مؤمن در نماز شب است و عزت او در بازداشتن خود از آزار دیگران.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٢٨٢ - رقم الحدیث الباب: ٢١]

١٠٢٨٢- ٢١- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ بَحْرٍ السَّقَّاءِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ ثَلَاثَةً التَّهَجُّدَ بِاللَّیْلِ وَ إِفْطَارَ الصَّائِمِ وَ لِقَاءَ الْإِخْوَانِ.

وَ رَوَاهُ الطُّوسِیُّ فِی الْأَمَالِی عَنْ أَبِیهِ عَنِ الْمُفِیدِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ بَحْرٍ السَّقَّاءِ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

به اسناد از بحر سقاء، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«از رحمت های خداوند عزّوجل سه چیز است: تهجد (عبادت شبانه)، افطار دادن به روزه دار، و ملاقات با برادران (دوستان و مؤمنان).»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۸۳ - رقم الحدیث الباب: ۲۲]

۱۰۲۸۳- ۲۲- (۳) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع یَقُومُ النَّاسُ مِنْ فُرُشِهِمْ عَلَی ثَلَاثَةِ أَصْنَافٍ صِنْفٌ لَهُ وَ لَا عَلَیْهِ وَ صِنْفٌ عَلَیْهِ وَ لَا لَهُ وَ صِنْفٌ لَا عَلَیْهِ وَ لَا لَهُ فَأَمَّا الصِّنْفُ الَّذِی لَهُ وَ لَا عَلَیْهِ فَیَقُومُ مِنْ مَنَامِهِ فَیَتَوَضَّأُ وَ یُصَلِّی وَ یَذْکُرُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فَذَلِکَ الَّذِی لَهُ وَ لَا عَلَیْهِ وَ أَمَّا الصِّنْفُ الثَّانِی فَلَمْ یَزَلْ فِی مَعْصِیَةِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَذَلِکَ الَّذِی عَلَیْهِ وَ لَا لَهُ وَ أَمَّا الصِّنْفُ الثَّالِثُ فَلَمْ یَزَلْ نَائِماً حَتَّی أَصْبَحَ فَذَلِکَ الَّذِی لَا عَلَیْهِ وَ لَا لَهُ.

وَ رَوَاهُ فِی الْأَمَالِی عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ عَنْ أَبِی دَاوُدَ الْمُسْتَرِقِّ وَ اسْمُهُ سُلَیْمَانُ بْنُ سُفْیَانَ عَنِ الصَّادِقِ ع مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«مردم هنگام برخاستن از بستر خواب، به سه دسته تقسیم می شوند:

دسته ای که برایشان خیر است و ضرری برایشان وجود ندارد؛

دسته ای که ضرر برایشان هست و خیری نیست؛

دسته ای که نه خیر برایشان است و نه ضرر.

اما دسته اول، کسانی هستند که از خواب برمی خیزند، وضو می گیرند، نماز می خوانند و ذکر خداوند عزّوجل را به جا می آورند. این ها همان کسانی هستند که برایشان خیر است و ضرری وجود ندارد.

دسته دوم، کسانی هستند که دائماً در معصیت خداوند عزّوجل بوده اند. این ها کسانی هستند که ضرر برایشان هست و خیری ندارند.

دسته سوم، کسانی هستند که تا صبح در خواب بوده اند و هیچ عبادتی انجام نداده اند. این ها کسانی هستند که نه ضرر برایشان هست و نه خیری.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٨٤ - رقم الحديث الباب: ٢٣]

١٠٢٨٤- ٢٣- (٥) قَالَ وَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع إِنَّ اللَّهَ يُحِبُ

ص: ١٥٣

١- -الفقيه ١- ٤٧٢- ١٣٦١، أورد نحوه بإسناد آخر عن (مصادقة الأخوان) فى الحديث ٧ من الباب ١٠ من أبواب أحكام العشرة.-

٢- -أمالى الطوسىّ ١- ١٧٦.-

٣- -الفقيه ١- ٤٧٣- ١٣٦٥.-

٤- -أمالى الصدوق ٣١٨- ١٣.-

٥- -الفقيه ١- ٤٧٤- ١٣٧٢.-

الْمُدَاعِبَ (١) فِی الْجِمَاعِ بِلَا رَفَثٍ وَ الْمُتَوَحِّدَ بِالْفِکْرِ الْمُتَخَلِّیَ بِالْعِبَرِ السَّاهِرَ فِی الصَّلَاةِ.

****

ترجمه:

از امام باقر (ع) نقل شده است که فرمودند:

«خداوند دوست دارد: کسی که در جماع شوخ طبع باشد بدون گفتار ناشایست، کسی که درحال تنهائ اهل تفکر باشد، کسی که در عبرت ها خلوت کند، و کسی که شب زنده داری کند و به نماز بپردازد.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٢٨٥ - رقم الحدیث الباب: ٢٤]

١٠٢٨٥- ٢٤- (٢) قَالَ وَ قَالَ النَّبِیُّ ص عِنْدَ مَوْتِهِ لِأَبِی ذَرٍّ یَا أَبَا ذَرٍّ احْفَظْ وَصِیَّةَ نَبِیِّکَ تَنْفَعْکَ مَنْ خُتِمَ لَهُ بِقِیَامِ اللَّیْلِ ثُمَّ مَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ وَ الْحَدِیثُ فِیهِ طَوِیلٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ أَیْضاً مُرْسَلًا (٣).

****

ترجمه:

روایت شده است که پیامبر (ص) در لحظات پایانی عمر خویش، به ابوذر فرمودند:

«ای ابوذر، وصیت پیامبرت را حفظ کن که برایت سودمند خواهد بود؛ هرکس که زندگی اش با قیام شب به پایان برسد و سپس بمیرد، برای او بهشت خواهد بود.»

این حدیث دارای متنی طولانی است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۸۶ - رقم الحدیث الباب: ۲۵]

۱۰۲۸۶- ۲۵- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ وَاقِدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع فِي حَدِيثِ الْمَنَاهِي قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَا زَالَ جَبْرَئِيلُ يُوصِينِي بِقِيَامِ اللَّيْلِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّ خِيَارَ أُمَّتِي لَنْ يَنَامُوا.

****

ترجمه:

از حسین بن زید، از امام صادق (ع)، از پدران گرامی ایشان در حدیث مناهی نقل شده است که رسول خدا (ص) فرمودند:

«جبرئیل همواره مرا به قیام شب توصیه می کرد تا جایی که گمان کردم برگزیدگان امت من دیگر نخواهند خوابید.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۲٦]

۱۰۲۸۷- ۲٦- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ تَتَجافى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضاجِعِ (٦)- إِلَى أَنْ قَالَ: قَالَ أُنْزِلَتْ فِي أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع- وَ أَتْبَاعِهِ مِنْ شِيعَتِنَا يَنَامُونَ فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ فَإِذَا ذَهَبَ ثُلُثَا اللَّيْلِ أَوْ مَا شَاءَ اللَّهُ فَزِعُوا إِلَى رَبِّهِمْ رَاغِبِينَ رَاهِبِينَ طَامِعِينَ فِيمَا عِنْدَهُ فَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ لِنَبِيِّهِ ص وَ أَخْبَرَهُ بِمَا أَعْطَاهُمْ وَ أَنَّهُ أَسْكَنَهُمْ فِي جِوَارِهِ أَدْخَلَهُمْ جَنَّتَهُ وَ آمَنَ خَوْفَهُمْ وَ آمَنَ رَوْعَتَهُمْ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از ابوعبیده حذاء، از امام باقر (ع) درباره آیه "تَتَجافَی جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضاجِعِ" (سوره سجده، آیه ١٦) روایت شده است که امام فرمودند:

«این آیه درباره امیرالمؤمنین علی (ع) و پیروان او از شیعیان ما نازل شده است. آنان در ابتدای شب می خوابند و هنگامی که دو سوم شب یا به اندازه ای که خداوند بخواهد گذشته باشد، با اشتیاق، خوف و امید به آنچه نزد پروردگار است، به سوی خداوند برمی خیزند. خداوند آنان را در کتاب خویش برای پیامبرش (ص) ذکر کرده و آنچه به ایشان عطا نموده است، بیان کرده. خداوند آنان را در جوار خویش جای داده، آنان را وارد بهشت کرده و خوف و وحشتشان را برطرف نموده است.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٢٨٨ - رقم الحدیث الباب: ٢٧]

١٠٢٨٨- ٢٧- (٧) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَلِیٍّ الْأَسَدِیِّ عَنْ

ص: ١٥٤

١- -المداعبة- الممازحة، و الرفث- الفحش من القول. القاموس المحیط ١- ٦٦ و ١٦٧" هامش المخطوط".-

٢- -الفقیه ١- ٤٧٤- ١٣٧٣.-

٣- -التهذیب ٢- ١٢٢- ٤٦٥.-

٤- -الفقیه ٤- ١٣- ١١، أورده أیضا فی الحدیث ٥ من الباب ٨٦ من أبواب أحکام العشرة.-

٥- -الفقیه ١- ٤٨١- ١٣٩١.-

٦- -السجدة ٣٢- ١٦.-

٧- -الخصال- ٧- ٢٠، أمالی الصدوق- ١٩٤- ٥.-

مُحَمَّدِ بْنِ جَرِيرٍ وَ الْحَسَنِ بْنِ عُرْوَةَ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حُمَيْدٍ عَنْ زَافِرِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِی حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: جَاءَ جَبْرَئِيلُ إِلَی النَّبِیِّ ص فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ عِشْ مَا شِئْتَ فَإِنَّکَ مَيِّتٌ وَ أَحْبِبْ مَا شِئْتَ فَإِنَّکَ مُفَارِقُهُ وَ اعْمَلْ مَا شِئْتَ فَإِنَّکَ مَجْزِیٌّ بِهِ وَ اعْلَمْ أَنَّ شَرَفَ الرَّجُلِ قِيَامُهُ بِاللَّيْلِ وَ عِزُّهُ اسْتِغْنَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ.

وَ رَوَاهُ الْحُسَيْنُ بْنُ سَعِيدٍ فِی كِتَابِ الزُّهْدِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

ترجمه: از سهل بن سعد روایت شده است که گفت: جبرئیل (ع) نزد پیامبر (ص) آمد و گفت:

«ای محمد، هرچه می خواهی زندگی کن، اما بدان که خواهی مرد. هرچه می خواهی دوست داشته باش، اما بدان که از آن جدا خواهی شد. هرچه می خواهی عمل کن، اما بدان که در برابر آن پاداش داده خواهی شد. و بدان که شرافت مرد در قیام او در شب (نماز شب) و عزتش در بی نیازی او از مردم است.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۲۸۹ - رقم الحديث الباب: ۲۸]

۱۰۲۸۹- ۲۸- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِی غَيْلَانَ وَ عِيسَی بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ جَمِيعاً عَنْ أَبِی إِبْرَاهِيمَ التَّرْجُمَانِیِّ عَنْ سَعْدٍ الْجُرْجَانِیِّ عَنْ نَهْشَلِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الضَّحَّاكِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَشْرَافُ أُمَّتِی حَمَلَةُ الْقُرْآنِ وَ أَصْحَابُ اللَّيْلِ.

****

ترجمه:

از ابن عباس روایت شده است که رسول خدا (ص) فرمودند:

«شریف ترین افراد امت من، حاملان قرآن و شب زنده داران هستند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۲۹]

۱۰۲۹۰- ۲۹- (۳) وَ فِی الْمَجَالِسِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِیمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْهَمْدَانِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ صَالِحِ بْنِ سَعِیدٍ (٤) عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ هِشَامٍ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ مُجَاهِدٍ عَنِ الرَّبِیعِ بْنِ بَدْرٍ عَنْ صُوفِ (٥) بْنِ مُسَیَّبٍ عَنْ وَهْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص فِی حَدِیثٍ فَمَنْ رُزِقَ صَلَاةَ اللَّیْلِ مِنْ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ قَامَ لِلَّهِ مُخْلِصاً فَتَوَضَّأَ وُضُوءاً سَابِغاً وَ صَلَّی لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِنِیَّةٍ صَادِقَةٍ وَ قَلْبٍ

ص: ۱۵۵

۱- -الزهد- ۷۹- ۲۱٤، و فیه- و احبب من شئت.-

۲- -الخصال- ۷- ۲۱، أورده عن مجمع البیان فی الحدیث ۱۲ من الباب ۱ من أبواب قراءة القرآن، و أخرجه أیضا عن الفقیه و معانی الأخبار فی الحدیث ۲ من الباب ٤ من أبواب قراءة القرآن.-

۳- -أمالی الصدوق ٦۳- ۲.-

٤- -فی المصدر- سعد التمیمی، و فی نسخة من الأمالی بخط ابن السکون ورد- سعید التمیمی.-

٥- -فی المصدر- سوار.-

سَلِیمٍ وَ بَدَنٍ خَاشِعٍ وَ عَیْنٍ دَامِعَةٍ جَعَلَ اللَّهُ تَعَالَی خَلْفَهُ تِسْعَةَ صُفُوفٍ مِنَ الْمَلَائِکَةِ فِی کُلِّ صَفٍّ مَا لَا یُحْصِی عَدَدَهُمْ إِلَّا اللَّهُ أَحَدُ طَرَفَیْ کُلِّ صَفٍّ بِالْمَشْرِقِ وَ الآخَرُ بِالْمَغْرِبِ قَالَ فَإِذَا فَرَغَ کَتَبَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ بِعَدَدِهِمْ دَرَجَاتٍ.

****

ترجمه:

از ابن عباس روایت شده است که رسول خدا (ص) در حدیثی فرمودند:

«هرکس که توفیق نماز شب نصیبش شود، خواه مرد باشد یا زن، و برای خداوند خالصانه برخیزد، وضویی کامل بگیرد، با نیتی صادق، قلبی سالم، بدنی خاشع و چشمی اشک بار برای خداوند عزوجل نماز بخواند؛ خداوند پشت سر او نه صف از فرشتگان قرار می دهد که تعداد آنان را تنها خداوند می داند، یک سوی هر صف در مشرق و سوی دیگر در مغرب است. و زمانی که او نمازش را به پایان رساند، خداوند عزوجل به تعداد آن فرشتگان درجاتی برای او می نویسد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۳۰]

۱۰۲۹۱- ۳۰- (۱) وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَلِیٍّ الْبَصْرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِیمَ الْبُسْتِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْجُنَیْدِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِیدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ زَاهِرٍ عَنْ جَرِیرٍ (۲) عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَطِیَّةَ الْعَوْفِیِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِیِّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص یَقُولُ مَا اتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِیمَ خَلِیلًا إِلَّا لِإِطْعَامِهِ الطَّعَامَ وَ الصَّلَاةِ (۳) بِاللَّیْلِ وَ النَّاسُ نِیَامٌ.

****

ترجمه:

از جابر بن عبدالله انصاری روایت شده است که گفت: شنیدم رسول خدا (ص) می فرمودند:

«خداوند ابراهیم را به عنوان خلیل (دوست نزدیک) برنگزید، مگر به سبب اطعام کردن او به نیازمندان و نماز خواندن او در شب، در حالی که مردم در خواب بودند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۳۱]

۱۰۲۹۲- ۳۱- (٤) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ حَرِيشِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ حَرِيشٍ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ الرَّكْعَتَانِ (٥) فِي جَوْفِ اللَّيْلِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا.

****

ترجمه:

از انس روایت شده است که گفت: شنیدم رسول خدا (ص) فرمودند:

«دو رکعت نماز در دل شب، برای من از دنیا و آنچه در آن است، محبوب تر است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۳۲]

۱۰۲۹۳- ۳۲- (٦) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِداً وَ قَائِماً يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَ يَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ (٧) قَالَ يَعْنِي صَلَاةَ اللَّيْلِ.

****

ترجمه:

از زراره، از امام باقر (ع) روایت شده است که گفتم: «[در آیه ای که می فرماید:] "آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِداً وَ قَائِماً يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَ يَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ"، [منظور چیست؟]» ایشان فرمودند:

«این به معنای نماز شب است.»

١- -علل الشرائع- ٣٥- ٤، أخرج نحوه بإسناد آخر عن رسالة (المحكم و المتشابه) فى الحديث ٧ من الباب ٢٩ من أبواب المواقيت، و أخرج نحوه أيضا عن تفسير القمّىّ فى الحديث ١٢ من الباب ٣١ من أبواب الذكر و أخرج نحوه أيضا فى الباب ١٦ من أبواب فعل المعروف، و أخرج نحوه فى الحديث ٧ من الباب ٣٠ من أبواب آداب المائدة.-

٢- -فى المصدر- حريز.-

٣- -فى المصدر- و صلاته.-

٤- -علل الشرائع- ٣٦٣- ٦.-

٥- -فى المصدر- لركعتان.-

٦- -علل الشرائع- ٣٦٣- ٨.-

٧- -فى المصدر إضافة- «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَ الَّذِينَ لا يَعْلَمُونَ» الزمر ٣٩- ٩.-

[رقم الحديث الكلى: ١٠٢٩٤ - رقم الحديث الباب: ٣٣]

١٠٢٩٤- ٣٣- (١) وَ فِي الْعِلَلِ وَ عُيُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا ع عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: سُئِلَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع مَا بَالُ الْمُتَهَجِّدِينَ بِاللَّيْلِ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ وَجْهاً قَالَ لِأَنَّهُمْ خَلَوْا بِاللَّهِ فَكَسَاهُمُ اللَّهُ مِنْ نُورِهِ.

****

ترجمه:

از اسماعيل بن موسى بن جعفر (ع)، از برادرش على بن موسى الرضا (ع)، از پدرش، از جدش روايت شده است كه پرسيدند از على بن حسين (ع):

«چرا شب زنده داران از زيباترين مردم از نظر چهره هستند؟»

ایشان پاسخ دادند: «زیرا آنان در خلوت با خداوند بوده اند، و خداوند آنان را با نور خود پوشانده است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۹۵ - رقم الحدیث الباب: ۳٤]

۱۰۲۹۵- ۳٤- (۲) وَ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْعَبَّاسِ وَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ النَّضْرِ عَنْ سَعِیدِ بْنِ النَّضْرِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ: الْمالُ وَ الْبَنُونَ زِینَةُ الْحَیاةِ الدُّنْیا (۳)- وَ ثَمَانُ رَکَعَاتٍ مِنْ آخِرِ اللَّیْلِ وَ الْوَتْرُ زِینَةُ الآخِرَةِ وَ قَدْ یَجْمَعُهَا (٤) اللَّهُ لِأَقْوَامٍ.

****

ترجمه:

از سعید بن نظر، از جعفر بن محمد (ع) نقل شده است که فرمودند:

«الْمَالُ وَ الْبَنُونَ زِینَةُ الْحَیاةِ الدُّنْیا (سوره کهف، آیه ٤٦)، و هشت رکعت (نماز شب) در آخر شب به همراه نماز وتر، زینت آخرت است. و خداوند این دو زینت را برای گروه هایی جمع می کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۹٦ - رقم الحدیث الباب: ۳۵]

۱۰۲۹٦- ۳۵- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِیدُ فِی الْمُقْنِعَةِ قَالَ رُوِیَ أَنَّ صَلَاةَ اللَّیْلِ تُدِرُّ الرِّزْقَ وَ تُحَسِّنُ الْوَجْهَ وَ تُرْضِی الرَّبَّ وَ تَنْفِی السَّیِّئَاتِ.

****

ترجمه:

مرحوم شیخ مفید در کتاب المقنعة نقل می کند که روایت شده است:

«نماز شب رزق را افزایش می دهد، چهره را زیبا می سازد، پروردگار را خشنود می کند و گناهان را از بین می برد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۹۷ - رقم الحدیث الباب: ۳٦]

۱۰۲۹۷- ۳٦- (٦) قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا قَامَ الْعَبْدُ مِنْ لَذِيذِ مَضْجَعِهِ وَ النُّعَاسُ فِي عَيْنَيْهِ لِيُرْضِيَ رَبَّهُ بِصَلَاةِ لَيْلِهِ بَاهَى اللَّهُ بِهِ الْمَلَائِكَةَ وَ قَالَ أَ مَا تَرَوْنَ عَبْدِي هَذَا قَدْ قَامَ مِنْ لَذِيذِ مَضْجَعِهِ لِصَلَاةٍ لَمْ أَفْرِضْهَا (٧) عَلَيْهِ اشْهَدُوا أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُ.

****

ترجمه:

روایت شده است که پیامبر اکرم (ص) فرمودند:

«هنگامی که بنده ای از بستر راحت و خوشایند خود برخیزد، در حالی که هنوز خواب آلود است، برای اینکه با نماز شب خشنودی پروردگارش را طلب کند، خداوند به فرشتگان مباهات می کند و می فرماید:

'آیا نمی بینید این بنده من که از بستر خوشایند خود برای نمازی که بر او واجب نکرده ام برخاسته است؟ شاهد باشید که من او را آمرزیده ام.'»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۹۸ - رقم الحدیث الباب: ۳۷]

۱۰۲۹۸- ۳۷- (۸) قَالَ وَ قَالَ: كَذَبَ مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ يُصَلِّي بِاللَّيْلِ وَ يَجُوعُ بِالنَّهَارِ.

****

ترجمه:

روایت شده است که گفته اند:

«دروغ می گوید کسی که ادعا کند نماز شب می خواند و در روز گرسنگی می کشد.»

ص: ۱۵۷

۱- -علل الشرائع- ۳٦۵- ۱، عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۱- ۲۸۲- ۲۸.-

۲- -معانی الأخبار ۳۲٤- ۱.-

۳- -الکهف ۱۸- ٤٦.-

٤- -فی المصدر- یجمعهما.-

۵- -المقنعة- ۱۹.-

٦- -المقنعة- ۱۹.-

۷- -فی المصدر- افترضها.-

۸- -المقنعة- ۱۹.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۲۹۹ - رقم الحدیث الباب: ۳۸]

۱۰۲۹۹- ۳۸- (۱) وَ قَالَ: إِنَّ الْبُیُوتَ الَّتِی یُصَلَّی فِیهَا بِاللَّیْلِ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ- تُضِی ءُ لِأَهْلِ السَّمَاءِ کَمَا تُضِی ءُ نُجُومُ السَّمَاءِ لِأَهْلِ الْأَرْضِ.

****

ترجمه:

روایت شده است که گفته اند:

«خانه هایی که در آن ها نماز شب خوانده می شود و قرآن تلاوت می شود، برای اهل آسمان ها همانند ستارگان آسمان برای اهل زمین می درخشند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۰۰ - رقم الحدیث الباب: ۳۹]

۱۰۳۰۰- ۳۹- (۲) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ هَارُونَ بْنِ الْجَهْمِ عَنْ أَبِی جَمِیلَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ طَرِیفٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: ثَلَاثٌ دَرَجَاتٌ مِنْهَا الصَّلَاةُ بِاللَّیْلِ وَ النَّاسُ نِیَامٌ.

****

ترجمه:

از سعد بن طریف، از امام باقر (ع) روایت شده است که فرمودند:

«سه چیز درجاتی از ارزش و فضیلت دارند، از جمله نماز شب هنگامی که مردم در خواب هستند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۰۱ - رقم الحدیث الباب: ٤٠]

۱۰۳۰۱- ٤٠- (۳) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ بْنِ بَزِیعٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی وَصِیَّةِ النَّبِیِّ ص لِعَلِیٍّ ع وَ عَلَیْکَ بِصَلَاةِ اللَّیْلِ یُکَرِّرُهَا أَرْبَعاً.

****

ترجمه:

از محمد بن اسماعیل بن بزیع، از امام صادق (ع) روایت شده است که در وصیت پیامبر (ص) به علی (ع) فرمودند:

«بر تو باد به نماز شب،» و این جمله را چهار بار تکرار کردند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٠٢ - رقم الحديث الباب: ٤١]

١٠٣٠٢- ٤١- (٤) وَ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَذَبَ مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ يُصَلِّى بِاللَّيْلِ وَ هُوَ يَجُوعُ إِنَّ صَلَاةَ اللَّيْلِ تَضْمَنُ رِزْقَ النَّهَارِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥) وَ يَأْتِى مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٦) وَ تَقَدَّمَ مَا

١- -المقنعة- ١٩، أورده أيضا مسندا و مرسلا عن كتب فى الحديث ١ من الباب ٦٩ من أبواب أحكام المساجد.-

٢- -المحاسن ٤- ٤.-

٣- -المحاسن ١٧- ٤٨.-

٤- -المحاسن- ٥٣- ٧٩.-

٥- -تقدم فى الحديث ٩ و ١٠ من الباب ٢٠ من أبواب مقدّمة العبادات، و فى الحديث ٧ من الباب ١٧ من أبواب أعداد الفرائض، و فى أحاديث الباب ٦٩ من أبواب أحكام المساجد، و فى الباب ٦٢ من أبواب القراءة فى الصلاة و فى الحديث ٤ من الباب ١ و فى الحديث ٩ من الباب ٢ من أبواب سجدتى الشكر، و فى الحديث ١٠ من الباب ٩ من أبواب قواطع الصلاة، و فى الباب ٣٠ من أبواب الدعاء.-

٦- -يأتى فى أحاديث الباب ٤٠ من هذه الأبواب، و فى الحديث ١ و ٨ من الباب ٣٦، و فى الحديث ١ من الباب ٤٧ من أبواب الصدقة، و فى الحديث ٨ من الباب ٢٥ من أبواب الصوم المندوب، و فى الباب ٣٤ من أبواب أحكام العشرة، و فى الحديث ١٥ و ٢٣ من الباب ٤ من أبواب جهاد النفس، و فى الأحاديث ٣ و ٤ و ٥ من الباب ١٦ من أبواب فعل المعروف، و فى الحديث ٦ من الباب ٢ من أبواب المتعة.-

يَدُلُّ عَلَى أَحْكَامِ صَلَاةِ اللَّيْلِ وَ كَيْفِيَّتِهَا فِي الْأَبْوَابِ السَّابِقَةِ مُتَفَرِّقَةً (١).

****

ترجمه:

از یعقوب بن یزید، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«دروغ می گوید کسی که ادعا کند نماز شب می خواند اما گرسنگی می کشد. زیرا نماز شب رزق روز را تضمین می کند.»

٤٠- بَابُ كَرَاهَةِ تَرْكِ صَلَاةِ اللَّيْلِ

اشارة

(٢) ٤٠ بَابُ كَرَاهَةِ تَرْكِ صَلَاةِ اللَّيْلِ

****

ترجمه:

باب کراهت داشتن ترک نماز شب

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٠٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٣٠٣- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ (٤) عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ (٥) أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (٦) ع أَنَّهُ قَالَ: لَيْسَ مِنْ عَبْدٍ إِلَّا (وَ يُوقَظُ) (٧) فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ أَوْ مِرَاراً فَإِنْ قَامَ كَانَ ذَلِكَ وَ إِلَّا فَحَّجَ (٨) الشَّيْطَانُ فَبَالَ فِي أُذُنِهِ أَ وَ لَا يَرَى أَحَدُكُمْ أَنَّهُ إِذَا قَامَ وَ لَمْ يَكُنْ ذَلِكَ مِنْهُ قَامَ وَ هُوَ مُتَحَيِّرٌ (٩) ثَقِيلٌ كَسْلَانُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْعَلَاءِ (۱۰)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنِ الْعَلَاءِ نَحْوَهُ (۱۱).

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«هر بنده ای در هر شب، یک بار یا دو بار یا چند بار بیدار می شود. اگر برخواست، همان [عبادت] خواهد بود، و اگر برنخواست، شیطان او را فریب می دهد و در گوشش بول می کند. آیا نمی بینید که اگر کسی برخیزد و این [عبادت شبانه] از او نباشد، با حالتی سرگردان، سنگین و بی حال برمی خیزد؟»

۱- -تقدم فی الأحادیث ٦ و ۷ و ۹ و ١٦ و ۲۱ و ۲۳ و ٢٤ و ۲۵ من الباب ۱۳ من أبواب اعداد الفرائض، و فی الأبواب ۱۵ و ۲۵ و ٢٦ و فی الأحادیث ۱ و ۲ و ٦ و ۱۰ من الباب ١٦ و فی الحدیث ۷ و ۸ من الباب ۲۱ و فی الحدیث ۲ و ٤ من الباب ٢٤ من أبواب أعداد الفرائض، و فی الأبواب ٤۳- ۵۰ من أبواب المواقیت، و فی الباب ٦۹ من أبواب أحکام المساجد، و فی الباب ٦۲ و ٦۳ من أبواب القراءة و فی الحدیث ٤ من الباب ۱ و فی الحدیث ۹ من الباب ۲ من أبواب سجدتی الشکر.-

۲- -الباب ٤۰ فیه ۱۳ حدیث.-

۳- -التهذیب ۲- ۳۳٤- ۱۳۷۸.-

٤- -فی المصدر زیادة- عن محمّد بن الحسین.-

٥- -اضاف فی المحاسن- عن أبی جعفر و.-

٦- -فی الفقیه- (عن احدهما) بدل اسمی الامامین.-

٧- -فی المصدر- یوقظ.-

٨- -فی الفقیه- جاء (هامش المخطوط)، فحج رجلیه- أی فرقهما و باعد ما بینهما. (النهایة ٣- ٤١٥).-

٩- -فی نسخة- متخثر (هامش المخطوط).-

١٠- -الفقیه ١- ٤٧٨- ١٣٨٢.-

١١- -المحاسن- ٨٦- ٢٤.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٣٠٤ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٣٠٤- ٢- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَیْمَانَ الدَّیْلَمِیِّ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع یَا سُلَیْمَانُ لَا تَدَعْ قِیَامَ اللَّیْلِ فَإِنَّ الْمَغْبُونَ مَنْ حُرِمَ قِیَامَ اللَّیْلِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ (مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ) (٢) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَیْمَانَ (٣)

وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ إِسْحَاقَ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از محمد بن سلیمان دیلمی روایت شده است که امام صادق (ع) فرمودند:

«ای سلیمان، قیام شب را ترک مکن، زیرا زیان دیده کسی است که از قیام شب محروم شود.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۳۰۵ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۳۰۵- ۳- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَسَنِ الْكِنْدِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ الْكَذِبَةَ فَيُحْرَمُ بِهَا صَلَاةَ اللَّيْلِ فَإِذَا حُرِمَ صَلَاةَ اللَّيْلِ حُرِمَ بِهَا الرِّزْقَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ (٦)

وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ (۷)

وَ رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِی الْمُقْنِعَةِ مُرْسَلًا (۸).

****

ترجمه:

از حسين بن حسن كندی، از امام صادق (ع) روايت شده است كه فرمودند:

«به راستی، فردی كه دروغی می گويد، به واسطه آن از نماز شب محروم می شود، و اگر از نماز شب محروم شود، به واسطه آن از رزق نيز محروم می شود.»

ص: ١٦٠

۱- -التهذيب ۲- ۱۲۲- ٤٦٢.-

۲- -فی معانی الأخبار- محمّد بن أحمد عن إبراهيم بن إسحاق.-

۳- -معانی الأخبار- ۳٤۲- ۱.-

٤- -علل الشرائع- ٣٦٣- ٢.-

٥- -التهذيب ٢- ١٢٢- ٤٦٣.-

٦- -ثواب الأعمال- ٦٥- ٩.-

٧- -علل الشرائع- ٣٦٢- ٢.-

٨- -المقنعة- ٢٣.-

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٠٦ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٣٠٦- ٤- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْخَزَّازِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ إِنَّ الْعَبْدَ يُوقَظُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنَ اللَّيْلِ فَإِنْ لَمْ يَقُمْ أَتَاهُ الشَّيْطَانُ فَبَالَ فِي أُذُنِهِ قَالَ وَ سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ كانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ ما يَهْجَعُونَ (٢)- قَالَ كَانُوا أَقَلَّ اللَّيَالِي تَفُوتُهُمْ لَا يَقُومُونَ فِيهَا.

وَ

رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ وَ اقْتَصَرَ عَلَى الْمَسْأَلَةِ الثَّانِيَةِ (٣)

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم روایت شده است که گفت: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمودند:

«بنده در شب سه بار بیدار می شود، و اگر برخیزد [برای عبادت]، همان خواهد بود، و اگر برنخیزد، شیطان به نزد او می آید و در گوش او بول می کند.»

او افزود: از ایشان درباره آیه "كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ ما يَهْجَعُونَ" (سوره ذاریات، آیه ١٧) پرسیدم. فرمودند:

«آن ها از کسانی بودند که شب های بسیار اندکی بر ایشان می گذشت که در آن ها قیام نمی کردند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۳۰۷- ۵- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُوسَی عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ بَعْضِ رِجَالِهِ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَی أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ ع- فَقَالَ (٥) إِنِّی قَدْ حُرِمْتُ الصَّلَاةَ بِاللَّیْلِ فَقَالَ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ ع أَنْتَ رَجُلٌ قَدْ قَیَّدَتْکَ ذُنُوبُکَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٦)

وَ رَوَاهُ فِی التَّوْحِیدِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ (أَحْمَدَ بْنِ سُلَیْمَانَ) (٧) عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّائِغِ عَنْ خَالِدٍ الْعُرَنِیِّ عَنْ هَیْثَمٍ (٨) عَنْ أَبِی سُفْیَانَ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِیِّ عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع (٩)

١- -الکافی ٣- ٤٤٦- ١٨.-

٢- -الذاریات ٥١- ١٧.-

٣- -التهذیب ٢- ٢٤٢- ١٣٨٦.-

٤- -الکافی ٣- ٤٥٠- ٣٤.-

٥- -فی المصدر زیادة- یا أمیر المؤمنین.-

٦- -الفقیه- لم نعثر علیه، و ذکر فی الوافی ٢- ٢٢ من کتاب الصلاة عن الکافی و التهذیب.-

٧- -فی التوحید- أحمد بن سلمان بن الحسن.-

٨- -فی التوحید- هشیم.-

٩- -التوحید- ٩٦- ٣.-

وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی (١)

وَ رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِی الْمُقْنِعَةِ مُرْسَلًا (۲)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

از حسن بن علی بن نعمان، از پدرش، از برخی از اصحاب نقل شده است که:

مردی نزد امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) آمد و گفت: «من از نماز شب محروم شده ام.» امیرالمؤمنین (ع) فرمودند: «تو مردی هستی که گناهانت تو را در بند کرده اند.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۳۰۸ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۰۳۰۸- ٦- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی حَمْزَةَ الثُّمَالِيِّ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ قَالَ: مَا نَوَى عَبْدٌ أَنْ يَقُومَ أَيَّةَ سَاعَةٍ نَوَى فَعَلِمَ اللَّهُ ذَلِکَ مِنْهُ إِلَّا وَكَّلَ بِهِ مَلَكَيْنِ يُحَرِّكَانِهِ تِلْکَ السَّاعَةَ.

****

ترجمه:

از ابوحمزه ثمالی، از امام باقر (ع) روایت شده است که فرمودند:

«هیچ بنده ای نیست که نیت کند در هر ساعتی که اراده کرد، برخیزد [برای عبادت]، و خداوند این نیت را از او بداند، مگر اینکه دو فرشته بر او گماشته شوند تا او را در همان ساعت حرکت دهند.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۳۰۹ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۰۳۰۹- ۷- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ الصَّيْقَلِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: إِنِّی لَأَمْقُتُ الرَّجُلَ قَدْ قَرَأَ الْقُرْآنَ- ثُمَّ يَسْتَيْقِظُ مِنَ اللَّيْلِ فَلَا يَقُومُ حَتَّی إِذَا كَانَ عِنْدَ الصُّبْحِ قَامَ يُبَادِرُ بِالصَّلَاةِ (٦).

****

ترجمه:

از حسن صیقل، از امام صادق (ع) در حدیثی روایت شده است که فرمودند:

«به راستی، من از مردی بیزارم که قرآن را خوانده باشد، سپس در نیمه شب بیدار شود و برخیزد، اما قیام نکند (برای نماز شب) تا اینکه نزدیک صبح برخیزد و شتابان نماز صبح را به جا آورد.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۳۱۰ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۰۳۱۰- ۸- (۷) وَ فِی كِتَابِ الْمُقْنِعِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُصَلِّ صَلَاةَ اللَّيْلِ.

****

ترجمه:

در کتاب المقنع نقل شده است که امام صادق (ع) فرمودند:

«از ما نیست کسی که نماز شب نخواند.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۳۱۱ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۰۳۱۱- ۹- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِيدُ فِی الْمُقْنِعَةِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَا عَلِيُّ وَ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ ثَلَاثاً.

****

ترجمه:

مرحوم شیخ مفید در کتاب المقنعة نقل کرده است که رسول خدا (ص) فرمودند:

«ای علی، بر تو باد به نماز شب» و این جمله را سه بار تکرار کردند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۱۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۳۱۲- ۱۰- (۹) قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع لَيْسَ مِنْ شِيعَتِنَا مَنْ لَمْ يُصَلِّ صَلَاةَ اللَّيْلِ.

ص: ۱٦۲

۱- -علل الشرائع- ۳٦۲- ۱.-

۲- -المقنعة- ۲۳.-

۳- -التهذيب ۲- ۱۲۱- ٤٥۹.-

٤- -الفقيه ۱- ٤۷۹- ۱۳۸٤.-

٥- -الفقيه ۱- ٤۷۹- ۱۳۸۳.-

٦- -فی نسخة- يبادره بصلاته (هامش المخطوط).-

۷- -المقنع- ۳۹.-

۸- -المقنعة- ۱۹.-

۹- -المقنعة- ۱۹.-

قَالَ الْمُفِيدُ يُرِيدُ أَنَّهُ لَيْسَ مِنْ شِيعَتِهِمُ الْمُخْلَصِينَ وَ لَيْسَ مِنْ شِيعَتِهِمْ أَيْضاً مَنْ لَمْ يَعْتَقِدْ فَضْلَ صَلَاةِ اللَّيْلِ.

****

ترجمه:

امام صادق (ع) فرمودند:

«از شیعیان ما نیست کسی که نماز شب نخواند.»

مرحوم

شیخ مفید در توضیح این فرمایش بیان می دارد: منظور این است که چنین شخصی از شیعیان مخلص آنان نیست و همچنین کسی که به فضیلت نماز شب ایمان نداشته باشد نیز از شیعیان آنان به شمار نمی آید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۳۱۳- ۱۱- (۱) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ خَضِرٍ أَبِي هَاشِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِنَّ لِلَّيْلِ شَيْطَاناً يُقَالُ لَهُ الرها (۲)- فَإِذَا اسْتَيْقَظَ الْعَبْدُ وَ أَرَادَ الْقِيَامَ إِلَى الصَّلَاةِ قَالَ لَهُ لَيْسَتْ سَاعَتُکَ ثُمَّ يَسْتَيْقِظُ مَرَّةً أُخْرَى فَيَقُولُ لَهُ لَمْ يَأْنِ لَکَ فَمَا يَزَالُ كَذَلِکَ يُزِيلُهُ وَ يَحْبِسُهُ حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ فَإِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ بَالَ فِي أُذُنِهِ ثُمَّ انْصَاعَ (۳) يَمْصَعُ بِذَنَبِهِ (٤) فَخْراً وَ يَصِيحُ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم، از امام باقر (ع) روایت شده است که فرمودند:

«به راستی، برای شب شیطانی است که او را "الرها" می نامند. هنگامی که بنده ای از خواب بیدار شود و بخواهد برای نماز برخیزد، این شیطان به او می گوید: "وقتت هنوز نرسیده است." سپس اگر

دوباره بیدار شود، به او می گوید: "هنوز زمانت نیست." و این وضعیت ادامه پیدا می کند و او را بازمی دارد و به تعویق می اندازد تا اینکه فجر طلوع کند. و هنگامی که فجر طلوع کرد، این شیطان در گوش او بول می کند. سپس با دم خود با غرور حرکتی کرده و فریاد می زند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۱٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۰۳۱٤- ۱۲- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْكَشِّيُّ فِي كِتَابِ الرِّجَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قُولَوَيْهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ بْنِ الْيَسَعِ عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ آدَمَ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى الرِّضَا ع مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ فِي حِدْثَانِ مَوْتِ أَبِي جَرِيرٍ- فَسَأَلَنِي عَنْهُ وَ تَرَحَّمَ عَلَيْهِ وَ لَمْ يَزَلْ يُحَدِّثُنِي وَ أُحَدِّثُهُ حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ فَقَامَ ع فَصَلَّى الْفَجْرَ.

أَقُولُ: هَذَا غَيْرُ صَرِيحٍ فِي التَّرْكِ وَ عَلَى تَقْدِيرِ كَوْنِهِ تَرَكَ صَلَاةَ اللَّيْلِ فَلَعَلَّهُ لِبَيَانِ الْجَوَازِ وَ نَفْيِ الْوُجُوبِ أَوْ لِعُذْرٍ آخَرَ.

****

ترجمه:

از زکریا بن آدم روایت شده است که گفت:

«در ابتدای شب، در اوایل خبر فوت ابو جریر، نزد امام رضا (ع) رفتم. ایشان درباره او از من پرسیدند و برای او طلب رحمت کردند. سپس به صحبت کردن با من ادامه دادند و من نیز با ایشان سخن می گفتم، تا اینکه فجر طلوع کرد. پس ایشان برخواستند و نماز صبح را خواندند.»

می گویم : «این روایت صریح در ترک نماز شب نیست. و اگر فرض کنیم که نماز شب ترک شده باشد، ممکن است برای بیان جواز ترک (و نشان دادن عدم وجوب مطلق آن) باشد یا اینکه به دلیل عذری دیگر چنین شده باشد.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۳۱۵ - رقم الحديث الباب: ۱۳]

۱۰۳۱۵- ۱۳- (٦) عَلِیُّ بْنُ إِبْرَاهِیمَ فِی تَفْسِیرِهِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی نَجْرَانَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَیْدٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا مِنْ عَمَلٍ حَسَنٍ یَعْمَلُهُ الْعَبْدُ إِلَّا وَ لَهُ ثَوَابٌ فِی الْقُرْآنِ إِلَّا صَلَاةَ اللَّیْلِ فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ یُبَیِّنْ ثَوَابَهَا لِعِظَمِ خَطَرِهَا عِنْدَهُ فَقَالَ تَتَجافی جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضاجِعِ یَدْعُونَ

ص: ١٦٣

١- -المحاسن- ٨٦- ٢٥.-

٢- -فی المصدر- الزهاء.-

٣- -انصاع- انفتل راجعا و مر مسرعا. (الصحاح للجوهری ٣- ١٢٤٦).-

٤- -یمصع بذنبه- یحرکه. (لسان العرب ٨- ٣٣٧).-

٥- -رجال الکشّیّ ٢- ٨٧٣- ١١٥٠.-

٦- -تفسیر القمّیّ ٢- ١٦٨.-

رَبَّهُمْ خَوْفاً وَ طَمَعاً وَ مِمَّا رَزَقْناهُمْ یُنْفِقُونَ.- فَلا تَعْلَمُ نَفْسٌ ما أُخْفِیَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْیُنٍ جَزاءً بِما کانُوا یَعْمَلُونَ (١).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی الْمَقْصُودِ (٢).

****

ترجمه:

از عاصم بن حمید، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«هیچ عمل نیکویی نیست که بنده انجام دهد مگر اینکه ثواب آن در قرآن ذکر شده باشد، جز نماز شب. زیرا خداوند ثواب آن را به سبب عظمت و ارزش فراوانش نزد خود، مشخص نکرده است.» سپس به آیات قرآن استناد کرد که می فرماید:

«پهلوهایشان از بسترها دور می شود، پروردگارشان را از روی خوف و طمع می خوانند، و از آنچه به آن ها روزی داده ایم، انفاق می کنند. و هیچ کس نمی داند چه نعمت هایی که مایه روشنی چشم هاست برای آن ها مخفی نگه داشته شده است، به پاس آنچه انجام می دادند.» (سوره سجده، آیات ١٦ و ١٧)

٤١- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ اللَّيْلِ وَ صَلَاةِ رَكْعَتَيْنِ أَيْضاً وَ الدُّعَاءِ لِأَرْبَعِينَ فِي السُّجُودِ

اشارة

(٣) ٤١ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ اللَّيْلِ وَ صَلَاةِ رَكْعَتَيْنِ أَيْضاً وَ الدُّعَاءِ لِأَرْبَعِينَ فِي السُّجُودِ

****

ترجمه:

باب استحباب انجام دو رکعت نماز قبل از شروع نماز شب، و دو رکعت دیگر پس از آن، همراه با دعا برای چهل نفر در حالت سجده.

[رقم الحديث الكلي: ١٠٣١٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٣١٦- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمِصْبَاحِ عَنِ النَّبِیِّ ص أَنَّهُ قَالَ: مَا مِنْ عَبْدٍ یَقُومُ مِنَ اللَّیْلِ فَیُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ فَیَدْعُو فِی سُجُودِهِ لِأَرْبَعِینَ مِنْ إِخْوَانِهِ یُسَمِّیهِمْ بِأَسْمَائِهِمْ وَ أَسْمَاءِ آبَائِهِمْ إِلَّا وَ لَمْ یَسْأَلِ اللَّهَ شَیْئاً إِلَّا أَعْطَاهُ.

****

ترجمه:

محمد بن حسن در کتاب المصباح از پیامبر اکرم (ص) روایت کرده است که فرمودند:

«هیچ بنده ای نیست که در شب برخیزد و دو رکعت نماز بخواند و در سجده خود برای چهل نفر از برادرانش دعا کند و آنان را با نام ها و نام پدرانشان یاد کند، مگر اینکه خداوند هیچ درخواستی از او را بی پاسخ نخواهد گذاشت.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۱۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

١٠٣١٧- ٢- (٥) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ ع أَنَّهُ کَانَ یُصَلِّی أَمَامَ صَلَاةِ اللَّیْلِ رَکْعَتَیْنِ خَفِیفَتَیْنِ یَقْرَأُ فِیهِمَا بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فِی الْأُولَی وَ فِی الثَّانِیَةِ بِقُلْ یَا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ الْحَدِیثَ.

****

ترجمه:

روایت شده است از امام علی بن حسین (ع) که ایشان پیش از شروع نماز شب، دو رکعت نماز سبک به جا می آوردند. در رکعت اول، سوره قل هو الله أحد (سوره توحید) را قرائت می کردند و در رکعت دوم، سوره قل یا أیها الکافرون را می خواندند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۱۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۳۱۸- ۳- (٦) وَ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: مَنْ كَانَتْ لَهُ إِلَى اللَّهِ حَاجَةٌ فَلْيَقُمْ جَوْفَ اللَّيْلِ وَ يَغْتَسِلُ وَ يَلْبَسُ أَطْهَرَ ثِيَابِهِ وَ لْيَأْخُذْ قُلَّةً جَدِيدَةً مَلْأَى مِنْ مَاءٍ وَ يَقْرَأُ فِيهَا إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ يَرُشُّ حَوْلَ مَسْجِدِهِ وَ مَوْضِعِ سُجُودِهِ ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِيهِمَا الْحَمْدَ- وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي

۱- -السجدة ۳۲- ١٦، ١٧.-

۲- -تقدم فی الباب ۳۹ من هذه الأبواب، و یأتی ما یدلّ علیه فی الحدیث ۱۲ من الباب ٤٠ من أبواب جهاد النفس و ما یناسبه.-

۳- -الباب ٤١ فیه ۳ أحادیث.-

٤- -مصباح المتهجد- ١١٥.-

٥- -مصباح المتهجد- ١١٥.-

٦- -مصباح المتهجد- ١١٩.-

لَيْلَةِ الْقَدْرِ فِي الرَّكْعَتَيْنِ جَمِيعاً ثُمَّ يَسْأَلُ حَاجَتَهُ فَإِنَّهُ حَرِيٌّ أَنْ تُقْضَى إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

****

ترجمه:

از امام صادق (ع) روایت شده است:

«هر کس که حاجتی به سوی خداوند دارد، باید در نیمه شب برخیزد، غسل کند، پاک ترین لباس هایش را بپوشد، ظرفی نو و پر از آب بردارد و در آن ده بار سوره إنا أنزلناه فی لیلة القدر را بخواند. سپس آب را اطراف مسجد و محل سجده خود بپاشد، دو رکعت نماز به جا آورد که در هر دو رکعت،

سوره حمد و إنا أنزلناه فی لیلة القدر را قرائت کند، و حاجت خود را از خداوند بخواهد. به راستی که احتمال بسیار دارد که حاجتش برآورده شود، اگر خداوند بخواهد.»

٤٢- بَابُ عَدَمِ اسْتِحْبَابِ وَتْرَيْنِ فِی لَيْلَةٍ إِلَّا أَنْ يَكُونَ أَحَدُهُمَا قَضَاءً وَ جَوَازِ تَعَدُّدِ الْقَضَاءِ مُرَتَّباً مُقَدَّماً عَلَى الْأَدَاءِ مَعَ سَعَةِ الْوَقْتِ

اشارة

(١) ٤٢ بَابُ عَدَمِ اسْتِحْبَابِ وَتْرَيْنِ فِی لَيْلَةٍ إِلَّا أَنْ يَكُونَ أَحَدُهُمَا قَضَاءً وَ جَوَازِ تَعَدُّدِ الْقَضَاءِ مُرَتَّباً مُقَدَّماً عَلَى الْأَدَاءِ مَعَ سَعَةِ الْوَقْتِ

****

ترجمه:

«باب: عدم استحباب دو وتر در یک شب، مگر اینکه یکی از آن ها قضای نماز باشد. و جواز تعدد قضای نمازهای گذشته، به صورت مرتب و مقدم بر نمازهای فعلی، با وجود وسعت وقت.»

[رقم الحديث الكلی: ١٠٣١٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٣١٩- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ الْجُعْفِيِّ فِی حَدِيثٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع وَ لِمَ تَأْمُرُنِی أَنْ أُوتِرَ وَتْرَيْنِ فِی لَيْلَةٍ فَقَالَ ع أَحَدُهُمَا قَضَاءٌ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانٍ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

«از اسماعیل جعفی در حدیثی روایت شده است که گفت: به امام باقر (ع) عرض کردم: چرا به من دستور می دهید که دو وتر در یک شب به جا آورم؟ ایشان فرمودند: یکی از آن ها قضای نماز است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۲۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۳۲۰- ۲- (۵) وَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَنِ ابْنِ بُکَیْرٍ عَنْ زُرَارَةَ فِی حَدِیثٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع یَکُونُ وَتْرَانِ فِی لَیْلَةٍ قَالَ لَیْسَ هُوَ وَتْرَانِ فِی لَیْلَةٍ أَحَدُهُمَا لِمَا فَاتَکَ.

****

ترجمه:

«از زراره در حدیثی روایت شده است که گفت: به امام باقر (ع) عرض کردم: آیا ممکن است دو وتر در یک شب انجام شود؟ ایشان فرمودند: این [در حقیقت] دو وتر در یک شب نیست؛ یکی از آن ها مربوط به نمازی است که از دست داده ای.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۲۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۳۲۱- ۳- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ وَ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانٍ جَمِیعاً عَنْ سُلَیْمَانَ بْنِ خَالِدٍ فِی حَدِیثٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع

۱- -الباب ٤٢ فیه ٧ أحادیث.-

۲- -الکافی ۳- ٤٥٢- ٥، أورده بتمامه فی الحدیث ٧ من الباب ٥٧ من أبواب المواقیت.-

٣- -التهذيب ٢- ١٦٣- ٦٣٨.-

٤- -التهذيب ٢- ١٦٣- ٦٤٣.-

٥- -التهذيب ٢- ١٦٤- ٦٤٥، أورده فی الحدیث ١١ من الباب ٥٧ من أبواب المواقیت.-

٦- -التهذیب ٢- ١٦٤- ٦٤٧، أورده بتمامه فی الحدیث ٤ من الباب ١٠ من أبواب قضاء الصلوات.-

يَكُونُ وَتْرَانِ فِی لَيْلَةٍ فَقَالَ نَعَمْ أَ لَيْسَ إِنَّمَا أَحَدُهُمَا قَضَاءٌ.

****

ترجمه:

از سلیمان بن خالد در حدیثی روایت شده است که گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم: «آیا ممکن است دو وتر در یک شب باشد؟» ایشان فرمودند: «بله، مگر این نیست که یکی از آن ها قضای نماز است؟»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٣٢٢ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٠٣٢٢- ٤- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارِ بْنِ مُوسَى عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَكُونُ عَلَيْهِ صَلَاةُ لَيَالٍ كَثِيرَةٍ هَلْ يَجُوزُ لَهُ أَنْ يَقْضِیَ صَلَاةَ لَيَالٍ كَثِيرَةٍ بِأَوْتَارِهَا يُتْبِعُ بَعْضَهَا بَعْضاً قَالَ نَعَمْ كَذَلِكَ لَهُ فِی أَوَّلِ اللَّيْلِ وَ أَمَّا إِذَا انْتَصَفَ إِلَى أَنْ يَطْلُعَ (٢) فَلَيْسَ لِلرَّجُلِ وَ لَا لِلْمَرْأَةِ أَنْ يُوتِرَ إِلَّا وَتْرَ صَلَاةِ تِلْكَ اللَّيْلَةِ فَإِنْ أَحَبَّ أَنْ يَقْضِیَ صَلَاةً عَلَيْهِ صَلَّى ثَمَانِیَ رَكَعَاتٍ مِنْ صَلَاةِ تِلْكَ اللَّيْلَةِ وَ أَخَّرَ الْوَتْرَ ثُمَّ يَقْضِی مَا بَدَا لَهُ بِلَا وَتْرٍ ثُمَّ يُوتِرُ الْوَتْرَ الَّذِی لِتِلْكَ اللَّيْلَةِ خَاصَّةً.

****

ترجمه:

«از عمار بن موسی، از امام صادق (ع) در حدیثی روایت شده است که گفت: از ایشان پرسیدم درباره مردی که نمازهای شب های زیادی بر عهده اش باقی مانده است. آیا برای او جایز است که نمازهای شب های زیادی را همراه با وترهایشان پشت سر هم قضا کند؟ ایشان فرمودند: بله، چنین چیزی برای او در اوایل شب جایز است. اما اگر شب از نیمه گذشت تا طلوع فجر، برای مرد یا زن جایز نیست که وتری بخواند، مگر وتر نماز آن شب خاص. و اگر بخواهد نمازی را قضا کند، باید هشت رکعت از نماز آن شب را بخواند و وتر را به تأخیر بیندازد، سپس هر مقدار از نمازهای قضا را که بخواهد بدون وتر انجام دهد، و سپس وتر نماز همان شب خاص را بخواند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۲۳ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۳۲۳- ۵- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا اجْتَمَعَ عَلَيْکَ وَتْرَانِ وَ ثَلَاثَةٌ أَوْ أَکْثَرُ مِنْ ذَلِکَ فَاقْضِ ذَلِکَ کَمَا فَاتَکَ تَفْصِلُ بَيْنَ کُلِّ وَتْرَيْنِ بِصَلَاةٍ لَا تُقَدِّمَنَّ شَيْئاً قَبْلَ أَوَّلِهِ الْأَوَّلَ فَالْأَوَّلَ تَبْدَأُ إِذَا أَنْتَ قَضَيْتَ صَلَاةَ لَيْلَتِکَ ثُمَّ الْوَتْرَ قَالَ وَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع (لَا وَتْرَانِ) (٤) فِي لَيْلَةٍ إِلَّا وَ أَحَدُهُمَا قَضَاءٌ وَ قَالَ إِذَا وَتَرْتَ مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ وَ قُمْتَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ فَوَتْرُکَ الْأَوَّلُ قَضَاءٌ وَ مَا صَلَّيْتَ مِنْ صَلَاةٍ فِي لَيْلَتِکَ کُلِّهَا فَلْتَکُنْ قَضَاءً إِلَى آخِرِ صَلَاتِکَ فَإِنَّهَا لَيْلَتُکَ وَ لْيَکُنْ آخِرُ صَلَاتِکَ وَتْرَ لَيْلَتِکَ.

****

ترجمه:

از زراره، از امام باقر (ع) روایت شده است که فرمودند:

«اگر دو وتر و سه یا بیشتر از آن بر عهده ات باشد، آن ها را همان گونه که فوت شده اند قضا کن، به گونه ای که میان هر دو وتر، نمازی فاصله بیاندازی. چیزی را پیش از اولین وتر به جا نیاور، بلکه

نخست از اولین وتر آغاز کن. هنگامی که نماز شبت را به پایان رساندی، سپس [نماز] وتر را به جا بیاور.»

و امام باقر (ع) فرمودند: «دو وتر در یک شب نیست، مگر اینکه یکی از آن ها قضای نماز باشد.»

همچنین فرمودند: «اگر در ابتدای شب وتر بخوانی و سپس در انتهای شب برخیزی، وتر اول تو قضای نماز است، و هر نمازی که در شب خود بخوانی، باید به عنوان قضای نمازهای گذشته باشد تا پایان نمازهایت. زیرا این شب، شب تو است و آخرین نمازت، باید وتر آن شب باشد.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٣٢٤ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٣٢٤- ٦- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَبَّاسِ (عَنْ

ص: ١٦٦

١- -التهذیب ٢- ٢٧٣- ١٠٨٦، أورد قطعة منه فی الحدیث ١ من الباب ٤٠، و فی الحدیث ٥ من الباب ٦١ من أبواب المواقیت، و فی الحدیث ٤ من الباب ٢، و فی الحدیث ٢ من الباب ٦ من أبواب قضاء الصلوات.-

٢- -فی المصدر زیادة- الفجر.-

٣- -التهذیب ٢- ٢٧٤- ١٠٨٧، و الکافی ٣- ٤٥٣- ١٢.-

٤- -فی الکافی- لا یکون وتران.-

٥- -التهذیب ٢- ٢٧٤- ١٠٨٩، أورده فی الحدیث ٢ من الباب ٩ من أبواب قضاء الصلوات.-

حَمَّادِ بْنِ عِيسَى) (١) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ عِيسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْقُمِّيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَ أَبُو جَعْفَرٍ ع يَقْضِي عِشْرِينَ وَتْراً فِي لَيْلَةٍ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِي جَرِيرٍ الْقُمِّيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع (۲)

وَ الَّذِي قَبْلَهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

از عیسی بن عبدالله قمی، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«امام باقر (ع) بیست وتر را در یک شب قضا می کردند.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۳۲۵ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۰۳۲۵- ۷- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَ أَبِي ع رُبَّمَا قَضَى عِشْرِينَ وَتْراً فِي لَيْلَةٍ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٥).

****

ترجمه:

از حریز، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

«پدرم [امام باقر (ع)] گاهی در یک شب بیست وتر را قضا می کردند.»

٤٣- بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يُصَلِّيَ مَنْ غَفَلَ عَنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ

اشارة

(٦) ٤٣ بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يُصَلِّيَ مَنْ غَفَلَ عَنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نما ز بر کسیکه از نماز شب غافل بوده

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٢٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٣٢٦- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِي الْمِصْبَاحِ قَالَ رُوِيَ عَنِ الصَّادِقِينَ ع أَنَّ مَنْ غَفَلَ عَنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ فَلْيُصَلِّ عَشْرَ رَكَعَاتٍ بِعَشْرِ سُوَرٍ يَقْرَأُ فِي الْأُولَى بِالْحَمْدِ وَ الم تَنْزِيلٍ- وَ فِي الثَّانِيَةِ الْحَمْدَ وَ يس وَ فِي الثَّالِثَةِ الْحَمْدَ وَ الرَّحْمَنَ- قَالَ وَ فِي رِوَايَةٍ الدُّخَانَ- وَ فِي الرَّابِعَةِ الْفَاتِحَةَ وَ اقْتَرَبَتْ- وَ فِي الْخَامِسَةِ الْفَاتِحَةَ وَ الْوَاقِعَةَ- وَ فِي السَّادِسَةِ الْفَاتِحَةَ وَ تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ

ص: ١٦٧

١- -ليس فى المصدر.-

٢- -الكافى ٣- ٤٥٣- ١١.-

٣- -الفقيه ١- ٥٠٠- ١٤٣٤، أورده فى الحديث ١ من الباب ١٠ من أبواب قضاء الصلوات.-

٤- -تقدم فى الباب ٥٧ من أبواب المواقيت.-

٥- -يأتى فى الباب ٩ و ١٠ من أبواب قضاء الصلوات.-

٦- -الباب ٤٣ فيه حديث واحد.-

٧- -مصباح المتهجد- ١٢٠.-

الْمُلْکُ- وَ فِی السَّابِعَةِ الْحَمْدَ وَ الْمُرْسَلَاتِ- وَ فِی الثَّامِنَةِ الْحَمْدَ وَ عَمَّ یَتَسَاءَلُونَ- وَ فِی التَّاسِعَةِ الْحَمْدَ وَ إِذَا الشَّمْسُ کُوِّرَتْ- وَ فِی الْعَاشِرَةِ الْحَمْدَ وَ الْفَجْرَ- قَالُوا ع مَنْ صَلَّاهَا عَلَی هَذِهِ الصِّفَةِ لَمْ یَغْفُلْ عَنْهَا.

****

ترجمه:

مرحوم محمد بن حسن در کتاب المصباح نقل کرده است:

روایت شده از امامان صادقین (ع) که فرمودند: «کسی که از نماز شب غافل شود، باید ده رکعت نماز با ده سوره بخواند. در رکعت اول الحمد و الم تنزیل (سوره سجده) را بخواند. در رکعت دوم الحمد و یس. در رکعت سوم الحمد و الرحمن (و در روایتی دیگر الدخان). در رکعت چهارم فاتحه و اقتربت (سوره قمر). در رکعت پنجم فاتحه و الواقعه. در رکعت ششم فاتحه و تبارک الذی بیده الملک (سوره ملک). در رکعت هفتم الحمد و المرسلات. در رکعت هشتم الحمد و عم یتساءلون (سوره نبأ). در رکعت نهم الحمد و اذا الشمس کورت (سوره تکویر). و در رکعت دهم الحمد و الفجر.»

و فرمودند: «کسی که این نماز را با این وصف به جا آورد، از غفلت در این باره محفوظ خواهد ماند.»

٤٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الْهَدِیَّةِ وَ کَیْفِیَّتِهَا

اشارة

(١) ٤٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الْهَدِیَّةِ وَ کَیْفِیَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب است نماز هدیه و کیفیت آن

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۲۷ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۳۲۷- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمِصْبَاحِ قَالَ رُوِیَ عَنْهُمْ ع أَنَّهُ یُصَلِّی الْعَبْدُ یَوْمَ الْجُمُعَةِ ثَمَانِیَ رَکَعَاتٍ أَرْبَعاً تُهْدَی إِلَی رَسُولِ اللَّهِ ص- وَ أَرْبَعاً تُهْدَی إِلَی فَاطِمَةَ ع- وَ یَوْمَ السَّبْتِ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ تُهْدَی إِلَی أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع- ثُمَّ کَذَلِکَ کُلَّ یَوْمٍ إِلَی وَاحِدٍ مِنَ الْأَئِمَّةِ ع- إِلَی یَوْمِ الْخَمِیسِ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ تُهْدَی إِلَی جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع- ثُمَّ فِی الْجُمُعَةِ أَیْضاً ثَمَانِیَ رَکَعَاتٍ أَرْبَعاً تُهْدَی إِلَی رَسُولِ اللَّهِ ص- وَ أَرْبَعاً تُهْدَی إِلَی فَاطِمَةَ ثُمَّ یَوْمَ السَّبْتِ- أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ تُهْدَی إِلَی مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع- ثُمَّ کَذَلِکَ إِلَی یَوْمِ الْخَمِیسِ- أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ تُهْدَی إِلَی صَاحِبِ الزَّمَانِ ع.

****

ترجمه:

محمد بن حسن در کتاب المصباح نقل کرده است که:

«روایت شده از ایشان (ع) که بنده روز جمعه هشت رکعت نماز بخواند: چهار رکعت برای هدیه به رسول خدا (ص) و چهار رکعت دیگر برای هدیه به فاطمه (ع). و روز شنبه چهار رکعت به امیرالمؤمنین (ع) هدیه کند. سپس همین گونه هر روز چهار رکعت را به یکی از امامان (ع) هدیه نماید، تا اینکه در روز پنجشنبه چهار رکعت برای جعفر بن محمد (ع) بخواند. و سپس در روز جمعه نیز هشت رکعت دیگر بخواند: چهار رکعت برای رسول خدا (ص) و چهار رکعت برای فاطمه (ع). سپس روز شنبه چهار رکعت را به موسی بن جعفر (ع) هدیه کند. و به همین ترتیب تا روز پنجشنبه، چهار رکعت را برای صاحب الزمان (ع) هدیه کند.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۳۲۸ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۳۲۸- ۲- (۳) إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ الْكَفْعَمِيُّ فِي الْمِصْبَاحِ قَالَ: صَلَاةُ الْهَدِيَّةِ (٤) لَيْلَةَ الدَّفْنِ رَكْعَتَانِ فِي الْأُولَى الْحَمْدَ وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ- وَ فِي الثَّانِيَةِ الْحَمْدَ وَ الْقَدْرَ عَشْراً فَإِذَا سَلَّمَ قَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ ابْعَثْ ثَوَابَهَا إِلَى قَبْرِ فُلَانٍ.

****

ترجمه:

ابراهيم بن على كفعمى در كتاب المصباح گفته است:

«نماز هديه در شب دفن، دو ركعت است. در ركعت اول، سوره الحمد و آيه الكرسى خوانده مى شود. در ركعت دوم، سوره الحمد و سوره قدر ده بار قرائت مى شود. پس از سلام دادن، اين دعا خوانده شود: اللهم صل على محمد وآل محمد و ابعث ثوابها إلى قبر فلان.»

ص: ١٦٨

١- -الباب ٤٤ فيه ٤ أحاديث.-

٢- -مصباح الكفعمى- ٢٨٥.-

٣- -المصباح- ٤١١.-

٤- -فى المصدر- هدية الميت.-

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۳۲۹ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۳۲۹- ۳- (۱) قَالَ وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى بَعْدَ الْحَمْدِ التَّوْحِيدَ مَرَّتَيْنِ فِي الْأُولَى وَ فِي الثَّانِيَةِ بَعْدَ الْحَمْدِ أَلْهَيكُمُ التَّكَاثُرُ عَشْراً ثُمَّ الدُّعَاءَ الْمَذْكُورَ.

****

ترجمه:

«و در روایتی دیگر آمده است که پس از الحمد در رکعت اول، سوره توحید دو بار خوانده شود و در رکعت دوم، پس از الحمد، سوره ألهاکمُ التکاثر ده بار قرائت گردد. سپس دعای مذکور خوانده شود.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۳۰ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۳۳۰- ٤- (۲) عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ طَاوُسٍ فِي كِتَابِ جَمَالِ الْأُسْبُوعِ قَالَ حَدَّثَ أَبُو مُحَمَّدٍ الصَّيْمَرِيُّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ بِإِسْنَادِهِ يَرْفَعُهُ إِلَيْهِمْ ع قَالَ: مَنْ جَعَلَ ثَوَابَ صَلَاتِهِ لِرَسُولِ اللَّهِ ص- وَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْأَوْصِيَاءِ مِنْ بَعْدِهِ ع أَضْعَفَ اللَّهُ لَهُ ثَوَابَ صَلَاتِهِ أَضْعَافاً مُضَاعَفَةً حَتَّى يَنْقَطِعَ النَّفَسُ وَ يُقَالُ لَهُ قَبْلَ أَنْ يَخْرُجَ رُوحُهُ مِنْ جَسَدِهِ يَا فُلَانُ هَدِيَّتُکَ إِلَيْنَا وَ أَلْطَافُکَ لَنَا فَهَذَا يَوْمُ مُجَازَاتِکَ وَ مُكَافَاتِکَ فَطِبْ نَفْساً وَ قَرَّ عَيْناً بِمَا أَعَدَّ اللَّهُ لَکَ وَ هَنِيئاً لَکَ بِمَا صِرْتَ إِلَيْهِ فَقُلْتُ كَيْفَ يُهْدِي صَلَاتَهُ وَ يَقُولُ قَالَ يَنْوِي ثَوَابَ صَلَاتِهِ لِرَسُولِ اللَّهِ ص- وَ لَوْ أَمْكَنَهُ أَنْ يَزِيدَ عَلَى صَلَاةِ الْخَمْسِ (۳) شَيْئاً وَ لَوْ رَكْعَتَيْنِ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَ يُهْدِيهَا إِلَى وَاحِدٍ مِنْهُمْ يَفْتَتِحُ الصَّلَاةَ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى مِثْلَ افْتِتَاحِ صَلَاةِ الْفَرِيضَةِ بِسَبْعِ تَكْبِيرَاتٍ أَوْ ثَلَاثِ مَرَّاتٍ أَوْ مَرَّةً فِي كُلِّ رَكْعَتَيْنِ (٤) وَ يَقُولُ بَعْدَ تَسْبِيحِ الرُّكُوعِ وَ السُّجُودِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَإِذَا تَشَهَّدَ وَ سَلَّمَ قَالَ اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَ مِنْکَ السَّلَامُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَبْلِغْهُمْ عَنِّي أَفْضَلَ التَّحِيَّةِ وَ السَّلَامِ اللَّهُمَّ إِنَّ هَذِهِ الرَّكَعَاتِ هَدِيَّةٌ مِنِّي إِلَى عَبْدِکَ وَ نَبِيِّکَ وَ رَسُولِکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ اللَّهُمَّ تَقَبَّلْهَا مِنِّي وَ أَبْلِغْهُ إِيَّاهَا عَنِّي وَ أَثِبْنِي عَلَيْهَا أَفْضَلَ أَمَلِي وَ رَجَائِي فِيکَ وَ فِي نَبِيِّکَ وَ وَصِيِّ نَبِيِّکَ- وَ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ- وَ أَوْلِيَائِکَ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ ع يَا وَلِيَّ الْمُؤْمِنِينَ الْحَدِيثَ.

وَ فِيهِ أَنَّهُ يَدْعُو لِهَدِيَّةِ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ بِهَذَا الدُّعَاءِ بِأَدْنَى تَغْيِيرٍ.

****

ترجمه:

از ابوعبدالله احمد بن عبدالله بجلی با سند خود که آن را به ایشان (ع) می رساند، روایت شده است که فرمودند:

«کسی که ثواب نمازش را برای رسول خدا (ص)، امیرالمؤمنین (ع)، و اوصیای پس از او (ع) قرار دهد، خداوند ثواب نمازش را چندین برابر می کند، تا جایی که نفس ها قطع شود. و به او پیش از آنکه روحش از بدنش خارج شود گفته می شود: ای فلان! هدیه ات به سوی ما و لطف هایت برای ماست؛ این روز، روز پاداش تو و جبران نیکی هایت است. پس دل آرام باش و چشمت روشن، به سبب آنچه خداوند برایت آماده کرده و بر تو مبارک باد آنچه که بدان رسیده ای.»

پرسیدم: «چگونه نمازش را هدیه کند؟» فرمودند: «نیت کند که ثواب نمازش برای رسول خدا (ص) باشد. و اگر ممکن باشد، علاوه بر نمازهای واجب، هر روز دو رکعت اضافه کند و آن را به یکی از آنان (معصومان) هدیه دهد. نماز را در رکعت اول مانند نماز واجب با هفت تکبیر یا سه بار یا یک بار افتتاح کند. در هر رکعت پس از تسبیح رکوع و سجده، سه بار بگوید: صلّی الله علی محمد وآله الطیبین الطاهرین. و هنگامی که تشهد و سلام داد، بگوید:

اللهم أنت السلام ومنک السلام یا ذا الجلال والإکرام صلّی الله علی محمد وآله وأبلغهم عنّی أفضل التّحیة والسلام. اللهم إنّ هذه الرکعات هدّیة منّی إلی عبدک ونبیک ورسولک محمد بن عبدالله خاتم النبیین، اللهم تقبّلها منّی وأبلغها إلیه عنّی وأثبنی علیها أفضل أملي ورجائي فیک وفي نبیک ووَصی نبیک وفاطمة الزهراء والحسن والحسین وأولیائک من ولد الحسین (ع) یا ولي المؤمنین.»

و ادامه حدیث ذکر می کند که این دعا با کمترین تغییر، برای هدیه به هر یک از آن ها خوانده شود.

ص: ۱۶۹

١- -مصباح الكفعمى- ٤١١.-

٢- -جمال الأسبوع- ١٥.-

٣- -فى المصدر- الخمسين.-

٤- -و فيه- ركعة.-

٤٥- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ أَوَّلِ كُلِّ شَهْرٍ وَ كَيْفِيَّتِهَا

اشارة

(١) ٤٥ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ أَوَّلِ كُلِّ شَهْرٍ وَ كَيْفِيَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نما ز اول هر ماه و كيفيت آن

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٣١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٣٣١- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِي الْمِصْبَاحِ عَنِ ابْنِ أَبِي جِيدٍ عَنِ ابْنِ الْوَلِيدِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَّانَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْوَشَّاءِ قَالَ: كَانَ أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الرِّضَا ع إِذَا دَخَلَ شَهْرٌ جَدِيدٌ يُصَلِّي فِي أَوَّلِ يَوْمٍ مِنْهُ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي أَوَّلِ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ لِكُلِّ يَوْمٍ إِلَى آخِرِهِ وَ فِي الثَّانِيَةِ الْحَمْدَ وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ- مِثْلَ ذَلِكَ وَ يَتَصَدَّقُ بِمَا يَتَسَهَّلُ يَشْتَرِي بِهِ سَلَامَةَ ذَلِكَ الشَّهْرِ كُلِّهِ.

عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ طَاوُسٍ فِي الدُّرُوعِ الْوَاقِيَةِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

از حسن بن علی الوشاء روایت شده است که گفت:

«امام ابو جعفر محمد بن علی الرضا (ع) هنگامی که ماه جدیدی آغاز می شد، در اولین روز آن، دو رکعت نماز می خواند. در رکعت اول، یک بار الحمد و برای هر روز باقی مانده از ماه، سوره قل هو الله أحد را قرائت می کرد. در رکعت دوم، یک بار الحمد و إنا أنزلناه فی لیلة القدر را به همان صورت می خواند. سپس به اندازه ای که میسر بود، صدقه می داد تا به این وسیله سلامتی کل آن ماه را بخرد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۳۳۲- ۲- (٤) وَ عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّ مَنْ صَلَّی فِی أَوَّلِ لَیْلَةٍ مِنَ الشَّهْرِ وَ قَرَأَ سُورَةَ الْأَنْعَامِ فِی صَلَاتِهِ فِی رَکْعَتَیْنِ وَ یَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ یَکْفِیَهُ کُلَّ خَوْفٍ وَ وَجَعٍ فِی بَقِیَّةِ ذَلِکَ الشَّهْرِ أَمِنَ مِمَّا یَکْرَهُهُ بِإِذْنِ اللَّهِ.

وَ رَوَاهُ فِی الْإِقْبَالِ أَیْضاً نَحْوَهُ (٥)

وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

«و از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند: هر کس در اولین شب ماه دو رکعت نماز بخواند و در نماز خود سوره الأنعام را قرائت کند و از خداوند بخواهد که او را از هر خوف و دردی در باقی مانده آن ماه کفایت کند، به اذن خداوند از آنچه ناخوشایند است، در امان خواهد بود.»

٤٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِالصَّلَوَاتِ الْمَخْصُوصَةِ كُلَّ يَوْمٍ

اشارة

(٦) ٤٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِالصَّلَوَاتِ الْمَخْصُوصَةِ كُلَّ يَوْمٍ

****

ترجمه:

باب مستحب است مداومت به نماز مخصوص در هر روز

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٣٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٣٣٣- ١- (٧) إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ الْكَفْعَمِيُّ فِي الْمِصْبَاحِ عَنِ الصَّادِقِ ع

ص: ١٧٠

١- -الباب ٤٥ فيه حديثان.-

٢- -مصباح المتهجد- ٤٧٠، و الاقبال- ٨٧.-

٣- -الدروع الواقية- ٣.-

٤- -الدروع الواقية- ٢.-

٥- -الاقبال- ٢٢.-

٦- -الباب ٤٦ فيه ٣ أحاديث.-

٧- -مصباح الكفعمى- ٤٠٧.-

قَالَ: مَنْ صَلَّى أَرْبَعاً فِی کُلِّ یَوْمٍ قَبْلَ الزَّوَالِ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ الْقَدْرَ خَمْساً وَ عِشْرِینَ مَرَّةً لَمْ یَمْرَضْ إِلَّا مَرَضَ الْمَوْتِ.

****

ترجمه:

ابراهیم بن علی کفعمی در کتاب المصباح از امام صادق (ع) روایت کرده است:

«هر کس هر روز پیش از زوال (ظهر)، چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، یک بار الحمد و بیست و پنج مرتبه إنا أنزلناه فی لیلة القدر را قرائت کند، بیمار نخواهد شد، مگر به بیماریِ مرگ.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۳٤ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۳۳٤- ۲- (۱) وَ عَنِ النَّبِیِّ ص مَنْ صَلَّى فِی کُلِّ یَوْمٍ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَکْعَةً بَنَى اللَّهُ لَهُ بَیْتاً فِی الْجَنَّةِ.

****

ترجمه:

«و از پیامبر (ص) روایت شده است: هر کس هر روز دوازده رکعت نماز بخواند، خداوند برای او خانه ای در بهشت بنا خواهد کرد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۳۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۳۳۵- ۳- (۲) وَ عَنِ الْکَاظِمِ ع قَالَ: مَنْ صَلَّى فِی کُلِّ یَوْمٍ أَرْبَعاً عِنْدَ الزَّوَالِ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ وَ آیَةَ الْکُرْسِیِّ- عَصَمَهُ اللَّهُ فِی أَهْلِهِ وَ مَالِهِ وَ دِینِهِ وَ دُنْیَاهُ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمِصْبَاحِ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع عَنْ أَبِیهِ عَنْ آبَائِهِ عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع مِثْلَهُ (۳) وَ عَنْ عُبَیْدِ بْنِ زُرَارَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَکَرَ الْأَوَّلَ وَ عَنْ أَبِی بَرْزَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ ذَکَرَ الثَّانِیَ.

****

ترجمه:

«و از امام کاظم (ع) روایت شده است که فرمودند: هر کس هر روز چهار رکعت نماز هنگام زوال (ظهر) بخواند و در هر رکعت، الحمد و آیه الکرسی قرائت کند، خداوند او را در میان خانواده، مال، دین، و دنیایش محفوظ خواهد داشت.»

۴۷- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْغُسْلِ وَ الصَّلَاةِ یَوْمَ الْمُبَاهَلَةِ وَ هُوَ الرَّابِعُ وَ الْعِشْرُونَ مِنْ ذِی الْحِجَّةِ

اشارة

(٤) ٤٧ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْغُسْلِ وَ الصَّلَاةِ یَوْمَ الْمُبَاهَلَةِ وَ هُوَ الرَّابِعُ وَ الْعِشْرُونَ مِنْ ذِی الْحِجَّةِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن غسل و نماز در روز مباهله و آن ٢٤ ذی حجه است

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٣٣٦ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٣٣٦- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمِصْبَاحِ عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّهُ قَالَ: مَنْ صَلَّی فِی هَذَا الْیَوْمِ یَعْنِی الرَّابِعَ وَ الْعِشْرِینَ مِنْ ذِی الْحِجَّةِ-

---

۱- -مصباح الکفعمی- ٤٠٧، و مصباح المتهجد- ٢٢١.-

۲- -مصباح الکفعمی- ٤٠٧.-

۳- -مصباح المتهجد- ٢٢١، تقدم ما یدلّ علی بعض المقصود فی الباب ۳۹ من أبواب صلاة الجمعة، و یأتی ما یدلّ علی بعض المقصود فی الباب ٤٩ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ٤٧ فیه حدیثان.-

٥- -مصباح المتهجد- ٧٠٣.-

رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الزَّوَالِ بِنِصْفِ سَاعَةٍ شُكْراً لِلَّهِ عَلَى مَا مَنَّ بِهِ عَلَيْهِ وَ خَصَّهُ بِهِ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ أُمَّ الْكِتَابِ مَرَّةً وَاحِدَةً وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ آيَةَ الْكُرْسِيِّ- إِلَى قَوْلِهِ هُمْ فِيها خالِدُونَ- وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ- عَدَلَتْ عِنْدَ اللَّهِ مِائَةَ أَلْفِ حَجَّةٍ وَ مِائَةَ أَلْفِ عُمْرَةٍ وَ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ حَاجَةً مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ إِلَّا قَضَاهَا لَهُ كَائِنَةً مَا كَانَتْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

قَالَ الشَّيْخُ وَ هَذِهِ الصَّلَاةُ بِعَيْنِهَا رَوَيْنَاهَا فِي يَوْمِ الْغَدِيرِ.

****

ترجمه:

محمد بن حسن در کتاب المصباح از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمودند:

«هر کس در این روز، یعنی بیست و چهارم ذی الحجه، دو رکعت نماز پیش از زوال (ظهر) با نیم ساعت فاصله بخواند، به شکرانه نعمتی که خداوند به او ارزانی داشته و او را با آن مخصوص گردانده است، و در هر رکعت یک بار ام الکتاب (سوره حمد)، ده مرتبه قل هو الله أحد، ده مرتبه آیه الکرسی تا عبارت هم فیها خالدون، و ده مرتبه إنا أنزلناه فی لیلة القدر قرائت کند، این نماز نزد خداوند معادل

صد هزار حج و صد هزار عمره خواهد بود. و هیچ نیازی از نیازهای دنیا و آخرت را از خداوند درخواست نمی کند، مگر آنکه برآورده خواهد شد، هرچه که باشد، اگر خداوند بخواهد.»

مرحوم شیخ می گوید: «و این نماز عیناً در روز غدیر نیز روایت شده است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۳۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۳۳۷- ۲- (۱) وَ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنِ التَّلَّعُكْبَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ مَخْزُومٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْعَدَوِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ الْعَنْبَرِيِّ عَنْ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: يَوْمُ الْمُبَاهَلَةِ الْيَوْمُ الرَّابِعُ وَ الْعِشْرُونَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ- تُصَلِّي فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ مَا أَرَدْتَ مِنَ الصَّلَاةِ وَ كُلَّمَا صَلَّيْتَ رَكْعَتَيْنِ اسْتَغْفَرْتَ اللَّهَ بِعَقِبِهِمَا سَبْعِينَ مَرَّةً ثُمَّ تَقُومُ قَائِماً وَ تَرْمِي بِطَرْفِكَ فِي مَوْضِعِ سُجُودِكَ وَ تَقُولُ عَلَى غُسْلٍ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ ذَكَرَ الدُّعَاءَ.

****

ترجمه:

«از محمد بن صدقه العنبری، از امام موسی بن جعفر (ع) روایت شده است که فرمودند:

روز مباهله، روز بیست و چهارم ذی الحجه است. در این روز، هر مقدار نماز که بخواهی، بخوان. پس از هر دو رکعت، هفتاد بار استغفار کن. سپس بایست و نگاه خود را به محل سجده ات معطوف کن و در حالی که غسل کرده ای، بگو: الحمد لله رب العالمین و سپس دعای مذکور را بخوان.»

۴۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ يَوْمِ النَّيْرُوزِ وَ الْغُسْلِ فِيهِ وَ الصَّوْمِ وَ لُبْسِ أَنْظَفِ الثِّيَابِ وَ الطِّيبِ وَ تَعْظِيمِهِ وَ صَبِّ الْمَاءِ فِيهِ

اشارة

(۲) ٤٨ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ يَوْمِ النَّيْرُوزِ وَ الْغُسْلِ فِيهِ وَ الصَّوْمِ وَ لُبْسِ أَنْظَفِ الثِّيَابِ وَ الطِّيبِ وَ تَعْظِيمِهِ وَ صَبِّ الْمَاءِ فِيهِ

****

ترجمه:

«باب استحباب نماز روز نوروز، غسل در آن روز، روزه گرفتن، پوشیدن پاکیزه ترین لباس ها، استعمال عطر، بزرگداشت این روز، و پاشیدن آب در آن.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۳۳۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۳۳۸- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمِصْبَاحِ عَنِ الْمُعَلَّی بْنِ خُنَیْسٍ عَنْ مَوْلَانَا الصَّادِقِ ع فِی یَوْمِ النَّیْرُوزِ قَالَ إِذَا کَانَ یَوْمُ النَّیْرُوزِ- فَاغْتَسِلْ وَ الْبَسْ أَنْظَفَ ثِیَابِکَ وَ تَطَیَّبْ بِأَطْیَبِ طِیبِکَ وَ تَکُونُ ذَلِکَ الْیَوْمَ صَائِماً فَإِذَا صَلَّیْتَ النَّوَافِلَ وَ الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ فَصَلِّ بَعْدَ ذَلِکَ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ تَقْرَأُ

ص: ۱۷۲

۱- -مصباح المتهجد- ۷۰۸.-

۲- -الباب ٤٨ فيه ۳ أحاديث.-

۳- -مصباح المتهجد ۷۹۰، أورد قطعة منه فی الباب ۲٤ من أبواب الأغسال المسنونة، و فی الباب ۲٤ من أبواب الصوم المندوب.-

فِی أَوَّلِ کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ- وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ- وَ فِی الثَّانِیَةِ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ- وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ قُلْ یَا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ- وَ فِی الثَّالِثَةِ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ فِی

الرَّابِعَةِ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ الْمُعَوِّذَتَيْنِ- وَ تَسْجُدُ بَعْدَ فَرَاغِکَ مِنَ الرَّكَعَاتِ سَجْدَةَ الشُّكْرِ وَ تَدْعُو فِيهَا يُغْفَرُ لَکَ ذُنُوبُ خَمْسِينَ سَنَةً.

****

ترجمه:

«از معلی بن خنیس، از مولایمان امام صادق (ع) در مورد روز نوروز روایت شده است که فرمودند: هنگامی که روز نوروز باشد، غسل کن، پاکیزه ترین لباس های خود را بپوش، و با خوشبوترین عطرت خود را معطر ساز، و در آن روز روزه باش. سپس پس از نمازهای نافله، ظهر و عصر، چهار رکعت نماز بخوان.

در رکعت اول، فاتحة الکتاب (سوره حمد) و ده مرتبه إنا أنزلناه فی لیلة القدر را قرائت کن.

در رکعت دوم، فاتحة الکتاب و ده مرتبه قل یا أیها الکافرون را بخوان.

در رکعت سوم، فاتحة الکتاب و ده مرتبه قل هو الله أحد را قرائت کن.

و در رکعت چهارم، فاتحة الکتاب و ده مرتبه المعوذتین را بخوان.

پس از پایان این رکعات، سجده شکر به جا آور، و در آن دعا کن؛ گناهان پنجاه سال تو بخشیده خواهد شد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۳۳۹- ۲- (۱) أَحْمَدُ بْنُ فَهْدٍ فِی كِتَابِ الْمُهَذَّبِ قَالَ حَدَّثَنِی السَّيِّدُ الْعَلَّامَةُ بَهَاءُ الدِّينِ عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ بِإِسْنَادِهِ إِلَى الْمُعَلَّى بْنِ خُنَيْسٍ عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّ يَوْمَ النَّيْرُوزِ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِی أَخَذَ فِيهِ النَّبِيُّ ص لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع الْعَهْدَ بِغَدِيرِ خُمٍّ- فَأَقَرُّوا لَهُ بِالْوَلَايَةِ فَطُوبَى لِمَنْ ثَبَتَ عَلَيْهَا وَ الْوَيْلُ لِمَنْ نَكَثَهَا

وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِی وَجَّهَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ ص عَلِيّاً- إِلَی وَادِی الْجِنِّ وَ أَخَذَ عَلَيْهِمُ الْعُهُودَ وَ الْمَوَاثِيقَ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِی ظَفِرَ فِيهِ بِأَهْلِ النَّهْرَوَانِ- وَ قَتَلَ ذِی الثُّدَيَّةِ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِی فِيهِ يَظْهَرُ قَائِمُنَا أَهْلَ الْبَيْتِ وَ وُلَاةَ الْأَمْرِ وَ يُظْفِرُهُ اللَّهُ بِالدَّجَّالِ- فَيَصْلِبُهُ عَلَی كُنَاسَةِ الْكُوفَةِ- وَ مَا مِنْ يَوْمِ نَيْرُوزٍ إِلَّا وَ نَحْنُ نَتَوَقَّعُ فِيهِ الْفَرَجَ لِأَنَّهُ مِنْ أَيَّامِنَا حَفِظَهُ الْفُرْسُ وَ ضَيَّعْتُمُوهُ ثُمَّ إِنَّ نَبِيّاً مِنْ أَنْبِيَاءِ بَنِی إِسْرَائِيلَ سَأَلَ رَبَّهُ أَنْ يُحْيِیَ الْقَوْمَ الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَ هُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَأَمَاتَهُمُ اللَّهُ فَأَوْحَی اللَّهُ إِلَيْهِ أَنْ صُبَّ عَلَيْهِمُ الْمَاءَ فِی مَضَاجِعِهِمْ فَصَبَّ عَلَيْهِمُ الْمَاءَ فِی هَذَا الْيَوْمِ فَعَاشُوا وَ هُمْ ثَلَاثُونَ أَلْفاً فَصَارَ صَبُّ الْمَاءِ فِی يَوْمِ النَّيْرُوزِ سُنَّةً مَاضِيَةً لَا يَعْرِفُ سَبَبَهَا إِلَّا الرَّاسِخُونَ فِی الْعِلْمِ وَ هُوَ أَوَّلُ يَوْمٍ مِنْ سَنَةِ الْفُرْسِ- قَالَ الْمُعَلَّی وَ أَمْلَی عَلَیَّ ذَلِكَ فَكَتَبْتُ مِنْ إِمْلَائِهِ.

****

ترجمه:

احمد بن فهد در کتاب المهذب گفته است:

«سید علامه بهاءالدین علی بن عبدالحمید با سند خود از معلی بن خنیس، از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمودند:

روز نوروز، روزی است که پیامبر (ص) در غدیر خم از امیرالمؤمنین (ع) عهد گرفت و مردم ولایت او را پذیرفتند. پس خوشا به حال کسی که بر آن ثابت قدم ماند و وای بر کسی که آن را شکست.

و این روز همان روزی است که رسول خدا (ص)، علی (ع) را به سوی وادی جن فرستاد و از آنان عهد و پیمان گرفت.

همچنین، روزی است که در آن، علی (ع) بر اهل نهروان پیروز شد و ذو الثدیة را کشت.

و این روز همان روزی است که قائم ما اهل بیت (ع) و والیان امر ظهور خواهند کرد و خداوند او را بر دجال پیروز خواهد ساخت، پس او را در کناسه کوفه به دار خواهد آویخت.

هیچ روز نوروزی نیست، مگر اینکه ما در آن روز انتظار فرج داریم، زیرا این روز از ایام ماست. ایرانیان آن را حفظ کردند و شما آن را ضایع نمودید.

همچنین پیامبری از پیامبران بنی اسرائیل از پروردگارش خواست که قومی که به دلیل ترس از مرگ از دیارشان بیرون آمده بودند و خداوند آنان را میرانده بود، زنده کند. خداوند به او وحی کرد که بر جایگاه هایشان آب بریزد.

پس در این روز بر آنان آب ریخت و آنان زنده شدند و تعدادشان سی هزار نفر بود.

ازاین رو، ریختن آب در روز نوروز به یک سنت ماندگار تبدیل شد که علت آن را جز راسخان در علم نمی دانند. و این نخستین روز از سال ایرانیان است.»

معلی می گوید: «و این را برای من املاء کرد و من آن را از املای او نوشتم.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۴۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۳۴۰- ۳- (۲) وَ عَنِ الْمُعَلَّی أَیْضاً قَالَ: دَخَلْتُ عَلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی صَبِیحَةِ یَوْمِ النَّیْرُوزِ- فَقَالَ یَا مُعَلَّی أَ تَعْرِفُ هَذَا الْیَوْمَ قُلْتُ لَا وَ لَکِنَّهُ یَوْمٌ تُعَظِّمُهُ الْعَجَمُ وَ تَتَبَارَکُ فِیهِ قَالَ کَلَّا وَ الْبَیْتِ الْعَتِیقِ الَّذِی بِبَطْنِ مَکَّةَ- مَا

۱- -المهذب- ۱۹٤، و البحار ۵۹- ۱۱۹.-

۲- -المهذب- ۱۹۵، و البحار ۵۹- ۱۱۹.-

هَذَا الْيَوْمُ إِلَّا لِأَمْرٍ قَدِيمٍ أُفَسِّرُهُ لَکَ حَتَّى تَعْلَمَهُ قُلْتُ تَعَلُّمِی هَذَا مِنْ عِنْدِکَ أَحَبُّ إِلَیَّ مِنْ أَنْ تَعِيشَ أَتْرَابِی (۱) وَ يُهْلِکَ اللَّهُ أَعْدَاءَکُمْ قَالَ يَا مُعَلَّى يَوْمُ النَّيْرُوزِ- هُوَ الْيَوْمُ الَّذِی أَخَذَ اللَّهُ فِيهِ مِيثَاقَ الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَ لَا يُشْرِکُوا بِهِ شَيْئاً وَ أَنْ يَدِينُوا لِرُسُلِهِ وَ حُجَجِهِ وَ أَوْلِيَائِهِ وَ هُوَ أَوَّلُ يَوْمٍ طَلَعَتْ فِيهِ الشَّمْسُ وَ هَبَّتْ فِيهِ الرِّيَاحُ اللَّوَاقِحُ وَ خُلِقَتْ فِيهِ زَهْرَةُ الْأَرْضِ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِی اسْتَوَتْ فِيهِ سَفِينَةُ نُوحٍ عَلَى الْجُودِیِّ- وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِی أَحْيَا اللَّهُ فِيهِ الْقَوْمَ الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيارِهِمْ وَ هُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْياهُمْ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِی كَسَرَ فِيهِ إِبْرَاهِيمُ أَصْنَامَ قَوْمِهِ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِی حَمَلَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ ص عَلِيّاً ع عَلَى مَنْكِبَيْهِ حَتَّى رَمَى أَصْنَامَ قُرَيْشٍ- مِنْ فَوْقِ الْبَيْتِ الْحَرَامِ وَ هَشَّمَهَا الْخَبَرَ بِطُولِهِ.

****

ترجمه:

و از معلی نیز روایت شده است که گفت:

«در صبح روز نوروز بر امام صادق (ع) وارد شدم. ایشان فرمودند: ای معلی! آیا این روز را می شناسی؟ گفتم: خیر، اما این روزی است که عجم (غیرعرب ها) آن را بزرگ می دارند و در آن تبرک می جویند. امام فرمودند: نه، سوگند به بیت عتیق (خانه کعبه) که در بطحاء مکه است، این روز تنها به دلیل موضوعی کهن است که آن را برایت تفسیر خواهم کرد تا آن را بدانی. گفتم: یادگیری این مطلب از شما برایم محبوب تر است از اینکه عمر طولانی داشته باشم و دشمنانتان نابود شوند.

امام فرمودند: ای معلی! روز نوروز، روزی است که خداوند از بندگان میثاق گرفت که او را بپرستند و چیزی را شریک او نگردانند، و اینکه به رسولانش، حجتش، و اولیائش ایمان آورند. این روز، نخستین روزی است که خورشید طلوع کرد و بادهای بارورکننده وزید و شکوفه های زمین آفریده شد.

این روز، روزی است که کشتی نوح بر جودی مستقر شد. همچنین، روزی است که خداوند، قومی را که به دلیل ترس از مرگ از دیارشان خارج شده بودند، زنده کرد؛ خداوند به آنان فرمود: بمیرید، و سپس آنان را زنده ساخت.

این روز، روزی است که ابراهیم، بت های قومش را شکست.

این همان روزی است که رسول خدا (ص)، علی (ع) را بر شانه های خود برداشت تا بت های قریش را از بام کعبه پایین بیاندازد و آنها را بشکند.»

٤٩- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ كُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ مِنَ الْأُسْبُوعِ وَ كَيْفِيَّتِهَا

اشارة

(٢) ٤٩ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ كُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ مِنَ الْأُسْبُوعِ وَ كَيْفِيَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب است نماز هر روز وشب از هفته و کیفیت آن

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٤١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٣٤١- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِي الْمِصْبَاحِ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ السَّبْتِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّةً فَإِذَا سَلَّمَ قَرَأَ فِي دُبُرِ هَذِهِ الصَّلَاةِ آيَةَ الْكُرْسِيِّ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَ لِوَالِدَيْهِ وَ كَانَ مِمَّنْ يَشْفَعُ لَهُ مُحَمَّدٌ ص.

****

ترجمه:

محمد بن حسن در کتاب المصباح از پیامبر (ص) روایت کرده است که فرمودند:

«هر کس شب شنبه چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، یک بار الحمد، سه بار آیه الکرسی، و یک بار قل هو الله أحد را قرائت کند، و پس از سلام دادن، در پایان این نماز، آیه الکرسی را سه بار بخواند، خداوند او و والدینش را می بخشد و از کسانی خواهد بود که پیامبر (ص) برایشان شفاعت می کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۴۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۳۴۲- ۲- (٤) وَ عَنِ النَّبِیِّ ص أَنَّهُ قَالَ: مَنْ صَلَّی یَوْمَ السَّبْتِ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ مَرَّةً وَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قُلْ یَا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ- فَإِذَا فَرَغَ مِنْهَا قَرَأَ آیَةَ الْکُرْسِیِّ مَرَّةً کَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِکُلِّ یَهُودِیٍّ وَ یَهُودِیَّةٍ عِبَادَةَ سَنَةٍ الْخَبَرَ بِطُولِهِ.

****

ترجمه:

«و از پیامبر (ص) روایت شده است که فرمودند: هر کس روز شنبه چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، یک بار فاتحة الکتاب (سوره حمد) و سه مرتبه قل یا أیها الکافرون را قرائت کند، و پس از آن آیه الکرسی را یک بار بخواند، خداوند به ازای هر یهودی و یهودیه ای، عبادت یک سال برای او خواهد نوشت.

۱- -الاتراب، جمع ترب- و هو من كان فی مثل عمر صاحبه. (لسان العرب ۱- ۲۳۱). و فی المصدر- أن اعیش ابدا، بدل (تعیش اترابی).-

۲- -الباب ٤۹ فیه ۲٤ حدیثا.-

۳- -مصباح المتهجد- ۲۲۱.-

٤- -مصباح المتهجد- ۲۲۱.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳٤۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۳٤۳- ۳- (۱) وَ عَنْهُ ص قَالَ: مَنْ صَلَّی لَیْلَةَ الْأَحَدِ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ مَرَّةً وَ آیَةَ الْکُرْسِیِّ مَرَّةً وَ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّکَ الْأَعْلَی مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّةً جَاءَ یَوْمَ الْقِیَامَةِ وَ وَجْهُهُ کَالْقَمَرِ لَیْلَةَ الْبَدْرِ وَ مَتَّعَهُ اللَّهُ بِعَقْلِهِ حَتَّی یَمُوتَ.

****

ترجمه:

«و از پیامبر (ص) روایت شده است که فرمودند: هر کس شب یکشنبه چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، یک بار فاتحة الکتاب (سوره حمد)، یک بار آیه الکرسی، یک بار سبّح اسم ربّک الأعلی و یک بار قل هو الله أحد را قرائت کند، روز قیامت با چهره ای مانند ماه شب چهاردهم خواهد آمد، و خداوند او را تا زمان مرگش از نعمت عقل بهره مند خواهد ساخت.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳٤٤ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۳٤٤- ٤- (۲) وَ عَنْهُ قَالَ: مَنْ صَلَّی یَوْمَ الْأَحَدِ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ مَرَّةً وَ آمَنَ الرَّسُولُ (۳) إِلَی آخِرِهَا کَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِکُلِّ نَصْرَانِیٍّ وَ نَصْرَانِیَّةٍ- عِبَادَةَ أَلْفِ سَنَةٍ تَمَامَ الْخَبَرِ.

****

ترجمه:

«و از پیامبر (ص) روایت شده است که فرمودند: هر کس روز یکشنبه چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت یک بار فاتحة الکتاب (سوره حمد) و آمن الرسول (آیه ۲۸۵ از سوره بقره) تا پایان آن را قرائت کند، خداوند برای او به ازای هر مرد و زن مسیحی، عبادت هزار سال خواهد نوشت.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۴۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۳۴۵- ۵- (٤) وَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ الْإِثْنَيْنِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ مَرَّةً وَاحِدَةً وَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمَا بِتَسْلِيمَةٍ فَإِذَا فَرَغَ يَقُولُ مِائَةَ مَرَّةٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ مِائَةَ مَرَّةٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى جَبْرَئِيلَ- أَعْطَاهُ اللَّهُ سَبْعِينَ أَلْفَ قَصْرٍ فِي الْجَنَّةِ- فِي كُلِّ قَصْرٍ سَبْعُونَ أَلْفَ دَارٍ فِي كُلِّ دَارٍ سَبْعُونَ أَلْفَ بَيْتٍ فِي كُلِّ بَيْتٍ سَبْعُونَ أَلْفَ جَارِيَةٍ.

****

ترجمه:

«از انس، از پیامبر (ص) روایت شده است که فرمودند: هر کس شب دوشنبه چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، هفت مرتبه فاتحة الکتاب (سوره حمد) و یک مرتبه إنا أنزلناه فی لیلة القدر را قرائت کند، و میان هر دو رکعت، سلام دهد. پس از پایان نماز، صد مرتبه بگوید: اللهم صل علی محمد وآل محمد و صد مرتبه اللهم صل علی جبرئیل. خداوند به او هفتاد هزار قصر در بهشت عطا می کند که در هر قصر، هفتاد هزار خانه، و در هر خانه، هفتاد هزار اتاق، و در هر اتاق، هفتاد هزار جاریه خواهد بود.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳٤٦ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٣٤٦- ٦- (٥) وَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ الْإِثْنَيْنِ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ يَقْرَأُ بَعْدَ التَّسْلِيمِ آيَةَ الْكُرْسِيِّ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً يَجْعَلُ اللَّهُ تَعَالَى اسْمَهُ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ- وَ إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ- وَ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَ الْعَلَانِيَةِ وَ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ آيَةٍ قَرَأَهَا حَجَّةً وَ عُمْرَةً وَ كَأَنَّمَا أَعْتَقَ نَسَمَةً مِنْ وُلْدِ إِسْمَاعِيلَ- وَ إِنْ مَاتَ مَا بَيْنَ ذَلِكَ مَاتَ شَهِيداً.

****

ترجمه:

«از انس، از پیامبر (ص) روایت شده است که فرمودند: هر کس شب دوشنبه دو رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، پانزده مرتبه فاتحة الکتاب (سوره حمد)، پانزده مرتبه قل هو الله أحد، و پانزده مرتبه المعوذتین را قرائت کند، و پس از سلام دادن، پانزده مرتبه آیه الکرسی را بخواند و پانزده مرتبه از خداوند طلب استغفار کند، خداوند نام او را در میان اهل بهشت قرار می دهداگر از اهل آتش باشد، و گناهان آشکارش را می بخشد. خداوند به ازای هر آیه ای که بخواند، یک حج و یک عمره برای او ثبت خواهد کرد و مانند آن است که یک نفر را از فرزندان اسماعیل آزاد کرده باشد.

و اگر او میان این عمل بمیرد، به عنوان شهید از دنیا خواهد رفت.»

١- -مصباح المتهجد- ٢٢٢.-

٢- -مصباح المتهجد- ٢٢٢.-

٣- -البقرة ٢- ٢٨٥.-

٤- -مصباح المتهجد- ٢٢٢.-

۵- -۵ مصباح المتهجد- ۲۲۲.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۳۴۷ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۰۳۴۷- ۷- (۱) وَ عَنْهُ ص مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ الْإِثْنَيْنِ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَ آيَةِ الْكُرْسِيِّ مَرَّةً فَإِذَا فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ ص اثْنَتَيْ عَشْرَةَ مَرَّةً نَادَى مُنَادٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَيْنَ فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ فَلْيَقُمْ فَلْيَأْخُذْ ثَوَابَهُ مِنَ اللَّهِ تَمَامَ الْخَبَرِ.

****

ترجمه:

«و از پيامبر (ص) روايت شده است كه فرمودند: هر كس شب دوشنبه دوازده ركعت نماز بخواند و در هر ركعت، يک مرتبه فاتحة الكتاب (سوره حمد) و آيه الكرسى قرائت كند، پس از پايان نماز، دوازده مرتبه قل هو الله أحد، دوازده مرتبه طلب استغفار از خداوند، و دوازده مرتبه درود بر پيامبر (ص) بفرستد. روز قيامت، منادى فرياد خواهد زد: كجاست فلان بن فلان؟ برخيزد تا ثوابش را از خداوند دريافت كند.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۳۴۸ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۰۳۴۸- ۸- (۲) وَ عَنْهُ ص قَالَ: مَنْ صَلَّى يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ مَرَّةً وَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمَا بِتَسْلِيمَةٍ فَإِذَا فَرَغَ يَقُولُ مِائَةَ مَرَّةٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ مِائَةَ مَرَّةٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى جَبْرَئِيلَ (۳)- أَعْطَاهُ اللَّهُ سَبْعِينَ أَلْفَ قَصْرٍ تَمَامَ الْخَبَرِ.

****

ترجمه:

«و از پیامبر (ص) روایت شده است که فرمودند: هر کس روز دوشنبه چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، هفت مرتبه فاتحة الکتاب (سوره حمد) و یک مرتبه إنا أنزلناه را قرائت کند، و میان هر دو رکعت با سلام دادن جدا کند. پس از پایان نماز، صد مرتبه بگوید: اللهم صل علی محمد وآل محمد و صد مرتبه اللهم صل علی جبرئیل. خداوند به او هفتاد هزار قصر عطا خواهد کرد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۴۹ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۳۴۹- ۹- (٤) وَ عَنْهُ ص قَالَ: مَنْ صَلَّى يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ عِنْدَ ارْتِفَاعِ النَّهَارِ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ مَرَّةً وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّةً وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ مَرَّةً فَإِذَا فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ اسْتَغْفَرَ رَبَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ ص عَشْرَ مَرَّاتٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ كُلَّهَا وَ ذَكَرَ بَاقِيَ الْخَبَرِ.

****

ترجمه:

«و از پیامبر (ص) روایت شده است که فرمودند: هر کس روز دوشنبه هنگام ارتفاع روز (نزدیک به ظهر) دو رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، یک مرتبه فاتحة الکتاب، یک مرتبه آیه الکرسی، یک مرتبه قل هو الله أحد و یک مرتبه المعوذتین را قرائت کند، و پس از پایان نماز، ده مرتبه از پروردگار خود طلب استغفار کند و ده مرتبه بر پیامبر (ص) درود بفرستد، خداوند تمام گناهان او را خواهد بخشید.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۵۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۳۵۰- ۱۰- (٥) وَ عَنْهُ ص قَالَ: مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ الثَّلَاثَاءِ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ شَهِدَ اللَّهُ (٦) مَرَّةً مَرَّةً أَعْطَاهُ اللَّهُ مَا سَأَلَ.

****

ترجمه:

«و از پیامبر (ص) روایت شده است که فرمودند: هر کس شب سه شنبه دو رکعت نماز بخواند و در هر رکعت، یک بار فاتحة الکتاب، یک بار آیه الکرسی، یک بار قل هو الله أحد، و یک بار شهد الله (آیه ۱۸ از سوره آل عمران) را قرائت کند، خداوند آنچه را که از او درخواست کند، به او عطا خواهد کرد.»

ص: ۱۷۶

۱- -مصباح المتهجد- ۲۲۳.-

۲- -مصباح المتهجد- ۲۲۳.-

۳- -فی المصدر زیادة- و میکائیل.-

٤- -مصباح المتهجد- ۲۲۳.-

٥- -مصباح المتهجد- ۲۲۳.-

٦- -آل عمران ۳- ۱۸.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۳۵۱- ۱۱- (۱) وَ عَنْهُ ص مَنْ صَلَّی یَوْمَ الثَّلَاثَاءِ بَعْدَ انْتِصَافِ النَّهَارِ عِشْرِینَ رَکْعَةً یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ مَرَّةً وَ آیَةَ الْکُرْسِیِّ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ لَمْ یُکْتَبْ عَلَیْهِ خَطِیئَةٌ إِلَی سَبْعِینَ یَوْماً تَمَامَ الْخَبَرِ.

****

ترجمه:

هرکس روز سه شنبه بعد از نیمه ی روز، بیست رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار فاتحه الکتاب، یک بار آیه الکرسی و سه بار "قل هو الله احد" خوانده شود، تا هفتاد روز هیچ گناهی بر او نوشته نمی شود. پایان خبر.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۵۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۰۳۵۲- ۱۲- (۲) وَ عَنْهُ ص مَنْ صَلَّی لَیْلَةَ الْأَرْبِعَاءِ رَکْعَتَیْنِ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ وَ آیَةَ الْکُرْسِیِّ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ مَرَّةً مَرَّةً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ.

****

ترجمه:

هرکس شب چهارشنبه دو رکعت نماز بخواند که در هر رکعت فاتحه الکتاب، آیه الکرسی، "قل هو الله احد" و "انا انزلناه" یک بار خوانده شود، خداوند گناهان گذشته و آینده او را می آمرزد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۰۳۵۳- ۱۳- (۳) قَالَ وَ قَالَ النَّبِیُّ ص مَنْ صَلَّی یَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ اثْنَتَیْ عَشْرَةَ رَکْعَةً یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ الْمُعَوِّذَتَیْنِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ نَادَی مُنَادٍ مِنْ عِنْدِ الْعَرْشِ یَا عَبْدَ اللَّهِ اسْتَأْنِفِ الْعَمَلَ فَقَدْ غُفِرَ لَکَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِکَ وَ مَا تَأَخَّرَ الْخَبَرَ.

****

ترجمه:

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: هرکس روز چهارشنبه دوازده رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار فاتحه الکتاب، سه بار "قل هو الله احد" و سه بار "المعوذتین" خوانده شود، منادی ای از

جانب عرش ندا می دهد: ای بنده خدا، عملت را از سر بگیر، زیرا گناهان گذشته و آینده ات بخشیده شد. ادامه خبر.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۵٤ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

١٠٣٥٤- ١٤- (٤) وَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ص أَنَّهُ قَالَ: مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ الْخَمِيسِ- بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ مَرَّةً وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ خَمْسَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ- وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهَا خَمْسَ مَرَّاتٍ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ تَعَالَى خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ جَعَلَ ثَوَابَهُ لِوَالِدَيْهِ فَقَدْ أَدَّى حَقَّ وَالِدَيْهِ.

****

ترجمه:

هرکس شب پنجشنبه، بین مغرب و عشاء آخر، دو رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار فاتحه الکتاب، پنج بار آیه الکرسی، "قل هو الله احد"، "قل یا أیها الکافرون" و "المعوذتین" هر کدام پنج بار خوانده شود، و پس از نماز پانزده بار استغفار کند و ثواب آن را برای والدینش قرار دهد، حق والدینش را ادا کرده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۵۵ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

١٠٣٥٥- ١٥- (٥) وَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ الْخَمِيسِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ مَرَّةً وَاحِدَةً وَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمَا بِتَسْلِيمَةٍ فَإِذَا فَرَغَ يَقُولُ مِائَةَ مَرَّةٍ اللَّهُمَ

۱- -مصباح المتهجد- ۲۲٤.-

٢- -مصباح المتهجد- ٢٢٤.-

٣- -مصباح المتهجد- ٢٢٤.-

٤- -مصباح المتهجد- ٢٢٤.-

٥- -مصباح المتهجد- ٢٢٥.-

صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ مِائَةَ مَرَّةٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى جَبْرَئِيلَ- أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى سَبْعِينَ أَلْفَ قَصْرٍ الْخَبَرَ قَالَ وَ مَنْ صَلَّى هَذِهِ الصَّلَاةَ يَوْمَ الْخَمِيسِ- كَانَ لَهُ هَذَا الثَّوَابُ كُلُّهُ.

****

ترجمه:

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: هرکس شب پنجشنبه چهار رکعت نماز بخواند که در هر رکعت هفت بار "الحمد" و یک بار "انا انزلناه" خوانده شود، و بین دو رکعت یک سلام بدهد، و پس از پایان نماز صد بار "اللهم صل علی محمد و آل محمد" و صد بار "اللهم صل علی جبرئیل" بگوید، خداوند متعال به او هفتاد هزار قصر عطا می فرماید. همچنین هرکس این نماز را روز پنجشنبه بخواند، همین ثواب را خواهد داشت.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٥٦ - رقم الحديث الباب: ١٦]

١٠٣٥٦- ١٦- (١) وَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ صَلَّى يَوْمَ الْخَمِيسِ مَا بَيْنَ الظُّهْرِ وَ الْعَصْرِ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَةَ مَرَّةٍ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ ص مِائَةَ مَرَّةٍ لَا يَقُومُ مِنْ مَقَامِهِ حَتَّى يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ الْبَتَّةَ.

****

ترجمه:

هرکس روز پنجشنبه، بین ظهر و عصر، دو رکعت نماز بخواند که در رکعت اول یک بار فاتحه الکتاب و صد بار آیه الکرسی، و در رکعت دوم یک بار فاتحه الکتاب و صد بار "قل هو الله احد" خوانده شود، و پس از نماز صد بار استغفار کند و صد بار بر پیامبر صلی الله علیه و آله درود بفرستد، از جای خود برنمی خیزد تا خداوند همه گناهانش را ببخشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۵۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۷]

۱۰۳۵۷- ۱۷- (۲) وَ عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّهُ قَالَ: مَنْ كَانَ لَهُ إِلَى اللَّهِ حَاجَةٌ فَلْيُصَلِّ يَوْمَ الْخَمِيسِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ بَعْدَ الضُّحَى بَعْدَ أَنْ يَغْتَسِلَ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ مِنْهَا فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ عِشْرِينَ مَرَّةً إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ- فَإِذَا سَلَّمْتَ قُلْتَ مِائَةَ مَرَّةٍ- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- ثُمَّ تَرْفَعُ يَدَيْكَ نَحْوَ السَّمَاءِ وَ تَقُولُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تُحَرِّكُ سَبَّابَتَكَ وَ تَقُولُ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ تَقُولُ حَتَّى يَنْقَطِعَ النَّفَسُ يَا رَبِّ يَا رَبِّ- ثُمَّ تَرْفَعُ يَدَيْكَ تِلْقَاءَ وَجْهِكَ وَ تَقُولُ يَا اللَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَقُولُ يَا اللَّهُ يَا أَفْضَلَ مَنْ رُجِيَ وَ يَا خَيْرَ مَنْ دُعِيَ وَ ذَكَرَ الدُّعَاءَ.

****

ترجمه:

امام صادق علیه السلام فرمودند: هرکس حاجتی به درگاه خداوند داشته باشد، روز پنجشنبه پس از طلوع آفتاب، چهار رکعت نماز بخواند، پس از غسل، در هر رکعت فاتحه الکتاب و بیست بار "انا انزلناه" را بخواند. پس از سلام نماز، صد بار "اللهم صل علی محمد و آل محمد" بگوید. سپس دستان خود را به سمت آسمان بلند کرده و ده بار "یا الله یا الله" بگوید. انگشت سبابه خود را حرکت داده و ده بار "یا رب یا رب" بگوید تا نفس قطع شود، سپس دستان خود را مقابل صورت بلند کرده

و ده بار "یا الله" بگوید، و با خواندن دعا بگوید: "یا الله، ای بهترین کسی که امید به اوست و ای برترین کسی که دعا به سوی اوست. سپس دعا را ذکر کردند .

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۵۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۸]

۱۰۳۵۸- ۱۸- (۳) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی کِتَابِ جَمَالِ الْأُسْبُوعِ قَالَ حَدَّثَ أَبُو الْحُسَیْنِ زَیْدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْعَلَوِیُّ الْمُحَمَّدِیُّ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْیَرِیِّ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِیمَ الْبُوشَنْجِیِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُوسَی السَّلَامِیِّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ الْبَغْدَادِیِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِیِّ عَنْ

ص: ۱۷۸

۱- -مصباح المتهجد- ۲۲۵.-

۲- -مصباح المتهجد- ۲۲۷.-

۳- -جمال الأسبوع- ۴۰.-

(أَبِی الْحَسَنِ الْعَسْکَرِیِّ) (۱) ع قَالَ قَرَأْتُ فِی کُتُبِ آبَائِی ع- مَنْ صَلَّی یَوْمَ السَّبْتِ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ آیَةَ الْکُرْسِیِّ- کَتَبَهُ اللَّهُ فِی دَرَجَةِ النَّبِیِّینَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِینَ وَ حَسُنَ أُولَئِکَ رَفِیقاً.

****

ترجمه:

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: در کتاب های پدرانم خواندم که هرکس روز شنبه چهار رکعت نماز بخواند، در هر رکعت فاتحه الکتاب، "قل هو الله احد" و آیه الکرسی را بخواند، خداوند او را در مرتبه پیامبران، شهدا و صالحین قرار می دهد و آن ها بهترین همراهان هستند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۹]

۱۰۳۵۹- ۱۹- (۲) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ الْعَسْكَرِيِّ ع قَالَ: مَنْ صَلَّى يَوْمَ الْأَحَدِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ- بَوَّأَهُ اللَّهُ فِي الْجَنَّةِ حَيْثُ يَشَاءُ.

****

ترجمه:

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: هرکس روز یکشنبه چهار رکعت نماز بخواند که در هر رکعت فاتحه الکتاب و "تبارک الذی بیده الملک" را بخواند، خداوند جایگاهی در بهشت به او عطا می کند که هرکجا بخواهد باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۶۰ - رقم الحدیث الباب: ۲۰]

۱۰۳۶۰- ۲۰- (۳) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْهُ ع قَالَ: مَنْ صَلَّى يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ عَشْرَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْراً جَعَلَ اللَّهُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ نُوراً يُضِيءُ مِنْهُ الْمَوْقِفُ حَتَّى يَغْبِطَهُ بِهِ جَمِيعُ مَنْ خَلَقَ اللَّهُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ.

****

ترجمه:

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: هرکس روز دوشنبه دوازده رکعت نماز بخواند که در هر رکعت فاتحه الکتاب و ده بار "قل هو الله احد" را بخواند، خداوند در روز قیامت نوری برای او قرار می دهد که محل ایستادن را روشن می کند و همه آفریدگان خدا در آن روز به او غبطه می خورند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۶۱ - رقم الحدیث الباب: ۲۱]

۱۰۳۶۱- ۲۱- (٤) وَ بِالْإِسْنَادِ قَالَ: مَنْ صَلَّى يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ سِتَّ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ آمَنَ الرَّسُولُ (٥) إِلَى آخِرِهَا وَ إِذَا زُلْزِلَتْ مَرَّةً وَاحِدَةً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ حَتَّى يَخْرُجَ مِنْهَا كَيَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

****

ترجمه:

بر اساس اسناد نقل شده، هرکس روز سه شنبه شش رکعت نماز بخواند که در هر رکعت فاتحه الکتاب، آیه "آمن الرسول" تا انتهای آن (سوره بقره، آیه ۲۸۵)، و یک بار "إذا زلزلت" را بخواند، خداوند گناهان او را می بخشد تا مانند روزی شود که مادرش او را به دنیا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۶۲ - رقم الحدیث الباب: ۲۲]

۱۰۳۶۲- ۲۲- (٦) وَ بِالْإِسْنَادِ قَالَ: مَنْ صَلَّى يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ الْقَدْرَ مَرَّةً وَاحِدَةً تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ وَ زَوَّجَهُ بِزَوْجَةٍ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ.

****

ترجمه:

هرکس روز چهارشنبه چهار رکعت نماز بخواند که در هر رکعت فاتحه الکتاب، یک بار "قل هو الله احد" و یک بار سوره "قدر" را بخواند، خداوند از همه گناهانش توبه می پذیرد و او را با همسری از حورالعین تزویج می نماید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۶۳ - رقم الحدیث الباب: ۲۳]

۱۰۳۶۳- ۲۳- (۷) وَ بِالْإِسْنَادِ قَالَ: مَنْ صَلَّی یَوْمَ الْخَمِیسِ عَشْرَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی

ص: ۱۷۹

۱- -فی المصدر- أبی محمّد الحسن بن علیّ العلوی.-

۲- -جمال الأسبوع- ٤١.-

۳- -جمال الأسبوع- ٤١.-

٤- -جمال الأسبوع- ٤١.-

٥- -البقرة ۲- ۲۸٥.-

٦- -جمال الأسبوع- ٤۲.-

۷- -جمال الأسبوع- ٤۲.-

کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْراً قَالَتْ لَهُ الْمَلَائِکَةُ سَلْ تُعْطَ.

****

ترجمه:

بر اساس اسناد نقل شده، هرکس روز پنجشنبه ده رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار فاتحه الکتاب و ده بار "قل هو الله احد" را بخواند، فرشتگان به او می گویند: درخواست کن تا اجابت شود.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٦٤ - رقم الحديث الباب: ٢٤]

١٠٣٦٤- ٢٤- (١) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْعَسْكَرِيِّ ع قَالَ: مَنْ صَلَّى يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَ حم السَّجْدَةَ- أَدْخَلَهُ اللَّهُ جَنَّتَهُ وَ شَفَّعَهُ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ وَ وَقَاهُ ضَغْطَةَ الْقَبْرِ وَ أَهْوَالَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ- قَالَ فَقُلْتُ لِلْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ فِي أَيِّ وَقْتٍ تُصَلَّى هَذِهِ الصَّلَاةُ فَقَالَ مَا بَيْنَ طُلُوعِ الشَّمْسِ إِلَى زَوَالِهَا.

وَ رَوَى ابْنُ طَاوُسٍ فِي الْكِتَابِ الْمَذْكُورِ صَلَوَاتٍ كَثِيرَةً جِدّاً تُصَلَّى فِي الْأُسْبُوعِ أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى صَلَوَاتِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَ لَيْلَتِهَا فِي الْجُمُعَةِ (٢) وَ عَلَى صَلَاةِ الْحَوَائِجِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي هَذِهِ الْأَبْوَابِ (٣) وَ قَدْ رَوَى الْكَفْعَمِيُّ فِي الْمِصْبَاحِ أَكْثَرَ هَذِهِ الصَّلَوَاتِ وَ كَذَا جُمْلَةً مِنَ الصَّلَوَاتِ السَّابِقَةِ.

****

ترجمه:

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: هرکس روز جمعه چهار رکعت نماز بخواند که در هر رکعت فاتحه الکتاب، "تبارک الذی بیده الملک" و "حم السجده" خوانده شود، خداوند او را وارد بهشت می کند، او را شفیع خانواده اش قرار می دهد، و از فشار قبر و هراس های روز قیامت حفظ می کند. سپس پرسیدم: این نماز در چه زمانی خوانده می شود؟ فرمودند: از طلوع خورشید تا زوال آن.

٥٠- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ أَوَّلِ الْمُحَرَّمِ وَ عَاشِرِهِ

اشارة

(٤) ٥٠ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ أَوَّلِ الْمُحَرَّمِ وَ عَاشِرِهِ

****

ترجمه:

باب مستحب است نماز اول و دهم محرم

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٦٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٣٦٥- ١- (٥) عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ طَاوُسٍ فِي كِتَابِ الْإِقْبَالِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ شَاذَانَ رَفَعَهُ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: إِنَّ فِي الْمُحَرَّمِ لَيْلَةً شَرِيفَةً وَ هِيَ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مَنْ صَلَّى فِيهَا مِائَةَ رَكْعَةٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدَ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ يُسَلِّمُ فِي آخِرِ كُلِّ تَشَهُّدٍ وَ صَامَ صَبِيحَةَ الْيَوْمِ وَ هُوَ أَوَّلُ يَوْمٍ مِنَ الْمُحَرَّمِ- كَانَ مِمَّنْ يَدُومُ عَلَيْهِ الْخَيْرُ سَنَةً وَ لَا يَزَالُ مَحْفُوظاً

ص: ١٨٠

١- -جمال الأسبوع- ٤٢.-

٢- -تقدم فى الباب ٣٩ من أبواب صلاة الجمعة.-

٣- -تقدم فى الحديث ١ من الباب ٤٤، و فى الباب ٤٦ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ٥٠ فيه ٦ أحاديث.-

٥- -الاقبال- ٥٥٢.-

مِنَ الْفِتْنَةِ إِلَى الْقَابِلِ وَ إِنْ مَاتَ قَبْلَ ذَلِكَ صَارَ إِلَى الْجَنَّةِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

****

ترجمه:

علی بن موسی بن طاووس در کتاب "اقبال" از احمد بن جعفر بن شاذان روایت کرده است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: در ماه محرم، شبی شریف وجود دارد که شب اول ماه است. هرکس در این شب صد رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار "الحمد" و "قل هو الله احد" را بخواند و در پایان هر تشهد سلام دهد، و روز اول ماه محرم را روزه بگیرد، خیر و برکت برای یک سال به او دائمی می شود و از فتنه ها تا سال بعد محفوظ خواهد ماند. اگر قبل از آن بمیرد، به خواست خدا وارد بهشت خواهد شد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳٦٦ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۳٦٦- ۲- (۱) وَ عَنِ النَّبِیِّ ص أَنَّهُ قَالَ: تُصَلِّی أَوَّلَ لَیْلَةٍ مِنَ الْمُحَرَّمِ رَکْعَتَیْنِ تَقْرَأُ فِی الْأُولَی فَاتِحَةَ الْکِتَابِ وَ سُورَةَ الْأَنْعَامِ- وَ فِی الرَّکْعَةِ الثَّانِیَةِ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ وَ سُورَةَ یس.

****

ترجمه:

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: در شب اول ماه محرم، دو رکعت نماز بخوانید. در رکعت اول فاتحه الکتاب و سوره "الأنعام" و در رکعت دوم فاتحه الکتاب و سوره "یس" را بخوانید. پایان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳٦۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۳٦۷- ۳- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی بَکْرٍ الْحَافِظِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّی لَیْلَةَ عَاشُورَاءَ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ مِنْ آخِرِ اللَّیْلِ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ بِفَاتِحَةِ الْکِتَابِ- وَ آیَةِ الْکُرْسِیِّ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ

أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ عَشْراً عَشْراً فَإِذَا سَلَّمَ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَةَ مَرَّةٍ بَنَى اللَّهُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ أَلْفِ أَلْفِ قَصْرٍ (مِنْ نُورٍ) (۳).

وَ ذَكَرَ حَدِيثاً يَشْتَمِلُ عَلَى ثَوَابٍ جَزِيلٍ جِدّاً.

****

ترجمه:

محمد بن ابی بکر حافظ به اسناد خود از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل کرده است: هرکس شب عاشورا، چهار رکعت نماز در آخر شب بخواند که در هر رکعت فاتحه الکتاب، ده بار آیه الکرسی، ده بار "قل هو الله احد"، و ده بار "المعوذتین" را بخواند، و پس از سلام صد بار "قل هو الله احد" را بخواند، خداوند در بهشت صد هزار هزار قصر از نور برای او بنا می کند. همچنین حدیثی با ثوابی بسیار عظیم نقل شده است.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۳۶۸ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۳۶۸- ٤- (٤) وَ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ عَاشُورَاءَ مِائَةَ رَكْعَةٍ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ بِالْحَمْدِ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ يُسَلِّمُ بَيْنَ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ جَمِيعِ صَلَاتِهِ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ سَبْعِينَ مَرَّةً مَنْ صَلَّى هَذِهِ الصَّلَاةَ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ النِّسَاءِ مَلَأَ اللَّهُ قَبْرَهُ إِذَا مَاتَ مِسْكاً وَ عَنْبَراً الْحَدِيثَ.

وَ فِيهِ أَيْضاً ثَوَابٌ جَزِيلٌ جِدّاً.

****

ترجمه:

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: هرکس شب عاشورا صد رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار "الحمد" و سه بار "قل هو الله احد" را بخواند و بین هر دو رکعت سلام دهد، و پس از پایان نماز هفتاد بار بگوید: "سبحان الله، والحمد لله، و لا إله إلا الله، والله اکبر، ولا حول ولا قوة إلا بالله العلی العظیم"، خداوند قبر او را در هنگام وفات با مشک و عنبر پر می کند. همچنین ثواب بسیار عظیمی برای این نماز ذکر شده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۶۹ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۳۶۹- ۵- (۵) قَالَ ابْنُ طَاوُسٍ وَ رَأَیْتُ فِی بَعْضِ کُتُبِ الْعِبَادَاتِ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّی مِائَةَ رَکْعَةٍ لَیْلَةَ عَاشُورَاءَ- یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ یُسَلِّمُ بَیْنَ کُلِّ رَکْعَتَیْنِ

ص: ۱۸۱

۱- -الاقبال- ۵۵۲.-

۲- -الاقبال- ۵۵۵.-

۳- -لیس فی المصدر.-

٤- -الاقبال- ۵۵۵.-

۵- -الاقبال- ۵۵٦.-

فَإِذَا فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ وَ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ سَبْعِینَ مَرَّةً.

وَ ذَکَرَ مِنَ الثَّوَابِ مَا یَطُولُ شَرْحُهُ.

****

ترجمه:

ابن طاووس نقل کرده است و در برخی کتاب های عبادات دیده ام که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: هرکس شب عاشورا صد رکعت نماز بخواند که در هر رکعت یک بار "الحمد" و سه بار "قل هو الله احد" را بخواند و بین هر دو رکعت سلام دهد، و پس از پایان نماز بگوید: "سبحان الله، والحمد لله، و لا إله إلا الله، والله اکبر، ولا حول ولا قوة إلا بالله العلی العظیم"، و هفتاد بار استغفار کند، ثواب عظیمی برای او مقرر می شود که شرح آن طولانی است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۷۰ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۳۷۰- ٦- (۱) قَالَ وَ فِی رِوَایَةٍ أُخْرَی عَنِ النَّبِیِّ ص تُصَلِّی لَیْلَةَ عَاشُورَاءَ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ خَمْسِینَ مَرَّةً فَإِذَا سَلَّمْتَ مِنَ الرَّابِعَةِ فَأَکْثِرْ ذِکْرَ اللَّهِ تَعَالَی وَ الصَّلَاةَ عَلَی رَسُولِهِ- وَ اللَّعْنَ لِأَعْدَائِهِمْ مَا اسْتَطَعْتَ.

****

ترجمه:

در روایتی دیگر از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل شده است: در شب عاشورا چهار رکعت نماز بخوانید که در هر رکعت یک بار "الحمد" و پنجاه بار "قل هو الله احد" را بخوانید. پس از پایان نماز چهارم، تا حد توان ذکر خداوند متعال، صلوات بر پیامبر او و لعنت بر دشمنانشان را بسیار بگویید. پایان.

۵۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ یَوْمِ الْخَامِسِ وَ الْعِشْرِینَ مِنْ ذِی الْقَعْدَةِ وَ کَیْفِیَّتِهَا

اشارة

(۲) ۵۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ یَوْمِ الْخَامِسِ وَ الْعِشْرِینَ مِنْ ذِی الْقَعْدَةِ وَ کَیْفِیَّتِهَا

****

ترجمه:

باب استحباب نماز روز بیست و پنجم ذی القعده و کیفیت آن.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۳۷۱- ۱- (۳) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی کِتَابِ الْإِقْبَالِ قَالَ رَأَیْتُ فِی کُتُبِ الشِّیعَةِ الْقُمِّیِّینَ قَالَ: رُوِیَ أَنَّهُ یُصَلَّی فِی الْیَوْمِ الْخَامِسِ وَ الْعِشْرِینَ مِنْ ذِی الْقَعْدَةِ- رَکْعَتَانِ عِنْدَ الضُّحَی بِالْحَمْدِ مَرَّةً وَ الشَّمْسِ وَ ضُحَیهَا خَمْسَ مَرَّاتٍ وَ یَقُولُ بَعْدَ التَّسْلِیمِ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ- وَ تَدْعُو وَ تَقُولُ یَا مُقِیلَ الْعَثَرَاتِ أَقِلْنِی عَثْرَتِی یَا مُجِیبَ الدَّعَوَاتِ أَجِبْ دَعْوَتِی یَا سَامِعَ الْأَصْوَاتِ اسْمَعْ صَوْتِی وَ ارْحَمْنِی وَ تَجَاوَزْ عَنْ سَیِّئَاتِی وَ مَا عِنْدِی یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ.

****

ترجمه:

علی بن موسی بن طاووس در کتاب "اقبال" نقل کرده است که در کتب علمای شیعه قمی آمده است: نماز روز بیست و پنجم ذی القعده دو رکعت است که وقت آن هنگام ظهر است. در هر رکعت یک بار "الحمد" و پنج بار سوره "الشمس و ضحیها" خوانده شود. پس از پایان نماز، بگویید: "لا حول و لا قوة إلا بالله العلی العظیم". سپس دعا کنید و بگویید: "یا مقیل العثرات، اقلنی عثرتی. یا مجیب الدعوات، اجب دعوتی. یا سامع الأصوات، اسمع صوتی و ارحمنی و تجاوز عن سیئاتی و ما عندی، یا ذا الجلال و الإکرام".

١- -الاقبال- ٥٥٦.-

٢- -الباب ٥١ فيه حديث واحد.-

٣- -الاقبال- ٣١٤.-

٥٢- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ عَشْرِ ذِی الْحِجَّةِ وَ یَوْمِ عَرَفَةَ وَ کَیْفِیَّتِهَا

اشارة

(١) ٥٢ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ عَشْرِ ذِی الْحِجَّةِ وَ یَوْمِ عَرَفَةَ وَ کَیْفِیَّتِهَا

****

ترجمه:

باب استحباب نماز دهه ذی الحجه و روز عرفه و کیفیت آن

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٣٧٢ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٣٧٢- ١- (٢) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی الْإِقْبَالِ نَقْلًا مِنْ کِتَابِ عَمَلِ ذِی الْحِجَّةِ لِلْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ بْنِ أَشْنَاسَ قَالَ ابْنُ طَاوُسٍ وَ هُوَ مِنْ مُصَنِّفِی أَصْحَابِنَا عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْمُغِیرَةِ وَ عَنْ طَاهِرِ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ الْکُوفِیِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ الْجَعْفَرِیِّ عَنْ أَبِیهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ: قَالَ لِی أَبِی مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ یَا بُنَیَّ- لَا تَتْرُکَنَّ أَنْ تُصَلِّیَ کُلَّ لَیْلَةٍ بَیْنَ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ مِنْ لَیَالِی عَشْرِ ذِی الْحِجَّةِ- رَکْعَتَیْنِ تَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّةً وَاحِدَةً وَ هَذِهِ الْآیَةَ وَ واعَدْنا مُوسی ثَلاثِینَ لَیْلَةً وَ أَتْمَمْناها بِعَشْرٍ فَتَمَّ مِیقاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِینَ لَیْلَةً وَ قالَ مُوسی لِأَخِیهِ هارُونَ اخْلُفْنِی فِی قَوْمِی وَ أَصْلِحْ وَ لا تَتَّبِعْ سَبِیلَ الْمُفْسِدِینَ (٣)- فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِکَ شَارَکْتَ الْحَاجَّ فِی ثَوَابِهِمْ وَ إِنْ لَمْ تَحُجَّ.

****

ترجمه:

علی بن موسی بن طاووس در کتاب "اقبال" نقل کرده است، به استناد کتاب عمل ذی الحجه که به حسن بن محمد بن اسماعیل بن أشناس منسوب است. ابن طاووس که از مصنفین علمای شیعه بود، از حسن بن علی جعفری از پدرش از امام جعفر صادق علیه السلام نقل کرده است که امام محمد بن علی به فرزندش فرمود:

ای فرزند، نباید ترک کنی که هر شب بین مغرب و عشاء آخر دهه ذی الحجه، دو رکعت نماز بخوانی. در هر رکعت، فاتحه الکتاب و یک بار "قل هو الله احد" و این آیه "و وعدنا موسی ثلاثین لیلةً و أتممناها بعشرٍ فتم میقات ربه أربعین لیلةً و قال موسی لأخیه هارونَ اخلفنی فی قومی و أصلحْ و لا تتبعْ سبیلَ المفسدینَ" (سوره الأعراف، آیه ١٤٢) را قرائت کنی.

اگر چنین کنی، در ثواب حاجیان شریک می شوی، حتی اگر حج به جا نیاوری. پایان.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٣٧٣ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٣٧٣- ٢- (٤) عَنْ مَوْلَانَا الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع أَنَّهُ قَالَ: مَنْ صَلَّی یَوْمَ عَرَفَةَ قَبْلَ أَنْ یَخْرُجَ إِلَی الدُّعَاءِ فِی ذَلِکَ وَ یَکُونُ بَارِزاً تَحْتَ السَّمَاءِ رَکْعَتَیْنِ وَ اعْتَرَفَ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِذُنُوبِهِ وَ أَقَرَّ لَهُ بِخَطَایَاهُ نَالَ مَا نَالَ الْوَاقِفُونَ بِعَرَفَةَ مِنَ الْفَوْزِ وَ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ.

****

ترجمه:

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند: هرکس در روز عرفه، پیش از اینکه برای دعا بیرون رود و زیر آسمان باشد، دو رکعت نماز بخواند و به گناهان خود اعتراف کند و خطاهایش را به پیشگاه

خداوند عز و جل اقرار نماید، به ثوابی که وقوف کنندگان در عرفه دست می یابند، نائل می شود و گناهان گذشته و آینده او بخشیده خواهد شد.

۱- -الباب ۵۲ فیه حدیثان.-

۲- -الاقبال- ۳۱۷.-

۳- -الأعراف ۷- ۱٤۲.-

٤- -الاقبال- ۳۳٦.-

۵۳- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِصَلَوَاتِ الْأَئِمَّةِ وَ قَدْ تَقَدَّمَتْ صَلَاةُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع

اشارة

(۱) ۵۳ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِصَلَوَاتِ الْأَئِمَّةِ وَ قَدْ تَقَدَّمَتْ صَلَاةُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع (۲)

****

ترجمه:

باب استحباب نمازهای مستحب که به امامان نسبت داده شده است، و پیش تر نماز امیرالمؤمنین علیه السلام ذکر شده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۷٤ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۳۷٤- ۱- (۳) عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ طَاوُسٍ فِي كِتَابِ جَمَالِ الْأُسْبُوعِ قَالَ: صَلَاةُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ع فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ- وَ هِيَ أَرْبَعُ رَكَعَاتٍ مِثْلُ صَلَاةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع- صَلَاةٌ أُخْرَى لِلْحَسَنِ

ع يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَ هِيَ أَرْبَعُ رَكَعَاتٍ كُلُّ رَكْعَةٍ بِالْحَمْدِ مَرَّةً وَ بِالْإِخْلَاصِ خَمْساً وَ عِشْرِينَ مَرَّةً صَلَاةُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ع أَرْبَعُ رَكَعَاتٍ تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْفَاتِحَةَ خَمْسِينَ مَرَّةً وَ الْإِخْلَاصَ خَمْسِينَ مَرَّةً وَ إِذَا رَكَعْتَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ تَقْرَأُ الْفَاتِحَةَ عَشْراً وَ الْإِخْلَاصَ عَشْراً وَ كَذَلِكَ إِذَا رَفَعْتَ رَأْسَكَ مِنَ الرُّكُوعِ وَ كَذَلِكَ فِي كُلِّ سَجْدَةٍ وَ بَيْنَ كُلِّ سَجْدَتَيْنِ فَإِذَا سَلَّمْتَ فَادْعُ بِهَذَا الدُّعَاءِ وَ ذَكَرَ دُعَاءً طَوِيلًا صَلَاةُ زَيْنِ الْعَابِدِينَ ع أَرْبَعُ رَكَعَاتٍ كُلُّ رَكْعَةٍ بِالْفَاتِحَةِ مَرَّةً وَ الْإِخْلَاصِ مِائَةَ مَرَّةٍ صَلَاةُ الْبَاقِرِ ع رَكْعَتَانِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْفَاتِحَةُ مَرَّةً وَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ مِائَةَ مَرَّةٍ صَلَاةُ الصَّادِقِ ع رَكْعَتَانِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْفَاتِحَةُ مَرَّةً وَ شَهِدَ اللَّهُ (٤) مِائَةَ مَرَّةٍ صَلَاةُ الْكَاظِمِ ع رَكْعَتَانِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْفَاتِحَةُ مَرَّةً وَ الْإِخْلَاصُ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ مَرَّةً

١- -الباب ٥٣ فيه حديث واحد.-

٢- -تقدمت صلاته (عليه السلام) فى الباب ١٣ من أبواب بقية الصلوات المندوبة.-

٣- -جمال الأسبوع- ٢٧٠- ٢٨٠.-

٤- -آل عمران ٣- ١٨.-

صَلَاةُ الرِّضَا ع سِتُّ رَكَعَاتٍ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْفَاتِحَةُ مَرَّةً وَ هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ عَشْرَ مَرَّاتٍ صَلَاةُ الْجَوَادِ ع رَكْعَتَانِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ الْفَاتِحَةُ مَرَّةً وَ الْإِخْلَاصُ سَبْعِينَ مَرَّةً صَلَاةُ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ ع رَكْعَتَانِ يَقْرَأُ فِي الْأُولَى الْفَاتِحَةَ وَ يس- وَ فِي الثَّانِيَةِ الْحَمْدَ وَ الرَّحْمَنَ- صَلَاةُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْعَسْكَرِيِّ ع- أَرْبَعُ رَكَعَاتٍ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأَوَّلَتَيْنِ كُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدُ مَرَّةً وَ إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً وَ فِي الْأَخِيرَتَيْنِ لِكُلِّ رَكْعَةٍ الْحَمْدُ مَرَّةً وَ الْإِخْلَاصُ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً صَلَاةُ الْحُجَّةِ ع رَكْعَتَانِ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ إِلَى إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ- ثُمَّ يَقُولُ مِائَةَ مَرَّةٍ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ- ثُمَّ يُتِمُّ قِرَاءَةَ الْفَاتِحَةِ- وَ يَقْرَأُ بَعْدَهَا الْإِخْلَاصَ مَرَّةً وَاحِدَةً ثُمَّ يَدْعُو عَقِيبَهَا فَيَقُولُ اللَّهُمَّ عَظُمَ الْبَلَاءُ وَ بَرِحَ الْخَفَاءُ وَ انْكَشَفَ الْغِطَاءُ وَ ضَاقَتِ الْأَرْضُ وَ مَنَعَتِ السَّمَاءُ وَ إِلَيْكَ يَا رَبِّ الْمُشْتَكَى وَ عَلَيْكَ الْمُعَوَّلُ فِي الشِّدَّةِ

وَ الرَّخَاءِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الَّذِينَ أَمَرْتَنَا بِطَاعَتِهِمْ وَ عَجِّلِ اللَّهُمَّ فَرَجَهُمْ بِقَائِمِهِمْ- وَ أَظْهِرْ إِعْزَازَهُ يَا مُحَمَّدُ يَا عَلِيُّ- يَا عَلِيُّ يَا مُحَمَّدُ اكْفِيَانِي فَإِنَّكُمَا كَافِيَانِي يَا مُحَمَّدُ يَا عَلِيُّ- يَا عَلِيُّ يَا مُحَمَّدُ انْصُرَانِي فَإِنَّكُمَا نَاصِرَانِي يَا مُحَمَّدُ يَا عَلِيُّ يَا عَلِيُّ يَا مُحَمَّدُ احْفَظَانِي فَإِنَّكُمَا حَافِظَانِي يَا مَوْلَايَ يَا صَاحِبَ الزَّمَانِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ الْغَوْثَ الْغَوْثَ أَدْرِكْنِي أَدْرِكْنِي الْأَمَانَ الْأَمَانَ.

(۱)

****

ترجمه:

علی بن موسی بن طاووس در کتاب "جمال الاسبوع" ذکر کرده است که نماز امام حسن بن علی علیه السلام در روز جمعه چهار رکعت است، مشابه نماز امیرالمؤمنین علیه السلام. همچنین، نماز دیگری برای امام حسن علیه السلام در روز جمعه چهار رکعت است که در هر رکعت یک بار فاتحه الکتاب و ۲۵ بار سوره "اخلاص" خوانده می شود.

نماز امام حسین بن علی علیه السلام چهار رکعت است، که در هر رکعت ۵۰ بار فاتحه الکتاب و ۵۰ بار سوره "اخلاص" قرائت می شود. در رکوع هر رکعت ۱۰ بار فاتحه الکتاب و ۱۰ بار سوره "اخلاص" خوانده شود و همین طور هنگام بلند کردن سر از رکوع و در هر سجده و بین دو سجده. پس از سلام نماز، دعایی طولانی گفته شود.

نماز امام زین العابدین علیه السلام چهار رکعت است، که در هر رکعت یک بار فاتحه الکتاب و ۱۰۰ بار سوره "اخلاص" خوانده می شود.

نماز امام باقر علیه السلام دو رکعت است، که در هر رکعت یک بار فاتحه الکتاب و ۱۰۰ بار ذکر "سبحان الله، الحمد لله، لا إله إلا الله، و الله أکبر" گفته می شود.

نماز امام صادق علیه السلام دو رکعت است، که در هر رکعت یک بار فاتحه الکتاب و ۱۰۰ بار آیه "شهد الله" (آل عمران، آیه ۱۸) قرائت می شود.

نماز امام کاظم علیه السلام دو رکعت است، که در هر رکعت یک بار فاتحه الکتاب و ۱۲ بار سوره "اخلاص" خوانده می شود.نماز امام رضا علیه السلام شامل شش رکعت است که در هر رکعت یک بار فاتحه الکتاب و ده بار سوره "هل أتی علی الإنسان" خوانده می شود.

نماز امام جواد علیه السلام شامل دو رکعت است که در هر رکعت یک بار فاتحه الکتاب و هفتاد بار سوره "اخلاص" قرائت می شود.

نماز امام علی بن محمد علیه السلام شامل دو رکعت است؛ در رکعت اول فاتحه الکتاب و سوره "یس" و در رکعت دوم فاتحه الکتاب و سوره "الرحمن" خوانده می شود.

نماز امام حسن بن علی عسکری علیه السلام شامل چهار رکعت است. در دو رکعت اول، در هر رکعت یک بار "الحمد" و پانزده بار "اذا زلزلت الارض" و در دو رکعت آخر، در هر رکعت یک بار "الحمد" و پانزده بار سوره "اخلاص" قرائت می شود.

نماز امام حجت علیه السلام شامل دو رکعت است. در هر رکعت تا آیه "ایاک نعبد و ایاک نستعین" از فاتحه الکتاب خوانده می شود و سپس صد بار "ایاک نعبد و ایاک نستعین" گفته می شود. پس از آن، قرائت فاتحه کامل می شود و سپس یک بار سوره "اخلاص" خوانده می شود. بعد از نماز، دعایی قرائت می شود که بخشی از آن شامل این عبارات است: "اللهم عظم البلاء و برح الخفاء و انکشف الغطاء..."، با درخواست تعجیل در ظهور امام قائم علیه السلام.

ص: ۱۸۵

۱- -تقدم ما يدلّ على ذلک فی الحديث ۱ و ٤ من الباب ٤٤ من هذه الأبواب، و تقدم ما يدلّ على صلوات أخر مثل صلاة الوالدين و الولد فی الحديث ۷ من الباب ۲۸ من أبواب الاحتضار، و صلاة تحية المسجد فی الباب ٤۲ من أبواب أحكام المساجد، و صلاة أربع ركعات بعد صلاة العيد فی الباب ٦ من أبواب صلاة العيد، و صلاة ركعتين فی مسجد الرسول فی الحديث ۱۰ من الباب ۷ من أبواب صلاة العيد.-

ص: ۱۸٦

أَبْوَابُ الْخَلَلِ الْوَاقِعِ فِی الصَّلَاةِ

اشاره

اشارة

أَقُولُ: قَدْ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى كَثِيرٍ مِنْ هَذِهِ الْأَحْكَامِ فِی النِّيَّةِ (۱) وَ التَّحْرِيمَةِ (۲) وَ الْقِرَاءَةِ (۳) وَ الْقُنُوتِ (٤) وَ الرُّكُوعِ (٥) وَ السُّجُودِ (٦) وَ التَّشَهُّدِ (۷) وَ التَّسْلِيمِ (۸) وَ فِی قَوَاطِعِ الصَّلَاةِ (۹) وَ غَيْرِ ذَلِکَ (۱۰).

****

ترجمه:

۱- بَابُ بُطْلَانِ الصَّلَاةِ بِالشَّکِّ فِی عَدَدِ الْأَوَّلَتَيْنِ مِنَ الْفَرِيضَةِ دُونَ الْأَخِيرَتَيْنِ وَ دُونَ النَّافِلَةِ

اشارة

(۱۱) ۱ بَابُ بُطْلَانِ الصَّلَاةِ بِالشَّکِّ فِی عَدَدِ الْأَوَّلَتَيْنِ مِنَ الْفَرِيضَةِ دُونَ الْأَخِيرَتَيْنِ وَ دُونَ النَّافِلَةِ

****

ترجمه:

باب بطلان نماز در صورت شک در تعداد رکعت های دو رکعت اول نماز واجب، ولی بدون تأثیر در دو رکعت آخر نماز واجب و نیز بدون تأثیر در نماز مستحب.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۷۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۳۷۵- ۱- (۱۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَعْيَنَ قَالَ: قَالَ

ص: ۱۸۷

۱- -تقدم فی الباب ۲ من أبواب النیة.-

۲- -تقدم فی الباب ۲ و ۳ و ٦ من أبواب تکبیرة الاحرام.-

۳- -تقدم فی الباب ۱۱ و ۱۷ و ٢٦ و ۲۷ و ۲۸ و ۲۹ و ۳۰ و ۳۲ و ۳۹ و ٤۳ و ۵۱ و ۷۲ من أبواب القراءة.-

٤- -تقدم فی الباب ۱۵ و ١٦ و ۱۸ من أبواب القنوت.-

۵- -تقدم فی الباب ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ١٤ و ۱۵ من أبواب الرکوع.-

٦- -تقدم فی الباب ١٤ و ۱۵ و ١٦ و ۲۸ من أبواب السجود.-

۷- -تقدم فی الباب ۷ و ۸ و ۹ و ۱۳ من أبواب التشهد.-

۸- -تقدم فی الباب ۳ من أبواب التسلیم.-

۹- -تقدم فی الحدیث ٤ و ۹ و ۱۱ من الباب ۱ و فی الحدیث ۳ و ۵ من الباب ۲۵ من أبواب قواطع الصلاة.-

۱۰- -تقدم فی الباب ۱۷ من أبواب صلاة الجماعة.-

۱۱- -الباب ۱ فیه ٢٤ حدیثا.-

۱۲- -الفقیه ۱- ۲۰۱- ۶۰۵، أورده عن الکلینی فی الحدیث ۱۲ من الباب ۱۳ من أبواب اعداد الفرائض، و فی الحدیث ۶ من الباب ۴۲، و أورده فی الحدیث ۶ من الباب ۵۱ من أبواب القراءة فی الصلاة.-

أَبُو جَعْفَرٍ ع کَانَ الَّذِی فَرَضَ اللَّهُ تَعَالَی عَلَی الْعِبَادِ عَشْرَ رَکَعَاتٍ وَ فِیهِنَّ الْقِرَاءَةُ وَ لَیْسَ فِیهِنَّ وَهْمٌ یَعْنِی سَهْواً فَزَادَ رَسُولُ اللَّهِ ص سَبْعاً وَ فِیهِنَّ الْوَهْمُ وَ لَیْسَ فِیهِنَّ قِرَاءَةٌ فَمَنْ شَکَّ فِی الْأُولَیَیْنِ أَعَادَ حَتَّی یَحْفَظَ وَ یَکُونَ عَلَی یَقِینٍ وَ مَنْ شَکَّ فِی الْأَخِیرَتَیْنِ عَمِلَ بِالْوَهْمِ.

****

ترجمه:

زراره بن اعین نقل کرده است که امام باقر علیه السلام فرمودند: خداوند متعال ده رکعت نماز را بر بندگان فرض کرد که در این رکعات قرائت وجود دارد و در آن ها شک و سهو نیست. سپس پیامبر صلی الله علیه و آله هفت رکعت دیگر افزود که در آن ها شک و سهو ممکن است و قرائت در آن ها نیست. بنابراین، هرکس در دو رکعت اول نماز واجب شک کند، باید نماز را تکرار کند تا مطمئن شود و یقین پیدا کند. اما اگر در دو رکعت آخر شک کند، باید مطابق شک خود عمل کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۷۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۳۷۶- ۲- (۱) وَ رَوَاهُ ابْنُ إِدْرِیسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ کِتَابِ حَرِیزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زُرَارَةَ وَ زَادَ وَ إِنَّمَا فَرَضَ اللَّهُ کُلَّ صَلَاةٍ رَکْعَتَیْنِ وَ زَادَ رَسُولُ اللَّهِ ص سَبْعاً وَ فِیهِنَّ الْوَهْمُ وَ لَیْسَ فِیهِنَّ قِرَاءَةٌ.

****

ترجمه:

ابن ادریس در پایان کتاب "السرائر" نقل کرده است از کتاب حریز بن عبدالله که از زراره روایت شده است و افزوده: خداوند هر نماز را دو رکعت واجب کرد، و رسول خدا صلی الله علیه و آله هفت رکعت به آن افزود که در آن ها امکان خطا و اشتباه (وهم) وجود دارد و قرائت در آن ها نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۷۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۳۷۷- ۳- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَامِرِ بْنِ جُذَاعَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا سَلِمَتِ الرَّکْعَتَانِ الْأَوَّلَتَانِ سَلِمَتِ الصَّلَاةُ.

****

ترجمه:

به اسناد نقل شده از عامر بن جذاعه از امام صادق علیه السلام روایت شده است که فرمودند: اگر دو رکعت اول نماز صحیح باشد، تمام نماز صحیح خواهد بود. پایان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۷۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۳۷۸- ٤- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ هَاشِمٍ فِی نَوَادِرِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: لَیْسَ فِی الرَّکْعَتَیْنِ الْأَوَّلَتَیْنِ مِنْ کُلِّ صَلَاةٍ سَهْوٌ.

****

ترجمه:

به اسناد نقل شده از ابراهیم بن هاشم در کتاب نوادر، از امام صادق علیه السلام روایت شده است که در حدیثی فرمودند: در دو رکعت اول هر نماز، سهو و خطایی وجود ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۷۹ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۳۷۹- ۵- (٤) وَ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْقَطَّانِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِیدٍ الْکُوفِیِّ عَنِ الْمُنْذِرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سُلَیْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ الْهَاشِمِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ لَمْ یَدْرِ أَ وَاحِدَةً صَلَّی أَمِ اثْنَتَیْنِ فَقَالَ لَهُ یُعِیدُ الصَّلَاةَ فَقَالَ لَهُ فَأَیْنَ مَا رُوِیَ أَنَّ الْفَقِیهَ لَا یُعِیدُ الصَّلَاةَ قَالَ إِنَّمَا ذَلِکَ فِی الثَّلَاثِ وَ الْأَرْبَعِ.

****

ترجمه:

عبدالله بن فضل هاشمی از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که از ایشان درباره مردی سؤال شد که نمی داند یک رکعت نماز خوانده است یا دو رکعت. امام فرمودند: نماز را دوباره بخواند. سپس پرسیده شد: پس چگونه است که روایت شده فقیه نماز را دوباره نمی خواند؟ امام فرمودند: این حکم مربوط به شک در رکعت سوم و چهارم است.

ص: ۱۸۸

۱- -مستطرفات السرائر- ۷٤- ۱۸.-

۲- -الفقیه ۱- ۳٤٦- ۱۰۱۰.-

۳- -الفقیه ۱- ۳۵۲- ۱۰۲۸، أورد قطعة منه فی الحدیث ۱۳ من الباب ۲، و أورده بتمامه فی الحدیث ۸ من الباب ۲٤، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۳ من الباب ۲۵ من هذه الأبواب.-

٤- -معانی الأخبار ۱۵۹.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۸۰ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۳۸۰- ٦- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ رَجُلٌ لَا يَدْرِي وَاحِدَةً صَلَّى أَمْ ثِنْتَيْنِ قَالَ يُعِيدُ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

زراره از یکی از آن دو بزرگوار (امام باقر یا امام صادق علیهما السلام) روایت کرده است که گفتم: مردی که نمی داند یک رکعت نماز خوانده است یا دو رکعت، چه باید بکند؟ فرمودند: نماز را دوباره بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۸۱ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۳۸۱- ۷- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّي وَ لَا يَدْرِي وَاحِدَةً صَلَّى أَمْ ثِنْتَيْنِ قَالَ يَسْتَقْبِلُ حَتَّى يَتَيَقَّنَ أَنَّهُ قَدْ أَتَمَّ وَ فِي الْجُمُعَةِ وَ فِي الْمَغْرِبِ وَ فِي الصَّلَاةِ فِي السَّفَرِ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم نقل کرده است که از امام صادق علیه السلام پرسیدم درباره مردی که نماز می خواند و نمی داند یک رکعت خوانده است یا دو رکعت. امام فرمودند: نماز را از ابتدا بخواند تا زمانی که یقین پیدا کند نماز را کامل انجام داده است؛ این حکم درباره نماز جمعه، نماز مغرب و نماز در سفر نیز صدق می کند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۳۸۲ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۰۳۸۲- ۸- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ يُونُسَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَيْسَ فِی الرَّكْعَتَيْنِ الْأَوَّلَتَيْنِ مِنْ كُلِّ صَلَاةٍ سَهْوٌ.

****

ترجمه:

يونس از شخصی نقل كرده است كه از امام صادق عليه السلام روايت شده است: در دو ركعت اول هر نماز، سهو و خطايی وجود ندارد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۳۸۳ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۰۳۸۳- ۹- (٤) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ رَبِيعِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُسْلِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: لَمَّا عُرِجَ بِرَسُولِ اللَّهِ ص- نَزَلَ بِالصَّلَاةِ عَشْرَ رَكَعَاتٍ رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ فَلَمَّا وُلِدَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ ع- زَادَ رَسُولُ اللَّهِ ص سَبْعَ رَكَعَاتٍ إِلَى أَنْ قَالَ وَ إِنَّمَا يَجِبُ السَّهْوُ فِيمَا زَادَ رَسُولُ اللَّهِ ص- فَمَنْ شَكَّ فِی أَصْلِ الْفَرْضِ الرَّكْعَتَيْنِ الْأَوَّلَتَيْنِ اسْتَقْبَلَ صَلَاتَهُ.

****

ترجمه:

عبدالله بن سليمان از امام باقر عليه السلام نقل كرده است كه فرمودند: هنگامی كه پيامبر اكرم صلی الله عليه و آله به معراج رفتند، نماز ده ركعتی دو ركعت، دو ركعت واجب شد. پس از تولد امام حسن و امام حسين عليهما السلام، پيامبر صلی الله عليه و آله هفت ركعت ديگر افزودند. و فرمودند: سهو

و اشتباه تنها در آن رکعات افزوده شده توسط پیامبر واجب می شود. پس هرکس در اصل فرض یعنی دو رکعت اول نماز شک کند، باید نماز خود را از ابتدا بخواند.

ص: ۱۸۹

۱- -الکافی ۳- ۳۵۰- ۳، و التهذیب ۲- ۱۹۲- ۷۵۹، و الاستبصار ۱- ۳۷۵- ۱٤۲۳، أورد ذیله فی الحدیث ۱ من الباب ۹ من هذه الأبواب.-

۲- -الکافی ۳- ۳۵۱- ۲، و التهذیب ۲- ۱۷۹- ۷۱۵، و الاستبصار ۱- ۳٦۵- ۱۳۹۱، أورده فی الحدیث ۲ من الباب ۲ من هذه الأبواب.-

۳- -الکافی ۳- ۳۵۸- ۵، و التهذیب ۳- ٥٤- ۱۸۷، أورده بسند آخر فی الحدیث ٤ من هذا الباب.-

٤- -الکافی ۳- ٤۸۷- ۲، أورده بتمامه فی الحدیث ١٤ من الباب ۱۳، و أورد قطعة منه فی الحدیث ٦ من الباب ۲۱ من أبواب اعداد الفرائض.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۸٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۳۸٤- ۱۰- (۱) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّی بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِیعاً عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ الْوَشَّاءِ قَالَ: قَالَ لِی أَبُو الْحَسَنِ الرِّضَا ع الْإِعَادَةُ فِی الرَّکْعَتَیْنِ الْأَوَّلَتَیْنِ وَ السَّهْوُ فِی الرَّکْعَتَیْنِ الْأَخِیرَتَیْنِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (۲)

وَ رَوَاهُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (۳)

وَ کَذَا الْأَحَادِیثُ الَّتِی قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

حسن بن علی وشاء نقل کرده است که امام رضا علیه السلام به او فرمودند: تکرار (نماز) در دو رکعت اول است و سهو در دو رکعت آخر.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۸۵ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۳۸۵- ۱۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنْ رَجُلٍ شَكَّ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى قَالَ يَسْتَأْنِفُ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم نقل کرده است که از امام باقر علیه السلام پرسیدم درباره مردی که در رکعت اول نماز شک کرده است. امام فرمودند: نماز را از ابتدا شروع کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۸٦ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۰۳۸٦- ۱۲- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ رِفَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ لَا يَدْرِي أَ رَكْعَةً صَلَّى أَمْ ثِنْتَيْنِ قَالَ يُعِيدُ.

****

ترجمه:

رفاعه نقل کرده است که از امام صادق علیه السلام پرسیدم درباره مردی که نمی داند یک رکعت نماز خوانده است یا دو رکعت. امام فرمودند: نماز را دوباره بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۰۳۸۷- ۱۳- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِکِ قَالَ: قَالَ لِی إِذَا لَمْ تَحْفَظِ الرَّکْعَتَیْنِ الْأَوَّلَتَیْنِ فَأَعِدْ صَلَاتَکَ.

****

ترجمه:

فضل بن عبد الملک نقل کرده است که به من گفته شد: اگر دو رکعت اول نماز را حفظ نکردی (یعنی در آن ها شک کردی)، نمازت را دوباره بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۸۸ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

۱۰۳۸۸- ١٤- (۷) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عُثْمَانَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ جَمِیعاً عَنِ ابْنِ مُسْکَانَ عَنْ عَنْبَسَةَ بْنِ مُصْعَبٍ قَالَ: قَالَ لِی أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا شَکَکْتَ فِی الرَّکْعَتَیْنِ الْأَوَّلَتَیْنِ فَأَعِدْ.

۱- -الکافی ۳- ۳۵۰- ٤.-

۲- -الاستبصار ۱- ٣٦٤- ۱۳۸٦.-

۳- -التهذیب ۲- ۱۷۷- ۷۰۹.-

٤- -التهذیب ۲- ۱۷٦- ۷۰۰، و الاستبصار ۱- ٣٦٣- ۱۳۷۷.-

٥- -التهذیب ۲- ۱۷۷- ۷۰٥، و الاستبصار ۱- ٣٦٤- ۱۳۸۲.-

٦- -التهذيب ٢- ١٧٧- ٧٠٧، و الاستبصار ١- ٣٦٤- ١٣٨٤.-

٧- -التهذيب ٢- ١٧٦- ٧٠١، و الاستبصار ١- ٣٦٣- ١٣٧٨.-

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ وَ غَيْرِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

عنبسه بن مصعب نقل کرده است که امام صادق علیه السلام به او فرمودند: اگر در دو رکعت اول نماز شک کردی، نمازت را دوباره بخوان.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٨٩ - رقم الحديث الباب: ١٥]

١٠٣٨٩- ١٥- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا سَهَوْتَ فِي الْأَوَّلَتَيْنِ فَأَعِدْهُمَا حَتَّى تُثَبِّتَهُمَا.

****

ترجمه:

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر در دو رکعت اول نماز دچار سهو شدی، آن ها را دوباره بخوان تا آن ها را تثبیت کنی.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٩٠ - رقم الحديث الباب: ١٦]

١٠٣٩٠- ١٦- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ (بْنِ) (٤) الْقَرَوِيِّ عَنْ أَبَانٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ الْجُعْفِيِّ وَ ابْنِ أَبِي يَعْفُورٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ وَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ أَنَّهُمَا قَالا إِذَا لَمْ تَدْرِ أَ وَاحِدَةً صَلَّيْتَ أَمْ ثِنْتَيْنِ فَاسْتَقْبِلْ.

****

ترجمه:

اسماعیل جعفی و ابن ابی یعفور از امام باقر و امام صادق علیهما السلام نقل کرده اند که فرمودند: اگر نمی دانی یک رکعت نماز خوانده ای یا دو رکعت، نماز را از ابتدا بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۷]

۱۰۳۹۱- ۱۷- (۵) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: قَالَ: إِذَا سَهَا الرَّجُلُ فِی الرَّکْعَتَیْنِ الْأَوَّلَتَیْنِ مِنَ الظُّهْرِ وَ الْعَصْرِ فَلَمْ یَدْرِ وَاحِدَةً صَلَّی أَمْ ثِنْتَیْنِ فَعَلَیْهِ أَنْ یُعِیدَ الصَّلَاةَ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مَهْزِیَارَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ زُرْعَةَ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

سماعه روایت کرده است که گفته شد: اگر مردی در دو رکعت اول نماز ظهر یا عصر دچار سهو شود و نداند یک رکعت خوانده است یا دو رکعت، باید نماز را دوباره بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۸]

۱۰۳۹۲- ۱۸- (۷) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ السَّهْوِ فِی صَلَاةِ الْغَدَاةِ قَالَ إِذَا لَمْ تَدْرِ وَاحِدَةً صَلَّیْتَ أَمِ اثْنَتَیْنِ فَأَعِدِ الصَّلَاةَ مِنْ أَوَّلِهَا وَ الْجُمُعَةُ أَیْضاً إِذَا سَهَا فِیهَا الْإِمَامُ فَعَلَیْهِ أَنْ یُعِیدَ الصَّلَاةَ لِأَنَّهَا رَکْعَتَانِ الْحَدِیثَ.

****

ترجمه:

سماعه نقل کرده است که از او درباره سهو در نماز صبح سؤال شد. پاسخ داده شد: اگر نمی دانی یک رکعت خوانده ای یا دو رکعت، نماز را از ابتدا بخوان. همین حکم درباره نماز جمعه نیز صدق می کند؛ اگر امام جمعه در آن دچار سهو شود، باید نماز را دوباره بخواند، زیرا این نماز دو رکعت است.

ص: ۱۹۱

۱- -الکافی ۳- ۳۵۰- ۱.-

۲- -التهذیب ۲- ۱۷۷- ۷۰۶، و الاستبصار ۱- ۳٦٤- ۱۳۸۳.التهذیب ۲- ۱۷۷- ۷۰٦، و الاستبصار ۱- ۳٦٤- ۱۳۸۳.-

۳- -التهذیب ۲- ۱۷٦- ۷۰۲، و الاستبصار ۱- ۳٦۳- ۱۳۷۹.-

٤- -لیس فی التهذیب- هامش المخطوط-.-

٥- -التهذیب ۲- ۱۷٦- ۷۰٤، و الاستبصار ۱- ۳٦٤- ۱۳۸۱.-

٦- -الکافی ۳- ۳۵۰- ۲.-

۷- -التهذیب ۲- ۱۷۹- ۷۲۰، و الاستبصار ۱- ۳٦٦- ۱۳۹٤، أورده بتمامه فی الحدیث ۸ من الباب ۲ من هذه الأبواب.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۹]

۱۰۳۹۳- ۱۹- (۱) وَ عَنْهُ عَنِ النَّضْرِ عَنْ مُوسَی بْنِ بَکْرٍ قَالَ سَأَلَهُ الْفُضَیْلُ عَنِ السَّهْوِ فَقَالَ إِذَا شَکَکْتَ فِی الْأَوَّلَتَیْنِ فَأَعِدْ.

****

ترجمه:

موسی بن بکر روایت کرده است که فضیل از امام سؤال کرد درباره سهو در نماز. امام فرمودند: اگر در دو رکعت اول نماز شک کردی، نماز را دوباره بخوان.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٩٤ - رقم الحديث الباب: ٢٠]

١٠٣٩٤- ٢٠- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْعَلَاءِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ لَا يَدْرِي أَ رَكْعَتَيْنِ صَلَّى أَمْ وَاحِدَةً قَالَ يُتِمُّ.

أَقُولُ: يَأْتِي الْوَجْهُ فِيهِ وَ فِي أَمْثَالِهِ (٣).

****

ترجمه:

حسین بن ابی العلاء نقل کرده است که از امام صادق علیه السلام پرسیدم درباره مردی که نمی داند دو رکعت نماز خوانده است یا یک رکعت. امام فرمودند: نماز را کامل کند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٣٩٥ - رقم الحديث الباب: ٢١]

١٠٣٩٥- ٢١- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْعَلَاءِ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ يُتِمُّ عَلَى صَلَاتِهِ.

****

ترجمه:

حسین بن ابی العلاء روایت مشابهی نقل کرده است، با این تفاوت که فرمودند: نماز خود را بر اساس آنچه انجام داده است کامل کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۹۶ - رقم الحدیث الباب: ۲۲]

۱۰۳۹۶- ۲۲- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ عَبْدِ الْکَرِیمِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِی یَعْفُورٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ لَا یَدْرِی أَ رَکْعَتَیْنِ صَلَّی أَمْ وَاحِدَةً فَقَالَ یُتِمُّ بِرَکْعَةٍ.

****

ترجمه:

ترجمه: عبدالله بن ابی یعفور نقل کرده است که از امام صادق علیه السلام پرسیدم درباره مردی که نمی داند دو رکعت نماز خوانده است یا یک رکعت. امام فرمودند: یک رکعت دیگر اضافه کند تا نماز کامل شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۹۷ - رقم الحدیث الباب: ۲۳]

۱۰۳۹۷- ۲۳- (۶) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ الرَّبِیعِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ أَبِی إِبْرَاهِیمَ ع قَالَ: فِی الرَّجُلِ لَا یَدْرِی أَ رَکْعَةً صَلَّی أَمِ اثْنَتَیْنِ قَالَ یَبْنِی عَلَی الرَّکْعَةِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْمُقْنِعِ مُرْسَلًا (۷).

****

ترجمه:

عبدالرحمن بن حجاج از امام کاظم علیه السلام نقل کرده است که درباره مردی که نمی داند یک رکعت نماز خوانده است یا دو رکعت. امام فرمودند: بر اساس یک رکعت بنا کند (یعنی یک رکعت محسوب کند).

۱- -التهذیب ۲- ۱۷٦- ۷۰۳.-

۲- -التهذیب ۲- ۱۷۷- ۷۱۰، و الاستبصار ۱- ۳٦٤- ۱۳۸۷.-

۳- -یأتی فی الحدیث ۲٤ من هذا الباب.-

٤- -التهذیب ۲- ۱۷۸- ۷۱۳.-

٥- -التهذیب ۲- ۱۷۸- ۷۱۲، و الاستبصار ۱- ۳٦٥- ۱۳۸۹.-

٦- -التهذیب ۲- ۱۷۷- ۷۱۱، و الاستبصار ۱- ۳٦٥- ۱۳۸۸.-

۷- -المقنع- ۳۰.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۳۹۸ - رقم الحدیث الباب: ۲٤]

۱۰۳۹۸- ۲٤- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ أَیُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَنْبَسَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ لَا یَدْرِی رَکْعَتَیْنِ رَکَعَ أَوْ وَاحِدَةً أَوْ ثَلَاثاً قَالَ یَبْنِی صَلَاتَهُ عَلَی رَکْعَةٍ وَاحِدَةٍ یَقْرَأُ فِیهَا بِفَاتِحَةِ الْکِتَابِ وَ یَسْجُدُ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ.

قَالَ الشَّیْخُ مَا قَدَّمْنَاهُ مِنَ الْأَخْبَارِ أَضْعَافُ هَذِهِ وَ لَا یَجُوزُ الْعُدُولُ عَنِ الْأَکْثَرِ إِلَی الْأَقَلِّ إِلَّا لِدَلِیلٍ قَالَ وَ لَوْ کَانَتْ مُسَاوِیَةً فَلَیْسَ فِیهَا أَنَّ الشَّکَّ وَقَعَ فِی الْفَرَائِضِ فَنَحْمِلُهَا عَلَی النَّوَافِلِ (۲) أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۳) مَعَ أَنَّهُ یُمْکِنُ الْحَمْلُ عَلَی غَلَبَةِ الظَّنِّ وَ عَلَی التَّقِیَّةِ وَ عَلَی الْإِنْکَارِ وَ غَیْرِ ذَلِکَ لِمَا مَضَی هُنَا (٤) وَ فِی کَیْفِیَّةِ الصَّلَاةِ (٥) وَ غَیْرِهَا (٦) وَ لِمَا یَأْتِی (۷).

****

ترجمه:

عنبسه روایت کرده است که پرسیدم درباره مردی که نمی داند دو رکعت نماز خوانده است یا یک رکعت یا سه رکعت. فرمودند: نماز خود را بر اساس یک رکعت بنا کند و در آن، سوره فاتحه الکتاب را بخواند و سپس دو سجده سهو به جا آورد.

مرحوم

شیخ گفته است: آنچه از اخبار پیش تر نقل کردیم، چندین برابر این روایت است و رجوع از بیشتر به کمتر، مگر با دلیل، جایز نیست. همچنین، اگر این دو مساوی باشند، دلالتی بر وقوع شک در نمازهای واجب نیست و آن را به نمازهای مستحب حمل می کنیم.

می گویم: و دلایلی وجود دارد که این معنا را تأیید می کند؛ علاوه بر این، می توان آن را بر غلبه ظن، تقیه، انکار یا موارد مشابه حمل کرد، چنان که پیش تر ذکر شد.

۲- بَابُ بُطْلَانِ الصُّبْحِ وَ الْجُمُعَةِ وَ الْمَغْرِبِ وَ صَلَاةِ السَّفَرِ بِالشَّكِّ فِی عَدَدِ الرَّكَعَاتِ

اشارة

(۸) ۲ بَابُ بُطْلَانِ الصُّبْحِ وَ الْجُمُعَةِ وَ الْمَغْرِبِ وَ صَلَاةِ السَّفَرِ بِالشَّكِّ فِی عَدَدِ الرَّكَعَاتِ

****

ترجمه:

باب نماز جمعه و مغرب و صبح و نماز مسافر با شک در عدد رکعات باطل است

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۳۹۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۳۹۹- ۱- (۹) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ وَ غَيْرِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا شَكَكْتَ

۱- -التهذيب ۲- ۳۵۳- ۱٤٦۳، و الاستبصار ۱- ۳۷٦- ۱٤۲۷.-

۲- -راجع التهذيب ۲- ۱۷۸- ۷۱۳ ذيل الحديث ۷۱۳.-

۳- -يأتى فى الباب ۲ من هذه الأبواب.-

٤- -لما مضى فى الأحاديث ٤- ۱۹ من هذا الباب.-

٥- -مضى فى الحديث ۱۰ من الباب ۱ من أبواب أفعال الصلاة، و فى الحديث ۳ من الباب ۱٤ من أبواب السجود.-

٦- -مضى فى الحديث ۱۲ من الباب ۱۳ من أبواب أعداد الفرائض.-

۷- -يأتى فى الباب ۲ من هذه الأبواب.-

۸- -الباب ۲ فيه ۱٥ حديث.-

۹- -الكافى ۳- ۳٥۰- ۱، التهذيب ۲- ۱۷۸- ۷۱٤، و الاستبصار ۱- ۳٦٥- ۱۳۹۰.-

فِي الْمَغْرِبِ فَأَعِدْ وَ إِذَا شَكَكْتَ فِي الْفَجْرِ فَأَعِدْ.

****

ترجمه:

حفص بن بختری و دیگران از امام صادق علیه السلام روایت کرده اند که فرمودند: اگر در نماز مغرب شک کردی، آن را دوباره بخوان؛ و اگر در نماز صبح شک کردی، آن را دوباره بخوان.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰٤۰۰ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰٤۰۰- ۲- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّی وَ لَا يَدْرِی وَاحِدَةً صَلَّی أَمْ ثِنْتَيْنِ قَالَ يَسْتَقْبِلُ حَتَّی يَسْتَيْقِنَ أَنَّهُ قَدْ أَتَمَّ وَ فِی الْجُمُعَةِ وَ فِی الْمَغْرِبِ وَ فِی الصَّلَاةِ فِی السَّفَرِ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم نقل کرده است که از امام صادق علیه السلام پرسیدم درباره مردی که نماز می خواند و نمی داند یک رکعت خوانده است یا دو رکعت. امام فرمودند: نماز را از ابتدا بخواند تا زمانی که یقین پیدا کند آن را به طور کامل انجام داده است؛ این حکم در نماز جمعه، نماز مغرب و نماز در سفر نیز جاری است.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰٤۰۱ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰٤۰۱- ۳- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَی عَنْ يُونُسَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ (۳) ع قَالَ: لَيْسَ فِی الْمَغْرِبِ وَ الْفَجْرِ سَهْوٌ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤) وَ كَذَا كُلُّ مَا قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

یونس از شخصی نقل کرده است که از امام باقر علیه السلام روایت شده است: در نماز مغرب و نماز صبح، سهو و اشتباه وجود ندارد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۴۰۲ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۴۰۲- ٤- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ وَ فَضَالَةَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ السَّهْوِ فِی الْمَغْرِبِ قَالَ يُعِيدُ حَتَّى يَحْفَظَ إِنَّهَا لَيْسَتْ مِثْلَ الشَّفْعِ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از یکی از آن دو بزرگوار (امام باقر یا امام صادق علیهما السلام) نقل کرده است که پرسیدم درباره سهو در نماز مغرب. فرمودند: نماز را دوباره بخواند تا حفظ کند که این نماز مانند نماز شفع نیست.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۴۰۳ - رقم الحديث الباب: ٥]

۱۰۴۰۳- ٥- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ وَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ وَ غَيْرِ وَاحِدٍ كُلِّهِمْ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا شَكَكْتَ فِی الْمَغْرِبِ فَأَعِدْ وَ إِذَا شَكَكْتَ فِی الْفَجْرِ فَأَعِدْ.

وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حُسَيْنٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ عَنْبَسَةَ بْنِ مُصْعَبٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

حفص بن بختری و چندین نفر دیگر از امام صادق علیه السلام روایت کرده اند که فرمودند: اگر در نماز مغرب شک کردی، آن را دوباره بخوان؛ و اگر در نماز صبح شک کردی، آن را دوباره بخوان.

١- -الكافی ٣- ٣٥١- ٢، التهذيب ٢- ١٧٩- ٧١٥، و الاستبصار ١- ٣٦٥- ١٣٩١، أورده أيضا فی الحديث ٧ من الباب ١ من هذه الأبواب.-

٢- -الكافی ٣- ٣٥١- ٤.-

٣- -فی الكافی و الاستبصار- أبی عبد اللّه.-

٤- -التهذيب ٢- ١٧٩- ٧١٦، و الاستبصار ١- ٣٦٦- ١٣٩٢.-

٥- -التهذيب ٢- ١٧٩- ٧١٧، و الاستبصار ١- ٣٧٠- ١٤٠٦.-

٦- -التهذيب ٢- ١٨٠- ٧٢٣، و الاستبصار ١- ٣٦٦- ١٣٩٦.-

٧- -الاستبصار ١- ٣٦٦- ١٣٩٣.-

[رقم الحديث الكلی: ١٠٤٠٤ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٤٠٤- ٦- (١) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا سَهَوْتَ فِی الْمَغْرِبِ فَأَعِدِ الصَّلَاةَ.

****

ترجمه:

ابو بصير نقل كرده است كه امام صادق عليه السلام فرمودند: اگر در نماز مغرب دچار سهو شدی، نماز را دوباره بخوان.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٤٠٥ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٠٤٠٥- ٧- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یَشُکُّ فِی الْفَجْرِ قَالَ یُعِیدُ قُلْتُ الْمَغْرِبِ قَالَ نَعَمْ وَ الْوَتْرِ وَ الْجُمُعَةِ مِنْ غَیْرِ أَنْ أَسْأَلَهُ.

وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَبِی الْعَلَاءِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

علاء از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: از ایشان درباره مردی که در نماز صبح شک کند پرسیدم. فرمودند: نماز را دوباره بخواند. گفتم: در نماز مغرب؟ فرمودند: بله، و همچنین در نماز وتر و نماز جمعه، بدون اینکه من در مورد آن ها پرسیده باشم.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٤٠٦ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٠٤٠٦- ٨- (٤) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ بْنِ مُحَمَّدٍ (الْحَضْرَمِیِّ) (٥) عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ السَّهْوِ فِی صَلَاةِ الْغَدَاةِ قَالَ إِذَا لَمْ تَدْرِ وَاحِدَةً صَلَّیْتَ أَمْ ثِنْتَیْنِ فَأَعِدِ الصَّلَاةَ مِنْ أَوَّلِهَا وَ الْجُمُعَةُ أَیْضاً إِذَا سَهَا فِیهَا الْإِمَامُ فَعَلَیْهِ أَنْ یُعِیدَ الصَّلَاةَ لِأَنَّهَا رَکْعَتَانِ وَ الْمَغْرِبُ إِذَا سَهَا فِیهَا فَلَمْ یَدْرِ کَمْ رَکْعَةً صَلَّی فَعَلَیْهِ أَنْ یُعِیدَ الصَّلَاةَ.

****

ترجمه:

سماعه نقل کرده است که از او درباره سهو در نماز صبح سؤال شد. پاسخ داده شد: اگر نمی دانی یک رکعت خوانده ای یا دو رکعت، نماز را از ابتدا بخوان. همچنین، اگر امام در نماز جمعه دچار سهو شود، باید نماز را دوباره بخواند، زیرا نماز جمعه دو رکعت است. همچنین اگر کسی در نماز مغرب سهو کند و نداند چند رکعت خوانده است، باید نماز را دوباره بخواند

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٠٧ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٠٤٠٧- ٩- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ النَّضْرِ عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرٍ عَنِ الْفُضَيْلِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ السَّهْوِ فَقَالَ فِى صَلَاةِ الْمَغْرِبِ إِذَا لَمْ تَحْفَظْ مَا بَيْنَ الثَّلَاثِ إِلَى الْأَرْبَعِ فَأَعِدْ صَلَاتَكَ.

****

ترجمه:

فضيل روايت كرده است كه از امام درباره سهو در نماز مغرب پرسيدم. امام فرمودند: اگر نتوانستى بين سه و چهار ركعت تميز دهى (آن را حفظ كنى)، نمازت را دوباره بخوان.

ص: ١٩٥

١- -التهذيب ٢- ١٨٠- ٧٢١، و الاستبصار ١- ٣٧٠- ١٤٠٨.-

٢- -التهذيب ٢- ١٨٠- ٧٢٢، و الاستبصار ١- ٣٦٦- ١٣٩٥، و أورده فى الحديث ٣ من الباب ١٨ من هذه الأبواب.-

٣- -لم نعثر على الحديث فى كتب الشيخ بهذا السند و لم يرد فى الوافى.-

٤- -التهذيب ٢- ١٧٩- ٧٢٠، و الاستبصار ١- ٣٦٦- ١٣٩٤، أورد صدره أيضا فى الحديث ١٨ من الباب ١ من هذه الأبواب.-

٥- -فى المصدر- عن الحضرمى.-

٦- -التهذيب ٢- ١٧٩- ٧١٩.-

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٠٨ - رقم الحديث الباب: ١٠]

١٠٤٠٨- ١٠- (١) وَ فِى رِوَايَةٍ أُخْرَى بِهَذَا الْإِسْنَادِ (إِذَا جَازَ) (٢) الثَّلَاثُ إِلَى الْأَرْبَعِ فَأَعِدْ صَلَاتَكَ.

****

ترجمه:

و در روایتی دیگر با همین اسناد آمده است: اگر بین سه و چهار (رکعت) شک کردی، نمازت را دوباره بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۰۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۴۰۹- ۱۱- (۳) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ وَ الْحَکَمِ بْنِ مِسْکِینٍ عَنْ عَمَّارٍ السَّابَاطِیِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ شَکَّ فِی الْمَغْرِبِ فَلَمْ یَدْرِ رَکْعَتَیْنِ صَلَّی أَمْ ثَلَاثَةً قَالَ یُسَلِّمُ ثُمَّ یَقُومُ فَیُضِیفُ إِلَیْهَا رَکْعَةً ثُمَّ قَالَ هَذَا وَ اللَّهِ مِمَّا لَا یُقْضَی أَبَداً.

أَقُولُ: یَأْتِی تَأْوِیلُهُ (٤).

****

ترجمه:

عمار ساباطی نقل کرده است که به امام صادق علیه السلام عرض کردم: مردی که در نماز مغرب شک کند و نداند که دو رکعت خوانده است یا سه رکعت چه کند؟ امام فرمودند: سلام بدهد، سپس برخیزد و یک رکعت دیگر به آن اضافه کند. سپس فرمودند: به خدا قسم، این [از چیزهایی است] که هرگز قابل جبران نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۱۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۰۴۱۰- ۱۲- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ حُکَیْمٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ النَّابِ عَنْ عَمَّارٍ السَّابَاطِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ لَمْ یَدْرِ صَلَّی الْفَجْرَ رَکْعَتَیْنِ

أَوْ رَكْعَةً قَالَ يَتَشَهَّدُ وَ يَنْصَرِفُ ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّی رَكْعَةً فَإِنْ كَانَ قَدْ صَلَّی رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ هَذِهِ تَطَوُّعاً وَ إِنْ كَانَ صَلَّی رَكْعَةً كَانَتْ هَذِهِ تَمَامَ الصَّلَاةِ قُلْتُ فَصَلَّی الْمَغْرِبَ فَلَمْ يَدْرِ اثْنَتَيْنِ صَلَّی أَمْ ثَلَاثاً قَالَ يَتَشَهَّدُ وَ يَنْصَرِفُ ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّی رَكْعَةً فَإِنْ كَانَ صَلَّی ثَلَاثاً كَانَتْ هَذِهِ تَطَوُّعاً وَ إِنَّ كَانَ صَلَّی ثِنْتَيْنِ كَانَتْ هَذِهِ تَمَامَ الصَّلَاةِ وَ هَذَا وَ اللَّهِ مِمَّا لَا يُقْضَی أَبَداً.

قَالَ الشَّيْخُ هَذَا يَجُوزُ أَنْ يُرَادَ بِهِ نَافِلَةُ الْفَجْرِ وَ الْمَغْرِبِ وَ يَحْتَمِلُ أَنْ يَكُونَ الْمُرَادُ مَنْ شَكَّ ثُمَّ غَلَبَ عَلَی ظَنِّهِ الْأَكْثَرُ وَ يَكُونُ إِضَافَةُ الرَّكْعَةِ عَلَی وَجْهِ الِاسْتِحْبَابِ

ص: ١٩٦

١- -الاستبصار ١- ٣٧٠- ١٤٠٧.-

٢- -فی المصدر" إذا لم تحفظ" و ورد فی هامشه- فی النسخ التی بأيدينا" إذا جاز" و تصحيحه من التهذيب.-

٣- -التهذيب ٢- ١٨٢- ٧٢٧، و الاستبصار ١- ٣٧١- ١٤١٢.-

٤- -يأتی فی الحديث ١٢ من هذا الباب.-

٥- -التهذيب ٢- ١٨٢- ٧٢٨، و الاستبصار ١- ٣٦٦- ١٣٩٧.-

أَقُولُ: الْأَقْرَبُ حَمْلُ الْحَدِيثَيْنِ عَلَی التَّقِيَّةِ لِمُوَافَقَتِهِمَا لِجَمِيعِ الْعَامَّةِ.

****

ترجمه:

عمار ساباطی نقل كرده است كه از امام صادق عليه السلام درباره مردی كه نمی داند نماز صبح را يک ركعت خوانده است يا دو ركعت، پرسيدم. امام فرمودند: تشهد بگويد و نماز را تمام كند، سپس

برخیزد و یک رکعت دیگر بخواند. اگر دو رکعت خوانده باشد، این رکعت اضافی به عنوان نافله محسوب می شود و اگر یک رکعت خوانده باشد، این رکعت، تکمیل کننده نماز خواهد بود.

سپس گفتم: اگر کسی در نماز مغرب شک کند و نداند که دو رکعت خوانده است یا سه رکعت، چه کند؟ امام فرمودند: تشهد بگوید و نماز را تمام کند، سپس برخیزد و یک رکعت دیگر بخواند. اگر سه رکعت خوانده باشد، این رکعت اضافی به عنوان نافله محسوب می شود و اگر دو رکعت خوانده باشد، این رکعت، تکمیل کننده نماز خواهد بود. و به خدا قسم، این [رویکرد] از مواردی است که هرگز قابل جبران نیست.

شیخ گفته است: این روایت ممکن است به نافله های نماز صبح و مغرب اشاره داشته باشد و احتمال دارد که مربوط به کسی باشد که شک کرده و سپس به بیشتر بودن (تعداد رکعات) ظن پیدا کرده است و اضافه کردن رکعت اضافی به عنوان یک عمل مستحب باشد.

می گویم: نزدیک ترین برداشت این است که این دو حدیث بر اساس تقیه قابل فهم هستند، زیرا با نظر تمامی اهل سنت هماهنگ است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤١١ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١٠٤١١- ١٣- (١) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ فِي نَوَادِرِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: وَ لَيْسَ فِي الْمَغْرِبِ سَهْوٌ وَ لَا فِي الْفَجْرِ سَهْوٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ وَ الْكُلَيْنِيُّ كَمَا يَأْتِي (٢).

****

ترجمه:

ابراهیم بن هاشم در نوادر خود از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که در حدیثی فرمودند: در نماز مغرب و نماز صبح، سهو وجود ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۱۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۴]

۱۰۴۱۲- ۱۴- (۳) وَ فِی الْخِصَالِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیٍّ ع فِی حَدِیثِ الْأَرْبَعِمِائَةِ قَالَ: لَا یَکُونُ السَّهْوُ فِی خَمْسٍ فِی الْوَتْرِ وَ الْجُمُعَةِ وَ الرَّکْعَتَیْنِ الْأَوَّلَتَیْنِ مِنْ کُلِّ صَلَاةٍ مَکْتُوبَةٍ وَ فِی الصُّبْحِ وَ فِی الْمَغْرِبِ.

****

ترجمه:

در کتاب "خصال" با اسناد آن از امام علی علیه السلام در حدیث چهارصدگانه نقل شده است که فرمودند: سهو در پنج مورد وجود ندارد: نماز وتر، نماز جمعه، دو رکعت اول از هر نماز واجب، نماز صبح و نماز مغرب.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۰۴۱۳- ۱۵- (۴) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الطَّیَالِسِیِّ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ صَلَّی الْفَجْرَ فَلَا یَدْرِی صَلَّی رَکْعَةً أَوْ رَکْعَتَیْنِ فَقَالَ یُعِیدُ فَقَالَ لَهُ بَعْضُ أَصْحَابِنَا وَ أَنَا حَاضِرٌ وَ الْمَغْرِبَ فَقَالَ وَ الْمَغْرِبَ فَقُلْتُ لَهُ أَنَا وَ الْوَتْرَ قَالَ نَعَمْ وَ الْوَتْرَ وَ الْجُمُعَةَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۵).

****

ترجمه:

علاء از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که فرمودند: از ایشان درباره مردی که نماز صبح را خوانده و نمی داند یک رکعت خوانده است یا دو رکعت پرسیدم. امام فرمودند: نماز را دوباره بخواند. یکی از اصحاب که من نیز حاضر بودم پرسید: نماز مغرب چطور؟ امام فرمودند: و همچنین نماز مغرب. گفتم: و نماز وتر؟ امام فرمودند: بله، و همچنین نماز وتر و نماز جمعه.

۱- -الفقیه ۱- ۳۵۲- ۱۰۲۸.-

۲- -یأتی فی الحدیث ۸ من الباب ۲٤ من هذه الأبواب.-

۳- -الخصال- ٦۲۷.-

٤- -قرب الإسناد- ۱٦.-

٥- -تقدم ما یدلّ علی بعض المقصود فی الحدیث ۱۰ من الباب ۱ من أبواب أفعال الصلاة، و الباب ۱ من هذه الأبواب.-

۳- بَابُ عَدَمِ بُطْلَانِ صَلَاةِ مَنْ نَسِیَ رَکْعَةً أَوْ أَکْثَرَ أَوْ سَلَّمَ فِی غَیْرِ مَحَلِّهِ ثُمَّ تَیَقَّنَ أَوْ تَکَلَّمَ نَاسِیاً أَوْ مَعَ ظَنِّ الْفَرَاغِ وَ بُطْلَانِهَا بِاسْتِدْبَارِ الْقِبْلَةِ وَ نَحْوِهِ

اشارة

(۱) ۳ بَابُ عَدَمِ بُطْلَانِ صَلَاةِ مَنْ نَسِیَ رَکْعَةً أَوْ أَکْثَرَ أَوْ سَلَّمَ فِی غَیْرِ مَحَلِّهِ ثُمَّ تَیَقَّنَ أَوْ تَکَلَّمَ نَاسِیاً أَوْ مَعَ ظَنِّ الْفَرَاغِ وَ بُطْلَانِهَا بِاسْتِدْبَارِ الْقِبْلَةِ وَ نَحْوِهِ

****

ترجمه:

باب مربوط به عدم بطلان نماز شخصی که یک یا چند رکعت را فراموش کند یا در زمانی غیر از جایگاه مقرر سلام دهد و سپس یقین پیدا کند؛ یا کسی که به دلیل فراموشی یا با گمان به پایان نماز صحبت کند. همچنین، باب بطلان نماز به دلیل پشت کردن به قبله و موارد مشابه.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٤١٤ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٤١٤- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي رَجُلٍ دَخَلَ مَعَ الْإِمَامِ فِي الصَّلَاةِ وَ قَدْ سَبَقَهُ بِرَكْعَةٍ فَلَمَّا فَرَغَ الْإِمَامُ خَرَجَ مَعَ النَّاسِ ثُمَّ ذَكَرَ أَنَّهُ فَاتَهُ (٣) رَكْعَةٌ قَالَ يُعِيدُ رَكْعَةً وَاحِدَةً.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع مِثْلَهُ (٤) وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ (٥) عَنْ أَبِيهِ عَنْ يُونُسَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ نَحْوَهُ (٦).

****

ترجمه:

عبید بن زراره از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که درباره مردی که همراه امام جماعت وارد نماز شده، در حالی که یک رکعت از او جا مانده بود، پرسید. پس از اینکه امام جماعت نماز را تمام کرد، او همراه مردم از نماز خارج شد و سپس یادش آمد که یک رکعت را فراموش کرده است. امام فرمودند: یک رکعت دیگر را به جا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٤١٥ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٤١٥- ٢- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِيرٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ الْمُغِيرَةِ النَّصْرِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّا صَلَّيْنَا الْمَغْرِبَ فَسَهَا الْإِمَامُ

فَسَلَّمَ فِی الرَّکْعَتَیْنِ فَأَعَدْنَا الصَّلَاةَ فَقَالَ وَ لِمَ أَعَدْتُمْ أَ لَیْسَ قَدِ انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ ص فِی رَکْعَتَیْنِ فَأَتَمَّ بِرَکْعَتَیْنِ أَلَّا أَتْمَمْتُمْ.

****

ترجمه:

حارث بن مغیره نصری نقل کرده است که به امام صادق علیه السلام عرض کردم: ما نماز مغرب خواندیم و امام جماعت در دو رکعت دچار سهو شد و سلام داد، پس ما نماز را دوباره خواندیم. امام فرمودند: چرا نماز را دوباره خواندید؟ مگر رسول خدا صلی الله علیه و آله در دو رکعت سلام نداد و سپس آن را با دو رکعت دیگر کامل نکرد؟ چرا شما نیز نماز را کامل نکردید؟

ص: ۱۹۸

۱- -الباب ۳ فیه ۲۱ حدیث.-

۲- -الفقیه ۱- ٤۰۵- ۱۲۰۰، أورده عن التهذیب و الاستبصار فی الحدیث ۱۲ من هذا الباب.-

۳- -فی المصدر- فاتته.-

٤- -الفقیه ۱- ۳۵۰- ۱۰۲۰.-

۵- -المحاسن- ۳۲۵- ٦۹.-

٦- -و السند فیه (عنه، عن یونس، عن معاویة بن وهب، عن أبی عبد اللّه (علیه السلام).-

۷- -التهذیب ۲- ۱۸۰- ۷۲۵، و الاستبصار ۱- ۳۷۰- ۱٤۱۰.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٤۱٦ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰٤۱٦- ۳- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ أَیُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ النُّعْمَانِ الرَّازِیِّ قَالَ: کُنْتُ مَعَ أَصْحَابٍ لِی فِی سَفَرٍ وَ أَنَا إِمَامُهُمْ فَصَلَّیْتُ بِهِمُ الْمَغْرِبَ فَسَلَّمْتُ فِی الرَّکْعَتَیْنِ الْأَوَّلَتَیْنِ فَقَالَ أَصْحَابِی إِنَّمَا صَلَّیْتَ بِنَا

رَكْعَتَيْنِ فَكَلَّمْتُهُمْ وَ كَلَّمُونِی فَقَالُوا أَمَّا نَحْنُ فَنُعِيدُ فَقُلْتُ لَكِنِّی لَا أُعِيدُ وَ أُتِمُّ بِرَكْعَةٍ فَأَتْمَمْتُ بِرَكْعَةٍ ثُمَّ صِرْنَا فَأَتَيْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع- فَذَكَرْتُ لَهُ الَّذِی كَانَ مِنْ أَمْرِنَا فَقَالَ لِی أَنْتَ كُنْتَ أَصْوَبَ مِنْهُمْ فِعْلًا إِنَّمَا يُعِيدُ مَنْ لَا يَدْرِی مَا صَلَّى.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ الرَّازِيِّ مِثْلَهُ (۲).

****

ترجمه:

علی بن نعمان رازی روایت کرده است که با اصحاب خود در سفر بودم و امام جماعت آن ها بودم. نماز مغرب را خواندم و در دو رکعت اول سلام دادم. اصحابم گفتند: تو فقط دو رکعت نماز با ما خواندی. با آن ها صحبت کردم و آن ها نیز با من صحبت کردند. گفتند: ما نماز را دوباره می خوانیم. من گفتم: اما من نماز را دوباره نمی خوانم و یک رکعت دیگر را به آن اضافه می کنم. پس یک رکعت دیگر را به جا آوردم. سپس نزد امام صادق علیه السلام رفتم و جریان را به ایشان عرض کردم. امام فرمودند: عمل تو از آن ها درست تر بود، زیرا فقط کسی نماز را دوباره می خواند که نداند چه نمازی خوانده است.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۴۱۷ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰٤۱۷- ٤- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ أَبِی بَكْرٍ الْحَضْرَمِيِّ قَالَ: صَلَّيْتُ بِأَصْحَابِیَ الْمَغْرِبَ فَلَمَّا أَنْ صَلَّيْتُ رَكْعَتَيْنِ سَلَّمْتُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّمَا صَلَّيْتَ رَكْعَتَيْنِ فَأَعَدْتُ فَأَخْبَرْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ لَعَلَّكَ أَعَدْتَ قُلْتُ نَعَمْ فَضَحِكَ ثُمَّ قَالَ إِنَّمَا كَانَ يُجْزِيكَ أَنْ تَقُومَ فَتَرْكَعَ رَكْعَةً إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص سَهَا فَسَلَّمَ فِی رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ ذَكَرَ حَدِيثَ ذِی الشِّمَالَيْنِ- فَقَالَ ثُمَّ قَامَ فَأَضَافَ إِلَيْهَا رَكْعَتَيْنِ.

وَ

رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ فَضَالَةَ مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ فَتَرْكَعَ رَكْعَةً (٤).

أَقُولُ: ذِكْرُ السَّهْوِ فِي هَذَا الْحَدِيثِ وَ أَمْثَالِهِ مَحْمُولٌ عَلَى التَّقِيَّةِ فِي الرِّوَايَةِ كَمَا أَشَارَ إِلَيْهِ الشَّيْخُ وَ غَيْرُهُ لِكَثْرَةِ الْأَدِلَّةِ الْعَقْلِيَّةِ وَ النَّقْلِيَّةِ عَلَى اسْتِحَالَةِ السَّهْوِ عَلَيْهِ مُطْلَقاً وَ قَدْ حَقَّقْنَا ذَلِكَ فِي رِسَالَةٍ مُفْرَدَةٍ وَ ذَكَرْنَا لِذَلِكَ مَحَامِلَ مُتَعَدِّدَةً.

****

ترجمه:

ابو بکر حضرمی روایت کرده است که نماز مغرب را با اصحابم خواندم و پس از اینکه دو رکعت خواندم، سلام گفتم. برخی از اصحابم گفتند: تو فقط دو رکعت خواندی. من نماز را دوباره خواندم و سپس این ماجرا را به امام صادق علیه السلام عرض کردم. امام فرمودند: شاید نماز را دوباره خوانده ای. گفتم: بله. امام خندیدند و فرمودند: کافی بود که بلند شوی و یک رکعت دیگر بخوانی. رسول خدا صلی الله علیه و آله نیز چنین کردند؛ در دو رکعت دچار سهو شدند و سلام دادند، سپس حدیث "ذو الشمالین" را ذکر کردند و فرمودند: رسول خدا برخواست و دو رکعت دیگر اضافه کردند.

می گویم: ذکر سهو در این روایت و مشابهات آن به تقیه در روایت قابل حمل است، همان طور که مرحوم شیخ و دیگران اشاره کرده اند؛ به دلیل وجود شواهد عقلی و نقلی فراوان مبنی بر محال بودن سهو برای ایشان به طور مطلق. این موضوع را در رساله ای مستقل بررسی کرده ایم و حمل های متعددی برای آن ذکر کرده ایم.

ص: ۱۹۹

١- -التهذيب ٢- ١٨١- ٧٢٦، و الاستبصار ١- ٣٧١- ١٤١١، و أورد ذيله فى الحديث ٤ من الباب ١٥ من هذه الأبواب.-

٢- -الفقيه ١- ٣٤٧- ١٠١١.-

٣- -التهذيب ٢- ١٨٠- ٧٢٤، و الاستبصار ١- ٣٧٠- ١٤٠٩.-

٤- -الكافى ٣- ٣٥١- ٣.-

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤١٨ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٤١٨- ٥- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ عَنْ أَبِیهِ وَ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ جَمِیعاً عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَیْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع فِی الرَّجُلِ یَسْهُو فِی الرَّکْعَتَیْنِ وَ یَتَکَلَّمُ فَقَالَ یُتِمُّ مَا بَقِیَ مِنْ صَلَاتِهِ تَکَلَّمَ أَوْ لَمْ یَتَکَلَّمْ وَ لَا شَیْ ءَ عَلَیْهِ.

****

ترجمه:

زراره از امام باقر علیه السلام روایت کرده است که درباره مردی که در دو رکعت نماز دچار سهو شده و صحبت کرده است، فرمودند: آنچه از نماز باقی مانده است را کامل کند، چه صحبت کرده باشد و چه نکرده باشد، و هیچ اشکالی بر او وارد نیست.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤١٩ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٤١٩- ٦- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِیرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ حَکَمِ بْنِ حُکَیْمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ یَنْسَی مِنْ صَلَاتِهِ رَکْعَةً أَوْ سَجْدَةً أَوِ الشَّیْ ءَ مِنْهَا ثُمَّ یَذْکُرُ بَعْدَ ذَلِکَ فَقَالَ یَقْضِی ذَلِکَ بِعَیْنِهِ فَقُلْتُ أَ یُعِیدُ الصَّلَاةَ فَقَالَ لَا.

****

ترجمه:

حکم بن حکیم روایت کرده است که از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که یک رکعت، یک سجده، یا چیزی از نماز خود را فراموش کرده و سپس به یاد می آورد. امام فرمودند: آنچه را فراموش کرده، دقیقاً همان را قضا کند. پرسیدم: آیا باید نماز را دوباره بخواند؟ امام فرمودند: خیر.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٢٠ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٠٤٢٠- ٧- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ جَمِيلٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قَامَ قَالَ يَسْتَقْبِلُ قُلْتُ فَمَا يَرْوِي النَّاسُ فَذَكَرَ حَدِيثَ ذِي الشِّمَالَيْنِ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص لَمْ يَبْرَحْ مِنْ مَكَانِهِ وَ لَوْ بَرِحَ اسْتَقْبَلَ.

****

ترجمه:

جمیل روایت کرده است که از امام صادق علیه السلام درباره مردی که دو رکعت نماز خوانده و سپس برخاسته است، پرسیدم. امام فرمودند: باید نماز را از ابتدا بخواند. گفتم: مردم چه چیزی روایت می کنند؟ امام حدیث "ذو الشمالین" را ذکر کردند و فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله از جای خود حرکت نکردند، و اگر حرکت کرده بودند، باید نماز را از ابتدا می خواندند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٢١ - رقم الحديث الباب: ٨]

١٠٤٢١- ٨- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ الْعِيصِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ نَسِيَ رَكْعَةً مِنْ صَلَاتِهِ حَتَّى فَرَغَ مِنْهَا ثُمَّ ذَكَرَ أَنَّهُ لَمْ يَرْكَعْ قَالَ يَقُومُ فَيَرْكَعُ وَ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ.

****

ترجمه:

عیص نقل کرده است که از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که یک رکعت از نماز خود را فراموش کرده و پس از اتمام نماز یادش آمده است که رکوع نکرده است. امام فرمودند: باید برخیزد، رکوع کند و سپس دو سجده سهو به جا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۲۲ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۴۲۲- ۹- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ بُرَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع فِی رَجُلٍ صَلَّی رَكْعَتَيْنِ مِنَ الْمَكْتُوبَةِ

ص: ۲۰۰

۱- -التهذیب ۲- ۱۹۱- ۷۵۶، و الاستبصار ۱- ۳۷۸- ۱۴۳۴.-

۲- -التهذیب ۲- ۱۵۰- ۵۸۸، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۱۱ من أبواب الرکوع.-

۳- -التهذیب ۲- ۳۴۵- ۱۴۳۴.-

۴- -التهذیب ۲- ۳۵۰- ۱۴۵۱ و التهذیب ۲- ۱۴۹- ۵۸۶، أورده أیضا فی الحدیث ۳ من الباب ۱۱ من أبواب الرکوع بسند آخر.-

۵- -التهذیب ۲- ۱۹۱- ۷۵۷، و الاستبصار ۱- ۳۷۹- ۱۴۳۶.-

فَسَلَّمَ وَ هُوَ يَرَی أَنَّهُ قَدْ أَتَمَّ الصَّلَاةَ وَ تَكَلَّمَ ثُمَّ ذَكَرَ أَنَّهُ لَمْ يُصَلِّ غَيْرَ رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ يُتِمُّ مَا بَقِیَ مِنْ صَلَاتِهِ وَ لَا شَیْ ءَ عَلَيْهِ.

أَقُولُ: الْمُرَادُ أَنَّهُ لَا شَیْ ءَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ وَ الْإِعَادَةِ لِمَا يَأْتِی مِنْ وُجُوبِ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ (۱) قَالَهُ الشَّيْخُ وَ غَيْرُهُ (۲).

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از امام باقر علیه السلام روایت کرده است که درباره مردی که دو رکعت از نماز واجب را خوانده و سلام داده، در حالی که فکر می کرد نماز را کامل کرده است و سپس صحبت کرده و بعداً متوجه شده که بیش از دو رکعت نخوانده است، پرسید. امام فرمودند: آنچه از نماز باقی مانده است را کامل کند و بر او هیچ اشکالی وارد نیست.

می گویم: مقصود این است که هیچ گناه یا لزومی برای اعاده بر او نیست، به شرط اینکه سجده های سهو را به جا آورد. این نظر از مرحوم شیخ و دیگر علما نقل شده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۲۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۴۲۳- ۱۰- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حُسَيْنٍ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قَامَ فَذَهَبَ فِی حَاجَتِهِ قَالَ يَسْتَقْبِلُ الصَّلَاةَ فَقُلْتُ فَمَا بَالُ رَسُولِ اللَّهِ ص لَمْ يَسْتَقْبِلْ حِينَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص لَمْ يَنْتَقِلْ (٤) مِنْ مَوْضِعِهِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْمُقْنِعِ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٥).

****

ترجمه:

ابو بصیر نقل کرده است که از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که دو رکعت نماز خوانده و سپس برای انجام کارهای خود برخاسته است. امام فرمودند: باید نماز را از ابتدا شروع کند. گفتم: چرا رسول خدا صلی الله علیه و آله وقتی دو رکعت نماز خواندند، نماز را از ابتدا شروع نکردند؟ امام فرمودند: زیرا رسول خدا از جای خود حرکت نکردند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٢٤ - رقم الحديث الباب: ١١]

١٠٤٢٤- ١١- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ حَفِظَ سَهْوَهُ فَأَتَمَّهُ فَلَيْسَ عَلَيْهِ سَجْدَتَا السَّهْوِ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص صَلَّى بِالنَّاسِ الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَهَا فَقَالَ لَهُ ذُو الشِّمَالَيْنِ- يَا رَسُولَ اللَّهِ أَ نَزَلَ فِی الصَّلَاةِ شَیْ ءٌ فَقَالَ وَ مَا ذَاکَ قَالَ إِنَّمَا صَلَّيْتَ رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَ تَقُولُونَ مِثْلَ قَوْلِهِ قَالُوا نَعَمْ فَقَامَ فَأَتَمَّ بِهِمُ الصَّلَاةَ وَ سَجَدَ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ قَالَ فَقُلْتُ أَ رَأَيْتَ مَنْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَ ظَنَّ أَنَّهَا أَرْبَعٌ فَسَلَّمَ وَ انْصَرَفَ ثُمَّ ذَكَرَ بَعْدَ مَا ذَهَبَ أَنَّهُ إِنَّمَا صَلَّى رَكْعَتَيْنِ قَالَ يَسْتَقْبِلُ الصَّلَاةَ مِنْ أَوَّلِهَا قَالَ قُلْتُ: فَمَا بَالُ رَسُولِ اللَّهِ ص لَمْ يَسْتَقْبِلِ الصَّلَاةَ وَ إِنَّمَا أَتَمَ

١- -يأتی فی الأحاديث ١١ و ١٤ و ١٦ من هذا الباب، و فی الباب ٤ من هذه الأبواب.-

٢- -راجع المختلف- ١٤٠.-

٣- -التهذيب ٢- ٣٤٦- ١٤٣٥.-

٤- -فی نسخة- ينفتل (هامش المخطوط).-

٥- -المقنع- ٣١.-

٦- -التهذيب ٢- ٣٤٦- ١٤٣٨، و الاستبصار ١- ٣٦٩- ١٤٠٥، أورد صدره أيضا فی الحديث ٤ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.-

لَهُمْ مَا بَقِیَ مِنْ صَلَاتِهِ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص لَمْ يَبْرَحْ مِنْ مَجْلِسِهِ فَإِنْ كَانَ لَمْ يَبْرَحْ مِنْ مَجْلِسِهِ فَلْيُتِمَّ مَا نَقَصَ مِنْ صَلَاتِهِ إِذَا كَانَ قَدْ حَفِظَ الرَّكْعَتَيْنِ الْأُوَّلَتَيْنِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

سماعه از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: کسی که اشتباه خود را در نماز حفظ کند و آن را کامل کند، بر او سجده های سهو واجب نیست. زیرا رسول خدا صلی الله علیه و آله نماز ظهر را به جماعت خواندند و دو رکعت بجا آوردند، سپس دچار سهو شدند. فردی به نام ذو الشمالین به ایشان گفت: ای رسول خدا، آیا تغییری در حکم نماز رخ داده است؟ پیامبر فرمودند: چه چیزی می گویی؟ ذو الشمالین گفت: شما فقط دو رکعت نماز خواندید. رسول خدا از مردم پرسیدند: آیا شما نیز مثل گفته او فکر می کنید؟ گفتند: بله. سپس پیامبر برخاستند و نماز را با آن ها کامل کردند و دو سجده سهو بجا آوردند.

سماعه گفت: اگر کسی دو رکعت نماز بخواند و فکر کند که چهار رکعت خوانده است، سپس سلام بدهد و بعداً متوجه شود که فقط دو رکعت خوانده، باید نماز را از ابتدا بخواند. گفتم: چرا رسول خدا صلی الله علیه و آله نماز را از ابتدا نخواندند و فقط آن را کامل کردند؟ امام فرمودند: زیرا رسول خدا از جای خود حرکت نکردند. اگر از جای خود حرکت نکرده باشد، باید آنچه از نماز کم مانده است را کامل کند، به شرطی که دو رکعت اول نماز را حفظ کرده باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۲۵ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۰۴۲۵- ۱۲- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ دَخَلَ مَعَ الْإِمَامِ فِی صَلَاتِهِ وَ قَدْ سَبَقَهُ بِرَکْعَةٍ فَلَمَّا فَرَغَ الْإِمَامُ خَرَجَ مَعَ النَّاسِ ثُمَّ ذَکَرَ بَعْدَ ذَلِکَ أَنَّهُ فَاتَتْهُ رَکْعَةٌ قَالَ یُعِیدُهَا رَکْعَةً وَاحِدَةً.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّیْخُ وَ الصَّدُوقُ وَ غَیْرُهُمَا (۳) عَلَی مَنْ لَمْ یَسْتَدْبِرِ الْقِبْلَةَ لِمَا مَضَی (٤) وَ یَأْتِی (٥).

****

ترجمه:

محمد از امام باقر علیه السلام روایت کرده است که درباره مردی که در نماز جماعت با امام همراه شده، در حالی که یک رکعت را از دست داده بود، پرسیده شد. پس از پایان نماز امام جماعت، او همراه مردم خارج شد و بعداً یادش آمد که یک رکعت را نخوانده است. امام فرمودند: یک رکعت را قضا کند.

می گویم: مرحوم شیخ، مرحوم صدوق و دیگران این روایت را بر کسی حمل کرده اند که پشت به قبله نکرده باشد، بر اساس آنچه گذشته است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۲۶ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۰۴۲۶- ۱۳- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع هَلْ سَجَدَ رَسُولُ اللَّهِ ص سَجْدَتَيِ السَّهْوِ قَطُّ قَالَ لَا وَ لَا يَسْجُدُهُمَا فَقِيهٌ.

قَالَ الشَّيْخُ الَّذِي أُفْتِي بِهِ مَا تَضَمَّنَهُ هَذَا الْخَبَرُ فَأَمَّا الْأَخْبَارُ الَّتِي قَدَّمْنَاهَا مِنْ أَنَّهُ سَهَا فَسَجَدَ فَهِيَ مُوَافِقَةٌ لِلْعَامَّةِ وَ إِنَّمَا ذَكَرْنَاهَا لِأَنَّ مَا تَضَمَّنَتْهُ مِنَ الْأَحْكَامِ مَعْمُولٌ بِهَا.

****

ترجمه:

زراره روایت کرده است که از امام باقر علیه السلام پرسیدم: آیا رسول خدا صلی الله علیه و آله تاکنون سجده های سهو به جا آورده اند؟ امام فرمودند: خیر، و هیچ فقیهی نیز آن ها را به جا نمی آورد.

مرحوم شیخ می گوید: فتوا به آنچه در این خبر آمده است می دهم. اما اخبار قبلی که ذکر کردیم مبنی بر اینکه پیامبر سهو کردند و سجده به جا آوردند، مطابق نظر عامه (اهل سنت) است و این روایات را به این دلیل ذکر کردیم که احکامی که در آن ها آمده، عملی است.

ص: ۲۰۲

۱- -الکافی ۳- ۳۵۵- ۱.-

۲- -التهذیب ۲- ۳٤٦- ۱٤۳٦، و الاستبصار ۱- ۳٦۷- ۱۳۹۸، أورده أیضا عن الفقیه و المحاسن فی الحدیث ۱ من هذا الباب.-

۳- -راجع روضة المتقین ۲- ٤۲٦.-

٤- -مضی فی الحدیث ۷ و ۱۰ و ۱۱ من هذا الباب.-

٥- -یأتی فی الحدیث ۱ و ۲ من الباب ٦ من هذه الأبواب.-

٦- -التهذیب ۲- ۳٥۰- ۱٤٥٤.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٤۲۷ - رقم الحدیث الباب: ۱٤]

۱۰٤۲۷- ۱٤- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِیدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارٍ فِی حَدِیثٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ صَلَّی ثَلَاثَ رَکَعَاتٍ وَ هُوَ یَظُنُّ أَنَّهَا أَرْبَعٌ فَلَمَّا سَلَّمَ ذَکَرَ أَنَّهَا ثَلَاثٌ قَالَ یَبْنِی عَلَی صَلَاتِهِ مَتَی مَا ذَکَرَ وَ یُصَلِّی رَکْعَةً وَ یَتَشَهَّدُ وَ یُسَلِّمُ وَ یَسْجُدُ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ وَ قَدْ جَازَتْ صَلَاتُهُ.

****

ترجمه:

عمار در حدیثی نقل کرده است که از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که سه رکعت نماز خوانده است، در حالی که گمان می کرد چهار رکعت خوانده است. پس از سلام، متوجه شد که فقط سه رکعت بوده است. امام فرمودند: هر زمانی که متوجه شود، می تواند بر نماز خود بنا کند، یک رکعت دیگر بخواند، تشهد بگوید و سلام دهد، سپس دو سجده سهو به جا آورد. نماز او پذیرفته خواهد شد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۲۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۰۴۲۸- ۱۵- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ مُوسَى بْنِ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْقَمَّاطِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ فِي حَدِيثٍ قَالَ: إِنَّمَا هُوَ بِمَنْزِلَةِ رَجُلٍ سَهَا فَانْصَرَفَ فِي رَكْعَةٍ أَوْ رَكْعَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثٍ مِنَ الْمَكْتُوبَةِ فَإِنَّمَا عَلَيْهِ أَنْ يَبْنِيَ عَلَى صَلَاتِهِ ثُمَّ ذَكَرَ سَهْوَ النَّبِيِّ ص.

****

ترجمه:

ترجمه: ابو سعید القماط از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که در حدیثی فرمودند: این همانند مردی است که در یک، دو یا سه رکعت از نماز واجب دچار سهو شده و نماز را قطع کرده است. وظیفه او این است که بر نماز خود بنا کند [و آن را کامل کند]. سپس سهو پیامبر صلی الله علیه و آله را ذکر کردند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۲۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۶]

۱۰۴۲۹- ۱۶- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ سَعِيدٍ الْأَعْرَجِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ص ثُمَّ سَلَّمَ فِي رَكْعَتَيْنِ فَسَأَلَهُ مَنْ خَلْفَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَ حَدَثَ فِي الصَّلَاةِ شَيْ ءٌ فَقَالَ وَ مَا ذَلِكَ قَالَ إِنَّمَا صَلَّيْتَ رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ أَ كَذَلِكَ يَا ذَا الْيَدَيْنِ- وَ كَانَ

يُدْعَى ذَا الشِّمَالَيْنِ- فَقَالَ نَعَمْ فَبَنَى عَلَى صَلَاتِهِ فَأَتَمَّ الصَّلَاةَ أَرْبَعاً إِلَى أَنْ قَالَ وَ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ لِمَكَانِ الْكَلَامِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

سعید اعرج روایت کرده است که از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله نماز خواندند و پس از دو رکعت سلام دادند. کسی که پشت سر ایشان بود، پرسید: یا رسول الله، آیا در نماز تغییری رخ داده است؟ پیامبر فرمودند: چه تغییری؟ او گفت: شما فقط دو رکعت نماز خواندید. پیامبر فرمودند: آیا چنین است، ای ذو الیدین؟ (که به ذو الشمالین نیز معروف بود). او پاسخ داد: بله. سپس پیامبر نماز خود را ادامه دادند و آن را چهار رکعت کامل کردند. و دو سجده سهو نیز به جا آوردند به دلیل سخن گفتن در نماز.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٣٠ - رقم الحديث الباب: ١٧]

١٠٤٣٠- ١٧- (٥) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِي جَمِيلَةَ عَنْ

١- -التهذيب ٢- ٣٥٤- ١٤٦٦، أورد صدره فى الحديث ٢ من الباب ٣٢ من هذه الأبواب، و أورد قطعة منه فى الحديث ٥ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.-

٢- -التهذيب ٢- ٣٥٥- ١٤٦٨، و أورده بتمامه فى الحديث ١١ من الباب ١ من أبواب القواطع.-

٣- -التهذيب ٢- ٣٤٥- ١٤٣٣.-

٤- -الكافی ٣- ٣٥٧- ٦.-

٥- -التهذيب ٢- ٣٥٢- ١٤٦١، أورد صدره فی الحديث ٥ من الباب ١٤ و قطعة منه فی الحديث ٣ من الباب ١٩ من هذه الأبواب.-

زَيْدٍ الشَّحَّامِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ صَلَّى الْعَصْرَ سِتَّ رَكَعَاتٍ أَوْ خَمْسَ رَكَعَاتٍ قَالَ إِنِ اسْتَيْقَنَ أَنَّهُ صَلَّى خَمْساً أَوْ سِتّاً فَلْيُعِدْ إِلَى أَنْ قَالَ وَ إِنْ هُوَ اسْتَيْقَنَ أَنَّهُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثاً ثُمَّ انْصَرَفَ فَتَكَلَّمَ فَلَا (١) يَعْلَمُ أَنَّهُ لَمْ يُتِمَّ الصَّلَاةَ فَإِنَّمَا عَلَيْهِ أَنْ يُتِمَّ الصَّلَاةَ مَا بَقِيَ مِنْهَا فَإِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ص صَلَّى بِالنَّاسِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ نَسِيَ حَتَّى انْصَرَفَ فَقَالَ لَهُ ذُو الشِّمَالَيْنِ- يَا رَسُولَ اللَّهِ أَ حَدَثَ فِي الصَّلَاةِ شَيْ ءٌ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ أَ صَدَقَ ذُو الشِّمَالَيْنِ- فَقَالُوا نَعَمْ لَمْ تُصَلِّ إِلَّا رَكْعَتَيْنِ فَقَامَ فَأَتَمَّ مَا بَقِيَ مِنْ صَلَاتِهِ.

****

ترجمه:

زيد شحام نقل كرده است كه از امام صادق عليه السلام درباره مردى پرسيدم كه نماز عصر را پنج يا شش ركعت خوانده باشد. امام فرمودند: اگر يقين پيدا كند كه پنج يا شش ركعت خوانده است، بايد نماز را دوباره بخواند. اما اگر يقين كند كه دو يا سه ركعت خوانده و سپس نماز را قطع كرده و صحبت كرده است، در حالى كه نمى داند نماز را كامل نكرده است، وظيفه اش اين است كه نماز را كامل كند و باقى مانده آن را به جا آورد. زيرا پيامبر خدا صلى الله عليه و آله با مردم دو ركعت نماز خواندند و سپس دچار سهو شدند و از نماز خارج شدند. ذو الشمالين گفت: يا رسول الله، آيا در نماز تغيير رخ داده است؟ پيامبر فرمودند: اى مردم، آيا ذو الشمالين راست مى گويد؟ گفتند: بله، شما فقط دو ركعت خوانده ايد. پيامبر برخاستند و باقى مانده نماز را كامل كردند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٣١ - رقم الحديث الباب: ١٨]

۱۰۴۳۱- ۱۸- (۲) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عُبَيْدٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ: فِی رَجُلٍ صَلَّی الْفَجْرَ رَكْعَةً ثُمَّ ذَهَبَ وَ جَاءَ بَعْدَ مَا أَصْبَحَ وَ ذَكَرَ أَنَّهُ صَلَّی رَكْعَةً قَالَ يُضِيفُ إِلَيْهَا رَكْعَةً.

****

ترجمه:

عبید از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که فرمودند: درباره مردی که نماز صبح را یک رکعت خوانده و سپس رفته و بعد از طلوع صبح به یاد آورده که فقط یک رکعت خوانده است، باید یک رکعت دیگر به آن اضافه کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۹]

۱۰۴۳۲- ۱۹- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی نَجْرَانَ وَ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ (٤) عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ صَلَّی بِالْكُوفَةِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ ذَكَرَ وَ هُوَ بِمَكَّةَ أَوْ بِالْمَدِينَةِ أَوْ بِالْبَصْرَةِ- أَوْ بِبَلْدَةٍ مِنَ الْبُلْدَانِ أَنَّهُ صَلَّی رَكْعَتَيْنِ قَالَ يُصَلِّی رَكْعَتَيْنِ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَی مَنْ لَمْ يَذْكُرْ ذَلِكَ يَقِيناً بَلْ ظَنّاً وَ حَمَلَ الْإِتْمَامَ عَلَی الِاسْتِحْبَابِ وَ جَوَّزَ حَمْلَهُ عَلَی النَّوَافِلِ أَقُولُ: وَ يَحْتَمِلُ الْحَمْلُ عَلَی الْإِنْكَارِ وَ عَلَی التَّقِيَّةِ.

****

ترجمه:

زراره از امام باقر علیه السلام نقل کرده است که از ایشان درباره مردی پرسیدم که در کوفه دو رکعت نماز خوانده است و سپس در مکه، مدینه، بصره یا شهری دیگر یادش آمده که فقط دو رکعت خوانده است. امام فرمودند: باید دو رکعت دیگر بخواند.

می گویم:مرحوم شیخ این روایت را مربوط به کسی می داند که این موضوع را با یقین به خاطر نیاورده، بلکه به گمان یادش آمده است. مرحوم شیخ اتمام نماز را به عنوان یک عمل مستحب حمل کرده و احتمال داده که این روایت به نمازهای نافله نیز اشاره داشته باشد. همچنین، احتمال حمل روایت بر انکار یا تقیه نیز وجود دارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۳۳ - رقم الحدیث الباب: ۲۰]

۱۰۴۳۳- ۲۰- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ

۱- -فی نسخة- فلم (هامش المخطوط).-

۲- -التهذیب ۲- ۱۸۲- ۷۲۹.-

۳- -التهذیب ۲- ۳۴۷- ۱۴۴۰، و الاستبصار ۱- ۳۶۸- ۱۴۰۳.-

۴- -(عن زرارة) لم ترد فی التهذیب.-

۵- -التهذیب ۲- ۱۹۲- ۷۵۸، و الاستبصار ۱- ۳۷۹- ۱۴۳۷، أورد صدره فی الحدیث ۷ من الباب ۷ من أبواب التشهد.-

عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ وَ الرَّجُلُ يَذْكُرُ بَعْدَ مَا قَامَ وَ تَكَلَّمَ وَ مَضَى فِی حَوَائِجِهِ أَنَّهُ إِنَّمَا صَلَّى رَكْعَتَيْنِ فِی الظُّهْرِ وَ الْعَصْرِ وَ الْعَتَمَةِ وَ الْمَغْرِبِ قَالَ يَبْنِی عَلَى صَلَاتِهِ فَيُتِمُّهَا وَ لَوْ بَلَغَ الصِّينَ وَ لَا يُعِيدُ الصَّلَاةَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمَّارٍ نَحْوَهُ (۱) أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ الْوَجْهُ فِی مِثْلِهِ (۲).

****

ترجمه:

عمار از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که در حدیثی فرمودند: مردی که پس از برخاستن و صحبت کردن و مشغول شدن به کارهای خود به یاد می آورد که فقط دو رکعت از نمازهای ظهر، عصر، عشاء یا مغرب را خوانده است، باید بر نمازش بنا کند و آن را کامل کند، حتی اگر به چین رسیده باشد، و نیازی به اعاده نماز نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۳۴ - رقم الحدیث الباب: ۲۱]

۱۰۴۳۴- ۲۱- (۳) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ سَهَا فَبَنَی عَلَی مَا صَلَّی کَیْفَ یَصْنَعُ أَ یَفْتَتِحُ صَلَاتَهُ أَمْ یَقُومُ وَ یُکَبِّرُ وَ یَقْرَأُ وَ هَلْ عَلَیْهِ أَذَانٌ وَ إِقَامَةٌ وَ إِنْ کَانَ قَدْ سَهَا فِی الرَّکْعَتَیْنِ الْأُخْرَاوَیْنِ وَ قَدْ فَرَغَ مِنَ الْقِرَاءَةِ وَ هَلْ عَلَیْهِ قِرَاءَةٌ أَوْ تَسْبِیحٌ أَوْ تَکْبِیرٌ قَالَ یَبْنِی عَلَی مَا صَلَّی فَإِنْ کَانَ قَدْ فَرَغَ مِنَ الْقِرَاءَةِ فَلَیْسَ عَلَیْهِ قِرَاءَةٌ وَ لَا أَذَانٌ وَ لَا إِقَامَةٌ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الْقِبْلَةِ (٤) وَ قَوَاطِعِ الصَّلَاةِ (٥) وَ غَیْرِهَا (٦) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٧).

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش امام موسی بن جعفر علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: از ایشان درباره مردی که دچار سهو شده و بر آنچه از نماز خوانده بنا کرده است، پرسیدم که چگونه باید عمل کند؟ آیا نماز خود را دوباره شروع کند یا بلند شود و تکبیر بگوید و قرائت کند؟ و آیا بر او اذان و اقامه واجب است؟ و اگر در دو رکعت آخر دچار سهو شده و قرائت را به پایان رسانده باشد، آیا باید

دوباره قرائت، تسبیح یا تکبیر بگوید؟ امام فرمودند: بر آنچه از نماز خوانده است، بنا کند. اگر قرائت را به پایان رسانده باشد، دیگر نیازی به قرائت، اذان یا اقامه ندارد.

ص: ۲۰۵

۱- -الفقیه ۱- ۳٤۷- ۱۰۱۲.-

۲- -تقدم فی الحدیث ۱۹ من هذا الباب.-

۳- -قرب الإسناد- ۹۵.-

٤- -تقدم فی الباب ۹ من أبواب القبلة.-

۵- -تقدم فی الباب ۲۵ من أبواب القواطع.-

٦- -تقدم فی الحدیث ٤ و ٦ من الباب ۱ من أبواب التسلیم.-

۷- -یأتی فی الباب ٦ من هذه الأبواب.-

٤- بَابُ وُجُوبِ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ عَلَی مَنْ تَکَلَّمَ نَاسِیاً فِی الصَّلَاةِ أَوْ مَعَ ظَنِّ الْفَرَاغِ

اشارة

(۱) ٤ بَابُ وُجُوبِ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ عَلَی مَنْ تَکَلَّمَ نَاسِیاً فِی الصَّلَاةِ أَوْ مَعَ ظَنِّ الْفَرَاغِ

****

ترجمه:

باب در مورد وجوب سجده های سهو برای کسی که به دلیل فراموشی یا با گمان به پایان یافتن نماز در نماز صحبت کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٤۳۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

١٠٤٣٥- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَتَكَلَّمُ نَاسِياً فِي الصَّلَاةِ يَقُولُ أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ فَقَالَ يُتِمُّ صَلَاتَهُ ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ الْحَدِيثَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

عبد الرحمن بن حجاج روایت کرده است که از امام صادق علیه السلام پرسیدم درباره مردی که در نماز به دلیل فراموشی صحبت کند و بگوید: صفوف خود را مرتب کنید. امام فرمودند: نماز خود را کامل کند و سپس دو سجده سهو به جا آورد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٣٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٤٣٦- ٢- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي رَجُلٍ دَعَاهُ رَجُلٌ وَ هُوَ يُصَلِّي فَسَهَا فَأَجَابَهُ بِحَاجَتِهِ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ يَمْضِي فِي (٥) صَلَاتِهِ وَ يُكَبِّرُ تَكْبِيراً كَثِيراً.

أَقُولُ: ذَكَرَ الشَّيْخُ أَنَّ هَذَا لَا يُنَافِي وُجُوبَ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ وَ هُوَ حَقٌّ إِذْ لَا تَعَرُّضَ فِيهِ لَهُمَا بِنَفْيٍ وَ لَا إِثْبَاتٍ.

****

ترجمه:

عقبه بن خالد از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر مردی در حال نماز باشد و کسی او را صدا بزند و او دچار سهو شود و به نیاز او پاسخ دهد، باید به نماز خود ادامه دهد و تکبیرهای زیادی بگوید.

می گویم: شیخ ذکر کرده است که این روایت نفی وجوب سجده های سهو نمی کند، و این نظر درست است؛ زیرا در روایت هیچ اشاره ای به نفی یا اثبات وجوب سجده های سهو نشده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۳۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۴۳۷- ۳- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ رُوِیَ أَنَّ مَنْ تَکَلَّمَ فِی صَلَاتِهِ نَاسِیاً کَبَّرَ تَکْبِیرَاتٍ وَ مَنْ تَکَلَّمَ فِی صَلَاتِهِ مُتَعَمِّداً فَعَلَیْهِ إِعَادَةُ الصَّلَاةِ.

ص: ۲۰٦

۱- -الباب ٤ فیه ۳ أحادیث.-

۲- -الکافی ۳- ۳٥٦- ٤، أورد ذیله فی الحدیث ۱ من الباب ٥ من هذه الأبواب.-

۳- -التهذیب ۲- ۱۹۱- ۷٥٥، و الاستبصار ۱- ۳۷۸- ۱٤۳۳.-

٤- -التهذیب ۲- ۳٥۱- ۱٤٥٦، و الاستبصار ۱- ۳۷۸- ۱٤۳٥، أخرجه عن الفقیه فی الحدیث ۳ من الباب ۲٥ من أبواب القواطع.-

٥- -فی الاستبصار- علی (هامش المخطوط).-

٦- -الفقیه ۱- ۳٥٤- ۱۰۲۹.-

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۱) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ فِی الشَّکِّ بَیْنَ الثِّنْتَیْنِ وَ الْأَرْبَعِ (۲) وَ فِی سَهْوِ الْإِمَامِ وَ الْمَأْمُومِ (۳) وَ غَیْرِ ذَلِکَ (٤).

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین نقل کرده است که روایت شده است: کسی که در نماز خود به دلیل فراموشی صحبت کند، باید تکبیرهایی بگوید. و کسی که عمداً در نماز خود صحبت کند، نماز را باید دوباره بخواند.

۵- بَابُ وُجُوبِ كَوْنِ سُجُودِ السَّهْوِ بَعْدَ التَّسْلِيمِ وَ قَبْلَ الْكَلَامِ

اشارة

(۵) ۵ بَابُ وُجُوبِ كَوْنِ سُجُودِ السَّهْوِ بَعْدَ التَّسْلِيمِ وَ قَبْلَ الْكَلَامِ

****

ترجمه:

باب واجب بودن سجده سهوبعد از سلام قبل از تکلم

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۴۳۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۴۳۸- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: قُلْتُ سَجْدَتَا السَّهْوِ قَبْلَ التَّسْلِيمِ هُمَا أَمْ بَعْدُ (۷) قَالَ بَعْدُ (۸).

****

ترجمه:

عبد الرحمن بن حجاج از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: از ایشان پرسیدم آیا سجده های سهو قبل از سلام هستند یا بعد از آن؟ امام فرمودند: بعد از سلام.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۴۳۹- ۲- (۹) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ یُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا کُنْتَ لَا تَدْرِی أَرْبَعاً صَلَّیْتَ أَمْ خَمْساً فَاسْجُدْ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ بَعْدَ تَسْلِیمِکَ سَلِّمْ بَعْدَهُمَا.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۱۰) وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

عبد الله بن سنان از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر نمی دانی که چهار رکعت نماز خوانده ای یا پنج رکعت، دو سجده سهو پس از سلام نماز انجام بده و سپس دوباره سلام بده.

ص: ۲۰۷

۱- -تقدم فی الحدیث ۱۰ و ۱۱ و ۱٦ من الباب ۳، و تقدم ما ظاهره المنافاة فی الأحادیث ٥ و ۹ و ۱۹ و ۲۰ من الباب ۳ من هذه الأبواب.-

۲- -یأتی فی الحدیث ۲ من الباب ۱۱ من هذه الأبواب.-

۳- -یأتی فی الحدیث ٦ و ۷ من الباب ۲٤ من هذه الأبواب.-

٤- -یأتی فی الباب ۳۲ من هذه الأبواب.-

٥- -الباب ٥ فيه ٦ أحاديث.-

٦- -الكافى ٣- ٣٥٦- ٤، التهذيب ٢- ١٩١- ٧٥٥، و الاستبصار ١- ٣٧٨- ١٤٣٣، أورد صدره فى الحديث ١ من الباب ٤ من هذه الأبواب.-

٧- -فى الاستبصار- بعده (هامش المخطوط).-

٨- -فى الاستبصار- بعده (هامش المخطوط).-

٩- -الكافى ٣- ٣٥٥- ٣، أخرجه أيضا فى الحديث ١ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

١٠- -التهذيب ٢- ١٩٥- ٧٦٧.-

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٤٠ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٤٤٠- ٣- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ الْحَسَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِى الْخَطَّابِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَيْمُونٍ الْقَدَّاحِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: سَجْدَتَا السَّهْوِ بَعْدَ التَّسْلِيمِ وَ قَبْلَ الْكَلَامِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٢)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِى التَّشَهُّدِ (٣).

****

ترجمه:

عبد الله بن ميمون قداح از امام جعفر بن محمد عليه السلام از پدرشان و ايشان از امام على عليه السلام نقل كرده اند كه فرمودند: سجده هاى سهو پس از سلام و پيش از سخن گفتن انجام مى شوند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٤١ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٤٤١- ٤- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْبَرْقِيِّ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعْدٍ الْأَشْعَرِيِّ قَالَ: قَالَ الرِّضَا ع فِي سَجْدَتَيِ السَّهْوِ إِذَا نَقَصْتَ قَبْلَ التَّسْلِيمِ وَ إِذَا زِدْتَ فَبَعْدَهُ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى التَّقِيَّةِ.

****

ترجمه:

سعد بن سعد اشعری نقل کرده است که امام رضا علیه السلام درباره سجده های سهو فرمودند: اگر چیزی را کم کردی، سجده سهو پیش از سلام است و اگر چیزی را اضافه کردی، بعد از سلام است.

می گویم: مرحوم شیخ این روایت را بر مبنای تقیه حمل کرده است.

[رقم الحديث الكلي: ١٠٤٤٢ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٤٤٢- ٥- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي الْجَارُودِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع مَتَى أَسْجُدُ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ قَالَ قَبْلَ التَّسْلِيمِ فَإِنَّكَ إِذَا سَلَّمْتَ فَقَدْ (٦) ذَهَبَتْ حُرْمَةُ صَلَاتِكَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ وَجْهُهُ (٧).

****

ترجمه:

ابو الجارود روایت کرده است که به امام باقر علیه السلام گفتم: چه زمانی باید سجده های سهو را انجام دهم؟ امام فرمودند: پیش از سلام؛ زیرا هنگامی که سلام دادی، حرمت نماز تو پایان یافته است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٤٣ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٤٤٣- ٦- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مِهْرَانَ الْجَمَّالِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ فَقَالَ إِذَا نَقَصْتَ فَقَبْلَ التَّسْلِيمِ وَ إِذَا زِدْتَ فَبَعْدَهُ.

ص: ٢٠٨

١- -التهذيب ٢- ١٩٥- ٧٦٨، و الاستبصار ١- ٣٨٠- ١٤٣٨.-

٢- -الفقيه ١- ٣٤١- ٩٩٤.-

٣- -تقدم فى الحديث ٤ و ٥ من الباب ٧، و فى الحديث ٣ من الباب ٩ من أبواب التشهد.-

٤- -التهذيب ٢- ١٩٥- ٧٦٩، و الاستبصار ١- ٣٨٠- ١٤٣٩.-

٥- -التهذيب ٢- ١٩٥- ٧٧٠، و الاستبصار ١- ٣٨٠- ١٤٤٠.-

٦- -فى التهذيب- بعد (هامش المخطوط).-

٧- -تقدم فى الحديث ٤ من هذا الباب.-

٨- -الفقيه ١- ٣٤١- ٩٩٥.-

أَقُولُ: حَمَلَهُ الصَّدُوقُ أَيْضاً عَلَى التَّقِيَّةِ.

****

ترجمه:

صفوان بن مهران جمال از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که فرمودند: از ایشان درباره سجده های سهو پرسیدم. امام فرمودند: اگر چیزی را کم کردی، سجده سهو پیش از سلام است و اگر چیزی را اضافه کردی، بعد از سلام.

می گویم: مرحوم صدوق نیز این روایت را بر مبنای تقیه تفسیر کرده است.

٦- بَابُ عَدَمِ بُطْلَانِ الصُّبْحِ بِالتَّسْلِيمِ فِي الْأُولَى إِذَا ظَنَّ التَّمَامَ ثُمَّ تَيَقَّنَ وَ لَمْ يَسْتَدْبِرِ الْقِبْلَةَ وَ وُجُوبِ إِكْمَالِهَا وَ كَذَا الْمَغْرِبُ

اشارة

(١) ٦ بَابُ عَدَمِ بُطْلَانِ الصُّبْحِ بِالتَّسْلِيمِ فِي الْأُولَى إِذَا ظَنَّ التَّمَامَ ثُمَّ تَيَقَّنَ وَ لَمْ يَسْتَدْبِرِ الْقِبْلَةَ وَ وُجُوبِ إِكْمَالِهَا وَ كَذَا الْمَغْرِبُ

****

ترجمه:

باب درباره عدم بطلان نماز صبح در صورتی که نمازگزار در رکعت اول سلام دهد و گمان کند نماز را تمام کرده است، سپس به یقین برسد که نماز ناقص بوده و پشت به قبله نکرده باشد، و وجوب تکمیل نماز؛ همین حکم برای نماز مغرب نیز مطرح است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٤٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٤٤٤- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْعَلَاءِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ أَجِي ءُ إِلَى الْإِمَامِ وَ قَدْ سَبَقَنِي بِرَكْعَةٍ فِي الْفَجْرِ فَلَمَّا سَلَّمَ وَقَعَ فِي قَلْبِي أَنِّي قَدْ أَتْمَمْتُ فَلَمْ أَزَلْ ذَاكِراً لِلَّهِ حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ فَلَمَّا طَلَعَتْ نَهَضْتُ فَذَكَرْتُ أَنَّ الْإِمَامَ كَانَ قَدْ سَبَقَنِي بِرَكْعَةٍ قَالَ فَإِنْ كُنْتَ فِي مُقَامِكَ فَأَتِمَّ بِرَكْعَةٍ وَ إِنْ كُنْتَ قَدِ انْصَرَفْتَ فَعَلَيْكَ الْإِعَادَةُ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ مِثْلَهُ (٣) وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

حسین بن ابی العلاء از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: به ایشان گفتم که اگر به امام جماعت ملحق شوم، در حالی که یک رکعت از نماز صبح را از دست داده ام و هنگامی که امام سلام داد، در قلبم احساس کنم که نماز را کامل کرده ام، و تا طلوع آفتاب ذکر خدا بگویم، سپس برخیزم و به یاد آورم که امام یک رکعت جلوتر از من بوده است، چه باید کنم؟ امام فرمودند: اگر هنوز در محل نماز هستی، یک رکعت دیگر اضافه کن و اگر از محل نماز خارج شده ای، باید نماز را دوباره بخوانی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۴۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۴۴۵- ۲- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ (٦) وَ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْعُبَيْدِيِّ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا عَلَيْهِمَا السَّلَامُ قَالَ: سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ دَخَلَ مَعَ الْإِمَامِ فِي صَلَاتِهِ وَ قَدْ سَبَقَهُ بِرَكْعَةٍ فَلَمَّا فَرَغَ الْإِمَامُ خَرَجَ مَعَ النَّاسِ ثُمَّ ذَكَرَ أَنَّهُ فَاتَتْهُ رَكْعَةٌ قَالَ يُعِيدُ رَكْعَةً وَاحِدَةً يَجُوزُ لَهُ إِذَا لَمْ يُحَوِّلْ وَجْهَهُ عَنِ الْقِبْلَةِ فَإِذَا حَوَّلَ (وَجْهَهُ فَعَلَيْهِ أَنْ يَسْتَقْبِلَ) (۷) الصَّلَاةَ اسْتِقْبَالًا.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از یکی از آن دو بزرگوار علیهما السلام روایت کرده است که فرمودند: درباره مردی که در نماز جماعت با امام همراه شده و یک رکعت از نماز را از دست داده است، پرسیده شد. پس از پایان نماز امام، او همراه مردم خارج شد و سپس به یاد آورد که یک رکعت از نماز را نخوانده

است. امام فرمودند: او باید فقط یک رکعت دیگر را قضا کند، به شرطی که صورت خود را از قبله برنگردانده باشد. اما اگر صورت خود را از قبله برگردانده باشد، باید نماز را از ابتدا دوباره بخواند.

۱- -الباب ٦ فيه ٤ أحاديث.-

۲- -التهذيب ۲- ۱۸۳- ۷۳۱، و الاستبصار ۱- ۳٦۷- ۱٤۰۰.-

۳- -التهذيب ۳- ۲۷۱- ۷۸۲.-

٤- -الكافی ۳- ۳۸۳- ۱۱.-

٥- -التهذيب ۲- ۱۸٤- ۷۳۲، و الاستبصار ۲- ۳٦۷- ۱۳۹۸.-

٦- -فی المصدر- علیّ بن الحسين.-

۷- -فی التهذيب- وجهه بكليته استقبل (هامش المخطوط).-

[رقم الحديث الكلی: ۱۰٤٤٦ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰٤٤٦- ۳- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ صَلَّى رَكْعَةً مِنَ الْغَدَاةِ ثُمَّ انْصَرَفَ وَ خَرَجَ فِي حَوَائِجِهِ ثُمَّ ذَكَرَ أَنَّهُ صَلَّى رَكْعَةً قَالَ يُتِمُّ (۲) مَا بَقِيَ.

أَقُولُ: يَحْتَمِلُ أَنْ يَكُونَ مَخْصُوصاً بِالنَّوَافِلِ وَ أَنْ يُحْمَلَ عَلَى عَدَمِ اسْتِدْبَارِ الْقِبْلَةِ وَ أَنْ يُحْمَلَ عَلَى عَدَمِ الْعِلْمِ بِفَوْتِ رَكْعَةٍ فَيُسْتَحَبُّ الْإِكْمَالُ مَعَ الظَّنِّ ذَكَرَ ذَلِكَ الشَّيْخُ وَ غَيْرُهُ (۳).

****

ترجمه:

عبید بن زراره از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: از ایشان درباره مردی پرسیدم که یک رکعت از نماز صبح را خوانده و سپس به کارهای خود رفته است و بعد به یاد آورده که فقط یک رکعت نماز خوانده است. امام فرمودند: باید باقی مانده نماز خود را کامل کند.

می گویم: احتمال دارد که این حکم به نمازهای نافله اختصاص داشته باشد یا به این شرط باشد که نمازگزار پشت به قبله نکرده باشد. همچنین ممکن است این حکم در حالتی باشد که نمازگزار نمی دانسته یک رکعت از نماز را از دست داده است و تکمیل نماز با وجود گمان به نقصان، مستحب باشد. این نکته را مرحوم شیخ و دیگران نیز بیان کرده اند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٤٧ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٤٤٧- ٤- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّي الْغَدَاةَ رَكْعَةً وَ يَتَشَهَّدُ ثُمَّ يَنْصَرِفُ وَ يَذْهَبُ وَ يَجِيءُ ثُمَّ يَذْكُرُ بَعْدُ أَنَّهُ إِنَّمَا صَلَّى رَكْعَةً قَالَ يُضِيفُ إِلَيْهَا رَكْعَةً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ (٥)

وَ رَوَاهُ ابْنُ إِدْرِيسَ فِي آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى وَ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ (٦)

أَقُولُ: تَقَدَّمَ تَأْوِيلُهُ (٧) وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى الْمَقْصُودِ (٨).

****

ترجمه:

عبید بن زراره روایت کرده است که از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که نماز صبح را یک رکعت خوانده، تشهد گفته، از نماز خارج شده و به کارهای خود مشغول شده است، سپس به

یاد آورده که تنها یک رکعت نماز خوانده است. امام فرمودند: باید یک رکعت دیگر به نماز خود اضافه کند.

ص: ۲۱۰

۱- -التهذیب ۲- ۳٤۷- ۱٤۳۹، و الاستبصار ۱- ۳٦۸- ۱٤۰۲.-

۲- -فی الاستبصار- فلیتم (هامش المخطوط).-

۳- -راجع البحار ۸۸- ۲۰۰ و روضة المتقین ۲- ٤۲٤.-

٤- -التهذیب ۲- ۳٤٦- ۱٤۳۷، و الاستبصار ۱- ۳٦۷- ۱۳۹۹.-

٥- -الفقیه ۱- ۳٤۸- ۱۰۱۳.-

٦- -مستطرفات السرائر- ۹۹- ۲۳.-

۷- -تقدم تاویله فی الحدیث ۳ من هذا الباب.-

۸- -تقدم فی الحدیث ۳ من الباب ۱ و فی الباب ۳ من هذه الأبواب.-

۷- بَابُ وُجُوبِ الْعَمَلِ بِغَلَبَةِ الظَّنِّ عِنْدَ الشَّکِّ فِی عَدَدِ الرَّکَعَاتِ ثُمَّ یُتِمُّ وَ یَسْجُدُ لِلسَّهْوِ نَدْباً

اشارة

(۱) ۷ بَابُ وُجُوبِ الْعَمَلِ بِغَلَبَةِ الظَّنِّ عِنْدَ الشَّکِّ فِی عَدَدِ الرَّکَعَاتِ ثُمَّ یُتِمُّ وَ یَسْجُدُ لِلسَّهْوِ نَدْباً

****

ترجمه:

باب درباره وجوب عمل به غلبه گمان هنگام شک در تعداد رکعات نماز، سپس تکمیل آن و انجام سجده سهو به عنوان یک عمل مستحب.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۴۴۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۴۴۸- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ أَبَانٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَيَابَةَ وَ أَبِی الْعَبَّاسِ جَمِيعاً عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا لَمْ تَدْرِ ثَلَاثاً صَلَّيْتَ أَوْ أَرْبَعاً وَ وَقَعَ رَأْيُکَ عَلَى الثَّلَاثِ فَابْنِ عَلَى الثَّلَاثِ وَ إِنْ وَقَعَ رَأْيُکَ عَلَى الْأَرْبَعِ فَسَلِّمْ وَ انْصَرِفْ وَ إِنِ اعْتَدَلَ وَهْمُکَ فَانْصَرِفْ وَ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ وَ أَنْتَ جَالِسٌ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

ابو العباس از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر نمی دانی که سه رکعت نماز خوانده ای یا چهار رکعت، و نظر تو بر سه رکعت قرار گرفت، بر سه رکعت بنا کن. و اگر نظر تو بر چهار رکعت قرار گرفت، سلام بده و از نماز خارج شو. اما اگر تردید تو برابر بود (نه به سه رکعت و نه به چهار رکعت تمایل نداشتی)، از نماز خارج شو و دو رکعت دیگر را در حالت نشسته بخوان.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۴۴۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۴۴۹- ۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْمُعَاذِيِّ عَنِ الطَّيَالِسِيِّ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا ذَهَبَ وَهْمُکَ إِلَى التَّمَامِ أَبَداً فِی كُلِّ صَلَاةٍ فَاسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ بِغَيْرِ رُكُوعٍ أَ فَهِمْتَ قُلْتُ نَعَمْ.

****

ترجمه:

اسحاق بن عمار نقل کرده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: اگر گمان تو در هر نماز همواره به تمام شدن نماز باشد، باید دو سجده سهو بدون رکوع انجام دهی. سپس فرمودند: آیا فهمیدی؟ گفتم: بله.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۵۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۴۵۰- ۳- (۵) عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یَسْهُو فَیَبْنِی عَلَی مَا ظَنَّ کَیْفَ یَصْنَعُ أَ یَفْتَحُ الصَّلَاةَ أَمْ یَقُومُ فَیُکَبِّرُ وَ یَقْرَأُ وَ هَلْ عَلَیْهِ أَذَانٌ وَ إِقَامَةٌ وَ إِنْ کَانَ قَدْ سَهَا فِی الرَّکْعَتَیْنِ الْأُخْرَاوَیْنِ وَ قَدْ فَرَغَ مِنْ قِرَاءَتِهِ هَلْ عَلَیْهِ أَنْ یُسَبِّحَ أَوْ یُکَبِّرَ

۱- -الباب ۷ فیه ۳ أحادیث.-

۲- -الکافی ۳- ۳۵۳- ۷، أورد قطعة منه فی الحدیث ۱ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.-

۳- -التهذیب ۲- ۱۸۴- ۷۳۳.-

۴- -التهذیب ۲- ۱۸۳- ۷۳۰.-

۵- -مسائل علی بن جعفر- ۱۶۰- ۲۴۱، أورده فی الحدیث ۲۱ من الباب ۳ من هذه الأبواب.-

قَالَ یَبْنِی عَلَی مَا کَانَ صَلَّی إِنْ کَانَ فَرَغَ مِنَ الْقِرَاءَةِ فَلَیْسَ عَلَیْهِ قِرَاءَةٌ وَ لَیْسَ عَلَیْهِ أَذَانٌ وَ لَا إِقَامَةٌ وَ لَا سَهْوَ عَلَیْهِ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی أَحَادِیثِ الشَّکِّ بَیْنَ الثَّلَاثِ وَ الْأَرْبَعِ وَ غَیْرِهَا (۱).

****

ترجمه:

علی بن جعفر در کتاب خود از برادرش امام موسی بن جعفر علیه السلام نقل کرده است که فرمودند: از ایشان درباره مردی که دچار سهو شده و بر آنچه گمان می کند، بنا کرده است، پرسیدم که چگونه باید عمل کند؟ آیا نماز را دوباره آغاز کند یا بلند شود و تکبیر بگوید و قرائت کند؟ و آیا بر او اذان و اقامه واجب است؟ و اگر در دو رکعت آخر دچار سهو شده و قرائت را به پایان رسانده باشد، آیا باید تسبیح یا تکبیر بگوید؟ امام فرمودند: باید بر آنچه که قبلاً خوانده است، بنا کند. اگر قرائت را به پایان رسانده باشد، دیگر نیازی به قرائت، اذان، اقامه یا سجده سهو ندارد.

۸- بَابُ وُجُوبِ الْبِنَاءِ عَلَى الْأَكْثَرِ عِنْدَ الشَّكِّ فِي عَدَدِ الْأَخِيرَتَيْنِ وَ إِتْمَامِ مَا ظُنَّ نَقْصُهُ بَعْدَ التَّسْلِيمِ وَ عَدَمِ وُجُوبِ الْإِعَادَةِ بَعْدَ الِاحْتِيَاطِ وَ لَوْ تُيُقِّنَ النَّقْصُ

اشارة

(۲) ۸ بَابُ وُجُوبِ الْبِنَاءِ عَلَى الْأَكْثَرِ عِنْدَ الشَّكِّ فِي عَدَدِ الْأَخِيرَتَيْنِ وَ إِتْمَامِ مَا ظُنَّ نَقْصُهُ بَعْدَ التَّسْلِيمِ وَ عَدَمِ وُجُوبِ الْإِعَادَةِ بَعْدَ الِاحْتِيَاطِ وَ لَوْ تُيُقِّنَ النَّقْصُ

****

ترجمه:

باب درباره وجوب بنا نهادن بر رکعات بیشتر هنگام شک در تعداد دو رکعت آخر نماز، تکمیل آنچه که گمان به نقص آن وجود دارد پس از سلام، و عدم وجوب اعاده نماز پس از رعایت احتیاط، حتی در صورت یقین به نقص.

[رقم الحديث الكلي: ۱۰۴۵۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۴۵۱- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ لَهُ يَا عَمَّارُ أَجْمَعُ لَكَ السَّهْوَ كُلَّهُ فِي كَلِمَتَيْنِ مَتَى مَا شَكَكْتَ فَخُذْ بِالْأَكْثَرِ فَإِذَا سَلَّمْتَ فَأَتِمَّ مَا ظَنَنْتَ أَنَّكَ نَقَصْتَ.

****

ترجمه:

عمار از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که به او فرمودند: ای عمار، تمام احکام مربوط به سهو را برای تو در دو جمله خلاصه می کنم؛ هرگاه شک کردی، بر بیشتر بنا کن، و پس از سلام، آنچه را که گمان می کنی کم کرده ای، تکمیل کن.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۵۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۴۵۲- ۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قَالَ لِی أَبُو الْحَسَنِ الْأَوَّلُ ع إِذَا شَکَکْتَ فَابْنِ عَلَی الْیَقِینِ قَالَ قُلْتُ: هَذَا أَصْلٌ قَالَ نَعَمْ.

أَقُولُ: لَعَلَّ الْمُرَادَ إِذَا حَصَلَ الْیَقِینُ بَعْدَ الشَّکِّ أَوْ یَکُونُ مَخْصُوصاً بِالشَّکِّ فِی بَعْضِ الْأَفْعَالِ قَبْلَ فَوْتِ مَحَلِّهِ لِمَا یَأْتِی (٥) وَ یُمْکِنُ أَنْ یُرَادَ بِالْیَقِینِ یَقِینُ عَدَمِ النَّقْصِ وَ الزِّیَادَةِ مَعاً وَ ذَلِکَ بِأَنْ یَبْنِیَ عَلَی الْأَکْثَرِ ثُمَّ یُتِمَّ مَا ظَنَّ أَنَّهُ نَقَصَ لِمَا

۱- -یأتی فی الباب ۱۰ و ۱۱ و فی الحدیث ۱ من الباب ۱۵ من هذه الأبواب، تقدم ما یدلّ علی ذلک فی الأحادیث ۱ و ۲ و ۵ و ۹ و ۱۰ من الباب ۱، و فی الحدیث ٤ من الباب ۲ من هذه الأبواب.-

۲- -الباب ۸ فیه ٦ أحادیث.-

۳- -الفقیه ۱- ۳٤۰- ۹۹۲.-

٤- -الفقیه ۱- ۳۵۱- ۱۰۲۵.-

۵- -یأتی فی الباب ۲۳ من هذه الأبواب.-

مَضَی (۱) وَ یَأْتِی (۲) وَ یَحْتَمِلُ التَّقِیَّةَ.

****

ترجمه:

اسحاق بن عمار نقل کرده است که امام موسی بن جعفر علیه السلام فرمودند: اگر شک کردی، بر یقین بنا کن. گفتم: آیا این یک اصل است؟ فرمودند: بله.

می گویم: ممکن است منظور از این روایت، حالتی باشد که یقین پس از شک حاصل شود، یا ممکن است به شک در برخی اعمال نماز پیش از فوت شدن زمان آن اعمال اختصاص داشته باشد. همچنین می توان منظور از یقین را یقین به عدم نقصان و عدم زیاده در نماز به صورت هم زمان دانست؛ به این صورت که نمازگزار بر تعداد رکعات بیشتر بنا کند و سپس آنچه را که گمان می کند کم کرده، تکمیل نماید. احتمال دیگری نیز وجود دارد که این حکم از روی تقیه باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۴۵۳- ۳- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ مُوسَی بْنِ عُمَرَ عَنْ مُوسَی بْنِ عِیسَی عَنْ مَرْوَانَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عَمَّارِ بْنِ مُوسَی السَّابَاطِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ شَیْ ءٍ مِنَ السَّهْوِ فِی الصَّلَاةِ فَقَالَ أَ لَا أُعَلِّمُکَ شَیْئاً إِذَا فَعَلْتَهُ ثُمَّ ذَکَرْتَ أَنَّکَ أَتْمَمْتَ أَوْ نَقَصْتَ لَمْ یَکُنْ عَلَیْکَ شَیْ ءٌ قُلْتُ بَلَی قَالَ إِذَا سَهَوْتَ فَابْنِ عَلَی الْأَکْثَرِ فَإِذَا فَرَغْتَ وَ سَلَّمْتَ فَقُمْ فَصَلِّ مَا ظَنَنْتَ أَنَّکَ نَقَصْتَ فَإِنْ کُنْتَ قَدْ أَتْمَمْتَ لَمْ یَکُنْ عَلَیْکَ فِی هَذِهِ شَیْ ءٌ وَ إِنْ ذَکَرْتَ أَنَّکَ کُنْتَ نَقَصْتَ کَانَ مَا صَلَّیْتَ تَمَامَ مَا نَقَصْتَ.

****

ترجمه:

عمار بن موسی ساباطی روایت کرده است که از امام صادق علیه السلام درباره مسئله ای از سهو در نماز پرسیدم. امام فرمودند: آیا چیزی به تو نیاموزم که اگر آن را انجام دهی و سپس به یاد آوری که نمازت را کامل خوانده ای یا ناقص، هیچ مشکلی بر تو نباشد؟ گفتم: بله. امام فرمودند: هنگامی که دچار سهو شدی، بر بیشتر بنا کن. پس از پایان نماز و گفتن سلام، برخیز و آنچه را که گمان می کنی کم کرده ای، به جا آور. اگر نماز را کامل خوانده باشی، هیچ اشکالی بر تو نیست و اگر به یاد آوری که ناقص خوانده ای، آنچه که خوانده ای، مکمل چیزی است که از دست داده ای.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٤٥٤ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰٤٥٤- ٤- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ مُعَاذِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عَمَّارِ بْنِ مُوسَى قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْکَ مِنَ الشَّکِّ فِي صَلَاتِکَ فَاعْمَلْ عَلَى الْأَكْثَرِ قَالَ فَإِذَا انْصَرَفْتَ فَأَتِمَّ مَا ظَنَنْتَ أَنَّکَ نَقَصْتَ.

****

ترجمه:

عمار بن موسی روایت کرده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: هرگاه در نماز شک کردی، بر بیشتر بنا کن. سپس، پس از پایان نماز، آنچه را که گمان می کنی کم کرده ای، تکمیل کن.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٤٥٥ - رقم الحدیث الباب: ٥]

۱۰٤٥٥- ٥- (٥) وَ عَنْهُ عَنِ النَّضْرِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ وَ عَلِيٍّ عَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ ع فِي السَّهْوِ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ تَبْنِي عَلَى الْيَقِينِ وَ تَأْخُذُ بِالْجَزْمِ وَ تَحْتَاطُ بِالصَّلَوَاتِ (٦) كُلِّهَا.

****

ترجمه:

علی روایت کرده است که از امام موسی بن جعفر علیه السلام درباره سهو در نماز پرسیدم. امام فرمودند: بر یقین بنا کن، تصمیم قاطع بگیر، و در تمام نمازهای خود احتیاط کن.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٤٥٦ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٤٥٦- ٦- (٧) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ (عَنْ أَبِيهِ) (٨) قَالَ: سَأَلْتُ

ص: ٢١٣

١- -مضی فی الحدیث ١ من هذا الباب.-

٢- -یأتی فی الحدیثین ٣ و ٤ من هذا الباب.-

٣- -التهذیب ٢- ٣٤٩- ١٤٤٨.-

٤- -التهذیب ٢- ١٩٣- ٧٦٢، و الاستبصار ١- ٣٧٦- ١٤٢٦.-

٥- -التهذیب ٢- ٣٤٤- ١٤٢٧، أورده أیضا فی الحدیث ٢ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.-

٦- -فی المصدر- بالصلاة.-

٧- -التهذیب ٢- ١٩٣- ٧٦١، و الاستبصار ١- ٣٧٥- ١٤٢٥.-

٨- -لیس فی الاستبصار (هامش المخطوط).-

أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الرَّجُلِ لَا يَدْرِي أَ ثَلَاثاً صَلَّى أَمِ اثْنَتَيْنِ قَالَ يَبْنِي عَلَى النُّقْصَانِ وَ يَأْخُذُ بِالْجَزْمِ وَ يَتَشَهَّدُ بَعْدَ انْصِرَافِهِ تَشَهُّداً خَفِيفاً كَذَلِكَ فِي أَوَّلِ الصَّلَاةِ وَ آخِرِهَا.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى غَلَبَةِ الظَّنِّ وَ يُمْكِنُ حَمْلُهُ عَلَى التَّقِيَّةِ وَ عَلَى مَا مَرَّ (١) وَ عَلَى النَّوَافِلِ وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى الْمَقْصُودِ (٢).

****

ترجمه:

محمد بن سهل (از پدرش) روایت کرده است که فرمود: از امام موسی بن جعفر علیه السلام درباره مردی که نمی داند سه رکعت نماز خوانده یا دو رکعت پرسیدم. امام فرمودند: بر نقصان بنا کند، تصمیم قاطع بگیرد، و پس از پایان نماز، تشهدی کوتاه بگوید؛ این حکم هم برای آغاز نماز و هم برای پایان آن معتبر است.

می گویم: مرحوم شیخ این روایت را بر اساس غلبه گمان تفسیر کرده است. همچنین ممکن است این روایت بر اساس تقیه یا بر اساس احکام گذشته یا برای نمازهای نافله حمل شود. دلایل دیگری نیز وجود دارد که نشان دهنده مقصود روایت باشند.

۹- بَابُ أَنَّ مَنْ شَكَّ بَيْنَ الثِّنْتَيْنِ وَ الثَّلَاثِ بَعْدَ إِكْمَالِ السَّجْدَتَيْنِ وَجَبَ عَلَيْهِ الْبِنَاءُ عَلَى الثَّلَاثِ وَ صَلَاةُ رَكْعَةٍ بَعْدَ التَّسْلِيمِ

اشارة

(۳) ۹ بَابُ أَنَّ مَنْ شَكَّ بَيْنَ الثِّنْتَيْنِ وَ الثَّلَاثِ بَعْدَ إِكْمَالِ السَّجْدَتَيْنِ وَجَبَ عَلَيْهِ الْبِنَاءُ عَلَى الثَّلَاثِ وَ صَلَاةُ رَكْعَةٍ بَعْدَ التَّسْلِيمِ

****

ترجمه:

باب کسیکه شک کند بین دو و سه بعد از انجام دو سجده واجب است بنا بر سه بگذارد و خواندن یک رکعت بعد از سلام

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۴۵۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۴۵۷- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ (٥) جَمِيعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: قُلْتُ لَهُ رَجُلٌ لَمْ يَدْرِ اثْنَتَيْنِ صَلَّى أَمْ ثَلَاثاً فَقَالَ إِنْ دَخَلَهُ الشَّكُّ بَعْدَ دُخُولِهِ فِي الثَّالِثَةِ مَضَى فِي الثَّالِثَةِ ثُمَّ صَلَّى الْأُخْرَى وَ لَا شَيْ ءَ عَلَيْهِ وَ يُسَلِّمُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٦)

أَقُولُ: قَوْلُهُ مَضَى فِي الثَّالِثَةِ يَعْنِي يَبْنِي عَلَى الثَّلَاثِ وَ يُتِمُّ الصَّلَاةَ وَ قَوْلُهُ ثُمَّ صَلَّى الْأُخْرَى يَعْنِي رَكْعَةَ الِاحْتِيَاطِ بَعْدَ الْفَرَاغِ بِقَرِينَةِ لَفْظَةِ ثُمَّ مَعَ مَا مَضَى (٧) وَ يَأْتِي (٨).

****

ترجمه:

زراره از یکی از آن دو بزرگوار علیهما السلام در حدیثی روایت کرده است که فرمود: به او گفتم مردی که نمی داند دو رکعت نماز خوانده یا سه رکعت، چه باید کند؟ امام فرمودند: اگر شک او پس از ورود به رکعت سوم ایجاد شد، باید در رکعت سوم ادامه دهد و سپس رکعت دیگر را بخواند و هیچ ایرادی بر او نیست و نماز خود را با سلام به پایان برساند.

می گویم: منظور از "مضی فی الثالثة" این است که بر سه رکعت بنا کند و نماز را کامل کند، و منظور از "ثم صلی الأخری" این است که رکعت احتیاطی را پس از پایان نماز به جا آورد، با در نظر گرفتن قرینه کلمه "ثم" همراه با آنچه که بیان شده است.

١- -مر فی ذیل الحدیث ٢ من هذا الباب.-

٢- -یأتی فی الباب ١٠ من هذه الأبواب.-

٣- -الباب ٩ فیه ٣ أحادیث.-

٤- -الکافی ٣- ٣٥٠- ٣، أورد صدره فی الحدیث ٦ من الباب ١ من هذه الأبواب.-

٥- -سند محمّد بن إسماعیل لم ینقله الشیخ و اکتفی بالسند الأول. (منه قده).-

٦- -التهذیب ٢- ١٩٢- ٧٥٩، و الاستبصار ١- ٣٧٥- ١٤٢٣.-

٧- -مضی فی الأحادیث ١ و ٣ و ٤ من الباب ٨ من هذه الأبواب.-

٨- -یأتی فی الباب ١٠ و ١١ من هذه الأبواب.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٤٥٨ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٤٥٨- ٢- (١) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الطَّیَالِسِیِّ عَنِ الْعَلَاءِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ وَ شَکَّ فِی الثَّالِثَةِ قَالَ یَبْنِی عَلَی الْیَقِینِ فَإِذَا فَرَغَ تَشَهَّدَ وَ قَامَ قَائِماً فَصَلَّی (٢) رَکْعَةً بِفَاتِحَةِ الْقُرْآنِ (٣).

****

ترجمه:

علاء روایت کرده است که به امام صادق علیه السلام گفتم: مردی دو رکعت نماز خوانده و در رکعت سوم شک کرده است. امام فرمودند: بر یقین بنا کند. پس از پایان نماز، تشهد بگوید، سپس ایستاده و یک رکعت دیگر با فاتحه الکتاب بخواند.

}

حاشیه نسخه خطی می گوید: شهید ثانی ذکر کرده که مسأله شک بین دو و سه رکعت در حال حاضر نص خاصی ندارد. ابن ابی عقیل گفته که روایات مربوط به این مسأله متواتر هستند. شهید ثانی نیز

افزوده که ممکن است این نصوص در کتبی باشند که به دست ما نرسیده اند. این سخن او شگفت انگیز است.}

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۴۵۹- ۳- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ لَمْ يَدْرِ رَكْعَتَيْنِ صَلَّى أَمْ ثَلَاثاً قَالَ يُعِيدُ قُلْتُ أَ لَيْسَ يُقَالُ لَا يُعِيدُ الصَّلَاةَ فَقِيهٌ فَقَالَ إِنَّمَا ذَلِكَ فِي الثَّلَاثِ وَ الْأَرْبَعِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْمُقْنِعِ مُرْسَلًا (٥)

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى الشَّكِّ فِي الْمَغْرِبِ وَ الْأَقْرَبُ حَمْلُهُ عَلَى الشَّكِّ قَبْلَ إِكْمَالِ السَّجْدَتَيْنِ فَتَبْطُلُ لِعَدَمِ سَلَامَةِ الْأَوَّلَتَيْنِ لِأَنَّهُ قَدْ صَارَ شَكّاً فِي الْوَاحِدَةِ وَ الثِّنْتَيْنِ وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٦) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٧).

****

ترجمه:

عبید بن زراره از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: از ایشان درباره مردی پرسیدم که نمی داند دو رکعت نماز خوانده است یا سه رکعت. امام فرمودند: باید نماز را اعاده کند. گفتم: مگر نمی گویند که نماز اعاده نمی شود؟ امام فرمودند: این حکم در مورد شک بین سه و چهار رکعت است.

می گویم: مرحوم شیخ این روایت را بر شک در نماز مغرب حمل کرده است. تفسیر دیگر این است که روایت درباره شکی پیش از کامل کردن دو سجده باشد، که در این صورت نماز باطل می شود،

زیرا رکعت اول نیز کامل نبوده و به شک در یک رکعت یا دو رکعت تبدیل می شود. دلایلی نیز پیش تر ذکر شده است که این تفسیر را تأیید می کند.

ص: ۲۱۵

۱- -قرب الإسناد- ۱٦.-

۲- -فی المصدر- یصلی.-

۳- -ورد فی هامش المخطوط ما نصه- ذکر الشهید الثانی إن مسألة الشک بین الاثنین و الثلاث لیس فیها الآن نص خاصّ و أن ابن أبی عقیل قال- إن الأخبار بها متواترة. قال الشهید الثانی- و لعلها فی کتب لم تصل الینا انتهی و هو عجیب" منه قده".-

٤- -التهذیب ۲- ۱۹۳- ۷٦۰، و الاستبصار ۱- ۳۷۵- ۱٤۲٤.-

۵- -المقنع ۳۱.-

٦- -تقدم فی الحدیث ۱ من الباب ۷ و فی أحادیث الباب ۸ من هذه الأبواب.-

۷- -یأتی فی الباب ۱۰ و ۱۱ من هذه الأبواب.-

۱۰- بَابُ أَنَّ مَنْ شَکَّ بَیْنَ الثَّلَاثِ وَ الْأَرْبَعِ وَجَبَ عَلَیْهِ الْبِنَاءُ عَلَی الْأَرْبَعِ وَ الْإِتْمَامُ ثُمَّ صَلَاةُ رَکْعَةٍ قَائِماً أَوْ رَکْعَتَیْنِ جَالِساً وَ یَسْجُدُ لِلسَّهْوِ۱۱۵٦

اشارة

(۱) ۱۰ بَابُ أَنَّ مَنْ شَکَّ بَیْنَ الثَّلَاثِ وَ الْأَرْبَعِ وَجَبَ عَلَیْهِ الْبِنَاءُ عَلَی الْأَرْبَعِ وَ الْإِتْمَامُ ثُمَّ صَلَاةُ رَکْعَةٍ قَائِماً أَوْ رَکْعَتَیْنِ جَالِساً وَ یَسْجُدُ لِلسَّهْوِ (۲)

****

ترجمه:

باب درباره این موضوع است که کسی که بین سه و چهار رکعت شک کند، باید بر چهار رکعت بنا کند و نماز را کامل کند، سپس یک رکعت را در حالت ایستاده یا دو رکعت را در حالت نشسته به جا آورد و سجده سهو انجام دهد.

{منظور از «بین کذا و کذا» شک در اضافه شدن تعداد رکعات پس از تکمیل تعداد اولیه است. به عنوان مثال:

اگر بگوید نمی دانم قیام من برای رکعت دوم بوده یا سوم، نماز باطل می شود؛ زیرا در حقیقت شک بین رکعت اول و دوم رخ داده است.

اگر بگوید برای سوم یا چهارم بوده، این شک بین دو رکعت و سه رکعت است.

اگر بگوید برای چهارم یا پنجم بوده، این شک بین سه رکعت و چهار رکعت است.

این توضیحات از علامه در کتاب «تذکرة» نقل شده است. }

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٦٠ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٤٦٠- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ أَبَانٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَيَابَةَ وَ أَبِي الْعَبَّاسِ جَمِيعاً عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا لَمْ تَدْرِ ثَلَاثاً صَلَّيْتَ أَوْ أَرْبَعاً إِلَى أَنْ قَالَ وَ إِنِ اعْتَدَلَ وَهْمُكَ فَانْصَرِفْ وَ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ وَ أَنْتَ جَالِسٌ.

****

ترجمه:

ابو العباس از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر نمی دانی سه رکعت نماز خوانده ای یا چهار رکعت، و در ادامه فرمودند: و اگر تردیدت مساوی بود (نه به سه رکعت و نه به چهار رکعت تمایل داشتی)، از نماز خارج شو و دو رکعت دیگر را در حالت نشسته بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٤٦۱ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰٤٦۱- ۲- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَدِيدٍ عَنْ جَمِيلٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: فِيمَنْ لَا يَدْرِي أَ ثَلَاثاً صَلَّى أَمْ أَرْبَعاً وَ وَهْمُهُ فِي ذَلِكَ سَوَاءٌ قَالَ فَقَالَ إِذَا اعْتَدَلَ الْوَهْمُ فِي الثَّلَاثِ وَ الْأَرْبَعِ فَهُوَ بِالْخِيَارِ إِنْ شَاءَ صَلَّى رَكْعَةً وَ هُوَ قَائِمٌ وَ إِنْ شَاءَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَ أَرْبَعَ سَجَدَاتٍ (وَ هُوَ جَالِسٌ) (٥) الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

جمیل از برخی اصحاب ما از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که فرمودند: درباره کسی که نمی داند سه رکعت نماز خوانده است یا چهار رکعت و تردید او در این مورد برابر است، امام فرمودند: هنگامی که تردید میان سه و چهار رکعت برابر باشد، او مختار است؛ اگر بخواهد یک رکعت دیگر را در حالت ایستاده بخواند، و اگر بخواهد دو رکعت و چهار سجده را در حالت نشسته به جا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٤٦۲ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰٤٦۲- ۳- (٦) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ

١- -الباب ١٠ فيه ٩ أحاديث.-

٢- -المراد بقولنا بين كذا و كذا الشک فی الزائد علی العدد الأول بعد اکماله فلو قال لا أدری قیامی لثانیه أو لثالثه بطلت صلاته لأنّه فی الحقیقة شک بین الأولی و الثانیة و لو قال- لثالثه أو رابعه فهو شک بین الاثنین و الثلاث. و لو قال- لرابعه أو خامسه فهو شک بین الثلاث و الأربع. قاله العلامة فی التذکرة (منه قده) (هامش المخطوط). تذکرة الفقهاء ١- ١٣٩.-

٣- -الکافی ٣- ٣٥٣- ٧، التهذیب ٢- ١٨٤- ٧٣٣.، أورده بتمامه فی الحدیث ١ من الباب ٧ من هذه الأبواب.-

٤- -الکافی ٣- ٣٥٣- ٩، التهذیب ٢- ١٨٤- ٧٣٤.، أورد ذیله فی الحدیث ٥ من الباب ١١ من هذه الأبواب.-

٥- -لیس فی التهذیب (هامش المخطوط).-

٦- -الکافی ٣- ٣٥١- ٣، أورد صدره فی الحدیث ٣ من الباب ١١ من هذه الأبواب.-

عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِیعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ حَرِیزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: إِذَا لَمْ یَدْرِ فِی ثَلَاثٍ هُوَ أَوْ فِی أَرْبَعٍ وَ قَدْ أَحْرَزَ الثَّلَاثَ قَامَ فَأَضَافَ إِلَیْهَا أُخْرَی وَ لَا شَیْ ءَ عَلَیْهِ وَ لَا یَنْقُضِ الْیَقِینَ بِالشَّکِّ وَ لَا یُدْخِلِ الشَّکَّ فِی الْیَقِینِ وَ لَا یَخْلِطْ أَحَدَهُمَا بِالآخَرِ وَ لَکِنَّهُ یَنْقُضُ الشَّکَّ بِالْیَقِینِ وَ یُتِمُّ عَلَی الْیَقِینِ فَیَبْنِی عَلَیْهِ وَ لَا یَعْتَدُّ بِالشَّکِّ فِی حَالٍ مِنَ الْحَالاتِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (١) وَ کَذَا کُلُّ مَا قَبْلَهُ أَقُولُ: قَدْ تَقَدَّمَ مَعْنَی الْبِنَاءِ عَلَی الْیَقِینِ فِی مِثْلِهِ (٢) وَ الْحَمْلُ عَلَی غَلَبَةِ الظَّنِّ بِالثَّلَاثِ هُنَا غَیْرُ بَعِیدٍ.

****

ترجمه:

زراره از یکی از آن دو بزرگوار علیهما السلام در حدیثی روایت کرده است که فرمودند: اگر کسی نداند که در رکعت سوم نماز است یا چهارم و رکعت سوم را به یقین رسانده باشد، باید برخیزد و

رکعت دیگری به آن اضافه کند و هیچ ایرادی بر او نیست. یقین با شک نقض نمی شود، شک را نباید به یقین وارد کرد و این دو نباید با هم مخلوط شوند. اما شک با یقین نقض می شود و نمازگزار باید بر یقین بنا کند و آن را کامل کند. هیچ گاه شک در هیچ شرایطی اعتبار ندارد.

می گویم: معنای بنا کردن بر یقین در موارد مشابه پیش تر آمده است. همچنین حمل این روایت بر غلبه گمان به سه رکعت در اینجا دور از ذهن نیست.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٦٣ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٤٦٣- ٤- (٣) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: إِنَّمَا السَّهْوُ بَيْنَ الثَّلَاثِ وَ الْأَرْبَعِ وَ فِي الِاثْنَتَيْنِ وَ فِي الْأَرْبَعِ بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ وَ مَنْ سَهَا فَلَمْ يَدْرِ ثَلَاثاً صَلَّى أَمْ أَرْبَعاً وَ اعْتَدَلَ شَكُّهُ قَالَ يَقُومُ فَيُتِمُّ ثُمَّ يَجْلِسُ فَيَتَشَهَّدُ وَ يُسَلِّمُ وَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ أَرْبَعَ سَجَدَاتٍ وَ هُوَ جَالِسٌ فَإِنْ كَانَ أَكْثَرُ وَهْمِهِ إِلَى الْأَرْبَعِ تَشَهَّدَ وَ سَلَّمَ ثُمَّ قَرَأَ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَ رَكَعَ وَ سَجَدَ ثُمَّ قَرَأَ فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ وَ تَشَهَّدَ وَ سَلَّمَ وَ إِنْ كَانَ أَكْثَرُ وَهْمِهِ الثِّنْتَيْنِ نَهَضَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَ تَشَهَّدَ وَ سَلَّمَ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم روایت کرده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: سهو تنها بین سه و چهار رکعت، و بین دو و چهار رکعت به همین صورت، قابل توجه است. کسی که دچار سهو شده و نمی داند سه رکعت نماز خوانده یا چهار رکعت و شک او برابر است، باید برخیزد و نماز را کامل کند، سپس بنشیند، تشهد بگوید و سلام دهد، و دو رکعت دیگر و چهار سجده را در حالت نشسته به جا آورد.

اگر گمان غالب او به چهار رکعت باشد، تشهد می گوید و سلام می دهد، سپس فاتحه الکتاب را می خواند، رکوع و سجده می کند، دوباره می خواند و دو سجده دیگر انجام می دهد، تشهد می

گوید و سلام می دهد. اما اگر گمان غالب او به دو رکعت باشد، برخاسته و دو رکعت دیگر را به جا می آورد، سپس تشهد می گوید و سلام می دهد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٤٦٤ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰٤٦٤- ۵- (٤) وَ عَنْ عَلِیٍّ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: إِذَا کُنْتَ لَا تَدْرِی ثَلَاثاً صَلَّیْتَ أَمْ أَرْبَعاً وَ لَمْ یَذْهَبْ وَهْمُکَ إِلَی شَیْ ءٍ فَسَلِّمْ ثُمَّ صَلِّ رَکْعَتَیْنِ وَ أَنْتَ جَالِسٌ تَقْرَأُ فِیهِمَا بِأُمِّ الْکِتَابِ- وَ إِنْ ذَهَبَ وَهْمُکَ إِلَی الثَّلَاثِ فَقُمْ فَصَلِّ الرَّکْعَةَ الرَّابِعَةَ وَ لَا تَسْجُدْ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ فَإِنْ ذَهَبَ وَهْمُکَ إِلَی الْأَرْبَعِ فَتَشَهَّدْ وَ سَلِّمْ ثُمَّ اسْجُدْ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ.

****

ترجمه:

از حلبی، از امام صادق (ع) روایت شده که فرمودند:

«اگر در نماز نمی دانی سه رکعت خوانده ای یا چهار رکعت و هیچ کدام از این دو بر دیگری برایت مشخص نیست، پس نماز را سلام بده و دو رکعت نشسته بخوان. در این دو رکعت، فقط سوره حمد (فاتحه الکتاب) را بخوان. اگر شک تو به سه رکعت میل پیدا کرد، بلند شو و رکعت چهارم را بخوان و سجده سهو لازم نیست. اما اگر شک تو به چهار رکعت میل پیدا کرد، تشهد بخوان و سلام بده و سپس دو سجده سهو انجام بده.»

ص: ۲۱۷

۱- -التهذیب ۲- ۱۸٦- ۷٤۰، و الاستبصار ۱- ۳۷۳- ۱٤۱٦.-

۲- -تقدم فی الحدیث ۲ من الباب ۸ من هذه الأبواب.-

٣- -الكافی ٣- ٣٥٢- ٥.-

٤- -الكافی ٣- ٣٥٣- ٨، أورد صدره فی الحدیث ١ من الباب ١١ من هذه الأبواب.-

[رقم الحدیث الكلی: ١٠٤٦٥ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٤٦٥- ٦- (١) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِی الْعَلَاءِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنِ اسْتَوَی وَهْمُهُ فِی الثَّلَاثِ وَ الْأَرْبَعِ سَلَّمَ وَ صَلَّی رَكْعَتَيْنِ وَ أَرْبَعَ سَجَدَاتٍ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَ هُوَ جَالِسٌ يُقَصِّرُ (٢) فِی التَّشَهُّدِ.

****

ترجمه:

از حسین بن ابی العلاء، از امام صادق (ع) روایت شده که فرمودند:

«اگر شک او میان سه و چهار رکعت برابر باشد (هیچ کدام بر دیگری غلبه نکند)، نماز را سلام دهد و سپس دو رکعت با چهار سجده و سوره فاتحةالکتاب بخواند، در حالی که نشسته است و در تشهد اختصار کند.»

[رقم الحدیث الكلی: ١٠٤٦٦ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٠٤٦٦- ٧- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ صَلَّی فَلَمْ يَدْرِ أَ فِی الثَّالِثَةِ هُوَ أَمْ فِی الرَّابِعَةِ قَالَ فَمَا ذَهَبَ وَهْمُهُ إِلَيْهِ إِنْ رَأَی أَنَّهُ فِی الثَّالِثَةِ وَ فِی قَلْبِهِ مِنَ الرَّابِعَةِ شَیْ ءٌ سَلَّمَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ نَفْسِهِ ثُمَّ صَلَّی رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِيهِمَا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَی وَ غَيْرِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ (٤)

وَ كَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

ابی بصیر گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که نماز می خواند و نمی دانست در رکعت سوم است یا رکعت چهارم. امام فرمودند: آنچه که گمان او را به خود جلب کند (یعنی اگر فکر کند که در رکعت سوم است و در دلش درباره رکعت چهارم تردیدی باشد)، نماز را میان خود و نفسش سلام دهد. سپس دو رکعت دیگر بخواند که در آن ها سوره فاتحةالکتاب را تلاوت کند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٤٦٧ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٠٤٦٧- ٨- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي الْمُقْنِعِ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ أَنَّهُ رَوَى فِيمَنْ لَمْ يَدْرِ ثَلَاثاً صَلَّى أَمْ أَرْبَعاً إِنْ كَانَ ذَهَبَ وَهْمُکَ إِلَى الرَّابِعَةِ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ وَ أَرْبَعَ سَجَدَاتٍ جَالِساً فَإِنْ كُنْتَ صَلَّيْتَ ثَلَاثاً كَانَتَا هَاتَانِ تَمَامَ صَلَاتِکَ (٦) وَ إِنْ كُنْتَ صَلَّيْتَ أَرْبَعاً كَانَتَا هَاتَانِ نَافِلَةً لَکَ.

****

ترجمه:

ابی بصیر روایت می کند که در مورد کسی که نمی داند سه رکعت خوانده است یا چهار رکعت، امام فرمودند:

«اگر گمانت به سمت چهار رکعت میل کرد، پس دو رکعت دیگر را همراه با چهار سجده، نشسته بخوان. اگر سه رکعت خوانده باشی، این دو رکعت باقی مانده ی نمازت را کامل می کنند. و اگر چهار رکعت خوانده باشی، این دو رکعت برای تو نافله خواهند بود.»

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٤٦٨ - رقم الحدیث الباب: ٩]

۱۰۴۶۸- ۹- (۷) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ أَنَّهُ رَوَى إِنْ ذَهَبَ وَهْمُکَ إِلَی الثَّالِثَةِ فَصَلِّ رَکْعَةً وَ اسْجُدْ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ بِغَیْرِ قِرَاءَةٍ وَ إِنِ اعْتَدَلَ وَهْمُکَ فَأَنْتَ بِالْخِیَارِ إِنْ شِئْتَ صَلَّیْتَ رَکْعَةً مِنْ قِیَامٍ وَ إِلَّا رَکْعَتَیْنِ مِنْ جُلُوسٍ فَإِنْ ذَهَبَ وَهْمُکَ مَرَّةً إِلَی ثَلَاثٍ وَ مَرَّةً إِلَی أَرْبَعٍ فَتَشَهَّدْ وَ سَلِّمْ وَ صَلِّ رَکْعَتَیْنِ وَ أَرْبَعَ سَجَدَاتٍ وَ أَنْتَ قَاعِدٌ تَقْرَأُ فِیهِمَا بِأُمِّ الْقُرْآنِ.

ص: ۲۱۸

۱- -التهذیب ۲- ۱۸۵- ۷۳۶، و الکافی ۳- ۳۵۱- ۲.-

۲- -فی الکافی- یقصد (هامش المخطوط).-

۳- -التهذیب ۲- ۱۸۵- ۷۳۵.-

٤- -الکافی ۳- ۳۵۱- ۱.-

۵- -المقنع- ۳۱.-

٦- -فی المصدر- الأربع بدل (صلاتک).-

۷- -المقنع- ۳۱.-

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۱) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۲).

****

ترجمه:

محمد بن مسلم روایت می کند که امام صادق (ع) فرمودند:

«اگر گمان تو به سمت رکعت سوم میل پیدا کرد، یک رکعت بخوان و دو سجده سهو انجام بده، بدون اینکه در آن ها قرائتی باشد. و اگر شک تو برابر بود، اختیار با توست؛ اگر بخواهی یک رکعت ایستاده بخوان و اگر بخواهی دو رکعت نشسته. و اگر گمان تو یک بار به سمت سه و یک بار به سمت

چهار رکعت رفت، تشهد بخوان و سلام بده و سپس دو رکعت همراه با چهار سجده، نشسته بخوان و در این دو رکعت سوره فاتحة الکتاب (سوره حمد) را تلاوت کن.»

۱۱- بَابُ أَنَّ مَنْ شَکَّ بَیْنَ الِاثْنَتَیْنِ وَ الْأَرْبَعِ بَعْدَ إِکْمَالِ السَّجْدَتَیْنِ وَجَبَ عَلَیْهِ الْبِنَاءُ عَلَی الْأَرْبَعِ ثُمَّ صَلَاةُ رَکْعَتَیْنِ قَائِماً بَعْدَ التَّسْلِیمِ وَ یَسْجُدُ لِلسَّهْوِ

اشارة

(۳) ۱۱ بَابُ أَنَّ مَنْ شَکَّ بَیْنَ الِاثْنَتَیْنِ وَ الْأَرْبَعِ بَعْدَ إِکْمَالِ السَّجْدَتَیْنِ وَجَبَ عَلَیْهِ الْبِنَاءُ عَلَی الْأَرْبَعِ ثُمَّ صَلَاةُ رَکْعَتَیْنِ قَائِماً بَعْدَ التَّسْلِیمِ وَ یَسْجُدُ لِلسَّهْوِ

****

ترجمه:

باب: کسی که میان دو رکعت و چهار رکعت شک کند، پس از کامل کردن دو سجده، بر چهار رکعت بنا می گذارد (نمازش را به عنوان چهار رکعت تمام می کند). سپس دو رکعت ایستاده پس از سلام نماز می خواند و سجده سهو انجام می دهد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٤٦۹ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰٤٦۹- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: إِذَا لَمْ تَدْرِ اثْنَتَیْنِ صَلَّیْتَ أَمْ أَرْبَعاً وَ لَمْ یَذْهَبْ وَهْمُکَ إِلَی شَیْ ءٍ فَتَشَهَّدْ وَ سَلِّمْ ثُمَّ صَلِّ رَکْعَتَیْنِ وَ أَرْبَعَ سَجَدَاتٍ تَقْرَأُ فِیهِمَا بِأُمِّ الْکِتَابِ ثُمَّ تَشَهَّدُ وَ تُسَلِّمُ فَإِنْ کُنْتَ إِنَّمَا صَلَّیْتَ رَکْعَتَیْنِ کَانَتَا هَاتَانِ تَمَامَ الْأَرْبَعِ وَ إِنْ کُنْتَ صَلَّیْتَ أَرْبَعاً کَانَتَا هَاتَانِ نَافِلَةً.

مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ الْحَلَبِیِّ مِثْلَهُ (۵).

****

ترجمه:

حلبی از امام صادق (ع) نقل کرده است که فرمودند:

«اگر نمی دانی که دو رکعت خوانده ای یا چهار رکعت، و ذهنت به هیچ کدام متمایل نشده است، تشهد بخوان و سلام بده. سپس دو رکعت دیگر همراه با چهار سجده بخوان و در این دو رکعت سوره فاتحة الکتاب (سوره حمد) را تلاوت کن. سپس تشهد بخوان و سلام بده. اگر در ابتدا تنها دو رکعت خوانده باشی، این دو رکعت تکمیل کننده ی چهار رکعت نماز تو خواهند بود. و اگر چهار رکعت خوانده باشی، این دو رکعت به عنوان نافله برای تو محسوب خواهند شد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۷۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۴۷۰- ۲- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي يَعْفُورٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ لَا يَدْرِي رَكْعَتَيْنِ صَلَّى أَمْ أَرْبَعاً قَالَ يَتَشَهَّدُ وَ يُسَلِّمُ ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ أَرْبَعَ سَجَدَاتٍ يَقْرَأُ فِيهِمَا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ ثُمَّ يَتَشَهَّدُ وَ يُسَلِّمُ وَ إِنْ كَانَ صَلَّى أَرْبَعاً كَانَتْ هَاتَانِ نَافِلَةً وَ إِنْ كَانَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ هَاتَانِ تَمَامَ الْأَرْبَعَةِ (٧) وَ إِنْ تَكَلَّمَ فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ.

****

ترجمه:

ابن ابی یعفور گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که نمی داند دو رکعت خوانده است یا چهار رکعت. امام فرمودند:

«تشهد بخواند و سلام دهد، سپس برخیزد و دو رکعت دیگر همراه با چهار سجده بخواند، و در این دو رکعت، سوره فاتحة الکتاب (سوره حمد) را تلاوت کند. سپس تشهد بخواند و سلام دهد. اگر

چهار رکعت خوانده باشد، این دو رکعت نافله خواهند بود. اگر دو رکعت خوانده باشد، این دو رکعت تکمیل کننده ی چهار رکعت نماز او خواهند بود. و اگر سخنی بگوید (یعنی به طور غیرعمد میان نماز سخن بگوید)، باید دو سجده سهو انجام دهد.»

۱- -تقدم فی الباب ۸ من هذه الأبواب.-

۲- -یأتی فی الباب ۱۳ من هذه الأبواب.-

۳- -الباب ۱۱ فیه ۹ أحادیث.-

٤- -الفقیه ۱- ۳٤۹- ۱۰۱۵، أورد صدره فی الحدیث ۵ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.-

۵- -الکافی ۳- ۳۵۳- ۸.-

٦- -الکافی ۳- ۳۵۲- ٤، التهذیب ۲- ۱۸٦- ۷۳۹، و الاستبصار ۱- ۳۷۲- ۱۳۱۵.-

۷- -فی المصدر- الأربع.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٤۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰٤۷۱- ۳- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِیعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ حَرِیزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: قُلْتُ لَهُ مَنْ لَمْ یَدْرِ فِی أَرْبَعٍ هُوَ أَمْ فِی ثِنْتَیْنِ وَ قَدْ أَحْرَزَ الثِّنْتَیْنِ قَالَ یَرْکَعُ رَکْعَتَیْنِ وَ أَرْبَعَ سَجَدَاتٍ وَ هُوَ قَائِمٌ بِفَاتِحَةِ الْکِتَابِ- وَ یَتَشَهَّدُ وَ لَا شَیْ ءَ عَلَیْهِ الْحَدِیثَ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَی نَفْیِ الْإِثْمِ وَ الْإِعَادَةِ لَا سُجُودِ السَّهْوِ.

****

ترجمه:

زراره از یکی از آن دو بزرگوار علیهما السلام در حدیثی روایت کرده است که فرمود: به ایشان گفتم، کسی که نداند در چهار رکعت است یا در دو رکعت، و دو رکعت را به یقین رسانده است، باید دو رکعت دیگر و چهار سجده را در حالت ایستاده با قرائت فاتحه الکتاب به جا آورد، سپس تشهد بگوید و هیچ اشکالی بر او نیست.

می گویم: این حدیث به نفی گناه و ضرورت اعاده اشاره دارد، اما سجده سهو را شامل نمی شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۷۲ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۴۷۲- ٤- (۲) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ مَنْ لَمْ يَدْرِ فِي اثْنَتَيْنِ هُوَ أَمْ فِي أَرْبَعٍ قَالَ يُسَلِّمُ وَ يَقُومُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يُسَلِّمُ وَ لَا شَيْ ءَ عَلَيْهِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳) وَ كَذَا كُلُّ مَا قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

زراره از یکی از آن دو بزرگوار علیهما السلام روایت کرده است که فرمودند: به ایشان گفتم کسی که نداند در رکعت دوم نماز است یا چهارم، چه باید کند؟ امام فرمودند: سلام دهد، سپس برخیزد و دو رکعت دیگر بخواند، سپس سلام دهد و هیچ ایرادی بر او نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۷۳ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۴۷۳- ۵- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَدِيدٍ عَنْ جَمِيلٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: فِي رَجُلٍ لَمْ يَدْرِ اثْنَتَيْنِ صَلَّى أَمْ أَرْبَعاً وَ وَهْمُهُ يَذْهَبُ إِلَى الْأَرْبَعِ أَوْ إِلَى الرَّكْعَتَيْنِ فَقَالَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ أَرْبَعَ سَجَدَاتٍ وَ قَالَ إِنْ ذَهَبَ وَهْمُكَ إِلَى رَكْعَتَيْنِ وَ أَرْبَعٍ فَهُوَ سَوَاءٌ وَ لَيْسَ الْوَهْمُ فِي هَذَا الْمَوْضِعِ مِثْلَهُ فِي الثَّلَاثِ وَ الْأَرْبَعِ.

****

ترجمه:

جمیل از برخی از اصحاب ما از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: درباره مردی که نمی داند دو رکعت نماز خوانده است یا چهار رکعت، و گمان او به سمت چهار رکعت یا دو رکعت می رود. امام فرمودند: باید دو رکعت و چهار سجده را به جا آورد. و فرمودند: اگر گمان تو به دو رکعت یا چهار رکعت متمایل شود، در هر دو حالت یکسان است. این نوع شک با شک بین سه رکعت و چهار رکعت متفاوت است.

ص: ۲۲۰

۱- -الکافی ۳- ۳۵۱- ۳، التهذیب ۲- ۱۸٦- ۷٤۰، و الاستبصار ۱- ۳۷۳- ۱٤۱٦، أورد ذیله فی الحدیث ۳ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.-

۲- -الکافی ۳- ۳۵۰- ۳، أورد صدره فی الحدیث ٦ من الباب ۱، و قطعة منه فی الحدیث ۱ من الباب ۹ من هذه الأبواب.-

۳- -التهذیب ۲- ۱۹۲- ۷۵۹، و الاستبصار ۱- ۳۷۵- ۱٤۲۳ جزء من حدیث الکافی الأصلی.-

٤- -الکافی ۳- ۳۵۳- ۹، أورد صدره فی الحدیث ۲ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٤۷٤ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰٤۷٤- ٦- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِیزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ فَلَا یَدْرِی رَکْعَتَیْنِ هِیَ أَوْ أَرْبَعٌ قَالَ یُسَلِّمُ ثُمَّ یَقُومُ فَیُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ بِفَاتِحَةِ الْکِتَابِ- وَ یَتَشَهَّدُ وَ یَنْصَرِفُ وَ لَیْسَ عَلَیْهِ شَیْ ءٌ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم روایت کرده است که از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که دو رکعت نماز خوانده و نمی داند آیا این دو رکعت بوده یا چهار رکعت. امام فرمودند: باید سلام دهد، سپس برخیزد و دو رکعت دیگر با فاتحه الکتاب بخواند، تشهد بگوید و نماز را به پایان برساند، و هیچ ایرادی بر او نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۷۵ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۴۷۵- ۷- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ لَا يَدْرِي صَلَّى رَكْعَتَيْنِ أَمْ أَرْبَعاً قَالَ يُعِيدُ الصَّلَاةَ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى الْمَغْرِبِ وَ الْغَدَاةِ وَ يُمْكِنُ حَمْلُهُ عَلَى الشَّكِّ قَبْلَ إِكْمَالِ السَّجْدَتَيْنِ لِمَا مَرَّ (۳) أَوْ عَلَى الْإِنْكَارِ.

****

ترجمه:

علاء از محمد روایت کرده است که فرمود: از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که نمی داند دو رکعت نماز خوانده است یا چهار رکعت. امام فرمودند: باید نماز را اعاده کند.

می گویم: مرحوم شیخ این روایت را به نماز مغرب و نماز صبح حمل کرده است. همچنین ممکن است این حکم درباره شک پیش از کامل کردن دو سجده باشد، همان طور که پیش تر اشاره شد، یا این حکم را می توان به حالت انکار حمل کرد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۷۶ - رقم الحدیث الباب: ۸]

١٠٤٧٦- ٨- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ شُعَيْبٍ يَعْنِي الْعَقَرْقُوفِيَّ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا لَمْ تَدْرِ أَرْبَعاً صَلَّيْتَ أَمْ رَكْعَتَيْنِ فَقُمْ وَ ارْكَعْ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلِّمْ وَ اسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَ أَنْتَ جَالِسٌ ثُمَّ سَلِّمْ (٥) بَعْدَهُمَا.

****

ترجمه:

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر نمی دانی چهار رکعت نماز خوانده ای یا دو رکعت، برخیز و دو رکعت دیگر بخوان، سپس سلام بده و در حالت نشسته دو سجده سهو انجام بده، و پس از سجده ها دوباره سلام بده.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٧٧ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٠٤٧٧- ٩- (٦) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ (عَنْ أَبِيهِ وَ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ جَمِيعاً) (٧) عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ أَعْيَنَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ رَجُلٌ شَكَّ فَلَمْ يَدْرِ أَرْبَعاً صَلَّى أَمِ اثْنَتَيْنِ وَ هُوَ قَاعِدٌ قَالَ يَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ وَ أَرْبَعَ سَجَدَاتٍ (وَ يُسَلِّمُ ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ) (٨) وَ هُوَ جَالِسٌ.

ص: ٢٢١

١- -التهذيب ٢- ١٨٥- ٨٣٧، و الاستبصار ١- ٣٧٢- ١٤١٤.-

٢- -التهذيب ٢- ١٨٦- ٧٤١، و الاستبصار ١- ٣٧٣- ١٤١٧.-

٣- -مر فى ذيل الحديث ٣ من الباب ٩ من هذه الأبواب.-

٤- -التهذيب ٢- ١٨٥- ٧٣٨.-

٥- -فى المصدر- تسلم.-

٦- -المحاسن- ٣٣١- ٩٥.-

٧- -فی المصدر- عن یعقوب بن یزید و أبوه.-

٨- -ما بین القوسین لیس فی المصدر.-

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (١).

****

ترجمه:

بکیر بن أعین از امام باقر علیه السلام روایت کرده است که فرمود: به ایشان گفتم، مردی دچار شک شده و نمی داند چهار رکعت نماز خوانده است یا دو رکعت، در حالی که نشسته است. امام فرمودند: باید دو رکعت و چهار سجده به جا آورد (و سپس سلام بدهد و دو سجده سهو انجام دهد) در حالی که نشسته است.

١٢- بَابُ حُکْمِ مَنْ دَخَلَ فِی الْعَصْرِ فَصَلَّی رَکْعَتَیْنِ ثُمَّ تَیَقَّنَ أَنَّهُ کَانَ صَلَّی الظُّهْرَ رَکْعَتَیْنِ

اشارة

(٢) ١٢ بَابُ حُکْمِ مَنْ دَخَلَ فِی الْعَصْرِ فَصَلَّی رَکْعَتَیْنِ ثُمَّ تَیَقَّنَ أَنَّهُ کَانَ صَلَّی الظُّهْرَ رَکْعَتَیْنِ

****

ترجمه:

باب حکم کسی که وارد نماز عصر شده و دو رکعت از آن را خوانده، سپس یقین پیدا کرده که نماز ظهر را تنها دو رکعت خوانده است.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٤٧٨ - رقم الحدیث الباب: ١]

۱۰۴۷۸- ۱- (۳) أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ الطَّبْرِسِیُّ فِی الْإِحْتِجَاجِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْیَرِیِّ عَنْ صَاحِبِ الزَّمَانِ ع أَنَّهُ کَتَبَ إِلَیْهِ یَسْأَلُهُ عَنْ رَجُلٍ صَلَّی الظُّهْرَ وَ دَخَلَ فِی صَلَاةِ الْعَصْرِ فَلَمَّا صَلَّی مِنْ صَلَاةِ الْعَصْرِ رَکْعَتَیْنِ اسْتَیْقَنَ أَنَّهُ صَلَّی الظُّهْرَ رَکْعَتَیْنِ کَیْفَ یَصْنَعُ فَأَجَابَ إِنْ کَانَ أَحْدَثَ بَیْنَ الصَّلَاتَیْنِ حَادِثَةً یَقْطَعُ بِهَا الصَّلَاةَ أَعَادَ الصَّلَاتَیْنِ وَ إِنْ لَمْ یَکُنْ أَحْدَثَ حَادِثَةً جَعَلَ الرَّکْعَتَیْنِ الْأَخِیرَتَیْنِ تَتِمَّةً لِصَلَاةِ الظُّهْرِ وَ صَلَّی الْعَصْرَ بَعْدَ ذَلِکَ.

****

ترجمه:

احمد بن علی بن أبی طالب طبرسی در کتاب «الاحتجاج» از محمد بن عبدالله بن جعفر حمیری نقل کرده است که وی از صاحب الزمان (عج) سؤال کرد: مردی که نماز ظهر را خوانده و وارد نماز عصر شده است، اما بعد از دو رکعت از نماز عصر، یقین پیدا می کند که فقط دو رکعت از نماز ظهر را خوانده است، چه باید بکند؟ امام زمان (عج) پاسخ دادند: اگر میان دو نماز حادثه ای رخ داده باشد که نماز را قطع می کند، باید هر دو نماز را اعاده کند. اما اگر حادثه ای رخ نداده باشد، آن دو رکعت اخیر را به عنوان تکمیل نماز ظهر قرار دهد و سپس نماز عصر را به جا آورد.

۱۳- بَابُ أَنَّ مَنْ شَکَّ بَیْنَ الثِّنْتَیْنِ وَ الثَّلَاثِ وَ الْأَرْبَعِ وَجَبَ عَلَیْهِ الْبِنَاءُ عَلَی الْأَرْبَعِ ثُمَّ صَلَاةُ رَکْعَتَیْنِ قَائِماً وَ رَکْعَتَیْنِ جَالِساً أَوْ رَکْعَةٍ قَائِماً وَ رَکْعَتَیْنِ جَالِساً وَ یَسْجُدُ لِلسَّهْوِ

اشارة

(٤) ۱۳ بَابُ أَنَّ مَنْ شَکَّ بَیْنَ الثِّنْتَیْنِ وَ الثَّلَاثِ وَ الْأَرْبَعِ وَجَبَ عَلَیْهِ الْبِنَاءُ عَلَی الْأَرْبَعِ ثُمَّ صَلَاةُ رَکْعَتَیْنِ قَائِماً وَ رَکْعَتَیْنِ جَالِساً أَوْ رَکْعَةٍ قَائِماً وَ رَکْعَتَیْنِ جَالِساً وَ یَسْجُدُ لِلسَّهْوِ

****

ترجمه:

باب کسیکه شک کند بین دو و سه و چهار واجب است بنا بر چهار بگذارد سپس دو رکعت نماز ایستاده و دو رکعت نشسته یا یک رکعت ایستاده و یک دو رکعت نشسته وسجده سهو برود

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٧٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٤٧٩- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ لَا يَدْرِي اثْنَتَيْنِ صَلَّى أَمْ ثَلَاثاً أَمْ أَرْبَعاً فَقَالَ يُصَلِّي رَكْعَةً (٦) مِنْ قِيَامٍ

١- -تقدم فى الباب ٨ و فى الحديث ٤ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.-

٢- -الباب ١٢ فيه حديث واحد.-

٣- -الاحتجاج- ٤٨٨.-

٤- -الباب ١٣ فيه ٤ أحاديث.-

٥- -الفقيه ١- ٣٥٠- ١٠٢١.-

٦- -كذا فى أصل المخطوط و فى هامشه عن نسخة- ركعتين، و قد كتبها المصنّف فى الأصل ثمّ شطب عليها و كتبها فى الهامش.-

ثُمَّ يُسَلِّمُ ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ هُوَ جَالِسٌ.

****

ترجمه:

عبد الرحمن بن حجاج از امام موسی بن جعفر علیه السلام روایت کرده است که فرمود: به امام صادق علیه السلام گفتم مردی که نمی داند دو رکعت نماز خوانده است یا سه یا چهار، چه باید کند؟ امام فرمودند: باید یک رکعت در حالت ایستاده بخواند، سپس سلام دهد، و پس از آن دو رکعت دیگر را در حالت نشسته به جا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۴۸۰- ۲- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ الْيَسَعِ عَنِ الرِّضَا ع فِي ذَلِكَ أَنَّهُ قَالَ: يَبْنِي عَلَى يَقِينِهِ وَ يَسْجُدُ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ بَعْدَ التَّسْلِيمِ وَ يَتَشَهَّدُ تَشَهُّداً خَفِيفاً.

****

ترجمه:

سهل بن یسع از امام رضا علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: باید بر یقین خود بنا کند و پس از سلام، دو سجده سهو به جا آورد و تشهدی کوتاه بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۸۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۴۸۱- ۳- (۲) قَالَ وَ قَدْ رُوِيَ أَنَّهُ يُصَلِّي رَكْعَةً مِنْ قِيَامٍ وَ رَكْعَتَيْنِ وَ هُوَ جَالِسٌ (۳).

قَالَ ابْنُ بَابَوَيْهِ لَيْسَتْ هَذِهِ الْأَخْبَارُ بِمُخْتَلِفَةٍ وَ صَاحِبُ السَّهْوِ بِالْخِيَارِ بِأَيِّ خَبَرٍ مِنْهَا أَخَذَ فَهُوَ مُصِيبٌ أَقُولُ: الْأَقْرَبُ حَمْلُ حَدِيثِ سَهْلٍ عَلَى التَّقِيَّةِ أَوْ عَلَى مَا ذَكَرْنَاهُ سَابِقاً فِي مِثْلِهِ (٤).

****

ترجمه:

روایت شده است که فرد باید یک رکعت را در حالت قیام و دو رکعت را در حالت جلوس به جا آورد.

ابن بابویه می گوید: این اخبار با یکدیگر اختلاف ندارند و صاحب سهو مختار است که هرکدام از این روایات را اختیار کند و هرکدام را انجام دهد، درست عمل کرده است.

می گویم: احتمال نزدیک تر این است که حدیث سهل بر اساس تقیه حمل شود یا بر آنچه پیش تر در موارد مشابه ذکر کردیم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۸۲ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰٤۸۲- ٤- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ صَلَّی فَلَمْ یَدْرِ اثْنَتَیْنِ صَلَّی أَمْ ثَلَاثاً أَمْ أَرْبَعاً قَالَ یَقُومُ فَیُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ مِنْ قِیَامٍ وَ یُسَلِّمُ ثُمَّ یُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ مِنْ جُلُوسٍ وَ یُسَلِّمُ فَإِنْ کَانَتْ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ کَانَتِ الرَّکْعَتَانِ نَافِلَةً وَ إِلَّا تَمَّتِ الْأَرْبَعُ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (٦)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٧).

****

ترجمه:

ابن أبی عمیر از برخی اصحاب ما از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: در مورد مردی که نماز خوانده و نمی داند دو رکعت خوانده است یا سه رکعت یا چهار رکعت، باید برخیزد و دو رکعت دیگر در حالت ایستاده بخواند و سپس سلام دهد. پس از آن، دو رکعت دیگر در حالت نشسته بخواند و باز سلام دهد. اگر نماز او چهار رکعت بوده، این دو رکعت اضافی به عنوان نافله محسوب می شود، و اگر نماز ناقص بوده، این رکعت ها نماز چهار رکعتی را کامل می کنند.

١- -الفقيه ١- ٣٥١- ١٠٢٣.-

٢- -الفقيه ١- ٣٥١- ١٠٢٤.-

٣- -فی المصدر- من جلوس.-

٤- -تقدم فی الحديثين ٢ و ٦ من الباب ٨ من هذه الأبواب.-

٥- -الكافی ٣- ٣٥٣- ٦.-

٦- -التهذيب ٢- ١٨٧- ٧٤٢.-

٧- -تقدم فی الأبواب ٨ و ٩ و ١٠ من هذه الأبواب.-

١٤- بَابُ أَنَّ مَنْ شَكَّ بَيْنَ الْأَرْبَعِ وَ الْخَمْسِ فَصَاعِداً وَجَبَ عَلَيْهِ الْبِنَاءُ عَلَى الْأَرْبَعِ وَ سُجُودُ السَّهْوِ

اشارة

(١) ١٤ بَابُ أَنَّ مَنْ شَكَّ بَيْنَ الْأَرْبَعِ وَ الْخَمْسِ فَصَاعِداً وَجَبَ عَلَيْهِ الْبِنَاءُ عَلَى الْأَرْبَعِ وَ سُجُودُ السَّهْوِ

****

ترجمه:

باب كسيكه شک كند بين چهار و پنج و بيشتر واجب است بنا بر چهار بگذارد و سجده ی سهو انجام دهد

[رقم الحديث الكلی: ١٠٤٨٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٤٨٣- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ يُونُسَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا كُنْتَ لَا تَدْرِی أَرْبَعاً صَلَّيْتَ أَمْ خَمْساً فَاسْجُدْ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ بَعْدَ تَسْلِيمِكَ ثُمَّ سَلِّمْ بَعْدَهُمَا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

عبدالله بن سنان از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر نمی دانی چهار رکعت نماز خوانده ای یا پنج رکعت، پس از سلام، دو سجده سهو به جا آور، و پس از آن ها دوباره سلام بده.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰٤۸٤ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰٤۸٤- ۲- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلَمْ يَدْرِ زَادَ أَمْ نَقَصَ فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَ هُوَ جَالِسٌ وَ سَمَّاهُمَا رَسُولُ اللَّهِ ص الْمُرْغِمَتَيْنِ.

****

ترجمه:

زراره روایت کرده است که شنیدم امام باقر علیه السلام می فرمودند: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: اگر کسی از شما در نماز خود شک کرد و ندانست که آیا چیزی به نماز اضافه کرده است یا کم، باید دو سجده را در حالت نشسته به جا آورد. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله این دو سجده را "المرغمتین" نامیدند.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰٤۸۵ - رقم الحديث الباب: ۳]

١٠٤٨٥- ٣- (٥) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا لَمْ تَدْرِ خَمْساً صَلَّيْتَ أَمْ أَرْبَعاً فَاسْجُدْ سَجْدَتَيِ اَلسَّهْوِ بَعْدَ تَسْلِيمِكَ وَ أَنْتَ جَالِسٌ ثُمَّ سَلِّمْ بَعْدَهُمَا.

****

ترجمه:

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر نمی دانی پنج رکعت نماز خوانده ای یا چهار رکعت، پس از سلام، دو سجده سهو در حالت نشسته به جا آور، و پس از آن ها دوباره سلام بده.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٨٦ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٤٨٦- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع

١- -الباب ١٤ فيه ٦ أحاديث.-

٢- -الكافى ٣- ٣٥٥- ٣، و أورده فى الحديث ٢ من الباب ٥ من هذه الأبواب.-

٣- -التهذيب ٢- ١٩٥- ٧٦٧.-

٤- -الكافى ٣- ٣٥٤- ١.-

٥- -الكافى ٣- ٣٥٥- ٦.-

٦- -التهذيب ٢- ١٩٦- ٧٧٢، و الاستبصار ١- ٣٨٠- ١٤٤١، و أورده فى الحديث ٢ من الباب ٢٠ من هذه الأبواب.-

قَالَ: إِذَا لَمْ تَدْرِ أَرْبَعاً صَلَّيْتَ أَمْ خَمْساً أَمْ نَقَصْتَ أَمْ زِدْتَ فَتَشَهَّدْ وَ سَلِّمْ وَ اسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ بِغَيْرِ رُكُوعٍ وَ لَا قِرَاءَةٍ يَتَشَهَّدُ فِيهِمَا تَشَهُّداً خَفِيفاً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِيِّ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

علی حلبی از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر ندانی که چهار رکعت نماز خوانده ای یا پنج رکعت، یا آیا از تعداد رکعات کم کرده ای یا زیاد، تشهد بگو و سلام بده، سپس دو سجده سهو بدون رکوع و قرائت به جا آور، و در این دو سجده تشهدی کوتاه بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۴۸۷- ۵- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِي جَمِيلَةَ عَنْ زَيْدٍ الشَّحَّامِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ صَلَّى الْعَصْرَ سِتَّ رَكَعَاتٍ أَوْ خَمْسَ رَكَعَاتٍ قَالَ إِنِ اسْتَيْقَنَ أَنَّهُ صَلَّى خَمْساً أَوْ سِتّاً فَلْيُعِدْ وَ إِنْ كَانَ لَا يَدْرِي أَ زَادَ أَمْ نَقَصَ فَلْيُكَبِّرْ وَ هُوَ جَالِسٌ ثُمَّ لْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِيهِمَا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فِي آخِرِ صَلَاتِهِ ثُمَّ يَتَشَهَّدُ الْحَدِيثَ.

أَقُولُ: الْمَفْرُوضُ فِي آخِرِ الْحَدِيثِ أَنَّهُ شَكَّ بَيْنَ الثَّلَاثِ وَ الْأَرْبَعِ وَ الْخَمْسِ فَيَبْنِي عَلَى الْأَرْبَعِ ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ جَالِساً.

****

ترجمه:

زید شحام روایت کرده است که پرسیدم: مردی که نماز عصر را به جای چهار رکعت، پنج یا شش رکعت خوانده باشد، چه باید بکند؟ امام فرمودند: اگر یقین پیدا کند که پنج یا شش رکعت خوانده است، باید نماز را اعاده کند. اما اگر نداند که آیا چیزی به نماز افزوده یا از آن کم کرده است، باید تکبیر بگوید در حالی که نشسته است، سپس دو رکعت را با قرائت فاتحه الکتاب به جا آورد، تشهد بگوید و نماز را کامل کند.

می گویم: فرض در پایان حدیث این است که فرد میان سه، چهار و پنج رکعت شک کرده است. بنابراین، باید بر چهار رکعت بنا کند و سپس دو رکعت دیگر را در حالت نشسته بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۸۸ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۴۸۸- ٦- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ السَّهْوِ فَقَالَ مَنْ حَفِظَ سَهْوَهُ فَأَتَمَّهُ فَلَيْسَ عَلَيْهِ سَجْدَتَا السَّهْوِ وَ إِنَّمَا السَّهْوُ عَلَى مَنْ لَمْ يَدْرِ أَ زَادَ فِي صَلَاتِهِ أَمْ نَقَصَ مِنْهَا.

****

ترجمه:

فضیل بن یسار روایت کرده است که از امام صادق علیه السلام درباره سهو پرسید. امام فرمودند: کسی که سهو خود را حفظ کند و نماز خود را کامل کند، بر او سجده سهو واجب نیست. اما سهو بر کسی است که نداند آیا چیزی به نماز اضافه کرده یا از آن کم کرده است.

۱۵- بَابُ وُجُوبِ الْإِعَادَةِ عَلَى مَنْ لَمْ يَدْرِ كَمْ صَلَّى وَ لَمْ يَغْلِبْ عَلَى ظَنِّهِ شَيْ ءٌ وَ عَلَى مَنْ لَمْ يَدْرِ صَلَّى شَيْئاً أَمْ لَا

اشارة

(٤) ١٥ بَابُ وُجُوبِ الْإِعَادَةِ عَلَى مَنْ لَمْ يَدْرِ كَمْ صَلَّى وَ لَمْ يَغْلِبْ عَلَى ظَنِّهِ شَيْ ءٌ وَ عَلَى مَنْ لَمْ يَدْرِ صَلَّى شَيْئاً أَمْ لَا

****

ترجمه:

باب واجب بودن اعاده نماز بر کسیکه نمی داند چند رکعت نماز خوانده و عددی غلبه بر گمانش نکند وکسیکه نمیداند نماز خوانده یا نه

[رقم الحديث الكلى: ١٠٤٨٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٤٨٩- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ

ص: ٢٢٥

١- -الفقيه ١- ٣٥٠- ١٠١٩.-

٢- -التهذيب ٢- ٣٥٢- ١٤٦١، و أورد قطعة منه فى الحديث ٣ من الباب ١٩ من هذه الأبواب، و ذيله فى الحديث ١٧ من الباب ٣ من هذه الأبواب.-

٣- -الفقيه ١- ٣٥٠- ١٠١٨، و أورد نحوه فى الحديث ٤، و أورده فى الحديث ٦ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ١٥ فيه ٦ أحاديث.-

٥- -الكافى ٣- ٣٥٨- ١، و التهذيب ٢- ١٨٧- ٧٤٤، و الاستبصار ١- ٣٧٣- ١٤١٩.-

ع قَالَ: إِنْ كُنْتَ لَا تَدْرِي كَمْ صَلَّيْتَ وَ لَمْ يَقَعْ وَهْمُكَ عَلَى شَيْ ءٍ فَأَعِدِ الصَّلَاةَ.

****

ترجمه:

صفوان از امام موسی بن جعفر علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر نمی دانی چند رکعت نماز خوانده ای و گمانت به هیچ چیزی متمایل نشده است، باید نماز را اعاده کنی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۴۹۰- ۲- (۱) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادٍ (۲) عَنِ ابْنِ أَبِي يَعْفُورٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ: إِذَا شَكَكْتَ فَلَمْ تَدْرِ أَ فِي ثَلَاثٍ أَنْتَ أَمِ اثْنَتَيْنِ أَمْ فِي وَاحِدَةٍ أَمْ فِي أَرْبَعٍ فَأَعِدْ وَ لَا تَمْضِ عَلَى الشَّكِّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ حَمَّادٍ (۳)

وَ الَّذِي قَبْلَهُ عَنْهُ عَنْ عَبَّادِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعْدٍ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

ابن أبی یعفور از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر شک کردی و ندانستی که آیا در رکعت سوم هستی یا دوم، یا اول، یا چهارم، باید نماز را اعاده کنی و بر شک خود ادامه ندهی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۴۹۱- ۳- (٤) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ وَ أَبِي بَصِيرٍ جَمِيعاً قَالا قُلْنَا لَهُ الرَّجُلُ يَشُكُّ كَثِيراً فِي صَلَاتِهِ حَتَّى لَا يَدْرِيَ كَمْ صَلَّى وَ لَا مَا بَقِيَ عَلَيْهِ قَالَ يُعِيدُ الْحَدِيثَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

زراره و ابو بصیر هر دو روایت کرده اند که گفتیم: مردی که در نماز خود بسیار شک می کند تا حدی که نمی داند چند رکعت خوانده است و چه مقدار باقی مانده است، امام فرمودند: باید نماز را اعاده کند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٤٩٢ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٠٤٩٢- ٤- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ الرَّازِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: إِنَّمَا يُعِيدُ مَنْ لَمْ يَدْرِ مَا صَلَّى.

****

ترجمه:

علی بن نعمان رازی از امام صادق علیه السلام در حدیثی روایت کرده است که فرمودند: تنها کسی باید نماز را اعاده کند که نداند چه نمازی خوانده است.

١- -الکافی ٣- ٣٥٨- ٣.-

٢- -فی التهذیب زیادة- عن حریز" هامش المخطوط".-

٣- -التهذیب ٢- ١٨٧- ٧٤٣، و الاستبصار ١- ٣٧٣- ١٤١٨.-

٤- -الكافی ٣- ٣٥٨- ٢، و أورده فی الحدیث ٢ من الباب ١٦ من هذه الأبواب.-

٥- -التهذیب ٢- ١٨٨- ٧٤٧، و الاستبصار ١- ٣٧٤- ١٤٢٢.-

٦- -التهذیب ٢- ١٨١- ٧٢٦، و أورد صدره عنه و عن الفقیه فی الحدیث ٣ من الباب ٣ من هذه الأبواب.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٤٩٣ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٠٤٩٣- ٥- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْعَمْرَكِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَقُومُ فِي الصَّلَاةِ فَلَا يَدْرِي صَلَّى شَيْئاً أَمْ لَا قَالَ يَسْتَقْبِلُ.

وَ

رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ يَسْتَقْبِلُ الصَّلَاةَ (٢)

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش امام موسی بن جعفر علیه السلام روایت کرده است که فرمود: از ایشان پرسیدم درباره مردی که در نماز ایستاده است و نمی داند آیا چیزی از نماز را خوانده است یا خیر. امام فرمودند: باید نماز را از نو آغاز کند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٤٩٤ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٤٩٤- ٦- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ عَنْ أَخِيهِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الرَّجُلِ لَا يَدْرِي كَمْ صَلَّى وَاحِدَةً أَوِ اثْنَتَيْنِ أَمْ ثَلَاثاً قَالَ يَبْنِي عَلَى الْجَزْمِ وَ يَسْجُدُ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ وَ يَتَشَهَّدُ تَشَهُّداً (٤) خَفِيفاً.

أَقُولُ: حَمَلَ الشَّيْخُ الْبِنَاءَ عَلَى الْجَزْمِ عَلَى الِاسْتِئْنَافِ وَ سُجُودَ السَّهْوِ عَلَى الِاسْتِحْبَابِ وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥).

****

ترجمه:

علی بن یقطین روایت کرده است که گفت: از امام موسی بن جعفر علیه السلام درباره مردی که نمی داند یک رکعت، دو رکعت یا سه رکعت نماز خوانده است، پرسیدم. امام فرمودند: باید بر یقین خود بنا کند و دو سجده سهو انجام دهد و تشهدی کوتاه بخواند.

می گویم: مرحوم شیخ، بنا بر یقین را به معنای از سرگیری نماز حمل کرده و سجده سهو را به عنوان مستحب در نظر گرفته است، و شواهدی برای تأیید این نظر وجود دارد.

١٦- بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ الِاحْتِيَاطِ عَلَى مَنْ كَثُرَ سَهْوُهُ بَلْ يَمْضِي فِي صَلَاتِهِ وَ يَبْنِي عَلَى وُقُوعِ مَا شَكَّ فِيهِ حَتَّى يَتَيَقَّنَ التَّرْكَ وَ حَدِّ كَثْرَةِ السَّهْوِ

اشارة

(٦) ١٦ بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ الِاحْتِيَاطِ عَلَى مَنْ كَثُرَ سَهْوُهُ بَلْ يَمْضِي فِي صَلَاتِهِ وَ يَبْنِي عَلَى وُقُوعِ مَا شَكَّ فِيهِ حَتَّى يَتَيَقَّنَ التَّرْكَ وَ حَدِّ كَثْرَةِ السَّهْوِ

****

ترجمه:

باب عدم وجوب احتیاط برای کسی که زیاد دچار سهو می شود؛ بلکه باید به نماز خود ادامه دهد و بر وقوع آنچه که در آن شک کرده است بنا کند، تا زمانی که یقین به ترک پیدا کند. همچنین حد و معیار زیاد بودن سهو در این باب مطرح می شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۹۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۴۹۵- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع

ص: ۲۲۷

۱- - التهذیب ۲- ۱۸۹- ۸۴۸.-

۲- -قرب الإسناد- ۹۱.-

۳- -التهذیب ۲- ۱۸۷- ۷۴۵، و الاستبصار ۱- ۳۷۴- ۱۴۲۰.-

۴- -شطب المصنّف علی کلمة (تشهدا) و کتب- فی الاستبصار و لیس فی التهذیب" هامش المخطوط".-

۵- -یأتی فی الحدیث ۲ من الباب ۲۳ و فی الحدیث ۸ من الباب ۲۴ من هذه الأبواب.-

۶- -الباب ۱۶ فیه ۸ أحادیث.-

۷- -الکافی ۳- ۳۵۹- ۸.-

قَالَ: إِذَا کَثُرَ عَلَیْکَ السَّهْوُ فَامْضِ عَلَی صَلَاتِکَ فَإِنَّهُ یُوشِکُ أَنْ یَدَعَکَ إِنَّمَا هُوَ مِنَ (۱) الشَّیْطَانِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ الْعَلَاءِ (۲)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از امام باقر علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر سهو در نماز زیاد بر شما عارض شود، به نماز خود ادامه دهید؛ چراکه نزدیک است که سهو شما را رها کند. این سهو تنها از شیطان است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۹۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۴۹۶- ۲- (٤) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ وَ أَبِي بَصِيرٍ جَمِيعاً قَالا قُلْنَا لَهُ الرَّجُلُ يَشُكُّ كَثِيراً فِي صَلَاتِهِ حَتَّى لَا يَدْرِيَ كَمْ صَلَّى وَ لَا مَا بَقِيَ عَلَيْهِ قَالَ يُعِيدُ قُلْنَا فَإِنَّهُ يَكْثُرُ عَلَيْهِ ذَلِكَ كُلَّمَا أَعَادَ شَكَّ قَالَ يَمْضِي فِي شَكِّهِ ثُمَّ قَالَ لَا تُعَوِّدُوا الْخَبِيثَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ نَقْضَ الصَّلَاةِ فَتُطْمِعُوهُ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ خَبِيثٌ مُعْتَادٌ لِمَا عُوِّدَ فَلْيَمْضِ أَحَدُكُمْ فِي الْوَهْمِ وَ لَا يُكْثِرَنَّ نَقْضَ الصَّلَاةِ فَإِنَّهُ إِذَا فَعَلَ ذَلِكَ مَرَّاتٍ لَمْ يَعُدْ إِلَيْهِ الشَّكُّ قَالَ زُرَارَةُ ثُمَّ قَالَ إِنَّمَا يُرِيدُ الْخَبِيثُ أَنْ يُطَاعَ فَإِذَا عُصِيَ لَمْ يَعُدْ إِلَى أَحَدِكُمْ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

زراره و ابو بصیر هر دو روایت کرده اند که گفتیم: مردی که در نماز خود بسیار شک می کند تا حدی که نمی داند چند رکعت خوانده است و چه مقدار باقی مانده است. امام فرمودند: باید نماز را اعاده کند. گفتیم: اگر این شک هر بار که نماز را اعاده کند، برایش پیش بیاید، چه؟ امام فرمودند: باید در شک خود ادامه دهد. سپس فرمودند: نباید نفس خبیث خود را به نقض نماز عادت دهید، زیرا اگر

چنین کنید، آن را تحریک خواهید کرد. شیطان خبیث است و به آنچه به آن عادت کرده است، پایبند می ماند. باید هرکدام از شما در وهم خود ادامه دهد و نماز را زیاد نقض نکند، زیرا اگر چندین بار این کار را انجام دهد، شک به سوی او باز نخواهد گشت. زراره گفت: سپس امام فرمودند: شیطان تنها می خواهد که از او اطاعت شود، و اگر از او نافرمانی شود، دیگر به سوی هیچ کدام از شما باز نخواهد گشت.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۹۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۴۹۷- ۳- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا كَثُرَ عَلَيْكَ السَّهْوُ فَامْضِ فِی صَلَاتِكَ.

****

ترجمه:

ابن سنان از چند نفر از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: اگر سهو در نماز بر شما زیاد شود، به نماز خود ادامه دهید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۴۹۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۴۹۸- ٤- (۷) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حُكَيْمٍ

۱- -" من" لیس فی التهذیب" هامش المخطوط".-

۲- -التهذیب ۲- ۳٤۳- ۱٤۲٤.-

۳- -الفقیه ۱- ۳۳۹- ۹۸۹.-

٤- -الكافی ٣- ٣٥٨- ٢، و أورد صدره فی الحدیث ٣ من الباب ١٥ من هذه الأبواب.-

٥- -التهذیب ٢- ١٨٨- ٧٤٧، و الاستبصار ١- ٣٧٤- ١٤٢٢.-

٦- -التهذیب ٢- ٣٤٣- ١٤٢٣.-

٧- -التهذیب ٢- ١٨٨- ٧٤٦، و الاستبصار ١- ٣٧٤- ١٤٢١.-

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِیرَةِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ رَجُلٍ صَالِحٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یَشُکُّ فَلَا یَدْرِی وَاحِدَةً صَلَّی أَوِ اثْنَتَیْنِ أَوْ ثَلَاثاً أَوْ أَرْبَعاً تَلْتَبِسُ عَلَیْهِ صَلَاتُهُ قَالَ کُلُّ ذَا قَالَ قُلْتُ: نَعَمْ قَالَ فَلْیَمْضِ فِی صَلَاتِهِ وَ یَتَعَوَّذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّیْطَانِ فَإِنَّهُ یُوشِکُ أَنْ یَذْهَبَ عَنْهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنِ الْعَبْدِ الصَّالِحِ ع مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

علی بن أبی حمزه از مردی صالح روایت کرده است که گفت: از او درباره مردی که شک می کند و نمی داند آیا یک رکعت، دو رکعت، سه رکعت یا چهار رکعت نماز خوانده است و نماز بر او مشتبه می شود، پرسیدم. ایشان فرمودند: تمامی این حالات ممکن است پیش آید. گفتم: بله. فرمودند: باید نماز خود را ادامه دهد و از خداوند به شیطان پناه ببرد؛ چرا که نزدیک است این حالت از او دور شود.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٤٩٩ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٠٤٩٩- ٥- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِیدٍ عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الرَّجُلِ یَکْثُرُ عَلَیْهِ الْوَهْمُ فِی الصَّلَاةِ فَیَشُکُّ فِی الرُّکُوعِ فَلَا یَدْرِی أَ رَکَعَ أَمْ لَا وَ یَشُکُّ فِی السُّجُودِ فَلَا یَدْرِی أَ سَجَدَ أَمْ لَا فَقَالَ لَا یَسْجُدُ وَ لَا یَرْکَعُ وَ یَمْضِی فِی صَلَاتِهِ حَتَّی یَسْتَیْقِنَ یَقِیناً الْحَدِیثَ.

****

ترجمه:

عمار از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: در مورد مردی که در نماز زیاد دچار وهم می شود و در رکوع شک می کند که آیا رکوع کرده است یا خیر، و در سجده شک می کند که آیا سجده کرده است یا خیر؛ امام فرمودند: نباید سجده کند و نباید رکوع کند، بلکه باید به نماز خود ادامه دهد تا زمانی که به یقین برسد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۰۰ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۵۰۰- ٦- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ: قَالَ الرِّضَا ع إِذَا کَثُرَ عَلَیْکَ السَّهْوُ فِی الصَّلَاةِ فَامْضِ عَلَی صَلَاتِکَ وَ لَا تُعِدْ.

****

ترجمه:

محمد بن علی بن الحسین روایت کرده است که امام رضا علیه السلام فرمودند: اگر سهو در نماز بر شما زیاد شود، به نماز خود ادامه دهید و آن را اعاده نکنید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۰۱ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۵۰۱- ۷- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ أَنَّ الصَّادِقَ ع قَالَ: إِذَا کَانَ الرَّجُلُ مِمَّنْ یَسْهُو فِی کُلِّ ثَلَاثٍ فَهُوَ مِمَّنْ کَثُرَ عَلَیْهِ السَّهْوُ.

****

ترجمه:

محمد بن أبی حمزه روایت کرده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: اگر مردی در هر سه نماز دچار سهو شود، از کسانی است که سهو بر او زیاد شده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۰۲ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۵۰۲- ۸- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِیسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ کِتَابِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِیرَةِ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا سَهْوَ عَلَی مَنْ أَقَرَّ عَلَی نَفْسِهِ بِسَهْوٍ.

****

ترجمه:

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: سهو بر کسی نیست که به سهو خود اعتراف کرده باشد.

۱- -الفقیه ۱- ۳۵۰- ۱۰۲۲.-

۲- -التهذیب ۲- ۱۵۳- ٦۰٤، و الاستبصار ۱- ۳٦۲- ۱۳۷۲، و أورد ذیله فی الحدیث ۲ من الباب ۱٤ من أبواب السجود، و فی الحدیث ٤ من الباب ۲٦ من أبواب الخلل الواقع فی الصلاة.-

۳- -الفقیه ۱- ۳۳۹- ۹۸۸.-

٤- -الفقیه ۱- ۳۳۹- ۹۹۰.-

۵- -مستطرفات السرائر- ۱۱۰- ٦٦.-

۱۷- بَابُ أَنَّ مَنْ نَسِيَ رَكْعَتَيْنِ مِنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ حَتَّى أَوْتَرَ يُسْتَحَبُّ لَهُ إِتْمَامُ صَلَاةِ اللَّيْلِ وَ إِعَادَةُ الْوَتْرِ

اشارة

(۱) ۱۷ بَابُ أَنَّ مَنْ نَسِيَ رَكْعَتَيْنِ مِنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ حَتَّى أَوْتَرَ يُسْتَحَبُّ لَهُ إِتْمَامُ صَلَاةِ اللَّيْلِ وَ إِعَادَةُ الْوَتْرِ

****

ترجمه:

باب اینکه کسی فراموش کند دو رکعت از نماز شب تا وتر را بخواند مستحب است نماز شب را تمام کند و وتر را اعاده کند

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۵۰۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۵۰۳- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ صَلَّى صَلَاةَ اللَّيْلِ وَ أَوْتَرَ وَ ذَكَرَ أَنَّهُ نَسِيَ رَكْعَتَيْنِ مِنْ صَلَاتِهِ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ يَقُومُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ الَّتِي نَسِيَ مَكَانَهُ ثُمَّ يُوتِرُ.

****

ترجمه:

عقبه بن خالد از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: مردی که نماز شب را خوانده و وتر را به جا آورده، سپس به یاد می آورد که دو رکعت از نمازش را فراموش کرده است، باید برخیزد و همان دو رکعت فراموش شده را در جای خود به جا آورد و سپس دوباره وتر را انجام دهد.

۱۸- بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ شَیْ ءٍ بِالسَّهْوِ فِی النَّافِلَةِ وَ اسْتِحْبَابِ الْبِنَاءِ عَلَی الْأَقَلِّ وَ عَدَمِ بُطْلَانِهَا بِزِیَادَةِ رَکْعَةٍ سَهْواً

اشارة

(۳) ۱۸ بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ شَیْ ءٍ بِالسَّهْوِ فِی النَّافِلَةِ وَ اسْتِحْبَابِ الْبِنَاءِ عَلَی الْأَقَلِّ وَ عَدَمِ بُطْلَانِهَا بِزِیَادَةِ رَکْعَةٍ سَهْواً

****

ترجمه:

باب واجب نبودن انجام آنچه از نافله فراموش شده و مستحب بودن بنا گذاشتن بر کمتر و باطل نبودن زیاد شدن یک رکعت از روی فراموشی

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۰٤ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۵۰٤- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ فَضَالَةَ وَ صَفْوَانَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ السَّهْوِ فِی النَّافِلَةِ فَقَالَ لَیْسَ عَلَیْکَ شَیْ ءٌ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ یُونُسَ عَنِ الْعَلَاءِ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از یکی از آن دو بزرگوار (امام باقر یا امام صادق علیهما السلام) روایت کرده است که فرمود: از ایشان درباره سهو در نافله پرسیدم، فرمودند: بر تو هیچ چیزی (واجب) نیست.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۰۵ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۵۰۵- ۲- (٦) ثُمَّ قَالَ الْكُلَيْنِيُّ وَ رُوِيَ أَنَّهُ إِذَا سَهَا فِي النَّافِلَةِ بَنَى عَلَى الْأَقَلِّ.

****

ترجمه:

مرحوم کلینی روایت نموده اگر کسی در نا فله دچار سهو شود بنا را بر کمتر می گذارد

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۰٦ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۵۰٦- ۳- (۷) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع

ص: ۲۳۰

۱- -الباب ۱۷ فيه حديث واحد.-

۲- -التهذيب ۲- ۱۸۹- ۷٤۹.-

۳- -الباب ۱۸ فيه ٤ أحاديث.-

٤- -التهذيب ۲- ۳٤۳- ۱٤۲۲.-

٥- -الكافی ۳- ۳٥۹- ٦.-

٦- -الكافی ۳- ۳٥۹- ۹.-

۷- -التهذيب ۲- ۱۸۰- ۷۲۲. و الاستبصار ۱- ۳٦٦- ۱۳۹٥، و أورده بتمامه فی الحديث ۷ من الباب ۲ من هذه الأبواب.-

قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَشُكُّ فِي الْفَجْرِ قَالَ يُعِيدُ قُلْتُ وَ الْمَغْرِبِ قَالَ نَعَمْ وَ الْوَتْرِ وَ الْجُمُعَةِ مِنْ غَيْرِ أَنْ أَسْأَلَهُ.

أَقُولُ: إِعَادَةُ الْوَتْرِ مَعَ الشَّكِّ مَحْمُولٌ عَلَى الِاسْتِحْبَابِ دُونَ الْبُطْلَانِ.

****

ترجمه:

علاء از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: از ایشان درباره مردی که در نماز صبح شک کند پرسیدم؛ امام فرمودند: باید نماز را اعاده کند. گفتم: در نماز مغرب چطور؟ فرمودند: بله. همچنین برای وتر و نماز جمعه، بدون اینکه از ایشان درباره آنها سؤال کنم.

می گویم: اعاده نماز وتر در صورت شک، بر اساس استحباب است و موجب بطلان نماز نمی شود.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٠٧ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٥٠٧- ٤- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ الْحَلَبِيِّ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ سَهَا فِي رَكْعَتَيْنِ مِنَ النَّافِلَةِ فَلَمْ يَجْلِسْ بَيْنَهُمَا حَتَّى قَامَ فَرَكَعَ فِي الثَّالِثَةِ فَقَالَ يَدَعُ رَكْعَةً وَ يَجْلِسُ وَ يَتَشَهَّدُ وَ يُسَلِّمُ ثُمَّ يَسْتَأْنِفُ الصَّلَاةَ بَعْدُ.

(٢)

****

ترجمه:

عبیدالله حلبی روایت کرده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که در دو رکعت نافله سهو کرده و بین آن دو ننشسته است تا این که برخاسته و در رکعت سوم رکوع کرده

است. امام فرمودند: یک رکعت را ترک کند، بنشیند، تشهد بگوید و سلام دهد، سپس نماز را از نو آغاز کند.

۱۹- بَابُ بُطْلَانِ الْفَرِيضَةِ بِزِيَادَةِ رَكْعَةٍ فَصَاعِداً وَ لَوْ سَهْواً إِلَّا أَنْ يَجْلِسَ عَقِيبَ الرَّابِعَةِ بِقَدْرِ التَّشَهُّدِ أَوْ يَشُكَّ جَلَسَ أَمْ لَا

اشارة

(۳) ۱۹ بَابُ بُطْلَانِ الْفَرِيضَةِ بِزِيَادَةِ رَكْعَةٍ فَصَاعِداً وَ لَوْ سَهْواً إِلَّا أَنْ يَجْلِسَ عَقِيبَ الرَّابِعَةِ بِقَدْرِ التَّشَهُّدِ أَوْ يَشُكَّ جَلَسَ أَمْ لَا

****

ترجمه:

باب بطلان نماز واجب به واسطه اضافه شدن رکعتی یا بیشتر، حتی اگر از روی سهو باشد، مگر اینکه پس از رکعت چهارم به اندازه تشهد نشسته باشد یا شک کند که نشسته است یا نه.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۵۰۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۵۰۸- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ وَ بُكَيْرٍ ابْنَيْ أَعْيَنَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا اسْتَيْقَنَ أَنَّهُ زَادَ فِي صَلَاتِهِ الْمَكْتُوبَةِ رَكْعَةً (٥) لَمْ يَعْتَدَّ بِهَا وَ اسْتَقْبَلَ صَلَاتَهُ اسْتِقْبَالًا إِذَا كَانَ قَدِ اسْتَيْقَنَ يَقِيناً.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

زراره و بکیر، فرزندان أعین، از امام باقر علیه السلام روایت کرده اند که فرمودند: اگر کسی یقین پیدا کند که در نماز واجب خود یک رکعت اضافه کرده است، آن رکعت محسوب نمی شود و باید نماز خود را از ابتدا شروع کند، البته به شرطی که یقین کامل به این موضوع داشته باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۰۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۵۰۹- ۲- (۷) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ زَادَ فِي صَلَاتِهِ فَعَلَيْهِ الْإِعَادَةُ.

ص: ۲۳۱

۱- -التهذیب ۲- ۱۸۹- ۷۵۰،.-

۲- -و تقدم ما یدلّ علی بعض المقصود فی الحدیثین ۱٤ و ۱۵ من الباب ۲ من هذه الأبواب.-

۳- -الباب ۱۹ فیه ۹ أحادیث.-

٤- -الکافی ۳- ۳٥٤- ۲، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۱٤ من أبواب الرکوع.-

٥- -لیس فی المصدر.-

٦- -التهذیب ۲- ۱۹٤- ۷٦۳، و الاستبصار ۱- ۳۷٦- ۱٤۲۸.-

۷- -التهذیب ۲- ۱۹٤- ۷٦٤، و الاستبصار ۱- ۳۷٦- ۱٤۲۹.-

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

ابو بصیر روایت کرده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: کسی که در نماز خود چیزی اضافه کند، باید نماز را اعاده کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۱۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۵۱۰- ۳- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِی جَمِیلَةَ عَنْ زَیْدٍ الشَّحَّامِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ صَلَّی الْعَصْرَ سِتَّ رَکَعَاتٍ أَوْ خَمْسَ رَکَعَاتٍ قَالَ إِنِ اسْتَیْقَنَ أَنَّهُ صَلَّی خَمْساً أَوْ سِتّاً فَلْیُعِدْ الْحَدِیثَ.

****

ترجمه:

زید شحام روایت کرده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره مردی که نماز عصر را به جای چهار رکعت، پنج یا شش رکعت خوانده باشد، پرسیدم. امام فرمودند: اگر یقین پیدا کند که پنج یا شش رکعت خوانده است، باید نماز را اعاده کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۱۱ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۵۱۱- ٤- (۳) وَ عَنْهُ وَ عَنِ ابْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ جَمِیلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ صَلَّی خَمْساً فَقَالَ إِنْ کَانَ قَدْ جَلَسَ فِی الرَّابِعَةِ قَدْرَ التَّشَهُّدِ فَقَدْ تَمَّتْ صَلَاتُهُ.

****

ترجمه:

زراره از امام باقر علیه السلام روایت کرده است که فرمودند: از ایشان درباره مردی که پنج رکعت نماز خوانده است پرسیدم. امام فرمودند: اگر در رکعت چهارم به اندازه تشهد نشسته باشد، نمازش کامل شده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۱۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۵۱۲- ۵- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هِلَالٍ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنْ رَجُلٍ اسْتَيْقَنَ بَعْدَ مَا صَلَّى الظُّهْرَ أَنَّهُ صَلَّى خَمْساً قَالَ وَ كَيْفَ اسْتَيْقَنَ قُلْتُ عَلِمَ قَالَ إِنْ كَانَ عَلِمَ أَنَّهُ كَانَ جَلَسَ فِي الرَّابِعَةِ فَصَلَاةُ الظُّهْرِ تَامَّةٌ فَلْيَقُمْ فَلْيُضِفْ إِلَى الرَّكْعَةِ الْخَامِسَةِ رَكْعَةً وَ سَجْدَتَيْنِ فَتَكُونَانِ رَكْعَتَيْنِ نَافِلَةً وَ لَا شَيْ ءَ عَلَيْهِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْمُقْنِعِ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٥).

****

ترجمه:

محمد بن مسلم روایت کرده است که گفت: از امام باقر (ع) درباره مردی که بعد از خواندن نماز ظهر یقین پیدا کرده است که پنج رکعت نماز خوانده، پرسیدم. ایشان فرمودند: چگونه یقین پیدا کرده است؟ گفتم: او آگاه شده است. فرمودند: اگر آگاه شده که در رکعت چهارم نشسته است، نماز ظهر او کامل است. پس باید بلند شود و به رکعت پنجم، یک رکعت و دو سجده اضافه کند تا این ها دو رکعت نافله شوند و چیزی بر او نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۱۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٥١٣- ٦- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: فِی رَجُلٍ صَلَّی خَمْساً إِنَّهُ إِنْ كَانَ جَلَسَ

١- -الكافی ٣- ٣٥٥- ٥.-

٢- -التهذيب ٢- ٣٥٢- ١٤٦١، و أورده بتمامه فی الحديث ١٧ من الباب ٣، و فی الحديث ٥ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

٣- -التهذيب ٢- ١٩٤- ٧٦٦، و الاستبصار ١- ٣٧٧- ١٤٣١.-

٤- -التهذيب ٢- ١٩٤- ٧٦٥، و الاستبصار ١- ٣٧٧- ١٤٣٠.-

٥- -المقنع- ٣١.-

٦- -الفقيه ١- ٣٤٩- ١٠١٦.-

فِی الرَّابِعَةِ بِقَدْرِ التَّشَهُّدِ فَعِبَادَتُهُ جَائِزَةٌ.

****

ترجمه:

جميل بن دراج از امام صادق (ع) روايت كرده است كه ايشان درباره مردی كه پنج ركعت نماز خوانده، فرمودند: اگر در ركعت چهارم به اندازه تشهد نشسته باشد، عبادت او صحيح است.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٥١٤ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٠٥١٤- ٧- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ صَلَّی الظُّهْرَ خَمْساً قَالَ إِنْ كَانَ لَا يَدْرِی جَلَسَ فِی الرَّابِعَةِ أَمْ لَمْ يَجْلِسْ فَلْيَجْعَلْ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ مِنْهَا

الظُّهْرَ وَ يَجْلِسُ وَ يَتَشَهَّدُ ثُمَّ يُصَلِّی وَ هُوَ جَالِسٌ رَكْعَتَيْنِ وَ أَرْبَعَ سَجَدَاتٍ وَ يُضِيفُهَا إِلَی الْخَامِسَةِ فَتَكُونُ نَافِلَةً.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از امام صادق (ع) روایت کرده است که گفت: از ایشان درباره مردی که نماز ظهر را پنج رکعت خوانده، پرسیدم. ایشان فرمودند: اگر نمی داند که در رکعت چهارم نشسته یا نه، چهار رکعت آن را به عنوان نماز ظهر در نظر بگیرد و بنشیند و تشهد بگوید، سپس دو رکعت و چهار سجده را در حالی که نشسته است، بخواند و آن ها را به رکعت پنجم اضافه کند تا این ها نافله شوند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۱۵ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۰۵۱۵- ۸- (۲) وَ فِی الْمُقْنِعِ قَالَ رُوِیَ أَنَّ مَنِ اسْتَيْقَنَ أَنَّهُ صَلَّی سِتّاً فَلْيُعِدِ الصَّلَاةَ.

قَالَ الشَّيْخُ لَا تَنَافِیَ بَيْنَ الْأَخْبَارِ لِأَنَّ مَنْ جَلَسَ فِی الرَّابِعَةِ ثُمَّ قَامَ وَ صَلَّی رَكْعَةً لَمْ يُخِلَّ بِرُكْنٍ وَ إِنَّمَا أَخَلَّ بِالتَّسْلِيمِ وَ ذَلِكَ لَا يُوجِبُ إِعَادَةَ الصَّلَاةِ.

****

ترجمه:

در کتاب «المقنع» آمده است که روایت شده: کسی که یقین پیدا کند که شش رکعت نماز خوانده است، باید نماز را دوباره بخواند.

مرحوم

شیخ فرمودند: میان اخبار تضادی وجود ندارد، زیرا کسی که در رکعت چهارم نشسته و سپس بلند شده و یک رکعت دیگر خوانده است، به ارکان نماز خللی وارد نکرده، بلکه تنها در سلام خلل ایجاد کرده است و این خلل موجب واجب شدن اعاده نماز نمی شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۱۶ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۵۱۶- ۹- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِی الْجَوْزَاءِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عُلْوَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ عَنْ زَیْدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَلِیٍّ ع قَالَ: صَلَّی بِنَا رَسُولُ اللَّهِ ص الظُّهْرَ خَمْسَ رَکَعَاتٍ ثُمَّ انْفَتَلَ فَقَالَ لَهُ بَعْضُ الْقَوْمِ یَا رَسُولَ اللَّهِ- هَلْ زِیدَ فِی الصَّلَاةِ شَیْ ءٌ قَالَ وَ مَا ذَاکَ قَالَ صَلَّیْتَ بِنَا خَمْسَ رَکَعَاتٍ قَالَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَ کَبَّرَ وَ هُوَ جَالِسٌ ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَیْنِ لَیْسَ فِیهِمَا قِرَاءَةٌ وَ لَا رُکُوعٌ ثُمَّ سَلَّمَ وَ کَانَ یَقُولُ هُمَا الْمُرْغِمَتَانِ.

قَالَ الشَّیْخُ هَذَا شَاذٌّ لَا یُعْمَلُ عَلَیْهِ لِأَنَّ مَنْ زَادَ فِی الصَّلَاةِ یَجِبُ عَلَیْهِ الِاسْتِئْنَافُ وَ إِذَا شَکَّ فِی الزِّیَادَةِ یَسْجُدُ الْمُرْغِمَتَیْنِ قَالَ وَ یَجُوزُ أَنْ یَکُونَ فَعَلَ ذَلِکَ لِأَنَّ قَوْلَ وَاحِدٍ لَمْ یَکُنْ مِمَّا یُقْطَعُ بِهِ وَ إِنَّمَا سَجَدَ احْتِیَاطاً

ص: ۲۳۳

۱- -الفقیه ۱- ۳۴۹- ۱۰۱۷.-

۲- -المقنع- ۳۱.-

۳- -التهذیب ۲- ۳۴۹- ۱۴۴۹، و الاستبصار ۱- ۳۷۷- ۱۴۳۲.-

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ الْوَجْهُ فِی مِثْلِهِ (۱).

****

ترجمه :

محمد بن حسن با اسناد خود از سعد، از ابو الجوزاء، از حسین بن علوان، از عمرو بن خالد، از زید بن علی، از پدرانش، از علی (ع) روایت کرده است که فرمود: پیامبر خدا (ص) نماز ظهر را با پنج رکعت اقامه کردند، سپس از نماز برگشتند. برخی از مردم به ایشان گفتند: ای رسول خدا، آیا چیزی به نماز افزوده شده است؟ فرمودند: چه چیزی؟ گفتند: شما پنج رکعت با ما نماز خواندید. پس ایشان به سمت قبله رو کرده، تکبیر گفتند در حالی که نشسته بودند، سپس دو سجده انجام دادند که در آن ها نه قرائت بود و نه رکوع، سپس سلام دادند. پیامبر (ص) می فرمودند: آن دو، سجده های «مرغمتان» (خوارکننده [شیطان]) هستند.

مرحوم شیخ می گوید: این روایت شاذ و غیر قابل عمل است، زیرا کسی که در نماز زیاد کند، واجب است نماز را دوباره بخواند. اما اگر در زیاد کردن نماز شک کند، دو سجده «مرغمتین» را به جا می آورد. همچنین می گوید: ممکن است پیامبر (ص) این کار را انجام داده باشند، زیرا سخن یک نفر از قطعیت کافی برخوردار نبوده است و ایشان این سجده ها را از روی احتیاط به جا آورده اند.

۲۰- بَابُ كَيْفِيَّةِ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ وَ مَا يُقَالُ فِيهِمَا

اشارة

(۲) ۲۰ بَابُ كَيْفِيَّةِ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ وَ مَا يُقَالُ فِيهِمَا

****

ترجمه:

باب کیفیت ۲ سجده سهو و آنچه در آن گفته می شود

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۵۱۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۵۱۷- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: تَقُولُ فِي سَجْدَتَيِ السَّهْوِ- بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- قَالَ وَ سَمِعْتُهُ مَرَّةً أُخْرَى يَقُولُ (٤) بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ مِثْلَهُ (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ مِثْلَهُ (٦) أَقُولُ: الْمُرَادُ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ فِيهِمَا عَلَى وَجْهِ الْفَتْوَى وَ التَّعْلِيمِ بِقَرِينَةِ أَوَّلِهِ كَمَا قَالُوا سَمِعْتُهُ يَقُولُ فِي الْقَتْلِ مِائَةٌ مِنَ الْإِبِلِ (٧).

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین با اسناد خود از حلبی، از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمود: در سجده های سهو، این را بگو: «بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ.» و شنیدم که یک بار دیگر فرمود: «بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ.»

من می گویم: مقصود این است که او (راوی) ایشان را شنیده که این ذکرها را به صورت فتوا و آموزش می گفتند، به قرینه سخن اول همانند زمانی که می گویند، من او را شنیدم که در مورد دیه قتل گفت: دیه قتل، صد شتر است.

[رقم الحديث الكلي: ۱۰۵۱۸ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۵۱۸- ۲- (۸) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ:

١- -لعله إشارة إلى ذيل الحديث ٥ من الباب ١٤ من هذه الأبواب، و تقدم ما يدلّ عليه فى الباب ١٤ من أبواب الركوع.-

٢- -الباب ٢٠ فيه ٣ أحاديث.-

٣- -الفقيه ١- ٣٤٢- ٩٩٧.-

٤- -فى نسخة زيادة- فيهما" هامش المخطوط".-

٥- -الكافى ٣- ٣٥٦- ٥.-

٦- -التهذيب ٢- ١٩٦- ٧٧٣، و فيه- عن أبى جعفر، عن أبيه.-

٧- -قال الشهيد الثانى- و ذكرهما بسم اللّه و بالله و صلّى اللّه على محمد و آل محمد و فى بعض النسخ و على آل محمد، و فى الدروس- اللّهمّ صل على محمد و آل محمد أو بسم اللّه و بالله و السلام عليک أيها النبىّ و رحمة اللّه و بركاته أو بحذف واو العطف من السلام و الجميع مروىّ مجزئ. انتهى. (منه قده) هامش المخطوط راجع شرح اللمعة ١- ٣٢٨.-

٨- -التهذيب ٢- ١٩٦- ٧٧٢، و الاستبصار ١- ٣٨٠- ١٤٤١، و أورده فى الحديث ٤ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

إِذَا لَمْ تَدْرِ أَرْبَعاً صَلَّيْتَ أَوْ خَمْساً أَمْ نَقَصْتَ أَمْ زِدْتَ فَتَشَهَّدْ وَ سَلِّمْ وَ اسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ (١) بِغَيْرِ رُكُوعٍ وَ لَا قِرَاءَةٍ تَتَشَهَّدُ فِيهِمَا تَشَهُّداً خَفِيفاً.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى التَّسْلِيمِ فِيهِمَا فِي الشَّكِّ بَيْنَ الْأَرْبَعِ وَ الْخَمْسِ وَ غَيْرِ ذَلِکَ (٢).

****

ترجمه:

و به اسناد حلبى از امام صادق (ع) روايت شده است كه ايشان فرمودند: اگر ندانى كه چهار ركعت نماز خوانده اى يا پنج، يا آن را ناقص كرده اى يا افزوده اى، تشهد بگو و سلام بده، سپس دو سجده به جا آور كه در آن ها نه ركوع است و نه قرائت، و در اين دو سجده تشهدى سبک بگو.

می گویم: و پیش تر به آنچه دلالت بر سلام در این دو سجده در حالت شک بین چهار و پنج رکعت و غیر از آن دارد، اشاره شده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۱۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۵۱۹- ۳- (۳) وَ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ هَلْ فِیهِمَا تَكْبِیرٌ أَوْ تَسْبِیحٌ فَقَالَ لَا إِنَّمَا هُمَا سَجْدَتَانِ فَقَطْ فَإِنْ كَانَ الَّذِی سَهَا هُوَ الْإِمَامَ كَبَّرَ إِذَا سَجَدَ وَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ لِیُعْلِمَ مَنْ خَلْفَهُ أَنَّهُ قَدْ سَهَا وَ لَیْسَ عَلَیْهِ أَنْ یُسَبِّحَ فِیهِمَا وَ لَا فِیهِمَا تَشَهُّدٌ بَعْدَ السَّجْدَتَیْنِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمَّارٍ (٤)

قَالَ الشَّیْخُ الْمُرَادُ لَیْسَ فِیهِمَا تَسْبِیحٌ وَ تَشَهُّدٌ كَالتَّسْبِیحِ وَ التَّشَهُّدِ فِی الصَّلَوَاتِ مِنَ التَّطْوِیلِ وَ اسْتَدَلَّ بِمَا سَبَقَ أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی الْمَقْصُودِ (٥).

****

ترجمه:

عمار از امام صادق (ع) روایت کرده است که گفت: از ایشان درباره سجده های سهو پرسیدم که آیا در آن ها تکبیر یا تسبیح وجود دارد؟ ایشان فرمودند: خیر، تنها دو سجده هستند. اگر فردی که دچار سهو شده است، امام جماعت باشد، هنگام سجده و بلند کردن سرش تکبیر می گوید تا به کسانی که پشت سر او نماز می خوانند اطلاع دهد که او دچار سهو شده است و نیازی به گفتن تسبیح در این دو سجده نیست و همچنین نیازی به تشهد بعد از این دو سجده نیست.

مرحوم شیخ می گوید: مقصود این است که در این دو سجده، تسبیح و تشهدی طولانی مانند تسبیح و تشهد در نمازها وجود ندارد. وی به آنچه پیش تر بیان شد استناد کرده است.

می گویم: پیش تر به آنچه دلالت بر مقصود داشت اشاره شده است.

۲۱- بَابُ وُجُوبِ التَّحَفُّظِ مِنَ السَّهْوِ بِقَدْرِ الْإِمْكَانِ

اشارة

(٦) ۲۱ بَابُ وُجُوبِ التَّحَفُّظِ مِنَ السَّهْوِ بِقَدْرِ الْإِمْكَانِ

****

ترجمه:

باب ضرورت حفظ و دقت در جلوگیری از اشتباه تا حد امکان

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۵۲۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۵۲۰- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَمَّنْ رَوَاهُ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يُرْفَعُ لِلرَّجُلِ

۱- -فی نسخة- سجدتی السهو" هامش المخطوط".-

۲- -تقدم فی الحدیثین ۱ و ۳ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

۳- -التهذیب ۲- ١٩٦- ۷۷۱، و الاستبصار ۱- ۳۸۱- ١٤٤٢.-

٤- -الفقیه ۱- ۳٤۱- ۹۹٦.-

٥- -تقدم فی الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

٦- -الباب ۲۱ فیه حدیث واحد.-

۷- -التهذیب ۲- ۳٤۱- ۱٤۱٤، و أورده فی الحدیث ۱۲ من الباب ۱۷ من أبواب اعداد الفرائض.-

مِنَ الصَّلَاةِ رُبُعُهَا أَوْ ثُمُنُهَا أَوْ نِصْفُهَا أَوْ أَكْثَرُ بِقَدْرِ مَا سَهَا وَ لَكِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُتِمُّ ذَلِكَ بِالنَّوَافِلِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي أَحَادِيثِ الْمُدَاوَمَةِ عَلَى النَّوَافِلِ (۱) وَ أَحَادِيثِ الْإِقْبَالِ عَلَى الصَّلَاةِ (۲) وَ غَيْرِ ذَلِكَ (۳).

****

ترجمه:

فضاله از کسی که آن را از ابوبصیر روایت کرده است نقل می کند که ابوبصیر گفت: امام صادق (ع) فرمودند: از نماز انسان، یک چهارم، یک هشتم، یک دوم یا بیشتر از آن، به دلیل اشتباهی که کرده است، برای او قبول می شود. اما خداوند متعال آن را با نافله ها کامل می کند.

۲۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَخْفِيفِ الصَّلَاةِ بِتَقْصِيرِ السُّورَةِ وَ قِرَاءَةِ التَّوْحِيدِ وَ الْجَحْدِ وَ الِاقْتِصَارِ عَلَى ثَلَاثِ تَسْبِيحَاتٍ فِي الرُّكُوعِ وَ السُّجُودِ مَعَ خَوْفِ السَّهْوِ

اشارة

(٤) ۲۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَخْفِيفِ الصَّلَاةِ بِتَقْصِيرِ السُّورَةِ وَ قِرَاءَةِ التَّوْحِيدِ وَ الْجَحْدِ وَ الِاقْتِصَارِ عَلَى ثَلَاثِ تَسْبِيحَاتٍ فِي الرُّكُوعِ وَ السُّجُودِ مَعَ خَوْفِ السَّهْوِ

****

ترجمه:

باب مستحب است کوتاه کردن نماز به انتخاب سوره های کوچک و قل هو الله و کافرون و سه سبحان الله در رکوع و سجده ها با ترس از اشتباه

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۲۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۵۲۱- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ أَنَّهُ قَالَ: شَكَوْتُ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع السَّهْوَ فِي الْمَغْرِبِ فَقَالَ صَلِّهَا بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ- وَ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ فَفَعَلْتُ ذَلِكَ فَذَهَبَ عَنِّي.

****

ترجمه:

عمر بن يزيد نقل می كند كه گفت: به امام صادق (ع) از مشكل سهو در نماز مغرب شكايت كردم. ايشان فرمودند: نماز مغرب را با خواندن «قل هو الله أحد» و «قل يا أيها الكافرون» اقامه كن. من چنين كردم و آن مشكل از من رفع شد

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۲۲ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۵۲۲- ۲- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عِمْرَانَ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: يَنْبَغِي تَخْفِيفُ الصَّلَاةِ مِنْ أَجْلِ السَّهْوِ.

****

ترجمه:

"با اسناد صاحب كتاب الفقيه، از عمران حلبی نقل می شود كه امام صادق (ع) فرمودند: سزاوار است كه نماز به دليل سهو سبک تر خوانده شود."

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۲۳ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۵۲۳- ۳- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ بُکَیْرٍ عَنْ عُبَیْدِ اللَّهِ الْحَلَبِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ السَّهْوِ فَإِنَّهُ یَکْثُرُ عَلَیَّ فَقَالَ أَدْرِجْ صَلَاتَکَ إِدْرَاجاً قُلْتُ فَأَیُّ شَیْ ءٍ الْإِدْرَاجُ قَالَ ثَلَاثُ تَسْبِیحَاتٍ فِی الرُّکُوعِ وَ السُّجُودِ.

ص: ۲۳۶

۱- -تقدم فی الباب ۱۷ من أبواب اعداد الفرائض.-

۲- -تقدم فی الباب ۳ من أبواب أفعال الصلاة.-

۳- -تقدم فی الحدیث ٤ من الباب ٤٥ من أبواب المواقیت، و فی البابین ۲ و ٤ من أبواب افعال الصلاة، و فی الحدیث ۳ من الباب ۱۵ من أبواب الرکوع.-

٤- -الباب ۲۲ فیه ۳ أحادیث.-

٥- -الفقیه ۱- ۳۳۸- ۹۸٥.-

٦- -الفقیه ۱- ٥٦۷- ۱٥٦٦.-

۷- -الکافی ۳- ۳٥۹- ۹.-

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

با اسناد صاحب کتاب از عبیدالله حلبی نقل می شود که گفت: از امام صادق (ع) درباره مشکل سهو که برای من بسیار رخ می دهد، پرسیدم. ایشان فرمودند: نماز خود را به صورت ادراج (مختصر) به جا آور. پرسیدم: ادراج چیست؟ فرمودند: سه تسبیح در رکوع و سجود.

۲۳- بَابُ أَنَّ مَنْ شَكَّ فِی شَیْ ءٍ مِنْ أَفْعَالِ الصَّلَاةِ بَعْدَ فَوْتِ مَحَلِّهِ وَجَبَ عَلَیْهِ الْمُضِیُّ فِیهَا مَا لَمْ یَتَیَقَّنِ التَّرْکَ فَیَجِبُ قَضَاؤُهُ بَعْدَ الْفَرَاغِ إِنْ کَانَ مِمَّا یُقْضَی وَ إِنْ ذَکَرَهُ فِی مَحَلِّهِ أَوْ ش

اشارة

(۲) ۲۳ بَابُ أَنَّ مَنْ شَکَّ فِی شَیْ ءٍ مِنْ أَفْعَالِ الصَّلَاةِ بَعْدَ فَوْتِ مَحَلِّهِ وَجَبَ عَلَیْهِ الْمُضِیُّ فِیهَا مَا لَمْ یَتَیَقَّنِ التَّرْکَ فَیَجِبُ قَضَاؤُهُ بَعْدَ الْفَرَاغِ إِنْ کَانَ مِمَّا یُقْضَی وَ إِنْ ذَکَرَهُ فِی مَحَلِّهِ أَوْ شَکَّ فِیهِ أَتَی بِهِ وَ لَمْ یَسْجُدْ لِلسَّهْوِ

****

ترجمه:

باب درباره کسی که در یکی از افعال نماز پس از گذشتن محل آن شک کند: بر او واجب است که نماز را ادامه دهد، مگر اینکه یقین پیدا کند که آن عمل را ترک کرده است. در این صورت، باید آن را پس از پایان نماز قضا کند، اگر از اعمالی باشد که قضای آن لازم است. اما اگر درهمان محل متوجه شود باید آن را انجام دهد و نیازی به سجده سهو نخواهد داشت.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۲٤ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۵۲٤- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ حَرِیزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ شَکَّ فِی الْأَذَانِ وَ قَدْ دَخَلَ فِی الْإِقَامَةِ قَالَ یَمْضِی قُلْتُ رَجُلٌ شَکَّ فِی الْأَذَانِ وَ الْإِقَامَةِ وَ قَدْ کَبَّرَ قَالَ یَمْضِی قُلْتُ رَجُلٌ شَکَّ فِی التَّکْبِیرِ وَ قَدْ قَرَأَ قَالَ یَمْضِی قُلْتُ شَکَّ فِی الْقِرَاءَةِ وَ قَدْ رَکَعَ قَالَ یَمْضِی قُلْتُ شَکَّ فِی الرُّکُوعِ وَ قَدْ سَجَدَ قَالَ یَمْضِی عَلَی صَلَاتِهِ ثُمَّ قَالَ یَا زُرَارَةُ إِذَا خَرَجْتَ مِنْ شَیْ ءٍ ثُمَّ دَخَلْتَ فِی غَیْرِهِ فَشَکُّکَ لَیْسَ بِشَیْ ءٍ.

****

ترجمه:

زراره نقل می کند که گفت: به امام صادق (ع) گفتم: مردی در اذان شک کرده در حالی که وارد اقامه شده است. ایشان فرمودند: به نماز ادامه دهد. گفتم: مردی در اذان و اقامه شک کرده و تکبیر گفته است. فرمودند: به نماز ادامه دهد. گفتم: مردی در تکبیر شک کرده و قرائت را آغاز کرده است. فرمودند: به نماز ادامه دهد. گفتم: مردی در قرائت شک کرده و به رکوع رفته است. فرمودند: به نماز ادامه دهد. گفتم: مردی در رکوع شک کرده و به سجده رفته است. فرمودند: به نماز خود ادامه دهد.

سپس ایشان فرمودند: ای زراره، هنگامی که از چیزی گذشتی و وارد غیر آن شدی، شک تو ارزشی ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۲۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۵۲۵- ۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ وَ عَلِيٍّ جَمِيعاً عَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ ع فِي السَّهْوِ فِي الصَّلَاةِ قَالَ تَبْنِي عَلَى الْيَقِينِ وَ تَأْخُذُ بِالْجَزْمِ وَ تَحْتَاطُ بِالصَّلَوَاتِ كُلِّهَا.

****

ترجمه:

با اسناد صاحب کتاب از عبدالرحمن بن حجاج و علی، هر دو، از امام کاظم (ع) نقل می شود که ایشان درباره سهو در نماز فرمودند: بر یقین بنا می کنی، بر قطعیت عمل می کنی و در تمام نمازها احتیاط می نمایی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۲٦ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١٠٥٢٦- ٣- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ

١- -التهذيب ٢- ٣٤٤- ١٤٢٥.-

٢- -الباب ٢٣ فيه ٩ أحاديث.-

٣- -التهذيب ٢- ٣٥٢- ١٤٥٩.-

٤- -التهذيب ٢- ٣٤٤- ١٤٢٧، و أورده فى الحديث ٥ من الباب ٨ من هذه الأبواب.-

٥- -التهذيب ٢- ٣٤٤- ١٤٢٦.-

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: كُلُّ مَا شَكَكْتَ فِيهِ مِمَّا قَدْ مَضَى فَامْضِهِ كَمَا هُوَ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم، از امام باقر (ع) نقل می شود که فرمودند: هرآنچه که در مورد آن شک کردی و گذشته است، همان گونه که هست ادامه بده.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٢٧ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٥٢٧- ٤- (١) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: مَنْ حَفِظَ سَهْوَهُ فَأَتَمَّهُ فَلَيْسَ عَلَيْهِ سَجْدَتَا السَّهْوِ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از سماعه نقل می شود که گفت: کسی که اشتباه خود را حفظ کند و آن را کامل کند، بر او سجده های سهو واجب نیست.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٢٨ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٥٢٨- ٥- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ فِي حَدِيثٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ يَنْسَى الرُّكُوعَ أَوْ يَنْسَى سَجْدَةً هَلْ عَلَيْهِ سَجْدَتَا السَّهْوِ قَالَ لَا قَدْ أَتَمَّ الصَّلَاةَ.

أَقُولُ: الظَّاهِرُ أَنَّ الْمُرَادَ إِذَا ذَكَرَ قَبْلَ فَوْتِ مَحَلِّهِ وَ أَتَى بِمَا نَسِيَهُ بِقَرِينَةِ قَوْلِهِ قَدْ أَتَمَّ الصَّلَاةَ.

****

ترجمه:

از عمار نقل می شود که گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی که رکوع یا سجده را فراموش کرده پرسیدم که آیا بر او سجده های سهو واجب است؟ ایشان فرمودند: خیر، او نماز را کامل کرده است.

می گویم: ظاهر این است که مقصود این روایت آن است که اگر نمازگزار قبل از خروج از محل آن عمل را یادآوری کند و آنچه را که فراموش کرده به جا آورد، به قرینه سخن امام که فرمودند: «او نماز را کامل کرده است»، بر او سجده سهو واجب نیست.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٢٩ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٥٢٩- ٦- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ السَّهْوِ فَقَالَ مَنْ حَفِظَ سَهْوَهُ فَأَتَمَّهُ فَلَيْسَ عَلَيْهِ سَجْدَتَا السَّهْوِ وَ إِنَّمَا السَّهْوُ عَلَى مَنْ لَمْ يَدْرِ أَ زَادَ فِي صَلَاتِهِ أَمْ نَقَصَ مِنْهَا.

****

ترجمه:

"محمد بن علی با اسناد خودش از فضیل بن یسار نقل می کند که گفت: از امام صادق (ع) درباره سهو پرسیدم. ایشان فرمودند: کسی که اشتباه خود را حفظ کند و آن را کامل کند، بر او سجده های سهو واجب نیست. اما سهو مربوط به کسی است که نداند آیا در نماز خود اضافه کرده است یا چیزی را کم کرده است."

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۳۰ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۵۳۰- ۷- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: إِذَا نَسِیتَ شَیْئاً مِنَ الصَّلَاةِ رُکُوعاً أَوْ سُجُوداً أَوْ تَکْبِیراً ثُمَّ ذَکَرْتَ فَاقْضِ الَّذِی فَاتَکَ سَهْواً.

****

ترجمه:

محمد بن علی با اسناد خودش از عبدالله بن سنان نقل می کند که از امام صادق (ع) روایت شده است که ایشان فرمودند: اگر چیزی از نماز را، مانند رکوع، سجده یا تکبیر، فراموش کردی و سپس به یاد آوردی، آنچه را که به خاطر سهو از دست داده ای، قضا کن.

۱- -التهذیب ۲- ۳٤٦- ۱٤۳۸، و الاستبصار ۱- ۳٦۹- ۱٤۰٥، و أورده بتمامه عن الکافی فی الحدیث ۱۱ من الباب ۳ من هذه الأبواب.-

٢- -التهذيب ٢- ٣٥٤- ١٤٦٦، و أورده فی الحدیث ٣ من الباب ٢٦ من هذه الأبواب، تقدم ذیله فی الحدیث ١٤ من الباب ٣ و قطعة منه فی الحدیث ٧ من الباب ٢٤ و صدره فی الحدیث ٢ من الباب ٣٢ من هذه الأبواب.-

٣- -الفقیه ١- ٣٥٠- ١٠١٨، و أورده فی الحدیث ٦ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

٤- -التهذیب ٢- ٣٥٠- ١٤٥٠، و أورده فی الحدیث ٣ من الباب ١٢ من أبواب الرکوع، و فی الحدیث ١ من الباب ٢٦ من هذه الأبواب.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٥٣١ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٠٥٣١- ٨- (١) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: قَالَ: مَنْ حَفِظَ سَهْوَهُ فَأَتَمَّهُ فَلَیْسَ عَلَیْهِ سَجْدَتَا السَّهْوِ إِنَّمَا السَّهْوُ عَلَی مَنْ لَمْ یَدْرِ أَ زَادَ أَمْ نَقَصَ مِنْهَا.

****

ترجمه:

سماعه نقل می کند که گفت: امام صادق (ع) فرمودند: کسی که اشتباه خود را حفظ کند و آن را کامل کند، بر او سجده های سهو واجب نیست. اما سهو مربوط به کسی است که نداند آیا در نماز خود چیزی اضافه کرده یا کم کرده است.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٥٣٢ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١٠٥٣٢- ٩- (٢) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ رَکَعَ وَ سَجَدَ وَ لَمْ یَدْرِ هَلْ کَبَّرَ أَوْ قَالَ شَیْئاً فِی رُکُوعِهِ وَ سُجُودِهِ هَلْ یَعْتَدُّ بِتِلْکَ الرَّکْعَةِ وَ السَّجْدَةِ قَالَ إِذَا شَکَّ فَلْیَمْضِ فِی صَلَاتِهِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی أَفْعَالِ الصَّلَاةِ (٣) وَ فِی الْوُضُوءِ (٤) وَ فِی أَحَادِيثِ الشَّکِّ فِی الرُّکُوعِ (٥) وَ السُّجُودِ (٦) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٧).

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر (ع) نقل می کند که گفت: از ایشان درباره مردی پرسیدم که رکوع و سجده انجام داده ولی نمی داند آیا تکبیر گفته یا چیزی در رکوع و سجودش بیان کرده است. آیا آن رکعت و سجده محسوب می شود؟ ایشان فرمودند: اگر شک کند، باید به نماز خود ادامه دهد.

٢٤- بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ شَیْ ءٍ بِسَهْوِ الْإِمَامِ مَعَ حِفْظِ الْمَأْمُومِ وَ کَذَا الْعَکْسُ وَ وُجُوبِ الِاحْتِيَاطِ عَلَيْهِمْ لَوِ اشْتَرَکُوا فِی السَّهْوِ أَوْ سَهَا الْإِمَامُ مَعَ اخْتِلَافِ الْمَأْمُومِينَ

اشارة

(٨) ٢٤ بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ شَیْ ءٍ بِسَهْوِ الْإِمَامِ مَعَ حِفْظِ الْمَأْمُومِ وَ کَذَا الْعَکْسُ وَ وُجُوبِ الِاحْتِيَاطِ عَلَيْهِمْ لَوِ اشْتَرَکُوا فِی السَّهْوِ أَوْ سَهَا الْإِمَامُ مَعَ اخْتِلَافِ الْمَأْمُومِينَ

****

ترجمه:

باب در مورد عدم وجوب انجام کاری به دلیل اشتباه امام جماعت در حالی که مأموم نماز را حفظ کرده باشد، و همچنین بالعکس. همچنین وجوب احتیاط برای آنان در صورتی که همگی در اشتباه مشترک باشند، یا امام دچار اشتباه شود در حالی که مأمومین اختلاف داشته باشند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۳۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۵۳۳- ۱- (۹) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ

ص: ۲۳۹

۱- -الكافی ۳- ۳۵۵- ٤.-

۲- -قرب الإسناد- ۹۱.-

۳- -تقدم فی البابين ۳۰ و ۳۲ من أبواب القراءة و تقدم حكم قضاء القنوت فی الأبواب ۱۵ و ۱٦ و ۱۸ من أبواب القنوت و حكم قضاء التشهد فی الأبواب ۷ و ۸ و ۹ من أبواب التشهد.-

٤- -تقدم حكم الشک فی أفعال الوضوء فی الباب ٤۲ من أبواب الوضوء.-

۵- -تقدم حكم ترک الركوع فی النافلة فی الباب ۱۱ و حكم الشک و النسيان فی البابين ۱۲ و ۱۳ من أبواب الركوع.-

٦- -تقدم حكم الشک و القضاء فی السجود فی البابين ۱۵ و ۱٦ من أبواب السجود.-

۷- -يأتی ما يدلّ علی بعض المقصود فی الأبواب ۲٦ و ۲۷ و ۲۹ و ۳۰ و ۳۲ من هذه الأبواب.-

۸- -الباب ۲٤ فيه ۹ أحاديث.-

۹- -التهذيب ۲- ۳۵۰- ۱٤۵۳ و التهذيب ۳- ۲۷۹- ۸۱۸.-

مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ وَ أَبِی قَتَادَةَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّی خَلْفَ الْإِمَامِ لَا يَدْرِی كَمْ صَلَّی هَلْ عَلَيْهِ سَهْوٌ قَالَ لَا.

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش نقل می کند که گفت: از او درباره مردی پرسیدم که پشت سر امام جماعت نماز می خواند و نمی داند چند رکعت نماز خوانده است. آیا بر او سجده سهو واجب است؟ فرمودند: خیر.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۳٤ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۵۳٤- ۲- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: الْإِمَامُ يَحْمِلُ أَوْهَامَ مَنْ خَلْفَهُ إِلَّا تَكْبِيرَةَ الِافْتِتَاحِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ مِثْلَهُ (۲).

****

ترجمه:

محمد بن سهل از امام رضا (ع) نقل می کند که فرمودند: امام جماعت اشتباهات و خطاهای کسانی که پشت سر او نماز می خوانند را جبران می کند، به جز تکبیر افتتاحیه.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۳۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۵۳۵- ۳- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَيْسَ عَلَى الْإِمَامِ سَهْوٌ وَ لَا عَلَى مَنْ خَلْفَ الْإِمَامِ سَهْوٌ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

حفص بن بختری از امام صادق (ع) نقل می کند که ایشان فرمودند: بر امام جماعت اشتباه نیست و همچنین بر کسانی که پشت سر امام جماعت نماز می خوانند، اشتباه نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۳۶ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۵۳۶- ٤- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَنْسَى وَ هُوَ خَلْفَ الْإِمَامِ أَنْ يُسَبِّحَ فِی السُّجُودِ أَوْ فِی الرُّكُوعِ أَوْ نَسِیَ أَنْ يَقُولَ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ شَيْئاً فَقَالَ لَيْسَ عَلَيْهِ شَیْ ءٌ.

****

ترجمه:

عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که گفت: از ایشان درباره مردی که پشت سر امام جماعت نماز می خواند و فراموش می کند که در سجود یا رکوع تسبیح بگوید، یا فراموش می کند میان دو سجده چیزی بگوید، پرسیدم. ایشان فرمودند: بر او چیزی واجب نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۳۷ - رقم الحدیث الباب: ٥]

۱۰۵۳۷- ٥- (٦) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: وَ سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ سَهَا خَلْفَ الْإِمَامِ بَعْدَ مَا افْتَتَحَ الصَّلَاةَ فَلَمْ يَقُلْ شَيْئاً وَ لَمْ

۱- -التهذیب ۳- ۲۷۷- ۸۱۲، و أورده فی الحدیث ٦ من الباب ۲ من أبواب تکبیرة الاحرام.-

۲- -الفقیه ۱- ٤۰٦- ۱۲۰٦.-

۳- -التهذیب ۲- ۳٤٤- ۱٤۲۸، و أورده بتمامه فی الحدیث ۱ من الباب ۲٥ من هذه الأبواب.-

٤- -الکافی ٣- ٣٥٩- ٧.-

٥- -التهذیب ٣- ٢٧٨- ٨١٦، و الفقیه ١- ٤٠٦- ١٢٠٥.-

٦- -التهذیب ٣- ٢٧٨- ٨١٧.-

يُكَبِّرْ وَ لَمْ يُسَبِّحْ وَ لَمْ يَتَشَهَّدْ حَتَّى يُسَلِّمَ فَقَالَ جَازَتْ صَلَاتُهُ وَ لَيْسَ عَلَيْهِ إِذَا سَهَا خَلْفَ الْإِمَامِ سَجْدَتَا السَّهْوِ لِأَنَّ الْإِمَامَ ضَامِنٌ لِصَلَاةِ مَنْ خَلْفَهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمَّارٍ (١)

فِي حَدِيثٍ وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که گفت: از ایشان پرسیدم درباره مردی که پس از آغاز نماز پشت سر امام جماعت دچار سهو شود، به گونه ای که چیزی نگوید، تکبیر نگوید، تسبیح نگوید و تشهد نگوید تا نماز به پایان برسد. ایشان فرمودند: نماز او صحیح است و بر او سجده های سهو واجب نیست، زیرا امام جماعت ضامن نماز کسانی است که پشت سر او نماز می خوانند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٥٣٨ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٥٣٨- ٦- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ مِنْهَالٍ الْقَصَّابِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَسْهُو فِي الصَّلَاةِ وَ أَنَا خَلْفَ الْإِمَامِ قَالَ فَقَالَ إِذَا سَلَّمَ فَاسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَ لَا تَهُبَّ.

أَقُولُ: الْمُرَادُ السَّهْوُ الْمُخْتَصُّ بِهِ كَمَا إِذَا زَادَ شَيْئاً أَوْ مَعَ عَدَمِ حِفْظِ الْإِمَامِ وَ يَحْتَمِلُ الِاسْتِحْبَابَ.

****

ترجمه:

منهال قصاب نقل می کند که گفت: به امام صادق (ع) گفتم: در نماز و در حالی که پشت سر امام جماعت هستم دچار اشتباه می شوم. ایشان فرمودند: زمانی که امام سلام داد، دو سجده سهو انجام بده و نگران نباش.

می گویم: مقصود از این روایت، اشتباهاتی است که مختص فرد نمازگزار است؛ مانند اضافه کردن چیزی در نماز یا وقتی که امام جماعت نماز را حفظ نکرده است. همچنین احتمال می رود که انجام سجده سهو در این مورد مستحب باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۵۳۹- ۷- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ قَالَ فِی حَدِیثٍ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ یَدْخُلُ مَعَ الْإِمَامِ وَ قَدْ صَلَّی الْإِمَامُ رَکْعَةً أَوْ أَکْثَرَ فَسَهَا الْإِمَامُ کَیْفَ یَصْنَعُ الرَّجُلُ فَقَالَ إِذَا سَلَّمَ الْإِمَامُ فَسَجَدَ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ فَلَا یَسْجُدُ الرَّجُلُ الَّذِی دَخَلَ مَعَهُ وَ إِذَا قَامَ وَ بَنَی عَلَی صَلَاتِهِ وَ أَتَمَّهَا وَ سَلَّمَ سَجَدَ الرَّجُلُ سَجْدَتَیِ السَّهْوِ إِلَی أَنْ قَالَ وَ عَنْ رَجُلٍ سَهَا خَلْفَ الْإِمَامِ فَلَمْ یَفْتَتِحِ الصَّلَاةَ قَالَ یُعِیدُ الصَّلَاةَ وَ لَا صَلَاةَ بِغَیْرِ افْتِتَاحٍ.

أَقُولُ: الْمَفْرُوضُ هُنَا اشْتِرَاکُ الْإِمَامِ وَ الْمَأْمُومِ فِی السَّهْوِ.

****

ترجمه:

عمار نقل می کند که در روایتی گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی که به نماز جماعت می پیوندد، در حالی که امام جماعت یک رکعت یا بیشتر از نماز را خوانده و سپس دچار سهو شده است،

پرسیدم. ایشان فرمودند: زمانی که امام سلام دهد و سجده های سهو انجام دهد، آن مرد که به نماز جماعت پیوسته است نیازی به انجام سجده های سهو ندارد. اما اگر مرد نماز خود را ادامه دهد و بر اساس آنچه از دست داده، نماز را کامل کند و سپس سلام دهد، باید سجده های سهو را انجام دهد.

همچنین روایت ادامه دارد: درباره مردی که پشت سر امام جماعت دچار سهو شود و نماز را بدون گفتن تکبیر افتتاحیه آغاز کند، پرسیدم. ایشان فرمودند: باید نماز خود را دوباره بخواند، زیرا نمازی بدون تکبیر افتتاحیه معتبر نیست.

می گویم: فرض در اینجا این است که امام جماعت و مأموم در اشتباه شریک هستند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۴۰ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۵۴۰- ۸- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ فِي

ص: ۲٤۱

۱- -الفقیه ۱- ٤۰٦- ۱۲۰۵.-

۲- -التهذیب ۲- ۳۵۳- ۱٤٦٤.-

۳- -التهذیب ۲- ۳۵۳- ۱٤٦٦، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۱٤ من الباب ۳ و قطعة فی الحدیث ۵ من الباب ۲۳ من هذه الأبواب، و قطعة منه فی الحدیث ۱ من الباب ۱۳ من أبواب القیام، و یأتی قطعة منه فی الحدیث ۲ من الباب ۳۲ من هذه الأبواب.-

٤- -الفقیه ۱- ۳۵۲- ۱۰۲۸، و أورد قطعة منه فی الحدیث ٤ من الباب ۱ و فی الحدیث ۱۳ من الباب ۲، و فی الحدیث ۱ من الباب ۲۵ من أبواب الخلل الواقع فی الصلاة.-

نَوَادِرِهِ أَنَّهُ سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ إِمَامٍ يُصَلِّي بِأَرْبَعِ نَفَرٍ أَوْ بِخَمْسٍ فَيُسَبِّحُ اثْنَانِ عَلَى أَنَّهُمْ صَلَّوْا ثَلَاثاً وَ يُسَبِّحُ ثَلَاثَةٌ عَلَى أَنَّهُمْ صَلَّوْا أَرْبَعاً يَقُولُونَ هَؤُلَاءِ قُومُوا وَ يَقُولُ هَؤُلَاءِ اقْعُدُوا وَ الْإِمَامُ مَائِلٌ مَعَ أَحَدِهِمَا

أَوْ مُعْتَدِلُ الْوَهْمِ فَمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ قَالَ لَيْسَ عَلَى الْإِمَامِ سَهْوٌ إِذَا حَفِظَ عَلَيْهِ مَنْ خَلْفَهُ سَهْوَهُ بِاتِّفَاقٍ (١) مِنْهُمْ وَ لَيْسَ عَلَى مَنْ خَلْفَ الْإِمَامِ سَهْوٌ إِذَا لَمْ يَسْهُ الْإِمَامُ وَ لَا سَهْوَ فِي سَهْوٍ وَ لَيْسَ فِي الْمَغْرِبِ سَهْوٌ وَ لَا فِي الْفَجْرِ سَهْوٌ وَ لَا فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأَوَّلَتَيْنِ مِنْ كُلِّ صَلَاةٍ سَهْوٌ (وَ لَا سَهْوَ فِي نَافِلَةٍ) (٢) فَإِذَا اخْتَلَفَ عَلَى الْإِمَامِ مَنْ خَلْفَهُ فَعَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ فِي الِاحْتِيَاطِ الْإِعَادَةُ وَ الْأَخْذُ بِالْجَزْمِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ يُونُسَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع (٣)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

ابراهیم بن هاشم در نوادر خود نقل می کند که از امام صادق (ع) درباره امامی پرسیدند که با چهار یا پنج نفر نماز می خواند. دو نفر اذعان می کنند که سه رکعت خوانده اند و سه نفر دیگر معتقدند که چهار رکعت خوانده اند. گروهی می گویند: برخیزید. و گروهی دیگر می گویند: بنشینید. امام یا به سمت یکی از این گروه ها تمایل دارد یا در شک و تردید است. تکلیف آنان چیست؟ امام صادق (ع) فرمودند: بر امام جماعت اشتباهی نیست اگر کسانی که پشت سر او نماز می خوانند، اشتباه او را با توافق خود تصحیح کنند. همچنین بر مأمومین اشتباهی نیست اگر امام دچار اشتباه نشود. اشتباهی در اشتباه دیگر مؤاخذه نمی شود. در نماز مغرب و نماز صبح و نیز در دو رکعت اول هر نماز، اشتباه محسوب نمی شود و همچنین در نافله اشتباهی نیست.

اگر افراد پشت سر امام در خصوص اشتباه اختلاف داشته باشند، بر امام و مأمومین لازم است که از باب احتیاط نماز را دوباره به جا آورده و بر قطعیت عمل کنند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٤١ - رقم الحديث الباب: ٩]

۱۰۵۴۱- ۹- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِی الْهُذَیْلِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الرَّجُلِ یَتَّکِلُ عَلَی عَدَدِ صَاحِبَتِهِ فِی الطَّوَافِ أَ یُجْزِیهِ عَنْهَا وَ عَنِ الصَّبِیِّ فَقَالَ نَعَمْ أَ لَا تَرَی أَنَّکَ تَأْتَمُّ بِالْإِمَامِ إِذَا صَلَّیْتَ خَلْفَهُ فَهُوَ مِثْلُهُ.

(٦)

****

ترجمه:

ابی الهذیل از امام صادق (ع) نقل می کند که در مورد مردی پرسید: آیا می تواند در طواف بر شمارش همراه خود تکیه کند و آیا این برای او و کودک کافی است؟ ایشان فرمودند: بله. آیا نمی بینی که وقتی پشت سر امام جماعت نماز می خوانی، به او اقتدا می کنی؟ این نیز مانند آن است.

ص: ۲۴۲

۱- -فی نسخة من التهذیب و الکافی- بایقان (هامش المخطوط).-

۲- -کتب المصنّف علی ما بین القوسین علامة نسخة.-

۳- -الکافی ۳- ۳۵۸- ۵.-

٤- -التهذیب ۳- ٥٤- ۱۸۷.-

٥- -الفقیه ۲- ٤۱۰- ۲۸۳۷، و أورده فی الحدیث ۳ من الباب ٦٦ من أبواب الطواف،.-

٦- -و تقدم ما یدل علی ذلک فی الحدیث ۱۲ من الباب ۲ من أبواب تکبیرة الاحرام.-

۲۵- بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ شَیْ ءٍ عَلَی مَنْ سَهَا فِی سَهْوٍ

اشارة

(۱) ۲۵ بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ شَیْ ءٍ عَلَی مَنْ سَهَا فِی سَهْوٍ (۲)

****

ترجمه:

باب واجب نبودن چیزی بر کسیکه در سهو سهو کند

{بعضی از علمای ما گفته اند: «هیچ اشتباهی در اشتباه دیگر نیست»، یعنی در آنچه که موجب اشتباه می شود، مثل نماز و سجود؛ مانند فراموشی ذکر یا قرائت، زیرا اشتباه دیگر به آن بازنمی گردد. بله، اگر از مواردی باشد که قابل جبران است، بدون سجده جبران می شود. همچنین ممکن است که "سهو" در هر دو مورد به معنای شک باشد یا حالتی که شک را شامل شود، هرچند به صورت مشترک بین معنای حقیقی و مجازی چیزی باشد. اگر در معنای اول به کار رود، منظور از آن شک در علت اشتباه، مثل افعال یا تعداد مانند رکعت های احتیاط است که به وقوع آن اعتماد می شود، مگر اینکه موجب افزودن شود. در معنای دوم، منظور از آن علت شک است و اگر در هر دو معنای فوق به کار رود، منظور از آن شک در علت شک است. تمام شد. }

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۴۲ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۵۴۲- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: لَیْسَ عَلَی السَّهْوِ سَهْوٌ وَ لَا عَلَی الْإِعَادَةِ إِعَادَةٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیٍّ عَنْ أَبِیهِ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

حفص بن بختری از امام صادق (ع) نقل می کند که در روایتی فرمودند: «بر اشتباه، اشتباهی نیست و بر اعاده، اعاده ای نیست.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۴۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۵۴۳- ۲- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ يُونُسَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: لَا سَهْوَ فِي سَهْوٍ.

****

ترجمه:

یونس از مردی نقل می کند که از امام صادق (ع) روایت شده است که در حدیثی فرمودند: «هیچ اشتباهی در اشتباه دیگر نیست.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۴۴ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۵۴۴- ۳- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ فِي نَوَادِرِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: وَ لَا سَهْوَ فِي سَهْوٍ.

****

ترجمه:

ابراهیم بن هاشم در نوادر خود از امام صادق (ع) نقل می کند که در حدیثی فرمودند: «و هیچ اشتباهی در اشتباه دیگر نیست.»

١- -الباب ٢٥ فيه ٣ أحاديث.-

٢- -قال بعض علمائنا لا سهو فی سهو أی فی موجبه من صلاة و سجود کنسیان ذکر أو قراءة فانه لا یعود علیه، نعم لو کان ممّا یتلافی تلافاه بغیر سجود و یمکن أن یراد بالسهو فی کل منهما الشک أو ما یشمله و لو علی وجه الاشتراک بین حقیقة الشی ء و مجازه فان حکمهما هنا صحیح فان استعمل فی الأول فالمراد به الشک فی موجب السهو من فعل أو عدد کرکعتی الاحتیاط فانه یبنی علی وقوعه، إلّا أن یستلزم الزیادة، و فی الثانی فالمراد به موجب الشک و إن استعمل فیهما فالمراد به الشک فی موجب الشک انتهی." منه قده" هامش المخطوط (الشهید الثانی" ره" فی اللمعة ١- ٣٤٠).-

٣- -الکافی ٣- ٣٥٩- ٧، و أورد صدره فی الحدیث ٣ من الباب ٢٤ من هذه الأبواب.-

٤- -التهذیب ٢- ٣٤٤- ١٤٢٨.-

٥- -الکافی ٣- ٣٥٨- ٥، أورده بتمامه فی الحدیث ٨ من الباب ٢٤ من هذه الأبواب.-

٦- -الفقیه ١- ٣٥٢- ١٠٢٨، و أورده بتمامه فی الحدیث ٨ من الباب ٢٤ من هذه الأبواب.-

٢٦- بَابُ وُجُوبِ قَضَاءِ التَّشَهُّدِ وَ السَّجْدَةِ بَعْدَ التَّسْلِيمِ إِذَا نَسِيَهُمَا وَ يَسْجُدُ لِلسَّهْوِ

اشارة

(١) ٢٦ بَابُ وُجُوبِ قَضَاءِ التَّشَهُّدِ وَ السَّجْدَةِ بَعْدَ التَّسْلِيمِ إِذَا نَسِيَهُمَا وَ يَسْجُدُ لِلسَّهْوِ

****

ترجمه:

باب وجوب قضا کردن تشهد و سجده بعد از سلام، در صورتی که فراموش شوند، و وجوب انجام سجده سهو

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٥٤٥ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٥٤٥- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا نَسِيتَ شَيْئاً مِنَ الصَّلَاةِ رُكُوعاً أَوْ سُجُوداً أَوْ تَكْبِيراً ثُمَّ ذَكَرْتَ فَاصْنَعِ الَّذِي فَاتَكَ سَوَاءً (٣).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ (٤)

أَقُولُ: قَضَاءُ التَّكْبِيرِ مُسْتَحَبٌّ كَفِعْلِهِ فِي مَحَلِّهِ وَ الْمُرَادُ بِنِسْيَانِ الرُّكُوعِ نِسْيَانُ الرَّكْعَةِ لِمَا مَرَّ (٥).

****

ترجمه:

عبدالله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند: «اگر چیزی از نماز را فراموش کردی، مانند رکوع، سجده یا تکبیر، و سپس به یاد آوردی، همان چیزی که از دست داده ای را انجام بده.»

می گویم: انجام دادن تکبیر به صورت قضا، مستحب است، همان طور که انجام دادن آن در محل مخصوص خود مستحب است. منظور از فراموش کردن رکوع، فراموش کردن یک رکعت است، به دلیلی که قبلاً توضیح داده شد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٤٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٥٤٦- ٢- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا قُمْتَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأَوَّلَتَيْنِ وَ لَمْ تَتَشَهَّدْ فَذَكَرْتَ قَبْلَ أَنْ تَرْكَعَ فَاقْعُدْ فَتَشَهَّدْ وَ إِنْ لَمْ تَذْكُرْ حَتَّى تَرْكَعَ فَامْضِ فِي صَلَاتِكَ كَمَا أَنْتَ فَإِذَا انْصَرَفْتَ سَجَدْتَ سَجْدَتَيْنِ لَا رُكُوعَ فِيهِمَا ثُمَّ تَشَهَّدِ التَّشَهُّدَ الَّذِي فَاتَكَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

علی بن ابی حمزه نقل می کند که امام صادق (ع) فرمودند: اگر در دو رکعت اول نماز برخاستی و تشهد را انجام ندادی و پیش از رکوع به یاد آوردی، بنشین و تشهد را انجام بده. و اگر تا بعد از رکوع به یاد نیاوردی، نماز خود را به همان حالت ادامه بده. زمانی که نماز را به پایان رساندی، دو سجده سهو انجام بده که در آن ها رکوع وجود ندارد، سپس تشهدی را که از دست داده ای به جا بیاور.

ص: ٢٤٤

١- -الباب ٢٦ فيه ٥ أحاديث.-

٢- -التهذيب ٢- ٣٥٠- ١٤٥٠، و أورده فی الحديث ٣ من الباب ١٢ من أبواب الركوع و فی الحديث ٧ من الباب ٢٣ من أبواب الخلل.-

٣- -فی نسخة من الفقيه- سهوا" هامش المخطوط".-

٤- -الفقيه ١- ٣٤٦- ١٠٠٧.-

٥- -مر فی الباب ١٠ من أبواب بطلان الصلاة بترک الركوع عمدا و سهوا و أشار إليه فی ذيل الحديث ٣ من الباب ١١ من أبواب الركوع.-

٦- -التهذيب ٢- ٣٤٤- ١٤٣٠.-

٧- -الكافی ٣- ٣٥٧- ٧.-

[رقم الحديث الكلی: ١٠٥٤٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٥٤٧- ٣- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: وَ سُئِلَ عَنِ الرَّجُلِ يَنْسَى الرُّكُوعَ أَوْ يَنْسَى سَجْدَةً هَلْ عَلَيْهِ سَجْدَةُ السَّهْوِ قَالَ لَا قَدْ أَتَمَّ الصَّلَاةَ.

****

ترجمه:

عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که در حدیثی فرمودند: درباره مردی پرسیده شد که رکوع یا سجده را فراموش کرده است. آیا بر او سجده سهو واجب است؟ ایشان فرمودند: خیر، نماز او کامل شده است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٤٨ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٥٤٨- ٤- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ عَنِ الرَّجُلِ يَنْسَى سَجْدَةً فَذَكَرَهَا بَعْدَ مَا قَامَ وَ رَكَعَ قَالَ يَمْضِي فِي صَلَاتِهِ وَ لَا يَسْجُدُ حَتَّى يُسَلِّمَ فَإِذَا سَلَّمَ سَجَدَ مِثْلَ مَا فَاتَهُ قُلْتُ وَ إِنْ لَمْ يَذْكُرْ إِلَّا بَعْدَ ذَلِكَ قَالَ يَقْضِي مَا فَاتَهُ إِذَا ذَكَرَهُ.

****

ترجمه:

عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که در حدیثی درباره مردی که سجده ای را فراموش کرده و پس از برخواستن و رکوع به یاد می آورد، می پرسد. ایشان فرمودند: باید به نماز خود ادامه دهد و سجده را انجام ندهد تا زمانی که سلام دهد. پس از سلام، همان سجده ای که از دست داده است را انجام

دهد. پرسیدم: اگر تنها پس از این مرحله به یاد آورد، چه باید کند؟ فرمودند: هر زمان که آنچه از دست داده است را به یاد آورد، آن را قضا کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۴۹ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۵۴۹- ۵- (۳) عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ عَنْ أَخِیهِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یَسْهُو فِی السَّجْدَةِ الْأَخِیرَةِ مِنَ الْفَرِیضَةِ قَالَ یُسَلِّمُ ثُمَّ یَسْجُدُهَا وَ فِی النَّافِلَةِ مِثْلُ ذَلِکَ.

أَقُولُ: تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی السُّجُودِ (٤) وَ فِی التَّشَهُّدِ (٥).

****

ترجمه:

علی بن جعفر در کتاب خود از برادرش نقل می کند که گفت: از ایشان درباره مردی پرسیدم که در سجده آخر نماز فریضه دچار سهو می شود. فرمودند: سلام دهد، سپس سجده را به جا آورد. و در نافله نیز به همین ترتیب عمل می شود.

١- -التهذیب ٢- ٣٥٣- ١٤٦٦، و أورد ذیله فی الحدیث ١٤ من الباب ٣، و أورده فی الحدیث ٥ من الباب ٢٣، و قطعة منه فی الحدیث ٧ من الباب ٢٤، و صدره فی الحدیث ٢ من الباب ٣٢ من هذه الأبواب.-

٢- -التهذیب ٢- ١٥٣- ٦٠٤، و الاستبصار ١- ٣٥٩- ١٣٦٢، و أورده فی الحدیث ٢ من الباب ١٤ من أبواب السجود، و صدره فی الحدیث ٥ من الباب ١٦ من أبواب الخلل.-

٣- -مسائل علی بن جعفر ١٨١- ٣٤٣.-

٤- -تقدم فی البابین ١٤ و ١٦ من أبواب السجود.-

٥- -تقدم فی البابین ٧ و ٩ من أبواب التشهد، و تقدم فی الحدیث ٦ من الباب ٣ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ٤ من الباب ١٠ من أبواب القواطع.-

٢٧- بَابُ عَدَمِ بُطْلَانِ الصَّلَاةِ بِالشَّکِّ بَعْدَ الْفَرَاغِ وَ عَدَمِ وُجُوبِ شَیْ ءٍ لِذَلِکَ

اشارة

(١) ٢٧ بَابُ عَدَمِ بُطْلَانِ الصَّلَاةِ بِالشَّکِّ بَعْدَ الْفَرَاغِ وَ عَدَمِ وُجُوبِ شَیْ ءٍ لِذَلِکَ

****

ترجمه:

باب عدم بطلان نماز به دلیل شک پس از پایان آن، و عدم وجوب هیچ چیزی به سبب این شک.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٥٥٠ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٥٥٠- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ أَبِی أَیُّوبَ الْخَزَّازِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الرَّجُلِ یَشُکُّ بَعْدَ مَا یَنْصَرِفُ مِنْ صَلَاتِهِ قَالَ فَقَالَ لَا یُعِیدُ وَ لَا شَیْ ءَ عَلَیْهِ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از امام صادق (ع) نقل می کند که درباره مردی که پس از پایان نماز دچار شک می شود، پرسید. ایشان فرمودند: «نماز خود را دوباره انجام نمی دهد و هیچ چیزی بر او واجب نیست.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۵۱ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۵۵۱- ۲- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: كُلُّ مَا شَكَكْتَ فِيهِ بَعْدَ مَا تَفْرُغُ مِنْ صَلَاتِكَ فَامْضِ وَ لَا تُعِدْ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمودند: «هر آنچه پس از پایان نماز خود درباره آن شک کردی، به آن توجه نکن و نماز را دوباره انجام نده.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۵۲ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۵۵۲- ۳- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: إِنْ شَكَّ الرَّجُلُ بَعْدَ مَا صَلَّى فَلَمْ يَدْرِ أَ ثَلَاثاً صَلَّى أَمْ أَرْبَعاً وَ كَانَ يَقِينُهُ حِينَ انْصَرَفَ أَنَّهُ كَانَ قَدْ أَتَمَّ لَمْ يُعِدِ الصَّلَاةَ وَ كَانَ حِينَ انْصَرَفَ أَقْرَبَ إِلَى الْحَقِّ مِنْهُ بَعْدَ ذَلِكَ.

وَ رَوَاهُ ابْنُ إِدْرِيسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ (٥)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٦).

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از امام صادق (ع) نقل می کند که ایشان فرمودند: «اگر مردی پس از نماز دچار شک شود و نداند که سه رکعت خوانده است یا چهار رکعت، و هنگام پایان نماز یقین داشته باشد

که نماز را کامل کرده، نیازی به اعاده نماز ندارد. زیرا زمان پایان نماز، به حق نزدیک تر بوده است تا پس از آن.»

ص: ٢٤٦

١- -الباب ٢٧ فيه ٣ أحاديث.-

٢- -التهذيب ٢- ٣٤٨- ١٤٤٣، و الاستبصار ١- ٣٦٩- ١٤٠٤.-

٣- -التهذيب ٢- ٣٥٢- ١٤٦٠.-

٤- -الفقيه ١- ٣٥٢- ١٠٢٧.-

٥- -مستطرفات السرائر- ١١٠- ٦٧.-

٦- -تقدم فی الأحاديث ١ و ٣ و ٩ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.-

٢٨- بَابُ جَوَازِ إِحْصَاءِ الرَّكَعَاتِ بِالْحَصَى وَ الْخَاتَمِ وَ تَحْوِيلِهِ مِنْ مَكَانٍ إِلَى مَكَانٍ لِذَلِکَ

اشارة

(١) ٢٨ بَابُ جَوَازِ إِحْصَاءِ الرَّكَعَاتِ بِالْحَصَى وَ الْخَاتَمِ وَ تَحْوِيلِهِ مِنْ مَكَانٍ إِلَى مَكَانٍ لِذَلِکَ

****

ترجمه:

باب جایز است شمردن رکعات نماز با سنگ ریزه و انگشتر و جابجا کردن از جائی به جائی برای شمارش

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٥٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٥٥٣- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي إِسْمَاعِيلَ السَّرَّاجِ عَنْ حَبِيبٍ الْخَثْعَمِيِّ قَالَ: شَكَوْتُ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع كَثْرَةَ السَّهْوِ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ أَحْصِ صَلَاتَكَ بِالْحَصَى أَوْ قَالَ احْفَظْهَا بِالْحَصَى.

****

ترجمه:

حبیب خثعمی نقل می کند که گفت: به امام صادق (ع) از کثرت اشتباهات در نماز شکایت کردم. ایشان فرمودند: «نمازت را با استفاده از سنگریزه بشمار یا فرمودند حفظ کن.»

[رقم الحديث الكلي: ١٠٥٥٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٥٥٤- ٢- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَبِيبِ بْنِ الْمُعَلَّى أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ لَهُ إِنِّي رَجُلٌ كَثِيرُ السَّهْوِ فَمَا أَحْفَظُ صَلَاتِي إِلَّا بِخَاتَمِي أُحَوِّلُهُ مِنْ مَكَانٍ إِلَى مَكَانٍ فَقَالَ لَا بَأْسَ بِهِ.

****

ترجمه:

حبیب بن معلی نقل می کند که از امام صادق (ع) پرسید: «من مردی هستم که بسیار دچار اشتباه در نماز می شوم و نمی توانم نماز خود را حفظ کنم مگر اینکه انگشتر خود را از جایی به جایی دیگر جابجا کنم.» امام فرمودند: «اشکالی ندارد.»

[رقم الحديث الكلي: ١٠٥٥٥ - رقم الحديث الباب: ٣]

۱۰۵۵۵- ۳- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْهُ ع أَنَّهُ قَالَ: لَا بَأْسَ أَنْ يَعُدَّ الرَّجُلُ صَلَاتَهُ بِخَاتَمِهِ أَوْ بِحَصًى يَأْخُذُ بِيَدِهِ فَيَعُدُّ بِهِ.

(٥)

****

ترجمه:

عبدالله بن مغیره از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند: «اشکالی ندارد که مرد نماز خود را با انگشتر یا سنگریزه ای که در دست می گیرد، بشمارد.»

۲۹- بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ إِعَادَةِ الصَّلَاةِ بِالسَّهْوِ وَ الشَّكِّ الَّذِي لَا نَصَّ عَلَى إِبْطَالِهِ وَ عَدَمِ اسْتِحْبَابِهَا

اشارة

(٦) ۲۹ بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ إِعَادَةِ الصَّلَاةِ بِالسَّهْوِ وَ الشَّكِّ الَّذِي لَا نَصَّ عَلَى إِبْطَالِهِ وَ عَدَمِ اسْتِحْبَابِهَا

****

ترجمه:

باب در مورد عدم وجوب اعاده نماز به علت سهو و شکی که نص صریحی بر ابطال آن وجود ندارد، و همچنین عدم استحباب اعاده در این موارد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۵۵٦ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۵۵٦- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَجَّالِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْأَشْعَرِيِ

١- -الباب ٢٨ فيه ٣ أحاديث.-

٢- -التهذيب ٢- ٣٤٨- ١٤٤٤.-

٣- -الفقيه ١- ٢٥٥- ٧٨١.-

٤- -الفقيه ١- ٣٣٩- ٩٨٧.،.-

٥- -و تقدم ما يدلّ عليه فى الحديث ٢ من الباب ١٦ من أبواب ما يسجد عليه و تقدم النهى عن تحويل الخاتم فى الباب ٦١ من أبواب الملابس.-

٦- -الباب ٢٩ فيه حديثان.-

٧- -التهذيب ٢- ٣٥١- ١٤٥٥، و أورد وجهه فى الحديث ٥ من الباب ١ و فى الحديث ٣ من الباب ٩ من هذه الأبواب.-

عَنْ حَمْزَةَ بْنِ حُمْرَانَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا أَعَادَ الصَّلَاةَ فَقِيهٌ قَطُّ يَحْتَالُ لَهَا وَ يُدَبِّرُهَا حَتَّى لَا يُعِيدَهَا.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (١).

****

ترجمه:

حمزه بن حمران از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند: «هیچ فقیهی نماز خود را اعاده نکرده است، زیرا برای آن چاره اندیشی می کند و تدبیر می نماید تا نیازی به اعاده نباشد.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٥٧ - رقم الحديث الباب: ٢]

۱۰۵۵۷- ۲- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ کِتَابِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ السِّنْدِیِّ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ حُسَیْنِ بْنِ الْمُخْتَارِ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ عِیسَی بْنَ أَعْیَنَ یَشُکُّ فِی الصَّلَاةِ فَیُعِیدُهَا قَالَ هَلْ یَشُکُّ فِی الزَّکَاةِ فَیُعْطِیهَا مَرَّتَیْنِ.

أَقُولُ: ذَکَرَ الشَّیْخُ وَ الصَّدُوقُ وَ غَیْرُهُمَا (۳) أَنَّ ذَلِکَ مَخْصُوصٌ بِغَیْرِ الشَّکِّ الْمَنْصُوصِ عَلَی أَنَّهُ یُبْطِلُ الصَّلَاةَ وَ ذَلِکَ مَعْلُومٌ مِمَّا مَرَّ (٤) وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی حَصْرِ قَوَاطِعِ الصَّلَاةِ وَ مُبْطِلَاتِهَا (٥).

****

ترجمه:

ابوبصیر نقل می کند که گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم: «عیسی بن اعین در نماز دچار شک می شود و آن را دوباره به جا می آورد.» امام فرمودند: «آیا در زکات نیز دچار شک می شود که آن را دوباره پرداخت کند؟»

می گویم: مرحوم شیخ، مرحوم صدوق و دیگران ذکر کرده اند که این مسئله منحصر به شک هایی است که نص صریح بر ابطال نماز وجود ندارد. این مطلب از آنچه پیش تر گذشت، معلوم است و دلیل هایی بر محدودیت موارد قطع کننده و باطل کننده نماز نیز پیش تر ارائه شده است.

۳۰- بَابُ عَدَمِ بُطْلَانِ الصَّلَاةِ بِتَرْکِ شَیْ ءٍ مِنَ الْوَاجِبَاتِ سَهْواً أَوْ نِسْیَاناً أَوْ جَهْلًا أَوْ عَجْزاً عَنْهُ أَوْ خَوْفاً أَوْ إِکْرَاهاً عَدَا مَا اسْتُثْنِیَ بِالنَّصِ

اشارة

(٦) ۳۰ بَابُ عَدَمِ بُطْلَانِ الصَّلَاةِ بِتَرْکِ شَیْ ءٍ مِنَ الْوَاجِبَاتِ سَهْواً أَوْ نِسْیَاناً أَوْ جَهْلًا أَوْ عَجْزاً عَنْهُ أَوْ خَوْفاً أَوْ إِکْرَاهاً عَدَا مَا اسْتُثْنِیَ بِالنَّصِ

****

ترجمه:

باب باطل نبودن نماز به ترک چیزی از واجبات از روی فراموشی یا جهل یا ناتوانی یا ترس یا اجبار غیر از آنهائ که استثناء شده

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۵۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۵۵۸- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ مَنْ أَحْرَمَ فِی قَمِيصِهِ إِلَى أَنْ قَالَ أَيُّ رَجُلٍ رَكِبَ أَمْراً بِجَهَالَةٍ فَلَا شَیْ ءَ عَلَيْهِ.

****

ترجمه:

عبدالصمد بن بشیر از امام صادق (ع) نقل می کند که در حدیثی فرمودند: «هر مردی که در حال ناآگاهی مرتکب کاری شود، هیچ چیزی بر او واجب نیست.»

ص: ۲٤۸

۱- -الفقیه ۱- ۳٤۰- ۹۹۳، و المقنع- ۳۱ قریب منه.-

۲- -مستطرفات السرائر- ۱۰۹- ٦۲.-

۳- -راجع منتقی الجمان ۲- ۳۷ و الحدائق الناظرة ۹- ۲٥٤.-

٤- -مر فی البابین ۱ و ۲ من هذه الأبواب.-

٥- -تقدم فی البابین ۱ و ۲ من أبواب قواطع الصلاة، و فی الحدیث ٦ من الباب ۱ من أبواب نواقض الوضوء.-

٦- -الباب ۳۰ فیه حدیثان.-

۷- -التهذیب ۵- ۷۲- ۲۳۹، و أورده بتمامه فی الحدیث ۳ من الباب ٤٥ من أبواب تروک الاحرام.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۵۵۹- ۲- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ص وُضِعَ (۲) عَنْ أُمَّتِی تِسْعَةُ أَشْیَاءَ السَّهْوُ وَ الْخَطَأُ وَ النِّسْیَانُ وَ مَا أُکْرِهُوا عَلَیْهِ وَ مَا لَا یَعْلَمُونَ وَ مَا لَا یُطِیقُونَ وَ الطِّیَرَةُ وَ الْحَسَدُ وَ التَّفَکُّرُ فِی الْوَسْوَسَةِ فِی الْخَلْقِ مَا لَمْ یَنْطِقِ الْإِنْسَانُ بِشَفَةٍ.

وَ

رَوَاهُ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ یَزِیدَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ حَرِیزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۳) إِلَّا أَنَّهُ تَرَکَ ذِکْرَ الْخَطَإِ وَ زَادَ وَ مَا اضْطُرُّوا إِلَیْهِ قَبْلَ قَوْلِهِ وَ الطِّیَرَةُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٤) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ فِی جِهَادِ النَّفْسِ (٥) وَ فِی الْقَضَاءِ (٦).

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین نقل می کند که پیامبر (ص) فرمودند: «نه چیز از امت من برداشته شده است: اشتباه، خطا، فراموشی، آنچه بر آن ها تحمیل شده، آنچه نمی دانند، آنچه توانایی انجامش را ندارند، فال بد، حسد، و تفکر در وسوسه در آفرینش، مادامی که انسان با لب هایش سخنی نگوید.»

۳۱- بَابُ مَا یَنْبَغِی فِعْلُهُ لِدَفْعِ الْوَسْوَسَةِ وَ السَّهْوِ

اشارة

(۷) ۳۱ بَابُ مَا يَنْبَغِی فِعْلُهُ لِدَفْعِ الْوَسْوَسَةِ وَ السَّهْوِ

****

ترجمه:

باب آنچه سزاوار است انجام آن برای دور کردن وسوسه و فراموشی

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۶۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۵۶۰- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَتَی رَجُلٌ النَّبِيَّ ص فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ص- أَشْكُو إِلَيْکَ مَا أَلْقَی مِنَ الْوَسْوَسَةِ فِی صَلَاتِی حَتَّی لَا أَدْرِی مَا صَلَّيْتُ مِنْ زِيَادَةٍ أَوْ نُقْصَانٍ

۱- -الفقيه ۱- ۵۹- ۱۳۲، و أورده فی الحديث ۲ من الباب ۳۷ من أبواب القواطع، و فی الحديث ۱ من الباب ۵۶ من أبواب جهاد النفس.-

۲- -فی الخصال- (رفع) بدل (وضع).-

۳- -الخصال- ۴۱۷- ۹.-

۴- -تقدم فی الباب ۱۰ من الركوع، و فی الحديث ۴ من الباب ۱۰ من أبواب القواطع، و فی الحديث ۱ من الباب ۷ من أبواب التشهد.-

۵- -يأتی فی الحديث ۳ من الباب ۳۲، و فی الحديث ۱ من الباب ۵۶ من أبواب جهاد النفس.-

۶- -يأتی فی الباب ۱۴ من مقدمات الحدود.-

۷- -الباب ۳۱ فيه حديث واحد.-

۸- -الكافی ۳- ۳۵۸- ۴.-

فَقَالَ إِذَا دَخَلْتَ فِی الصَّلَاةِ فَاطْعُنْ فَخِذَکَ الْأَیْسَرَ بِإِصْبَعِکَ الْیُمْنَی الْمُسَبِّحَةِ ثُمَّ قُلْ بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِیعِ الْعَلِیمِ مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیمِ- فَإِنَّکَ تَنْحَرُهُ وَ تَطْرُدُهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ آبَائِهِ ع (۱).

****

ترجمه:

سکونی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند: مردی نزد پیامبر (ص) آمد و گفت: «ای رسول خدا، از وسوسه ای که در نماز با آن مواجه می شوم به شما شکایت می کنم، تا جایی که نمی دانم چه مقدار نماز خوانده ام، زیاد یا کم.» پیامبر (ص) فرمودند: «وقتی وارد نماز شدی، با انگشت اشاره دست راست خود به ران چپ خود فشار بده و بگو: «بسم الله و بالله توکلت علی الله، اعوذ بالله السمیع العلیم من الشیطان الرجیم.» با این کار، او را از خود دور می کنی و از شر او رها می شوی.»

۳۲- بَابُ الْمَوَاضِعِ الَّتِی تَجِبُ فِیهَا سَجْدَتَا السَّهْوِ وَ حُکْمِ نِسْیَانِهِمَا

اشارة

(۲) ۳۲ بَابُ الْمَوَاضِعِ الَّتِی تَجِبُ فِیهَا سَجْدَتَا السَّهْوِ وَ حُکْمِ نِسْیَانِهِمَا

****

ترجمه:

باب مواردی که واجب میشود در آنها دو سجده سهو و حکم فراموش کردن آن دو

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۶۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۵۶۱- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ یُونُسَ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یَسْهُو فَیَقُومُ فِی حَالِ قُعُودٍ أَوْ یَقْعُدُ فِی حَالِ قِیَامٍ قَالَ یَسْجُدُ سَجْدَتَیْنِ بَعْدَ التَّسْلِیمِ وَ هُمَا الْمُرْغِمَتَانِ تُرْغِمَانِ الشَّیْطَانَ.

****

ترجمه:

معاویة بن عمّار گوید: از امام علیه السّلام دربارهٔ شخصی که فراموش می کند و در حالی که باید بنشیند، می ایستد و در جایی که باید بایستد، می نشیند پرسیدم.

فرمود: پس از سلام، دو سجدهٔ سهو به جا آورد که آن دو سجده، بینی شیطان را به خاك می مالد و او را ذلیل می کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۶۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۵۶۲- ۲- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِیدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارِ بْنِ مُوسَی قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ السَّهْوِ مَا تَجِبُ فِیهِ سَجْدَتَا السَّهْوِ قَالَ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَقْعُدَ فَقُمْتَ أَوْ أَرَدْتَ أَنْ تَقُومَ فَقَعَدْتَ أَوْ أَرَدْتَ أَنْ تَقْرَأَ فَسَبَّحْتَ أَوْ أَرَدْتَ أَنْ تُسَبِّحَ فَقَرَأْتَ فَعَلَیْکَ سَجْدَتَا السَّهْوِ وَ لَیْسَ

۱- -الفقیه ۱- ۳۳۸- ۹۸٤، و تقدم ما یدلّ علی ذلک فی الحدیث ۸ من الباب ۵ من أبواب أحکام الخلوة و فی الحدیث ۳ من الباب ۲۳ من أبواب الاحتضار، و فی الحدیثین ۱ و ۳ من الباب ٤۷ من أبواب الذکر، و فی أحادیث الباب ۱٦ من أبواب الخلل الواقع فی الصلاة.-

٢- -الباب ٣٢ فيه ٣ أحاديث.-

٣- -الكافى ٣- ٣٥٧- ٩.-

٤- -التهذيب ٢- ٣٥٣- ١٤٦٦، و أورد قطعة منه فى الحديث ١٤ من الباب ٣ و فى الحديث ٧ من الباب ٢٤ من هذه الأبواب، و تقدم ذيله فى الحديث ١ من الباب ١٣ من أبواب القيام، و قطعة منه فى الحديث ٥ من الباب ٢٣ من أبواب الخلل.-

فِي شَيْ ءٍ مِمَّا يَتِمُّ بِهِ الصَّلَاةُ سَهْوٌ وَ عَنِ الرَّجُلِ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَقْعُدَ فَقَامَ ثُمَّ ذَكَرَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقَدِّمَ شَيْئاً أَوْ يُحْدِثَ شَيْئاً فَقَالَ لَيْسَ عَلَيْهِ سَجْدَتَا السَّهْوِ حَتَّى يَتَكَلَّمَ بِشَيْ ءٍ وَ عَنِ الرَّجُلِ إِذَا سَهَا فِي الصَّلَاةِ فَيَنْسَى أَنْ يَسْجُدَ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ قَالَ يَسْجُدُهُمَا مَتَى ذَكَرَ إِلَى أَنْ قَالَ وَ عَنِ الرَّجُلِ يَسْهُو فِي صَلَاتِهِ فَلَا يَذْكُرُ حَتَّى يُصَلِّيَ الْفَجْرَ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ لَا يَسْجُدْ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَ يَذْهَبَ شُعَاعُهَا الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

عمار بن موسی نقل می کند که پرسیدم از امام صادق (ع) درباره مواردی که در آن ها سجده سهو واجب می شود. ایشان فرمودند: «اگر بخواهی بنشینی اما برخیزی، یا بخواهی برخیزی اما بنشینی، یا بخواهی قرائت کنی اما تسبیح بگویی، یا بخواهی تسبیح بگویی اما قرائت کنی، در این موارد بر تو دو سجده سهو واجب است. اما در هیچ چیزی که نماز با آن کامل می شود، سهو وجود ندارد.»

و همچنین در ادامه آمده است: «اگر مردی بخواهد بنشیند اما برخیزد و سپس پیش از انجام دادن یا ایجاد کردن چیزی به یاد آورد، بر او دو سجده سهو واجب نیست تا زمانی که سخنی بگوید.»

و نیز درباره مردی که در نماز دچار سهو شود و فراموش کند که دو سجده سهو را انجام دهد، فرمودند: «هر زمان که به یاد آورد، آن ها را به جا آورد.»

و درباره مردی که در نماز سهو می کند اما تا زمانی که نماز صبح بخواند به یاد نمی آورد، فرمودند: «تا زمانی که خورشید طلوع کند و شعاع آن برود، دو سجده سهو را به جا نیاورد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۶۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۵۶۳- ۳- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ سُفْيَانَ بْنِ السِّمْطِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: تَسْجُدُ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ فِي كُلِّ زِيَادَةٍ تَدْخُلُ عَلَيْكَ أَوْ نُقْصَانٍ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ بَقِيَّةُ الْمَوَاضِعِ الَّتِي تَجِبُ فِيهَا سَجْدَتَا السَّهْوِ هُنَا (۲) وَ فِي أَفْعَالِ الصَّلَاةِ (۳).

****

ترجمه:

سفیان بن سمط از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند: «برای هرگونه زیادی یا نقصانی که در نماز وارد می شود، دو سجده سهو به جا آور.»

۱- -التهذیب ۲- ۱۵۵- ۶۰۸، و الاستبصار ۱- ۳۶۱- ۱۳۶۷.-

۲- -تقدم فی الأحادیث ۸ و ۱۴ و ۱۶ من الباب ۳، و فی الأبواب ٤ و ٥ و فی الحدیثین ٥ و ۹ من الباب ۱۰، و فی الأحادیث ۲ و ۸ و ۹ من الباب ۱۱، و فی الحدیث ۲ من الباب ۱۳ و فی الباب ۱٤ و فی الحدیث ٦ من الباب ۱٥، و فی الحدیث ۹ من الباب ۱۹ و فی الأحادیث ٤ و ٦ و ۸ من الباب ۲۳، و فی الأحادیث ٥ و ٦ و ۷ من الباب ۲٤، و فی الحدیث ۲ من الباب ۲٦ من هذه الأبواب.-

٣- -تقدم فی الأبواب ٢٧ و ٢٨ و ٢٩ من أبواب القراءة و فی الأحادیث ٣ و ٤ و ٥ و ٦ و ٨ من الباب ٧، و فی الباب ٨ و فی الأحادیث ١ و ٣ و ٤ من الباب ٩ من أبواب التشهد، و یأتی ما یدلّ علیه فی الحدیث ٥ من الباب ٤٨ من أبواب الجماعة.-

٣٣- بَابُ جَوَازِ حِفْظِ الْغَيْرِ لِعَدَدِ الرَّكَعَاتِ وَ الْعَمَلِ بِقَوْلِهِ وَ وُجُوبِ قِرَاءَةِ الْفَاتِحَةِ عَيْناً فِی صَلَاةِ الِاحْتِيَاطِ

اشارة

(١) ٣٣ بَابُ جَوَازِ حِفْظِ الْغَيْرِ لِعَدَدِ الرَّكَعَاتِ وَ الْعَمَلِ بِقَوْلِهِ وَ وُجُوبِ قِرَاءَةِ الْفَاتِحَةِ عَيْناً فِی صَلَاةِ الِاحْتِيَاطِ

****

ترجمه:

باب جواز حفظ تعداد رکعات توسط دیگری و عمل کردن بر اساس سخن او، و وجوب قرائت عینی فاتحه در نماز احتیاط

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٥٦٤ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٥٦٤- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ رِبْعِیِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْفُضَيْلِ قَالَ: ذَكَرْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع السَّهْوَ فَقَالَ وَ يَنْفَلِتُ مِنْ ذَلِكَ أَحَدٌ رُبَّمَا أَقْعَدْتُ الْخَادِمَ خَلْفِی يَحْفَظُ عَلَیَّ صَلَاتِی (٣).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِی سَهْوِ الْإِمَامِ وَ الْمَأْمُومِ (٤) وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى وُجُوبِ الْعَمَلِ بِالظَّنِّ بِأَحَدِ الطَّرَفَيْنِ هُنَا عِنْدَ السَّهْوِ (٥) وَ هُوَ يَحْصُلُ مِنْ حِفْظِ الْغَيْرِ وَ رُبَّمَا حَصَلَ الْعِلْمُ مِنْ بَعْضِ الْمُخْبِرِينَ وَ عَلَى حُكْمِ قِرَاءَةِ الْفَاتِحَةِ فِی أَحَادِيثَ كَثِيرَةٍ (٦).

****

ترجمه:

محمد بن ادریس در آخر کتاب "سرائر"، از کتاب محمد بن علی بن محبوب نقل می کند که از عباس، از حماد بن عیسی، از ربعی بن عبدالله، از فضیل نقل کرده است: فضیل گفت که به امام صادق (ع) درباره سهو اشاره کردم. ایشان فرمودند: «آیا کسی از این امر رهایی می یابد؟ گاهی خادم را پشت سر خود می نشانم تا نماز مرا حفظ کند.»

می گویم: پیش تر مطالبی در رابطه با سهو امام و مأموم بیان شد که دلالت بر این موضوع دارد. همچنین، دلایل وجوب عمل بر اساس ظن به یکی از طرفین هنگام سهو، و چگونگی به دست آمدن این ظن از طریق حفظ دیگران، ذکر شده است. گاهی نیز از برخی مخبران علم حاصل می شود. همچنین درباره حکم قرائت سوره فاتحه، احادیث متعددی وجود دارد.

{بدان که قرار دادن خادم پشت سر، دلالتی بر جواز سهو برای او، چه برسد به وقوع آن ندارد. بلکه این عمل یا برای به دست آوردن ثواب برای خادم است، یا برای آنکه از او نماز یاد بگیرد، یا برای آموزش به مردم که به نماز اهمیت دهند، یا برای بیان جواز اعتماد بر سخن دیگران در شمارش رکعات، یا برای آنکه خادم از او قرائت و دعاها و اذکار را یاد بگیرد، یا برای آنکه تنها در خانه نماند، همان گونه که در برخی روایات ذکر شده است، یا برای تأکید بر محافظت از سهو، یا برای آنکه کسی دیگری را به خاطر سهو سرزنش نکند، همان گونه که به صراحت نیز بیان شده است، یا برای دیگر حکمت ها. این موضوع شبیه به دستور خداوند به فرشتگان برای نگارش اعمال بندگان و حفظ آن هاست: 'و پروردگار تو فراموش نمی کند، نه گمراه می شود و نه فراموش می کند.' و استحاله سهو بر معصوم به طور مطلق مورد اتفاق امامیه است و تنها ابن بابویه از آن مخالفت کرده، که خود به سهو نزدیک تر است تا پیامبر (علیه السلام). ایشان بر این مطلب تصریح کردند و برای آن دلایل

عقلی و نقلی آورده اند و در این باره کتاب هایی نیز نگاشته اند، از جمله 'نفی السهو عن النبی' تألیف احمد بن اسحاق مقری که نجاشی به آن اشاره کرده است. }

ص: ۲۵۲

۱- -الباب ۳۳ فیه حدیث واحد.-

۲- -مستطرفات السرائر- ۱۱۰- ٦۸.-

۳- -أعلم إن إقعاده الخادم لا یدلّ علی جواز السهو علیه فضلا عن وقوعه بل ذلک إمّا لأجل حصول الثواب للخادم أو لتتعلم منه الصلاة أو لتعلیم الناس الاعتناء بها أو لبیان جواز الاعتماد علی قول الغیر فی عدد الرکعات أو لتتعلم منه الخادم القراءة و الأدعیة و الأذکار أو لئلا یخلو وحده فی بیت، کما روی فی بعض الأخبار أو للحث علی التحفظ من السهو أو لئلا یعیر أحد أحدا بالسهو کما وقع التصریح به أیضا أو لغیر ذلک من الحکم و هو نظیر أمر اللّه الحفظة بکتابة أعمال العباد و حفظها وَ ما کانَ رَبُّکَ نَسِیًّا لا یَضِلُّ رَبِّی وَ لا یَنْسی، و استحالة السهو علی المعصوم مطلقا متفق علیه من الإمامیّة لم یخالف فیه إلّا ابن بابویه و هو أولی بالسهو من النبیّ (علیه السلام)، و قد صرحوا بذلک، و أوردوا له أدلة عقلیة و نقلیة، و صنفوا فی ذلک کتبا منها نفی السهو عن النبیّ لأحمد بن إسحاق المقری ذکره النجاشیّ" منه قده" هامش المخطوط.-

٤- -تقدم فی الحدیث ۳ من الباب ۲۰ و فی الباب ۲٤ من هذه الأبواب.-

٥- -تقدم فی الباب ۷ من هذه الأبواب.-

٦- -تقدم فی الأبواب ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۳ و ۱٤ من هذه الأبواب، و یأتی ما یدلّ علیه فی البابین ۷ و ٤۰ من أبواب الجماعة.-

أَبْوَابُ قَضَاءِ الصَّلَوَاتِ

١- بَابُ وُجُوبِ قَضَاءِ الْفَرِيضَةِ الْفَائِتَةِ بِعَمْدٍ أَوْ نِسْيَانٍ أَوْ نَوْمٍ أَوْ تَرْكِ طَهَارَةٍ لَا بِصِغَرٍ أَوْ جُنُونٍ أَوْ كُفْرٍ أَصْلِيٍّ أَوْ حَيْضٍ أَوْ نِفَاسٍ وَ وُجُوبِ تَقْدِيمِ الْفَائِتَةِ عَلَى الْحَاضِرَةِ وَ الْعُدُولِ إِلَى

اشارة

(١) ١ بَابُ وُجُوبِ قَضَاءِ الْفَرِيضَةِ الْفَائِتَةِ بِعَمْدٍ أَوْ نِسْيَانٍ أَوْ نَوْمٍ أَوْ تَرْكِ طَهَارَةٍ لَا بِصِغَرٍ أَوْ جُنُونٍ أَوْ كُفْرٍ أَصْلِيٍّ أَوْ حَيْضٍ أَوْ نِفَاسٍ وَ وُجُوبِ تَقْدِيمِ الْفَائِتَةِ عَلَى الْحَاضِرَةِ وَ الْعُدُولِ إِلَى الْفَائِتَةِ إِذَا ذَكَرَهَا فِي الْأَثْنَاءِ

****

ترجمه:

باب واجب بودن قضاء نماز واجب فوت شده عمدی یا فراموش کرده باشد یا خواب مانده یا بدون وضو بوده نه به کودکی یا دیوانگی یا کفر اصلی یا حیض و نفاس و واجب است مقدم نمودن قضا بر نماز فعلی و از نماز فعلی به نماز قضا بر گشتن

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٦٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٥٦٥- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ صَلَّى بِغَيْرِ طَهُورٍ أَوْ نَسِيَ صَلَوَاتٍ لَمْ يُصَلِّهَا أَوْ نَامَ عَنْهَا قَالَ يَقْضِيهَا إِذَا ذَكَرَهَا فِي أَيِّ سَاعَةٍ ذَكَرَهَا مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ كَمَا يَأْتِي (٣)

وَ

بِإِسْنَادِهِ عَنِ الطَّاطَرِيِّ عَنِ ابْنِ زِيَادٍ عَنْ زُرَارَةَ وَ غَيْرِهِ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فِي أَيَّةِ سَاعَةٍ ذَكَرَهَا لَيْلًا أَوْ نَهَاراً (٤)

****

ترجمه:

زراره از امام باقر علیه السلام نقل کرده است که از ایشان درباره مردی سؤال شد که بدون طهارت نماز خوانده یا نمازهایی را فراموش کرده و نخوانده یا از خواب برخاسته و نمازش را ادا نکرده است. امام فرمودند: او باید این نمازها را هر زمان که به یاد آورد، چه در شب و چه در روز، قضا کند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٦٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٥٦٦- ٢- (٥) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ

ص: ٢٥٣

١- -الباب ١ فيه ٩ أحاديث.-

٢- -التهذيب ٢- ٢٦٦- ١٠٥٩، و الاستبصار ١- ٢٨٦- ١٠٤٦، أورده فى الحديث ٣ من الباب ٦١ من أبواب المواقيت.-

٣- -يأتى فى الحديث ٣ من الباب ٢ من هذه الأبواب.-

٤- -التهذيب ٢- ١٧١- ٦٨١.-

٥- -التهذيب ٣- ١٦٢- ٣٥١، و أورده بتمامه فى الحديث ٣ من الباب ٦ من هذه الأبواب.-

بَكْرٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ دَخَلَ وَقْتُ الصَّلَاةِ إِلَى أَنْ قَالَ فَنَسِيَ (١) أَنْ يُصَلِّيَهَا حَتَّى ذَهَبَ وَقْتُهَا قَالَ يُصَلِّيهَا الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

زراره از امام باقر علیه السلام نقل کرده است که از ایشان درباره مردی پرسیده شد که وقت نماز برای او وارد شده بود اما فراموش کرد که نماز بخواند تا زمان آن گذشت. امام فرمودند: او باید آن نماز را قضا کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵٦۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۵٦۷- ۳- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ صَلَّى الصَّلَوَاتِ وَ هُوَ جُنُبٌ الْيَوْمَ وَ الْيَوْمَيْنِ وَ الثَّلَاثَةَ ثُمَّ ذَكَرَ بَعْدَ ذَلِكَ قَالَ يَتَطَهَّرُ وَ يُؤَذِّنُ وَ يُقِيمُ فِي أَوَّلِهِنَّ ثُمَّ يُصَلِّي وَ يُقِيمُ بَعْدَ ذَلِكَ فِي كُلِّ صَلَاةٍ فَيُصَلِّي بِغَيْرِ أَذَانٍ حَتَّى يَقْضِيَ صَلَاتَهُ.

****

ترجمه:

از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که نمازهای خود را در حالی که جنب بود، در یک یا دو یا سه روز خوانده و بعداً متوجه شده است. امام فرمودند: او باید غسل کند، برای اولین نماز اذان بگوید و اقامه کند، سپس نماز بخواند و برای نمازهای بعدی فقط اقامه کند و بدون اذان بخواند تا تمام نمازهای خود را قضا کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵٦۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۵٦۸- ٤- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا نَسِيتَ الصَّلَاةَ أَوْ

صَلَّيْتَهَا بِغَيْرِ وُضُوءٍ وَ كَانَ عَلَيْکَ قَضَاءُ صَلَوَاتٍ فَابْدَأْ بِأَوَّلِهِنَّ فَأَذِّنْ لَهَا وَ أَقِمْ ثُمَّ صَلِّهَا ثُمَّ صَلِّ مَا بَعْدَهَا بِإِقَامَةٍ إِقَامَةٍ لِكُلِّ صَلَاةٍ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

زراره از امام باقر علیه السلام نقل کرده است: اگر نماز را فراموش کردی یا آن را بدون وضو خواندی و بر تو قضای نمازهایی واجب شد، ابتدا از اولین نماز شروع کن، برای آن اذان بگو و اقامه کن، سپس آن را بخوان. بعد از آن، نمازهای دیگر را با اقامه ای برای هر نماز بخوان، تا همه را قضا کنی.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٦٩ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٥٦٩- ٥- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ نَسِيَ أَنْ يُصَلِّيَ الصُّبْحَ حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ قَالَ يُصَلِّيهَا حِينَ يَذْكُرُهَا فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص رَقَدَ عَنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّاهَا حِينَ اسْتَيْقَظَ وَ لَكِنَّهُ تَنَحَّى عَنْ مَكَانِهِ ذَلِکَ ثُمَّ صَلَّى.

****

ترجمه:

سماعه بن مهران گفت: از امام علیه السلام درباره مردی پرسیدم که نماز صبح را فراموش کرد تا خورشید طلوع کرد. امام فرمودند: هر زمان که به یاد آورد، باید آن را بخواند. زیرا رسول خدا صلی الله علیه وآله نیز از نماز فجر خواب ماندند تا خورشید طلوع کرد، سپس هنگامی که بیدار شدند نماز را خواندند. اما ایشان از آن مکان فاصله گرفتند و سپس نماز خواندند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٧٠ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۰۵۷۰- ٦- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ فِی التَّوْحِیدِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ

١- -فی المصدر زیادة- حین قدم إلی أهله.-

٢- -التهذیب ٣- ١٥٩- ٣٤٢.-

٣- -الکافی ٣- ٢٩١- ١، و أورده بتمامه فی الحدیث ١ من الباب ٦٣ من أبواب المواقیت، و قطعة منه فی الحدیث ١ من الباب ٣٧ من أبواب الأذان.-

٤- -الکافی ٣- ٢٩٤- ٨، و أورده فی الحدیث ١ من الباب ٥ من هذه الأبواب.-

٥- -التوحید- ٤١٣- ١٠.-

أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ جَدِّهِ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ أَبَانٍ الْأَحْمَرِ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ الطَّیَّارِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ أَمَرَ بِالصَّلَاةِ وَ الصَّوْمِ فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ ص عَنِ الصَّلَاةِ فَقَالَ أَنَا أُنِیمُکَ وَ أَنَا أُوقِظُکَ (فَإِذَا قُمْتَ) (١) فَصَلِّ لِیَعْلَمُوا إِذَا أَصَابَهُمْ ذَلِکَ کَیْفَ یَصْنَعُونَ لَیْسَ کَمَا یَقُولُونَ إِذَا نَامَ عَنْهَا هَلَکَ وَ کَذَلِکَ الصِّیَامُ أَنَا أُمْرِضُکَ وَ أَنَا أُصَحِّحُکَ فَإِذَا شَفَیْتُکَ فَاقْضِهِ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

حمزه بن طیّار از امام صادق علیه السلام در حدیثی نقل کرده است که خداوند به نماز و روزه فرمان داده است. رسول خدا صلی الله علیه وآله از نماز خواب ماندند و خداوند فرمود: «من تو را می خوابانم و من تو را بیدار می کنم؛ (پس هنگامی که برخاستی) نماز بخوان تا بدانند وقتی برای آن ها چنین رخ دهد، چه کنند. این گونه نیست که همان طور که می گویند، اگر از نماز خواب بماند،

هلاک می شود.» همچنین درباره روزه فرمود: «من تو را بیمار می کنم و من تو را درمان می کنم؛ پس هنگامی که تو را شفا دادم، آن را قضا کن.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۵۷۱- ۷- (۳) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ نَسِیَ الْمَغْرِبَ حَتَّی دَخَلَ وَقْتُ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ قَالَ یُصَلِّی الْعِشَاءَ ثُمَّ الْمَغْرِبَ.

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر علیه السلام نقل کرده است: از ایشان درباره مردی پرسیدم که نماز مغرب را فراموش کرد تا وقت نماز عشاء رسید. امام فرمودند: او باید ابتدا نماز عشاء را بخواند، سپس نماز مغرب را.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۵۷۲- ۸- (٤) وَ بِالْإِسْنَادِ قَالَ: وَ سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ نَسِیَ الْعِشَاءَ فَذَکَرَ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ کَیْفَ یَصْنَعُ قَالَ یُصَلِّی الْعِشَاءَ ثُمَّ الْفَجْرَ.

****

ترجمه:

و با همان سند گفت: از امام درباره مردی پرسیدم که نماز عشاء را فراموش کرده و پس از طلوع فجر به یاد آورد. امام فرمودند: او باید ابتدا نماز عشاء را بخواند، سپس نماز صبح را.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۷۳ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۰۵۷۳- ۹- (۵) وَ بِالْإِسْنَادِ قَالَ: وَ سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ نَسِیَ الْفَجْرَ حَتَّی حَضَرَتِ الظُّهْرُ قَالَ یَبْدَأُ بِالظُّهْرِ ثُمَّ یُصَلِّی الْفَجْرَ کَذَلِکَ کُلُّ صَلَاةٍ بَعْدَهَا صَلَاةٌ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی الْأَحْکَامِ الْمَذْکُورَةِ فِی مُقَدِّمَةِ الْعِبَادَاتِ (٦) وَ فِی

۱- -فی المصدر- فاذهب.-

۲- -الکافی ۱- ١٦٤- ٤.-

۳- -قرب الإسناد- ۹۱.-

٤- -قرب الإسناد- ۹۱.-

۵- -قرب الإسناد- ۹۱.-

٦- -تقدم فی الأبواب ۳ و ٤ و ۳۱ من أبواب مقدّمة العبادات.-

الْحَیْضِ (۱) وَ النِّفَاسِ (۲) وَ فِی الْوُضُوءِ (۳) وَ فِی الْمَوَاقِیتِ (٤) وَ فِی الْأَذَانِ (۵) وَ غَیْرِ ذَلِکَ (٦).

****

ترجمه:

و با همان سند گفت: از امام درباره مردی پرسیدم که نماز صبح را فراموش کرد تا وقت ظهر فرا رسید. امام فرمودند: او باید ابتدا نماز ظهر را بخواند، سپس نماز صبح را ادا کند. این حکم برای هر نمازی که بعد از آن نماز دیگری باشد، همین گونه است.

۲- بَابُ جَوَازِ الْقَضَاءِ فِی کُلِّ وَقْتٍ مَا لَمْ یَتَضَیَّقْ وَقْتُ الْحَاضِرَةِ وَ جَوَازِ التَّطَوُّعِ لِمَنْ عَلَیْهِ فَرِیضَةٌ عَلَی کَرَاهِیَةٍ وَ اسْتِحْبَابِ قَضَاءِ النَّوَافِلِ وَ الصَّدَقَةِ عَنْهَا مَعَ الْعَجْزِ فَإِنْ فَاتَتْ بِمَرَضٍ ل

اشارة

(۷) ۲ بَابُ جَوَازِ الْقَضَاءِ فِی کُلِّ وَقْتٍ مَا لَمْ یَتَضَیَّقْ وَقْتُ الْحَاضِرَةِ وَ جَوَازِ التَّطَوُّعِ لِمَنْ عَلَیْهِ فَرِیضَةٌ عَلَی کَرَاهِیَةٍ وَ اسْتِحْبَابِ قَضَاءِ النَّوَافِلِ وَ الصَّدَقَةِ عَنْهَا مَعَ الْعَجْزِ فَإِنْ فَاتَتْ بِمَرَضٍ لَمْ یَتَأَکَّدِ الِاسْتِحْبَابُ

****

ترجمه:

باب جواز قضای نماز در هر زمانی که وقت نماز حاضر تنگ نشده باشد و همچنین جواز نماز مستحب برای کسی که نماز واجب بر عهده دارد، اما با کراهت. همچنین استحباب قضای نمازهای نافله و صدقه دادن به جای آن ها در صورت ناتوانی. اما اگر به دلیل بیماری از دست برود، استحباب آن تأکید نمی شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۷٤ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۵۷٤- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ قَالَ: أَرْبَعُ صَلَوَاتٍ یُصَلِّیهَا الرَّجُلُ فِی کُلِّ سَاعَةٍ صَلَاةٌ فَاتَتْکَ فَمَتَی ذَکَرْتَهَا أَدَّیْتَهَا الْحَدِیثَ.

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین با سند خود از زراره از امام باقر علیه السلام نقل کرده است که فرمودند: «چهار نمازی که مرد می تواند در هر ساعتی بخواند، همان نمازهایی است که از دست تو رفته باشد. هر زمان که به یاد آوردی، آن را به جا بیاور.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۷۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۵۷۵- ۲- (۹) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الرِّبَاطِيِّ عَنْ سَعِيدٍ الْأَعْرَجِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ أَنَامَ رَسُولَهُ ص عَنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ قَامَ فَبَدَأَ فَصَلَّى الرَّكْعَتَيْنِ [اللَّتَيْنِ] (۱۰) قَبْلَ الْفَجْرِ ثُمَّ صَلَّى الْفَجْرَ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

سعید اعرج گفت: شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمودند: خداوند، رسول خود صلی الله علیه وآله را از نماز فجر خواباند تا خورشید طلوع کرد، سپس برخاست و ابتدا دو رکعتی که قبل از نماز فجر بود را خواند، سپس نماز فجر را به جا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۷۶ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۵۷۶- ۳- (۱۱) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ

۱- -تقدم فی الحدیث ٤ و ۹ من الباب ۱۰، و فی الحدیث ٥ من الباب ۳٦ و الباب ٤۱ من أبواب الحیض.-

۲- -تقدم فی الباب ۳ و ٦ من أبواب النفاس.-

٣- -تقدم فی الباب ٣ من أبواب الوضوء.-

٤- -تقدم فی الأبواب ٦٠ و ٦١ و ٦٢ و ٦٣ من أبواب المواقیت.-

٥- -تقدم فی الباب ١ و ٣٧ من أبواب الأذان.-

٦- -تقدم فی الحدیث ١ من الباب ٤٧ من أبواب الدعاء.-

٧- -الباب ٢ فیه ٦ أحادیث.-

٨- -الفقیه ١- ٤٣٤- ١٢٦٤، و أورد قطعة منه فی الحدیث ١ من الباب ٤ من أبواب الکسوف.-

٩- -الفقیه ١- ٣٥٨- ١٠٣١.-

١٠- -أثبتناه من المصدر.-

١١- -الکافی ٣- ٢٩٢- ٣، و أورده بإسناد آخر عن التهذیب فی الحدیث ١ من الباب ١ من هذه الأبواب و قطعة منه فی الحدیث ٣ من الباب ٦١ و فی الحدیث ١ من الباب ٦٢، و قطعة منه فی الحدیث ١ من الباب ٥٧ من أبواب المواقیت.-

أَبِی عُمَیْرٍ عَنِ ابْنِ أُذَیْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ صَلَّی بِغَیْرِ طَهُورٍ أَوْ نَسِیَ صَلَوَاتٍ لَمْ یُصَلِّهَا أَوْ نَامَ عَنْهَا فَقَالَ یَقْضِیهَا إِذَا ذَکَرَهَا فِی أَیِّ سَاعَةٍ ذَکَرَهَا مِنْ لَیْلٍ أَوْ نَهَارٍ فَإِذَا دَخَلَ وَقْتُ الصَّلَاةِ وَ لَمْ یُتِمَّ مَا قَدْ فَاتَهُ فَلْیَقْضِ مَا لَمْ یَتَخَوَّفْ أَنْ یَذْهَبَ وَقْتُ هَذِهِ الصَّلَاةِ الَّتِی قَدْ حَضَرَتْ وَ هَذِهِ أَحَقُّ بِوَقْتِهَا فَلْیُصَلِّهَا فَإِذَا قَضَاهَا فَلْیُصَلِّ مَا فَاتَهُ مِمَّا قَدْ مَضَی وَ لَا یَتَطَوَّعُ بِرَکْعَةٍ حَتَّی یَقْضِیَ الْفَرِیضَةَ کُلَّهَا.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه

زراره از امام باقر علیه السلام نقل کرده است که از ایشان درباره مردی سؤال شد که بدون طهارت نماز خوانده، یا نمازهایی را فراموش کرده و نخوانده، یا از خواب برخاسته و نمازش را ادا نکرده است. امام فرمودند: او باید هر زمان که به یاد آورد، چه در شب و چه در روز، نمازهای قضا شده را

به جا آورد. اما اگر وقت نماز حاضر وارد شد و او هنوز نمازهای قضا را تمام نکرده است، باید نمازهایی را قضا کند که گمان نمی رود وقت نماز حاضر به پایان برسد. اما اگر وقت این نماز حاضر تنگ شده باشد، باید نماز حاضر را بخواند، چرا که این نماز، سزاوارتر به وقت خود است. پس از اتمام نماز حاضر، باید نمازهایی را که از او فوت شده است، قضا کند. و همچنین نباید نماز مستحبی بخواند تا اینکه تمام نمازهای واجب قضا شده را به پایان برساند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٧٧ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٥٧٧- ٤- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لِكُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ لَهَا نَافِلَةُ رَكْعَتَيْنِ إِلَّا الْعَصْرَ فَإِنَّهُ يُقَدَّمُ نَافِلَتُهَا فَتَصِيرَانِ قَبْلَهَا وَ هِيَ الرَّكْعَتَانِ اللَّتَانِ تَمَّتْ بِهِمَا الثَّمَانِي بَعْدَ الظُّهْرِ فَإِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَقْضِيَ شَيْئاً مِنْ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ أَوْ غَيْرِهَا فَلَا تُصَلِّ شَيْئاً حَتَّى تَبْدَأَ فَتُصَلِّيَ قَبْلَ الْفَرِيضَةِ الَّتِي حَضَرَتْ رَكْعَتَيْنِ نَافِلَةً لَهَا ثُمَّ اقْضِ مَا شِئْتَ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

عمار از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که فرمودند: «برای هر نماز واجب، دو رکعت نافله وجود دارد، مگر نماز عصر که نافله آن مقدم است و قبل از آن قرار می گیرد؛ و آن دو رکعت همان دو رکعتی است که تعداد هشت رکعت بعد از نماز ظهر را کامل کرده اند. بنابراین، اگر بخواهی نماز واجب یا غیر واجبی را قضا کنی، هیچ نمازی را شروع نکن مگر اینکه ابتدا دو رکعت نافله نماز حاضر را بخوانی و سپس هر چه بخواهی، قضا کن.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٧٨ - رقم الحديث الباب: ٥]

۱۰۵۷۸- ۵- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْوَشَّاءِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ تَفُوتُ الرَّجُلَ الْأُولَى وَ الْعَصْرُ وَ الْمَغْرِبُ وَ ذَكَرَهَا عِنْدَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ قَالَ يَبْدَأُ بِالْوَقْتِ الَّذِي هُوَ فِيهِ فَإِنَّهُ لَا يَأْمَنُ الْمَوْتَ فَيَكُونُ قَدْ تَرَكَ صَلَاةً فَرِيضَةً فِي وَقْتٍ قَدْ دَخَلَتْ ثُمَّ يَقْضِي مَا فَاتَهُ الْأُولَى فَالْأُولَى.

****

ترجمه:

جمیل بن دراج از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که گفتم: مردی نماز ظهر و عصر و مغرب را از دست داده و در وقت نماز عشاء به یاد آورده است. امام فرمودند: «او باید با نماز حاضر که وقت آن رسیده است، شروع کند، زیرا از مرگ ایمن نیست و ممکن است نمازی واجب را که وقت آن وارد شده، ترک کند. سپس نمازهایی را که از او فوت شده است، به ترتیب از اولین نماز، قضا کند.»

۱- -التهذیب ۲- ۱۷۲- ٦۸۵ و التهذیب ۳- ۱۵۹- ۳٤۱.-

۲- -التهذیب ۲- ۲۷۳- ۱۰۸٦، و أورده فی الحدیث ۵ من الباب ۱٦، و قطعة منه فی الحدیث ۱ من الباب ٤۰ من أبواب المواقیت، و یأتی قطعة منه فی الحدیث ۲ من الباب ٦ من هذه الأبواب.-

۳- -التهذیب ۲- ۳۵۲- ۱٤٦۲.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۷۹ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۵۷۹- ٦- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارِ بْنِ مُوسَى عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع

قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَنَامُ عَنِ الْفَجْرِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَ هُوَ فِی سَفَرٍ كَيْفَ يَصْنَعُ أَ يَجُوزُ لَهُ أَنْ يَقْضِيَ بِالنَّهَارِ قَالَ لَا يَقْضِی صَلَاةً نَافِلَةً وَ لَا فَرِيضَةً بِالنَّهَارِ وَ لَا يَجُوزُ لَهُ وَ لَا يَثْبُتُ لَهُ وَ لَكِنْ يُؤَخِّرُهَا فَيَقْضِيهَا بِاللَّيْلِ.

أَقُولُ: وَ يُمْكِنُ حَمْلُهُ عَلَى مَا لَوِ اشْتَغَلَ الْمُسَافِرُ نَهَاراً وَ كَانَ الْقَضَاءُ بِاللَّيْلِ أَقْرَبَ إِلَى الْإِقْبَالِ وَ التَّوَجُّهِ فَيُكْرَهُ الْقَضَاءُ نَهَاراً وَ عَلَى قَضَاءِ الصَّلَاةِ عَلَى الرَّاحِلَةِ لِمَا يَأْتِی فِی رِوَايَةِ هَذَا الرَّاوِی بِعَيْنِهِ (٢) وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى الْأَحْكَامِ الْمَذْكُورَةِ هُنَا (٣) وَ فِی أَعْدَادِ الصَّلَوَاتِ (٤) وَ فِی الْمَوَاقِيتِ (٥) وَ غَيْرِهَا (٦) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهَا (٧).

****

ترجمه:

عمار بن موسی از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که گفتم: درباره مردی که نماز فجر را خواب مانده تا خورشید طلوع کرده و او در سفر است، چه باید کند؟ آیا جایز است که نماز را در روز قضا کند؟ امام فرمودند: «نه، نباید هیچ نماز واجب یا نافله ای را در روز قضا کند. این عمل برای او جایز نیست و تثبیت نمی شود. بلکه باید آن را به شب موکول کند و در شب قضا نماید.»

می گویم: ممکن است این حکم به موقعیتی اشاره داشته باشد که مسافر در روز به کارهایی مشغول باشد و قضای نماز در شب، توجه و حضور قلب بیشتری به همراه داشته باشد. از این رو، قضای نماز در روز مکروه تلقی می شود. همچنین این حکم می تواند به قضای نماز بر روی مرکب نیز مربوط باشد، همان طور که در روایت این راوی به آن اشاره شده است.

٣- بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ قَضَاءِ مَا فَاتَ بِسَبَبِ الْإِغْمَاءِ الْمُسْتَوْعِبِ لِلْوَقْتِ وَ وُجُوبِ الْقَضَاءِ إِذَا أَفَاقَ وَ لَوْ فِی آخِرِ الْوَقْتِ بِقَدْرِ الطَّهَارَةِ وَ رَكْعَةٍ

اشارة

(۸) ۳ بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ قَضَاءِ مَا فَاتَ بِسَبَبِ الْإِغْمَاءِ الْمُسْتَوْعِبِ لِلْوَقْتِ وَ وُجُوبِ الْقَضَاءِ إِذَا أَفَاقَ وَ لَوْ فِی آخِرِ الْوَقْتِ بِقَدْرِ الطَّهَارَةِ وَ رَکْعَةٍ

****

ترجمه:

باب عدم وجوب قضای نمازهایی که به دلیل بیهوشی کامل در تمام وقت از دست رفته است، و وجوب قضای نماز در صورتی که شخص در آخر وقت به هوش آید و زمان کافی برای طهارت و خواندن یک رکعت باقی باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۵۸۰- ۱- (۹) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِیِّ أَنَّهُ سَأَلَ

۱- -التهذیب ۲- ۲۷۲- ۱۰۸۱، و الاستبصار ۱- ۲۸۹- ۱۰۵۷، أورده فی الحدیث ۱٤ من الباب ۵۷ من أبواب المواقیت.-

۲- -یأتی فی الحدیث ۲ من الباب ٦ من هذه الأبواب.-

۳- -تقدم فی الباب ۱ من هذه الأبواب.-

٤- -تقدم فی الأبواب ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ من أبواب اعداد الفرائض.-

۵- -تقدم فی الأبواب ۳۹ و ٦۱ و ٦۲ من أبواب المواقیت.-

٦- -تقدم فی الحدیث ۲ من الباب ۵ من أبواب صلاة الکسوف.-

۷- -یأتی فی الباب ۹ من هذه الأبواب.-

۸- -الباب ۳ فیه ۲۵ حدیثا و فی الفهرست ۲٦ حدیثا.-

۹- -الفقیه ۱- ۳٦۳- ۱۰٤۰.-

أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمَرِيضِ هَلْ يَقْضِي الصَّلَوَاتِ إِذَا أُغْمِيَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَا إِلَّا الصَّلَاةَ الَّتِي أَفَاقَ فِيهَا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ الْحَلَبِيِّ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

از حلبی نقل شده است که او از امام صادق علیه السلام پرسید: آیا مریضی که بیهوش شده، باید نمازهایی را که فوت کرده است قضا کند؟ امام فرمودند: «نه، مگر نمازی که در آن به هوش آمده است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۸۱ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۵۸۱- ۲- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ الثَّالِثِ ع يَسْأَلُهُ عَنِ الْمُغْمَى عَلَيْهِ يَوْماً أَوْ أَكْثَرَ هَلْ يَقْضِي مَا فَاتَهُ مِنَ الصَّلَوَاتِ أَوْ لَا فَكَتَبَ لَا يَقْضِي الصَّوْمَ وَ لَا يَقْضِي الصَّلَاةَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

و با سند خود از ایوب بن نوح نقل کرده است که او به امام هادی علیه السلام نوشت و درباره کسی پرسید که یک روز یا بیشتر بیهوش شده است؛ آیا باید نمازهایی را که از او فوت شده است قضا کند یا خیر؟ امام در پاسخ نوشتند: «نه نماز قضا دارد و نه روزه.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۸۲ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۵۸۲- ۳- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ أَنَّهُ سَأَلَهُ يَعْنِي أَبَا الْحَسَنِ الثَّالِثَ ع عَنْ هَذِهِ الْمَسْأَلَةِ فَقَالَ لَا يَقْضِي الصَّوْمَ وَ لَا يَقْضِي الصَّلَاةَ وَ كُلُّ مَا غَلَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَاللَّهُ أَوْلَى بِالْعُذْرِ.

****

ترجمه:

و با سند خود از علی بن مهزیار نقل کرده است که او از امام هادی علیه السلام درباره این مسئله پرسید. امام فرمودند: «نه روزه را قضا می کند و نه نماز را. هر آنچه خداوند بر او غلبه کرده باشد، خداوند به عذر او سزاوارتر است.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۵۸۳ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۵۸۳- ٤- (٥).

قَالَ الصَّدُوقُ فَأَمَّا الْأَخْبَارُ الَّتِي رُوِيَتْ فِي الْمُغْمَى عَلَيْهِ أَنَّهُ يَقْضِي جَمِيعَ مَا فَاتَهُ وَ مَا رُوِيَ أَنَّهُ يَقْضِي صَلَاةَ شَهْرٍ وَ مَا رُوِيَ أَنَّهُ يَقْضِي ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَهِيَ صَحِيحَةٌ وَ لَكِنَّهَا عَلَى الِاسْتِحْبَابِ لَا عَلَى الْإِيجَابِ (٦).

****

ترجمه:

شیخ صدوق گفته است: «اما اخباری که درباره کسی که بیهوش شده روایت شده که تمام نمازهای فوت شده خود را قضا کند، یا روایت شده که نماز یک ماه را قضا کند، یا روایت شده که سه روز را قضا کند، این روایات صحیح هستند، اما بر استحباب دلالت دارند، نه بر وجوب.»

[رقم الحديث الكلی: ١٠٥٨٤ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٥٨٤- ٥- (٧).

قَالَ الصَّدُوقُ فَأَمَّا الْأَخْبَارُ الَّتِی رُوِیَتْ فِی الْمُغْمَی عَلَیْهِ أَنَّهُ یَقْضِی جَمِیعَ مَا فَاتَهُ وَ مَا رُوِیَ أَنَّهُ یَقْضِی صَلَاةَ شَهْرٍ وَ مَا رُوِیَ أَنَّهُ یَقْضِی ثَلَاثَةَ أَیَّامٍ فَهِیَ صَحِیحَةٌ وَ لَکِنَّهَا عَلَی الِاسْتِحْبَابِ لَا عَلَی الْإِیجَابِ (٨).

****

ترجمه:

شیخ صدوق گفته است: «اما اخباری که درباره کسی که بیهوش شده روایت شده که تمام نمازهای فوت شده خود را قضا کند، یا روایت شده که نماز یک ماه را قضا کند، یا روایت شده که سه روز را قضا کند، این روایات صحیح هستند، اما بر استحباب دلالت دارند، نه بر وجوب.»

[رقم الحديث الكلی: ١٠٥٨٥ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٥٨٥- ٦- (٩) قَالَ الصَّدُوقُ فَأَمَّا الْأَخْبَارُ الَّتِی رُوِیَتْ فِی الْمُغْمَی عَلَیْهِ أَنَّهُ یَقْضِی جَمِیعَ مَا فَاتَهُ وَ مَا رُوِیَ أَنَّهُ یَقْضِی صَلَاةَ شَهْرٍ وَ مَا رُوِیَ أَنَّهُ یَقْضِی ثَلَاثَةَ أَیَّامٍ فَهِیَ صَحِیحَةٌ وَ لَکِنَّهَا عَلَی الِاسْتِحْبَابِ لَا عَلَی الْإِیجَابِ (١٠).

****

ترجمه:

شیخ صدوق گفته است: «اما اخباری که درباره کسی که بیهوش شده روایت شده که تمام نمازهای فوت شده خود را قضا کند، یا روایت شده که نماز یک ماه را قضا کند، یا روایت شده که سه روز را قضا کند، این روایات صحیح هستند، اما بر استحباب دلالت دارند، نه بر وجوب.»

۱- -التهذیب ۳- ۳۰٤- ۹۳۳، و الاستبصار ۱- ٤٥۹- ۱۷۸۰.-

۲- -الفقیه ۱- ۳٦۳- ۱۰٤۱، أورده بطرق أخری فی الحدیث ۱ من الباب ۲٤ من أبواب من یصحّ منه الصوم.-

۳- -التهذیب ۳- ۳۰۳- ۹۲۸.-

٤- -الفقیه ۱- ۳٦۳- ۱۰٤۲، أورده فی الحدیث ٦ من الباب ۲٤ من أبواب من یصحّ منه الصوم.-

٥- -الفقیه ۱- ۳٦۳- ۱۰٤۲.-

٦- -ورد فی هامش المخطوط ما نصه- قال الصدوق- بعد قوله لا علی الایجاب و الأصل أنّه لا قضاء علیه انتهی. و ظنّ بعض المعاصرین من هذه العبارة إن الصدوق یقول بحجیة الأصل و هذا غلط لأن الأصل هنا بمعنی القاعدة أو بمعنی الراجح أو نحو ذلک من المعانی المذکورة فی تمهید القواعد بدلیل قول الصدوق فی موضع آخر إعادة الصلاة أصل و الخبر الثانی رخصة و تقدم عبارة أخری له کذلک فی باب أحکام الشهید. (منه قده).-

۷- -الفقیه ۱- ۳٦۳- ۱۰٤۲.-

۸- -ورد فی هامش المخطوط ما نصه- قال الصدوق- بعد قوله لا علی الایجاب و الأصل أنّه لا قضاء علیه انتهی. و ظنّ بعض المعاصرین من هذه العبارة إن الصدوق یقول بحجیة الأصل و هذا غلط لأن الأصل هنا بمعنی القاعدة أو بمعنی الراجح أو نحو ذلک من المعانی المذکورة فی تمهید القواعد بدلیل قول الصدوق فی موضع آخر إعادة الصلاة أصل و الخبر الثانی رخصة و تقدم عبارة أخری له کذلک فی باب أحکام الشهید. (منه قده).-

۹- -الفقیه ۱- ۳٦۳- ۱۰٤۲.-

۱۰- -ورد فی هامش المخطوط ما نصه- قال الصدوق- بعد قوله لا علی الایجاب و الأصل أنّه لا قضاء علیه انتهی. و ظنّ بعض المعاصرین من هذه العبارة إن الصدوق یقول بحجیة الأصل و هذا غلط لأن الأصل هنا بمعنی القاعدة أو بمعنی الراجح أو نحو ذلک من المعانی المذکورة فی تمهید القواعد بدلیل قول الصدوق فی موضع آخر إعادة الصلاة أصل و الخبر الثانی رخصة و تقدم عبارة أخری له کذلک فی باب أحکام الشهید. (منه قده).-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۸٦ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۵۸٦- ۷- (۱) وَ فِی الْعِلَلِ وَ عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادٍ یَأْتِی (۲) عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: وَ کَذَلِکَ کُلُّ مَا غَلَبَ اللَّهُ عَلَیْهِ مِثْلَ الْمُغْمَی الَّذِی یُغْمَی عَلَیْهِ فِی یَوْمٍ وَ لَیْلَةٍ فَلَا یَجِبُ عَلَیْهِ قَضَاءُ الصَّلَوَاتِ کَمَا قَالَ الصَّادِقُ ع- کُلُّ مَا غَلَبَ اللَّهُ عَلَی (۳) الْعَبْدِ فَهُوَ أَعْذَرُ لَهُ.

****

ترجمه:

از فضل بن شاذان نقل شده است که امام رضا علیه السلام در حدیثی فرمودند: «همچنین هر چیزی که خداوند بر آن غلبه داشته باشد، مانند کسی که برای یک روز و یک شب بیهوش بوده است، قضای نمازها بر او واجب نیست؛ همان گونه که امام صادق علیه السلام فرمودند: هرچه خداوند بر بنده غلبه داشته باشد، خداوند در این مورد برای او عذر بیشتری دارد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۵۸۷- ۸- (٤) وَ فِی الْعِلَلِ وَ الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْکَانَ عَنْ مُوسَی بْنِ بَکْرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع الرَّجُلُ یُغْمَی عَلَیْهِ

يَوْماً أَوْ يَوْمَيْنِ أَوِ الثَّلَاثَةَ أَوِ الْأَرْبَعَةَ أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِکَ کَمْ يَقْضِی مِنْ صَلَاتِهِ قَالَ أَ لَا أُخْبِرُکَ بِمَا يَجْمَعُ لَکَ (هَذِهِ الْأَشْيَاءَ) (٥) کُلُّ مَا غَلَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ مِنْ أَمْرٍ فَاللَّهُ أَعْذَرُ لِعَبْدِهِ.

****

ترجمه:

موسی بن بکر گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: مردی که یک روز، دو روز، سه روز، چهار روز یا بیشتر بیهوش باشد، چقدر از نمازهایش را باید قضا کند؟ امام فرمودند: «آیا نمی خواهی چیزی را به تو بگویم که همه این موارد را برای تو جمع کند؟ هر چیزی که خداوند بر بنده غلبه داشته باشد، خداوند در آن عذر بیشتری برای بنده اش دارد.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٨٨ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٠٥٨٨- ٩- (٦) قَالَ وَ زَادَ فِيهِ غَيْرُهُ أَنَّ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: هَذَا مِنَ الْأَبْوَابِ الَّتِی يُفَتِّحُ کُلُّ بَابٍ مِنْهَا أَلْفَ بَابٍ.

****

ترجمه:

و دیگران نیز افزودند که امام صادق علیه السلام فرمودند: «این از درهایی است که هر دری از آن، هزار در دیگر را می گشاید.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٥٨٩ - رقم الحديث الباب: ١٠]

١٠٥٨٩- ١٠- (٧) وَ فِی کِتَابِ الْمُقْنِعِ قَالَ رُوِیَ أَنَّهُ لَيْسَ عَلَی الْمُغْمَی عَلَيْهِ أَنْ يَقْضِیَ إِلَّا صَلَاةَ الْيَوْمِ الَّذِی أَفَاقَ فِيهِ وَ اللَّيْلَةِ الَّتِی أَفَاقَ فِيهَا.

****

ترجمه:

و در کتاب «المقنع» آمده است: روایت شده که بر شخصی که بیهوش شده، واجب نیست جز اینکه نماز روزی را که در آن به هوش آمده و نماز شبی که در آن به هوش آمده، قضا کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۵۹۰- ۱۱- (۸) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّهُ یَقْضِی صَوْمَ ثَلَاثَةِ أَیَّامٍ.

****

ترجمه:

و روایت شده که او باید سه روز روزه قضا کند.

۱- -علل الشرائع- ۲۷۱- ۱ الباب ۱۸۲، عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۲- ۱۱۷- ۱، أورده فی الحدیث ۸ من الباب ۲۵ من أبواب أحکام شهر رمضان.-

۲- -یأتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (ب).-

۳- -فی العیون- علیه.-

٤- -لم نعثر علیه فی علل الشرائع.-

۵- -فی المصدر- هذا و أشباهه.-

٦- -الخصال- ٦٤٤- ۲٤.-

۷- -المقنع- ۳۷.-

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۵۹۱ - رقم الحديث الباب: ۱۲]

۱۰۵۹۱- ۱۲- (۱) وَ قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّهُ یَقْضِی الصَّلَاةَ الَّتِی أَفَاقَ فِی وَقْتِهَا.

****

ترجمه:

روایت شده است که او نمازی را که در وقت آن به هوش آمده است، قضا می‌کند. - .

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۵۹۲ - رقم الحديث الباب: ۱۳]

۱۰۵۹۲- ۱۳- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ (۳) عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ یَقُولُ فِی الْمُغْمَی عَلَیْهِ قَالَ مَا غَلَبَ اللَّهُ عَلَیْهِ فَاللَّهُ أَوْلَی بِالْعُذْرِ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

حفص بن بختری از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که شنیدم درباره شخص بیهوش فرمودند: «هر آنچه که خداوند بر آن غلبه کرده باشد، خداوند به عذر او سزاوارتر است.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۵۹۳ - رقم الحديث الباب: ١٤]

١٠٥٩٣- ١٤- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ يُونُسَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْخَرَّازِ (٦) أَبِي أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ أُغْمِيَ عَلَيْهِ أَيَّاماً لَمْ يُصَلِّ ثُمَّ أَفَاقَ أَ يُصَلِّي مَا فَاتَهُ قَالَ لَا شَيْ ءَ عَلَيْهِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

ابی ایوب از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که گفت: از ایشان درباره مردی پرسیدم که چند روز بیهوش بوده و نماز نخوانده است، سپس به هوش آمده؛ آیا باید نمازهای فوت شده را قضا کند؟ امام فرمودند: «چیزی بر عهده او نیست.»

[رقم الحديث الكلي: ١٠٥٩٤ - رقم الحديث الباب: ١٥]

١٠٥٩٤- ١٥- (٨) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ مَعْمَرِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ (٩) ع عَنِ الْمَرِيضِ يَقْضِي الصَّلَاةَ إِذَا أُغْمِيَ عَلَيْهِ قَالَ لَا.

****

ترجمه:

معمر بن عمر نقل کرده است که گفت: از امام باقر علیه السلام پرسیدم آیا مریضی که بیهوش شده باید نمازهای خود را قضا کند؟ امام فرمودند: «نه.»

[رقم الحديث الكلي: ١٠٥٩٥ - رقم الحديث الباب: ١٦]

١٠٥٩٥- ١٦- (١٠) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَدِيدٍ عَنْ مُرَازِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا

١- -المقنع- ٣٧.-

٢- -التهذيب ٣- ٣٠٢- ٩٢٣، و الاستبصار ١- ٤٥٧- ١٧٧٠.-

٣- -فی المصدر- علی بن إبراهیم عن أبیه.-

٤- -الکافی ٣- ٤١٣- ٧.-

٥- -التهذیب ٣- ٣٠٢- ٩٢٤، و الاستبصار ١- ٤٥٧- ١٧٧١.-

٦- -فی المصدر- الخزاز.-

٧- -الکافی ٣- ٤١٢- ٣.-

٨- -التهذیب ٣- ٣٠٣- ٩٢٦، و الاستبصار ١- ٤٥٧- ١٧٧٣، و الکافی ٣- ٤١٢- ٢.-

٩- -و فی نسخة- أبا عبد اللّه.-

١٠- -التهذیب ٣- ٣٠٢- ٩٢٥، و الاستبصار ١- ٤٥٧- ١٧٧٢.-

عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمَرِیضِ لَا یَقْدِرُ عَلَی الصَّلَاةِ قَالَ فَقَالَ کُلُّ مَا غَلَبَ اللَّهُ عَلَیْهِ فَاللَّهُ أَوْلَی بِالْعُذْرِ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (١)

وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

از مرزم نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره بیماری که توانایی خواندن نماز را ندارد، پرسیدم. امام فرمودند: «هر چیزی که خداوند بر آن غلبه داشته باشد، خداوند به عذر بنده سزاوارتر است.»

[رقم الحديث الكلی: ١٠٥٩٦ - رقم الحديث الباب: ١٧]

١٠٥٩٦- ١٧- (٢) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ يَعْنِی الْمُرَادِيَّ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرِيضِ يُغْمَی عَلَيْهِ ثُمَّ يُفِيقُ كَيْفَ يَقْضِی صَلَاتَهُ قَالَ يَقْضِی الصَّلَاةَ الَّتِی أَدْرَكَ وَقْتَهَا.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

از ابوبصير، يعنی مرادی، از يكی از آن ها (امامان) نقل شده است كه گفت: از ايشان درباره بيماری كه بيهوش شده و سپس به هوش آمده پرسيدم كه چگونه بايد نماز خود را قضا كند؟ ايشان فرمودند: «نمازی را قضا می كند كه وقت آن را درک كرده است.»

[رقم الحديث الكلی: ١٠٥٩٧ - رقم الحديث الباب: ١٨]

١٠٥٩٧- ١٨- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُغْمَی عَلَيْهِ يَوْماً أَوْ أَكْثَرَ هَلْ يَقْضِی مَا فَاتَهُ مِنَ الصَّلَاةِ أَمْ لَا فَكَتَبَ لَا يَقْضِی الصَّوْمَ وَ لَا يَقْضِی الصَّلَاةَ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ كَتَبْتُ إِلَی الْفَقِيهِ أَبِی الْحَسَنِ الْعَسْكَرِيِّ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

علی بن مهزیار نقل کرده است که گفت: از امام پرسیدم درباره شخصی که یک روز یا بیشتر بیهوش بوده است؛ آیا باید نمازهایی که از دست داده را قضا کند یا خیر؟ امام نوشتند: «نه روزه را قضا می کند و نه نماز را.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۹۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۹]

۱۰۵۹۸- ۱۹- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ الْفُضَيْلِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يُغْمَى عَلَيْهِ يَوْماً إِلَى اللَّيْلِ ثُمَّ يُفِيقُ فَقَالَ إِنْ أَفَاقَ قَبْلَ غُرُوبِ الشَّمْسِ فَعَلَيْهِ قَضَاءُ

ص: ٢٦٢

١- -الکافی ٣- ٤١٢- ١.-

٢- -التهذیب ٣- ٣٠٤- ٩٣٢، و الاستبصار ١- ٤٥٩- ١٧٧٩.-

٣- -الکافی ٣- ٤١٢- ٤.-

٤- -التهذیب ٣- ١٧٦- ٣٩٥، و التهذیب ٤- ٢٤٣- ٧١٤.-

٥- -التهذیب ٣- ٣٠٣- ٩٢٧، و الاستبصار ١- ٤٥٨- ١٧٧٤.-

٦- -التهذیب ٣- ٣٠٣- ٩٣١، و الاستبصار ١- ٤٥٨- ١٧٧٨.-

يَوْمِهِ هَذَا فَإِنْ أُغْمِيَ عَلَيْهِ أَيَّاماً ذَوَاتِ عَدَدٍ فَلَيْسَ عَلَيْهِ أَنْ يَقْضِيَ إِلَّا آخِرَ أَيَّامِهِ إِنْ أَفَاقَ قَبْلَ غُرُوبِ الشَّمْسِ وَ إِلَّا فَلَيْسَ عَلَيْهِ قَضَاءٌ.

****

ترجمه:

علاء بن فضیل نقل کرده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که یک روز تا شب بیهوش بوده و سپس به هوش آمده است. امام فرمودند: «اگر پیش از غروب خورشید به هوش آید، باید نماز همان روز را قضا کند. اما اگر چند روز بیهوش بوده باشد، بر او واجب نیست جز اینکه نماز روز آخر را قضا کند، آن هم در صورتی که پیش از غروب خورشید به هوش آید. در غیر این صورت، قضای نماز بر او واجب نیست.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۵۹۹ - رقم الحدیث الباب: ۲۰]

۱۰۵۹۹- ۲۰- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: يَقْضِی الصَّلَاةَ الَّتِی أَفَاقَ فِيهَا.

****

ترجمه:

از حفص نقل شده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: «نمازی را قضا می کند که در وقت آن به هوش آمده باشد

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۰۰ - رقم الحدیث الباب: ۲۱]

۱۰۶۰۰- ۲۱- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يُغْمَى عَلَيْهِ نَهَاراً ثُمَّ يُفِيقُ قَبْلَ غُرُوبِ الشَّمْسِ فَقَالَ يُصَلِّی الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ وَ مِنَ اللَّيْلِ إِذَا أَفَاقَ قَبْلَ الصُّبْحِ قَضَى صَلَاةَ اللَّيْلِ.

****

ترجمه:

از ابو بصیر نقل شده است که از امام صادق علیه السلام پرسیدم: مردی که در طول روز بیهوش شده و قبل از غروب آفتاب به هوش می آید، چه کند؟ امام فرمودند: «نماز ظهر و عصر را بجا می آورد. و در شب، اگر پیش از طلوع صبح به هوش آید، نمازهای شب را قضا می کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۰۱ - رقم الحدیث الباب: ۲۲]

۱۰۶۰۱- ۲۲- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَيْهِ جُعِلْتُ فِدَاكَ رُوِيَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع- فِي الْمَرِيضِ يُغْمَى عَلَيْهِ أَيَّاماً فَقَالَ بَعْضُهُمْ يَقْضِي صَلَاةَ يَوْمِهِ الَّذِي أَفَاقَ فِيهِ وَ قَالَ بَعْضُهُمْ يَقْضِي صَلَاةَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ وَ يَدَعُ مَا سِوَى ذَلِكَ وَ قَالَ بَعْضُهُمْ أَنَّهُ لَا قَضَاءَ عَلَيْهِ فَكَتَبَ يَقْضِي صَلَاةَ الْيَوْمِ الَّذِي يُفِيقُ فِيهِ.

****

ترجمه:

عبدالله بن محمد نقل کرده است که نوشت: «فدایت شوم، روایت شده از امام صادق علیه السلام درباره بیماری که چند روز بیهوش بوده است؛ برخی گفته اند که نماز روزی را که به هوش آمده قضا می کند، و برخی گفته اند که نماز سه روز را قضا می کند و سایر نمازها را ترک می کند، و برخی دیگر گفته اند که هیچ قضایی بر او واجب نیست. اما امام نوشتند: "نماز روزی را که به هوش آمده، قضا می کند."»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۰۲ - رقم الحدیث الباب: ۲۳]

۱۰۶۰۲- ۲۳- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي الرَّجُلِ يُغْمَى عَلَيْهِ الْأَيَّامَ قَالَ لَا يُعِيدُ شَيْئاً مِنْ صَلَاتِهِ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از امام باقر علیه السلام نقل کرده است که درباره مردی که چند روز بیهوش بوده پرسیدم. امام فرمودند: «او هیچ یک از نمازهایش را قضا نمی کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۲۴]

۱۰۶۰۳- ۲۴- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كُلُّ مَا غَلَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَلَيْسَ عَلَى صَاحِبِهِ شَیْ ءٌ.

****

ترجمه:

عبدالله بن سنان از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که فرمودند: «هر چیزی که خداوند بر آن غلبه کند، چیزی بر عهده صاحب آن نیست.»

۱- -التهذیب ۳- ۳۰۴- ۹۳۴، و الاستبصار ۱- ۴۵۹- ۱۷۸۱، أورده فی الحدیث ٦ من الباب ٤ من هذه الأبواب.-

۲- -التهذیب ۳- ۳۰۵- ۹۴۰، و الاستبصار ۱- ۴٦۰- ۱۷۸۷.-

۳- -التهذیب ۳- ۳۰۵- ۹۳۹، و الاستبصار ۱- ۴۵۹- ۱۷۸٦.-

٤- -التهذیب ٤- ۲۴۳- ۷۱۳.-

۵- -التهذیب ٤- ۲۴۵- ۷۲٦.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٦۰٤ - رقم الحدیث الباب: ۲۵]

١٠٦٠٤- ٢٥- (١) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرِیضِ یُغْمَی عَلَیْهِ أَیَّاماً ثُمَّ یُفِیقُ مَا عَلَیْهِ مِنْ قَضَاءِ مَا تَرَکَ مِنَ الصَّلَاةِ قَالَ یَقْضِی صَلَاةَ الْیَوْمِ الَّذِی أَفَاقَ فِیهِ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ هُنَا (٢) وَ فِی أَحَادِیثِ مَنْ وَهَبَ الْمَالَ فِرَاراً مِنَ الزَّکَاةِ (٣) وَ فِی أَحَادِیثِ مَنْ جَعَلَ الْمَالَ حُلِیّاً فِرَاراً (٤) وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی اعْتِبَارِ إِدْرَاکِ الطَّهَارَةِ وَ رَکْعَةٍ فِی الْمَوَاقِیتِ (٥) وَ فِی الْحَیْضِ مَعَ صِدْقِ الْإِفَاقَةِ (٦) وَ یَأْتِی مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ (٧) وَ قَدْ عَرَفْتَ أَنَّهُ مَحْمُولٌ عَلَی الِاسْتِحْبَابِ أَوِ الْإِفَاقَةِ (٨).

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش امام موسی بن جعفر علیه السلام نقل کرده است که گفت: از ایشان درباره بیماری که چند روز بیهوش بوده و سپس به هوش آمده پرسیدم که چه مقدار از نمازهایی که ترک کرده است را باید قضا کند. امام فرمودند: «نماز روزی را که به هوش آمده، قضا می کند.»

٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ قَضَاءِ الْمُغْمَی عَلَیْهِ جَمِیعَ مَا فَاتَهُ مِنَ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْإِفَاقَةِ وَ تَأَکُّدِ اسْتِحْبَابِ قَضَاءِ ثَلَاثَةِ أَیَّامٍ أَوْ یَوْمٍ

اشارة

(٩) ٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ قَضَاءِ الْمُغْمَی عَلَیْهِ جَمِیعَ مَا فَاتَهُ مِنَ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْإِفَاقَةِ وَ تَأَکُّدِ اسْتِحْبَابِ قَضَاءِ ثَلَاثَةِ أَیَّامٍ أَوْ یَوْمٍ

****

ترجمه:

باب استحباب قضای نمازهایی که بر شخص بیهوش از دست رفته پس از به هوش آمدن، و تأکید بر استحباب قضای سه روز یا یک روز.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۰۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۶۰۵- ۱- (۱۰) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ النَّضْرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كُلُّ شَیْ ءٍ تَرَكْتَهُ مِنْ صَلَاتِكَ لِمَرَضٍ أُغْمِیَ عَلَیْكَ فِیهِ فَاقْضِهِ إِذَا أَفَقْتَ.

****

ترجمه:

ترجمه: از ابن سنان نقل شده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: «هر نمازی که به خاطر بیماری از دست دادی و در آن بیهوش بودی، پس از به هوش آمدن، آن را قضا کن.»

۱- -قرب الإسناد- ۹۷.-

۲- -یأتی فی الباب الآتی، و یأتی فی الحدیث ۵ من الباب ۱۱ من أبواب زکاة الذهب و الفضة.-

۳- -یأتی فی الباب ۱۲ من أبواب زکاة الذهب و الفضة، و فی الحدیث ۳ من الباب ۲٤ من أبواب من یصحّ منه الصوم.-

٤- -یأتی فی الباب ۱۱ من أبواب زکاة الذهب و الفضة.-

۵- -تقدم فی الباب ۳۰ من أبواب المواقیت.-

٦- -تقدم فی البابین ٤۸ و ٤۹ من أبواب الحیض.-

۷- -یأتی فی الحدیث ۱ و ۲ و ۳ و ٤ و ۸ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۵ من الباب الآتی.-

٨- -عرفت فی الحدیث ٤ و ٥ و ٦ من هذا الباب.-

٩- -الباب ٤ فیه ١٥ حدیثا.-

١٠- -التهذیب ٤- ٢٤٤- ٧٢١، و التهذیب ٣- ٣٠٤- ٩٣٥، و الاستبصار ١- ٤٥٩- ١٧٨٢.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٦٠٦ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٦٠٦- ٢- (١) وَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یُغْمَی عَلَیْهِ ثُمَّ یُفِیقُ قَالَ یَقْضِی مَا فَاتَهُ یُؤَذِّنُ فِی الْأُولَی وَ یُقِیمُ فِی الْبَقِیَّةِ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم گوید از امام باقر علیه السلام سوال کردم از مردی که که بی هوش شودسپس به هوش آید

حضرت فرمود :قضا کند آنچه فوت شده اذان برای اولی و برای بقیه اقامه بگوید

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٦٠٧ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠٦٠٧- ٣- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الْمُغْمَی عَلَیْهِ قَالَ یَقْضِی کُلَّ مَا فَاتَهُ.

****

ترجمه:

منصور بن حازم از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که درباره شخص بیهوش فرمودند: «همه نمازهایی که از دست داده است را قضا می کند.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۰۸ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۶۰۸- ٤- (۳) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ رِفَاعَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُغْمَی عَلَیْهِ شَهْراً مَا یَقْضِی مِنَ الصَّلَاةِ قَالَ یَقْضِیهَا کُلَّهَا إِنَّ أَمْرَ الصَّلَاةِ شَدِیدٌ.

وَ رَوَاهُ أَیْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

رفاعه از ابو عبد اللّه صادق ((علیه السلام)) پرسیدم: اگر کسی یك ماه تمام بیهوش بیفتد، چند روز از نمازهای خود را باید قضا کند؟ ابو عبد اللّه گفت: تمام نمازهایش را باید قضا کند. فرمان نماز، متین و استوار است.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۰۹ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۰۶۰۹- ۵- (۵) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرِیضِ یُغْمَی عَلَیْهِ قَالَ (إِذَا جَازَ عَلَیْهِ ثَلَاثَةُ أَیَّامٍ) (٦) فَلَیْسَ عَلَیْهِ قَضَاءٌ وَ إِذَا أُغْمِیَ عَلَیْهِ ثَلَاثَةَ أَیَّامٍ فَعَلَیْهِ قَضَاءُ الصَّلَاةِ فِیهِنَّ.

****

ترجمه:

از سماعه روایت شده که گفت: از او درباره بیماری که بیهوش می شود پرسیدم. فرمود: اگر سه روز بر او بگذرد، قضای نماز بر او واجب نیست، اما اگر بیهوشی او کمتر از سه روز باشد، قضای نماز در آن روزها بر او واجب است.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۱۰ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٦١٠- ٦- (٧) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: يَقْضِی الصَّلَاةَ الَّتِی أَفَاقَ فِيهَا.

****

ترجمه:

از حفص نقل شده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: «نمازی را قضا می کند که در وقت آن به هوش آمده باشد

١- -التهذيب ٣- ٣٠٤- ٩٣٦ و التهذيب ٤- ٢٤٤- ٧٢٢، و الاستبصار ١- ٤٥٩- ١٧٨٣، أورده فی الحديث ١ من الباب ٨ من هذه الأبواب.-

٢- -التهذيب ٣- ٣٠٥- ٩٣٧، و الاستبصار ١- ٤٥٩- ١٧٨٤.-

٣- -التهذيب ٣- ٣٠٥- ٩٣٨، و الاستبصار ١- ٤٥٩- ١٧٨٥.-

٤- -التهذيب ٤- ٢٤٤- ٧١٩.-

٥- -التهذيب ٣- ٣٠٣- ٩٢٩، و التهذيب ٤- ٢٤٤- ٧٢٠، و الاستبصار ١- ٤٥٨- ١٧٧٦.-

٦- -فی موضع من التهذيب- اذا كان دون ثلاثة أيام- هامش المخطوط-.-

٧- -التهذيب ٣- ٣٠٤- ٩٣٤، و التهذيب ٤- ٢٤٤- ٧١٨، و الاستبصار ١- ٤٥٩- ١٧٨١، أورده فی الحديث ٢٠ من الباب ٣ من هذه الأبواب.-

[رقم الحديث الكلی: ١٠٦١١ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٠٦١١- ٧- (١) وَ عَنْهُ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُغْمَی عَلَيْهِ يَقْضِی صَلَاتَهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ.

****

ترجمه:

از حفص بن بختری از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: کسی که بیهوش شود، تا سه روز باید نمازهایش را قضا کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۱۲ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۶۱۲- ۸- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَفْصٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: یَقْضِی الْمُغْمَی عَلَیْهِ مَا فَاتَهُ.

****

ترجمه:

از حفص از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: کسی که بیهوش شود، باید نمازهایی را که از دست داده است قضا کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۶۱۳- ۹- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: یَقْضِی صَلَاةَ یَوْمٍ.

****

ترجمه:

و به اسناد او از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: نماز یک روز را باید قضا کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۱۴ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

١٠٦١٤- ١٠- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: یَقْضِی الصَّلَاةَ الَّتِی أَفَاقَ فِیهَا.

****

ترجمه:

و از او از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: نمازی را که در آن به هوش آمده است، باید قضا کند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٦١٥ - رقم الحدیث الباب: ١١]

١٠٦١٥- ١١- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَرِیزٍ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع رَجُلٌ أُغْمِیَ عَلَیْهِ شَهْراً أَ یَقْضِی شَیْئاً مِنْ صَلَاتِهِ قَالَ یَقْضِی مِنْهَا ثَلَاثَةَ أَیَّامٍ.

****

ترجمه:

از ابوبصیر نقل شده است که گفت: به امام باقر علیه السلام گفتم: مردی که یک ماه بیهوش بوده است، آیا باید چیزی از نمازهایش را قضا کند؟ فرمود: باید سه روز از نمازهایش را قضا کند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٦١٦ - رقم الحدیث الباب: ١٢]

١٠٦١٦- ١٢- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ أَبِی کَهْمَسٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ سُئِلَ عَنِ الْمُغْمَی عَلَیْهِ أَ یَقْضِی مَا تَرَکَ مِنَ الصَّلَاةِ فَقَالَ أَمَّا أَنَا وَ وُلْدِی وَ أَهْلِی فَنَفْعَلُ ذَلِکَ.

****

ترجمه:

از ابی کهمس نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام شنیدم که از ایشان درباره کسی که بیهوش شده و نمازهایش را ترک کرده است، پرسیدند. فرمود: اما من و فرزندان و اهل خانه ام، این نمازها را قضا می کنیم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۱۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۰۶۱۷- ۱۳- (۷) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ سَأَلَهُ عَنِ الْمُغْمَى عَلَيْهِ

ص: ۲٦٦

۱- -التهذیب ٤- ۲٤۳- ۷۱۵.-

۲- -التهذیب ٤- ۲٤۳- ۷۱٦، أورد مثله فی الحدیث ٥ من الباب ۲٤ من أبواب من یصحّ منه الصوم.-

۳- -التهذیب ٤- ۲٤٤- ۷۱۷.-

٤- -التهذیب ٤- ۲٤٤- ۷۱۸.-

٥- -التهذیب ٤- ۲٤٤- ۷۲۳.-

٦- -التهذیب ٤- ۲٤٥- ۷۲٤.-

۷- -التهذیب ٤- ۲٤٥- ۷۲٥، أورده فی الحدیث ٤ من الباب ۲٤ من أبواب من یصحّ منه الصوم.-

شَهْراً أَوْ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً قَالَ فَقَالَ إِنْ شِئْتَ أَخْبَرْتُکَ بِمَا آمُرُ بِهِ نَفْسِی وَ وُلْدِی أَنْ تَقْضِیَ کُلَّمَا فَاتَکَ.

****

ترجمه:

از منصور بن حازم از امام صادق علیه السلام نقل شده است که از ایشان درباره کسی که یک ماه یا چهل شب بیهوش بوده است، سؤال شد. فرمود: اگر بخواهی، تو را از چیزی که به خود و فرزندانم توصیه می کنم آگاه می کنم، و آن این است که همه نمازهایی که از دست داده ای را قضا کنی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۱۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۴]

۱۰۶۱۸- ۱۴- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُغْمَى عَلَيْهِ قَالَ فَقَالَ يَقْضِي صَلَاةَ يَوْمٍ.

****

ترجمه:

از حفص از امام صادق علیه السلام نقل شده است که گفت: از ایشان درباره کسی که بیهوش شده است پرسیدم، فرمود: نماز یک روز را باید قضا کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۱۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۰۶۱۹- ۱۵- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ مَكِّيٍّ الشَّهِيدُ فِي الذِّكْرَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَابِرٍ قَالَ: سَقَطْتُ عَنْ بَعِيرِي فَانْقَلَبْتُ عَلَى أُمِّ رَأْسِي فَمَكَثْتُ سَبْعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً مُغْمًى عَلَيَّ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ اقْضِ مَعَ كُلِّ صَلَاةٍ صَلَاةً.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ وَ عَلَى نَفْيِ الْوُجُوبِ مَعَ عَدَمِ الْإِفَاقَةِ (۳).

****

ترجمه:

از اسماعیل بن جابر نقل شده است که گفت: از شترم سقوط کردم و بر سرم افتادم و هفده شب بیهوش بودم. از امام درباره آن سؤال کردم، فرمود: همراه با هر نمازی که می خوانی، یک نماز از دست رفته ات را قضا کن.

می گویم: و پیش تر چیزی بیان شد که بر این امر و بر نفی وجوب در صورت عدم به هوش آمدن دلالت می کند.

۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّنَحِّی عَنْ مَوْضِعِ فَوْتِ الصَّلَاةِ وَ إِيقَاعِ الْقَضَاءِ فِی مَوْضِعٍ آخَرَ

اشارة

(٤) ٥ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّنَحِّی عَنْ مَوْضِعِ فَوْتِ الصَّلَاةِ وَ إِيقَاعِ الْقَضَاءِ فِی مَوْضِعٍ آخَرَ

****

ترجمه:

باب استحباب دور شدن از محل فوت نماز و انجام قضای آن در مکان دیگر.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٢٠ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٦٢٠- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ نَسِيَ أَنْ يُصَلِّيَ الصُّبْحَ حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ قَالَ يُصَلِّيهَا حِينَ يَذْكُرُهَا فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص رَقَدَ عَنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّاهَا حِينَ اسْتَيْقَظَ وَ لَكِنَّهُ تَنَحَّى عَنْ مَكَانِهِ ذَلِكَ ثُمَّ صَلَّى.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِی الْمَوَاقِيتِ (٦).

****

ترجمه:

از سماعه بن مهران نقل شده است که گفت: از او درباره مردی پرسیدم که نماز صبح را فراموش کرد تا اینکه خورشید طلوع کرد. فرمود: باید نماز را وقتی که یادش آمد، بخواند؛ زیرا پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله نیز از نماز صبح خواب ماند تا اینکه خورشید طلوع کرد، سپس وقتی بیدار شد، آن را خواند، اما از مکان خود دور شد و در جای دیگری نماز را اقامه کرد.

ص: ٢٦٧

١- -التهذیب ٣- ٣٠٣- ٩٣٠، و الاستبصار ١- ٤٥٨- ١٧٧٧.-

٢- -الذکری- ١٣٤.-

٣- -تقدم فی الباب السابق.-

٤- -الباب ٥ فیه حدیث واحد.-

٥- -الکافی ٣- ٢٩٤- ٨، أورده فی الحدیث ٥ من الباب ١ من هذه الأبواب.-

٦- -تقدم فی الحدیث ١ و ٦ من الباب ٦١ من أبواب المواقیت.-

٦- بَابُ وُجُوبِ قَضَاءِ مَا فَاتَ كَمَا فَاتَ فَيَقْضِي صَلَاةَ السَّفَرِ قَصْراً وَ لَوْ فِي الْحَضَرِ وَ بِالْعَكْسِ وَ عَدَمِ جَوَازِ قَضَاءِ الْفَرِيضَةِ عَلَى الرَّاحِلَةِ

اشارة

(١) ٦ بَابُ وُجُوبِ قَضَاءِ مَا فَاتَ كَمَا فَاتَ فَيَقْضِي صَلَاةَ السَّفَرِ قَصْراً وَ لَوْ فِي الْحَضَرِ وَ بِالْعَكْسِ وَ عَدَمِ جَوَازِ قَضَاءِ الْفَرِيضَةِ عَلَى الرَّاحِلَةِ

****

ترجمه:

باب وجوب قضای آنچه فوت شده است، همان گونه که فوت شده؛ پس نماز سفر به صورت قصر قضا می شود، حتی اگر در حضر باشد و بالعکس. همچنین عدم جواز قضای فریضه بر مرکب.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٢١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٦٢١- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: قُلْتُ لَهُ رَجُلٌ فَاتَتْهُ صَلَاةٌ مِنْ صَلَاةِ السَّفَرِ فَذَكَرَهَا فِي الْحَضَرِ قَالَ يَقْضِي مَا فَاتَهُ كَمَا فَاتَهُ إِنْ كَانَتْ صَلَاةَ السَّفَرِ أَدَّاهَا فِي الْحَضَرِ مِثْلَهَا وَ إِنْ كَانَتْ صَلَاةَ الْحَضَرِ فَلْيَقْضِ فِي السَّفَرِ صَلَاةَ الْحَضَرِ كَمَا فَاتَتْهُ (٣).

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از زراره نقل شده است که گفت: به او گفتم مردی که نمازی از نمازهای سفر از دستش رفته و در حضر به یاد آورده است، چه باید بکند؟ فرمود: آنچه از دست داده است را همان گونه که فوت شده قضا کند. اگر نماز سفر باشد، آن را در حضر به همان صورت قضا کند و اگر نماز حضر باشد، باید در سفر نماز حضر را همان گونه که فوت شده قضا کند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٢٢ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٦٢٢- ٢- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ تَكُونُ عَلَيْهِ صَلَاةٌ فِي

الْحَضَرِ هَلْ يَقْضِيهَا وَ هُوَ مُسَافِرٌ قَالَ نَعَمْ يَقْضِيهَا بِاللَّيْلِ عَلَى الْأَرْضِ فَأَمَّا عَلَى الظَّهْرِ (٦) فَلَا وَ يُصَلِّي كَمَا يُصَلِّي فِي الْحَضَرِ.

****

ترجمه:

از عمار از امام صادق علیه السلام در حدیثی نقل شده است که گفت: از ایشان درباره مردی که نمازی از حضر بر عهده اش باشد و در سفر بخواهد آن را قضا کند پرسیدم. فرمود: بله، می تواند آن را در شب بر روی زمین قضا کند، اما بر مرکب نه، و باید همان گونه که در حضر نماز می خواند، آن را انجام دهد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٢٣ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٦٢٣- ٣- (٧) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ

ص: ٢٦٨

١- -الباب ٦ فيه ٥ أحاديث.-

٢- -الكافى ٣- ٤٣٥- ٧.-

٣- -كتب المصنّف على (كما فاتته)- ليس فى التهذيب.-

٤- -التهذيب ٣- ١٦٢- ٣٥٠.-

٥- -التهذيب ٢- ٢٧٣- ١٠٨٦، أورد قطعة منه فى الحديث ٤ من الباب ٢ من هذه الأبواب، و أورد قطعة منه فى الحديث ١ من الباب ٤٠ من أبواب المواقيت، و قطعة منه فى الحديث ٥ من الباب ٦١ من أبواب المواقيت، و قطعة منه فى الحديث ٤ من الباب ٤٢ من أبواب بقية الصلوات المندوبة.-

٦- -الظهر- الحيوانات التى تحمل الأثقال فى السفر (لسان العرب ٤- ٥٢٢).-

٧- -التهذيب ٣- ١٦٢- ٣٥١، أورد قطعة منه فی الحدیث ٢ من الباب ١ من هذه الأبواب.-

مُوسَى بْنِ بَكْرٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ دَخَلَ وَقْتُ الصَّلَاةِ وَ هُوَ فِی السَّفَرِ فَأَخَّرَ الصَّلَاةَ حَتَّى قَدِمَ فَهُوَ يُرِيدُ يُصَلِّيهَا إِذَا قَدِمَ إِلَى أَهْلِهِ فَنَسِیَ حِينَ قَدِمَ إِلَى أَهْلِهِ أَنْ يُصَلِّيَهَا حَتَّى ذَهَبَ وَقْتُهَا قَالَ يُصَلِّيهَا رَكْعَتَيْنِ صَلَاةَ الْمُسَافِرِ لِأَنَّ الْوَقْتَ دَخَلَ وَ هُوَ مُسَافِرٌ كَانَ يَنْبَغِی أَنْ يُصَلِّیَ عِنْدَ ذَلِکَ.

****

ترجمه:

از زراره از امام باقر علیه السلام نقل شده است که از ایشان درباره مردی سؤال شد که هنگام سفر وقت نماز وارد شد و نماز را به تأخیر انداخت تا به خانه خود رسید و قصد داشت نماز را در آنجا بخواند، اما وقتی به خانه رسید، فراموش کرد نماز را بخواند تا اینکه وقت آن گذشت. فرمود: باید نماز را به صورت دو رکعتی، همان گونه که نماز مسافر است، قضا کند؛ زیرا وقت نماز در سفر داخل شده بود و می بایست همان هنگام نماز را بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٦٢٤ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٠٦٢٤- ٤- (١) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا نَسِیَ الرَّجُلُ صَلَاةً أَوْ صَلَّاهَا بِغَيْرِ طَهُورٍ وَ هُوَ مُقِيمٌ أَوْ مُسَافِرٌ فَذَكَرَهَا فَلْيَقْضِ الَّذِی وَجَبَ عَلَيْهِ لَا يَزِيدُ عَلَى ذَلِکَ وَ لَا يَنْقُصُ مَنْ نَسِیَ أَرْبَعاً فَلْيَقْضِ أَرْبَعاً (٢) مُسَافِراً كَانَ أَوْ مُقِيماً وَ إِنْ نَسِیَ رَكْعَتَيْنِ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ إِذَا ذَكَرَ مُسَافِراً كَانَ أَوْ مُقِيماً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرٍ مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

از زراره از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمود: اگر مردی نمازی را فراموش کند یا بدون وضو آن را بخواند، خواه مقیم باشد یا مسافر، و بعداً آن را به یاد آورد، باید فقط همان نمازی را که بر او واجب بوده قضا کند، نه بیشتر و نه کمتر. اگر چهار رکعت نماز را فراموش کرده است، باید چهار رکعت را قضا کند، چه در حال سفر باشد و چه در اقامت. و اگر دو رکعت را فراموش کرده است، هنگامی که به یاد آورد، باید دو رکعت را قضا کند، خواه مسافر باشد یا مقیم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۲۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۶۲۵- ۵- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمُسَافِرِ يَمْرَضُ وَ لَا يَقْدِرُ أَنْ يُصَلِّيَ الْمَكْتُوبَةَ قَالَ يَقْضِي إِذَا قَامَ مِثْلَ صَلَاةِ الْمُسَافِرِ بِالتَّقْصِيرِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٦).

****

ترجمه:

از عمار نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام پرسیدم درباره مسافری که بیمار می شود و نمی تواند نماز واجب را به جا آورد. فرمود: هنگامی که بهبود یافت، باید نماز را به همان صورت که مسافر انجام می دهد، به صورت قصر قضا کند.

ص: ۲٦۹

۱- -التهذیب ۳- ۲۲۵- ۵٦۸.-

۲- -فی الفقیه زیادة- حین یذکرها- هامش المخطوط-.-

٣- -الفقيه ١- ٢٨٢- ١٢٨٣.-

٤- -التهذيب ٣- ٢٣٠- ٥٩٥.-

٥- -تقدم فی البابین ١ و ٢ من هذه الأبواب.-

٦- -یأتی فی الحدیث ١ من الباب ٨ من هذه الأبواب.-

٧- بَابُ عَدَمِ إِجْزَاءِ الرَّكْعَةِ فِی الْقَضَاءِ عَنْ أَكْثَرَ مِنْ رَكْعَةٍ وَ إِنْ كَانَتْ فِی الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَوْ مَسْجِدِ الرَّسُولِ ع أَوْ مَسْجِدِ الْكُوفَةِ

اشارة

(١) ٧ بَابُ عَدَمِ إِجْزَاءِ الرَّكْعَةِ فِی الْقَضَاءِ عَنْ أَكْثَرَ مِنْ رَكْعَةٍ وَ إِنْ كَانَتْ فِی الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَوْ مَسْجِدِ الرَّسُولِ ع أَوْ مَسْجِدِ الْكُوفَةِ

****

ترجمه:

باب عدم کفایت یک رکعت در قضای بیش از یک رکعت، حتی اگر در مسجدالحرام، مسجد پیامبر صلی الله علیه وآله یا مسجد کوفه باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٦٢٦ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٦٢٦- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الرَّيَّانِ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِی جَعْفَرٍ ع رَجُلٌ يَقْضِی شَيْئاً مِنْ صَلَاةِ (٣) الْخَمْسِينَ فِی الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَوْ مَسْجِدِ الرَّسُولِ ع أَوْ مَسْجِدِ الْكُوفَةِ- أَ تُحْسَبُ لَهُ الرَّكْعَةُ عَلَى تَضَاعُفِ مَا جَاءَ عَنْ آبَائِكَ ع فِی هَذِهِ الْمَسَاجِدِ حَتَّى تُجْزِيَهُ إِذَا كَانَتْ عَلَيْهِ عَشَرَةُ آلَافِ رَكْعَةٍ أَنْ يُصَلِّيَ مِائَةَ رَكْعَةٍ أَوْ أَقَلَّ أَوْ أَكْثَرَ وَ كَيْفَ يَكُونُ حَالُهُ

فِی ذَلِکَ فَوَقَّعَ ع یُحْسَبُ لَهُ بِالضِّعْفِ فَأَمَّا أَنْ یَکُونَ تَقْصِیراً مِنْ صَلَاتِهِ بِحَالِهَا فَلَا یَفْعَلْ هُوَ إِلَی الزِّیَادَةِ أَقْرَبُ مِنْهُ إِلَی النُّقْصَانِ.

****

ترجمه:

از محمد بن ریان نقل شده است که گفت: به امام باقر علیه السلام نامه نوشتم درباره مردی که مقداری از نمازهای پنجاه گانه خود را در مسجدالحرام، مسجد پیامبر صلی الله علیه وآله یا مسجد کوفه قضا می کند. آیا رکعتی که می خواند با مضاعف شدن ثواب آن، همان گونه که از پدران شما در مورد این مساجد نقل شده است، برای او کافی است تا اگر ده هزار رکعت بر عهده اش باشد، صد رکعت یا کمتر یا بیشتر بخواند و وضعیت او در این مورد چگونه است؟ امام فرمود: ثواب مضاعف برای او محاسبه می شود، اما اینکه از نماز کامل خود بکاهد، چنین نکند؛ زیرا او به افزایش نزدیک تر است تا کاهش.

۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْأَذَانِ وَ الْإِقَامَةِ لِقَضَاءِ الْفَرَائِضِ الْیَوْمِیَّةِ وَ إِعَادَتِهَا وَ جَوَازِ الِاکْتِفَاءِ فِیمَا عَدَا الْأُولَی بِالْإِقَامَةِ

اشارة

(٤) ٨ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْأَذَانِ وَ الْإِقَامَةِ لِقَضَاءِ الْفَرَائِضِ الْیَوْمِیَّةِ وَ إِعَادَتِهَا وَ جَوَازِ الِاکْتِفَاءِ فِیمَا عَدَا الْأُولَی بِالْإِقَامَةِ

****

ترجمه:

باب استحباب اذان و اقامه برای قضای فرائض یومیه و اعاده آن ها، و جواز اکتفا به اقامه در غیر نماز اول.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۲۷ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۶۲۷- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يُغْمَى عَلَيْهِ ثُمَّ يُفِيقُ قَالَ يَقْضِي مَا فَاتَهُ يُؤَذِّنُ فِي الْأُولَى وَ يُقِيمُ فِي الْبَقِيَّةِ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم از امام باقر علیه السلام نقل شده است که گفت: از ایشان درباره مردی پرسیدم که بیهوش می شود و سپس به هوش می آید. فرمود: نمازهایی که از دست داده است را قضا کند، در نماز اول اذان بگوید و در باقی نمازها اقامه کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۲۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۶۲۸- ۲- (۶) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ

۱- -الباب ۷ فیه حدیث واحد.-

۲- -الکافی ۳- ۴۵۵- ۱۹.-

۳- -فی نسخة- صلاته- هامش المخطوط- و کذلک المصدر.-

۴- -الباب ۸ فیه حدیثان.-

٥- -التهذيب ٣- ٣٠٤- ٩٣٦، أورده فی الحدیث ٢ من الباب ٤ من هذه الأبواب.-

٦- -التهذيب ٣- ١٦٧- ٣٦٧.-

عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سُئِلَ عَنِ الرَّجُلِ إِذَا أَعَادَ الصَّلَاةَ هَلْ يُعِيدُ الْأَذَانَ وَ الْإِقَامَةَ قَالَ نَعَمْ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ هُنَا (١) وَ فِی الْأَذَانِ (٢) وَ غَيْرِ ذَلِکَ (٣).

****

ترجمه:

از عمار از امام صادق علیه السلام نقل شده است که گفت: از ایشان پرسیدند آیا مردی که نماز را دوباره می خواند، باید اذان و اقامه را نیز تکرار کند؟ فرمود: بله.

٩- بَابُ اسْتِحْبَابِ قَضَاءِ الْوَتْرِ وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْكَامِهِ

اشارة

(٤) ٩ بَابُ اسْتِحْبَابِ قَضَاءِ الْوَتْرِ وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْكَامِهِ

****

ترجمه:

باب استحباب قضای نماز وتر و مجموعه ای از احکام مربوط به آن.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٦٢٩ - رقم الحديث الباب: ١]

۱۰۶۲۹- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: لَا تَقْضِ وَتْرَ لَيْلَتِكَ إِنْ كَانَ فَاتَكَ حَتَّى تُصَلِّيَ الزَّوَالَ فِي يَوْمِ الْعِيدَيْنِ.

****

ترجمه:

از زراره از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمود: وتر شب خود را اگر فوت شده باشد، قضا نکن مگر پس از خواندن نماز ظهر در روز عیدین.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۳۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۶۳۰- ۲- (۶) وَ عَنْهُ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ عِيسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْقُمِّيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَ أَبُو جَعْفَرٍ ع يَقْضِي عِشْرِينَ وَتْراً فِي لَيْلَةٍ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ مِثْلَهُ (۷).

****

ترجمه:

از عیسی بن عبدالله قمی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: امام باقر علیه السلام در یک شب، بیست نماز وتر را قضا می کرد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۳۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۶۳۱- ۳- (۸) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ

۱- -تقدم فی الحدیثین ۳ و ٤ من الباب ۱ من هذه الأبواب.-

۲- -تقدم فی الباب ۳۷ من أبواب الآذان.-

۳- -تقدم فی الحدیث ۱ من الباب ٦۳ من أبواب المواقیت.-

٤- -الباب ۹ فیه ٤ أحادیث.-

٥- -التهذیب ۲- ۲۷٤- ۱۰۸۸، أورده فی الحدیث ۹ من الباب ۷ من أبواب صلاة العید.-

٦- -التهذیب ۲- ۲۷٤- ۱۰۸۹، أورده فی الحدیث ٦ من الباب ٤۲ من أبواب بقیة الصلوات المندوبة.-

۷- -الکافی ۳- ٤٥۳- ۱۱.-

۸- -التهذیب ۲- ۲۷٤- ۱۰۹۰.-

سَعِیدٍ عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ مِنَ الْوَتْرِ وَ یَنْسَی الثَّالِثَةَ حَتَّی یُصْبِحَ قَالَ یُوتِرُ إِذَا أَصْبَحَ بِرَکْعَةٍ مِنْ سَاعَتِهِ.

****

ترجمه:

از عمار از امام صادق علیه السلام نقل شده است که گفت: از ایشان درباره مردی پرسیدم که دو رکعت از نماز وتر را خوانده و رکعت سوم را فراموش کرده است تا اینکه صبح فرا رسیده است. فرمود: هنگامی که صبح شد، همان لحظه رکعت وتر را به جا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٦۳۲ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۶۳۲- ٤- (۱) عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ عَنْ أَخِيهِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَنْسَى صَلَاةَ اللَّيْلِ فَيَذْكُرُ إِذَا قَامَ فِي صَلَاةِ الزَّوَالِ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ يَبْدَأُ بِالزَّوَالِ فَإِذَا صَلَّى الظُّهْرَ قَضَى صَلَاةَ اللَّيْلِ وَ الْوَتْرَ مَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ الْعَصْرِ أَوْ مَتَى مَا أَحَبَّ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى بَعْضِ الْمَقْصُودِ فِي الصَّلَوَاتِ الْمَنْدُوبَةِ (۲) وَ غَيْرِهَا (۳) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٤)

****

ترجمه:

از علی بن جعفر در کتابش از برادرش نقل شده است که گفت: از او پرسیدم درباره مردی که نماز شب را فراموش کرده و وقتی برای نماز ظهر قیام می کند، آن را به یاد می آورد. چگونه باید عمل کند؟ فرمود: باید ابتدا نماز ظهر را بخواند و سپس نماز شب و وتر را در فاصله بین نماز ظهر و عصر یا هر زمانی که بخواهد، قضا کند.

۱۰- بَابُ اسْتِحْبَابِ قَضَاءِ الْوَتْرِ وَتْراً وَ إِنْ زَالَتِ الشَّمْسُ

اشارة

(٥) ۱۰ بَابُ اسْتِحْبَابِ قَضَاءِ الْوَتْرِ وَتْراً وَ إِنْ زَالَتِ الشَّمْسُ

****

ترجمه:

باب استحباب قضای نماز وتر به صورت وتر، حتی اگر خورشید از نیمه روز گذشته باشد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۶۳۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۶۳۳- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: كَانَ أَبِی رُبَّمَا قَضَی عِشْرِينَ وَتْراً فِی لَيْلَةٍ.

****

ترجمه:

از حریز از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: پدرم گاهی در یک شب بیست نماز وتر را قضا می کرد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۳٤ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۶۳٤- ۲- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَی عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ عَنْ أَخِيهِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنْ رَجُلٍ يَفُوتُهُ الْوَتْرُ مِنَ (۸) اللَّيْلِ قَالَ يَقْضِيهِ

ص: ۲۷۲

۱- -مسائل علی بن جعفر- ۱۸۰- ۳٤۰، أورده عن قرب الإسناد فی الحديث ۱ من الباب ٤۹ من أبواب المواقيت.-

۲- -تقدم فی الباب ٤۲ من أبواب بقية الصلوات المندوبة.-

۳- -تقدم فی الحديث ۷ و ۱۱ من الباب ۵۷ من أبواب المواقيت.-

٤- -يأتی فی الباب الآتی.-

۵- -الباب ۱۰ فيه ۱۲ حديثا.-

٦- -الفقيه ۱- ۵۰۰- ۱٤۳٤، أورده فی الحديث ۷ من الباب ٤۲ من أبواب بقية الصلوات المندوبة.-

۷- -التهذیب ۲- ۱٦٦- ٦٥٧، و الاستبصار ۱- ۲۹٤- ۱۰۸۲.-

۸- -فی نسخة زیادة- أول- هامش المخطوط-.-

وَتْراً مَتَى مَا ذَكَرَهُ (۱) وَ إِنْ زَالَتِ الشَّمْسُ.

****

ترجمه:

از علی بن یقطین نقل شده است که گفت: از امام کاظم علیه السلام درباره مردی پرسیدم که نماز وتر شب از او فوت شده است. فرمود: آن را به صورت وتر هر زمان که به یاد آورد، قضا کند، حتی اگر خورشید از نیمه روز گذشته باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٦۳۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰٦۳۵- ۳- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ فِي حَدِيثٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَقْضِي وَتْرَيْنِ فِي لَيْلَةٍ قَالَ نَعَمْ اقْضِ وَتْراً أَبَداً.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

از معاویه بن عمار در حدیثی نقل شده است که گفت: به امام صادق علیه السلام گفتم: آیا می توانم دو نماز وتر را در یک شب قضا کنم؟ فرمود: بله، همیشه نماز وتر را قضا کن.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٦۳٦ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٠٦٣٦- ٤- (٤) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ النَّضْرِ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ وَ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانٍ جَمِيعاً عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ قَضَاءِ الْوَتْرِ بَعْدَ الظُّهْرِ فَقَالَ اقْضِهِ وَتْراً أَبَداً كَمَا فَاتَكَ قُلْتُ وَتْرَانِ فِي لَيْلَةٍ فَقَالَ نَعَمْ أَ لَيْسَ إِنَّمَا أَحَدُهُمَا قَضَاءٌ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبَانٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ (٥)

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ كَمَا فَاتَكَ (٦)

****

ترجمه:

از سلیمان بن خالد نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره قضای نماز وتر بعد از ظهر پرسیدم. فرمود: آن را همیشه به صورت وتر قضا کن، همان گونه که فوت شده است. گفتم: آیا می توان دو نماز وتر را در یک شب قضا کرد؟ فرمود: بله، مگر نه اینکه یکی از آن ها قضا است؟

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٣٧ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٦٣٧- ٥- (٧) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ وَ فَضَالَةَ عَنِ الْحُسَيْنِ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي قَضَاءِ الْوَتْرِ قَالَ اقْضِهِ وَتْراً أَبَداً.

****

ترجمه:

از سلیمان بن خالد از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: نماز وتر را همیشه به صورت وتر قضا کن.

ص: ۲۷۳

۱- -کتب المصنّف علی الهاء علامة نسخة.-

۲- -التهذیب ۳- ۱٦۸- ۳٦۸، أورده بتمامه عن الکلینی فی الحدیث ٦ من الباب ۵۷ من أبواب المواقیت.-

۳- -الکافی ۳- ٤۵۱- ۳.-

٤- -التهذیب ۲- ۱٦٤- ٦٤۷، و الاستبصار ۱- ۲۹۲- ۱۰۷۲، أورده فی الحدیث ۳ من الباب ٤۲ من أبواب بقیة الصلوات المندوبة.-

۵- -الکافی ۳- ٤۵۳- ۱۰.-

٦- -الفقیه ۱- ٤۹۹- ۱٤۳۲.-

۷- -التهذیب ۲- ۱٦٤- ٦٤۸، و الاستبصار ۱- ۲۹۲- ۱۰۷۳.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٦۳۸ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰٦۳۸- ٦- (۱) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ یَعْنِی الْبَزَنْطِیَّ عَنْ جَمِیلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْوَتْرِ یَفُوتُ الرَّجُلَ قَالَ یَقْضِی وَتْراً أَبَداً.

****

ترجمه:

از زراره از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمود: درباره نماز وتر که از مردی فوت شده پرسیدم. فرمود: همیشه آن را به صورت وتر قضا کند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۳۹ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۰۶۳۹- ۷- (۲) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ أُصْبِحُ عَنِ الْوَتْرِ إِلَی اللَّیْلِ کَیْفَ أَقْضِی قَالَ مِثْلًا بِمِثْلٍ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

از حماد بن عثمان از امام صادق علیه السلام نقل شده است که گفت: به ایشان گفتم: اگر نماز وتر از صبح تا شب بر عهده ام باقی بماند، چگونه باید آن را قضا کنم؟ فرمود: همانند اصل نماز، مثل به مثل قضا کن.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۴۰ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۰۶۴۰- ۸- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِیرَةِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا إِبْرَاهِیمَ ع عَنِ الرَّجُلِ یَفُوتُهُ الْوَتْرُ قَالَ یَقْضِیهِ وَتْراً أَبَداً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِیرَةِ مِثْلَهُ (۵).

****

ترجمه:

از عبدالله بن مغیره نقل شده است که گفت: از امام کاظم علیه السلام درباره مردی که نماز وتر از او فوت شده پرسیدم. فرمود: همیشه آن را به صورت وتر قضا کند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰٦٤۱ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۰٦٤۱- ۹- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَیْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنِ الْفُضَیْلِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع یَقُولُ تَقْضِیهِ مِنَ النَّهَارِ مَا لَمْ تَزُلِ الشَّمْسُ وَتْراً فَإِذَا زَالَتْ فَمَثْنَی مَثْنَی.

أَقُولُ: یَأْتِی وَجْهُهُ (۷).

****

ترجمه:

از فضیل نقل شده است که گفت: شنیدم امام باقر علیه السلام فرمود: نماز وتر را در طول روز تا زمانی که خورشید از نیمه روز نگذشته باشد، به صورت وتر قضا کن؛ اما اگر خورشید از نیمه روز گذشت، آن را به صورت دو رکعتی انجام بده.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰٦٤۲ - رقم الحديث الباب: ۱۰]

۱۰٦٤۲- ۱۰- (۸) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ حَرِیزٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: إِذَا فَاتَکَ وَتْرُکَ مِنْ لَیْلَتِکَ فَمَتَی مَا قَضَیْتَهُ مِنَ الْغَدِ قَبْلَ الزَّوَالِ قَضَیْتَهُ وَتْراً وَ مَتَی مَا قَضَیْتَهُ لَیْلًا قَضَیْتَهُ وَتْراً وَ مَتَی مَا قَضَیْتَهُ نَهَاراً بَعْدَ ذَلِکَ

۱- -التهذیب ۲- ۱٦٥- ٦٤۹، و الاستبصار ۱- ۲۹۲- ۱۰۷٤.-

۲- -التهذیب ۲- ۱٦٥- ٦٥۱، و الاستبصار ۱- ۲۹۳- ۱۰۷٦.-

۳- -الفقیه ۱- ٤۹۹- ۱٤۳۳.-

٤- -التهذیب ۲- ۱٦٥- ٦٥۰، و الاستبصار ۱- ۲۹۳- ۱۰۷٥.-

٥- -الفقيه ١- ٥٠٠- ١٤٣٥.-

٦- -التهذيب ٢- ١٦٥- ٦٥٢، و الاستبصار ١- ٢٩٣- ١٠٧٧.-

٧- -يأتى فى الحديث ١٢ من هذا الباب.-

٨- -التهذيب ٢- ١٦٦- ٦٥٨، و الاستبصار ١- ٢٩٤- ١٠٨٣.-

الْيَوْمِ قَضَيْتَهُ شَفْعاً تُضِيفُ إِلَيْهِ أُخْرَى حَتَّى تَكُونَ شَفْعاً قَالَ قُلْتُ: وَ لِمَ جُعِلَ الشَّفْعَ قَالَ عُقُوبَةً لِتَضْيِيعِهِ الْوَتْرَ.

****

ترجمه:

از زراره نقل شده است که گفت: اگر نماز وتر شب خود را از دست دادی، هر زمانی از فردا قبل از زوال آن را قضا کنی، به صورت وتر خواهد بود و هر زمانی در شب آن را قضا کنی، نیز به صورت وتر است. اما اگر آن را در طول روز پس از زوال قضا کنی، باید آن را به صورت شفع بخوانی و رکعتی دیگر به آن اضافه کنی تا به صورت شفع باشد. گفتم: چرا به صورت شفع قرار داده شده است؟ فرمود: به عنوان مجازاتی برای ضایع کردن نماز وتر.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٤٣ - رقم الحديث الباب: ١١]

١٠٦٤٣- ١١- (١) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ كُرْدَوَيْهِ الْهَمْدَانِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنْ قَضَاءِ الْوَتْرِ فَقَالَ مَا كَانَ بَعْدَ الزَّوَالِ فَهُوَ شَفْعٌ رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ.

****

ترجمه:

از کردویه همدانی نقل شده است که گفت: از امام کاظم علیه السلام درباره قضای نماز وتر پرسیدم. فرمود: هر نمازی که پس از زوال قضا شود، به صورت شفع و دو رکعتی، دو رکعتی انجام می شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٦٤٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۰٦٤٤- ۱۲- (۲) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْوَتْرُ ثَلَاثُ رَكَعَاتٍ إِلَی زَوَالِ الشَّمْسِ فَإِذَا زَالَتْ فَأَرْبَعُ رَكَعَاتٍ.

أَقُولُ: حَمَلَ الشَّيْخُ الْأَحَادِيثَ الْأَخِيرَةَ عَلَی مَنْ يَقْضِی الْوَتْرَ جَالِساً فَإِنَّهُ يُسْتَحَبُّ لَهُ احْتِسَابُ رَكْعَتَيْنِ بِرَكْعَةٍ لِمَا تَقَدَّمَ فِی الْقِيَامِ (۳) قَالَ وَ يَحْتَمِلُ أَنْ يُرَادَ بِهَا مَنْ تَرَكَ الْوَتْرَ تَهَاوُناً وَ اسْتَدَلَّ بِحَدِيثِ زُرَارَةَ (٤) وَ يَحْتَمِلُ الْحَمْلُ عَلَی التَّقِيَّةِ وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَی الْمَقْصُودِ (٥).

****

ترجمه:

از ابی بصیر از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: نماز وتر سه رکعت است تا زمانی که خورشید از نیمه روز نگذشته باشد. اما اگر خورشید از نیمه روز گذشت، چهار رکعت خواهد بود.

می گویم : مرحوم شیخ احادیث اخیر را این گونه تفسیر کرده که درباره کسی است که نماز وتر را نشسته قضا می کند، که برای او مستحب است دو رکعت را به عنوان یک رکعت حساب کند، همان طور که در نماز ایستاده آمده است. همچنین احتمال دارد که این احادیث درباره کسی باشد که نماز وتر را به دلیل کوتاهی ترک کرده است و برای تأیید این نظر به حدیث زراره استناد شده است. همچنین احتمال حمل این احادیث بر تقیه نیز وجود دارد و مطالبی در گذشته ذکر شده که هدف را روشن می کند.

١١- بَابُ أَنَّ مَنْ فَاتَتْهُ فَرِيضَةٌ مِنَ الْخَمْسِ وَ اشْتَبَهَتْ وَجَبَ أَنْ يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ وَ ثَلَاثاً وَ أَرْبَعاً وَ مَنْ فَاتَتْهُ صَلَوَاتٌ لَا يَعْلَمُ عَدَدَهَا وَجَبَ عَلَيْهِ الْقَضَاءُ حَتَّى يَغْلِبَ عَلَى ظَنِّهِ الْوَفَاءُ

اشارة

(٦) ١١ بَابُ أَنَّ مَنْ فَاتَتْهُ فَرِيضَةٌ مِنَ الْخَمْسِ وَ اشْتَبَهَتْ وَجَبَ أَنْ يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ وَ ثَلَاثاً وَ أَرْبَعاً وَ مَنْ فَاتَتْهُ صَلَوَاتٌ لَا يَعْلَمُ عَدَدَهَا وَجَبَ عَلَيْهِ الْقَضَاءُ حَتَّى يَغْلِبَ عَلَى ظَنِّهِ الْوَفَاءُ

****

ترجمه:

باب اینکه هر کس یکی از نمازهای پنج گانه اش را از دست دهد و در آن دچار اشتباه شود، واجب است دو رکعت، سه رکعت و چهار رکعت نماز بخواند و هر کس نمازهایی را از دست دهد که تعداد آن ها را نمی داند، واجب است آن ها را قضا کند تا زمانی که به گمان غالب خود، یقین به ادای آن پیدا کند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٤٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٦٤٥- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ

ص: ٢٧٥

١- -التهذيب ٢- ١٦٥- ٦٥٤، و الاستبصار ١- ٢٩٣- ١٠٧٩.-

٢- -التهذيب ٢- ١٦٥- ٦٥٣، و الاستبصار ١- ٢٩٣- ١٠٧٨.-

٣- -لما تقدم فى الباب ٥ من أبواب القيام.-

٤- -حديث زرارة تقدم فى الحديث ١٠ من هذا الباب.-

٥- -تقدم فی الباب ٥٧ من أبواب المواقیت، و فی الحدیث ٣ من الباب ١ و فی الحدیث ٢ من الباب ٧ من أبواب صلاة العید، و فی الباب ٤٢ من أبواب بقیة الصلوات المندوبة.-

٦- -الباب ١١ فیه حدیثان.-

٧- -التهذیب ٢- ١٩٧- ٧٧٤.-

الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ الْوَشَّاءِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ غَیْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ نَسِیَ صَلَاةً مِنْ صَلَاةِ یَوْمِهِ وَاحِدَةً وَ لَمْ یَدْرِ أَیُّ صَلَاةٍ هِیَ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ وَ ثَلَاثاً وَ أَرْبَعاً.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

از علی بن اسباط از چند نفر از اصحاب ما از امام صادق علیه السلام روایت شده است که فرمودند: هر کس یکی از نمازهای روزانه خود را فراموش کند و نداند کدام نماز است، باید دو رکعت، سه رکعت و چهار رکعت نماز بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٦٤٦ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٦٤٦- ٢- (٢) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مَهْزِیَارَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ یَرْفَعُ الْحَدِیثَ قَالَ: سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ نَسِیَ صَلَاةً مِنَ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ لَا یَدْرِی أَیَّتُهَا هِیَ قَالَ یُصَلِّی ثَلَاثَةً وَ أَرْبَعَةً وَ رَکْعَتَیْنِ فَإِنْ کَانَتِ الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ وَ الْعِشَاءَ کَانَ قَدْ صَلَّی وَ إِنْ کَانَتِ الْمَغْرِبَ وَ الْغَدَاةَ فَقَدْ صَلَّی.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی الْحُکْمِ الثَّانِی فِی أَعْدَادِ الصَّلَوَاتِ (٣).

****

ترجمه:

از حسین بن سعید که حدیث را نقل کرده، آمده است که از امام صادق علیه السلام دربارهٔ مردی که یکی از نمازهای پنج گانه اش را فراموش کرده و نمی داند کدام نماز است، سؤال شد. ایشان فرمودند: او باید سه رکعت، چهار رکعت و دو رکعت نماز بخواند. اگر آن نماز ظهر، عصر یا عشاء باشد، نمازش را ادا کرده است و اگر مغرب یا صبح باشد نیز نمازش را به جا آورده است.

۱۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِالصَّلَاةِ وَ الصَّوْمِ وَ الْحَجِّ وَ جَمِيعِ الْعِبَادَاتِ عَنِ الْمَيِّتِ وَ وُجُوبِ قَضَاءِ الْوَلِيِّ مَا فَاتَهُ مِنَ الصَّلَاةِ لِعُذْرٍ

اشارة

(٤) ١٢ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِالصَّلَاةِ وَ الصَّوْمِ وَ الْحَجِّ وَ جَمِيعِ الْعِبَادَاتِ عَنِ الْمَيِّتِ وَ وُجُوبِ قَضَاءِ الْوَلِيِّ مَا فَاتَهُ مِنَ الصَّلَاةِ لِعُذْرٍ

****

ترجمه:

باب استحباب انجام نمازهای نافله، روزه، حج و تمامی عبادات برای فرد متوفی و وجوب قضای نمازها بر ولی آنهای که میت به خاطر عذر از دست داده است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٤٧ - رقم الحديث الباب: ١]

۱۰۶۴۷- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنِ الْحَکَمِ بْنِ مِسْکِینٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَا یَمْنَعُ الرَّجُلَ مِنْکُمْ أَنْ یَبَرَّ وَالِدَیْهِ حَیَّیْنِ وَ مَیِّتَیْنِ یُصَلِّیَ عَنْهُمَا وَ یَتَصَدَّقَ عَنْهُمَا وَ یَحُجَّ عَنْهُمَا وَ یَصُومَ

۱- -التهذیب ۲- ۱۹۷- ۷۷۵.-

۲- -المحاسن- ۳۲۵- ۶۸.-

۳- -تقدم فی الحدیث ۲ من الباب ۱۹ من أبواب أعداد الفرائض.-

۴- -الباب ۱۲ فیه ۲۷ حدیثا.-

۵- -الکافی ۲- ۱۵۹- ۷، أورده عن عدّة الداعی فی الحدیث ۵ من الباب ۲۸ من أبواب الاحتضار.-

عَنْهُمَا فَیَکُونَ الَّذِی صَنَعَ لَهُمَا وَ لَهُ مِثْلُ ذَلِکَ فَیَزِیدَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِبِرِّهِ وَ صِلَتِهِ خَیْراً کَثِیراً.

أَقُولُ: الصَّلَاةُ عَنِ الْحَیِّ مَخْصُوصٌ بِصَلَاةِ الطَّوَافِ وَ الزِّیَارَةِ لِمَا یَأْتِی (۱).

****

ترجمه:

از محمد بن مروان روایت شده که امام صادق علیه السلام فرمودند: چه چیزی مانع می شود که مردی از شما به والدین خود در حال حیات و پس از مرگ نیکی کند؟ برای آن ها نماز بخواند، صدقه دهد، حج انجام دهد و روزه بگیرد. آنچه او برای آن ها انجام می دهد، برای خودش نیز همان پاداش را خواهد داشت و خداوند عزوجل با نیکی و پیوند او خیر فراوانی می افزاید.

می گویم: نماز برای فرد زنده مخصوص به نماز طواف و زیارت است، به دلیل آنچه در ادامه می آید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۴۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۶۴۸- ۲- (۲) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی کِتَابِ غِیَاثِ سُلْطَانِ الْوَرَی لِسُکَّانِ الثَّرَی عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِ مَسَائِلِهِ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُ أَبِی جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ ع عَنِ الرَّجُلِ هَلْ یَصْلُحُ لَهُ أَنْ یُصَلِّیَ أَوْ یَصُومَ عَنْ بَعْضِ مَوْتَاهُ قَالَ نَعَمْ فَلْیُصَلِّ عَلَی (۳) مَا أَحَبَّ وَ یَجْعَلُ تِلْکَ لِلْمَیِّتِ فَهُوَ لِلْمَیِّتِ إِذَا جَعَلَ ذَلِکَ لَهُ.

وَ رَوَاهُ عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ کَمَا نَقَلَهُ عَنْهُ (٤).

****

ترجمه:

علی بن جعفر در کتاب مسائل خود از برادرش موسی بن جعفر علیهماالسلام روایت می کند که فرمود: از امام باقر علیه السلام پرسیدم آیا مرد می تواند به جای برخی از اموات خود نماز بخواند یا روزه بگیرد؟ فرمودند: بله، بر آنچه دوست دارد نماز بخواند و آن را برای میت قرار دهد، که این عبادت برای میت خواهد بود اگر آن را برای او قرار دهد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۴۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۶۴۹- ۳- (۵) وَ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ أَخِی مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ ع عَنِ الرَّجُلِ هَلْ یَصْلُحُ لَهُ أَنْ یَصُومَ عَنْ بَعْضِ أَهْلِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ فَقَالَ نَعَمْ یَصُومُ مَا أَحَبَّ وَ یَجْعَلُ ذَلِکَ لِلْمَیِّتِ فَهُوَ لِلْمَیِّتِ إِذَا جَعَلَهُ لَهُ.

****

ترجمه:

و از او روایت شده که گفت: از برادرم موسی بن جعفر علیهماالسلام پرسیدم آیا مرد می تواند پس از وفات یکی از بستگانش به جای او روزه بگیرد؟ فرمود: بله، هر مقدار که دوست دارد روزه بگیرد و آن را برای میت قرار دهد، که این روزه برای میت خواهد بود اگر آن را برای او قرار دهد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۵۰ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۶۵۰- ٤- (٦) وَ عَنِ الشَّیْخِ بِإِسْنَادِهِ إِلَی مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ یَزِیدَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع یُصَلَّی عَنِ الْمَیِّتِ فَقَالَ نَعَمْ حَتَّی إِنَّهُ یَکُونُ فِی ضِیقٍ فَیُوَسَّعُ عَلَیْهِ ذَلِکَ الضِّیقُ ثُمَّ یُؤْتَی فَیُقَالُ لَهُ خُفِّفَ عَنْکَ هَذَا الضِّیقُ بِصَلَاةِ فُلَانٍ أَخِیکَ.

****

ترجمه:

و از شیخ با اسنادش به محمد بن عمر بن یزید روایت شده است که گفت: به امام صادق علیه السلام گفتم آیا می توان به جای میت نماز خواند؟ فرمودند: بله، حتی ممکن است که میت در سختی باشد و آن سختی به واسطهٔ این نماز از او برداشته شود. سپس به او گفته می شود که این سختی به خاطر نماز برادرت از تو کاسته شد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۶۵۱- ۵- (۷) وَ بِإِسْنَادِهِ إِلَی عَمَّارِ بْنِ مُوسَی مِنْ کِتَابِ أَصْلِهِ الْمَرْوِیِّ عَنِ

١- -يأتی فی أكثر أحاديث هذا الباب، و يأتی فی الباب ٣٠ من أبواب النيابة فی الحجّ، و فی الباب ٥١ من أبواب الطواف.-

٢- -غياث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ٨٨- ٣٠٩ و الذكری- ٧٣.-

٣- -ليس فی المصادر.-

٤- -مسائل علی بن جعفر ١٩٩- ٤٢٩.-

٥- -غياث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ٨٨- ٣٠٩ و الذكری- ٧٣.-

٦- -غياث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ٨٨- ٣٠٩ و الذكری- ٧٣.-

٧- -غياث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ٨٨- ٣١٠ و الذكری- ٧٤.-

الصَّادِقِ ع فِی الرَّجُلِ يَكُونُ عَلَيْهِ صَلَاةٌ أَوْ صَوْمٌ هَلْ يَجُوزُ لَهُ أَنْ يَقْضِيَهُ غَيْرُ عَارِفٍ- قَالَ لَا يَقْضِيهِ إِلَّا مُسْلِمٌ عَارِفٌ.

****

ترجمه:

و با اسنادش به عمار بن موسی از كتابی كه اصل او از امام صادق عليه السلام روايت شده است، دربارۀ مردی كه بر عهده اش نماز يا روزه ای باشد، پرسيدند آيا كسی كه عارف نيست می تواند آن ها را قضا كند؟ فرمودند: خير، فقط يک مسلمان عارف می تواند آن ها را قضا كند.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٦٥٢ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٦٥٢- ٦- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ إِلَی مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ رِجَالِهِ عَنِ الصَّادِقِ ع فِی الرَّجُلِ يَمُوتُ وَ عَلَيْهِ صَلَاةٌ أَوْ صَوْمٌ قَالَ يَقْضِيهِ أَوْلَی النَّاسِ بِهِ ٣.

****

ترجمه:

و با اسنادش به محمد بن ابی عمیر از رجال او، از امام صادق علیه السلام دربارهٔ مردی که فوت کرده و بر عهده اش نماز یا روزه ای بوده، فرمودند: نزدیک ترین افراد به او آن را قضا می کنند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٥٣ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٠٦٥٣- ٧- (٢) وَ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ فِی أَصْلِهِ وَ هُوَ مِنْ رِجَالِ الصَّادِقِ وَ الْكَاظِمِ ع قَالَ هِشَامٌ فِی كِتَابِهِ وَ عَنْهُ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ يَصِلُ إِلَى الْمَيِّتِ الدُّعَاءُ وَ الصَّدَقَةُ وَ الصَّوْمُ وَ نَحْوُهَا قَالَ نَعَمْ قُلْتُ أَ وَ يَعْلَمُ مَنْ يَصْنَعُ ذَلِكَ بِهِ قَالَ نَعَمْ ثُمَّ قَالَ يَكُونُ مَسْخُوطاً عَلَيْهِ فَيُرْضَى عَنْهُ.

****

ترجمه:

و از هشام بن سالم در کتابی که اصل او ازخود هشام که از(اصحاب) رجال امام صادق و امام کاظم علیهماالسلام است، روایت شده که گفت: به ایشان عرض کردم آیا دعا، صدقه، روزه و امثال این ها به میت می رسد؟ فرمودند: بله. گفتم آیا میت می داند چه کسی این کارها را برایش انجام داده است؟ فرمودند: بله. سپس فرمودند: ممکن است میت مورد غضب باشد و به واسطهٔ این اعمال مورد رضایت قرار گیرد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٥٤ - رقم الحديث الباب: ٨]

١٠٦٥٤- ٨- (٣) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ فِی أَصْلِهِ وَ هُوَ مِنْ رِجَالِ الصَّادِقِ وَ الْكَاظِمِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَحُجُّ وَ يَعْتَمِرُ وَ يُصَلِّی وَ يَصُومُ وَ يَتَصَدَّقُ عَنْ وَالِدَيْهِ وَ ذَوِی قَرَابَتِهِ قَالَ لَا بَأْسَ بِهِ يُؤْجَرُ فِيمَا يَصْنَعُ وَ لَهُ أَجْرٌ آخَرُ بِصِلَةِ قَرَابَتِهِ قُلْتُ إِنْ كَانَ لَا يَرَى مَا أَرَى وَ هُوَ نَاصِبٌ- قَالَ يُخَفَّفُ عَنْهُ بَعْضُ مَا هُوَ فِيهِ.

****

ترجمه:

و از هشام بن سالم در کتابی که اصل او ازخود هشام که از(اصحاب) رجال امام صادق و امام کاظم علیهماالسلام است، روایت شده که گفت: از ایشان دربارهٔ مردی که به نیابت از والدین و خویشاوندانش حج و عمره انجام می دهد، نماز می خواند، روزه می گیرد و صدقه می دهد، پرسیدم. فرمودند: ایرادی ندارد و در آنچه انجام می دهد پاداش خواهد داشت و به خاطر پیوند خویشاوندی نیز پاداش دیگری دارد. گفتم: اگر این شخص معتقد به آنچه من اعتقاد دارم نباشد و ناصبی باشد؟ فرمودند: بخشی از آنچه در آن است از او کاسته می شود.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٥٥ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٠٦٥٥- ٩- (٤) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِی الْحَسَنِ الْعَلَوِیِّ الْكَوْكَبِیِّ فِی كِتَابِ الْمَنْسَكِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی إِبْرَاهِیمَ ع أَحُجُّ وَ أُصَلِّی وَ أَتَصَدَّقُ عَنِ الْأَحْیَاءِ وَ الْأَمْوَاتِ مِنْ قَرَابَتِی وَ أَصْحَابِی قَالَ نَعَمْ تَصَدَّقْ عَنْهُ وَ صَلِّ عَنْهُ وَ لَكَ أَجْرٌ بِصِلَتِكَ إِیَّاهُ.

قَالَ ابْنُ طَاوُسٍ یُحْمَلُ فِی الْحَیِّ عَلَی مَا یَصِحُّ فِیهِ النِّیَابَةُ.

****

ترجمه:

از علی بن ابی حمزه روایت شده که گفت: به امام کاظم علیه السلام عرض کردم آیا می توانم به نیابت از زندگان و اموات از خویشاوندان و دوستانم حج انجام دهم، نماز بخوانم و صدقه بدهم؟ فرمودند: بله، صدقه بده و برایشان نماز بخوان و در ازای پیوندت با آن ها، پاداش خواهی داشت.

ابن طاووس گفته است: این مورد دربارهٔ افراد زنده به آنچه نیابت در آن صحیح است حمل می شود.

۱- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۰ و الذکری- ۷٤.-

۲- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۰ و الذکری- ۷٤.-

۳- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۰ و الذکری- ۷٤.-

٤- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۰ و الذکری- ۷٤.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٦٥٦ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰٦٥٦- ۱۰- (۱) وَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ فِی کِتَابِ الْمَشِیخَةِ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: تَدْخُلُ عَلَی الْمَیِّتِ فِی قَبْرِهِ الصَّلَاةُ وَ الصَّوْمُ وَ الْحَجُّ وَ الصَّدَقَةُ وَ الْبِرُّ وَ الدُّعَاءُ وَ یُکْتَبُ أَجْرُهُ لِلَّذِی فَعَلَهُ وَ لِلْمَیِّتِ.

وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنِ الْإِمَامِ مِثْلَهُ قَالَ السَّیِّدُ وَ لَعَلَّهُ عَنِ الرِّضَا ع وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَکَرَ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

و از حسن بن محبوب در کتاب مشیخه از امام صادق علیه السلام روایت شده است که فرمودند: نماز، روزه، حج، صدقه، نیکی و دعا وارد قبر میت می شود و پاداش آن هم برای انجام دهنده و هم برای میت نوشته می شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٦٥۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰٦٥۷- ۱۱- (۲) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ یَقْطِینٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ مُوسَی ع فِی الرَّجُلِ یَتَصَدَّقُ عَنِ الْمَیِّتِ أَوْ یَصُومُ وَ یُصَلِّی وَ یُعْتِقُ قَالَ کُلُّ ذَلِکَ حَسَنٌ یَدْخُلُ مَنْفَعَتُهُ عَلَی الْمَیِّتِ.

****

ترجمه:

از علی بن یقطین از امام کاظم علیه السلام روایت شده که دربارهٔ مردی که به جای میت صدقه دهد، روزه بگیرد، نماز بخواند یا بنده ای آزاد کند، فرمودند: همهٔ این اعمال نیکو هستند و منفعتشان به میت می رسد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۵۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۰۶۵۸- ۱۲- (۳) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِسْمَاعِیلَ الْمِیثَمِیِّ فِی أَصْلِ کِتَابِهِ عَنْ کِرْدِینٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع الصَّدَقَةُ وَ الصَّوْمُ وَ الْحَجُّ یَلْحَقُ بِالْمَیِّتِ قَالَ نَعَمْ قَالَ وَ قَالَ هَذَا الْقَاضِی خَلْفِی وَ هُوَ لَا یَرَی ذَلِکَ قُلْتُ وَ مَا أَنَا وَ ذَا فَوَ اللَّهِ لَوْ أَمَرْتَنِی أَنْ أَضْرِبَ عُنُقَهُ لَضَرَبْتُ عُنُقَهُ.

****

ترجمه:

از کردین روایت شده که گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم آیا صدقه، روزه و حج به میت می رسد؟ فرمودند: بله. سپس فرمودند: این قاضی که پشت سرم است، چنین باوری ندارد. گفتم: این موضوع به من چه ارتباطی دارد؟ به خدا سوگند، اگر به من فرمان بدهید که گردنش را بزنم، گردنش را خواهم زد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۰۶۵۹- ۱۳- (٤) وَ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الصَّلَاةِ عَلَی الْمَیِّتِ أَ تَلْحَقُ بِهِ قَالَ نَعَمْ.

قَالَ السَّيِّدُ قَوْلُهُ الصَّلَاةِ عَلَى الْمَيِّتِ أَيِ الَّتِی کَانَتْ عَلَی الْمَيِّتِ أَيَّامَ حَيَاتِهِ وَ لَوْ کَانَتْ نَدْباً لَکَانَ الَّذِی يَلْحَقُهُ ثَوَابَهَا لَا الصَّلَاةَ نَفْسَهَا.

****

ترجمه:

و از او روایت شده که گفت: از امام کاظم علیه السلام دربارهٔ نماز برای میت پرسیدم که آیا به او می رسد؟ فرمودند: بله.

مرحوم سید گفته است: منظور از نماز برای میت، نمازی است که در زمان حیات بر عهدهٔ میت بوده است. اگر این نماز مستحب باشد، آنچه به او می رسد، پاداش آن است و نه خود نماز.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٦٠ - رقم الحديث الباب: ١٤]

١٠٦٦٠- ١٤- (٥) وَ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع فَقُلْتُ إِنِّی لَمْ

ص: ٢٧٩

١- -غياث سلطان الورى- مخطوط، عنه فی البحار ٨٨- ٣١٢ و الذكرى- ٧٤.-

٢- -غياث سلطان الورى- مخطوط، عنه فی البحار ٨٨- ٣١٢ و الذكرى- ٧٤.-

٣- -غياث سلطان الورى- مخطوط، عنه فی البحار ٨٨- ٣١٢ و الذكرى- ٧٤.-

٤- -٤ غياث سلطان الورى- مخطوط، عنه فی البحار ٨٨- ٣١٢ و الذكرى- ٧٤.

٥- -غياث سلطان الورى- مخطوط، عنه فی البحار ٨٨- ٣١٢ و الذكرى- ٧٤.-

أَتَصَدَّقُ بِصَدَقَةٍ مُنْذُ مَاتَتْ أُمِّی إِلَّا عَنْهَا قَالَ نَعَمْ قُلْتُ أَ فَتَرَى غَيْرَ ذَلِکَ قَالَ نَعَمْ نِصْفٌ عَنْکَ وَ نِصْفٌ عَنْهَا قُلْتُ أَ يَلْحَقُ بِهَا قَالَ نَعَمْ.

****

ترجمه:

و از او روایت شده که گفت: از امام صادق علیه السلام پرسیدم که از زمان فوت مادرم، صدقه ای نداده ام مگر برای او. فرمودند: بله. گفتم: آیا نظر دیگری دارید؟ فرمودند: بله، نصف آن برای خودت و نصف دیگر برای او باشد. گفتم: آیا این به او می رسد؟ فرمودند: بله.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۶۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۰۶۶۱- ۱۵- (۱) وَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ فِی کِتَابِهِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ الصَّلَاةَ وَ الصَّوْمَ وَ الصَّدَقَةَ وَ الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ وَ کُلَّ عَمَلٍ صَالِحٍ یَنْفَعُ الْمَیِّتَ حَتَّی إِنَّ الْمَیِّتَ لَیَکُونُ فِی ضِیقٍ فَیُوَسَّعُ عَلَیْهِ وَ یُقَالُ هَذَا بِعَمَلِ ابْنِکَ فُلَانٍ وَ بِعَمَلِ أَخِیکَ فُلَانٍ أَخُوکَ فِی الدِّینِ.

****

ترجمه:

از حماد بن عثمان در کتابش روایت شده که امام صادق علیه السلام فرمودند: نماز، روزه، صدقه، حج، عمره و هر عمل صالح دیگری به میت سود می رساند، تا جایی که میت ممکن است در سختی باشد و این سختی به واسطهٔ این اعمال برطرف شود. سپس گفته می شود: این به خاطر عمل فرزندت فلان یا عمل برادرت فلان، برادر در دینی ات ، بوده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۶۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۶]

۱۰۶۶۲- ۱۶- (۲) وَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ: کَتَبْتُ إِلَی أَبِی الْحَسَنِ ع أَسْأَلُهُ عَنِ الرَّجُلِ یُرِیدُ أَنْ یَجْعَلَ أَعْمَالَهُ مِنَ الْبِرِّ وَ الصَّلَاةِ وَ الْخَیْرِ أَثْلَاثاً ثُلُثاً لَهُ وَ ثُلُثَیْنِ لِأَبَوَیْهِ أَوْ یُفْرِدَهُمَا مِنْ أَعْمَالِهِ بِشَیْ ءٍ

مِمَّا يَتَطَوَّعُ بِهِ وَ إِنْ كَانَ أَحَدُهُمَا حَيّاً وَ الآخَرُ مَيِّتاً فَكَتَبَ إِلَيَّ أَمَّا الْمَيِّتُ فَحَسَنٌ جَائِزٌ وَ أَمَّا الْحَيُّ فَلَا إِلَّا الْبِرُّ وَ الصِّلَةُ.

وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُنْدَبٍ (٣)

مِثْلَهُ وَ

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيِّ أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى الْعَالِمِ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَ السُّؤَالِ وَ الْجَوَابِ (٤)

****

ترجمه:

از عبدالله بن جندب روایت شده که گفت: به امام کاظم علیه السلام نوشتم و از ایشان دربارهٔ مردی پرسیدم که می خواهد اعمال نیکی، نماز و کارهای خیر خود را به سه بخش تقسیم کند؛ یک سوم برای خودش و دو سوم برای پدر و مادرش، یا اینکه بخشی از اعمال تطوعی خود را به طور جداگانه برای آنان قرار دهد، در صورتی که یکی از آن ها زنده و دیگری درگذشته باشد. امام در پاسخ نوشتند: در مورد میت این کار نیکو و جایز است، اما برای شخص زنده، تنها نیکی و ارتباط کافی است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٦٣ - رقم الحديث الباب: ١٧]

١٠٦٦٣- ١٧- (٥) وَ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ مِسْمَعٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ إِنَّ أُمِّي هَلَكَتْ وَ لَمْ أَتَصَدَّقْ بِصَدَقَةٍ مُنْذُ هَلَكَتْ إِلَّا عَنْهَا فَيَلْحَقُ ذَلِكَ بِهَا قَالَ نَعَمْ قُلْتُ وَ الصَّلَاةُ قَالَ

١- -غياث سلطان الورى- مخطوط، عنه فى البحار ٨٨- ٣١٣ و الذكرى- ٧٤.-

٢- -غياث سلطان الورى- مخطوط، عنه فی البحار ٨٨- ٣١٣ و الذكرى- ٧٤.-
٣- -قرب الإسناد- ١٢٩.-
٤- -غياث سلطان الورى- مخطوط، عنه فی البحار ٨٨- ٣١٣ و الذكرى- ٧٤.-
٥- -غياث سلطان الورى- مخطوط، عنه فی البحار ٨٨- ٣١٣ و الذكرى- ٧٤.-

نَعَمْ قُلْتُ وَ الْحَجُّ قَالَ نَعَمْ ثُمَّ سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع بَعْدَ ذَلِکَ عَنِ الصَّوْمِ فَقَالَ نَعَمْ.

****

ترجمه:

از مسمع از امام صادق علیه السلام روایت شده که گفتم: مادرم از دنیا رفت و از زمان وفات او صدقه ای نداده ام مگر برای او. آیا این صدقه به او می رسد؟ فرمودند: بله. گفتم: نماز چطور؟ فرمودند: بله. گفتم: حج چطور؟ فرمودند: بله. سپس پس از آن از امام کاظم علیه السلام دربارهٔ روزه پرسیدم. فرمودند: بله.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٦٦٤ - رقم الحديث الباب: ١٨]

١٠٦٦٤- ١٨- (١) وَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: الصَّلَاةُ الَّتِی دَخَلَ وَقْتُهَا قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ الْمَيِّتُ يَقْضِی عَنْهُ أَوْلَی النَّاسِ بِهِ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن سنان از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمودند: نمازی که وقت آن پیش از وفات میت فرا رسیده است، نزدیک ترین فرد به میت باید آن را قضا کند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۶۵ - رقم الحديث الباب: ۱۹]

۱۰۶۶۵- ۱۹- (۲) وَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِی یَعْفُورٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: یُقْضَی عَنِ الْمَیِّتِ الْحَجُّ وَ الصَّوْمُ وَ الْعِتْقُ وَ فِعَالُهُ الْحَسَنُ.

وَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی وَ کَانَ مِنْ خَوَاصِّ الرِّضَا وَ الْجَوَادِ ع عَنْ أَرْبَعِینَ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ الصَّادِقِ ع مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

از عبدالله بن ابی یعفور از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمودند: حج، روزه، آزاد کردن بندگان و اعمال نیک می تواند به جای میت انجام شود.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۶۶ - رقم الحديث الباب: ۲۰]

۱۰۶۶۶- ۲۰- (٤) وَ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِینٍ فِی کِتَابِهِ وَ هُوَ أَحَدُ رِجَالِ الصَّادِقِ ع قَالَ: یُقْضَی عَنِ الْمَیِّتِ الْحَجُّ وَ الصَّوْمُ وَ الْعِتْقُ وَ فِعَالُ الْخَیْرِ.

****

ترجمه:

از علاء بن رزین در کتابش که از رجال امام صادق علیه السلام است، روایت شده که گفت: حج، روزه، آزاد کردن بندگان و اعمال خیر می تواند به جای میت انجام شود.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۶۷ - رقم الحديث الباب: ۲۱]

۱۰۶۶۷- ۲۱- (۵) وَ عَنِ الْبَزَنْطِيِّ وَ كَانَ مِنْ رِجَالِ الرِّضَا ع قَالَ: يُقْضَى عَنِ الْمَيِّتِ الصَّوْمُ وَ الْحَجُّ وَ الْعِتْقُ وَ فِعْلُهُ الْحَسَنُ.

****

ترجمه:

از بزنطی که از رجال امام رضا علیه السلام بوده روایت شده است که فرمود: روزه، حج، آزاد کردن بندگان و اعمال نیک می تواند به جای میت انجام شود.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۶۶۸ - رقم الحديث الباب: ۲۲]

۱۰۶۶۸- ۲۲- (۶) وَ عَنْ صَاحِبِ الْفَاخِرِ مِمَّا أُجْمِعَ عَلَيْهِ وَ صَحَّ مِنْ قَوْلِ الْأَئِمَّةِ ع قَالَ: يُقْضَى عَنِ الْمَيِّتِ أَعْمَالُهُ الْحَسَنَةُ كُلُّهَا.

****

ترجمه:

و از صاحب فاخر، که دربارهٔ آن اجماع شده و از قول ائمه علیهم السلام صحیح دانسته شده، روایت شده است که تمامی اعمال نیک می تواند به جای میت انجام شود.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۶۶۹ - رقم الحديث الباب: ۲۳]

۱۰۶۶۹- ۲۳- (۷) وَ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: يُقْضَى عَنِ الْمَيِّتِ الْحَجُّ وَ الصَّوْمُ وَ الْعِتْقُ وَ فِعَالُهُ الْحَسَنُ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمودند: حج، روزه، آزاد کردن بندگان و اعمال نیک می توانند به جای میت انجام شوند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۷۰ - رقم الحدیث الباب: ۲۴]

۱۰۶۷۰- ۲۴- (۸) وَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ فِی کِتَابِهِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع

ص: ۲۸۱

۱- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۳ و الذکری- ۷۴.-

۲- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۳ و الذکری- ۷۴.-

۳- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۳.-

۴- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۴، و الذکری- ۷۵.-

۵- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۴، و الذکری- ۷۵.-

۶- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۴، و الذکری- ۷۵.-

۷- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۴، و الذکری- ۷۵.-

۸- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۴، و الذکری- ۷۵.-

مَنْ عَمِلَ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ عَنْ مَیِّتٍ عَمَلًا أَضْعَفَ اللَّهُ لَهُ أَجْرَهُ وَ یُنَعِّمُ بِهِ الْمَیِّتَ.

****

ترجمه:

از حماد بن عثمان در کتابش روایت شده که امام صادق علیه السلام فرمودند: هرکس از مؤمنین به جای میت عملی انجام دهد، خداوند پاداش او را چندین برابر می کند و میت را از آن بهره مند می سازد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۲۵]

۱۰۶۷۱- ۲۵- (۱) وَ عَنْ عُمَرَ بْنِ یَزِیدَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ عَمِلَ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ عَنْ مَیِّتٍ عَمَلًا صَالِحاً أَضْعَفَ اللَّهُ أَجْرَهُ وَ یُنَعِّمُ بِذَلِکَ الْمَیِّتَ.

****

ترجمه:

از عمر بن یزید روایت شده که امام صادق علیه السلام فرمودند: هرکس از مؤمنین به جای میت عمل صالحی انجام دهد، خداوند پاداش او را چندین برابر می کند و میت را از آن بهره مند می سازد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۲۶]

۱۰۶۷۲- ۲۶- (۲) وَ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی إِخْبَارِهِ عَنْ لُقْمَانَ ع وَ إِذَا جَاءَ وَقْتُ الصَّلَاةِ فَلَا تُؤَخِّرْهَا لِشَیْ ءٍ صَلِّهَا وَ اسْتَرِحْ مِنْهَا فَإِنَّهَا دَیْنٌ.

أَقُولُ: وَ رَوَی ابْنُ طَاوُسٍ بِمَعْنَاهُ عِدَّةَ أَحَادِیثَ ثُمَّ رَوَی بَعْضَ أَحَادِیثِ قَضَاءِ الدَّیْنِ عَنِ الْمَیِّتِ وَ قَدْ نَقَلَ الشَّهِیدُ فِی الذِّکْرَی جَمِیعَ مَا نَقَلْنَاهُ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ وَ نَقَلَ زِیَادَةً عَلَی مَا نَقَلْنَاهُ.

****

ترجمه:

از حماد از امام صادق علیه السلام در نقل از لقمان روایت شده است که فرمود: «وقتی زمان نماز فرا می رسد، به خاطر چیزی آن را به تأخیر نینداز. آن را بخوان و خود را از آن راحت کن، چرا که نماز دین است.»

می گویم:مرحوم ابن طاووس نیز احادیث متعددی با همین معنا روایت کرده است. سپس برخی از احادیث دربارهٔ قضای دَین برای میت را نقل کرده است. مرحوم شهید در کتاب «ذکری» تمام آنچه را که از ابن طاووس نقل کردیم آورده است و اضافاتی نیز بر آن افزوده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۷۳ - رقم الحدیث الباب: ۲۷]

۱۰۶۷۳- ۲۷- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ مَکِّیٍّ الشَّهِیدُ فِی الذِّکْرَی عَنْ یُونُسَ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِینٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِی یَعْفُورٍ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ یُقْضَی عَنِ الْمَیِّتِ الْحَجُّ وَ الصَّوْمُ وَ الْعِتْقُ وَ الْفِعْلُ الْحَسَنُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الِاحْتِضَارِ (٤) وَ غَیْرِهِ (٥) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ فِی الْوَقْفِ (٦) وَ الْوَصِیَّةِ (٧) وَ الْحَجِّ (٨) وَ غَیْرِ ذَلِکَ (٩).

****

ترجمه:

از عبدالله بن ابی یعفور از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمودند: حج، روزه، آزاد کردن بندگان و اعمال نیک می تواند به جای میت انجام شود.

ص: ۲۸۲

۱- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱٤، و الذکری- ۷۵.-

۲- -غیاث سلطان الوری- مخطوط، عنه فی البحار ۸۸- ۳۱۵، و الذکری- ۷۵.-

٣- -الذكرى- ٧٥.-

٤- -تقدم فی الباب ٢٨ من أبواب الاحتضار.-

٥- -تقدم فی الأبواب ٤٠ و ٤١ و ٤٢ و ٤٣ و ٤٤ و ٤٥ من أبواب الدعاء.-

٦- -يأتی فی أبواب الوقوف و الصدقات.-

٧- -يأتی فی الأبواب ٧ و ٩ و ١٠ و ١١ و ١٢ و ٣٣ و ٣٤ و ٣٥ من أبواب أحكام الوصايا.-

٨- -يأتی فی الأبواب ٢٥ و ٢٦ و ٢٧ و ٢٨ و ٢٩ و ٣٠ و ٣١ من أبواب النيابة فی الحجّ.-

٩- -يأتی فی الحديث ٤ من الباب ٢٧ من أبواب التعقيب.-

١٣- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْإِيقَاظِ لِلصَّلَاةِ وَ حُكْمِ مَنْ تَرَكَهَا مُسْتَحِلًّا أَوْ غَيْرَ مُسْتَحِلٍ

اشارة

(١) ١٣ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْإِيقَاظِ لِلصَّلَاةِ وَ حُكْمِ مَنْ تَرَكَهَا مُسْتَحِلًّا أَوْ غَيْرَ مُسْتَحِلٍ

****

ترجمه:

باب استحباب بيدار كردن برای نماز و حكم كسی كه آن را ترک كرده باشد، چه با اعتقاد به حلال بودن ترک نماز و چه بدون چنين اعتقادی.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٦٧٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٦٧٤- ١- (٢) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِی الْبَخْتَرِیِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ ع خَرَجَ يُوقِظُ النَّاسَ لِصَلَاةِ الصُّبْحِ فَضَرَبَهُ ابْنُ مُلْجَمٍ الْحَدِيثَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی قَوَاطِعِ الصَّلَاةِ وَ غَيْرِهَا (٣) وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى الْحُكْمِ الثَّانِی فِی مُقَدِّمَةِ الْعِبَادَاتِ (٤) وَ فِی أَعْدَادِ الصَّلَوَاتِ (٥).

****

ترجمه:

از ابی البختری از جعفر از پدرش روایت شده است که علی بن ابی طالب علیه السلام برای بیدار کردن مردم برای نماز صبح بیرون آمد و ابن ملجم به او ضربه زد. (ادامه حدیث)

ص: ۲۸۳

۱- -الباب ۱۳ فیه حدیث واحد.-

۲- -قرب الإسناد- ٦٧.-

۳- -تقدم فی الباب ۹ من أبواب القواطع، و فی الحدیث ۱ و ٦ من الباب ٦١ من أبواب المواقیت.-

٤- -تقدم فی الباب ۲ من أبواب مقدّمة العبادات.-

٥- -تقدم فی الباب ۱۱ من أبواب أعداد الفرائض.-

ص: ۲۸٤

اَبْوَابُ صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ

۱- بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِهَا فِی الْفَرَائِضِ وَ عَدَمِ وُجُوبِهَا فِیمَا عَدَا الْجُمُعَةَ وَ الْعِیدَیْنِ

اشارة

(۱) ۱ بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِهَا فِی الْفَرَائِضِ وَ عَدَمِ وُجُوبِهَا فِیمَا عَدَا الْجُمُعَةَ وَ الْعِیدَیْنِ

****

ترجمه:

باب تأکید استحباب آن در نمازهای واجب و عدم وجوب آن در غیر از نماز جمعه و عیدین.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۷۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۶۷۵- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الصَّلَاةُ فِی جَمَاعَةٍ تَفْضُلُ عَلَی كُلِّ صَلَاةِ الْفَرْدِ بِأَرْبَعٍ وَ عِشْرِينَ دَرَجَةً تَكُونُ خَمْساً وَ عِشْرِينَ صَلَاةً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِيهِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ نَحْوَهُ (۳).

****

ترجمه:

از عبدالله بن سنان از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمودند: نماز جماعت بر هر نماز فرادی بیست وچهار درجه برتری دارد و این معادل با انجام بیست وپنج نماز است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۷۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۶۷۶- ۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ وَ الْفُضَيْلِ قَالا قُلْنَا لَهُ الصَّلَاةُ فِی جَمَاعَةٍ فَرِيضَةٌ هِیَ فَقَالَ الصَّلَوَاتُ فَرِيضَةٌ وَ لَيْسَ الِاجْتِمَاعُ بِمَفْرُوضٍ فِی الصَّلَوَاتِ كُلِّهَا وَ لَكِنَّهَا سُنَّةٌ مَنْ تَرَكَهَا رَغْبَةً عَنْهَا وَ عَنْ جَمَاعَةِ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ فَلَا صَلَاةَ لَهُ.

مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ

۱- -الباب ۱ فیه ۱۹ حدیثا.-

٢- -التهذيب ٣- ٢٥- ٨٥.-

٣- -ثواب الأعمال- ٥٩- ١.-

٤- -التهذيب ٣- ٢٤- ٨٣.-

إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

از زراره و فضيل روايت شده كه گفتند: به امام صادق عليه السلام عرض كرديم آيا نماز جماعت واجب است؟ فرمودند: نمازها واجب هستند، اما اجتماع و جماعت در تمام نمازها واجب نيست، بلكه سنت است. كسى كه از روى بى ميلى و بدون علت نماز جماعت و همراهى با جماعت مؤمنين را ترك كند، نمازى براى او نيست.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٧٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٦٧٧- ٣- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِى عُمَيْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع مَا يَرْوِى النَّاسُ أَنَّ الصَّلَاةَ فِى جَمَاعَةٍ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ الرَّجُلِ وَحْدَهُ بِخَمْسٍ وَ عِشْرِينَ صَلَاةً فَقَالَ صَدَقُوا الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

از زراره روایت شده که گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم آنچه مردم روایت می کنند که نماز جماعت از نماز فردی به اندازهٔ بیست وپنج برابر برتر است، آیا درست است؟ فرمودند: روایت صحیح است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۷۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۶۷۸- ٤- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ صَلَّى الْخَمْسَ فِي جَمَاعَةٍ فَظُنُّوا بِهِ خَيْراً.

****

ترجمه:

از سکونی از امام صادق علیه السلام از پدرش روایت شده که رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: کسی که نمازهای پنج گانه را به جماعت بخواند، دربارهٔ او گمان نیک داشته باشید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۷۹ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۶۷۹- ۵- (۵) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: فَضْلُ صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ عَلَى صَلَاةِ الرَّجُلِ فَرْداً (٦) خَمْسٌ وَ عِشْرُونَ دَرَجَةً فِي الْجَنَّةِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (۷).

****

ترجمه:

از جابر از امام باقر علیه السلام در حدیثی روایت شده که فرمودند: برتری نماز جماعت بر نماز فردی، بیست وپنج درجه در بهشت است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۸۰ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۶۸۰- ٦- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ: قَالَ ع مَنْ صَلَّی الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ جَمَاعَةً فَظُنُّوا بِهِ کُلَّ خَیْرٍ.

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین روایت کرده که امام علیه السلام فرمودند: کسی که نمازهای پنج گانه را به جماعت بخواند، دربارهٔ او هر خیر و نیکی را گمان ببرید.

ص: ۲۸٦

۱- -الکافی ۳- ۳۷۲- ٦.-

۲- -الکافی ۳- ۳۷۱- ۱، أورد ذیله فی الحدیث ۱ من الباب ٤ من هذه الأبواب.-

۳- -التهذیب ۳- ۲٤- ۸۲.-

٤- -الکافی ۳- ۳۷۱- ۳.-

٥- -الکافی ۳- ۳۷۲- ۷، أورد صدره فی الحدیث ۲ من الباب ۷، و فی الحدیث ۱ من الباب ۸ من هذه الأبواب.-

٦- -فی الکافی- (فذا) بدل (فردا).-

۷- -التهذیب ۳- ۲٦٥- ۷٥۱.-

۸- -الفقیه ۱- ۳۷٦- ۱۰۹۰، أورده فی الحدیث ۳ من الباب ۱۱ من هذه الأبواب.-

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۸۱ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۰۶۸۱- ۷- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ وَاقِدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع فِی حَدِيثِ الْمَنَاهِی قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ مَنْ مَشَی إِلَی مَسْجِدٍ يَطْلُبُ فِيهِ الْجَمَاعَةَ كَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ سَبْعُونَ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَ يُرْفَعُ لَهُ مِنَ الدَّرَجَاتِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ مَاتَ وَ هُوَ عَلَی ذَلِكَ وَكَّلَ اللَّهُ بِهِ سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ يَعُودُونَهُ فِی قَبْرِهِ وَ يُبَشِّرُونَهُ وَ يُؤْنِسُونَهُ فِی وَحْدَتِهِ وَ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ حَتَّی يُبْعَثَ.

****

ترجمه:

از حسين بن زيد از امام صادق عليه السلام از پدرانشان در حديث المناهی روايت شده كه رسول خدا صلی الله عليه وآله فرمودند: هركس برای شركت در نماز جماعت به سوی مسجد گام بردارد، برای هر قدم او هفتاد هزار حسنه نوشته می شود و به همان ميزان درجاتش بالا می رود. و اگر در حالی كه بر اين عادت باشد از دنيا برود، خداوند هفتاد هزار فرشته بر او می گمارد كه به او در قبرش سر بزنند، او را بشارت دهند، در تنهايی اش مونس او باشند و تا روز قيامت برای او طلب آمرزش كنند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۸۲ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۰۶۸۲- ۸- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَمْرٍو وَ أَنَسِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ جَمِيعاً عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع فِی وَصِيَّةِ النَّبِيِّ ص لِعَلِيٍّ ع قَالَ: ثَلَاثٌ دَرَجَاتٌ مِنْهَا الْمَشْیُ بِاللَّيْلِ وَ النَّهَارِ إِلَی الْجَمَاعَاتِ.

****

ترجمه:

از انس بن محمد از پدرش، همگی از جعفر بن محمد از پدرانشان روایت شده که در وصیت پیامبر صلی الله علیه وآله به علی علیه السلام فرمودند: سه چیز درجات را بالا می برد، که یکی از آن ها رفتن به جماعت ها در شب و روز است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۸۳ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۶۸۳- ۹- (۳) وَ فِی الْعِلَلِ وَ عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادِهِ الآتِی عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ (٤) عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: إِنَّمَا جُعِلَتِ الْجَمَاعَةُ لِئَلَّا یَکُونَ الْإِخْلَاصُ وَ التَّوْحِیدُ وَ الْإِسْلَامُ وَ الْعِبَادَةُ لِلَّهِ إِلَّا ظَاهِراً مَکْشُوفاً مَشْهُوراً لِأَنَّ فِی إِظْهَارِهِ حُجَّةً عَلَی أَهْلِ الشَّرْقِ وَ الْغَرْبِ لِلَّهِ وَحْدَهُ وَ لِیَکُونَ الْمُنَافِقُ وَ الْمُسْتَخِفُّ مُؤَدِّیاً لِمَا أَقَرَّ بِهِ یُظْهِرُ الْإِسْلَامَ وَ الْمُرَاقَبَةَ وَ لِیَکُونَ شَهَادَاتُ النَّاسِ بِالْإِسْلَامِ بَعْضِهِمْ لِبَعْضٍ جَائِزَةً مُمْکِنَةً مَعَ مَا فِیهِ مِنَ الْمُسَاعَدَةِ عَلَی الْبِرِّ وَ التَّقْوَی وَ الزَّجْرِ عَنْ کَثِیرٍ مِنْ مَعَاصِی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

****

ترجمه:

از فضل بن شاذان از امام رضا علیه السلام روایت شده که فرمودند: نماز جماعت به این منظور مقرر شده است که اخلاص، توحید، اسلام و عبادت برای خداوند آشکار، علنی و مشهور باشد. زیرا آشکار ساختن آن حجتی است بر اهل مشرق و مغرب برای خداوند یکتا. و همچنین برای آن است که منافق و سبک شمارندهٔ نماز به آنچه پذیرفته اعتراف کند و اسلام و نظارت الهی را نشان دهد. و شهادت های مردم در مورد اسلام برخی از برخی دیگر پذیرفته و ممکن باشد. افزون بر این، در نماز جماعت کمک به نیکی و تقوا و نهی از بسیاری از گناهان خداوند عزوجل وجود دارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۸٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۶۸٤- ۱۰- (۵) وَ فِی الْمَجَالِسِ بِإِسْنَادِهِ الآتِی (٦) قَالَ: جَاءَ نَفَرٌ مِنَ الْیَهُودِ

۱- -الفقیه ٤- ۱۷- ١٦.-

۲- -الفقیه ٤- ٣٦٠- ٥٧٦٢، أورده بتمامه فی الحدیث ۱ من الباب ٥٤ من أبواب الوضوء.-

۳- -علل الشرائع- ٢٦٢- ۹، عیون أخبار الرضا ۲- ۱۰۹- ۱.-

٤- -یأتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (ب).-

٥- -أمالی الصدوق- ١٦٣- ۱، أورد قطعة منه فی الحدیث ۹ من الباب ۱ من أبواب صلاة الجمعة، و أورد صدره فی الحدیث ۲۲ من الباب ۲ من أبواب الآذان.-

٦- -یأتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (ح).-

إِلَی رَسُولِ اللَّهِ ص- فَسَأَلَهُ أَعْلَمُهُمْ عَنْ مَسَائِلَ فَأَجَابَهُ ع إِلَی أَنْ قَالَ أَمَّا الْجَمَاعَةُ فَإِنَّ صُفُوفَ أُمَّتِی كَصُفُوفِ الْمَلَائِكَةِ وَ الرَّكْعَةَ فِی الْجَمَاعَةِ أَرْبَعٌ وَ عِشْرُونَ رَكْعَةً كُلُّ رَكْعَةٍ أَحَبُّ إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ عِبَادَةِ أَرْبَعِينَ سَنَةً فَأَمَّا يَوْمُ الْجُمُعَةِ- فَيَجْمَعُ اللَّهُ فِيهِ الْأَوَّلِينَ وَ الآخِرِينَ لِلْحِسَابِ فَمَا مِنْ مُؤْمِنٍ مَشَی إِلَی الْجَمَاعَةِ إِلَّا خَفَّفَ اللَّهُ عَلَيْهِ أَهْوَالَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ- ثُمَّ يَأْمُرُ بِهِ إِلَی الْجَنَّةِ.

****

ترجمه:

و در کتاب مجالس، با اسناد آمده که گروهی از یهودیان نزد پیامبر صلی الله علیه وآله آمدند و فردی از عالمان آن ها مسائلی را از ایشان پرسید. پیامبر پاسخ دادند تا اینکه فرمودند: «صفوف امت من همچون صفوف فرشتگان است و هر رکعت نماز در جماعت، معادل چهارده رکعت است؛ هر رکعتی نزد خداوند عزوجل محبوب تر از عبادت چهل ساله است. اما در روز جمعه، خداوند همهٔ پیشینیان و پسینیان را برای حساب گرد هم می آورد و هیچ مؤمنی که برای جماعت قدم بردارد،

نیست مگر اینکه خداوند سختی های روز قیامت را بر او آسان می سازد و سپس او را به سوی بهشت فرمان می دهد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۸۵ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۶۸۵- ۱۱- (۱) وَ بِإِسْنَادٍ تَقَدَّمَ فِی الْجُلُوسِ بَعْدَ الصُّبْحِ عَنْ أَنَسٍ (۲) عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّی الْفَجْرَ فِی جَمَاعَةٍ ثُمَّ جَلَسَ یَذْکُرُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ حَتَّی تَطْلُعَ الشَّمْسُ کَانَ لَهُ فِی الْفِرْدَوْسِ سَبْعُونَ دَرَجَةً بُعْدُ مَا بَیْنَ کُلِّ دَرَجَتَیْنِ کَحُضْرِ الْفَرَسِ الْجَوَادِ الْمُضَمَّرِ سَبْعِینَ سَنَةً وَ مَنْ صَلَّی الظُّهْرَ فِی جَمَاعَةٍ کَانَ لَهُ فِی جَنَّاتِ عَدْنٍ خَمْسُونَ دَرَجَةً بُعْدُ مَا بَیْنَ کُلِّ دَرَجَتَیْنِ کَحُضْرِ الْفَرَسِ الْجَوَادِ خَمْسِینَ سَنَةً وَ مَنْ صَلَّی الْعَصْرَ فِی جَمَاعَةٍ کَانَ لَهُ کَأَجْرِ ثَمَانِیَةٍ مِنْ وُلْدِ إِسْمَاعِیلَ- کُلُّهُمْ رَبُّ بَیْتٍ یُعْتِقُهُمْ وَ مَنْ صَلَّی الْمَغْرِبَ فِی جَمَاعَةٍ کَانَ لَهُ کَحَجَّةٍ مَبْرُورَةٍ وَ عُمْرَةٍ مَقْبُولَةٍ وَ مَنْ صَلَّی الْعِشَاءَ فِی جَمَاعَةٍ کَانَ لَهُ کَقِیَامِ لَیْلَةِ الْقَدْرِ.

****

ترجمه:

و با اسنادی که پیش تر در مورد نشستن پس از نماز صبح آمده، از انس از پیامبر صلی الله علیه وآله روایت شده که فرمودند: «هرکس نماز صبح را به جماعت بخواند و سپس بنشیند و خداوند عزوجل را یاد کند تا زمانی که خورشید طلوع کند، در فردوس هفتاد درجه برای او خواهد بود؛ فاصلهٔ هر درجه به اندازهٔ مسیر یک اسب جواد تربیت شده در هفتاد سال است. و هرکس نماز ظهر را به جماعت بخواند، در باغ های عدن پنجاه درجه برای او خواهد بود؛ فاصلهٔ هر درجه به اندازهٔ مسیر یک اسب جواد(تندرو) در پنجاه سال است. و هرکس نماز عصر را به جماعت بخواند، پاداش او برابر با پاداش هشت تن از فرزندان اسماعیل خواهد بود که همهٔ آنان ارباب خانه ای هستند و آزاد می شوند. و هرکس نماز مغرب را به جماعت بخواند، پاداش او معادل حج پذیرفته شده و عمرهٔ

مورد قبول خواهد بود. و هرکس نماز عشا را به جماعت بخواند، پاداش او برابر با شب زنده داری در شب قدر است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۸۶ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۰۶۸۶- ۱۲- (۳) وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ الْجُرْجَانِیِّ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ع أَوَّلُ جَمَاعَةٍ کَانَتْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص- کَانَ یُصَلِّی وَ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ ع مَعَهُ إِذْ مَرَّ أَبُو طَالِبٍ بِهِ وَ جَعْفَرٌ مَعَهُ فَقَالَ یَا بُنَیَّ صِلْ جَنَاحَ ابْنِ عَمِّکَ فَلَمَّا أَحَسَّ رَسُولُ اللَّهِ ص تَقَدَّمَهُمَا وَ انْصَرَفَ أَبُو طَالِبٍ مَسْرُوراً إِلَی أَنْ قَالَ فَکَانَتْ أَوَّلَ جَمَاعَةٍ جُمِّعَتْ ذَلِکَ الْیَوْمَ.

****

ترجمه:

از محمد بن عمر الجرجانی روایت شده که امام صادق جعفر بن محمد علیه السلام فرمودند: اولین نماز جماعت این بود که رسول خدا صلی الله علیه وآله نماز می خواند و امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام نیز همراه او بود. در این هنگام ابو طالب گذشت و جعفر نیز با او بود. او گفت: «پسرم، به کنار پسرعمویت برو.» پس هنگامی که رسول خدا صلی الله علیه وآله این را حس کرد، جلوتر از آن دو ایستاد و ابو طالب خوشحال بازگشت. و این نخستین نماز جماعتی بود که در آن روز برگزار شد.

۱- -أمالی الصدوق- ۶۳- ۱، أورد صدره فی الحدیث ۱۱ من الباب ۷۲ من أبواب الدفن.-

۲- -تقدم اسناده فی الحدیث ۸ من الباب ۱۸ من أبواب التعقیب.-

٣- -أمالی الصدوق- ٤١٠- ٤.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٦٨٧ - رقم الحدیث الباب: ١٣]

١٠٦٨٧- ١٣- (١) وَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ (٢) عَنِ الرِّضَا ع فِی کِتَابِهِ إِلَی الْمَأْمُونِ قَالَ: فَضْلُ الْجَمَاعَةِ عَلَی الْفَرْدِ أَرْبَعٌ وَ عِشْرُونَ.

****

ترجمه:

از فضل بن شاذان از امام رضا علیه السلام در کتابش به مأمون روایت شده که فرمودند: برتری نماز جماعت بر نماز فرادی بیست و چهار برابر است.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٦٨٨ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

١٠٦٨٨- ١٤- (٣) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ عُبَیْدِ اللَّهِ (٤) بْنِ أَحْمَدَ الْفَقِیهِ عَنْ أَبِی حَرْبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ (٥) عَنِ ابْنِ أَبِی عِیسَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنِ ابْنِ بُکَیْرٍ عَنِ اللَّیْثِ عَنْ أَبِی الْهَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُبَابٍ (٦) عَنْ أَبِی سَعِیدٍ الْخُدْرِیِّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ: صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ الْفَرْدِ بِخَمْسٍ وَ عِشْرِینَ دَرَجَةً.

****

ترجمه:

از ابی سعید خدری روایت شده که رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: نماز جماعت از نماز فردی به اندازهٔ بیست وپنج درجه برتر است.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٦٨٩ - رقم الحدیث الباب: ١٥]

۱۰۶۸۹- ۱۵- (۷) وَرَّامُ بْنُ أَبِی فِرَاسٍ فِی کِتَابِهِ قَالَ: قَالَ ع إِنَّ اللَّهَ یَسْتَحْیِی مِنْ عَبْدِهِ إِذَا صَلَّی فِی جَمَاعَةٍ ثُمَّ سَأَلَهُ حَاجَتَهُ أَنْ یَنْصَرِفَ حَتَّی یَقْضِیَهَا.

****

ترجمه:

ترجمه: ورام بن ابی فراس در کتابش نقل کرده است که امام علیه السلام فرمودند: خداوند از بنده اش حیا می کند هنگامی که او در نماز جماعت شرکت کرده و سپس حاجتش را از خداوند درخواست کند، اینکه او را بدون برآورده کردن حاجتش بازگرداند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۶۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۶]

۱۰۶۹۰- ۱۶- (۸) وَ قَالَ الشَّهِیدُ الثَّانِی الشَّیْخُ زَیْنُ الدِّینِ فِی شَرْحِ اللُّمْعَةِ الْجَمَاعَةُ مُسْتَحَبَّةٌ فِی الْفَرِیضَةِ مُتَأَکِّدَةٌ فِی الْیَوْمِیَّةِ حَتَّی إِنَّ الصَّلَاةَ الْوَاحِدَةَ مِنْهَا تَعْدِلُ خَمْساً أَوْ سَبْعاً وَ عِشْرِینَ صَلَاةً مَعَ غَیْرِ الْعَالِمِ وَ مَعَهُ أَلْفاً وَ لَوْ وَقَعَتْ فِی

ص: ۲۸۹

۱- -عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۲- ۱۲۳- ۱.-

۲- -یأتی فی الفائدة الأولی- ۳۸٤ من الخاتمة.-

۳- -الخصال- ۵۲۱- ۱۰.-

٤- -فی المصدر- عبد اللّه.-

۵- -فی المصدر- محمّد بن أحید و قال فی هامشه جاء فی بعض النسخ محمّد بن أحمد و فی البحار ۸۸- ۱۰- ۱٦ محمّد بن أبی أجید.-

٦- -و فیه- خباب.-

۷- -تنبیه الخواطر ۱- ٤ و فیه- أبو سعید الخدری قال- قال رسول اللّه (صلّی اللّه علیه و آله)- ان اللّه عزّ و جلّ یستحیی ... الخ.-
۸- -شرح اللمعة ۱- ۳۷۷.-

مَسْجِدٍ تَضَاعَفَ بِمَضْرُوبِ عَدَدِهِ فِی عَدَدِهَا فَفِی الْجَامِعِ مَعَ غَیْرِ الْعَالِمِ أَلْفَانِ وَ سَبْعُمِائَةٍ وَ مَعَهُ مِائَةُ أَلْفٍ.

****

ترجمه:

مرحوم شهید ثانی شیخ زین الدین در شرح لمعه می گوید: جماعت در نماز واجب مستحب است و در نمازهای یومیه به شدت توصیه شده است. به طوری که هر نماز جماعتی معادل بیست و پنج یا بیست وپنج نماز فرادی است، با غیر عالم برابر است با هزار نماز، و اگر در مسجد برگزار شود، این تعداد به ضرب مضاعف افزایش می یابد. در مسجد جامع، با غیر عالم برابر دو هزار و هفتصد نماز و با عالم برابر صد هزار نماز است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰٦۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۷]

۱۰٦۹۱- ۱۷- (۱) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّ ذَلِکَ مَعَ اتِّحَادِ الْمَأْمُومِ فَلَوْ تَعَدَّدَ تَضَاعَفَ فِی کُلِّ وَاحِدٍ بِقَدْرِ الْمَجْمُوعِ فِی سَابِقِهِ.

****

ترجمه:

گفته شده و روایت شده است که این مقدار (پاداش) در صورت یگانگی مأموم است، اما اگر مأمومین متعدد شوند، در مورد هر یک به اندازهٔ مجموع پاداش نفر قبلی مضاعف می شود.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۹۲ - رقم الحديث الباب: ۱۸]

۱۰۶۹۲- ۱۸- (۲) الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شُعْبَةَ فِی تُحَفِ الْعُقُولِ عَنِ الرِّضَا ع فِی كِتَابِهِ إِلَی الْمَأْمُونِ قَالَ: وَ الصَّلَاةُ فِی الْأَوْقَاتِ وَ فَضْلُ الْجَمَاعَةِ عَلَی الْفَرْدِ بِكُلِّ رَكْعَةٍ أَلْفَا رَكْعَةٍ وَ لَا تُصَلِّی خَلْفَ فَاجِرٍ وَ لَا تَقْتَدِی إِلَّا بِأَهْلِ الْوَلَايَةِ وَ لَا تُصَلِّ فِی جُلُودِ الْمَيْتَةِ وَ لَا جُلُودِ السِّبَاعِ.

****

ترجمه:

حسن بن علی بن شُعبه در کتاب «تحف العقول» از امام رضا علیه السلام در نامه اش به مأمون نقل کرده است که فرمودند: «نماز در وقت های خود خوانده شود و برتری نماز جماعت بر نماز فرادی به اندازهٔ هر رکعت برابر با هزار رکعت است. پشت سر فرد فاجر نماز نخوانید و تنها به اهل ولایت اقتدا کنید. و در پوست مردار یا پوست درندگان نماز نخوانید.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۶۹۳ - رقم الحديث الباب: ۱۹]

۱۰۶۹۳- ۱۹- (۳) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ هَارُونَ بْنِ الْجَهْمِ عَنْ أَبِی جَمِيلَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ طَرِيفٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: ثَلَاثٌ دَرَجَاتٌ مِنْهَا الْمَشْیُ بِاللَّيْلِ وَ النَّهَارِ إِلَی الصَّلَوَاتِ وَ الْمُحَافَظَةُ عَلَی الْجَمَاعَاتِ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِكَ (٤) وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٥) وَ عَلَی حُكْمِ الْجُمُعَةِ وَ الْعِيدَيْنِ (٦).

****

ترجمه:

از سعد بن طریف از امام باقر علیه السلام روایت شده که فرمودند: سه چیز درجات را بالا می برد، که یکی از آن ها رفتن به نمازها در شب و روز و دیگری محافظت بر نمازهای جماعت است.

ص: ۲۹۰

۱- -شرح اللمعة ۱- ۳۷۷.-

۲- -تحف العقول- ٤۱۷.-

۳- -المحاسن- ٤- ٤، أورد قطعة منه فی الحدیث ۱۳ من الباب ۲۳ من أبواب مقدّمة العبادات.-

٤- -یأتی فی الأبواب ۲ و ۳ و ٥ و ۹، و فی الحدیث ٦ من الباب ۱۱ من هذه الأبواب، و یأتی فی الحدیث ۱ و ۲ و ۱۲ من الباب ٤۱ من أبواب الشهادات، و فی الحدیث ۱٥ من الباب ٤ من أبواب جهاد النفس.-

٥- -تقدم فی الحدیث ۳ من الباب ۱۰ من أبواب الوضوء، و فی الحدیثین ٤ و ٥ من الباب ۳۳ من أبواب المساجد، و فی الحدیث ۳ من الباب ۱ من أبواب القنوت، و فی الحدیثین ۱ و ٦ من الباب ۷، و فی الباب ۹ و ۱۲ من أبواب صلاة الکسوف، و فی الحدیث ٤ من الباب ۱۰ من أبواب نافلة شهر رمضان.-

٦- -تقدم فی الباب ۱ من أبواب صلاة الجمعة.-

۲- بَابُ کَرَاهَةِ تَرْکِ حُضُورِ الْجَمَاعَةِ حَتَّی الْأَعْمَی وَ لَوْ بِأَنْ یَشُدَّ حَبْلًا مِنْ مَنْزِلِهِ إِلَی الْمَسْجِدِ إِلَّا لِعُذْرٍ کَالْمَطَرِ وَ الْمَرَضِ وَ الْعِلَّةِ وَ الشُّغُلِ

اشارة

(۱) ۲ بَابُ کَرَاهَةِ تَرْکِ حُضُورِ الْجَمَاعَةِ حَتَّی الْأَعْمَی وَ لَوْ بِأَنْ یَشُدَّ حَبْلًا مِنْ مَنْزِلِهِ إِلَی الْمَسْجِدِ إِلَّا لِعُذْرٍ کَالْمَطَرِ وَ الْمَرَضِ وَ الْعِلَّةِ وَ الشُّغُلِ

****

ترجمه:

باب ناپسند بودن ترک حضور جماعت حتی برای فرد نابینا، مگر اینکه عذری مانند باران، بیماری، علت یا مشغله وجود داشته باشد، حتی اگر با استفاده از طنابی منزل خود را به مسجد وصل کند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٩٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٦٩٤- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع مَنْ سَمِعَ النِّدَاءَ فَلَمْ يُجِبْهُ مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ فَلَا صَلَاةَ لَهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

از زراره، از امام باقر (علیه السلام) در حدیثی آمده است که امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمود: کسی که ندا (اذان) را بشنود و بدون عذر به آن پاسخ ندهد، نمازی برای او نیست.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٩٥ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٦٩٥- ٢- (٤) وَ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع أَ مَا يَسْتَحْيِي الرَّجُلُ مِنْكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ الْجَارِيَةُ فَيَبِيعَهَا فَتَقُولَ لَمْ يَكُنْ يَحْضُرُ الصَّلَاةَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از اسحاق بن عمار نقل شده که امام صادق (علیه السلام) فرمودند: آیا مردی از میان شما خجالت نمی کشد که کنیزی داشته باشد و او را بفروشد، و کنیز بگوید که این مرد در نماز حاضر نمی شد؟

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٩٦ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٦٩٦- ٣- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ قَالَ: لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَا يَشْهَدُ الصَّلَاةَ مِنْ جِيرَانِ الْمَسْجِدِ إِلَّا مَرِيضٍ أَوْ مَشْغُولٍ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم، از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: نمازی برای کسی نیست که از همسایگان مسجد باشد و در نماز جماعت شرکت نکند، مگر اینکه بیمار یا مشغول باشد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٦٩٧ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٦٩٧- ٤- (٧) قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِقَوْمٍ لَتَحْضُرُنَّ الْمَسْجِدَ أَوْ لَأُحْرِقَنَّ عَلَيْكُمْ مَنَازِلَكُمْ.

****

ترجمه:

و رسول خدا صلی الله علیه وآله به گروهی فرمودند: «حتماً به مسجد حاضر خواهید شد، وگرنه خانه هایتان را بر شما خواهم سوزاند.»

۱- -الباب ۲ فيه ۱۲ حديثا.-

۲- -الكافى ۳- ۳۷۲- ۵، أورد تمامه فى الحديث ۵ من الباب ۵ من هذه الأبواب.-

۳- -التهذيب ۳- ۲٤- ۸٤.-

٤- -الكافى ۳- ۳۷۲- ٤.-

۵- -التهذيب ۳- ۲٦۵- ۷۵۰.-

٦- -الفقيه ۱- ۳۷٦- ۱۰۹۱.-

۷- -الفقيه ۱- ۳۷٦- ۱۰۹۲.-

[رقم الحديث الكلى: ۱۰٦۹۸ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۰٦۹۸- ۵- (۱) قَالَ وَ قَالَ النَّبِيُّ ص إِذَا ابْتَلَّتِ النِّعَالُ فَالصَّلَاةُ فِي الرِّحَالِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ أَيْضاً مُرْسَلًا (۲).

****

ترجمه:

پيامبر (صلى الله عليه وآله) فرمودند: هنگامى كه كفش ها خيس شوند، نماز را در خانه ها بخوانيد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰٦۹۹ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۰٦۹۹- ٦- (۳) وَ فِي عِقَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوَيْهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ فِي الْمَجَالِسِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ زِيَادِ بْنِ جَعْفَرٍ الْهَمَذَانِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَيْمُونٍ عَنِ الصَّادِقِ ع عَنْ آبَائِهِ قَالَ: اشْتَرَطَ رَسُولُ اللَّهِ ص عَلَى جِيرَانِ الْمَسْجِدِ شُهُودَ الصَّلَاةِ وَ قَالَ

لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ لَا يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ أَوْ لآمُرَنَّ مُؤَذِّناً يُؤَذِّنُ ثُمَّ يُقِيمُ ثُمَّ آمُرُ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِي وَ هُوَ عَلِيٌّ ع- فَلَيُحْرِقَنَّ عَلَى أَقْوَامٍ بُيُوتَهُمْ بِحُزَمِ الْحَطَبِ لِأَنَّهُمْ لَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْأَشْعَرِيِّ عَنِ الْقَدَّاحِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از عبدالله بن میمون از امام صادق علیه السلام از پدرانشان روایت شده که رسول خدا صلی الله علیه وآله شرط کردند که همسایگان مسجد در نماز حاضر شوند. و فرمودند: «گروهی که در نماز حاضر نمی شوند، یا به این عمل خاتمه خواهند داد، یا مؤذن را دستور خواهم داد تا اذان بگوید و سپس اقامه کند، و سپس مردی از اهل بیتم را که علی علیه السلام است، فرمان خواهم داد که خانه های آن گروه را با بسته های هیزم به آتش بکشد؛ زیرا آن ها به نماز نمی آیند.»

[رقم الحديث الكلي: ١٠٧٠٠ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٠٧٠٠- ٧- (٥) وَ فِي الْمَجَالِسِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نَاتَانَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَعْيَنَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: مَنْ تَرَكَ الْجَمَاعَةَ رَغْبَةً عَنْهَا وَ عَنْ جَمَاعَةِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ فَلَا صَلَاةَ لَهُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ زُرَارَةَ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

از زراره بن أعین از امام باقر علیه السلام در حدیثی روایت شده که فرمودند: کسی که نماز جماعت را از روی بی میلی و بدون علت ترک کند و از جماعت مسلمین کناره گیری کند، نمازی برای او نیست.

۱- -الفقیه ۱- ۳۷۷- ۱۰۹۹، أورده فی الحدیث ٤ من الباب ۲ من أبواب أحکام المساجد.-

۲- -لم نعثر علی الحدیث فی کتب الشیخ الحدیثیة و رواه فی الوافی عن الفقیه فقط.-

۳- -عقاب الأعمال- ۲۷٦- ۲، أمالی الصدوق- ۳۹۲- ١٤، أورد صدره فی الحدیث ٦ من الباب ۲ من أبواب أحکام المساجد.-

٤- -المحاسن- ۸٤- ۲۰.-

٥- -أمالی الصدوق- ۳۹۲- ۱۳، أورد صدره فی الحدیث ۸ من الباب ۱ من أبواب صلاة الجمعة، و فی الحدیث ۱۲ و ۱۳ من الباب المذکور.-

٦- -المحاسن- ۸٤- ۲۱.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۰۱ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۷۰۱- ۸- (۱) وَ فِی الْعِلَلِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ ذُبْیَانَ بْنِ حَکِیمٍ عَنْ مُوسَی النُّمَیْرِیِّ عَنِ ابْنِ أَبِی یَعْفُورٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّمَا جُعِلَتِ الْجَمَاعَةُ وَ الِاجْتِمَاعُ إِلَی الصَّلَاةِ لِکَیْ یُعْرَفَ مَنْ یُصَلِّی مِمَّنْ لَا یُصَلِّی وَ مَنْ یَحْفَظُ مَوَاقِیتَ الصَّلَاةِ مِمَّنْ یُضَیِّعُ وَ لَوْ لَا ذَلِکَ لَمْ یُمْکِنْ أَحَداً أَنْ یَشْهَدَ عَلَی أَحَدٍ بِالصَّلَاحِ لِأَنَّ مَنْ لَمْ یُصَلِّ فِی جَمَاعَةٍ فَلَا صَلَاةَ لَهُ بَیْنَ الْمُسْلِمِینَ لِأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ فَلَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ یُصَلِّ فِی الْمَسْجِدِ مَعَ الْمُسْلِمِینَ إِلَّا مِنْ عِلَّةٍ.

****

ترجمه:

از ابن ابی یعفور از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمودند: جماعت و اجتماع برای نماز به این منظور مقرر شده است که مشخص شود چه کسی نماز می خواند و چه کسی نماز نمی خواند، و چه کسی اوقات نماز را حفظ می کند و چه کسی آن را ضایع می کند. و اگر این نبود، هیچ کس نمی توانست بر دیگری در مورد صلاحیت او شهادت دهد؛ زیرا کسی که در جماعت نماز نمی خواند، نمازی میان مسلمانان ندارد. زیرا رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: «نمازی برای کسی نیست که در مسجد همراه با مسلمانان نماز نخواند، مگر آنکه دارای عذری باشد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۰۲ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۷۰۲- ۹- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: هَمَّ رَسُولُ اللَّهِ ص بِإِحْرَاقِ قَوْمٍ فِي مَنَازِلِهِمْ كَانُوا يُصَلُّونَ فِي مَنَازِلِهِمْ وَ لَا يُصَلُّونَ الْجَمَاعَةَ فَأَتَاهُ رَجُلٌ أَعْمَى فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ- إِنِّي ضَرِيرُ الْبَصَرِ وَ رُبَّمَا أَسْمَعُ النِّدَاءَ وَ لَا أَجِدُ مَنْ يَقُودُنِي إِلَى الْجَمَاعَةِ وَ الصَّلَاةِ مَعَكَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ص شُدَّ مِنْ مَنْزِلِكَ إِلَى الْمَسْجِدِ حَبْلًا وَ احْضُرِ الْجَمَاعَةَ.

****

ترجمه:

از محمد بن علی بن محبوب، با همین سند از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: رسول خدا (صلی الله علیه وآله) قصد داشت گروهی را که در خانه هایشان نماز می خواندند و در جماعت شرکت نمی کردند، بسوزاند. در این هنگام مرد نابینایی به او گفت: ای رسول خدا، من نابینا هستم و گاهی صدای اذان را می شنوم اما کسی را پیدا نمی کنم که مرا به جماعت و نماز با

شما راهنمایی کند. پس پیامبر (صلی الله علیه وآله) به او فرمودند: طنابی از خانه ات تا مسجد ببند و در جماعت حاضر شو.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۷۰۳- ۱۰- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّ أُنَاساً كَانُوا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ص- أَبْطَئُوا عَنِ الصَّلَاةِ فِی الْمَسْجِدِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَيُوشِكُ قَوْمٌ يَدَعُونَ الصَّلَاةَ فِی الْمَسْجِدِ أَنْ نَأْمُرَ بِحَطَبٍ فَيُوضَعَ عَلَى أَبْوَابِهِمْ فَتُوقَدَ عَلَيْهِمْ نَارٌ فَتُحْرَقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتُهُمْ.

****

ترجمه:

از ابن سنان، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که شنیدم می فرمودند: در زمان رسول خدا (صلی الله علیه وآله)، گروهی بودند که در نماز مسجد تأخیر می کردند. رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمودند: نزدیک است که گروهی نماز در مسجد را ترک کنند، و ما دستور دهیم که هیزم بر درهایشان گذاشته شود و آتش بر آن ها افروخته شود تا خانه هایشان بسوزد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۰٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۷۰٤- ۱۱- (٤) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍ

ص: ۲۹۳

۱- -علل الشرائع- ۳۲۵- ۱، أورده بتمامه عن الفقیه، و التهذیب فی الحدیث ۱ و ۲ من الباب ٤۱ من أبواب الشهادات.-

٢- -التهذيب ٣- ٢٦٦- ٧٥٣.-

٣- -التهذيب ٣- ٢٥- ٨٧، أورده فی الحدیث ٢ من الباب ٢ من أبواب أحکام المساجد.-

٤- -المحاسن- ٨٤- ٢١ قطعة من الحدیث ٢١.-

الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ خَلَعَ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِینَ قَدْرَ شِبْرٍ خَلَعَ رِبْقَ الْإِیمَانِ مِنْ عُنُقِهِ.

****

ترجمه:

از حلبی، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: کسی که به اندازه یک وجب از جماعت مسلمانان جدا شود، ریسمان ایمان را از گردن خود برداشته است.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٧٠٥ - رقم الحدیث الباب: ١٢]

١٠٧٠٥- ١٢- (١) وَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: مَنْ سَمِعَ النِّدَاءَ مِنْ جِیرَانِ الْمَسْجِدِ فَلَمْ یُجِبْ فَلَا صَلَاةَ لَهُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ هُنَا (٢) وَ فِی الْمَسَاجِدِ (٣) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ هُنَا (٤) وَ فِی الشَّهَادَاتِ (٥).

****

ترجمه:

از ابوبصیر، از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: کسی که ندا (اذان) را از همسایگان مسجد بشنود و پاسخ ندهد، نمازی برای او نیست.

٣- بَابُ تَأَکُّدِ اسْتِحْبَابِ حُضُورِ الْجَمَاعَةِ فِی الصُّبْحِ وَ الْعِشَاءَیْنِ

اشارة

(٦) ٣ بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِ حُضُورِ الْجَمَاعَةِ فِی الصُّبْحِ وَ الْعِشَاءَیْنِ

****

ترجمه:

باب تأکید بر مستحب بودن حضور در جماعت برای نماز صبح و نماز عشاء.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٧٠٦ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٧٠٦- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنِ النَّضْرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ یَقُولُ صَلَّی رَسُولُ اللَّهِ ص الْفَجْرَ (٨) فَأَقْبَلَ بِوَجْهِهِ عَلَی أَصْحَابِهِ فَسَأَلَ عَنْ أُنَاسٍ یُسَمِّیهِمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَقَالَ هَلْ حَضَرُوا الصَّلَاةَ فَقَالُوا لَا یَا رَسُولَ اللَّهِ- فَقَالَ أَ غُیَّبٌ هُمْ قَالُوا لَا فَقَالَ أَمَا إِنَّهُ لَیْسَ مِنْ صَلَاةٍ أَشَدَّ عَلَی الْمُنَافِقِینَ مِنْ هَذِهِ الصَّلَاةِ وَ الْعِشَاءِ وَ لَوْ عَلِمُوا أَیُّ فَضْلٍ فِیهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَ لَوْ حَبْواً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٩)

١- -المحاسن- ٨٥- ٢١ ذیل الحدیث ٢١.-

٢- -تقدم فی الباب ١ من هذه الأبواب.-

٣- -تقدم فی الباب ٢، و فی الحدیث ٥ من الباب ٣٣ من أبواب أحکام المساجد.-

٤- -یأتی فی الباب ٣ و ٥، و فی الحدیث ١٣ من الباب ١١ من هذه الأبواب.-

٥- -يأتى فى الحديثين ١ و ٢ من الباب ٤١ من أبواب الشهادات، و يأتى فى الحديث ١٣ من الباب ٤٩، و فى الحديث ٧ من الباب ٥١ من أبواب جهاد النفس.-

٦- -الباب ٣ فيه ٣ أحاديث.-

٧- -التهذيب ٣- ٢٥- ٨٦.-

٨- -فى الفقيه زيادة- ذات يوم فلما انصرف أقبل- هامش المخطوط-.-

٩- -الفقيه ١- ٣٧٦- ١٠٩٧.-

وَ

رَوَاهُ فِي الْمَجَالِسِ (١) عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْرُورٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ عَمِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ (عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ) (٢) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ وَ الْعِشَاءِ.

وَ رَوَاهُ فِي عِقَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْوَشَّاءِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ (٣)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ الْوَشَّاءِ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از عبدالله بن سنان، از امام صادق (عليه السلام) نقل شده كه شنيدم مى فرمودند: رسول خدا (صلى الله عليه وآله) نماز صبح را خواندند و سپس به سوى ياران خود رو كردند و درباره افرادى با نام هايشان پرسيدند: آيا در نماز حضور داشتند؟ گفتند: نه اى رسول خدا. فرمودند: آيا غايب هستند؟ گفتند: نه. پس فرمودند: همانا هيچ نمازى براى منافقان سخت تر از اين نماز (صبح) و نماز عشاء

نیست، و اگر می دانستند چه فضیلتی در آن هاست، حتماً حتی به حالت خزیدن نیز در آن ها حاضر می شدند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۷۰۷- ۲- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع مَنْ صَلَّی الْغَدَاةَ وَ الْعِشَاءَ الآخِرَةَ فِی جَمَاعَةٍ فَهُوَ فِی ذِمَّةِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَنْ ظَلَمَهُ فَإِنَّمَا یَظْلِمُ اللَّهَ وَ مَنْ حَقَّرَهُ فَإِنَّمَا یُحَقِّرُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنِ الصَّادِقِ ع عَنْ آبَائِهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین نقل کرده که امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کسی که نماز صبح و نماز عشاء آخر را در جماعت بخواند، در پناه خداوند عزّ و جلّ قرار دارد. و هر کس به او ظلم کند، در حقیقت به خداوند ظلم کرده است، و هر کس او را تحقیر کند، در واقع خداوند عزّ و جلّ را تحقیر کرده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۰۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۷۰۸- ۳- (۷) وَ فِی الْمَجَالِسِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ صَلَّی الْمَغْرِبَ وَ الْعِشَاءَ الآخِرَةَ وَ صَلَاةَ الْغَدَاةِ فِی الْمَسْجِدِ فِی جَمَاعَةٍ فَکَأَنَّمَا أَحْیَا اللَّیْلَ کُلَّهُ.

۱- -أمالی الصدوق- ۳۹۲- ۱۵.-

۲- -لیس فی المصدر.-

۳- -عقاب الأعمال- ۲۷٦.-

٤- -المحاسن- ۸٤- ۲۱.-

٥- -الفقیه ۱- ۳۷۷- ۱۰۹۸.-

٦- -المحاسن- ٥۲- ۷٦.-

۷- -أمالی الصدوق- ۲٦۹- ٥ ذیل حدیث ٥.-

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ هُنَا (۱) وَ فِی الْمَسَاجِدِ (۲) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۳).

****

ترجمه:

از ابوبصیر، از امام صادق (علیه السلام) از پدرانشان نقل شده که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمودند: کسی که نماز مغرب، نماز عشاء آخر و نماز صبح را در مسجد به جماعت بخواند، گویی تمام شب را زنده نگه داشته است.

٤- بَابُ أَنَّ أَقَلَّ مَا تَنْعَقِدُ بِهِ الْجَمَاعَةُ اثْنَانِ وَ أَنَّهَا تَجُوزُ فِی غَیْرِ الْمَسْجِدِ

اشارة

(٤) ٤ بَابُ أَنَّ أَقَلَّ مَا تَنْعَقِدُ بِهِ الْجَمَاعَةُ اثْنَانِ وَ أَنَّهَا تَجُوزُ فِی غَیْرِ الْمَسْجِدِ (٥)

****

ترجمه:

باب اینکه حداقل تعداد برای تشکیل جماعت دو نفر است و اینکه جماعت در غیر مسجد نیز جایز است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۰۹ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۷۰۹- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَیْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ فِی حَدِیثٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع الرَّجُلَانِ یَکُونَانِ جَمَاعَةً (۷) فَقَالَ نَعَمْ وَ یَقُومُ الرَّجُلُ عَنْ یَمِینِ الْإِمَامِ.

****

ترجمه:

از زراره در حدیثی نقل شده که گفتم به امام صادق (علیه السلام): آیا دو نفر می توانند جماعت تشکیل دهند؟ فرمودند: بله، و شخص (ماموم) در سمت راست امام می ایستد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۱۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۷۱۰- ۲- (۸) وَ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یُوسُفَ عَنْ أَبِیهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع یَقُولُ إِنَّ الْجُهَنِیَّ أَتَی النَّبِیَّ ص فَقَالَ یَا رَسُولَ اللَّهِ- إِنِّی أَکُونُ فِی الْبَادِیَةِ وَ مَعِی أَهْلِی وَ وُلْدِی وَ غِلْمَتِی فَأُؤَذِّنُ وَ أُقِیمُ وَ أُصَلِّی بِهِمْ أَ فَجَمَاعَةٌ نَحْنُ فَقَالَ نَعَمْ فَقَالَ یَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنَّ الْغِلْمَةَ یَتْبَعُونَ قَطْرَ السَّمَاءِ (۹) وَ أَبْقَی أَنَا وَ أَهْلِی وَ وُلْدِی فَأُؤَذِّنُ وَ أُقِیمُ وَ أُصَلِّی بِهِمْ أَ فَجَمَاعَةٌ

١- -تقدم فی الباب ١ و ٢ من هذه الأبواب.-

٢- -تقدم فی الباب ١ و ٢ و ٥ و ٧ من أبواب أحكام المساجد، و فی الحديث ٨ من الباب ١٨ من أبواب التعقيب.-

٣- -يأتی فی الباب ٩ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ٤ فيه ٨ أحاديث.-

٥- -قد خالف هذا بعض العامّة (منه قده).-

٦- -الكافی ٣- ٣٧١- ١، و التهذيب ٣- ٢٤- ٨٢، أورد صدره فی الحديث ٣ من الباب ١ من هذه الأبواب.-

٧- -فی التهذيب- فی جماعة- هامش المخطوط-.-

٨- -الكافی ٣- ٣٧١- ٢.-

٩- -فی المصدر- السحاب.-

نَحْنُ فَقَالَ نَعَمْ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ- فَإِنَّ وُلْدِی يَتَفَرَّقُونَ فِی الْمَاشِيَةِ فَأَبْقَی أَنَا وَ أَهْلِی فَأُؤَذِّنُ وَ أُقِيمُ وَ أُصَلِّی بِهِمْ أَ فَجَمَاعَةٌ نَحْنُ فَقَالَ نَعَمْ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْمَرْأَةَ تَذْهَبُ فِی مَصْلَحَتِهَا فَأَبْقَی أَنَا وَحْدِی فَأُؤَذِّنُ وَ أُقِيمُ وَ أُصَلِّی أَ فَجَمَاعَةٌ أَنَا فَقَالَ نَعَمْ الْمُؤْمِنُ وَحْدَهُ جَمَاعَةٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ (١)

وَ الَّذِی قَبْلَهُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ أَقُولُ: الصُّورَةُ الْأَخِيرَةُ جَمَاعَةٌ مَجَازِيَّةٌ لَا حَقِيقِيَّةٌ وَ الْمُرَادُ أَنَّ ثَوَابَهُ يُضَاعَفُ بِالْأَذَانِ وَ الْإِقَامَةِ وَ إِرَادَةِ الْجَمَاعَةِ فَكَأَنَّهُ وَحْدَهُ جَمَاعَةٌ.

****

ترجمه:

از محمد بن یوسف، از پدرش نقل شده که گفت: شنیدم امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: جهنی نزد پیامبر (صلی الله علیه وآله) آمد و گفت: ای رسول خدا، من در بادیه هستم و همراه خانواده، فرزندان و خدمتکارانم هستم. اذان می گویم، اقامه می کنم و با آنان نماز می خوانم. آیا ما جماعت هستیم؟ پیامبر فرمودند: بله. سپس گفت: ای رسول خدا، خدمتکاران به دنبال آب باران می روند و من با خانواده و فرزندانم می مانم. اذان می گویم، اقامه می کنم و با آنان نماز می خوانم. آیا ما جماعت هستیم؟ پیامبر فرمودند: بله. سپس گفت: ای رسول خدا، فرزندانم میان دام ها پراکنده می شوند و من با خانواده ام می مانم. اذان می گویم، اقامه می کنم و با آنان نماز می خوانم. آیا ما جماعت هستیم؟ پیامبر فرمودند: بله. سپس گفت: ای رسول خدا، زنم به دنبال کارهایش می رود و من تنها می مانم. اذان می گویم، اقامه می کنم و نماز می خوانم. آیا من جماعت هستم؟ پیامبر فرمودند: بله، مؤمن تنها، جماعت است.

می گویم : تصویر آخر جماعت به صورت مجازی است نه حقیقی، و مقصود این است که ثواب او با اذان، اقامه و نیت جماعت مضاعف می شود، گویی او به تنهایی جماعت است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۱۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۷۱۱- ۳- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ سَأَلَ عَنِ الرَّجُلَيْنِ يُصَلِّيَانِ جَمَاعَةً قَالَ نَعَمْ يَجْعَلُهُ عَنْ يَمِينِهِ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم، از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که از ایشان درباره دو مردی که نماز جماعت می خوانند، سؤال شد. فرمودند: بله، یکی از آن ها در سمت راست دیگری قرار می گیرد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۱۲ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٠٧١٢- ٤- (٣) قَالَ وَ قَالَ ع الِاثْنَانِ جَمَاعَةٌ.

****

ترجمه:

فرمودند: و فرمودند: دو نفر جماعت هستند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧١٣ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٧١٣- ٥- (٤) قَالَ وَ قَالَ النَّبِيُّ ص الْمُؤْمِنُ وَحْدَهُ حُجَّةٌ وَ الْمُؤْمِنُ وَحْدَهُ جَمَاعَةٌ.

أَقُولُ: تَقَدَّمَ وَجْهُهُ (٥).

****

ترجمه:

و پيامبر (صلى الله عليه وآله) فرمودند: مؤمن به تنهايى حجت است و مؤمن به تنهايى جماعت است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧١٤ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٧١٤- ٦- (٦) وَ فِي عُيُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادٍ تَقَدَّمَ فِي إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ (٧) عَنِ الرِّضَا ع عَنْ آبَائِهِ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: الِاثْنَانِ فَمَا فَوْقَهُمَا جَمَاعَةٌ.

****

ترجمه:

از امام رضا (علیه السلام)، از پدرانشان، از پیامبر (صلی الله علیه وآله) نقل شده که فرمودند: دو نفر و بیشتر از آن ها جماعت است.

۱- -التهذیب ۳- ۲٦٥- ۷٤۹.-

۲- -الفقیه ۱- ۳۸٥- ۱۱۳۸.-

۳- -الفقیه ۱- ۳۷٦- ۱۰۹٤.-

٤- -الفقیه ۱- ۳۷٦- ۱۰۹٦.-

٥- -تقدم فی الحدیث ۲ من هذا الباب.-

٦- -عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۲- ٦۱- ۲٤۸.-

۷- -تقدم فی الحدیث ٤ من الباب ٥٤ من أبواب الوضوء.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۱٥ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۷۱٥- ۷- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِیرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ أَبِی مَسْعُودٍ الطَّائِیِّ عَنِ الْحَسَنِ الصَّیْقَلِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ کَمْ أَقَلُّ مَا تَکُونُ الْجَمَاعَةُ قَالَ رَجُلٌ وَ امْرَأَةٌ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ الصَّیْقَلِ (۲)

وَ رَوَاهُ فِی الْمُقْنِعِ مُرْسَلًا (۳).

****

ترجمه:

از حسن صیقل، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که گفت: از ایشان پرسیدم حداقل تعداد برای تشکیل جماعت چقدر است؟ فرمودند: یک مرد و یک زن.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۱۶ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۷۱۶- ۸- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِی الْبَخْتَرِیِّ عَنْ جَعْفَرٍ ع قَالَ إِنَّ عَلِیّاً ع قَالَ: الصَّبِیُّ عَنْ یَمِینِ الرَّجُلِ فِی الصَّلَاةِ إِذَا ضَبَطَ الصَّفَّ جَمَاعَةٌ وَ الْمَرِیضُ الْقَاعِدُ عَنْ یَمِینِ الصَّبِیِّ جَمَاعَةٌ.

وَ رَوَاهُ الْحِمْیَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِی الْبَخْتَرِیِّ (٥)

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٦) وَ عَلَی جَوَازِ اقْتِدَاءِ الْمَرْأَةِ بِالْمَرْأَةِ (٧) وَ لَعَلَّهُ تُرِکَ هُنَا لِقِلَّةِ ثَوَابِ تِلْکَ الْجَمَاعَةِ أَوْ لِنُدُورِ تَحَقُّقِ عَدَالَةِ الْمَرْأَةِ لِتَصْلُحَ لِلْإِمَامَةِ أَوْ نَحْوِ ذَلِکَ.

****

ترجمه:

از ابی البختری، از جعفر (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: امام علی (علیه السلام) گفتند: کودک اگر در سمت راست مرد در نماز باشد و صف را منظم کند، جماعت محسوب می شود، و شخص بیمار که نشسته در سمت راست کودک باشد نیز جماعت محسوب می شود.

می گویم : و در ادامه مواردی خواهد آمد که بر این مطلب و جواز اقتدای زن به زن دلالت دارد. شاید دلیل ترک ذکر آن در اینجا، کم بودن ثواب این نوع جماعت یا نادر بودن تحقق عدالت زن برای امامت، یا دلایل مشابه باشد.

ص: ۲۹۸

١- -التهذيب ٣- ٢٦- ٩١.-

٢- -الفقيه ١- ٣٧٦- ١٠٩٥.-

٣- -المقنع- ٣٥.-

٤- -التهذيب ٣- ٥٦- ١٩٣، أورد ذيله فی الحديث ٩ من الباب ١٤، و فی الحديث ٥ من الباب ١٦ من هذه الأبواب.-

٥- -قرب الإسناد- ٧٢.-

٦- -يأتی فی الباب ١٩ من هذه الأبواب.-

٧- -يأتی فی الباب ٢٠ من هذه الأبواب.-

٥- بَابُ اسْتِحْبَابِ حُضُورِ الْجَمَاعَةِ خَلْفَ مَنْ لَا يُقْتَدَى بِهِ لِلتَّقِيَّةِ وَ الْقِيَامِ فِی الصَّفِّ الْأَوَّلِ مَعَهُ

اشارة

(١) ٥ بَابُ اسْتِحْبَابِ حُضُورِ الْجَمَاعَةِ خَلْفَ مَنْ لَا يُقْتَدَى بِهِ لِلتَّقِيَّةِ وَ الْقِيَامِ فِی الصَّفِّ الْأَوَّلِ مَعَهُ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن حضور در جماعت پشت سر کسی که به او اقتدا نمی شود به دلیل تقیه، و ایستادن در صف اول با او.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٧١٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٧١٧- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: مَنْ صَلَّى مَعَهُمْ فِی الصَّفِّ الْأَوَّلِ كَانَ كَمَنْ صَلَّى خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ص فِی الصَّفِّ الْأَوَّلِ.

وَ رَوَاهُ فِی الْمَجَالِسِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ أَبِی زِیَادٍ النَّهْدِیِّ عَنِ ابْنِ بُکَیْرٍ عَنِ الصَّادِقِ ع مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

از حماد بن عثمان، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: کسی که در صف اول با آنان نماز بخواند، مانند کسی است که در صف اول پشت سر رسول خدا (صلی الله علیه وآله) نماز خوانده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۱۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۷۱۸- ۲- (٤) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع إِذَا صَلَّیْتَ مَعَهُمْ غُفِرَ لَکَ بِعَدَدِ مَنْ خَالَفَکَ.

****

ترجمه:

و امام صادق (علیه السلام) فرمودند: زمانی که با آنان نماز بخوانی، به تعداد کسانی که با تو مخالفت کرده اند، آمرزیده خواهی شد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۱۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۷۱۹- ۳- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: یُحْسَبُ لَکَ إِذَا دَخَلْتَ مَعَهُمْ وَ إِنْ کُنْتَ لَا تَقْتَدِی بِهِمْ مِثْلَ مَا یُحْسَبُ لَکَ إِذَا کُنْتَ مَعَ مَنْ یُقْتَدَی بِهِ.

مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِیِّ مِثْلَهُ (٦) وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ مِثْلَهُ (۷).

****

ترجمه:

از حفص بن البختری، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: اگر با آنان وارد شوی، حتی اگر به آنان اقتدا نکنی، همانند ثوابی که برایت در صورت بودن با کسی که به او اقتدا می شود، محاسبه می گردد.

ص: ۲۹۹

۱- -الباب ۵ فیه ۱۱ حدیثا.-

۲- -الفقیه ۱- ۳۸۲- ۱۱۲۵.-

۳- -أمالی الصدوق- ۳۰۰- ۱٤.-

٤- -الفقیه ۱- ٤۰۷- ۱۲۱۳ و الفقیه ۱- ٥٦۸- ۱٥٦۸.-

٥- -الفقیه ۱- ۳۸۳- ۱۱۲٦.-

٦- -الکافی ۳- ۳۷۳- ۹.-

۷- -التهذیب ۳- ۲٦٥- ۷٥۲.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۲۰ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۷۲۰- ٤- (۱) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ صَلَّی مَعَهُمْ فِی الصَّفِّ الْأَوَّلِ کَانَ کَمَنْ صَلَّی خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ص.

****

ترجمه:

از حلبی، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: کسی که در صف اول با آنان نماز بخواند، مانند کسی است که پشت سر رسول خدا (صلی الله علیه وآله) نماز خوانده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۲۱ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۷۲۱- ۵- (۲) وَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ الْفَضْلِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: كُنْتُ جَالِساً عِنْدَ أَبِي جَعْفَرٍ ع ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَدَخَلَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنِّي رَجُلٌ جَارُ مَسْجِدٍ لِقَوْمِي فَإِذَا أَنَا لَمْ أُصَلِّ مَعَهُمْ وَقَعُوا فِيَّ وَ قَالُوا هُوَ كَذَا وَ كَذَا فَقَالَ أَمَا لَئِنْ قُلْتَ ذَلِكَ لَقَدْ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع- مَنْ سَمِعَ النِّدَاءَ فَلَمْ يُجِبْهُ مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ فَلَا صَلَاةَ لَهُ فَخَرَجَ الرَّجُلُ فَقَالَ لَهُ لَا تَدَعِ الصَّلَاةَ مَعَهُمْ وَ خَلْفَ كُلِّ إِمَامٍ فَلَمَّا خَرَجَ قُلْتُ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ كَبُرَ عَلَيَّ قَوْلُكَ لِهَذَا الرَّجُلِ حِينَ اسْتَفْتَاكَ فَإِنْ لَمْ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ قَالَ فَضَحِكَ ع ثُمَّ قَالَ مَا أَرَاكَ بَعْدُ إِلَّا هَاهُنَا يَا زُرَارَةُ فَأَيَّ عِلَّةٍ تُرِيدُ أَعْظَمَ مِنْ أَنَّهُ لَا يُؤْتَمُّ بِهِ ثُمَّ قَالَ يَا زُرَارَةُ أَ مَا تَرَانِي قُلْتُ صَلُّوا فِي مَسَاجِدِكُمْ وَ صَلُّوا مَعَ أَئِمَّتِكُمْ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳) وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

زراره نقل کرده است: روزی نزد امام باقر (علیه السلام) نشسته بودم که مردی نزد ایشان آمد و گفت: فدایت شوم، من مردی هستم که در جوار مسجدی از قوم خود زندگی می کنم. اگر با آن ها نماز نخوانم، مرا مورد عیب جویی قرار می دهند و چیزهایی درباره من می گویند. امام فرمودند: اگر چنین است، امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرموده اند: کسی که ندا (اذان) را بشنود و بدون عذر پاسخ ندهد، نمازی برای او نیست. سپس مرد خارج شد و امام به او فرمودند: نماز را با آنان ترک نکن و پشت هر امامی (نماز بخوان).

بعد از خروج مرد، به امام عرض کردم: فدایت شوم، سخن شما برایم بزرگ و سنگین آمد هنگامی که این مرد از شما استفتاء کرد، اگر آنان مؤمن نباشند؟ امام خندیدند و سپس فرمودند: گمان نمی کنم که پس از این، تو همچنان اینجا باشی ای زراره. پس چه عذری بزرگ تر از این می خواهی که به او اقتدا نمی شود؟ سپس فرمودند: ای زراره، آیا نمی بینی که من گفتم: در مساجد خود نماز بخوانید و با امامانتان نماز بخوانید؟

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۲۲ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۷۲۲- ٦- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ فِي حَدِيثٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ لَنَا إِمَاماً مُخَالِفاً- وَ هُوَ يُبْغِضُ أَصْحَابَنَا كُلَّهُمْ فَقَالَ مَا عَلَيْكَ مِنْ قَوْلِهِ وَ اللَّهِ لَئِنْ كُنْتَ صَادِقاً لَأَنْتَ أَحَقُّ بِالْمَسْجِدِ مِنْهُ فَكُنْ أَوَّلَ دَاخِلٍ وَ آخِرَ خَارِجٍ وَ أَحْسِنْ خُلُقَكَ مَعَ النَّاسِ وَ قُلْ خَيْراً.

****

ترجمه:

از ابی علی، در حدیثی نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: ما امامی مخالف داریم که تماماً با اصحاب ما دشمنی می ورزد. امام فرمودند: به سخن او توجهی نکن. به خدا سوگند، اگر راست می گویی، تو از او به (امامت در آن) مسجد سزاوارتری. پس اولین کسی باش که وارد می شود و آخرین کسی باش که خارج می شود، و با مردم خوش رفتاری کن و سخن نیکو بگو.

ص: ۳۰۰

۱- -الکافی ۳- ۳۸۰- ٦.-

٢- -الكافی ٣- ٣٧٢- ٥، أورد قطعة منه فی الحدیث ١ من الباب ٢ من هذه الأبواب.-

٣- -التهذیب ٣- ٢٤- ٨٤.-

٤- -التهذیب ٣- ٥٥- ١٩٠، أورد صدره فی الحدیث ٢ من الباب ٦٥ من هذه الأبواب.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٧٢٣ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٠٧٢٣- ٧- (١) وَ عَنْهُ عَنِ الْبَرْقِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ الْمُثَنَّى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يَا إِسْحَاقُ أَ تُصَلِّي مَعَهُمْ فِي الْمَسْجِدِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ صَلِّ مَعَهُمْ فَإِنَّ الْمُصَلِّيَ مَعَهُمْ فِي الصَّفِّ الْأَوَّلِ كَالشَّاهِرِ سَيْفَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

****

ترجمه:

از اسحاق بن عمار نقل شده که گفت: امام صادق (علیه السلام) به من فرمودند: ای اسحاق، آیا در مسجد با آن ها نماز می خوانی؟ گفتم: بله. فرمودند: با آن ها نماز بخوان، زیرا کسی که در صف اول با آن ها نماز می خواند، مانند کسی است که در راه خدا شمشیر خود را کشیده است.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٧٢٤ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٠٧٢٤- ٨- (٢) أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لَا تَحْمِلُوا النَّاسَ عَلَى أَكْتَافِكُمْ فَتَذِلُّوا إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى يَقُولُ فِي كِتَابِهِ وَ قُولُوا لِلنَّاسِ حُسْناً (٣)- ثُمَّ قَالَ عُودُوا مَرْضَاهُمْ وَ اشْهَدُوا جَنَائِزَهُمْ وَ اشْهَدُوا لَهُمْ وَ عَلَيْهِمْ وَ صَلُّوا مَعَهُمْ فِي مَسَاجِدِهِمْ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن سنان نقل شده که گفت: شنیدم امام صادق (علیه السلام) فرمودند: شما را به تقوای الهی عزّ و جلّ سفارش می کنم و مردم را بر دوش خود حمل نکنید که خود را خوار کنید. به راستی که خداوند تبارک و تعالی در کتاب خود می فرماید: «و به مردم نیکو سخن بگویید.» (بقره ۲:۸۳) سپس فرمودند: بیماران آن ها را عیادت کنید، در تشییع جنازه هایشان حاضر شوید، به نفع آن ها و حتی علیه آن ها شهادت دهید، و در مساجدشان با آنان نماز بخوانید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۲۵ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۷۲۵- ۹- (٤) عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: صَلَّى حَسَنٌ وَ حُسَيْنٌ خَلْفَ مَرْوَانَ وَ نَحْنُ نُصَلِّي مَعَهُمْ.

****

ترجمه:

علی بن جعفر در کتاب خود از برادرش موسی بن جعفر (علیه السلام) نقل کرده که فرمودند: حسن و حسین پشت سر مروان نماز خواندند و ما نیز با آنان نماز می خواندیم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۲٦ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۷۲٦- ۱۰- (٥) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى فِي نَوَادِرِهِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ مُنَاكَحَتِهِمْ وَ الصَّلَاةِ خَلْفَهُمْ فَقَالَ هَذَا أَمْرٌ شَدِيدٌ لَنْ (٦) تَسْتَطِيعُوا ذَاكَ قَدْ أَنْكَحَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ صَلَّى عَلِيٌّ ع وَرَاءَهُمْ.

****

ترجمه:

از سماعه نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره ازدواج با آنان و نماز خواندن پشت سرشان پرسیدم. امام فرمودند: این مسئله ای سخت است که شما نمی توانید آن را انجام دهید. به راستی که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) ازدواج کرد و علی (علیه السلام) پشت سر آنان نماز خواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۲۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۷۲۷- ۱۱- (۷) وَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَیْنَةَ عَنِ الْفُضَیْلِ بْنِ

ص: ۳۰۱

۱- -التهذیب ۳- ۲۷۷- ۸۰۹.-

۲- -المحاسن- ۱۸- ۵۱، أورده فی الحدیث ۵ من الباب ۱ من أبواب أحکام العشرة.-

۳- -البقرة ۲- ۸۳.-

٤- -مسائل علی بن جعفر- ١٤٤- ١٧٣.-

٥- -نوادر أحمد بن محمّد بن عیسی- ١٢٩- ٣٢٩.-

٦- -فی المصدر- إن.-

٧- -نوادر أحمد بن محمّد بن عیسی ١٣٠- ٣٣٤.-

یَسَارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنْ مُنَاکَحَةِ النَّاصِبِ وَ الصَّلَاةِ خَلْفَهُ فَقَالَ لَا تُنَاکِحْهُ وَ لَا تُصَلِّ خَلْفَهُ.

أَقُولُ: هَذَا مَخْصُوصٌ بِغَیرِ وَقْتِ التَّقِیَّةِ وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۱) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۲).

****

ترجمه:

از فضیل بن یسار نقل شده که گفت: از امام باقر (علیه السلام) درباره ازدواج با ناصبی و نماز خواندن پشت سر او پرسیدم. فرمودند: با او ازدواج نکن و پشت سر او نماز نخوان.

می گویم : این حکم مربوط به شرایط غیر تقیه است و پیش تر مواردی که بر این مطلب دلالت می کند، ذکر شده است.

٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ إِيقَاعِ الْفَرِيضَةِ قَبْلَ الْمُخَالِفِ أَوْ بَعْدَهُ وَ حُضُورِهَا مَعَهُ

اشارة

(٣) ٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ إِيقَاعِ الْفَرِيضَةِ قَبْلَ الْمُخَالِفِ أَوْ بَعْدَهُ وَ حُضُورِهَا مَعَهُ

****

ترجمه:

باب استحباب انجام دادن فریضه پیش از مخالف یا پس از او و حضور در آن همراه با او.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٢٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٧٢٨- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: مَا مِنْكُمْ أَحَدٌ يُصَلِّي صَلَاةً فَرِيضَةً فِي وَقْتِهَا ثُمَّ يُصَلِّي مَعَهُمْ صَلَاةً تَقِيَّةً وَ هُوَ مُتَوَضِّئٌ إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا خَمْساً وَ عِشْرِينَ دَرَجَةً فَارْغَبُوا فِي ذَلِكَ.

****

ترجمه:

از عمر بن یزید، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: هیچ یک از شما نیست که نمازی واجب را در وقتش بخواند و سپس به دلیل تقیه نمازی با آنان بخواند و در حالت وضو باشد، مگر اینکه خداوند برای او بیست و پنج درجه می نویسد. پس در این امر رغبت داشته باشید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۲۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۷۲۹- ۲- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: مَا مِنْ عَبْدٍ یُصَلِّی فِی الْوَقْتِ وَ یَفْرُغُ ثُمَّ یَأْتِیهِمْ وَ یُصَلِّی مَعَهُمْ وَ هُوَ عَلَی وُضُوءٍ إِلَّا کَتَبَ اللَّهُ لَهُ خَمْساً وَ عِشْرِینَ دَرَجَةً.

****

ترجمه:

از عبدالله بن سنان، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: هیچ بنده ای نیست که نماز خود را در وقت بخواند و فارغ شود، سپس نزد آنان برود و با آنان نماز بخواند در حالی که با وضو باشد، مگر اینکه خداوند برای او بیست و پنج درجه می نویسد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۳۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۷۳۰- ۳- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ لَهُ أَیْضاً إِنَّ عَلَی بَابِی مَسْجِداً یَکُونُ فِیهِ قَوْمٌ مُخَالِفُونَ مُعَانِدُونَ فَهُمْ یُمْسُونَ فِی الصَّلَاةِ فَأَنَا أُصَلِّی الْعَصْرَ ثُمَّ أَخْرُجُ فَأُصَلِّی مَعَهُمْ فَقَالَ أَ مَا تَرْضَی أَنْ تُحْسَبَ لَکَ بِأَرْبَعٍ وَ عِشْرِینَ صَلَاةً.

****

ترجمه:

از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که به ایشان عرض شد: در کنار خانه من مسجدی است که در آن قومی مخالف و دشمن هستند. آنان عصرها به نماز مشغول می شوند. پس من نماز عصر خود را می خوانم و سپس خارج می شوم و با آنان نماز می خوانم. امام فرمودند: آیا راضی نیستی که برای تو به تعداد بیست و چهار نماز محسوب شود؟

۱- -تقدم فی الأبواب ۱ و ۲ و ۳ من هذه الأبواب.-

۲- -یأتی فی الباب ٦ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ٦ من الباب ۱ من أبواب أحکام العشرة.-

۳- -الباب ٦ فیه ۹ أحادیث.-

٤- -الفقیه ۱- ۳۸۲- ۱۱۲٤.-

٥- -الفقیه ۱- ٤۰۷- ۱۲۱۱.-

٦- -الفقیه ۱- ٤۰۷- ۱۲۱۲.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۳۱ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۷۳۱- ٤- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّی بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مِرْدَاسٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی وَ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ عَمَّارٍ السَّابَاطِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: وَ اعْلَمُوا أَنَّ مَنْ صَلَّی مِنْکُمُ الْیَوْمَ صَلَاةً فَرِیضَةً فِی جَمَاعَةٍ مُسْتَتِراً بِهَا مِنْ عَدُوِّهِ فِی وَقْتِهَا فَأَتَمَّهَا کَتَبَ اللَّهُ لَهُ خَمْسِینَ صَلَاةً فَرِیضَةً فِی جَمَاعَةٍ وَ مَنْ صَلَّی مِنْکُمْ صَلَاةً فَرِیضَةً وَحْدَهُ مُسْتَتِراً بِهَا مِنْ عَدُوِّهِ فِی وَقْتِهَا فَأَتَمَّهَا کَتَبَ اللَّهُ تَعَالَی لَهُ بِهَا خَمْساً وَ عِشْرِینَ صَلَاةً فَرِیضَةً وَحْدَانِیَّةً وَ مَنْ صَلَّی مِنْکُمْ صَلَاةً نَافِلَةً لِوَقْتِهَا فَأَتَمَّهَا کَتَبَ اللَّهُ تَعَالَی لَهُ بِهَا عَشْرَ صَلَوَاتٍ نَوَافِلَ وَ مَنْ عَمِلَ مِنْکُمْ حَسَنَةً کَتَبَ اللَّهُ تَعَالَی لَهُ بِهَا عِشْرِینَ حَسَنَةً وَ یُضَاعِفُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ حَسَنَاتِ الْمُؤْمِنِ مِنْکُمْ إِذَا أَحْسَنَ

أَعْمَالَهُ وَ دَانَ بِالتَّقِيَّةِ عَلَى دِينِهِ وَ إِمَامِهِ وَ نَفْسِهِ وَ أَمْسَکَ مِنْ لِسَانِهِ أَضْعَافاً مُضَاعَفَةً إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ کَرِيمٌ.

****

ترجمه:

از عمار ساباطی، از امام صادق (علیه السلام) در حدیثی نقل شده که فرمودند: بدانید که هر کس از شما امروز نماز فریضه ای را در جماعت و برای پنهان کردن آن از دشمن، در وقتش اقامه کند و آن را کامل نماید، خداوند برای او پنجاه نماز فریضه در جماعت می نویسد. و هر کس از شما نماز فریضه ای را به تنهایی، برای پنهان کردن آن از دشمن، در وقتش اقامه کند و آن را کامل نماید، خداوند تعالی برای او بیست و پنج نماز فریضه به صورت انفرادی می نویسد. و هر کس از شما نماز نافله ای را در وقتش اقامه کند و آن را کامل نماید، خداوند تعالی برای او ده نماز نافله می نویسد. و هر کس از شما حسنه ای انجام دهد، خداوند تعالی برای او بیست حسنه می نویسد، و خداوند عزّ و جلّ حسنات مؤمنانی از شما را که اعمال خود را نیکو انجام دهند و به خاطر دین، امام و نفسشان تقیه کنند و زبانشان را کنترل کنند، به صورت چندین برابر افزایش می دهد. خداوند عزّ و جلّ کریم است.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۷۳۲ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۰۷۳۲- ۵- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ عُقْدَةَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْحَازِمِيِّ (۳) عَنِ (الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَسَنِ) (٤) عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ الْمُرَافِقِيِّ وَ عُمَرَ (٥) بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع فِي حَدِيثٍ أَنَّهُ سَأَلَ عَنِ الْإِمَامِ إِنْ لَمْ أَكُنْ أَثِقُ بِهِ أُصَلِّي خَلْفَهُ وَ أَقْرَأُ قَالَ لَا صَلِّ قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ قِيلَ لَهُ أَ فَأُصَلِّي خَلْفَهُ وَ أَجْعَلُهَا تَطَوُّعاً قَالَ لَوْ قُبِلَ التَّطَوُّعُ لَقُبِلَتِ الْفَرِيضَةُ وَ لَكِنِ اجْعَلْهَا سُبْحَةً.

****

ترجمه:

از عمر بن ربیع، از امام جعفر بن محمد (علیه السلام) در حدیثی نقل شده که درباره امامی که به او اعتماد ندارم پرسیدم: آیا پشت سر او نماز بخوانم و قرآن بخوانم؟ امام فرمودند: نه، پیش از او یا بعد از او نماز بخوان. به ایشان گفته شد: آیا می توانم پشت سر او نماز بخوانم و آن را به عنوان نافله حساب کنم؟ فرمودند: اگر نافله پذیرفته می شد، فریضه نیز پذیرفته می شد، ولی آن را به عنوان تسبیح قرار بده.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۳۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۷۳۳- ٦- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ

۱- -الکافی ۱- ۳۳٤- ۲، أورد صدره فی الحدیث ۳ من الباب ۱۷ من أبواب مقدّمة العبادات.-

۲- -التهذیب ۳- ۳۳- ۱۲۰، أورد صدره فی الحدیث ۱۵ من الباب ۳۱ من هذه الأبواب.-

۳- -فی المصدر- الخازمی.-

٤- -فی المصدر- الحسن بن الحسین.-

۵- -فی المصدر- عمرو.-

٦- -التهذیب ۳- ۲۷۳- ۷۸۹.-

عَنْ مَرْوَكِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ نَشِيطِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ الرَّجُلُ مِنَّا يُصَلِّي صَلَاتَهُ فِي جَوْفِ بَيْتِهِ مُغْلِقاً عَلَيْهِ بَابَهُ ثُمَّ يَخْرُجُ فَيُصَلِّي مَعَ جِيرَتِهِ تَكُونُ صَلَاتُهُ تِلْكَ وَحْدَهُ فِي بَيْتِهِ جَمَاعَةً فَقَالَ الَّذِي يُصَلِّي فِي بَيْتِهِ يُضَاعِفُهُ اللَّهُ لَهُ ضِعْفَيْ أَجْرِ الْجَمَاعَةِ تَكُونُ لَهُ خَمْسِينَ دَرَجَةً وَ الَّذِي يُصَلِّي

مَعَ جِيرَتِهِ يَكْتُبُ لَهُ أَجْرَ مَنْ صَلَّى خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ص- وَ يَدْخُلُ مَعَهُمْ فِي صَلَاتِهِمْ فَيُخَلِّفُ عَلَيْهِمْ ذُنُوبَهُ وَ يَخْرُجُ بِحَسَنَاتِهِمْ.

****

ترجمه:

از نشیط بن صالح، از امام موسی کاظم (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: به ایشان عرض کردم: یکی از ما نمازش را در داخل خانه اش می خواند، درحالی که درب را بر روی خود بسته است، سپس بیرون می آید و با همسایگانش نماز می خواند. آیا آن نمازی که به تنهایی در خانه خوانده است جماعت محسوب می شود؟ امام فرمودند: کسی که در خانه خود نماز بخواند، خداوند پاداشی دو برابر پاداش جماعت برای او می نویسد که معادل پنجاه درجه است. و کسی که با همسایگانش نماز بخواند، خداوند برای او پاداش کسی را می نویسد که پشت سر رسول خدا (صلی الله علیه وآله) نماز خوانده است. و اگر با آن ها در نمازشان شرکت کند، گناهانشان بر او باقی می ماند و او با حسنات آنان بیرون می آید.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٣٤ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٠٧٣٤- ٧- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ نَاصِحٍ الْمُؤَذِّنِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّي أُصَلِّي فِي الْبَيْتِ وَ أَخْرُجُ إِلَيْهِمْ قَالَ اجْعَلْهَا نَافِلَةً وَ لَا تُكَبِّرْ مَعَهُمْ فَتَدْخُلَ مَعَهُمْ فِي الصَّلَاةِ فَإِنَّ مِفْتَاحَ الصَّلَاةِ التَّكْبِيرُ.

****

ترجمه:

از ناصح مؤذن نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: در خانه نماز می خوانم و سپس نزد آنان می روم. امام فرمودند: آن را به عنوان نافله قرار بده و با آنان تکبیر نگو که وارد نماز با آنان شوی، زیرا کلید نماز، تکبیر است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۳۵ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۷۳۵- ۸- (۲) وَ عَنْهُ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ إِنِّی أَدْخُلُ الْمَسْجِدَ وَ قَدْ صَلَّيْتُ فَأُصَلِّی مَعَهُمْ فَلَا أَحْتَسِبُ بِتِلْکَ الصَّلَاةِ قَالَ لَا بَأْسَ وَ أَمَّا أَنَا فَأُصَلِّی مَعَهُمْ وَ أُرِيهِمْ أَنِّی أَسْجُدُ وَ مَا أَسْجُدُ.

****

ترجمه:

از عبید بن زراره، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: به ایشان عرض کردم: وارد مسجد می شوم در حالی که قبلاً نماز خوانده ام، پس با آنان نماز می خوانم اما آن نماز را برای خود محسوب نمی کنم. امام فرمودند: اشکالی ندارد؛ و اما من نیز با آنان نماز می خوانم و به آنان نشان می دهم که سجده می کنم، در حالی که سجده نمی کنم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۳۶ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۷۳۶- ۹- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْهَيْثَمِ بْنِ وَاقِدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ (٤) بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَرَّجَانِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ صَلَّی فِی مَنْزِلِهِ ثُمَّ أَتَی مَسْجِداً مِنْ مَسَاجِدِهِمْ فَصَلَّی فِيهِ خَرَجَ بِحَسَنَاتِهِمْ.

وَ

رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ

١- -التهذيب ٣- ٢٧٠- ٧٧٥، أورد ذيله فی الحدیث ٧ من الباب ١ من أبواب تکبیرة الأحرام.-

٢- -التهذیب ٣- ٢٦٩- ٧٧٤.-

٣- -التهذیب ٣- ٢٧٠- ٧٧٨.-

٤- -فی نسخة- الحسن- هامش المخطوط-.-

إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فَصَلَّی مَعَهُمْ (١).

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ یُصَلِّی مَعَهُمْ (٢).

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٣).

****

ترجمه :

از حسین بن عبدالله اررجانی، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: کسی که در منزلش نماز بخواند و سپس به یکی از مساجد آنان بیاید و در آنجا نماز بخواند، با حسنات آنان از مسجد بیرون می آید.

ترجمه:

٧- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَخْصِیصِ الصَّفِّ الْأَوَّلِ بِأَهْلِ الْفَضْلِ وَ یُسَدِّدُونَ الْإِمَامَ إِذَا غَلِطَ

اشارة

(٤) ٧ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَخْصِيصِ الصَّفِّ الْأَوَّلِ بِأَهْلِ الْفَضْلِ وَ يُسَدِّدُونَ الْإِمَامَ إِذَا غَلِطَ

****

ترجمه:

باب استحباب تخصیص صف اول به اهل فضل و اینکه آنان امام را در صورت خطا تصحیح می کنند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٣٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٧٣٧- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَؤُمُّ الْقَوْمَ فَيَغْلَطُ قَالَ يَفْتَحُ عَلَيْهِ مَنْ خَلْفَهُ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی که امامت جماعت می کند و دچار اشتباه می شود، سؤال شد. امام فرمودند: کسی که پشت سر اوست، اشتباه او را تصحیح می کند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٣٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٧٣٨- ٢- (٦) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: لِيَكُنِ الَّذِينَ يَلُونَ الْإِمَامَ مِنْكُمْ أُولُو الْأَحْلَامِ مِنْكُمْ وَ النُّهَى فَإِنْ نَسِيَ الْإِمَامُ أَوْ تَعَايَا قَوَّمُوهُ الْحَدِيثَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (۷).

****

ترجمه:

از جابر، از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: کسانی که نزدیک امام (در صف اول) هستند، باید از صاحبان عقل و خرد و آگاهی باشند، زیرا اگر امام دچار فراموشی شود یا خطا کند، آنان او را اصلاح کنند.

ص: ۳۰۵

۱- -الکافی ۳- ۳۸۰- ۸.-

۲- -الفقیه ۱- ٤۰۷- ۱۲۱۰.-

۳- -یأتی فی الأبواب ۱۰ و ۱۱ من هذه الأبواب، و فی الأبواب ۲٤ و ۲۵ و ۲٦ من أبواب الأمر و النهی و ما یناسبهما، و تقدم ما یدلّ علی بعض المقصود فی الباب ۵ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ۷ فیه ٤ أحادیث.-

۵- -الکافی ۳- ۳۱٦- ۲۳، أورده فی الحدیث ۳ من الباب ٤۳ من أبواب القراءة.-

٦- -الکافی ۳- ۳۷۲- ۷، أورده فی الحدیث ۵ من الباب ۱، و فی الحدیث ۱ من الباب ۸ من هذه الأبواب.-

۷- -التهذیب ۳- ۲٦۵- ۷۵۱.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۷۳۹- ۳- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْإِمَامِ إِذَا أَخْطَأَ فِي الْقُرْآنِ- فَلَا يَدْرِي مَا يَقُولُ قَالَ يَفْتَحُ عَلَيْهِ بَعْضُ مَنْ خَلْفَهُ.

****

ترجمه:

از سماعه نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره امامی که در قرائت قرآن اشتباه کند و نداند چه بگوید، سؤال کردم. امام فرمودند: یکی از کسانی که پشت سر او هستند، اشتباه او را تصحیح می کند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٤٠ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٧٤٠- ٤- (٢) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَكُونُ فِي صَلَاتِهِ فَيَسْتَفْتِحُ الرَّجُلُ الآيَةَ هَلْ يَفْتَحُ عَلَيْهِ وَ هَلْ يَقْطَعُ ذَلِكَ الصَّلَاةَ قَالَ لَا يَصْلُحُ أَنْ يَفْتَحَ عَلَيْهِ.

أَقُولُ: هَذَا يَحْتَمِلُ الْكَرَاهَةَ مَعَ كَوْنِ الْقَارِئِ غَيْرَ الْإِمَامِ وَ يَحْتَمِلُ الْحَمْلَ عَلَى الْإِنْكَارِ وَ يَحْتَمِلُ كَوْنُ لَفْظِ لَا لِنَفْيِ قَطْعِ الصَّلَاةِ وَ يَكُونُ لَفْظُ يَصْلُحُ مُثْبَتاً لَا مَنْفِيّاً.

****

ترجمه:

از علی بن جعفر، از برادرش (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: درباره مردی که در حال نماز است و شخصی آیه ای را از او آغاز می کند، پرسیدم: آیا می تواند برای او آن آیه را ادامه دهد و آیا این کار نماز را قطع می کند؟ امام فرمودند: شایسته نیست که برای او ادامه دهد.

می گویم : این روایت احتمال کراهت دارد در صورتی که قاری غیر امام باشد، و همچنین احتمال دارد بر انکار حمل شود. همچنین ممکن است "لا" در اینجا به معنای نفی قطع نماز باشد و کلمه "یصلح" به معنای اثبات و نه نفی آمده باشد.

٨- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْقُرْبِ مِنَ الْإِمَامِ وَ الْقِيَامِ فِی الصَّفِّ الْأَوَّلِ وَ اخْتِيَارِ مَيَامِنِ الصُّفُوفِ عَلَى مَيَاسِرِهَا وَ الصَّفِّ الْأَخِيرِ فِی صَلَاةِ الْجِنَازَةِ

اشارة

(٣) ٨ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْقُرْبِ مِنَ الْإِمَامِ وَ الْقِيَامِ فِی الصَّفِّ الْأَوَّلِ وَ اخْتِيَارِ مَيَامِنِ الصُّفُوفِ عَلَى مَيَاسِرِهَا وَ الصَّفِّ الْأَخِيرِ فِی صَلَاةِ الْجِنَازَةِ

****

ترجمه:

باب استحباب انتخاب نزدیک ترین مکان به امام، ایستادن در صف اول، ترجیح دادن سمت راست صفوف بر سمت چپ آن ها، و انتخاب صف آخر در نماز میت.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٧٤١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٧٤١- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ مُفَضَّلٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: أَفْضَلُ الصُّفُوفِ أَوَّلُهَا وَ أَفْضَلُ أَوَّلِهَا مَا دَنَا مِنَ الْإِمَامِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از جابر، از امام باقر (علیه السلام) در حدیثی نقل شده که فرمودند: برترین صفوف، صف اول است و برترین صف اول، نزدیک ترین آن به امام است.

١- -التهذيب ٣- ٣٤- ١٢٣، أورده فی الحدیث ٢ من الباب ٤٣ من أبواب القراءة، و فی الحدیث ١٠ من الباب ٣١ من هذه الأبواب.-

٢- -قرب الإسناد- ٩٠.-

٣- -الباب ٨ فیه ٦ أحادیث.-

٤- -الکافی ٣- ٣٧٢- ٧، أورد صدره فی الحدیث ٢ من الباب ٧، و فی الحدیث ٥ من الباب ١ من هذه الأبواب.-

٥- -التهذیب ٣- ٢٦٥- ٧٥١.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٧٤٢ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٧٤٢- ٢- (١) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ بِإِسْنَادِهِ قَالَ: قَالَ: فَضْلُ مَیَامِنِ الصُّفُوفِ عَلَی مَیَاسِرِهَا کَفَضْلِ الْجَمَاعَةِ عَلَی صَلَاةِ الْفَرْدِ.

****

ترجمه:

از سهل بن زیاد با اسناد نقل شده که گفت: فضیلت سمت راست صفوف بر سمت چپ آن ها، همانند فضیلت جماعت بر نماز فردی است.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٧٤٣ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠٧٤٣- ٣- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ وَاقِدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع فِي حَدِيثِ الْمَنَاهِي قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ مَنْ حَافَظَ عَلَى الصَّفِّ الْأَوَّلِ وَ التَّكْبِيرَةِ الْأُولَى لَا يُؤْذِي مُسْلِماً (٣) أَعْطَاهُ اللَّهُ مِنَ الْأَجْرِ مَا يُعْطَى الْمُؤَذِّنُونَ فِي الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ.

****

ترجمه:

از حسین بن زید، از امام صادق (علیه السلام)، از پدرانشان در حدیث مناهی نقل شده که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمودند: کسی که بر محافظت از صف اول و تکبیره الاحرام پایبند باشد و مسلمانی را آزار ندهد، خداوند به او از اجر و پاداش همانند آنچه به مؤذنان در دنیا و آخرت عطا می کند، اعطا خواهد کرد.

[رقم الحديث الكلي: ١٠٧٤٤ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٧٤٤- ٤- (٤) وَ رَوَاهُ فِي عِقَابِ الْأَعْمَالِ بِإِسْنَادٍ تَقَدَّمَ (٥) فِي عِيَادَةِ الْمَرِيضِ نَحْوَهُ وَ زَادَ وَ مَنْ حَافَظَ عَلَى الْجَمَاعَةِ حَيْثُمَا كَانَ مَرَّ عَلَى الصِّرَاطِ كَالْبَرْقِ الْخَاطِفِ اللَّامِعِ فِي أَوَّلِ زُمْرَةٍ مَعَ السَّابِقِينَ وَ وَجْهُهُ أَضْوَأُ مِنَ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَ كَانَ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ حَافَظَ عَلَيْهَا ثَوَابُ شَهِيدٍ.

****

ترجمه:

و این حدیث در کتاب "عقاب الأعمال" نیز روایت شده با اسناد مشابه در باب عیادت بیمار و با این افزودگی: کسی که بر محافظت از نماز جماعت، در هر مکانی که باشد، پایبند باشد، از پل صراط مانند برق درخشنده و سریع در میان نخستین گروه همراه با پیشگامان عبور می کند. چهره اش از

ماه شب بدر روشن تر است، و برای هر روز و شب که بر آن محافظت کند، پاداش شهید به او داده خواهد شد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۴۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۷۴۵- ۵- (٦) قَالَ وَ قَالَ أَبُو الْحَسَنِ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ ع إِنَّ الصَّلَاةَ فِی الصَّفِّ الْأَوَّلِ کَالْجِهَادِ فِی سَبِیلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

****

ترجمه:

امام موسی بن جعفر (علیه السلام) فرمودند: نماز در صف اول مانند جهاد در راه خداوند عزّ و جلّ است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷٤٦ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۷٤٦- ٦- (۷) وَ فِی الْمَجَالِسِ بِإِسْنَادٍ تَقَدَّمَ فِی إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ (۸) عَنْ أَبِی سَعِیدٍ الْخُدْرِیِّ فِی حَدِیثٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنَّ خَیْرَ الصُّفُوفِ صَفُّ الرِّجَالِ الْمُقَدَّمُ وَ شَرَّهَا الْمُؤَخَّرُ.

ص: ۳۰۷

۱- -الکافی ۳- ۳۷۳- ۸.-

۲- -الفقیه ٤- ۱۸- ۱٦.-

۳- -فی عقاب الأعمال- مؤمنا- هامش المخطوط-.-

٤- -عقاب الأعمال- ۳٤۳.-

۵- -تقدم فی الحدیث ۹ من الباب ۱۰ من أبواب الاحتضار.-

٦- -الفقيه ١- ٣٨٥- ١١٤٠.-

٧- -أمالی الصدوق- ٢٦٤- ١٠، أورده فی الحدیث ٣ من الباب ١٠ من أبواب الوضوء.-

٨- -تقدم فی الحدیث ٣ من الباب ٥٤ من أبواب الوضوء.-

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ هُنَا (١) وَ فِی صَلَاةِ الْجِنَازَةِ (٢).

****

ترجمه:

از ابو سعید خدری در حدیثی نقل شده که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمودند: بهترین صفوف، صف مقدم مردان است و بدترین آن ها صف آخر است.

٩- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْجَمَاعَةِ وَ لَوْ فِی آخِرِ الْوَقْتِ وَ اخْتِيَارِهَا عَلَى الصَّلَاةِ فُرَادَى فِی أَوَّلِهِ لِلْإِمَامِ

اشارة

(٣) ٩ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْجَمَاعَةِ وَ لَوْ فِی آخِرِ الْوَقْتِ وَ اخْتِيَارِهَا عَلَى الصَّلَاةِ فُرَادَى فِی أَوَّلِهِ لِلْإِمَامِ

****

ترجمه:

باب استحباب نماز جماعت حتی در انتهای وقت و ترجیح آن بر نماز فرادی در ابتدای وقت برای امام جماعت.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٧٤٧ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٧٤٧- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَمِيلِ بْنِ صَالِحٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع أَيُّهُمَا أَفْضَلُ يُصَلِّي الرَّجُلُ لِنَفْسِهِ فِي أَوَّلِ الْوَقْتِ أَوْ يُؤَخِّرُ قَلِيلًا وَ يُصَلِّي بِأَهْلِ مَسْجِدِهِ إِذَا كَانَ إِمَامَهُمْ قَالَ يُؤَخِّرُ وَ يُصَلِّي بِأَهْلِ مَسْجِدِهِ إِذَا كَانَ [هُوَ] (٥) الْإِمَامَ.

****

ترجمه:

از جمیل بن صالح نقل شده که از امام صادق (علیه السلام) پرسید: کدام یک بهتر است، اینکه مرد نماز خود را به تنهایی در اول وقت بخواند یا کمی تأخیر بیندازد و با اهل مسجدش نماز بخواند، در صورتی که او امام جماعتشان باشد؟ امام فرمودند: تأخیر بیندازد و با اهل مسجدش نماز بخواند، اگر [او] امام باشد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٤٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٧٤٨- ٢- (٦) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْقَوْمِ يَتَحَدَّثُونَ حَتَّى يَذْهَبَ الثُّلُثُ الْأَوَّلُ مِنَ اللَّيْلِ وَ أَكْثَرُ أَيُّهُمَا أَفْضَلُ يُصَلُّونَ الْعِشَاءَ جَمَاعَةً أَوْ فِي غَيْرِ جَمَاعَةٍ قَالَ يُصَلُّونَهَا جَمَاعَةً أَفْضَلُ.

وَ رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ (٧)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ عُمُوماً (٨).

****

ترجمه:

از علی بن جعفر، از برادرش امام موسی بن جعفر (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: از ایشان پرسیدم درباره گروهی که گفت وگو می کنند تا اینکه یک سوم اول شب و بیشتر از آن بگذرد، کدام بهتر است، اینکه نماز عشا را جماعت بخوانند یا فرادی؟ امام فرمودند: خواندن نماز عشا به جماعت بهتر است.

ص: ۳۰۸

۱- -تقدم فی الحدیثین ۱ و ۳ من الباب ٤، و فی الحدیثین ۱ و ۷ من الباب ٥ من هذه الأبواب.-

۲- -تقدم فی الباب ۲۹ من أبواب صلاة الجنازة.-

۳- -۳ -

٤- -الفقیه ۱- ۳۸۱- ۱۱۲۰، أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۷٤ من هذه الأبواب.-

٥- -أثبتناه من المصدر.-

٦- -قرب الإسناد- ۹۳.-

۷- -مسائل علی بن جعفر- ۱۸٥- ۳٦٥.-

۸- -تقدم فی الأبواب ۱ و ۲ و ۳ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ۳ من الباب ۱۰ من أبواب الوضوء، و فی الحدیث ٤ و ٥ من الباب ۳۳ من أبواب المساجد، و فی الباب ۱۲ من أبواب صلاة الکسوف، و یأتی ما یدلّ علیه بعمومه فی الحدیث ۱ و ۲ و ۱۲ من الباب ٤۱ من أبواب الشهادات.-

۱۰- بَابُ اشْتِرَاطِ کَوْنِ إِمَامِ الْجَمَاعَةِ مُؤْمِناً مُوَالِیاً لِلْأَئِمَّةِ وَ عَدَمِ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْمُخَالِفِ فِی الِاعْتِقَادَاتِ الصَّحِیحَةِ الْأُصُولِیَّةِ إِلَّا لِتَقِیَّةٍ

اشارة

(۱) ۱۰ بَابُ اشْتِرَاطِ کَوْنِ إِمَامِ الْجَمَاعَةِ مُؤْمِناً مُوَالِیاً لِلْأَئِمَّةِ وَ عَدَمِ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْمُخَالِفِ فِی الِاعْتِقَادَاتِ الصَّحِیحَةِ الْأُصُولِیَّةِ إِلَّا لِتَقِیَّةٍ

****

ترجمه:

باب اشتراط مؤمن بودن امام جماعت، ولایت پذیری او نسبت به ائمه (علیهم السلام) و عدم جواز اقتدا به مخالف در اعتقادات صحیح اصولی مگر به جهت تقیه.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٤٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٧٤٩- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْحَجَّالِ عَنْ ثَعْلَبَةَ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنِ الصَّلَاةِ خَلْفَ الْمُخَالِفِينَ- فَقَالَ مَا هُمْ عِنْدِي إِلَّا بِمَنْزِلَةِ الْجُدُرِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

از زراره نقل شده که گفت: از امام باقر (علیه السلام) درباره نماز خواندن پشت سر مخالفین سؤال کردم. امام فرمودند: آنان نزد من به منزله دیوار هستند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٥٠ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٧٥٠- ٢- (٤) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ أَبِي عَلِيِّ بْنِ رَاشِدٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع إِنَّ مَوَالِيَکَ قَدِ اخْتَلَفُوا فَأُصَلِّي خَلْفَهُمْ جَمِيعاً فَقَالَ لَا تُصَلِّ إِلَّا خَلْفَ مَنْ تَثِقُ بِدِينِهِ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ زَادَ وَ أَمَانَتِهِ (٥)

****

ترجمه:

از ابوعلی بن راشد نقل شده که گفت: به امام باقر (علیه السلام) عرض کردم: موالیان شما دچار اختلاف شده اند؛ آیا می توانم پشت سر همه آنان نماز بخوانم؟ امام فرمودند: فقط پشت سر کسی نماز بخوان که به دین او اعتماد داری.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۷۵۱- ۳- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ عَنْ يَحْيَى الْحَلَبِيِّ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ الْجُعْفِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع رَجُلٌ يُحِبُّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع- وَ لَا يَتَبَرَّأُ مِنْ عَدُوِّهِ وَ يَقُولُ هُوَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّنْ خَالَفَهُ فَقَالَ هَذَا مِخْلَطٌ وَ هُوَ عَدُوٌّ فَلَا تُصَلِّ خَلْفَهُ وَ لَا كَرَامَةَ إِلَّا أَنْ تَتَّقِيَهُ.

ص: ۳۰۹

۱- -الباب ۱۰ فیه ۱۵ حدیثا.-

۲- -الکافی ۳- ۳۷۳- ۲، أورده فی الحدیث ۱۰ من الباب ۳۳ من هذه الأبواب.-

۳- -التهذیب ۳- ۲٦٦- ۷٥٤.-

٤- -الکافی ۳- ۳۷٤- ٥، أورده فی الحدیث ۸ من الباب ۱۱ من هذه الأبواب.-

٥- -التهذیب ۳- ۲٦٦- ۷٥٥.-

٦- -التهذیب ۳- ۲۸- ۹۷.-

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ الْجُعْفِيِّ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ لَا تُصَلِّ وَرَاءَهُ (۱)

****

ترجمه:

از اسماعیل جعفی نقل شده که گفت: به امام باقر (علیه السلام) عرض کردم: مردی است که امیرالمؤمنین (علیه السلام) را دوست دارد، اما از دشمن او بیزاری نمی جوید و می گوید: او نزد من محبوب تر از کسانی است که با او مخالفت کرده اند. امام فرمودند: او فردی آمیخته (نفاق پیشه) است و دشمن محسوب می شود؛ پس پشت سر او نماز نخوان و هیچ کرامتی ندارد، مگر اینکه به جهت تقیه چنین کاری انجام دهی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۵۲ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۷۵۲- ٤- (۲) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَیْنَةَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ سَعْدٍ (۳) الْبَصْرِیِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّی نَازِلٌ فِی بَنِی عَدِیٍّ- وَ مُؤَذِّنُهُمْ وَ إِمَامُهُمْ وَ جَمِیعُ أَهْلِ الْمَسْجِدِ عُثْمَانِیَّةٌ- یَبْرَءُونَ مِنْکُمْ وَ مِنْ شِیعَتِکُمْ وَ أَنَا نَازِلٌ فِیهِمْ فَمَا تَرَی فِی الصَّلَاةِ خَلْفَ الْإِمَامِ فَقَالَ ع صَلِّ خَلْفَهُ قَالَ وَ احْتَسِبْ بِمَا تَسْمَعُ وَ لَوْ قَدِمْتَ الْبَصْرَةَ لَقَدْ سَأَلَکَ الْفُضَیْلُ بْنُ یَسَارٍ- وَ أَخْبَرْتَهُ بِمَا أَفْتَیْتُکَ فَتَأْخُذُ بِقَوْلِ الْفُضَیْلِ وَ تَدَعُ قَوْلِی قَالَ عَلِیٌّ فَقَدِمْتُ الْبَصْرَةَ فَأَخْبَرْتُ فُضَیْلًا بِمَا قَالَ فَقَالَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَا قَالَ وَ لَکِنِّی قَدْ سَمِعْتُهُ وَ سَمِعْتُ أَبَاهُ یَقُولَانِ لَا تَعْتَدَّ بِالصَّلَاةِ خَلْفَ النَّاصِبِیِّ- وَ اقْرَأْ لِنَفْسِکَ کَأَنَّکَ وَحْدَکَ.

أَقُولُ: صَدْرُ الْحَدِیثِ ظَاهِرٌ فِی التَّقِیَّةِ.

****

ترجمه:

از علی بن سعد بصری نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: در میان بنی عدی سکونت دارم، درحالی که مؤذن، امام و تمامی اهالی مسجد، عثمانی مذهب هستند و از شما

و شیعیانتان بیزاری می جویند. من در میان آنان سکونت دارم؛ نظر شما درباره نماز خواندن پشت سر امام آن ها چیست؟ امام فرمودند: پشت سر او نماز بخوان و پاداش آن را از خداوند طلب کن. و اگر به بصره بروی و فضیل بن یسار از تو سؤال کند و آنچه را که من به تو فتوا دادم بازگو کنی، قول فضیل را بپذیر و سخن مرا ترک کن.

علی گفت: به بصره رفتم و فضیل را از آنچه امام فرموده بودند، باخبر کردم. فضیل گفت: او (امام) بهتر می داند که چه می گوید؛ اما من از او و پدرش شنیده ام که می گفتند: نماز پشت سر ناصبی (دشمن اهل بیت) را به حساب نیاور و برای خودت بخوان، گویی که تنها هستی.

می گویم : صدر این حدیث، ظاهر در تقیه است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۷۵۳- ۵- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيِّ أَنَّهُ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ الثَّانِي ع- أَ يَجُوزُ الصَّلَاةُ خَلْفَ مَنْ وَقَفَ عَلَى أَبِيكَ وَ جَدِّكَ ص فَأَجَابَ لَا تُصَلِّ وَرَاءَهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيِّ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از ابی عبدالله برقی نقل شده که گفت: به امام جواد (علیه السلام) نوشتم: آیا نماز خواندن پشت سر کسی که در ولایت پدر و جد شما (علیهماالسلام) توقف کرده است جایز است؟ امام در پاسخ فرمودند: پشت سر او نماز نخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۵٤ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٧٥٤- ٦- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى

١- -الفقيه ١- ٣٨٠- ١١١٧.-

٢- -التهذيب ٣- ٢٧- ٩٥، أورده فی الحديث ٧ من الباب ٣٣ من هذه الأبواب.-

٣- -فی المصدر- سعيد.-

٤- -التهذيب ٣- ٢٨- ٩٨.-

٥- -الفقيه ١- ٣٧٩- ١١١٢.-

٦- -التهذيب ٣- ٣١- ١٠٩، أورده فی الحديث ٣ من الباب ١٢ من هذه الأبواب.-

عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ خَلَفِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا تُصَلِّ خَلْفَ الْغَالِی وَ إِنْ كَانَ يَقُولُ بِقَوْلِكَ وَ الْمَجْهُولِ وَ الْمُجَاهِرِ بِالْفِسْقِ وَ إِنْ كَانَ مُقْتَصِداً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (١)

وَ رَوَاهُ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى مِثْلَهُ (٢) إِلَّا أَنَّهُ قَالَ عَنْ خَلِيفَةَ (٣) بْنِ حَمَّادٍ.

****

ترجمه:

از خلف بن حماد، از مردی، از امام صادق (عليه السلام) نقل شده كه فرمودند: پشت سر غالی (افراد افراطی) نماز نخوان، حتی اگر سخن او شبيه به سخن تو باشد، و نيز پشت سر فرد ناشناس و كسی كه آشكارا گناه می كند، نماز نخوان، حتی اگر شخصی معتدل به نظر برسد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۷۵۵ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۰۷۵۵- ۷- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: لَا تُصَلِّ خَلْفَ مَنْ يَشْهَدُ عَلَيْکَ بِالْكُفْرِ وَ لَا خَلْفَ مَنْ شَهِدْتَ عَلَيْهِ بِالْكُفْرِ.

****

ترجمه:

از محمد بن علی حلبی، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: پشت سر کسی که علیه تو شهادت به کفر می دهد نماز نخوان، و همچنین پشت سر کسی که تو علیه او شهادت به کفر می دهی نیز نماز نخوان.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۷۵٦ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۰۷۵٦- ۸- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ أَنَّهُ سَأَلَ الصَّادِقَ ع عَنِ الصَّلَاةِ خَلْفَ رَجُلٍ يُكَذِّبُ بِقَدَرِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ لِيُعِدْ كُلَّ صَلَاةٍ صَلَّاهَا خَلْفَهُ.

وَ رَوَاهُ فِی التَّوْحِيدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ الْكُوفِيِّ عَنْ أَبِيهِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

از اسماعیل بن مسلم نقل شده که وی از امام صادق (علیه السلام) درباره نماز خواندن پشت سر مردی که قضا و قدر الهی را انکار می کند، سؤال کرد. امام فرمودند: باید تمامی نمازهایی را که پشت سر او خوانده، دوباره به جا آورد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۷۵۷ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۰۷۵۷- ۹- (۷) قَالَ وَ قَالَ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ وَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ع مَنْ قَالَ بِالْجِسْمِ فَلَا تُعْطُوهُ شَيْئاً مِنَ الزَّكَاةِ وَ لَا تُصَلُّوا خَلْفَهُ.

ص: ۳۱۱

۱- -الفقيه ۱- ۳۷۹- ۱۱۱۰، أورده فی الحديث ٤ من الباب ۱۱ من هذه الأبواب.-

۲- -الخصال- ۱٥٤- ۱۹۳.-

۳- -فی الخصال- خلف.-

٤- -الفقيه ۱- ۳۸۰- ۱۱۱٤.-

٥- -الفقيه ۱- ۳۸۰- ۱۱۱٦، أورده فی الحديث ۳ من الباب ۳۷ من هذه الأبواب.-

٦- -التوحيد- ۳۸۳- ۳۱.-

۷- -الفقيه ۱- ۳۷۹- ۱۱۱۱.-

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ أَيْضاً مُرْسَلًا نَحْوَهُ (۱).

****

ترجمه:

امام علی بن محمد و امام محمد بن علی (علیهماالسلام) فرمودند: کسی که قائل به جسمیت خداوند باشد، به او چیزی از زکات ندهید و پشت سر او نماز نخوانید.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۷۵۸ - رقم الحديث الباب: ۱۰]

۱۰۷۵۸- ۱۰- (۲) وَ فِی الْأَمَالِی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مَهْزِیَارَ قَالَ: کَتَبْتُ إِلَی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الرِّضَا ع أُصَلِّی خَلْفَ مَنْ یَقُولُ بِالْجِسْمِ وَ مَنْ یَقُولُ بِقَوْلِ یُونُسَ- فَکَتَبَ ع لَا تُصَلُّوا خَلْفَهُمْ وَ لَا تُعْطُوهُمْ مِنَ الزَّکَاةِ وَ ابْرَءُوا مِنْهُمْ بَرِئَ اللَّهُ مِنْهُمْ.

****

ترجمه:

از علی بن مهزیار نقل شده که گفت: به امام محمد تقی (علیه السلام) نوشتم: آیا می توانم پشت سر کسی که قائل به جسمیت خداوند است یا کسی که به نظر یونس اعتقاد دارد نماز بخوانم؟ امام در پاسخ نوشتند: پشت سر آنان نماز نخوانید، به آنان از زکات چیزی ندهید و از آنان بیزاری بجویید؛ خداوند نیز از آنان بیزار است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۷۵۹- ۱۱- (۳) وَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادٍ یَأْتِی (٤) عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع فِی کِتَابِهِ إِلَی الْمَأْمُونِ قَالَ: لَا یُقْتَدَی إِلَّا بِأَهْلِ الْوَلَایَةِ.

****

ترجمه:

از فضل بن شاذان، از امام رضا (علیه السلام) نقل شده که در نامه ای به مأمون فرمودند: تنها باید به اهل ولایت اقتدا کرد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷٦۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

١٠٧٦٠- ١٢- (٥) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ السِّنَانِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْكُوفِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْحَسَنِيِّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِی مَحْمُودٍ عَنِ الرِّضَا ع عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: مَنْ زَعَمَ أَنَّ اللَّهَ يُجْبِرُ عِبَادَهُ عَلَى الْمَعَاصِی أَوْ يُكَلِّفُهُمْ مَا لَا يُطِيقُونَ إِلَى أَنْ قَالَ فَلَا تُصَلُّوا وَرَاءَهُ.

****

ترجمه:

از عبدالعظیم حسنی، از ابراهیم بن ابی محمود، از امام رضا (علیه السلام)، از پدرانشان نقل شده که فرمودند: کسی که ادعا کند خداوند بندگانش را بر گناهان مجبور می کند یا آنان را به کاری که توانایی انجام آن را ندارند، مکلف می سازد، پس [در ادامه فرمودند:] پشت سر او نماز نخوانید.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٧٦١ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١٠٧٦١- ١٣- (٦) وَ فِی كِتَابِ التَّوْحِيدِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوَيْهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْعَطَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُوسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَبَّاسِ بْنِ حَرِيشٍ الرَّازِيِّ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا فِی حَدِيثٍ عَنْ

ص: ٣١٢

١- -التهذيب ٣- ٢٨٣- ٨٤٠.-

٢- -أمالی الصدوق- ٢٢٩- ٢.-

٣- -عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١٢٣- ١.-

٤- -يأتی فی الفائدة الأولى من الخاتمة برمز (ب).-

٥- -عيون الأخبار ١- ١٢٣- ١٦، أخرج قطعة منه فی الحديث ١ من الباب ٧ من أبواب المستحقين للزكاة، و أخرج تمامه فی الحديث ٩ من الباب ٢٨ من أبواب الصيد و الذبائح.-

٦- -التوحيد- ١٠١- ١١، أخرجه عنه و عن التهذيب مع زيادة فی الحديث ٢ من الباب ٧ من أبواب المستحقين للزكاة.-

عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ أَبِی جَعْفَرٍ ع أَنَّهُمَا قَالا مَنْ قَالَ بِالْجِسْمِ فَلَا تُصَلُّوا وَرَاءَهُ.

****

ترجمه:

از حسن بن عباس بن حريش رازی، از برخی اصحاب ما در حديثی نقل شده كه از امام علی بن محمد و امام ابی جعفر (عليهماالسلام) فرمودند: كسی كه قائل به جسميت خداوند باشد، پشت سر او نماز نخوانيد.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٧٦٢ - رقم الحديث الباب: ١٤]

١٠٧٦٢- ١٤- (١) أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ الطَّبْرِسِيُّ فِی الْإِحْتِجَاجِ عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَسَنِيِّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِی مَحْمُودٍ عَنِ الرِّضَا ع عَنْ أَبِيهِ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: مَنْ زَعَمَ أَنَّ اللَّهَ يُجْبِرُ عِبَادَهُ عَلَى الْمَعَاصِی أَوْ يُكَلِّفُهُمْ مَا لَا يُطِيقُونَ فَلَا تَأْكُلُوا ذَبِيحَتَهُ وَ لَا تَقْبَلُوا شَهَادَتَهُ وَ لَا تُصَلُّوا وَرَاءَهُ وَ لَا تُعْطُوهُ مِنَ الزَّكَاةِ شَيْئاً.

****

ترجمه:

از ابراهيم بن ابی محمود، از امام رضا (عليه السلام)، از پدرشان، از امام صادق (عليه السلام) نقل شده كه فرمودند: كسی كه ادعا كند خداوند بندگانش را بر گناهان مجبور می كند يا آنان را به كاری كه توانايی انجام آن را ندارند مكلف می سازد، پس قربانی او را نخوريد، شهادت او را نپذيريد، پشت سر او نماز نخوانيد و هيچ چيزی از زكات به او ندهيد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۷۶۳ - رقم الحديث الباب: ۱۵]

۱۰۷۶۳- ۱۵- (۲) وَ قَدْ تَقَدَّمَ فِی أَحَادِیثِ مَسْحِ الْخُفَّیْنِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا تَمْسَحْ وَ لَا تُصَلِّ خَلْفَ مَنْ یَمْسَحُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الْأَذَانِ (۳) وَ غَیْرِهِ (٤) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ فِی أَحَادِیثِ الْقِرَاءَةِ خَلْفَ مَنْ لَا یُقْتَدَی بِهِ (۵) وَ غَیْرِ ذَلِکَ (٦).

****

ترجمه:

در احادیثی که درباره مسح بر خفین پیش تر نقل شده، از امام صادق (علیه السلام) آمده است: مسح نکن و پشت سر کسی که مسح می کند نماز نخوان.

۱۱- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْفَاسِقِ فَإِنْ فَعَلَ وَجَبَ أَنْ یَقْرَأَ لِنَفْسِهِ وَ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِمَنْ یُوَاظِبُ عَلَی الصَّلَوَاتِ وَ لَا یَظْهَرُ مِنْهُ الْفِسْقُ

اشارة

(۷) ۱۱ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْفَاسِقِ فَإِنْ فَعَلَ وَجَبَ أَنْ یَقْرَأَ لِنَفْسِهِ وَ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِمَنْ یُوَاظِبُ عَلَی الصَّلَوَاتِ وَ لَا یَظْهَرُ مِنْهُ الْفِسْقُ

****

ترجمه:

باب عدم جواز اقتدا به فاسق، و در صورت اقتدا، واجب است که برای خود نماز بخواند؛ و جواز اقتدا به کسی که بر نمازها مداومت دارد و فسق از او ظاهر نمی شود.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٦٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٧٦٤- ١- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ إِمَامٍ لَا بَأْسَ بِهِ فِي جَمِيعِ أُمُورِهِ (٩) عَارِفٍ

ص: ٣١٣

١- -الاحتجاج- ٤١٤.-

٢- -تقدم فى الحديث ١٩ من الباب ٣٨ من أبواب الوضوء.-

٣- -تقدم فى الحديث ١ من الباب ٢٦ من أبواب الاذان و الإقامة.-

٤- -تقدم فى الباب ٢٩ و فى الحديث ٢ من الباب ٧ من أبواب صلاة الجمعة.-

٥- -يأتى فى البابين ٣٣ و ٣٤ من هذه الأبواب.-

٦- -يأتى فى البابين ١١ و ٣١ من هذه الأبواب.-

٧- -الباب ١١ فيه ١٤ حديث.-

٨- -الفقيه ١- ٣٧٩- ١١١٣.-

٩- -فى التهذيب- أمره (هامش المخطوط).-

غَيْرَ أَنَّهُ يُسْمِعُ أَبَوَيْهِ الْكَلَامَ الْغَلِيظَ الَّذِي يَغِيظُهُمَا أَقْرَأُ خَلْفَهُ قَالَ لَا، تَقْرَأُ خَلْفَهُ مَا لَمْ يَكُنْ عَاقّاً قَاطِعاً.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ (١) بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَمْرِو (٢) بْنِ عُثْمَانَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ جَمِيعاً عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُذَافِرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

از عمر بن یزید نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم درباره امامی که در همه امور خود فرد شایسته ای است و شناخته شده است، ولی به والدین خود سخنان تند و آزاردهنده ای می گوید که آنان را آزرده می کند؛ آیا می توانم پشت سر او نماز بخوانم؟ امام فرمودند: مادامی که او نافرمان و قطع کننده پیوند نباشد، می توانی پشت سر او نماز بخوانی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۶۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۷۶۵- ۲- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی ذَرٍّ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ: إِنَّ إِمَامَکَ شَفِیعُکَ إِلَی اللَّهِ فَلَا تَجْعَلْ شَفِیعَکَ سَفِیهاً وَ لَا فَاسِقاً.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَیْدٍ عَنْ ثَوْرِ بْنِ غَیْلَانَ عَنْ أَبِی ذَرٍّ (٤)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از ابوذر (رحمة الله علیه) نقل شده که فرمود: امام تو شفیع تو به سوی خداست، پس شفیع خود را نادان و فاسق قرار نده.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷٦٦ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۷٦٦- ۳- (٦) قَالَ وَ قَالَ ع مَنْ صَلَّی الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ فِی جَمَاعَةٍ فَظُنُّوا بِهِ کُلَّ خَیْرٍ.

****

ترجمه:

امام (علیه السلام) فرمودند: کسی که نمازهای پنج گانه را به جماعت بخواند، پس درباره او هر خیر و نیکی را گمان کنید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۶۷ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۷۶۷- ٤- (۷) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع ثَلَاثَةٌ لَا یُصَلَّی خَلْفَهُمْ

ص: ۳۱٤

۱- -التهذیب ۳- ۳۰- ۱۰٦.-

۲- -فی نسخة: عمر- هامش المخطوط.-

۳- -الفقیه ۱- ۳۷۸- ۱۱۰۲.-

٤- -التهذیب ۳- ۳۰- ۱۰۷.-

٥- -علل الشرائع- ۳۲٦- ۱ الباب ۲۰.-

٦- -الفقیه ۱- ۳۷٦- ۱۰۹۳، أورده أیضا فی الحدیث ٦ من الباب ۱ من هذه الأبواب.-

۷- -الفقیه ۱- ۳۷۹- ۱۱۱۰.-

الْمَجْهُولُ وَ الْغَالِی وَ إِنْ کَانَ یَقُولُ بِقَوْلِکَ وَ الْمُجَاهِرُ بِالْفِسْقِ وَ إِنْ کَانَ مُقْتَصِداً.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ کَمَا سَبَقَ (۱).

****

ترجمه:

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: سه گروه هستند که نباید پشت سر آنان نماز خوانده شود: فرد ناشناس، غالی (افراد افراطی) حتی اگر سخن او شبیه به سخن شما باشد، و کسی که آشکارا گناه می کند، حتی اگر به نظر شخصی معتدل باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۶۸ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۷۶۸- ۵- (۲) وَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادٍ یَأْتِی (۳) عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع فِی کِتَابِهِ إِلَی الْمَأْمُونِ قَالَ: لَا صَلَاةَ خَلْفَ الْفَاجِرِ.

****

ترجمه:

از فضل بن شاذان، از امام رضا (علیه السلام) در نامه ایشان به مأمون نقل شده که فرمودند: هیچ نمازی پشت سر شخص فاجر خوانده نشود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۶۹ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۷۶۹- ٦- (٤) وَ فِی الْخِصَالِ بِالْإِسْنَادِ الآتِی (٥) عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع فِی حَدِیثِ شَرَائِعِ الدِّینِ قَالَ: وَ الصَّلَاةُ تُسْتَحَبُّ فِی أَوَّلِ الْأَوْقَاتِ وَ فَضْلُ الْجَمَاعَةِ عَلَی الْفَرْدِ بِأَرْبَعٍ وَ عِشْرِینَ وَ لَا صَلَاةَ خَلْفَ الْفَاجِرِ وَ لَا یُقْتَدَی إِلَّا بِأَهْلِ الْوَلَایَةِ.

****

ترجمه:

از اعمش، از امام جعفر صادق (علیه السلام) در حدیثی از شرایع الدین نقل شده که فرمودند: نماز در اول وقت مستحب است، و فضل نماز جماعت بر نماز فردی برابر با بیست و چهار درجه است. همچنین نماز پشت سر فرد فاجر خوانده نشود و اقتدا تنها به اهل ولایت جایز است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۷۰ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۷۷۰- ۷- (٦) وَ فِی الْمُقْنِعِ قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنْ سَرَّكُمْ أَنْ تَزْكُوَ صَلَاتُكُمْ فَقَدِّمُوا خِيَارَكُمْ.

****

ترجمه:

و در کتاب «المقنع» آمده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمودند: اگر شما را خوشحال می کند که نمازتان پاکیزه و کامل گردد، بهترین های خود را (برای امامت) مقدم بدارید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۷۷۱- ۸- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ أَبِی عَلِيِّ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: لَا تُصَلِّ إِلَّا خَلْفَ مَنْ تَثِقُ بِدِينِهِ.

****

ترجمه:

از ابوعلی بن راشد، از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: فقط پشت سر کسی نماز بخوان که به دین او اعتماد داری.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۷۷۲- ۹- (۸) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ

۱- -رواه الشيخ فی الحديث ٦ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.-

۲- -عيون الأخبار ۲- ۱۲۳- ۱.-

۳- -تاتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (ب).-

٤- -الخصال- ٦۰۳- ۹.-

٥- -يأتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (ذ).-

٦- -المقنع- ۳٥.-

۷- -الكافی ۳- ۳۷٤- ٥، أخرجه بتمامه فی الحديث ۲ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.-

۸- -الكافی ۲- ۲۳۹- ۲۸، أخرجه باسانيد أخری فی الحديث ۲ من الباب ۱٥۲ من أبواب أحكام العشرة، و فی الحديث ۱٥ من الباب ٤۱ من أبواب الشهادة.-

عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ: مَنْ عَامَلَ النَّاسَ فَلَمْ يَظْلِمْهُمْ وَ حَدَّثَهُمْ فَلَمْ يَكْذِبْهُمْ وَ وَاعَدَهُمْ فَلَمْ يُخْلِفْهُمْ كَانَ مِمَّنْ حَرُمَتْ غِيبَتُهُ وَ كَمَلَتْ مُرُوَّتُهُ وَ ظَهَرَ عَدْلُهُ وَ وَجَبَتْ أُخُوَّتُهُ.

****

ترجمه:

از سماعه بن مهران، از امام صادق (عليه السلام) نقل شده كه فرمودند: كسی كه با مردم رفتار كند و به آن ها ظلم نكند، و با آن ها سخن گويد و به آن ها دروغ نگويد، و به آن ها وعده دهد و خلف

وعده نکند، از کسانی است که غیبت او حرام است، جوانمردی اش کامل است، عدالتش آشکار است و برادری اش واجب می گردد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۷۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۷۷۳- ۱۰- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَعْدِ (۲) بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قُلْتُ لِلرِّضَا ع رَجُلٌ يُقَارِفُ الذُّنُوبَ وَ هُوَ عَارِفٌ بِهَذَا الْأَمْرِ أُصَلِّي خَلْفَهُ قَالَ لَا.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ مِثْلَهُ (۳) وَ

بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدٍ (عَنْ سَعِيدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ) (٤)

مِثْلَهُ (٥) إِلَّا أَنَّهُ تَرَكَ قَوْلَهُ وَ هُوَ عَارِفٌ بِهَذَا الْأَمْرِ وَ قَالَ فِي آخِرِهِ نُصَلِّي خَلْفَهُ أَمْ لَا قَالَ لَا تُصَلِ

****

ترجمه:

از سعد بن اسماعیل، از پدرش نقل شده که گفت: به امام رضا (علیه السلام) عرض کردم: مردی که مرتکب گناه می شود ولی به این امر (ولایت) معرفت دارد، آیا می توانم پشت سر او نماز بخوانم؟ امام فرمودند: نه.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۷٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۷۷٤- ۱۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِي آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ رِوَايَةِ أَبِي الْقَاسِمِ بْنِ قُولَوَيْهِ عَنِ الْأَصْبَغِ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيّاً ع يَقُولُ سِتَّةٌ لَا يَؤُمُّونَ النَّاسَ مِنْهُمْ شَارِبُ (النَّبِيذِ وَ) (۷) الْخَمْرِ.

****

ترجمه:

محمد بن ادریس در آخر کتاب «السرائر»، به نقل از روایت ابوالقاسم بن قولویه، از اصبغ نقل می کند که گفت: از امام علی (علیه السلام) شنیدم که فرمودند: شش گروه هستند که نباید پیشوای مردم شوند، از جمله آنان کسی است که (نبیذ و) شراب می نوشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۷۵ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۰۷۷۵- ۱۲- (۸) وَ مِنْ کِتَابِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ السَّیَّارِیِّ صَاحِبِ مُوسَی وَ الرِّضَا

ص: ۳۱۶

۱- -التهذیب ۳- ۳۱- ۱۱۰.-

۲- -فی نسخة- سعید (هامش المخطوط).-

۳- -الفقیه ۱- ۳۸۰- ۱۱۱۵.-

٤- -فی التهذیب- عن سعد بن إسماعیل راجع هامش- ۱.-

٥- -التهذیب ۳- ۲۷۷- ۸۰۸.-

٦- -مستطرفات السرائر- ١٤٥- ١٧ أورده بتمامه عنه و عن الخصال فی الحدیث ٦ من الباب ١٤ من هذه الأبواب، و تقدم صدر أصل الحدیث عن الخصال فی الحدیث ۹ من الباب ۲۳ من أبواب الملابس.-

۷- -لیس فی المصدر.-

۸- -مستطرفات السرائر- ٤٩- ۱۱.-

ع قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ الثَّانِی ع قَوْمٌ مِنْ مَوَالِیکَ یَجْتَمِعُونَ فَتَحْضُرُ الصَّلَاةُ فَیُقَدَّمُ بَعْضُهُمْ فَیُصَلِّی بِهِمْ جَمَاعَةً فَقَالَ إِنْ کَانَ الَّذِی یَؤُمُّهُمْ لَیْسَ بَیْنَهُ وَ بَیْنَ اللَّهِ طَلِبَةٌ فَلْیَفْعَلْ.

أَقُولُ: لَعَلَّ الْمُرَادَ أَنَّهُ لَيْسَ عَلَيْهِ ذَنْبٌ لَمْ يَتُبْ مِنْهُ فَإِنَّهُ يَتَحَقَّقُ بِذَلِکَ انْتِفَاءُ الطَّلِبَةِ وَ الْفِسْقِ عَنْهُ.

****

ترجمه:

و از کتاب ابوعبدالله سیاری، از اصحاب موسی و رضا (علیهماالسلام) نقل شده که فرمود: به امام جواد (علیه السلام) عرض کردم: گروهی از موالیان شما جمع می شوند و هنگام نماز فردی را مقدم می کنند تا به جماعت برای آن ها نماز بخواند. امام فرمودند: اگر کسی که امامت می کند بین او و خداوند مطالبه ای نباشد، پس چنین کند.

می گویم : شاید مراد این باشد که فرد مذکور گناهی نداشته باشد که از آن توبه نکرده باشد؛ چرا که با این امر، عدم مطالبه و فسق از وی تحقق می یابد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۷۶ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۰۷۷۶- ۱۳- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ مَکِّیٍّ الشَّهِیدُ فِی الذِّکْرَی عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ: لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَا یُصَلِّی فِی الْمَسْجِدِ مَعَ الْمُسْلِمِینَ إِلَّا مِنْ عِلَّةٍ وَ لَا غِیبَةَ إِلَّا لِمَنْ صَلَّی فِی بَیْتِهِ وَ رَغِبَ عَنْ جَمَاعَتِنَا وَ مَنْ رَغِبَ عَنْ جَمَاعَةِ الْمُسْلِمِینَ سَقَطَتْ عَدَالَتُهُ وَ وَجَبَ هِجْرَانُهُ وَ إِنْ رُفِعَ إِلَی إِمَامِ الْمُسْلِمِینَ أَنْذَرَهُ وَ حَذَّرَهُ وَ مَنْ لَزِمَ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِینَ حَرُمَتْ عَلَیْهِمْ غِیبَتُهُ وَ ثَبَتَتْ عَدَالَتُهُ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَی عَدَمِ ظُهُورِ الْفِسْقِ لِمَا مَرَّ (۲).

****

ترجمه:

محمد بن مکی شهید در کتاب «الذکری»، از امام صادق (علیه السلام) نقل کرده که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمودند: کسی که در مسجد همراه مسلمانان نماز نخواند، مگر به دلیل عذر، نمازش پذیرفته نیست. و غیبت تنها برای کسی جایز است که در خانه خود نماز می خواند و از جماعت ما دوری می کند. و کسی که از جماعت مسلمانان دوری کند، عدالتش ساقط شده و ترک او واجب است. و اگر این امر به امام مسلمانان برسد، باید او را هشدار داده و انذار دهد. و کسی که به جماعت مسلمانان پایبند باشد، غیبت او بر دیگران حرام بوده و عدالت او ثابت خواهد بود.

می گویم : این روایت بر عدم ظهور فسق حمل می شود، همان گونه که پیش تر ذکر شد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۷۷ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

۱۰۷۷۷- ١٤- (۳) أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ الطَّبْرِسِیُّ فِی کِتَابِ الْإِحْتِجَاجِ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: قَالَ عَلِیُّ بْنُ الْحُسَیْنِ ع إِذَا رَأَیْتُمُ الرَّجُلَ قَدْ حَسُنَ سَمْتُهُ وَ هَدْیُهُ وَ تَمَاوَتَ فِی مَنْطِقِهِ وَ تَخَاضَعَ فِی حَرَکَاتِهِ فَرُوَیْداً لَا یَغُرَّنَّکُمْ فَمَا أَکْثَرَ مَنْ یُعْجِزُهُ تَنَاوُلُ الدُّنْیَا وَ رُکُوبُ الْمَحَارِمِ (٤) مِنْهَا لِضَعْفِ نِیَّتِهِ (٥) وَ مَهَانَتِهِ وَ جُبْنِ قَلْبِهِ فَنَصَبَ الدِّینَ فَخّاً لَهَا فَهُوَ لَا یَزَالُ یَخْتِلُ النَّاسَ بِظَاهِرِهِ فَإِنْ تَمَکَّنَ مِنْ حَرَامٍ اقْتَحَمَهُ وَ إِذَا وَجَدْتُمُوهُ یَعِفُّ عَنِ الْمَالِ الْحَرَامِ فَرُوَیْداً لَا یَغُرَّنَّکُمْ فَإِنَّ شَهَوَاتِ الْخَلْقِ مُخْتَلِفَةٌ فَمَا أَکْثَرَ مَنْ یَنْبُو عَنِ الْمَالِ الْحَرَامِ وَ إِنْ کَثُرَ وَ یَحْمِلُ نَفْسَهُ عَلَی شَوْهَاءَ قَبِیحَةٍ فَیَأْتِی مِنْهَا مُحَرَّماً فَإِذَا

۱- -الذکری- ۲٦٥.-

۲- -مر فی أحادیث هذا الباب من وجوب عدالة امام الجماعة.-

۳- -الاحتجاج- ۳۲۰.-

٤- -فی المصدر- الحرام.-

٥- -کذا و فی نسخة- بنیته.-

وَجَدْتُمُوهُ يَعِفُّ عَنْ ذَلِکَ فَرُوَيْداً لَا يَغُرَّنَّكُمْ حَتَّى تَنْظُرُوا مَا عَقَدَهُ عَقْلُهُ فَمَا أَكْثَرَ مَنْ تَرَکَ ذَلِکَ أَجْمَعَ ثُمَّ لَا يَرْجِعُ إِلَى عَقْلٍ مَتِينٍ فَيَكُونُ مَا يُفْسِدُهُ بِجَهْلِهِ أَكْثَرَ مِمَّا يُصْلِحُهُ بِعَقْلِهِ وَ إِذَا وَجَدْتُمْ عَقْلَهُ مَتِيناً فَرُوَيْداً لَا يَغُرَّنَّكُمْ حَتَّى تَنْظُرُوا أَ مَعَ هَوَاهُ يَكُونُ عَلَى عَقْلِهِ أَوْ يَكُونُ مَعَ عَقْلِهِ عَلَى هَوَاهُ وَ كَيْفَ مَحَبَّتُهُ لِلرِّئَاسَاتِ الْبَاطِلَةِ وَ زُهْدُهُ فِيهَا فَإِنَّ فِي النَّاسِ مَنْ خَسِرَ الدُّنْيَا وَ الآخِرَةَ بِتَرْکِ الدُّنْيَا لِلدُّنْيَا وَ يَرَى أَنَّ لَذَّةَ الرِّئَاسَةِ الْبَاطِلَةِ أَفْضَلُ مِنْ لَذَّةِ الْأَمْوَالِ وَ النِّعَمِ الْمُبَاحَةِ الْمُحَلَّلَةِ فَيَتْرُکُ ذَلِکَ أَجْمَعَ طَلَباً لِلرِّئَاسَةِ إِلَى أَنْ قَالَ وَ لَكِنَّ الرَّجُلَ كُلَّ الرَّجُلِ نِعْمَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي جَعَلَ هَوَاهُ تَبَعاً لِأَمْرِ اللَّهِ وَ قُوَاهُ مَبْذُولَةً فِي رِضَاءِ اللَّهِ يَرَى الذُّلَّ مَعَ الْحَقِّ أَقْرَبَ إِلَى عِزِّ الْأَبَدِ مِنَ الْعِزِّ فِي الْبَاطِلِ إِلَى أَنْ قَالَ فَذَلِكُمُ الرَّجُلُ نِعْمَ الرَّجُلُ فَبِهِ فَتَمَسَّكُوا وَ بِسُنَّتِهِ فَاقْتَدُوا وَ إِلَى رَبِّكُمْ بِهِ فَتَوَسَّلُوا فَإِنَّهُ لَا تُرَدُّ لَهُ دَعْوَةٌ وَ لَا تُخَيَّبُ لَهُ طَلِبَةٌ.

وَ رَوَاهُ الْعَسْكَرِيُّ ع فِي تَفْسِيرِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ع مِثْلَهُ (١) أَقُولُ: هَذَا بَيَانٌ لِأَعْلَى مَرَاتِبِ الْعَدَالَةِ لَا لِأَدْنَاهَا عَلَى أَنَّهُ مَخْصُوصٌ بِمَنْ يُؤْخَذُ عَنْهُ الْعِلْمُ وَ يُقْتَدَى بِهِ فِي الْأَحْكَامِ الدِّينِيَّةِ كَمَا هُوَ الظَّاهِرُ لَا بِإِمَامِ الْجَمَاعَةِ وَ الشَّاهِدِ وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى الْمَقْصُودِ هُنَا (٢) وَ فِي الْجُمُعَةِ (٣) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ هُنَا (٤) وَ فِي الشَّهَادَاتِ (٥).

****

ترجمه :

احمد بن علی بن ابی طالب طبرسی در کتاب «الاحتجاج» از امام رضا (علیه السلام) نقل کرده که امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: هرگاه مردی را دیدید که ظاهرش نیکو و رفتار و منش او پسندیده است و در سخنانش فروتنی نشان می دهد و در حرکاتش تواضع دارد، مبادا فریفته او شوید. چه بسیارند کسانی که به دلیل ضعف نیت، بی ارزشی و ترس قلبی شان، از دست یابی به دنیا و ارتکاب حرام بازمانده اند، اما دین را به عنوان دام برای دنیا قرار داده اند و همواره با ظاهرشان مردم را فریب می دهند. اگر توانایی بر انجام حرام پیدا کنند، آن را مرتکب می شوند.

اگر او را پاک از مال حرام یافتید، نیز مبادا فریفته شوید، زیرا تمایلات انسان ها متفاوت است. چه بسیارند کسانی که از مال حرام دوری می کنند، اما به فساد دیگری دچار می شوند. پس اگر او را از چنین مفاسدی نیز برکنار یافتید، باز هم مبادا فریفته شوید تا ببینید عقل او چگونه عمل می کند و آیا عقل او بر خواسته هایش حکم می کند یا خواسته هایش بر عقلش غلبه دارند.

و اگر او را عقل مند یافتید، نیز مبادا فریفته شوید تا ببینید که علاقه او به ریاست های باطل چگونه است و آیا نسبت به آن ها زهد پیشه کرده است یا نه. بسیاری از مردم، دنیا و آخرت خود را به خاطر ترک دنیا برای دنیا از دست می دهند و لذت ریاست باطل را بر نعمت های حلال و مباح ترجیح می دهند.

سپس فرمود: اما مرد کامل، آن مرد شایسته کسی است که خواسته هایش را تابع امر خدا قرار داده و توانایی هایش را در راه رضای خداوند بکار گرفته باشد. او خواری با حق را نزدیک تر به عزت ابدی می بیند تا عزت در باطل. چنین مردی است که شایسته است به او تمسک جویید، به سنت او اقتدا کنید و به وسیله او به پروردگارتان توسل نمایید. دعای او رد نمی شود و درخواستش بی پاسخ نمی ماند.

توضیح: این بیان برای بالاترین مراتب عدالت است، نه پایین ترین مراتب آن. به نظر می رسد که این توصیف مخصوص کسانی است که علم از آن ها گرفته می شود و در احکام دینی به ایشان اقتدا می شود، نه امام جماعت یا شاهد.

ترجمه:

ص: ۳۱۸

۱- -تفسیر العسکریّ (علیه السلام)- ۵۳- ۲۷.-

٢- -تقدم فی الحدیث ٦ من الباب ١٠ من هذه الأبواب، و تقدم ما یدلّ علیه بالمفهوم فی الحدیثین ٩ و ١٠ من الباب ١٣ من أبواب الآذان.-

٣- -تقدم فی الباب ٢٩ من أبواب صلاة الجمعة، و فی الحدیث ١ من الباب ٢ من أبواب صلاة العید، و فی الحدیث ٨ من الباب ٢ من هذه الأبواب.-

٤- -یأتی فی الحدیث ١ من الباب ١٢، و فی الحدیث ٣ من الباب ٢٧، و فی الباب ٣١ و ٣٣ من هذه الأبواب.-

٥- -یأتی فی الأحادیث ١ و ٢ و ١٢ من الباب ٤١ من أبواب الشهادات.-

١٢- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْمَجْهُولِ

اشارة

(١) ١٢ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْمَجْهُولِ

****

ترجمه:

باب عدم جواز اقتدا به فرد ناشناس.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٧٧٨ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٧٧٨- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْكَشِّيُّ فِي كِتَابِ الرِّجَالِ عَنْ آدَمَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِيهِ يَزِيدَ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ أُصَلِّي خَلْفَ مَنْ لَا أَعْرِفُ فَقَالَ لَا تُصَلِّ إِلَّا خَلْفَ مَنْ تَثِقُ بِدِينِهِ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از یعقوب بن یزید، از پدرش یزید بن حماد، از امام کاظم (علیه السلام) نقل شده که گفتم: آیا می توانم پشت سر کسی که او را نمی شناسم نماز بخوانم؟ امام فرمودند: فقط پشت سر کسی نماز بخوان که به دین او اعتماد داری.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۷۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۷۷۹- ۲- (۳) وَ قَدْ تَقَدَّمَ حَدِيثُ خَلَفِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا تُصَلِّ خَلْفَ الْمَجْهُولِ.

****

ترجمه:

پیش تر حدیثی از خلف بن حماد نقل شده که وی از مردی از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: پشت سر فرد ناشناس نماز نخوانید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۷۸۰- ۳- (٤) وَ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: ثَلَاثَةٌ لَا يُصَلَّى خَلْفَهُمْ أَحَدُهُمُ الْمَجْهُولُ.

****

ترجمه:

و از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: سه گروه هستند که پشت سر آن ها نماز خوانده نشود، یکی از آنان فرد ناشناس است.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۷۸۱ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۷۸۱- ٤- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْخَثْعَمِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْقَصِيرِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع يَقُولُ إِذَا كَانَ الرَّجُلُ لَا تَعْرِفُهُ يَؤُمُّ النَّاسَ فَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ فَلَا تَقْرَأْ وَ اعْتَدَّ بِقِرَاءَتِهِ (٦).

أَقُولُ: لَعَلَّ الْمُرَادَ أَنَّهُ رَآهُ يَؤُمُّ الْمُؤْمِنِينَ الْعُدُولَ مَعَ انْتِفَاءِ احْتِمَالِ التَّقِيَّةِ

ص: ۳۱۹

۱- -الباب ۱۲ فيه ٤ أحاديث.-

۲- -رجال الكشّیّ ۲- ۷۸۷- ۹۵۰.-

۳- -تقدم فی الحديث ٦ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.-

٤- -الفقيه ۱- ۳۷۹- ۱۱۱۰، أخرجه بتمامه فی الحديث ٤ من الباب ۱۱ من هذه الأبواب، و أخرجه عن التهذيب، و الخصال فی الحديث ٦ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.-

٥- -التهذيب ۳- ۲۷٥- ۷۹۸.-

٦- -فی نسخة- بصلاته (هامش المخطوط)، و كذلک المصدر.-

مَعَ أَنَّهُ يَحْتَمِلُ الْحَمْلَ عَلَى التَّقِيَّةِ بِقَرِينَةِ لَفْظِ النَّاسِ وَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ نَظَائِرِهِ (۱) وَ يَأْتِي مِثْلُ ذَلِكَ (۲).

****

ترجمه:

از عبد الرحیم قصیر نقل شده که گفت: از امام باقر (علیه السلام) شنیدم که فرمودند: اگر مردی که او را نمی شناسی، پیشوایی مردم را بر عهده دارد و قرآن می خواند، پس تو قرآن نخوان و به قرائت او اعتماد کن.

می گویم : شاید مراد این است که او را دیده باشد که به مؤمنان عادل امامت می کند، با نفی احتمال تقیه. گرچه ممکن است این امر بر اساس تقیه تعبیر شود، به دلیل لفظ «مردم» و مشابهات ذکر شده پیش از آن.

۱۳- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْأَغْلَفِ مَعَ إِمْكَانِ الْخِتَانِ

اشارة

(۳) ۱۳ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْأَغْلَفِ مَعَ إِمْكَانِ الْخِتَانِ

****

ترجمه:

باب عدم جواز اقتدا به فرد غیر مختون، در صورتی که امکان ختنه وجود داشته باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۸۲ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۷۸۲- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُلْوَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: الْأَغْلَفُ لَا يَؤُمُّ الْقَوْمَ وَ إِنْ كَانَ أَقْرَأَهُمْ لِأَنَّهُ ضَيَّعَ مِنَ السُّنَّةِ أَعْظَمَهَا وَ لَا تُقْبَلُ لَهُ شَهَادَةٌ وَ لَا يُصَلَّى عَلَيْهِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ تَرَكَ ذَلِكَ خَوْفاً عَلَى نَفْسِهِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٥)

وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِی الْجَوْزَاءِ قَالَ الْأَغْلَفُ وَ ذَکَرَ مِثْلَهُ (٦) وَ رَوَاهُ فِی الْمُقْنِعِ أَیْضاً مُرْسَلًا (٧)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی أَحَادِیثِ الْفَاسِقِ (٨) لِأَنَّهُ مِنْ أَفْرَادِهِ بِسَبَبِ تَرْکِ الْوَاجِبِ مِنَ الْخِتَانِ وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٩) وَ قَوْلُهُ لَا یُصَلَّی

١- -تقدم ما یدلّ علی التقیة فی البابین ٥ و ٦، و ما یدلّ علی عنوان الباب فی الباب ١١ من هذه الأبواب.-

٢- -یأتی ما یدلّ علیه فی الباب ٣٤ من هذه الأبواب و علی عموم التقیة فی الحدیث ٢ من الباب ٢٦، و فی الأبواب ٢٧، و ٢٨ و ٢٩ و ٣٠ و ٣٢ من أبواب الأمر و النهی و ما یناسبهما.-

٣- -الباب ١٣ فیه حدیث واحد.-

٤- -التهذیب ٣- ٣٠- ١٠٨.-

٥- -الفقیه ١- ٣٧٨- ١١٠٦.-

٦- -علل الشرائع- ٣٢٧- ١.-

٧- -المقنع- ٣٥.-

٨- -تقدم فی الباب ١١ من هذه الأبواب.-

٩- -یأتی فی الحدیث ٦ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

عَلَیْهِ أَیْ لَا یَنْبَغِی أَنْ یُرْغَبَ فِی الصَّلَاةِ عَلَیْهِ إِذَا صَلَّی أَحَدٌ لِمَا تَقَدَّمَ (١).

****

ترجمه:

از زید بن علی، از پدرانش، از امام علی (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: فرد غیر مختون امامت جماعت را بر عهده نمی گیرد، حتی اگر از همه بهتر قرآن را بخواند، زیرا او بزرگ ترین سنت (ختنه) را از دست داده است. شهادتش پذیرفته نمی شود و نماز بر جنازه او خوانده نمی شود، مگر این که ترک ختنه به دلیل ترس از جانش باشد.

توضیح: این روایت به احادیثی که درباره فاسق پیش تر ذکر شده، اشاره دارد، زیرا عدم انجام واجب ختنه، فرد غیر مختون را در گروه فاسقان قرار می دهد. همچنین بیان «نماز بر جنازه او خوانده نمی شود» به این معناست که نباید برای نماز بر جنازه او رغبت نشان داده شود، اگر کسی اقدام به نماز کند، با توجه به دلایل ذکرشده قبلی.

١٤- بَابُ وُجُوبِ كَوْنِ الْإِمَامِ بَالِغاً عَاقِلًا طَاهِرَ الْمَوْلِدِ وَ جُمْلَةٍ مِمَّنْ لَا يُقْتَدَى بِهِمْ

اشارة

(٢) ١٤ بَابُ وُجُوبِ كَوْنِ الْإِمَامِ بَالِغاً عَاقِلًا طَاهِرَ الْمَوْلِدِ وَ جُمْلَةٍ مِمَّنْ لَا يُقْتَدَى بِهِمْ

****

ترجمه:

ترجمه: باب وجوب بالغ بودن، عاقل بودن، پاک بودن نسب امام، و توضیحی درباره گروه هایی که اقتدا به آن ها جایز نیست.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٨٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٧٨٣- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ يَعْنِي لَيْثاً الْمُرَادِيَّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: خَمْسَةٌ لَا يَؤُمُّونَ النَّاسَ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَ عَدَّ مِنْهُمُ الْمَجْنُونَ وَ وَلَدَ الزِّنَا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از ابوبصير، يعنى ليث مرادى، از امام صادق (عليه السلام) نقل شده كه فرمودند: پنج نفر هستند كه تحت هيچ شرايطى نبايد پيشواى مردم شوند، و از جمله آنان ديوانه و فرزند زنا هستند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٨٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٧٨٤- ٢- (٥) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِى جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع لَا يُصَلِّيَنَّ أَحَدُكُمْ خَلْفَ الْمَجْنُونِ وَ وَلَدِ الزِّنَا الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٦).

****

ترجمه:

از زراره، از امام باقر (عليه السلام) نقل شده كه فرمودند: اميرالمؤمنين (عليه السلام) فرمودند: هيچ يک از شما نبايد پشت سر ديوانه و فرزند زنا نماز بخواند....

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٨٥ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٧٨٥- ٣- (٧) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ غِيَاثِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا بَأْسَ بِالْغُلَامِ الَّذِى لَمْ يَبْلُغِ الْحُلُمَ أَنْ يَؤُمَّ الْقَوْمَ وَ أَنْ يُؤَذِّنَ.

أَقُولُ: يَأْتِى الْوَجْهُ فِى مِثْلِهِ (٨).

****

ترجمه:

از غیاث بن ابراهیم، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: اشکالی ندارد که غلامی که به سن بلوغ نرسیده، پیشوای جماعت باشد و اذان بگوید.

ص: ۳۲۱

۱- -تقدم فی الباب ۳۷ من أبواب صلاة الجنازة.-

۲- -الباب ١٤ فیه ۹ أحادیث.-

۳- -الکافی ۳- ۳۷۵- ۱، أورده بتمامه فی الحدیث ۵ من الباب ۱۵ من هذه الأبواب.-

٤- -التهذیب ۳- ٢٦- ۹۲، و الاستبصار ۱- ٤٢٢- ١٦٢٦.-

۵- -الکافی ۳- ۲۷۵- ٤، أورده بتمامه فی الحدیث ٦ من الباب ۱۵ من هذه الأبواب.-

٦- -الفقیه ۱- ۳۷۸- ۱۱۰۵.-

۷- -الکافی ۳- ۳۷٦- ٦، أورده فی الحدیث ٤ من الباب ۳۲ من أبواب الأذان.-

۸- -یأتی فی الحدیث ۸ من هذا الباب.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٧٨٦ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٠٧٨٦- ٤- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ قَالَ: خَمْسَةٌ لَا یَؤُمُّونَ النَّاسَ وَ لَا یُصَلُّونَ بِهِمْ صَلَاةً فَرِیضَةً فِی جَمَاعَةٍ وَ عَدَّ مِنْهُمْ وَلَدَ الزِّنَا.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم، از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: پنج گروه هستند که امامت مردم را بر عهده نمی گیرند و نماز واجب را به جماعت با آن ها نمی توان خواند، و از جمله آنان فرزند زنا است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۷۸۷- ۵- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: تَجُوزُ صَدَقَةُ الْغُلَامِ وَ عِتْقُهُ وَ یَؤُمُّ النَّاسَ إِذَا کَانَ لَهُ عَشْرُ سِنِینَ.

****

ترجمه:

از سماعه بن مهران، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: صدقه و آزاد کردن غلام جایز است و او می تواند مردم را امامت کند، به شرطی که ده سال سن داشته باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۸۸ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۷۸۸- ٦- (۳) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ أَبِی جَمِیلَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ طَرِیفٍ عَنِ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ ع یَقُولُ سِتَّةٌ لَا یَنْبَغِی أَنْ یَؤُمُّوا النَّاسَ وَلَدُ الزِّنَا وَ الْمُرْتَدُّ وَ الْأَعْرَابِیُّ بَعْدَ الْهِجْرَةِ وَ شَارِبُ الْخَمْرِ وَ الْمَحْدُودُ وَ الْأَغْلَفُ الْحَدِیثَ.

وَ رَوَاهُ ابْنُ إِدْرِیسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ رِوَایَةِ کِتَابِ أَبِی الْقَاسِمِ بْنِ قُولَوَیْهِ عَنِ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از اصبغ بن نباته نقل شده که گفت: از امیرالمؤمنین (علیه السلام) شنیدم که فرمودند: شش گروه هستند که شایسته نیست پیشوای مردم شوند، از جمله آن ها فرزند زنا، مرتد، اعرابی پس از هجرت، کسی که شراب می نوشد، محکوم به حد شرعی، و فرد غیر مختون.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۸۹ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۷۸۹- ۷- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُوسَى الْخَشَّابِ عَنْ غِيَاثِ بْنِ كَلُّوبٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَلِيّاً ع كَانَ يَقُولُ لَا بَأْسَ أَنْ يُؤَذِّنَ الْغُلَامُ قَبْلَ أَنْ يَحْتَلِمَ وَ لَا يَؤُمَّ حَتَّى يَحْتَلِمَ فَإِنْ أَمَّ جَازَتْ صَلَاتُهُ وَ فَسَدَتْ صَلَاةُ مَنْ (٦) خَلْفَهُ.

ص: ۳۲۲

۱- -الفقیه ۱- ۳۷۸- ۱۱۰٤، أورده بتمامه فی الحدیث ۳ من الباب ۱۵ من هذه الأبواب.-

۲- -الفقیه ۱- ٥٦۷- ۱٥٦۷.-

۳- -الخصال- ۳۳۰- ۲۹، أورد قطعة منه فی الحدیث ۹ من الباب ۲۳ من أبواب أحکام الملابس.-

٤- -مستطرفات السرائر- ۱٤٥- ۱۷.-

٥- -التهذیب ۳- ۲۹- ۱۰۳، و الاستبصار ۱- ٤۲۳- ۱٦۳۲، أورد صدره فی الحدیث ۲ من الباب ۳۲ من أبواب الأذان.-

٦- -فی الفقیه زیادة- یصلی (هامش المخطوط).-

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (۱).

****

ترجمه:

از اسحاق بن عمار، از امام صادق (علیه السلام) از پدرش نقل شده که امام علی (علیه السلام) می فرمود: اشکالی ندارد که غلام پیش از رسیدن به سن بلوغ اذان بگوید، اما نباید امامت کند تا زمانی که بالغ شود. و اگر امامت کند، نماز او صحیح است، ولی نماز کسانی که پشت سر او نماز می خوانند، باطل است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۷۹۰- ۸- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: لَا بَأْسَ أَنْ يُؤَذِّنَ الْغُلَامُ الَّذِي لَمْ يَحْتَلِمْ وَ أَنْ يَؤُمَّ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ وَ غَيْرُهُ عَلَى كَوْنِ الْغُلَامِ قَدْ بَلَغَ بِالسِّنِّ أَوْ بِالْإِنْبَاتِ وَ يُمْكِنُ حَمْلُهُ عَلَى إِمَامَتِهِ لِمِثْلِهِ.

****

ترجمه:

از طلحة بن زید، از امام صادق (علیه السلام) از پدرش، از امام علی (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: اشکالی ندارد که غلامی که هنوز به سن بلوغ نرسیده اذان بگوید و امامت کند.

می گویم : مرحوم شیخ و دیگران این روایت را به گونه ای تفسیر کرده اند که منظور از غلام، کسی است که با رسیدن به سن بلوغ یا با علامت های بلوغ، بالغ شده باشد. همچنین ممکن است این روایت به امامت او برای افرادی مانند خودش قابل حمل باشد

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۷۹۱- ۹- (۳) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِی الْبَخْتَرِیِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِیهِ ع قَالَ: کُرِهَ أَنْ یَؤُمَّ الْأَعْرَابِیُّ لِجَفَائِهِ عَنِ الْوُضُوءِ وَ الصَّلَاةِ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ هُنَا (٤) وَ فِی الشَّهَادَاتِ (٥).

****

ترجمه:

از ابی البختری، از امام صادق (علیه السلام) از پدرش نقل شده که فرمودند: امامت اعرابی (شخص بدوی) ناپسند شمرده شده، به دلیل بی توجهی او به وضو و نماز.

۱۵- بَابُ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْأَجْذَمِ وَ الْأَبْرَصِ عَلَی کَرَاهَةٍ

اشارة

(٦) ۱۵ بَابُ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْأَجْذَمِ وَ الْأَبْرَصِ عَلَی کَرَاهَةٍ

****

ترجمه:

باب جواز اقتدا به فرد جذامی و برص دار، با وجود کراهت.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۷۹۲- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ بْنِ بَزِیعٍ عَنْ ظَرِیفِ بْنِ نَاصِحٍ عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ مَیْمُونٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ یَزِیدَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ

۱- -الفقیه ۱- ۳۹۵- ۱۱۷۰.-

۲- -التهذیب ۳- ۲۹- ۱۰٤، و الاستبصار ۱- ٤۲٤- ۱٦۳۳، أورد صدره أیضا فی الحدیث ۳ من الباب ۳۲ من أبواب الأذان.-

۳- -قرب الإسناد- ۷۳، و أورد صدره فی الحدیث ۸ من الباب ٤، و ذیله فی الحدیث ٥ من الباب ۱٦ من هذه الأبواب.-

٤- -یأتی فی الأبواب ۱٥ و ۱٦ و ۱۷ من هذه الأبواب.-

٥- -یأتی فی الأحادیث ٤ و ۷ و ۸ و ۹ من الباب ۳۱، و فی الأحادیث ۲ و ٦ و ۹ من الباب ۳۲ من أبواب الشهادات.-

٦- -الباب ۱٥ فیه ٦ أحادیث.-

۷- -التهذیب ۳- ۲۷- ۹۳، و الاستبصار ۱- ٤۲۲- ۱٦۲۷.-

الْمَجْذُومِ وَ الْأَبْرَصِ یَؤُمَّانِ الْمُسْلِمِینَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ هَلْ یَبْتَلِی اللَّهُ بِهِمَا الْمُؤْمِنَ قَالَ نَعَمْ وَ هَلْ کَتَبَ اللَّهُ الْبَلَاءَ إِلَّا عَلَی الْمُؤْمِنِ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن یزید نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره جذامی و برص داری که پیشوای مسلمانان می شوند، پرسیدم. امام فرمودند: بله. گفتم: آیا خداوند مؤمنان را به این ها مبتلا می کند؟ فرمودند: بله، و آیا خداوند بلا را جز برای مؤمنان مقدر کرده است؟

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

١٠٧٩٣- ٢- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ (أَبِي إِسْحَاقَ) (٢) عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: لَا يُصَلِّي بِالنَّاسِ مَنْ فِي وَجْهِهِ آثَارٌ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى الْكَرَاهَةِ لِمَا مَضَى (٣) وَ يَأْتِي (٤).

****

ترجمه:

از ابراهیم بن عبدالحمید، از امام کاظم (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: کسی که در صورتش آثار (بیماری یا عارضه ای) وجود دارد، نباید پیشوای مردم در نماز شود.

می گویم : این حکم بر کراهت حمل می شود، به دلایلی که پیش تر ذکر شد.

[رقم الحديث الكلي: ١٠٧٩٤ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٧٩٤- ٣- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ قَالَ: خَمْسَةٌ لَا يَؤُمُّونَ النَّاسَ وَ لَا يُصَلُّونَ بِهِمْ صَلَاةً فَرِيضَةً فِي جَمَاعَةٍ الْأَبْرَصُ وَ الْمَجْذُومُ وَ وَلَدُ الزِّنَا وَ الْأَعْرَابِيُّ حَتَّى يُهَاجِرَ وَ الْمَحْدُودُ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى الْكَرَاهِيَةِ لِمَا سَبَقَ (٦).

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم، از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: پنج گروه هستند که نباید پیشوای مردم شوند و نماز واجب را با آنان به جماعت نمی توان خواند؛ این گروه ها عبارتند از: فرد

برص دار، فرد جذامی، فرزند زنا، اعرابی (بدوی) تا زمانی که مهاجرت کند، و کسی که محکوم به حد شرعی شده است.

توضیح: این روایت بر کراهت حمل می شود، به دلایلی که پیش تر ذکر شد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۹۵ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۷۹۵- ٤- (۷) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ يَعْنِي ابْنَ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْعَلَاءِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَجْذُومِ وَ الْأَبْرَصِ مِنَّا أَ يَؤُمَّانِ (۸) الْمُسْلِمِينَ قَالَ نَعَمْ وَ هَلْ يَبْتَلِي اللَّهُ بِهَذَا إِلَّا الْمُؤْمِنَ (قَالَ نَعَمْ) (۹) وَ هَلْ كُتِبَ الْبَلَاءُ إِلَّا عَلَى الْمُؤْمِنِينَ.

****

ترجمه:

از حسین بن ابی علاء، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: از ایشان پرسیدم درباره جذامی و برص داری که از ما هستند، آیا می توانند پیشوای مسلمانان شوند؟ امام فرمودند: بله. و آیا خداوند این بلا را جز بر مؤمنان نازل می کند؟ (فرمودند: بله). و آیا بلا تنها بر مؤمنان مقدر شده است؟

۱- -التهذیب ۳- ۲۸۱- ۸۳۳.-

۲- -فی المصدر- إسحاق.-

۳- -مضی فی الحدیث ۱ من هذا الباب.-

٤- -يأتی فی الحدیث ٤ من هذا الباب.-

٥- -الفقیه ١- ٣٧٨- ١١٠٤، أورد قطعة منه فی الحدیث ٤ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

٦- -سبق فی الحدیث ١ من هذا الباب.-

٧- -المحاسن- ٣٢٦- ٧٦.-

٨- -فی المصدر: أ یؤم.-

٩- -لیس فی المصدر.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٧٩٦ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٠٧٩٦- ٥- (١) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَیُّوبَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ ابْنِ مُسْکَانَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: خَمْسَةٌ لَا یَؤُمُّونَ النَّاسَ عَلَی کُلِّ حَالٍ الْمَجْذُومُ وَ الْأَبْرَصُ وَ الْمَجْنُونُ وَ وَلَدُ الزِّنَا وَ الْأَعْرَابِیُّ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ کَمَا سَبَقَ (٢)

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَی الْکَرَاهَةِ قَالَهُ الشَّیْخُ وَ غَیْرُهُ.

****

ترجمه:

از ابوبصیر، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: پنج گروه هستند که تحت هیچ شرایطی نباید پیشوای مردم شوند؛ این گروه ها عبارتند از: جذامی، برص دار، دیوانه، فرزند زنا، و اعرابی.

می گویم : این روایت بر کراهت حمل می شود، همان طور که مرحوم شیخ و دیگران نیز گفته اند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٧٩٧ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٧٩٧- ٦- (٣) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع لَا يُصَلِّيَنَّ أَحَدُكُمْ خَلْفَ الْمَجْذُومِ وَ الْأَبْرَصِ وَ الْمَجْنُونِ وَ الْمَحْدُودِ وَ وَلَدِ الزِّنَا وَ الْأَعْرَابِيُّ لَا يَؤُمُّ الْمُهَاجِرِينَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٤).

****

ترجمه:

از زراره، از امام باقر (علیه السلام) در حدیثی نقل شده که فرمودند: امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمودند: هیچ یک از شما نباید پشت سر جذامی، برص دار، دیوانه، کسی که محکوم به حد شرعی شده، فرزند زنا، و اعرابی نماز بخواند؛ و اعرابی نباید امامت مهاجرین را بر عهده گیرد.

١٦- بَابُ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْعَبْدِ عَلَى كَرَاهَةٍ

اشارة

(٥) ١٦ بَابُ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْعَبْدِ عَلَى كَرَاهَةٍ

****

ترجمه:

باب جواز اقتدا به بنده، با وجود کراهت.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٧٩٨ - رقم الحديث الباب: ١]

۱۰۷۹۸- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ

ص: ۳۲۵

۱- -الکافی ۳- ۳۷۵- ۱.-

۲- -سبق فی الحدیث ۱ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

۳- -الکافی ۳- ۳۷۵- ٤، أورد قطعة منه فی الحدیث ۲ من الباب ۷ من أبواب القبلة، و فی الحدیث ۵ من الباب ۲۱، و أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ١٦، و قطعة منه فی الحدیث ۲ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

٤- -الفقیه ۱- ۳۷۸- ۱۱۰۵.-

۵- -الباب ١٦ فیه ۵ أحادیث.-

٦- -الکافی ۳- ۳۷۵- ٤، أورد قطعة منه فی الحدیث ۵ من الباب ۲۱، و ذیله فی الحدیث ٦ من الباب ۱۵، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۲ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

الصَّلَاةُ خَلْفَ الْعَبْدِ فَقَالَ لَا بَأْسَ بِهِ إِذَا كَانَ فَقِيهاً وَ لَمْ يَكُنْ هُنَاكَ أَفْقَهُ مِنْهُ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از زراره، از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: به او گفتم، نماز خواندن پشت سر بنده چگونه است؟ امام فرمودند: اشکالی ندارد، به شرط آن که بنده فقیه باشد و فقیه تر از او در آنجا نباشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۷۹۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۷۹۹- ۲- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ وَ فَضَالَةَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الْعَبْدِ يَؤُمُّ الْقَوْمَ إِذَا رَضُوا بِهِ وَ كَانَ أَكْثَرَهُمْ قُرْآناً قَالَ لَا بَأْسَ بِهِ (۲).

وَ عَنْهُ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم، از یکی از آن دو (امام باقر یا امام صادق) نقل شده که ایشان در مورد بنده ای که پیشوای مردم شود، در صورتی که آنان به او رضایت داشته باشند و او قرآن بیشتری نسبت به دیگران بلد باشد، پرسیده شد. امام فرمودند: اشکالی ندارد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۸۰۰ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۸۰۰- ۳- (٤) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَمْلُوكِ يَؤُمُّ النَّاسَ فَقَالَ لَا إِلَّا أَنْ يَكُونَ هُوَ أَفْقَهَهُمْ وَ أَعْلَمَهُمْ.

****

ترجمه:

از سماعه نقل شده که گفت: از ایشان درباره بنده ای که پیشوای مردم شود، پرسیدم. امام فرمودند: نه، مگر این که او فقیه ترین و دانا ترین آنان باشد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۸۰۱ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٨٠١- ٤- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ ع أَنَّهُ قَالَ: لَا يَؤُمُّ الْعَبْدُ إِلَّا أَهْلَهُ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى الِاسْتِحْبَابِ وَ مَا سَبَقَ عَلَى الْجَوَازِ.

****

ترجمه:

از سکونی، از امام صادق (علیه السلام) از پدرش، از امام علی (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: بنده تنها امامت اهل خود را بر عهده می گیرد.

می گویم : مرحوم شیخ این روایت را بر استحباب حمل کرده و روایات قبلی بر جواز.

[رقم الحديث الكلي: ١٠٨٠٢ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٨٠٢- ٥- (٦) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ السِّنْدِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: لَا بَأْسَ أَنْ يَؤُمَّ الْمَمْلُوكُ إِذَا كَانَ قَارِئاً.

****

ترجمه:

از ابی البختری، از امام صادق (علیه السلام) از پدرش، از امام علی (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: اشکالی ندارد که بنده ای که قرآن خوان است، پیشوای جماعت شود.

١- -التهذيب ٣- ٢٩- ٩٩، و الاستبصار ١- ٤٢٣- ١٦٢٨.-

٢- -كتب المصنّف فى الهامش- (به) ليس فى الاستبصار.-

٣- -التهذيب ٣- ٢٩- ١٠٠، و الاستبصار ١- ٤٢٣- ١٦٢٩.-

٤- -التهذيب ٣- ٢٩- ١٠١، و الاستبصار ١- ٤٢٣- ١٦٣٠.-

٥- -التهذيب ٣- ٢٩- ١٠٢، و الاستبصار ١- ٤٢٣- ١٦٣١.-

٦- -قرب الإسناد- ٧٢، أورد قطعة منه فى الحديث ٩ من الباب ١٤، و قطعة منه فى الحديث ٨ من الباب ٤ من هذه الأبواب.-

١٧- بَابُ جَوَازِ اقْتِدَاءِ الْمُتَوَضِّئِ بِالْمُتَيَمِّمِ عَلَى كَرَاهِيَةٍ

اشارة

(١) ١٧ بَابُ جَوَازِ اقْتِدَاءِ الْمُتَوَضِّئِ بِالْمُتَيَمِّمِ عَلَى كَرَاهِيَةٍ

****

ترجمه:

باب جواز اقتدا كردن وضو دار به فرد تيمم كننده، با وجود كراهت.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٠٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٨٠٣- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِى عُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ (٣) بْنِ حُمْرَانَ وَ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع إِمَامُ قَوْمٍ أَصَابَتْهُ جَنَابَةٌ فِى السَّفَرِ وَ لَيْسَ مَعَهُ مِنَ الْمَاءِ مَا يَكْفِيهِ لِلْغُسْلِ أَ يَتَوَضَّأُ بَعْضُهُمْ وَ يُصَلِّى بِهِمْ قَالَ لَا وَ لَكِنْ يَتَيَمَّمُ الْجُنُبُ وَ يُصَلِّى بِهِمْ فَإِنَّ اللَّهَ جَعَلَ التُّرَابَ طَهُوراً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ وَ الْكُلَيْنِيُّ كَمَا مَرَّ فِى التَّيَمُّمِ (٤).

****

ترجمه:

از جمیل بن دراج نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم، اگر امام جماعت در سفر دچار جنابت شود و آبی برای غسل نداشته باشد، آیا برخی از آن ها وضو بگیرند و او برایشان نماز بخواند؟ امام فرمودند: نه، بلکه جنب تیمم می کند و برای آن ها نماز می خواند، چراکه خداوند خاک را طهور قرار داده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۰٤ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۸۰٤- ۲- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَجْنَبَ ثُمَّ تَيَمَّمَ فَأَمَّنَا وَ نَحْنُ طَهُورٌ فَقَالَ لَا بَأْسَ بِهِ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن بکیر نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی که جنب شده و سپس تیمم کرده و پیشوای جماعت ما شده در حالی که ما وضو داشته ایم، پرسیدم. امام فرمودند: اشکالی ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۰۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۸۰۵- ۳- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ رَجُلٌ أَمَّ قَوْماً وَ هُوَ جُنُبٌ وَ قَدْ تَيَمَّمَ وَ هُمْ عَلَى طَهُورٍ فَقَالَ لَا بَأْسَ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنِ ابْنِ الْمُغِيرَةِ مِثْلَهُ (۷).

****

ترجمه:

از عبدالله بن بکیر، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که گفت: به ایشان عرض کردم، مردی که جنب بوده و تیمم کرده و پیشوای جماعت شده است، در حالی که دیگران وضو داشته اند، حکم چیست؟ امام فرمودند: اشکالی ندارد.

ص: ۳۲۷

۱- -الباب ۱۷ فیه ۷ أحادیث.-

۲- -التهذیب ۳- ۱٦۷- ۳٦۵، و الاستبصار ۱- ٤۲۵- ۱٦۳۸.-

۳- -فی الاستبصار- حمزة.-

٤- -رواه کما مرّ فی الحدیث ۲ من الباب ۲٤ من أبواب التیمم.-

۵- -التهذیب ۳- ۱٦۷- ۳٦٤، و الاستبصار ۱- ٤۲٤- ۱٦۳۷.-

٦- -التهذیب ۳- ۱٦۷- ۳٦٦، و الاستبصار ۱- ٤۲۵- ۱٦۳۹.-

۷- -التهذیب ۱- ٤۰٤- ۱۲٦۵.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۰٦ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۸۰٦- ٤- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِیدِ عَنْ أَبِی جَمِیلَةَ عَنْ أَبِی أُسَامَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الرَّجُلِ یُجْنِبُ وَ لَیْسَ مَعَهُ مَاءٌ وَ هُوَ إِمَامُ الْقَوْمِ قَالَ نَعَمْ یَتَیَمَّمُ وَ یَؤُمُّهُمْ.

****

ترجمه:

از ابی اسامه، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که درباره مردی که جنب شده و آبی در اختیار ندارد و پیشوای جماعت است، امام فرمودند: بله، او تیمم می کند و امامت جماعت را بر عهده می گیرد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۸۰۷- ۵- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ بُنَانِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ ع قَالَ: لَا يَؤُمُّ صَاحِبُ التَّيَمُّمِ الْمُتَوَضِّئِينَ وَ لَا يَؤُمُّ صَاحِبُ الْفَالِجِ الْأَصِحَّاءَ.

****

ترجمه:

از سکونی، از امام صادق (علیه السلام) از پدرش نقل شده که فرمودند: صاحب تیمم نباید پیشوای کسانی که وضو دارند شود، و همچنین صاحب بیماری فلج نباید پیشوای افراد سالم گردد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۰۸ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۸۰۸- ٦- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ لَا يُصَلِّي الْمُتَيَمِّمُ بِقَوْمٍ مُتَوَضِّئِينَ.

****

ترجمه:

از عباد بن صهیب نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) شنیدم که فرمودند: کسی که تیمم کرده نباید پیشوای جماعت کسانی شود که وضو دارند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۰۹ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۰۸۰۹- ۷- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع فِی حَدِيثٍ لَا يَؤُمُّ صَاحِبُ التَّيَمُّمِ الْمُتَوَضِّئِينَ.

أَقُولُ: حَمَلَ الشَّيْخُ الْأَحَادِيثَ الْأَخِيرَةَ عَلَى الْفَضْلِ وَ السَّابِقَةَ عَلَى الْجَوَازِ وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (٥).

****

ترجمه:

از سکونی، از امام صادق (علیه السلام) از پدرش نقل شده که فرمودند: امیرالمؤمنین (علیه السلام) در حدیثی فرمودند: صاحب تیمم نباید پیشوای کسانی شود که وضو دارند.

توضیح: شیخ احادیث اخیر را بر فضیلت حمل کرده و احادیث پیشین را بر جواز، و مواردی وجود دارد که این تفسیر را تأیید می کند.

۱- -التهذيب ۳- ۱٦۷- ۳٦۳، و الاستبصار ۱- ٤۲٤- ۱٦۳٦.-

۲- -التهذيب ۳- ۱٦٦- ۳٦۲، و الاستبصار ۱- ٤۲٤- ۱٦۳٥، أورد ذيله فی الحديث ۲ من الباب ۲۲ من هذه الأبواب.-

۳- -التهذيب ۳- ۱٦٦- ۳٦۱، و الاستبصار ۱- ٤۲٤- ۱٦۳٤.-

٤- -الكافی ۳- ۳۷٥- ۲، أورد ذيله فی الحديث ۳ من الباب ۷ من أبواب القبلة، و أورد قطعة منه فی الحديث ۷ من الباب ۲۱، و قطعة منه فی الحديث ۱ من الباب ۲۲ من هذه الأبواب.-

۵- -یأتی فی الحدیث ۱ من الباب ۲۲ من هذه الأبواب.-

۱۸- بَابُ جَوَازِ اقْتِدَاءِ الْمُسَافِرِ بِالْحَاضِرِ وَ بِالْعَكْسِ عَلَى كَرَاهِيَةٍ وَ وُجُوبِ مُرَاعَاةِ كُلٍّ مِنْهُمْ عَدَدَ صَلَاتِهِ قَصْراً وَ تَمَاماً وَ جَوَازِ اقْتِدَاءِ الْمُسَافِرِ فِي الْفَرِيضَتَيْنِ بِالْحَاضِرِ فِي وَاحِدَةٍ

اشارة

(۱) ۱۸ بَابُ جَوَازِ اقْتِدَاءِ الْمُسَافِرِ بِالْحَاضِرِ وَ بِالْعَكْسِ عَلَى كَرَاهِيَةٍ وَ وُجُوبِ مُرَاعَاةِ كُلٍّ مِنْهُمْ عَدَدَ صَلَاتِهِ قَصْراً وَ تَمَاماً وَ جَوَازِ اقْتِدَاءِ الْمُسَافِرِ فِي الْفَرِيضَتَيْنِ بِالْحَاضِرِ فِي وَاحِدَةٍ

****

ترجمه:

باب جواز اقتدای مسافر به حاضر و بالعکس با کراهت، و وجوب رعایت هرکدام از آنها تعداد رکعات نماز خود را، چه قصر و چه تمام، و جواز اقتدای مسافر در دو نماز به حاضر در یک نماز.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۱۰ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۸۱۰- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا صَلَّى الْمُسَافِرُ خَلْفَ قَوْمٍ حُضُورٍ فَلْيُتِمَّ صَلَاتَهُ رَكْعَتَيْنِ وَ يُسَلِّمُ وَ إِنْ صَلَّى مَعَهُمُ الظُّهْرَ فَلْيَجْعَلِ الْأَوَّلَتَيْنِ الظُّهْرَ وَ الْأَخِيرَتَيْنِ الْعَصْرَ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم از امام باقر علیه السلام روایت شده است که فرمودند: اگر مسافر پشت سر جماعت حاضر نماز بخواند، باید نماز خود را دو رکعت بخواند و سپس سلام دهد. و اگر همراه آنان نماز ظهر را بخواند، باید دو رکعت اول را نماز ظهر قرار دهد و دو رکعت آخر را نماز عصر.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۱۱ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۸۱۱- ۲- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمُسَافِرِ يُصَلِّی خَلْفَ الْمُقِيمِ قَالَ يُصَلِّی رَكْعَتَيْنِ وَ يَمْضِی حَيْثُ شَاءَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

حماد بن عثمان گفت: از امام صادق علیه السلام پرسیدم درباره مسافری که پشت سر فرد مقیم نماز می خواند. ایشان فرمودند: دو رکعت نماز می خواند و سپس هر جا که بخواهد می رود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۱۲ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۸۱۲- ۳- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ يَعْنِی الْمُرَادِیَّ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لَا يُصَلِّی الْمُسَافِرُ مَعَ الْمُقِيمِ فَإِنْ صَلَّی فَلْيَنْصَرِفْ فِی الرَّكْعَتَيْنِ.

****

ترجمه:

از ابی بصیر مرادی نقل شده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: مسافر نباید با مقیم نماز بخواند، و اگر نماز خواند، باید در رکعت دوم نماز را تمام کند و منصرف شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۱۳ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۸۱۳- ٤- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ نُعْمَانَ الْأَحْوَلِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا دَخَلَ الْمُسَافِرُ مَعَ أَقْوَامٍ حَاضِرِينَ فِی صَلَاتِهِمْ

۱- -الباب ۱۸ فیه ۹ أحادیث.-

۲- -الفقیه ۱- ٤٥۱- ۱۳۰٦، أورد فی الحدیث ٦ من الباب ٥۳ من هذه الأبواب.-

۳- -التهذیب ۳- ۱٦٥- ۳٥۷، و التهذیب ۳- ۲۲۷- ٥۷٦، و الاستبصار ۱- ٤۲٥- ۱٦٤۱.-

٤- -الکافی ۳- ٤۳۹- ۱.-

٥- -التهذیب ۳- ۱٦٥- ۳٥۸، و الاستبصار ۱- ٤۲٦- ۱٦٤۲.-

٦- -التهذیب ۳- ۲۲٦- ٥۷۳.-

فَإِنْ كَانَتِ الْأُولَى فَلْيَجْعَلِ الْفَرِيضَةَ فِی الرَّكْعَتَيْنِ الْأَوَّلَتَيْنِ وَ إِنْ كَانَتِ الْعَصْرَ فَلْيَجْعَلِ الْأَوَّلَتَيْنِ نَافِلَةً وَ الْأَخِيرَتَيْنِ فَرِيضَةً.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (۱) أَقُولُ: عَلَّلَهُ الشَّيْخُ بِكَرَاهَةِ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ إِلَّا الْقَضَاءَ.

****

ترجمه:

محمد بن نعمان احول از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که فرمودند: هنگامی که مسافر در نماز جماعت همراه با گروهی از حاضرین شرکت کند، اگر نماز اول (ظهر) باشد، باید فریضه را در دو رکعت اول قرار دهد و اگر نماز عصر باشد، باید دو رکعت اول را نافله و دو رکعت آخر را فریضه قرار دهد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨١٤ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٨١٤- ٥- (٢) وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ (الْحَسَنِ بْنِ الْحُسَيْنِ) (٣) اللُّؤْلُؤِيِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ الْمَغْرَاءِ حُمَيْدِ بْنِ الْمُثَنَّى عَنْ عِمْرَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ الْمُسَافِرِ إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلَاةِ مَعَ الْمُقِيمِينَ قَالَ فَلْيُصَلِّ صَلَاتَهُ ثُمَّ يُسَلِّمُ وَ يَجْعَلُ الْأَخِيرَتَيْنِ سُبْحَةً.

****

ترجمه:

از محمد بن علی نقل شده است که از امام صادق علیه السلام درباره مرد مسافری که در نماز جماعت با مقیمین شرکت کند، پرسید. امام فرمودند: باید نماز خود را بخواند، سپس سلام دهد و دو رکعت آخر را به عنوان نافله قرار دهد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨١٥ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٨١٥- ٦- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ يَعْنِي أَحْمَدَ بْنَ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ الْفَضْلِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع

قَالَ: لَا يَؤُمُّ الْحَضَرِيُّ الْمُسَافِرَ وَ لَا الْمُسَافِرُ الْحَضَرِيَّ فَإِنِ ابْتُلِيَ بِشَيْ ءٍ مِنْ ذَلِکَ فَأَمَّ قَوْماً حَضَرِيِّينَ (٥) فَإِذَا أَتَمَّ الرَّكْعَتَيْنِ سَلَّمَ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِ بَعْضِهِمْ فَقَدَّمَهُ فَأَمَّهُمْ وَ إِذَا صَلَّى الْمُسَافِرُ خَلْفَ قَوْمٍ حُضُورٍ فَلْيُتِمَّ صَلَاتَهُ رَكْعَتَيْنِ وَ يُسَلِّمُ وَ إِنْ صَلَّى مَعَهُمُ الظُّهْرَ فَلْيَجْعَلِ الْأَوَّلَتَيْنِ الظُّهْرَ وَ الْأَخِيرَتَيْنِ الْعَصْرَ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٦) وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع

ص: ٣٣٠

١- -التهذيب ٣- ١٦٥- ٣٦٠.-

٢- -التهذيب ٣- ١٦٥- ٣٥٦ و التهذيب ٣- ٢٢٧- ٥٧٥، و الاستبصار ١- ٤٢٥- ١٦٤٠.-

٣- -فی الاستبصار- الحسين بن الحسن.-

٤- -التهذيب ٣- ١٦٤- ٣٥٥، و الاستبصار ١- ٤٢٦- ١٦٤٣.-

٥- -فی الاستبصار و الفقيه- حاضرين (هامش المخطوط).-

٦- -التهذيب ٣- ٢٢٦- ٥٧٤.-

مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ وَ يُسَلِّمُ (١)

****

ترجمه:

از ابی العباس فضل بن عبدالملک از امام صادق علیه السلام روایت شده است که فرمودند: حاضر نمی تواند برای مسافر و مسافر نیز نمی تواند برای حاضر امامت کند. اما اگر ناچار شد و برای گروهی از حاضرین امامت کرد، پس از اینکه دو رکعت نماز را به پایان رساند، سلام دهد و دست

یکی از آنها را بگیرد و او را جلو آورده و امامت را به او بسپارد. و اگر مسافر پشت سر جماعت حاضر نماز بخواند، باید نماز خود را دو رکعت بخواند و سپس سلام دهد. و اگر همراه آنان نماز ظهر را بخواند، دو رکعت اول را به عنوان نماز ظهر قرار دهد و دو رکعت آخر را به عنوان نماز عصر.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨١٦ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٠٨١٦- ٧- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمُسَافِرِ يُصَلِّي مَعَ الْإِمَامِ فَيُدْرِكُ مِنَ الصَّلَاةِ رَكْعَتَيْنِ أَ يُجْزِي ذَلِكَ عَنْهُ فَقَالَ نَعَمْ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

عمر بن یزید گفت: از امام صادق علیه السلام پرسیدم درباره مسافری که با امام جماعت نماز بخواند و فقط دو رکعت از نماز را درک کند. آیا همین مقدار کفایت می کند؟ امام فرمودند: بله.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨١٧ - رقم الحديث الباب: ٨]

١٠٨١٧- ٨- (٤) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ وَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحَدِهِمَا ع فِي مُسَافِرٍ أَدْرَكَ الْإِمَامَ وَ دَخَلَ مَعَهُ فِي صَلَاةِ الظُّهْرِ قَالَ فَلْيَجْعَلِ الْأَوَّلَتَيْنِ الظُّهْرَ وَ الْأَخِيرَتَيْنِ السُّبْحَةَ وَ إِنْ كَانَتْ صَلَاةَ الْعَصْرِ جَعَلَ الْأَوَّلَتَيْنِ السُّبْحَةَ وَ الْأَخِيرَتَيْنِ الْعَصْرَ.

****

ترجمه:

از ابن ابی عمیر از برخی از اصحابمان از یکی از دو امام (امام باقر یا امام صادق) نقل شده است که درباره مسافری که به امام جماعت رسید و با او وارد نماز ظهر شد، فرمودند: باید دو رکعت اول را نماز ظهر قرار دهد و دو رکعت آخر را به عنوان نافله بخواند. و اگر نماز عصر باشد، باید دو رکعت اول را به عنوان نافله قرار دهد و دو رکعت آخر را به عنوان نماز عصر.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨١٨ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٠٨١٨- ٩- (٥) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ الْعَلَوِیِّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ إِمَامٍ مُقِیمٍ أَمَّ قَوْماً مُسَافِرِینَ کَیْفَ یُصَلِّی الْمُسَافِرُونَ قَالَ رَکْعَتَیْنِ ثُمَّ یُسَلِّمُونَ وَ یَقْعُدُونَ وَ یَقُومُ الْإِمَامُ فَیُتِمُّ صَلَاتَهُ فَإِذَا سَلَّمَ وَ انْصَرَفَ انْصَرَفُوا.

وَ رَوَاهُ عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ (٦)

ص: ٣٣١

١- -الفقیه ١- ٣٩٨- ١١٨١.-

٢- -الکافی ٣- ٤٣٩- ٢.-

٣- -التهذیب ٣- ١٦٥- ٣٥٩.-

٤- -المحاسن- ٣٢٦- ٧٧.-

٥- -قرب الإسناد- ٩٨.-

٦- -مسائل علی بن جعفر- ٢٥٨- ٦٢٠.-

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (١).

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر علیه السلام نقل کرده است که فرمودند: از ایشان درباره امام مقیمی که برای گروهی از مسافران امامت می کند پرسیدم که مسافران چگونه باید نماز بخوانند؟ فرمودند: دو رکعت می خوانند، سپس سلام می دهند و می نشینند. امام برمی خیزد و نمازش را تمام می کند. پس از اینکه امام سلام داد و منصرف شد، آنها نیز منصرف می شوند.

۱۹- بَابُ جَوَازِ إِمَامَةِ الرَّجُلِ الرِّجَالَ وَ النِّسَاءَ الْمَحَارِمَ وَ الْأَجَانِبَ وَ يَقُمْنَ وَرَاءَهُ وَ وَرَاءَ الرِّجَالِ وَ الصِّبْيَانِ إِنْ كَانُوا وَ لَوْ وَاحِداً

اشارة

(۲) ۱۹ بَابُ جَوَازِ إِمَامَةِ الرَّجُلِ الرِّجَالَ وَ النِّسَاءَ الْمَحَارِمَ وَ الْأَجَانِبَ وَ يَقُمْنَ وَرَاءَهُ وَ وَرَاءَ الرِّجَالِ وَ الصِّبْيَانِ إِنْ كَانُوا وَ لَوْ وَاحِداً

****

ترجمه:

باب جواز امامت مرد برای مردان، زنان محرم و اجنبی، به گونه ای که زنان پشت سر او و پشت سر مردان و کودکان (در صورت وجود حتی یک نفر) بایستند.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۸۱۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۸۱۹- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنِ الْفُضَيْلِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ قَالَ: الْمَرْأَةُ تُصَلِّي خَلْفَ زَوْجِهَا الْفَرِيضَةَ وَ التَّطَوُّعَ وَ تَأْتَمُّ بِهِ فِي الصَّلَاةِ.

أَقُولُ: لَمْ يُصَرَّحْ بِكَوْنِهَا مُقْتَدِيَةً بِهِ فِی أَوَّلِ الْحَدِيثِ بَلْ هُوَ فِی بَيَانِ حُكْمِ الْمَكَانِ وَ يَحْتَمِلُ فِيهِ مَا يَأْتِی.

****

ترجمه:

از فضیل از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمودند: زن پشت سر شوهرش نماز واجب و مستحبی را می خواند و در نماز از او تبعیت می کند.

می گویم : در ابتدای حدیث به صراحت ذکر نشده که زن اقتدا می کند، بلکه در صدد بیان حکم مکان مورد نظر است و احتمال تفسیرهای دیگری در ادامه وجود دارد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۲۰ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۸۲۰- ۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ يَعْنِی ابْنَ سَعِيدٍ عَنْ أَبَانٍ عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أُصَلِّی الْمَكْتُوبَةَ بِأُمِّ عَلِیٍّ- قَالَ نَعَمْ تَكُونُ عَنْ يَمِينِكَ يَكُونُ سُجُودُهَا بِحِذَاءِ قَدَمَيْكَ.

****

ترجمه :

از فضیل بن یسار نقل شده است که گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم، آیا می توانم نماز واجب را با ام علی بخوانم؟ امام فرمودند: بله، او باید در سمت راست تو باشد، به طوری که محل سجده اش برابر با محل قدم های تو قرار گیرد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۲۱ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۸۲۱- ۳- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْوَلِيدِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّي مَعَ الرَّجُلِ الْوَاحِدِ مَعَهُمَا النِّسَاءُ قَالَ يَقُومُ الرَّجُلُ إِلَى جَنْبِ الرَّجُلِ وَ يَتَخَلَّفْنَ النِّسَاءُ خَلْفَهُمَا.

****

ترجمه:

از قاسم بن ولید نقل شده است که گفت: از ایشان پرسیدم درباره مردی که با مرد دیگری نماز می خواند و همراه آنها زنانی نیز هستند. فرمودند: مرد باید در کنار مرد دیگر بایستد و زنان پشت سر آنها قرار گیرند.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۸۲۲ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۸۲۲- ٤- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ

۱- -يأتى فى الأحاديث ٦ و ٧ و ٨ و ٩ من الباب ٥٣ من هذه الأبواب.-

۲- -الباب ١٩ فيه ٦ أحاديث.-

۳- -التهذيب ٢- ٣٧٩- ١٥٧٩، أورده أيضا فى الحديث ١ من الباب ٦ من أبواب مكان المصلى.-

٤- -التهذيب ٣- ٢٦٧- ٧٥٨.-

٥- -التهذيب ٣- ٢٦٨- ٧٦٣.-

٦- -التهذيب ٣- ٣١- ١١٢، و الاستبصار ١- ٤٢٦- ١٦٤٥، أورد ذيله فى الحديث ١٠ من الباب ٢٠ من هذه الأبواب.-

الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي الرَّجُلِ يَؤُمُّ الْمَرْأَةَ قَالَ نَعَمْ تَكُونُ خَلْفَهُ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن بُکیر از برخی از اصحاب ما از امام صادق علیه السلام نقل شده است که درباره مردی که برای زن امامت می کند، فرمودند: بله، زن باید پشت سر او باشد....

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٢٣ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٨٢٣- ٥- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَؤُمُّ الْمَرْأَةَ فِي بَيْتِهِ فَقَالَ نَعَمْ تَقُومُ وَرَاءَهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

از ابوالعباس نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره مردی که در خانه اش برای زن امامت می کند، پرسیدم. امام فرمودند: بله، زن باید پشت سر او بایستد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٢٤ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٨٢٤- ٦- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْمُونٍ عَنِ الصَّادِقِ ع فِي الرَّجُلِ يَؤُمُّ النِّسَاءَ لَيْسَ مَعَهُنَّ رَجُلٌ فِي الْفَرِيضَةِ قَالَ نَعَمْ وَ إِنْ كَانَ مَعَهُ صَبِيٌّ فَلْيَقُمْ إِلَى جَانِبِهِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ وَ الشَّيْخُ كَمَا يَأْتِي (٤) أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٦).

****

ترجمه:

از ابراهیم بن میمون از امام صادق علیه السلام نقل شده است که درباره مردی که برای زنان امامت می کند، در حالی که مردی همراه آنها نیست، پرسید. امام فرمودند: بله، و اگر کودکی همراه او باشد، باید در کنار او بایستد.

٢٠- بَابُ جَوَازِ إِمَامَةِ الْمَرْأَةِ النِّسَاءَ خَاصَّةً عَلَى كَرَاهِيَةٍ وَ اسْتِحْبَابِ وُقُوفِهَا فِي صَفِّهِنَّ وَ كَذَا الْعَارِي إِذَا صَلَّى بِالْعُرَاةِ وَ عَدَمِ جَوَازِ الْجَمَاعَةِ فِي النَّافِلَةِ إِلَّا الِاسْتِسْقَاءَ وَ الْعِيدَ وَ الْ

اشارة

(٧) ٢٠ بَابُ جَوَازِ إِمَامَةِ الْمَرْأَةِ النِّسَاءَ خَاصَّةً عَلَى كَرَاهِيَةٍ وَ اسْتِحْبَابِ وُقُوفِهَا فِي صَفِّهِنَّ وَ كَذَا الْعَارِي إِذَا صَلَّى بِالْعُرَاةِ وَ عَدَمِ جَوَازِ الْجَمَاعَةِ فِي النَّافِلَةِ إِلَّا الِاسْتِسْقَاءَ وَ الْعِيدَ وَ الْإِعَادَةَ

****

ترجمه:

باب جواز امامت زن برای زنان به صورت خاص با کراهت، و استحباب ایستادن او در صف آنان، همچنین امامت فرد عریان برای افراد عریان، و عدم جواز جماعت در نماز نافله، مگر نماز استسقاء، عید و اعاده.

[رقم الحديث الكلي: ١٠٨٢٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٨٢٥- ١- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ أَنَّهُ سَأَلَ

۱- -الکافی ۳- ۳۷٦- ۱.-

۲- -التهذیب ۳- ۲٦۷- ۷۵۷.-

۳- -الفقیه ۱- ۳۹٤- ۱۱٦۸.-

٤- -یأتی فی الحدیث ۵ من الباب ۲۳ من هذه الأبواب.-

۵- -تقدم فی الحدیث ۹ من الباب ۵ من أبواب مکان المصلی، و فی الحدیث ۲ و ۷ من الباب ٤ من هذه الأبواب.-

٦- -یأتی فی الأحادیث ۳ و ۵ و ۸ و ۹ و ۱۱ و ۱۲ من الباب ۲۳ من هذه الأبواب.-

۷- -الباب ۲۰ فیه ۱۳ حدیث.-

۸- -الفقیه ۱- ۳۹٦- ۱۱۷۷.-

أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمَرْأَةِ هَلْ تَؤُمُّ النِّسَاءَ قَالَ تَؤُمُّهُنَّ فِی النَّافِلَةِ فَأَمَّا فِی الْمَکْتُوبَةِ فَلَا وَ لَا تَتَقَدَّمُهُنَّ وَ لَکِنْ تَقُومُ وَسَطَهُنَّ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ نُصَیْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِیرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

: از هشام بن سالم نقل شده است که او از امام صادق علیه السلام پرسید درباره اینکه آیا زن می تواند برای زنان امامت کند؟ امام فرمودند: می تواند در نماز نافله برای آنان امامت کند، اما در نماز واجب خیر. همچنین زن نباید جلوتر از آنان بایستد، بلکه باید در میان آنان قرار گیرد.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٨٢٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٨٢٦- ٢- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ زِيَادٍ الصَّيْقَلِ قَالَ: سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع كَيْفَ تُصَلِّي النِّسَاءُ عَلَى الْجَنَائِزِ إِلَى أَنْ قَالَ فَفِي صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ أَ يَؤُمُّ بَعْضُهُنَّ بَعْضاً قَالَ نَعَمْ.

****

ترجمه:

از حسن بن زياد صيقل نقل شده است كه گفت: از امام صادق عليه السلام پرسيده شد كه زنان چگونه بر جنازه ها نماز مى خوانند؟ تا آنكه در مورد نماز واجب گفته شد: آيا برخى از آنها مى توانند براى برخى ديگر امامت كنند؟ امام فرمودند: بله.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٨٢٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٨٢٧- ٣- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ الْمَرْأَةُ تَؤُمُّ النِّسَاءَ قَالَ لَا إِلَّا عَلَى الْمَيِّتِ إِذَا لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ أَوْلَى مِنْهَا تَقُومُ وَسَطَهُنَّ مَعَهُنَّ فِي الصَّفِّ فَتُكَبِّرُ وَ يُكَبِّرْنَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْعُودٍ الْعَيَّاشِيِّ عَنِ الْعَبَّاسِ (٤) بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از زراره از امام باقر عليه السلام نقل شده است كه گفت: به ايشان عرض كردم، آيا زن مى تواند براى زنان امامت كند؟ فرمودند: خير، مگر براى نماز ميت در صورتى كه كسى شايسته تر از او وجود

نداشته باشد. در این صورت، زن در میان آنان و همراه با آنان در صف می ایستد و تکبیر می گوید و آنان نیز تکبیر می گویند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۲۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۸۲۸- ٤- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَمْرٍو وَ أَنَسِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع فِي وَصِيَّةِ النَّبِيِّ ص لِعَلِيٍّ ع قَالَ: لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ جُمُعَةٌ وَ لَا جَمَاعَةٌ.

****

ترجمه:

از انس بن محمد از پدرش از جعفر بن محمد علیه السلام از اجدادشان نقل شده است که در وصیت پیامبر صلی الله علیه وآله به علی علیه السلام فرمودند: بر زنان نماز جمعه و جماعت واجب نیست.

۱- -التهذیب ۳- ۲۰۵- ٤۸۷.-

۲- -الفقیه ۱- ۱٦٦- ٤۷۹، أورده بتمامه فی الحدیث ۲ من الباب ۲۵ من أبواب صلاة الجنازة.-

۳- -الفقیه ۱- ۳۹۷- ۱۱۷۸، أورده أیضا فی الحدیث ۱ من الباب ۲۵ من أبواب صلاة الجنازة.-

٤- -فی الموضع الثانی من التهذیب، و فی الاستبصار- أبی العباس.-

۵- -التهذیب ۳- ۲۰٦- ٤۸۸، التهذیب ۳- ۲٦۸- ۷٦٦، و الاستبصار ۱- ٤۲۷- ۱٦٤۸.-

٦- -الفقیه ٤- ۳٦٤- ۵۷٦۲، أورده فی الحدیث ٤ من الباب ۱ من أبواب الجمعة، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۷ من الباب ۱٤ من أبواب الاذان.-

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۲۹ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۰۸۲۹- ۵- (۱) وَ فِی الْخِصَالِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع فِی حَدِیثِ شَرَائِعِ الدِّینِ قَالَ: وَ لَا یُصَلَّی التَّطَوُّعُ فِی جَمَاعَةٍ لِأَنَّ ذَلِکَ بِدْعَةٌ وَ کُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَ کُلُّ ضَلَالَةٍ فِی النَّارِ.

****

ترجمه:

از اعمش از جعفر بن محمد علیه السلام در حدیث شرایع الدین نقل شده است که فرمودند: نماز نافله به صورت جماعت خوانده نمی شود، زیرا این کار بدعت است و هر بدعتی گمراهی است و هر گمراهی در آتش خواهد بود.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۳۰ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۰۸۳۰- ٦- (۲) وَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع فِی کِتَابِهِ إِلَی الْمَأْمُونِ قَالَ: لَا یَجُوزُ أَنْ یُصَلَّی تَطَوُّعٌ (۳) فِی جَمَاعَةٍ لِأَنَّ ذَلِکَ بِدْعَةٌ وَ کُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَ کُلُّ ضَلَالَةٍ فِی النَّارِ.

****

ترجمه:

از فضل بن شاذان از امام رضا علیه السلام در کتاب ایشان به مأمون نقل شده است که فرمودند: جایز نیست نماز نافله به صورت جماعت خوانده شود، زیرا این کار بدعت است و هر بدعتی گمراهی است و هر گمراهی در آتش خواهد بود.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۳۱ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۰۸۳۱- ۷- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ وَ أَبِی قَتَادَةَ جَمِیعاً عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرْأَةِ تَؤُمُّ النِّسَاءَ مَا حَدُّ رَفْعِ صَوْتِهَا بِالْقِرَاءَةِ وَ التَّکْبِیرِ فَقَالَ قَدْرُ مَا تَسْمَعُ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ مِثْلَهُ (٥) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ مِثْلَهُ (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَى الْعُبَیْدِیِّ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ یَقْطِینٍ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الْمَاضِی ع مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

از علی بن جعفر از برادرش نقل شده است که فرمود: از او درباره زنی که برای زنان امامت می کند و حد بلند کردن صدای او در قرائت و تکبیر پرسیدم. فرمود: به اندازه ای که شنیده شود.

۱- -الخصال- ٦٠٦- ٩.-

۲- -عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۲- ١٢٤- ١.-

۳- -فی المصدر- التطوع.-

٤- -التهذیب ۳- ۲۷۸- ۸۱۵، أخرجه عن التهذیب بالسند الثالث فی الحدیث ۱ و بالسند الثانی فی الحدیث ۲، و أخرجه عن قرب الإسناد فی الحدیث ۳ من الباب ۳۱ من أبواب القراءة فی الصلاة.-

٥- -التهذیب ۳- ٢٦٧- ٧٦١.-

٦- -الفقیه ۱- ٤٠٥- ١٢٠٢.-

۷- -التهذیب ۳- ۲٦۷- ۷٦۰.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۸۳۲- ۸- (۱) وَ عَنْهُ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنِ ابْنِ الْمُغِیرَةِ عَنْ غِیَاثٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِیهِ ع قَالَ: قَالَ: الْمَرْأَةُ صَفٌّ وَ الْمَرْأَتَانِ صَفٌّ وَ الثَّلَاثُ صَفٌّ.

****

ترجمه:

از غیاث از امام صادق علیه السلام از پدرشان نقل شده است که فرمودند: یک زن یک صف است، دو زن یک صف هستند و سه زن نیز یک صف محسوب می شوند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۳۳ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۸۳۳- ۹- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِیدِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْجَهْمِ عَنِ ابْنِ مُسْکَانَ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: تَؤُمُّ الْمَرْأَةُ النِّسَاءَ فِی الصَّلَاةِ وَ تَقُومُ وَسَطاً مِنْهُنَّ وَ یَقُمْنَ عَنْ یَمِینِهَا وَ شِمَالِهَا تَؤُمُّهُنَّ فِی النَّافِلَةِ وَ لَا تَؤُمُّهُنَّ فِی الْمَکْتُوبَةِ.

****

ترجمه:

از حلبی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: زن برای زنان در نماز امامت می کند و در میان آنان می ایستد، و زنان در سمت راست و چپ او قرار می گیرند. زن می تواند در نماز نافله برای آنان امامت کند اما در نماز واجب خیر.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۳٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

١٠٨٣٤- ١٠- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ فِي الْمَرْأَةِ تَؤُمُّ النِّسَاءَ قَالَ نَعَمْ تَقُومُ وَسَطاً بَيْنَهُنَّ وَ لَا تَتَقَدَّمُهُنَّ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن بُكير از برخى از اصحاب ما از امام صادق عليه السلام در حديثى درباره زن كه براى زنان امامت مى كند، نقل شده است كه فرمودند: بله، در ميان آنان مى ايستد و جلوتر از آنان قرار نمى گيرد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٣٥ - رقم الحديث الباب: ١١]

١٠٨٣٥- ١١- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمَرْأَةِ تَؤُمُّ النِّسَاءَ فَقَالَ لَا بَأْسَ بِهِ.

****

ترجمه:

از سماعه بن مهران نقل شده است كه گفت: از امام صادق عليه السلام درباره زنى كه براى زنان امامت مى كند پرسيدم. امام فرمودند: اشكالى ندارد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٣٦ - رقم الحديث الباب: ١٢]

١٠٨٣٦- ١٢- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ (٦) عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمَرْأَةِ تَؤُمُّ النِّسَاءَ فَقَالَ إِذَا كُنَّ جَمِيعاً أَمَّتْهُنَّ فِي النَّافِلَةِ فَأَمَّا الْمَكْتُوبَةُ فَلَا وَ لَا تَتَقَدَّمُهُنَّ وَ لَكِنْ تَقُومُ وَسَطاً

١- -التهذيب ٣- ٢٦٨- ٧٦٤، أخرجه فی الحديث ٤ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.-

٢- -التهذيب ٣- ٢٦٨- ٧٦٥، و الاستبصار ١- ٤٢٧- ١٦٤٧.-

٣- -التهذيب ٣- ٣١- ١١٢، و الاستبصار ١- ٤٢٦- ١٦٤٥، أورد صدره فی الحديث ٤ من الباب ١٩ من هذه الأبواب.-

٤- -التهذيب ٣- ٣١- ١١١، و الاستبصار ١- ٤٢٦- ١٦٤٤.-

٥- -التهذيب ٣- ٢٦٩- ٧٦٨، و الاستبصار ١- ٤٢٦- ١٦٤٦.-

٦- -فی الاستبصار زيادة- عن ابن مسكان (هامش المخطوط).-

مِنْهُنَّ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

از سليمان بن خالد نقل شده است كه گفت: از امام صادق عليه السلام درباره زنی كه برای زنان امامت می كند پرسيدم. امام فرمودند: اگر همه آنان حاضر باشند، می تواند در نماز نافله برايشان امامت كند. اما در نماز واجب خير؛ و نبايد جلوتر از آنان بايستد، بلكه بايد در ميان آنان قرار گيرد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۳۷ - رقم الحديث الباب: ۱۳]

۱۰۸۳۷- ۱۳- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شِمْرٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا لَمْ يَحْضُرِ الرَّجُلُ تَقَدَّمَتِ امْرَأَةٌ وَسَطَهُنَّ وَ قَامَ النِّسَاءُ عَنْ يَمِينِهَا وَ شِمَالِهَا وَ هِیَ وَسَطَهُنَّ حَتَّی تَفْرُغَ مِنَ الصَّلَاهِ.

أَقُولُ: مَا تَضَمَّنَ الْمَنْعَ مِنْ إِمَامَهِ الْمَرْأَهِ فَالْمُرَادُ بِهِ الْكَرَاهَهُ بِدَلَالَهِ التَّصْرِيحِ فِی بَاقِی الْأَحَادِيثِ ذَكَرَهُ الشَّيْخُ وَ غَيْرُهُ (۳) وَ قَالَ الْعَلَّامَهُ فِی الْمُنْتَهَی (٤) يَحْتَمِلُ أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ رَاجِعاً إِلَی مَنْ لَمْ تَعْرِفْ فَرَائِضَ الصَّلَاهِ وَ وَاجِبَاتِهَا مِنْهُنَّ فَلَا تَؤُمُّ غَيْرَهَا فِی الْوَاجِبِ قَالَ وَ خَصَّصَهُنَّ بِالذِّكْرِ لِأَغْلَبِيَّهِ الْوَصْفِ فِيهِنَّ انْتَهَی وَ أَمَّا مَا تَضَمَّنَ الْجَمَاعَهَ فِی النَّافِلَهِ هُنَا (٥) وَ فِيمَا يَأْتِی (٦) فَيَجِبُ حَمْلُهُ إِمَّا عَلَی التَّقِيَّهِ أَوْ عَلَی مُجَرَّدِ الْمُتَابَعَهِ أَوْ عَلَی إِعَادَهِ الْفَرِيضَهِ أَوِ النَّافِلَهِ الَّتِی يَجُوزُ فِيهَا الْجَمَاعَهُ بِدَلَالَهِ مَا تَقَدَّمَ فِی نَافِلَهِ شَهْرِ رَمَضَانَ (۷) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (۸)(۳) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٤)

ص: ۳۳۷

۱- -الكافی ۳- ۳۷٦- ۲.-

۲- -الكافی ۳- ۱۷۹- ۲، أخرجه عنه و عن الفقيه و التهذيب فی الحديث ٤ من الباب ۲۵ من أبواب صلاة الجنازة.-

۳- -تقدم ما يدلّ علی عدم جواز النافلة جماعة فی الباب ۱۰ من أبواب نافلة شهر رمضان.-

٤- -يأتی فی الباب ۲۳ من هذه الأبواب.-

وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَی حُكْمِ إِمَامَهِ الْعَارِی بِالْعُرَاهِ فِی لِبَاسِ الْمُصَلِّی (۱).

****

ترجمه:

از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمودند: اگر مردی حضور نداشته باشد، زنی پیش می ایستد و در میان آنان قرار می گیرد و زنان در سمت راست و چپ او می ایستند و او در میان آنان تا پایان نماز می ماند.می گویم : آنچه شامل منع امامت زن می شود، منظور از آن کراهت است، همان طور که در احادیث دیگر به تصریح آمده است. این را مرحوم شیخ و دیگران ذکر کرده اند. مرحوم علامه در کتاب "منتهی" اظهار داشته است که ممکن است این موضوع مربوط به زنی باشد که فرایض و واجبات نماز را نمی داند و نباید برای دیگران امامت کند. این نکته به دلیل غالب بودن این وصف در میان زنان بیان شده است. همچنین جماعت در نافله در اینجا و موارد دیگر باید به تقیه، متابعت صرف، یا اعاده نماز واجب یا نافله ای که جماعت در آن جایز است حمل شود، همان طور که در مورد نافله ماه رمضان آمده و در ادامه نیز به آن اشاره می شود. همچنین حکم امامت عریان برای عریان ها در پوشش نمازگزار نیز قبلاً ذکر شده است.

۲۱- بَابُ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْأَعْمَى مَعَ أَهْلِيَّتِهِ وَ مَعْرِفَتِهِ بِالْقِبْلَةِ أَوْ تَسْدِيدِهِ

اشارة

(۲) ۲۱ بَابُ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ بِالْأَعْمَى مَعَ أَهْلِيَّتِهِ وَ مَعْرِفَتِهِ بِالْقِبْلَةِ أَوْ تَسْدِيدِهِ

****

ترجمه:

باب جواز اقتدا کردن به فرد نابینا، به شرط داشتن صلاحیت و شناخت نسبت به قبله یا هدایت او.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۳۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۸۳۸- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَیْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِیٍّ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا بَأْسَ بِأَنْ یُصَلِّیَ الْأَعْمَی بِالْقَوْمِ وَ إِنْ کَانُوا هُمُ الَّذِینَ یُوَجِّهُونَهُ.

****

ترجمه:

از عبیدالله بن علی حلبی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: اشکالی ندارد که نابینا برای گروهی امامت کند، حتی اگر آنان کسانی باشند که او را به سمت قبله هدایت می کنند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۸۳۹- ۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ غِیَاثٍ عَنْ صَاعِدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنِ الشَّعْبِیِّ قَالَ: قَالَ عَلِیٌّ ع لَا یَؤُمُّ الْأَعْمَی فِی الْبَرِّیَّةِ الْحَدِیثَ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَی عَدَمِ مَعْرِفَتِهِ بِالْقِبْلَةِ وَ عَدَمِ تَسْدِیدِهِ مِنَ الْمَأْمُومِینَ أَوْ عَلَی عَدَمِ أَهْلِیَّتِهِ أَوِ الْکَرَاهَةِ لِمَا مَضَی (٥) وَ یَأْتِی (٦).

****

ترجمه:

از شعبی نقل شده است که گفت: علی علیه السلام فرمودند: نابینا در بیابان امامت نمی کند.

می گویم : این حکم بر عدم شناخت نابینا نسبت به قبله، یا عدم هدایت او توسط مأمومین، یا بر عدم صلاحیت او، یا بر کراهت استوار است، همان طور که در احادیث گذشته بیان شده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸٤۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۸۴۰- ۳- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ الْبَاقِرُ وَ الصَّادِقُ ع لَا بَأْسَ أَنْ يَؤُمَّ الْأَعْمَى إِذَا رَضُوا بِهِ وَ كَانَ أَكْثَرَهُمْ قِرَاءَةً وَ أَفْقَهَهُمْ.

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین نقل کرده است که امام باقر و امام صادق علیهما السلام فرمودند: اشکالی ندارد که نابینا امامت کند، به شرط اینکه مردم به او رضایت داشته باشند و او از همه قرائتش بهتر و از نظر فقهی آگاه تر باشد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۸۴۱ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۸۴۱- ٤- (۸) قَالَ وَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع إِنَّمَا الْأَعْمَى (۹)

ص: ۳۳۸

۱- -تقدم فی الباب ۵۱ من أبواب لباس المصلی.-

۲- -الباب ۲۱ فیه ۷ أحادیث.-

۳- -التهذیب ۳- ۳۰- ۱۰۵، أورده أیضا فی الحدیث ۱ من الباب ۷ من أبواب القبلة.-

٤- -التهذیب ۳- ۲٦۹- ۷۷۳، أورد ذیله فی الحدیث ۳ من الباب ۲۲ من هذه الأبواب.-

۵- -مضی فی الحدیث ۱ من هذا الباب.-

٦- -یأتی فی أحادیث هذا الباب.-

۷- -الفقیه ۱- ۳۷۹- ۱۱۰۸.-

۸- -الفقیه ۱- ۳۷۹- ۱۱۰۹.-

۹- -فی نسخة- العمی (هامش المخطوط).-

عَمَی (۱) الْقَلْبِ فَإِنَّها لا تَعْمَی الْأَبصارُ وَ لکِنْ تَعْمَی الْقُلُوبُ الَّتِی فِی الصُّدُورِ.

****

ترجمه:

و امام باقر علیه السلام فرمودند: نابینایی، نابینایی قلب است، زیرا چشم ها نابینا نمی شوند، بلکه این دل ها هستند که در سینه ها نابینا می شوند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۴۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۸۴۲- ۵- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِیزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: قُلْتُ أُصَلِّی خَلْفَ الْأَعْمَی قَالَ نَعَمْ إِذَا کَانَ لَهُ مَنْ یُسَدِّدُهُ وَ کَانَ أَفْضَلَهُمْ.

****

ترجمه:

از زراره از امام باقر علیه السلام در حدیثی نقل شده است که گفت: به ایشان عرض کردم، آیا می توانم پشت سر نابینا نماز بخوانم؟ فرمودند: بله، اگر کسی باشد که او را هدایت کند و او بهترین آنان باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۴۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۸۴۳- ٦- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الْأَعْمَی یَؤُمُّ الْقَوْمَ وَ هُوَ عَلَی غَیْرِ الْقِبْلَةِ قَالَ یُعِیدُ وَ لَا یُعِیدُونَ فَإِنَّهُمْ قَدْ تَحَرَّوْا.

****

ترجمه:

از حلبی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که درباره نابینایی که برای گروهی امامت می کند و رو به قبله نیست، فرمودند: او باید نماز را اعاده کند، اما آنان نیازی به اعاده ندارند، زیرا تلاش خود را برای قبله انجام داده اند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸٤٤ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۸٤٤- ۷- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِیهِ ع قَالَ: قَالَ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ ع فِی حَدِیثٍ لَا یَؤُمُّ الْأَعْمَی فِی الصَّحْرَاءِ إِلَّا أَنْ یُوَجَّهَ إِلَی الْقِبْلَةِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (٥)

وَ الَّذِی قَبْلَهُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ فِی أَحَادِیثِ الدُّعَاءِ فِی السُّجُودِ لِلدُّنْیَا وَ الآخِرَةِ مَا یَدُلُّ عَلَی

۱- -فی المصدر- أعمی.-

۲- -الکافی ۳- ۳۷۵- ٤، أخرجه فی الحدیث ۲ من الباب ۷ من أبواب القبلة، و أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۱٦، و أورد ذیله فی الحدیث ٦ من الباب ۱۵، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۲ من الباب ۱٤ من هذه الأبواب.-

۳- -الکافی ۳- ۳۷۸- ۲، التهذیب ۳- ۲٦۹- ۷۷۱، أخرجه فی الحدیث ۷ من الباب ۱۱ من أبواب القبلة، و فی الحدیث ۲ من الباب ۳۸ من هذه الأبواب.-

٤- -الکافی ۳- ۳۷۵- ۲، أخرجه أیضا فی الحدیث ۳ من الباب ۷ من أبواب القبلة، و أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۲۲، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۵ من الباب ۱۷ من هذه الأبواب.-

٥- -التهذيب ٣- ٢٧- ٩٤.-

ذَلِکَ (١) لِأَنَّ أَبَا بَصِيرٍ كَانَ أَعْمَى وَ صَلَّوْا خَلْفَهُ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ وَ حَكَمَ ع بِعَدَمِ الْإِعَادَةِ وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٢).

****

ترجمه:

از سکونی از امام صادق علیه السلام از پدرشان نقل شده است که امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: نابینا در صحرا امامت نمی کند مگر اینکه به سمت قبله هدایت شود.

می گویم : در احادیث دعا در سجود برای دنیا و آخرت، این مورد آمده است؛ زیرا ابوبصیر نابینا بود و در مسیر مکه گروهی پشت سر او نماز خواندند. حکم شد که اعاده نماز برای آنان لازم نیست و در ادامه به مواردی که این حکم را تأیید می کند، اشاره خواهد شد.

٢٢- بَابُ كَرَاهَةِ إِمَامَةِ الْمُقَيَّدِ الْمُطْلَقِينَ وَ صَاحِبِ الْفَالِجِ الْأَصِحَّاءَ

اشارة

(٣) ٢٢ بَابُ كَرَاهَةِ إِمَامَةِ الْمُقَيَّدِ الْمُطْلَقِينَ وَ صَاحِبِ الْفَالِجِ الْأَصِحَّاءَ

****

ترجمه:

باب کراهت امامت فرد مقید برای افراد آزاد و همچنین امامت فرد مبتلا به فلج برای افراد سالم.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٤٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٨٤٥- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (٥) ع قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع لَا يَؤُمُّ الْمُقَيَّدُ الْمُطْلَقِينَ وَ لَا صَاحِبُ الْفَالِجِ الْأَصِحَّاءَ وَ لَا صَاحِبُ التَّيَمُّمِ الْمُتَوَضِّئِينَ الْحَدِيثَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٦) وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا إِلَى قَوْلِهِ الْأَصِحَّاءَ (٧)

****

ترجمه:

از سکونی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: فرد مقید (اسیر یا زندانی) برای افراد آزاد، و فرد مبتلا به فلج برای افراد سالم، و کسی که تیمم کرده برای کسانی که وضو گرفته اند، امامت نمی کند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٨٤٦ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٨٤٦- ٢- (٨) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ بُنَانِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: لَا يَؤُمُّ صَاحِبُ الْفَالِجِ الْأَصِحَّاءَ.

****

ترجمه:

از سکونی از جعفر بن محمد علیه السلام از پدرشان نقل شده است که در حدیثی فرمودند: فرد مبتلا به فلج برای افراد سالم امامت نمی کند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٨٤٧ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠٨٤٧- ٣- (٩) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ

١- -تقدم فی الحدیث ١ من الباب ١٧ من أبواب السجود.-

٢- -یأتی ما یدلّ علیه باطلاقه فی الأبواب ٢٦ و ٢٧ و ٢٨ من هذه الأبواب.-

٣- -الباب ٢٢ فیه ٣ أحادیث.-

٤- -الکافی ٣- ٣٧٥- ٢، أورد ذیله فی الحدیث ٣ من الباب ٧ من أبواب القبلة، و فی الحدیث ٧ من الباب ٢١ من أبواب صلاة الجماعة، و قطعة منه فی الحدیث ٧ من الباب ١٧ من هذه الأبواب.-

٥- -فی نسخة زیادة- عن أبیه- هامش المخطوط-.-

٦- -التهذیب ٣- ٢٧- ٩٤.-

٧- -الفقیه ١- ٣٧٩- ١١٠٧.-

٨- -التهذیب ٣- ١٦٦- ٣٦٢، و الاستبصار ١- ٤٢٤- ١٦٣٥، أورد صدره فی الحدیث ٥ من الباب ١٧ من هذه الأبواب.-

٩- -التهذیب ٣- ٢٦٩- ٧٧٣، أورد صدره فی الحدیث ٢ من الباب ٢١ من هذه الأبواب.-

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ غِيَاثٍ عَنْ صَاعِدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ: قَالَ عَلِيٌّ ع فِي حَدِيثٍ لَا يَؤُمُّ الْمُقَيَّدُ الْمُطْلَقِينَ.

****

ترجمه:

از شعبی نقل شده است که گفت: علی علیه السلام در حدیثی فرمودند: فرد مقید (اسیر یا زندانی) برای افراد آزاد امامت نمی کند.

٢٣- بَابُ اسْتِحْبَابِ وُقُوفِ الْمَأْمُومِ الْوَاحِدِ عَنْ يَمِينِ الْإِمَامِ إِنْ كَانَ رَجُلًا أَوْ صَبِيّاً وَ خَلْفَهُ إِنْ كَانَ امْرَأَةً أَوْ جَمَاعَةً وَ وُجُوبِ تَأَخُّرِ النِّسَاءِ عَنِ الرِّجَالِ حَتَّى الْعَبِيدِ وَ الصِّبْيَانِ

اشارة

(١) ٢٣ بَابُ اسْتِحْبَابِ وُقُوفِ الْمَأْمُومِ الْوَاحِدِ عَنْ يَمِينِ الْإِمَامِ إِنْ كَانَ رَجُلًا أَوْ صَبِيّاً وَ خَلْفَهُ إِنْ كَانَ امْرَأَةً أَوْ جَمَاعَةً وَ وُجُوبِ تَأَخُّرِ النِّسَاءِ عَنِ الرِّجَالِ حَتَّى الْعَبِيدِ وَ الصِّبْيَانِ

****

ترجمه:

باب استحباب ایستادن مأموم واحد در سمت راست امام، اگر مأموم مرد یا پسر باشد، و ایستادن پشت امام، اگر مأموم زن یا جماعت باشد. همچنین وجوب تأخر زنان از مردان، حتی در مورد بردگان و پسران.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٤٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٨٤٨- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: الرَّجُلَانِ يَؤُمُّ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ يَقُومُ عَنْ يَمِينِهِ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَامُوا خَلْفَهُ.

****

ترجمه:

از محمد از یکی از آن دو امام علیهما السلام نقل شده است که فرمودند: اگر دو مرد باشند، یکی از آن ها دیگری را امامت می کند و در سمت راست او می ایستد. اما اگر تعدادشان بیشتر از این باشد، پشت سر او می ایستند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۴۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۸۴۹- ۲- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِی الْبَخْتَرِیِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَلِيّاً ع قَالَ: الصَّبِیُّ عَنْ يَمِينِ الرَّجُلِ فِی الصَّلَاةِ إِذَا ضَبَطَ الصَّفَّ جَمَاعَةٌ وَ الْمَرِيضُ الْقَاعِدُ عَنْ يَمِينِ الصَّبِیِّ جَمَاعَةٌ.

وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِی الْبَخْتَرِیِّ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از ابی البختری از جعفر بن محمد علیه السلام از پدرشان نقل شده است که علی علیه السلام فرمودند: پسر در سمت راست مرد در نماز جماعت می ایستد، اگر صف را تنظیم کرده باشد، و فرد بیمار که نشسته است در سمت راست پسر در نماز جماعت قرار می گیرد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۵۰ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۸۵۰- ۳- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ قَالَ: بَعَثْتُ إِلَيْهِ بِمَسْأَلَةٍ فِی مَسَائِلِ إِبْرَاهِيمَ- فَدَفَعَهَا (٦) إِلَى ابْنِ سَدِيرٍ- فَسَأَلَ عَنْهَا وَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْمُونٍ

۱- -الباب ۲۳ فيه ۱۳ حديث.-

۲- -التهذيب ۳- ۲٦- ۸۹.-

٣- -التهذيب ٣- ٥٦- ١٩٣، أخرجه فی الحدیث ٨ من الباب ٤، و أخرج ذیله عن قرب الإسناد فی الحدیث ٣ من الباب ٢٥ من هذه الأبواب.-

٤- -قرب الإسناد- ٧٢.-

٥- -التهذیب ٣- ٢٦٧- ٧٥٩.-

٦- -فی المصدر- یدفعها.-

جَالِسٌ عَنِ الرَّجُلِ یَؤُمُّ النِّسَاءَ فَقَالَ نَعَمْ فَقُلْتُ سَلْهُ عَنْهُنَّ إِذَا کَانَ مَعَهُنَّ غِلْمَانٌ لَمْ یُدْرِکُوا أَ یَقُومُونَ مَعَهُنَّ فِی الصَّفِّ أَمْ یَتَقَدَّمُونَهُنَّ فَقَالَ لَا بَلْ یَتَقَدَّمُونَهُنَّ وَ إِنْ کَانُوا عَبِیداً.

****

ترجمه:

از عبدالله بن مسکان نقل شده است که گفت: در مسائلی از مسائل ابراهیم، پرسشی به او فرستادم و او آن را به ابن سدیر داد و ابن سدیر از آن پرسش نمود، در حالی که ابراهیم بن میمون نشسته بود. پرسیدم آیا مرد می تواند برای زنان امامت کند؟ گفت: بله. گفتم از او بپرس آیا اگر در میان آنان پسرانی نابالغ باشند، آنان در صف زنان می ایستند یا از زنان جلوتر می روند؟ گفت: نه، بلکه از زنان جلوتر می روند، حتی اگر غلام باشند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٨٥١ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٠٨٥١- ٤- (١) وَ عَنْهُ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنِ ابْنِ الْمُغِیرَةِ عَنْ غِیَاثٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع (٢) قَالَ: الْمَرْأَةُ صَفٌّ وَ الْمَرْأَتَانِ صَفٌّ وَ الثَّلَاثُ صَفٌّ.

****

ترجمه:

از غیاث از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: یک زن یک صف است، دو زن یک صف هستند و سه زن نیز یک صف محسوب می شوند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۵۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۸۵۲- ۵- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ مَیْمُونٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الرَّجُلِ یَؤُمُّ النِّسَاءَ لَیْسَ مَعَهُنَّ رَجُلٌ فِی الْفَرِیضَةِ قَالَ نَعَمْ وَ إِنْ کَانَ مَعَهُ صَبِیٌّ فَلْیَقُمْ إِلَی جَانِبِهِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ (٤)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ کَمَا مَرَّ (٥).

****

ترجمه:

از ابراهیم بن میمون از امام صادق علیه السلام نقل شده است که درباره مردی که برای زنان امامت می کند و همراه آنان مردی نیست در نماز واجب، فرمودند: بله. و اگر پسر بچه ای همراه او باشد، باید در کنار او قرار گیرد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۵۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۸۵۳- ٦- (٦) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ الْهَاشِمِیِّ رَفَعَهُ قَالَ: رَأَیْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یُصَلِّی بِقَوْمٍ وَ هُوَ إِلَی زَاوِیَةٍ فِی بَیْتِهِ بِقُرْبِ الْحَائِطِ وَ کُلُّهُمْ عَنْ یَمِینِهِ وَ لَیْسَ عَلَی یَسَارِهِ أَحَدٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (٧)

وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

از علی بن ابراهیم هاشمی نقل شده است که گفت: دیدم امام صادق علیه السلام برای گروهی نماز می خواند در حالی که نزدیک دیواری در گوشه ای از خانه خود قرار داشت و همه آنان در سمت راست او بودند و هیچ کس در سمت چپ او نبود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۵٤ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۸۵٤- ۷- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الرَّجُلِ یَؤُمُّ الرَّجُلَیْنِ قَالَ یَتَقَدَّمُهُمَا وَ لَا

ص: ۳٤۲

۱- -التهذیب ۳- ۲٦۸- ۷٦٤، أورده فی الحدیث ۸ من الباب ۲۰ من هذه الأبواب.-

۲- -فی نسخة زیادة- عن أبیه- هامش المخطوط- و کذا فی المصدر.-

۳- -الکافی ۳- ۳۷۷- ۳.-

٤- -التهذیب ۳- ۲٦۸- ۷٦۷.-

۵- -مر فی الحدیث ٦ من الباب ۱۹ من هذه الأبواب.-

٦- -الکافی ۳- ۳۸٦- ۸.-

۷- -التهذیب ۳- ۵۳- ۱۸٤.-

۸- -الفقیه ۱- ۳۸۵- ۱۱۳۸.-

یَقُومُ بَیْنَهُمَا وَ عَنِ الرَّجُلَیْنِ یُصَلِّیَانِ جَمَاعَةً قَالَ نَعَمْ یَجْعَلُهُ عَنْ یَمِینِهِ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم از امام باقر علیه السلام نقل شده است که ایشان درباره مردی که برای دو مرد امامت می کند، سؤال شد. فرمودند: جلوتر از آنان می ایستد و بین آنان قرار نمی گیرد. و درباره دو مرد که به صورت جماعت نماز می خوانند، فرمودند: بله، یکی از آنان دیگری را در سمت راست خود قرار می دهد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۵۵ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۸۵۵- ۸- (۱) قَالَ وَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع كُنَّ النِّسَاءُ يُصَلِّينَ مَعَ النَّبِيِّ ص- فَكُنَّ يُؤْمَرْنَ أَنْ لَا يَرْفَعْنَ رُءُوسَهُنَّ قَبْلَ الرِّجَالِ لِضِيقِ الْأُزُرِ.

وَ

رَوَاهُ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ ع مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ لِقِصَرِ أُزُرِهِنَّ (۲)

****

ترجمه:

و امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: زنان همراه با پیامبر صلی الله علیه و آله نماز می خواندند و به آنان دستور داده می شد که سرهای خود را پیش از مردان بلند نکنند، به دلیل کوتاه بودن پوشش ها.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۵٦ - رقم الحدیث الباب: ۹]

١٠٨٥٦- ٩- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الرَّجُلِ يَؤُمُّ النِّسَاءَ قَالَ نَعَمْ وَ إِنْ كَانَ مَعَهُنَّ غِلْمَانٌ فَأَقِيمُوهُمْ (٤) بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَ إِنْ كَانُوا عَبِيداً.

****

ترجمه:

از حلبی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که ایشان در پاسخ به پرسشی درباره مردی که برای زنان امامت می کند، فرمودند: بله. و اگر در میان آنان پسرانی باشند، آنان را در جلوی زنان قرار دهید، حتی اگر غلام باشند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٨٥٧ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١٠٨٥٧- ١٠- (٥) وَ فِي الْعِلَلِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ حَمْدَانَ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ رِبَاطٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ لِأَيِّ عِلَّةٍ إِذَا صَلَّى اثْنَانِ صَارَ التَّابِعُ عَلَى يَمِينِ الْمَتْبُوعِ قَالَ لِأَنَّهُ إِمَامُهُ وَ طَاعَةٌ لِلْمَتْبُوعِ وَ أَنَّ اللَّهَ جَعَلَ أَصْحَابَ الْيَمِينِ الْمُطِيعِينَ فَلِهَذِهِ الْعِلَّةِ يَقُومُ عَلَى يَمِينِ الْإِمَامِ دُونَ يَسَارِهِ.

****

ترجمه:

از احمد بن رباط از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: به ایشان گفتم، چرا وقتی دو نفر نماز می خوانند، تابع در سمت راست متبوع قرار می گیرد؟ فرمودند: چون او امام اوست و این طاعتی برای متبوع است. و خداوند، اصحاب یمین را از مطیعان قرار داده است، به همین دلیل تابع در سمت راست امام می ایستد و نه در سمت چپ او.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٨٥٨ - رقم الحدیث الباب: ١١]

۱۰۸۵۸- ۱۱- (٦) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی وَ الْحَسَنِ بْنِ ظَرِیفٍ وَ عَلِیِّ بْنِ إِسْمَاعِیلَ کُلِّهِمْ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ قَالَ أَبِی قَالَ عَلِیٌّ ع کُنَ

۱- -الفقیه ۱- ۳۹٦- ۱۱۷٦، و أورد ذیله فی الحدیث ۷ من الباب ٦۹ من هذه الأبواب.-

۲- -علل الشرائع- ۳٤٤- ۱.-

۳- -الفقیه ۱- ۳۹۷- ۱۱۸۰.-

٤- -فی المصدر- فاقیموا بهم.-

٥- -علل الشرائع- ۳۲٥- ۱.-

٦- -قرب الإسناد- ۱۰.-

النِّسَاءُ یُصَلِّینَ مَعَ النَّبِیِّ ص- وَ کُنَّ یُؤْمَرْنَ أَنْ لَا یَرْفَعْنَ رُءُوسَهُنَّ قَبْلَ الرِّجَالِ لِضِیقِ الْأُزُرِ.

****

ترجمه:

از حماد بن عیسی نقل شده است که گفت: شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمودند، پدرم از علی علیه السلام نقل کرده است که زنان همراه پیامبر صلی الله علیه و آله نماز می خواندند و به آنان دستور داده می شد که سرهای خود را قبل از مردان بلند نکنند، به دلیل کوتاه بودن پوشش ها.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۰۸۵۹- ۱۲- (۱) وَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ظَرِيفٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُلْوَانَ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ ع أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ الْمَرْأَةُ خَلْفَ الرَّجُلِ صَفٌّ وَ لَا يَكُونُ الرَّجُلُ خَلْفَ الرَّجُلِ صَفّاً إِنَّمَا يَكُونُ الرَّجُلُ إِلَى جَنْبِ الرَّجُلِ عَنْ يَمِينِهِ (۲).

****

ترجمه:

از حسین بن علوان از جعفر بن محمد علیه السلام از پدرشان از علی علیه السلام نقل شده است که ایشان می فرمودند: زن پشت سر مرد یک صف است، ولی مرد پشت سر مرد دیگر یک صف محسوب نمی شود؛ بلکه مرد باید در کنار مرد دیگر و در سمت راست او بایستد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۸۶۰ - رقم الحديث الباب: ۱۳]

۱۰۸۶۰- ۱۳- (۳) وَ عَنِ السِّنْدِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: قَالَ: رَجُلَانِ صَفٌّ فَإِذَا كَانُوا ثَلَاثَةً تَقَدَّمَ الْإِمَامُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ فِي الْجَمَاعَةِ فِي السَّفِينَةِ وَ غَيْرِ ذَلِكَ (٥) وَ اخْتِلَافُ هَذِهِ الْأَحَادِيثِ مَحْمُولٌ عَلَى التَّخْيِيرِ وَ نَفْيِ الْوُجُوبِ.

****

ترجمه:

از ابی البختری از جعفر بن محمد علیه السلام از پدرشان از علی علیه السلام نقل شده است که فرمودند: دو مرد یک صف محسوب می شوند، اما اگر تعداد آنان به سه نفر برسد، امام جلوتر می ایستد.

٢٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَحْوِيلِ الْإِمَامِ الْمَأْمُومَ عَنْ يَسَارِهِ إِلَى يَمِينِهِ وَ لَوْ فِي الصَّلَاةِ

اشارة

(٦) ٢٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَحْوِيلِ الْإِمَامِ الْمَأْمُومَ عَنْ يَسَارِهِ إِلَى يَمِينِهِ وَ لَوْ فِي الصَّلَاةِ

****

ترجمه:

باب استحباب منتقل کردن امام مأموم را از سمت چپ به سمت راست، حتی در هنگام نماز.

[رقم الحديث الكلي: ١٠٨٦١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٨٦١- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ ذَكَرَ الْحُسَيْنُ يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ أَنَّهُ أَمَرَ مَنْ يَسْأَلُهُ عَنْ رَجُلٍ صَلَّى إِلَى جَانِبِ رَجُلٍ فَقَامَ عَنْ يَسَارِهِ وَ هُوَ لَا يَعْلَمُ ثُمَّ عَلِمَ وَ هُوَ فِي صَلَاتِهِ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ يُحَوِّلُهُ عَنْ يَمِينِهِ.

****

ترجمه:

از احمد بن محمد نقل شده است که حسین بن سعید گفته است: کسی که از او پرسیده شد درباره مردی که در کنار مرد دیگری نماز می خواند و در سمت چپ او قرار دارد و نمی داند. سپس وقتی در نماز خود متوجه شد، چه باید کند؟ فرمود: او را به سمت راست خود منتقل کند.

١- -قرب الإسناد- ٥٤.-

٢- -فی نسخة- یمینک" هامش المخطوط".-

٣- -قرب الإسناد- ٧٠.-

٤- -تقدم فی الحدیث ٣ من الباب ٤، و فی الأحادیث ٢ و ٣ و ٦ من الباب ١٩ من هذه الأبواب.-

٥- -یأتی فی الحدیث ٣ من الباب ٤٩، و فی الحدیث ٣ من الباب ٧٣ من هذه الأبواب.-

٦- -الباب ٢٤ فیه حدیثان.-

٧- -الکافی ٣- ٣٨٧- ١٠.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٨٦٢ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٠٨٦٢- ٢- (١) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ أَشْیَمَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ یَسَارٍ الْمَدَائِنِیِّ أَنَّهُ سَمِعَ مَنْ یَسْأَلُ الرِّضَا ع عَنْ رَجُلٍ صَلَّی إِلَی جَانِبِ رَجُلٍ فَقَامَ عَنْ یَسَارِهِ وَ هُوَ لَا یَعْلَمُ ثُمَّ عَلِمَ وَ هُوَ فِی الصَّلَاةِ کَیْفَ یَصْنَعُ قَالَ یُحَوِّلُهُ عَنْ یَمِینِهِ.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ یَسَارٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ یُحَوِّلُهُ إِلَی یَمِینِهِ (٢).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٣).

****

ترجمه:

از حسین بن یسار مدائنی نقل شده است که شنید فردی از امام رضا علیه السلام پرسید: درباره مردی که در کنار مرد دیگری نماز می خواند و در سمت چپ او قرار دارد و نمی داند، سپس در هنگام نماز متوجه می شود، چه باید کند؟ فرمودند: او را به سمت راست خود منتقل کند.

٢٥- بَابُ کَرَاهَةِ إِمَامَةِ الْجَالِسِ الْقِیَامَ وَ جَوَازِ الْعَکْسِ

اشارة

(٤) ٢٥ بَابُ كَرَاهَةِ إِمَامَةِ الْجَالِسِ الْقِيَامَ وَ جَوَازِ الْعَكْسِ

****

ترجمه:

باب کراهت امامت فرد نشسته برای افراد ایستاده و جواز عکس این حالت.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٦٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٨٦٣- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص صَلَّى بِأَصْحَابِهِ جَالِساً فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ لَا يَؤُمَّنَّ أَحَدُكُمْ بَعْدِي جَالِساً.

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین نقل کرده است که امام باقر علیه السلام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله با اصحاب خود در حال نشسته نماز خواند. پس از اتمام نماز فرمودند: هیچ یک از شما بعد از من در حال نشسته امامت نکند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٦٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٨٦٤- ٢- (٦) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَقَعَ عَنْ فَرَسٍ فَسُحِجَ (٧) شِقُّهُ الْأَيْمَنُ فَصَلَّى بِهِمْ جَالِساً فِي غُرْفَةِ أُمِّ إِبْرَاهِيمَ.

****

ترجمه:

و امام صادق علیه السلام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله از اسب افتادند و پهلوی راست ایشان ساییده شد، پس در حال نشسته در اتاق ام ابراهیم با مردم نماز خواندند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۶۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۸۶۵- ۳- (۸) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ

۱- -التهذیب ۳- ۲٦- ۹۰.-

۲- -الفقیه ۱- ۳۹٦- ۱۱۷٥.-

۳- -تقدم فی الحدیث ۷ من الباب ۲۳ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ۲٥ فیه ۳ أحادیث.-

٥- -الفقیه ۱- ۳۸۱- ۱۱۱۸.-

٦- -الفقیه ۱- ۳۸۱- ۱۱۱۹.-

۷- -فی المصدر- فشج، سحج الجلد- قشره و جرحه" مجمع البحرین ۲- ۳۰۹".-

۸- -قرب الإسناد- ۷۲، و أورده بتمامه عنه و عن التهذیب فی الحدیث ۸ من الباب ٤، و فی الحدیث ۲ من الباب ۲۳ من هذه الأبواب.-

عَنْ أَبِی الْبَخْتَرِیِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیٍّ ع قَالَ: الْمَرِیضُ الْقَاعِدُ عَنْ یَمِینِ الْمُصَلِّی هُمَا جَمَاعَةٌ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی الْحُکْمِ الثَّانِی (۱) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۲).

****

ترجمه:

از ابی البختری از جعفر بن محمد علیه السلام از پدرشان از علی علیه السلام نقل شده است که فرمودند: بیمار نشسته در سمت راست نمازگزار قرار می گیرد و این دو نفر جماعت محسوب می شوند.

٢٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَقْدِيمِ الْأَفْضَلِ الْأَعْلَمِ الْأَفْقَهِ وَ عَدَمِ التَّقَدُّمِ عَلَيْهِ

اشارة

(٣) ٢٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَقْدِيمِ الْأَفْضَلِ الْأَعْلَمِ الْأَفْقَهِ وَ عَدَمِ التَّقَدُّمِ عَلَيْهِ

****

ترجمه:

باب استحباب مقدم داشتن فرد افضل، عالم تر و فقیه تر و عدم پیشی گرفتن بر او.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٦٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٨٦٦- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَامِرٍ وَ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ عَنْ سُفْيَانَ الْجَرِيرِيِّ عَنِ الْعَرْزَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ رَفَعَ الْحَدِيثَ إِلَى النَّبِيِّ ص قَالَ: مَنْ أَمَّ قَوْماً وَ فِيهِمْ مَنْ هُوَ أَعْلَمُ مِنْهُ لَمْ يَزَلْ أَمْرُهُمْ إِلَى السَّفَالِ (٥) إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی عِقَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَبِی الْعَلَاءِ عَنِ ابْنِ الْعَرْزَمِیِّ عَنْ أَبِیهِ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ أَعْلَمُ مِنْهُ وَ أَفْقَهُ (٦).

وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ أَیُّوبَ بْنِ نُوحٍ (٧)

ص: ٣٤٦

١- -تقدم فی البابین ٥١ و ٥٢ من أبواب لباس المصلی، و فی الحدیث ٨ من الباب ٤ من هذه الأبواب.-

٢- -یأتی فی الحدیث ٣ من الباب ٧٣ من هذه الأبواب.-

٣- -الباب ٢٦ فیه ٥ أحادیث.-

٤- -التهذیب ٣- ٥٦- ١٩٤.-

٥- -السفال- الانحطاط و التدهور و فی الحدیث" لم یزل أمرهم الی سفال إلی یوم القیامة". " مجمع البحرین ٥- ٣٩٧، لسان العرب ١١- ٣٣٧".-

٦- -عقاب الأعمال- ٢٤٦- ١.-

٧- -علل الشرائع- ٣٢٦- ٤.-

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (١)

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ ذَکَرَ مِثْلَهُ وَ تَرَکَ قَوْلَهُ وَ أَفْقَهُ (٢)

****

ترجمه:

از عرزمی از پدرش نقل شده است که حدیث را به پیامبر صلی الله علیه و آله رسانده و فرمودند: کسی که برای گروهی امامت کند، در حالی که در میان آنان کسی داناتر از او وجود دارد، امور آنان تا روز قیامت به سوی پستی و زوال خواهد رفت.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸٦۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۸٦۷- ۲- (۳) قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِمَامُ الْقَوْمِ وَافِدُهُمْ فَقَدِّمُوا أَفْضَلَكُمْ.

****

ترجمه:

و رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: امام جماعت نماینده قوم است، پس بهترین خود را مقدم بدارید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸٦۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۸٦۸- ۳- (٤) قَالَ وَ قَالَ ع إِنْ سَرَّكُمْ أَنْ تُزَكُّوا صَلَاتَكُمْ فَقَدِّمُوا خِيَارَكُمْ.

وَ رَوَاهُ فِي الْمُقْنِعِ أَيْضاً مُرْسَلًا (٥)

وَ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ يَرْفَعُهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

امام علیه السلام فرمودند: اگر می خواهید نمازتان پاکیزه شود، بهترین افراد خود را مقدم بدارید.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۶۹ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۸۶۹- ٤- (۷) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْعَدَةَ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ أَنَّ النَّبِیَّ ص قَالَ: إِنَّ أَئِمَّتَکُمْ وَفْدُکُمْ إِلَی اللَّهِ فَانْظُرُوا مَنْ تُوفِدُونَ فِی دِینِکُمْ وَ صَلَوَاتِکُمْ.

مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِیسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ رِوَایَةِ أَبِی الْقَاسِمِ بْنِ قُولَوَیْهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ أَبِیهِ ع رَفَعَ

ص: ۳٤۷

۱- -المحاسن- ۹۳- ٤۹.-

۲- -الفقیه ۱- ۳۷۸- ۱۱۰۲.-

۳- -الفقیه ۱- ۳۷۷- ۱۱۰۰.-

٤- -الفقیه ۱- ۳۷۷- ۱۱۰۱.-

٥- -المقنع- ۳٥.-

٦- -علل الشرائع- ۳۲٦- ۳.-

۷- -قرب الإسناد- ۳۷.-

الْحَدِیثَ إِلَی النَّبِیِّ ص وَ ذَکَرَ الْحَدِیثَ الْأَوَّلَ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فِی سَفَالٍ (۱)

****

ترجمه:

از مسعدة بن صدقه از جعفر بن محمد علیه السلام از پدرانشان نقل شده است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: امامان شما نمایندگان شما نزد خدا هستند، پس درباره کسی که در دین و نمازهایتان به عنوان نماینده انتخاب می کنید، دقت کنید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۷۰ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۸۷۰- ۵- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ مَكِّيٍّ الشَّهِيدُ فِي الذِّكْرَى عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: مَنْ صَلَّى خَلْفَ عَالِمٍ فَكَأَنَّمَا صَلَّى خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ص.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (۳) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٤).

****

ترجمه:

محمد بن مکی شهید در کتاب "الذکری" از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل کرده است که فرمودند: کسی که پشت سر عالمی نماز بخواند، گویا پشت سر رسول خدا صلی الله علیه و آله نماز خوانده است.

۲۷- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَقْدِيمِ مَنْ يَرْضَى بِهِ الْمَأْمُومُونَ وَ كَرَاهَةِ تَقَدُّمِ مَنْ يَكْرَهُونَهُ وَ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْإِمَامَةِ عَلَى الِاقْتِدَاءِ

اشارة

(۵) ۲۷ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَقْدِيمِ مَنْ يَرْضَى بِهِ الْمَأْمُومُونَ وَ كَرَاهَةِ تَقَدُّمِ مَنْ يَكْرَهُونَهُ وَ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْإِمَامَةِ عَلَى الِاقْتِدَاءِ

****

ترجمه:

باب استحباب مقدم داشتن کسی که مأمومان به او رضایت دارند، کراهت پیشی گرفتن کسی که مأمومان او را نمی پسندند، و استحباب انتخاب امامت بر اقتدا کردن.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۸۷۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۸۷۱- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ص ثَمَانِيَةٌ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ لَهُمْ صَلَاةً الْعَبْدُ الآبِقُ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى مَوْلَاهُ وَ النَّاشِزُ عَنْ زَوْجِهَا وَ هُوَ عَلَيْهَا سَاخِطٌ وَ مَانِعُ الزَّكَاةِ وَ إِمَامُ قَوْمٍ يُصَلِّي بِهِمْ وَ هُمْ لَهُ كَارِهُونَ وَ تَارِكُ الْوُضُوءِ وَ الْمَرْأَةُ الْمُدْرِكَةُ تُصَلِّي بِغَيْرِ خِمَارٍ وَ الزِّبِّينُ وَ هُوَ الَّذِي يُدَافِعُ الْبَوْلَ وَ الْغَائِطَ وَ السَّكْرَانُ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَمْرٍو وَ أَنَسِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الصَّادِقِ

ص: ۳٤۸

۱- -مستطرفات السرائر- ۱٤۲- ٥.-

۲- -الذكرى- ۲٦٥.-

۳- -تقدم فى الحديث ۷ من الباب ۱۱، و فى الحديث ۱ من الباب ۱۲، و فى الحديثين ۱ و ۳ من الباب ۱٦، و فى الحديثين ۳ و ٥ من الباب ۲۱ من هذه الأبواب.-

٤- -يأتى فى الحديث ۱ من الباب ۲۸ من هذه الأبواب، و فى الحديث ۱۸ من الباب ۹۹ من أبواب ما يكتسب به.-

٥- -الباب ۲۷ فيه ٦ أحاديث.-

٦- -الفقيه ۱- ٥۹- ۱۳۱، و أورد قطعة منه فى الحديث ٤ من الباب ۲ من أبواب الوضوء، و فى الحديث ٦ من الباب ۲۸ من أبواب لباس المصلى و فى الحديث ٤ من الباب ۸ من أبواب قواطع

الصلاة، و فی الحدیث ۲۲ من الباب ۳ من أبواب ما تجب فیه الزکاة، و فی الحدیث ۵ من الباب ٤٦ من أبواب العتق.-

عَنْ آبَائِهِ ع فِی وَصِیَّةِ النَّبِیِّ ص لِعَلِیٍّ ع مِثْلَهُ (۱) وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ مُرْسَلًا (۲).

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین نقل کرده است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: هشت گروه هستند که خداوند نماز آنان را نمی پذیرد:

برده ای که فرار کرده است تا زمانی که به مالک خود بازگردد./

زنی که از همسرش سرپیچی می کند در حالی که او از او ناخشنود است.

/کسی که زکات نمی دهد.

/امام جماعتی که مأمومان از او ناراضی هستند.

/کسی که وضو نمی گیرد./

زنی که بالغ است و بدون پوشش سر (خمار) نماز می خواند./

فردی که قبل از نماز او را بول و غائط بوده و دفع نکرده پس بهنگام نماز با ناراحتی مدافعه و خودداری از آن مینماید، /

فرد مست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۸۷۲- ۲- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ وَاقِدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع فِي حَدِيثِ الْمَنَاهِي قَالَ: وَ نَهَى أَنْ يَؤُمَّ الرَّجُلُ قَوْماً إِلَّا بِإِذْنِهِمْ وَ قَالَ مَنْ أَمَّ قَوْماً بِإِذْنِهِمْ وَ هُمْ بِهِ رَاضُونَ فَاقْتَصَدَ بِهِمْ فِي حُضُورِهِ وَ أَحْسَنَ صَلَاتَهُ بِقِيَامِهِ وَ قِرَاءَتِهِ وَ رُكُوعِهِ وَ سُجُودِهِ وَ قُعُودِهِ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ الْقَوْمِ وَ لَا يَنْقُصُ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْ ءٌ (٤).

وَ فِي عِقَابِ الْأَعْمَالِ (٥) بِإِسْنَادٍ تَقَدَّمَ (٦) فِي عِيَادَةِ الْمَرِيضِ نَحْوَهُ وَ تَقَدَّمَ فِي أَوْقَاتِ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ حَدِيثٌ بِمَعْنَاهُ (٧).

****

ترجمه:

از حسین بن زید از امام صادق علیه السلام از پدرانشان نقل شده است که در حدیث المناهی فرمودند: از اینکه مردی برای گروهی امامت کند، مگر با رضایت آنان، نهی شده است. و فرمودند: کسی که با رضایت گروهی برای آنان امامت کند و آنان نیز از او راضی باشند، و در حضور آنان اعتدال پیش گیرد و نماز خود را با قیام، قرائت، رکوع، سجده و نشستن به خوبی به جا آورد، به اندازه اجر آن گروه ثواب می برد، بدون اینکه از اجر آنان چیزی کاسته شود.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۸۷۳ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۸۷۳- ۳- (۸) وَ فِي الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوَيْهِ عَنْ عَمِّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ ابْنِ بَقَّاحٍ عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَرْبَعَةٌ لَا تُقْبَلُ لَهُمْ صَلَاةٌ الْإِمَامُ الْجَائِرُ وَ الرَّجُلُ يَؤُمُّ الْقَوْمَ وَ هُمْ لَهُ كَارِهُونَ وَ الْعَبْدُ الْآبِقُ مِنْ مَوْلَاهُ مِنْ غَيْرِ ضَرُورَةٍ وَ الْمَرْأَةُ تَخْرُجُ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا بِغَيْرِ إِذْنِهِ.

****

ترجمه:

از عبد الملک بن عمیر از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: چهار گروه هستند که نماز آنان پذیرفته نمی شود:

امام جماعت ظالم.

/مردی که گروهی را امامت کند در حالی که آنان از او ناراضی هستند./

برده ای که بدون ضرورت از مالک خود فرار کرده است.

/زنی که بدون اجازه شوهرش از خانه او خارج شود.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٧٤ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٨٧٤- ٤- (٩) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِي آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ

١- -الفقيه ٤- ٣٥٨- ٥٧٦٢.-

٢- -المحاسن- ١٢- ٣٦.-

٣- -الفقيه ٤- ١٦- ١٦، و أورد قطعة منه فى الحديث ٨ من الباب ٣، و فى الباب ١٨ من أبواب الاحتضار.-

٤- -يأتى فى جهاد النفس فى حديث الحقوق ما يدلّ على أنّه ليس للامام فضل على الماموم و ذلک محمول على اتّحاد الماموم جمعا و حديث الحقوق ظاهر فى ذلک" منه قده".-

٥- -عقاب الأعمال- ٣٣٨.-

٦- -تقدم فى الحديث ٩ من الباب ١٠ من أبواب الاحتضار.-

۷- -و تقدم فی الحدیث ۱۲ من الباب ۱۰ من أبواب المواقیت.-

۸- -الخصال- ۲٤۲- ۹٤.-

۹- -مستطرفات السرائر- ٤۹- ۱۱ و أورد صدر الحدیث فی الحدیث ۱۲ من الباب ۱۱ من هذه الأبواب.-

السَّیَّارِیِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ الثَّانِی ع إِنَّ الْقَوْمَ مِنْ مَوَالِیکَ یَجْتَمِعُونَ فَتَحْضُرُ الصَّلَاةُ فَیُؤَذِّنُ بَعْضُهُمْ وَ یَتَقَدَّمُ أَحَدُهُمْ فَیُصَلِّی بِهِمْ فَقَالَ إِنْ کَانَتْ قُلُوبُهُمْ کُلُّهَا وَاحِدَةً فَلَا بَأْسَ قَالَ (۱) وَ مَنْ لَهُمْ بِمَعْرِفَةِ ذَلِکَ قَالَ فَدَعُوا الْإِمَامَةَ لِأَهْلِهَا.

أَقُولُ: الْمُرَادُ وَ اللَّهُ أَعْلَمُ کَوْنُ قُلُوبِهِمْ وَاحِدَةً مِنَ الرِّضَا بِالْإِمَامِ وَ الْمُرَادُ بِأَهْلِهَا مَنْ یَجْمَعُ شُرُوطَهَا وَ لَعَلَّ الْمُرَادَ النَّهْیُ عَنِ التَّنَازُعِ فِیهَا.

****

ترجمه:

محمد بن ادریس در پایان کتاب "السرائر" نقل کرده است از کتاب ابی عبدالله سیاری که گفت: به امام جواد علیه السلام عرض کردم، گروهی از موالیان شما گرد هم می آیند و وقت نماز می شود، یکی از آنان اذان می گوید و دیگری جلو می ایستد و برای آنان امامت می کند. فرمودند: اگر دل های همه آنان متحد باشد، ایرادی ندارد. سپس پرسیدم: چه کسی می تواند به شناخت این اتحاد برسد؟ فرمودند: امامت را به اهلش واگذار کنید.

می گویم: مقصود از "اتحاد دل ها" ممکن است رضایت نسبت به امام باشد و مقصود از "اهلش" کسی است که شرایط امامت را دارا باشد. همچنین ممکن است مقصود از این سخن نهی از نزاع بر سر امامت باشد. والله اعلم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۷۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

١٠٨٧٥- ٥- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ زَكَرِيَّا صَاحِبِ السَّابِرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: ثَلَاثَةٌ فِي الْجَنَّةِ عَلَى الْمِسْكِ الْأَذْفَرِ مُؤَذِّنٌ أَذَّنَ احْتِسَاباً وَ إِمَامٌ أَمَّ قَوْماً وَ هُمْ بِهِ رَاضُونَ وَ مَمْلُوكٌ يُطِيعُ اللَّهَ وَ يُطِيعُ مَوَالِيَهُ.

****

ترجمه:

از زکریا، صاحب السابری، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: سه گروه در بهشت بر روی مشک خوشبو قرار دارند:

مؤذنی که با نیت خالص اذان گفته است./

امامی که برای گروهی امامت کرده و آنان از او راضی بوده اند.

/برده ای که خداوند را اطاعت کرده و از اربابان خود فرمانبرداری کرده است.

[رقم الحديث الكلي: ١٠٨٧٦ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٨٧٦- ٦- (٣) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِي الْأَمَالِي عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمُفِيدِ عَنِ الْجِعَابِيِّ عَنِ ابْنِ عُقْدَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَالِبٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ رِيَاحٍ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ (مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ) (٤) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَعْفُورٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: ثَلَاثَةٌ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ لَهُمْ صَلَاةً عَبْدٌ آبِقٌ مِنْ مَوَالِيهِ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْهِمْ فَيَضَعَ يَدَهُ فِي أَيْدِيهِمْ وَ رَجُلٌ أَمَّ قَوْماً وَ هُمْ لَهُ كَارِهُونَ وَ امْرَأَةٌ بَاتَتْ وَ زَوْجُهَا عَلَيْهَا سَاخِطٌ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ كَمَا يَأْتِي فِي النِّكَاحِ (٥)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٦) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٧).

****

ترجمه:

از عبدالله بن ابی یعفور از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: سه گروه هستند که خداوند نماز آنان را نمی پذیرد:

برده ای که از اربابان خود فرار کرده است، تا زمانی که بازگردد و دست خود را در دست آنان قرار دهد.

/مردی که برای گروهی امامت کند در حالی که آنان از او ناراضی هستند.

/زنی که شب را در حالی که شوهرش از او ناخشنود است، سپری کند.

ص: ۳۵۰

۱- -فی المصدر- قلت.-

۲- -التهذیب ۲- ۲۸۳- ۱۱۲۷، و أورده فی الحدیث ۲ من الباب ۲ من أبواب الأذان.-

۳- -أمالی الطوسیّ ۱- ۱۹٦.أمالی الطوسیّ ۱- ۱۹٦.-

٤- -لیس فی المصدر.-

٥- -یأتی فی الحدیث ۳ من الباب ۸۰ من أبواب مقدمات النکاح.-

٦- -تقدم فی الحدیث ۳ من الباب ۲۱ من هذه الأبواب.-

۷- -یأتی فی الباب ۷٥ من هذه الأبواب.-

۲۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَقْدِیمِ الْأَقْرَإِ فَالْأَقْدَمِ هِجْرَةً فَالْأَسَنِّ فَالْأَفْقَهِ فَالْأَصْبَحِ وَ کَرَاهَةِ التَّقَدُّمِ عَلَی صَاحِبِ الْمَنْزِلِ وَ عَلَی صَاحِبِ السُّلْطَانِ وَ إِمَامَةِ مَنْ لَا یُحْسِنُ الْقِرَاءَةَ بِالْمُتْقَنِ

اشارة

(۱) ۲۸ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَقْدِيمِ الْأَقْرَإِ فَالْأَقْدَمِ هِجْرَةً فَالْأَسَنِّ فَالْأَفْقَهِ فَالْأَصْبَحِ وَ كَرَاهَةِ التَّقَدُّمِ عَلَى صَاحِبِ الْمَنْزِلِ وَ عَلَى صَاحِبِ السُّلْطَانِ وَ إِمَامَةِ مَنْ لَا يُحْسِنُ الْقِرَاءَةَ بِالْمُتْقَنِ

****

ترجمه:

باب استحباب مقدم داشتن کسی که قرائت بهتر دارد، سپس کسی که هجرت زودتر داشته است، سپس بزرگ تر در سن، سپس فرد فقیه تر و در نهایت کسی که ظاهر بهتری دارد. و کراهت پیشی گرفتن بر صاحب منزل، صاحب سلطان، و امامت کسی که قرائت صحیحی ندارد بر فردی که قرائت را به خوبی انجام می دهد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۸۷۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۸۷۷- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ غَيْرِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ ابْنِ رِئَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْقَوْمِ مِنْ أَصْحَابِنَا- يَجْتَمِعُونَ فَتَحْضُرُ الصَّلَاةُ فَيَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ تَقَدَّمْ يَا فُلَانُ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ يَتَقَدَّمُ الْقَوْمَ أَقْرَؤُهُمْ لِلْقُرْآنِ- فَإِنْ كَانُوا فِي الْقِرَاءَةِ سَوَاءً فَأَقْدَمُهُمْ هِجْرَةً فَإِنْ كَانُوا فِي الْهِجْرَةِ سَوَاءً فَأَكْبَرُهُمْ سِنّاً فَإِنْ كَانُوا فِي السِّنِّ سَوَاءً فَلْيَؤُمَّهُمْ أَعْلَمُهُمْ بِالسُّنَّةِ وَ أَفْقَهُهُمْ فِي الدِّينِ وَ لَا يَتَقَدَّمَنَّ أَحَدُكُمُ الرَّجُلَ فِي مَنْزِلِهِ وَ لَا صَاحِبَ سُلْطَانٍ فِي سُلْطَانِهِ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْهَيْثَمِ بْنِ أَبِي مَسْرُوقٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از ابی عبیده نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره گروهی از اصحاب ما پرسیدم که گرد هم جمع می شوند و وقت نماز می رسد و برخی از آنان به دیگری می گوید: «ای فلانی، پیش بیا و امامت کن». امام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده اند: در میان گروه، کسی که از همه در قرآن خواندن ماهرتر است، پیش بیاید. اگر همه در خواندن قرآن برابر باشند، کسی که هجرتش زودتر بوده، مقدم شود. اگر در هجرت برابر باشند، کسی که از همه بزرگ تر است، مقدم شود. اگر در سن برابر باشند، کسی که به سنت آگاه تر و در دین فقیه تر است، امامت کند. همچنین هیچ یک از شما در منزل شخصی او یا در جایگاه صاحب قدرت بر او پیشی نگیرد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۷۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۸۷۸- ۲- (۵) قَالَ وَ فِی حَدِیثٍ آخَرَ فَإِنْ کَانُوا فِی السِّنِّ سَوَاءً فَأَصْبَحُهُمْ وَجْهاً.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی بَعْضِ الْمَقْصُودِ (٦).

****

ترجمه:

ص: ۳۵۱

۱- -الباب ۲۸ فیه حدیثان.-

۲- -الکافی ۳- ۳۷٦- ۵.-

۳- -التهذیب ۳- ۳۱- ۱۱۳.-

٤- -علل الشرائع- ۳۲٦- ۲.-

٥- -علل الشرائع- ٣٢٦- ٢.-

٦- -تقدم فی الحدیثین ٣ و ٤ من الباب ١٦ من أبواب الأذان، و فی الباب ١٣ و فی الباب ١٦، و فی الحدیث ٣ من الباب ٢١، و فی الحدیثین ١ و ٥ من الباب ٢٦ من هذه الأبواب.-

٢٩- بَابُ أَنَّهُ إِذَا صَلَّى اثْنَانِ فَقَالَ كُلٌّ مِنْهُمَا كُنْتُ إِمَاماً صَحَّتْ صَلَاتُهُمَا وَ إِنْ قَالَ كُلٌّ مِنْهُمَا كُنْتُ مَأْمُوماً وَجَبَ عَلَيْهِمَا الْإِعَادَةُ وَ حُكْمِ تَقَدُّمِ الْمَأْمُومِ عَلَى الْإِمَامِ وَ مُسَاوَاتِهِ لَهُ

اشارة

(١) ٢٩ بَابُ أَنَّهُ إِذَا صَلَّى اثْنَانِ فَقَالَ كُلٌّ مِنْهُمَا كُنْتُ إِمَاماً صَحَّتْ صَلَاتُهُمَا وَ إِنْ قَالَ كُلٌّ مِنْهُمَا كُنْتُ مَأْمُوماً وَجَبَ عَلَيْهِمَا الْإِعَادَةُ وَ حُكْمِ تَقَدُّمِ الْمَأْمُومِ عَلَى الْإِمَامِ وَ مُسَاوَاتِهِ لَهُ

****

ترجمه:

باب اینکه اگر دو نفر نماز بخوانند و هرکدام بگویند که من امام بودم، نماز هر دو صحیح است. اما اگر هرکدام بگویند که من مأموم بودم، واجب است نماز را دوباره بخوانند. همچنین حکم پیشی گرفتن مأموم بر امام و مساوی بودن جایگاه آنان.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٨٧٩ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٨٧٩- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع فِي رَجُلَيْنِ اخْتَلَفَا فَقَالَ أَحَدُهُمَا كُنْتُ إِمَامَكَ وَ قَالَ الْآخَرُ أَنَا كُنْتُ إِمَامَكَ فَقَالَ صَلَاتُهُمَا تَامَّةٌ قُلْتُ فَإِنْ قَالَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا كُنْتُ أَتْتَمُّ بِكَ قَالَ صَلَاتُهُمَا فَاسِدَةٌ وَ لْيَسْتَأْنِفَا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٣)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٤) أَقُولُ: اسْتَدَلَّ بَعْضُ الْأَصْحَابِ عَلَى جَوَازِ مُسَاوَاةِ الْمَأْمُومِ لِلْإِمَامِ فِی الْمَوْقِفِ بِهَذَا الْحَدِيثِ وَ بِأَحَادِيثِ إِمَامَةِ الْمَرْأَةِ النِّسَاءَ (٥) وَ الْعَارِی الْعُرَاةَ (٦) وَ قِيَامِ الْمَأْمُومِ الْوَاحِدِ عَنْ يَمِينِ الْإِمَامِ (٧) وَ فِی الِاسْتِدْلَالِ مَا لَا يَخْفَى وَ أَكْثَرُ أَحَادِيثِ صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ دَالَّةٌ عَلَى اعْتِبَارِ تَقَدُّمِ الْإِمَامِ (٨) وَ قَدْ تَقَدَّمَ فِی مَكَانِ الْمُصَلِّی أَنَّ مَنْ زَارَ الْإِمَامَ فَلْيُصَلِّ صَلَاةَ الزِّيَارَةِ خَلْفَهُ ع وَ يَجْعَلُهُ

ص: ٣٥٢

١- -الباب ٢٩ فيه حديث واحد.-

٢- -الكافی ٣- ٣٧٥- ٣.-

٣- -التهذيب ٣- ٥٤- ١٨٦.-

٤- -الفقيه ١- ٣٨٢- ١١٢٢.-

٥- -تقدم فی الأحاديث ١ و ٢ و ٩ و ١٠ و ١٢ و ١٤ من الباب ٢٠ من هذه الأبواب.-

٦- -تقدم فی الباب ٥١ من أبواب لباس المصلی.-

٧- -تقدم فی الأحاديث ١ و ٣ و ٨ من الباب ٤ و فی الأحاديث ٢ و ٣ و ٦ من الباب ١٩ و فی الأحاديث ١ و ٢ و ٥ و ٧ و ١٠ و ١٢ و ١٣ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.-

٨- -تقدم فی الباب ٢٣ من هذه الأبواب.-

الْأَمَامَ (١) وَ أَنَّ الْإِمَامَ لَا يُتَقَدَّمُ وَ لَا يُسَاوَى وَ يَأْتِی فِی الزِّيَارَاتِ مِثْلُهُ (٢) وَ لَهُ مُعَارِضٌ (٣) وَ قَدِ اسْتَدَلَّ بِذَلِكَ بَعْضُ عُلَمَائِنَا عَلَى وُجُوبِ تَأَخُّرِ الْمَأْمُومِ عَنِ الْإِمَامِ وَ لَوْ يَسِيراً وَ الِاحْتِيَاطُ يُؤَيِّدُهُ وَ اللَّهُ أَعْلَمُ (٤).

****

ترجمه:

از سکونی از امام صادق علیه السلام از پدرشان نقل شده است که امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: در مورد دو مرد که اختلاف دارند و یکی از آنان می گوید من امام تو بودم و دیگری می گوید من امام تو بودم، امام فرمودند: نماز هر دو صحیح است. پرسیدم: اگر هرکدام بگویند من به تو اقتدا کرده ام، چه می شود؟ فرمودند: نماز هر دو باطل است و باید دوباره بخوانند.

می گویم: برخی از اصحاب بر جواز مساوی بودن مأموم با امام در جایگاه استدلال کرده اند، با این حدیث و همچنین احادیثی درباره امامت زن برای زنان، امامت فرد عریان برای عریان ها، و ایستادن مأموم واحد در سمت راست امام. اما در این استدلال نکاتی وجود دارد که قابل توجه است. بیشتر احادیث مربوط به نماز جماعت دلالت بر لزوم تقدم امام دارند. همچنین در بحث محل نمازگزار پیش تر آمده است که کسی که به زیارت امام می رود باید نماز زیارت را پشت سر امام بخواند و او را امام قرار دهد. امام نباید جلوتر یا مساوی باشد. همچنین در زیارات احادیث مشابهی ذکر شده است. برخی از علمای ما بر این اساس بر وجوب تأخر مأموم از امام، هرچند اندک، استدلال کرده اند و احتیاط نیز این نظر را تأیید می کند. والله اعلم.

۳۰- بَابُ وُجُوبِ إِتْيَانِ الْمَأْمُومِ بِجَمِيعِ وَاجِبَاتِ الصَّلَاةِ إِلَّا الْقِرَاءَةَ إِذَا كَانَ الْإِمَامُ مَرْضِيّاً

اشارة

(۵) ۳۰ بَابُ وُجُوبِ إِتْيَانِ الْمَأْمُومِ بِجَمِيعِ وَاجِبَاتِ الصَّلَاةِ إِلَّا الْقِرَاءَةَ إِذَا كَانَ الْإِمَامُ مَرْضِيّاً

****

ترجمه:

باب وجوب انجام تمام واجبات نماز توسط مأموم، به جز قرائت، در صورتی که امام مورد رضایت باشد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۸۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۸۸۰- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ سَأَلَهُ رَجُلٌ عَنِ الْقِرَاءَةِ خَلْفَ الْإِمَامِ فَقَالَ لَا إِنَّ الْإِمَامَ ضَامِنٌ لِلْقِرَاءَةِ وَ لَيْسَ يَضْمَنُ الْإِمَامُ صَلَاةَ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَلْفِهِ إِنَّمَا يَضْمَنُ الْقِرَاءَةَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

از حسين بن كثير از امام صادق عليه السلام نقل شده است كه مردی از ايشان درباره قرائت پشت سر امام پرسيد. امام فرمودند: خير، امام ضامن قرائت است و نماز كسانی كه پشت سر او هستند را ضمانت نمی كند، بلكه فقط قرائت را ضمانت می كند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۸۱ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۸۸۱- ۲- (٨) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّهُ

۱- -و تقدم فی الأحاديث ۱ و ۲ و ٦ و ۷ من الباب ۲٦ من أبواب مكان المصلی. -

۲- -يأتی فی البابين ٦۲ و ٦۹ من أبواب المزار.-

۳- -تقدم فی الحديث ۳ من الباب ۱۵ و يأتی فی الحديث ۲ من الباب ۳۲ من أبواب المزار.-

٤- -فی الاستدلال نظر إذ لا تصريح فی ذلک بعدم التقدّم اليسير و لا بعموم الحكم و الظاهر لا يعارض النصّ و لعلّ المساواة مغتفرة فی الصورة الأولی للتقية لأنّه لا بدّ من فرض اقتدائهما بمخالف

ظاهرا و إلّا لزم الدور فان ركوع كل واحد منهما موقوف على ركوع الآخر و كذا باقى الأفعال و فى الصور الباقية لعلّ المفروض تقدم الامام يسيرا و فيه أيضا بعد التسليم الاستدلال بالفرد على الطبيعة و هو قياس" منه قده".-

٥- -الباب ٣٠ فيه ٤ أحاديث.-

٦- -الفقيه ١- ٣٧٨- ١١٠٣.-

٧- -التهذيب ٣- ٢٧٩- ٨٢٠.-

٨- -الفقيه ١- ٤٠٦- ١٢٠٧.-

قَالَ لَهُ أَ يَضْمَنُ الْإِمَامُ الصَّلَاةَ فَقَالَ لَا لَيْسَ بِضَامِنٍ (١).

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِى بَصِيرٍ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

از ابى بصير از امام صادق عليه السلام نقل شده است كه به ايشان گفته شد: آيا امام نماز را ضمانت مى كند؟ فرمودند: خير، او ضامن نيست.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٨٢ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٨٨٢- ٣- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ سَأَلَهُ رَجُلٌ عَنِ الْقِرَاءَةِ خَلْفَ الْإِمَامِ فَقَالَ لَا إِنَّ الْإِمَامَ ضَامِنٌ لِلْقِرَاءَةِ وَ لَيْسَ يَضْمَنُ الْإِمَامُ صَلَاةَ الَّذِينَ خَلْفَهُ إِنَّمَا يَضْمَنُ الْقِرَاءَةَ.

****

ترجمه:

از سماعه از امام صادق علیه السلام نقل شده است که مردی از ایشان درباره قرائت پشت سر امام پرسید. امام فرمودند: خیر، امام ضامن قرائت است و نماز کسانی که پشت سر او هستند را ضمانت نمی کند، بلکه فقط قرائت را ضمانت می کند

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۸۳ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۸۸۳- ٤- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ حَدِیدٍ عَنْ جَمِیلٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَحَدَهُمَا ع عَنِ الْإِمَامِ یَضْمَنُ صَلَاةَ الْقَوْمِ قَالَ لَا.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (٥)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٦) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٧).

****

ترجمه:

از زراره نقل شده است که گفت: از یکی از آن دو بزرگوار علیهما السلام پرسیدم: آیا امام نماز جماعت را ضمانت می کند؟ فرمودند: خیر.

۱- -قال الصدوق- الامام ضامن للسهو لا للعمد، قال- و وجه آخر و هو أنّه لیس علی الامام ضمان اتمام الصلاة، فربما حدث به حدث قبل أن یتمها و استدلّ بما یأتی، و الأقرب حمله علی ما عدا القراءة لما مضی و یأتی." منه قده".-

٢- -التهذيب ٣- ٢٧٩- ٨١٩.-

٣- -الاستبصار ١- ٤٤٠- ١٦٩٤.-

٤- -الكافى ٣- ٣٧٧- ٥.-

٥- -التهذيب ٣- ٢٦٩- ٧٦٩.-

٦- -تقدم فى الحديث ٢ من الباب ٣ من أبواب الأذان، و فى الحديث ٤ من الباب ١٢ من هذه الأبواب.-

٧- -يأتى فى الباب ٣١ من هذه الأبواب.-

٣١- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ قِرَاءَةِ الْمَأْمُومِ خَلْفَ مَنْ يَقْتَدِى بِهِ فِى الْجَهْرِيَّةِ وَ وُجُوبِ الْإِنْصَاتِ لِقِرَاءَتِهِ إِلَّا إِذَا لَمْ يَسْمَعْ وَ لَوْ هَمْهَمَةً فَتُسْتَحَبُّ لَهُ الْقِرَاءَةُ وَ تُكْرَهُ فِى غَيْرِهِ

اشارة

(١) ٣١ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ قِرَاءَةِ الْمَأْمُومِ خَلْفَ مَنْ يَقْتَدِى بِهِ فِى الْجَهْرِيَّةِ وَ وُجُوبِ الْإِنْصَاتِ لِقِرَاءَتِهِ إِلَّا إِذَا لَمْ يَسْمَعْ وَ لَوْ هَمْهَمَةً فَتُسْتَحَبُّ لَهُ الْقِرَاءَةُ وَ تُكْرَهُ فِى غَيْرِهِ

****

ترجمه:

باب عدم جواز قرائت مأموم پشت سر امام در نمازهای جهریه و وجوب گوش دادن به قرائت امام، مگر اینکه حتی همهمه آن را هم نشنود، که در این صورت قرائت برای مأموم مستحب است و در غیر این حالت، مکروه است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٨٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٨٨٤- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: إِذَا صَلَّيْتَ خَلْفَ إِمَامٍ تَأْتَمُّ بِهِ فَلَا تَقْرَأْ خَلْفَهُ سَمِعْتَ قِرَاءَتَهُ أَمْ لَمْ تَسْمَعْ إِلَّا أَنْ تَكُونَ صَلَاةً يُجْهَرُ فِيهَا بِالْقِرَاءَةِ وَ لَمْ تَسْمَعْ فَاقْرَأْ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ (٣)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از حلبی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: اگر پشت سر امامی نماز می خوانی و به او اقتدا می کنی، پس پشت سر او قرائت نکن، چه قرائتش را بشنوی و چه نشنوی، مگر اینکه نمازی باشد که قرائت در آن بلند خوانده می شود و قرائت او را نشنوی، در این صورت قرائت کن.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٨٥ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٨٨٥- ٢- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ عَنْهُ ع أَنَّهُ إِنْ سَمِعَ الْهَمْهَمَةَ فَلَا يَقْرَأْ.

****

ترجمه:

از عبید بن زراره از امام علیه السلام نقل شده است که فرمودند: اگر همهمه را بشنود، قرائت نکند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٨٨٦ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٨٨٦- ٣- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِنْ كُنْتَ خَلْفَ إِمَامٍ فَلَا تَقْرَأَنَّ شَيْئاً فِی الْأَوَّلَتَيْنِ وَ أَنْصِتْ لِقِرَاءَتِهِ وَ لَا تَقْرَأَنَّ شَيْئاً فِی الْأَخِيرَتَيْنِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ إِذا قُرِئَ الْقُرْآنُ- يَعْنِی فِی الْفَرِيضَةِ خَلْفَ الْإِمَامِ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَ أَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (٧)- فَالْأَخِيرَتَانِ تَبَعاً لِلْأَوَّلَتَيْنِ.

****

ترجمه:

و به نقل از زراره از امام باقر علیه السلام آمده است که فرمودند: اگر پشت سر امام هستی، در دو رکعت اول چیزی نخوان و به قرائت او گوش فرا ده. در دو رکعت آخر نیز چیزی نخوان، زیرا خداوند عزّ و جلّ به مؤمنان فرموده است: "و هنگامی که قرآن خوانده شود - در نماز واجب پشت سر امام - گوش دهید و سکوت کنید، باشد که مشمول رحمت شوید" (سوره اعراف، آیه ٢٠٤). بنابراین، دو رکعت آخر تابع دو رکعت اول هستند.

١- -الباب ٣١ فيه ١٦ حديثا.-

٢- -الفقيه ١- ٣٩١- ١١٥٧.-

٣- -الكافی ٣- ٣٧٧- ٢.-

٤- -التهذيب ٣- ٣٢- ١١٥، و الاستبصار ١- ٤٢٨- ١٦٥٠.-

٥- -الفقيه ١- ٣٩٢- ١١٥٨.-

٦- -الفقيه ١- ٣٩٢- ١١٦١، و مستطرفات السرائر- ٧١- ٢.-

٧- -الأعراف ٧- ٢٠٤.-

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۸۷ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۸۸۷- ٤- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالا قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع يَقُولُ مَنْ قَرَأَ خَلْفَ إِمَامٍ يَأْتَمُّ بِهِ فَمَاتَ بُعِثَ عَلَى غَيْرِ الْفِطْرَةِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (۲)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ (۳)

وَ رَوَاهُ فِي عِقَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى (٤)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ (٥) عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى (٦)

وَ رَوَاهُ ابْنُ إِدْرِيسَ فِي آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ حَرِيزٍ مِثْلَهُ (۷).

****

ترجمه:

محمد بن مسلم نقل کرده است که امام باقر علیه السلام فرمودند: امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمودند: کسی که پشت سر امامی که به او اقتدا می کند، قرائت کند و در این حالت از دنیا برود، در قیامت بر غیر فطرت مبعوث خواهد شد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۸۸۸ - رقم الحديث الباب: ٥]

۱۰۸۸۸- ٥- (۸) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ

ع عَنِ الصَّلَاةِ خَلْفَ الْإِمَامِ أَقْرَأُ خَلْفَهُ فَقَالَ أَمَّا الصَّلَاةُ الَّتِی لَا یُجْهَرُ فِیهَا بِالْقِرَاءَةِ فَإِنَّ ذَلِکَ جُعِلَ إِلَیْهِ فَلَا تَقْرَأْ خَلْفَهُ وَ أَمَّا الصَّلَاةُ الَّتِی یُجْهَرُ فِیهَا فَإِنَّمَا أُمِرَ بِالْجَهْرِ لِیُنْصِتَ مَنْ خَلْفَهُ فَإِنْ سَمِعْتَ فَأَنْصِتْ وَ إِنْ لَمْ تَسْمَعْ فَاقْرَأْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَ أَحْمَدَ بْنِ

ص: ٣٥٦

١- -الکافی ٣- ٣٧٧- ٦.-

٢- -التهذیب ٣- ٢٦٩- ٧٧٠.-

٣- -الفقیه ١- ٣٩٠- ١١٥٦.-

٤- -عقاب الأعمال- ٢٧٤.-

٥- -فی المحاسن- عنه، عن أبی محمد، عن حماد بن عیسی الخ. و یحتمل کون المراد بابی محمد أباه محمّد بن خالد فتدبر. (منه قده).-

٦- -المحاسن- ٧٩- ٣.-

٧- -مستطرفات السرائر- ٧٥- ٢.-

٨- -الکافی ٣- ٣٧٧- ١، و التهذیب ٣- ٣٢- ١١٤، و الاستبصار ١- ٤٢٧- ١٦٤٩.-

إِدْرِیسَ جَمِیعاً عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

از عبدالرحمن بن حجاج نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره نماز پشت سر امام پرسیدم که آیا پشت سر او قرائت کنم؟ امام فرمودند: اما نمازی که قرائت در آن بلند خوانده

نمی شود، این وظیفه به امام سپرده شده است، پس پشت سر او قرائت نکن. اما در نمازی که قرائت بلند خوانده می شود، این امر برای گوش دادن مأموم به قرائت تعیین شده است، پس اگر قرائت را شنیدی، گوش کن و اگر نشنیدی، قرائت کن.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۸۹ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۸۸۹- ٦- (۲) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ حَرِیزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: إِذَا کُنْتَ خَلْفَ إِمَامٍ تَأْتَمُّ بِهِ فَأَنْصِتْ وَ سَبِّحْ فِی نَفْسِکَ.

****

ترجمه:

از زراره از یکی از آن دو بزرگوار علیهما السلام نقل شده است که فرمودند: اگر پشت سر امامی هستی و به او اقتدا می کنی، سکوت کن و در دل خود تسبیح بگو.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۸۹۰- ۷- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِیرَةِ عَنْ قُتَیْبَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا کُنْتَ خَلْفَ إِمَامٍ تَرْتَضِی بِهِ فِی صَلَاةٍ یُجْهَرُ فِیهَا بِالْقِرَاءَةِ فَلَمْ تَسْمَعْ قِرَاءَتَهُ فَاقْرَأْ أَنْتَ لِنَفْسِکَ وَ إِنْ کُنْتَ تَسْمَعُ الْهَمْهَمَةَ فَلَا تَقْرَأْ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤) وَ کَذَا کُلُّ مَا قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

از قتیبه از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: اگر پشت سر امامی هستی که به او رضایت داری و نماز از نوعی است که قرائت در آن بلند خوانده می شود و تو قرائت او را نمی شنوی، برای خودت قرائت کن. اما اگر همهمه او را می شنوی، قرائت نکن.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۸۹۱- ۸- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ جَمِيعاً عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَ يَقْرَأُ الرَّجُلُ فِي الْأُولَى وَ الْعَصْرِ خَلْفَ الْإِمَامِ وَ هُوَ لَا يَعْلَمُ أَنَّهُ يَقْرَأُ فَقَالَ لَا يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يَقْرَأَ يَكِلُهُ إِلَى الْإِمَامِ.

****

ترجمه:

از سلیمان بن خالد نقل شده است که گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: آیا مردی در نماز ظهر و عصر پشت سر امامی که نمی داند آیا امام قرائت می کند یا نه، قرائت کند؟ امام فرمودند: شایسته نیست که او قرائت کند؛ بلکه باید آن را به امام واگذار کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۸۹۲- ۹- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ يَعْنِي عَبْدَ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا كُنْتَ خَلْفَ الْإِمَامِ فِي صَلَاةٍ لَا يُجْهَرُ فِيهَا بِالْقِرَاءَةِ حَتَّى يَفْرُغَ وَ كَانَ الرَّجُلُ مَأْمُوناً عَلَى الْقُرْآنِ- فَلَا تَقْرَأْ خَلْفَهُ فِي

۱- -علل الشرائع- ۳۲۵- ۱.-

٢- -الكافی ٣- ٣٧٧- ٣، و التهذیب ٣- ٣٢- ١١٦، و الاستبصار ١- ٤٢٨- ١٦٥١، و أورده فی الحدیث ٤ من الباب ٣٢ من هذه الأبواب.-

٣- -الكافی ٣- ٣٧٧- ٤.-

٤- -التهذیب ٣- ٣٣- ١١٧، و الاستبصار ١- ٤٢٨- ١٦٥٢.-

٥- -التهذیب ٣- ٣٣- ١١٩، و الاستبصار ١- ٤٢٨- ١٦٥٤.-

٦- -التهذیب ٣- ٣٥- ١٢٤، و أورده فی الحدیث ١٢ من الباب ٥١ من أبواب القراءة.-

الْأَوَّلَتَيْنِ وَ قَالَ يُجْزِيكَ التَّسْبِيحُ فِي الْأَخِيرَتَيْنِ قُلْتُ أَيَّ شَيْ ءٍ تَقُولُ أَنْتَ قَالَ أَقْرَأُ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ.

****

ترجمه:

از ابن سنان، یعنی عبدالله، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: اگر پشت سر امامی در نماز قرار داری که قرائت در آن بلند خوانده نمی شود و امام شخصی امین بر قرآن است، پس در دو رکعت اول پشت سر او قرائت نکن تا او قرائتش را به پایان برساند. امام فرمودند: در دو رکعت آخر، تسبیح گفتن برای تو کافی است. پرسیدم: شما چه می گویید؟ فرمودند: من سوره فاتحة الکتاب را می خوانم.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٨٩٣ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١٠٨٩٣- ١٠- (١) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ فِي حَدِيثٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَؤُمُّ النَّاسَ فَيَسْمَعُونَ صَوْتَهُ وَ لَا يَفْقَهُونَ مَا يَقُولُ فَقَالَ إِذَا سَمِعَ صَوْتَهُ فَهُوَ يُجْزِيهِ وَ إِذَا لَمْ يَسْمَعْ صَوْتَهُ قَرَأَ لِنَفْسِهِ.

****

ترجمه:

از سماعه در حدیثی نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که امامت مردم را بر عهده دارد و آنان صدای او را می شنوند اما آنچه می گوید را نمی فهمند. امام فرمودند: اگر صدای او را بشنوند، برای آنان کافی است، و اگر صدای او را نشنوند، برای خودشان قرائت کنند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۹٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۸۹٤- ۱۱- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ یَعْنِی أَحْمَدَ بْنَ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ یَقْطِینٍ (عَنْ أَخِیهِ الْحُسَیْنِ عَنْ أَبِیهِ عَلِیِّ بْنِ یَقْطِینٍ) (۳) قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ الْأَوَّلَ ع عَنِ الرَّجُلِ یُصَلِّی خَلْفَ إِمَامٍ یَقْتَدِی بِهِ فِی صَلَاةٍ یُجْهَرُ فِیهَا بِالْقِرَاءَةِ فَلَا یَسْمَعُ الْقِرَاءَةَ قَالَ لَا بَأْسَ إِنْ صَمَتَ وَ إِنْ قَرَأَ.

****

ترجمه:

علی بن یقطین نقل کرده است که از امام کاظم علیه السلام درباره مردی پرسیدم که پشت سر امامی نماز می خواند و به او اقتدا می کند، در حالی که نماز از نوعی است که قرائت در آن بلند خوانده می شود، اما قرائت امام را نمی شنود. امام فرمودند: اگر سکوت کند یا اگر قرائت کند، اشکالی ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۹۵ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۰۸۹۵- ۱۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا صَلَّيْتَ خَلْفَ إِمَامٍ تَأْتَمُّ بِهِ فَلَا تَقْرَأْ خَلْفَهُ سَمِعْتَ قِرَاءَتَهُ أَوْ لَمْ تَسْمَعْ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ كَمَا مَرَّ (٥).

****

ترجمه:

از حلبی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: اگر پشت سر امامی نماز می خوانی و به او اقتدا می کنی، پشت سر او قرائت نکن، چه قرائتش را بشنوی و چه نشنوی.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۸۹٦ - رقم الحديث الباب: ۱۳]

۱۰۸۹٦- ۱۳- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ عَنْ أَخِيهِ عَنْ أَبِيهِ

۱- -التهذيب ۳- ۳٤- ۱۲۳، و الاستبصار ۱- ٤۲۹- ۱٦٥٦، و أورد صدره فى الحديث ۲ من الباب ٤۳ من أبواب القراءة فى الصلاة، و قطعة منه فى الحديث ۳ من الباب ۷ من أبواب صلاة الجماعة.-

۲- -التهذيب ۳- ۳٤- ۱۲۲، و الاستبصار ۱- ٤۲۹- ۱٦٥۷.-

۳- -ليس فى التهذيب.-

٤- -التهذيب ۳- ۳٤- ۱۲۱، و الاستبصار ۱- ٤۲۸- ۱٦٥٥.-

٥- -مر فى الحديث الأول من هذا الباب.-

٦- -التهذيب ٢- ٢٩٦- ١١٩٢، و أورد صدره فی الحدیث ٢ من الباب ٨ و قطعة منه فی الحدیث ٤ من الباب ٤ من أبواب القراءة.-

فِی حَدِیثٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الرَّکْعَتَیْنِ اللَّتَیْنِ یَصْمُتُ فِیهِمَا الْإِمَامُ أَ یُقْرَأُ فِیهِمَا بِالْحَمْدِ وَ هُوَ إِمَامٌ یُقْتَدَی بِهِ فَقَالَ إِنْ قَرَأْتَ فَلَا بَأْسَ وَ إِنْ سَکَتَّ فَلَا بَأْسَ.

أَقُولُ: الْمُرَادُ بِالصَّمْتِ هُنَا الْإِخْفَاتُ قَالَهُ جَمَاعَةٌ مِنَ الْأَصْحَابِ.

****

ترجمه:

از علی بن یقطین، از برادرش، از پدرش، در حدیثی نقل شده است که گفت: از امام کاظم علیه السلام درباره دو رکعتی که امام در آن ها سکوت می کند، پرسیدم: آیا در این رکعت ها باید سوره حمد خوانده شود، در حالی که او امامی است که به او اقتدا می شود؟ امام فرمودند: اگر قرائت کردی، اشکالی ندارد و اگر سکوت کردی، باز هم اشکالی ندارد.

می گویم: منظور از سکوت در اینجا، آهسته خواندن است، که گروهی از اصحاب به این معنا اشاره کرده اند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٨٩٧ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

١٠٨٩٧- ١٤- (١) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ یُونُسَ بْنِ یَعْقُوبَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الصَّلَاةِ خَلْفَ مَنْ أَرْتَضِی بِهِ أَقْرَأُ خَلْفَهُ قَالَ مَنْ رَضِیتَ بِهِ فَلَا تَقْرَأْ خَلْفَهُ.

****

ترجمه:

از یونس بن یعقوب نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره نماز پشت سر کسی که به او رضایت دارم پرسیدم، آیا پشت سر او قرائت کنم؟ امام فرمودند: کسی که به او رضایت داری، پشت سر او قرائت نکن.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۹۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۰۸۹۸- ۱۵- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ عُقْدَةَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْحَازِمِيِّ (۳) عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ الْمُرَافِقِيِّ وَ عُمَرَ (٤) بْنِ الرَّبِيعِ الْبَصْرِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الْقِرَاءَةِ خَلْفَ الْإِمَامِ فَقَالَ إِذَا كُنْتَ خَلْفَ الْإِمَامِ تَوَلَّاهُ (٥) وَ تَثِقُ بِهِ فَإِنَّهُ يُجْزِيکَ قِرَاءَتُهُ وَ إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ تَقْرَأَ فَاقْرَأْ فِيمَا تَخَافَتَ فِيهِ فَإِذَا جَهَرَ فَأَنْصِتْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَ أَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (٦) الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از عمر بن ربیع بصری از امام جعفر بن محمد علیه السلام نقل شده است که درباره قرائت پشت سر امام پرسیده شد. امام فرمودند: هنگامی که پشت سر امامی هستی که او را پذیرفته ای و به او اعتماد داری، قرائت او برای تو کافی است. اما اگر دوست داری قرائت کنی، در نمازی که آهسته خوانده می شود، قرائت کن و اگر در نمازی است که بلند خوانده می شود، سکوت کن. خداوند متعال فرموده است: "و گوش دهید و سکوت کنید، باشد که مشمول رحمت شوید" (سوره اعراف، آیه ۲۰٤). حدیث به پایان رسید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۸۹۹ - رقم الحدیث الباب: ۱٦]

۱۰۸۹۹- ۱٦- (۷) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ ع سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یَکُونُ خَلْفَ الْإِمَامِ یَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ وَ هُوَ یَقْتَدِی بِهِ هَلْ لَهُ أَنْ یَقْرَأَ مِنْ خَلْفِهِ قَالَ لَا وَ لَکِنْ یَقْتَدِی بِهِ.

ص: ۳۵۹

۱- -التهذیب ۳- ۳۳- ۱۱۸، و الاستبصار ۱- ٤۲۸- ۱٦۵۳.-

۲- -التهذیب ۳- ۳۳- ۱۲۰، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۵ من الباب ٦ من هذه الأبواب.-

۳- -فی المصدر- الخازمی.-

٤- -فی المصدر- عمرو.-

۵- -فی المصدر- إمام تتولاه.-

٦- -الأعراف ۷- ۲۰٤.-

۷- -قرب الإسناد- ۹۵.-

وَ

رَوَاهُ عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ لَا وَ لَکِنْ لِیُنْصِتْ لِلْقُرْآنِ (۱).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۲) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۳) وَ یَأْتِی مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ وَ نُبَیِّنُ وَجْهَهُ (٤).

****

ترجمه:

از علی بن جعفر از برادرش نقل شده است که درباره مردی پرسیدم که پشت سر امامی قرار دارد که قرائت را بلند می خواند و به او اقتدا می کند. آیا می تواند پشت سر امام قرائت کند؟ امام فرمودند: خیر، بلکه باید به امام اقتدا کند.

۳۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَسْبِيحِ الْمَأْمُومِ وَ دُعَائِهِ وَ ذِكْرِهِ وَ صَلَاتِهِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ إِذَا لَمْ يَسْمَعْ قِرَاءَةَ الْإِمَامِ وَ عَدَمِ وُجُوبِ ذَلِكَ وَ كَرَاهَةِ سُكُوتِهِ

اشارة

(۵) ۳۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَسْبِيحِ الْمَأْمُومِ وَ دُعَائِهِ وَ ذِكْرِهِ وَ صَلَاتِهِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ إِذَا لَمْ يَسْمَعْ قِرَاءَةَ الْإِمَامِ وَ عَدَمِ وُجُوبِ ذَلِكَ وَ كَرَاهَةِ سُكُوتِهِ

****

ترجمه:

استحباب تسبیح مأموم، دعای او، ذکرش و فرستادن صلوات بر محمد و آل او هنگامی که قرائت امام را نمی شنود، همچنین عدم وجوب آن و کراهت سکوت.

[رقم الحديث الكلي: ۱۰۹۰۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۹۰۰- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْأَزْدِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: إِنِّي أَكْرَهُ لِلْمَرْءِ أَنْ يُصَلِّيَ خَلْفَ الْإِمَامِ صَلَاةً لَا يُجْهَرُ فِيهَا بِالْقِرَاءَةِ فَيَقُومَ كَأَنَّهُ حِمَارٌ قَالَ قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ فَيَصْنَعُ مَا ذَا قَالَ يُسَبِّحُ.

وَ

رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْبَرْقِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّلْتِ وَ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ جَمِيعاً عَنْ بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (۷) إِلَّا أَنَّهُ قَالَ إِنِّي لَأَكْرَهُ لِلْمُؤْمِنِ.

وَ

رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (۸) إِلَّا أَنَّهُ قَالَ لِلرَّجُلِ الْمُؤْمِنِ

****

ترجمه:

از بکر بن محمد ازدی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: من دوست ندارم که فرد پشت سر امام جماعت، نماز بخواند، در حالی که قرائت بلند انجام نمی شود، و طوری بایستد که گویا مانند الاغ است. گفتم: فدایت شوم، پس چه کار کند؟ فرمودند: تسبیح گوید.

ص: ۳۶۰

۱- -مسائل علی بن جعفر- ۱۲۷- ۱۰۱.-

۲- -تقدم فی الحدیث ۲ من الباب ۳ من أبواب الأذان و الإقامة و فی الباب ۲۶ من أبواب قراءة القرآن، و فی الحدیثین ۱ و ۳ من الباب ۳۰ من هذه الأبواب.-

۳- -یأتی فی الباب ۳۲ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ۱ من الباب ۲ من أبواب صلاة الخوف.-

٤- -یأتی فی الحدیث ۲ من الباب ۳۲ من هذه الأبواب.-

٥- -الباب ۳۲ فیه ۱۱ حدیثا.-

٦- -الفقیه ۱- ۳۹۲- ۱۱٦۲.-

۷- -التهذیب ۳- ۲۷٦- ۸۰٦.-

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۰۱ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۹۰۱- ۲- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی الْمَغْرَاءِ حُمَيْدِ بْنِ الْمُثَنَّى قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَسَأَلَهُ حَفْصٌ الْكَلْبِیُّ- فَقَالَ أَكُونُ خَلْفَ الْإِمَامِ وَ هُوَ يَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ فَأَدْعُو وَ أَتَعَوَّذُ قَالَ نَعَمْ فَادْعُ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى مَا قَبْلَ شُرُوعِ الْإِمَامِ فِی الْقِرَاءَةِ أَوْ عَلَى الْجَمْعِ بَيْنَ الِاسْتِمَاعِ وَ الدُّعَاءِ أَوْ عَلَى عَدَمِ سَمَاعِ الْمَأْمُومِ الْقِرَاءَةَ لِمَا مَرَّ (۲).

****

ترجمه:

از ابی المغرا حميد بن المثنی نقل شده كه گفت: نزد امام صادق (عليه السلام) بودم كه حفص كلبی از ايشان پرسيد: آيا وقتی پشت سر امام جماعت هستم و او قرائت را بلند می خواند، دعا كنم و پناه ببرم؟ فرمودند: بله، دعا كن.

می گويم : اين موضوع حمل می شود بر مواردی كه قبل از شروع امام در قرائت باشد، يا بر جمع ميان گوش دادن و دعا كردن، يا بر عدم شنيدن مأموم قرائت را، چنان كه گذشت.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۰۲ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۹۰۲- ۳- (۳) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ يُصَلِّی خَلْفَ إِمَامٍ يَقْتَدِی بِهِ فِی الظُّهْرِ وَ الْعَصْرِ يَقْرَأُ قَالَ لَا وَ لَكِنْ يُسَبِّحُ وَ يَحْمَدُ رَبَّهُ وَ يُصَلِّی عَلَى نَبِيِّهِ ص.

وَ رَوَاهُ عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی كِتَابِهِ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از علی بن جعفر از برادرش (علیه السلام) نقل شده که گفت: از او درباره مردی که پشت سر امام جماعت در نماز ظهر و عصر اقتدا می کند و قرائت می خواند، پرسیدم. فرمودند: نه، بلکه باید تسبیح گوید، پروردگارش را ستایش کند و بر پیامبرش صلوات بفرستد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٠٣ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٩٠٣- ٤- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: إِذَا كُنْتَ خَلْفَ إِمَامٍ تَأْتَمُّ بِهِ فَأَنْصِتْ وَ سَبِّحْ فِي نَفْسِكَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

از زراره از یکی از آن دو (علیهما السلام) نقل شده که فرمود: هنگامی که پشت سر امامی هستی که به او اقتدا می کنی، سکوت کن و در دل خود تسبیح بگو.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٠٤ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٩٠٤- ٥- (٧) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْقِرَاءَةِ خَلْفَ الْإِمَامِ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأَخِيرَتَيْنِ قَالَ الْإِمَامُ يَقْرَأُ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ مَنْ خَلْفَهُ يُسَبِّحُ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

معاوية بن عمار گفت: از امام صادق (عليه السلام) درباره قرائت پشت سر امام در دو ركعت آخر پرسيدم. فرمودند: امام سوره فاتحة الكتاب را مى خواند و كسى كه پشت سر او است، تسبيح مى گويد.

ص: ٣٦١

١- -الفقيه ١- ٤٠٧- ١٢٠٩.-

٢- -مر فى الباب ٣١ من هذه الأبواب.-

٣- -قرب الإسناد- ٩٧.-

٤- -مسائل على بن جعفر- ١٢٨- ١٠٢.-

٥- -الكافى ٣- ٣٧٧- ٣، و أورده فى الحديث ٦ من الباب ٣١ من هذه الأبواب.-

٦- -التهذيب ٣- ٣٢- ١١٦، و الاستبصار ١- ٤٢٨- ١٦٥١.-

٧- -التهذيب ٢- ٢٩٤- ١١٨٥، و أورده بتمامه فى الحديث ٢ من الباب ٤٢ من أبواب القراءة.-

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٠٥ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٩٠٥- ٦- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِى الْهَاشِمِ عَنْ سَالِمٍ أَبِى خَدِيجَةَ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا كُنْتَ إِمَامَ قَوْمٍ فَعَلَيْكَ أَنْ تَقْرَأَ فِى الرَّكْعَتَيْنِ الْأَوَّلَتَيْنِ وَ عَلَى الَّذِينَ خَلْفَكَ أَنْ يَقُولُوا سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ هُمْ قِيَامٌ فَإِذَا كَانَ فِى الرَّكْعَتَيْنِ الْأَخِيرَتَيْنِ فَعَلَى الَّذِينَ خَلْفَكَ أَنْ يَقْرَءُوا فَاتِحَةَ الْكِتَابِ- وَ عَلَى الْإِمَامِ أَنْ يُسَبِّحَ مِثْلَ مَا يُسَبِّحُ الْقَوْمُ فِى الرَّكْعَتَيْنِ الْأَخِيرَتَيْنِ.

****

ترجمه:

از سالم ابی خدیجه از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: اگر امام جماعت مردمی هستی، بر توست که در دو رکعت اول قرائت کنی و بر کسانی که پشت سر تو هستند، لازم است که در حالت قیام بگویند: «سبحان الله، و الحمد لله، و لا اله الا الله، و الله اکبر». و اگر در دو رکعت آخر باشی، بر کسانی که پشت سر تو هستند، واجب است که فاتحة الکتاب را بخوانند و بر امام است که مانند مأمومین در دو رکعت آخر تسبیح بگوید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۰۶ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۹۰۶- ۷- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِي أَوَائِلِ السَّرَائِرِ قَالَ رُوِيَ أَنَّهُ لَا قِرَاءَةَ عَلَى الْمَأْمُومِ فِي جَمِيعِ الرَّكَعَاتِ وَ الصَّلَوَاتِ سَوَاءٌ كَانَتْ جَهْرِيَّةً أَوْ إِخْفَاتِيَّةً وَ هِيَ أَظْهَرُ الرِّوَايَاتِ.

****

ترجمه:

محمد بن ادریس در کتاب اوائل السرائر گفته است: روایت شده که هیچ قرائتی بر مأموم در تمام رکعت ها و نمازها چه جهریه باشد و چه اخفاتیه واجب نیست، و این روایت واضح ترین روایات است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۹۰۷- ۸- (۳) قَالَ وَ رُوِيَ أَنَّهُ يُنْصِتُ فِيمَا جَهَرَ الْإِمَامُ فِيهِ بِالْقِرَاءَةِ وَ لَا يَقْرَأُ هُوَ شَيْئاً وَ يَلْزَمُهُ الْقِرَاءَةُ فِيمَا خَافَتَ.

****

ترجمه:

گفته شده و روایت شده است که مأموم در هنگام قرائت بلند امام سکوت می کند و چیزی نمی خواند، اما قرائت بر او واجب است در مواردی که امام قرائت را آهسته انجام دهد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۰۸ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۹۰۸- ۹- (٤) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّهُ بِالْخِیَارِ فِیمَا خَافَتَ فِیهِ الْإِمَامُ.

****

ترجمه:

گفته شده و روایت شده است که مأموم در مواردی که امام قرائت را آهسته انجام دهد، مختار است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۰۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۰۹۰۹- ۱۰- (٥) قَالَ وَ قَدْ رُوِیَ أَنَّهُ لَا قِرَاءَةَ عَلَی الْمَأْمُومِ (فِی الْأَخِیرَتَیْنِ) (٦) وَ لَا تَسْبِیحَ.

****

ترجمه:

گفته شده و روایت شده است که هیچ قرائتی و نه تسبیحی بر مأموم در دو رکعت آخر واجب نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۱۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۰۹۱۰- ۱۱- (٧) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّهُ یَقْرَأُ فِیهِمَا أَوْ یُسَبِّحُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی أَحَادِیثِ الْقِرَاءَةِ (٨) وَ فِی أَحَادِیثِ

١- -التهذيب ٣- ٢٧٥- ٨٠٠، و أورده فی الحدیث ١٣ من الباب ٥١ من أبواب القراءة.-

٢- -السرائر- ٦١.-

٣- -السرائر- ٦١.-

٤- -السرائر- ٦١.-

٥- -السرائر- ٦١.-

٦- -فی المصدر- فیهما.-

٧- -السرائر- ٦١.-

٨- -تقدم فی الحدیث ٢ و ٤ من الباب ٤٢ من أبواب القراءة.-

التَّسْبِیحِ (١) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٢).

****

ترجمه:

گفته شده و روایت شده است که مأموم در دو رکعت آخر یا قرائت می کند یا تسبیح می گوید.

٣٣- بَابُ وُجُوبِ الْقِرَاءَةِ خَلْفَ مَنْ لَا یُقْتَدَی بِهِ وَ اسْتِحْبَابِ الْأَذَانِ وَ الْإِقَامَةِ وَ سُقُوطِ الْجَهْرِ وَ مَا یَتَعَذَّرُ مِنَ الْقِرَاءَةِ مَعَ التَّقِیَّةِ وَ أَنَّهُ یُجْزِی مِنْهُمَا مِثْلُ حَدِیثِ النَّفْسِ

اشارة

(٣) ٣٣ بَابُ وُجُوبِ الْقِرَاءَةِ خَلْفَ مَنْ لَا یُقْتَدَی بِهِ وَ اسْتِحْبَابِ الْأَذَانِ وَ الْإِقَامَةِ وَ سُقُوطِ الْجَهْرِ وَ مَا یَتَعَذَّرُ مِنَ الْقِرَاءَةِ مَعَ التَّقِیَّةِ وَ أَنَّهُ یُجْزِی مِنْهُمَا مِثْلُ حَدِیثِ النَّفْسِ

****

ترجمه:

باب وجوب قرائت پشت سر کسی که به او اقتدا نمی شود، استحباب اذان و اقامه، سقوط جهر، مواردی که قرائت در آن با تقیه ممکن نیست و اینکه از اذان و اقامه چیزی مانند حدیث نفس کفایت می کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۱۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۹۱۱- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ عَنْ أَخِيهِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّي خَلْفَ مَنْ لَا يَقْتَدِي بِصَلَاتِهِ وَ الْإِمَامُ يَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ قَالَ اقْرَأْ لِنَفْسِكَ وَ إِنْ لَمْ تُسْمِعْ نَفْسَكَ فَلَا بَأْسَ.

****

ترجمه:

از پدرش علی بن یقطین نقل شده که گفت: از امام موسی کاظم (علیه السلام) درباره مردی که پشت سر کسی نماز می خواند که به نمازش اقتدا نمی شود و امام قرائت را بلند می خواند، پرسیدم. فرمودند: برای خودت قرائت کن، و اگر صدای خود را نشنیدی، اشکالی ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۱۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۹۱۲- ۲- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَيْبَةَ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ الثَّانِي ع أَسْأَلُهُ عَنِ الصَّلَاةِ خَلْفَ مَنْ يَتَوَلَّى أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع- وَ هُوَ يَرَى الْمَسْحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ

أَوْ خَلْفَ مَنْ يُحَرِّمُ الْمَسْحَ وَ هُوَ يَمْسَحُ فَكَتَبَ ع إِنْ جَامَعَکَ وَ إِيَّاهُمْ مَوْضِعٌ فَلَمْ تَجِدْ بُدّاً مِنَ الصَّلَاةِ فَأَذِّنْ لِنَفْسِکَ وَ أَقِمْ فَإِنْ سَبَقَکَ إِلَى الْقِرَاءَةِ فَسَبِّحْ.

****

ترجمه:

از ابراهیم بن شیبه نقل شده که گفت: به امام جواد (علیه السلام) نوشتم و از ایشان درباره نماز پشت سر کسی که ولایت امیرالمؤمنین (علیه السلام) را قبول دارد اما به مسح بر روی کفش ها معتقد است، یا پشت سر کسی که مسح را حرام می داند ولی خودش مسح می کند، سؤال کردم. ایشان نوشتند: اگر تو و آنان در مکانی جمع شدید و چاره ای جز نماز خواندن نداشتی، برای خود اذان و اقامه بگو، و اگر او در قرائت از تو پیشی گرفت، تسبیح بگو.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩١٣ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٩١٣- ٣- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُذَافِرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ:

ص: ٣٦٣

١- -تقدم فى الباب ٥١ من أبواب القراءة.-

٢- -يأتى ما يدلّ على بعض المقصود فى الباب ٣٥ من هذه الأبواب.-

٣- -الباب ٣٣ فيه ١١ حديث.-

٤- -التهذيب ٣- ٣٦- ١٢٩، و الاستبصار ١- ٤٣٠- ١٦٦٣.، أورده أيضا فى الحديث ١ من الباب ٥٢ من أبواب القراءة.-

٥- -التهذيب ٣- ٢٧٦- ٨٠٧.-

٦- -التهذيب ٢- ٢٩٦- ١١٩٤.-

سَأَلْتُهُ عَنْ دُخُولِی مَعَ مَنْ أَقْرَأُ خَلْفَهُ فِی الرَّکْعَةِ الثَّانِیَةِ فَیَرْکَعُ عِنْدَ فَرَاغِی مِنْ قِرَاءَةِ أُمِّ الْکِتَابِ- فَقَالَ تَقْرَأُ فِی الْأُخْرَاوَیْنِ کَیْ تَکُونَ قَدْ قَرَأْتَ فِی رَکْعَتَیْنِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ (١) عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ (عُمَرَ بْنِ أُذَیْنَةَ) (٢) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُذَافِرٍ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

از محمد بن عذافر از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: از ایشان درباره این پرسیدم که وارد نماز با کسی شدم که در رکعت دوم قرار داشت و من پس از اتمام قرائت سوره حمد، رکوع کردم. فرمودند: در دو رکعت پایانی نماز قرائت کن تا در دو رکعت، قرائت انجام داده باشی.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩١٤ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٠٩١٤- ٤- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ یَزِیدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَمَّنْ ذَکَرَهُ (٤) عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: یُجْزِیکَ (إِذَا کُنْتَ مَعَهُمْ مِنَ الْقِرَاءَةِ) (٥) مِثْلُ حَدِیثِ النَّفْسِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٦)

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ یَزِیدَ مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

از محمد بن ابی حمزه از کسی که او را ذکر کرده، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: کفایت می کند که (هنگامی که با آنها هستی) قرائتی به اندازه گفتگوی درونی انجام دهی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۱۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۹۱۵- ۵- (۸) وَ عَنْهُ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُوسَی الْخَشَّابِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ وَ أَبِی جَعْفَرٍ ع فِی الرَّجُلِ یَکُونُ خَلْفَ الْإِمَامِ لَا یَقْتَدِی

ص: ۳٦٤

۱- -علل الشرائع- ۳٤۰- ۲ أورده فی الحدیث ٦ من الباب ۳٤ من هذه الأبواب.-

۲- -فی المصدر- عمرو بن عثمان.-

۳- -التهذیب ۲- ۹۷- ۳٦٦، و الاستبصار ۱- ۳۲۱- ۱۱۹۷، أورده فی الحدیث ۳ من الباب ۵۲ من أبواب القراءة.-

٤- -التهذیب ۳- ۳٦- ۱۲۸، و الاستبصار ۱- ٤۳۰- ۱٦٦۲.-

۵- -فی الموضع الأول من التهذیب و الاستبصار- من القراءة معهم.-

٦- -الفقیه ۱- ۳۹۹- ۱۱۸٦.-

۷- -الکافی ۳- ۳۱۵- ۱٦.-

۸- -التهذیب ۳- ۳٦- ۱۳۰، و الاستبصار ۱- ٤۳۰- ۱٦۵۹.-

بِهِ فَیَسْبِقُهُ الْإِمَامُ بِالْقِرَاءَةِ قَالَ إِذَا کَانَ قَدْ قَرَأَ أُمَّ الْکِتَابِ- أَجْزَأَهُ یَقْطَعُ وَ یَرْکَعُ.

****

ترجمه:

از علی بن اسباط از برخی اصحابش از امام صادق و امام باقر (علیهما السلام) نقل شده که درباره مردی که پشت سر امام است ولی به او اقتدا نمی کند و امام در قرائت از او پیشی می گیرد، فرمودند: اگر سوره حمد را خوانده باشد، کافی است. قرائت را قطع کرده و به رکوع می رود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۱۶ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۹۱٦- ٦- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ مُوسَى بْنِ الْحَسَنِ وَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ إِنِّي أَدْخُلُ مَعَ هَؤُلَاءِ فِي صَلَاةِ الْمَغْرِبِ فَيُعَجِّلُونِّي إِلَى مَا أَنْ أُؤَذِّنَ وَ أُقِيمَ وَ لَا أَقْرَأَ إِلَّا الْحَمْدَ حَتَّى يَرْكَعَ أَ يُجْزِينِي ذَلِكَ قَالَ نَعَمْ تُجْزِيكَ الْحَمْدُ وَحْدَهَا.

****

ترجمه:

از احمد بن محمد بن ابی نصر از امام کاظم (علیه السلام) نقل شده که گفت: به ایشان گفتم، من در نماز مغرب با این افراد وارد می شوم و آنها مرا عجله می دهند به گونه ای که نمی توانم اذان و اقامه بگویم و جز سوره حمد چیزی نمی خوانم تا به رکوع برسم. آیا همین کافی است؟ فرمودند: بله، سوره حمد به تنهایی برایت کافی است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۱۷ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۹۱۷- ۷- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ سَعْدٍ (۳) الْبَصْرِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّي نَازِلٌ فِي بَنِي عَدِيٍّ- وَ مُؤَذِّنُهُمْ وَ إِمَامُهُمْ وَ جَمِيعُ أَهْلِ الْمَسْجِدِ عُثْمَانِيَّةٌ- يَبْرَءُونَ مِنْكُمْ وَ مِنْ شِيعَتِكُمْ- وَ أَنَا نَازِلٌ فِيهِمْ فَمَا تَرَى فِي الصَّلَاةِ خَلْفَ الْإِمَامِ قَالَ صَلِّ خَلْفَهُ قَالَ: قَالَ وَ احْتَسِبْ بِمَا تَسْمَعُ وَ لَوْ قَدِمْتَ الْبَصْرَةَ- لَقَدْ سَأَلَكَ الْفُضَيْلُ بْنُ يَسَارٍ- وَ أَخْبَرْتَهُ بِمَا أَفْتَيْتُكَ فَتَأْخُذُ بِقَوْلِ الْفُضَيْلِ وَ تَدَعُ قَوْلِي قَالَ عَلِيٌّ فَقَدِمْتُ الْبَصْرَةَ فَأَخْبَرْتُ فُضَيْلًا بِمَا قَالَ

فَقَالَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَا قَالَ لَكِنِّی قَدْ سَمِعْتُهُ وَ سَمِعْتُ أَبَاهُ يَقُولَانِ لَا يُعْتَدُّ بِالصَّلَاةِ خَلْفَ النَّاصِبِ- وَ اقْرَأْ لِنَفْسِکَ كَأَنَّکَ وَحْدَکَ قَالَ فَأَخَذْتُ بِقَوْلِ الْفُضَيْلِ وَ تَرَكْتُ قَوْلَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع.

****

ترجمه:

از علی بن سعد بصری نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: من در میان بنی عدی ساکن هستم و مؤذن، امام جماعت و همه اهل مسجد آنها عثمانی مذهب هستند و از شما و شیعیان شما برائت می جویند. من در میان آنها زندگی می کنم، نظر شما درباره نماز پشت سر امام جماعت آنها چیست؟ امام فرمودند: پشت سر او نماز بخوان و به آنچه می شنوی، پاداش حساب کن. و اگر به بصره بروی، فضیل بن یسار از تو سؤال خواهد کرد و تو او را از فتوای من آگاه خواهی کرد، و سپس قول فضیل را خواهی پذیرفت و سخن من را رها خواهی کرد.

علی گفت: به بصره رفتم و فضیل را از آنچه امام فرموده بود، آگاه کردم. فضیل گفت: او (امام) داناتر است به آنچه به تو گفته، ولی من شنیده ام که ایشان و پدرشان (علیهما السلام) می فرمودند: نماز پشت سر ناصبی پذیرفته نمی شود. برای خود قرائت کن، گویی که تنها هستی. علی گفت: پس قول فضیل را پذیرفتم و سخن امام صادق (علیه السلام) را رها کردم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۱۸ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۹۱۸- ۸- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع أَذِّنْ خَلْفَ مَنْ قَرَأْتَ خَلْفَهُ.

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین نقل کرده است که امام صادق (علیه السلام) فرمودند: پشت سر کسی که قرائت کردی، اذان بگو.

ص: ٣٦٥

١- -التهذیب ٣- ٣٧- ١٣٢، و الاستبصار ١- ٤٣١- ١٦٦٥.-

٢- -التهذیب ٣- ٢٧- ٩٥، أورده فی الحدیث ٤ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.-

٣- -فی نسخة- سعید- هامش المخطوط- و کذلک المصدر.-

٤- -الفقیه ١- ٣٨٣- ١١٢٩، أورده فی الحدیث ٢ من الباب ٣٤ من أبواب الأذان.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩١٩ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١٠٩١٩- ٩- (١) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا صَلَّیْتَ خَلْفَ إِمَامٍ لَا تَقْتَدِی بِهِ فَاقْرَأْ خَلْفَهُ سَمِعْتَ قِرَاءَتَهُ أَوْ لَمْ تَسْمَعْ.

****

ترجمه:

از حلبی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: هنگامی که پشت سر امامی که به او اقتدا نمی کنی نماز می خوانی، قرائت کن؛ چه قرائت او را بشنوی و چه نشنوی.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩٢٠ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

۱۰۹۲۰- ۱۰- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْحَجَّالِ عَنْ ثَعْلَبَةَ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنِ الصَّلَاةِ خَلْفَ الْمُخَالِفِينَ- فَقَالَ مَا هُمْ عِنْدِي إِلَّا بِمَنْزِلَةِ الْجُدُرِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (۳)

وَ الَّذِي قَبْلَهُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

از زراره نقل شده که گفت: از امام باقر (علیه السلام) درباره نماز خواندن پشت سر مخالفین پرسیدم. فرمودند: آنان نزد من چیزی جز به منزله دیوارها نیستند.

[رقم الحديث الكلي: ۱۰۹۲۱ - رقم الحديث الباب: ۱۱]

۱۰۹۲۱- ۱۱- (٤) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ظَرِيفٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُلْوَانَ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَانَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ ع يَقْرَءَانِ خَلْفَ الْإِمَامِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٦) وَ يَأْتِي مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ وَ نُبَيِّنُ وَجْهَهُ (۷).

****

ترجمه:

از حسین بن علوان از امام جعفر صادق (علیه السلام) از پدرشان نقل شده که فرمود: حسن و حسین (علیهما السلام) پشت سر امام جماعت قرائت می کردند.

١- -الكافى ٣- ٣٧٣- ٤، و التهذيب ٣- ٣٥- ١٢٥، و الاستبصار ١- ٤٢٩- ١٦٥٨.-

٢- -الكافى ٣- ٣٧٣- ٢، أورده فى الحديث ١ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.-

٣- -التهذيب ٣- ٢٦٦- ٧٥٤.-

٤- -قرب الإسناد- ٥٤.-

٥- -تقدم فى الحديث ١ من الباب ٣٤ من أبواب الأذان، و فى الحديث ٥ من الباب ٣٣، و فى الحديث ٢ من الباب ٣٨، و فى الباب ٥٢ من أبواب القراءة، و فى الحديث ٤ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.-

٦- -يأتى فى الباب ٣٤ و ٣٥ من هذه الأبواب.-

٧- -يأتى فى الحديث ٢ من الباب ٣٤ من هذه الأبواب.-

٣٤- بَابُ سُقُوطِ الْقِرَاءَةِ خَلْفَ مَنْ لَا يُقْتَدَى بِهِ مَعَ تَعَذُّرِهَا وَ الِاجْتِزَاءِ بِإِدْرَاكِ الرُّكُوعِ مَعَ شِدَّةِ التَّقِيَّةِ

اشارة

(١) ٣٤ بَابُ سُقُوطِ الْقِرَاءَةِ خَلْفَ مَنْ لَا يُقْتَدَى بِهِ مَعَ تَعَذُّرِهَا وَ الِاجْتِزَاءِ بِإِدْرَاكِ الرُّكُوعِ مَعَ شِدَّةِ التَّقِيَّةِ

****

ترجمه:

باب سقوط قرائت پشت سر کسی که به او اقتدا نمی شود، در صورت تعذر قرائت، و کفایت کردن درک رکوع با وجود شدت تقیه.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۲۲ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۹۲۲- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ يَعْنِی لَيْثاً الْمُرَادِيَّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع مَنْ لَا أَقْتَدِی بِهِ فِی الصَّلَاةِ قَالَ افْرُغْ قَبْلَ أَنْ يَفْرُغَ فَإِنَّكَ فِی حِصَارٍ فَإِنْ فَرَغَ قَبْلَكَ فَاقْطَعِ الْقِرَاءَةَ وَ ارْكَعْ مَعَهُ.

****

ترجمه:

از ابی بصیر، یعنی لیث مرادی، نقل شده که گفت: به امام باقر (علیه السلام) عرض کردم درباره کسی که به او در نماز اقتدا نمی کنم، چه باید کرد؟ امام فرمودند: قبل از اینکه او نمازش را تمام کند، نمازت را تمام کن، چرا که در حال محاصره هستی. و اگر او پیش از تو نمازش را به پایان رساند، قرائتت را قطع کن و با او رکوع کن.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۲۳ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۹۲۳- ۲- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَؤُمُّ الْقَوْمَ وَ أَنْتَ لَا تَرْضَى بِهِ فِی صَلَاةٍ يُجْهَرُ فِيهَا بِالْقِرَاءَةِ فَقَالَ إِذَا سَمِعْتَ كِتَابَ اللَّهِ يُتْلَى فَأَنْصِتْ لَهُ فَقُلْتُ فَإِنَّهُ يَشْهَدُ عَلَيَّ بِالشِّرْكِ فَقَالَ إِنْ عَصَى اللَّهَ فَأَطِعِ اللَّهَ فَرَدَدْتُ عَلَيْهِ فَأَبَى أَنْ يُرَخِّصَ لِی فَقُلْتُ لَهُ أُصَلِّی إِذَنْ فِی بَيْتِی ثُمَّ أَخْرُجُ إِلَيْهِ فَقَالَ أَنْتَ وَ ذَاكَ قَالَ إِنَّ عَلِيّاً ع كَانَ فِی صَلَاةِ الصُّبْحِ فَقَرَأَ ابْنُ الْكَوَّاءِ وَ هُوَ خَلْفَهُ وَ لَقَدْ أُوحِیَ إِلَيْكَ وَ إِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْخاسِرِينَ (٤)- فَأَنْصَتَ عَلِيٌّ ع تَعْظِيماً لِلْقُرْآنِ حَتَّى فَرَغَ مِنَ الآيَةِ ثُمَّ عَادَ فِی قِرَاءَتِهِ ثُمَّ أَعَادَ ابْنُ الْكَوَّاءِ الآيَةَ فَأَنْصَتَ عَلِيٌّ ع أَيْضاً ثُمَّ قَرَأَ فَأَعَادَ ابْنُ الْكَوَّاءِ فَأَنْصَتَ عَلِيٌّ ع- ثُمَّ قَالَ فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَ لا يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذِينَ لا يُوقِنُونَ (٥)- ثُمَّ أَتَمَّ السُّورَةَ ثُمَّ رَكَعَ الْحَدِيثَ.

١- -الباب ٣٤ فيه ٦ أحاديث.-

٢- -التهذيب ٣- ٢٧٥- ٨٠١.-

٣- -التهذيب ٣- ٣٥- ١٢٧، و الاستبصار ١- ٤٣٠- ١٦٦١.-

٤- -الزمر ٣٩- ٦٥.-

٥- -الروم ٣٠- ٦٠.-

أَقُولُ: ذَكَرَ الشَّيْخُ أَنَّهُ مَحْمُولٌ عَلَى التَّقِيَّةِ أَوْ عَلَى مَا إِذَا قَرَأَ لِنَفْسِهِ وَ إِنْ كَانَ مُنْصِتاً (١) لِمَا مَضَى (٢) وَ يَأْتِي (٣).

****

ترجمه:

از معاوية بن وهب از امام صادق (عليه السلام) نقل شده كه گفت: از ايشان درباره مردى پرسيدم كه جماعتى را امامت مى كند و من از او رضايت ندارم و در نمازى كه قرائت در آن با صداى بلند انجام مى شود شركت مى كنم. فرمودند: «وقتى آيات كتاب خدا خوانده مى شود، گوش بسپار.» گفتم: «اما او مرا به شرك متهم مى كند.» فرمودند: «اگر او از فرمان خدا سرپيچى كرده است، تو از فرمان خدا اطاعت كن.» من اصرار كردم اما ايشان مرا رخصت ندادند. گفتم: «آيا در خانه نماز بخوانم، سپس به جماعت او بپيوندم؟» فرمودند: «اين تصميم به تو بازمى گردد.»

ايشان افزودند: «اميرالمؤمنين على (عليه السلام) در نماز صبح بود كه ابن كواء، كه پشت سر ايشان بود، اين آيه را خواند: "و به تو و به كسانى كه پيش از تو بودند وحى شده كه اگر شرك ورزى، عملت تباه مى شود و از زيانكاران خواهى بود" (زمر: ٦٥). على (عليه السلام) به احترام قرآن سكوت كرد تا او آيه را به پايان رساند، سپس قرائت خود را از سر گرفت. ابن كواء دوباره آيه را تكرار كرد و على (عليه السلام) باز سكوت كرد. سپس ابن كواء بار ديگر آيه را خواند و على (عليه السلام) باز هم

سکوت نمود. در نهایت فرمودند: "صبر کن که وعده خدا حق است و کسانی که یقین ندارند، تو را خوار نکنند" (روم: ٦٠).» سپس ایشان سوره را به اتمام رساندند و رکوع کردند.

می گویم : مرحوم شیخ این روایت را حمل بر تقیه یا بر قرائت برای خود، حتی در صورت سکوت، کرده است.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩٢٤ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠٩٢٤- ٣- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ بُكَيْرِ بْنِ أَعْيَنَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ النَّاصِبِ يَؤُمُّنَا مَا تَقُولُ فِي الصَّلَاةِ مَعَهُ فَقَالَ أَمَّا إِذَا جَهَرَ فَأَنْصِتْ لِلْقِرَاءَةِ (٥) وَ اسْمَعْ ثُمَّ ارْكَعْ وَ اسْجُدْ أَنْتَ لِنَفْسِكَ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن بکیر از پدرش بکیر بن اعین نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره نماز خواندن پشت سر ناصبی پرسیدم. امام فرمودند: اگر او قرائت را بلند بخواند، به قرائتش گوش بسپار و بشنو، سپس رکوع و سجده را برای خودت انجام بده.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩٢٥ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٠٩٢٥- ٤- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُصَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ فِي حَدِيثٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّي أَدْخُلُ الْمَسْجِدَ فَأَجِدُ الْإِمَامَ قَدْ رَكَعَ وَ قَدْ رَكَعَ الْقَوْمُ فَلَا يُمْكِنُنِي أَنْ أُؤَذِّنَ وَ أُقِيمَ أَوْ أُكَبِّرَ فَقَالَ لِي فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ فَادْخُلْ مَعَهُمْ فِي الرَّكْعَةِ فَاعْتَدَّ بِهَا فَإِنَّهَا مِنْ أَفْضَلِ رَكَعَاتِكَ قَالَ إِسْحَاقُ (٧) فَفَعَلْتُ ثُمَّ انْصَرَفْتُ فَإِذَا خَمْسَةٌ أَوْ سِتَّةٌ مِنْ جِيرَانِي قَدْ قَامُوا إِلَيَّ مِنَ الْمَخْزُومِيِّينَ وَ الْأُمَوِيِّينَ- فَقَالُوا جَزَاكَ اللَّهُ عَنْ نَفْسِكَ خَيْراً فَقَدْ وَ اللَّهِ رَأَيْنَا خِلَافَ مَا ظَنَنَّا بِكَ وَ مَا

قِیلَ فِیکَ فَقُلْتُ وَ أَیُّ شَیْ ءٍ ذَاکَ قَالُوا تَبِعْنَاکَ حِینَ قُمْتَ إِلَی الصَّلَاةِ وَ نَحْنُ نَرَی أَنَّکَ لَا تَقْتَدِی بِالصَّلَاةِ مَعَنَا فَقَدْ وَجَدْنَاکَ قَدِ اعْتَدَدْتَ بِالصَّلَاةِ مَعَنَا قَالَ فَعَلِمْتُ أَنَّ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع- لَمْ یَأْمُرْنِی إِلَّا وَ هُوَ یَخَافُ عَلَیَّ هَذَا وَ شِبْهَهُ.

****

ترجمه:

از اسحاق بن عمار در حدیثی نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: «من وارد مسجد می شوم و امام رکوع کرده است و مردم هم رکوع کرده اند و نمی توانم اذان و اقامه بگویم یا تکبیر بگویم.» امام فرمودند: «در این صورت، با آنها وارد رکوع شو و این رکعت را به حساب آور، چرا که این از بهترین رکعت های تو خواهد بود.» اسحاق گفت: من چنین کردم و سپس خارج شدم. پنج یا شش نفر از همسایگانم که از مخزومی ها و اموی ها بودند، به سراغم آمدند و گفتند: «خداوند به تو خیر دهد. ما به خدا سوگند خلاف آنچه درباره تو گمان می کردیم و می گفتند، دیدیم.» گفتم: «چه چیزی؟» گفتند: «ما زمانی که برای نماز بلند شدی، تو را دنبال کردیم و گمان می کردیم که تو با ما اقتدا نمی کنی، ولی دیدیم که تو نماز با ما را به حساب آوردی.» اسحاق گفت: فهمیدم که امام صادق (علیه السلام) مرا به چنین کاری دستور نداد، جز اینکه ایشان برای من از چنین وضعیتی یا مشابه آن، بیم داشتند.

ص: ٣٦٨

١- -راجع التهذیب ٣- ٣٦- ١٢٧.-

٢- -تقدم فی الباب ٣٣ من هذه الأبواب.-

٣- -یأتی فی الباب ٣٥ من هذه الأبواب.-

٤- -التهذیب ٣- ٣٥- ١٢٦، و الاستبصار ١- ٤٣٠- ١٦٦٠.-

٥- -فی الاستبصار- للقرآن" هامش المخطوط".-

٦- -التهذیب ٣- ٣٨- ١٣٣، و الاستبصار ١- ٤٣١- ١١٦٦.-

٧- -فی هامش الأصل ما نصه-" قد سقط من کلام إسحاق بن عمار هاهنا شی ء کثیر اختصارا" (منه سلمه اللّه).-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩٢٦ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٠٩٢٦- ٥- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: لَا بَأْسَ بِأَنْ تُصَلِّیَ خَلْفَ النَّاصِبِ- وَ لَا تَقْرَأَ خَلْفَهُ فِيمَا يُجْهَرُ فِيهِ فَإِنَّ قِرَاءَتَهُ تُجْزِيکَ إِذَا سَمِعْتَهَا.

أَقُولُ: ذَكَرَ الشَّيْخُ أَنَّهُ مَحْمُولٌ عَلَى التَّقِيَّةِ أَوْ عَلَى تَرْكِ الْجَهْرِ دُونَ الْقِرَاءَةِ.

****

ترجمه:

از زراره از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمود: اشکالی ندارد که پشت سر ناصبی نماز بخوانی و در نمازی که قرائت بلند انجام می شود، پشت سر او قرائت نکنی، زیرا قرائت او در صورتی که آن را بشنوی، برایت کافی است.

می گویم : مرحوم شیخ این روایت را بر تقیه یا ترک بلندخوانی بدون ترک قرائت حمل کرده است.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩٢٧ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٠٩٢٧- ٦- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ (عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ) (٣) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُذَافِرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ دُخُولِی مَعَ مَنْ أَقْرَأُ خَلْفَهُ

فِی الرَّکْعَةِ الثَّانِیَةِ فَیَرْکَعُ عِنْدَ فَرَاغِهِ مِنْ قِرَاءَةِ أُمِّ الْکِتَابِ- فَقَالَ تَقْرَأُ فِی الْأَخِیرَتَیْنِ لِتَکُونَ قَدْ قَرَأْتَ فِی رَکْعَتَیْنِ (٤).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٥).

****

ترجمه:

از محمد بن عذافر از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: از ایشان درباره اینکه وارد نماز شدم با کسی که در رکعت دوم است و پس از اتمام قرائت سوره حمد به رکوع می رود، پرسیدم. امام فرمودند: در دو رکعت آخر نماز قرائت کن تا در دو رکعت، قرائت کرده باشی.

ص: ٣٦٩

١- -التهذیب ٣- ٢٧٨- ٨١٤.-

٢- -علل الشرائع- ٣٤٠- ٢، و أورده فی الحدیث ٣ من الباب ٣٣ من هذه الأبواب.-

٣- -فی المصدر- عمرو بن عثمان.-

٤- -لعله (علیه السلام) اکتفی فی التعلیل بجزء العلة و الجزء الآخر هو التقیة و ترکه للتقیة، و أراد بالأخیرتین أخیرتی الامام- و یکون الماموم لم یقرأ فی الأولی شیئا." منه قده".-

٥- -تقدم فی الباب ٣٣ من هذه الأبواب.-

٣٥- بَابُ أَنَّ مَنْ قَرَأَ خَلْفَ مَنْ لَا یَقْتَدِی بِهِ فَفَرَغَ مِنَ الْقِرَاءَةِ قَبْلَهُ اسْتُحِبَّ لَهُ ذِکْرُ اللَّهِ إِلَی أَنْ یَفْرُغَ أَوْ یُبْقِیَ آیَةً وَ یَذْکُرَ اللَّهَ فَإِذَا فَرَغَ قَرَأَهَا ثُمَّ رَکَعَ

اشارة

(۱) ۳۵ بَابُ أَنَّ مَنْ قَرَأَ خَلْفَ مَنْ لَا يَقْتَدِي بِهِ فَفَرَغَ مِنَ الْقِرَاءَةِ قَبْلَهُ اسْتُحِبَّ لَهُ ذِكْرُ اللَّهِ إِلَى أَنْ يَفْرُغَ أَوْ يُبْقِيَ آيَةً وَ يَذْكُرَ اللَّهَ فَإِذَا فَرَغَ قَرَأَهَا ثُمَّ رَكَعَ

****

ترجمه:

باب در مورد اینکه کسی که پشت سر امامی که به او اقتدا نمی کند، قرائت کند و پیش از او قرائتش را به پایان برساند، مستحب است که به ذکر خدا مشغول شود تا امام نماز را به پایان برساند یا آیه ای باقی بگذارد و به ذکر خدا بپردازد و زمانی که امام فارغ شد، آن آیه را بخواند و سپس رکوع کند.

[رقم الحديث الكلي: ۱۰۹۲۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۹۲۸- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَكُونُ مَعَ الْإِمَامِ فَأَفْرُغُ مِنَ الْقِرَاءَةِ قَبْلَ أَنْ يَفْرُغَ قَالَ أَبْقِ آيَةً وَ مَجِّدِ اللَّهَ وَ أَثْنِ عَلَيْهِ فَإِذَا فَرَغَ فَاقْرَأِ الْآيَةَ وَ ارْكَعْ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ نَحْوَهُ (۳) وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَفْوَانَ وَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از زراره نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم، من همراه امام هستم و قرائتم را پیش از اینکه امام نماز را به پایان برساند تمام می کنم. امام فرمودند: یک آیه را باقی بگذار، خدا را تمجید کن و بر او ثنا بگو، و زمانی که امام فارغ شد، آن آیه را بخوان و سپس به رکوع برو.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۲۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۹۲۹- ۲- (۵) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَمَّنْ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أُصَلِّی خَلْفَ مَنْ لَا أَقْتَدِی بِهِ فَإِذَا فَرَغْتُ مِنْ قِرَاءَتِی وَ لَمْ يَفْرُغْ هُوَ قَالَ فَسَبِّحْ حَتَّی يَفْرُغَ.

****

ترجمه:

از اسحاق بن عمار از کسی که از امام صادق (علیه السلام) پرسید، نقل شده که گفت: «پشت سر کسی نماز می خوانم که به او اقتدا نمی کنم. اگر قرائت خود را به پایان رساندم و او هنوز فارغ نشده بود، چه کنم؟» امام فرمودند: «تسبیح بگو تا او نماز را به پایان برساند.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۳۰ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۹۳۰- ۳- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ

۱- -الباب ۳۵ فيه ٤ أحاديث.-

۲- -الكافی ۳- ۳۷۳- ۱.-

۳- -التهذيب ۳- ۳۸- ۱۳۵.-

٤- -المحاسن- ۳۲٦- ۷۳.-

۵- -الكافی ۳- ۳۷۳- ۳.-

٦- -التهذيب ۳-۳۸- ۱۳٤.-

عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِی شُعْبَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ أَكُونُ مَعَ الْإِمَامِ فَأَفْرُغُ قَبْلَ أَنْ يَفْرُغَ مِنْ قِرَاءَتِهِ قَالَ فَأَتِمَّ السُّورَةَ وَ مَجِّدِ اللَّهَ وَ أَثْنِ عَلَيْهِ حَتَّى يَفْرُغَ.

****

ترجمه:

از عمر بن ابی شعبة از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که گفت: به ایشان عرض کردم، همراه امام نماز می خوانم و قرائتم را پیش از اینکه امام قرائت خود را به پایان برساند، تمام می کنم. امام فرمودند: سوره را کامل کن و خدا را تمجید کن و بر او ثنا بگو تا امام قرائتش را به پایان برساند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۳۱ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۹۳۱- ٤- (۱) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ عِنْدَنَا مُصَلًّى لَا نُصَلِّی فِيهِ وَ أَهْلُهُ نُصَّابٌ وَ إِمَامُهُمْ مُخَالِفٌ فَآتَمُّ بِهِ قَالَ لَا فَقُلْتُ إِنْ قَرَأَ أَقْرَأُ خَلْفَهُ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ فَإِنْ نَفِدَتِ السُّورَةُ قَبْلَ أَنْ يَفْرُغَ قَالَ سَبِّحْ وَ كَبِّرْ إِنَّمَا هُوَ بِمَنْزِلَةِ الْقُنُوتِ وَ كَبِّرْ وَ هَلِّلْ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (۲).

****

ترجمه:

از صفوان جمال نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم، در نزد ما نمازخانه ای وجود دارد که در آن نماز نمی خوانیم و اهل آن ناصبی هستند و امام جماعت آنها مخالف است. آیا می توانم به او اقتدا کنم؟ فرمودند: نه. گفتم: اگر قرائت کند، من هم پشت سر او قرائت کنم؟

فرمودند: بله. گفتم: اگر سوره قبل از اینکه او فارغ شود، تمام شد، چه کنم؟ فرمودند: تسبیح و تکبیر بگو، چرا که آن به منزله قنوت است، و تکبیر و تهلیل (لا اله الا الله) بگو.

٣٦- بَابُ أَنَّهُ إِذَا تَبَيَّنَ كَوْنُ الْإِمَامِ عَلَى غَيْرِ طَهَارَةٍ وَجَبَتْ عَلَيْهِ الْإِعَادَةُ لَا عَلَى الْمَأْمُومِينَ وَ إِنْ أَخْبَرَهُمْ وَ لَيْسَ عَلَيْهِ إِعْلَامُهُمْ

اشارة

(٣) ٣٦ بَابُ أَنَّهُ إِذَا تَبَيَّنَ كَوْنُ الْإِمَامِ عَلَى غَيْرِ طَهَارَةٍ وَجَبَتْ عَلَيْهِ الْإِعَادَةُ لَا عَلَى الْمَأْمُومِينَ وَ إِنْ أَخْبَرَهُمْ وَ لَيْسَ عَلَيْهِ إِعْلَامُهُمْ

****

ترجمه:

باب در مورد اینکه اگر معلوم شود امام جماعت بدون طهارت بوده است، واجب است نماز را اعاده کند اما بر مأمومین واجب نیست، حتی اگر به آنها اطلاع دهد، و الزامی بر او نیست که آنان را آگاه کند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٣٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٩٣٢- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: مَنْ صَلَّى بِقَوْمٍ وَ هُوَ جُنُبٌ أَوْ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ فَعَلَيْهِ الْإِعَادَةُ وَ لَيْسَ عَلَيْهِمْ أَنْ يُعِيدُوا وَ لَيْسَ عَلَيْهِ أَنْ يُعْلِمَهُمْ وَ لَوْ كَانَ ذَلِكَ عَلَيْهِ لَهَلَكَ قَالَ قُلْتُ كَيْفَ كَانَ يَصْنَعُ بِمَنْ قَدْ خَرَجَ إِلَى خُرَاسَانَ- وَ كَيْفَ كَانَ يَصْنَعُ بِمَنْ لَا يَعْرِفُ قَالَ هَذَا عَنْهُ مَوْضُوعٌ.

****

ترجمه:

از حلبی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: کسی که با جماعت نماز می خواند در حالی که جنب است یا وضو ندارد، بر او واجب است که نماز را اعاده کند اما بر مأمومین واجب نیست که نماز را اعاده کنند. همچنین او موظف نیست که آنان را آگاه کند؛ زیرا اگر چنین بود، ممکن بود هلاک شود. پرسیدم: «چگونه باید عمل کند در مورد کسانی که به خراسان رفته اند و از موضوع آگاه نیستند؟» فرمودند: این مسئله به او مربوط نمی شود و از او برداشته شده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۳۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۹۳۳- ۲- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ صَلَّى بِقَوْمٍ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَخْبَرَهُمْ أَنَّهُ لَيْسَ عَلَى

ص: ۳۷۱

۱- المحاسن- ۳۲٦- ۷٤.

۲- -تقدم فی الحدیث ۲ من الباب ۳۳ من هذه الأبواب.-

۳- -الباب ۳٦ فیه ۹ أحادیث.-

٤- -الفقیه ۱- ٤۰۳- ۱۱۹۸.-

۵- -الفقیه ۱- ٤۰٦- ۱۲۰۸.-

وُضُوءٍ قَالَ يُتِمُّ الْقَوْمُ صَلَاتَهُمْ فَإِنَّهُ لَيْسَ عَلَى الْإِمَامِ ضَمَانٌ.

مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَدِيدٍ عَنْ جَمِيلٍ مِثْلَهُ (۱) وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَمِيلٍ (۲)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

از زراره از یکی از آن دو (امام باقر یا امام صادق علیهما السلام) نقل شده که فرمود: از ایشان درباره مردی پرسیدم که با جماعت دو رکعت نماز خواند و سپس به آنان اطلاع داد که وضو نداشته است. امام فرمودند: جماعت نماز خود را به پایان می رسانند، چرا که امام ضمانتی در قبال نماز آنان ندارد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٣٤ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٩٣٤- ٣- (٤) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَمَّ قَوْماً وَ هُوَ عَلَى غَيْرِ طُهْرٍ فَأَعْلَمَهُمْ بَعْدَ مَا صَلَّوْا فَقَالَ يُعِيدُ هُوَ وَ لَا يُعِيدُونَ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که جماعتی را امامت کرد در حالی که طهارت نداشت و پس از نماز به آنها اطلاع داد. امام فرمودند: او باید نماز را اعاده کند ولی آنها نیاز به اعاده ندارند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٣٥ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٩٣٥- ٤- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى (وَ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ) (٦) عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَؤُمُّ

الْقَوْمَ وَ هُوَ عَلَى غَيْرِ طُهْرٍ فَلَا يَعْلَمُ حَتَّى تَنْقَضِيَ صَلَاتُهُمْ قَالَ يُعِيدُ وَ لَا يُعِيدُ مَنْ صَلَّى خَلْفَهُ وَ إِنْ أَعْلَمَهُمْ أَنَّهُ عَلَى غَيْرِ طُهْرٍ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که گفت: از ایشان درباره مردی پرسیدم که جماعتی را امامت می کند در حالی که بدون طهارت است و خودش تا پایان نماز از این موضوع آگاه نمی شود. امام فرمودند: او باید نماز را اعاده کند، اما کسانی که پشت سر او نماز خوانده اند، نیازی به اعاده ندارند، حتی اگر به آنها اطلاع دهد که بدون طهارت بوده است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٣٦ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٩٣٦- ٥- (٧) وَ عَنْهُ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْمٍ صَلَّى بِهِمْ إِمَامُهُمْ وَ هُوَ غَيْرُ طَاهِرٍ أَ تَجُوزُ صَلَاتُهُمْ أَمْ يُعِيدُونَهَا فَقَالَ لَا إِعَادَةَ عَلَيْهِمْ تَمَّتْ صَلَاتُهُمْ وَ عَلَيْهِ هُوَ الْإِعَادَةُ وَ لَيْسَ عَلَيْهِ أَنْ يُعْلِمَهُمْ هَذَا عَنْهُ مَوْضُوعٌ.

****

ترجمه:

از زراره از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمود: از ایشان درباره گروهی که امامشان بدون طهارت نماز خوانده است پرسیدم، آیا نماز آنها پذیرفته می شود یا باید آن را اعاده کنند؟ امام فرمودند: اعاده ای بر عهده آنها نیست؛ نمازشان کامل است، ولی بر امام واجب است که نماز را اعاده کند. همچنین او موظف نیست که آنان را از این موضوع مطلع کند؛ این حکم از او برداشته شده است.

۱- -الکافی ۳- ۳۷۸- ۳.-

۲- -الاستبصار ۱- ٤٤٠- ۱٦۹٥.-

۳- -التهذیب ۳- ۲٦۹- ۷۷۲.-

٤- -الکافی ۳- ۳۷۸- ۱.-

٥- -التهذیب ۳- ۳۹- ۱۳۷، و الاستبصار ۱- ٤۳۲- ۱٦٦۸.-

٦- -لیس فی الاستبصار.-

۷- -التهذیب ۳- ۳۹- ۱۳۹، و الاستبصار ۱- ٤۳۲- ۱٦۷۰.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۳۷ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۹۳۷- ٦- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ وَهْبٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَ یَضْمَنُ الْإِمَامُ صَلَاةَ الْفَرِیضَةِ فَإِنَّ هَؤُلَاءِ یَزْعُمُونَ أَنَّهُ یَضْمَنُ فَقَالَ لَا یَضْمَنُ أَیَّ شَیْ ءٍ یَضْمَنُ إِلَّا أَنْ یُصَلِّیَ بِهِمْ جُنُباً أَوْ عَلَی غَیْرِ طُهْرٍ.

أَقُولُ: الْحُکْمُ بِضَمَانِ الْإِمَامِ یَدُلُّ عَلَی وُجُوبِ الْإِعَادَةِ عَلَیْهِ وَ عَدَمِ وُجُوبِ الْإِعَادَةِ عَلَی الْمَأْمُومِینَ.

****

ترجمه:

از معاویة بن وهب نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم، آیا امام جماعت نماز فریضه را ضمانت می کند؟ چون این افراد معتقدند که او ضمانت می کند. امام فرمودند: «ضمانت نمی کند، مگر اینکه با آنان نماز بخواند در حالی که جنب باشد یا بدون طهارت.»

می گویم : حکم ضمانت امام بر وجوب اعاده نماز برای خود امام دلالت دارد، ولی بر مأمومین وجوب اعاده نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۳۸ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۹۳۸- ۷- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْکَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِی یَعْفُورٍ قَالَ: سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَمَّ قَوْماً وَ هُوَ عَلَی غَیْرِ وُضُوءٍ فَقَالَ لَیْسَ عَلَیْهِمْ إِعَادَةٌ وَ عَلَیْهِ هُوَ أَنْ یُعِیدَ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن ابی یعفور نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدند که جماعتی را امامت کرد در حالی که وضو نداشت. امام فرمودند: بر مأمومین واجب نیست نماز را اعاده کنند، اما بر خود او واجب است که نماز را اعاده کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۰۹۳۹- ۸- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُکَیْرٍ وَ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَیُّوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُکَیْرٍ قَالَ سَأَلَ حَمْزَةُ بْنُ حُمْرَانَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع- عَنْ رَجُلٍ أَمَّنَا فِی السَّفَرِ وَ هُوَ جُنُبٌ وَ قَدْ عَلِمَ وَ نَحْنُ لَا نَعْلَمُ قَالَ لَا بَأْسَ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن بکیر نقل شده که گفت: حمزه بن حمران از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسید که در سفر ما را امامت کرد، در حالی که جنب بود و خودش آگاه بود ولی ما نمی دانستیم. امام فرمودند: اشکالی ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۴۰ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۰۹۴۰- ۹- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَرْزَمِيِّ (عَنْ أَبِيهِ) (٥) عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: صَلَّى عَلِيٌّ ع بِالنَّاسِ عَلَى غَيْرِ طُهْرٍ وَ كَانَتِ الظُّهْرَ ثُمَّ دَخَلَ فَخَرَجَ مُنَادِيهِ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع صَلَّى عَلَى غَيْرِ طُهْرٍ فَأَعِيدُوا فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ.

قَالَ الشَّيْخُ هَذَا خَبَرٌ شَاذٌّ مُخَالِفٌ لِلْأَحَادِيثِ كُلِّهَا وَ هُوَ يُنَافِي الْعِصْمَةَ

۱- -التهذیب ۳- ۲۷۷- ۸۱۳.-

۲- -التهذیب ۳- ۳۹- ۱۳۸، و الاستبصار ۱- ٤۳۲- ۱٦٦۹.-

۳- -التهذیب ۳- ۳۹- ۱۳٦، و الاستبصار ۱- ٤۳۲- ۱٦٦۷.-

٤- -التهذیب ۳- ٤۰- ۱٤۰، و الاستبصار ۱- ٤۳۳- ۱٦۷۱.-

٥- -لیس فی الاستبصار.-

فَلَا يَجُوزُ الْعَمَلُ بِهِ ثُمَّ نَقَلَ عَنِ الصَّدُوقِ وَ عَنْ جَمَاعَةٍ مِنْ مَشَايِخِهِ أَنَّهُمْ حَكَمُوا بِوُجُوبِ إِعَادَةِ الْمَأْمُومِ الْإِخْفَاتِيَّةَ دُونَ الْجَهْرِيَّةِ هَكَذَا نَقَلَهُ الشَّيْخُ هُنَا وَ قَدْ وَجَدْنَاهُ فِي كَلَامِ الصَّدُوقِ نَقْلًا عَنْ مَشَايِخِهِ فِي مَسْأَلَةِ ظُهُورِ الْكُفْرِ لَا فِي هَذِهِ الْمَسْأَلَةِ وَ الْحَدِيثُ مَحْمُولٌ عَلَى التَّقِيَّةِ فِي الرِّوَايَةِ لِأَنَّ الْعَامَّةَ يَنْقُلُونَ مِثْلَ ذَلِكَ عَنْ عَلِيٍّ ع وَ عَنْ عُمَرَ وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى الْمَقْصُودِ فِي حُكْمِ ظُهُورِ الْكُفْرِ لِبُطْلَانِ طَهَارَتِهِ وَ فِي اسْتِنَابَةِ الْمَسْبُوقِ (١).

****

ترجمه:

از عبدالرحمن عرزمی (از پدرش) از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) نماز ظهر را با مردم خواند در حالی که بدون طهارت بود. سپس به داخل رفت و فرستاده ای از طرف او بیرون آمد و اعلام کرد: «امیرالمؤمنین (علیه السلام) بدون طهارت نماز خوانده است؛ نماز را اعاده کنید و شاهد باید به غائب اطلاع دهد.»

میگویم : مرحوم شیخ این روایت را خبری شاذ و مخالف تمامی احادیث دانسته و بیان کرده است که این روایت با عصمت امام ناسازگار است. بنابراین، عمل به این حدیث جایز نیست. او همچنین نقل کرده است که مرحوم صدوق و گروهی از مشایخ او حکم به وجوب اعاده نماز مأمومین در نمازهای اخفاتی (آهسته) و نه جهری (بلند) داده اند. این نظر در کلام مرحوم صدوق در مورد مسئله ظهور کفر بیان شده، نه در این مسئله.

حدیث مذکور حمل بر تقیه در روایت شده است، زیرا عامه نیز چنین گزارش هایی درباره علی (علیه السلام) و عمر نقل کرده اند. همچنین، این حکم می تواند به مسئله بطلان طهارت یا استنابت مأموم تأخیرکننده اشاره کند.

۳۷- بَابُ أَنَّهُ إِذَا تَبَيَّنَ كُفْرُ الْإِمَامِ لَمْ تَجِبْ عَلَى الْمَأْمُومِينَ الْإِعَادَةُ وَ تَجِبُ مَعَ تَقَدُّمِ الْعِلْمِ

اشارة

(۲) ۳۷ بَابُ أَنَّهُ إِذَا تَبَيَّنَ كُفْرُ الْإِمَامِ لَمْ تَجِبْ عَلَى الْمَأْمُومِينَ الْإِعَادَةُ وَ تَجِبُ مَعَ تَقَدُّمِ الْعِلْمِ

****

ترجمه:

باب در مورد اینکه اگر کفر امام آشکار شود، بر مأمومین واجب نیست نماز را اعاده کنند، اما در صورت علم قبلی به کفر او، اعاده واجب است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۴۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۹۴۱- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی قَوْمٍ خَرَجُوا مِنْ خُرَاسَانَ أَوْ بَعْضِ الْجِبَالِ وَ کَانَ یَؤُمُّهُمْ رَجُلٌ فَلَمَّا صَارُوا إِلَی الْکُوفَةِ- عَلِمُوا أَنَّهُ یَهُودِیٌّ قَالَ لَا یُعِیدُونَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از ابن ابی عمیر از برخی اصحابش از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: گروهی از خراسان یا برخی از کوه ها خارج شدند و مردی آنان را امامت می کرد. وقتی به کوفه رسیدند، فهمیدند که او یهودی است. امام فرمودند: لازم نیست نماز خود را اعاده کنند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۴۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۹۴۲- ۲- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ فِی نَوَادِرِهِ وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زِیَادِ بْنِ مَرْوَانَ الْقَنْدِیِّ فِی کِتَابِهِ أَنَّ الصَّادِقَ ع قَالَ: فِی رَجُلٍ صَلَّی بِقَوْمٍ مِنْ حِینَ خَرَجُوا مِنْ خُرَاسَانَ- حَتَّی قَدِمُوا مَکَّةَ- فَإِذَا هُوَ یَهُودِیٌّ أَوْ نَصْرَانِیٌّ قَالَ لَیْسَ عَلَیْهِمْ إِعَادَةٌ.

****

ترجمه:

از زیاد بن مروان قندی در کتابش نقل شده که امام صادق (علیه السلام) فرمودند: درباره مردی که از خراسان تا مکه، امامت گروهی را بر عهده داشت و سپس معلوم شد که او یهودی یا مسیحی بوده است. امام فرمودند: بر آنان واجب نیست که نماز خود را اعاده کنند.

١- -یأتی فی الباب ٣٧، ٤٠ من هذه الأبواب.-

٢- -الباب ٣٧ فیه ٣ أحادیث.-

٣- -الکافی ٣- ٣٧٨- ٤.-

٤- -التهذیب ٣- ٤٠- ١٤١.-

٥- -الفقیه ١- ٤٠٥- ١٢٠١.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩٤٣ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠٩٤٣- ٣- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ مُسْلِمٍ أَنَّهُ سُئِلَ الصَّادِقُ ع عَنِ الصَّلَاةِ خَلْفَ رَجُلٍ یُکَذِّبُ بِقَدَرِ اللَّهِ قَالَ لِیُعِدْ کُلَّ صَلَاةٍ صَلَّاهَا خَلْفَهُ.

أَقُولُ: هَذَا الْحَدِیثُ ظَاهِرٌ فِی أَنَّ الْمَأْمُومَ کَانَ عَالِماً بِاعْتِقَادِ الْإِمَامِ وَ لَیْسَ فِیهِ إِشْعَارٌ بِأَنَّهُ کَانَ جَاهِلًا بِهِ وَ إِنَّمَا عَلِمَ بَعْدُ وَ قَدْ تَقَدَّمَ کَلَامُ الصَّدُوقِ (٢) فِی هَذِهِ الْمَسْأَلَةِ وَ کَانَ مَشَایِخُهُ قَصَدُوا الْجَمْعَ بَیْنَ الْأَخْبَارِ مَعَ أَنَّهُ لَا ضَرُورَةَ إِلَی ذَلِکَ وَ لَا اخْتِلَافَ عِنْدَ التَّحْقِیقِ.

****

ترجمه:

از اسماعیل بن مسلم نقل شده که او از امام صادق (علیه السلام) درباره نماز خواندن پشت سر مردی که به قضا و قدر الهی اعتقاد ندارد، پرسید. امام فرمودند: «باید تمام نمازهایی که پشت سر او خوانده شده است، اعاده شوند.»

می گویم : این حدیث دلالت بر این دارد که مأموم از اعتقاد امام آگاه بوده است. در حدیث اشاره ای نشده که مأموم نسبت به اعتقاد امام جاهل بوده و بعداً آگاه شده است. پیش تر کلام مرحوم صدوق در این مسئله بیان شده و مشایخ او قصد جمع میان اخبار را داشتند، با اینکه نیازی به این جمع نبوده و در واقع تعارضی در آنها وجود ندارد.

۳۸- بَابُ أَنَّهُ إِذَا تَبَيَّنَ عَدَمُ اسْتِقْبَالِ الْإِمَامِ الْقِبْلَةَ لَمْ يَجِبْ عَلَى الْمَأْمُومِينَ الْإِعَادَةُ وَ تَجِبُ عَلَى الْإِمَامِ

اشارة

(۳) ۳۸ بَابُ أَنَّهُ إِذَا تَبَيَّنَ عَدَمُ اسْتِقْبَالِ الْإِمَامِ الْقِبْلَةَ لَمْ يَجِبْ عَلَى الْمَأْمُومِينَ الْإِعَادَةُ وَ تَجِبُ عَلَى الْإِمَامِ

****

ترجمه:

باب در مورد اینکه اگر معلوم شود امام جماعت به سمت قبله نماز نخوانده است، بر مأمومین واجب نیست که نماز خود را اعاده کنند، اما اعاده نماز بر امام واجب است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٤٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٩٤٤- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: فِي رَجُلٍ يُصَلِّي بِالْقَوْمِ ثُمَّ يَعْلَمُ أَنَّهُ قَدْ صَلَّى بِهِمْ إِلَى غَيْرِ الْقِبْلَةِ قَالَ لَيْسَ عَلَيْهِمْ إِعَادَةُ شَيْ ءٍ.

****

ترجمه:

از علی حلبی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: در مورد مردی که با جماعت نماز خواند و سپس فهمید که نماز را به سمت غیر قبله اقامه کرده است، امام فرمودند: بر مأمومین واجب نیست که هیچ چیز از نماز خود را اعاده کنند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٤٥ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٩٤٥- ٢- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي الْأَعْمَى يَؤُمُّ الْقَوْمَ وَ هُوَ عَلَى غَيْرِ الْقِبْلَةِ قَالَ يُعِيدُ وَ لَا يُعِيدُونَ فَإِنَّهُمْ قَدْ تَحَرَّوْا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ (٦)

١- -الفقيه ١- ٣٨٠- ١١١٦، أورده فی الحديث ٨ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.-

٢- -تقدم فی ذيل الحديث ٩ من الباب ٣٦ من هذه الأبواب.-

٣- -الباب ٣٨ فيه حديثان.-

٤- -التهذيب ٣- ٤٠- ١٤٢.-

٥- -الكافی ٣- ٣٧٨- ٢، أورده فی الحدیث ٧ من الباب ١١ من أبواب القبلة، و فی الحدیث ٦ من الباب ٢١ من أبواب صلاة الجماعة.-

٦- -التهذیب ٣- ٢٦٩- ٧٧١.-

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ فِی الْقِبْلَةِ تَفْصِیلٌ آخَرُ (١).

****

ترجمه:

از حلبی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: در مورد نابینایی که جماعت را امامت می کند در حالی که به سمت غیر قبله نماز می خواند، امام فرمودند: او باید نماز را اعاده کند، اما مأمومین نیازی به اعاده ندارند، زیرا آنان تلاش خود را برای یافتن قبله انجام داده اند.

٣٩- بَابُ أَنَّهُ إِذَا تَبَیَّنَ إِخْلَالُ الْإِمَامِ بِالنِّیَّةِ لَمْ تَجِبْ عَلَی الْمَأْمُومِینَ الْإِعَادَةُ

اشارة

(٢) ٣٩ بَابُ أَنَّهُ إِذَا تَبَیَّنَ إِخْلَالُ الْإِمَامِ بِالنِّیَّةِ لَمْ تَجِبْ عَلَی الْمَأْمُومِینَ الْإِعَادَةُ

****

ترجمه:

باب در مورد اینکه اگر معلوم شود امام جماعت در نیت نماز خود اخلال کرده است، بر مأمومین واجب نیست که نماز خود را اعاده کنند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩٤٦ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٩٤٦- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ أَنَّهُ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع رَجُلٌ دَخَلَ مَعَ قَوْمٍ فِي صَلَاتِهِمْ وَ هُوَ لَا يَنْوِيهَا صَلَاةً وَ أَحْدَثَ إِمَامُهُمْ وَ أَخَذَ بِيَدِ ذَلِكَ الرَّجُلِ فَقَدَّمَهُ فَصَلَّى بِهِمْ أَ يُجْزِئُهُمْ صَلَاتُهُمْ بِصَلَاتِهِ وَ هُوَ لَا يَنْوِيهَا صَلَاةً فَقَالَ لَا يَنْبَغِي لِلرَّجُلِ أَنْ يَدْخُلَ مَعَ قَوْمٍ فِي صَلَاتِهِمْ وَ هُوَ لَا يَنْوِيهَا صَلَاةً بَلْ يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يَنْوِيَهَا (٤) وَ إِنْ كَانَ قَدْ صَلَّى فَإِنَّ لَهُ صَلَاةً أُخْرَى وَ إِلَّا فَلَا يَدْخُلْ مَعَهُمْ وَ قَدْ تُجْزِي عَنِ الْقَوْمِ صَلَاتُهُمْ وَ إِنْ لَمْ يَنْوِهَا.

مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ مِثْلَهُ (٥) وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٦)

أَقُولُ: وَ فِي أَحَادِيثِ ظُهُورِ الْكُفْرِ دَلَالَةٌ عَلَى ذَلِكَ لِعَدَمِ نِيَّةِ الْكَافِرِ أَوْ فَسَادِهَا (٧) وَ كَذَا فِي أَحَادِيثِ ضَمَانِ الْإِمَامِ (٨) وَ حَصْرِ مُوجِبَاتِ الْإِعَادَةِ وَ غَيْرِ

١- -تقدم فى الباب ١١ من أبواب القبلة.-

٢- -الباب ٣٩ فيه حديث واحد.-

٣- -الفقيه ١- ٤٠٣- ١١٩٦، أورده فى الحديث ٢ من الباب ٥٤ من هذه الأبواب.-

٤- -فى التهذيب زيادة- صلاة- هامش المخطوط-.-

٥- -الكافى ٣- ٣٨٢- ٨.-

٦- -التهذيب ٣- ٤١- ١٤٣.-

٧- -فى الباب ٣٧، و فى الحديث ٦ من الباب ٣٦ من هذه الأبواب.-

٨- -فى الباب ٣٠ من هذه الأبواب.-

ذَلِكَ (١).

****

ترجمه:

از زراره نقل شده که گفت: به امام باقر (علیه السلام) عرض کردم درباره مردی که در نماز جماعت وارد شده در حالی که نیت نماز نکرده است و امام جماعت دچار حادثه ای شد و دست آن مرد را گرفت و او را به عنوان امام جماعت معرفی کرد و او نماز را با جماعت خواند. آیا نماز جماعت با نماز او که نیت نماز نکرده است، پذیرفته می شود؟ امام فرمودند: شایسته نیست مردی وارد نماز جماعت شود در حالی که نیت نماز ندارد، بلکه باید نیت نماز داشته باشد. اگر نماز خوانده، برای او نماز دیگری خواهد بود و اگر نیت نداشته باشد، نباید وارد جماعت شود. با این وجود، نماز جماعت آنان پذیرفته است، حتی اگر او نیت نماز نداشته باشد.

می گویم : در احادیث مربوط به ظهور کفر، دلالت بر عدم نیت کافر یا فساد آن وجود دارد. همچنین، در احادیث مربوط به ضمان امام و محدودیت موجبات اعاده نماز، شواهدی مرتبط با این موضوع آمده است.

٤٠- بَابُ جَوَازِ اسْتِنَابَةِ الْمَسْبُوقِ فَإِذَا انْتَهَتْ صَلَاةُ الْمَأْمُومِينَ أَشَارَ إِلَيْهِمْ بِيَدِهِ يَمِيناً وَ شِمَالًا لِيُسَلِّمُوا ثُمَّ يُتِمُّ صَلَاتَهُ أَوْ يُقَدِّمُ مَنْ يُسَلِّمُ بِهِمْ فَإِنْ لَمْ يَدْرِ كَمْ صَلَّى ذَكَّرُوهُ

اشارة

(٢) ٤٠ بَابُ جَوَازِ اسْتِنَابَةِ الْمَسْبُوقِ فَإِذَا انْتَهَتْ صَلَاةُ الْمَأْمُومِينَ أَشَارَ إِلَيْهِمْ بِيَدِهِ يَمِيناً وَ شِمَالًا لِيُسَلِّمُوا ثُمَّ يُتِمُّ صَلَاتَهُ أَوْ يُقَدِّمُ مَنْ يُسَلِّمُ بِهِمْ فَإِنْ لَمْ يَدْرِ كَمْ صَلَّى ذَكَّرُوهُ

****

ترجمه:

باب در مورد جواز استنابه مأموم تأخیرکننده، که زمانی که نماز مأمومین به پایان رسید، با دست به آنان اشاره کند، سمت راست و چپ، تا سلام دهند و سپس نماز خود را کامل کند یا کسی را به جلو بیاورد تا همراه جماعت سلام دهد. اگر تعداد رکعت های نماز را به یاد نداشت، جماعت او را یادآوری کنند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۴۷ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۹۴۷- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ الصَّادِقِ ع فِي إِمَامٍ قَدَّمَ مَسْبُوقاً بِرَكْعَةٍ قَالَ إِذَا أَتَمَّ صَلَاةَ الْقَوْمِ بِهِمْ فَلْيُومِ إِلَيْهِمْ يَمِيناً وَ شِمَالًا فَلْيَنْصَرِفُوا ثُمَّ لْيُكْمِلْ هُوَ مَا فَاتَهُ مِنْ صَلَاتِهِ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن سنان از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: در مورد امامی که فرد مأمومی را که یک رکعت از نماز جا مانده، به جلو می آورد. امام فرمودند: «هنگامی که نماز جماعت را با آنان به پایان رساند، باید به راست و چپ اشاره کند تا جماعت از نماز منصرف شوند، سپس او باید نمازی را که از او فوت شده است کامل کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۴۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۹۴۸- ۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنِ الصَّادِقِ ع فِي رَجُلٍ أَمَّ قَوْماً عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ فَانْصَرَفَ وَ قَدَّمَ رَجُلًا وَ لَمْ يَدْرِ الْمُقَدَّمُ مَا صَلَّى الْإِمَامُ قَبْلَهُ قَالَ يُذَكِّرُهُ مَنْ خَلْفَهُ.

****

ترجمه:

از جمیل بن دراج از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: در مورد مردی که بدون وضو امام جماعت شد و سپس کنار رفت و فرد دیگری را به جای خود معرفی کرد، اما امام جدید نمی دانست که امام قبلی چه مقدار از نماز را خوانده است. امام فرمودند: کسانی که پشت سر او هستند، او را یادآوری می کنند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۴۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۹۴۹- ۳- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ یَأْتِی الْمَسْجِدَ وَ هُمْ فِی الصَّلَاةِ وَ قَدْ سَبَقَهُ الْإِمَامُ بِرَکْعَةٍ أَوْ أَکْثَرَ فَیَعْتَلُّ الْإِمَامُ فَیَأْخُذُ بِیَدِهِ وَ یَکُونُ أَدْنَی الْقَوْمِ إِلَیْهِ فَیُقَدِّمُهُ فَقَالَ یُتِمُّ صَلَاةَ الْقَوْمِ ثُمَّ یَجْلِسُ حَتَّی إِذَا فَرَغُوا مِنَ التَّشَهُّدِ أَوْمَأَ إِلَیْهِمْ بِیَدِهِ عَنِ الْیَمِینِ وَ الشِّمَالِ وَ کَانَ الَّذِی أَوْمَأَ إِلَیْهِمْ بِیَدِهِ التَّسْلِیمَ وَ انْقِضَاءَ صَلَاتِهِمْ وَ أَتَمَّ هُوَ مَا کَانَ فَاتَهُ أَوْ بَقِیَ عَلَیْهِ.

ص: ۳۷۷

۱- -فی الحدیث ۱٤ من الباب ۱ من أبواب أفعال الصلاة، و فی الحدیث ۸ من الباب ۳ من أبواب الوضوء.-

۲- -الباب ٤۰ فیه ۵ أحادیث.-

۳- -الفقیه ۱- ٤۰۲- ۱۱۹٤.-

٤- -الفقیه ۱- ٤۰۳- ۱۱۹۵.-

۵- -الکافی ۳- ۳۸۲- ۷.-

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (۱) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۲).

****

ترجمه:

از معاویة بن عمار نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که به مسجد می رسد در حالی که امام جماعت یک یا چند رکعت از نماز را پیش از او خوانده است و سپس امام دچار عارضه ای می شود و دست این مرد را گرفته و به عنوان امام معرفی می کند، او که نزدیک ترین فرد به امام بوده است. امام فرمودند: «او باید نماز جماعت را کامل کند، سپس بنشیند تا زمانی که جماعت از تشهد فارغ شوند. سپس با دست به سمت راست و چپ اشاره کند تا جماعت از نماز منصرف شوند. این اشاره با دست به معنای سلام و پایان نماز جماعت است. سپس او باید نمازی را که از او فوت شده است یا هنوز بر عهده دارد، کامل کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۵۰ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۹۵۰- ٤- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَدِيدٍ عَنْ جَمِيلٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَحَدَهُمَا ع عَنْ إِمَامٍ أَمَّ قَوْماً فَذَكَرَ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ عَلَى وُضُوءٍ فَانْصَرَفَ وَ أَخَذَ بِيَدِ رَجُلٍ وَ أَدْخَلَهُ فَقَدَّمَهُ وَ لَمْ يَعْلَمِ الَّذِي قُدِّمَ مَا صَلَّى الْقَوْمُ فَقَالَ يُصَلِّي بِهِمْ فَإِنْ أَخْطَأَ سَبَّحَ الْقَوْمُ بِهِ وَ بَنَى عَلَى صَلَاةِ الَّذِي كَانَ قَبْلَهُ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از زراره نقل شده که گفت: از یکی از آن دو بزرگوار (امام باقر یا امام صادق علیهما السلام) درباره امام جماعتی پرسیدم که جماعتی را امامت می کرد و سپس اظهار کرد که وضو نداشته است، پس کنار رفت و دست مردی را گرفت و او را به جای خود معرفی کرد. اما فرد معرفی شده نمی دانست که امام قبلی چه مقدار از نماز را خوانده است. امام فرمودند: «او باید نماز را با جماعت ادامه دهد

و اگر اشتباهی کرد، مأمومین با ذکر تسبیح او را آگاه کنند و نماز را بر مبنای نماز امام قبلی ادامه دهد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۹۵۱- ۵- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ أَمَّ قَوْماً فَأَصَابَهُ رُعَافٌ بَعْدَ مَا صَلَّى رَكْعَةً أَوْ رَكْعَتَيْنِ (فَقَدَّمَ رَجُلًا مِمَّنْ قَدْ فَاتَهُ) (٦) رَكْعَةٌ أَوْ رَكْعَتَانِ قَالَ يُتِمُّ بِهِمُ الصَّلَاةَ ثُمَّ يُقَدِّمُ رَجُلًا فَيُسَلِّمُ بِهِمْ وَ يَقُومُ هُوَ فَيُتِمُّ بَقِيَّةَ صَلَاتِهِ.

(۷)

****

ترجمه:

از طلحه بن زید از جعفر از پدرش (علیه السلام) نقل شده که فرمود: در مورد مردی پرسیدم که جماعتی را امامت می کرد و بعد از خواندن یک یا دو رکعت دچار خون ریزی بینی شد (و مردی را که یک یا دو رکعت از نماز را از دست داده بود، جلو فرستاد). امام فرمودند: «او باید نماز جماعت را با آنان کامل کند، سپس فردی را برای سلام دادن به جماعت جلو بفرستد و خودش بلند شود و بقیه نماز خود را به پایان برساند.»

٤١- بَابُ كَرَاهَةِ اسْتِنَابَةِ الْمَسْبُوقِ وَ لَوْ بِالْإِقَامَةِ

اشارة

(۸) ٤١ بَابُ كَرَاهَةِ اسْتِنَابَةِ الْمَسْبُوقِ وَ لَوْ بِالْإِقَامَةِ

****

ترجمه:

باب در مورد کراهت استنابه مأموم تأخیرکننده، حتی در اقامه نماز.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۵۲ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۹۵۲- ۱- (۹) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع

ص: ۳۷۸

۱- -الفقیه ۱- ۳۹۵- ۱۱۷۲.-

۲- -التهذیب ۳- ٤۱- ۱٤٤، و الاستبصار ۱- ٤۳۳- ۱٦۷۲.-

۳- -التهذیب ۳- ۲۷۲- ۷۸٤.-

٤- -الکافی ۳- ۳۸٤- ۱۳.-

٥- -التهذیب ۳- ٤۱- ۱٤٥، و الاستبصار ۱- ٤۳۳- ۱٦۷۳.-

٦- -فی نسخة- فقدم من صلی (هامش المخطوط).-

۷- -یأتی ما یدلّ علی کراهة ذلک فی الباب الآتی.-

۸- -الباب ٤۱ فیه ۳ أحادیث.-

۹- -التهذیب ۳- ٤۲- ۱٤۷، و الاستبصار ۱- ٤۳٤- ۱٦۷٥.-

عَنْ رَجُلٍ يَؤُمُّ الْقَوْمَ فَيُحْدِثُ وَ يُقَدِّمُ رَجُلًا قَدْ سُبِقَ بِرَكْعَةٍ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ لَا يُقَدِّمُ رَجُلًا قَدْ سُبِقَ بِرَكْعَةٍ وَ لَكِنْ يَأْخُذُ بِيَدِ غَيْرِهِ فَيُقَدِّمُهُ.

****

ترجمه:

از سلیمان بن خالد نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که جماعت را امامت می کند، سپس دچار حادثه ای می شود و مردی را به عنوان امام جایگزین می کند که یک رکعت از نماز را از دست داده است. امام فرمودند: «او نباید مردی را که یک رکعت از نماز را از دست داده، به جلو بیاورد؛ بلکه باید دست فرد دیگری را بگیرد و او را به عنوان امام معرفی کند.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٥٣ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٩٥٣- ٢- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ (عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى) (٢) عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ (٣) بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ (عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ) (٤) عَنِ الْحَكَمِ بْنِ مِسْكِينٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ شُرَيْحٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ إِذَا أَحْدَثَ الْإِمَامُ وَ هُوَ فِي الصَّلَاةِ لَمْ يَنْبَغِ أَنْ يُقَدِّمَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ الْإِقَامَةَ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از معاویة بن شریح نقل شده که گفت: شنیدم امام صادق (علیه السلام) می فرمودند: «اگر امام جماعت در حین نماز دچار حادثه ای شود، شایسته نیست که کسی را به عنوان امام جایگزین کند، مگر کسی که اقامه نماز را شاهد بوده باشد.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٥٤ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٩٥٤- ٣- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: لَا يَنْبَغِي لِلْإِمَامِ إِذَا أَحْدَثَ أَنْ يُقَدِّمَ إِلَّا مَنْ أَدْرَكَ الْإِقَامَةَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى الْجَوَازِ وَ لَا يُنَافِي الْكَرَاهَةَ (٦).

****

ترجمه:

از معاوية بن ميسره از امام صادق (عليه السلام) نقل شده كه فرمود: «شايسته نيست امام جماعت هنگامى كه دچار حادثه اى شود، كسى را به عنوان امام جايگزين كند، مگر فردى كه اقامه نماز را درک كرده باشد.»

٤٢- بَابُ كَرَاهَةِ انْتِظَارِ الْجَمَاعَةِ الْإِمَامَ بَعْدَ إِقَامَةِ الصَّلَاةِ وَ اسْتِحْبَابِ تَقْدِيمِ غَيْرِهِ وَ إِنْ كَانَ الْإِمَامُ هُوَ الْمُؤَذِّنَ

اشارة

(٧) ٤٢ بَابُ كَرَاهَةِ انْتِظَارِ الْجَمَاعَةِ الْإِمَامَ بَعْدَ إِقَامَةِ الصَّلَاةِ وَ اسْتِحْبَابِ تَقْدِيمِ غَيْرِهِ وَ إِنْ كَانَ الْإِمَامُ هُوَ الْمُؤَذِّنَ

****

ترجمه:

باب در مورد كراهت انتظار جماعت براى امام پس از اقامه نماز، و استحباب جلو آوردن فرد ديگرى به جاى امام، حتى اگر امام همان مؤذن باشد.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٥٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٩٥٥- ١- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَفْصِ بْنِ سَالِمٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا قَالَ الْمُؤَذِّنُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ أَ يَقُومُ النَّاسُ

۱- -التهذيب ۳- ٤۲- ۱٤٦، الاستبصار ۱- ٤۳٤- ۱٦۷٤، أورد ذيله فی الحديث ۲ من الباب ٤۲ من هذه الأبواب.-

۲- -فی التهذيب- محمّد بن يحيی.-

۳- -فی التهذيب- الحسين.-

٤- -ليس فی الاستبصار.-

٥- -الفقيه ۱- ٤۰۲- ۱۱۹٤.-

٦- -تقدم فی الباب ٤۰ من هذه الأبواب.-

۷- -الباب ٤۲ فيه حديثان.-

۸- -الفقيه ۱- ۳۸٥- ۱۱۳٦، أورده فی الحديث ۱ من الباب ٤۱ من أبواب الأذان.-

عَلَى أَرْجُلِهِمْ أَوْ يَجْلِسُونَ حَتَّى يَجِی ءَ إِمَامُهُمْ قَالَ لَا بَلْ يَقُومُونَ عَلَى أَرْجُلِهِمْ فَإِنْ جَاءَ إِمَامُهُمْ وَ إِلَّا فَلْيُؤْخَذْ بِيَدِ رَجُلٍ مِنَ الْقَوْمِ فَيُقَدَّمُ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِی الْوَلِيدِ حَفْصِ بْنِ سَالِمٍ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

از حفص بن سالم نقل شده كه او از امام صادق (عليه السلام) پرسيد: هنگامی كه مؤذن بگويد «قد قامت الصلاة»، آيا مردم بايد بر روی پاهايشان بايستند يا بنشينند تا امامشان بيايد؟ امام فرمودند:

«نه، بلکه باید بر روی پاهایشان بایستند. اگر امامشان آمد، که هیچ؛ و اگر نیامد، باید دست یکی از افراد جماعت گرفته شده و او به عنوان امام جماعت به جلو برده شود.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۵۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۰۹۵۶- ۲- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ مِسْكِينٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ شُرَيْحٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: إِذَا قَالَ الْمُؤَذِّنُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ يَنْبَغِي لِمَنْ فِي الْمَسْجِدِ أَنْ يَقُومُوا عَلَى أَرْجُلِهِمْ وَ يُقَدِّمُوا بَعْضَهُمْ وَ لَا يَنْتَظِرُوا الْإِمَامَ قَالَ قُلْتُ: وَ إِنْ كَانَ الْإِمَامُ هُوَ الْمُؤَذِّنَ قَالَ وَ إِنْ كَانَ فَلَا يَنْتَظِرُونَهُ وَ يُقَدِّمُوا بَعْضَهُمْ.

****

ترجمه:

از معاویة بن شریح از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: «هنگامی که مؤذن بگوید "قد قامت الصلاة"، شایسته است کسانی که در مسجد حضور دارند، بر روی پاهایشان بایستند و یکی از خودشان را به جلو بفرستند و منتظر امام جماعت نمانند.» پرسیدم: «حتی اگر امام همان مؤذن باشد؟» امام فرمودند: «حتی اگر امام مؤذن باشد، نباید منتظر او بمانند و باید کسی را از میان خود به جلو بفرستند.»

۴۳- بَابُ أَنَّهُ إِذَا مَاتَ الْإِمَامُ فِي أَثْنَاءِ الصَّلَاةِ يَنْبَغِي لِلْمَأْمُومِينَ أَنْ يَطْرَحُوا الْمَيِّتَ خَلْفَهُمْ وَ يُقَدِّمُوا مَنْ يُتِمُّ بِهِمْ وَ لَا يَسْتَأْنِفُونَ الصَّلَاةَ

اشارة

(۳) ۴۳ بَابُ أَنَّهُ إِذَا مَاتَ الْإِمَامُ فِي أَثْنَاءِ الصَّلَاةِ يَنْبَغِي لِلْمَأْمُومِينَ أَنْ يَطْرَحُوا الْمَيِّتَ خَلْفَهُمْ وَ يُقَدِّمُوا مَنْ يُتِمُّ بِهِمْ وَ لَا يَسْتَأْنِفُونَ الصَّلَاةَ

****

ترجمه:

باب در مورد اینکه اگر امام جماعت در حین نماز از دنیا برود، شایسته است که مأمومین جنازه امام را به پشت سر منتقل کنند و فردی را به جلو بیاورند تا نماز را با آنان کامل کند و نیازی به از سرگیری نماز نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۵۷ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۰۹۵۷- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ أَمَّ قَوْماً فَصَلَّی بِهِمْ رَکْعَةً ثُمَّ مَاتَ قَالَ یُقَدِّمُونَ رَجُلًا آخَرَ فَیَعْتَدُّ بِالرَّکْعَةِ وَ یَطْرَحُونَ الْمَیِّتَ خَلْفَهُمْ وَ یَغْتَسِلُ مَنْ مَسَّهُ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ (٥)

۱- -التهذیب ۲- ۲۸۵- ۱۱٤۳.-

۲- -التهذیب ۳- ٤۲- ۱٤٦، أورد صدره فی الحدیث ۲ من الباب ٤۱ من هذه الأبواب. و قد وردت هناک تعلیقات رجالیة حوله.-

۳- -الباب ٤۳ فیه حدیث واحد.-

٤- -الفقیه ۱- ٤۰۳- ۱۱۹۸، أورده فی الحدیث ۹ من الباب ۱ من أبواب غسل المس و أورد ذیله فی الحدیث ۱ من الباب ۳٦ من هذه الأبواب.-

٥- -الکافی ۳- ۳۸۳- ۹.-

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ (۱)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِي غُسْلِ الْمَسِّ (۲).

****

ترجمه:

از حلبی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: درباره مردی که جماعت را امامت می کرد و یک رکعت با آنان نماز خواند و سپس از دنیا رفت، سؤال شد. امام فرمودند: «باید فرد دیگری را به جلو بیاورند تا نماز را کامل کند و آن یک رکعت حساب می شود. جنازه امام را به پشت سر منتقل کنند و کسی که جنازه را لمس کرده، باید غسل کند.»

٤٤- بَابُ أَنَّ مَنْ أَدْرَکَ تَکْبِيرَ الْإِمَامِ قَبْلَ أَنْ يَرْکَعَ فَقَدْ أَدْرَکَ الرَّکْعَةَ وَ مَنْ أَدْرَکَهُ رَاکِعاً کُرِهَ لَهُ الدُّخُولُ فِي تِلْکَ الرَّکْعَةِ

اشارة

(۳) ٤٤ بَابُ أَنَّ مَنْ أَدْرَکَ تَکْبِيرَ الْإِمَامِ قَبْلَ أَنْ يَرْکَعَ فَقَدْ أَدْرَکَ الرَّکْعَةَ وَ مَنْ أَدْرَکَهُ رَاکِعاً کُرِهَ لَهُ الدُّخُولُ فِي تِلْکَ الرَّکْعَةِ

****

ترجمه:

باب در مورد اینکه کسی که تکبیر امام را قبل از رکوع درک کند، رکعت را درک کرده است، اما کسی که امام را در حالت رکوع درک کند، مکروه است که در آن رکعت وارد شود.

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۵۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۹۵۸- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا أَدْرَكْتَ التَّكْبِيرَةَ قَبْلَ أَنْ يَرْكَعَ الْإِمَامُ فَقَدْ أَدْرَكْتَ الصَّلَاةَ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «اگر تکبیر را پیش از آنکه امام رکوع کند، درک کردی، نماز را درک کرده ای.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۵۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۹۵۹- ۲- (٥) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ لِی إِنْ لَمْ تُدْرِكِ الْقَوْمَ قَبْلَ أَنْ يُكَبِّرَ الْإِمَامُ لِلرَّكْعَةِ فَلَا تَدْخُلْ مَعَهُمْ فِی تِلْكَ الرَّكْعَةِ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «اگر پیش از آنکه امام تکبیر برای رکعت(رکوع) را بگوید، به جماعت نرسیدی، نباید در آن رکعت با آنان وارد شوی.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹٦۰ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۰۹٦۰- ۳- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: لَا تَعْتَدَّ بِالرَّكْعَةِ الَّتِی لَمْ تَشْهَدْ تَكْبِيرَهَا مَعَ الْإِمَامِ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «رکعتی که تکبیر آن را همراه با امام شاهد نبوده ای، قابل اعتنا نیست و محسوب نمی شود.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۶۱ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۹٦۱- ٤- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: قَالَ

ص: ۳۸۱

۱- -التهذیب ۳- ٤۳- ۱٤۸.-

۲- -تقدم فی الحدیث ٤ من الباب ۳ من أبواب غسل المس.-

۳- -الباب ٤٤ فیه ٤ أحادیث.-

٤- -التهذیب ۳- ٤۳- ۱٥۱، و الاستبصار ۱- ٤۳٥- ۱٦۷۸.-

٥- -التهذیب ۳- ٤۳- ۱٤۹، و الاستبصار ۱- ٤۳٤- ۱٦۷٦.-

٦- -التهذیب ۳- ٤۳- ۱٥۰، و الاستبصار ۱- ٤۳٥- ۱٦۷۷.-

۷- -الکافی ۳- ۳۸۱- ۲.-

أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا لَمْ تُدْرِكْ تَكْبِيرَةَ الرُّكُوعِ فَلَا تَدْخُلْ فِی تِلْكَ الرَّكْعَةِ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (۱) وَ عَلَى أَنَّ هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى كَرَاهَةِ الدُّخُولِ فِی تِلْكَ الرَّكْعَةِ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم نقل شده که گفت: امام صادق (علیه السلام) فرمودند: «اگر تکبیر رکوع را درک نکرده ای، نباید وارد آن رکعت شوی.»

می گویم : این روایت دلالت می کند بر کراهت ورود به رکعتی که تکبیر آن درک نشده است، و مضمون آن را می توان به کراهت چنین عملی نسبت داد.

٤٥- بَابُ أَنَّ مَنْ أَدْرَکَ الْإِمَامَ رَاکِعاً فَقَدْ أَدْرَکَ الرَّکْعَةَ وَ مَنْ أَدْرَکَهُ بَعْدَ رَفْعِ رَأْسِهِ فَقَدْ فَاتَتْهُ

اشارة

(٢) ٤٥ بَابُ أَنَّ مَنْ أَدْرَکَ الْإِمَامَ رَاکِعاً فَقَدْ أَدْرَکَ الرَّکْعَةَ وَ مَنْ أَدْرَکَهُ بَعْدَ رَفْعِ رَأْسِهِ فَقَدْ فَاتَتْهُ

****

ترجمه:

باب در مورد اینکه کسی که امام را در حال رکوع درک کند، رکعت را درک کرده است، و کسی که امام را پس از بلند کردن سر از رکوع درک کند، آن رکعت را از دست داده است.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩٦٢ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٠٩٦٢- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: فِي الرَّجُلِ إِذَا أَدْرَکَ الْإِمَامَ وَ هُوَ رَاکِعٌ وَ کَبَّرَ الرَّجُلُ وَ هُوَ مُقِيمٌ صُلْبَهُ ثُمَّ رَکَعَ قَبْلَ أَنْ يَرْفَعَ الْإِمَامُ رَأْسَهُ فَقَدْ أَدْرَکَ الرَّکْعَةَ.

وَ

بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ مِثْلَهُ وَ أَسْقَطَ لَفْظَ الرَّكْعَةَ (٤).

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از سلیمان بن خالد از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «اگر مردی امام را در حالت رکوع درک کند و تکبیر بگوید در حالی که قامت خود را صاف کرده است، سپس پیش از آنکه امام سر از رکوع بردارد، رکوع کند، آن رکعت را درک کرده است.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٦٣ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٩٦٣- ٢- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: إِذَا أَدْرَكْتَ الْإِمَامَ وَ قَدْ رَكَعَ فَكَبَّرْتَ وَ رَكَعْتَ قَبْلَ أَنْ يَرْفَعَ الْإِمَامُ رَأْسَهُ فَقَدْ أَدْرَكْتَ الرَّكْعَةَ وَ إِنْ رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ أَنْ تَرْكَعَ فَقَدْ فَاتَتْكَ الرَّكْعَةُ.

١- -يأتى فى الباب ٤٥ من هذه الأبواب.-

٢- -الباب ٤٥ فيه ٦ أحاديث.-

٣- -التهذيب ٣- ٤٣- ١٥٢، و الاستبصار ١- ٤٣٥- ١٦٧٩.-

٤- -التهذيب ٣- ٢٧١- ٧٨١.-

٥- -الكافى ٣- ٣٨٢- ٦.-

٦- -الفقيه ١- ٣٨٩- ١١٥٠.-

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ (١)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

از حلبی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «اگر امام را در حالت رکوع درک کردی و تکبیر گفتی و پیش از آنکه امام سر از رکوع بردارد، تو نیز به رکوع رفتی، آن رکعت را درک کرده ای. اما اگر امام سر خود را از رکوع بلند کرد پیش از آنکه تو به رکوع بروی، آن رکعت را از دست داده ای.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٦٤ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٩٦٤- ٣- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ يَعْنِي زَيْداً الشَّحَّامَ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ انْتَهَى إِلَى الْإِمَامِ وَ هُوَ رَاكِعٌ قَالَ إِذَا كَبَّرَ وَ أَقَامَ صُلْبَهُ ثُمَّ رَكَعَ فَقَدْ أَدْرَكَ.

****

ترجمه:

از ابی اسامة (یعنی زید شحام) نقل شده که او از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسید که به امام جماعت رسید در حالی که امام در رکوع بود. امام فرمودند: «اگر تکبیر بگوید و قامت خود را صاف کند، سپس رکوع کند، نماز را درک کرده است.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٦٥ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٠٩٦٥- ٤- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: إِذَا جَاءَ الرَّجُلُ مُبَادِراً وَ الْإِمَامُ رَاكِعٌ أَجْزَأَتْهُ تَكْبِيرَةٌ وَاحِدَةٌ لِدُخُولِهِ فِی الصَّلَاةِ وَ الرُّكُوعِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مُعَاوِيَةَ بْنِ شُرَيْحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از معاوية بن ميسره از امام صادق (عليه السلام) نقل شده كه فرمود: «اگر مردی با عجله برسد و امام در حال ركوع باشد، يک تكبير برای ورود او به نماز و ركوع كافی است.»

[رقم الحديث الكلی: ١٠٩٦٦ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٠٩٦٦- ٥- (٦) أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ الطَّبْرِسِيُّ فِی الْإِحْتِجَاجِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيِّ عَنْ صَاحِبِ الزَّمَانِ ع أَنَّهُ كَتَبَ إِلَيْهِ يَسْأَلُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَلْحَقُ الْإِمَامَ وَ هُوَ رَاكِعٌ فَيَرْكَعُ مَعَهُ وَ يَحْتَسِبُ بِتِلْكَ الرَّكْعَةِ فَإِنَّ بَعْضَ أَصْحَابِنَا قَالَ إِنْ لَمْ يَسْمَعْ تَكْبِيرَةَ الرُّكُوعِ فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَعْتَدَّ بِتِلْكَ الرَّكْعَةِ فَأَجَابَ ع إِذَا لَحِقَ مَعَ الْإِمَامِ مِنْ تَسْبِيحِ الرُّكُوعِ تَسْبِيحَةً وَاحِدَةً اعْتَدَّ بِتِلْكَ الرَّكْعَةِ وَ إِنْ لَمْ يَسْمَعْ تَكْبِيرَةَ الرُّكُوعِ.

****

ترجمه:

از محمد بن عبدالله بن جعفر حميری نقل شده كه او از صاحب الزمان (عليه السلام) پرسيد: «اگر مردی به امام برسد در حالی كه امام در ركوع است و او نيز همراه امام ركوع كند و آن ركعت را جزء نماز خود به حساب آورد، در حالی كه برخی از اصحاب ما گفته اند اگر تكبير ركوع را نشنيده باشد،

آن رکعت برای او حساب نمی شود.» امام (علیه السلام) پاسخ دادند: «اگر از تسبیحات رکوع امام حتی یک تسبیح را با او درک کرده باشد، آن رکعت برای او حساب می شود، حتی اگر تکبیر رکوع را نشنیده باشد.»

ص: ۳۸۳

۱- -الکافی ۳- ۳۸۲- ۵.-

۲- -التهذیب ۳- ۴۳- ۱۵۳، و الاستبصار ۱- ۴۳۵- ۱۶۸۰.-

۳- -الفقیه ۱- ۳۸۹- ۱۱۵۱.-

۴- -الفقیه ۱- ۴۰۷- ۱۲۱۶، أورده فی الباب ۴ من أبواب تکبیرة الاحرام، و أورده بتمامه فی الحدیث ۶ من الباب ۴۹، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۴ من الباب ۶۵ من هذه الأبواب.-

۵- -التهذیب ۳- ۴۵- ۱۵۷.-

۶- -الاحتجاج- ۴۸۸.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۶۷ - رقم الحدیث الباب: ۶]

۱۰۹۶۷- ۶- (۱) وَ قَدْ تَقَدَّمَ حَدِیثُ مُحَمَّدِ بْنِ قَیْسٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع أَنَّ أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ ع قَالَ: إِنَّ أَوَّلَ صَلَاةِ أَحَدِکُمُ الرُّکُوعُ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الْمَشْیِ رَاکِعاً (۲) وَ فِی إِطَالَةِ الرُّکُوعِ لِانْتِظَارِ الْمَأْمُومِ (۳) وَ غَیْرِ ذَلِکَ (۴) وَ تَقَدَّمَ مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ وَ ذَکَرْنَا وَجْهَهُ (۵).

****

ترجمه:

همچنین حدیث محمد بن قیس از امام باقر (علیه السلام) آمده است که امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمودند: «اولین مرحله نماز یکی از شما رکوع است.»

٤٦- بَابُ أَنَّ مَنْ خَافَ أَنْ يَرْفَعَ الْإِمَامُ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَبْلَ أَنْ يَصِلَ إِلَى الصُّفُوفِ جَازَ أَنْ يَرْكَعَ مَكَانَهُ وَ يَمْشِيَ رَاكِعاً أَوْ بَعْدَ السُّجُودِ وَ أَنَّهُ يُجْزِيهِ تَكْبِيرَةٌ وَاحِدَةٌ لِلِافْتِتَاحِ وَ الرُّكُ

اشارة

(٦) ٤٦ بَابُ أَنَّ مَنْ خَافَ أَنْ يَرْفَعَ الْإِمَامُ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَبْلَ أَنْ يَصِلَ إِلَى الصُّفُوفِ جَازَ أَنْ يَرْكَعَ مَكَانَهُ وَ يَمْشِيَ رَاكِعاً أَوْ بَعْدَ السُّجُودِ وَ أَنَّهُ يُجْزِيهِ تَكْبِيرَةٌ وَاحِدَةٌ لِلِافْتِتَاحِ وَ الرُّكُوعِ

****

ترجمه:

باب در مورد اینکه کسی که می ترسد امام سر خود را از رکوع بردارد پیش از آنکه او به صفوف جماعت برسد، جایز است در همان مکان رکوع کند و در حالت رکوع حرکت کند یا پس از سجده به صفوف ملحق شود. و این که یک تکبیر برای افتتاح و رکوع او کافی است.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٦٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٩٦٨- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الرَّجُلِ يَدْخُلُ الْمَسْجِدَ فَيَخَافُ أَنْ تَفُوتَهُ الرَّكْعَةُ فَقَالَ يَرْكَعُ قَبْلَ أَنْ يَبْلُغَ الْقَوْمَ وَ يَمْشِي وَ هُوَ رَاكِعٌ حَتَّى يَبْلُغَهُمْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ مِثْلَهُ (٨).

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم از یکی از دو امام (امام باقر یا امام صادق علیهما السلام) نقل شده که فرمود: درباره مردی سؤال شد که وارد مسجد می شود و می ترسد رکعت را از دست بدهد. امام فرمودند: «او باید پیش از رسیدن به جماعت، رکوع کند و در حالت رکوع به سمت آنان حرکت کند تا به جماعت برسد.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٦٩ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٠٩٦٩- ٢- (٩) وَ عَنْهُ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ قَالَ: رَأَيْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَوْماً وَ قَدْ دَخَلَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ لِصَلَاةِ الْعَصْرِ فَلَمَّا

ص: ٣٨٤

١- -تقدم فى الحديث ٦ من الباب ٩ من أبواب الركوع.-

٢- -يأتى فى الحديث ١ و ٢ و ٣ و ٦ من الباب ٤٦ من هذه الأبواب.-

٣- -يأتى فى الباب ٥٠ من هذه الأبواب.-

٤- -يأتى فى الباب ٤٩ من هذه الأبواب.-

٥- -تقدم فى الباب ٤٤ من هذه الأبواب، و تقدم ما يدلّ عليه فى الباب ٢٦ من أبواب الجمعة.-

٦- -الباب ٤٦ فيه ٦ أحاديث.-

٧- -التهذيب ٣- ٤٤- ١٥٤، و الاستبصار ١- ٤٣٦- ١٦٨١.-

٨- -الفقيه ١- ٣٩٤- ١١٦٧.-

٩- -التهذيب ٣- ٢٨١- ٨٢٩.-

كَانَ دُونَ الصُّفُوفِ رَكَعُوا فَرَكَعَ وَحْدَهُ ثُمَّ سَجَدَ السَّجْدَتَيْنِ ثُمَّ قَامَ فَمَضَى حَتَّى لَحِقَ الصُّفُوفَ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ مِثْلَهُ (١) وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

از معاوية بن وهب نقل شده كه گفت: روزى ديدم امام صادق (عليه السلام) وارد مسجد الحرام شدند براى نماز عصر، و هنگامى كه هنوز به صفوف نرسيده بودند، جماعت به ركوع رفتند. پس ايشان به تنهايى ركوع كردند، سپس دو سجده انجام دادند و بعد برخواستند و ادامه دادند تا به صفوف جماعت پيوستند.

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٧٠ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٠٩٧٠- ٣- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ إِذَا دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ وَ الْإِمَامُ رَاكِعٌ فَظَنَنْتَ أَنَّكَ إِنْ مَشَيْتَ إِلَيْهِ رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ أَنْ تُدْرِكَهُ فَكَبِّرْ وَ ارْكَعْ فَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ فَاسْجُدْ مَكَانَكَ فَإِذَا قَامَ فَالْحَقْ بِالصَّفِّ فَإِذَا جَلَسَ فَاجْلِسْ مَكَانَكَ فَإِذَا قَامَ فَالْحَقْ بِالصَّفِّ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبَانٍ (٤)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٥)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

از عبدالرحمن بن ابی عبدالله نقل شده که گفت: شنیدم امام صادق (علیه السلام) می فرمودند: «اگر وارد مسجد شدی و امام در حالت رکوع بود و گمان کردی که اگر به سمت او حرکت کنی، پیش از رسیدن تو سرش را از رکوع بلند می کند، تکبیر بگو و در همان جا رکوع کن. سپس اگر امام سرش را بلند کرد، در همان مکان سجده کن. زمانی که امام قیام کرد، به صف ملحق شو. و اگر امام نشست، تو نیز در مکان خود بنشین، و هنگامی که قیام کرد، به صف ملحق شو.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۷۱ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۹۷۱- ٤- (۷) قَالَ الصَّدُوقُ وَ رُوِیَ أَنَّهُ یَمْشِی فِی الصَّلَاةِ یَجُرُّ رِجْلَیْهِ وَ لَا یَتَخَطَّی.

****

ترجمه:

مرحوم صدوق فرمود: «نقل شده است که در نماز حرکت می کند در حالی که پاهای خود را روی زمین می کشد و قدم برنمی دارد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۹۷۲- ۵- (۸) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنْ

۱- -التهذیب ۳- ۲۷۲- ۷۸۵.-

۲- -الکافی ۳- ۳۸٤- ۱.-

٣- -التهذيب ٣- ٤٤- ١٥٦.-

٤- -الكافی ٣- ٣٨٥- ٥.-

٥- -التهذيب ٣- ٤٤- ١٥٥.-

٦- -الفقيه ١- ٣٨٩- ١١٤٨.-

٧- -الفقيه ١- ٣٨٩- ١١٤٩.-

٨- -التهذيب ٣- ٢٧٢- ٧٨٧، أورده فی الحديث ٢ من الباب ٤٤ من أبواب مكان المصلی.-

حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: قُلْتُ لَهُ الرَّجُلُ يَتَأَخَّرُ وَ هُوَ فِی الصَّلَاةِ قَالَ لَا قُلْتُ فَيَتَقَدَّمُ قَالَ نَعَمْ مَاشِياً إِلَى الْقِبْلَةِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم نقل شده كه گفت: به امام گفتم: «آيا مردی كه در نماز است، می تواند عقب برود؟» امام فرمودند: «نه.» گفتم: «پس آيا می تواند جلو برود؟» فرمودند: «بله، در حالی كه به سمت قبله حركت می كند.»

[رقم الحديث الكلی: ١٠٩٧٣ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٠٩٧٣- ٦- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ مِسْكِينٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَدْخُلُ الْمَسْجِدَ وَ قَدْ رَكَعَ الْإِمَامُ فَأَرْكَعُ بِرُكُوعِهِ وَ أَنَا وَحْدِی وَ أَسْجُدُ فَإِذَا رَفَعْتُ رَأْسِی أَیَّ شَیْ ءٍ أَصْنَعُ فَقَالَ قُمْ فَاذْهَبْ إِلَيْهِمْ فَإِنْ كَانُوا قِيَاماً فَقُمْ مَعَهُمْ وَ إِنْ كَانُوا جُلُوساً فَاجْلِسْ مَعَهُمْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ (۳)

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٤) وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ فِی أَحَادِيثِ الْأَذَانِ مَاشِياً (٥) وَ عَلَی إِجْزَاءِ تَكْبِيرَةٍ وَاحِدَةٍ لِلافْتِتَاحِ وَ الرُّكُوعِ مَعَ الضِّيقِ هُنَا (٦) وَ فِی تَكْبِيرَةِ الِافْتِتَاحِ (٧).

****

ترجمه:

از اسحاق بن عمار نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: «وارد مسجد می شوم و امام در رکوع است، پس با رکوع او رکوع می کنم، در حالی که تنها هستم، و سجده می کنم. سپس وقتی سرم را بلند می کنم، چه کنم؟» امام فرمودند: «برخیز و به جماعت بپیوند. اگر آنان ایستاده اند، تو نیز بایست و اگر نشسته اند، تو نیز بنشین.»

٤٧- بَابُ أَنَّ مَنْ فَاتَهُ مَعَ الْإِمَامِ بَعْضُ الرَّكَعَاتِ وَجَبَ أَنْ يَجْعَلَ مَا أَدْرَكَهُ أَوَّلَ صَلَاتِهِ وَ يَتَشَهَّدَ فِی ثَانِيَتِهِ

اشارة

(۸) ٤٧ بَابُ أَنَّ مَنْ فَاتَهُ مَعَ الْإِمَامِ بَعْضُ الرَّكَعَاتِ وَجَبَ أَنْ يَجْعَلَ مَا أَدْرَكَهُ أَوَّلَ صَلَاتِهِ وَ يَتَشَهَّدَ فِی ثَانِيَتِهِ

****

ترجمه:

باب در مورد اینکه کسی که برخی از رکعات نماز را با امام از دست داده باشد، باید آنچه را که با امام درک کرده، به عنوان اولین رکعت های نمازش محسوب کند و در رکعت دوم خود تشهد بخواند.

[رقم الحديث الكلی: ١٠٩٧٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٠٩٧٤- ١- (٩) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ

ص: ٣٨٦

١- -الكافی ٣- ٣٨٥- ٢.-

٢- -التهذيب ٣- ٢٨١- ٨٣٠.-

٣- -الفقيه ١- ٣٩٤- ١١٦٥.-

٤- -يأتی فی الحديث ٦ من الباب ٤٩ من هذه الأبواب، و فی الباب ٧٠ من هذه الأبواب.-

٥- -تقدم فی الحديث ٩ من الباب ١٣ من أبواب الأذان.-

٦- -تقدم فی الحديث ٤ من الباب ٤٥ من هذه الأبواب، و فی الباب ٤٤ من أبواب مكان المصلی.-

٧- -تقدم فی الباب ٤ من أبواب تكبيرة الاحرام.-

٨- -الباب ٤٧ فيه ٨ أحاديث.-

٩- -الفقيه ١- ٤٠٤- ١١٩٩، أورده فی الحديث ٢ من الباب ٦٧ من هذه الأبواب.-

ع أَنَّهُ قَالَ: إِذَا فَاتَکَ شَیْ ءٌ مَعَ الْإِمَامِ فَاجْعَلْ أَوَّلَ صَلَاتِکَ مَا اسْتَقْبَلْتَ مِنْهَا وَ لَا تَجْعَلْ أَوَّلَ صَلَاتِکَ آخِرَهَا.

****

ترجمه:

از حلبی از امام صادق (عليه السلام) نقل شده كه فرمود: «اگر چيزی از نماز با امام را از دست دادی، بايد آنچه را كه از اين پس می خوانی به عنوان اولين ركعت های نماز خود قرار دهی و اولين ركعت های نمازت را به انتهای آن منتقل نكنی.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۷۵ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۹۷۵- ۲- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يُدْرِكُ الرَّكْعَةَ الثَّانِيَةَ مِنَ الصَّلَاةِ مَعَ الْإِمَامِ وَ هِيَ لَهُ الْأُولَى كَيْفَ يَصْنَعُ إِذَا جَلَسَ الْإِمَامُ قَالَ يَتَجَافَى وَ لَا يَتَمَكَّنُ مِنَ الْقُعُودِ فَإِذَا كَانَتِ الثَّالِثَةُ لِلْإِمَامِ وَ هِيَ لَهُ الثَّانِيَةُ فَلْيَلْبَثْ قَلِيلًا إِذَا قَامَ الْإِمَامُ بِقَدْرِ مَا يَتَشَهَّدُ ثُمَّ يَلْحَقُ بِالْإِمَامِ قَالَ وَ سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ (۲) الَّذِي يُدْرِكُ الرَّكْعَتَيْنِ الْأَخِيرَتَيْنِ مِنَ الصَّلَاةِ كَيْفَ يَصْنَعُ بِالْقِرَاءَةِ فَقَالَ اقْرَأْ فِيهِمَا فَإِنَّهُمَا لَكَ الْأَوَّلَتَانِ وَ لَا تَجْعَلْ أَوَّلَ صَلَاتِكَ آخِرَهَا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

از عبدالرحمن بن حجاج نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که رکعت دوم نماز با امام را درک کرده است، در حالی که این رکعت برای او رکعت اول محسوب می شود. گفتم: «هنگامی که امام می نشیند، او چه کاری انجام دهد؟» امام فرمودند: «باید به گونه ای بنشیند که کاملاً استقرار نیابد (یعنی کمی از زمین بلند باشد) و اگر رکعت سوم برای امام و دوم برای او باشد، کمی منتظر بماند تا امام برخیزد و به اندازه تشهد خواندن، همراه امام بماند و سپس به امام ملحق شود.»

گفتم: «درباره مردی که دو رکعت آخر نماز را با امام درک کرده است، در قرائت چه کند؟» امام فرمودند: «در آن دو رکعت قرائت کن، زیرا آن دو رکعت برای تو اولین رکعت ها هستند و نباید اولین رکعت های نمازی که می خوانی را به انتهای آن منتقل کنی.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۷۶ - رقم الحديث الباب: ۳]

١٠٩٧٦- ٣- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا سَبَقَكَ الْإِمَامُ بِرَكْعَةٍ فَأَدْرَكْتَ الْقِرَاءَةَ الْأَخِيرَةَ قَرَأْتَ فِي الثَّالِثَةِ مِنْ صَلَاتِهِ وَ هِيَ ثِنْتَانِ لَكَ وَ إِنْ لَمْ تُدْرِكْ مَعَهُ إِلَّا رَكْعَةً وَاحِدَةً قَرَأْتَ فِيهَا وَ فِي الَّتِي تَلِيهَا وَ إِنْ سَبَقَكَ بِرَكْعَةٍ جَلَسْتَ فِي الثَّانِيَةِ لَكَ وَ الثَّالِثَةِ لَهُ حَتَّى تَعْتَدِلَ الصُّفُوفُ قِيَاماً الْحَدِيثَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از عبدالرحمن بن ابی عبدالله از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «اگر امام یک رکعت از تو جلوتر باشد و تو قرائت آخر نماز او را درک کنی، باید در رکعت سوم نماز او که برای تو دومین رکعت است، قرائت کنی. اگر فقط یک رکعت با امام درک کنی، در همان رکعت و رکعت بعدی قرائت انجام بده. و اگر امام یک رکعت جلوتر باشد، در رکعت دوم خودت و سوم امام می نشینی تا صف ها به حالت قیام برگردند.»

ص: ٣٨٧

١- -الكافی ٣- ٣٨١- ١، أورده فی الحدیث ١ من الباب ٦٧ من هذه الأبواب.-

٢- -كتب المصنّف على (الرجل) علامة نسخة.-

٣- -التهذیب ٣- ٤٦- ١٥٩، و الاستبصار ١- ٤٣٧- ١٦٨٤.-

٤- -الكافی ٣- ٣٨١- ٤، أورده فی الحدیث ٥ من الباب ٤٩ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ٣ من الباب ٦٦ من هذه الأبواب.-

٥- -التهذیب ٣- ٢٧١- ٧٨٠.-

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۷۷ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۹۷۷- ٤- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا أَدْرَکَ الرَّجُلُ بَعْضَ الصَّلَاةِ وَ فَاتَهُ بَعْضٌ خَلْفَ إِمَامٍ يَحْتَسِبُ بِالصَّلَاةِ خَلْفَهُ جَعَلَ أَوَّلَ مَا أَدْرَکَ أَوَّلَ صَلَاتِهِ إِنْ أَدْرَکَ مِنَ الظُّهْرِ أَوْ مِنَ الْعَصْرِ أَوْ مِنَ الْعِشَاءِ رَکْعَتَيْنِ وَ فَاتَتْهُ رَکْعَتَانِ قَرَأَ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ مِمَّا أَدْرَکَ خَلْفَ الْإِمَامِ فِی نَفْسِهِ بِأُمِّ الْکِتَابِ وَ سُورَةٍ فَإِنْ لَمْ يُدْرِکِ السُّورَةَ تَامَّةً أَجْزَأَتْهُ أُمُّ الْکِتَابِ- فَإِذَا سَلَّمَ الْإِمَامُ قَامَ فَصَلَّی رَکْعَتَيْنِ لَا يَقْرَأُ فِيهِمَا لِأَنَّ الصَّلَاةَ إِنَّمَا يُقْرَأُ فِيهَا فِی الْأَوَّلَتَيْنِ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ بِأُمِّ الْکِتَابِ وَ سُورَةٍ وَ فِی الْأَخِيرَتَيْنِ لَا يُقْرَأُ فِيهِمَا إِنَّمَا هُوَ تَسْبِيحٌ وَ تَکْبِيرٌ وَ تَهْلِيلٌ وَ دُعَاءٌ لَيْسَ فِيهِمَا قِرَاءَةٌ وَ إِنْ أَدْرَکَ رَکْعَةً قَرَأَ فِيهَا خَلْفَ الْإِمَامِ فَإِذَا سَلَّمَ الْإِمَامُ قَامَ فَقَرَأَ بِأُمِّ الْکِتَابِ وَ سُورَةٍ ثُمَّ قَعَدَ فَتَشَهَّدَ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّی رَکْعَتَيْنِ لَيْسَ فِيهِمَا قِرَاءَةٌ.

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ أَسْقَطَ قَوْلَهُ فَإِنْ لَمْ يُدْرِکِ السُّورَةَ تَامَّةً أَجْزَأَتْهُ أُمُّ الْکِتَابِ وَ تَرَکَ أَيْضاً مِنْ قَوْلِهِ لَا يَقْرَأُ فِيهِمَا إِلَی قَوْلِهِ لَا يُقْرَأُ فِيهِمَا (۲)

****

ترجمه:

از زراره از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «اگر فردی برخی از نماز را با امام درک کند و بخشی از آن را از دست بدهد، باید آنچه را که با امام درک کرده، به عنوان اولین رکعت های نماز خود محسوب کند. برای مثال، اگر از نماز ظهر یا عصر یا عشاء دو رکعت را درک کرده و دو رکعت را از دست داده باشد، باید در هر رکعتی که پشت سر امام درک کرده، در دل خود سوره حمد و یک سوره دیگر بخواند. اگر نتواند سوره را کامل بخواند، فقط خواندن سوره حمد کافی است. پس از سلام امام، باید دو رکعت دیگر بخواند و در این دو رکعت نیازی به قرائت نیست، زیرا قرائت فقط در

دو رکعت اول نماز انجام می شود. در دو رکعت آخر، نماز تنها شامل تسبیح، تکبیر، تهلیل و دعا می شود.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۷۸ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۹۷۸- ۵- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ وَهْبٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ یُدْرِکُ آخِرَ صَلَاةِ الْإِمَامِ وَ هِیَ أَوَّلُ صَلَاةِ الرَّجُلِ فَلَا یُمْهِلُهُ حَتَّی یَقْرَأَ فَیَقْضِی الْقِرَاءَةَ فِی آخِرِ صَلَاتِهِ قَالَ نَعَمْ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ السِّنْدِیِّ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی مِثْلَهُ (٤) أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّیْخُ عَلَی التَّجَوُّزِ وَ أَنَّهُ یَقْرَأُ فِی الْأَخِیرَتَیْنِ الْحَمْدَ لِمَا تَقَدَّمَ

ص: ۳۸۸

۱- -التهذیب ۳- ٤٥- ۱۵۸، و الاستبصار ۱- ٤۳٦- ۱٦۸۳.-

۲- -الفقیه ۱- ۳۹۳- ۱۱٦۳.-

۳- -التهذیب ۳- ٤۷- ۱٦۲، و الاستبصار ۱- ٤۳۸- ۱٦۸۷، أورده فی الحدیث ۵ من الباب ۳۰ من أبواب القراءة فی الصلاة.-

٤- -التهذیب ۳- ۲۷٤- ۷۹۷.-

هُنَا وَ فِی الْقِرَاءَةِ (۱).

****

ترجمه:

از معاویة بن وهب نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که آخر نماز امام را درک می کند، در حالی که آن رکعت برای او اولین رکعت محسوب می شود. گفتم: «آیا او می تواند قرائت را در آخر نماز خود جبران کند؟» امام فرمودند: «بله.»

می گویم : مرحوم شیخ این روایت را بر تجویز حمل کرده است و بیان داشته که در دو رکعت آخر نماز، سوره حمد خوانده می شود، به دلایلی که پیش تر آمده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۷۹ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۹۷۹- ٦- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ جَعْفَرٍ (۳) عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: يَجْعَلُ الرَّجُلُ مَا أَدْرَكَ مَعَ الْإِمَامِ أَوَّلَ صَلَاتِهِ قَالَ جَعْفَرٌ وَ لَيْسَ نَقُولُ كَمَا يَقُولُ الْحَمْقَى.

****

ترجمه:

از طلحة بن زید از امام جعفر (علیه السلام) از پدرشان از امام علی (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: «آنچه را که مرد با امام درک می کند، به عنوان اولین رکعت های نماز خود قرار می دهد.» امام جعفر (علیه السلام) افزودند: «و ما آن گونه که نادانان می گویند، نمی گوییم.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۰۹۸۰- ۷- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ مَرْوَكِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ لِي أَيَّ شَيْ ءٍ يَقُولُ هَؤُلَاءِ فِي الرَّجُلِ إِذَا فَاتَهُ مَعَ الْإِمَامِ رَكْعَتَانِ قَالَ يَقُولُونَ يَقْرَأُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ بِالْحَمْدِ وَ سُورَةٍ فَقَالَ هَذَا يُقَلِّبُ صَلَاتَهُ فَيَجْعَلُ أَوَّلَهَا آخِرَهَا فَقُلْتُ فَكَيْفَ يَصْنَعُ فَقَالَ يَقْرَأُ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مَرْوَكِ بْنِ عُبَيْدٍ (٥)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٦).

****

ترجمه:

از احمد بن نضر از مردی از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «به من گفت این افراد درباره مردی که دو رکعت نماز با امام را از دست داده است، چه می گویند؟» پاسخ داد: «می گویند که در این دو رکعت، سوره حمد و یک سوره دیگر بخواند.» امام فرمودند: «این عمل نماز او را به هم می زند و باعث می شود اولین رکعت های نمازش را به انتها منتقل کند.» گفتم: «پس چگونه باید عمل کند؟» امام فرمودند: «در هر رکعت، فقط سوره حمد بخواند.»

[رقم الحديث الكلى: ١٠٩٨١ - رقم الحديث الباب: ٨]

١٠٩٨١- ٨- (٧) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ أَدْرَكَ مَعَ الْإِمَامِ رَكْعَةً ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي كَيْفَ يَصْنَعُ يَقْرَأُ فِي الثَّلَاثِ كُلِّهِنَّ أَوْ فِي

١- -تقدم فی الأحادیث ٢ و ٣ و ٤ من نفس الباب، و فی الحدیث ٥ من الباب ٣٠ من أبواب القراءة فی الصلاة.-

٢- -التهذیب ٣- ٤٦- ١٦١، و الاستبصار ١- ٤٣٧- ١٦٨٥.-

٣- -فی التهذیب- أبی جعفر.-

٤- -التهذيب ٣- ٤٦- ١٦٠، و الاستبصار ١- ٤٣٧- ١٦٨٦.-

٥- -الكافی ٣- ٣٨٣- ١٠.-

٦- -الفقيه ١- ٣٨٩- ١٢٠٤.-

٧- -قرب الإسناد- ٩٠.-

رَكْعَةٍ أَوْ فِی ثِنْتَيْنِ قَالَ يَقْرَأُ فِی ثِنْتَيْنِ وَ إِنْ قَرَأَ وَاحِدَةً أَجْزَأَهُ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی حُكْمِ التَّشَهُّدِ (١).

****

ترجمه:

از علی بن جعفر از برادرش امام موسی كاظم (عليه السلام) نقل شده كه فرمود: «از ايشان پرسيدم درباره مردی كه يک ركعت را با امام درک كرده و سپس برخاسته تا نماز خود را ادامه دهد، چگونه عمل كند؟ آيا در سه ركعت قرائت كند، يا در يک ركعت، يا در دو ركعت؟» امام فرمودند: «در دو ركعت قرائت كند و اگر در يک ركعت قرائت كند نيز كافی است.»

٤٨- بَابُ وُجُوبِ مُتَابَعَةِ الْمَأْمُومِ الْإِمَامَ فَإِنْ رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ أَوِ السُّجُودِ قَبْلَهُ عَامِداً اسْتَمَرَّ عَلَی حَالِهِ وَ إِنْ لَمْ يَتَعَمَّدْ عَادَ إِلَی الرُّكُوعِ أَوِ السُّجُودِ وَ كَذَا مَنْ رَكَعَ أَوْ سَجَدَ قَبْلَ

اشارة

(٢) ٤٨ بَابُ وُجُوبِ مُتَابَعَةِ الْمَأْمُومِ الْإِمَامَ فَإِنْ رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ أَوِ السُّجُودِ قَبْلَهُ عَامِداً اسْتَمَرَّ عَلَی حَالِهِ وَ إِنْ لَمْ يَتَعَمَّدْ عَادَ إِلَی الرُّكُوعِ أَوِ السُّجُودِ وَ كَذَا مَنْ رَكَعَ أَوْ سَجَدَ قَبْلَهُ

****

ترجمه:

باب در مورد وجوب پیروی مأموم از امام، به این معنا که اگر مأموم عمداً سر خود را پیش از امام از رکوع یا سجود بلند کند، باید بر همان حالت باقی بماند. اما اگر عمدی نباشد، باید به رکوع یا سجود بازگردد. همین حکم در مورد کسی که پیش از امام به رکوع یا سجود برود نیز جاری است.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۹۸۲ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۹۸۲- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ صَلَّى مَعَ إِمَامٍ يَأْتَمُّ بِهِ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ قَبْلَ أَنْ يَرْفَعَ الْإِمَامُ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ قَالَ فَلْيَسْجُدْ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ وَ خَلَفِ بْنِ حَمَّادٍ جَمِيعاً عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَ الْفُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از فضیل بن یسار نقل شده که او از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسید که در نماز پشت امام جماعت اقتدا کرده و سر خود را از سجده بلند کرده، پیش از آنکه امام سرش را از سجده بلند کند. امام فرمودند: «باید دوباره سجده کند.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۹۸۳ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۹۸۳- ۲- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَمَّنْ رَكَعَ مَعَ إِمَامٍ يَقْتَدِي بِهِ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ قَالَ يُعِيدُ رُكُوعَهُ مَعَهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ (٦) بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ (٧) عَنِ الرِّضَا ع مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

از محمد بن سهل اشعری از پدرش از امام حسن (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «از ایشان پرسیدم درباره کسی که با امام جماعت رکوع کرده و سپس پیش از امام سر خود را بلند کرده است.» امام فرمودند: «او باید رکوع خود را با امام تکرار کند.»

ص: ٣٩٠

١- -یأتی فی الباب ٦٦ من هذه الأبواب، و تقدم ما یدلّ علیه فی الحدیث ١ من الباب ٧ من أبواب أحکام المساجد.-

٢- -٢ -

٣- -الفقیه ١- ٣٩٦- ١١٧٤.-

٤- -التهذیب ٣- ٤٨- ١٦٥.-

٥- -التهذیب ٣- ٤٧- ١٦٣، و الاستبصار ١- ٤٣٨- ١٦٨٨.-

٦- -الفقیه ١- ٣٩٥- ١١٧٣.-

٧- -فی المصدر زیادة- عن أبیه.-

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩٨٤ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٠٩٨٤- ٣- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ عَنْ أَخِيهِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَرْكَعُ مَعَ الْإِمَامِ يَقْتَدِي بِهِ ثُمَّ يَرْفَعُ رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ قَالَ يُعِيدُ رُكُوعَهُ مَعَهُ.

****

ترجمه:

از علی بن یقطین نقل شده که گفت: «از امام حسن (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که با امام جماعت رکوع می کند و از او پیروی می کند، اما سپس پیش از امام سر خود را بلند می کند.» امام فرمودند: «باید رکوع خود را با امام تکرار کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۸۵ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۰۹۸۵- ٤- (۲) وَ عَنْهُ عَنِ الْبَرْقِيِّ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا ع- فِي الرَّجُلِ كَانَ خَلْفَ إِمَامٍ يَأْتَمُّ بِهِ فَيَرْكَعُ قَبْلَ أَنْ يَرْكَعَ الْإِمَامُ وَ هُوَ يَظُنُّ أَنَّ الْإِمَامَ قَدْ رَكَعَ فَلَمَّا رَآهُ لَمْ يَرْكَعْ رَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ أَعَادَ رُكُوعَهُ مَعَ الْإِمَامِ أَ يُفْسِدُ ذَلِكَ عَلَيْهِ صَلَاتَهُ أَمْ تَجُوزُ تِلْكَ الرَّكْعَةُ فَكَتَبَ ع تَتِمُّ صَلَاتُهُ وَ لَا تَفْسُدُ بِمَا صَنَعَ صَلَاتُهُ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

از ابن فضال نقل شده که گفت: «به امام رضا (علیه السلام) نامه نوشتم و درباره مردی پرسیدم که پشت امام جماعت نماز می خواند و رکوع می کند پیش از آنکه امام رکوع کند، و گمان می کند که امام رکوع کرده است. اما وقتی متوجه می شود که امام هنوز رکوع نکرده است، سرش را بلند می کند و سپس رکوع خود را با امام تکرار می کند. آیا این عمل باعث فساد نماز او می شود یا آن رکعت قابل قبول است؟» امام رضا (علیه السلام) در پاسخ نوشتند: «نماز او صحیح است و عملی که انجام داده باعث فساد نماز او نمی شود.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۸٦ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۰۹۸٦- ۵- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حُكَيْمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ أَسْجُدُ مَعَ الْإِمَامِ فَأَرْفَعُ رَأْسِي قَبْلَهُ أُعِيدُ قَالَ أَعِدْ وَ اسْجُدْ.

****

ترجمه:

از محمد بن علی بن فضال از امام حسن (علیه السلام) نقل شده که گفت: «به امام گفتم: با امام سجده می کنم و پیش از او سرم را بلند می کنم، آیا باید دوباره سجده کنم؟» امام فرمودند: «دوباره سجده کن.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۸۷ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۰۹۸۷- ٦- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ غِيَاثِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ: سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَبْلَ الْإِمَامِ أَ يَعُودُ فَيَرْكَعُ إِذَا أَبْطَأَ الْإِمَامُ وَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ مَعَهُ قَالَ لَا.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ (٦)

۱- -التهذيب ۳- ۲۷۷- ۸۱۰.-

۲- -التهذيب ۳- ۲۷۷- ۸۱۱.-

۳- -التهذيب ۳- ۲۸۰- ۸۲۳.-

٤- -التهذيب ۳- ۲۸۰- ۸۲٤.-

٥- -التهذيب ٣- ٤٧- ١٦٤، و الاستبصار ١- ٤٣٨- ١٦٨٩.-

٦- -الكافی ٣- ٣٨٤- ١٤.-

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ وَ غَيْرُهُ (١) عَلَى مَنْ تَعَمَّدَ ذَلِکَ وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ وَ عَلَى حُكْمِ السُّجُودِ (٢).

****

ترجمه:

از غیاث بن ابراهیم نقل شده که گفته است: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیده شد که سر خود را پیش از امام از رکوع بلند کرده است. آیا اگر امام تأخیر کند، او باید دوباره به رکوع برود و همراه امام سر خود را بلند کند؟ امام فرمودند: «نه.»

می گویم : مرحوم شیخ و دیگران این روایت را بر کسی که عمداً چنین کند حمل کرده اند، و آنچه قبلاً بیان شد، به این موضوع و حکم سجود اشاره دارد.

٤٩- بَابُ أَنَّ مَنْ أَدْرَکَ الْإِمَامَ بَعْدَ رَفْعِ رَأْسِهِ مِنَ الرُّكُوعِ اسْتُحِبَّ لَهُ أَنْ يَسْجُدَ مَعَهُ وَ لَا يَعْتَدَّ بِهِ بَلْ يَسْتَأْنِفُ وَ مَنْ أَدْرَكَهُ بَعْدَ السُّجُودِ جَلَسَ مَعَهُ فِی التَّشَهُّدِ ثُمَّ يُتِمُّ صَلَاتَهُ

اشارة

(٣) ٤٩ بَابُ أَنَّ مَنْ أَدْرَکَ الْإِمَامَ بَعْدَ رَفْعِ رَأْسِهِ مِنَ الرُّكُوعِ اسْتُحِبَّ لَهُ أَنْ يَسْجُدَ مَعَهُ وَ لَا يَعْتَدَّ بِهِ بَلْ يَسْتَأْنِفُ وَ مَنْ أَدْرَكَهُ بَعْدَ السُّجُودِ جَلَسَ مَعَهُ فِی التَّشَهُّدِ ثُمَّ يُتِمُّ صَلَاتَهُ

****

ترجمه:

باب در مورد کسی که امام را پس از بلند کردن سر از رکوع درک کند، مستحب است که با امام سجده کند، اما این رکوع برای او محسوب نمی شود و باید نماز خود را از ابتدا آغاز کند. همچنین کسی که امام را پس از سجده درک کند، با امام در تشهد می نشیند و سپس نماز خود را کامل می کند.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۹۸۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۹۸۸- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنِ ابْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ عَاصِمٍ يَعْنِي ابْنَ حُمَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: قُلْتُ لَهُ مَتَى يَكُونُ يُدْرِكُ الصَّلَاةَ مَعَ الْإِمَامِ قَالَ إِذَا أَدْرَكَ الْإِمَامَ وَ هُوَ فِي السَّجْدَةِ الْأَخِيرَةِ مِنْ صَلَاتِهِ فَهُوَ مُدْرِكٌ لِفَضْلِ الصَّلَاةِ مَعَ الْإِمَامِ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم نقل شده که گفت: «به امام گفتم: چه زمانی نماز با امام جماعت درک می شود؟» امام فرمودند: «زمانی که امام را در سجده آخر نمازش درک کند، در فضیلت نماز با امام جماعت شریک است.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۹۸۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۹۸۹- ۲- (٥) وَ عَنْهُ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنِ الْمُعَلَّى بْنِ خُنَيْسٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا سَبَقَكَ الْإِمَامُ بِرَكْعَةٍ فَأَدْرَكْتَهُ وَ قَدْ رَفَعَ رَأْسَهُ فَاسْجُدْ مَعَهُ وَ لَا تَعْتَدَّ بِهَا.

****

ترجمه:

از معلی بن خنیس از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «اگر امام یک رکعت جلوتر از تو باشد و او را در حالی که سرش را از رکوع بلند کرده است، درک کنی، با او سجده کن، اما آن را به عنوان رکعتی از نماز خود محسوب نکن.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۰۹۹۰- ۳- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِیدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یُدْرِکُ الْإِمَامَ وَ هُوَ قَاعِدٌ یَتَشَهَّدُ وَ لَیْسَ خَلْفَهُ إِلَّا رَجُلٌ وَاحِدٌ عَنْ یَمِینِهِ

۱- -راجع منتهی المطلب ۱- ۳۷۹.-

۲- -تقدم فی الباب ١٦ من أبواب صلاة الجنازة، و فی الحدیث ۱۰ من الباب ۲۳ و فی الحدیثین ۲ و ۳ من الباب ٤٧ من هذه الأبواب، و یأتی ما یدلّ علیه فی الحدیث ۱ من الباب ٦٤ و ٦٦ و ٦٧، و فی الحدیث ٦ من الباب ۷۰ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ۱ من الباب ۲ من أبواب صلاة الخوف.-

۳- -الباب ٤٩ فیه ۷ أحادیث.-

٤- -التهذیب ۳- ٥٧- ۱۹۷.-

٥- -التهذیب ۳- ٤٨- ١٦٦.-

٦- -التهذیب ۳- ۲۷۲- ۷۸۸.-

قَالَ لَا یَتَقَدَّمُ الْإِمَامُ وَ لَا یَتَأَخَّرُ الرَّجُلُ وَ لَکِنْ یَقْعُدُ الَّذِی یَدْخُلُ مَعَهُ خَلْفَ الْإِمَامِ فَإِذَا سَلَّمَ الْإِمَامُ قَامَ الرَّجُلُ فَأَتَمَّ صَلَاتَهُ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِيسَ وَ غَيْرِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

از عمار از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «از ایشان پرسیدم درباره مردی که امام را در حال نشستن و تشهد درک می کند، در حالی که فقط یک نفر در سمت راست امام نشسته است. چه باید کرد؟» امام فرمودند: «امام جلو نمی رود و آن مرد نیز عقب نمی نشیند، بلکه کسی که وارد می شود باید پشت سر امام بنشیند. سپس وقتی امام سلام داد، آن مرد برمی خیزد و نماز خود را کامل می کند.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۹۹۱ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۰۹۹۱- ٤- (۲) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَدْرَكَ الْإِمَامَ وَ هُوَ جَالِسٌ بَعْدَ الرَّكْعَتَيْنِ قَالَ يَفْتَتِحُ الصَّلَاةَ وَ لَا يَقْعُدُ مَعَ الْإِمَامِ حَتَّى يَقُومَ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ مِثْلَهُ (۳) أَقُولُ: هَذَا يَدُلُّ عَلَى الْجَوَازِ وَ الْأَوَّلُ عَلَى الِاسْتِحْبَابِ عَلَى أَنَّ الْأَوَّلَ يَتَضَمَّنُ التَّشَهُّدَ الثَّانِيَ وَ هَذَا فِي التَّشَهُّدِ الْأَوَّلِ.

****

ترجمه:

از عمار نقل شده که گفت: «از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که امام را در حالت نشسته پس از دو رکعت درک کرده است.» امام فرمودند: «او باید نماز را آغاز کند اما با امام نمی نشیند تا وقتی که امام بایستد.»

می گویم : این روایت نشان دهنده جواز این عمل است، در حالی که روایت نخست بر استحباب دلالت دارد. روایت نخست مربوط به تشهد دوم است، در حالی که این روایت به تشهد اول اشاره دارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۰۹۹۲- ۵- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: إِذَا وَجَدْتَ الْإِمَامَ سَاجِداً فَاثْبُتْ مَكَانَكَ حَتَّى يَرْفَعَ رَأْسَهُ وَ إِنْ كَانَ قَاعِداً قَعَدْتَ وَ إِنْ كَانَ قَائِماً قُمْتَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از عبدالرحمن از امام صادق (علیه السلام) در حدیثی نقل شده که فرمود: «اگر امام را در حالت سجده یافتید، در مکان خود ثابت بمانید تا سر خود را بلند کند. و اگر امام نشسته بود، شما نیز بنشینید. و اگر ایستاده بود، برخیزید.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۰۹۹۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۰۹۹۳- ٦- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ شُرَيْحٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا جَاءَ الرَّجُلُ مُبَادِراً وَ الْإِمَامُ رَاكِعٌ أَجْزَأَتْهُ

١- -الكافی ٣- ٣٨٦- ٧.-

٢- -التهذيب ٣- ٢٧٤- ٧٩٣.-

٣- -هذا السند فی التهذيب ليس غير ما سبق فی أصل الحديث (٤) فلاحظ.-

٤- -التهذيب ٣- ٢٧١- ٧٨٠، أورده فی الحديث ٣ من الباب ٤٧، و فی الحديث ٣ من الباب ٦٦ من هذه الأبواب.-

٥- -الكافی ٣- ٣٨١- ٤.-

٦- -الفقيه ١- ٤٠٧- ١٢١٦، أورده فی الحديث ٤ من الباب ٦٥ من هذه الأبواب.-

تَكْبِيرَةٌ وَاحِدَةٌ لِدُخُولِهِ فِی الصَّلَاةِ وَ الرُّكُوعِ وَ مَنْ أَدْرَكَ الْإِمَامَ وَ هُوَ سَاجِدٌ كَبَّرَ وَ سَجَدَ مَعَهُ وَ لَمْ يَعْتَدَّ بِهَا وَ مَنْ أَدْرَكَ الْإِمَامَ وَ هُوَ فِی الرَّكْعَةِ الْأَخِيرَةِ فَقَدْ أَدْرَكَ فَضْلَ الْجَمَاعَةِ وَ مَنْ أَدْرَكَهُ وَ قَدْ رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السَّجْدَةِ الْأَخِيرَةِ وَ هُوَ فِی التَّشَهُّدِ فَقَدْ أَدْرَكَ الْجَمَاعَةَ وَ لَيْسَ عَلَيْهِ أَذَانٌ وَ لَا إِقَامَةٌ وَ مَنْ أَدْرَكَهُ وَ قَدْ سَلَّمَ فَعَلَيْهِ الْأَذَانُ وَ الْإِقَامَةُ.

****

ترجمه:

از معاوية بن شريح از امام صادق (عليه السلام) نقل شده كه فرمود: «اگر مردی در حال شتاب وارد نماز شود و امام در حالت ركوع باشد، يک تكبير برای ورود به نماز و ركوع او كافی است. و اگر امام را در حالت سجده درک كند، تكبير گفته و با امام سجده كند، اما اين سجده به عنوان ركعت محسوب نمی شود. و اگر امام را در ركعت آخر درک كند، فضيلت جماعت را درک كرده است. و اگر امام را در حالت بلند كردن سر از سجده آخر و در تشهد درک كند، فضيلت جماعت را درک كرده و نيازی به اذان و اقامه ندارد. اما اگر امام را پس از سلام درک كند، اذان و اقامه بر او واجب است.»

[رقم الحديث الكلی: ١٠٩٩٤ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٠٩٩٤- ٧- (١) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِی مَجَالِسِهِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ مَخْلَدٍ عَنِ ابْنِ السِّمَاکِ عَنْ عُبَیْدِ بْنِ عَبْدِ الْوَاحِدِ الْبَزَّازِ عَنِ ابْنِ أَبِی مَرْیَمَ عَنْ نَافِعِ بْنِ یَزِیدَ عَنْ یَحْیَی بْنِ أَبِی سُلَیْمَانَ عَنْ زَیْدِ بْنِ أَبِی الْعَتَّابِ (٢) وَ ابْنِ الْمَقْبُرِیِّ عَنْ أَبِی هُرَیْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا جِئْتُمْ إِلَی الصَّلَاةِ وَ نَحْنُ فِی السُّجُودِ فَاسْجُدُوا وَ لَا تَعُدُّوهَا شَیْئاً وَ مَنْ أَدْرَکَ الرَّکْعَةَ فَقَدْ أَدْرَکَ الصَّلَاةَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٣).

****

ترجمه:

از ابوهریره نقل شده که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: «هرگاه به نماز رسیدید و ما در سجده باشیم، شما نیز سجده کنید، اما آن را به عنوان رکعتی محسوب نکنید. و هرکس رکعت را درک کند، گویی که نماز را درک کرده است.»

٥٠- بَابُ اسْتِحْبَابِ إِطَالَةِ الْإِمَامِ الرُّکُوعَ مِثْلَیْ رُکُوعِهِ إِذَا أَحَسَّ بِمَنْ یُرِیدُ الِاقْتِدَاءَ بِهِ

اشارة

(٤) ٥٠ بَابُ اسْتِحْبَابِ إِطَالَةِ الْإِمَامِ الرُّکُوعَ مِثْلَیْ رُکُوعِهِ إِذَا أَحَسَّ بِمَنْ یُرِیدُ الِاقْتِدَاءَ بِهِ

****

ترجمه:

باب در مورد استحباب طولانی کردن رکوع توسط امام، به اندازه دو برابر رکوع خود، در صورتی که احساس کند کسی قصد اقتدا به او را دارد.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩٩٥ - رقم الحدیث الباب: ١]

۱۰۹۹۵- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مَرْوَكِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شِمْرٍ عَنْ جَابِرٍ الْجُعْفِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع إِنِّی أَؤُمُّ قَوْماً فَأَرْكَعُ فَيَدْخُلُ النَّاسُ وَ أَنَا

ص: ۳۹٤

۱- -أمالی الطوسیّ ۱- ۳۹۸.-

۲- -فی المصدر- زید بن أبی القتات.-

۳- -لعل المقصود ما تقدم فی البابین ٤٤ و ٤٥ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ٥٠ فيه حديثان.-

٥- -التهذيب ۳- ٤۸- ۱٦۷.-

رَاكِعٌ فَكَمْ أَنْتَظِرُ فَقَالَ مَا أَعْجَبَ مَا تَسْأَلُ عَنْهُ يَا جَابِرُ- انْتَظِرْ مِثْلَیْ رُكُوعِكَ فَإِنِ انْقَطَعُوا وَ إِلَّا فَارْفَعْ رَأْسَكَ.

****

ترجمه:

از جابر جعفی نقل شده که گفت: «به امام باقر (علیه السلام) گفتم: من امامت گروهی را بر عهده دارم، رکوع می کنم و در این بین افرادی وارد می شوند، در حالی که من در رکوع هستم. چه مدت باید منتظر بمانم؟» امام فرمودند: «ای جابر، چه سؤال شگفت آوری پرسیدی! به اندازه دو برابر رکوع خود منتظر بمان، اگر آمدنشان قطع شد، سر خود را بلند کن.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۹٦ - رقم الحديث الباب: ۲]

١٠٩٩٦- ٢- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ مَرْوَكِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ إِنِّی إِمَامُ مَسْجِدِ الْحَیِّ فَأَرْکَعُ بِهِمْ فَأَسْمَعُ خَفَقَانَ نِعَالِهِمْ وَ أَنَا رَاکِعٌ فَقَالَ اصْبِرْ رُکُوعَکَ وَ مِثْلَ رُکُوعِکَ فَإِنِ انْقَطَعَ وَ إِلَّا فَانْتَصِبْ قَائِماً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٢).

****

ترجمه:

از مروک بن عبید از برخی اصحابش از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «به امام گفتم: من امام جماعت مسجد محله ام هستم و هنگامی که در رکوع هستم، صدای قدم های افراد تازه وارد را می شنوم. چه باید کنم؟» امام فرمودند: «رکوع خود را به اندازه یک بار و معادل آن صبر کن، اگر آمدنشان تمام شد، سر خود را بلند کن و در غیر این صورت، ایستاده شو.»

٥١- بَابُ تَأَکُّدِ اسْتِحْبَابِ جُلُوسِ الْإِمَامِ بَعْدَ التَّسْلِیمِ حَتَّی یُتِمَّ کُلُّ مَسْبُوقٍ مَعَهُ

اشارة

(٣) ٥١ بَابُ تَأَکُّدِ اسْتِحْبَابِ جُلُوسِ الْإِمَامِ بَعْدَ التَّسْلِیمِ حَتَّی یُتِمَّ کُلُّ مَسْبُوقٍ مَعَهُ

****

ترجمه:

باب در مورد تأکید بر استحباب نشستن امام پس از سلام دادن تا زمانی که تمام مأمومان به جا مانده از رکعت ها نماز خود را با او به پایان برسانند.

[رقم الحدیث الکلی: ١٠٩٩٧ - رقم الحدیث الباب: ١]

۱۰۹۹۷- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ الْخَالِقِ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ لَا يَنْبَغِي لِلْإِمَامِ أَنْ يَقُومَ إِذَا صَلَّى حَتَّى يَقْضِيَ كُلُّ مَنْ خَلْفَهُ مَا فَاتَهُ مِنَ الصَّلَاةِ.

أَقُولُ: تَقَدَّمَ عِدَّةُ أَحَادِيثَ تَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي التَّعْقِيبِ (٥) بَلْ تَقَدَّمَ مَا ظَاهِرُهُ الْوُجُوبُ (٦).

****

ترجمه:

از اسماعیل بن عبدالخالق نقل شده که گفت: «شنیدم که می فرمود: شایسته نیست که امام پس از پایان نماز برخیزد، تا وقتی که تمام مأمومان پشت سر او آنچه از نماز را از دست داده اند، جبران کنند.»

ص: ۳۹۵

۱- -الکافی ۳- ۳۳۰- ٦، أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۲۷ من أبواب الرکوع.-

۲- -الفقیه ۱- ۳۹۰- ۱۱۵۲.-

۳- -الباب ۵۱ فیه حدیث واحد.-

٤- -التهذیب ۳- ٤۹- ۱٦۹، و الاستبصار ۱- ٤۳۹- ۱٦۹۲، و أورده فی الحدیث ٤ من الباب ۲ من أبواب التعقیب.-

۵- -تقدم فی الباب ۲ من أبواب التعقیب.-

٦- -تقدم فی الحدیث ۳ من الباب ۲ من أبواب التعقیب.-

۵۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ إِسْمَاعِ الْإِمَامِ مَنْ خَلْفَهُ الْقِرَاءَةَ وَ التَّشَهُّدَ وَ الْأَذْكَارَ وَ كُلَّ مَا يَقُولُ بِحَيْثُ لَا يَبْلُغُ الْعُلُوَّ إِذَا كَانَ رَجُلًا وَ كَرَاهَةِ إِسْمَاعِ الْمَأْمُومِ الْإِمَامَ شَيْئاً

اشارة

(۱) ۵۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ إِسْمَاعِ الْإِمَامِ مَنْ خَلْفَهُ الْقِرَاءَةَ وَ التَّشَهُّدَ وَ الْأَذْكَارَ وَ كُلَّ مَا يَقُولُ بِحَيْثُ لَا يَبْلُغُ الْعُلُوَّ إِذَا كَانَ رَجُلًا وَ كَرَاهَةِ إِسْمَاعِ الْمَأْمُومِ الْإِمَامَ شَيْئاً

****

ترجمه:

باب در مورد استحباب رساندن قرائت، تشهد، اذکار و تمام گفته های امام به مأمومان، به گونه ای که صدای او به حد افراط بلند نباشد، در صورتی که امام مرد باشد. همچنین اشاره به کراهت رساندن صدای مأموم به امام، به هر شکلی.

[رقم الحديث الكلى: ۱۰۹۹۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۰۹۹۸- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: يَنْبَغِي لِلْإِمَامِ أَنْ يُسْمِعَ مَنْ خَلْفَهُ التَّشَهُّدَ وَ لَا يُسْمِعُونَهُ هُمْ شَيْئاً يَعْنِي الشَّهَادَتَيْنِ وَ يُسْمِعَهُمْ أَيْضاً السَّلَامُ عَلَيْنَا وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ وَ الشَّيْخُ كَمَا مَرَّ فِي التَّشَهُّدِ (۳).

****

ترجمه:

از حفص بن بختری از امام صادق (علیه السلام) در حدیثی نقل شده که فرمود: «شایسته است که امام تشهد را به مأمومان برساند و آن ها چیزی به امام نرسانند، منظور شهادتین است. همچنین باید سلامی مانند "السلام علینا و علی عباد الله الصالحین" را نیز به مأمومان برساند.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۰۹۹۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۰۹۹۹- ۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: لَا تُسْمِعَنَّ الْإِمَامَ دُعَاکَ خَلْفَهُ.

****

ترجمه:

و به اسناد از ابوبصير از يکی از آن دو (عليهما السلام) نقل شده که فرمود: «دعای خود را پشت سر امام به او نرسان.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۰۰۰ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۱۰۰۰- ۳- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: يَنْبَغِی لِلْإِمَامِ أَنْ يُسْمِعَ مَنْ خَلْفَهُ كُلَّ مَا يَقُولُ وَ لَا يَنْبَغِی لِمَنْ خَلْفَهُ أَنْ يُسْمِعُوهُ (٦) شَيْئاً مِمَّا يَقُولُ.

****

ترجمه:

از ابوبصير از امام صادق (عليه السلام) نقل شده که فرمود: «شايسته است که امام تمام آنچه می گويد را به مأمومان برساند، اما شايسته نيست که مأمومان چيزی از آنچه می گويند را به امام برسانند.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۰۰۱ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۱۰۰۱- ٤- (۷) الْعَيَّاشِیُّ فِی تَفْسِيرِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْإِمَامِ هَلْ عَلَيْهِ أَنْ يُسْمِعَ مَنْ خَلْفَهُ وَ إِنْ كَثُرُوا

١- -الباب ٥٢ فيه ٧ أحاديث.-

٢- -الفقيه ١- ٤٠٠- ١١٩٠، و أورد صدره فی الحديث ١ من الباب ٢ من أبواب التعقيب.-

٣- -مر فی الحديث ١ من الباب ٦ من أبواب التشهد.-

٤- -الفقيه ١- ٤٠٠- ١١٨٨.-

٥- -التهذيب ٣- ٤٩- ١٧٠.-

٦- -فی المصدر- يسمعه.-

٧- -تفسير العيّاشیّ ٢- ٣١٨- ١٧٤.-

قَالَ لِيَقْرَأْ قِرَاءَةً وَسَطاً إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ وَ لا تَجْهَرْ بِصَلاتِکَ وَ لا تُخافِتْ بِها (١).

وَ عَنِ الْمُفَضَّلِ قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٢) وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ كَمَا مَرَّ فِی الْقِرَاءَةِ (٣).

****

ترجمه:

از عبدالله بن سنان نقل شده که گفت: «از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم: آیا امام باید قرائت خود را به مأمومان برساند، حتی اگر تعدادشان زیاد باشد؟» امام فرمودند: «باید قرائت میانه و معتدلی داشته باشد؛ زیرا خداوند می فرماید: "نمازت را بلند نخوان و آن را بسیار آهسته هم نخوان" (اسراء: ١١٠).»

[رقم الحديث الكلی: ١١٠٠٢ - رقم الحديث الباب: ٥]

۱۱۰۰۲- ۵- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ وَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی قَوْلِهِ تَعَالَی وَ لا تَجْهَرْ بِصَلاتِکَ وَ لا تُخافِتْ بِها (٥) قَالَ کَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا کَانَ بِمَکَّةَ جَهَرَ بِصَلَاتِهِ فَیَعْلَمُ بِمَکَانِهِ الْمُشْرِکُونَ فَکَانُوا یُؤْذُونَهُ فَأُنْزِلَتْ هَذِهِ الآیَةُ عِنْدَ ذَلِکَ.

أَقُولُ: فِیهِ إِشَارَةٌ إِلَی رُجْحَانِ الْجَهْرِ مَعَ عَدَمِ الْمَانِعِ لِیَسْمَعَ مَنْ یَقْتَدِی بِهِ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم از امام باقر و امام صادق (علیهما السلام) در مورد سخن خداوند «نمازت را بلند نخوان و آن را بسیار آهسته هم نخوان» (اسراء: ۱۱۰) نقل شده که فرمودند: «رسول خدا (صلی الله علیه و آله) زمانی که در مکه بودند، نماز خود را با صدای بلند می خواندند، و مشرکان با فهمیدن مکان ایشان، او را آزار می دادند. این آیه در آن زمان نازل شد.»

می گویم : این روایت اشاره ای دارد به برتری بلند خواندن نماز در صورتی که مانعی برای شنیدن اقتداکنندگان وجود نداشته باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۰۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۱۰۰۳- ٦- (٦) وَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع فِی قَوْلِهِ تَعَالَی وَ لا تَجْهَرْ بِصَلاتِکَ وَ لا تُخافِتْ بِها (٧)- قَالَ نَسَخَتْهَا فَاصْدَعْ بِما تُؤْمَرُ (٨).

أَقُولُ: تَقَدَّمَ وَجْهُهُ فِی سَابِقِهِ.

****

ترجمه:

از ابوبصیر از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که در مورد سخن خداوند «نمازت را بلند نخوان و آن را بسیار آهسته هم نخوان» (اسراء: ۱۱۰) فرمود: «این آیه توسط آیه "آنچه مأموریت داری آشکارا بیان کن" (حجر: ۹٤) نسخ شده است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۰٤ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۰۰٤- ۷- (۹) وَ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع (۱۰)- عَلَیْکَ بِالْحَسَنَةِ بَیْنَ السَّیِّئَتَیْنِ

۱- -الاسراء ۱۷- ۱۱۰.-

۲- -تفسیر العیّاشیّ ۲- ۳۱۸- ۱۷۲.-

۳- -مر فی الحدیث ۳ من الباب ۳۳ من أبواب القراءة.-

٤- -تفسیر العیّاشیّ ۲- ۳۱۸- ۱۷۵.-

۵- -الاسراء ۱۷- ۱۱۰.-

٦- -تفسیر العیّاشیّ ۲- ۳۱۹- ۱۷٦.-

۷- -الاسراء ۱۷- ۱۱۰.-

۸- -الحجر ۱۵- ۹٤.-

۹- -تفسیر العیّاشیّ ۲- ۳۱۹- ۱۷۹.-

۱۰- -فی المصدر زیادة- یا بنی.-

تَمْحُوهَا قَالَ وَ کَیْفَ ذَلِکَ یَا أَبَةِ قَالَ مِثْلُ قَوْلِ اللَّهِ وَ لا تَجْهَرْ بِصَلاتِکَ وَ لا تُخافِتْ بِها (۱) لَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِکَ سَیِّئَةٌ وَ لَا تُخَافِتْ بِهَا سَیِّئَةٌ وَ ابْتَغِ بَیْنَ ذلِکَ سَبِیلًا (۲) حَسَنَةٌ وَ مِثْلُ قَوْلِهِ تَعَالَی وَ لا تَجْعَلْ

يَدَکَ مَغْلُولَةً إِلی عُنُقِکَ وَ لا تَبْسُطْها کُلَّ الْبَسْطِ (۳) وَ مِثْلُ قَوْلِهِ وَ الَّذِینَ إِذا أَنْفَقُوا لَمْ یُسْرِفُوا وَ لَمْ یَقْتُرُوا (٤)- فَأَسْرَفُوا سَیِّئَةٌ وَ أَقْتَرُوا سَیِّئَةٌ وَ کانَ بَیْنَ ذلِکَ قَواماً (٥) حَسَنَةٌ فَعَلَیْکَ بِالْحَسَنَةِ بَیْنَ السَّیِّئَتَیْنِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی التَّشَهُّدِ (٦) وَ الْقِرَاءَةِ (۷) وَ تَقَدَّمَ هُنَا مَا یَدُلُّ عَلَی اسْتِثْنَاءِ الْمَرْأَةِ مِنْ هَذَا الْحُکْمِ (۸).

****

ترجمه:

از حلبی از برخی اصحابمان نقل شده که گفتند: «امام باقر (علیه السلام) به امام صادق (علیه السلام) فرمودند: بر تو باد به عمل نیک میان دو عمل بد که آن ها را از بین می برد.» امام صادق (علیه السلام) پرسیدند: «این چگونه ممکن است، ای پدر؟» امام باقر (علیه السلام) فرمودند: «مانند سخن خداوند: "نمازت را بلند نخوان و آن را بسیار آهسته هم نخوان" (اسراء: ۱۱۰). بلند خواندن نماز عمل بدی است و آهسته خواندن آن نیز عمل بدی، و راهی میان این دو (اعتدال) عمل نیک است. و مانند سخن او: "دست خود را به گردنت زنجیر نکن و آن را کاملاً باز مکن" (اسراء: ۲۹). و مانند سخن او: "و کسانی که هنگامی که انفاق می کنند، اسراف نمی کنند و خسیس هم نیستند" (فرقان: ٦۷). اسراف عمل بدی است و خساست نیز عمل بدی، و میان این دو (اعتدال) عمل نیک است. پس بر تو باد به عمل نیک میان دو عمل بد.»

۵۳- بَابُ جَوَازِ اقْتِدَاءِ الْمُفْتَرِضِ بِمِثْلِهِ وَ إِنِ اخْتَلَفَ الْفَرْضَانِ وَ الْمُتَنَفِّلُ بِالْمُفْتَرِضِ وَ عَکْسِهِ فِی الْإِعَادَةِ وَ نَحْوِهَا وَ حُکْمِ مَنْ صَلَّی الظُّهْرَ خَلْفَ مَنْ یُصَلِّی الْعَصْرَ وَ عَکْسِهِ أَوْ صَلَّی الصَّل

اشارة

(۹) ۵۳ بَابُ جَوَازِ اقْتِدَاءِ الْمُفْتَرِضِ بِمِثْلِهِ وَ إِنِ اخْتَلَفَ الْفَرْضَانِ وَ الْمُتَنَفِّلُ بِالْمُفْتَرِضِ وَ عَكْسِهِ فِی الْإِعَادَةِ وَ نَحْوِهَا وَ حُكْمِ مَنْ صَلَّی الظُّهْرَ خَلْفَ مَنْ يُصَلِّی الْعَصْرَ وَ عَكْسِهِ أَوْ صَلَّی الصَّلَاتَيْنِ مُسَافِراً خَلْفَ مَنْ يُصَلِّی الْوَاحِدَةَ

****

ترجمه:

باب در مورد جواز اقتدای فردی که نماز واجب می خواند به فرد مشابه، حتی در صورتی که نوع نماز واجب متفاوت باشد، و نیز اقتدای فردی که نماز مستحب می خواند به فردی که نماز واجب می خواند و بالعکس، در نماز اعاده و موارد مشابه. همچنین حکم کسی که نماز ظهر را پشت سر فردی که نماز عصر می خواند ادا کند، و بالعکس، یا کسی که دو نماز را در حالت سفر پشت سر کسی که فقط یک نماز می خواند، انجام دهد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۰۰۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۰۰۵- ۱- (۱۰) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ (۱۱) عَنْ حَمَّادِ بْنِ

۱- -الاسراء ۱۷- ۱۱۰.-

۲- -الاسراء ۱۷- ۱۱۰.-

۳- -الاسراء ۱۷- ۲۹.-

٤- -الفرقان ۲۵- ٦۷.-

۵- -الفرقان ۲۵- ٦۷.-

٦- -تقدم فی الباب ٦ من أبواب التشهد.-

۷- -تقدم فی الباب ۳۳ من أبواب القراءة و فی الباب ۲۱ من أبواب القنوت.-

۸- -تقدم فی الحدیث ۷ من الباب ۲۰ من هذه الأبواب و فی الباب ۳۱ من أبواب القراءة.-

۹- -الباب ۵۳ فیه ۹ أحادیث.-

۱۰- -التهذیب ۳- ۴۹- ۱۷۲، و الاستبصار ۱- ۴۳۹- ۱۶۹۱.-

۱۱- -الظاهر أنّه سقط من السند واسطة و هو ابن أبی عمیر لأن الحسین بن سعید یروی عن حماد بن عیسی بغیر واسطة و عن حماد بن عثمان بواسطة ابن أبی عمیر" منه قده" هامش المخطوط.-

عُثْمَانَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ (إِمَامِ قَوْمٍ فَصَلَّی) (۱) الْعَصْرَ وَ هِیَ لَهُمُ الظُّهْرُ فَقَالَ أَجْزَأَتْ عَنْهُ وَ أَجْزَأَتْ عَنْهُمْ.

****

ترجمه:

از حماد بن عثمان نقل شده که گفت: «از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم درباره مردی که امام جماعت گروهی باشد و نماز عصر را اقامه کند، در حالی که برای مأمومان نماز ظهر محسوب می شود.» امام فرمودند: «نماز او پذیرفته شده است و نماز مأمومان نیز قبول است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۰۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۰۰۶- ۲- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَخَاهُ مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ ع عَنْ إِمَامٍ کَانَ فِی الظُّهْرِ فَقَامَتِ امْرَأَةٌ بِحِیَالِهِ تُصَلِّی مَعَهُ وَ هِیَ تَحْسَبُ أَنَّهَا الْعَصْرُ هَلْ یُفْسِدُ ذَلِکَ عَلَی الْقَوْمِ وَ مَا حَالُ الْمَرْأَةِ فِی صَلَاتِهَا مَعَهُمْ وَ قَدْ کَانَتْ صَلَّتِ الظُّهْرَ قَالَ لَا یُفْسِدُ ذَلِکَ عَلَی الْقَوْمِ وَ تُعِیدُ الْمَرْأَةُ صَلَاتَهَا.

أَقُولُ: یُمْکِنُ کَوْنُ الْمَانِعِ هُنَا مُحَاذَاتَهَا لِلرِّجَالِ وَ تَکُونَ الْإِعَادَةُ مُسْتَحَبَّةً لِمَا مَرَّ فِی مَکَانِ الْمُصَلِّی (۳) أَوْ ظَنَّهَا أَنَّهَا الْعَصْرُ فَتَکُونُ نَوَتِ الصَّلَاةَ الَّتِی نَوَاهَا الْإِمَامُ عَلَی أَنَّ الْحَدِیثَ مُوَافِقٌ لِلتَّقِیَّةِ بَلْ لِأَشْهَرِ مَذَاهِبِ الْعَامَّةِ.

****

ترجمه:

از علی بن جعفر نقل شده که او از برادرش موسی بن جعفر (علیهما السلام) درباره امامی پرسید که نماز ظهر می خواند و زنی روبروی او برای نماز ایستاده است، در حالی که گمان می کند این نماز عصر است. آیا این موضوع نماز جماعت را باطل می کند و وضعیت نماز زن در این شرایط چگونه است، اگر نماز ظهر خود را قبلاً خوانده باشد؟ امام فرمودند: «این مسئله نماز جماعت را باطل نمی کند، اما زن باید نماز خود را دوباره بخواند.»

می گویم : ممکن است مانع در اینجا نزدیکی زن به مردان در نماز باشد و اعاده نماز برای زن مستحب باشد، به دلیل همان گونه که در مواردی مرتبط با مکان نمازگزار یا نیت اشتباه نیز آمده است. همچنین این حدیث ممکن است موافق با تقیه باشد و با مشهورترین دیدگاه های مذاهب عامه هماهنگ است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۰۰۷- ۳- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ سُلَيْمٍ الْفَرَّاءِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَكُونُ مُؤَذِّنَ قَوْمٍ وَ إِمَامَهُمْ يَكُونُ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ وَ غَيْرِ ذَلِكَ فَيُصَلِّي بِهِمُ الْعَصْرَ فِي وَقْتِهَا فَيَدْخُلُ الرَّجُلُ الَّذِي لَا يَعْرِفُ فَيَرَى أَنَّهَا الْأُولَى أَ فَتُجْزِيهِ أَنَّهَا الْعَصْرُ قَالَ لَا.

أَقُولُ: الْمَفْرُوضُ أَنَّهُ لَمْ يَنْوِ الْعَصْرَ بَلْ نَوَى الظُّهْرَ فَلَا يُجْزِيهِ عَنِ الْعَصْرِ بِمُجَرَّدِ نِيَّةِ الْإِمَامِ الْعَصْرَ.

****

ترجمه:

از سلیم فراء نقل شده که گفت: «از امام (علیه السلام) پرسیدم درباره مردی که مؤذن گروهی باشد و امامشان در مسیر مکه یا جای دیگری باشد و نماز عصر را در وقتش با آنان بخواند. سپس مردی وارد شود که نمی داند و تصور می کند این نماز اول (ظهر) است. آیا برای او کافی است که این نماز عصر محسوب شود؟» امام فرمودند: «نه.»

می گویم : فرض بر این است که او نیت عصر نکرده بلکه نیت ظهر داشته است، بنابراین صرف نیت امام برای عصر، کفایت نمی کند و نماز عصر او صحیح محسوب نمی شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۰۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۰۰۸- ٤- (٥) وَ عَنْهُ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ صَلَّى مَعَ قَوْمٍ وَ هُوَ يَرَى أَنَّهَا الْأُولَى وَ كَانَتِ الْعَصْرَ قَالَ فَلْيَجْعَلْهَا الْأُولَى وَ لْيُصَلِّ الْعَصْرَ.

مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ جَمَاعَةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

از سماعه از ابوبصیر نقل شده که گفت: «از امام (علیه السلام) پرسیدم درباره مردی که با گروهی نماز خوانده، در حالی که تصور می کرده آن نماز ظهر است، ولی در واقع نماز عصر بوده است.» امام فرمودند: «باید آن را به عنوان نماز ظهر محسوب کند و سپس نماز عصر را ادا کند.»

۱- -فی المصدر- یؤم بقوم فیصلی.-

٢- -التهذيب ٣- ٤٩- ١٧٣.-

٣- -مر فی الباب ٥ من أبواب مكان المصلی.-

٤- -التهذيب ٣- ٤٩- ١٧١، و الاستبصار ١- ٤٣٩- ١٦٩٠.-

٥- -التهذيب ٣- ٢٧٢- ٧٨٣.-

٦- -الكافی ٣- ٣٨٣- ١٢.-

[رقم الحديث الكلی: ١١٠٠٩ - رقم الحديث الباب: ٥]

١١٠٠٩- ٥- (١) قَالَ الْكُلَيْنِيُّ وَ فِی حَدِيثٍ آخَرَ فَإِنْ عَلِمَ أَنَّهُمْ فِی صَلَاةِ الْعَصْرِ وَ لَمْ يَكُنْ صَلَّى الْأُولَى فَلَا يَدْخُلْ مَعَهُمْ.

أَقُولُ: هَذَا يَحْتَمِلُ التَّقِيَّةَ وَ يُمْكِنُ حَمْلُهُ عَلَى الدُّخُولِ بِنِيَّةِ الْعَصْرِ.

****

ترجمه:

مرحوم كلينی گفته است كه در حديثی ديگر آمده: «اگر بداند كه آن ها در نماز عصر هستند و خودش نماز ظهر را نخوانده، نبايد با آن ها وارد نماز شود.»

می گويم : اين حديث احتمال دارد به تقيه اشاره داشته باشد و می توان آن را بر ورود به نماز با نيت عصر حمل كرد.

[رقم الحديث الكلی: ١١٠١٠ - رقم الحديث الباب: ٦]

١١٠١٠- ٦- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا صَلَّى الْمُسَافِرُ خَلْفَ قَوْمٍ حُضُورٍ فَلْيُتِمَّ صَلَاتَهُ رَكْعَتَيْنِ وَ يُسَلِّمُ وَ إِنْ صَلَّى مَعَهُمُ الظُّهْرَ فَلْيَجْعَلِ الْأَوَّلَتَيْنِ الظُّهْرَ وَ الْأَخِيرَتَيْنِ الْعَصْرَ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «اگر مسافر پشت سر گروهی از افراد حاضر نماز بخواند، باید نماز خود را دو رکعتی تمام کرده و سلام دهد. و اگر با آنان نماز ظهر را بخواند، باید دو رکعت اول را به عنوان نماز ظهر و دو رکعت آخر را به عنوان نماز عصر قرار دهد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۱۱ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۰۱۱- ۷- (۳) قَالَ وَ قَدْ رُوِیَ أَنَّهُ إِنْ خَافَ عَلَی نَفْسِهِ مِنْ أَجْلِ مَنْ یُصَلِّی مَعَهُ صَلَّی الرَّکْعَتَیْنِ الْأَخِیرَتَیْنِ وَ جَعَلَهُمَا تَطَوُّعاً.

****

ترجمه:

و گفته شده است که اگر به دلیل افرادی که با او نماز می خوانند بر جان خود بیم داشته باشد، دو رکعت آخر را به عنوان نماز مستحب بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۱۲ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۰۱۲- ۸- (٤) قَالَ وَ قَدْ رُوِیَ أَنَّهُ إِنْ کَانَ فِی صَلَاةِ الظُّهْرِ جَعَلَ الْأَوَّلَتَیْنِ فَرِیضَةً وَ الْأَخِیرَتَیْنِ نَافِلَةً وَ إِنْ کَانَ فِی صَلَاةِ الْعَصْرِ جَعَلَ الْأَوَّلَتَیْنِ نَافِلَةً وَ الْأَخِیرَتَیْنِ فَرِیضَةً.

****

ترجمه:

و روایت شده است که اگر در نماز ظهر باشد، دو رکعت اول را به عنوان فریضه و دو رکعت آخر را به عنوان نافله قرار دهد. و اگر در نماز عصر باشد، دو رکعت اول را به عنوان نافله و دو رکعت آخر را به عنوان فریضه محسوب کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۱۰۱۳- ۹- (۵) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّهُ إِنْ کَانَ فِی صَلَاةِ الظُّهْرِ جَعَلَ الْأَوَّلَتَیْنِ الظُّهْرَ وَ الْأَخِیرَتَیْنِ الْعَصْرَ.

قَالَ الصَّدُوقُ هَذِهِ الْأَخْبَارُ لَیْسَتْ مُخْتَلِفَةً وَ الْمُصَلِّی فِیهَا بِالْخِیَارِ بِأَیِّهَا أَخَذَ جَازَ أَقُولُ: الْمُرَادُ بِالنَّافِلَةِ إِعَادَةُ الْفَرِیضَةِ أَوْ إِظْهَارُ الِاقْتِدَاءِ فِیهَا لِلتَّقِیَّةِ لِمَا مَرَّ (٦) وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی الْمَقْصُودِ فِی اقْتِدَاءِ الْمُسَافِرِ (۷) وَ فِی الْمَوَاقِیتِ فِی

۱- -الکافی ۳- ۳۸۳- ۱۲.-

۲- -الفقیه ۱- ٤٥۱- ۱۳۰٦، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۱۸ من هذه الأبواب.-

۳- -الفقیه ۱- ۳۹۸- ۱۱۸۲.-

٤- -الفقیه ۱- ۳۹۸- ۱۱۸۳.-

٥- -الفقیه ۱- ۳۹۸- ۱۱۸٤.-

٦- -مر فی الحدیث ۷ من هذا الباب.-

۷- -تقدم فی الباب ۱۸ من هذه الأبواب.-

أَحَادِیثِ الْعُدُولِ بِالنِّیَّةِ إِلَی السَّابِقَةِ (۱) وَ فِی عُمُومِ أَحَادِیثِ الْجَمَاعَةِ (۲) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۳).

****

ترجمه:

و روایت شده است که اگر در نماز ظهر باشد، دو رکعت اول را به عنوان ظهر و دو رکعت آخر را به عنوان عصر قرار دهد.

نظر مرحوم صدوق: این اخبار با یکدیگر تناقض ندارند و نمازگزار مختار است که هر کدام را انتخاب کند، و هر کدام را که انتخاب کرد صحیح است.

می گویم : منظور از نافله در اینجا، اعاده فریضه یا ابراز اقتدا در نماز برای تقیه است، همان طور که قبلاً ذکر شده است. همچنین، به روایاتی که در مورد اقتدای مسافر، اوقات نماز، و تغییر نیت به نماز قبلی وجود دارد و به عموم روایات جماعت اشاره دارند، مرتبط است.

٥٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ إِعَادَةِ الْمُنْفَرِدِ صَلَاتَهُ إِذَا وَجَدَ جَمَاعَةً إِمَاماً كَانَ أَوْ مَأْمُوماً حَتَّى جَمَاعَةِ الْعَامَّةِ لِلتَّقِيَّةِ وَ عَدَمِ وُجُوبِ الْإِعَادَةِ

اشارة

(٤) ٥٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ إِعَادَةِ الْمُنْفَرِدِ صَلَاتَهُ إِذَا وَجَدَ جَمَاعَةً إِمَاماً كَانَ أَوْ مَأْمُوماً حَتَّى جَمَاعَةِ الْعَامَّةِ لِلتَّقِيَّةِ وَ عَدَمِ وُجُوبِ الْإِعَادَةِ

****

ترجمه:

باب در مورد استحباب اعاده نماز فردی که به تنهایی نماز خوانده است، در صورتی که جماعتی را پیدا کند، چه به عنوان امام و چه به عنوان مأموم. حتی اعاده نماز با جماعت عامه برای تقیه نیز مستحب است، ولی اعاده نماز واجب نیست.

[رقم الحديث الكلی: ١١٠١٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١١٠١٤- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: فِی الرَّجُلِ يُصَلِّی الصَّلَاةَ وَحْدَهُ ثُمَّ يَجِدُ جَمَاعَةً قَالَ يُصَلِّی مَعَهُمْ وَ يَجْعَلُهَا الْفَرِيضَةَ إِنْ شَاءَ.

****

ترجمه:

از هشام بن سالم از امام صادق (عليه السلام) نقل شده كه فرمود: «در مورد مردی كه نماز را به تنهايی اقامه كرده و سپس جماعتی پيدا می كند، بايد با جماعت نماز بخواند و اگر بخواهد، آن را به عنوان نماز واجب محسوب كند.»

[رقم الحديث الكلی: ١١٠١٥ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١٠١٥- ٢- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: لَا يَنْبَغِی لِلرَّجُلِ أَنْ يَدْخُلَ مَعَهُمْ (٧) فِی صَلَاتِهِمْ وَ هُوَ لَا يَنْوِيهَا صَلَاةً بَلْ يَنْبَغِی لَهُ أَنْ يَنْوِيَهَا وَ إِنْ كَانَ قَدْ صَلَّی فَإِنَّ لَهُ صَلَاةً أُخْرَی.

****

ترجمه:

از زراره از امام باقر (عليه السلام) در حديثی نقل شده كه فرمود: «برای فرد شايسته نيست كه بدون نيت نماز وارد نماز جماعت آنان شود؛ بلكه بايد نيت نماز كند. و اگر قبلاً نماز خوانده است، برای او يک نماز ديگر محسوب خواهد شد.»

[رقم الحديث الكلی: ١١٠١٦ - رقم الحديث الباب: ٣]

۱۱۰۱۶- ۳- (۸) قَالَ: وَ قَالَ رَجُلٌ لِلصَّادِقِ ع أُصَلِّی فِی أَهْلِی ثُمَّ أَخْرُجُ (۹) إِلَی الْمَسْجِدِ فَیُقَدِّمُونِّی فَقَالَ تَقَدَّمْ لَا عَلَیْکَ وَ صَلِّ بِهِمْ.

****

ترجمه:

مردی به امام صادق (علیه السلام) گفت: «من در خانه خود نماز می خوانم، سپس به مسجد می روم و مرا به عنوان امام جماعت جلو می فرستند.» امام فرمودند: «جلو برو، اشکالی ندارد و با آنان نماز بخوان.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۱۷ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۰۱۷- ٤- (۱۰) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّهُ یُحْسَبُ لَهُ أَفْضَلُهُمَا وَ أَتَمُّهُمَا.

****

ترجمه:

و روایت شده است که برای او بهترین و کامل ترین از میان آن دو نماز محسوب می شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۱۸ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۰۱۸- ۵- (۱۱) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ

۱- -تقدم فی الباب ٦٣ من أبواب المواقیت.-

٢- -تقدم فی الأبواب ١ و ٢ و ٣ من هذه الأبواب.-

٣- -یأتی فی البابین ٥٤ و ٥٥ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ٥٤ فیه ١١ حدیثا.-

٥- -الفقیه ١- ٣٨٤- ١١٣٣.-

٦- -الفقیه ١- ٤٠٣- ١١٩٦، و أورده بتمامه فی الباب ٣٩ من هذه الأبواب.-

٧- -فی المصدر- مع قوم.-

٨- -الفقیه ١- ٣٨٣- ١١٣٠.-

٩- -فی المصدر- أدخل.-

١٠- -الفقیه ١- ٣٨٤- ١١٣٢.-

١١- -التهذیب ٣- ٥٠- ١٧٤، و الکافی ٣- ٣٨٠- ٥.-

مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ بْنِ بَزِیعٍ قَالَ: کَتَبْتُ إِلَی أَبِی الْحَسَنِ ع أَنِّی أَحْضُرُ الْمَسَاجِدَ مَعَ جِیرَتِی وَ غَیْرِهِمْ فَیَأْمُرُونَنِی بِالصَّلَاةِ بِهِمْ وَ قَدْ صَلَّیْتُ قَبْلَ أَنْ آتِیَهُمْ وَ رُبَّمَا صَلَّی خَلْفِی مَنْ یَقْتَدِی بِصَلَاتِی وَ الْمُسْتَضْعَفُ وَ الْجَاهِلُ فَأَکْرَهُ أَنْ أَتَقَدَّمَ وَ قَدْ صَلَّیْتُ لِحَالِ مَنْ یُصَلِّی بِصَلَاتِی مِمَّنْ سَمَّیْتُ لَکَ فَمُرْنِی فِی ذَلِکَ بِأَمْرِکَ أَنْتَهِی إِلَیْهِ وَ أَعْمَلُ بِهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَکَتَبَ ع صَلِّ بِهِمْ.

****

ترجمه:

از محمد بن اسماعیل بن بزیع نقل شده که گفت: «به امام کاظم (علیه السلام) نوشتم که من در مساجد همراه با همسایگان و دیگران حاضر می شوم، و آن ها مرا به امامت نماز جماعت دعوت می کنند، در حالی که قبلاً نماز خود را خوانده ام. گاهی کسانی که پشت سر من نماز می خوانند، مستضعفان یا جاهلان هستند. من از اینکه با وجود این شرایط به امامت آنان بایستم، اکراه دارم. پس

مرا در این مورد راهنمایی فرمایید تا بر اساس فرمان شما عمل کنم، ان شاء الله.» امام (علیه السلام) پاسخ دادند: «با آنان نماز بخوان.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۱۹ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۱۰۱۹- ٦- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَقْطِينٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي الْحَسَنِ ع جُعِلْتُ فِدَاكَ تَحْضُرُ صَلَاةُ الظُّهْرِ فَلَا نَقْدِرُ أَنْ نَنْزِلَ فِي الْوَقْتِ حَتَّى يَنْزِلُوا فَنَنْزِلُ مَعَهُمْ فَنُصَلِّي ثُمَّ يَقُومُونَ فَيُسْرِعُونَ فَنَقُومُ فَنُصَلِّي الْعَصْرَ وَ نُرِيهِمْ كَأَنَّا نَرْكَعُ ثُمَّ يَنْزِلُونَ لِلْعَصْرِ فَيُقَدِّمُونَّا فَنُصَلِّي بِهِمْ فَقَالَ صَلِّ بِهِمْ لَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ (۲)

وَ الَّذِي قَبْلَهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

از یعقوب بن یقطین نقل شده که گفت: «به امام کاظم (علیه السلام) عرض کردم: فدایت شوم، در وقت نماز ظهر حاضر می شویم، اما نمی توانیم در زمان مقرر فرود آییم تا زمانی که دیگران فرود آیند. سپس با آنان فرود می آییم و نماز می خوانیم. بعد آن ها به سرعت برمی خیزند و ما نیز برای نماز عصر برمی خیزیم و به گونه ای نشان می دهیم که گویی رکوع می کنیم. سپس برای نماز عصر آنان فرود می آیند و مرا به امامت می فرستند تا با آن ها نماز بخوانم.» امام فرمودند: «با آنان نماز بخوان، خداوند بر آنان رحمت نخواهد فرستاد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۲۰ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۰۲۰- ۷- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ سُلَيْمٍ الْفَرَّاءِ عَنْ دَاوُدَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ يَكُونُ مُؤَذِّنَ مَسْجِدٍ فِي الْمِصْرِ وَ إِمَامَهُ فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ صَلَّى الْعَصْرَ فِي وَقْتِهَا كَيْفَ يَصْنَعُ بِمَسْجِدِهِ قَالَ صَلِّ الْعَصْرَ فِي وَقْتِهَا فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ الْوَقْتُ الَّذِي يُؤَذِّنُ فِيهِ أَهْلُ الْمِصْرِ فَأَذِّنْ وَ صَلِّ بِهِمْ فِي الْوَقْتِ الَّذِي يُصَلِّي بِهِمْ فِيهِ أَهْلُ مِصْرِكَ.

****

ترجمه:

از داود نقل شده که گفت: «از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم درباره مردی که مؤذن مسجدی در شهری باشد و همچنین امام جماعت آن مسجد. اگر روز جمعه، نماز عصر را در وقت خود بخواند، با مسجد خود چه باید بکند؟» امام فرمودند: «نماز عصر را در وقت خودش بخوان، و هنگامی که زمانی رسید که مردم شهرت اذان می گویند، اذان بگو و در زمانی که مردم شهرت نماز می خوانند، با آنان نماز بخوان.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۲۱ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۰۲۱- ۸- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ يَعْنِي أَحْمَدَ بْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ

۱- -التهذیب ۳- ۲۷۰- ۷۷۷.-

۲- -الکافی ۳- ۳۷۹- ٤.-

۳- -التهذیب ۳- ۲۷٦- ۸۰۵.-

٤- -التهذیب ۳- ۲۷۹- ۸۲۱.-

ع قَالَ: إِذَا صَلَّيْتَ (۱) وَ أَنْتَ فِی الْمَسْجِدِ وَ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَإِنْ شِئْتَ فَاخْرُجْ وَ إِنْ شِئْتَ فَصَلِّ مَعَهُمْ وَ اجْعَلْهَا تَسْبِيحاً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ ع مِثْلَهُ (۲).

****

ترجمه:

از عبیدالله حلبی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: «اگر در مسجد نماز خود را خواندی و نماز جماعت اقامه شد، اگر خواستی خارج شو و اگر خواستی با آنان نماز بخوان و آن را به عنوان تسبیح قرار ده.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۲۲ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۱۰۲۲- ۹- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّی الْفَرِيضَةَ ثُمَّ يَجِدُ قَوْماً يُصَلُّونَ جَمَاعَةً أَ يَجُوزُ لَهُ أَنْ يُعِيدَ الصَّلَاةَ مَعَهُمْ قَالَ نَعَمْ وَ هُوَ أَفْضَلُ قُلْتُ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ قَالَ لَيْسَ بِهِ بَأْسٌ.

****

ترجمه:

از عمار نقل شده که گفت: «از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی که نماز واجب خود را خوانده و سپس گروهی را پیدا می کند که به جماعت نماز می خوانند پرسیدم، آیا می تواند نماز خود را با آنان اعاده کند؟» امام فرمودند: «بله، این کار افضل است.» عمار گفت: «اگر این کار را نکند، چه؟» امام فرمودند: «اشکالی ندارد.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۰۲۳ - رقم الحديث الباب: ۱۰]

۱۱۰۲۳- ۱۰- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أُصَلِّی ثُمَّ أَدْخُلُ الْمَسْجِدَ فَتُقَامُ الصَّلَاةُ وَ قَدْ صَلَّيْتُ فَقَالَ صَلِّ مَعَهُمْ يَخْتَارُ اللَّهُ أَحَبَّهُمَا إِلَيْهِ.

مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از ابوبصير نقل شده كه گفت: «به امام صادق (عليه السلام) عرض كردم: من نماز خود را می خوانم، سپس وارد مسجد می شوم و نماز جماعت اقامه می شود، در حالی كه من نماز خود را قبلاً خوانده ام.» امام فرمودند: «با آنان نماز بخوان، خداوند يكی از آن دو نماز را كه محبوب تر است، انتخاب خواهد كرد.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۰۲٤ - رقم الحديث الباب: ۱۱]

۱۱۰۲٤- ۱۱- (٦) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الرَّجُلِ يُصَلِّی الصَّلَاةَ وَحْدَهُ ثُمَّ يَجِدُ جَمَاعَةً قَالَ يُصَلِّی مَعَهُمْ وَ يَجْعَلُهَا الْفَرِيضَةَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٧)

١- -فی المصدر زیادة- صلاة.-

٢- -الفقیه ١- ٤٠٧- ١٢١٤.-

٣- -التهذیب ٣- ٥٠- ١٧٥.-

٤- -التهذیب ٣- ٢٧٠- ٧٧٦.-

٥- -الکافی ٣- ٣٧٩- ٢.-

٦- -الکافی ٣- ٣٧٩- ١.-

٧- -التهذیب ٣- ٥٠- ١٧٦.-

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (١) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٢).

****

ترجمه:

از حفص بن بختری از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که در مورد مردی که نماز را به تنهایی خوانده و سپس جماعتی را پیدا می کند، فرمودند: «او باید با آنان نماز بخواند و آن را به عنوان فریضه محسوب کند.»

٥٥- بَابُ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ فِی الْقَضَاءِ بِمَنْ یُصَلِّی أَدَاءً وَ بِالْعَکْسِ

اشارة

(٣) ٥٥ بَابُ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ فِی الْقَضَاءِ بِمَنْ یُصَلِّی أَدَاءً وَ بِالْعَکْسِ

****

ترجمه:

باب جواز اقتدا در نماز قضا به کسی که نماز را به صورت ادا اقامه می کند، و بالعکس.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۲۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۰۲۵- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ سَلَمَةَ صَاحِبِ السَّابِرِیِّ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع تُقَامُ الصَّلَاةُ وَ قَدْ صَلَّيْتُ فَقَالَ صَلِّ وَ اجْعَلْهَا لِمَا فَاتَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ نَحْوَهُ (٥) أَقُولُ: وَ يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ أَحَادِيثُ الْجَمَاعَةِ بِالْعُمُومِ وَ الْإِطْلَاقِ (٦) وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی الْمَوَاقِيتِ فِی أَحَادِيثِ الْعُدُولِ بِالنِّيَّةِ إِلَى السَّابِقَةِ (٧).

****

ترجمه:

از اسحاق بن عمار نقل شده که گفت: «به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: نماز جماعت اقامه می شود، در حالی که من قبلاً نماز خود را خوانده ام.» امام فرمودند: «نماز بخوان و آن را برای آنچه از دست رفته است قرار ده.»

٥٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ نَقْلِ الْمُنْفَرِدِ نِيَّتَهُ إِلَى النَّفْلِ وَ إِكْمَالِ رَكْعَتَيْنِ إِذَا خَافَ فَوْتَ الْجَمَاعَةِ مَعَ الْعَدْلِ وَ اسْتِحْبَابِ إِظْهَارِ الْمُتَابَعَةِ حِينَئِذٍ فِی أَثْنَاءِ الصَّلَاةِ مَعَ الْمُخَالِفِ لِلتَّقِيَّةِ وَ

اشارة

(٨) ٥٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ نَقْلِ الْمُنْفَرِدِ نِيَّتَهُ إِلَى النَّفْلِ وَ إِكْمَالِ رَكْعَتَيْنِ إِذَا خَافَ فَوْتَ الْجَمَاعَةِ مَعَ الْعَدْلِ وَ اسْتِحْبَابِ إِظْهَارِ الْمُتَابَعَةِ حِينَئِذٍ فِی أَثْنَاءِ الصَّلَاةِ مَعَ الْمُخَالِفِ لِلتَّقِيَّةِ وَ كَرَاهَةِ التَّنَفُّلِ بَعْدَ الْإِقَامَةِ لِلْجَمَاعَةِ

****

ترجمه:

باب استحباب تغییر نیت نمازگزار منفرد به نماز نافله و تکمیل دو رکعت در صورتی که بیم فوت جماعت با افراد عادل وجود داشته باشد. همچنین استحباب نشان دادن متابعت در اثنای نماز با مخالف برای رعایت تقیه و کراهت انجام نماز نافله پس از اقامه جماعت.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۲۶ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۰۲۶- ۱- (۹) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ سُلَیْمَانَ بْنِ خَالِدٍ قَالَ: سَأَلْتُ

۱- -تقدم فی الباب ٦ من هذه الأبواب.-

۲- -لعل المقصود فیما یأتی فی الباب ٥٥ من هذه الأبواب فتامل.-

۳- -الباب ٥٥ فیه حدیث واحد.-

٤- -التهذیب ۳- ٥۱- ۱۷۸، التهذیب ۳- ۲۷۹- ۸۲۲.-

٥- -الفقیه ۱- ٤٠٧- ۱۲۱٥.-

٦- -تقدم فی الأبواب ۱ و ۲ و ۳ من هذه الأبواب.-

۷- -تقدم فی الباب ٦۳ من أبواب المواقیت.-

۸- -الباب ٥٦ فیه حدیثان.-

۹- -الکافی ۳- ۳۷۹- ۳.-

أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَافْتَتَحَ الصَّلَاةَ فَبَيْنَا هُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي إِذْ أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ وَ أَقَامَ الصَّلَاةَ قَالَ فَلْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَسْتَأْنِفُ الصَّلَاةَ مَعَ الْإِمَامِ وَ لْتَكُنِ الرَّكْعَتَانِ تَطَوُّعاً.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنِ النَّضْرِ عَنْ هِشَامٍ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

از سلیمان بن خالد نقل شده که گفت: «از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که وارد مسجد شد و نماز خود را آغاز کرد. در حالی که ایستاده نماز می خواند، مؤذن اذان گفت و نماز جماعت اقامه شد.» امام فرمودند: «باید دو رکعت را به پایان برساند و سپس نماز را با امام جماعت از سر بگیرد. دو رکعت اول را به عنوان نماز مستحب محسوب کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۲۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۰۲۷- ۲- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ كَانَ يُصَلِّي فَخَرَجَ الْإِمَامُ وَ قَدْ صَلَّى الرَّجُلُ رَكْعَةً مِنْ صَلَاةٍ فَرِيضَةٍ قَالَ إِنْ كَانَ إِمَاماً عَدْلًا فَلْيُصَلِّ أُخْرَى وَ يَنْصَرِفُ وَ يَجْعَلُهُمَا تَطَوُّعاً وَ لْيَدْخُلْ مَعَ الْإِمَامِ فِي صَلَاتِهِ كَمَا هُوَ وَ إِنْ لَمْ يَكُنْ إِمَامَ عَدْلٍ فَلْيَبْنِ عَلَى صَلَاتِهِ كَمَا هُوَ وَ يُصَلِّي رَكْعَةً أُخْرَى (۳) وَ يَجْلِسُ قَدْرَ مَا يَقُولُ- أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ ص- ثُمَّ لْيُتِمَّ صَلَاتَهُ مَعَهُ عَلَى مَا اسْتَطَاعَ فَإِنَّ التَّقِيَّةَ وَاسِعَةٌ وَ لَيْسَ شَيْ ءٌ مِنَ التَّقِيَّةِ إِلَّا وَ صَاحِبُهَا مَأْجُورٌ عَلَيْهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٤)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى الْحُكْمِ الْأَخِيرِ فِي الْأَذَانِ (٥).

****

ترجمه:

از سماعه نقل شده که گفت: «از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که در حال نماز خواندن بود و امام جماعت وارد شد، در حالی که این مرد یک رکعت از نماز فریضه خود را خوانده بود.» امام فرمودند: «اگر امام، عادل باشد، او باید رکعت دیگری بخواند و نمازش را تمام کرده و آن دو رکعت را به عنوان نافله قرار دهد، سپس وارد نماز جماعت با امام شود، همان طور که هست. اما اگر امام، عادل نباشد، باید نماز خود را ادامه دهد، رکعت دیگری بخواند و به اندازه ای بنشیند که بگوید: "أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِیکَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ"، سپس نماز خود را با امام جماعت به میزان توان خود ادامه دهد. تقیه در این موارد وسیع است و هیچ چیزی از تقیه نیست مگر آنکه صاحب آن بر آن مأجور است، ان شاء الله.»

۵۷- بَابُ جَوَازِ قِیَامِ الْمَأْمُومِ وَحْدَهُ مَعَ ضِیقِ الصَّفِّ فَیُسْتَحَبُّ الْقِیَامُ حِذَاءَ الْإِمَامِ

اشارة

(٦) ۵۷ بَابُ جَوَازِ قِیَامِ الْمَأْمُومِ وَحْدَهُ مَعَ ضِیقِ الصَّفِّ فَیُسْتَحَبُّ الْقِیَامُ حِذَاءَ الْإِمَامِ

****

ترجمه:

باب جواز ایستادن مأموم به تنهایی در صورت تنگی صف، و استحباب ایستادن در کنار امام.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۲۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۰۲۸- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُوسَى بْنِ

١- -التهذيب ٣- ٢٧٤- ٧٩٢.-

٢- -الكافی ٣- ٣٨٠- ٧.-

٣- -فی المصدر زيادة- معه.-

٤- -التهذيب ٣- ٥١- ١٧٧.-

٥- -تقدم فی الباب ٤٤ من أبواب الأذان.-

٦- -الباب ٥٧ فيه ٤ أحاديث.-

٧- -التهذيب ٣- ٥١- ١٧٩.-

الْحَسَنِ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَعْرَجِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَدْخُلُ الْمَسْجِدَ لِيُصَلِّيَ مَعَ الْإِمَامِ فَيَجِدُ الصَّفَّ مُتَضَايِقاً بِأَهْلِهِ فَيَقُومُ وَحْدَهُ حَتَّى يَفْرُغَ الْإِمَامُ مِنَ الصَّلَاةِ أَ يَجُوزُ ذَلِكَ لَهُ قَالَ نَعَمْ لَا بَأْسَ بِهِ.

****

ترجمه:

از سعيد بن عبدالله اعرج نقل شده كه گفت: «از امام صادق (عليه السلام) درباره مردی پرسيدم كه وارد مسجد می شود تا با امام جماعت نماز بخواند، اما می بيند كه صف از نمازگزاران پر شده است و به تنهايی می ايستد تا امام جماعت نماز را به پايان برساند. آيا اين كار برای او جايز است؟» امام فرمودند: «بله، اشكالی ندارد.»

[رقم الحديث الكلی: ١١٠٢٩ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١٠٢٩- ٢- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ عَنْ أَبِی الصَّبَّاحِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَقُومُ فِی الصَّفِّ وَحْدَهُ فَقَالَ لَا بَأْسَ إِنَّمَا يَبْدُو وَاحِدٌ بَعْدَ وَاحِدٍ.

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ إِنَّمَا تَبْدُو الصُّفُوفُ (۲)

****

ترجمه:

از ابی الصباح نقل شده که گفت: «از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که در صف به تنهایی می ایستد.» امام فرمودند: «اشکالی ندارد؛ زیرا افراد به ترتیب یکی پس از دیگری ظاهر می شوند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۳۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۰۳۰- ۳- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی عَنْ سَعِیدٍ الْأَعْرَجِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ یَأْتِی الصَّلَاةَ فَلَا یَجِدُ فِی الصَّفِّ مَقَاماً أَ یَقُومُ وَحْدَهُ حَتَّی یَفْرُغَ مِنْ صَلَاتِهِ قَالَ نَعَمْ لَا بَأْسَ یَقُومُ بِحِذَاءِ الْإِمَامِ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی مِثْلَهُ (٤) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از سعید اعرج نقل شده که گفت: «از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که به نماز جماعت می رسد، اما در صف مکانی برای ایستادن پیدا نمی کند. آیا می تواند به تنهایی بایستد تا نماز خود را به پایان برساند؟» امام فرمودند: «بله، اشکالی ندارد، می تواند در کنار امام بایستد.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۰۳۱ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۱۰۳۱- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا الْحَسَنِ مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ ع- عَنِ الرَّجُلِ يَقُومُ فِي الصَّفِّ وَحْدَهُ قَالَ لَا بَأْسَ إِنَّمَا يَبْدُو الصَّفُّ وَاحِدٌ بَعْدَ وَاحِدٍ.

ص: ٤٠٦

۱- -التهذيب ۳- ۲۸۰- ۸۲۸.-

۲- -علل الشرائع- ۳٦۱- ۱ الباب ۸۱.-

۳- -لم نعثر عليه فی التهذيب. و ورد فی الوافی ۲- ۱۷۸ كتاب الصلاة بالسند الثانی فقط.-

٤- -التهذيب ۳- ۲۷۲- ۷۸٦.-

٥- -الكافی ۳- ۳۸٥- ۳.-

٦- -الفقيه ۱- ۳۸۹- ۱۱٤۷.-

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (۱).

****

ترجمه:

از موسی بن بكر نقل شده كه او از امام كاظم (عليه السلام) درباره مردی پرسيد كه در صف به تنهايی می ايستد. امام فرمودند: «اشكالی ندارد؛ زيرا صف به ترتيب يكی پس از ديگری شكل می گيرد.»

۵۸- بَابُ كَرَاهَةِ الِانْفِرَادِ عَنِ الصَّفِّ مَعَ إِمْكَانِ الدُّخُولِ فِيهِ

اشارة

(۲) ۵۸ بَابُ كَرَاهَةِ الِانْفِرَادِ عَنِ الصَّفِّ مَعَ إِمْكَانِ الدُّخُولِ فِيهِ

****

ترجمه:

باب کراهت جدا ایستادن از صف در صورتی که امکان ورود به صف وجود داشته باشد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۰۳۲ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۰۳۲- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَا تَكُونَنَّ فِي الْعَيْكَلِ قُلْتُ وَ مَا الْعَيْكَلُ قَالَ أَنْ تُصَلِّيَ خَلْفَ الصُّفُوفِ وَحْدَكَ فَإِنْ لَمْ يُمْكِنِ الدُّخُولُ فِي الصَّفِّ قَامَ حِذَاءَ الْإِمَامِ أَجْزَأَهُ فَإِنْ هُوَ عَانَدَ الصَّفَّ فَسَدَتْ عَلَيْهِ صَلَاتُهُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ فِي أَحَادِيثِ إِقَامَةِ الصُّفُوفِ وَ إِتْمَامِهَا وَ تَسْوِيَةِ الْخَلَلِ (٥).

****

ترجمه:

از سکونی از جعفر (علیه السلام) از پدرش نقل شده که فرمود: «امیرالمؤمنین (علیه السلام) گفتند که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: در عَیْکَل نباشید.» پرسیدم: «عَیْکَل چیست؟» فرمودند: «اینکه پشت صفوف به تنهایی نماز بخوانی. اگر امکان ورود به صف نبود، در کنار امام بایستد و این برای او کافی خواهد بود. اما اگر عمداً از صف دوری کند، نماز او باطل خواهد شد.»

٥٩- بَابُ أَنَّهُ لَا يَجُوزُ أَنْ يَكُونَ بَيْنَ الْإِمَامِ وَ الْمَأْمُومِ حَائِلٌ كَالْمَقَاصِيرِ وَ الْجُدْرَانِ إِذَا كَانَ الْمَأْمُومُ رَجُلًا وَ جَوَازِ كَوْنِ الصُّفُوفِ بَيْنَ الْأَسَاطِينِ

اشارة

(٦) ٥٩ بَابُ أَنَّهُ لَا يَجُوزُ أَنْ يَكُونَ بَيْنَ الْإِمَامِ وَ الْمَأْمُومِ حَائِلٌ كَالْمَقَاصِيرِ وَ الْجُدْرَانِ إِذَا كَانَ الْمَأْمُومُ رَجُلًا وَ جَوَازِ كَوْنِ الصُّفُوفِ بَيْنَ الْأَسَاطِينِ

****

ترجمه:

باب اینکه جایز نیست میان امام و مأموم مانعی مانند مقاصیر و دیوارها وجود داشته باشد، اگر مأموم مرد باشد؛ و جواز قرار گرفتن صفوف میان ستون ها.

[رقم الحديث الكلى: ١١٠٣٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١١٠٣٣- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: إِنْ صَلَّى قَوْمٌ بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ الْإِمَامِ سُتْرَةٌ أَوْ

١- -يأتى ما يدلّ عليه فى الباب ٥٨ و فى الأحاديث ١ و ٢ و ٣ و ٩ من الباب ٧٠ من هذه الأبواب.-

٢- -الباب ٥٨ فيه حديث واحد.-

٣- -التهذيب ٣- ٢٨٢- ٨٣٨.-

٤- -تقدم ما يدلّ عليه فى الحديث ٣ من الباب ٥٧ من هذه الأبواب.-

٥- -يأتى فى الباب ٧٠ من هذه الأبواب.-

٦- -الباب ٥٩ فيه ٣ أحاديث.-

٧- -الفقيه ١- ٣٨٦- ١١٤٤، أورد صدره و ذيله فی الحديث ٢ من الباب ٦٢ من هذه الأبواب.-

جِدَارٌ فَلَيْسَ تِلْکَ لَهُمْ بِصَلَاةٍ إِلَّا مَنْ كَانَ حِيَالَ الْبَابِ قَالَ وَ قَالَ هَذِهِ الْمَقَاصِيرُ إِنَّمَا أَحْدَثَهَا الْجَبَّارُونَ وَ لَيْسَ لِمَنْ صَلَّى خَلْفَهَا مُقْتَدِياً بِصَلَاةِ مَنْ فِيهَا صَلَاةٌ.

مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ مِثْلَهُ (١) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

از زراره از امام باقر (عليه السلام) در حديثی نقل شده كه فرمود: «اگر گروهی نماز بخوانند و بين آنان و امام مانعی مانند پرده يا ديوار وجود داشته باشد، اين نماز برای آنان صحيح نيست، مگر كسی كه در مقابل درب ايستاده باشد.» و فرمودند: «اين مقاصير را جباران به وجود آوردند و كسی كه پشت اين مقاصير نماز بخواند و به نماز كسی كه در داخل آن هاست اقتدا كند، نمازش صحيح نيست.»

[رقم الحديث الكلی: ١١٠٣٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١٠٣٤- ٢- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا أَرَى بِالصُّفُوفِ بَيْنَ الْأَسَاطِينِ بَأْساً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِيِّ (٤)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

از عبیدالله بن علی حلبی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: «من ایرادی در قرار گرفتن صفوف بین ستون ها نمی بینم.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۳۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۰۳۵- ۳- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْجَهْمِ قَالَ: سَأَلْتُ الرِّضَا ع عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّی بِالْقَوْمِ فِی مَكَانٍ ضَيِّقٍ وَ يَكُونُ بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَهُ سِتْرٌ أَ يَجُوزُ أَنْ يُصَلِّيَ بِهِمْ قَالَ نَعَمْ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى سِتْرٍ لَا يَمْنَعُ الْمُشَاهَدَةَ أَوِ الْأَسَاطِينِ أَوْ عَلَى التَّقِيَّةِ.

****

ترجمه:

از حسن بن جهم نقل شده که گفت: «از امام رضا (علیه السلام) درباره مردی که در مکانی تنگ با جماعت نماز می خواند و میان او و آنان پرده ای وجود دارد، پرسیدم. آیا جایز است که او به جماعت آنان نماز بخواند؟» امام فرمودند: «بله، جایز است.»

می گویم: این مورد به پرده ای حمل می شود که مانع مشاهده نمی شود یا به ستون ها یا به دلیل رعایت تقیه.

۱- -الکافی ۳- ۳۸۵- ٤.-

٢- -التهذيب ٣- ٥٢- ١٨٢.-

٣- -التهذيب ٣- ٥٢- ١٨٠.-

٤- -الفقيه ١- ٣٨٦- ١١٤١.-

٥- -الكافى ٣- ٣٨٦- ٦.-

٦- -التهذيب ٣- ٢٧٦- ٨٠٤.-

٦٠- بَابُ جَوَازِ اقْتِدَاءِ الْمَرْأَةِ بِالرَّجُلِ مَعَ حَائِلٍ بَيْنَهُمَا

اشارة

(١) ٦٠ بَابُ جَوَازِ اقْتِدَاءِ الْمَرْأَةِ بِالرَّجُلِ مَعَ حَائِلٍ بَيْنَهُمَا

****

ترجمه:

باب جايز است اقتداء زن به مرد با وجود حائل بين آن دو

[رقم الحديث الكلى: ١١٠٣٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١١٠٣٦- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّي بِالْقَوْمِ وَ خَلْفَهُ دَارٌ وَ فِيهَا نِسَاءٌ هَلْ يَجُوزُ لَهُنَّ أَنْ يُصَلِّينَ خَلْفَهُ قَالَ نَعَمْ إِنْ كَانَ الْإِمَامُ أَسْفَلَ مِنْهُنَّ قُلْتُ فَإِنَّ بَيْنَهُنَّ وَ بَيْنَهُ حَائِطاً أَوْ طَرِيقاً فَقَالَ لَا بَأْسَ.

****

ترجمه:

مصدق بن صدقه گوید عمار گفت از امام صادق علیه السلام سوال کردم از مردی که باجمعی نماز میخواند و پشت سر آنها خانه ایست که زنها در آن هستند آیا برای آنها جایز است پشت سر اینهانماز بخوانند ؟

حضرت فرمود بله اگر امام پائین تر از آنها باشد

گفتم اگر بین آنها دیوار یا راه باشد

فرمود اشکال ندارد

٦١- بَابُ جَوَازِ وُقُوفِ الْإِمَامِ فِی الْمِحْرَابِ وَ تَصِحُّ صَلَاةُ مَنْ یُشَاهِدُهُ

اشارة

(٣) ٦١ بَابُ جَوَازِ وُقُوفِ الْإِمَامِ فِی الْمِحْرَابِ وَ تَصِحُّ صَلَاةُ مَنْ یُشَاهِدُهُ

****

ترجمه:

باب جایز است ایستادن امام در محراب و صحیح است نماز آنهائی که امام را می بینند

[رقم الحدیث الکلی: ١١٠٣٧ - رقم الحدیث الباب: ١]

١١٠٣٧- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ الْحَسَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِیدِ عَنْ سَیْفِ بْنِ عَمِیرَةَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّی أُصَلِّی فِی الطَّاقِ یَعْنِی الْمِحْرَابَ فَقَالَ لَا بَأْسَ إِذَا کُنْتَ تَتَوَسَّعُ بِهِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَى اشْتِرَاطِ الْمُشَاهَدَةِ وَ عَدَمِ الْحَائِلِ (٥).

****

ترجمه:

منصور بن حازم نقل کرده است که گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: «در طاق، یعنی محراب، نماز می خوانم.» امام فرمودند: «اگر برای تو فضای کافی داشته باشد، اشکالی ندارد.» می گویم: «پیش تر اشاره شده است به آنچه دلالت بر شرط مشاهده و نبود مانع دارد.»

ص: ٤٠٩

١- -الباب ٦٠ فيه حديث واحد.-

٢- -التهذيب ٣- ٥٣- ١٨٣، و أورد صدره فی الحديث ٢ من الباب ٦٣ من هذه الأبواب.-

٣- -الباب ٦١ فيه حديث واحد.-

٤- -التهذيب ٣- ٥٢- ١٨١.-

٥- -تقدم فی الباب ٥٩ من هذه الأبواب.-

٦٢- بَابُ أَنَّهُ لَا يَجُوزُ التَّبَاعُدُ بَيْنَ الْإِمَامِ وَ الْمَأْمُومِ بِمَا لَا يُتَخَطَّى وَ لَا بَيْنَ الصَّفَّيْنِ

اشارة

(١) ٦٢ بَابُ أَنَّهُ لَا يَجُوزُ التَّبَاعُدُ بَيْنَ الْإِمَامِ وَ الْمَأْمُومِ بِمَا لَا يُتَخَطَّى وَ لَا بَيْنَ الصَّفَّيْنِ

****

ترجمه:

باب درباره اینکه فاصله میان امام و مأموم نباید به قدری باشد که نتوان آن را طی کرد(بیش از یک قدم) و همچنین فاصله بین صف ها نیز نباید چنین باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۳۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۰۳۸- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ قَالَ: یَنْبَغِی لِلصُّفُوفِ أَنْ تَکُونَ تَامَّةً مُتَوَاصِلَةً بَعْضُهَا إِلَی بَعْضٍ وَ لَا یَکُونَ بَیْنَ الصَّفَّیْنِ مَا لَا یُتَخَطَّی یَکُونُ قَدْرُ ذَلِکَ مَسْقَطَ جَسَدِ إِنْسَانٍ إِذَا سَجَدَ.

****

ترجمه:

زراره از امام باقر علیه السّلام روایت کرده است که آن حضرت فرمود: سزاوار و شایسته است برای صفوف جماعت که پر و بدون کاستی و متّصل بیکدیگر باشد، و در میان دو صف چندان فاصله نباشد که بیش از برداشتن یك گام شود و اندازهٔ آن فاصله مقداری است که چون انسان به سجده رود از زمین اشغال می کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۰۳۹- ۲- (۳) قَالَ وَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع إِنْ صَلَّی قَوْمٌ وَ (٤) بَیْنَهُمْ وَ بَیْنَ الْإِمَامِ مَا لَا یُتَخَطَّی فَلَیْسَ ذَلِکَ الْإِمَامُ لَهُمْ بِإِمَامٍ وَ أَیُّ صَفٍّ کَانَ أَهْلُهُ یُصَلُّونَ بِصَلَاةِ الْإِمَامِ وَ بَیْنَهُمْ وَ بَیْنَ الصَّفِّ الَّذِی یَتَقَدَّمُهُمْ مَا لَا یُتَخَطَّی فَلَیْسَ لَهُمْ تِلْکَ بِصَلَاةٍ وَ إِنْ کَانَ (شِبْراً وَاحِداً) (٥) إِلَی أَنْ قَالَ أَیُّمَا امْرَأَةٍ صَلَّتْ خَلْفَ إِمَامٍ وَ بَیْنَهَا وَ بَیْنَهُ مَا لَا یُتَخَطَّی فَلَیْسَ لَهَا تِلْکَ بِصَلَاةٍ قَالَ قُلْتُ: فَإِنْ جَاءَ إِنْسَانٌ یُرِیدُ أَنْ یُصَلِّیَ کَیْفَ یَصْنَعُ وَ هِیَ إِلَی جَانِبِ الرَّجُلِ قَالَ یَدْخُلُ بَیْنَهَا وَ بَیْنَ الرَّجُلِ وَ تَنْحَدِرُ هِیَ شَیْئاً.

وَ

رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ أَسْقَطَ حُكْمَ الْمَرْأَةِ (٦).

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

اگر گروهی نماز بخوانند و بین آن ها و امام چیزی باشد که نتوان از آن عبور کرد، آن امام برای ایشان امام محسوب نمی شود. و هر صفی که اهل آن با اقتدای به نماز امام نماز بخوانند، اگر بین آن ها و صف پیشین چیزی باشد که نتوان از آن عبور کرد، آن نماز برای ایشان نماز محسوب نمی شود، حتی اگر فاصله به اندازه یک وجب باشد. همچنین هر زنی که پشت امام نماز بخواند و بین او و امام چیزی باشد که نتوان از آن عبور کرد، آن نماز برای او نماز محسوب نمی شود. در صورتی که فردی بخواهد نماز بخواند و زنی کنار مردی باشد، باید بین زن و مرد قرار گیرد و زن کمی عقب برود.

[رقم الحديث الكلى: ١١٠٤٠ - رقم الحديث الباب: ٣]

١١٠٤٠- ٣- (٨) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع

ص: ٤١٠

١- -الباب ٦٢ فيه ٤ أحاديث.-

٢- -الفقيه ١- ٣٨٦- ١١٤٣.-

٣- -الفقيه ١- ٣٨٦- ١١٤٤، و أورد قطعة منه فى الحديث ١ من الباب ٥٩ من هذه الأبواب.-

٤- -كتب فى الأصل على الواو علامة نسخة.-

٥- -فی الفقیه- سترا أو جدارا" هامش المخطوط".-

٦- -الکافی ٣- ٣٨٥- ٤.-

٧- -التهذیب ٣- ٥٢- ١٨٢.-

٨- -الفقیه ١- ٣٨٧- ١١٤٥.-

قَالَ: أَقَلُّ مَا یَکُونُ بَیْنَکَ وَ بَیْنَ الْقِبْلَةِ مَرْبِضُ عَنْزٍ وَ أَکْثَرُ مَا یَکُونُ مَرْبِضُ (١) فَرَسٍ.

****

ترجمه:

[رقم الحدیث الکلی: ١١٠٤١ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١١٠٤١- ٤- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِیسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ کِتَابِ حَرِیزٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع إِنْ صَلَّی قَوْمٌ وَ بَیْنَهُمْ وَ بَیْنَ الْإِمَامِ مَا لَا یُتَخَطَّی فَلَیْسَ ذَلِکَ الْإِمَامُ لَهُمْ إِمَاماً.

(٣)

****

ترجمه:

٦٣- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ عُلُوِّ الْإِمَامِ عَنِ الْمَأْمُومِ بِمَا یُعْتَدُّ بِهِ کَالدُّکَّانِ وَ جَوَازِ الْعَکْسِ وَ اسْتِحْبَابِ الْمُسَاوَاةِ وَ جَوَازِ الْأَمْرَیْنِ فِی الْأَرْضِ الْمُنْحَدِرَةِ

اشارة

(٤) ٦٣ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ عُلُوِّ الْإِمَامِ عَنِ الْمَأْمُومِ بِمَا یُعْتَدُّ بِهِ کَالدُّکَّانِ وَ جَوَازِ الْعَکْسِ وَ اسْتِحْبَابِ الْمُسَاوَاةِ وَ جَوَازِ الْأَمْرَیْنِ فِی الْأَرْضِ الْمُنْحَدِرَةِ

****

ترجمه:

باب عدم جواز برتری جایگاه امام بر مأموم به میزان معتبری مانند قرار داشتن بر سکوی بلند، و جواز عکس آن (یعنی برتری مأموم)، و مستحب بودن مساوات، و جواز هر دو حالت (یعنی برتری امام یا مأموم) در زمینی که دارای شیب است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۴۲ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۰۴۲- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ وَ غَیْرِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِیدٍ عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یُصَلِّی بِقَوْمٍ وَ هُمْ فِی مَوْضِعٍ أَسْفَلَ مِنْ مَوْضِعِهِ الَّذِی یُصَلِّی فِیهِ فَقَالَ إِنْ کَانَ الْإِمَامُ عَلَی شِبْهِ الدُّکَّانِ أَوْ عَلَی مَوْضِعٍ أَرْفَعَ مِنْ مَوْضِعِهِمْ لَمْ تَجُزْ صَلَاتُهُمْ فَإِنْ کَانَ أَرْفَعَ مِنْهُمْ بِقَدْرِ إِصْبَعٍ أَوْ أَکْثَرَ أَوْ أَقَلَّ إِذَا کَانَ الِارْتِفَاعُ بِبَطْنِ مَسِیلٍ فَإِنْ کَانَ أَرْضاً مَبْسُوطَةً أَوْ کَانَ فِی مَوْضِعٍ مِنْهَا ارْتِفَاعٌ فَقَامَ الْإِمَامُ فِی الْمَوْضِعِ الْمُرْتَفِعِ وَ قَامَ مَنْ خَلْفَهُ أَسْفَلَ مِنْهُ وَ الْأَرْضُ مَبْسُوطَةٌ إِلَّا أَنَّهُمْ فِی مَوْضِعٍ مُنْحَدِرٍ قَالَ لَا بَأْسَ قَالَ وَ سُئِلَ فَإِنْ قَامَ الْإِمَامُ أَسْفَلَ مِنْ مَوْضِعِ مَنْ یُصَلِّی خَلْفَهُ قَالَ لَا بَأْسَ

۱- -فی نسخة- مربط" هامش المخطوط".-

۲- -مستطرفات السرائر- ۷۴- ۱۶،.-

۳- -و تقدم ما ینافی ذلک فی الباب ۴۶، و فی الباب ۶۰ من هذه الأبواب.-

۴- -الباب ۶۳ فیه ۴ أحادیث.-

۵- -الکافی ۳- ۳۸۶- ۹.-

وَ قَالَ إِنْ كَانَ الرَّجُلُ فَوْقَ بَيْتٍ أَوْ غَيْرِ ذَلِکَ دُكَّاناً كَانَ أَوْ غَيْرَهُ وَ كَانَ الْإِمَامُ يُصَلِّي عَلَى الْأَرْضِ أَسْفَلَ مِنْهُ جَازَ لِلرَّجُلِ أَنْ يُصَلِّيَ خَلْفَهُ وَ يَقْتَدِيَ بِصَلَاتِهِ وَ إِنْ كَانَ أَرْفَعَ مِنْهُ بِشَيْ ءٍ كَثِيرٍ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمَّارِ بْنِ مُوسَى مِثْلَهُ (۱) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۲).

****

ترجمه:

عمار از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است: از ایشان پرسیدم درباره مردی که با جماعتی نماز می خواند و آن ها در مکانی پایین تر از مکانی که او در آن نماز می خواند، قرار دارند. فرمودند: اگر امام روی چیزی شبیه به سکوی بلند یا مکانی بالاتر از جایگاه آنان باشد، نماز آن ها صحیح نیست. اما اگر ارتفاع جایگاه امام نسبت به آنان به اندازه یک انگشت، بیشتر یا کمتر باشد و این اختلاف ارتفاع به دلیل شرایط طبیعی زمین مانند بستر مسیل باشد، ایرادی ندارد. و اگر زمین مسطح باشد یا در قسمتی از آن ارتفاعی باشد که امام در آن مکان بلندتر بایستد و افرادی که پشت سر او نماز می خوانند پایین تر بایستند، باز هم نماز ایرادی ندارد، به شرط آن که اختلاف ارتفاع به دلیل شیب طبیعی زمین باشد.

همچنین در صورتی که امام در جایگاهی پایین تر از افرادی که پشت سر او نماز می خوانند، قرار داشته باشد، نماز ایرادی ندارد.

ایشان فرمودند: اگر مردی در جایگاهی بالاتر از امام، چه بر روی خانه یا سکویی باشد، و امام در مکانی پایین تر از او روی زمین نماز بخواند، نماز خواندن آن مرد پشت سر امام و اقتدا به نماز او صحیح است، حتی اگر اختلاف ارتفاع زیاد باشد.

[رقم الحديث الكلي: ۱۱۰۴۳ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۱۰۴۳- ۲- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرٍو عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّي بِالْقَوْمِ وَ خَلْفَهُ دَارٌ فِيهَا نِسَاءٌ هَلْ يَجُوزُ لَهُنَّ أَنْ يُصَلِّينَ خَلْفَهُ قَالَ نَعَمْ إِنْ كَانَ الْإِمَامُ أَسْفَلَ مِنْهُنَّ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

مصدق بن صدقه گوید عمار گفت از امام صادق علیه السلام سوال کردم از مردی که باجمعی نماز میخواند و پشت سر آنها خانه ایست که زنها در آن هستند آیا برای آنها جایز است پشت سر اینهانماز بخوانند ؟

حضرت فرمود بله اگر امام پائین تر از آنها باشد ....

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۰٤٤ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۱۰٤٤- ۳- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْإِمَامِ يُصَلِّي فِي مَوْضِعٍ وَ الَّذِينَ خَلْفَهُ يُصَلُّونَ فِي مَوْضِعٍ أَسْفَلَ مِنْهُ أَوْ يُصَلِّي فِي مَوْضِعٍ وَ الَّذِينَ خَلْفَهُ فِي مَوْضِعٍ أَرْفَعَ مِنْهُ فَقَالَ يَكُونُ مَكَانُهُمْ مُسْتَوِياً الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

محمد بن عبدالله از امام رضا (علیه السلام) روایت کرده است: از ایشان پرسیدم درباره امامی که در مکانی نماز می خواند و کسانی که پشت سر او هستند، در مکانی پایین تر یا بالاتر از او نماز می خوانند. ایشان فرمودند: جایگاه آنان باید هم سطح باشد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۰٤٥ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۱۰٤٥- ٤- (٥) عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی كِتَابِهِ عَنْ أَخِيهِ مُوسَی ع قَالَ: وَ سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ هَلْ يَحِلُّ لَهُ أَنْ يُصَلِّيَ خَلْفَ الْإِمَامِ فَوْقَ دُكَّانٍ قَالَ إِذَا كَانَ مَعَ الْقَوْمِ فِی الصَّفِّ فَلَا بَأْسَ.

****

ترجمه:

علی بن جعفر در کتاب خود از برادرش موسی (علیهما السلام) روایت کرده است: از او درباره مردی پرسیدم که آیا جایز است پشت امام، بر روی سکویی بلند، نماز بخواند؟ فرمودند: اگر در صف با جماعت باشد، ایرادی ندارد.

ص: ٤١٢

۱- -الفقيه ۱- ۳۸۷- ۱۱٤٦.-

۲- -التهذيب ۳- ٥۳- ۱۸٥.-

۳- -التهذيب ۳- ٥۳- ۱۸۳، و أورده بتمامه فی الحديث ۱ من الباب ٦۰ من هذه الأبواب.-

٤- -التهذيب ۳- ۲۸۲- ۸۳٥، و أورد ذيله فی الحديث ٤ من الباب ۱۰ من أبواب السجود.-

٥- -مسائل علی بن جعفر- ۱۱۲- ۳۲.-

٦٤- بَابُ عَدَمِ بُطْلَانِ صَلَاةِ الْمَأْمُومِ بِنِسْيَانِ الرُّكُوعِ حَتَّی يَسْجُدَ الْإِمَامُ بَلْ يَرْكَعُ ثُمَّ يَلْحَقُهُ وَ كَذَا لَا تَبْطُلُ بِنِسْيَانِ الْأَذْكَارِ وَ لَا بِالتَّسْلِيمِ قَبْلَهُ سَهْواً وَ أَنَّ لَهُ نِيَّةَ الِانْفِرَادِ مَع

اشارة

(۱) ٦٤ بَابُ عَدَمِ بُطْلَانِ صَلَاةِ الْمَأْمُومِ بِنِسْيَانِ الرُّكُوعِ حَتَّى يَسْجُدَ الْإِمَامُ بَلْ يَرْكَعُ ثُمَّ يَلْحَقُهُ وَ كَذَا لَا تَبْطُلُ بِنِسْيَانِ الْأَذْكَارِ وَ لَا بِالتَّسْلِيمِ قَبْلَهُ سَهْواً وَ أَنَّ لَهُ نِيَّةَ الِانْفِرَادِ مَعَ الْعُذْرِ

****

ترجمه:

باب عدم بطلان نماز مأموم در صورت فراموش کردن رکوع تا زمانی که امام سجده کند، بلکه مأموم رکوع را به جا می آورد و سپس به امام ملحق می شود. همچنین نماز مأموم با فراموش کردن اذکار یا گفتن سلام پیش از امام، در صورت سهو، باطل نمی شود. و مأموم می تواند با وجود عذر، نیت انفراد کند.

[رقم الحديث الكلى: ١١٠٤٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١١٠٤٦- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّي مَعَ إِمَامٍ يَقْتَدِي بِهِ فَرَكَعَ الْإِمَامُ وَ سَهَا الرَّجُلُ وَ هُوَ خَلْفَهُ فَلَمْ يَرْكَعْ حَتَّى رَفَعَ الْإِمَامُ رَأْسَهُ وَ انْحَطَّ لِلسُّجُودِ أَ يَرْكَعُ ثُمَّ يَلْحَقُ بِالْإِمَامِ وَ الْقَوْمُ فِي سُجُودِهِمْ أَمْ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ يَرْكَعُ ثُمَّ يَنْحَطُّ وَ يُتِمُّ صَلَاتَهُ مَعَهُمْ وَ لَا شَيْ ءَ عَلَيْهِ.

****

ترجمه:

عبدالرحمن از امام موسی کاظم (علیه السلام) روایت کرده است: از ایشان درباره مردی که با امام جماعت نماز می خواند و رکوع امام را فراموش کرده، پرسیدم؛ و او تا زمانی که امام سرش را از رکوع بلند کرده و به سجده رفته، رکوع به جا نیاورده است. آیا باید رکوع کند و سپس به امام و جماعت در

سجده ملحق شود یا چه باید کند؟ فرمودند: باید رکوع کند، سپس به سجده رود و نمازش را با جماعت به پایان رساند؛ و هیچ اشکالی در نماز او نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۴۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۰۴۷- ۲- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَكُونُ خَلْفَ الْإِمَامِ فَيُطَوِّلُ الْإِمَامُ بِالتَّشَهُّدِ فَيَأْخُذُ الرَّجُلَ الْبَوْلُ أَوْ يَتَخَوَّفُ عَلَى شَيْ ءٍ يَفُوتُ أَوْ يَعْرِضُ لَهُ وَجَعٌ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ يَتَشَهَّدُ هُوَ وَ يَنْصَرِفُ وَ يَدَعُ الْإِمَامَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ وَ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِمَا عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ (٤)

وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر (علیهما السلام) روایت کرده است: از ایشان پرسیدم درباره مردی که پشت امام نماز می خواند و امام تشهد را طولانی می خواند، اما مرد دچار حالت اضطراری مانند نیاز به دفع، ترس از فوت شدن چیزی مهم یا بروز درد می شود؛ در این شرایط چه باید انجام دهد؟ فرمودند: او می تواند تشهد خود را بخواند، نماز را پایان دهد و امام را ترک کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۴۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۰۴۸- ۳- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي الرَّجُلِ يَكُونُ

١- -الباب ٦٤ فيه ٥ أحاديث.-

٢- -التهذيب ٣- ٥٥- ١٨٨، و أورده فی الحديث ٤ من الباب ١٧ من أبواب صلاة الجمعة.-

٣- -التهذيب ٢- ٣٤٩- ١٤٤٦.-

٤- -الفقيه ١- ٤٠١- ١١٩٢، و التهذيب ٣- ٢٨٣- ٨٤٢.-

٥- -قرب الإسناد- ٩٥.-

٦- -التهذيب ٢- ٣٤٩- ١٤٤٥، و أورده فی الحديث ٦ من الباب ١ من أبواب التسليم.-

خَلْفَ الْإِمَامِ فَيُطِيلُ الْإِمَامُ التَّشَهُّدَ قَالَ يُسَلِّمُ مَنْ خَلْفَهُ وَ يَمْضِی لِحَاجَتِهِ إِنْ أَحَبَّ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

عبيدالله بن علی حلبی از امام صادق (عليه السلام) روايت كرده است: درباره مردی كه پشت سر امام نماز می خواند و امام تشهد را طولانی می كند، سؤال شد. امام فرمودند: كسانی كه پشت سر امام هستند، می توانند سلام دهند و اگر بخواهند، برای انجام حاجات خود بروند.

[رقم الحديث الكلی: ١١٠٤٩ - رقم الحديث الباب: ٤]

١١٠٤٩- ٤- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِی الْمَغْرَاءِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الرَّجُلِ يُصَلِّی خَلْفَ إِمَامٍ فَسَلَّمَ قَبْلَ الْإِمَامِ قَالَ لَيْسَ بِذَلِكَ بَأْسٌ.

****

ترجمه:

ابی المغراء از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است: درباره مردی که پشت سر امام نماز می خواند و پیش از امام سلام می دهد، امام فرمودند: ایرادی ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۵۰ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۰۵۰- ۵- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبِی الْمَغْرَاءِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَكُونُ خَلْفَ الْإِمَامِ فَيَسْهُو فَيُسَلِّمُ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ الْإِمَامُ قَالَ لَا بَأْسَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِی الْجُمُعَةِ وَ غَيْرِهَا (٤).

****

ترجمه:

ابی المغراء گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که پشت سر امام نماز می خواند و دچار سهو شده و پیش از آنکه امام سلام دهد، سلام می دهد. امام فرمودند: ایرادی ندارد.

٦٥- بَابُ سُقُوطِ الْأَذَانِ وَ الْإِقَامَةِ عَمَّنْ أَدْرَكَ الْجَمَاعَةَ قَبْلَ أَنْ يَتَفَرَّقُوا لَا بَعْدَهُ وَ تَجُوزُ الْجَمَاعَةُ حِينَئِذٍ فِی نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ

اشارة

(٥) ٦٥ بَابُ سُقُوطِ الْأَذَانِ وَ الْإِقَامَةِ عَمَّنْ أَدْرَكَ الْجَمَاعَةَ قَبْلَ أَنْ يَتَفَرَّقُوا لَا بَعْدَهُ وَ تَجُوزُ الْجَمَاعَةُ حِينَئِذٍ فِی نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ

****

ترجمه:

باب سقوط اذان و اقامه برای کسی که به جماعت برسد پیش از آنکه جماعت پراکنده شوند، نه پس از آن. و در چنین شرایطی، برگزاری جماعت در قسمتی از مسجد جایز است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۰۵۱- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبَانٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ الرَّجُلُ يَدْخُلُ الْمَسْجِدَ وَ قَدْ صَلَّى الْقَوْمُ أَ يُؤَذِّنُ وَ يُقِيمُ قَالَ إِذَا كَانَ دَخَلَ وَ لَمْ يَتَفَرَّقِ الصَّفُّ صَلَّى بِأَذَانِهِمْ وَ إِقَامَتِهِمْ وَ إِنْ كَانَ تَفَرَّقَ الصَّفُّ أَذَّنَ وَ أَقَامَ.

****

ترجمه:

ابی بصیر از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است: به ایشان گفتم مردی وارد مسجد می شود در حالی که جماعت قبلاً نماز خوانده اند؛ آیا باید اذان و اقامه بگوید؟ امام فرمودند: اگر وارد شود و صف جماعت هنوز پراکنده نشده باشد، با اذان و اقامه آن ها نماز می خواند. اما اگر صف جماعت پراکنده شده باشد، باید اذان و اقامه بگوید.

۱- -الفقیه ۱- ۳۹۳- ۱۱٦٤.-

۲- -التهذیب ۳- ٥٥- ۱۸۹.-

۳- -التهذیب ۲- ۳٤۹- ۱٤٤۷.-

٤- -تقدم فی الباب ۱۷ من أبواب الجمعة، و فی الحدیث ۲ من الباب ۳ من أبواب التسلیم.-

٥- -الباب ٦٥ فیه ٤ أحادیث.-

٦- -التهذیب ۲- ۲۸۱- ۱۱۲۰، و أورده فی الحدیث ۲ من الباب ۲٥ من أبواب الأذان.-

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۰۵۲ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۱۰۵۲- ۲- (۱) وَ عَنْهُ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ جُعِلْتُ فِدَاكَ صَلَّيْنَا فِی الْمَسْجِدِ الْفَجْرَ وَ انْصَرَفَ بَعْضُنَا وَ جَلَسَ بَعْضٌ فِی التَّسْبِيحِ فَدَخَلَ عَلَيْنَا رَجُلٌ الْمَسْجِدَ فَأَذَّنَ فَمَنَعْنَاهُ وَ دَفَعْنَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع أَحْسَنْتَ ادْفَعْهُ عَنْ ذَلِكَ وَ امْنَعْهُ أَشَدَّ الْمَنْعِ فَقُلْتُ فَإِنْ دَخَلُوا فَأَرَادُوا أَنْ يُصَلُّوا فِيهِ جَمَاعَةً قَالَ يَقُومُونَ فِی نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ وَ لَا يَبْدُرْ (۲) بِهِمْ إِمَامٌ الْحَدِيثَ.

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْحَرَّانِیِّ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ أَحْسَنْتُمْ ادْفَعُوهُ عَنْ ذَلِكَ وَ امْنَعُوهُ أَشَدَّ الْمَنْعِ فَقُلْتُ لَهُ فَإِنْ دَخَلَ جَمَاعَةٌ فَقَالَ يَقُومُونَ فِی نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ وَ لَا يَبْدُو لَهُمْ إِمَامٌ (۳)

****

ترجمه:

ابوعلی روایت کرده است: نزد امام صادق (علیه السلام) بودیم که مردی نزد ایشان آمد و گفت: فدایت شوم، نماز صبح را در مسجد خواندیم. برخی از ما رفتند و برخی در مسجد برای تسبیح نشسته بودند. در این هنگام، مردی وارد مسجد شد و اذان گفت، ما او را از این کار منع کردیم و جلو او را گرفتیم. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کار خوبی کردید؛ او را از این کار باز دارید و با شدت بیشتری منع کنید. پرسیدم: اگر جماعتی وارد شوند و بخواهند در آنجا نماز جماعت بخوانند، چه کنند؟ امام فرمودند: باید در بخشی از مسجد بایستند و امامی برای آنان ظاهر نشود.

مرحوم صدوق نیز این روایت را با سندش از محمد بن ابی عمیر از ابوعلی حرانی نقل کرده است، با این تفاوت که امام فرمودند: کار خوبی کردید؛ او را از این کار باز دارید و با شدت بیشتری منع

کنید. پرسیدم: اگر جماعتی وارد شوند، فرمودند: باید در بخشی از مسجد بایستند و برای آنان امامی ظاهر نشود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۰۵۳- ۳- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُلْوَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: دَخَلَ رَجُلَانِ الْمَسْجِدَ وَ قَدْ صَلَّى عَلِيٌّ ع بِالنَّاسِ فَقَالَ لَهُمَا عَلِيٌّ ع إِنْ شِئْتُمَا فَلْيَؤُمَّ أَحَدُكُمَا صَاحِبَهُ وَ لَا يُؤَذِّنُ وَ لَا يُقِيمُ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُلْوَانَ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

زید بن علی از پدرانش از امام علی (علیه السلام) روایت کرده است: دو مرد وارد مسجد شدند در حالی که امام علی (علیه السلام) نماز جماعت را با مردم به پایان رسانده بود. امام علی (علیه السلام) به آن دو فرمودند: اگر بخواهید، یکی از شما امامت دیگری را به عهده بگیرد؛ اما اذان و اقامه گفته نشود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۵٤ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۰۵٤- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ شُرَيْحٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: إِذَا جَاءَ الرَّجُلُ مُبَادِراً وَ الْإِمَامُ رَاكِعٌ

١- -التهذيب ٣- ٥٥- ١٩٠، و أورد ذيله فی الحديث ٦ من الباب ٥ من هذه الأبواب.-

٢- -فی نسخة- و لا يبدو" هامش المخطوط".-

٣- -الفقيه ١- ٤٠٨- ١٢١٧.-

٤- -التهذيب ٢- ٢٨١- ١١١٩، و أورده فی الحديث ٣ من الباب ٢٥ من أبواب الأذان.-

٥- -التهذيب ٣- ٥٦- ١٩١.-

٦- -الفقيه ١- ٤٠٧- ١٢١٦، و أورده بتمامه فی الحديث ٦ من الباب ٤٩ من هذه الأبواب.-

أَجْزَأَتْهُ تَكْبِيرَةٌ وَاحِدَةٌ إِلَى أَنْ قَالَ وَ مَنْ أَدْرَكَهُ وَ قَدْ رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السَّجْدَةِ الْأَخِيرَةِ وَ هُوَ فِی التَّشَهُّدِ فَقَدْ أَدْرَكَ الْجَمَاعَةَ وَ لَيْسَ عَلَيْهِ أَذَانٌ وَ لَا إِقَامَةٌ وَ مَنْ أَدْرَكَهُ وَ قَدْ سَلَّمَ فَعَلَيْهِ الْأَذَانُ وَ الْإِقَامَةُ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى الْجَوَازِ أَوْ عَلَى تَفَرُّقِ الصُّفُوفِ وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی الْأَذَانِ (١).

****

ترجمه:

معاويه بن شريح از امام صادق (عليه السلام) روايت كرده است: ايشان فرمودند كه اگر فردی با عجله برسد و امام در حال ركوع باشد، يک تكبير كافی است. و كسی كه امام را هنگامی كه سرش را از سجده آخر بلند كرده و در تشهد قرار دارد، درک كند، به جماعت رسيده است و بر او اذان و اقامه واجب نيست. اما كسی كه امام را زمانی كه سلام داده باشد درک كند، بر او اذان و اقامه واجب است.

می گويم :اين فرمايش مبتنی بر جواز است يا بر اساس پراكندگی صفوف، و مطالبی كه در موضوع اذان اشاره شده، دلالت بر اين امر دارند.

٦٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَشَهُّدِ الْمَسْبُوقِ مَعَ الْإِمَامِ كُلَّمَا تَشَهَّدَ وَ وُجُوبِ تَشَهُّدِهِ فِی مَحَلِّهِ أَيْضاً

اشارة

(۲) ٦٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَشَهُّدِ الْمَسْبُوقِ مَعَ الْإِمَامِ كُلَّمَا تَشَهَّدَ وَ وُجُوبِ تَشَهُّدِهِ فِي مَحَلِّهِ أَيْضاً

****

ترجمه:

باب استحباب تشهد مأموم مسبوق همراه با امام، هر بار که امام تشهد می خواند، و همچنین وجوب تشهد او در محل مخصوص به خودش.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۰۵۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۰۵۵- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَيُّوبَ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَامِرٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْمُخْتَارِ وَ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ قَالَ: سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ فَاتَتْهُ صَلَاةُ رَكْعَةٍ مِنَ الْمَغْرِبِ مَعَ الْإِمَامِ فَأَدْرَكَ الثِّنْتَيْنِ فَهِيَ الْأُولَى لَهُ وَ الثَّانِيَةُ لِلْقَوْمِ فَيَتَشَهَّدُ فِيهَا قَالَ نَعَمْ قُلْتُ وَ الثَّانِيَةُ أَيْضاً قَالَ نَعَمْ قُلْتُ كُلُّهُنَّ قَالَ نَعَمْ وَ إِنَّمَا هِيَ بَرَكَةٌ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ مِثْلَهُ وَ تَرَكَ دَاوُدَ بْنَ الْحُصَيْنِ (٤).

****

ترجمه:

داود بن حصین روایت کرده است که از ایشان درباره مردی پرسیدند که یک رکعت از نماز مغرب را با امام از دست داده است و دو رکعت دیگر را همراه امام خوانده است. آن دو رکعت برای او رکعت اول محسوب می شود و رکعت دوم برای جماعت. پرسیدند: آیا در این حالت در این رکعت تشهد

می خواند؟ فرمود: بله. پرسیدند: آیا در رکعت دوم نیز تشهد می خواند؟ فرمود: بله. سپس پرسیدند: آیا در تمام رکعات تشهد می خواند؟ فرمود: بله، و این خود برکتی است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۵۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۰۵۶- ۲- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنِ الْمِیثَمِیِّ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ یَزِیدَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع جُعِلْتُ فِدَاکَ یَسْبِقُنِی الْإِمَامُ

ص: ٤١٦

۱- -تقدم فی الباب ۲۵ من أبواب الأذان.-

۲- -الباب ٦٦ فیه ٤ أحادیث.-

۳- -التهذیب ۳- ٥٦- ۱۹٦، التهذیب ۳- ۲۸۱- ۸۳۲.-

٤- -المحاسن- ۳۲٦- ۷۲.-

٥- -الکافی ۳- ۳۸۱- ۳.-

بِالرَّکْعَةِ فَتَکُونُ لِی وَاحِدَةٌ وَ لَهُ ثِنْتَانِ فَأَتَشَهَّدُ کُلَّمَا قَعَدْتُ قَالَ نَعَمْ فَإِنَّمَا التَّشَهُّدُ بَرَکَةٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

اسحاق بن یزید گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: فدایت شوم، گاهی امام در نماز یک رکعت از من جلوتر است و برای من یک رکعت و برای امام دو رکعت باقی می ماند. آیا هر زمان که می نشینم، باید تشهد بخوانم؟ امام فرمودند: بله، زیرا تشهد خود برکت است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۵۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۰۵۷- ۳- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا سَبَقَکَ الْإِمَامُ بِرَکْعَةٍ جَلَسْتَ فِی الثَّانِیَةِ لَکَ وَ الثَّالِثَةِ لَهُ حَتَّی تَعْتَدِلَ الصُّفُوفُ قِیَاماً.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی (۳)

أَقُولُ: الْمُرَادُ أَنَّهُ یَجْلِسُ وَ یَتَشَهَّدُ لِمَا تَقَدَّمَ (٤).

****

ترجمه:

عبدالرحمن بن ابی عبدالله از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است: ایشان فرمودند که اگر امام یک رکعت از تو جلوتر باشد، باید در رکعت دوم نماز خود و رکعت سوم نماز امام بنشینی، تا صفوف به حالت قیام هماهنگ شوند.

می گویم : مقصود این است که مأموم در این حالت باید بنشیند و تشهد بخواند، همان گونه که در مطالب پیشین ذکر شده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۵۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۰۵۸- ٤- (٥) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یُدْرِکُ الرَّکْعَةَ مِنَ الْمَغْرِبِ کَیْفَ یَصْنَعُ حِینَ یَقُومُ یَقْضِی أَ یَقْعُدُ فِی الثَّانِیَةِ وَ الثَّالِثَةِ قَالَ یَقْعُدُ فِیهِنَّ جَمِیعاً.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی بَعْضِ الْمَقْصُودِ (٦).

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر (علیهما السلام) روایت کرده است: از ایشان پرسیدم درباره مردی که یک رکعت از نماز مغرب را درک می کند و می خواهد رکعات باقی مانده را قضا کند، آیا باید در رکعت دوم و سوم بنشیند؟ فرمودند: بله، در هر دو رکعت باید بنشیند.

ص: ٤١٧

١- -التهذیب ٣- ٢٧٠- ٧٧٩.-

٢- -الکافی ٣- ٣٨١- ٤، و أورد صدره فی الحدیث ٣ من الباب ٤٧، و ذیله فی الحدیث ٥ من الباب ٤٩ من هذه الأبواب.-

٣- -التهذیب ٣- ٢٧١- ٧٨٠.-

٤- -تقدم فی هذا الباب و فی الباب ٤٧ من هذه الأبواب.-

٥- -قرب الإسناد- ٩٠.-

٦- -یأتی فی الباب ٦٧ من هذه الأبواب.-

٦٧- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّجَافِی وَ عَدَمِ التَّمَکُّنِ لِمَنْ أَجْلَسَهُ الْإِمَامُ فِی غَیْرِ مَحَلِّ الْجُلُوسِ

اشارة

(۱) ٦٧ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّجَافِی وَ عَدَمِ التَّمَکُّنِ لِمَنْ أَجْلَسَهُ الْإِمَامُ فِی غَیْرِ مَحَلِّ الْجُلُوسِ

****

ترجمه:

باب استحباب تجافی (نیم خیز نشستن) و عدم تمکین کامل برای کسی که امام او را در محلی غیر از محل نشستنِ مقرر نشانده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۰۵۹- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ یُدْرِکُ الرَّکْعَةَ الثَّانِیَةَ مِنَ الصَّلَاةِ مَعَ الْإِمَامِ وَ هِیَ لَهُ الْأُولَی کَیْفَ یَصْنَعُ إِذَا جَلَسَ الْإِمَامُ قَالَ یَتَجَافَی وَ لَا یَتَمَکَّنُ مِنَ الْقُعُودِ فَإِذَا کَانَتِ الثَّالِثَةُ لِلْإِمَامِ وَ هِیَ الثَّانِیَةُ لَهُ فَلْیَلْبَثْ قَلِیلًا إِذَا قَامَ الْإِمَامُ بِقَدْرِ مَا یَتَشَهَّدُ ثُمَّ لْیَلْحَقِ الْإِمَامَ الْحَدِیثَ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

عبدالرحمن بن حجاج روایت کرده است: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که رکعت دوم نماز را با امام جماعت درک می کند و برای او این رکعت، رکعت اول محسوب می شود. چه باید کند زمانی که امام می نشیند؟ امام فرمودند: باید تجافی (نیم خیز نشستن) انجام دهد و به طور کامل ننشیند. زمانی که رکعت سوم نماز امام فرا رسد که برای این فرد رکعت دوم محسوب می

شود، کمی تأمل کند هنگامی که امام از تشهد برخاست، به اندازه زمانی که تشهد بخواند، سپس به امام ملحق شود.

[رقم الحديث الكلى: ١١٠٦٠ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١٠٦٠- ٢- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: وَ مَنْ أَجْلَسَهُ الْإِمَامُ فِي مَوْضِعٍ يَجِبُ أَنْ يَقُومَ فِيهِ تَجَافَى وَ أَقْعَى إِقْعَاءً وَ لَمْ يَجْلِسْ مُتَمَكِّناً.

(٥)

****

ترجمه:

حلبی از امام صادق (علیه السلام) در حدیثی روایت کرده است که فرمودند: هرکس را که امام در جایی بنشاند که ایستادن بر او واجب است، باید تجافی (نیم خیز نشستن) انجام دهد، به حالت اقعاء بنشیند (حالتی که فرد روی پنجه ها و کف پاها نشسته باشد) و به طور کامل و محکم ننشیند.

٦٨- بَابُ حُكْمِ الْمَسْبُوقِ بِرَكْعَةٍ إِذَا زَادَ الْإِمَامُ رَكْعَةً سَهْواً

اشارة

(٦) ٦٨ بَابُ حُكْمِ الْمَسْبُوقِ بِرَكْعَةٍ إِذَا زَادَ الْإِمَامُ رَكْعَةً سَهْواً

****

ترجمه:

باب حکم مأموم مسبوق به یک رکعت در صورتی که امام سهواً یک رکعت اضافی بخواند

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۰۶۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۰۶۱- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ سَبَقَهُ الْإِمَامُ بِرَكْعَةٍ ثُمَّ أَوْهَمَ الْإِمَامُ فَصَلَّى خَمْساً قَالَ يَقْضِی تِلْكَ الرَّكْعَةَ وَ لَا يَعْتَدُّ بِوَهَمِ الْإِمَامِ.

ص: ۴۱۸

۱- -الباب ۶۷ فيه حديثان.-

۲- -الكافی ۳- ۳۸۱- ۱، و أورده بتمامه فی الحديث ۲ من الباب ۴۷ من هذه الأبواب.-

۳- -التهذيب ۳- ۴۶- ۱۵۹، و الاستبصار ۱- ۴۳۷- ۱۶۸۴.-

۴- -الفقيه ۱- ۴۰۴- ۱۱۹۹، و أورد صدره فی الحديث ۱ من الباب ۴۷ من هذه الأبواب.-

۵- -تقدم ما يدلّ على ذلک فی الحديث ۶ من الباب ۶ من أبواب السجود.-

۶- -الباب ۶۸ فيه حديث واحد.-

۷- -الفقيه ۱- ۴۰۹- ۱۲۱۸.-

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ (۱)

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى مَا لَوْ ذَكَرَ الْمَأْمُومُ قَبْلَ الرُّكُوعِ مَعَ الْإِمَامِ لِمَا مَرَّ مِنْ بُطْلَانِ الصَّلَاةِ بِزِيَادَةِ الرُّكُوعِ (۲) وَ السُّجُودِ (۳).

****

ترجمه:

سماعه از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است: درباره مردی که امام در نماز یک رکعت از او جلوتر باشد و سپس امام دچار وهم شده و پنج رکعت نماز بخواند، امام فرمودند: این مرد باید همان رکعت از دست رفته را قضا کند و وهم امام را لحاظ نکند.

می گویم : این حکم مبتنی بر شرایطی است که مأموم پیش از رکوع همراه امام متوجه این خطا شود، زیرا افزایش رکوع و سجود موجب بطلان نماز می گردد.

٦٩- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَخْفِيفِ الْإِمَامِ صَلَاتَهُ إِذَا كَانَ مَعَهُ مَنْ يَضْعُفُ عَنِ الْإِطَالَةِ وَ إِلَّا اسْتُحِبَّ الْإِطَالَةُ وَ عَدَمِ جَوَازِ الْإِفْرَاطِ فِيهِمَا

اشارة

(٤) ٦٩ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَخْفِيفِ الْإِمَامِ صَلَاتَهُ إِذَا كَانَ مَعَهُ مَنْ يَضْعُفُ عَنِ الْإِطَالَةِ وَ إِلَّا اسْتُحِبَّ الْإِطَالَةُ وَ عَدَمِ جَوَازِ الْإِفْرَاطِ فِيهِمَا

****

ترجمه:

باب مستحب است کوتاه کردن نماز توسط امام اگر ماموم ضعیف باشد از طولانی شدن و اگر نباشد مستحب است طولانی نمودن آن و جایز نیست زیاده روی در آن

[رقم الحديث الكلى: ١١٠٦٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١١٠٦٢- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَبَّاسِ يَعْنِي ابْنَ مَعْرُوفٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ يَعْنِي عَبْدَ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ص الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ فَخَفَّفَ الصَّلَاةَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ لَهُ النَّاسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَ حَدَثَ فِي الصَّلَاةِ شَيْ ءٌ قَالَ وَ مَا ذَاكَ قَالُوا خَفَّفْتَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأَخِيرَتَيْنِ فَقَالَ لَهُمْ أَ وَ مَا سَمِعْتُمْ صُرَاخَ الصَّبِيِّ.

****

ترجمه:

ابن سنان، یعنی عبدالله، از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نماز ظهر و عصر را خواند و در دو رکعت پایانی نماز را کوتاه کرد. پس از اتمام نماز، مردم به او گفتند: ای رسول خدا، آیا چیزی در نماز رخ داده است؟ فرمود: چه چیزی؟ گفتند: شما در دو رکعت پایانی نماز را کوتاه کردید. پیامبر به آنان فرمود: آیا صدای گریه کودک را نشنیدید؟

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۶۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۰۶۳- ۲- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْبَرْقِيِّ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: آخِرُ مَا فَارَقْتُ عَلَيْهِ حَبِيبَ قَلْبِي أَنْ قَالَ يَا عَلِيُّ إِذَا صَلَّيْتَ فَصَلِّ صَلَاةَ أَضْعَفِ مَنْ خَلْفَكَ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٧).

****

ترجمه:

سکونی از امام جعفر صادق (علیه السلام) از پدرش از امام علی (علیه السلام) روایت کرده است: آخرین چیزی که محبوب قلبم [پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله)] به من فرمود این بود: ای علی، هنگامی که نماز می خوانی، نماز را به گونه ای بخوان که ضعیف ترین فردی که پشت سرت ایستاده، بتواند همراهی کند.

١- -التهذيب ٣- ٢٧٤- ٧٩٤.-

٢- -مر فی الباب ١٤ من أبواب الركوع، و فی الباب ١٩ من أبواب الخلل الواقع فی الصلاة.-

٣- -تقدم فی الباب ٢٨ من أبواب السجود.-

٤- -الباب ٦٩ فيه ٨ أحاديث.-

٥- -التهذيب ٣- ٢٧٤- ٧٩٦.-

٦- -التهذيب ٢- ٢٨٣- ١١٢٩، و أورده بتمامه فی الحديث ١ من الباب ٣٨ من أبواب الأذان.-

٧- -الفقيه ١- ٢٨٣- ٨٧٠.-

[رقم الحديث الكلی: ١١٠٦٤ - رقم الحديث الباب: ٣]

١١٠٦٤- ٣- (١) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: يَنْبَغِی لِلْإِمَامِ أَنْ تَكُونَ صَلَاتُهُ عَلَى صَلَاةِ أَضْعَفِ مَنْ خَلْفَهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ السِّنْدِيِّ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

اسحاق بن عمار از امام صادق (عليه السلام) روايت كرده است: امام فرمودند كه سزاوار است نماز امام بر اساس توان ضعيف ترين فردی كه پشت سر او ايستاده، تنظيم شود.

[رقم الحديث الكلی: ١١٠٦٥ - رقم الحديث الباب: ٤]

١١٠٦٥- ٤- (٣) قَالَ: وَ كَانَ مُعَاذٌ يَؤُمُّ فِی مَسْجِدٍ عَلَی عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ص- وَ يُطِيلُ الْقِرَاءَةَ وَ إِنَّهُ مَرَّ بِهِ رَجُلٌ فَافْتَتَحَ سُورَةً طَوِيلَةً فَقَرَأَ الرَّجُلُ لِنَفْسِهِ وَ صَلَّی ثُمَّ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ فَبَلَغَ ذَلِکَ رَسُولَ اللَّهِ ص فَبَعَثَ إِلَی مُعَاذٍ- فَقَالَ يَا مُعَاذُ إِيَّاکَ أَنْ تَكُونَ فَتَّاناً عَلَيْکَ بِالشَّمْسِ وَ ضُحَاهَا وَ ذَوَاتِهَا.

****

ترجمه:

روایت شده است که معاذ در زمان رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در مسجد امامت می کرد و قرائتش را طولانی می خواند. مردی گذر کرد و معاذ سوره ای طولانی آغاز کرد، بنابراین مرد خود برای خودش نماز خواند و سپس بر مرکب خود سوار شد. این موضوع به رسول خدا (صلی الله علیه و آله) گزارش شد. رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به معاذ پیام فرستاد و فرمود: ای معاذ، مراقب باش که فتنه انگیز نباشی. به سوره هایی چون "الشمس و ضحاها" و مشابه آن ها بسنده کن.

[رقم الحديث الكلی: ١١٠٦٦ - رقم الحديث الباب: ٥]

١١٠٦٦- ٥- (٤) قَالَ: وَ إِنَّ النَّبِیَّ ص كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ يَؤُمُّ أَصْحَابَهُ فَيَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِیِّ فَيُخَفِّفُ الصَّلَاةَ.

****

ترجمه:

روایت کرده است که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در یکی از روزها امامت اصحاب را بر عهده داشت و صدای گریه کودکی را شنید؛ بنابراین نماز را کوتاه کرد.

[رقم الحديث الكلی: ١١٠٦٧ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۱۰۶۷- ٦- (٥) وَ فِی عِقَابِ الْأَعْمَالِ بِسَنَدٍ تَقَدَّمَ فِی عِیَادَةِ الْمَرِیضِ (٦) عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص فِی حَدِیثٍ قَالَ: مَنْ أَمَّ قَوْماً فَلَمْ یَقْتَصِدْ بِهِمْ فِی حُضُورِهِ وَ قِرَاءَتِهِ وَ رُکُوعِهِ وَ سُجُودِهِ وَ قُعُودِهِ وَ قِیَامِهِ رُدَّتْ عَلَیْهِ صَلَاتُهُ وَ لَمْ تُجَاوِزْ تَرَاقِیَهُ وَ کَانَتْ مَنْزِلَتُهُ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلَةَ أَمِیرٍ جَائِرٍ مُتَعَدٍّ لَمْ یَصْلُحْ لِرَعِیَّتِهِ وَ لَمْ یَقُمْ فِیهِمْ بِأَمْرِ اللَّهِ فَقَامَ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ ع فَقَالَ یَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِی أَنْتَ وَ أُمِّی وَ مَا مَنْزِلَةُ أَمِیرٍ جَائِرٍ مُتَعَدٍّ لَمْ یَصْلُحْ لِرَعِیَّتِهِ وَ لَمْ یَقُمْ فِیهِمْ بِأَمْرِ اللَّهِ قَالَ هُوَ رَابِعُ أَرْبَعَةٍ مِنْ أَشَدِّ النَّاسِ عَذَاباً

۱- -الفقیه ۱- ۳۹۰- ۱۱۵۳.-

۲- -التهذیب ۳- ۲۷٤- ۷۹۵.-

۳- -الفقیه ۱- ۳۹۰- ۱۱۵٤.-

٤- -الفقیه ۱- ۳۹۰- ۱۱۵۵.-

۵- -عقاب الأعمال- ۳۳۸.-

٦- -تقدم فی الحدیث ۹ من الباب ۱۰ من أبواب الاحتضار.-

یَوْمَ الْقِیَامَةِ- إِبْلِیسَ وَ فِرْعَوْنَ وَ قَاتِلِ النَّفْسِ وَ رَابِعُهُمْ سُلْطَانٌ جَائِرٌ.

****

ترجمه:

از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در حدیثی روایت شده است: هر کس امام جماعت گروهی شود و در حُضور، قرائت، رکوع، سجود، قعود و قیام خود نسبت به آن ها اعتدال نداشته باشد، نمازش پذیرفته نخواهد شد و از گلوی او فراتر نمی رود. نزد خداوند، جایگاه او همچون جایگاه حاکم ظالم

و متجاوزی است که امور رعیت خود را اصلاح نکرده و به فرمان خدا در میان آن ها عمل نکرده است.

امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (علیه السلام) برخاست و گفت: ای رسول خدا، پدر و مادرم فدای تو، جایگاه چنین حاکم ظالمی چیست؟ پیامبر فرمودند: او چهارمین از چهار تن است که در روز قیامت از شدیدترین عذاب ها برخوردار خواهند بود: ابلیس، فرعون، قاتل نفس، و چهارمی حاکم ظالم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۶۸ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۰۶۸- ۷- (۱) وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَیْمُونٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: کَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص یَسْمَعُ صَوْتَ الصَّبِیِّ وَ هُوَ یَبْکِی وَ هُوَ فِی الصَّلَاةِ فَیُخَفِّفُ الصَّلَاةَ أَنْ تَعْبُرَ (۲) أُمُّهُ.

****

ترجمه:

عبدالله بن میمون از امام جعفر صادق (علیه السلام) از پدرش روایت کرده است که در حدیثی فرمودند: رسول خدا (صلی الله علیه و آله) هنگام نماز صدای گریه کودکی را می شنید و نماز را کوتاه می کرد تا مادر آن کودک بتواند عبور کند

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۶۹ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۰۶۹- ۸- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَیْنِ الرَّضِیُّ فِی نَهْجِ الْبَلَاغَةِ عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع فِی عَهْدِهِ إِلَی مَالِکٍ الْأَشْتَرِ- قَالَ: وَ وَفِّ مَا تَقَرَّبْتَ بِهِ إِلَی اللَّهِ کَامِلًا غَیْرَ مَثْلُومٍ وَ لَا مَنْقُوصٍ بَالِغاً مِنْ بَدَنِکَ مَا بَلَغَ وَ إِذَا قُمْتَ فِی صَلَاتِکَ بِالنَّاسِ فَلَا تَکُونَنَّ مُنَفِّراً وَ لَا مُضَیِّعاً فَإِنَّ فِی النَّاسِ مَنْ بِهِ الْعِلَّةُ وَ لَهُ الْحَاجَةُ

فَإِنِّی سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص حِینَ وَجَّهَنِی إِلَی الْیَمَنِ- کَیْفَ أُصَلِّی بِهِمْ فَقَالَ صَلِّ بِهِمْ صَلَاةَ (٤) أَضْعَفِهِمْ وَ کُنْ بِالْمُؤْمِنِینَ رَحِیماً.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی تَکْبِیرَةِ الْإِحْرَامِ (٥) وَ فِی الرُّکُوعِ (٦) وَ فِی أَوْقَاتِ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ (٧) وَ غَیْرِهَا (٨) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٩).

****

ترجمه:

محمد بن حسین رضی در نهج البلاغه از امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) نقل کرده است که در عهدنامه اش به مالک اشتر فرمود: آنچه را که به وسیله آن به خدا نزدیک شده ای، به طور کامل، بدون نقص و خدشه انجام بده، تا آنجا که توان بدنت اجازه دهد. و هنگامی که در نماز جماعت مردم به امامت ایستادی، نه باعث نفرت و نه باعث کوتاهی در حق آن ها باش. زیرا در میان مردم کسانی هستند که بیمارند و نیازهایی دارند. من از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) سؤال کردم هنگامی که مرا به یمن فرستاد، که چگونه با مردم نماز بخوانم؟ فرمود: با ضعیف ترین آنان نماز بخوان و با مؤمنان مهربان باش.

ص: ٤٢١

١- -علل الشرائع- ٣٤٤- ١ الباب ٤٩، و أورد صدره فی الحدیث ٨ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.-

٢- -کذا فی الأصل، و لکن فی المصدر- (أن تصیر إلیه) بدل (أن تعبر).-

٣- -نهج البلاغة ٣- ١١٤ باختلاف.-

٤- -فی المصدر- کصلاة.-

٥- -تقدم فی الحدیث ٩ من الباب ١ من أبواب تکبیرة الاحرام.-

٦- -تقدم فی الحدیث ٣ و ٤ من الباب ٦ من أبواب الرکوع.-

٧- -تقدم فی الحدیث ١٣ من الباب ١٠ من أبواب المواقیت.-

٨- -تقدم ما یحمل علی ذلک فی الحدیث ٣ من الباب ٩ من أبواب أعداد الفرائض، و تقدم فی الحدیث ٦ من الباب ٧ من أبواب صلاة الکسوف.-

٩- -یأتی فی الحدیث ٢ من الباب ٧٤ من هذه الأبواب.-

٧٠- بَابُ اسْتِحْبَابِ إِقَامَةِ الصُّفُوفِ وَ إِتْمَامِهَا وَ الْمُحَاذَاةِ بَيْنَ الْمَنَاكِبِ وَ تَسْوِيَةِ الْخَلَلِ وَ كَرَاهَةِ تَرْكِ ذَلِكَ وَ جَوَازِ التَّقَدُّمِ وَ التَّأَخُّرِ مَعَ ضِيقِ الصَّفِ

اشارة

(١) ٧٠ بَابُ اسْتِحْبَابِ إِقَامَةِ الصُّفُوفِ وَ إِتْمَامِهَا وَ الْمُحَاذَاةِ بَيْنَ الْمَنَاكِبِ وَ تَسْوِيَةِ الْخَلَلِ وَ كَرَاهَةِ تَرْكِ ذَلِكَ وَ جَوَازِ التَّقَدُّمِ وَ التَّأَخُّرِ مَعَ ضِيقِ الصَّفِ

****

ترجمه:

باب استحباب برپایی صفوف و کامل کردن آن ها، هم ترازی بین شانه ها، و هموار کردن خلأها؛ همچنین کراهت ترک این موارد و جواز جلو یا عقب بودن با وجود تنگی صف.

[رقم الحدیث الکلی: ١١٠٧٠ - رقم الحدیث الباب: ١]

١١٠٧٠- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنِ الْعَمْرَكِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: سَأَلْتُ مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ ع عَنِ الْقِيَامِ خَلْفَ الْإِمَامِ فِي الصَّفِّ مَا حَدُّهُ قَالَ إِقَامَةٌ مَا اسْتَطَعْتَ فَإِذَا قَعَدْتَ فَضَاقَ الْمَكَانُ فَتَقَدَّمْ أَوْ تَأَخَّرْ فَلَا بَأْسَ.

****

ترجمه:

علی بن جعفر روایت کرده است که از امام موسی بن جعفر (علیه السلام) درباره ایستادن در صف پشت امام پرسیدم. ایشان فرمودند: تا جایی که توان داری، صف را برقرار نگه دار. اما اگر بنشینی و مکان تنگ شود، جلو یا عقب برو، اشکالی ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۰۷۱- ۲- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَتِمُّوا الصُّفُوفَ إِذَا وَجَدْتُمْ خَلَلًا وَ لَا يَضُرُّكَ أَنْ تَتَأَخَّرَ إِذَا وَجَدْتَ ضِيقاً فِي الصَّفِّ وَ تَمْشِيَ مُنْحَرِفاً حَتَّى تُتِمَّ الصَّفَّ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٤)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

فضیل بن یسار از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: صفوف را کامل کنید هرگاه در آن ها خلأیی پیدا کردید، و اگر در صف تنگی وجود داشت، عقب رفتن به شما ضرری نمی رساند. همچنین می توانید به صورت مایل حرکت کنید تا صف را تکمیل کنید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۰۷۲- ۳- (٦) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ: لَا يَضُرُّکَ أَنْ تَتَأَخَّرَ وَرَاءَکَ إِذَا وَجَدْتَ ضِيقاً فِی الصَّفِّ فَتَتَأَخَّرَ إِلَی الصَّفِّ الَّذِی خَلْفَکَ وَ إِذَا كُنْتَ فِی صَفٍّ فَأَرَدْتَ أَنْ تَتَقَدَّمَ قُدَّامَکَ فَلَا بَأْسَ أَنْ تَمْشِیَ إِلَيْهِ.

****

ترجمه:

سماعه از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: اگر در صف تنگی وجود داشت، اشکالی ندارد که به سمت صف پشتی عقب بروی. و اگر در صفی بودی و خواستی به سمت جلو بروی، اشکالی ندارد که به آنجا حرکت کنی

۱- -الباب ۷۰ فيه ۱۱ حديث.-

۲- -التهذيب ۳- ۲۷۵- ۷۹۹، و أورده فی الحديث ۱ من الباب ٤٤ من أبواب مكان المصلی.-

۳- -التهذيب ۳- ۲۸۰- ۸۲٦.-

٤- -الفقيه ۱- ۳۸٦- ۱۱٤۲.-

٥- -التهذيب ۳- ۲۸۰- ۸۲۷.-

٦- -التهذيب ۳- ۲۸۰- ۸۲٥.-

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۰۷۳ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۱۰۷۳- ٤- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَی عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّكُونِیِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص سَوُّوا بَيْنَ صُفُوفِكُمْ وَ حَاذُوا بَيْنَ مَنَاكِبِكُمْ لَا يَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمُ الشَّيْطَانُ.

****

ترجمه:

سکونی از امام جعفر صادق (علیه السلام) از پدرش و از پدرانش روایت کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: صفوف خود را مرتب کنید و شانه هایتان را هم تراز نمایید تا شیطان بر شما تسلط پیدا نکند.

[رقم الحديث الكلى: ١١٠٧٤ - رقم الحديث الباب: ٥]

١١٠٧٤- ٥- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ فَإِنِّي أَرَاكُمْ مِنْ خَلْفِي كَمَا أَرَاكُمْ مِنْ قُدَّامِي وَ مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَ لَا تُخَالِفُوا فَيُخَالِفَ اللَّهُ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ.

وَ رَوَاهُ فِي الْمُقْنِعِ أَيْضاً مُرْسَلًا (٣)

وَ رَوَاهُ الصَّفَّارُ فِي بَصَائِرِ الدَّرَجَاتِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین روایت کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: صفوف خود را منظم کنید، زیرا من شما را از پشت سر همانند پیش رو و در مقابل خود می بینم. و مخالفت نکنید، زیرا خداوند میان دل های شما اختلاف خواهد انداخت.

[رقم الحديث الكلى: ١١٠٧٥ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۱۰۷۵- ٦- (٥) وَ فِی الْمَجَالِسِ بِإِسْنَادٍ تَقَدَّمَ فِی إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ (٦) عَنْ أَبِی سَعِیدٍ الْخُدْرِیِّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص قَالَ: إِذَا قُمْتُمْ إِلَی الصَّلَاةِ فَاعْدِلُوا صُفُوفَکُمْ وَ أَقِیمُوهَا وَ سَوُّوا (٧) الْفُرَجَ وَ إِذَا قَالَ إِمَامُکُمْ اللَّهُ أَکْبَرُ فَقُولُوا اللَّهُ أَکْبَرُ- وَ إِذَا قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ- فَقُولُوا اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَ لَکَ الْحَمْدُ.

****

ترجمه:

ابی سعید خدری از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) روایت کرده است که فرمودند: هنگامی که برای نماز ایستادید، صفوف خود را مرتب و منظم کنید و فاصله ها را هموار سازید. زمانی که امام شما گفت «الله اکبر»، شما نیز بگویید «الله اکبر». و زمانی که امام گفت «سمع الله لمن حمده»، شما بگویید «اللهم ربنا و لک الحمد».

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۷٦ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۰۷٦- ۷- (۸) وَ فِی عِقَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ

۱- -التهذیب ۳- ۲۸۳- ۸۳۹.-

۲- -الفقیه ۱- ۳۸۵- ۱۱۳۹.-

۳- -المقنع- ۳٤.-

٤- -بصائر الدرجات- ٤٤۰- ٤.-

٥- -أمالی الصدوق- ۲٦٤- ۱۰، و أورد قطعة منه فی الحدیث ٦ من الباب ۸ من هذه الأبواب، و أورد صدره فی الحدیث ۳ من الباب ۱۰ من أبواب الوضوء.-

٦- -تقدم الاسناد فی الحدیث ۳ من الباب ٥٤ من أبواب الوضوء.-

۷- -فی المصدر- و سدوا.-

۸- -عقاب الأعمال- ۲۷٤- ۱.-

الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ عَنْ وُهَيْبِ بْنِ حَفْصٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ وَ امْسَحُوا بِمَنَاكِبِكُمْ لِئَلَّا يَكُونَ فِيكُمْ خَلَلٌ وَ لَا تُخَالِفُوا فَيُخَالِفَ اللَّهُ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ أَلَا وَ إِنِّی أَرَاكُمْ مِنْ خَلْفِی.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ وُهَيْبِ بْنِ حَفْصٍ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

ابی بصیر روایت کرده است که شنیدم امام صادق (علیه السلام) فرمودند که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: ای مردم، صفوف خود را برپا دارید و شانه هایتان را هم تراز کنید تا در میان شما خلأیی وجود نداشته باشد. مخالفت نکنید، زیرا خداوند میان دل های شما اختلاف خواهد انداخت. بدانید که من شما را از پشت سر همانند پیش رو می بینم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۷۷ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۰۷۷- ۸- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّفَّارُ فِی بَصَائِرِ الدَّرَجَاتِ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع نَكُونُ فِی الْمَسْجِدِ فَتَكُونُ الصُّفُوفُ مُخْتَلِفَةً فِيهِ نَاسٌ (فَأُقْبِلُ إِلَيْهِمْ) (۳) مَشْياً حَتَّى نُتِمَّهُ (٤) فَقَالَ نَعَمْ لَا بَأْسَ بِهِ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّی أَرَاكُمْ مِنْ خَلْفِی كَمَا أَرَاكُمْ مِنْ بَيْنِ يَدَیَّ لَتُتِمُّنَّ صُفُوفَكُمْ أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللَّهُ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم روایت کرده است که به امام باقر (علیه السلام) عرض کردم: در مسجد صفوف نامنظم هستند و در میان مردم خلأهایی وجود دارد؛ آیا می توانم به سمت آن ها حرکت کنم تا صفوف را کامل کنیم؟ فرمودند: بله، اشکالی ندارد. زیرا رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: ای مردم، من شما را از پشت سر همانند پیش رو و در مقابل خود می بینم. صفوف خود را کامل کنید، وگرنه خداوند میان دل های شما اختلاف خواهد انداخت.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۷۸ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۱۰۷۸- ۹- (۵) وَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ عِیسَی (٦) بْنِ هِشَامٍ عَنْ أَبِی إِسْمَاعِیلَ کَاتِبِ شُرَیْحٍ عَنْ أَبِی عَتَّابٍ زِیَادٍ مَوْلَی آلِ دَغْشٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ یَقُولُ أَقِیمُوا صُفُوفَکُمْ إِذَا رَأَیْتُمْ خَلَلًا وَ لَا عَلَیْکَ أَنْ تَأْخُذَ وَرَاءَکَ إِذَا رَأَیْتَ ضِیقاً فِی الصُّفُوفِ أَنْ تَمْشِیَ فَتُتِمَّ الصَّفَّ الَّذِی خَلْفَکَ أَوْ تَمْشِیَ مُنْحَرِفاً فَتُتِمَّ الصَّفَّ الَّذِی قُدَّامَکَ فَهُوَ خَیْرٌ ثُمَّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ أَقِیمُوا صُفُوفَکُمْ فَإِنِّی أَنْظُرُ إِلَیْکُمْ مِنْ

۱- -المحاسن- ۸۰- ۷.-

۲- -بصائر الدرجات- ٤۳۹- ۲.-

۳- -فی المصدر- فامیل إلیه.-

٤- -فی المصدر- یقیمه.-

۵- -بصائر الدرجات- ٤٤۰- ۵.-

٦- -فی المصدر- عبیس.-

خَلْفِی لَتُقِیمُنَّ صُفُوفَکُمْ أَوْ لَیُخَالِفَنَّ اللَّهُ بَیْنَ قُلُوبِکُمْ.

****

ترجمه:

ابی عتاب زیاد، مولای آل دغش، از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: شنیدم ایشان می گفتند: صفوف خود را هرگاه خلأیی در آن دیدید، برپا کنید. اگر در صفوف تنگی یافتید، اشکالی ندارد که به سمت عقب حرکت کنید و صف پشتی را کامل کنید یا با انحراف به سمت جلو، صف جلویی را کامل نمایید که این بهتر است. سپس فرمودند: رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمود: صفوف خود را منظم کنید، زیرا من از پشت سر همان گونه که از روبه رو می بینم، به شما نظر دارم. صفوف خود را برپا کنید، وگرنه خداوند میان دل های شما اختلاف خواهد انداخت.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۷۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۱۰۷۹- ۱۰- (۱) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ هَارُونَ بْنِ حَمْزَةَ الْغَنَوِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ: أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ فَإِنِّي أَنْظُرُ إِلَيْكُمْ مِنْ خَلْفِي لَتُقِيمُنَّ صُفُوفَكُمْ أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللَّهُ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ.

****

ترجمه:

هارون بن حمزه غنوی از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: صفوف خود را منظم کنید، زیرا من از پشت سر همانند پیش رو به شما نظر دارم. صفوف خود را برپا کنید، وگرنه خداوند میان دل های شما اختلاف خواهد انداخت.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۱۰۸۰- ۱۱- (۲) عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ عَنْ أَخِیهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یَکُونُ فِی صَلَاتِهِ فِی الصَّفِّ هَلْ یَصْلُحُ لَهُ أَنْ یَتَقَدَّمَ إِلَی الثَّانِی أَوِ الثَّالِثِ أَوْ یَتَأَخَّرَ وَرَاءَهُ فِی جَانِبِ الصَّفِّ الآخَرِ قَالَ إِذَا رَأَی خَلَلًا فَلَا بَأْسَ بِهِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ هُنَا (۳) وَ فِی مَکَانِ الْمُصَلِّی (٤).

****

ترجمه:

علی بن جعفر در کتاب خود از برادرش (علیه السلام) روایت کرده است که فرمود: از ایشان درباره مردی که در حین نماز در صف قرار دارد پرسیدم. آیا برای او جایز است که به سمت صف دوم یا سوم پیش برود یا به طرف دیگر صف به سمت عقب برود؟ فرمودند: اگر خلأیی مشاهده کند، اشکالی ندارد.

۷۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ دُعَاءِ الْإِمَامِ لِنَفْسِهِ وَ أَصْحَابِهِ وَ کَرَاهَةِ الِاخْتِصَاصِ بِالدُّعَاءِ دُونَهُمْ

اشارة

(۵) ۷۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ دُعَاءِ الْإِمَامِ لِنَفْسِهِ وَ أَصْحَابِهِ وَ کَرَاهَةِ الِاخْتِصَاصِ بِالدُّعَاءِ دُونَهُمْ

****

ترجمه:

باب مستحب است امام دعا کند برای خود و مامومین وکراهت دارد فقط خودش را دعا کند

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۸۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۰۸۱- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ سَلَمَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمَاعَةَ عَنْ عَمِّهِ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ: مَنْ صَلَّى بِقَوْمٍ فَاخْتَصَّ نَفْسَهُ بِالدُّعَاءِ فَقَدْ خَانَهُمْ.

ص: ٤٢٥

۱- -بصائر الدرجات- ٤٤٠- ۷.-

۲- -مسائل على بن جعفر- ۱۷٤- ۳۰۸.-

۳- -تقدم فى الباب ۵۸ من هذه الأبواب.-

٤- -تقدم فى الباب ٤٤ من أبواب مكان المصلى.-

۵- -الباب ۷۱ فيه حديث واحد.-

٦- -التهذيب ۳- ۲۸۱- ۸۳۱، أورده فى الحديث ۲ من الباب ٤٠ من أبواب الدعاء.-

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (۱)

إِلَّا أَنَّهُ قَالَ بِالدُّعَاءِ دُونَهُمْ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (۲).

****

ترجمه:

سلیمان بن سماعه از عمویش از امام جعفر صادق (علیه السلام) از پدرش از پدرانش روایت کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: کسی که امامت جماعت گروهی را بر عهده دارد و دعا را تنها برای خود اختصاص دهد، به آنان خیانت کرده است.

۷۲- بَابُ أَنَّ الْإِمَامَ إِذَا حَصَلَتْ لَهُ ضَرُورَةٌ مِنْ رُعَافٍ أَوْ حَدَثٍ أَوْ نَحْوِهِمَا يُسْتَحَبُّ لَهُ أَنْ يُقَدِّمَ مَنْ يُتِمُّ بِهِمُ الصَّلَاةَ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ اسْتُحِبَّ لِلْمَأْمُومِينَ ذَلِکَ وَ كَذَا إِذَا كَانَ الْإِمَامُ مُسَ

اشارة

(۳) ۷۲ بَابُ أَنَّ الْإِمَامَ إِذَا حَصَلَتْ لَهُ ضَرُورَةٌ مِنْ رُعَافٍ أَوْ حَدَثٍ أَوْ نَحْوِهِمَا يُسْتَحَبُّ لَهُ أَنْ يُقَدِّمَ مَنْ يُتِمُّ بِهِمُ الصَّلَاةَ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ اسْتُحِبَّ لِلْمَأْمُومِينَ ذَلِکَ وَ كَذَا إِذَا كَانَ الْإِمَامُ مُسَافِراً وَ انْتَهَتْ صَلَاتُهُ

****

ترجمه:

باب در مورد اینکه اگر امام در اثر ضرورت هایی مانند خون دماغ شدن یا پیش آمدن حادثه ای یا موارد مشابه دچار مشکل شود، مستحب است فرد دیگری را برای تکمیل نماز به جماعت پیشنهاد دهد. اگر چنین نکند، برای مأمومین مستحب است که چنین اقدامی انجام دهند. همچنین، اگر امام مسافر باشد و نمازش به پایان رسیده باشد، همین حکم جاری است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۸۲ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۰۸۲- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَخَاهُ مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ ع عَنِ الْإِمَامِ أَحْدَثَ فَانْصَرَفَ وَ لَمْ يُقَدِّمْ أَحَداً مَا حَالُ الْقَوْمِ قَالَ لَا صَلَاةَ لَهُمْ إِلَّا بِإِمَامٍ فَلْيُقَدَّمْ بَعْضُهُمْ فَلْيُتِمَّ بِهِمْ مَا بَقِيَ مِنْهَا وَ قَدْ تَمَّتْ صَلَاتُهُمْ.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

علی بن جعفر روایت کرده است که از برادرش امام موسی بن جعفر (علیه السلام) پرسید: اگر امام حادثه ای پیش آید و مجبور شود نماز را ترک کند و کسی را برای ادامه نماز پیشنهاد ندهد، حال نماز جماعت چگونه است؟ امام فرمودند: نمازشان بدون امام پذیرفته نمی شود. بنابراین، باید یکی از آنان را برای ادامه نماز پیشنهاد دهند تا نماز باقی مانده با او کامل شود و نمازشان به پایان برسد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۸۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۰۸۳- ۲- (٦) قَالَ وَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع مَا كَانَ مِنْ إِمَامٍ تَقَدَّمَ فِي الصَّلَاةِ وَ هُوَ جُنُبٌ نَاسِياً أَوْ أَحْدَثَ حَدَثاً أَوْ رَعَفَ رُعَافاً أَوْ أَزّاً (۷) فِي بَطْنِهِ فَلْيَجْعَلْ ثَوْبَهُ عَلَى أَنْفِهِ ثُمَّ لْيَنْصَرِفْ وَ لْيَأْخُذْ بِيَدِ رَجُلٍ فَلْيُصَلِّ مَكَانَهُ ثُمَّ لْيَتَوَضَّأْ وَ لْيُتِمَّ مَا سَبَقَهُ بِهِ مِنَ الصَّلَاةِ وَ إِنْ كَانَ جُنُباً فَلْيَغْتَسِلْ فَلْيُصَلِّ الصَّلَاةَ كُلَّهَا.

ص: ٤٢٦

۱- -الفقیه ۱- ٤۰۰- ۱۱۸۷.-

۲- -تقدم فی الأبواب ٤۱ و ٤۲ و ٤۳ و ٤٤ و ٤٥ من أبواب الدعاء.-

۳- -الباب ۷۲ فیه ٤ أحادیث.-

٤- -التهذیب ۳- ۲۸۳- ۸٤۳.-

٥- -الفقیه ۱- ٤۰۳- ۱۱۹۷.-

٦- -الفقیه ۱- ٤۰۲- ۱۱۹۳.-

۷- -فی نسخة- أذی" هامش المخطوط".-

أَقُولُ: الْإِتْمَامُ هُنَا مَحْمُولٌ عَلَى التَّقِيَّةِ لِمَا تَقَدَّمَ فِی قَوَاطِعِ الصَّلَاةِ (۱) أَوْ مَخْصُوصٌ بِغَيْرِ الْحَدَثِ مِمَّا ذُكِرَ (۲).

****

ترجمه:

امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) فرمودند: هر امامی که در نماز جماعت به امامت بپردازد و در حالی که جنابتش را فراموش کرده یا حادثه ای مانند خون دماغ شدن، پیش آید یا دچار مشکلی در معده شود، باید لباس خود را روی بینی اش بگذارد، سپس از نماز کناره گیری کند و دست مردی را بگیرد تا به جای او امامت کند. پس از آن، باید وضو بگیرد و نماز باقی مانده را کامل کند. اما اگر جنب باشد، باید غسل کند و تمامی نماز را دوباره بخواند.

می گویم : در اینجا اتمام نماز، بر اساس تقیه یا مختص به موارد غیر از حادثه ذکر شده است، همانطور که در شرایط قطع نماز نیز مطرح شده بود.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۰۸٤ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۱۰۸٤- ۳- (۳) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ إِمَامٍ يَقْرَأُ السَّجْدَةَ فَأَحْدَثَ قَبْلَ أَنْ يَسْجُدَ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ يُقَدِّمُ غَيْرَهُ فَيَسْجُدُ وَ يَسْجُدُونَ وَ يَنْصَرِفُ وَ قَدْ تَمَّتْ صَلَاتُهُ.

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش امام موسی بن جعفر (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: از ایشان درباره امامی که سوره سجده را می خواند اما پیش از سجده دچار حادثه ای می شود، پرسیدم.

ایشان فرمودند: باید شخص دیگری را جایگزین کند، آن فرد سجده می کند و مأمومان نیز سجده می کنند و سپس امام کناره گیری می کند، و نمازشان کامل شده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۸۵ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۰۸۵- ٤- (٤) وَ قَدْ تَقَدَّمَ حَدِيثُ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُسَافِرُ إِذَا أَمَّ قَوْماً حَاضِرِينَ فَإِذَا أَتَمَّ الرَّكْعَتَيْنِ سَلَّمَ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِ رَجُلٍ مِنْهُمْ فَقَدَّمَهُ فَأَمَّهُمْ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥).

****

ترجمه:

و قبلاً حدیث ابوالعباس از امام صادق (علیه السلام) ذکر شده است که فرمودند: مسافری که امامت جماعت گروهی از حاضرین را بر عهده دارد، پس از اینکه دو رکعت خود را تمام کرد و سلام داد، دست یکی از آنان را می گیرد و او را جلو می آورد تا به امامت جماعت ادامه دهد.

۷۳- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ فِي السَّفِينَةِ الْوَاحِدَةِ وَ فِي السُّفُنِ الْمُتَعَدِّدَةِ لِلرِّجَالِ وَ النِّسَاءِ وَ كَرَاهَةِ الْجَمَاعَةِ فِيهَا فِي بُطُونِ الْأَوْدِيَةِ

اشارة

(٦) ۷۳ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ فِي السَّفِينَةِ الْوَاحِدَةِ وَ فِي السُّفُنِ الْمُتَعَدِّدَةِ لِلرِّجَالِ وَ النِّسَاءِ وَ كَرَاهَةِ الْجَمَاعَةِ فِيهَا فِي بُطُونِ الْأَوْدِيَةِ

****

ترجمه:

باب مستحب بودن نماز جماعت در یک کشتی و در کشتیهای متفاوت برای مردها وزنها و مکروه بودن آن درمحلي که سیلاب از آنجا میگذرد ،

[رقم الحديث الكلى: ١١٠٨٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١١٠٨٦- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ وَ أَيُّوبَ بْنِ

ص: ٤٢٧

١- -تقدم فى الأحاديث ٢ و ٧ و ٨ من الباب ١ من أبواب قواطع الصلاة.-

٢- -ما ذكر فى هذا الحديث من رعاف و غيره.-

٣- -قرب الإسناد- ٩٤، أخرجه عنه و عن التهذيب فى الحديث ٥ من الباب ٤٠ من أبواب القراءة، و فى الحديث ٤ من الباب ٤٢ من أبواب قراءة القرآن.-

٤- -تقدم فى الحديث ٦ من الباب ١٨ من هذه الأبواب.-

٥- -تقدم فى الحديث ٨ من الباب ٢ من أبواب قواطع الصلاة، و فى الباب ٣٩ و فى الأحاديث ٢ و ٤ و ٥ من الباب ٤٠ و فى الباب ٤٣ من هذه الأبواب.-

٦- -الباب ٧٣ فيه ٤ أحاديث.-

٧- -التهذيب ٣- ٢٩٧- ٩٠٢، و رواه فى الاستبصار ١- ٤٤٠- ١٦٩٦ بالسند الأول، و أورده أيضا فى الحديث ١٢ من الباب ١٣ من أبواب القبلة.-

نُوحٍ جَمِيعاً عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ عُيَيْنَةَ (١) عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْمُونٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الصَّلَاةِ فِي جَمَاعَةٍ فِي السَّفِينَةِ فَقَالَ لَا بَأْسَ.

****

ترجمه:

ابراهیم بن میمون روایت کرده است که از امام صادق (علیه السلام) درباره نماز جماعت در کشتی پرسید. امام فرمودند: اشکالی ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۰۸۷- ۲- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا بَأْسَ بِالصَّلَاةِ فِي جَمَاعَةٍ فِي السَّفِينَةِ.

****

ترجمه:

یعقوب بن شعیب از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: اشکالی ندارد که نماز جماعت در کشتی برگزار شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۸۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۰۸۸- ۳- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْعَلَوِيِّ عَنِ الْعَمْرَكِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْمٍ صَلَّوْا جَمَاعَةً فِي سَفِينَةٍ أَيْنَ يَقُومُ الْإِمَامُ وَ إِنْ كَانَ مَعَهُمْ نِسَاءٌ كَيْفَ يَصْنَعُونَ أَ قِيَاماً يُصَلُّونَ أَمْ جُلُوساً قَالَ يُصَلُّونَ قِيَاماً فَإِنْ لَمْ يَقْدِرُوا عَلَى الْقِيَامِ صَلَّوْا جُلُوساً (٤) وَ يَقُومُ الْإِمَامُ أَمَامَهُمْ وَ النِّسَاءُ خَلْفَهُمْ وَ إِنْ مَاجَتِ السَّفِينَةُ قَعَدْنَ النِّسَاءُ وَ صَلَّى الرِّجَالُ وَ لَا بَأْسَ أَنْ يَكُونَ النِّسَاءُ بِحِيَالِهِمْ الْحَدِيثَ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْعَلَوِيِّ مِثْلَهُ (٥) وَ رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ (٦)

وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

علی بن جعفر از امام موسی بن جعفر (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: از ایشان درباره گروهی که در کشتی نماز جماعت می خوانند پرسیدم. آیا امام کجا قرار می گیرد و اگر همراه آنان زنان باشند، چگونه عمل می کنند؟ امام فرمودند: اگر توان دارند، نماز را ایستاده بخوانند، و اگر امکان قیام ندارند، نشسته نماز بخوانند. امام باید در جلوی صف قرار گیرد و زنان پشت مردان باشند. و اگر کشتی به شدت تکان بخورد، زنان باید بنشینند و مردان نماز بخوانند. اشکالی ندارد که زنان در کنار مردان باشند.

ص: ٤٢٨

١- -فی الاستبصار- عتبة.-

٢- -التهذیب ٣- ٢٩٦- ٨٩٩، و أورده فی الحدیث ٩ من الباب ١٣ من أبواب القبلة.-

٣- -التهذیب ٣- ٢٩٦- ٩٠٠.-

٤- -فی المصدر زیادة- هم.-

٥- -الاستبصار ١- ٤٤٠- ١٦٩٧.-

٦- -مسائل علی بن جعفر- ١٦٣- ٢٥٧.-

٧- -قرب الإسناد- ٩٨.-

[رقم الحدیث الکلی: ١١٠٨٩ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۰۸۹- ٤- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِی هَاشِمٍ الْجَعْفَرِیِّ قَالَ: كُنْتُ مَعَ أَبِی الْحَسَنِ ع فِی السَّفِینَةِ فِی دِجْلَةَ- فَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ نُصَلِّی فِی جَمَاعَةٍ قَالَ فَقَالَ لَا تُصَلِّ فِی بَطْنِ وَادٍ جَمَاعَةً.

وَ رَوَاهُ الْكُلَیْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ (۲)

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّیْخُ وَ غَیْرُهُ عَلَی الْكَرَاهَةِ (۳) وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی الْمَقْصُودِ فِی الْقِبْلَةِ (٤) وَ فِی الْقِیَامِ (٥) وَ غَیْرِ ذَلِكَ (٦).

****

ترجمه:

ابی هاشم جعفری روایت کرده است که گفت: همراه امام ابی الحسن (علیه السلام) در کشتی بودم که در دجله قرار داشت. وقت نماز فرا رسید، عرض کردم: فدای شما، آیا نماز جماعت بخوانیم؟ فرمودند: در بطن وادی نماز جماعت نخوانید.

می گویم : این روایت توسط شیخ و دیگران به عنوان دلالت بر کراهت نماز جماعت در چنین شرایطی تفسیر شده است.

٧٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِیَارِ الْإِمَامِ صَلَاةَ الْجَمَاعَةِ عَلَی الصَّلَاةِ فِی أَوَّلِ الْوَقْتِ مُنْفَرِداً وَ اخْتِیَارِهِ لِصَلَاةِ الْجَمَاعَةِ مَعَ التَّخْفِیفِ عَلَی الصَّلَاةِ مُنْفَرِداً مَعَ الْإِطَالَةِ وَ عَدَمِ جَوَازِ صَلَاةِ الْجَمَ

اشارة

(۷) ٧٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِیَارِ الْإِمَامِ صَلَاةَ الْجَمَاعَةِ عَلَی الصَّلَاةِ فِی أَوَّلِ الْوَقْتِ مُنْفَرِداً وَ اخْتِیَارِهِ لِصَلَاةِ الْجَمَاعَةِ مَعَ التَّخْفِیفِ عَلَی الصَّلَاةِ مُنْفَرِداً مَعَ الْإِطَالَةِ وَ عَدَمِ جَوَازِ صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ بِغَیْرِ وُضُوءٍ وَ لَوْ مَعَ التَّقِیَّةِ

****

ترجمه:

باب مستحب است امام جماعت نماز جماعت را بر فرادای اول وقت وجماعت کوتاه را بر فرادای طولانی ترجیح دهد و جایز نبودن نماز جماعت بدون وضو ولو برای تقیه

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۰۹۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۰۹۰- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَمِيلِ بْنِ صَالِحٍ أَنَّهُ سَأَلَ الصَّادِقَ ع أَيُّهُمَا أَفْضَلُ يُصَلِّي الرَّجُلُ لِنَفْسِهِ فِي أَوَّلِ الْوَقْتِ أَوْ يُؤَخِّرُ قَلِيلًا وَ يُصَلِّي بِأَهْلِ مَسْجِدِهِ إِذَا كَانَ إِمَامَهُمْ قَالَ يُؤَخِّرُ وَ يُصَلِّي بِأَهْلِ

ص: ٤٢٩

۱- -التهذيب ۳- ۲۹۷- ۹۰۱، و الاستبصار ۱- ٤٤۱- ۱٦۹۸، أورده فى الحديث ۱ من الباب ۲۹ من أبواب مكان المصلى.-

۲- -الكافى ۳- ٤٤۲- ٥.-

۳- -راجع الوافى ۲- ۸۲ كتاب الصلاة.-

٤- -تقدم فى الباب ۱۳ و فى الحديث ۲ من الباب ۱٤ من أبواب القبلة.-

٥- -تقدم فى الباب ۱٤ من أبواب القيام.-

٦- -تقدم فى الباب ۲۹ من أبواب مكان المصلى، و يدلّ عليه بالعموم فى الحديث ۲ من الباب ۲٥ من أبواب مكان المصلى، و يأتى ما يدلّ على كراهة النزول فى بطون الأودية فى الباب ٤۸ من أبواب آداب السفر الى الحجّ.-

۷- -الباب ۷٤ فيه حديثان.-

۸- -الفقیه ۱- ۳۸۱- ۱۱۲۰، أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۹ من هذه الأبواب.-

مَسْجِدِهِ إِذَا كَانَ هُوَ الْإِمَامَ.

****

ترجمه:

جمیل بن صالح روایت کرده است که از امام صادق (علیه السلام) پرسید: کدام یک برتر است؟ اینکه مردی نماز خود را به تنهایی در اول وقت بخواند یا کمی تأخیر اندازد و با اهالی مسجد خود نماز بخواند، اگر او امام جماعت آن ها باشد. امام فرمودند: بهتر است تأخیر کند و با اهالی مسجد خود نماز بخواند، اگر او امام آن ها باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۰۹۱- ۲- (۱) قَالَ وَ سَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: إِنَّ لِی مَسْجِداً عَلَی بَابِ دَارِی فَأَیُّهُمَا أَفْضَلُ أُصَلِّی فِی مَنْزِلِی فَأُطِیلُ الصَّلَاةَ أَوْ أُصَلِّی بِهِمْ وَ أُخَفِّفُ فَكَتَبَ صَلِّ بِهِمْ وَ أَحْسِنِ الصَّلَاةَ وَ لَا تُثَقِّلْ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ عُمُوماً (۲) وَ عَلَی الْحُكْمِ الْأَخِیرِ عُمُوماً وَ خُصُوصاً فِی الْوُضُوءِ (۳).

****

ترجمه:

نقل شده است که مردی از امام پرسید: من مسجدی دارم که در نزدیکی درب خانه ام قرار دارد. کدام یک برتر است؟ اینکه در خانه ام نماز بخوانم و نماز را طولانی کنم یا با جماعت در مسجد نماز بخوانم و آن را کوتاه تر کنم؟ امام پاسخ دادند: با آنان نماز بخوان، نماز را به خوبی ادا کن و آن را طولانی نساز.

۷۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْأَذَانِ لِلْعَامَّةِ وَ الصَّلَاةِ بِهِمْ وَ عِيَادَةِ مَرْضَاهُمْ وَ حُضُورِ جَنَائِزِهِمْ لِلتَّقِيَّةِ وَ الصَّلَاةِ فِي مَسَاجِدِهِمْ وَ مَا يُسْتَحَبُّ اخْتِيَارُهُ مِنْ فَضِيلَةِ الْمَسْجِدِ وَ الْجَمَاعَةِ

اشارة

(٤) ٧٥ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْأَذَانِ لِلْعَامَّةِ وَ الصَّلَاةِ بِهِمْ وَ عِيَادَةِ مَرْضَاهُمْ وَ حُضُورِ جَنَائِزِهِمْ لِلتَّقِيَّةِ وَ الصَّلَاةِ فِي مَسَاجِدِهِمْ وَ مَا يُسْتَحَبُّ اخْتِيَارُهُ مِنْ فَضِيلَةِ الْمَسْجِدِ وَ الْجَمَاعَةِ

****

ترجمه:

باب استحباب اذان برای اهل سنت ، اقامه نماز با آن ها، عیادت بیمارانشان، حضور در تشییع جنازه هایشان به جهت رعایت تقیه، و نماز خواندن در مساجدشان؛ همچنین بیان توصیه ها در مورد انتخاب مسجد و جماعت با فضیلت.

[رقم الحديث الكلي: ۱۱۰۹۲ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۰۹۲- ۱- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زَيْدٍ الشَّحَّامِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: يَا زَيْدُ خَالِقُوا النَّاسَ بِأَخْلَاقِهِمْ صَلُّوا فِي مَسَاجِدِهِمْ وَ عُودُوا مَرْضَاهُمْ وَ اشْهَدُوا جَنَائِزَهُمْ وَ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَكُونُوا الْأَئِمَّةَ وَ الْمُؤَذِّنِينَ فَافْعَلُوا فَإِنَّكُمْ إِذَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ قَالُوا هَؤُلَاءِ الْجَعْفَرِيَّةُ- رَحِمَ اللَّهُ جَعْفَراً مَا كَانَ أَحْسَنَ مَا يُؤَدِّبُ أَصْحَابَهُ وَ إِذَا تَرَكْتُمْ ذَلِكَ قَالُوا هَؤُلَاءِ الْجَعْفَرِيَّةُ- فَعَلَ اللَّهُ بِجَعْفَرٍ مَا كَانَ أَسْوَأَ مَا يُؤَدِّبُ أَصْحَابَهُ.

****

ترجمه:

زید شحام از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که ایشان فرمودند: ای زید، با مردم با اخلاقشان رفتار کنید، در مساجدشان نماز بخوانید، بیمارانشان را عیادت کنید و در جنازه هایشان حضور یابید. و اگر می توانید امام جماعت یا مؤذن شوید، این کار را انجام دهید. زیرا اگر چنین کنید، خواهند گفت: این ها جعفری ها هستند؛ خدا جعفر را رحمت کند که یارانش را به بهترین شکل تربیت کرده است. و اگر این کارها را ترک کنید، خواهند گفت: این ها جعفری ها هستند؛ خدا با جعفر آن گونه رفتار کند که چه بد یارانش را تربیت کرده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۰۹۳- ۲- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِي آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ الْمَشِيخَةِ لِلْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ جَابِرٍ الْجُعْفِيِّ قَالَ: سَأَلْتُهُ إِنَّ لِي

ص: ٤٣٠

١- -الفقیه ١- ٣٨١- ١١٢١.-

٢- -تقدم فی الأبواب ١ و ٢ و ٣ و ٩ و ٦٩ من هذه الأبواب.-

٣- -تقدم فی الأبواب ١ و ٢ و ٣، و فی الحدیثین ٢٠ و ٢٦ من الباب ١٥ من أبواب الوضوء.-

٤- -الباب ٧٥ فیه حدیثان.-

٥- -الفقیه ١- ٣٨٣- ١١٢٨.-

٦- -مستطرفات السرائر- ٨١- ١٥.-

جِيرَاناً بَعْضُهُمْ يَعْرِفُ هَذَا الْأَمْرَ وَ بَعْضُهُمْ لَا يَعْرِفُ وَ قَدْ سَأَلُونِي أُؤَذِّنُ لَهُمْ وَ أُصَلِّي بِهِمْ فَخِفْتُ أَنْ لَا يَكُونَ ذَلِكَ مُوَسَّعاً لِي فَقَالَ أَذِّنْ لَهُمْ وَ صَلِّ بِهِمْ وَ تَحَرَّ الْأَوْقَاتِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی إِعَادَةِ الصَّلَاةِ (۱) وَ غَيْرِهَا (۲) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ فِی الْعِشْرَةِ (۳) وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى الْحُكْمِ الْأَخِيرِ فِی الْمَسَاجِدِ (٤).

****

ترجمه:

جابر جعفی روایت کرده است که گفت: از امام (علیه السلام) پرسیدم: من همسایگانی دارم که برخی از آنان این امر (ولایت) را می شناسند و برخی نمی شناسند. آنان از من خواسته اند برایشان اذان بگویم و با جماعت نماز بخوانم، اما نگران بودم که آیا این امر برای من مجاز است یا خیر. امام فرمودند: برایشان اذان بگو، با آنان نماز جماعت بخوان و زمان ها را رعایت کن.

ص: ٤٣١

۱- -تقدم فی الباب ٥٤ من هذه الأبواب.-

۲- -تقدم فی البابین ٥ و ٦ من هذه الأبواب، و فی الباب ۲۱ من أبواب المساجد.-

۳- -یأتی فی الباب ۱ من أبواب أحكام العشرة.-

٤- -تقدم فی الأبواب ٤۳ و ٥۳ و ٥٥ من أبواب أحكام المساجد.-

ص: ٤۳۲

أَبْوَابُ صَلَاةِ الْخَوْفِ وَ الْمُطَارَدَةِ

۱- بَابُ وُجُوبِ الْقَصْرِ فِيهَا سَفَراً وَ حَضَراً

اشارة

(۱) ۱ بَابُ وُجُوبِ الْقَصْرِ فِيهَا سَفَراً وَ حَضَراً

****

ترجمه:

باب واجب بودن شکسته خواندن نما ز خوف در سفر و حضر

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۰۹٤ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۰۹٤- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ صَلَاةُ الْخَوْفِ وَ صَلَاةُ السَّفَرِ تُقْصَرَانِ جَمِيعاً قَالَ نَعَمْ وَ صَلَاةُ الْخَوْفِ أَحَقُّ أَنْ تُقْصَرَ مِنْ صَلَاةِ السَّفَرِ لِأَنَّ فِيهَا خَوْفاً.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَدِيدٍ وَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

زراره از امام باقر (علیه السلام) روایت کرده است که گفت: به ایشان عرض کردم: آیا نماز خوف و نماز سفر هر دو شکسته خوانده می شوند؟ فرمودند: بله، و نماز خوف اولویت بیشتری برای شکسته خواندن دارد، زیرا در آن خوف (ترس) وجود دارد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۰۹۵ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۱۰۹۵- ۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ إِذا ضَرَبْتُمْ فِی الْأَرْضِ فَلَیْسَ عَلَیْکُمْ جُناحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ یَفْتِنَکُمُ الَّذِینَ کَفَرُوا (٥)- فَقَالَ هَذَا تَقْصِیرٌ ثَانٍ وَ هُوَ

۱- -الباب ۱ فیه ٤ أحادیث.-

۲- -الفقیه ۱- ٤٦٤- ۱۳۳۹، و أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۲۲ من أبواب صلاة المسافر.-

۳- -التهذیب ۳- ۳۰۲- ۹۲۱.-

٤- -الفقیه ۱- ٤٦٤- ۱۳٤۰.-

٥- -النساء ٤- ۱۰۱.-

أَنْ یَرُدَّ الرَّجُلُ الرَّکْعَتَیْنِ إِلَی الرَّکْعَةِ.

****

ترجمه:

حریز از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که در توضیح آیه شریفه «وَ إِذا ضَرَبْتُمْ فِی الْأَرْضِ فَلَیْسَ عَلَیْکُمْ جُناحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ یَفْتِنَکُمُ الَّذِینَ کَفَرُوا» (نساء، ۱۰۱) فرمودند: این یک نوع شکسته خواندن دیگر است و عبارت است از اینکه مرد دو رکعت را به یک رکعت کاهش دهد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۰۹٦ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١١٠٩٦- ٣- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِيسَ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ (٢) عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُناحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا (٣)- قَالَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ تَنْقُصُ مِنْهُمَا وَاحِدَةٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

زراره از امام صادق (عليه السلام) روايت كرده است كه در مورد آيه شريفه «فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُناحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا» (نساء، ١٠١) فرمودند: در نماز دو ركعتى، يكى از ركعات كاهش داده مى شود.

[رقم الحديث الكلى: ١١٠٩٧ - رقم الحديث الباب: ٤]

١١٠٩٧- ٤- (٥) الْعَيَّاشِيُّ فِي تَفْسِيرِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: فَرَضَ اللَّهُ عَلَى الْمُقِيمِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ وَ فَرَضَ عَلَى الْمُسَافِرِ رَكْعَتَيْنِ تَمَامٌ وَ فَرَضَ عَلَى الْخَائِفِ رَكْعَةً وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُناحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا (٦)- يَقُولُ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ فَتَصِيرُ رَكْعَةً.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٧) وَ لَا يَخْفَى أَنَّ رَدَّ الرَّكْعَتَيْنِ إِلَى رَكْعَةٍ يُرَادُ بِهِ رَدُّ الْأَرْبَعِ إِلَى رَكْعَتَيْنِ لِمَا يَأْتِي (٨) وَ يُمْكِنُ الْحَمْلُ عَلَى التَّقِيَّةِ.

****

ترجمه:

عیاشی در تفسیر خود از ابراهیم بن عمر از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: خداوند بر مقیم چهار رکعت نماز فرض کرده است و بر مسافر دو رکعت نماز تمام فرض کرده است و بر فرد خائف یک رکعت نماز فرض کرده است. این همان سخن خداوند عزوجل است که می فرماید: «فَلَیْسَ عَلَیْکُمْ جُناحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ یَفْتِنَکُمُ الَّذِینَ کَفَرُوا» (نساء، ۱۰۱). یعنی از دو رکعت، یک رکعت کاهش داده شود.

می گویم : این کاهش رکعت ها ممکن است به معنی کاهش از چهار رکعت به دو رکعت برای نماز مسافر باشدیا این که از طریق تقیه قابل تفسیر است.

۱- -الکافی ۳- ٤٥٨- ٤.-

۲- -لیس فی المصدر.-

۳- -النساء ٤- ۱۰۱.-

٤- -التهذیب ۳- ۳۰۰- ۹۱٤.-

٥- -تفسیر العیّاشیّ ۱- ۲۷۱- ۲٥٥.-

٦- -النساء ٤- ۱۰۱.-

۷- -یأتی فی الباب ۲ من هذه الأبواب.-

۸- -یأتی فی الباب ۲ و فی الحدیث ۳ من الباب ٤ من هذه الأبواب.-

۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ فِی الْخَوْفِ وَ کَیْفِیَّتِهَا

اشارة

(۱) ۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ فِی الْخَوْفِ وَ کَیْفِیَّتِهَا

****

ترجمه:

باب مستحب است نماز خوف را به جماعت بخوانیم و چگونگی آن

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۰۹۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۰۹۸- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّهُ قَالَ: صَلَّى النَّبِيُّ ص بِأَصْحَابِهِ فِي غَزَاةِ ذَاتِ الرِّقَاعِ- فَفَرَّقَ أَصْحَابَهُ فِرْقَتَيْنِ فَأَقَامَ فِرْقَةً بِإِزَاءِ الْعَدُوِّ وَ فِرْقَةً خَلْفَهُ فَكَبَّرَ وَ كَبَّرُوا فَقَرَأَ وَ أَنْصَتُوا وَ رَكَعَ وَ رَكَعُوا فَسَجَدَ وَ سَجَدُوا ثُمَّ اسْتَتَمَّ رَسُولُ اللَّهِ ص قَائِماً وَ صَلَّوْا لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ سَلَّمَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ ثُمَّ خَرَجُوا إِلَى أَصْحَابِهِمْ فَأَقَامُوا بِإِزَاءِ الْعَدُوِّ وَ جَاءَ أَصْحَابُهُمْ فَقَامُوا خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ص- فَكَبَّرَ وَ كَبَّرُوا وَ قَرَأَ فَأَنْصَتُوا فَرَكَعَ وَ رَكَعُوا فَسَجَدَ وَ سَجَدُوا ثُمَّ جَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ ص فَتَشَهَّدَ ثُمَّ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثُمَّ قَامُوا ثُمَّ قَضَوْا لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ سَلَّمَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَ قَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِنَبِيِّهِ ص وَ إِذا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلاةَ فَلْتَقُمْ طائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ (۳) وَ ذَكَرَ الآيَةَ فَهَذِهِ صَلَاةُ الْخَوْفِ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ بِهَا نَبِيَّهُ ص- وَ قَالَ مَنْ صَلَّى الْمَغْرِبَ فِي خَوْفٍ بِالْقَوْمِ صَلَّى بِالطَّائِفَةِ الْأُولَى رَكْعَةً وَ بِالطَّائِفَةِ الثَّانِيَةِ رَكْعَتَيْنِ.

وَ

رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبَانٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ ثُمَّ سَلَّمَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فَقَامُوا خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ص فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ تَشَهَّدَ وَ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ فَقَامُوا فَصَلَّوْا لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً (٤).

١- -الباب ٢ فيه ٨ أحاديث.-

٢- -الفقيه ١- ٤٦٠- ١٣٣٤، و أورد ذيله فى الحديث ٤ من الباب ٣ من هذه الأبواب.-

٣- -النساء ٤- ١٠٢.-

٤- -الكافى ٣- ٤٥٦- ٢.-

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

عبدالرحمن بن ابی عبدالله از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در غزوه ذات الرقاع با یاران خود نماز خوف اقامه کرد. ایشان یارانش را به دو گروه تقسیم کرد؛ گروهی را مقابل دشمن و گروهی را پشت سر خود قرار داد. پیامبر تکبیر گفت و آنان نیز تکبیر گفتند، سپس پیامبر قرائت کرد و آنان گوش دادند. پیامبر رکوع کرد و آنان نیز رکوع کردند، سپس سجده کرد و آنان نیز سجده کردند. پس از آن، پیامبر اکرم ایستاد و گروه پشت سر ایشان نماز خود را به طور انفرادی یک رکعت دیگر ادامه دادند و سلام گفتند و سپس به سوی یاران خود رفتند که در مقابل دشمن بودند.

سپس گروه دوم آمدند و پشت سر پیامبر قرار گرفتند. پیامبر تکبیر گفت و آنان نیز تکبیر گفتند، سپس قرائت کرد و آنان گوش دادند، رکوع کردند و سپس سجده کردند. پیامبر در حالت نشسته تشهد خواند و بر آنان سلام گفت. سپس آنان ایستادند و یک رکعت دیگر نماز خود را تکمیل کردند و سلام گفتند.

این همان نماز خوفی است که خداوند پیامبر خود را به اقامه آن فرمان داد، چنان که در آیه شریفه آمده است: «وَ إِذا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلاةَ فَلْتَقُمْ طائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ» (نساء، ١٠٢). همچنین

در مورد نماز مغرب در حالت خوف، فرمودند: امام باید با گروه اول یک رکعت و با گروه دوم دو رکعت نماز اقامه کند.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۰۹۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۱۰۹۹- ۲- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ قَالَ: إِذَا كَانَتْ صَلَاةُ الْمَغْرِبِ فِي الْخَوْفِ فَرَّقَهُمْ فِرْقَتَيْنِ فَيُصَلِّي بِفِرْقَةٍ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ بِهِمْ ثُمَّ أَشَارَ إِلَيْهِمْ بِيَدِهِ فَقَامَ كُلُّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ فَصَلَّى رَكْعَةً ثُمَّ سَلَّمُوا فَقَامُوا مَقَامَ أَصْحَابِهِمْ وَ جَاءَتِ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى فَكَبَّرُوا وَ دَخَلُوا فِي الصَّلَاةِ وَ قَامَ الْإِمَامُ فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ قَامَ كُلُّ رَجُلٍ مِنْهُمْ فَصَلَّى رَكْعَةً فَشَفَعَهَا بِالَّتِي صَلَّى مَعَ الْإِمَامِ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى رَكْعَةً لَيْسَ فِيهَا قِرَاءَةٌ فَتَمَّتْ لِلْإِمَامِ ثَلَاثُ رَكَعَاتٍ وَ لِلْأَوَّلِينَ رَكْعَتَانِ فِي جَمَاعَةٍ وَ لِلْآخَرِينَ وُحْدَاناً فَصَارَ لِلْأَوَّلِينَ التَّكْبِيرُ وَ افْتِتَاحُ الصَّلَاةِ وَ لِلْآخَرِينَ التَّسْلِيمُ.

وَ رَوَاهُ الْعَيَّاشِيُّ فِي تَفْسِيرِهِ عَنْ زُرَارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ مِثْلَهُ (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ وَ فُضَيْلٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع مِثْلَ ذَلِكَ (٤).

****

ترجمه:

زراره از امام باقر (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: اگر نماز مغرب در حالت خوف باشد، گروه مأمومین به دو دسته تقسیم می شوند. امام ابتدا با گروه اول دو رکعت نماز می خواند و سپس همراه آنان می نشیند. سپس با دست به آنان اشاره می کند و هرکدام از آن ها یک رکعت دیگر به طور انفرادی می خوانند و سلام می دهند. پس از آن، این گروه جای گروه مقابل را می گیرند و گروه دوم به امام ملحق می شوند.

امام با گروه دوم تکبیر گفته و وارد نماز می شود، سپس یک رکعت با آنان می خواند و سلام می دهد. پس از آن، هرکدام از افراد گروه دوم نیز یک رکعت انفرادی خوانده و آن را با رکعتی که با امام خوانده اند جفت می کنند، سپس یک رکعت دیگر بدون قرائت نماز می خوانند. در نتیجه، امام سه رکعت، گروه اول دو رکعت در جماعت و گروه دوم دو رکعت به صورت انفرادی نماز خوانده اند. به این ترتیب، گروه اول تکبیر و افتتاح نماز و گروه دوم سلام نماز را انجام می دهند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۰۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۱۰۰- ۳- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: صَلَاةُ الْخَوْفِ الْمَغْرِبُ يُصَلِّي بِالْأَوَّلِينَ رَكْعَةً وَ يَقْضُونَ رَكْعَتَيْنِ وَ يُصَلِّي بِالْآخَرِينَ رَكْعَتَيْنِ وَ يَقْضُونَ رَكْعَةً.

****

ترجمه:

زراره از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: در نماز مغربِ خوف، امام با گروه اول یک رکعت نماز می خواند و آنان دو رکعت دیگر را به طور انفرادی قضا می کنند. سپس امام با گروه دوم دو رکعت نماز می خواند و آنان یک رکعت دیگر را قضا می کنند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۰۱ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۱۰۱- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ

۱- -التهذیب ۳- ۱۷۲- ۳۸۰.-

٢- -التهذيب ٣- ٣٠١- ٩١٧، و أورد صدره فی الحدیث ٨ من هذا الباب، و قطعة منه فی الحدیث ٨ من الباب ٤ من هذه الأبواب.-

٣- -تفسیر العیّاشیّ ١- ٢٧٢- ٢٥٧.-

٤- -التهذیب ٣- ٣٠١- ٩١٨.-

٥- -التهذیب ٣- ٣٠١- ٩١٩.-

٦- -الکافی ٣- ٤٥٥- ١.-

أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ صَلَاةِ الْخَوْفِ قَالَ یَقُومُ الْإِمَامُ وَ تَجِیءُ طَائِفَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَیَقُومُونَ خَلْفَهُ وَ طَائِفَةٌ بِإِزَاءِ الْعَدُوِّ فَیُصَلِّی بِهِمُ الْإِمَامُ رَکْعَةً ثُمَّ یَقُومُ وَ یَقُومُونَ مَعَهُ فَیَمْثُلُ قَائِماً وَ یُصَلُّونَ هُمُ الرَّکْعَةَ الثَّانِیَةَ ثُمَّ یُسَلِّمُ بَعْضُهُمْ عَلَی بَعْضٍ ثُمَّ یَنْصَرِفُونَ فَیَقُومُونَ فِی مَقَامِ أَصْحَابِهِمْ وَ یَجِیءُ الآخَرُونَ فَیَقُومُونَ خَلْفَ الْإِمَامِ فَیُصَلِّی بِهِمُ الرَّکْعَةَ الثَّانِیَةَ ثُمَّ یَجْلِسُ الْإِمَامُ فَیَقُومُونَ هُمْ فَیُصَلُّونَ رَکْعَةً أُخْرَی ثُمَّ یُسَلِّمُ عَلَیْهِمْ فَیَنْصَرِفُونَ بِتَسْلِیمَةٍ قَالَ وَ فِی الْمَغْرِبِ مِثْلُ ذَلِکَ یَقُومُ الْإِمَامُ فَتَجِیءُ طَائِفَةٌ فَیَقُومُونَ خَلْفَهُ ثُمَّ یُصَلِّی بِهِمْ رَکْعَةً ثُمَّ یَقُومُ وَ یَقُومُونَ فَیَمْثُلُ الْإِمَامُ قَائِماً وَ یُصَلُّونَ الرَّکْعَتَیْنِ وَ یَتَشَهَّدُونَ وَ یُسَلِّمُ بَعْضُهُمْ عَلَی بَعْضٍ ثُمَّ یَنْصَرِفُونَ فَیَقُومُونَ فِی مَوْقِفِ أَصْحَابِهِمْ وَ یَجِیءُ الآخَرُونَ فَیَقُومُونَ خَلْفَ الْإِمَامِ فَیُصَلِّی بِهِمْ رَکْعَةً یَقْرَأُ فِیهَا ثُمَّ یَجْلِسُ فَیَتَشَهَّدُ ثُمَّ یَقُومُ وَ یَقُومُونَ مَعَهُ وَ یُصَلِّی بِهِمْ رَکْعَةً أُخْرَی ثُمَّ یَجْلِسُ وَ یَقُومُونَ فَیُتِمُّونَ رَکْعَةً أُخْرَی ثُمَّ یُسَلِّمُ عَلَیْهِمْ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (١)

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْمُقْنِعِ مُرْسَلًا إِلَی قَوْلِهِ فَیَنْصَرِفُونَ بِتَسْلِیمَةٍ (٢)

****

ترجمه:

حلبی روایت کرده است که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره نماز خوف پرسیدم. امام فرمودند: امام جماعت می ایستد و گروهی از یارانش پشت سر او قرار می گیرند، در حالی که گروه دیگر در مقابل دشمن مستقر می شوند. امام با گروه اول یک رکعت نماز می خواند، سپس می ایستد و آنان نیز می ایستند. امام در حالت قیام باقی می ماند و آنان رکعت دوم را به تنهایی می خوانند. پس از اتمام نمازشان، به یکدیگر سلام می دهند و از صف جماعت خارج می شوند، سپس جای خود را با گروه دوم عوض می کنند.

گروه دوم پشت سر امام قرار می گیرند و امام با آنان رکعت دوم نماز را می خواند. سپس امام می نشیند و آنان رکعت دیگری را به طور انفرادی می خوانند و امام بر آنان سلام می دهد. این گروه نیز با یک سلام نماز خود را کامل می کنند.

در نماز مغرب نیز مشابه همین روند انجام می شود. امام ابتدا با گروه اول یک رکعت نماز می خواند و آنان دو رکعت دیگر را به طور انفرادی می خوانند. سپس گروه دوم می آیند و امام یک رکعت دیگر با آنان می خواند. پس از آن، امام تشهد می خواند و دوباره می ایستد و رکعت دیگر را با آنان می خواند. سپس این گروه رکعت دیگری را به تنهایی کامل کرده و نماز با سلام به اتمام می رسد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۱۰۲ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۱۱۰۲- ۵- (۳) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ صَلَاةِ الْخَوْفِ کَیْفَ هِیَ قَالَ یَقُومُ الْإِمَامُ فَیُصَلِّی بِبَعْضِ أَصْحَابِهِ رَکْعَةً وَ فِی الثَّانِیَةِ یَقُومُ وَ یَقُومُ أَصْحَابُهُ وَ یُصَلُّونَ الثَّانِیَةَ وَ یُخَفِّفُونَ وَ یَنْصَرِفُونَ وَ یَأْتِی أَصْحَابُهُمُ الْبَاقُونَ فَیُصَلُّونَ مَعَهُ الثَّانِیَةَ فَإِذَا قَعَدَ فِی التَّشَهُّدِ قَامُوا فَصَلَّوُا الثَّانِیَةَ لِأَنْفُسِهِمْ ثُمَّ یَقْعُدُونَ فَیَتَشَهَّدُونَ مَعَهُ ثُمَّ یُسَلِّمُ وَ یَنْصَرِفُونَ مَعَهُ.

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش امام موسی بن جعفر (علیه السلام) روایت کرده است که فرمود: درباره نماز خوف از ایشان پرسیدم که چگونه است؟ فرمودند: امام جماعت می ایستد و با گروهی از یارانش یک رکعت می خواند. سپس در رکعت دوم، امام می ایستد و یارانش نیز با او می ایستند و رکعت دوم را با سبک سازی (کوتاه کردن) نماز می خوانند و از صف خارج می شوند. سپس باقی یاران می آیند و رکعت دوم را با امام می خوانند. هنگامی که امام در تشهد می نشیند، آنان برمی خیزند و رکعت دوم را برای خود به پایان می رسانند. سپس می نشینند و در تشهد با امام همراه می شوند. در نهایت، امام سلام می دهد و همگی همراه او از نماز فارغ می شوند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۰۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۱۱۰۳- ٦- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ قَالَ: وَ سَأَلْتُهُ عَنْ

ص: ٤٣٧

۱- -التهذیب ۳- ۱۷۱- ۳۷۹.-

۲- -المقنع- ۳۹.-

۳- -قرب الإسناد- ۹۹، مسائل علی بن جعفر- ۱۰۷- ۱۱.-

٤- -قرب الإسناد- ۹۹.-

صَلَاةِ الْمَغْرِبِ فِي الْخَوْفِ فَقَالَ يَقُومُ الْإِمَامُ بِبَعْضِ أَصْحَابِهِ فَيُصَلِّي بِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ يَقُومُ فِي الثَّانِيَةِ وَ يَقُومُونَ فَيُصَلُّونَ لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَتَيْنِ وَ يُخَفِّفُونَ وَ يَنْصَرِفُونَ وَ يَأْتِي أَصْحَابُهُ الْبَاقُونَ فَيُصَلُّونَ مَعَهُ الثَّانِيَةَ ثُمَّ يَقُومُ بِهِمْ فِي الثَّالِثَةِ فَيُصَلِّي بِهِمْ فِي الثَّالِثَةِ فَتَكُونُ لِلْإِمَامِ الثَّالِثَةُ وَ لِلْقَوْمِ الثَّانِيَةُ ثُمَّ يَقْعُدُونَ فَيَتَشَهَّدُ وَ يَتَشَهَّدُونَ مَعَهُ ثُمَّ يَقُومُ أَصْحَابُهُ وَ الْإِمَامُ قَاعِدٌ فَيُصَلُّونَ الثَّالِثَةَ وَ يَتَشَهَّدُونَ مَعَهُ ثُمَّ يُسَلِّمُ وَ يُسَلِّمُونَ.

وَ رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ (۱)

وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش امام موسی بن جعفر (علیه السلام) روایت کرده است که فرمود: درباره نماز مغرب در حالت خوف پرسیدم. ایشان فرمودند: امام با گروهی از یارانش یک رکعت نماز می خواند. سپس در رکعت دوم، امام می ایستد و یارانش نیز می ایستند و دو رکعت دیگر را برای خود به طور انفرادی می خوانند، سپس نماز خود را کوتاه کرده و از صف خارج می شوند. سپس گروه دوم می آیند و رکعت دوم را با امام می خوانند.

سپس امام به همراه این گروه برای رکعت سوم قیام می کند و آن را با آنان می خواند. در نتیجه، امام سه رکعت کامل نماز می خواند و گروه دوم نیز دو رکعت در حالت جماعت. پس از آن، امام و مأمومان در حالت تشهد نشسته و آن را انجام می دهند. در پایان، مأمومان برای رکعت سوم خود به پا می خیزند، در حالی که امام همچنان نشسته است. سپس مأمومان تشهد می خوانند و همراه امام سلام می دهند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۰٤ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۱۰٤- ۷- (۲) الْعَیَّاشِیُّ فِی تَفْسِیرِهِ عَنْ أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع قَالَ: صَلَاةُ الْمَغْرِبِ فِی الْخَوْفِ قَالَ یَجْعَلُ أَصْحَابَهُ طَائِفَتَیْنِ بِإِزَاءِ الْعَدُوِّ وَاحِدَةً وَ أُخْرَی خَلْفَهُ فَیُصَلِّی بِهِمْ ثُمَّ یَنْتَصِبُ قَائِماً وَ یُصَلُّونَ هُمْ تَمَامَ رَکْعَتَیْنِ ثُمَّ یُسَلِّمُ بَعْضُهُمْ عَلَی بَعْضٍ (۳) فَیَکُونُ لِلْأَوَّلِینَ قِرَاءَةٌ وَ لِلآخَرِینَ قِرَاءَةٌ.

****

ترجمه:

عیاشی در تفسیر خود از ابان بن تغلب از امام جعفر بن محمد صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: در نماز مغربِ خوف، امام جماعت یاران خود را به دو گروه تقسیم می کند؛ یک گروه در مقابل دشمن مستقر می شوند و گروه دیگر پشت سر امام قرار می گیرند. امام با آنان نماز می خواند، سپس قیام می کند و گروه پشت سرش رکعت دوم را تمام می کنند. پس از آن، به یکدیگر سلام می دهند. به این ترتیب، هر دو گروه (اول و دوم) در نماز خود قرائت دارند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۰۵ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۱۰۵- ۸- (٤) وَ عَنْ زُرَارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فِی الْخَوْفِ فَرَّقَهُمُ الْإِمَامُ فِرْقَتَیْنِ فِرْقَةً مُقْبِلَةً عَلَی عَدُوِّهِمْ وَ فِرْقَةً خَلْفَهُ کَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَی فَیُکَبِّرُ بِهِمْ ثُمَّ یُصَلِّی بِهِمْ رَکْعَةً ثُمَّ یَقُومُ بَعْدَ مَا یَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ فَیَمْثُلُ قَائِماً وَ یَقُومُ الَّذِینَ صَلَّوْا خَلْفَهُ رَکْعَةً فَیُصَلِّی کُلُّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ لِنَفْسِهِ رَکْعَةً ثُمَّ یُسَلِّمُ بَعْضُهُمْ عَلَی بَعْضٍ ثُمَّ یَذْهَبُونَ إِلَی أَصْحَابِهِمْ فَیَقُومُونَ مَقَامَهُمْ وَ یَجِی ءُ الْآخَرُونَ وَ الْإِمَامُ قَائِمٌ فَیُکَبِّرُونَ وَ یَدْخُلُونَ فِی الصَّلَاةِ خَلْفَهُ فَیُصَلِّی بِهِمْ رَکْعَةً ثُمَّ یُسَلِّمُ فَیَکُونُ لِلْأَوَّلِینَ اسْتِفْتَاحُ الصَّلَاةِ بِالتَّکْبِیرِ وَ لِلْآخَرِینَ التَّسْلِیمُ مِنَ الْإِمَامِ فَإِذَا سَلَّمَ الْإِمَامُ قَامَ کُلُّ إِنْسَانٍ مِنَ

۱- -مسائل علی بن جعفر- ۱۰۷- ۱۲.-

۲- -تفسیر العیّاشیّ ۱- ۲۷۲- ۲۵٦.-

۳- -فی المصدر زیادة- ثم تاتی طائفة الأخری فیصلی بهم رکعتین فیصلون هم رکعة.-

٤- -تفسیر العیّاشیّ ۱- ۲۷۲- ۲۵۷، و أورد ذیله فی الحدیث ۲ من هذا الباب، و قطعة منه فی الحدث ۸ من الباب ٤ من هذه الأبواب.-

الطَّائِفَةِ الْأَخِيرَةِ فَيُصَلِّی لِنَفْسِهِ رَكْعَةً وَاحِدَةً فَتَمَّتْ لِلْإِمَامِ رَكْعَتَانِ وَ لِكُلِّ إِنْسَانٍ مِنَ الْقَوْمِ رَكْعَتَانِ وَاحِدَةٌ فِی جَمَاعَةٍ وَ الْأُخْرَی وُحْدَاناً الْحَدِيثَ.

أَقُولُ: حَمَلَ الشَّيْخُ (۱) وَ غَيْرُهُ هَذِهِ الْأَحَادِيثَ فِی حُكْمِ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ عَلَی التَّخْيِيرِ (۲).

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از امام باقر (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: اگر زمان نماز در حالت خوف فرا برسد، امام جماعت افراد را به دو گروه تقسیم می کند؛ گروهی رو به روی دشمن و گروهی پشت سر امام قرار می گیرند، همان طور که خداوند متعال فرموده است. امام تکبیر می گوید و با گروه پشت سر خود یک رکعت نماز می خواند. سپس پس از بالا آوردن سر از سجده، قیام می کند و یارانش نیز قیام کرده و هرکدام یک رکعت دیگر را برای خود به پایان می رسانند. پس از آن، به یکدیگر سلام می دهند و این گروه به محل یاران مقابل دشمن می روند.

سپس گروه دیگر می آیند و پشت سر امام قرار می گیرند. امام تکبیر می گوید و با آنان یک رکعت دیگر می خواند و سپس سلام می دهد. بنابراین، گروه اول نماز را با تکبیر آغاز می کنند و گروه دوم با سلام امام نماز خود را به پایان می رسانند. پس از سلام امام، هرکدام از افراد گروه دوم یک رکعت دیگر را برای خود به پایان می رسانند. در نتیجه، امام دو رکعت، هر فرد دو رکعت؛ یکی در جماعت و دیگری انفرادی، نماز می خوانند.

می گویم : این روایت توسط شیخ و دیگران در احکام نماز مغرب به اختیار (تخییر) تفسیر شده است.

۳- بَابُ أَنَّ مَنْ خَافَ لِصّاً أَوْ سَبُعاً أَوْ عَدُوّاً يَجِبُ أَنْ يُصَلِّیَ بِحَسَبِ الْإِمْكَانِ قَائِماً مُومِئاً وَ لَوْ عَلَی الرَّاحِلَةِ أَوْ إِلَی غَيْرِ الْقِبْلَةِ وَ يَتَيَمَّمُ مِنْ لِبْدِ سَرْجِهِ أَوْ عُرْفِ دَابَّتِهِ إِذَا لَمْ يَقْدِ

اشارة

(۳) ۳ بَابُ أَنَّ مَنْ خَافَ لِصّاً أَوْ سَبُعاً أَوْ عَدُوّاً يَجِبُ أَنْ يُصَلِّيَ بِحَسَبِ الْإِمْكَانِ قَائِماً مُومِئاً وَ لَوْ عَلَى الرَّاحِلَةِ أَوْ إِلَى غَيْرِ الْقِبْلَةِ وَ يَتَيَمَّمُ مِنْ لِبْدِ سَرْجِهِ أَوْ عُرْفِ دَابَّتِهِ إِذَا لَمْ يَقْدِرْ عَلَى النُّزُولِ

****

ترجمه:

باب حکم نماز برای کسی که از دزد، درنده یا دشمن بیم دارد: واجب است که به هر نحو ممکن نماز بخواند، حتی اگر ایستاده باشد و با اشاره انجام دهد، و اگر بر مرکب یا در جهتی غیر از قبله باشد. همچنین، اگر امکان فرود آمدن نداشته باشد، می تواند تیمم کند، حتی با استفاده از لبد زین یا یال مرکب خود.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۱۰٦ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۱۰٦- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبَانٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُكْباناً (٥)- كَيْفَ يُصَلِّي وَ مَا يَقُولُ إِنْ خَافَ مِنْ سَبُعٍ أَوْ لِصٍّ كَيْفَ يُصَلِّي قَالَ يُكَبِّرُ وَ يُومِئُ (٦) إِيمَاءً (٧).

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٨).

****

ترجمه:

ابان از عبدالرحمن بن ابی عبدالله روایت کرده است که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره آیه شریفه «فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُكْباناً» (بقره، ۲۳۹) پرسیدم: چگونه نماز خوانده می شود و شخص چه می گوید اگر از درنده یا دزدی بیم داشته باشد؟ امام فرمودند: تکبیر می گوید و نماز را با اشاره انجام می دهد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۱۰۷- ۲- (۹) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْعَمْرَكِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ

۱- -راجع التهذیب ۳- ۳۰۱ ۹۱۷ التهذیب ۳- ۳۰۱- ۹۱۸ ذیل حدیث ۹۱۷ و ۹۱۸، و الاستبصار ۱- ٤٥٦ ۱۷٦۷ الاستبصار ۱- ٤٥٦- ۱۷٦۸ ذیل حدیث ۱۷٦۷ و ۱۷٦۸.-

۲- -راجع الحدائق ۱۱- ۲۷۹ و شرایع الإسلام ۱- ۱۲۹ و جواهر الکلام ١٤- ۱۷۲.-

۳- -الباب ۳ فیه ۱۲ حدیثا.-

٤- -الکافی ۳- ٤٥۷- ٦.-

٥- -البقرة ۲- ۲۳۹.-

٦- -فی نسخة زیادة- برأسه" هامش المخطوط".-

۷- -لیس فی التهذیب" هامش المخطوط".-

۸- -التهذیب ۳- ۲۹۹- ۹۱۲.-

۹- -الکافی ۳- ٤٥۹- ۷.-

أَخِيهِ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَلْقَى السَّبُعَ وَ قَدْ حَضَرَتِ الصَّلَاةُ وَ لَا يَسْتَطِيعُ الْمَشْيَ مَخَافَةَ السَّبُعِ فَإِنْ قَامَ يُصَلِّي خَافَ فِي رُكُوعِهِ وَ سُجُودِهِ السَّبُعَ وَ السَّبُعُ أَمَامَهُ عَلَى غَيْرِ الْقِبْلَةِ فَإِنْ تَوَجَّهَ

إِلَى الْقِبْلَةِ خَافَ أَنْ يَثِبَ عَلَيْهِ الْأَسَدُ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ فَقَالَ يَسْتَقْبِلُ الْأَسَدَ وَ يُصَلِّي وَ يُومِئُ بِرَأْسِهِ إِيمَاءً وَ هُوَ قَائِمٌ وَ إِنْ كَانَ الْأَسَدُ عَلَى غَيْرِ الْقِبْلَةِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى (۱)

وَ رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ مِثْلَهُ (۲).

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش امام ابی الحسن (علیه السلام) روایت کرده است که فرمود: از ایشان پرسیدم درباره مردی که با درنده ای روبرو می شود و وقت نماز رسیده است، اما نمی تواند به دلیل ترس از درنده حرکت کند. اگر بخواهد ایستاده نماز بخواند، بیم دارد که در هنگام رکوع و سجود مورد حمله درنده قرار گیرد و درنده در جهتی غیر از قبله قرار داشته باشد. اگر بخواهد به سمت قبله توجه کند، نگران است که شیر به او حمله کند. چه باید کرد؟ امام فرمودند: باید رو به سوی درنده کند و نماز را با اشاره سر انجام دهد، در حالی که ایستاده است، حتی اگر درنده در جهتی غیر از قبله باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۰۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۱۰۸- ۳- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَخَاهُ مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ ع عَنِ الرَّجُلِ يَلْقَاهُ السَّبُعُ وَ قَدْ حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلَمْ يَسْتَطِعِ الْمَشْيَ مَخَافَةَ السَّبُعِ فَقَالَ يَسْتَقْبِلُ الْأَسَدَ وَ يُصَلِّي وَ يُومِئُ بِرَأْسِهِ إِيمَاءً وَ هُوَ قَائِمٌ وَ إِنْ كَانَ الْأَسَدُ عَلَى غَيْرِ الْقِبْلَةِ.

وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ مِثْلَهُ (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

علی بن جعفر روایت کرده است که از برادرش امام موسی بن جعفر (علیه السلام) درباره مردی پرسید که با درنده ای مواجه شده و وقت نماز فرا رسیده است، اما نمی تواند به دلیل ترس از درنده حرکت کند. امام فرمودند: مرد باید رو به سوی درنده نماز بخواند و با اشاره سر نماز را به جا آورد، در حالی که ایستاده است، حتی اگر درنده در جهتی غیر از قبله باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۰۹ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۱۰۹- ٤- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الصَّادِقِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: وَ مَنْ تَعَرَّضَ لَهُ سَبُعٌ وَ خَافَ فَوْتَ الصَّلَاةِ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَ صَلَّی صَلَاتَهُ بِالْإِیمَاءِ فَإِنْ خَشِیَ السَّبُعَ وَ تَعَرَّضَ لَهُ فَلْیَدُرْ مَعَهُ کَیْفَ دَارَ وَ لْیُصَلِّ بِالْإِیمَاءِ.

****

ترجمه:

عبدالرحمن بن ابی عبدالله از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: کسی که با درنده ای روبرو شود و نگران فوت نماز باشد، باید رو به قبله نماز بخواند و آن را با اشاره انجام دهد. و اگر از درنده بیم دارد و درنده به او نزدیک شود، باید همراه با حرکت درنده حرکت کند، هر طور که درنده حرکت کند، و نماز را با اشاره به جای آورد.

۱- -التهذیب ۳- ۳۰۰- ۹۱۵.-

٢- -مسائل علی بن جعفر- ١٧٣- ٣٠٢.-

٣- -الفقیه ١- ٤٦٣- ١٣٣٦.-

٤- -لم نعثر علیه فی المصدر المطبوع.-

٥- -الفقیه ١- ٤٦٤- ١٣٣٧.-

٦- -الفقیه ١- ٤٦٣- ١٣٣٥، و أورد صدره فی الحدیث ١ من الباب ٢ من هذه الأبواب.-

[رقم الحدیث الکلی: ١١١١٠ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١١١١٠- ٥- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع فِی صَلَاةِ الْخَوْفِ مِنَ السَّبُعِ إِذَا خَشِيَهُ الرَّجُلُ عَلَى نَفْسِهِ أَنْ يُكَبِّرَ وَ لَا يُومِئَ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از یکی از آن بزرگواران (امامان) روایت کرده است که فرمودند: درباره نماز خوف در برابر درنده اگر مردی بر جان خود بیم داشته باشد، باید تکبیر بگوید اما اشاره ای انجام ندهد.

[رقم الحدیث الکلی: ١١١١١ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١١١١١- ٦- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّهُ قَالَ: مَنْ كَانَ فِی مَوْضِعٍ لَا يَقْدِرُ عَلَى الْأَرْضِ فَلْيُومِ إِيمَاءً وَ إِنْ كَانَ فِی أَرْضٍ مُنْقَطِعَةٍ.

****

ترجمه:

ابو بصیر از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: هر کس در جایی باشد که نتواند به زمین دسترسی داشته باشد، باید نماز خود را با اشاره (ایماء) به جای آورد، حتی اگر در زمینی دورافتاده باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۱۲ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۱۱۲- ۷- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: الَّذِی یَخَافُ مِنَ اللُّصُوصِ یُصَلِّی إِیمَاءً عَلَی دَابَّتِهِ.

****

ترجمه:

زراره از امام باقر (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: کسی که از دزدان بیم داشته باشد، باید نماز خود را با اشاره (ایماء) و در حالی که بر مرکب خود است، به جا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۱۱۳- ۸- (٤) وَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ قَالَ: الَّذِی یَخَافُ اللُّصُوصَ وَ السَّبُعَ یُصَلِّی صَلَاةَ الْمُوَاقَفَةِ إِیمَاءً عَلَی دَابَّتِهِ قَالَ قُلْتُ: أَ رَأَیْتَ إِنْ لَمْ یَکُنِ الْمُوَاقِفُ عَلَی وُضُوءٍ کَیْفَ یَصْنَعُ وَ لَا یَقْدِرُ عَلَی النُّزُولِ قَالَ یَتَیَمَّمُ مِنْ لِبْدِ سَرْجِهِ (٥) أَوْ مَعْرَفَةِ (٦) دَابَّتِهِ فَإِنَّ فِیهَا غُبَاراً وَ یُصَلِّی وَ یَجْعَلُ السُّجُودَ أَخْفَضَ مِنَ الرُّکُوعِ وَ لَا یَدُورُ إِلَی الْقِبْلَةِ وَ لَکِنْ أَیْنَمَا دَارَتْ بِهِ دَابَّتُهُ غَیْرَ أَنَّهُ یَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ بِأَوَّلِ تَکْبِیرَةٍ حِینَ یَتَوَجَّهُ.

وَ

رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِیزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ أَ رَأَیْتَ إِنْ لَمْ یَکُنِ الْمُوَاقِفُ عَلَی وُضُوءٍ وَ ذَکَرَ الْحَدِیثَ (۷).

١- -الفقيه ١- ٤٦٦- ١٣٤٤.-

٢- -الفقيه ١- ٣٤٦- ٧٤٤، و أورده عن التهذيب فی الحديث ٢ من الباب ١٥ من أبواب مكان المصلی، و فی الحديث ٢ من الباب ٧ من هذه الأبواب.-

٣- -الفقيه ١- ٤٦٦- ١٣٤٣.-

٤- -الفقيه ١- ٤٦٦- ١٣٤٥، و أورده عن التهذيبين و السرائر فی الحديث ١ من الباب ٩ من أبواب التيمم.-

٥- -فی نسخة- دابته- هامش المخطوط-.-

٦- -العرف و المعرفة- منبت الشعر علی رقبة الفرس من أعلی (لسان العرب ٩- ٢٤١).-

٧- -الكافی ٣- ٤٥٩- ٦.-

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَدِيدٍ وَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی نَجْرَانَ وَ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ كُلِّهِمْ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَی عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ وَ ذَكَرَ مِثْلَ رِوَايَةِ الصَّدُوقِ (١).

****

ترجمه:

زراره از امام باقر (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: کسی که از دزدان یا درندگان بیم دارد، نماز موافقه را با اشاره (ایماء) و در حالی که بر مرکب خود است به جا می آورد. زراره پرسید: اگر کسی که در چنین موقعیتی قرار دارد وضو نداشته باشد و امکان فرود آمدن نداشته باشد، چه باید کرد؟ امام فرمودند: باید از لبد زین یا یال مرکب خود تیمم کند، زیرا در آن ها غبار موجود است. سپس نماز را بخواند و سجده را از رکوع کوتاه تر انجام دهد. همچنین نیازی نیست رو به قبله باشد؛

بلکه هر جهتی که مرکب او می چرخد، کافی است، به استثنای این که در اولین تکبیر باید رو به قبله باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۱٤ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۱۱۱٤- ۹- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَخَافُ مِنْ سَبُعٍ أَوْ لِصٍّ كَيْفَ يُصَلِّی قَالَ يُكَبِّرُ وَ يُومِئُ بِرَأْسِهِ.

****

ترجمه:

عبدالرحمن بن ابی عبدالله روایت کرده است که گفت: از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم درباره مردی که از درنده یا دزدی بیم دارد، چگونه نماز بخواند؟ امام فرمودند: تکبیر می گوید و نماز را با اشاره سر انجام می دهد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۱۵ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۱۱۱۵- ۱۰- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ إِنْ كُنْتَ فِی أَرْضٍ مَخَافَةٍ فَخَشِيتَ لِصّاً أَوْ سَبُعاً فَصَلِّ الْفَرِيضَةَ وَ أَنْتَ عَلَی دَابَّتِكَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ (٤)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّی بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ الْوَشَّاءِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

ابو بصیر روایت کرده است که گفت: شنیدم امام صادق (علیه السلام) می فرمودند: اگر در زمینی پرخطر قرار داشتی و از دزد یا درنده بیم داشتی، نماز واجب را در حالی که بر مرکب خود هستی، اقامه کن.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۱٦ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۱۱۱٦- ۱۱- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبِی الْمَغْرَاءِ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع لَوْ رَأَیْتَنِی وَ أَنَا بِشَطِّ الْفُرَاتِ- أُصَلِّی وَ أَنَا أَخَافُ السَّبُعَ قَالَ فَقَالَ لِی أَ فَلَا صَلَّیْتَ وَ أَنْتَ رَاکِبٌ.

****

ترجمه:

ابو بصیر روایت کرده است که گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: اگر مرا ببینید که در کنار شط فرات نماز می خوانم و از درنده بیم دارم، چه می فرمایید؟ امام فرمودند: چرا بر مرکب خود نماز نخواندی؟

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۱۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۱۱۱۷- ۱۲- (۷) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ مُوسَی بْنِ سَعْدَانَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ

۱- -التهذیب ۳- ۱۷۳- ۳۸۳.-

۲- -التهذیب ۳- ۱۷۳- ۳۸۲.-

۳- -التهذیب ۳- ۱۷۲- ۳۸۱.-

٤- -الفقيه ١- ٤٦٥- ١٣٤٢.-

٥- -الكافى ٣- ٤٥٦- ٣.-

٦- -التهذيب ٣- ٣٠١- ٩٢٠.-

٧- -التهذيب ٣- ٣٠٢- ٩٢٢.-

أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الَّذِی یَخَافُ السَّبُعَ أَوْ یَخَافُ عَدُوّاً یَثِبُ عَلَیْهِ أَوْ یَخَافُ اللُّصُوصَ یُصَلِّی عَلَی دَابَّتِهِ إِیمَاءً الْفَرِیضَةَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الْقِیَامِ (١) وَ فِی مَکَانِ الْمُصَلِّی (٢) وَ فِی الْقِبْلَةِ (٣) وَ فِی التَّیَمُّمِ (٤) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٥).

****

ترجمه:

اسحاق بن عمار از کسی که از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است، نقل می کند که فرمودند: کسی که از درنده ای بیم دارد یا از دشمنی که ممکن است به او حمله کند یا از دزدان می ترسد، باید نماز واجب خود را بر مرکبش و با اشاره (ایماء) به جا آورد.

٤- بَابُ کَیْفِیَّةِ صَلَاةِ الْمُطَارَدَةِ وَ الْمُسَایَفَةِ وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْکَامِهَا

اشارة

(٦) ٤ بَابُ کَیْفِیَّةِ صَلَاةِ الْمُطَارَدَةِ وَ الْمُسَایَفَةِ وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْکَامِهَا

****

ترجمه:

باب بیان کیفیت نماز در حالت تعقیب و مبارزه، همراه با شرح مجموعه ای از احکام مربوط به آن

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۱۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۱۱۸- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الصَّادِقِ ع فِي صَلَاةِ الزَّحْفِ قَالَ تَكْبِيرٌ وَ تَهْلِيلٌ يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُكْباناً (۸).

****

ترجمه:

عبدالرحمن بن ابی عبدالله از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: در نماز هنگام زحمت و حرکت (نماز زحف)، ذکر تکبیر و تهلیل (گفتن "الله اکبر" و "لا اله الا الله") گفته می شود. خداوند عزوجل می فرماید: «فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُكْباناً» (بقره، ۲۳۹).

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۱۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۱۱۹- ۲- (۹) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: صَلَاةُ الزَّحْفِ عَلَى الظَّهْرِ (۱۰) إِيمَاءٌ بِرَأْسِكَ وَ تَكْبِيرٌ وَ الْمُسَايَفَةُ تَكْبِيرٌ بِغَيْرِ إِيمَاءٍ وَ الْمُطَارَدَةُ إِيمَاءٌ يُصَلِّي كُلُّ رَجُلٍ عَلَى حِيَالِهِ.

وَ

رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ وَ الْمُسَايَفَةُ تَكْبِيرٌ مَعَ إِيمَاءٍ (۱۱)

****

ترجمه:

عبیدالله بن علی حلبی از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: در نماز هنگام زحمت (زحف) که بر پشت انجام می شود، با اشاره سر و ذکر تکبیر نماز خوانده می شود. در حالت مبارزه (مسایفة)، فقط ذکر تکبیر گفته می شود و نیازی به اشاره نیست. در حالت تعقیب (مطاردة)، نماز با اشاره (ایماء) انجام می شود و هر فرد باید به طور مستقل نماز خود را به جا آورد.

١- -تقدم فی الحدیث ٢٢ من الباب ١، و فی الحدیث ٤ من الباب ١٤ من أبواب القیام.-

٢- -تقدم فی الحدیثین ١ و ٨ من الباب ١٥ من أبواب مکان المصلی.-

٣- -تقدم فی الحدیث ١٧ من الباب ١٣ من أبواب القبلة.-

٤- -تقدم فی الحدیث ٥ من الباب ٩ من أبواب التیمم.-

٥- -یأتی فی الباب ٤ من هذه الأبواب.-

٦- -الباب ٤ فیه ١٥ حدیثا.-

٧- -الفقیه ١- ٤٦٥- ١٣٤١.-

٨- -البقرة ٢- ٢٣٩.-

٩- -الفقیه ١- ٤٦٦- ١٣٤٦.-

١٠- -الظهر- الحیوان الذی یرکب و تحمل علیه الأثقال" لسان العرب ٤- ٥٢٢".-

١١- -التهذیب ٣- ١٧٤- ٣٨٦.-

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٢٠ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١١١٢٠- ٣- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِیرَةِ فِی کِتَابِهِ أَنَّ الصَّادِقَ ع قَالَ: أَقَلُّ مَا یُجْزِی فِی حَدِّ الْمُسَایَفَةِ مِنَ التَّکْبِیرِ تَکْبِیرَتَانِ لِکُلِّ صَلَاةٍ إِلَّا الْمَغْرِبَ فَإِنَّ لَهَا ثَلَاثاً.

وَ

رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ: سَمِعْتُ بَعْضَ أَصْحَابِنَا يَذْكُرُ أَنَّ أَقَلَّ مَا يُجْزِي وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٢).

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ وَ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ جَمِيعاً عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

عبدالله بن مغیره در کتاب خود روایت کرده است که امام صادق (علیه السلام) فرمودند: حداقل مقدار تکبیر که در حالت مبارزه (مسایفه) برای هر نماز کافی است، دو تکبیر است، به استثنای نماز مغرب که برای آن سه تکبیر واجب است.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٢١ - رقم الحديث الباب: ٤]

١١١٢١- ٤- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ أَنَّهُ سَأَلَ الصَّادِقَ ع عَنْ صَلَاةِ الْقِتَالِ فَقَالَ إِذَا الْتَقَوْا فَاقْتَتَلُوا فَإِنَّمَا الصَّلَاةُ حِينَئِذٍ تَكْبِيرٌ وَ إِذَا كَانُوا وُقُوفاً لَا يَقْدِرُونَ عَلَى الْجَمَاعَةِ فَالصَّلَاةُ إِيمَاءٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ نَحْوَهُ (٥) وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ سَمَاعَةَ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

سماعه بن مهران روایت کرده است که از امام صادق (علیه السلام) درباره نماز در حالت جنگ و قتال پرسید. امام فرمودند: هنگامی که درگیر نبرد هستند و می جنگند، نماز در آن حالت فقط به

صورت گفتن تکبیر انجام می شود. و اگر در حالت ایستادن باشند و نتوانند نماز جماعت را برگزار کنند، نماز را با اشاره (ایماء) به جای می آورند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۲۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۱۲۲- ۵- (۷) قَالَ وَ قَالَ ع فَاتَ النَّاسَ مَعَ عَلِیٍّ ع یَوْمَ صِفِّینَ- صَلَاةُ الظُّهْرِ وَ الْعَصْرِ وَ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ فَأَمَرَهُمْ فَکَبَّرُوا وَ هَلَّلُوا وَ سَبَّحُوا رِجَالًا وَ رُکْبَاناً.

****

ترجمه:

و فرمود: در روز صفین، مردم همراه با علی (علیه السلام) نمازهای ظهر، عصر، مغرب و عشاء را از دست دادند. پس حضرت به آنان فرمان داد که تکبیر بگویند، تهلیل (لا اله الا الله) و تسبیح (سبحان الله) کنند، خواه پیاده باشند یا سواره.

ص: ٤٤٤

۱- -الفقیه ۱- ٤٦٧- ۱۳٤۸.-

۲- -الکافی ۳- ٤٥۸- ۳.-

۳- -التهذیب ۳- ۱۷٤- ۳۸۷.-

٤- -الفقیه ۱- ٤٦۸- ۱۳٤۹.-

٥- -التهذیب ۳- ۱۷٤- ۳۸٥.-

٦- -الکافی ۳- ٤٥۸- ٥.-

۷- -الفقیه ۱- ٤٦۷- ۱۳٤۷.-

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۱۲۳ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۱۱۲۳- ٦- (۱) وَ فِی الْمَجَالِسِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ الْفَاضِلِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ الْجَعْدِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَامَ عَلِیٌّ ع يَخْطُبُ النَّاسَ بِصِفِّينَ إِلَی أَنْ قَالَ ثُمَّ نَهَضَ إِلَی الْقَوْمِ يَوْمَ الْخَمِيسِ- فَاقْتَتَلُوا مِنْ حِينَ طَلَعَتِ الشَّمْسُ حَتَّی غَابَ الشَّفَقُ مَا كَانَتْ صَلَاةُ الْقَوْمِ يَوْمَئِذٍ إِلَّا تَكْبِيراً عِنْدَ مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ فَقَتَلَ عَلِیٌّ ع بِيَدِهِ يَوْمَئِذٍ خَمْسَمِائَةٍ وَ سِتَّةَ نَفَرٍ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

جابر از امام باقر (عليه السلام) روايت كرده است كه فرمودند: علی (عليه السلام) در صفين خطبه ای برای مردم ايراد كرد. سپس به قوم روی آورد و در روز پنجشنبه نبرد آغاز شد و از طلوع خورشيد تا غروب شفق ادامه يافت. نماز قوم در آن روز تنها به صورت تكبير در وقت های نماز اقامه شد. علی (عليه السلام) در آن روز با دست خود پانصد و شش نفر را به قتل رساند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۱۲٤ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۱۱۲٤- ۷- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُذَافِرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا جَالَتِ الْخَيْلُ تَضْطَرِبُ السُّيُوفُ أَجْزَأَهُ تَكْبِيرَتَانِ فَهَذَا تَقْصِيرٌ آخَرُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

محمد بن عذافر از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: هنگامی که اسب ها به حرکت درمی آیند و شمشیرها به جنبش می افتند، دو تکبیر برای او کفایت می کند؛ و این نوعی تقصیر دیگر است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۲۵ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۱۲۵- ۸- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ وَ فُضَيْلٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: فِی صَلَاةِ الْخَوْفِ عِنْدَ الْمُطَارَدَةِ وَ الْمُنَاوَشَةِ وَ تَلَاحُمِ الْقِتَالِ فَإِنَّهُ يُصَلِّی كُلُّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ بِالْإِيمَاءِ حَيْثُ كَانَ وَجْهُهُ فَإِذَا كَانَتِ الْمُسَايَفَةُ وَ الْمُعَانَقَةُ وَ تَلَاحُمُ الْقِتَالِ فَإِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع- لَيْلَةَ صِفِّينَ وَ هِیَ لَيْلَةُ الْهَرِيرِ- لَمْ تَكُنْ صَلَاتُهُمُ الظُّهْرُ وَ الْعَصْرُ وَ الْمَغْرِبُ وَ الْعِشَاءُ عِنْدَ وَقْتِ كُلِّ صَلَاةٍ إِلَّا بِالتَّكْبِيرِ وَ التَّهْلِيلِ وَ التَّسْبِيحِ وَ التَّحْمِيدِ وَ الدُّعَاءِ فَكَانَتْ تِلْكَ صَلَاتَهُمْ وَ لَمْ يَأْمُرْهُمْ بِإِعَادَةِ الصَّلَاةِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ (٥)

۱- -أمالی الصدوق- ۳۳۱- ۱۰.-

۲- -الکافی ۳- ٤٥٧- ۱.-

۳- -التهذیب ۳- ۳۰۰- ۹۱۳.-

٤- -التهذیب ۳- ۱۷۳- ۳۸٤.-

٥- -الکافی ۳- ٤٥٧- ۲.-

وَ رَوَاهُ الْعَيَّاشِیُّ فِی تَفْسِيرِهِ عَنْ زُرَارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از امام باقر (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: در نماز خوف در هنگام تعقیب، مقابله، و درگیری شدید جنگ، هر فرد باید نماز خود را با اشاره (ایماء) و به هر سمتی که روبرو است، اقامه کند. اما در هنگام مبارزه نزدیک (مسایفه)، درگیری تن به تن (معانقه) و درگیری شدید جنگ، حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) در شب صفین، که به شب هریر معروف است، فرمان دادند نمازهای ظهر، عصر، مغرب و عشاء تنها به صورت تکبیر، تهلیل (لا اله الا الله)، تسبیح، تحمید (الحمد لله) و دعا اقامه شود و مردم را به اعاده نماز امر نکردند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۲۶ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۱۱۲۶- ۹- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ إِذَا الْتَقَوْا فَاقْتَتَلُوا فَإِنَّمَا الصَّلَاةُ حِینَئِذٍ بِالتَّکْبِیرِ فَإِذَا کَانُوا وُقُوفاً فَالصَّلَاةُ إِیمَاءٌ.

****

ترجمه:

ابو بصیر روایت کرده است که گفت: شنیدم امام صادق (علیه السلام) می فرمودند: هنگامی که با یکدیگر درگیر شدند و جنگیدند، نماز در آن حالت تنها با گفتن تکبیر انجام می شود. اما اگر ایستاده باشند، نماز را با اشاره (ایماء) به جا می آورند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۲۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۱۱۲۷- ۱۰- (۳) الْفَضْلُ بْنُ الْحَسَنِ الطَّبْرِسِیُّ فِی مَجْمَعِ الْبَیَانِ قَالَ یُرْوَی أَنَّ عَلِیّاً ع صَلَّی لَیْلَةَ الْهَرِیرِ- خَمْسَ صَلَوَاتٍ بِالْإِیمَاءِ وَ قِیلَ بِالتَّکْبِیرِ وَ أَنَّ النَّبِیَّ ص صَلَّی یَوْمَ الْأَحْزَابِ إِیمَاءً.

****

ترجمه:

فضل بن حسن طبرسی در کتاب «مجمع البیان» نقل کرده است: روایت شده که علی (علیه السلام) در شب هریر پنج نماز را با اشاره (ایماء) یا، بنا به نقل دیگر، با تکبیر اقامه کرد. همچنین روایت شده که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در روز احزاب نماز را با اشاره (ایماء) به جا آوردند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۲۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۱۱۲۸- ۱۱- (٤) وَ الْعَیَّاشِیُّ فِی تَفْسِیرِهِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ صَلَاةُ الْمُوَاقَفَةِ فَقَالَ إِذَا لَمْ یَکُنِ النَّصَفُ مِنْ عَدُوِّکَ صَلَّیْتَ إِیمَاءً رَاجِلًا کُنْتَ أَوْ رَاکِباً فَإِنَّ اللَّهَ یَقُولُ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُکْباناً (٥)- یَقُولُ فِی الرُّکُوعِ لَکَ رَکَعْتُ وَ أَنْتَ رَبِّی- وَ فِی السُّجُودِ لَکَ سَجَدْتُ وَ أَنْتَ رَبِّی- أَیْنَمَا تَوَجَّهَتْ بِکَ دَابَّتُکَ غَیْرَ أَنَّکَ تَتَوَجَّهُ إِذَا کَبَّرْتَ أَوَّلَ تَکْبِیرَةٍ.

****

ترجمه:

زراره از امام باقر (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: پرسیدم درباره نماز موافقه. امام فرمودند: اگر نصف فاصله از دشمن را طی نکرده باشی، نماز را با اشاره (ایماء) به جا می آوری، چه پیاده باشی و چه سواره. خداوند می فرماید: «فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُکْباناً» (بقره، ۲۳۹). در رکوع می گویی: «لَکَ رَکَعْتُ وَ أَنْتَ رَبِّی» و در سجود می گویی: «لَکَ سَجَدْتُ وَ أَنْتَ رَبِّی». هر طرف که مرکب تو چرخید، نمازت را اقامه کن، به جز آن که هنگام تکبیر اول باید رو به قبله باشی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۲۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۱۱۲۹- ۱۲- (٦) (وَ عَنْ أَبَانٍ عَنْ مَنْصُورٍ) (٧) عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: فَاتَ أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ ع وَ النَّاسَ یَوْماً بِصِفِّینَ- صَلَاةُ الظُّهْرِ وَ الْعَصْرِ وَ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ فَأَمَرَهُمْ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ ع أَنْ یُسَبِّحُوا

١- -تفسير العيّاشىّ ١- ٢٧٢- ٢٥٧، و أورده فى الحديث ٢ و ٨ من الباب ٢ من هذه الأبواب.-

٢- -التهذيب ٣- ٣٠٠- ٩١٦.-

٣- -مجمع البيان ١- ٣٤٤.-

٤- -تفسير العيّاشىّ ١- ١٢٨- ٤٢٢.-

٥- -البقرة ٢- ٢٣٩.-

٦- -تفسير العيّاشىّ ١- ١٢٨- ٤٢٣.-

٧- -فى المصدر- أن أبان بن منصور.-

وَ يُكَبِّرُوا وَ يُهَلِّلُوا قَالَ وَ قَالَ اللَّهُ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُكْباناً- فَأَمَرَهُمْ عَلِيٌّ ع فَصَنَعُوا ذَلِکَ رُكْبَاناً وَ رِجَالًا.

قَالَ وَ رَوَاهُ الْحَلَبِيُّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: فَاتَ النَّاسَ الصَّلَاةُ مَعَ عَلِيٍّ ع يَوْمَ صِفِّينَ

****

ترجمه:

منصور از امام صادق (عليه السلام) روايت كرده است كه فرمودند: روزى در صفين نمازهاى ظهر، عصر، مغرب و عشاء از اميرالمؤمنين (عليه السلام) و مردم فوت شد. اميرالمؤمنين (عليه السلام) به آنان دستور داد كه تسبيح بگويند، تكبير بگويند و تهليل (لا اله الا الله) كنند. سپس افزود: خداوند فرموده است: «فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُكْباناً» (بقره، ٢٣٩). اميرالمؤمنين (عليه السلام) به آنان فرمان داد كه اين اعمال را در حال سواره يا پياده انجام دهند، و آنان نيز چنين كردند.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٣٠ - رقم الحديث الباب: ١٣]

۱۱۱۳۰- ۱۳- (۱) وَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُكْباناً (۲) كَيْفَ يَفْعَلُ وَ مَا يَقُولُ وَ مَنْ يَخَافُ سَبُعاً أَوْ لِصّاً كَيْفَ يُصَلِّی قَالَ يُكَبِّرُ وَ يُومِئُ إِيمَاءً بِرَأْسِهِ.

****

ترجمه:

عبدالرحمن بن ابی عبدالله از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که گفت: از ایشان درباره سخن خداوند عزوجل «فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُكْباناً» (بقره، ۲۳۹) پرسیدم که چگونه عمل کند و چه بگوید؟ و درباره کسی که از درنده یا دزدی بیم دارد، چگونه نماز بخواند؟ امام فرمودند: تکبیر می گوید و نماز را با اشاره سر انجام می دهد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۳۱ - رقم الحدیث الباب: ۱٤]

۱۱۱۳۱- ۱٤- (۳) وَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی صَلَاةِ الزَّحْفِ قَالَ يُكَبِّرُ وَ يُهَلِّلُ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ يَقُولُ اللَّهُ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُكْباناً.

****

ترجمه:

عبدالرحمن از امام صادق (علیه السلام) روایت کرده است که درباره نماز در حالت زحمت (زحف) فرمودند: تکبیر و تهلیل (گفتن "الله اکبر" و "لا اله الا الله") کافی است. خداوند فرموده است: «فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُكْباناً» (بقره، ۲۳۹).

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

١١١٣٢- ١٥- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: فِي صَلَاةِ الْمَغْرِبِ فِي السَّفَرِ لَا يَضُرُّكَ (٥) بِأَنْ تُؤَخِّرَ سَاعَةً ثُمَّ تُصَلِّيَهَا إِذَا شِئْتَ أَنْ تُصَلِّيَ الْعِشَاءَ وَ إِنْ شِئْتَ مَشَيْتَ سَاعَةً إِلَى أَنْ يَغِيبَ الشَّفَقُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص صَلَّى صَلَاةَ الْهَاجِرَةِ وَ الْعَصْرِ جَمِيعاً وَ صَلَاةَ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ جَمِيعاً وَ كَانَ يُؤَخِّرُ وَ يُقَدِّمُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتاباً مَوْقُوتاً (٦)- إِنَّمَا عَنَى وُجُوبَهَا عَلَى الْمُؤْمِنِينَ لَمْ يَعْنِ غَيْرَهُ إِنَّهُ لَوْ كَانَ كَمَا يَقُولُونَ مَا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ص هَكَذَا وَ كَانَ أَعْلَمَ وَ أَخْبَرَ وَ لَوْ كَانَ خَيْراً لَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ص- وَ لَقَدْ

١- -تفسير العيّاشيّ ١- ١٢٨- ٤٢٤.-

٢- -البقرة ٢- ٢٣٩.-

٣- -تفسير العيّاشيّ ١- ١٢٩- ٤٢٥.-

٤- -تفسير العيّاشيّ ١- ٢٧٣- ٢٥٨ باختلاف.-

٥- -كان فى الأصل- يترك و ما أثبتناه من المصدر.-

٦- -النساء ٤- ١٠٣.-

فَاتَ النَّاسَ مَعَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع فِي صِفِّينَ- صَلَاةُ الظُّهْرِ وَ الْعَصْرِ وَ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ فَأَمَرَهُمْ عَلِيٌّ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع فَكَبَّرُوا وَ هَلَّلُوا وَ سَبَّحُوا رِجَالًا وَ رُكْبَاناً يَقُولُ اللَّهُ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُكْباناً (١)- فَأَمَرَهُمْ عَلِيٌّ ع فَصَنَعُوا ذَلِكَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٢).

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از یکی از امامان (علیهما السلام) روایت کرده است که فرمودند: در نماز مغرب در سفر، مشکلی نیست که آن را کمی تأخیر بیندازی و سپس اقامه کنی، یا اگر بخواهی، نماز عشاء را همراه با مغرب بخوانی. اگر بخواهی، می توانی کمی حرکت کنی تا شفق غروب کند. رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نماز ظهر و عصر را با هم و نماز مغرب و عشاء آخر را نیز با هم اقامه می کردند و گاهی آن ها را تأخیر یا تقدیم می کردند. خداوند تعالی می فرماید: «إِنَّ الصَّلاةَ كانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتاباً مَوْقُوتاً» (نساء، ۱۰۳). این آیه تنها به وجوب نماز بر مؤمنین اشاره دارد و شامل دیگران نمی شود. اگر چیزی جز این بود، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) این گونه نماز نمی خواندند، زیرا ایشان آگاه تر و مطلع تر بودند، و اگر بهتر بود، ایشان به آن امر می کردند.

همچنین، در صفین، نمازهای ظهر، عصر، مغرب و عشاء آخر از امیرالمؤمنین (علیه السلام) و مردم فوت شد. حضرت علی (علیه السلام) به آنان دستور داد که تکبیر بگویند، تهلیل (لا اله الا الله)، تسبیح (سبحان الله) و تقدیس انجام دهند، خواه پیاده باشند یا سواره. خداوند فرموده است: «فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجالًا أَوْ رُكْباناً» (بقره، ۲۳۹). علی (علیه السلام) به آنان فرمان داد که این اعمال را در همان حال انجام دهند، و آنان نیز چنین کردند.

۵- بَابُ وُجُوبِ صَلَاةِ الْأَسِيرِ بِحَسَبِ إِمْكَانِهِ وَ لَوْ بِالْإِيمَاءِ

اشارة

(۳) ۵ بَابُ وُجُوبِ صَلَاةِ الْأَسِيرِ بِحَسَبِ إِمْكَانِهِ وَ لَوْ بِالْإِيمَاءِ

****

ترجمه:

باب واجب بودن نماز بر اسیر هر طور امکان دارد و لو اشاره

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۱۳۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۱۳۳- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَأْخُذُهُ الْمُشْرِكُونَ فَتَحْضُرُهُ الصَّلَاةُ فَيَخَافُ مِنْهُمْ أَنْ يَمْنَعُوهُ فَقَالَ يُومِئُ إِيمَاءً.

****

ترجمه:

سماعه بن مهران روایت کرده است که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی که مشرکان او را گرفتار کرده اند و زمان نماز او فرا می رسد، اما او بیم دارد که آن ها مانع اقامه نماز شوند، پرسیدم. امام فرمودند: باید نماز را با اشاره (ایماء) به جا آورد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۱۳٤ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۱۱۳٤- ۲- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْأَسِيرِ يَأْسِرُهُ الْمُشْرِكُونَ فَيَحْضُرُهُ الصَّلَاةُ فَيَمْنَعُهُ الَّذِي أَسَرَهُ مِنْهَا قَالَ يُومِي إِيمَاءً.

وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ سَمَاعَةَ مِثْلَهُ (٦) وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٧) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ مِثْلَهُ (٨).

****

ترجمه:

سماعه روایت کرده است که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره اسیری که مشرکان او را اسیر کرده اند و زمان نماز او فرا می رسد، اما کسی که او را اسیر کرده مانع اقامه نماز می شود، پرسیدم. امام فرمودند: او باید نماز را با اشاره (ایماء) به جا آورد.

١- -البقرة ٢- ٢٣٩.-

٢- -تقدم فی الباب ٣ من هذه الأبواب.-

٣- -الباب ٥ فیه ٣ أحادیث.-

٤- -الفقیه ١- ٤٦٤- ١٣٣٨.-

٥- -الکافی ٣- ٤٥٧- ٤، و الفقیه ١- ٢٤٦- ٧٤٥.-

٦- -الکافی ٣- ٤١١- ١٠.-

٧- -التهذیب ٣- ١٧٥- ٣٩١.-

٨- -التهذیب ٣- ٢٩٩- ٩١٠.-

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٣٥ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١١١٣٥- ٣- (١) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْعَيَّاشِيِّ عَنْ حَمْدَوَيْهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَأْخُذُهُ الْمُشْرِكُونَ فَتَحْضُرُهُ الصَّلَاةُ فَيَخَافُ مِنْهُمْ أَنْ يَمْنَعُوهُ فَيُومِئُ (٢) قَالَ يُومِئُ إِيمَاءً.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ عُمُوماً (٣).

****

ترجمه:

سماعه روایت کرده است که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی که مشرکان او را گرفته اند و زمان نماز فرا می رسد، اما بیم دارد که آن ها مانع او شوند، پرسیدم که آیا باید با اشاره (ایماء) نماز بخواند؟ امام فرمودند: باید نماز را با اشاره (ایماء) به جا آورد.

٦- بَابُ التَّخْيِيرِ فِی الْخَوْفِ بَيْنَ الصَّلَاةِ عَلَى الدَّابَّةِ وَ قِرَاءَةِ الْحَمْدِ وَ السُّورَةِ وَ بَيْنَ الصَّلَاةِ عَلَى الْأَرْضِ وَ قِرَاءَةِ الْحَمْدِ وَحْدَهَا

اشارة

(٤) ٦ بَابُ التَّخْيِيرِ فِی الْخَوْفِ بَيْنَ الصَّلَاةِ عَلَى الدَّابَّةِ وَ قِرَاءَةِ الْحَمْدِ وَ السُّورَةِ وَ بَيْنَ الصَّلَاةِ عَلَى الْأَرْضِ وَ قِرَاءَةِ الْحَمْدِ وَحْدَهَا

****

ترجمه:

باب اختیار داشتن در حال خوف نماز بر روی حیوان و قرائت حمد و سوره و نماز روی زمین و خواندن حمد تنها

[رقم الحديث الكلی: ١١١٣٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١١١٣٦- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ قَالَ: سَأَلْتُهُ فَقُلْتُ أَكُونُ فِی طَرِيقِ مَكَّةَ- فَنَنْزِلُ لِلصَّلَاةِ فِی مَوَاضِعَ فِيهَا الْأَعْرَابُ أَ نُصَلِّی الْمَكْتُوبَةَ عَلَى الْأَرْضِ فَنَقْرَأُ أُمَّ الْكِتَابِ وَحْدَهَا أَمْ نُصَلِّی عَلَى الرَّاحِلَةِ فَنَقْرَأُ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَ السُّورَةَ فَقَالَ إِذَا خِفْتَ فَصَلِّ عَلَى الرَّاحِلَةِ الْمَكْتُوبَةَ وَ غَيْرَهَا وَ إِذَا قَرَأْتَ الْحَمْدَ وَ سُورَةً أَحَبُّ إِلَيَّ وَ لَا أَرَى بِالَّذِی فَعَلْتَ بَأْساً.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (٦).

****

ترجمه:

محمد بن اسماعیل روایت کرده است که گفت: از امام پرسیدم: هنگامی که در مسیر مکه هستم و برای نماز در مکانی توقف می کنیم که اعراب حضور دارند، آیا نماز واجب را بر زمین بخوانیم و تنها سوره حمد را قرائت کنیم، یا بر مرکب نماز بخوانیم و سوره حمد و یک سوره دیگر را قرائت کنیم؟ امام فرمودند: اگر بیم داشتی، نماز واجب و غیر واجب را بر مرکب اقامه کن و اگر حمد و یک سوره دیگر را قرائت کنی، نزد من محبوب تر است و آنچه انجام داده ای، مشکلی ندارد.

ص: ٤٤٩

١- -التهذیب ٢- ٣٨٢- ١٥٩٢.-

٢- -فی المصدر زیادة- ایماء.-

٣- -تقدم فی أحادیث الباب ٣ من هذه الأبواب، و کذا سائر الأبواب السابقة.-

٤- -الباب ٦ فیه حدیث واحد.-

٥- -الکافی ٣- ٤٥٧- ٥، أورده فی الحدیث ١ من الباب ٤ من أبواب القراءة.-

٦- -التهذیب ٣- ٢٩٩- ٩١١.-

٧- بَابُ وُجُوبِ الصَّلَاةِ عَلَى الْمُوتَحِلِ وَ الْغَرِيقِ بِحَسَبِ الْإِمْكَانِ وَ يُومِئَانِ مَعَ التَّعَذُّرِ

اشارة

(١) ٧ بَابُ وُجُوبِ الصَّلَاةِ عَلَى الْمُوتَحِلِ وَ الْغَرِيقِ بِحَسَبِ الْإِمْكَانِ وَ يُومِئَانِ مَعَ التَّعَذُّرِ

****

ترجمه:

باب وجوب نماز بر کسی که در حال خروج از مکان سخت و یا در حال غرق شدن است، به اندازه امکان و به شرطی که تعذر وجود داشته باشد، باید نماز را با اشاره (ایماء) به جا آورد.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٣٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١١١٣٧- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يُومِئُ فِي الْمَكْتُوبَةِ وَ النَّوَافِلِ إِذَا لَمْ يَجِدْ مَا يَسْجُدُ عَلَيْهِ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَوْضِعٌ يَسْجُدُ فِيهِ فَقَالَ إِذَا كَانَ هَكَذَا فَلْيُومِ فِي الصَّلَاةِ كُلِّهَا.

****

ترجمه:

عمار روایت کرده است که گفت: از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم درباره مردی که در نماز واجب و مستحب، چیزی برای سجده کردن ندارد و محلی برای سجده یافت نمی شود، چه باید کند؟ امام فرمودند: اگر چنین باشد، باید در تمام نماز با اشاره (ایماء) عمل کند.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٣٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١١٣٨- ٢- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ هِلَالٍ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ كَانَ فِي مَكَانٍ لَا يَقْدِرُ عَلَى الْأَرْضِ فَلْيُومِ إِيمَاءً.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ هُنَا (٤) وَ فِي مَكَانِ الْمُصَلِّي (٥) وَ الْقِيَامِ (٦) وَ غَيْرِهِمَا (٧).

****

ترجمه:

ابو بصیر روایت کرده است که امام صادق (علیه السلام) فرمودند: هر کس در مکانی باشد که نتواند بر زمین سجده کند، باید نماز را با اشاره (ایماء) به جا آورد.

١- -الباب ٧ فیه حدیثان.-

٢- -التهذیب ٣- ١٧٥- ٣٨٩، أورده عنه و بسند آخر فی الحدیث ٣ من الباب ١٥ من أبواب مکان المصلی، و فی الحدیث ٢ من الباب ٢٠ من أبواب السجود.-

٣- -التهذیب ٣- ١٧٥- ٣٨٨، أورده فی الحدیث ٢ من الباب ١٥ من أبواب مکان المصلی، و أخرجه عن الفقیه فی الحدیث ٦ من الباب ٢٠ من الباب ٣ من هذه الأبواب.-

٤- -تقدم فی الأبواب ٣ و ٤ و ٥ من هذه الأبواب.-

٥- -تقدم فی الباب ١٥ من أبواب مکان المصلی.-

٦- -تقدم فی الأحادیث ٦ و ١٨ و ١٩ و ٢٢ من الباب ١ من أبواب القیام.-

٧- -تقدم فی الباب ٢٠ من أبواب السجود، و فی الحدیث ٢ من الباب ١٤ من أبواب القبلة.-

اَبْوَابُ صَلَاةِ الْمُسَافِرِ

١- بَابُ وُجُوبِ الْقَصْرِ فِی بَرِیدَیْنِ ثَمَانِیَةِ فَرَاسِخَ فَصَاعِداً أَوْ مَسِیرَةِ یَوْمٍ مُعْتَدِلِ السَّیْرِ

اشارة

(١) ١ بَابُ وُجُوبِ الْقَصْرِ فِی بَرِیدَیْنِ ثَمَانِیَةِ فَرَاسِخَ فَصَاعِداً أَوْ مَسِیرَةِ یَوْمٍ مُعْتَدِلِ السَّیْرِ

****

ترجمه:

باب وجوب نماز قصر برای مسافتی به اندازه دو برید (هشت فرسخ و بیشتر) یا مسیر یک روز با سرعت معتدل در حرکت.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۱۳۹- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع أَنَّهُ سَمِعَهُ یَقُولُ إِنَّمَا وَجَبَ التَّقْصِیرُ فِی ثَمَانِیَةِ فَرَاسِخَ لَا أَقَلَّ مِنْ ذَلِکَ وَ لَا أَکْثَرَ لِأَنَّ ثَمَانِیَةَ فَرَاسِخَ مَسِیرَةُ یَوْمٍ لِلْعَامَّةِ وَ الْقَوَافِلِ وَ الْأَثْقَالِ فَوَجَبَ التَّقْصِیرُ فِی مَسِیرَةِ یَوْمٍ وَ لَوْ لَمْ یَجِبْ فِی مَسِیرَةِ یَوْمٍ لَمَا وَجَبَ فِی مَسِیرَةِ أَلْفِ سَنَةٍ وَ ذَلِکَ لِأَنَّ کُلَّ یَوْمٍ یَکُونُ بَعْدَ هَذَا الْیَوْمِ فَإِنَّمَا هُوَ نَظِیرُ هَذَا الْیَوْمِ فَلَوْ لَمْ یَجِبْ فِی هَذَا الْیَوْمِ لَمَا یَجِبُ فِی نَظِیرِهِ إِذْ کَانَ نَظِیرُهُ مِثْلَهُ لَا فَرْقَ بَیْنَهُمَا.

****

ترجمه:

فضل بن شاذان از امام رضا (علیه السلام) روایت کرده است که فرمودند: نماز قصر تنها برای مسافت هشت فرسخ واجب است، نه کمتر و نه بیشتر. زیرا هشت فرسخ برابر با مسافت یک روز راه برای افراد عادی، کاروان ها و بارها است. بنابراین نماز قصر برای مسیر یک روز واجب شده است. اگر برای مسیر یک روز واجب نمی شد، برای مسیر هزار سال نیز واجب نمی بود. علت این امر این است که هر روزی که پس از این روز باشد، مشابه همین روز است. اگر در این روز واجب نباشد، در روز مشابه آن نیز واجب نخواهد بود؛ زیرا مشابه آن هیچ تفاوتی ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۴۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۱۴۰- ۲- (۳) وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ وَ عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادٍ یَأْتِی (٤) وَ زَادَ وَ قَدْ یَخْتَلِفُ الْمَسِیرُ فَسَیْرُ الْبَقَرِ إِنَّمَا هُوَ أَرْبَعَةُ فَرَاسِخَ وَ سَیْرُ الْفَرَسِ عِشْرُونَ فَرْسَخاً وَ إِنَّمَا جُعِلَ مَسِیرُ یَوْمٍ ثَمَانِیَةَ فَرَاسِخَ لِأَنَّ ثَمَانِیَةَ فَرَاسِخَ هُوَ سَیْرُ الْجَمَّالِ

١- -الباب ١ فيه ١٨ حديث.-

٢- -الفقيه ١- ٤٥٤- ١٣١٨، أخرج صدره فى الحديث ٥ من الباب ٢٤، و أخرج ذيله فى الحديث ٣ من الباب ٢٩ من أبواب اعداد الفرائض، و قطعة أخرى منه فى الحديث ٣ من الباب ٤٤ من أبواب المواقيت.-

٣- -علل الشرائع- ٢٦٦- ٩، و عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١١٣- ١.-

٤- -يأتى فى الفائدة الأولى من الخاتمة برمز (ب).-

وَ الْقَوَافِلِ وَ هُوَ الْغَالِبُ عَلَى الْمَسِيرِ وَ هُوَ أَعْظَمُ السَّيْرِ الَّذِی یَسِیرُهُ الْجَمَّالُونَ وَ الْمُکَارُونَ.

****

ترجمه:

این روایت در کتاب های «علل» و «عیون الأخبار» با سندی که به آن اشاره شده، نقل شده است و در ادامه آمده است: مسیر ممکن است متفاوت باشد؛ مسیر حرکت گاوها تنها چهار فرسخ است، در حالی که مسیر حرکت اسب ها بیست فرسخ است. اما مسیر یک روز به هشت فرسخ تعیین شده است، زیرا هشت فرسخ معادل مسیر طی شده توسط شترها و کاروان ها است. این مسیر غالباً در حرکت ها کاربرد دارد و بلندترین مسافتی است که شترداران و حمل کنندگان بار طی می کنند.

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٤١ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١١١٤١- ٣- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ یَحْیَی الْکَاهِلِیِّ أَنَّهُ سَمِعَ الصَّادِقَ ع یَقُولُ فِی التَّقْصِیرِ فِی الصَّلَاةِ بَرِیدٌ فِی بَرِیدٍ أَرْبَعَةٌ وَ عِشْرُونَ مِیلًا ثُمَّ قَالَ کَانَ أَبِی ع یَقُولُ إِنَّ التَّقْصِیرَ لَمْ یُوضَعْ عَلَی الْبَغْلَةِ السَّفْوَاءِ (٢) وَ الدَّابَّةِ النَّاجِیَةِ وَ إِنَّمَا وُضِعَ عَلَی سَیْرِ الْقِطَارِ.

وَ

رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَحْيَى الْكَاهِلِيِّ مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ مِيلًا (٣).

وَ رَوَاهُ أَيْضاً بِهَذَا السَّنَدِ إِلَى آخِرِهِ (٤) أَقُولُ: الْمُرَادُ أَنَّ مَا وَرَدَ مِنْ تَحْدِيدِ الْمَسَافَةِ بِمَسِيرِ يَوْمٍ مَخْصُوصٌ بِسَيْرِ الْقِطَارِ وَ هُوَ وَاضِحٌ.

****

ترجمه:

عبدالله بن یحیی کاهلی روایت کرده است که شنید امام صادق (علیه السلام) فرمودند: در مورد نماز قصر، مسافت لازم برای قصر دو برید (چهار و بیست میل) است. سپس فرمودند: پدرم می گفت که قصر برای مرکب های سریع و قوی مانند بغله سفواء و دابه ناجیه قرار داده نشده است، بلکه برای حرکت کاروان ها (سیر قطار) تعیین شده است.

می گویم : منظور این است که تعیین مسافت نماز قصر براساس حرکت کاروان ها انجام شده است، و این کاملاً روشن است.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٤٢ - رقم الحديث الباب: ٤]

١١١٤٢- ٤- (٥) قَالَ: وَ قَدْ سَافَرَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِلَى ذِي خُشُبٍ- وَ هُوَ مَسِيرَةُ يَوْمٍ مِنَ الْمَدِينَةِ يَكُونُ إِلَيْهَا بَرِيدَانِ أَرْبَعَةٌ وَ عِشْرُونَ مِيلًا فَقَصَّرَ وَ أَفْطَرَ فَصَارَتْ سُنَّةً.

****

ترجمه:

پیامبر اکرم (ص) به منطقه «ذی خشب» که به مسافت یک روز از مدینه و برابر با چهار ایستگاه (بریده) یا بیست و چهار میل بود، سفر کرد. ایشان در این سفر نماز را شکسته و روزه را افطار نمودند و این امر به صورت سنت درآمد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۴۳ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۱۴۳- ۵- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ آدَمَ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا الْحَسَنِ الرِّضَا ع عَنِ التَّقْصِيرِ فِی كَمْ يُقَصِّرُ الرَّجُلُ إِذَا كَانَ فِی ضِيَاعِ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ أَمْرُهُ جَائِزٌ فِيهَا يَسِيرُ فِی الضِّيَاعِ يَوْمَيْنِ وَ لَيْلَتَيْنِ وَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَ لَيَالِيَهُنَّ فَكَتَبَ التَّقْصِيرُ فِی مَسِيرِ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ.

ص: ٤٥٢

۱- -الفقیه ۱- ٤٣٦- ۱۲٦۸.-

۲- -بغلة سفواء- خفیفة سریعة. (لسان العرب ١٤- ٣٨٨).-

۳- -التهذیب ٤- ٢٢٣- ٦٥٢.-

٤- -التهذیب ٣- ٢٠٧- ٤٩٣، و الاستبصار ١- ٢٢٣- ٧٨٧.-

٥- -الفقیه ١- ٤٣٤- ١٢٦٥.-

٦- -الفقیه ١- ٤٥٠- ١٣٠٤.-

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى مَنْ يَسِيرُ فِی يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ ثَمَانِيَةَ فَرَاسِخَ أَوْ عَلَى أَنَّ الْوَاوَ بِمَعْنَى أَوْ لِمَا تَقَدَّمَ (١) وَ يَأْتِی (٢) أَوْ عَلَى التَّقِيَّةِ لِمُوَافَقَتِهِ لِبَعْضِ الْعَامَّةِ.

****

ترجمه:

زکریا بن آدم روایت کرده است که وی از امام رضا (ع) درباره میزان مسافت لازم برای شکسته شدن نماز پرسید، در شرایطی که فرد در املاک خانواده خود بوده و به طوری که ممکن است یک شبانه روز، دو روز و دو شب، یا سه روز و سه شب طول بکشد. امام رضا (ع) در پاسخ فرموده اند که شکسته شدن نماز در مسافت یک روز و یک شب صورت می گیرد.

می گویم : این روایت بر کسی حمل شده که در یک روز و یک شب، هشت فرسخ مسافت طی کند. یا اینکه واو در این متن به معنای «یا» باشد، یا به دلیل ضرورت تقیه برای همسویی با برخی از اهل سنت به کار برده شده باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٤٤ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١١١٤٤- ٦- (٣) وَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ (بِأَسَانِیدَ تَأْتِی) (٤) عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع فِی کِتَابِهِ إِلَی الْمَأْمُونِ وَ التَّقْصِیرُ فِی ثَمَانِیَةِ فَرَاسِخَ وَ مَا زَادَ وَ إِذَا قَصَّرْتَ أَفْطَرْتَ.

****

ترجمه:

فضل بن شاذان از امام رضا (ع) نقل کرده است که ایشان در نامه ای به مأمون نوشتند: نماز شکسته در مسافت هشت فرسخ و بیشتر انجام می شود و در چنین مواردی، روزه نیز افطار می گردد.

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٤٥ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١١١٤٥- ٧- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ یَزِیدَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ أَبِی أَیُّوبَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ التَّقْصِیرِ قَالَ فَقَالَ فِی بَرِیدَیْنِ أَوْ بَیَاضِ یَوْمٍ.

****

ترجمه:

ابوایوب از امام صادق (ع) نقل کرده است که فرمود: از ایشان درباره شکسته شدن نماز پرسیدم. حضرت فرمودند: در مسافت دو برید یا مقدار روز روشن (بیاض یوم) نماز شکسته می شود.

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٤٦ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١١١٤٦- ٨- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُسَافِرِ فِی کَمْ يُقَصِّرُ الصَّلَاةَ فَقَالَ فِی مَسِيرَةِ يَوْمٍ وَ ذَلِکَ بَرِيدَانِ وَ هُمَا ثَمَانِيَةُ فَرَاسِخَ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

روایت کرده است که گفت: از امام درباره میزان مسافت لازم برای شکسته شدن نماز مسافر پرسیدم. حضرت فرمودند: در مسافت یک روز که برابر با دو برید و معادل هشت فرسخ است، نماز شکسته می شود.

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٤٧ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١١١٤٧- ٩- (٧) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِی جَمِيلَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا بَأْسَ لِلْمُسَافِرِ أَنْ يُتِمَّ (الصَّلَاةَ فِی سَفَرِهِ) (٨) مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى التَّقِيَّةِ وَ جَوَّزَ حَمْلَهُ عَلَى مَنْ يَسِيرُ فِی الْيَوْمَيْنِ أَقَلَّ مِنَ الْمَسَافَةِ.

****

ترجمه:

ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل کرده است که فرمود: برای مسافر اشکالی ندارد که در طول مسافرت خود، به مسافت دو روز نماز را کامل بخواند.

می گویم : مرحوم شیخ این روایت را بر ضرورت تقیه حمل کرده و نیز احتمال داده است که این روایت به کسی اشاره دارد که در طول دو روز مسافتی کمتر از میزان مقرر را طی می کند.

١- -تقدم فی الحدیث ١ و ٢ من هذا الباب.-

٢- -یأتی فی الحدیث ٦ و ٧ و غیرهما من هذا الباب.-

٣- -عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ٢- ١٢٣- ١، أخرجه فی الحدیث ١٧ من الباب ٢ من هذه الأبواب، و ذیله فی الحدیث ٤ من الباب ٢ من أبواب من یصحّ منه الصوم.-

٤- -تاتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (ب).-

٥- -التهذیب ٣- ٢١٠- ٥٠٦، و الاستبصار ١- ٢٢٥- ٨٠٢.-

٦- -التهذیب ٣- ٢٠٧- ٤٩٢، و الاستبصار ١- ٢٢٢- ٧٨٦.-

٧- -التهذیب ٣- ٢٠٩- ٥٠٥، و الاستبصار ١- ٢٢٥- ٨٠١.-

٨- -فی التهذیب- السفر، و فی الاستبصار- فی السفر بدل ما بین القوسین.-

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٤٨ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١١١٤٨- ١٠- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الرِّضَا ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یُرِیدُ السَّفَرَ فِی کَمْ یُقَصِّرُ فَقَالَ فِی ثَلَاثَةِ بُرُدٍ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّیْخُ أَیْضاً عَلَی التَّقِیَّةِ مَعَ أَنَّهُ لَا تَصْرِیحَ فِیهِ بِأَنَّهُ لَا یُقَصِّرُ فِیمَا دُونَهَا.

****

ترجمه:

ابن ابی نصر از امام رضا (ع) نقل کرده است که فرمود: از ایشان درباره میزان مسافت لازم برای شکسته شدن نماز فردی که قصد سفر دارد پرسیدم. حضرت فرمودند: در مسافت سه برید نماز شکسته می شود.

می گویم : مرحوم شیخ نیز این روایت را بر ضرورت تقیه حمل کرده است، گرچه تصریحی در آن وجود ندارد که کمتر از این مسافت، موجب شکسته شدن نماز نمی شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۴۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۱۱۴۹- ۱۱- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی كَمْ يُقَصِّرُ الرَّجُلُ قَالَ فِی بَيَاضِ يَوْمٍ أَوْ بَرِيدَيْنِ.

****

ترجمه:

ابو بصیر نقل کرده است که گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم که در چه مسافتی نماز شکسته می شود؟ حضرت فرمودند: در مقدار روشنایی یک روز (بیاض یوم) یا دو برید نماز شکسته می شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۵۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۱۱۵۰- ۱۲- (۳) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ مِثْلَهُ وَ زَادَ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص خَرَجَ إِلَى (ذِی خُشُبٍ) (٤) فَقَصَّرَ وَ أَفْطَرَ (٥) قُلْتُ وَ كَمْ ذِی خُشُبٍ قَالَ بَرِيدَانِ.

****

ترجمه:

و به همین سند مشابه آن نقل شده و اضافه گردیده است که پیامبر اکرم (ص) به «ذی خشب» رفتند و در آنجا نماز را شکسته و روزه را افطار نمودند. پرسیدم: فاصله ذی خشب چقدر است؟ فرمودند: دو برید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۱۱۵۱- ۱۳- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُسَافِرِ فِی کَمْ یُقَصِّرُ الصَّلَاةَ فَقَالَ فِی مَسِیرَةِ یَوْمٍ وَ هِیَ ثَمَانِیَةُ فَرَاسِخَ الْحَدِیثَ.

****

ترجمه:

سماعه روایت کرده است که گفت: از امام درباره میزان مسافت لازم برای شکسته شدن نماز مسافر پرسیدم. حضرت فرمودند: در مسافت یک روز که برابر با هشت فرسخ است، نماز شکسته می شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۵۲ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

۱۱۱۵۲- ١٤- (۷) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ (عَلِیِّ بْنِ الْحَسَنِ) (۸) بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی نَجْرَانَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی عَنْ عِیصِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ

۱- -التهذیب ۳- ۲۰۹- ٥٠٤، و الاستبصار ۱- ۲۲٥- ۸۰۰.-

۲- -التهذیب ٤- ۲۲۲- ٦٥۱، و الاستبصار ۱- ۲۲۳- ۷۸۹.-

٣- -التهذيب ٤- ٢٢٢- ٦٥١.-

٤- -ذو خشب- واد على مسيرة ليلة من المدينة المنورة. (معجم البلدان ٢- ٣٧٢).-

٥- -ليس فى المصدر.-

٦- -التهذيب ٤- ٢٢٢- ٦٥٠، أورد ذيله فى الحديث ٤ من الباب ٨ من هذه الأبواب.-

٧- -التهذيب ٤- ٢٢١- ٦٤٧، و الاستبصار ١- ٢٢٣- ٧٨٨.-

٨- -فى التهذيب- الحسن بن علىّ.-

أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: فِی التَّقْصِیرِ حَدُّهُ أَرْبَعَةٌ وَ عِشْرُونَ مِیلًا.

****

ترجمه:

عیص بن قاسم از امام صادق (ع) نقل کرده است که فرمود: حد و میزان شکسته شدن نماز در مسافت، بیست و چهار میل است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۱۱۵۳- ۱۵- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ جَمِیعاً عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: قُلْتُ لَهُ کَمْ أَدْنَی مَا یُقَصَّرُ فِیهِ الصَّلَاةُ قَالَ جَرَتِ السُّنَّةُ بِبَیَاضِ یَوْمٍ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ بَیَاضَ یَوْمٍ یَخْتَلِفُ یَسِیرُ الرَّجُلُ خَمْسَةَ عَشَرَ فَرْسَخاً فِی یَوْمٍ وَ یَسِیرُ الآخَرُ أَرْبَعَةَ فَرَاسِخَ وَ خَمْسَةَ فَرَاسِخَ فِی یَوْمٍ قَالَ فَقَالَ إِنَّهُ لَیْسَ إِلَی ذَلِکَ یُنْظَرُ أَ مَا رَأَیْتَ سَیْرَ هَذِهِ الْأَمْیَالِ بَیْنَ مَکَّةَ وَ الْمَدِینَةِ- ثُمَّ أَوْمَأَ بِیَدِهِ أَرْبَعَةً وَ عِشْرِینَ مِیلًا یَکُونُ ثَمَانِیَةَ فَرَاسِخَ.

****

ترجمه:

عبدالرحمن بن حجاج از امام صادق (ع) روایت کرده است که گفت: به حضرت عرض کردم کمترین مسافتی که در آن نماز شکسته می شود، چقدر است؟ حضرت فرمودند: سنت بر اساس روشنایی یک روز (بیاض یوم) قرار گرفته است. عرض کردم: روشنایی روز متفاوت است؛ گاهی فردی پانزده فرسخ در یک روز طی می کند و فردی دیگر در همان مدت چهار یا پنج فرسخ حرکت می کند. حضرت فرمودند: این موضوع مورد نظر نیست؛ آیا ندیدی که مسافت این میل ها میان مکه و مدینه چقدر است؟ سپس با دست خود به بیست و چهار میل اشاره کردند، که معادل هشت فرسخ است.

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٥٤ - رقم الحدیث الباب: ١٦]

١١١٥٤- ١٦- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ یَقْطِینٍ عَنْ أَخِیهِ الْحُسَیْنِ عَنْ أَبِیهِ عَلِیِّ بْنِ یَقْطِینٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ الْأَوَّلَ ع عَنِ الرَّجُلِ یَخْرُجُ فِی سَفَرِهِ وَ هُوَ فِی (٣) مَسِیرَةِ یَوْمٍ قَالَ یَجِبُ عَلَیْهِ التَّقْصِیرُ (فِی) (٤) مَسِیرَةِ یَوْمٍ وَ إِنْ کَانَ یَدُورُ فِی عَمَلِهِ.

****

ترجمه:

علی بن یقطین نقل کرده است که گفت: از امام موسی کاظم (ع) درباره فردی که قصد سفر دارد و مسافت یک روز را طی می کند، پرسیدم. حضرت فرمودند: بر او واجب است که در مسافت یک روز، نماز را شکسته بخواند، حتی اگر این مسافت را در چارچوب فعالیت های کاری خود طی کند.

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٥٥ - رقم الحدیث الباب: ١٧]

١١١٥٥- ١٧- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِیزِ الْکَشِّیُّ فِی کِتَابِ الرِّجَالِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ قُتَیْبَةَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ غَیْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَکِیمٍ وَ غَیْرِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع عَنْ أَبِیهِ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: التَّقْصِیرُ یَجِبُ فِی بَرِیدَیْنِ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از امام باقر (ع) نقل کرده است که از پدر بزرگوارشان و ایشان از پیامبر اکرم (ص) فرمودند: شکسته شدن نماز در مسافت دو برید واجب است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۵۶ - رقم الحدیث الباب: ۱۸]

۱۱۱۵۶- ۱۸- (٦) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِی الْأَمَالِی بِإِسْنَادٍ يَأْتِی فِی إِقَامَةِ

۱- -التهذیب ٤- ۲۲۲- ٦٤٩، أورد صدره فی الحدیث ٤ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

۲- -التهذیب ۳- ۲۰۹- ۵۰۳، و الاستبصار ۱- ۲۲۵- ۷۹۹.-

۳- -لیس فی المصدر.-

٤- -فی التهذیب- إذا کان.-

۵- -رجال الکشّیّ ۱- ۳۸۹- ۲۷۹.-

٦- -أمالی الطوسیّ ۱- ۳۵۷، أورد صدره فی الحدیث ۲۰ من الباب ۱۵، و أورد ذیله فی الحدیث ۱ من الباب ۲۸ من هذه الأبواب.-

الْعَشَرَةِ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ عَنْ عَلِيٍّ ع وَ عُمَرَ وَ أَبِی بَكْرٍ وَ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُمْ قَالُوا لَا تُقَصَّرُ فِی أَقَلَّ مِنْ ثَلَاثٍ.

أَقُولُ: فَتْوَى عَلِيٍّ ع مَعَهُمْ مَحْمُولَةٌ عَلَى التَّقِيَّةِ وَ اعْلَمْ أَنَّ هَذِهِ الْأَحَادِيثَ لَا تَدُلُّ عَلَى اشْتِرَاطِ كَوْنِ الثَّمَانِيَةِ فَرَاسِخَ كُلِّهَا ذَهَاباً فَلَا تُنَافِی التَّصْرِيحَ فِيمَا يَأْتِی بِوُجُوبِ التَّقْصِيرِ عَلَى مَنْ قَصَدَ أَرْبَعَةَ فَرَاسِخَ

ذَهَاباً وَ مِثْلَهَا عَوْداً خُصُوصاً مَعَ اجْتِمَاعِ التَّقْدِيرَيْنِ فِی عِدَّةِ أَحَادِیثَ کَمَا یَأْتِی إِنْ شَاءَ اللَّهُ (۱) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی الْمَقْصُودِ (۲) وَ یَأْتِی فِی أَحَادِیثِ خَفَاءِ الْجُدْرَانِ وَ الْأَذَانِ مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ وَ نُبَیِّنُ وَجْهَهُ (۳).

****

ترجمه:

حسن بن محمد طوسی در کتاب «امالی» به سندی که در بخش اقامه ذکر شده، روایت می کند که سوید بن غفله از حضرت علی (ع)، عمر، ابوبکر و ابن عباس نقل کرده است که گفته اند: نماز در مسافتی کمتر از سه فرسخ شکسته نمی شود.

می گویم : نظر حضرت علی (ع) در این روایت با آنان حمل بر ضرورت تقیه شده است. همچنین لازم به ذکر است که این احادیث شرطی مبنی بر اینکه تمام هشت فرسخ باید رفت باشد، نشان نمی دهند. بنابراین با تصریح وجوب شکسته شدن نماز برای کسی که چهار فرسخ رفت و چهار فرسخ برگشت دارد، تضاد ندارد؛ خصوصاً با اجتماع این دو اندازه در چند حدیث، همان طور که بعداً ذکر خواهد شد، ان شاءالله.

۲- بَابُ وُجُوبِ الْقَصْرِ عَلَی مَنْ قَصَدَ ثَمَانِیَةَ فَرَاسِخَ أَرْبَعَةً ذَهَاباً وَ أَرْبَعَةً إِیَاباً مُطْلَقاً لَا أَقَلَّ مِنْ ذَلِکَ

اشارة

(٤) ۲ بَابُ وُجُوبِ الْقَصْرِ عَلَی مَنْ قَصَدَ ثَمَانِیَةَ فَرَاسِخَ أَرْبَعَةً ذَهَاباً وَ أَرْبَعَةً إِیَاباً مُطْلَقاً لَا أَقَلَّ مِنْ ذَلِکَ

****

ترجمه:

فصل درباره وجوب شکسته شدن نماز برای کسی که قصد دارد مسافت هشت فرسخ را طی کند، چهار فرسخ رفت و چهار فرسخ برگشت، بدون هیچ استثنایی و نه کمتر از این مقدار.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۵۷ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۱۵۷- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: التَّقْصِيرُ فِی بَرِيدٍ وَ الْبَرِيدُ أَرْبَعَةُ فَرَاسِخَ.

****

ترجمه:

زراره گوید: امام باقر علیه السّلام فرمود: نماز در مسافت یك برید قصر است و برید چهار فرسخ است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۵۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۱۵۸- ۲- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَدْنَی مَا يُقَصِّرُ فِيهِ الْمُسَافِرُ الصَّلَاةَ (۷) قَالَ بَرِيدٌ ذَاهِباً وَ بَرِيدٌ جَائِياً.

****

ترجمه:

معاویه بن وهب گوید به ابو عبد اللّه صادق (علیه السلام) گفتم: کمترین مسافتی که مسافر باید نماز شکسته بخواند، چیست؟ ابو عبد اللّه گفت: چهار فرسخ رفتن و چهار فرسخ برگشتن.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١١١٥٩- ٣- (٨) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ أَبِی أُسَامَةَ زَیْدٍ الشَّحَّامِ

١- -یأتی فی الأحادیث ٢ و ٤ و ٨ و ٩ و ١٤ و ١٥ و ١٨ من الباب ٢ من هذه الأبواب.-

٢- -یأتی فی الباب ٢ و فی الأحادیث ٥ و ٦ و ١١ و ١٤ من الباب ٣ من هذه الأبواب.-

٣- -یأتی فی الحدیث ٢ من الباب ٦ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ٢ فیه ١٩ حدیث.-

٥- -التهذیب ٤- ٢٢٣- ٦٥٦.-

٦- -التهذیب ٣- ٢٠٨- ٤٩٦ و التهذیب ٤- ٢٢٤- ٦٥٧، و الاستبصار ١- ٢٢٣- ٧٩٢.-

٧- -(الصلاة)- لیس فی الموضع الأول من التهذیب.-

٨- -التهذیب ٤- ٢٢٣- ٦٥٥، و الاستبصار ١- ٢٢٤- ٧٩٤.-

قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ یُقَصِّرُ الرَّجُلُ الصَّلَاةَ فِی مَسِیرَةِ اثْنَیْ عَشَرَ مِیلًا.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ (١)

وَ ذَکَرَ الْأَحَادِیثَ الثَّلَاثَةَ.

****

ترجمه:

ابو اسامه زید شحام نقل کرده است که گفت: شنیدم امام صادق (ع) فرمودند: مرد در مسافتی به اندازه دوازده میل نماز را شکسته می خواند.

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٦٠ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١١١٦٠- ٤- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ حَفْصٍ الْمَرْوَزِيِّ قَالَ: قَالَ الْفَقِيهُ ع التَّقْصِيرُ فِي الصَّلَاةِ بَرِيدَانِ أَوْ بَرِيدٌ ذَاهِباً وَ جَائِياً وَ الْبَرِيدُ سِتَّةُ أَمْيَالٍ وَ هُوَ فَرْسَخَانِ وَ التَّقْصِيرُ فِي أَرْبَعَةِ فَرَاسِخَ فَإِذَا خَرَجَ الرَّجُلُ مِنْ مَنْزِلِهِ يُرِيدُ اثْنَيْ عَشَرَ مِيلًا وَ ذَلِكَ أَرْبَعَةُ فَرَاسِخَ ثُمَّ بَلَغَ فَرْسَخَيْنِ وَ نِيَّتُهُ الرُّجُوعُ أَوْ فَرْسَخَيْنِ آخَرَيْنِ قَصَّرَ وَ إِنْ رَجَعَ عَمَّا نَوَى عِنْدَ بُلُوغِ فَرْسَخَيْنِ وَ أَرَادَ الْمُقَامَ فَعَلَيْهِ التَّمَامُ وَ إِنْ كَانَ قَصَّرَ ثُمَّ رَجَعَ عَنْ نِيَّتِهِ أَعَادَ الصَّلَاةَ.

أَقُولُ: الْإِعَادَةُ مَحْمُولَةٌ عَلَى الِاسْتِحْبَابِ لِمَا يَأْتِي (٣) وَ تَفْسِيرُ الْبَرِيدِ بِسِتَّةِ أَمْيَالٍ وَ بِفَرْسَخَيْنِ شَاذٌّ مُخَالِفٌ لِلنُّصُوصِ الْكَثِيرَةِ وَ لَعَلَّ فِيهِ غَلَطاً مِنَ النُّسَّاخِ وَ أَصْلُهُ وَ نِصْفُ الْبَرِيدِ سِتَّةُ أَمْيَالٍ وَ هُوَ فَرْسَخَانِ أَوْ لَعَلَّ الْمُرَادَ بِالْمِيلِ وَ الْفَرْسَخِ اصْطِلَاحٌ آخَرُ فِي الْفَرْسَخِ كَالْخُرَاسَانِيِّ فَهُوَ ضِعْفُ الشَّرْعِيِّ تَقْرِيباً لِأَنَّ الرَّاوِيَ خُرَاسَانِيٌّ بَلْ لَعَلَّ قَوْلَهُ وَ الْبَرِيدُ إِلَى آخِرِهِ مِنْ كَلَامِ الرَّاوِي وَ يَكُونُ غَلِطَ فِيهِ وَ اللَّهُ أَعْلَمُ.

****

ترجمه:

سلیمان بن حفص مروزی نقل کرده است که فقیه علیه السلام (امام رضا) فرموده اند: شکسته شدن نماز در مسافت دو برید یا یک برید رفت و برگشت است. یک برید برابر با شش میل است که معادل دو فرسخ می باشد، و شکسته شدن نماز در چهار فرسخ است. بنابراین، اگر مردی از منزل خود خارج شود و بخواهد دوازده میل (چهار فرسخ) را طی کند، سپس به دو فرسخ رسیده باشد و قصد بازگشت یا طی دو فرسخ دیگر را داشته باشد، نمازش را شکسته می خواند. اما اگر در زمان رسیدن به دو فرسخ، از قصد خود منصرف شود و تصمیم به اقامت بگیرد، باید نماز را کامل بخواند. و اگر پیش از این شکسته خوانده باشد، نماز را دوباره می خواند.

می گویم : بازخوانی نماز حمل بر استحباب شده است. همچنین تفسیر برید به شش میل و دو فرسخ خلاف نصوص فراوان است و احتمالاً اشتباهی از نسّاخ باشد. اصل تفسیر، نیم برید برابر با شش میل است که معادل دو فرسخ می باشد، یا شاید اصطلاح میل و فرسخ در اینجا مفهومی

متفاوت داشته باشد؛ مانند خراسانی که تقریباً دو برابر مسافت شرعی است، زیرا راوی خراسانی بوده است. بلکه احتمال دارد عبارت «و برید» تا آخر، گفته راوی باشد که در آن اشتباهی رخ داده است. والله اعلم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۶۱ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۱۶۱- ۵- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ

ص: ٤٥٧

۱- -التهذیب ۳- ۲۰۸- ٤۹۸.-

۲- -التهذیب ٤- ۲۲٦- ٦٦٤، و الاستبصار ۱- ۲۲۷- ۸۰۸.-

۳- -یأتی فی الباب ۲۳ من هذه الأبواب، و یأتی توجیه هذا الحدیث فی الحدیث ۲ من الباب ۲۳ من هذه الأبواب.-

٤- -التهذیب ۳- ۲۰۸- ۵۰۰، و الاستبصار ۱- ۲۲٤- ۷۹٦.-

إِسْمَاعِيلَ بْنِ الْفَضْلِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ التَّقْصِيرِ فَقَالَ فِی أَرْبَعَةِ فَرَاسِخَ.

****

ترجمه:

اسماعیل بن فضل گوید :از امام صادق علیه السلام سوال کردم از شکسته شدن نماز

حضرت فرمود : چهار فرسخ

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۱۶۲ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۱۱۶۲- ٦- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حُكَيْمٍ عَنْ أَبِی مَالِكٍ الْحَضْرَمِیِّ عَنْ أَبِی الْجَارُودِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع فِی كَمِ التَّقْصِيرُ فَقَالَ فِی بَرِيدٍ.

أَقُولُ: هَذَا وَ أَمْثَالُهُ مَبْنِیٌّ عَلَى الْغَالِبِ مِنْ أَنَّ الْمُسَافِرَ يُرِيدُ الرُّجُوعَ إِلَى مَنْزِلِهِ لِمَا عَرَفْتَ مِنَ التَّصْرِيحَاتِ السَّابِقَةِ (۲) وَ الآتِيَةِ (۳).

****

ترجمه:

ابو الجارود نقل کرده است که گفت: به امام باقر (ع) عرض کردم: در چه مسافتی نماز شکسته می شود؟ حضرت فرمودند: در مسافت یک برید.

می گویم : این روایت و امثال آن بر این مبناست که غالباً مسافر قصد بازگشت به منزل خود را دارد، همان طور که از تصریحات قبلی معلوم شد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۱۶۳ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۱۱۶۳- ۷- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْقَادِسِيَّةِ (٥)- أَخْرُجُ إِلَيْهَا أُتِمُّ الصَّلَاةَ أَمْ أُقَصِّرُ قَالَ وَ كَمْ هِیَ قُلْتُ هِیَ الَّتِی رَأَيْتَ قَالَ قَصِّرْ.

وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ نَحْوَهُ (٦) أَقُولُ: الْمُرَادُ أَخْرُجُ إِلَيْهَا مِنَ الْكُوفَةِ وَ قَدْ أَوْرَدَهُ الشَّيْخُ فِی جُمْلَةِ أَحَادِيثِ الْأَرْبَعَةِ فَرَاسِخَ.

****

ترجمه:

عبدالله بن بکیر نقل کرده است که گفت: از امام صادق (ع) درباره قادسیه پرسیدم که اگر به آنجا بروم، آیا نماز را کامل بخوانم یا شکسته؟ حضرت فرمودند: چقدر است؟ عرض کردم همان مسافتی است که مشاهده کردید. فرمودند: شکسته بخوان.

می گویم : منظور این است که فرد از کوفه به آنجا برود، و مرحوم شیخ نیز این روایت را در مجموعه احادیث مرتبط با چهار فرسخ ذکر کرده است.

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٦٤ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١١١٦٤- ٨- (٧) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ رَجُلٍ

ص: ٤٥٨

١- -التهذيب ٣- ٢٠٩- ٥٠١، و الاستبصار ١- ٢٢٤- ٧٩٧.-

٢- -تقدم فی الحديثين ٢ و ٤ من هذا الباب.-

٣- -يأتی فی الأحاديث ٩ و ١٤ و ١٥ و ١٩ من هذا الباب.-

٤- -التهذيب ٣- ٢٠٨- ٤٩٧.-

٥- -القادسية- بلد بينه و بين الكوفة خمسة عشر فرسخا" معجم البلدان ٤- ٢٩١".-

٦- -قرب الإسناد- ٦٩.-

٧- -التهذيب ٤- ٢٢٥- ٦٦٢، و الاستبصار ١- ٢٢٧- ٨٠٦، و أورده بتمامه فی الحديث ١ من الباب ٤ من هذه الأبواب، و ذيله فی الحديث ١١ من الباب ٥ من أبواب من يصحّ منه الصوم.-

عَنْ صَفْوَانَ عَنِ الرِّضَا ع فِی حَدِيثٍ أَنَّهُ سَأَلَهُ عَنْ رَجُلٍ خَرَجَ مِنْ بَغْدَادَ- فَبَلَغَ النَّهْرَوَانَ وَ هِیَ أَرْبَعَةُ فَرَاسِخَ مِنْ بَغْدَادَ- قَالَ لَوْ أَنَّهُ خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِهِ يُرِيدُ النَّهْرَوَانَ ذَاهِباً وَ جَائِياً لَكَانَ عَلَيْهِ أَنْ يَنْوِیَ مِنَ اللَّيْلِ

سَفَراً وَ الْإِفْطَارَ فَإِنْ هُوَ أَصْبَحَ وَ لَمْ يَنْوِ السَّفَرَ فَبَدَا لَهُ بَعْدَ أَنْ أَصْبَحَ فِی السَّفَرِ قَصَّرَ وَ لَمْ يُفْطِرْ يَوْمَهُ ذَلِکَ.

أَقُولُ: فِی هَذَا وَ أَمْثَالِهِ دَلَالَةٌ عَلَى أَنَّ الْمُعْتَبَرَ هُنَا هُوَ قَصْدُ الذَّهَابِ وَ الْإِيَابِ.

****

ترجمه:

صفوان روایت کرده است که از امام رضا (ع) درباره مردی پرسید که از بغداد خارج شده و به نهروان که چهار فرسخ از بغداد فاصله دارد، رسیده است. امام فرمودند: اگر مرد از منزل خود خارج شود و قصد رفت و برگشت به نهروان را داشته باشد، باید از شب پیش نیت سفر و افطار کند. اما اگر صبح شود و نیت سفر نکرده باشد، سپس پس از صبح تصمیم به سفر بگیرد، نماز را شکسته بخواند ولی آن روز روزه خود را افطار نکند.

می گویم : این روایت و نظایر آن دلالت دارند بر اینکه معیار در اینجا قصد رفت و برگشت است.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٦٥ - رقم الحديث الباب: ٩]

١١١٦٥- ٩- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ رِبَاطٍ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ التَّقْصِيرِ قَالَ فِی بَرِيدٍ قَالَ قُلْتُ: بَرِيدٌ قَالَ إِنَّهُ إِذَا ذَهَبَ بَرِيداً وَ رَجَعَ بَرِيداً فَقَدْ شَغَلَ يَوْمَهُ.

أَقُولُ: فِی هَذَا أَيْضاً دَلَالَةٌ عَلَى أَنَّ الْمَسَافَةَ هُنَا مَجْمُوعُ الذَّهَابِ وَ الْإِيَابِ وَ قَدْ أُشِيرَ فِی هَذَا إِلَى الْجَمْعِ بَيْنَ أَحَادِيثِ الْأَرْبَعَةِ فَرَاسِخَ وَ بَيْنَ مَا رُوِیَ أَنَّ أَقَلَّ مَسَافَةِ الْقَصْرِ مَسِيرَةُ يَوْمٍ وَ لَيْسَ فِيهِ دَلَالَةٌ عَلَى اشْتِرَاطِ الرُّجُوعِ لِيَوْمِهِ لِوُرُودِ مِثْلِ هَذِهِ الْعِبَارَةِ بَلْ أَبْلَغَ مِنْهَا فِی الثَّمَانِيَةِ فَرَاسِخَ كَمَا مَرَّ (٢) وَ لَا يُشْتَرَطُ قَطْعُهَا فِی يَوْمٍ وَاحِدٍ اتِّفَاقاً.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از امام باقر (ع) نقل کرده است که فرمود: از ایشان درباره شکسته شدن نماز پرسیدم. حضرت فرمودند: در مسافت یک برید. عرض کردم: یک برید؟ حضرت فرمودند: اگر فرد یک برید رفت و یک برید برگشت داشته باشد، روز خود را به این امر اختصاص داده است.

می گویم : این روایت نیز دلالت دارد بر اینکه مسافت مطرح شده مجموع رفت و برگشت است. همچنین در اینجا اشاره ای به جمع میان احادیث مربوط به چهار فرسخ و روایت هایی که بیان می کنند کمترین مسافت شکسته شدن نماز، مسافت یک روز است، وجود دارد. این عبارت شرطی را نشان نمی دهد که فرد باید در همان روز به منزل خود بازگردد؛ بلکه حتی در هشت فرسخ این شرط مورد نیاز نیست، و قطع مسافت در یک روز نیز به صورت اتفاقی شرط نشده است.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٦٦ - رقم الحديث الباب: ١٠]

١١١٦٦- ١٠- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ جَمِيلٍ (٤) عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ:

١- -التهذيب ٤- ٢٢٤- ٦٥٨.-

٢- -مر فى الأحاديث ٢ و ٤ و ٨ من هذه الأبواب.-

٣- -الكافى ٣- ٤٣٢- ١، التهذيب ٣- ٢٠٧- ٤٩٤، و التهذيب ٤- ٢٢٣- ٦٥٣، و الاستبصار ١- ٢٢٣- ٧٩٠.-

٤- -فى نسخة- حماد (هامش المخطوط).-

التَّقْصِيرُ (فِی السَّفَرِ) (۱) فِی بَرِیدٍ وَ الْبَرِیدُ أَرْبَعَةُ فَرَاسِخَ.

****

ترجمه:

زراره از امام باقر (ع) نقل کرده است که فرمود: شکسته شدن نماز (در سفر) در مسافت یک برید است، و یک برید برابر با چهار فرسخ است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۶۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۱۱۶۷- ۱۱- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ أَبِی أَیُّوبَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَدْنَی مَا یُقَصِّرُ فِیهِ الْمُسَافِرُ قَالَ بَرِیدٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (۳)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ (٤)

وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ أَقُولُ: تَقَدَّمَ الْوَجْهُ فِی مِثْلِهِ (٥).

****

ترجمه:

ابو ایّوب گوید: به امام صادق علیه السّلام گفتم: کمترین مسافتی که مسافر نماز را در آن قصر می خواند، چه مقدار است؟

فرمود: یك برید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۶۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۱۱۶۸- ۱۲- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سُئِلَ عَنْ حَدِّ الْأَمْیَالِ الَّتِی یَجِبُ فِیهَا التَّقْصِیرُ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص- جَعَلَ حَدَّ الْأَمْیَالِ مِنْ ظِلِّ عَیْرٍ إِلَی ظِلِّ وُعَیْرٍ- وَ هُمَا جَبَلَانِ بِالْمَدِینَةِ- فَإِذَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ وَقَعَ ظِلُّ عَیْرٍ إِلَی ظِلِّ وُعَیْرٍ- وَ هُوَ الْمِیلُ الَّذِی وَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ ص عَلَیْهِ التَّقْصِیرَ.

****

ترجمه:

ابن ابی عمیر از برخی از اصحابش و از امام صادق (ع) نقل کرده است که ایشان درباره حد و میزان میل هایی که در آن شکسته شدن نماز واجب است، مورد سؤال قرار گرفتند. امام صادق (ع) فرمودند: رسول خدا (ص) حد میل ها را از سایه کوه «عیر» تا سایه کوه «وعیر» تعیین کردند. این دو کوه در مدینه قرار دارند. هنگامی که خورشید طلوع می کند، سایه کوه «عیر» به سایه کوه «وعیر» می رسد، و این میل همان فاصله ای است که رسول خدا (ص) برای شکسته شدن نماز مشخص کردند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۶۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۱۱۶۹- ۱۳- (۷) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی الْخَرَّازِ (۸) عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: بَیْنَا نَحْنُ جُلُوسٌ وَ أَبِی عِنْدَ وَالٍ لِبَنِی أُمَیَّةَ عَلَی الْمَدِینَةِ- إِذْ جَاءَ أَبِی فَجَلَسَ فَقَالَ کُنْتُ عِنْدَ هَذَا قُبَیْلُ فَسَاءَلَهُمْ عَنِ التَّقْصِیرِ فَقَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ فِی ثَلَاثٍ وَ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ یَوْمٍ وَ لَیْلَةٍ وَ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ رَوْحَةٍ فَسَأَلَنِی فَقُلْتُ لَهُ إِنَ

۱- -کتب المصنّف فی الأصل علی ما بین القوسین علامة نسخة.-

۲- -الکافی ۳- ٤۳۲- ۲.-

۳- -التهذیب ٤- ۲۲۳- ٦٥٤.-

٤- -التهذیب ۳- ۲۰۷- ٤۹٥، و الاستبصار ۱- ۲۲۳- ۷۹۱.-

٥- -تقدم فی الحدیث ٦ من هذا الباب.-

٦- -الکافی ۳- ٤۳۳- ٤.-

۷- -الکافی ۳- ٤۳۲- ۳.-

۸- -فی المصدر- الخزاز.-

رَسُولَ اللَّهِ ص لَمَّا نَزَلَ عَلَيْهِ جَبْرَئِيلُ بِالتَّقْصِيرِ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ص فِي كَمْ ذَاكَ فَقَالَ فِي بَرِيدٍ قَالَ وَ أَيُّ شَيْ ءٍ الْبَرِيدُ فَقَالَ مَا بَيْنَ ظِلِّ عَيْرٍ إِلَى فَيْ ءِ وُعَيْرٍ- قَالَ ثُمَّ عَبَرْنَا زَماناً ثُمَّ رَأَى [رُؤِيَ] بَنُو أُمَيَّةَ يَعْمَلُونَ أَعْلَاماً عَلَى الطَّرِيقِ وَ أَنَّهُمْ ذَكَرُوا مَا تَكَلَّمَ بِهِ أَبُو جَعْفَرٍ ع- فَذَرَعُوا مَا بَيْنَ ظِلِّ عَيْرٍ إِلَى فَيْ ءِ وُعَيْرٍ- ثُمَّ جَزَّءُوهُ عَلَى اثْنَيْ عَشَرَ مِيلًا فَكَانَتْ ثَلَاثَةَ آلَافٍ وَ خَمْسَمِائَةِ ذِرَاعٍ كُلُّ مِيلٍ فَوَضَعُوا الْأَعْلَامَ فَلَمَّا ظَهَرَ بَنُو هَاشِمٍ- غَيَّرُوا أَمْرَ بَنِي أُمَيَّةَ غَيْرَةً لِأَنَّ الْحَدِيثَ هَاشِمِيٌّ فَوَضَعُوا إِلَى جَنْبِ كُلِّ عَلَمٍ عَلَماً.

****

ترجمه:

یکی از اصحاب ما گوید: امام صادق علیه السّلام فرمود:

(با جمعی) نشسته بودیم و پدرم (امام باقر علیه السّلام) نزد حاکم اموی مدینه بود، ناگاه پدرم آمد و نشست. آن گاه فرمود:

لحظاتی پیش نزد این حاکم بودم (و او از فقها) دربارهٔ حدّ قصر نماز سؤال کرد.

یکی از آن ها گفت: سه شب (سیر کردن) موجب قصر نماز است.

دیگری گفت: یك شبانه روز.

دیگری گفت: بعد از زوال تا هنگام شب.

وقتی حاکم از من پرسید، به او گفتم: هنگامی که جبرئیل علیه السّلام بر رسول خدا صلّی اللّه علیه و اله نازل شد و حکم قصر نماز را آورد، پیامبر صلّی اللّه علیه و اله به او فرمود: در چه مسافتی باید نماز را قصر خواند؟

عرض کرد: فاصلهٔ میان سایهٔ کوه عیر تا سایهٔ کوه وعیر.

امام صادق علیه السّلام فرمود: سپس زمانی گذشت تا این که بنی امیّه مصلحت دیدند که بر سر راه مکّه علم هایی نصب کنند و آن چه را که امام باقر علیه السّلام فرموده بود، به یاد آورند و این فاصلهٔ میان سایهٔ کوه عیر تا سایهٔ کوه وعیر را اندازه گیری کردند و آن را به دوازده میل بخش و علامت گذاری نمودند که هر میل معادل سه هزار و پانصد ذراع بود، و نشانه هایی گذاردند، و هنگامی که بنی هاشم (بنی عبّاس) غالب شدند، کارهای بنی امیّه را به جهت رشك تغییر دادند، چرا که این حدیث (مقدار مسافت در قصر شدن نماز) هاشمی است. پس در کنار هرعلم و نشانه ای از آن ها، علم و نشانه ای گذاردند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۷۰ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

۱۱۱۷۰- ١٤- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَعْيَنَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ التَّقْصِيرِ فَقَالَ بَرِيدٌ ذَاهِبٌ وَ بَرِيدٌ جَائِيٌ.

****

ترجمه:

و آن صحیحه جمیل بن درّاج است از زرارة بن أعین که گفت: از امام باقر علیه السّلام در مورد تقصیر سؤال کردم، آن حضرت فرمود: چهار فرسخ رونده و چهار فرسخ باز آینده باشد (یا شخص چهار فرسخ برود و چهار فرسخ برگردد)

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۱۱۷۱- ۱۵- (۲) قَالَ: وَ کَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا أَتَی ذُبَاباً قَصَّرَ وَ ذُبَابٌ عَلَی بَرِیدٍ وَ إِنَّمَا فَعَلَ ذَلِکَ لِأَنَّهُ إِذَا رَجَعَ کَانَ سَفَرُهُ بَرِیدَیْنِ ثَمَانِیَةَ فَرَاسِخَ.

****

ترجمه:

رسول خدا صلّی الله علیه و آله بود که هر گاه به باغهای ذباب تشریف می برد نماز را قصر میگزارد، و ذباب در فاصله یك برید یا چهار فرسخی مدینه بود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۶]

۱۱۱۷۲- ۱۶- (۳) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص لَمَّا نَزَلَ عَلَیْهِ جَبْرَئِیلُ بِالتَّقْصِیرِ قَالَ لَهُ النَّبِیُّ ص فِی کَمْ ذَلِکَ فَقَالَ فِی بَرِیدٍ فَقَالَ وَ کَمِ الْبَرِیدُ قَالَ مَا بَیْنَ ظِلِّ عَیْرٍ إِلَی فَیْ ءِ وُعَیْرٍ- فَذَرَعَتْهُ بَنُو أُمَیَّةَ- ثُمَّ جَزَّءُوهُ عَلَی اثْنَیْ عَشَرَ مِیلًا فَکَانَ کُلُّ مِیلٍ أَلْفاً وَ خَمْسَمِائَةِ ذِرَاعٍ وَ هُوَ أَرْبَعَةُ فَرَاسِخَ.

أَقُولُ: هَذِهِ الرِّوَایَةُ خِلَافُ الْمَشْهُورِ بَیْنَ الرُّوَاةِ وَ الْفُقَهَاءِ وَ الرِّوَایَةُ الْأُولَی أَشْهَرُ وَ أَظْهَرُ وَ هِیَ الْمُوَافِقَةُ لِکَلَامِ عُلَمَاءِ اللُّغَةِ وَ لَعَلَّ الذِّرَاعَ هُنَا غَیْرُ الذِّرَاعِ

۱- -الفقیه ۱- ٤٤٩- ۱۳۰۳.-

۲- -الفقیه ۱- ٤٤٩- ۱۳۰۳.-

۳- -الفقیه ۱- ۳٤۷- ۱۳۰۲.-

هُنَاکَ وَ یَکُونُ أَزْیَدَ مِنْهُ لِیَتَّحِدَ التَّقْدِیرَانِ وَ اللَّهُ أَعْلَمُ.

****

ترجمه:

امام صادق (ع) فرمودند: هنگامی که جبرئیل حکم نماز شکسته را برای رسول خدا (ص) آورد، پیامبر پرسیدند: این حکم در چه مسافتی است؟ جبرئیل پاسخ داد: در مسافت یک برید. پیامبر فرمودند: یک برید چه مقداری است؟ جبرئیل گفت: فاصله میان سایه کوه «عیر» تا سایه کوه «وعیر». سپس بنی امیه این فاصله را اندازه گیری کردند و آن را به دوازده میل تقسیم نمودند. هر میل معادل هزار و پانصد ذراع بوده که در مجموع برابر با چهار فرسخ است.

می گویم : این روایت برخلاف دیدگاه مشهور میان راویان و فقهاست و روایت اول (در این موضوع) مشهورتر و روشن تر است و با گفته های علمای لغت هماهنگ تر می باشد. احتمال دارد که واحد ذراع در اینجا متفاوت از واحد ذراع در دیگر موارد باشد و شاید طول آن بیشتر باشد تا این دو اندازه با هم تطابق یابند. والله اعلم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۷۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۷]

۱۱۱۷۳- ۱۷- (۱) وَ فِی الْعِلَلِ وَ عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادِهِ الآتِی (۲) عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع فِی کِتَابِهِ إِلَی الْمَأْمُونِ قَالَ: وَ التَّقْصِیرُ فِی ثَمَانِیَةِ فَرَاسِخَ وَ مَا زَادَ وَ إِذَا قَصَّرْتَ أَفْطَرْتَ.

****

ترجمه:

فضل بن شاذان از امام رضا (ع) در نامه ای به مأمون نقل کرده است که فرمودند: شکسته شدن نماز در مسافت هشت فرسخ و بیشتر انجام می شود و اگر نماز را شکسته بخوانید، باید روزه را نیز افطار کنید.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٧٤ - رقم الحديث الباب: ١٨]

١١١٧٤- ١٨- (٣) وَ فِي الْعِلَلِ وَ عُيُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادٍ يَأْتِي (٤) عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: إِنَّمَا وَجَبَتِ الْجُمُعَةُ عَلَى مَنْ يَكُونُ عَلَى فَرْسَخَيْنِ لَا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ (٥) لِأَنَّ مَا تُقَصَّرُ فِيهِ الصَّلَاةُ بَرِيدَانِ ذَاهِباً أَوْ بَرِيدٌ ذَاهِباً وَ بَرِيدٌ (٦) جَائِياً وَ الْبَرِيدُ أَرْبَعَةُ فَرَاسِخَ فَوَجَبَتِ الْجُمُعَةُ عَلَى مَنْ هُوَ عَلَى نِصْفِ الْبَرِيدِ الَّذِي يَجِبُ فِيهِ التَّقْصِيرُ وَ ذَلِكَ لِأَنَّهُ (٧) يَجِي ءُ فَرْسَخَيْنِ وَ يَذْهَبُ فَرْسَخَيْنِ وَ ذَلِكَ أَرْبَعَةُ فَرَاسِخَ وَ هُوَ نِصْفُ طَرِيقِ الْمُسَافِرِ.

****

ترجمه:

فضل بن شاذان از امام رضا (ع) نقل کرده است که فرمودند: نماز جمعه تنها بر کسی واجب است که فاصله ای به اندازه دو فرسخ یا کمتر از آن را طی کند، زیرا مسافتی که در آن نماز شکسته می شود، دو برید رفت یا یک برید رفت و برگشت است. یک برید معادل چهار فرسخ است. بنابراین، نماز جمعه بر کسی واجب است که در نیمه بریدی قرار دارد که شکسته شدن نماز در آن واجب است. این به این دلیل است که فرد دو فرسخ به سمت نماز جمعه می رود و دو فرسخ نیز بازمی گردد که در مجموع چهار فرسخ است، و این همان نصف راه مسافر است.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٧٥ - رقم الحديث الباب: ١٩]

١١١٧٥- ١٩- (٨) الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شُعْبَةَ فِي تُحَفِ الْعُقُولِ عَنِ الرِّضَا ع فِي كِتَابِهِ إِلَى الْمَأْمُونِ قَالَ: وَ التَّقْصِيرُ فِي أَرْبَعَةِ فَرَاسِخَ بَرِيدٌ ذَاهِباً وَ بَرِيدٌ جَائِياً اثْنَيْ عَشَرَ مِيلًا وَ إِذَا قَصَّرْتَ أَفْطَرْتَ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٩) وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى اعْتِبَارِ الثَّمَانِيَةِ

١- -علل الشرائع- ٢٦٦- ٩، و عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١٢٣- ١ أخرجه فى الحديث ٦ من الباب ١ من هذه الأبواب، و ذيله فى الحديث ٤ من الباب ٢ من أبواب من يصحّ منه الصوم.-

٢- -يأتى فى الفائدة الأولى من الخاتمة برمز (ب).-

٣- -علل الشرائع- ٢٦٦- ٩، و عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١١٢- ١، أخرجه فى الحديث ٤ من الباب ٤ من أبواب صلاة الجمعة.-

٤- -يأتى فى الفائدة الأولى من الخاتمة برمز (ب).-

٥- -فى المصدر زيادة- قيل.-

٦- -ليس فى المصدر.-

٧- -فى المصدر- أنه.-

٨- -تحف العقول- ٤١٧.-

٩- -يأتى فى الأبواب ٣ و ٤ و ٥ و ٩ من هذه الأبواب.-

فَرَاسِخَ مُطْلَقاً (١) وَ بِقَصْدِ الْعَوْدِ يَحْصُلُ قَصْدُ الثَّمَانِيَةِ ثُمَّ لَيْسَ فِي هَذِهِ الْأَحَادِيثِ دَلَالَةٌ عَلَى اشْتِرَاطِ الرُّجُوعِ لِيَوْمِهِ وَ لَا لَيْلَتِهِ وَ لَا فِيهَا مَا يُشِيرُ إِلَى التَّخْيِيرِ بَلْ لَيْسَ بَيْنَ أَحَادِيثِ هَذِهِ الْأَبْوَابِ الثَّلَاثَةِ تَعَارُضٌ حَقِيقِيٌّ أَصْلًا.

****

ترجمه:

حسن بن علی بن شعبه در کتاب «تحف العقول» از امام رضا (ع) در نامه ای به مأمون نقل کرده است که فرمودند: شکسته شدن نماز در مسافت چهار فرسخ، یعنی یک برید رفت و یک برید برگشت، که معادل دوازده میل است، انجام می شود. و اگر نماز را شکسته بخوانید، باید روزه را نیز افطار کنید.

می گویم : این روایت دلالت هایی دارد که در آینده نیز مطرح خواهد شد. پیش تر نیز دلالت هایی درباره اهمیت مسافت هشت فرسخ به صورت مطلق بیان شد، و قصد بازگشت موجب تحقق قصد مسافت هشت فرسخ می شود. همچنین در این احادیث شرطی مبنی بر بازگشت در همان روز یا شب وجود ندارد و هیچ اشاره ای به اختیار در این خصوص نشده است. میان احادیث این سه باب هیچ گونه تضاد حقیقی نیز وجود ندارد.

۳- بَابُ عَدَمِ اشْتِرَاطِ الْعَوْدِ فِی یَوْمِهِ أَوْ لَیْلَتِهِ فِی وُجُوبِ الْقَصْرِ عَیْناً عَلَی مَنْ قَصَدَ أَرْبَعَةَ فَرَاسِخَ ذَهَاباً وَ مِثْلَهَا إِیَاباً

اشارة

(۲) ۳ بَابُ عَدَمِ اشْتِرَاطِ الْعَوْدِ فِی یَوْمِهِ أَوْ لَیْلَتِهِ فِی وُجُوبِ الْقَصْرِ عَیْناً عَلَی مَنْ قَصَدَ أَرْبَعَةَ فَرَاسِخَ ذَهَاباً وَ مِثْلَهَا إِیَاباً

****

ترجمه:

فصل درباره عدم شرط بازگشت در همان روز یا شب برای وجوب شکسته شدن نماز به طور قطعی، در مورد کسی که قصد طی کردن چهار فرسخ به صورت رفت و چهار فرسخ به صورت برگشت دارد.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٧٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١١١٧٦- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ أَنَّهُ قَالَ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ أَهْلَ مَكَّةَ- يُتِمُّونَ الصَّلَاةَ بِعَرَفَاتٍ- فَقَالَ وَيْلَهُمْ أَوْ وَيْحَهُمْ وَ أَيُّ سَفَرٍ أَشَدُّ مِنْهُ لَا تُتِمَّ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَبَّاسِ يَعْنِي ابْنَ مَعْرُوفٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

معاویه بن عمار نقل کرده است که به امام صادق (ع) عرض کردم: اهل مکه در عرفات نماز را کامل می خوانند. حضرت فرمودند: وای بر آن ها! یا وای بر حالشان! چه سفری سخت تر از این وجود دارد که در آن نماز را کامل نخوانند؟

[رقم الحديث الكلى: ١١١٧٧ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١١٧٧- ٢- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى وَ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ لَا تُتِمُّوا.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْعَبَّاسِ وَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ جَمِيعاً عَنْ عَلِيٍّ يَعْنِي ابْنَ مَهْزِيَارَ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ مِثْلَهُ (٦) وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

روایتی از معاویه بن عمار مثل روایت بالا با این تفاوت که فرمود تمام نشود

ص: ٤٦٣

١- -تقدم فی الحدیثین ٦ و ١٣ من الباب ١ من هذه الأبواب.-

٢- -الباب ٣ فیه ١٤ حدیثا.-

٣- -الفقیه ١- ٤٤٧- ١٣٠١.-

٤- -التهذیب ٣- ٢١٠- ٥٠٧.-

٥- -التهذیب ٥- ٤٣٣- ١٥٠١.-

٦- -التهذیب ٥- ٤٨٧- ١٧٤٠.-

٧- -الکافی ٤- ٥١٩- ٥.-

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٧٨ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١١١٧٨- ٣- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: مَنْ قَدِمَ قَبْلَ التَّرْوِيَةِ بِعَشَرَةِ أَيَّامٍ وَجَبَ عَلَيْهِ إِتْمَامُ الصَّلَاةِ وَ هُوَ بِمَنْزِلَةِ أَهْلِ مَكَّةَ- فَإِذَا خَرَجَ إِلَى مِنًى وَجَبَ عَلَيْهِ التَّقْصِيرُ فَإِذَا زَارَ الْبَيْتَ أَتَمَّ الصَّلَاةَ وَ عَلَيْهِ إِتْمَامُ الصَّلَاةِ إِذَا رَجَعَ إِلَى مِنًى حَتَّى يَنْفِرَ.

****

ترجمه:

زراره از امام باقر (ع) نقل کرده است که فرمود: کسی که ده روز پیش از روز ترویه به مکه وارد شود، واجب است که نماز را کامل بخواند و او مانند اهل مکه محسوب می شود. اما هنگامی که به منا خارج می شود، واجب است که نماز را شکسته بخواند. سپس زمانی که به خانه خدا بازگردد، باید نماز را کامل بخواند. و زمانی که دوباره به منا بازگردد، واجب است که نماز را تا هنگام حرکت کامل بخواند.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٧٩ - رقم الحديث الباب: ٤]

١١١٧٩- ٤- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَهْلُ مَكَّةَ إِذَا زَارُوا الْبَيْتَ- وَ دَخَلُوا مَنَازِلَهُمْ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى مِنًى أَتَمُّوا الصَّلَاةَ وَ إِنْ لَمْ يَدْخُلُوا مَنَازِلَهُمْ قَصَرُوا.

****

ترجمه:

معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل کرده است که فرمودند: اهل مکه اگر به خانه خدا بروند و به منازل خود بازگردند و سپس به منا بازگردند، نماز را کامل می خوانند. اما اگر به منازل خود وارد نشوند، نماز را شکسته می خوانند.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٨٠ - رقم الحديث الباب: ٥]

١١١٨٠- ٥- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي كَمْ أُقَصِّرُ الصَّلَاةَ فَقَالَ فِي بَرِيدٍ أَ لَا تَرَى أَنَّ أَهْلَ مَكَّةَ- إِذَا خَرَجُوا إِلَى عَرَفَةَ كَانَ عَلَيْهِمُ التَّقْصِيرُ.

****

ترجمه:

معاویه بن عمار نقل کرده است که گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم: در چه مسافتی نماز را شکسته بخوانم؟ حضرت فرمودند: در مسافت یک برید. آیا نمی بینی که اهل مکه هنگامی که به عرفات می روند، نماز را شکسته می خوانند؟

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۸۱ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۱۱۸۱- ٦- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حُكَيْمٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي كَمِ التَّقْصِيرُ فَقَالَ فِي بَرِيدٍ وَيْحَهُمْ كَأَنَّهُمْ لَمْ يَحُجُّوا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ص فَقَصَّرُوا.

****

ترجمه:

اسحاق بن عمار روایت کرده است که گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم: در چه مسافتی نماز شکسته می شود؟ حضرت فرمودند: در مسافت یک برید. سپس فرمودند: وای بر آن ها، گویی با رسول خدا (ص) حج به جا نیاورده اند که نماز را شکسته خواندند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۸۲ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۱۸۲- ۷- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ أَهْلَ مَكَّةَ إِذَا زَارُوا الْبَيْتَ- وَ دَخَلُوا مَنَازِلَهُمْ أَتَمُّوا وَ إِذَا لَمْ يَدْخُلُوا مَنَازِلَهُمْ قَصَرُوا.

****

ترجمه:

معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل کرده است که فرمودند: اهل مکه اگر به خانه خدا بروند و وارد منازل خود شوند، نماز را کامل می خوانند. اما اگر وارد منازل خود نشوند، نماز را شکسته می خوانند.

ص: ٤٦٤

١- -التهذیب ٥- ٤٨٨- ١٧٤٢، و أورد صدره فی الحدیث ١٠ من الباب ١٥ من هذه الأبواب.-

٢- -التهذیب ٥- ٤٨٨- ١٧٤٣.-

٣- -التهذیب ٣- ٢٠٨- ٤٩٩، و الاستبصار ١- ٢٢٤- ٧٩٥.-

٤- -التهذیب ٣- ٢٠٩- ٥٠٢، و الاستبصار ١- ٢٢٥- ٧٩٨.-

٥- -الکافی ٤- ٥١٨- ١، و أورده فی الحدیث ١ من الباب ٧ من هذه الأبواب.-

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٨٣ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١١١٨٣- ٨- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ أَهْلَ مَکَّةَ إِذَا خَرَجُوا حُجَّاجاً قَصَرُوا وَ إِذَا زَارُوا (٢) رَجَعُوا إِلَی مَنَازِلِهِمْ أَتَمُّوا.

****

ترجمه:

حلبی از امام صادق (ع) نقل کرده است که فرمودند: اهل مکه اگر به قصد حج خارج شوند، نماز را شکسته می خوانند؛ اما اگر به زیارت بروند و به منازل خود بازگردند، نماز را کامل می خوانند.

[رقم الحدیث الکلی: ١١١٨٤ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١١١٨٤- ٩- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: حَجَّ النَّبِیُّ ص فَأَقَامَ بِمِنًی ثَلَاثاً يُصَلِّی رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَنَعَ ذَلِكَ أَبُو بَكْرٍ- وَ صَنَعَ ذَلِكَ عُمَرُ- ثُمَّ صَنَعَ ذَلِكَ عُثْمَانُ سِتَّ سِنِينَ ثُمَّ أَكْمَلَهَا عُثْمَانُ أَرْبَعاً فَصَلَّی الظُّهْرَ أَرْبَعاً ثُمَّ تَمَارَضَ لِيَشُدَّ (٤) بِذَلِكَ بِدْعَتَهُ فَقَالَ لِلْمُؤَذِّنِ اذْهَبْ إِلَی عَلِیٍّ ع- فَقُلْ لَهُ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ الْعَصْرَ فَأَتَی الْمُؤَذِّنُ عَلِيّاً ع فَقَالَ لَهُ إِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عُثْمَانَ يَأْمُرُكَ أَنْ تُصَلِّیَ بِالنَّاسِ الْعَصْرَ فَقَالَ إِذَنْ لَا أُصَلِّی إِلَّا رَكْعَتَيْنِ كَمَا صَلَّی رَسُولُ اللَّهِ ص فَذَهَبَ الْمُؤَذِّنُ فَأَخْبَرَ عُثْمَانَ بِمَا قَالَ عَلِیٌّ ع- فَقَالَ اذْهَبْ إِلَيْهِ وَ قُلْ لَهُ إِنَّكَ لَسْتَ مِنْ هَذَا فِی شَیْءٍ اذْهَبْ فَصَلِّ كَمَا تُؤْمَرُ فَقَالَ عَلِیٌّ ع لَا وَ اللَّهِ لَا أَفْعَلُ فَخَرَجَ عُثْمَانُ فَصَلَّی بِهِمْ أَرْبَعاً فَلَمَّا كَانَ فِی خِلَافَةِ مُعَاوِيَةَ- وَ اجْتَمَعَ النَّاسُ عَلَيْهِ وَ قُتِلَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع- حَجَّ مُعَاوِيَةُ فَصَلَّی بِالنَّاسِ بِمِنًی رَكْعَتَيْنِ الظُّهْرَ ثُمَّ سَلَّمَ فَنَظَرَ بَنُو أُمَيَّةَ بَعْضُهُمْ إِلَی بَعْضٍ وَ ثَقِيفٌ- وَ مَنْ كَانَ مِنْ شِيعَةِ عُثْمَانَ- ثُمَّ قَالُوا قَدْ قَضَی عَلَی صَاحِبِكُمْ وَ خَالَفَ وَ أَشْمَتَ بِهِ عَدُوَّهُ فَقَامُوا فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا أَ تَدْرِی مَا صَنَعْتَ مَا زِدْتَ عَلَی أَنْ قَضَيْتَ عَلَی صَاحِبِنَا وَ أَشْمَتَّ بِهِ عَدُوَّهُ وَ رَغِبْتَ عَنْ صَنِيعِهِ وَ سُنَّتِهِ فَقَالَ وَيْلَكُمْ أَ مَا تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص صَلَّی فِی هَذَا الْمَكَانِ رَكْعَتَيْنِ وَ أَبُو بَكْرٍ وَ عُمَرُ وَ صَلَّی صَاحِبُكُمْ سِتَّ سِنِينَ كَذَلِكَ فَتَأْمُرُونِّی أَنْ أَدَعَ سُنَّةَ رَسُولِ اللَّهِ

١- -الكافی ٤- ٥١٨- ٢.-

٢- -فی المصدر زيادة- و.-

٣- -الكافی ٤- ٥١٨- ٣.-

٤- -فی نسخة- ليشيد" هامش المخطوط".-

ص- وَ مَا صَنَعَ أَبُو بَكْرٍ وَ عُمَرُ وَ عُثْمَانُ قَبْلَ أَنْ يُحْدِثَ فَقَالُوا لَا وَ اللَّهِ مَا نَرْضَی عَنْكَ إِلَّا بِذَلِكَ قَالَ فَأَقْبِلُوا فَإِنِّی مُشَفِّعُكُمْ وَ رَاجِعٌ إِلَی سُنَّةِ صَاحِبِكُمْ فَصَلَّی الْعَصْرَ أَرْبَعاً فَلَمْ يَزَلِ الْخُلَفَاءُ وَ الْأُمَرَاءُ عَلَی ذَلِكَ إِلَی الْيَوْمِ.

****

ترجمه:

زراره از امام باقر (ع) نقل کرده است که فرمود: پیامبر اکرم (ص) حج گزارد و در منا سه روز اقامت کرد و نماز را به صورت دو رکعتی خواند. سپس ابوبکر، عمر و عثمان نیز همین گونه عمل کردند. عثمان به مدت شش سال نماز را شکسته خواند، اما سپس نماز ظهر را به چهار رکعت افزایش داد و این کار را بهانه ای برای تثبیت بدعت خود قرار داد. او به مؤذن گفت: «به علی (ع) بگو که نماز عصر را به جای من امامت کند.»

مؤذن نزد علی (ع) آمد و پیغام عثمان را رساند. علی (ع) پاسخ داد: «من نماز را تنها به دو رکعت می خوانم، همان گونه که رسول خدا (ص) خوانده است.» مؤذن این پیام را به عثمان بازگرداند. عثمان گفت: «به او بگو که این موضوع به او ارتباطی ندارد؛ باید همان گونه که فرمان داده شده، نماز بخواند.» علی (ع) در پاسخ فرمود: «به خدا قسم، من چنین نخواهم کرد.» بنابراین، عثمان خودش چهار رکعت نماز خواند.

زمانی که در دوران خلافت معاویه و پس از شهادت امیرالمؤمنین علی (ع)، معاویه حج گزارد، او در منا نماز ظهر را به صورت دو رکعتی خواند و سلام داد. بنی امیه، اعضای قبیله ثقیف و هواداران عثمان نگاه هایی به یکدیگر انداختند و گفتند: «او بر خلاف روش صاحب ما عمل کرده و دشمنانش را خشنود کرده است.» آن ها نزد معاویه رفتند و اعتراض کردند که این کار باعث مخالفت با روش عثمان شده و سنت او را کنار گذاشته است.

معاویه در پاسخ گفت: «وای بر شما! آیا نمی دانید که رسول خدا (ص) در این مکان دو رکعت نماز خواند؟ ابوبکر و عمر نیز چنین کردند. صاحب شما (عثمان) نیز شش سال به همین روش عمل کرد. اکنون شما از من می خواهید که سنت رسول خدا را ترک کنم؟»

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۱۸۵ - رقم الحديث الباب: ۱۰]

۱۱۱۸۵- ۱۰- (۱) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْلَمَ الْجَبَلِيِّ عَنْ صَبَّاحٍ الْحَذَّاءِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ (۲) ع عَنْ قَوْمٍ خَرَجُوا فِی سَفَرٍ فَلَمَّا انْتَهَوْا إِلَی الْمَوْضِعِ الَّذِی یَجِبُ عَلَیْهِمْ فِیهِ التَّقْصِیرُ قَصَّرُوا مِنَ الصَّلَاةِ فَلَمَّا صَارُوا عَلَی فَرْسَخَیْنِ أَوْ عَلَی ثَلَاثَةِ فَرَاسِخَ أَوْ (۳) أَرْبَعَةٍ تَخَلَّفَ عَنْهُمْ رَجُلٌ لَا یَسْتَقِیمُ لَهُمْ سَفَرُهُمْ إِلَّا بِهِ فَأَقَامُوا یَنْتَظِرُونَ مَجِیئَهُ إِلَیْهِمْ وَ هُمْ لَا یَسْتَقِیمُ لَهُمُ السَّفَرُ إِلَّا بِمَجِیئِهِ إِلَیْهِمْ فَأَقَامُوا عَلَی ذَلِکَ أَیَّاماً لَا یَدْرُونَ هَلْ یَمْضُونَ فِی سَفَرِهِمْ أَوْ یَنْصَرِفُونَ هَلْ یَنْبَغِی لَهُمْ أَنْ یُتِمُّوا الصَّلَاةَ أَمْ یُقِیمُوا عَلَی تَقْصِیرِهِمْ قَالَ إِنْ کَانُوا بَلَغُوا مَسِیرَةَ أَرْبَعَةِ فَرَاسِخَ فَلْیُقِیمُوا عَلَی تَقْصِیرِهِمْ أَقَامُوا أَمِ انْصَرَفُوا وَ إِنْ کَانُوا سَارُوا أَقَلَّ مِنْ أَرْبَعَةِ فَرَاسِخَ فَلْیُتِمُّوا الصَّلَاةَ قَامُوا أَوِ انْصَرَفُوا فَإِذَا مَضَوْا فَلْیُقَصِّرُوا.

****

ترجمه:

اسحاق بن عمار روایت کرده است که گفت: از امام کاظم (ع) درباره گروهی پرسیدم که در سفر بودند و زمانی که به محلی رسیدند که در آن شکسته شدن نماز واجب بود، نماز را شکسته خواندند. سپس پس از طی مسافت دو فرسخ، سه فرسخ یا چهار فرسخ، مردی از همراهانشان که سفرشان بدون او ممکن نبود، از گروه جدا شد. آن ها منتظر بازگشت او ماندند، زیرا بدون حضور او نمی توانستند سفر را ادامه دهند. این انتظار چند روز طول کشید و نمی دانستند که آیا باید سفرشان را ادامه دهند یا بازگردند. پرسیدم: آیا باید نماز را کامل بخوانند یا همچنان نماز را شکسته بخوانند؟

امام فرمودند: اگر به مسافت چهار فرسخ رسیده باشند، باید نماز را شکسته بخوانند، چه ادامه سفر دهند و چه بازگردند. اما اگر کمتر از چهار فرسخ مسافت طی کرده باشند، باید نماز را کامل بخوانند، چه ادامه سفر دهند و چه بازگردند. اگر سفر را ادامه دهند، در آن صورت باید نماز را شکسته بخوانند.

[رقم الحديث الكلی: ١١١٨٦ - رقم الحديث الباب: ١١]

١١١٨٦- ١١- (٤) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَی بْنِ الْمُتَوَکِّلِ عَنِ السَّعْدَآبَادِیِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْکُوفِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْلَمَ نَحْوَهُ وَ زَادَ قَالَ ثُمَّ قَالَ هَلْ تَدْرِی کَیْفَ صَارَ هَکَذَا قُلْتُ لَا قَالَ لِأَنَّ التَّقْصِیرَ فِی بَرِیدَیْنِ وَ لَا یَکُونُ التَّقْصِیرُ فِی أَقَلَّ مِنْ ذَلِکَ فَإِذَا کَانُوا قَدْ سَارُوا بَرِیداً وَ أَرَادُوا أَنْ یَنْصَرِفُوا کَانُوا قَدْ سَافَرُوا سَفَرَ التَّقْصِیرِ وَ إِنْ کَانُوا سَارُوا أَقَلَّ مِنْ ذَلِکَ لَمْ یَکُنْ لَهُمْ إِلَّا

ص: ٤٦٦

١- -الکافی ٣- ٤٣٣- ٥.-

٢- -فی علل الشرائع زیادة- موسی بن جعفر" هامش المخطوط".-

٣- -فی نسخة زیادة- علی" هامش المخطوط".-

٤- -علل الشرائع- ٣٦٧- ١، و قد ورد الحدیث بالسند الأول.-

إِتْمَامُ الصَّلَاةِ قُلْتُ أَ لَیْسَ قَدْ بَلَغُوا الْمَوْضِعَ الَّذِی لَا یَسْمَعُونَ فِیهِ أَذَانَ مِصْرِهِمُ الَّذِی خَرَجُوا مِنْهُ قَالَ بَلَی إِنَّمَا قَصَّرُوا فِی ذَلِکَ الْمَوْضِعِ لِأَنَّهُمْ لَمْ یَشُکُّوا فِی مَسِیرِهِمْ وَ إِنَّ السَّیْرَ یَجِدُّ بِهِمْ فَلَمَّا جَاءَتِ الْعِلَّةُ فِی مُقَامِهِمْ دُونَ الْبَرِیدِ صَارُوا هَکَذَا.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْلَمَ مِثْلَهُ مَعَ الزِّیَادَةِ (١).

****

ترجمه:

محمد بن اسلم روایتی مشابه نقل کرده است و افزوده که امام فرمودند: آیا می دانی چرا این گونه است؟ عرض کردم: نه. حضرت فرمودند: زیرا شکسته شدن نماز در مسافت دو برید واجب است و در کمتر از آن شکسته نمی شود. اگر آن ها یک برید پیموده باشند و بخواهند بازگردند، چون مسافتی که پیموده اند به حد شکسته شدن نماز می رسد، نماز آن ها شکسته است. اما اگر کمتر از یک برید مسافت طی کرده باشند، بر آن ها واجب است که نماز را کامل بخوانند.

گفتم: آیا این افراد به مکانی نرسیده اند که اذان شهری که از آن خارج شده اند را نشنوند؟ فرمودند: بله، آن ها در آن مکان نماز را شکسته خوانده اند، زیرا در مسافرت خود شک نداشتند و مسیرشان ادامه داشت. اما هنگامی که علت توقف پیش آمد و سفرشان کمتر از مسافت یک برید بود، وضعیت این گونه شد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۱۱۸۷- ۱۲- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِيدُ فِي الْمُقْنِعَةِ قَالَ: قَالَ ع وَيْلٌ لِهَؤُلَاءِ الَّذِينَ يُتِمُّونَ الصَّلَاةَ بِعَرَفَاتٍ- أَ مَا يَخَافُونَ اللَّهَ فَقِيلَ لَهُ فَهُوَ سَفَرٌ فَقَالَ وَ أَيُّ سَفَرٍ أَشَدُّ مِنْهُ.

****

ترجمه:

مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِيدُ فِي الْمُقْنِعَةِ قَالَ: قَالَ ع وَيْلٌ لِهَؤُلَاءِ الَّذِينَ يُتِمُّونَ الصَّلَاةَ بِعَرَفَاتٍ- أَ مَا يَخَافُونَ اللَّهَ فَقِيلَ لَهُ فَهُوَ سَفَرٌ فَقَالَ وَ أَيُّ سَفَرٍ أَشَدُّ مِنْهُ.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۸۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۱۱۸۸- ۱۳- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي الْمُقْنِعِ قَالَ: سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَتَى سُوقاً يَتَسَوَّقُ بِهَا وَ هِيَ مِنْ مَنْزِلِهِ عَلَى أَرْبَعِ فَرَاسِخَ فَإِنْ هُوَ أَتَاهَا عَلَى الدَّابَّةِ أَتَاهَا فِي بَعْضِ يَوْمٍ وَ إِنْ رَكِبَ السُّفُنَ لَمْ يَأْتِهَا فِي يَوْمٍ قَالَ يُتِمُّ الرَّاكِبُ الَّذِي يَرْجِعُ مِنْ يَوْمِهِ صَوْماً وَ يَقْصُرُ صَاحِبُ السُّفُنِ.

أَقُولُ: وَ لَعَلَّ وَجْهَ إِتْمَامِ صَاحِبِ الدَّابَّةِ أَنَّهُ يَرْجِعُ قَبْلَ الزَّوَالِ أَوْ يَخْرُجُ بَعْدَهُ لِمَا يَأْتِي فِي الصَّوْمِ (٤) بِخِلَافِ صَاحِبِ السَّفِينَةِ.

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین در کتاب «المقنع» آورده است که از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیده شد که به بازاری می رود که فاصله آن از منزل او چهار فرسخ است. اگر با مرکب (چهارپا) سفر کند، این مسیر را در بخشی از روز طی می کند، اما اگر با کشتی سفر کند، در یک روز به مقصد نمی رسد. امام فرمودند: کسی که با مرکب سفر کند و همان روز بازگردد، روزه خود را تمام می کند؛ اما کسی که با کشتی سفر کند، باید نماز را شکسته بخواند.

می گویم : احتمالاً دلیل اینکه فردی که با مرکب سفر می کند، روزه خود را کامل نگه می دارد، این است که پیش از زوال آفتاب بازمی گردد یا پس از زوال از منزل خارج می شود، همان گونه که در باب روزه نیز آمده است. اما این شرایط برای کسی که با کشتی سفر می کند، متفاوت است.

[رقم الحديث الكلي: ۱۱۱۸۹ - رقم الحديث الباب: ١٤]

۱۱۱۸۹- ١٤- (٥) وَ قَالَ ابْنُ أَبِي عَقِيلٍ فِي كِتَابِهِ عَلَى مَا نَقَلَ عَنْهُ الْعَلَّامَةُ وَ غَيْرُهُ كُلُّ سَفَرٍ كَانَ مَبْلَغُهُ بَرِيدَيْنِ وَ هُمَا ثَمَانِيَةُ فَرَاسِخَ أَوْ بَرِيدٌ ذَاهِباً وَ بَرِيدٌ جَائِياً وَ هُوَ أَرْبَعَةُ فَرَاسِخَ فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ أَوْ فِيمَا دُونَ عَشَرَةِ أَيَّامٍ فَعَلَى مَنْ سَافَرَ عِنْدَ آلِ الرَّسُولِ ع- إِذَا خَلَّفَ حِيطَانَ مِصْرِهِ أَوْ قَرْيَتِهِ وَرَاءَ ظَهْرِهِ وَ خَفِيَ عَنْهُ صَوْتُ الْأَذَانِ أَنْ يُصَلِّيَ الصَّلَاةَ السَّفَرَ رَكْعَتَيْنِ.

١- -المحاسن- ٣١٢- ٢٩.-

٢- -المقنعة- ٧٠.-

٣- -المقنع- ٦٣.-

٤- -يأتی فی البابين ٥ و ٦ من أبواب من يصحّ منه الصوم.-

٥- -مختلف الشيعة- ١٦٢ و الذكری- ٢٥٦.-

أَقُولُ: وَجْهُ اشْتِرَاطِ مَا دُونَ الْعَشَرَةِ ظَاهِرٌ لِأَنَّ الْمَسَافَةَ هُنَا كَمَا عَرَفْتَ مَجْمُوعُ الذَّهَابِ وَ الْإِيَابِ فَلَا بُدَّ مِنْ عَدَمِ نِيَّةِ إِقَامَةِ عَشَرَةٍ فِی أَثْنَائِهَا لِمَا يَأْتِی (١) فِی مَحَلِّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ وَ كَلَامُ ابْنِ أَبِی عَقِيلٍ هُنَا حَدِيثٌ مُرْسَلٌ عَنْ آلِ الرَّسُولِ ع وَ هُوَ ثِقَةٌ جَلِيلٌ وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ بِالْعُمُومِ وَ الْإِطْلَاقِ (٢) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ فِی حَدِيثِ الرُّجُوعِ عَنِ السَّفَرِ وَ غَيْرِهِ (٣).

****

ترجمه:

ابن ابی عقيل در كتاب خود، طبق آنچه علامه و ديگران از او نقل كرده اند، بيان كرده است: هر سفری كه مسافت آن دو بريد باشد (معادل هشت فرسخ) يا يک بريد رفت و يک بريد برگشت (معادل چهار فرسخ)، خواه در يک روز باشد يا كمتر از ده روز، بر مسافر واجب است كه وقتی ديوارهای شهر يا روستای خود را پشت سر گذاشته و صدای اذان آن جا ديگر به گوش نمی رسد، نماز را به صورت شكسته (دو ركعتی) بخواند.

می گويم : دليلی كه شرط كمتر از ده روز مطرح شده است، آشكار است؛ زيرا همان طور كه می دانيد، مسافت مطرح شده مجموع رفت و برگشت است و نبايد نيت اقامت ده روز در ميان سفر

داشته باشد. این موضوع در جای خود توضیح داده خواهد شد، ان شاءالله. سخن ابن ابی عقیل در این جا حدیثی مرسل از اهل بیت رسول خدا (ع) است و او فردی موثق و بزرگوار است. پیش تر نیز شواهدی که به طور عمومی و مطلق بر این مطلب دلالت داشتند، ذکر شد و در روایات مربوط به بازگشت از سفر و غیره نیز شواهدی در این خصوص آورده خواهد شد.

٤- بَابُ اشْتِرَاطِ وُجُوبِ الْقَصْرِ بِقَصْدِ الْمَسَافَةِ فَلَوْ قَصَدَ مَا دُونَهَا ثُمَّ هَكَذَا لَمْ يَجُزِ الْقَصْرُ وَ إِنْ تَمَادَى السَّفَرُ إِلَّا فِي الْعَوْدِ إِنْ بَلَغَ الْمَسَافَةَ وَ عَدَمِ اشْتِرَاطِ قَصْرِ الصَّلَاةِ بِتَبْيِيتِ النِّيّ

اشارة

(٤) ٤ بَابُ اشْتِرَاطِ وُجُوبِ الْقَصْرِ بِقَصْدِ الْمَسَافَةِ فَلَوْ قَصَدَ مَا دُونَهَا ثُمَّ هَكَذَا لَمْ يَجُزِ الْقَصْرُ وَ إِنْ تَمَادَى السَّفَرُ إِلَّا فِي الْعَوْدِ إِنْ بَلَغَ الْمَسَافَةَ وَ عَدَمِ اشْتِرَاطِ قَصْرِ الصَّلَاةِ بِتَبْيِيتِ النِّيَّةِ

****

ترجمه:

باب درباره شرط وجوب شکسته شدن نماز با قصد طی کردن مسافت؛ بنابراین، اگر شخصی مسافتی کمتر از حد شرعی را قصد کند و سپس به همین شکل ادامه دهد، شکسته خواندن نماز برای او جایز نیست، مگر اینکه در بازگشت مسافت شرعی را طی کند. همچنین، شکسته خواندن نماز مشروط به نیت سفر از شب قبل نیست.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٩٠ - رقم الحديث الباب: ١]

١١١٩٠- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ صَفْوَانَ قَالَ: سَأَلْتُ الرِّضَا ع عَنْ رَجُلٍ خَرَجَ مِنْ بَغْدَادَ- يُرِيدُ أَنْ يَلْحَقَ رَجُلًا عَلَى رَأْسِ مِيلٍ فَلَمْ يَزَلْ يَتْبَعُهُ حَتَّى بَلَغَ النَّهْرَوَانَ- وَ هِيَ أَرْبَعَةُ فَرَاسِخَ مِنْ بَغْدَادَ- أَ يُفْطِرُ إِذَا أَرَادَ الرُّجُوعَ وَ يَقْصُرُ قَالَ لَا يَقْصُرُ وَ لَا

يُفْطِرُ لِأَنَّهُ خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِهِ وَ لَيْسَ يُرِيدُ السَّفَرَ ثَمَانِيَةَ فَرَاسِخَ إِنَّمَا خَرَجَ يُرِيدُ أَنْ يَلْحَقَ صَاحِبَهُ فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ فَتَمَادَى بِهِ السَّيْرُ إِلَى الْمَوْضِعِ الَّذِي بَلَغَهُ وَ لَوْ أَنَّهُ خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِهِ يُرِيدُ النَّهْرَوَانَ ذَاهِباً وَ جَائِياً لَكَانَ عَلَيْهِ أَنْ يَنْوِيَ مِنَ اللَّيْلِ سَفَراً وَ الْإِفْطَارَ فَإِنْ هُوَ أَصْبَحَ وَ لَمْ يَنْوِ السَّفَرَ فَبَدَا لَهُ بَعْدَ أَنْ أَصْبَحَ فِي السَّفَرِ قَصَرَ وَ لَمْ يُفْطِرْ يَوْمَهُ ذَلِكَ.

****

ترجمه:

صفوان روایت کرده است که گفت: از امام رضا (ع) درباره مردی پرسیدم که از بغداد خارج شده و قصد داشت فردی را در فاصله یک میل بیابد، اما همچنان به دنبال او رفت تا به نهروان رسید، که چهار فرسخ از بغداد فاصله دارد. آیا اگر بخواهد بازگردد، باید روزه خود را افطار کند و نماز را شکسته بخواند؟

حضرت فرمودند: خیر، او نماز را شکسته نمی خواند و روزه خود را افطار نمی کند، زیرا هنگامی که از منزل خود خارج شد، قصد سفر هشت فرسخی نداشت. او تنها قصد داشت که در بخشی از مسیر به دوستش برسد، اما مسیر او را به مکان فعلی کشاند. اگر از ابتدا قصد داشت به نهروان برود و برگردد، باید از شب پیش نیت سفر و افطار می کرد. اما اگر صبح شد و نیت سفر نکرده بود، سپس در همان روز تصمیم به سفر گرفت، نماز را شکسته می خواند ولی روزه خود را افطار نمی کرد.

ص: ٤٦٨

١- -يأتي في الباب ١٥ من هذه الأبواب.-

٢- -تقدم في البابين ١ و ٢ من هذه الأبواب.-

٣- -يأتي في الباب ٥ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ٤ فيه ٣ أحاديث.-

٥- -التهذيب ٤- ٢٢٥- ٦٦٢، و الاستبصار ١- ٢٢٧- ٨٠٦.-

[رقم الحديث الكلی: ١١١٩١ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١١٩١- ٢- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَخْرُجُ فِی حَاجَةٍ لَهُ وَ هُوَ لَا يُرِيدُ السَّفَرَ فَيَمْضِی فِی ذَلِکَ فَيَتَمَادَی بِهِ الْمُضِیُّ حَتَّی يَمْضِیَ بِهِ ثَمَانِيَةَ فَرَاسِخَ كَيْفَ يَصْنَعُ فِی صَلَاتِهِ قَالَ يَقْصُرُ وَ لَا يُتِمُّ الصَّلَاةَ حَتَّی يَرْجِعَ إِلَی مَنْزِلِهِ.

أَقُولُ: الْمُرَادُ أَنَّهُ يَقْصُرُ فِی الرُّجُوعِ لِمَا مَضَی (٢) وَ يَأْتِی (٣).

****

ترجمه:

عمار روایت کرده است که گفت: از امام صادق (ع) پرسیدم درباره مردی که برای انجام کاری از منزل خود خارج می شود، ولی قصد سفر ندارد؛ اما در همان مسیر ادامه می دهد تا مسافت هشت فرسخ را طی کند. نماز او چگونه خواهد بود؟

حضرت فرمودند: او نماز را شکسته می خواند و تا زمانی که به منزل خود بازنگردد، نماز خود را کامل نمی خواند.

می گویم : منظور این است که در بازگشت، او نماز را شکسته می خواند به خاطر مسافتی که طی کرده است.

[رقم الحديث الكلی: ١١١٩٢ - رقم الحديث الباب: ٣]

۱۱۱۹۲- ۳- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ مُصَدِّقٍ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَخْرُجُ فِي حَاجَةٍ فَيَسِيرُ خَمْسَةَ فَرَاسِخَ أَوْ سِتَّةَ فَرَاسِخَ فَيَأْتِي قَرْيَةً فَيَنْزِلُ فِيهَا ثُمَّ يَخْرُجُ مِنْهَا فَيَسِيرُ خَمْسَةَ فَرَاسِخَ أُخْرَى أَوْ سِتَّةَ فَرَاسِخَ لَا يَجُوزُ ذَلِكَ ثُمَّ يَنْزِلُ فِي ذَلِكَ الْمَوْضِعِ قَالَ لَا يَكُونُ مُسَافِراً حَتَّى يَسِيرَ مِنْ مَنْزِلِهِ أَوْ قَرْيَتِهِ ثَمَانِيَةَ فَرَاسِخَ فَلْيُتِمَّ الصَّلَاةَ.

أَقُولُ: يَعْنِي حَتَّى يَسِيرَ بِقَصْدِ ثَمَانِيَةِ فَرَاسِخَ وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٦).

****

ترجمه:

عمار از امام صادق (ع) روایت کرده است که گفت: از ایشان درباره مردی پرسیدم که برای انجام کاری از منزل خود خارج می شود و پنج یا شش فرسخ طی می کند تا به روستایی برسد و در آنجا توقف می کند. سپس از آنجا خارج شده و پنج یا شش فرسخ دیگر طی می کند و در محل جدیدی مستقر می شود. آیا این رفتار صحیح است؟ حضرت فرمودند: او مسافر محسوب نمی شود، مگر اینکه از منزل یا روستای خود به مسافت هشت فرسخ حرکت کند. بنابراین، باید نماز خود را کامل بخواند.

می گویم : منظور این است که مسافت پیموده شده باید با قصد طی کردن هشت فرسخ باشد. همچنین، پیش تر نیز به مسائلی اشاره شد که بر این موضوع دلالت دارند.

۵- بَابُ أَنَّ مَنْ قَصَدَ مَسَافَةً ثُمَّ رَجَعَ عَنْ قَصْدِهِ فِي أَثْنَائِهَا وَ أَرَادَ الرُّجُوعَ فَإِنْ كَانَ بَلَغَ أَرْبَعَةَ فَرَاسِخَ قَصَّرَ وَ إِلَّا أَتَمَ

اشارة

(۷) ۵ بَابُ أَنَّ مَنْ قَصَدَ مَسَافَةً ثُمَّ رَجَعَ عَنْ قَصْدِهِ فِی أَثْنَائِهَا وَ أَرَادَ الرُّجُوعَ فَإِنْ کَانَ بَلَغَ أَرْبَعَةَ فَرَاسِخَ قَصَّرَ وَ إِلَّا أَتَمَ

****

ترجمه:

باب درباره کسی که قصد پیمودن مسافتی را داشته باشد و سپس در میان راه از قصد خود بازگردد و بخواهد به مبدا بازگردد؛ در این حالت، اگر مسافت طی شده به چهار فرسخ برسد، نماز او شکسته خواهد بود. اما اگر مسافت کمتر از چهار فرسخ باشد، باید نماز خود را کامل بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۱۹۳- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ

۱- -التهذیب ٤- ٢٢٦- ٦٦٣، و الاستبصار ١- ٢٢٧- ٨٠٧.-

۲- -تقدم فی الحدیث ۱ من هذا الباب.-

۳- -یأتی فی الحدیث ۳ من هذا الباب.-

٤- -التهذیب ٤- ٢٢٥- ٦٦١، و الاستبصار ١- ٢٢٦- ٨٠٥.-

۵- -تقدم فی البابین ۲ و ۳ من هذه الأبواب.-

٦- -یأتی فی الباب ۵ من هذه الأبواب.-

۷- -الباب ۵ فیه حدیث واحد.-

۸- -التهذیب ۳- ٢٩٨- ٩٠٩.-

مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِی وَلَّادٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّی کُنْتُ خَرَجْتُ مِنَ الْکُوفَةِ- فِی سَفِینَةٍ إِلَی قَصْرِ ابْنِ هُبَیْرَةَ وَ هُوَ مِنَ الْکُوفَةِ- عَلَی نَحْوٍ مِنْ عِشْرِینَ فَرْسَخاً فِی الْمَاءِ فَسِرْتُ یَوْمِی ذَلِکَ أُقَصِّرُ الصَّلَاةَ ثُمَّ بَدَا لِی فِی اللَّیْلِ الرُّجُوعُ إِلَی الْکُوفَةِ- فَلَمْ أَدْرِ أُصَلِّی فِی رُجُوعِی بِتَقْصِیرٍ أَمْ بِتَمَامٍ وَ کَیْفَ کَانَ یَنْبَغِی أَنْ أَصْنَعَ فَقَالَ إِنْ کُنْتَ سِرْتَ فِی یَوْمِکَ الَّذِی خَرَجْتَ فِیهِ بَرِیداً کَانَ عَلَیْکَ حِینَ رَجَعْتَ أَنْ تُصَلِّیَ بِالتَّقْصِیرِ لِأَنَّکَ کُنْتَ مُسَافِراً إِلَی أَنْ تَصِیرَ إِلَی مَنْزِلِکَ قَالَ وَ إِنْ کُنْتَ لَمْ تَسِرْ فِی یَوْمِکَ الَّذِی خَرَجْتَ فِیهِ بَرِیداً فَإِنَّ عَلَیْکَ أَنْ تَقْضِیَ کُلَّ صَلَاةٍ صَلَّیْتَهَا فِی یَوْمِکَ ذَلِکَ بِالتَّقْصِیرِ بِتَمَامٍ (مِنْ قَبْلِ تَؤُمُّ) (۱) مِنْ مَکَانِکَ ذَلِکَ لِأَنَّکَ لَمْ تَبْلُغِ الْمَوْضِعَ الَّذِی یَجُوزُ فِیهِ التَّقْصِیرُ حَتَّی رَجَعْتَ فَوَجَبَ عَلَیْکَ قَضَاءُ مَا قَصَّرْتَ وَ عَلَیْکَ إِذَا رَجَعْتَ أَنْ تُتِمَّ الصَّلَاةَ حَتَّی تَصِیرَ إِلَی مَنْزِلِکَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۲) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۳) وَ الْأَمْرُ بِالْقَضَاءِ مَخْصُوصٌ بِمَا وَقَعَ بَعْدَ الرُّجُوعِ عَنْ قَصْدِ السَّفَرِ فِی مَحَلِّ الرُّجُوعِ وَ الطَّرِیقِ أَوْ مَحْمُولٌ عَلَی الِاسْتِحْبَابِ لِمَا مَضَی (٤) وَ یَأْتِی (٥).

****

ترجمه:

ابو ولاد روایت کرده است که گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم: من از کوفه با کشتی به سوی قصر ابن هبیره که حدوداً بیست فرسخ از کوفه فاصله دارد، سفر کردم. در آن روز نماز را شکسته خواندم، اما در شب تصمیم گرفتم به کوفه بازگردم. نمی دانستم که آیا باید در بازگشت نماز را شکسته بخوانم یا کامل. این وضعیت چگونه باید باشد؟

حضرت فرمودند: اگر در همان روزی که از کوفه خارج شدی، به مسافت یک برید رسیدی، هنگامی که بازمی گردی نماز را شکسته بخوان؛ زیرا تا زمانی که به منزل خود بازگردی، همچنان در حال سفر هستی. اما اگر در روزی که از کوفه خارج شدی، مسافت یک برید را طی نکرده باشی، باید تمام نمازهایی که در آن روز به صورت شکسته خوانده ای، قضا کنی و به صورت کامل بخوانی. زیرا

هنوز به مکانی که شکسته شدن نماز در آن جایز است، نرسیده ای. هنگامی که بازگردی، نماز را به صورت کامل بخوان تا به منزل خود برسید.

می گویم : پیش تر نیز به این موضوع اشاره شد. امر به قضا مخصوص حالتی است که شخص از قصد سفر بازگشته باشد، چه در محل بازگشت و چه در مسیر. همچنین ممکن است این امر بر استحباب حمل شود.

٦- بَابُ اشْتِرَاطِ وُجُوبِ الْقَصْرِ بِخَفَاءِ الْجُدْرَانِ وَ الْأَذَانِ خُرُوجاً وَ عَوْداً

اشارة

(٦) ٦ بَابُ اشْتِرَاطِ وُجُوبِ الْقَصْرِ بِخَفَاءِ الْجُدْرَانِ وَ الْأَذَانِ خُرُوجاً وَ عَوْداً

****

ترجمه:

باب شرط است مخفی شدن دیوار و اذان شهر در شکسته شدن نماز در خارج شدن و برگشتن

[رقم الحديث الكلى: ١١١٩٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١١١٩٤- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ

ص: ٤٧٠

١- -فى المصدر- من قبل أن تريم.-

٢- -تقدم فى الحديث ٤ من الباب ٢ من هذه الأبواب.-

٣- -يأتى فى الحديث ١ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.-

٤- -مضى فى الحديث ١٠ و ١١ من الباب ٣ من هذه الأبواب.-

٥- -يأتى فى الحديث ١ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.-

٦- -الباب ٦ فيه ١٠ أحاديث.-

٧- -الكافى ٣- ٤٣٤- ١، أخرجه فى الحديث ١ من الباب ٢١ من هذه الأبواب.-

عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع الرَّجُلُ يُرِيدُ السَّفَرَ (١) مَتَى يُقَصِّرُ قَالَ إِذَا تَوَارَى مِنَ الْبُيُوتِ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ مِثْلَهُ (٢) قَالَ الْكُلَيْنِيُّ (٣) وَ رَوَى الْحُسَيْنُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ وَ فَضَالَةَ (٤) عَنِ الْعَلَاءِ مِثْلَهُ وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ (٥)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

محمد بن مسلم روایت کرده است که گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم: مردی که قصد سفر دارد، چه زمانی باید نماز را شکسته بخواند؟ حضرت فرمودند: زمانی که خانه های شهر از دید او پنهان شود.

[رقم الحديث الكلى: ١١١٩٥ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١١٩٥- ٢- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ يَسْأَلُهُ عَنِ السَّفَرِ فِي كَمِ التَّقْصِيرُ فَكَتَبَ ع بِخَطِّهِ وَ أَنَا أَعْرِفُهُ قَدْ (٨) كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع إِذَا سَافَرَ أَوْ خَرَجَ فِي سَفَرٍ قَصَّرَ فِي فَرْسَخٍ ثُمَّ أَعَادَ عَلَيْهِ الْمَسْأَلَةَ مِنْ قَابِلٍ فَكَتَبَ إِلَيْهِ فِي عَشَرَةِ أَيَّامٍ.

أَقُولُ: الْمَسْأَلَةُ الْأُولَى وَ جَوَابُهَا الظَّاهِرُ أَنَّ الْمُرَادَ مِنْهُمَا حَدُّ التَّرَخُّصِ وَ لَيْسَ بِصَرِيحٍ فِي حَصْرِهِ فِي الْفَرْسَخِ بَلْ يَحْتَمِلُ تَأْخِيرُهُ إِلَى ذَلِكَ الْقَدْرِ وَ إِنْ كَانَ جَائِزاً قَبْلَهُ وَ الضَّابِطُ مَا تَقَدَّمَ (٩) وَ الْمَسْأَلَةُ الثَّانِيَةُ لَا يَبْعُدُ أَنْ يَكُونَ الْمُرَادُ مِنْهَا أَنَّ مَنْ

١- -فی نسخة من التهذیب زیادة- فیخرج (هامش المخطوط).-

٢- -الفقیه ١- ٤٣٥- ١٢٦٦.-

٣- -الکافی ٣- ٤٣٤- ١ ذیل الحدیث ١.-

٤- -لیس فی نسخة من التهذیب ٣- ٢٢٤- ٥٦٦ هامش المخطوط.-

٥- -التهذیب ٢- ١٢- ٢٧.-

٦- -التهذیب ٤- ٢٣٠- ٦٧٦.-

٧- -التهذیب ٤- ٢٢٤- ٦٦٠، و الاستبصار ١- ٢٢٦- ٨٠٤.-

٨- -فی التهذیب- قال (هامش المخطوط).-

٩- -تقدم فی الحدیثین ١١ و ١٤ من الباب ٣ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ١ من هذا الباب.-

قَصَدَ مَسَافَةً فَفِي كَمْ يَجِبُ عَلَيْهِ التَّقْصِيرُ أَيْ هَلْ يَجِبُ قَطْعُهَا فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ أَوْ يَوْمَيْنِ أَوْ نَحْوِ ذَلِكَ فَأَجَابَ بِأَنَّهُ لَوْ قَطَعَهَا فِي عَشَرَةِ أَيَّامٍ لَوَجَبَ عَلَيْهِ التَّقْصِيرُ وَ اللَّهُ أَعْلَمُ.

****

ترجمه:

عمرو بن سعید روایت کرده است که گفت: جعفر بن احمد به امام (ع) نامه ای نوشت و درباره سفر و مسافت شکسته شدن نماز سؤال کرد. امام در پاسخ با دست خط خود نوشت که من آن را می

شناسم: «امیرالمؤمنین (ع) هنگامی که سفر می کرد یا در سفری خارج می شد، نماز را در مسافت یک فرسخ شکسته می خواند.»

سپس سؤال دوباره مطرح شد و امام (ع) این بار پاسخ دادند: «در مسافت ده روز.

می گویم : در مورد سؤال اول و پاسخ آن، به نظر می رسد منظور حد ترخص است، ولی این پاسخ به صراحت به محدود کردن حد ترخص در مسافت یک فرسخ اشاره نمی کند. ممکن است تأخیر شکسته شدن نماز به آن مسافت مربوط باشد، حتی اگر پیش تر نیز جایز باشد. اما پاسخ دوم احتمالاً به موضوع وجوب شکسته شدن نماز اشاره دارد و اینکه آیا مسافت باید در یک یا دو روز طی شود یا بیشتر. امام در پاسخ فرمودند: اگر این مسافت در ده روزهم طی شود، شکسته شدن نماز واجب خواهد بود. والله اعلم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۱۹۶ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۱۹۶- ۳- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی نَجْرَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ التَّقْصِیرِ قَالَ إِذَا کُنْتَ فِی الْمَوْضِعِ الَّذِی تَسْمَعُ فِیهِ الْأَذَانَ فَأَتِمَّ وَ إِذَا کُنْتَ فِی الْمَوْضِعِ الَّذِی لَا تَسْمَعُ فِیهِ الْأَذَانَ فَقَصِّرْ وَ إِذَا قَدِمْتَ مِنْ سَفَرِکَ فَمِثْلُ ذَلِکَ.

****

ترجمه:

عبدالله بن سنان از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمودند: از ایشان درباره شکسته خواندن نماز پرسیدم. حضرت فرمودند: اگر در مکانی باشی که صدای اذان شهر خود را می شنوی، نماز را کامل بخوان. اما اگر در مکانی باشی که صدای اذان را نمی شنوی، نماز را شکسته بخوان. و هنگامی که از سفر بازمی گردی، همین حکم را رعایت کن.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۱۹۷ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۱۱۹۷- ٤- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِی خَلَفٍ عَنْ (يَحْيَى بْنِ أَبِی هَاشِمٍ) (۳) عَنْ أَبِی هَارُونَ الْعَبْدِیِّ عَنْ أَبِی سَعِيدٍ الْخُدْرِیِّ قَالَ: كَانَ النَّبِیُّ ص إِذَا سَافَرَ فَرْسَخاً قَصَّرَ الصَّلَاةَ.

****

ترجمه:

ابو سعيد خدری روايت كرده است كه گفت: پيامبر اكرم (ص) هنگامی كه مسافت يک فرسخ را در سفر طی می كردند، نماز را شكسته می خواندند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۱۹۸ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۱۱۹۸- ۵- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ غِيَاثِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ ع أَنَّهُ كَانَ يُقَصِّرُ الصَّلَاةَ حِينَ يَخْرُجُ مِنَ الْكُوفَةِ- فِی أَوَّلِ صَلَاةٍ تَحْضُرُهُ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى خَفَاءِ الْجُدْرَانِ وَ الْأَذَانِ أَوِ التَّقِيَّةِ.

****

ترجمه:

غياث بن ابراهيم از امام صادق (ع) نقل كرده است كه از پدرش روايت كرد كه ايشان هنگامی كه از كوفه خارج می شدند، نماز را در اولين نمازی كه فرا می رسيد شكسته می خواندند.

می گويم : اين روايت احتمالاً به پنهان شدن ديوارهای شهر و اذان اشاره دارد يا به تقيه حمل می شود.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۱۹۹ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۱۱۹۹- ٦- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنْ أَهْلِ مَكَّةَ- إِذَا زَارُوا عَلَيْهِمْ إِتْمَامُ الصَّلَاةِ قَالَ نَعَمْ وَ الْمُقِيمُ بِمَكَّةَ إِلَى شَهْرٍ بِمَنْزِلَتِهِمْ.

****

ترجمه:

اسحاق بن عمار روايت كرده است كه گفت: از امام كاظم (ع) پرسيدم كه آيا اهل مكه وقتى به زيارت مى روند، بايد نماز را كامل بخوانند؟ حضرت فرمودند: بله، و كسى كه تا يک ماه در مكه اقامت داشته باشد، حكم اهل مكه را خواهد داشت

ص: ٤٧٢

١- -التهذيب ٤- ٢٣٠- ٦٧٥، و الاستبصار ١- ٢٤٢- ٨٦٢.-

٢- -التهذيب ٤- ٢٢٤- ٦٥٩، و الاستبصار ١- ٢٢٦- ٨٠٣.-

٣- -فى المصدر- يحيى بن هاشم.-

٤- -التهذيب ٣- ٢٣٥- ٦١٧.-

٥- -التهذيب ٥- ٤٨٧- ١٧٤١، أورده فى الحديث ١١ من الباب ١٥ من هذه الأبواب.-

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۲۰۰ - رقم الحديث الباب: ٧]

۱۱۲۰۰- ٧- (١) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا سَمِعَ الْأَذَانَ أَتَمَّ الْمُسَافِرُ.

****

ترجمه:

حماد بن عثمان از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمودند: اگر مسافر صدای اذان را بشنود، باید نماز را کامل بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۰۱ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۲۰۱- ۸- (۲) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ حَمَّادٍ (۳) عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُسَافِرُ یُقَصِّرُ حَتَّی یَدْخُلَ الْمِصْرَ.

****

ترجمه:

حماد از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمودند: مسافر نماز را شکسته می خواند تا زمانی که وارد شهر شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۰۲ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۱۲۰۲- ۹- (٤) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ (٥) ع فِی الرَّجُلِ یَخْرُجُ مُسَافِراً قَالَ یُقَصِّرُ إِذَا خَرَجَ مِنَ الْبُیُوتِ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَی التَّقِیَّةِ أَوْ عَلَی خَفَاءِ الْجُدْرَانِ وَ الْأَذَانِ.

****

ترجمه:

حماد از مردی روایت کرده که از امام صادق (ع) درباره شخصی که قصد سفر دارد، پرسید. امام فرمودند: او زمانی نماز را شکسته می خواند که از خانه های شهر خارج شود.

می گویم : این روایت یا به موضوع تقیه دلالت دارد یا به دور شدن از دید دیوارها و صدای اذان اشاره می کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۱۲۰۳- ۱۰- (٦) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِی الْبَخْتَرِیِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِیهِ أَنَّ عَلِیّاً ع کَانَ إِذَا خَرَجَ مُسَافِراً لَمْ یُقَصِّرْ مِنَ الصَّلَاةِ حَتَّی یَخْرُجَ مِنِ احْتِلَامِ الْبُیُوتِ وَ إِذَا رَجَعَ لَمْ یُتِمَّ الصَّلَاةَ حَتَّی یَدْخُلَ احْتِلَامَ (۷) الْبُیُوتِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۸) وَ یَأْتِی مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ (۹) وَ قَدْ عَرَفْتَ وَجْهَهُ (۱۰).

****

ترجمه:

ابو البختری از امام صادق (ع) نقل کرده است که از پدرشان روایت کرده اند: حضرت علی (ع) هنگامی که برای سفر از خانه خارج می شدند، نماز را شکسته نمی خواندند تا زمانی که از محدوده دید خانه های شهر خارج شوند. همچنین، هنگامی که از سفر بازمی گشتند، نماز را کامل نمی خواندند تا زمانی که وارد محدوده دید خانه های شهر می شدند.

ص: ٤٧٣

۱- -المحاسن- ۳۷۱- ۱۲۷.-

۲- -المحاسن- ۳۷۱- ۱۲٦.-

٣- -فی المصدر زیادة- عن رجل.-

٤- -المحاسن- ٣٧٠- ١٢٥.-

٥- -فی المصدر- عن أبی جعفر (علیه السلام).-

٦- -قرب الإسناد- ٦٨.-

٧- -الحلم- بالضم و الضمتین- الرؤیا (قاموس المحیط ٤- ١٠٠ هامش المخطوط).-

٨- -تقدم فی الحدیثین ١١ و ١٤ من الباب ٣ من هذه الأبواب.-

٩- -یأتی فی الباب ٧ من هذه الأبواب.-

١٠- -تقدم فی الحدیثین ٥ و ٩ من هذا الباب، و یأتی وجهه فی ذیل الحدیث ٦ من الباب ٧ من هذه الأبواب.-

٧- بَابُ حُكْمِ الْمُسَافِرِ إِذَا دَخَلَ بَلَدَهُ وَ لَمْ يَدْخُلْ مَنْزِلَهُ

اشارة

(١) ٧ بَابُ حُكْمِ الْمُسَافِرِ إِذَا دَخَلَ بَلَدَهُ وَ لَمْ يَدْخُلْ مَنْزِلَهُ

****

ترجمه:

باب حکم مسافر وقتی داخل شهر بشود ولی به منزل داخل نشود

[رقم الحدیث الکلی: ١١٢٠٤ - رقم الحدیث الباب: ١]

١١٢٠٤- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَهْلُ مَكَّةَ إِذَا زَارُوا الْبَيْتَ وَ دَخَلُوا مَنَازِلَهُمْ أَتَمُّوا وَ إِذَا لَمْ يَدْخُلُوا مَنَازِلَهُمْ قَصَرُوا.

****

ترجمه:

معاویه بن عمار از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمودند: اهل مکه، اگر به خانه خدا (کعبه) زیارت کنند و وارد منازل خود شوند، نماز را کامل می خوانند. اما اگر وارد منازل خود نشوند، نماز را شکسته می خوانند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۰۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۲۰۵- ۲- (۳) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُکَیْرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ یَکُونُ بِالْبَصْرَةِ- وَ هُوَ مِنْ أَهْلِ الْکُوفَةِ لَهُ بِهَا دَارٌ (٤) وَ مَنْزِلٌ فَیَمُرُّ بِالْکُوفَةِ وَ إِنَّمَا هُوَ مُجْتَازٌ (٥) لَا یُرِیدُ الْمُقَامَ إِلَّا بِقَدْرِ مَا یَتَجَهَّزُ یَوْماً أَوْ یَوْمَیْنِ قَالَ یُقِیمُ فِی جَانِبِ الْمِصْرِ وَ یَقْصُرُ قُلْتُ فَإِنْ دَخَلَ أَهْلَهُ قَالَ عَلَیْهِ التَّمَامُ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی (٦)

وَ رَوَاهُ الْحِمْیَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِیدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُکَیْرٍ مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

عبد اللّه بن بکیر گوید: از امام صادق علیه السّلام پرسیدم: یکی از مردم کوفه در بصره ساکن است، وی در آن جا خانه و منزلی دارد، او از کوفه می گذرد و رهگذر است و نمی خواهد که در کوفه بماند و فقط برای تهیّهٔ لوازم، یك - یا دو - روز می ماند، نماز خود را چگونه باید بخواند؟

فرمود: در گوشه ای از شهر می ماند و نماز را شکسته می خواند.

عرض کردم: اگر داخل خانه خویش گردد چه؟

فرمود: نماز را تمام بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۰۶ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۲۰۶- ۳- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَكُونُ مُسَافِراً ثُمَّ يَقْدَمُ فَيَدْخُلُ بُيُوتَ الْكُوفَةِ- أَ يُتِمُّ الصَّلَاةَ أَمْ يَكُونُ مُقَصِّراً حَتَّى يَدْخُلَ أَهْلَهُ قَالَ بَلْ يَكُونُ مُقَصِّراً حَتَّى يَدْخُلَ أَهْلَهُ.

ص: ٤٧٤

۱- -الباب ۷ فیه ٦ أحادیث.-

۲- -الکافی ٤- ۵۱۸- ۱، و أورده عن التهذیب بزیادة فی الحدیث ٤، و أورده فی الحدیث ۷ من الباب ۳ من هذه الأبواب.-

۳- -الکافی ۳- ٤۳۵- ۲.-

٤- -فی قرب الإسناد زیادة- و أهل" هامش المخطوط".-

۵- -فی نسخة- یختلف" هامش المخطوط".-

٦- -التهذیب ۳- ۲۲۰- ۵۵۰.-

۷- -قرب الإسناد- ۸۰.-

۸- -التهذیب ۳- ۲۲۲- ۵۵۵، و الاستبصار ۱- ۲٤۲- ۸٦۳.-

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى (۱)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (۲).

****

ترجمه:

اسحاق بن عمّار از امام موسی کاظم علیه السّلام سؤال کرد که هر گاه شخص مسافر باشد، آنگاه از سفر بیاید و داخل در محدودهٔ خانه های کوفه شود آیا نماز را تمام میکند یا همچنان کوتاه بجا می آورد تا داخل خانه یا محلّهٔ خویش گردد؟ آن حضرت فرمود: البتّه نماز را کوتاه مي گزارد تا زمانی که به خانه خود وارد شود.

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٠٧ - رقم الحديث الباب: ٤]

١١٢٠٧- ٤- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْعِيصِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا يَزَالُ الْمُسَافِرُ مُقَصِّراً حَتَّى يَدْخُلَ بَيْتَهُ.

****

ترجمه:

عیص بن قاسم از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمودند: مسافر تا زمانی که وارد خانه خود شود، همچنان نماز را شکسته می خواند.

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٠٨ - رقم الحديث الباب: ٥]

١١٢٠٨- ٥- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ رُوِيَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: إِذَا خَرَجْتَ مِنْ مَنْزِلِكَ فَقَصِّرْ إِلَى أَنْ تَعُودَ إِلَيْهِ.

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین نقل کرده است که از امام صادق (ع) روایت شده که فرمودند: «وقتی از منزل خود خارج شدی، نماز را شکسته بخوان تا زمانی که به منزل خود بازگردی.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۰۹ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۱۲۰۹- ٦- (٥) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ وَ عَبْدِ اللَّهِ ابْنَیْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ رِئَابٍ أَنَّهُ سَمِعَ بَعْضَ الْوَارِدِینَ یَسْأَلُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع- عَنِ الرَّجُلِ یَکُونُ بِالْبَصْرَةِ- وَ هُوَ مِنْ أَهْلِ الْکُوفَةِ (٦) وَ لَهُ بِالْکُوفَةِ دَارٌ وَ عِیَالٌ فَیَخْرُجُ فَیَمُرُّ بِالْکُوفَةِ یُرِیدُ مَکَّةَ لِیَتَجَهَّزَ مِنْهَا وَ لَیْسَ مِنْ رَأْیِهِ أَنْ یُقِیمَ أَکْثَرَ مِنْ یَوْمٍ أَوْ یَوْمَیْنِ قَالَ یُقِیمُ فِی جَانِبِ الْکُوفَةِ- وَ یُقَصِّرُ حَتَّی یَفْرُغَ مِنْ جَهَازِهِ وَ إِنْ هُوَ دَخَلَ مَنْزِلَهُ فَلْیُتِمَّ الصَّلَاةَ.

أَقُولُ: جَمَعَ الشَّیْخُ بَیْنَ هَذِهِ الْأَحَادِیثِ وَ أَحَادِیثِ الْبَابِ السَّابِقِ بِأَنَّ الْمُرَادَ بِدُخُولِ الْأَهْلِ الْوُصُولُ إِلَی مَحَلِّ رُؤْیَةِ الْجُدْرَانِ وَ سَمَاعِ الْأَذَانِ وَ هُوَ جَیِّدٌ لِوُضُوحِ الدَّلَالَةِ هُنَاکَ وَ عَدَمِ التَّصْرِیحِ هُنَا بِمَا یُنَافِیهَا فَهَذَا ظَاهِرٌ وَ ذَلِکَ نَصٌّ صَرِیحٌ وَ یُمْکِنُ الْجَمْعُ بِحَمْلِ هَذِهِ الْأَحَادِیثِ عَلَی مَنْ لَا یُرِیدُ الْوُصُولَ إِلَی مَنْزِلِهِ وَ حَمْلُ الْأَحَادِیثِ السَّابِقَةِ عَلَی مَنْ قَصَدَ الْوُصُولَ إِلَی أَهْلِهِ وَ دُخُولَ مَنْزِلِهِ کَمَا یَظْهَرُ مِنْ بَعْضِهَا وَ یُمْکِنُ الْحَمْلُ عَلَی التَّقِیَّةِ لِمُوَافَقَتِهَا لِلْعَامَّةِ.

****

ترجمه:

علی بن ریاب نقل کرده است که گفت: شنیدم که یکی از واردین از امام صادق (ع) سؤال کرد درباره مردی که در بصره باشد و از اهل کوفه است، در حالی که در کوفه خانه و خانواده دارد. اگر از بصره خارج شود و از کوفه عبور کند، قصد دارد به مکه برود و از کوفه برای سفر آماده شود، اما تصمیم ندارد بیش از یک یا دو روز در کوفه بماند، وضعیت نماز او چگونه است؟

حضرت فرمودند: او می تواند در کنار کوفه اقامت کند و تا زمانی که آماده سفر نشده است، نماز را شکسته بخواند. اما اگر وارد منزل خود شود، نماز را کامل بخواند.

می گویم : مرحوم شیخ میان این احادیث و احادیث باب پیشین جمع کرده است. منظور از «دخول اهل» رسیدن به محل دید دیوارهای شهر و شنیدن اذان است که این معنا واضح است و تناقضی در این مورد وجود ندارد. این احادیث درباره کسانی است که قصد ندارند وارد منزل خود شوند، و احادیث باب پیشین درباره کسانی است که قصد رسیدن به منزل و اهل خود را دارند. همچنین، این موضوع ممکن است به تقیه حمل شود، زیرا با نظرات عامه هماهنگ است.

١- -الکافی ٣- ٤٣٤- ٥.-

٢- -الفقیه ١- ٤٤٤- ١٢٩٠.-

٣- -التهذیب ٣- ٢٢٢- ٥٥٦، و الاستبصار ١- ٢٤٢- ٨٦٤.-

٤- -الفقیه ١- ٤٣٦- ١٢٦٧.-

٥- -قرب الإسناد- ٧٧.قرب الإسناد- ٧٧.-

٦- -فی المصدر- المدینة.-

٨- بَابُ اشْتِرَاطِ عَدَمِ کَوْنِ السَّفَرِ مَعْصِیَةً فِی وُجُوبِ الْقَصْرِ فَإِنْ کَانَ مَعْصِیَةً وَجَبَ التَّمَامُ

اشارة

(١) ٨ بَابُ اشْتِرَاطِ عَدَمِ کَوْنِ السَّفَرِ مَعْصِیَةً فِی وُجُوبِ الْقَصْرِ فَإِنْ کَانَ مَعْصِیَةً وَجَبَ التَّمَامُ

****

ترجمه:

باب شرط در شکسته نماز خواندن اینکه سفر گناه نباشد و اگر سفر گناه باشد واجب است نماز تمام بخواند

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۲۱۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۲۱۰- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا يُفْطِرُ الرَّجُلُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ إِلَّا فِي سَبِيلِ حَقٍّ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (۳).

****

ترجمه:

ابن ابی عمیر از برخی اصحاب خود نقل کرده که از امام صادق (ع) روایت شده است: مرد نباید در ماه رمضان روزه خود را افطار کند، مگر به سبب حقی و در راه حق.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۲۱۱ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۱۲۱۱- ۲- (٤) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ باغٍ وَ لا عادٍ (٥)- قَالَ الْبَاغِي بَاغِي الصَّيْدِ وَ الْعَادِي السَّارِقُ وَ لَيْسَ لَهُمَا أَنْ يَأْكُلَا الْمَيْتَةَ إِذَا اضْطُرَّا إِلَيْهَا هِيَ عَلَيْهِمَا حَرَامٌ لَيْسَ هِيَ عَلَيْهِمَا كَمَا هِيَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ وَ لَيْسَ لَهُمَا أَنْ يُقَصِّرَا فِي الصَّلَاةِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

حماد بن عثمان از امام صادق (ع) روایت کرده است که در تفسیر سخن خداوند عز و جل، «فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ باغٍ وَ لَا عادٍ» (سوره بقره، آیه ۱۷۳) بیان کردند: «باغی» به معنای شکارچی است و «عادی» به معنای دزد. این دو گروه، حتی اگر به خوردن مردار اضطرار پیدا کنند، حق خوردن آن را ندارند؛ زیرا مردار بر آن ها حرام است و حکمش برای آن ها مثل مسلمانان نیست. همچنین این افراد حق ندارند نماز را شکسته بخوانند.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۲۱۲ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۱۲۱۲- ۳- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ عَمَّارِ بْنِ مَرْوَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَنْ سَافَرَ قَصَّرَ وَ أَفْطَرَ إِلَّا أَنْ يَكُونَ رَجُلًا سَفَرُهُ إِلَى صَيْدٍ أَوْ فِي

۱- -الباب ۸ فيه ٦ أحاديث.-

۲- -الكافى ٤- ۱۲۸- ۲.-

۳- -الفقيه ۲- ۱٤۲- ۱۹۸۰.-

٤- -الكافى ۳- ٤۳۸- ۷، و أورده فى الحديث ۲ من الباب ٥٦ من أبواب الأطعمة المحرمة.-

٥- -البقرة ۲- ۱۷۳.-

٦- -التهذيب ۳- ۲۱۷- ٥۳۹.-

۷- -الفقيه ۲- ۱٤۲- ۱۹۷۹، أورد صدره عن مجمع البيان فى الحديث ۳ من الباب ٤ من أبواب من يصح منه الصوم.-

مَعْصِيَةِ اللَّهِ أَوْ رَسُولًا (۱) لِمَنْ يَعْصِي اللَّهَ أَوْ فِي طَلَبِ عَدُوٍّ أَوْ شَحْنَاءَ أَوْ سِعَايَةٍ أَوْ ضَرَرٍ عَلَى قَوْمٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ (۲)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

ترجمه: عمار بن مروان از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمودند: شنیدم ایشان می فرمودند: «هر کس سفر کند، نماز را شکسته می خواند و روزه را افطار می کند، مگر اینکه سفر او برای شکار باشد، یا در معصیت خدا باشد، یا به عنوان رسولی برای کسی باشد که خدا را نافرمانی می کند، یا در طلب دشمن، یا برای شحناء (کینه و دشمنی)، یا سعی در ضرر رساندن به گروهی از مسلمانان باشد.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۲۱۳ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۱۲۱۳- ٤- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُسَافِرِ إِلَى أَنْ قَالَ وَ مَنْ سَافَرَ قَصَّرَ الصَّلَاةَ وَ أَفْطَرَ إِلَّا أَنْ يَكُونَ رَجُلًا مُشَيِّعاً (لِسُلْطَانٍ جَائِرٍ) (٥) أَوْ خَرَجَ إِلَى صَيْدٍ أَوْ إِلَى قَرْيَةٍ لَهُ تَكُونُ مَسِيرَةَ يَوْمٍ يَبِيتُ (٦) إِلَى أَهْلِهِ لَا يُقَصِّرُ وَ لَا يُفْطِرُ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ زُرْعَةَ مِثْلَهُ (٧) أَقُولُ: حُكْمُ الْقَرْيَةِ مَحْمُولٌ عَلَى عَدَمِ بُلُوغِ الْمَسَافَةِ أَوْ عَلَى الْإِتْمَامِ فِي أَهْلِهِ.

****

ترجمه:

سماعه روایت کرده است که گفت: از امام صادق (ع) درباره مسافر پرسیدم. امام فرمودند: «هر کسی که سفر کند، نماز را شکسته می خواند و روزه را افطار می کند، مگر اینکه مردی باشد که برای همراهی با سلطان ظالم سفر کرده باشد، یا برای شکار خارج شده باشد، یا به روستایی رفته باشد که فاصله آن یک روز باشد و شب را نزد خانواده اش بماند. در این صورت، نماز را شکسته نمی خواند و روزه را افطار نمی کند.

می گویم : حکم مربوط به روستا را می توان حمل بر این معنا دانست که مسافت به حد شرعی نرسیده باشد یا نماز کامل در اهلش ادا شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۱٤ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۲۱٤- ۵- (۸) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ ع قَالَ: سَبْعَةٌ لَا يُقَصِّرُونَ الصَّلَاةَ إِلَى أَنْ قَالَ وَ الرَّجُلُ يَطْلُبُ الصَّيْدَ يُرِيدُ بِهِ لَهْوَ الدُّنْيَا وَ الْمُحَارِبُ الَّذِي يَقْطَعُ السَّبِيلَ.

ص: ٤٧٧

۱- -فی نسخة- رسول" هامش المخطوط".-

۲- -الکافی ٤- ۱۲۹- ۳.-

۳- -التهذیب ٤- ۲۱۹- ٦٤٠.-

٤- -التهذیب ۳- ۲۰۷- ٤۹۲، و الاستبصار ۱- ۲۲۲- ۷۸٦، و أورد صدره فی الحدیث ۱۳ من الباب ۱ من هذه الأبواب.-

۵- -لیس فی التهذیب و لکن فی الاستبصار" هامش المخطوط".-

٦- -كذا فى كتاب الصلاة، و فى كتاب الصوم لا يبيت" هامش المخطوط".-

٧- -التهذيب ٤- ٢٢٢- ٦٥٠.-

٨- -التهذيب ٣- ٢١٤- ٥٢٤، و أورده بتمامه فى الحديث ٩ من الباب ١١ من هذه الأبواب.-

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ مِثْلَهُ (١) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

اسماعيل بن ابى زياد از امام صادق (ع) نقل كرده است كه از پدرشان روايت كرده اند: «هفت گروه هستند كه نماز را شكسته نمى خوانند.» از جمله اين گروه ها: «كسى كه براى شكار مى رود و هدف او سرگرمى دنيوى است، و همچنين محاربى كه راه ها را ناامن مى كند.»

[رقم الحديث الكلى: ١١٢١٥ - رقم الحديث الباب: ٦]

١١٢١٥- ٦- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُرَاسَانِيِّ قَالَ: دَخَلَ رَجُلَانِ عَلَى أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا ع بِخُرَاسَانَ- فَسَأَلَاهُ عَنِ التَّقْصِيرِ فَقَالَ لِأَحَدِهِمَا وَجَبَ عَلَيْكَ التَّقْصِيرُ لِأَنَّكَ قَصَدْتَنِي وَ قَالَ لِلْآخَرِ وَجَبَ عَلَيْكَ التَّمَامُ لِأَنَّكَ قَصَدْتَ السُّلْطَانَ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ هُنَا (٤) وَ فِي الْأَطْعِمَةِ (٥).

****

ترجمه:

ابو سعید خراسانی نقل کرده است که گفت: دو مرد نزد امام رضا (ع) در خراسان وارد شدند و درباره حکم شکسته خواندن نماز سؤال کردند. حضرت به یکی از آن ها فرمودند: «بر تو واجب است که نماز را شکسته بخوانی، زیرا قصد دیدار من را داشته ای.» و به دیگری فرمودند: «بر تو واجب است که نماز را کامل بخوانی، زیرا قصد دیدار سلطان را داشته ای.»

۹- بَابُ أَنَّ مَنْ خَرَجَ إِلَى الصَّيْدِ لِلَّهْوِ أَوِ الْفُضُولِ وَجَبَ عَلَيْهِ التَّمَامُ وَ إِنْ كَانَ لِقُوتِهِ أَوْ قُوتِ عِيَالِهِ وَجَبَ عَلَيْهِ الْقَصْرُ

اشارة

(٦) ٩ بَابُ أَنَّ مَنْ خَرَجَ إِلَى الصَّيْدِ لِلَّهْوِ أَوِ الْفُضُولِ وَجَبَ عَلَيْهِ التَّمَامُ وَ إِنْ كَانَ لِقُوتِهِ أَوْ قُوتِ عِيَالِهِ وَجَبَ عَلَيْهِ الْقَصْرُ

****

ترجمه:

باب کسیکه خارج شود برای صیادی خوش گذرانی یا زیاده خواهی واجب است نماز را تمام بخواند و اگر برای معاش خود و خانواده باشد واجب است شکسته بخواند

[رقم الحديث الكلى: ١١٢١٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١١٢١٦- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ (٨) عَبَّاسِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَمَّنْ يَخْرُجُ عَنْ أَهْلِهِ بِالصُّقُورَةِ

١- -التهذيب ٤- ٢١٨- ٦٣٥.-

٢- -الفقيه ١- ٤٤١- ١٢٨١.-

٣- -التهذيب ٤- ٢٢٠- ٦٤٢، و الاستبصار ١- ٢٣٥- ٨٣٨.-

٤- -يأتى فى الباب ٩ من هذه الأبواب.-

٥- -يأتى فى الأحاديث ١ و ٢ و ٤ من الباب ٥٦ من أبواب الأطعمة المحرمة.-

٦- -الباب ٩ فيه ٩ أحاديث.-

٧- -التهذيب ٣- ٢١٨- ٥٤٠، و الاستبصار ١- ٢٣٦- ٨٤٢، و أورده فى الحديث ٣ من الباب ٦٨ من أبواب آداب السفر، و أورد ذيله فى الحديث ٤ من الباب ١٠ من أبواب صلاة المسافر.-

٨- -فى التهذيب- بن.-

وَ الْبُزَاةِ وَ الْكِلَابِ يَتَنَزَّهُ (١) اللَّيْلَتَيْنِ وَ الثَّلَاثَةَ هَلْ يَقْصُرُ مِنْ صَلَاتِهِ أَمْ لَا يَقْصُرُ قَالَ إِنَّمَا خَرَجَ فِي لَهْوٍ لَا يَقْصُرُ الْحَدِيثَ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَامِرٍ وَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ حَكِيمٍ جَمِيعاً عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ نَحْوَهُ (٢).

****

ترجمه:

زراره از امام باقر (ع) روایت کرده است که گفت: از ایشان درباره کسی پرسیدم که با شاهین ها، بازها و سگ ها برای تفریح و سرگرمی از خانواده اش خارج می شود و دو یا سه شب در این تفریح به سر می برد. آیا او باید نماز را شکسته بخواند یا خیر؟

حضرت فرمودند: «او برای سرگرمی خارج شده است، بنابراین نماز را شکسته نمی خواند.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۲۱۷ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۱۲۱۷- ۲- (۳) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَتَصَيَّدُ فَقَالَ إِنْ كَانَ يَدُورُ حَوْلَهُ فَلَا يَقْصُرُ وَ إِنْ كَانَ تَجَاوَزَ الْوَقْتَ فَلْيَقْصُرْ.

أَقُولُ: الْفَرْضُ هُنَا اشْتِرَاطُ الْمَسَافَةِ وَ فِيهِ إِجْمَالٌ مَحْمُولٌ عَلَى التَّفْصِيلِ الآتِي (٤).

****

ترجمه:

صفوان از عبدالله نقل کرده است که گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی که به شکار می رود پرسیدم. امام فرمودند: «اگر او در محدوده اطراف خود حرکت کند، نماز را شکسته نمی خواند؛ اما اگر از این محدوده فراتر رود، نماز را شکسته بخواند.

می گویم : فرض در اینجا اشتراط مسافت است، اما در این مسئله ابهامی وجود دارد که می توان آن را با تفصیل هایی که در ادامه ذکر می شود، روشن کرد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۲۱۸ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۱۲۱۸- ۳- (۵) وَ عَنْهُ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَيْسَ عَلَى صَاحِبِ الصَّيْدِ تَقْصِيرٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَ إِذَا جَاوَزَ الثَّلَاثَةَ لَزِمَهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ (٦)

وَ رَوَاهُ فِي الْمُقْنِعِ مُرْسَلًا (٧)

أَقُولُ: هَذَا أَيْضاً فِيهِ إِشَارَةٌ إِلَى اشْتِرَاطِ الْمَسَافَةِ.

****

ترجمه:

ابو بصیر از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمودند: «بر کسی که برای شکار می رود، تا سه روز نماز شکسته واجب نیست، اما اگر از سه روز تجاوز کند، بر او واجب می شود.

می گویم : این روایت نیز اشاره به شرط مسافت دارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۱۹ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۲۱۹- ٤- (۸) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ

ص: ٤٧٩

۱- -فی نسخة من التهذیب و الاستبصار زیادة- اللیلة" هامش المخطوط".-

۲- -التهذیب ٤- ۲۲۰- ٦٤١.-

۳- -التهذیب ۳- ۲۱۸- ٥٤١، و الاستبصار ۱- ۲۳٦- ۸٤۳.-

٤- -یأتی فی الحدیث ۳ من هذا الباب.-

٥- -التهذیب ۳- ۲۱۸- ٥٤۲، و الاستبصار ۱- ۲۳٦- ۸٤٤.-

٦- -الفقیه ۱- ٤٥۲- ۱۳۱۱.-

۷- -المقنع- ۳۸.-

۸- -التهذیب ۳- ۲۱۷- ٥۳۷، و الاستبصار ۱- ۲۳٦- ۸٤۱.-

عَنْ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَخْرُجُ إِلَى الصَّيْدِ أَ يَقْصُرُ أَوْ يُتِمُّ قَالَ يُتِمُّ لِأَنَّهُ لَيْسَ بِمَسِيرِ حَقٍّ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

عبید بن زراره روایت کرده است که گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که برای شکار خارج می شود. آیا باید نماز را شکسته بخواند یا کامل؟ حضرت فرمودند: «نماز را کامل بخواند، زیرا سفر او در راه حق نیست.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۲۰ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۲۲۰- ۵- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِمْرَانَ الْقُمِّيِّ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ الرَّجُلُ يَخْرُجُ إِلَى الصَّيْدِ مَسِيرَةَ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ يَقْصُرُ (۳) أَوْ يُتِمُّ فَقَالَ إِنْ خَرَجَ لِقُوتِهِ وَ قُوتِ عِيَالِهِ فَلْيُفْطِرْ وَ لْيَقْصُرْ وَ إِنْ خَرَجَ لِطَلَبِ الْفُضُولِ فَلَا وَ لَا كَرَامَةَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٤)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

عمران بن محمد بن عمران قمی از برخی اصحاب ما از امام صادق (ع) نقل کرده است که ایشان فرمودند: به امام عرض کردم مردی که برای شکار به مسافت یک یا دو روز می رود، آیا باید نماز را شکسته بخواند یا کامل؟ امام فرمودند: «اگر برای تأمین قوت و نیاز خانواده اش خارج شده باشد،

باید روزه اش را افطار کند و نماز را شکسته بخواند. اما اگر برای طلب اضافات و فضول دنیا رفته باشد، نه شکسته بخواند و نه افطار کند، و این کار هیچ ارزشی ندارد.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۲۱ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۱۲۲۱- ٦- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ السَّيَّارِيِّ عَنْ بَعْضِ أَهْلِ الْعَسْكَرِ قَالَ: خَرَجَ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع أَنَّ صَاحِبَ الصَّيْدِ يَقْصُرُ مَا دَامَ عَلَى الْجَادَّةِ فَإِذَا عَدَلَ عَنِ الْجَادَّةِ أَتَمَّ فَإِذَا رَجَعَ إِلَيْهَا قَصَرَ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى مَنْ سَافَرَ بِغَيْرِ قَصْدِ الصَّيْدِ ثُمَّ عَدَلَ عَنِ الطَّرِيقِ لِلصَّيْدِ.

****

ترجمه:

احمد بن محمد سیاری از برخی اهل عسکر نقل کرده است که امام هادی (ع) فرمودند: «شخصی که برای شکار سفر می کند، تا زمانی که در مسیر اصلی (جاده) است، نماز را شکسته می خواند. اما اگر از مسیر اصلی منحرف شود، نماز را کامل بخواند. و هنگامی که به مسیر اصلی بازگردد، دوباره نماز را شکسته بخواند.

می گویم : مرحوم شیخ این روایت را حمل بر کسی کرده است که سفر او بدون قصد شکار باشد و سپس از مسیر اصلی برای شکار منحرف شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۲۲ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۲۲۲- ۷- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ وَ غَيْرِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَتَصَيَّدُ الْيَوْمَ وَ الْيَوْمَيْنِ وَ الثَّلَاثَةَ أَ يَقْصُرُ الصَّلَاةَ قَالَ

١- -الکافی ٣- ٤٣٨- ٨.-

٢- -التهذیب ٣- ٢١٧- ٥٣٨، و الاستبصار ١- ٢٣٦- ٨٤٥.-

٣- -فی الفقیه- أو ثلاثة أ یقصر (هامش المخطوط).-

٤- -الفقیه ١- ٤٥٢- ١٣١٠.-

٥- -الکافی ٣- ٤٣٨- ١٠.-

٦- -التهذیب ٣- ٢١٨- ٥٤٣، و الاستبصار ١- ٢٣٧- ٨٤٦.-

٧- -الکافی ٣- ٤٣٧- ٤.-

لَا إِلَّا أَنْ یُشَیِّعَ الرَّجُلُ أَخَاهُ فِی الدِّینِ فَإِنَّ الصَّیْدَ مَسِیرٌ بَاطِلٌ لَا تُقْصَرُ الصَّلَاةُ فِیهِ وَ قَالَ یَقْصُرُ إِذَا شَیَّعَ أَخَاهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ (١)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٢) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِیِّ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ مِثْلَهُ (٣) وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ بِهَذَا السَّنَدِ (٤).

****

ترجمه:

ابن بکیر روایت کرده است که گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که برای شکار یک، دو یا سه روز از خانه اش خارج می شود. آیا باید نماز را شکسته بخواند؟ امام فرمودند: «خیر، مگر اینکه آن مرد برادر دینی خود را همراهی کند؛ زیرا شکار سفری باطل است و در آن نماز شکسته

خوانده نمی شود. اما اگر برای همراهی با برادر دینی خود سفر کند، می تواند نماز را شکسته بخواند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۲۳ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۲۲۳- ۸- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْعِیصِ بْنِ الْقَاسِمِ أَنَّهُ سَأَلَ الصَّادِقَ ع عَنِ الرَّجُلِ یَتَصَیَّدُ فَقَالَ إِنْ کَانَ یَدُورُ حَوْلَهُ فَلَا یَقْصُرُ وَ إِنْ کَانَ تَجَاوَزَ الْوَقْتَ فَلْیَقْصُرْ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ کَمَا تَقَدَّمَ (٦).

****

ترجمه:

عیص بن قاسم نقل کرده است که پرسیدم از امام صادق (ع) درباره مردی که برای شکار می رود. امام فرمودند: «اگر مرد در محدوده اطراف خود حرکت می کند، نماز را شکسته نمی خواند؛ اما اگر از این محدوده فراتر رود، نماز را شکسته بخواند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۲٤ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۱۲۲٤- ۹- (۷) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی عُثْمَانَ عَنْ مُوسَی الْمَرْوَزِیِّ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الْأَوَّلِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَرْبَعَةٌ یُفْسِدْنَ الْقَلْبَ وَ یُنْبِتْنَ النِّفَاقَ فِی الْقَلْبِ کَمَا یُنْبِتُ الْمَاءُ الشَّجَرَ اللَّهْوُ وَ الْبَذَاءُ وَ إِتْیَانُ بَابِ السُّلْطَانِ وَ طَلَبُ الصَّیْدِ.

(۸)

****

ترجمه:

موسی مروزی از امام کاظم (ع) نقل کرده است که پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «چهار چیز قلب را فاسد کرده و نفاق را در قلب می رویاند، همان طور که آب درخت را می رویاند: سرگرمی های بیهوده، سخنان زشت، رفت وآمد به دربار سلطان، و طلب شکار.»

ص: ٤٨١

١- -التهذیب ٣- ٢١٧- ٥٣٦.-

٢- -الاستبصار ١- ٢٣٥- ٨٤٠.-

٣- -الکافی ٣- ٤٣٧- ٤.-

٤- -المحاسن- ٣٧١- ١٢٩.-

٥- -الفقیه ١- ٤٥٢- ١٣١٢.-

٦- -تقدم فی الحدیث ٢ من هذا الباب.-

٧- -الخصال- ٢٢٧- ٦٣،.-

٨- -تقدم ما یدلّ علی ذلک فی الباب ٨ من هذه الأبواب، و یأتی فی الحدیث ٣ من الباب ٤ من أبواب من یصحّ منه الصوم، و فی الحدیث ٣ من الباب ٦٨ من أبواب آداب السفر.-

١٠- بَابُ وُجُوبِ التَّقْصِیرِ وَ الْإِفْطَارِ عَلَی مَنْ خَرَجَ لِتَشْیِیعِ مُؤْمِنٍ أَوِ اسْتِقْبَالِهِ دُونَ الظَّالِمِ وَ اخْتِیَارِ الْخُرُوجِ إِلَی ذَلِکَ وَ الْقَصْرِ عَلَی الْإِقَامَةِ وَ التَّمَامِ

اشارة

(١) ١٠ بَابُ وُجُوبِ التَّقْصِیرِ وَ الْإِفْطَارِ عَلَی مَنْ خَرَجَ لِتَشْیِیعِ مُؤْمِنٍ أَوِ اسْتِقْبَالِهِ دُونَ الظَّالِمِ وَ اخْتِیَارِ الْخُرُوجِ إِلَی ذَلِکَ وَ الْقَصْرِ عَلَی الْإِقَامَةِ وَ التَّمَامِ

****

ترجمه:

باب وجوب شکسته خواندن نماز و افطار برای کسی که برای تشییع یا استقبال از یک مؤمن بیرون می رود، به جز در مورد ظالم. و انتخاب خروج برای چنین اقدامی و حکم نماز شکسته در حالت اقامت و نماز کامل.

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٢٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١١٢٢٥- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ فِي حَدِيثٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الرَّجُلِ يُشَيِّعُ أَخَاهُ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي يَجِبُ عَلَيْهِ فِيهِ التَّقْصِيرُ وَ الْإِفْطَارُ قَالَ لَا بَأْسَ بِذَلِكَ.

****

ترجمه:

علی بن یقطین در حدیثی نقل کرده است که از امام کاظم (ع) درباره مردی پرسید که برادر خود را تا مکانی همراهی می کند که در آن شکسته خواندن نماز و افطار واجب است. امام فرمودند: «این کار اشکالی ندارد.»

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٢٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١٢٢٦- ٢- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِي قَدْ جَاءَنِي خَبَرُهُ مِنَ الْأَعْوَصِ (٤)- وَ ذَلِكَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ (أَتَلَقَّاهُ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ) (٥) أَتَلَقَّاهُ وَ أُفْطِرُ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ أَتَلَقَّاهُ وَ أُفْطِرُ أَمْ أُقِيمُ وَ أَصُومُ قَالَ تَلَقَّاهُ وَ أَفْطِرْ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْوَشَّاءِ نَحْوَهُ (٦).

****

ترجمه:

حمّاد بن عثمان گوید: به امام صادق علیه السّلام گفتم: در ماه رمضان برای من خبری در مورد یکی از اصحابمان از منطقهٔ «آعوص» رسید، آیا به ملاقات او بروم و روزه ام را افطار نمایم؟

فرمود: آری.

گفتم: آیا او را ملاقات کنم و روزه ام را افطار نمایم و یا در وطن بمانم و روزه بگیرم؟

فرمود: او را ملاقات کن و افطار نما.

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٢٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١١٢٢٧- ٣- (٧) قَالَ: وَ سُئِلَ الصَّادِقُ ع عَنِ الرَّجُلِ يَخْرُجُ يُشَيِّعُ أَخَاهُ مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ فَقَالَ إِنْ كَانَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فَلْيُفْطِرْ فَقِيلَ أَيُّهُمَا أَفْضَلُ (٨) يَصُومُ أَوْ يُشَيِّعُهُ قَالَ يُشَيِّعُهُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَضَعَ عَنْهُ الصَّوْمَ إِذَا شَيَّعَهُ.

ص: ٤٨٢

١- -الباب ١٠ فيه ٨ أحاديث.-

٢- -الفقيه ١- ٤٤٦- ١٢٩٨، و أورد صدره فى الحديث ١ من الباب ٢٠ من هذه الأبواب.-

٣- -الفقيه ٢- ١٤٠- ١٩٧٢.-

٤- -الأعوص- موضع قرب المدينة المنورة على مسافة أميال منها" هامش المخطوط، معجم البلدان ١- ٢٢٣".-

٥- -ما بين القوسين ليس فى المصدر.-

٦- -الكافى ٤- ١٢٩- ٦.-

٧- -الفقيه ٢- ١٤٠- ١٩٧١، و أورده عن المقنع فى الحديث ٥ من الباب ٣ من أبواب من يصحّ منه الصوم.-

٨- -فى نسخة زيادة- يقيم و" هامش المخطوط".-

وَ رَوَاهُ فِي الْمُقْنِعِ أَيْضاً مُرْسَلًا (١)

وَ

رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ وَضَعَهُ عَنْهُ (٢)

****

ترجمه:

و از امام صادق عليه السّلام در بارۀ مردى سؤال كردند كه براى مسير دو روز يا سه روز به مشايعت برادرش راه مى پيمايد. پس فرمود: اگر اين مشايعت در ماه رمضان بوده است مى بايد افطار كند. آنگاه سؤال كردند كه كدام يك افضل است:[اقامت كند و] روزه بدارد، يا او را مشايعت نمايد؟ فرمود: مشايعت او افضل است زيرا خداى عزّ و جلّ زمانى كه او به مشايعت برادرش برود روزه را از او برداشته است.

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٢٨ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۱۲۲۸- ٤- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ (٤) الْعَبَّاسِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ أَبَانٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يُشَيِّعُ أَخَاهُ الْيَوْمَ وَ الْيَوْمَيْنِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ قَالَ يُفْطِرُ وَ يَقْصُرُ فَإِنَّ ذَلِكَ حَقٌّ عَلَيْهِ.

****

ترجمه:

زراره از امام باقر (ع) در حدیثی روایت کرده است که گفت: از ایشان پرسیدم درباره مردی که برادر خود را یک یا دو روز در ماه رمضان همراهی می کند. حضرت فرمودند: «باید روزه خود را افطار کند و نماز را شکسته بخواند، زیرا این کار حقی است که بر عهده اوست.»

[رقم الحديث الكلي: ۱۱۲۲۹ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۱۲۲۹- ٥- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَابِرٍ قَالَ: اسْتَأْذَنْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ نَحْنُ نَصُومُ رَمَضَانَ- لِنَلْقَى وَلِيداً بِالْأَعْوَصِ- فَقَالَ تَلَقَّهُ وَ أَفْطِرْ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى التَّقِيَّةِ وَ يُمْكِنُ حَمْلُ الْوَلِيدِ عَلَى غَيْرِ الْوَالِي الْجَائِرِ.

****

ترجمه:

اسماعیل بن جابر روایت کرده است که گفت: از امام صادق (ع) اجازه گرفتم در حالی که در ماه رمضان روزه بودیم، برای دیدار ولید به اعوص برویم. امام فرمودند: «به دیدارش برو و روزه خود را افطار کن.

می گویم : مرحوم شیخ این روایت را به تقیه حمل کرده است. همچنین، می توان «ولید» را بر غیر والی جائز حمل کرد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۳۰ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۱۲۳۰- ٦- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: إِذَا شَيَّعَ الرَّجُلُ أَخَاهُ فَلْيَقْصُرْ فَقُلْتُ أَيُّهُمَا أَفْضَلُ يَصُومُ أَوْ يُشَيِّعُهُ وَ يُفْطِرُ قَالَ يُشَيِّعُهُ لِأَنَّ اللَّهَ قَدْ وَضَعَهُ عَنْهُ إِذَا شَيَّعَهُ.

****

ترجمه:

محمد از یکی از دو امام (علیهما السلام) نقل کرده است که فرمودند: «اگر مردی برادرش را همراهی کند، باید نماز را شکسته بخواند.» پرسیدم: کدام یک بهتر است، روزه بگیرد یا برادرش را همراهی کند و روزه اش را افطار کند؟ امام فرمودند: «همراهی با برادرش بهتر است، زیرا خداوند این مسئولیت را از او برداشته است هنگامی که برادرش را همراهی می کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۳۱ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۲۳۱- ۷- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ

۱- -المقنع- ٦٢.-

۲- -الکافی ٤- ۱۲۹- ٥.-

۳- -التهذیب ۳- ۲۱۸- ٥٤٠، و أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۹ من هذه الأبواب.-

٤- -فی التهذیب- بن.-

٥- -التهذیب ٣- ٢١٩- ٥٤٤.-

٦- -التهذیب ٣- ٢١٩- ٥٤٥.-

٧- -الکافی ٤- ١٢٩- ٤.-

عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ عَمْرِو بْنِ حَفْصٍ عَنْ سَعِیدِ بْنِ یَسَارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ یُشَیِّعُ أَخَاهُ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ فَیَبْلُغُ مَسِیرَةَ یَوْمٍ أَوْ مَعَ رَجُلٍ مِنْ إِخْوَانِهِ أَ یُفْطِرُ أَوْ یَصُومُ قَالَ یُفْطِرُ.

****

ترجمه:

سعید بن یسار گوید: از امام صادق علیه السّلام پرسیدم: کسی که در ماه رمضان از برادر دینی خود مشایعت می کند به اندازهٔ یك روز راه می پیماید، یا به همراه مردی از برادران ایمانی می رود، آیا روزه را افطار کند یا روزه بگیرد؟

فرمود: افطار کند.

[رقم الحدیث الکلی: ١١٢٣٢ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١١٢٣٢- ٨- (١) وَ عَنْ حُمَیْدِ بْنِ زِیَادٍ عَنِ ابْنِ سَمَاعَةَ عَنْ عِدَّةٍ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ الرَّجُلُ یُشَیِّعُ أَخَاهُ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ الْیَوْمَ وَ الْیَوْمَیْنِ قَالَ یُفْطِرُ وَ یَقْضِی قِیلَ لَهُ فَذَلِکَ أَفْضَلُ أَوْ یُقِیمُ وَ لَا یُشَیِّعُهُ قَالَ یُشَیِّعُهُ وَ یُفْطِرُ فَإِنَّ ذَلِکَ حَقٌّ عَلَیْهِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ عُمُوماً (٢) وَ خُصُوصاً (٣) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ فِی الصَّوْمِ (٤).

****

ترجمه:

زراره گوید: به امام باقر علیه السّلام گفتم: کسی است که در ماه رمضان به مسافت یك و دو روز برای مشایعت برادر (دینی) خود می رود (چه حکمی دارد؟).

فرمود: روزه را افطار کند و قضای آن را به جا آورد.

به حضرتش گفته شد: آن بهتر است یا بماند و او را مشایعت نکند؟

فرمود: او را مشایعت کند و روزه را افطار نماید، زیرا این امر شایستهٔ اوست.

۱۱- بَابُ وُجُوبِ الْإِتْمَامِ عَلَى الْمُكَارِي وَ الْجَمَّالِ وَ الْمَلَّاحِ وَ الْبَرِيدِ وَ الرَّاعِي وَ الْجَابِي وَ التَّاجِرِ وَ الْبَدَوِيِّ مَعَ عَدَمِ الْإِقَامَةِ

اشارة

(۵) ۱۱ بَابُ وُجُوبِ الْإِتْمَامِ عَلَى الْمُكَارِي وَ الْجَمَّالِ وَ الْمَلَّاحِ وَ الْبَرِيدِ وَ الرَّاعِي وَ الْجَابِي وَ التَّاجِرِ وَ الْبَدَوِيِّ مَعَ عَدَمِ الْإِقَامَةِ

****

ترجمه:

باب واجب است تمام خواندن نماز برای چهار پادار شتر دار کشتیبان نامه رسان چوپان مسول جمع آوری زکات و تاجر و بیابان گرد بدون آنکه اقامت نداشته باشند

[رقم الحديث الكلي: ۱۱۲۳۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۲۳۳- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُكَارِي وَ الْجَمَّالُ الَّذِي يَخْتَلِفُ وَ لَيْسَ لَهُ مُقَامٌ يُتِمُّ الصَّلَاةَ وَ يَصُومُ شَهْرَ رَمَضَانَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

هشام بن حكم گويد: امام صادق عليه السّلام فرمود:

چهارپادار و شتربانى كه در حال رفت وآمد هستند، و در يك جا اقامت ندارند، بايستى نماز را تمام خوانده و روزه ماه رمضان را بگيرند.

ص: ٤٨٤

١- -الكافى ٤- ١٢٩- ٧.-

٢- -تقدم فى أكثر الأبواب السابقة.-

٣- -تقدم فى الحديث ٧ من الباب ٩ من هذه الأبواب.-

٤- -يأتى فى الحديث ٥ من الباب ٣ من أبواب من يصحّ منه الصوم، و يأتى ما يدلّ عليه بعمومه فى الحديث ١١ من الباب ١١ من هذه الأبواب.-

٥- -الباب ١١ فيه ١٢ حديث.-

٦- -الكافى ٤- ١٢٨- ١.-

٧- -التهذيب ٤- ٢١٨- ٦٣٤.-

[رقم الحديث الكلی: ١١٢٣٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١٢٣٤- ٢- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع أَرْبَعَةٌ قَدْ يَجِبُ عَلَيْهِمُ التَّمَامُ فِي سَفَرٍ كَانُوا أَوْ حَضَرٍ الْمُكَارِي وَ الْكَرِيُّ وَ الرَّاعِي وَ الْأَشْتَقَانُ (٢) لِأَنَّهُ عَمَلُهُمْ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (٣)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ (٤)

وَ

رَوَاهُ فِي الْخِصَالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الْكُمَيْدَانِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ تَرَكَ لَفْظَ قَدْ (٥)

****

ترجمه:

زراره گويد: امام باقر عليه السّلام فرمود:

چهار گروه هستند كه بر آنان واجب است در سفر و حضر نماز را تمام بخوانند كه عبارتند از: كسى كه چارپايان خود را كرايه مى دهد، كسى كه خود را اجير ديگرى مى سازد كه پيامى به جايى ببرد، چوپان و پيك؛ زيرا سفر، كار و حرفهٔ آنان است.

[رقم الحديث الكلی: ١١٢٣٥ - رقم الحديث الباب: ٣]

١١٢٣٥- ٣- (٦) قَالَ الصَّدُوقُ وَ رُوِيَ الْمَلَّاحُ وَ الْأَشْتَقَانُ الْبَرِيدُ.

****

ترجمه:

مرحوم صدوق گفته است که روایت شده: «ملّاح» و «أشتقان»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۳۶ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۲۳۶- ٤- (۷) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: لَیْسَ عَلَی الْمَلَّاحِینَ فِی سَفِینَتِهِمْ تَقْصِیرٌ وَ لَا عَلَی الْمُکَارِی وَ الْجَمَّالِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ مِثْلَهُ (۸).

****

ترجمه:

محمّد بن مسلم گوید: امام (باقر یا امام صادق علیهما السّلام) فرمود:

ناخدا و خدمهٔ کشتی که در کشتی خود در حال حرکت هستند، نباید نماز را قصر بخوانند، هم چنین است حکم چارپادار و شتربان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۳۷ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۲۳۷- ۵- (۹) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ یُونُسَ عَنْ

١- -الكافی ٣- ٤٣٦- ١.-

٢- -الأشتقان- البرید. (مجمع البحرین ٦- ٢٧٢).-

٣- -التهذیب ٣- ٢١٥- ٥٢٦، و الاستبصار ١- ٢٣٢- ٨٢٨.-

٤- -الفقیه ١- ٤٣٩- ١٢٧٥.-

٥- -الخصال ٢٥٢- ١٢٢.-

٦- -الفقیه ١- ٤٣٩- ١٢٧٥.-

٧- -الکافی ٣- ٤٣٧- ٢.-

٨- -الفقیه ١- ٤٣٩- ١٢٧٦.-

٩- -الکافی ٣- ٤٣٨- ٩.-

إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَلَّاحِينَ وَ الْأَعْرَابِ هَلْ عَلَيْهِمْ تَقْصِيرٌ قَالَ لَا بُيُوتُهُمْ مَعَهُمْ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

اسحاق بن عمّار گوید: از امام علیه السّلام در مورد ناخدایان و بادیه نشینان پرسیدم که آیا نمازشان باید شکسته باشد؟

فرمود: نه، برای این که خانه هایشان، همراه آن ها است.

[رقم الحدیث الکلی: ١١٢٣٨ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١١٢٣٨- ٦- (٢) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ الْجَعْفَرِيِّ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْأَعْرَابُ لَا يُقَصِّرُونَ وَ ذَلِكَ أَنَّ مَنَازِلَهُمْ مَعَهُمْ.

****

ترجمه:

سلیمان بن جعفر جعفری از کسی که از او یاد کرده، نقل کرده است که امام صادق (ع) فرمودند: «اعراب نماز را شکسته نمی خوانند، زیرا منازلشان همیشه همراه آن هاست.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۲۳۹- ۷- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْعَلَوِيِّ عَنِ الْعَمْرَكِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَصْحَابُ السُّفُنِ يُتِمُّونَ الصَّلَاةَ فِي سُفُنِهِمْ.

****

ترجمه:

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر (ع) از امام صادق (ع) نقل کرده است که فرمودند: «صاحبان کشتی ها نماز را در کشتی های خود به طور کامل می خوانند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۴۰ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۲۴۰- ۸- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ (أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى) (٥) عَنْ أَبِي الْمَغْرَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: لَيْسَ عَلَى الْمَلَّاحِينَ فِي سَفِينَتِهِمْ تَقْصِيرٌ وَ لَا عَلَى الْمُكَارِينَ وَ لَا عَلَى الْجَمَّالِينَ.

****

ترجمه:

محمّد بن مسلم از امام باقر یا امام صادق علیهما السّلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: ناخدا و خدمه کشتی که در کشتی خود در حال حرکت هستند نباید نماز را کوتاه کنند، همچنین است حکم مکاری یعنی چهارپادار و شتربان که بدنبال شتران در حرکت است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۴۱ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۱۲۴۱- ۹- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِیرَةِ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ أَبِی زِیَادٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِیهِ ع قَالَ: سَبْعَةٌ لَا یُقَصِّرُونَ الصَّلَاةَ الْجَابِی الَّذِی یَدُورُ فِی جِبَایَتِهِ وَ الْأَمِیرُ الَّذِی یَدُورُ فِی إِمَارَتِهِ وَ التَّاجِرُ الَّذِی یَدُورُ فِی تِجَارَتِهِ مِنْ سُوقٍ إِلَی سُوقٍ وَ الرَّاعِی وَ الْبَدَوِیُّ الَّذِی یَطْلُبُ مَوَاضِعَ الْقَطْرِ وَ مَنْبِتَ الشَّجَرِ وَ الرَّجُلُ الَّذِی یَطْلُبُ الصَّیْدَ یُرِیدُ بِهِ

ص: ٤٨٦

۱- -التهذیب ۳- ۲۱۵- ۵۲۷، و الاستبصار ۱- ۲۳۳- ۸۲۹.-

۲- -الکافی ۳- ٤۳۷- ۵.-

۳- -التهذیب ۳- ۲۹٦- ۸۹۸.-

٤- -التهذیب ۳- ۲۱٤- ۵۲۵، و الاستبصار ۱- ۲۳۲- ۸۲۷.-

۵- -فی الاستبصار- أحمد بن محمّد بن عیسی.-

٦- -التهذیب ۳- ۲۱٤- ۵۲٤، و الاستبصار ۱- ۲۳۲- ۸۲٦، أخرج قطعة منه فی الحدیث ۵ من الباب ۸ من هذه الأبواب.-

لَهْوَ الدُّنْیَا وَ الْمُحَارِبُ الَّذِی یَقْطَعُ السَّبِیلَ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِیرَةِ نَحْوَهُ (۱) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ أَبِی زِیَادٍ (۲)

وَ رَوَاهُ فِی الْخِصَالِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِیرَةِ (۳)

وَ رَوَاهُ عَلِیُّ بْنُ إِبْرَاهِیمَ فِی تَفْسِیرِهِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

اسماعیل بن ابی زیاد از امام صادق (ع) نقل کرده است که از پدرشان روایت شده: «هفت گروه هستند که نماز را شکسته نمی خوانند:

مأمور جمع آوری مالیات که به دنبال وظیفه خود می چرخد،

فرمانداری که در حوزه فرمانروایی خود در رفت و آمد است،

تاجری که از بازاری به بازاری دیگر برای تجارت می رود،

چوپان،

بَدَوی که به دنبال مکان هایی برای باران و رویش درختان است،

مردی که برای شکار به قصد لهو و سرگرمی دنیوی می رود،

محاربی که راه ها را ناامن می کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲٤۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۱۲٤۲- ۱۰- (٥) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ الرَّبِیعِ قَالَ: فِی الْمُکَارِی وَ الْجَمَّالِ الَّذِی یَخْتَلِفُ وَ لَیْسَ لَهُ مُقَامٌ یُتِمُّ الصَّلَاةَ وَ یَصُومُ شَهْرَ رَمَضَانَ.

****

ترجمه:

علی بن حسن از سندی بن ربیع می گوید در مورد چهار پادار و شتر دار که در حال حرکتند و وطن ندارد نمازش تمام و روزه ماه رمضان را می گیرد

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۴۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۱۲۴۳- ۱۱- (٦) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سُلَيْمَانَ الْجَعْفَرِيِّ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كُلُّ مَنْ سَافَرَ فَعَلَيْهِ التَّقْصِيرُ وَ الْإِفْطَارُ غَيْرَ الْمَلَّاحِ فَإِنَّهُ فِي بَيْتٍ وَ هُوَ يَتَرَدَّدُ حَيْثُ شَاءَ.

****

ترجمه:

سلیمان جعفری از کسی که از او یاد کرده، نقل کرده است که امام صادق (ع) فرمودند: «بر هر کسی که سفر کند، واجب است نماز را شکسته بخواند و روزه اش را افطار کند، به جز ملّاح (دریاگرد)، زیرا او در خانه ای (کشتی) است و هر جا که بخواهد تردد می کند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۴٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۱۲٤٤- ۱۲- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكِّلِ عَنِ السَّعْدَآبَادِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ رَفَعَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: خَمْسَةٌ يُتِمُّونَ فِي سَفَرٍ كَانُوا أَوْ حَضَرٍ الْمُكَارِي وَ الْكَرِيُّ وَ الْأَشْتَقَانُ وَ هُوَ الْبَرِيدُ وَ الرَّاعِي وَ الْمَلَّاحُ لِأَنَّهُ عَمَلُهُمْ.

١- -التهذيب ٤- ٢١٨- ٦٣٥.-

٢- -الفقيه ١- ٤٤١- ١٢٨١.-

٣- -الخصال- ٤٠٣- ١١٤.-

٤- -تفسير القمّيّ ١- ١٤٩.-

٥- -التهذيب ٤- ٢١٨- ٦٣٦.-

٦- -المحاسن ٣٧١- ١٣٠.-

٧- -الخصال- ٣٠٢- ٧٧.-

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (١) وَ يَأْتِي مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ وَ نُبَيِّنُ وَجْهَهُ (٢).

****

ترجمه:

ابن ابی عمیر از امام صادق (ع) نقل کرده است که فرمودند: «پنج گروه هستند که در سفر یا حضر نماز را کامل می خوانند:

مکاری (کسی که وسیله ای را کرایه می دهد)،

کری (مسافر حرفه ای)،

اشتیقان (که همان پیک یا نامه بر است)،

چوپان،

ملّاح (دریاگرد).

۱۲- بَابُ أَنَّ الضَّابِطَ فِی کَثْرَةِ السَّفَرِ فِی الْمُکَارِی عَدَمُ إِقَامَةِ عَشَرَةِ أَیَّامٍ فَمَنْ أَقَامَهَا ثُمَّ سَافَرَ وَجَبَ عَلَیْهِ الْقَصْرُ حَتَّی یَکْثُرَ سَفَرُهُ بِغَیْرِ إِقَامَةِ عَشَرَةٍ وَ حُکْمِ مَنْ أَقَامَ خَمْسَةً

اشارة

(۳) ۱۲ بَابُ أَنَّ الضَّابِطَ فِی کَثْرَةِ السَّفَرِ فِی الْمُکَارِی عَدَمُ إِقَامَةِ عَشَرَةِ أَیَّامٍ فَمَنْ أَقَامَهَا ثُمَّ سَافَرَ وَجَبَ عَلَیْهِ الْقَصْرُ حَتَّی یَکْثُرَ سَفَرُهُ بِغَیْرِ إِقَامَةِ عَشَرَةٍ وَ حُکْمِ مَنْ أَقَامَ خَمْسَةً

****

ترجمه:

باب قانون در کثیر السفر در چهار پا دار ده روز نماندن در وطن اگر ده روز ماند و سپس سفر نمود واجب است سفر اول شکسته بخواند تا کثرت سفر صدق کند بغیر ده روز اقامت در جای دیگر و حکم پنج روز ماندن

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۴۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۲۴۵- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ مَرَّارٍ عَنْ یُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ بَعْضِ رِجَالِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ حَدِّ الْمُکَارِی الَّذِی یَصُومُ وَ یُتِمُّ قَالَ أَیُّمَا مُکَارٍ أَقَامَ فِی مَنْزِلِهِ أَوْ فِی الْبَلَدِ الَّذِی یَدْخُلُهُ أَقَلَّ مِنْ مُقَامِ عَشَرَةِ أَیَّامٍ وَجَبَ عَلَیْهِ الصِّیَامُ وَ التَّمَامُ أَبَداً وَ إِنْ کَانَ مُقَامُهُ فِی مَنْزِلِهِ أَوْ فِی الْبَلَدِ الَّذِی یَدْخُلُهُ أَکْثَرَ مِنْ عَشَرَةِ أَیَّامٍ فَعَلَیْهِ التَّقْصِیرُ وَ الْإِفْطَارُ.

****

ترجمه:

یونس بن عبدالرحمن از برخی افراد مورد اعتماد خود از امام صادق (ع) نقل کرده است که پرسیدم: مکاری که در حمل و نقل مسافر یا کالا فعالیت می کند، چه حکمی دارد اگر در منزل یا شهری که وارد آن می شود کمتر از ده روز اقامت کند؟ امام فرمودند: «بر او واجب است که هم روزه بگیرد و هم نماز را کامل بخواند. اما اگر اقامت او در منزل یا شهری که وارد آن می شود بیشتر از ده روز باشد، باید نماز را شکسته بخواند و روزه اش را افطار کند.»

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٤٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١٢٤٦- ٢- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الطَّيَالِسِيِّ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا إِبْرَاهِيمَ ع عَنِ الَّذِينَ يُكْرُونَ الدَّوَابَّ يَخْتَلِفُونَ كُلَّ الْأَيَّامِ (٦) أَ عَلَيْهِمُ التَّقْصِيرُ إِذَا كَانُوا فِي سَفَرٍ قَالَ نَعَمْ.

****

ترجمه:

اسحاق بن عمار می گوید که از امام کاظم (ع) پرسیدم: افرادی که به کرایه دادن حیوانات مشغولند و هر روز در حال سفر و رفت و آمد هستند، آیا بر آنان واجب است نماز را شکسته بخوانند وقتی در سفر هستند؟

امام فرمودند: «بله.»

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٤٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١١٢٤٧- ٣- (٧) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الْبَرْقِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ ع

١- -يأتی فی الباب ١٢ من هذه الأبواب.-

٢- -يأتی فی الباب ١٣ من هذه الأبواب.-

٣- -الباب ١٢ فيه ٦ أحاديث.-

٤- -التهذيب ٤- ٢١٩- ٦٣٩، و الاستبصار ١- ٢٣٤- ٨٣٧.-

٥- -التهذيب ٣- ٢١٦- ٥٣٢، و الاستبصار ١- ٢٣٣- ٨٣٣.-

٦- -فی الاستبصار- أيام" هامش المخطوط".-

٧- -التهذيب ٣- ٢١٦- ٥٣٣ و التهذيب ٤- ٢١٩- ٦٣٧، و الاستبصار ١- ٢٣٤- ٨٣٤.-

قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُكَارِينَ الَّذِينَ يُكْرُونَ الدَّوَابَّ وَ قُلْتُ (١) يَخْتَلِفُونَ كُلَّ أَيَّامٍ كُلَّمَا جَاءَهُمْ شَیْ ءٌ اخْتَلَفُوا فَقَالَ عَلَيْهِمُ التَّقْصِيرُ إِذَا سَافَرُوا.

أَقُولُ: الْمَفْرُوضُ حُصُولُ الْإِقَامَةِ عَشَرَةً فَصَاعِداً.

****

ترجمه:

اسحاق بن عمار از امام كاظم (ع) نقل كرده است كه پرسيدم: مكارين (افرادی كه حيوانات را برای حمل و نقل كرايه می دهند) چه حكمی دارند اگر هر روز به سفر روند و هر بار كه كاری پيش آيد، سفر كنند؟

امام فرمودند: «بر آن ها واجب است كه در سفر نماز را شكسته بخوانند.

می گويم : فرض بر اين است كه اقامت آن ها ده روز يا بيشتر حاصل شود.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۲۴۸ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۱۲٤۸- ٤- (۲) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَزَّكٍ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ الثَّالِثِ ع أَنَّ لِي جِمَالًا وَ لِي قُوَّامٌ عَلَيْهَا وَ لَسْتُ أَخْرُجُ فِيهَا إِلَّا فِي طَرِيقِ مَكَّةَ لِرَغْبَتِي فِي الْحَجِّ أَوْ فِي النُّدْرَةِ إِلَى بَعْضِ الْمَوَاضِعِ فَمَا يَجِبُ عَلَيَّ إِذَا أَنَا خَرَجْتُ مَعَهُمْ أَنْ أَعْمَلَ أَ يَجِبُ عَلَيَّ التَّقْصِيرُ فِي الصَّلَاةِ وَ الصِّيَامِ فِي السَّفَرِ أَوِ التَّمَامُ فَوَقَّعَ ع إِذَا كُنْتَ لَا تَلْزَمُهَا وَ لَا تَخْرُجُ مَعَهَا فِي كُلِّ سَفَرٍ إِلَّا إِلَى مَكَّةَ- فَعَلَيْكَ تَقْصِيرٌ وَ إِفْطَارٌ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَزَّكٍ مِثْلَهُ (۳) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ وَ ذَكَرَ الَّذِي قَبْلَهُ وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَزَّكٍ قَالَ كَتَبْتُ إِلَيْهِ وَ ذَكَرَ نَحْوَهُ (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ شَرَفٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

عبد الله بن جعفر از محمّد بن جزك روايت كرده كه گفت: ضمن عريضه اى به امام هادى عليه السّلام نوشتم كه مرا شترانى است و شتردارانى دارم كه همراه آنها است و خود بعنوان مكارى با شتران بيرون نميروم مگر در سفر مكّه بخاطر رغبت و ميل فراوانى كه به حجّ دارم و يا ندرتا در بعضى جاهاى ديگر، در اين صورت وقتى كه خود با شتران بيرون ميروم چه چيز بر من واجبست و تكليف من چيست آيا كوتاه ساختن نماز و افطار روزه در سفر بر من واجب است يا تمام گزاردن؟ آن حضرت ضمن نامه و توضيحى فرمود: اگر تو در همه سفرها همراه آنها نيستى و با آنها بيرون نميروى مگر در سفر مكّه در اين صورت بايد نماز را كوتاه بگزارى و روزه را افطار كنى.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۲٤۹ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۱۲۴۹- ۵- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُکَارِی إِذَا لَمْ یَسْتَقِرَّ فِی مَنْزِلِهِ إِلَّا خَمْسَةَ أَیَّامٍ أَوْ أَقَلَّ قَصَّرَ فِی سَفَرِهِ

۱- -لیس فی الاستبصار" هامش المخطوط".-

۲- -الاستبصار ۱- ۲۳٤- ۸۳۵.-

۳- -التهذیب ۳- ۲۱٦- ۵۳٤.-

٤- -الکافی ۳- ٤۳۸- ۱۱.-

۵- -الفقیه ۱- ٤٤۰- ۱۲۷۹.-

٦- -الفقیه ۱- ٤۳۹- ۱۲۷۷.-

بِالنَّهَارِ وَ أَتَمَّ (صَلَاةَ اللَّیْلِ) (۱) وَ عَلَیْهِ صَوْمُ شَهْرِ رَمَضَانَ- وَ إِنْ کَانَ لَهُ مُقَامٌ فِی الْبَلَدِ الَّذِی یَذْهَبُ إِلَیْهِ عَشَرَةَ أَیَّامٍ أَوْ أَکْثَرَ وَ یَنْصَرِفُ إِلَی مَنْزِلِهِ وَ یَکُونُ لَهُ مُقَامُ عَشَرَةِ أَیَّامٍ أَوْ أَکْثَرَ قَصَّرَ فِی سَفَرِهِ وَ أَفْطَرَ.

****

ترجمه:

عبدالله بن سنان از امام صادق (ع) نقل کرده است که پرسید: حکم مکاری (کسی که حیوانات یا وسایل نقلیه را برای حمل و نقل اجاره می دهد) چیست اگر در منزل خود تنها پنج روز یا کمتر اقامت کند؟

امام فرمودند: «او باید در سفر نماز را شکسته بخواند و در روز، اما نماز شب را کامل بخواند و همچنین روزه ماه رمضان بر او واجب است. اما اگر اقامت او در شهری که به آن سفر می کند، یا در منزل خودش ده روز یا بیشتر باشد، او باید در سفر نماز را شکسته بخواند و روزه خود را افطار کند.»

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۲۵۰ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۱۲۵۰- ٦- (۲) وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مَرَّارٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ أَسْقَطَ قَوْلَهُ وَ يَنْصَرِفُ إِلَى مَنْزِلِهِ وَ يَكُونُ لَهُ مُقَامُ عَشَرَةِ أَيَّامٍ أَوْ أَكْثَرَ.

أَقُولُ: قَدْ عَمِلَ بَعْضُ الْأَصْحَابِ بِظَاهِرِهِ فِي حُكْمِ الْخَمْسَةِ وَ أَكْثَرُهُمْ حَمَلُوا تَقْصِيرَ الصَّلَاةِ بِالنَّهَارِ عَلَى سُقُوطِ النَّوَافِلِ (۳) وَ حَكَمُوا بِالْإِتْمَامِ لِمَا مَضَى (٤) وَ يَأْتِي (٥) وَ يُمْكِنُ حَمْلُ حُكْمِ الْخَمْسَةِ هُنَا عَلَى التَّقِيَّةِ لِمُوَافَقَتِهِ لِكَثِيرٍ مِنَ الْعَامَّةِ.

****

ترجمه:

عبدالله بن سنان حديثى مشابه نقل كرده است كه تنها جمله «و به منزل خود بازگردد و اقامت ده روز يا بيشتر داشته باشد» از آن حذف شده است.

مى گويم : برخى از اصحاب به ظاهر اين حديث درباره حكم اقامت پنج روز عمل كرده اند. بيشتر آن ها تقصير نماز در روز را به سقوط نافله ها مرتبط دانسته اند و نماز كامل را براى موارد گذشته حكم كرده اند. همچنين، مى توان حكم پنج روز را به تقيه حمل كرد، زيرا اين حكم با نظر بسيارى از اهل سنت مطابقت دارد.

۱۳- بَابُ وُجُوبِ الْقَصْرِ عَلَى الْمُكَارِي وَ الْجَمَّالِ إِذَا جَدَّ بِهِمَا السَّيْرُ

اشارة

(٦) ۱۳ بَابُ وُجُوبِ الْقَصْرِ عَلَى الْمُكَارِي وَ الْجَمَّالِ إِذَا جَدَّ بِهِمَا السَّيْرُ

****

ترجمه:

باب واجب شدن شکسته بر چهار پادار و شتر دار وقتی در حرکت باشند

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۲۵۱- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: الْمُكَارِي وَ الْجَمَّالُ إِذَا جَدَّ بِهِمَا الْمَسِيرُ فَلْيَقْصُرَا.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم از یکی از امامان (ع) نقل کرده است که پرسیدم: حکم مکاری (کسی که وسایل نقلیه یا حیوانات را کرایه می دهد) و جَمّال (کرایه دهنده شتر) چیست اگر در سفر شتاب داشته باشند؟

جواب: امام فرمودند: «آن ها باید نماز را شکسته بخوانند.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۵۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۲۵۲- ۲- (۸) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ

١- -فی التهذیب- باللیل (هامش المخطوط).-

٢- -التهذیب ٣- ٢١٦- ٥٣١، و الاستبصار ١- ٢٣٤- ٨٣٦.-

٣- -راجع الاستبصار ١- ٢٣٤ و الوافی ٢- ٣٢، و روضة المتقین ٢- ٦٢١، و المختلف- ١٦٢- ١٦٣.-

٤- -مضی فی الحدیث ١ من هذا الباب.-

٥- -یأتی فی الباب ١٥ من هذه الأبواب.-

٦- -الباب ١٣ فیه ٥ أحادیث.-

٧- -التهذیب ٣- ٢١٥- ٥٢٨، و الاستبصار ١- ٢٣٣- ٨٣٠.-

٨- -التهذیب ٣- ٢١٥- ٥٢٩ و التهذیب ٤- ٢١٩- ٦٣٨، و الاستبصار ١- ٢٣٣- ٨٣١.-

عَبْدِ الْمَلِکِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمُکَارِینَ الَّذِینَ یَخْتَلِفُونَ فَقَالَ إِذَا جَدُّوا السَّیْرَ فَلْیَقْصُرُوا.

****

ترجمه:

فضل بن عبدالملک روایت کرده است که پرسیدم از امام صادق (ع) درباره حکم مکاریانی که در رفت وآمد و سفر هستند.

امام فرمودند: «اگر در سفر شتاب داشته باشند، باید نماز را شکسته بخوانند.»

[رقم الحدیث الکلی: ١١٢٥٣ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١١٢٥٣- ٣- (١) وَ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا یَرْفَعُهُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْجَمَّالُ وَ الْمُکَارِی إِذَا جَدَّ بِهِمَا السَّیْرُ فَلْیَقْصُرَا فِیمَا بَیْنَ الْمَنْزِلَیْنِ وَ یُتِمَّا فِی الْمَنْزِلِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (۲) أَقُولُ: نَقَلَ الشَّيْخُ عَنِ الْكُلَيْنِيِّ أَنَّهُ حَمَلَ هَذِهِ الْأَخْبَارَ عَلَى مَنْ يَجْعَلُ الْمَنْزِلَيْنِ مَنْزِلًا فَيَقْصُرُ فِي الطَّرِيقِ وَ يُتِمُّ فِي الْمَنْزِلِ وَ يُمْكِنُ أَنْ يَكُونَ الْمُرَادُ فِي الْأَخِيرِ يَقْصُرُ إِذَا جَعَلَ الْمَنْزِلَيْنِ مَنْزِلًا وَ يُتِمُّ إِذَا جَعَلَ الْمَنْزِلَ مَنْزِلًا أَوْ يُتِمُّ فِي مَنْزِلِهِ إِذَا دَخَلَ وَ اللَّهُ أَعْلَمُ.

****

ترجمه:

عمران بن محمد اشعری از برخی اصحاب ما نقل کرده است که پرسیدم: حکم جَمّال (شخصی که شترها را کرایه می دهد) و مکاری (کرایه دهنده وسایل حمل و نقل) چیست اگر در سفر شتاب داشته باشند و بین منزل ها در حرکت باشند؟

: امام صادق (ع) فرمودند: «آن ها باید نماز را بین دو منزل شکسته بخوانند و در منزل، نماز را کامل بخوانند.

می گویم : مرحوم شیخ از مرحوم کلینی نقل کرده است که این اخبار را بر کسی حمل کرده اند که منزل بین دو مکان را به عنوان منزل خود انتخاب می کند. در نتیجه، نماز در مسیر شکسته خوانده می شود و نماز در منزل کامل خوانده می شود. همچنین ممکن است منظور این باشد که شکسته خواندن در حالتی است که دو منزل به عنوان یک منزل در نظر گرفته شوند، و کامل خواندن در حالتی است که فرد یک منزل را به عنوان منزل خود انتخاب کند. یا اگر فرد به منزل خود وارد شود، نماز را کامل بخواند. خداوند بهتر می داند.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۲۵٤ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۱۲۵٤- ٤- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ قَالَ وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى الْمُكَارِي إِذَا جَدَّ بِهِ السَّيْرُ فَلْيَقْصُرْ قَالَ وَ مَعْنَى جَدَّ بِهِ السَّيْرُ جَعْلُ الْمَنْزِلَيْنِ مَنْزِلًا.

****

ترجمه:

مرحوم محمد بن یعقوب گفته است که در روایتی دیگر آمده است: حکم مکاری اگر در سفر شتاب داشته باشد «او باید نماز را شکسته بخواند.»

معنای «جَدَّ بِهِ السَّیْرُ» این است که دو منزل را به عنوان یک منزل در نظر گرفته باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۵۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۲۵۵- ۵- (٤) عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ عَنْ أَخِیهِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُکَارِینَ الَّذِینَ یَخْتَلِفُونَ إِلَی النِّیلِ- هَلْ عَلَیْهِمْ تَمَامُ الصَّلَاةِ قَالَ إِذَا کَانَ مُخْتَلَفَهُمْ فَلْیَصُومُوا وَ لْیُتِمُّوا الصَّلَاةَ إِلَّا أَنْ یَجِدَّ بِهِمُ السَّیْرُ فَلْیُفْطِرُوا وَ لْیَقْصُرُوا.

****

ترجمه:

علی بن جعفر در کتاب خود از برادرش نقل کرده است که پرسید: مکاریانی که به نیل رفت وآمد دارند، آیا باید نماز را به طور کامل بخوانند؟: امام فرمودند: «اگر رفت وآمد آن ها به نیل باشد، باید روزه بگیرند و نماز را کامل بخوانند، مگر اینکه در سفر شتاب داشته باشند، در آن صورت باید روزه خود را افطار کنند و نماز را شکسته بخوانند.»

ص: ٤٩١

۱- -التهذیب ۳- ۲۱۵- ۵۳۰. و الاستبصار ۱- ۲۳۳- ۸۳۲.-

۲- -الفقیه ۱- ۲۸۲- ۱۲۷۹.-

۳- -الکافی ۳- ٤۳۷- ۲.-

٤- -مسائل علی بن جعفر- ۱۱۵- ٤٦.-

١٤- بَابُ أَنَّ مَنْ وَصَلَ إِلَى مَنْزِلٍ لَهُ قَدِ اسْتَوْطَنَهُ سِتَّةَ أَشْهُرٍ فَصَاعِداً أَوْ مِلْكٍ كَذَلِکَ وَ لَوْ نَخْلَةً وَاحِدَةً وَجَبَ عَلَيْهِ التَّمَامُ وَ تُعْتَبَرُ الْمَسَافَةُ فِيمَا قَبْلَهُ وَ كَذَا فِيمَا بَعْدَهُ فَإِنْ قَصَرَتْ

اشارة

(۱) ١٤ بَابُ أَنَّ مَنْ وَصَلَ إِلَى مَنْزِلٍ لَهُ قَدِ اسْتَوْطَنَهُ سِتَّةَ أَشْهُرٍ فَصَاعِداً أَوْ مِلْكٍ كَذَلِکَ وَ لَوْ نَخْلَةً وَاحِدَةً وَجَبَ عَلَيْهِ التَّمَامُ وَ تُعْتَبَرُ الْمَسَافَةُ فِيمَا قَبْلَهُ وَ كَذَا فِيمَا بَعْدَهُ فَإِنْ قَصَرَتْ لَمْ يَجُزِ الْقَصْرُ

****

ترجمه:

باب مربوط به این است که کسی که به منزلی می رسد که حداقل شش ماه در آن سکونت داشته یا ملکی به همان شکل، حتی اگر فقط یک درخت خرما باشد، بر او واجب است که نماز را به طور کامل بخواند. همچنین مسافت باید چه قبل از منزل و چه بعد از آن در نظر گرفته شود. اگر مسافت کوتاه باشد، شکسته خواندن جایز نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۵٦ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۲۵٦- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ ع أَنَّهُ قَالَ: كُلُّ مَنْزِلٍ مِنْ مَنَازِلِکَ لَا تَسْتَوْطِنُهُ فَعَلَيْکَ فِيهِ التَّقْصِيرُ.

****

ترجمه:

از علی بن یقطین، از امام کاظم علیه السلام نقل شده است که فرمودند: هر منزلی از منازل شما که در آن اقامت ندارید، در آن نماز را باید شکسته بخوانید.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۵۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۲۵۷- ۲- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ الْفَضْلِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يُسَافِرُ مِنْ أَرْضٍ إِلَى أَرْضٍ وَ إِنَّمَا يَنْزِلُ قُرَاهُ وَ ضَيْعَتَهُ قَالَ إِذَا نَزَلْتَ قُرَاکَ وَ أَرْضَکَ فَأَتِمَّ الصَّلَاةَ وَ إِذَا كُنْتَ فِي غَيْرِ أَرْضِکَ فَقَصِّرْ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ الْفَضْلِ مِثْلَهُ (٤).

****

ترجمه:

از اسماعیل بن فضل نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره مردی که از یک سرزمین به سرزمین دیگر سفر می کند و در روستاها و املاک خود اقامت می کند، پرسیدم. امام فرمودند: اگر در روستاها و سرزمین خود اقامت کنی، نماز را کامل بخوان، و اگر در غیر سرزمین خود باشی، نماز را شکسته بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۵۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۲۵۸- ۳- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ مُحَمَّدٍ وَ أَحْمَدَ ابْنَيِ الْحَسَنِ أَخَوَيْهِ عَنْ أَبِيهِمَا عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي الرَّجُلِ يَخْرُجُ مِنْ مَنْزِلِهِ

يُرِيدُ مَنْزِلًا لَهُ آخَرَ أَوْ ضَيْعَةً لَهُ أُخْرَى قَالَ إِنْ كَانَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ مَنْزِلِهِ أَوْ ضَيْعَتِهِ الَّتِي يَؤُمُّ بَرِيدَانِ قَصَّرَ وَ إِنْ كَانَ دُونَ ذَلِكَ أَتَمَّ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن بكير از برخى اصحاب ما از امام صادق (عليه السلام) نقل شده كه درباره مردى پرسيدند كه از خانه اش خارج شده و قصد رفتن به خانه ديگر يا زمين ديگرى دارد. امام فرمودند: «اگر فاصله ميان او و خانه يا زمينى كه قصد دارد به آنجا برود، دو بريد باشد، نماز را شكسته بخواند؛ و اگر كمتر از آن باشد، نماز را كامل بخواند.»

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٥٩ - رقم الحديث الباب: ٤]

١١٢٥٩- ٤- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ جَمِيعاً عَنْ

١- -الباب ١٤ فيه ١٩ حديث.-

٢- -الفقيه ١- ٤٥١- ١٣٠٩.-

٣- -الفقيه ١- ٤٥١- ١٣٠٧.-

٤- -التهذيب ٣- ٢١٠- ٥٠٨، و الاستبصار ١- ٢٢٨- ٨١٠.-

٥- -التهذيب ٤- ٢٢١- ٦٤٨.-

٦- -التهذيب ٤- ٢٢٢- ٦٤٩، و أورد ذيله فى الحديث ١٥ من الباب ١ من هذه الأبواب.-

مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ التَّقْصِیرِ فِی الصَّلَاةِ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ لِی ضَیْعَةً قَرِیبَةً مِنَ الْکُوفَةِ- وَ هِیَ بِمَنْزِلَةِ الْقَادِسِیَّةِ مِنَ الْکُوفَةِ- فَرُبَّمَا عَرَضَتْ لِی حَاجَةٌ أَنْتَفِعُ بِهَا أَوْ یَضُرُّنِی الْقُعُودُ عَنْهَا فِی رَمَضَانَ- فَأَکْرَهُ الْخُرُوجَ إِلَیْهَا لِأَنِّی لَا أَدْرِی أَصُومُ أَوْ أُفْطِرُ فَقَالَ لِی فَاخْرُجْ وَ أَتِمَّ الصَّلَاةَ وَ صُمْ فَإِنِّی قَدْ رَأَیْتُ الْقَادِسِیَّةَ الْحَدِیثَ.

****

ترجمه:

از عبدالرحمن بن حجاج، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که گفت: از ایشان درباره نماز شکسته پرسیدم. عرض کردم: من ضیعه ای نزدیک کوفه دارم که در موقعیتی مشابه قادسیه نسبت به کوفه قرار دارد. گاهی نیاز یا سودی برایم پیش می آید که سبب می شود نتوانم از رفتن به آنجا در ماه رمضان خودداری کنم و از خروج به آنجا ناراحت هستم، زیرا نمی دانم باید روزه بگیرم یا افطار کنم. امام فرمودند: به آنجا برو، نماز را کامل بخوان و روزه بگیر؛ چراکه من قادسیه را دیدم به عنوان منطقه ای نزدیک.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۶۰ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۲۶۰- ۵- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِیدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارِ بْنِ مُوسَی عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الرَّجُلِ یَخْرُجُ فِی سَفَرٍ فَیَمُرُّ بِقَرْیَةٍ لَهُ أَوْ دَارٍ فَیَنْزِلُ فِیهَا قَالَ یُتِمُّ الصَّلَاةَ وَ لَوْ لَمْ یَکُنْ لَهُ إِلَّا نَخْلَةٌ وَاحِدَةٌ وَ لَا یَقْصُرْ وَ لْیَصُمْ إِذَا حَضَرَهُ الصَّوْمُ وَ هُوَ فِیهَا.

****

ترجمه:

از عمار بن موسی، از امام صادق علیه السلام درباره مردی که به سفر می رود و از روستا یا خانه ای که متعلق به اوست عبور می کند و در آن اقامت می نماید، نقل شده است که امام فرمودند: نماز را کامل بخواند، حتی اگر فقط یک درخت نخل داشته باشد، نباید نماز را شکسته بخواند. و اگر در آنجا زمان روزه رسید، روزه بگیرد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۶۱ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۱۲٦۱- ٦- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ یَقْطِینٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی الْحَسَنِ الْأَوَّلِ ع الرَّجُلُ یَتَّخِذُ الْمَنْزِلَ فَیَمُرُّ بِهِ أَ یُتِمُّ أَمْ یُقْصُرُ قَالَ کُلُّ مَنْزِلٍ لَا تَسْتَوْطِنُهُ فَلَیْسَ لَکَ بِمَنْزِلٍ وَ لَیْسَ لَکَ أَنْ تُتِمَّ فِیهِ.

****

ترجمه:

از علی بن یقطین نقل شده است که گفت: به امام کاظم علیه السلام عرض کردم: مردی که منزلی برای خود فراهم می کند و از آن عبور می کند، آیا نماز را کامل بخواند یا شکسته؟ امام فرمودند: هر منزلی که در آن اقامت دائمی نداری، برای تو منزل به حساب نمی آید و حق نداری که در آنجا نماز را کامل بخوانی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲٦۲ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۲٦۲- ۷- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ یَقْطِینٍ عَنْ أَخِیهِ الْحُسَیْنِ عَنْ عَلِیٍّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ الْأَوَّلَ ع عَنْ رَجُلٍ یَمُرُّ بِبَعْضِ الْأَمْصَارِ وَ لَهُ بِالْمِصْرِ دَارٌ وَ لَیْسَ الْمِصْرُ وَطَنَهُ أَ یُتِمُّ صَلَاتَهُ أَمْ یَقْصُرُ قَالَ یَقْصُرُ الصَّلَاةَ وَ الضِّیَاعُ مِثْلُ ذَلِکَ إِذَا مَرَّ بِهَا.

****

ترجمه:

از علی بن یقطین، از برادرش حسین، از علی نقل شده است که گفت: از امام کاظم علیه السلام درباره مردی که از برخی شهرها عبور می کند، پرسیدم؛ درحالی که در آن شهر خانه ای دارد، اما آن شهر وطن او نیست. آیا نماز را باید کامل بخواند یا شکسته؟ امام فرمودند: نماز را شکسته بخواند؛ و املاک نیز همین حکم را دارند، زمانی که از آن ها عبور کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۶۳ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۲۶۳- ۸- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ

ص: ٤٩٣

۱- -التهذیب ۳- ۲۱۱- ۵۱۲، و الاستبصار ۱- ۲۲۹- ۸۱٤.-

۲- -التهذیب ۳- ۲۱۲- ۵۱۵، و الاستبصار ۱- ۲۳۰- ۸۱۷.-

۳- -التهذیب ۳- ۲۱۲- ۵۱٦.-

٤- -التهذیب ۳- ۲۱۲- ۵۱۷، و الاستبصار ۱- ۲۳۰- ۸۱۸.-

عُثْمَانَ (۱) عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الرَّجُلِ يُسَافِرُ فَيَمُرُّ بِالْمَنْزِلِ لَهُ فِی الطَّرِيقِ يُتِمُّ الصَّلَاةَ أَمْ يَقْصُرُ قَالَ يَقْصُرُ إِنَّمَا هُوَ الْمَنْزِلُ الَّذِی تَوَطَّنَهُ.

****

ترجمه:

از حلبی، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که درباره مردی که به سفر می رود و از منزلی که در مسیر متعلق به اوست عبور می کند، پرسیدند: آیا نماز را کامل بخواند یا شکسته؟ امام

فرمودند: نماز را شکسته بخواند، زیرا فقط منزلی که در آن اقامت دائم داری، منزل محسوب می شود.

[رقم الحدیث الکلی: ١١٢٦٤ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١١٢٦٤- ٩- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي خَلَفٍ قَالَ سَأَلَ عَلِيُّ بْنُ يَقْطِينٍ أَبَا الْحَسَنِ الْأَوَّلَ ع- عَنِ الدَّارِ تَكُونُ لِلرَّجُلِ بِمِصْرٍ أَوِ الضَّيْعَةِ فَيَمُرُّ بِهَا قَالَ إِنْ كَانَ مِمَّا قَدْ سَكَنَهُ أَتَمَّ فِيهِ الصَّلَاةَ وَ إِنْ كَانَ مِمَّا لَمْ يَسْكُنْهُ فَلْيَقْصُرْ.

****

ترجمه:

علی بن یقطین از حضرت موسی بن جعفر (علیه السلام) در مورد شخصی سوال نمود از کسیکه که در شهری خانه ای دارد و از آن مرور می کند. حضرت (علیه السلام) می فرمایند: اگر قصد سکونت دارد باید نماز را تمام بخواند و اگر قصد سکونت ندارد باید نماز را قصر بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ١١٢٦٥ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١١٢٦٥- ١٠- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي طَالِبٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ ع إِنَّ لِي ضِيَاعاً وَ مَنَازِلَ بَيْنَ الْقَرْيَةِ وَ الْقَرْيَتَيْنِ (الْفَرْسَخُ وَ) (٤) الْفَرْسَخَانِ وَ الثَّلَاثَةُ فَقَالَ كُلُّ مَنْزِلٍ مِنْ مَنَازِلِكَ لَا تَسْتَوْطِنُهُ فَعَلَيْكَ فِيهِ التَّقْصِيرُ.

****

ترجمه:

از علی بن یقطین نقل شده است که گفت: به امام کاظم علیه السلام عرض کردم: من املاکی و منزل هایی میان روستاها دارم که فاصله آن ها یک فرسخ، دو فرسخ و سه فرسخ است. امام فرمودند: هر منزلی از منازل تو که در آن اقامت دائمی نداری، وظیفه تو در آن نماز شکسته است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲٦٦ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۱۲٦٦- ۱۱- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَیْنِ (٦) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ بْنِ بَزِیعٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ (۷) ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یَقْصُرُ فِی ضَیْعَتِهِ فَقَالَ لَا بَأْسَ مَا لَمْ یَنْوِ مُقَامَ عَشَرَةِ أَیَّامٍ إِلَّا أَنْ یَکُونَ لَهُ فِیهَا (۸) مَنْزِلٌ یَسْتَوْطِنُهُ فَقُلْتُ (۹) مَا

۱- -فی التهذیب زیادة- عن الحلبیّ.-

۲- -التهذیب ۳- ۲۱۲- ۵۱۸، و الاستبصار ۱- ۲۳۰- ۸۱۹.-

۳- -التهذیب ۳- ۲۱۳- ۵۱۹.-

٤- -ما بین القوسین لیس فی المصدر، و قد کتب علیها المصنّف علامة نسخة.-

۵- -التهذیب ۳- ۲۱۳- ۵۲۰، و الاستبصار ۱- ۲۳۱- ۸۲۱. و أورد صدره فی الحدیث ۸ من الباب ۱۵ من هذه الأبواب.-

٦- -فی الاستبصار- الحسن" هامش المخطوط".-

۷- -فی الفقیه زیادة- الرضا" هامش المخطوط".-

۸- -فی الفقیه- (بها) بدل (فیها) (هامش المخطوط).-

۹- -فی الفقیه- (قال- قلت له) بدل (فقلت) (هامش المخطوط).-

الِاسْتِيطَانُ فَقَالَ أَنْ يَكُونَ لَهُ فِيهَا مَنْزِلٌ يُقِيمُ فِيهِ سِتَّةَ أَشْهُرٍ فَإِذَا كَانَ كَذَلِکَ يُتِمُّ فِيهَا مَتَى دَخَلَهَا (۱) قَالَ وَ أَخْبَرَنِی مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ أَنَّهُ صَلَّى فِی ضَيْعَتِهِ فَقَصَّرَ فِی صَلَاتِهِ قَالَ أَحْمَدُ أَخْبَرَنِی عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ سَعْدٍ وَ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً أَنَّ ضَيْعَتَهُ الَّتِی قَصَّرَ فِيهَا الْحَمْرَاءُ.

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَزِيعٍ مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ مَتَى دَخَلَهَا (۲)

****

ترجمه:

از محمد بن اسماعیل بن بزیع، از امام کاظم علیه السلام نقل شده است که گفت: از ایشان درباره مردی که در ملک خود نماز شکسته می خواند، پرسیدم. امام فرمودند: اشکالی ندارد، به شرطی که نیت اقامت ده روز نداشته باشد؛ مگر آنکه در آنجا منزلی داشته باشد که در آن اقامت دائم دارد. پرسیدم: اقامت دائم به چه معناست؟ امام فرمودند: اینکه در منزلی شش ماه اقامت داشته باشد. در این صورت، هر زمان که وارد آن شود، نماز را کامل بخواند. همچنین محمد بن اسماعیل به من خبر داد که در ملک خود نماز شکسته خوانده است. احمد نقل کرد که علی بن اسحاق بن سعد و احمد بن محمد هر دو گفتند که ملکی که در آن نماز شکسته خوانده بود، حمرا بوده است.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۲۶۷ - رقم الحديث الباب: ۱۲]

۱۱۲۶۷- ۱۲- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع الرَّجُلُ (٤) لَهُ الضِّيَاعُ بَعْضُهَا قَرِيبٌ مِنْ بَعْضٍ فَيَخْرُجُ فَيَطُوفُ فِيهَا أَ يُتِمُّ أَمْ يَقْصُرُ قَالَ يُتِمُّ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ (٥)

وَ

رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فَيُقِيمُ فِيهَا (٦)

****

ترجمه:

از عبدالرحمن بن حجاج نقل شده است که گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: مردی که املاکی دارد و برخی از آن ها نزدیک به یکدیگر هستند و او به آن ها رفت وآمد می کند، آیا نماز را کامل بخواند یا شکسته؟ امام فرمودند: نماز را کامل بخواند.

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٦٨ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١١٢٦٨- ١٣- (٧) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ خَرَجْتُ إِلَى أَرْضٍ لِي فَقَصَرْتُ ثَلَاثاً وَ أَتْمَمْتُ ثَلَاثاً.

١- -فی نسخة زيادة- يدخلها" هامش المخطوط".-

٢- -الفقيه ١- ٤٥١- ١٣٠٨.-

٣- -التهذيب ٣- ٢١٣- ٥٢٢، و الاستبصار ١- ٢٣١- ٨٢٢.-

٤- -فی الكافی زيادة- يكون (هامش المخطوط).-

٥- -الفقيه ١- ٤٤١- ١٢٨٠.-

٦- -الکافی ٣- ٤٣٨- ٦.-

٧- -التهذیب ٣- ٢١٣- ٥٢١.-

أَقُولُ: لَعَلَّ الْمُرَادَ أَنَّهُ قَصَرَ فِی الطَّرِیقِ وَ أَتَمَّ فِی مَنْزِلِهِ الَّذِی اسْتَوْطَنَهُ لِمَا تَقَدَّمَ (١) أَوْ سَبَبَ الْإِتْمَامِ قَصْدُ الْإِقَامَةِ.

****

ترجمه:

از حذیفه بن منصور، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: شنیدم ایشان می گفتند: به زمینی که متعلق به من بود رفتم و سه روز نماز را شکسته خواندم و سه روز نماز را کامل خواندم.

می گویم: احتمالاً مقصود این است که در مسیر نماز را شکسته خوانده و در منزلی که در آن اقامت دائم داشته نماز را کامل خوانده است، به دلیل آنچه قبلاً بیان شد؛ یا دلیل کامل خواندن نماز، قصد اقامت بوده است.

[رقم الحدیث الکلی: ١١٢٦٩ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

١١٢٦٩- ١٤- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ الثَّانِی ع جُعِلْتُ فِدَاکَ إِنَّ لِی ضَیْعَةً عَلَی خَمْسَةَ عَشَرَ مِیلًا خَمْسَةِ فَرَاسِخَ فَرُبَّمَا خَرَجْتُ إِلَیْهَا فَأُقِیمُ فِیهَا ثَلَاثَةَ أَیَّامٍ أَوْ خَمْسَةَ أَیَّامٍ أَوْ سَبْعَةَ أَیَّامٍ فَأُتِمُّ الصَّلَاةَ أَمْ أُقَصِّرُ فَقَالَ قَصِّرْ فِی الطَّرِیقِ وَ أَتِمَّ فِی الضَّیْعَةِ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَی عَدَمِ الِاسْتِیطَانِ وَ الْإِتْمَامُ عَلَی التَّقِیَّةِ لِمَا مَرَّ (٣).

****

ترجمه:

از عمران بن محمد نقل شده است که گفت: به امام جواد علیه السلام عرض کردم: فدایت شوم، من ملکی دارم که در فاصله پانزده میل (پنج فرسخ) قرار دارد. گاهی به آنجا می روم و سه، پنج یا هفت روز در آنجا اقامت می کنم. آیا نماز را باید کامل بخوانم یا شکسته؟ امام فرمودند: در مسیر نماز را شکسته بخوان و در ملک خود نماز را کامل به جا آور.

می گویم: این حکم بر اساس عدم اقامت دائم (استیطانی) است، و کامل خواندن نماز به خاطر رعایت تقیه در آن موارد است، همان گونه که قبلاً نیز بیان شد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۷۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۱۲۷۰- ۱۵- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ (عَلِيِّ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ سَعْدٍ) (٥) عَنْ مُوسَى بْنِ الْخَزْرَجِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي الْحَسَنِ ع أَخْرُجُ إِلَى ضَيْعَتِي وَ مِنْ مَنْزِلِي إِلَيْهَا اثْنَا عَشَرَ فَرْسَخاً أُتِمُّ الصَّلَاةَ أَمْ أُقَصِّرُ فَقَالَ أَتِمَّ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى الْإِتْمَامِ فِي الضَّيْعَةِ لَا فِي الطَّرِيقِ لِمَا مَرَّ (٦).

****

ترجمه:

ترجمه: از موسی بن خزرج نقل شده است که گفت: به امام کاظم علیه السلام عرض کردم: به ملک خود می روم و فاصله آن از منزل من دوازده فرسخ است. آیا نماز را کامل بخوانم یا شکسته؟ امام فرمودند: کامل بخوان.

می گویم: این حکم بر اساس کامل خواندن نماز در ملک است، نه در مسیر، همان گونه که پیش تر بیان شد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۷۱ - رقم الحدیث الباب: ١٦]

۱۱۲۷۱- ۱٦- (۷) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنْ رَجُلٍ يَسِيرُ إِلَى ضَيْعَتِهِ عَلَى بَرِيدَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ وَ مَمَرُّهُ عَلَى ضِيَاعِ بَنِي عَمِّهِ أَ يَقْصُرُ وَ يُفْطِرُ أَمْ يُتِمُّ وَ يَصُومُ قَالَ لَا يَقْصُرْ وَ لَا يُفْطِرْ.

أَقُولُ: تَقَدَّمَ وَجْهُهُ (۸).

****

ترجمه:

از محمد بن سهل، از پدرش نقل شده است که گفت: از امام کاظم علیه السلام پرسیدم درباره مردی که به سمت ملک خود حرکت می کند، در فاصله دو یا سه برید، و در مسیرش از املاک عموهایش عبور می کند. آیا نماز را شکسته بخواند و افطار کند یا نماز را کامل بخواند و روزه بگیرد؟ امام فرمودند: نماز را شکسته نخواند و افطار نکند.

۱- -تقدم فی الحدیث ۱۱ من هذا الباب.-

۲- -التهذیب ۳- ۲۱۰- ۵۰۹، و الاستبصار ۱- ۲۲۹- ۸۱۱.-

۳- -مر فی الأحادیث ۱ و ۳ و ٦ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ من هذا الباب.-

٤- -التهذیب ۳- ۲۱۰- ۵۱۰، و الاستبصار ۱- ۲۲۹- ۸۱۲.-

۵- -فی المصدر- علی بن إسحاق بن سعد.-

٦- -مر فی الحدیث ۳ من هذا الباب.-

۷- -التهذیب ۳- ۲۱۱- ۵۱۱، و الاستبصار ۱- ۲۲۹- ۸۱۳، أورده فی الحدیث ۲ من الباب ۱۹ من هذه الأبواب.-

۸- -تقدم فی الحدیث ۱۵ من هذا الباب.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۷]

۱۱۲۷۲- ۱۷- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ وَ غَیْرِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ قَالَ: سَأَلْتُ الرِّضَا ع عَنِ الرَّجُلِ یَخْرُجُ إِلَی ضَیْعَتِهِ وَ یُقِیمُ الْیَوْمَ وَ الْیَوْمَیْنِ وَ الثَّلَاثَةَ أَ یَقْصُرُ أَمْ یُتِمُّ قَالَ یُتِمُّ الصَّلَاةَ کُلَّمَا أَتَی ضَیْعَةً مِنْ ضِیَاعِهِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۲).

****

ترجمه:

احمد بن محمّد بن ابی نصر گوید: از امام رضا علیه السّلام پرسیدم: کسی که برای سرکشی املاك و مزرعه های خود می رود و یك - یا دو و یا سه - روز در آن جا می ماند، آیا نماز خود را باید شکسته بخواند؟

فرمود: هرگاه به ملکی از املاك برود، باید نماز را تمام به جا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۷۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۸]

۱۱۲۷۳- ۱۸- (۳) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ قَالَ: سَأَلْتُ الرِّضَا ع عَنِ الرَّجُلِ یَخْرُجُ إِلَی الضَّیْعَةِ فَیُقِیمُ الْیَوْمَ وَ الْیَوْمَیْنِ وَ الثَّلَاثَةَ یُتِمُّ أَمْ یَقْصُرُ قَالَ یُتِمُّ فِیهَا.

****

ترجمه:

احمد بن محمّد بن ابی نصر گوید: از امام رضا علیه السّلام پرسیدم: کسی که برای سرکشی املاك و مزرعه های خود می رود و یك - یا دو و یا سه - روز در آن جا می ماند، آیا نماز خود را باید شکسته بخواند؟

فرمود: باید نماز را تمام به جا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۷٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۹]

۱۱۲۷٤- ۱۹- (٤) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يُرِيدُ السَّفَرَ إِلَى ضِيَاعِهِ فِي كَمْ يَقْصُرُ فَقَالَ فِي ثَلَاثَةٍ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى عَدَمِ بُلُوغِ الْمَسَافَةِ فِيمَا دُونَهَا وَ قَدْ حَمَلَ الشَّيْخُ (٥) وَ غَيْرُهُ (٦) مَا تَضَمَّنَ الْإِتْمَامَ عَلَى الِاسْتِيطَانِ سِتَّةَ أَشْهُرٍ أَوِ الْإِقَامَةِ عَشَرَةَ أَيَّامٍ لِمَا يَأْتِي (٧) إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

****

ترجمه:

و به همین اسناد، از امام رضا علیه السلام نقل شده است که فرمود: از ایشان درباره مردی که قصد سفر به ملک خود دارد، پرسیدم: از چه مسافتی باید نماز را شکسته بخواند؟ امام فرمودند: از سه فرسخ.

می گویم: این حکم بر عدم رسیدن به مسافت مقرر است، و مرحوم شیخ تمام کردن نماز را به اقامت دائم شش ماهه یا اقامت ده روزه حمل کرده است، همان طور که در ادامه بیان خواهد شد، ان شاءالله.

١- -الكافی ٣- ٤٣٧- ٣.-

٢- -التهذيب ٣- ٢١٤- ٥٢٣، و الاستبصار ١- ٢٣١- ٨٢٣.-

٣- -قرب الإسناد- ١٦٠.-

٤- -قرب الإسناد- ١٧٠.-

٥- -التهذيب ٣- ٢١١- ٥١٢، و الاستبصار ١- ٢٢٩- ٨١٤، الاستبصار ١- ٢٣٠- ٨١٦ ذيل الحديث ٨١٤، ٨١٦.-

٦- -الفقيه ١- ٤٥١- ١٣٠٧، و المنتهى ١- ٣٩٣، ٣٩٤.-

٧- -يأتی فی الباب ١٥ من هذه الأبواب، تقدم ما يدلّ على بعض المقصود فی الحديثين ٢ و ٦ من الباب ٧، و فی الحديث ٤ من الباب ٨ من هذه الأبواب.-

١٥- بَابُ أَنَّ الْمُسَافِرَ إِذَا نَوَى الْإِقَامَةَ عَشَرَةَ أَيَّامٍ وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِتْمَامُ فِی الصَّلَاةِ وَ الصِّيَامِ وَ اعْتُبِرَتِ الْمَسَافَةُ فِيمَا بَعْدَهَا وَ إِذَا تَرَدَّدَ فِی الْإِقَامَةِ وَجَبَ عَلَيْهِ الْقَصْرُ إِلَى ثَلَاثِينَ

اشارة

(١) ١٥ بَابُ أَنَّ الْمُسَافِرَ إِذَا نَوَى الْإِقَامَةَ عَشَرَةَ أَيَّامٍ وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِتْمَامُ فِی الصَّلَاةِ وَ الصِّيَامِ وَ اعْتُبِرَتِ الْمَسَافَةُ فِيمَا بَعْدَهَا وَ إِذَا تَرَدَّدَ فِی الْإِقَامَةِ وَجَبَ عَلَيْهِ الْقَصْرُ إِلَى ثَلَاثِينَ يَوْماً ثُمَّ يَجِبُ عَلَيْهِ التَّمَامُ وَ لَوْ صَلَاةً وَاحِدَةً وَ حُكْمِ إِقَامَةِ الْخَمْسَةِ

****

ترجمه:

باب اينكه مسافر، هنگامی كه قصد اقامت ده روز كند، بايد نماز را كامل بخواند و روزه بگيرد، و بعد از آن مسافت در نظر گرفته شود. اما اگر در اقامت خود ترديد داشته باشد، وظيفه او نماز شكسته تا

سی روز است. پس از آن، باید نماز را کامل بخواند، حتی اگر فقط یک نماز باشد. و حکم اقامت پنج روز نیز در این شرایط بیان شده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۷۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۲۷۵- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنِ الْعَمْرَکِیِّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یُدْرِکُهُ شَهْرُ رَمَضَانَ فِی السَّفَرِ فَیُقِیمُ الْأَیَّامَ فِی الْمَکَانِ عَلَیْهِ صَوْمٌ قَالَ لَا حَتَّی یُجْمِعَ عَلَی مُقَامِ عَشَرَةِ أَیَّامٍ وَ إِذَا أَجْمَعَ عَلَی مُقَامِ عَشَرَةِ أَیَّامٍ صَامَ وَ أَتَمَّ الصَّلَاةَ قَالَ وَ سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یَکُونُ عَلَیْهِ أَیَّامٌ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- وَ هُوَ مُسَافِرٌ یَقْضِی إِذَا أَقَامَ فِی الْمَکَانِ قَالَ لَا حَتَّی یُجْمِعَ عَلَی مُقَامِ عَشَرَةِ أَیَّامٍ.

****

ترجمه:

از علی بن جعفر، از امام کاظم علیه السلام نقل شده است که فرمود: از ایشان پرسیدم درباره مردی که در سفر است و ماه رمضان فرا می رسد، آیا اگر چند روز در مکانی اقامت داشته باشد روزه بر او واجب است؟ امام فرمودند: نه، مگر اینکه قصد اقامت ده روز کند. و اگر قصد اقامت ده روز نماید، روزه بگیرد و نماز را کامل بخواند.

و همچنین از ایشان درباره مردی پرسیدم که روزهایی از ماه رمضان بر او واجب است و او در حال سفر بوده است، آیا در صورت اقامت در مکانی قضای روزه را به جا آورد؟ امام فرمودند: نه، مگر اینکه قصد اقامت ده روز کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۷۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

١١٢٧٦- ٢- (٣) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع الرَّجُلُ يَكُونُ لَهُ الضِّيَاعُ بَعْضُهَا قَرِيبٌ مِنْ بَعْضٍ يَخْرُجُ فَيُقِيمُ فِيهَا يُتِمُّ أَوْ يُقَصِّرُ قَالَ يُتِمُّ.

****

ترجمه:

عبد الرحمان بن حجّاج گويد: به امام صادق عليه السّلام گفتم: شخصى داراى املاك و مزرعه هايى است كه نزديك يكديگر هستند و بدان جا مى رود و مى ماند. آيا بايد نماز را تمام بخواند؟

فرمود: بايد تمام بخواند.

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٧٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١١٢٧٧- ٣- (٤) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: إِذَا قَدِمْتَ أَرْضاً وَ أَنْتَ تُرِيدُ أَنْ تُقِيمَ بِهَا عَشَرَةَ أَيَّامٍ فَصُمْ وَ أَتِمَّ وَ إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ أَنْ تُقِيمَ أَقَلَّ مِنْ عَشَرَةِ أَيَّامٍ فَأَفْطِرْ مَا بَيْنَكَ وَ بَيْنَ شَهْرٍ فَإِذَا بَلَغَ الشَّهْرُ فَأَتِمَّ الصَّلَاةَ

١- -الباب ١٥ فيه ٢٠ حديث.-

٢- -الكافى ٤- ١٣٣- ٢.-

٣- -الكافى ٣- ٤٣٨- ٦.-

٤- -الكافى ٤- ١٣٣- ١.-

وَ الصِّيَامَ وَ إِنْ قُلْتَ أَرْتَحِلُ غُدْوَةً.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ مِثْلَهُ (۱).

****

ترجمه:

از ابوبصیر نقل شده است که گفت: اگر به زمینی وارد شدی و قصد داری ده روز در آنجا اقامت کنی، روزه بگیر و نماز را کامل بخوان. اما اگر قصد داری کمتر از ده روز اقامت داشته باشی، افطار کن تا زمانی که بین تو و یک ماه فاصله باشد. وقتی به یک ماه رسید، نماز و روزه را کامل به جا آور، حتی اگر گفته باشی قصد داری صبح روز بعد حرکت کنی.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۲۷۸ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۱۲۷۸- ٤- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُمَرَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِذَا أَتَيْتَ بَلْدَةً فَأَزْمَعْتَ الْمُقَامَ عَشَرَةَ أَيَّامٍ فَأَتِمَّ الصَّلَاةَ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از منصور بن حازم، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: شنیدم ایشان می گفتند: اگر به شهری وارد شدی و قصد اقامت ده روز داشتی، نماز را کامل بخوان. (الحدیث)

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۲۷۹ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۱۲۷۹- ۵- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِی وَلَّادٍ الْحَنَّاطِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: إِنْ شِئْتَ فَانْوِ الْمُقَامَ عَشْراً وَ أَتِمَّ وَ إِنْ لَمْ تَنْوِ الْمُقَامَ فَقَصِّرْ مَا بَیْنَکَ وَ بَیْنَ شَهْرٍ فَإِذَا مَضَی لَکَ شَهْرٌ فَأَتِمَّ الصَّلَاةَ.

****

ترجمه:

از ابی ولاد حناط، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که در حدیثی فرمود: اگر خواستی، قصد اقامت ده روز کن و نماز را کامل بخوان، و اگر قصد اقامت نکردی، نماز را شکسته بخوان تا زمانی که بین تو و یک ماه فاصله باشد. وقتی یک ماه سپری شد، نماز را کامل بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۸۰ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۱۲۸۰- ٦- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ مَرَّارٍ (٥) عَنْ یُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ أَتَی ضَیْعَتَهُ ثُمَّ لَمْ یُرِدِ الْمُقَامَ عَشَرَةَ أَیَّامٍ قَصَّرَ وَ إِنْ أَرَادَ الْمُقَامَ عَشَرَةَ أَیَّامٍ أَتَمَّ الصَّلَاةَ.

****

ترجمه:

از عبدالله بن سنان، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: کسی که به ملک خود وارد شود و قصد اقامت ده روز نداشته باشد، باید نماز را شکسته بخواند. اما اگر قصد اقامت ده روز داشته باشد، نماز را کامل به جا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۸۱ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۲۸۱- ۷- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْبَرْقِيِّ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ الْجَعْفَرِيِّ عَنْ مُوسَى بْنِ حَمْزَةَ بْنِ بَزِيعٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي الْحَسَنِ ع جُعِلْتُ فِدَاکَ إِنَّ لِي ضَيْعَةً دُونَ بَغْدَادَ- فَأَخْرُجُ مِنَ الْكُوفَةِ أُرِيدُ

ص: ٤٩٩

١- -التهذيب-.-

٢- -التهذيب ٣- ٢٢١- ٥٥٢، أورده فی الحديث ٣ من الباب ١٧ من هذه الأبواب.-

٣- -التهذيب ٣- ٢٢١- ٥٥٣، و الاستبصار ١- ٢٣٨- ٨٥١، أورده فی الحديث ١ من الباب ١٨ من هذه الأبواب.-

٤- -التهذيب ٣- ٢١١- ٥١٣، و الاستبصار ١- ٢٢٩- ٨١٥.-

٥- -فی نسخة- يسار- هامش المخطوط-.-

٦- -التهذيب ٣- ٢١١- ٥١٤، و الاستبصار ١- ٢٣٠- ٨١٦.-

بَغْدَادَ- فَأُقِيمُ فِي تِلْكَ الضَّيْعَةِ أُقَصِّرُ أَوْ أُتِمُّ فَقَالَ إِنْ لَمْ تَنْوِ الْمُقَامَ عَشَرَةَ أَيَّامٍ فَقَصِّرْ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

از موسی بن حمزه بن بزيع نقل شده است که گفت: به امام کاظم عليه السلام عرض کردم: فدايت شوم، من ملکی در نزديکی بغداد دارم. از کوفه خارج می شوم، قصد بغداد را دارم و در آن ملک اقامت می کنم. آيا نماز را شکسته بخوانم يا کامل؟ امام فرمودند: اگر قصد اقامت ده روز نداشته باشی، نماز را شکسته بخوان.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۲۸۲ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۱۲۸۲- ۸- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ (۳) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَزِيعٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يُقَصِّرُ فِی ضَيْعَتِهِ فَقَالَ لَا بَأْسَ مَا لَمْ يَنْوِ مُقَامَ عَشَرَةِ أَيَّامٍ إِلَّا أَنْ يَكُونَ لَهُ فِيهَا مَنْزِلٌ يَسْتَوْطِنُهُ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از محمد بن اسماعيل بن بزيع، از امام كاظم عليه السلام نقل شده است كه فرمود: از ايشان پرسيدم درباره مردی كه در ملک خود نماز شكسته می خواند. امام فرمودند: اشكالی ندارد، تا زمانی كه قصد اقامت ده روز نداشته باشد؛ مگر آنكه در آنجا منزلی داشته باشد كه در آن اقامت دائم دارد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۲۸۳ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۱۲۸۳- ۹- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ (٥) عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ أَ رَأَيْتَ مَنْ قَدِمَ بَلْدَةً إِلَى مَتَى يَنْبَغِی لَهُ أَنْ يَكُونَ مُقَصِّراً وَ مَتَى يَنْبَغِی لَهُ أَنْ يُتِمَّ فَقَالَ إِذَا دَخَلْتَ أَرْضاً فَأَيْقَنْتَ أَنَّ لَكَ بِهَا مُقَامَ عَشَرَةِ أَيَّامٍ فَأَتِمَّ الصَّلَاةَ وَ إِنْ لَمْ تَدْرِ مَا مُقَامُكَ بِهَا تَقُولُ غَداً أَخْرُجُ أَوْ بَعْدَ غَدٍ فَقَصِّرْ مَا بَيْنَكَ وَ بَيْنَ أَنْ يَمْضِیَ شَهْرٌ فَإِذَا تَمَّ لَكَ شَهْرٌ فَأَتِمَّ الصَّلَاةَ وَ إِنْ أَرَدْتَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ سَاعَتِكَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زُرَارَةَ (٦)

وَ رَوَاهُ ابْنُ إِدْرِيسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ

١- -المحاسن- ٣٧١- ١٣١.-

٢- -التهذيب ٣- ٢١٣- ٥٢٠، أورده فی الحدیث ١١ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

٣- -فی الاستبصار- الحسن- هامش المخطوط-.-

٤- -التهذیب ٣- ٢١٩- ٥٤٦، و الاستبصار ١- ٢٣٧- ٨٤٧.-

٥- -فی نسخة- عیسی- هامش المخطوط-.-

٦- -الکافی ٣- ٤٣٥- ١.-

مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

از زراره، از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمود: به ایشان عرض کردم: کسی که وارد شهری شود، تا چه زمانی باید نماز را شکسته بخواند و از چه زمانی باید نماز را کامل بخواند؟ امام فرمودند: هنگامی که وارد سرزمینی شدی و یقین کردی که ده روز در آنجا اقامت داری، نماز را کامل بخوان. اما اگر نمی دانی که مدت اقامتت در آنجا چقدر خواهد بود، و می گویی فردا یا پس فردا از آنجا خارج خواهم شد، نماز را شکسته بخوان تا زمانی که یک ماه بگذرد. پس از سپری شدن یک ماه، نماز را کامل بخوان، حتی اگر قصد داشتی همان لحظه از آنجا خارج شوی.

[رقم الحدیث الکلی: ١١٢٨٤ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١١٢٨٤- ١٠- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: مَنْ قَدِمَ قَبْلَ التَّرْوِيَةِ بِعَشَرَةِ أَيَّامٍ وَجَبَ عَلَيْهِ إِتْمَامُ الصَّلَاةِ وَ هُوَ بِمَنْزِلَةِ أَهْلِ مَكَّةَ- فَإِذَا خَرَجَ إِلَى مِنًى وَجَبَ عَلَيْهِ التَّقْصِيرُ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از زراره، از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمود: کسی که ده روز قبل از روز ترویه وارد شود، باید نماز را کامل بخواند و حکم او مانند اهل مکه است. اما هنگامی که به سمت منا خارج شود، باید نماز را شکسته بخواند. (الحدیث)

[رقم الحدیث الکلی: ١١٢٨٥ - رقم الحدیث الباب: ١١]

١١٢٨٥- ١١- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنْ أَهْلِ مَكَّةَ إِذَا زَارُوا عَلَيْهِمْ إِتْمَامُ الصَّلَاةِ قَالَ نَعَمْ وَ الْمُقِيمُ بِمَكَّةَ إِلَى شَهْرٍ بِمَنْزِلَتِهِمْ.

****

ترجمه:

از اسحاق بن عمار نقل شده است که گفت: از امام کاظم علیه السلام درباره اهل مکه پرسیدم که اگر به زیارت بروند، آیا بر آن ها واجب است که نماز را کامل بخوانند؟ امام فرمودند: بله، و کسی که تا یک ماه در مکه اقامت داشته باشد، حکم آنان را دارد.

[رقم الحدیث الکلی: ١١٢٨٦ - رقم الحدیث الباب: ١٢]

١١٢٨٦- ١٢- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ: سَأَلَ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (٥) ع وَ أَنَا أَسْمَعُ عَنِ الْمُسَافِرِ إِنْ حَدَّثَ نَفْسَهُ بِإِقَامَةِ عَشَرَةِ أَيَّامٍ قَالَ فَلْيُتِمَّ الصَّلَاةَ فَإِنْ لَمْ يَدْرِ مَا يُقِيمُ يَوْماً أَوْ أَكْثَرَ فَلْيَعُدَّ ثَلَاثِينَ يَوْماً ثُمَّ لْيُتِمَّ وَ إِنْ كَانَ أَقَامَ يَوْماً أَوْ صَلَاةً وَاحِدَةً فَقَالَ لَهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ بَلَغَنِي أَنَّكَ قُلْتَ خَمْساً فَقَالَ قَدْ قُلْتُ ذَلِكَ قَالَ أَبُو أَيُّوبَ- فَقُلْتُ أَنَا جُعِلْتُ فِدَاكَ يَكُونُ أَقَلَّ مِنْ خَمْسَةِ أَيَّامٍ قَالَ لَا.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ (٦)

أَقُولُ: حَمَلَ الشَّيْخُ حُكْمَ الْخَمْسَةِ عَلَى مَنْ كَانَ بِمَكَّةَ أَوِ الْمَدِينَةِ لِمَا يَأْتِي (٧) وَ جَوَّزَ حَمْلَهُ عَلَى الِاسْتِحْبَابِ وَ الْأَقْرَبُ الْحَمْلُ عَلَى التَّقِيَّةِ لِمُوَافَقَتِهِ لِكَثِيرٍ مِنَ الْعَامَّةِ.

****

ترجمه:

از ابی ایوب نقل شده است که گفت: محمد بن مسلم در حضور من از امام صادق علیه السلام درباره مسافری پرسید که نیت اقامت ده روز کند. امام فرمودند: باید نماز را کامل بخواند. اما اگر نداند که مدت اقامتش یک روز یا بیشتر است، سی روز بشمارد و پس از آن نماز را کامل بخواند، حتی اگر یک روز یا فقط یک نماز اقامت داشته باشد.

محمد بن مسلم پرسید: شنیده ام که شما حکم پنج روز را نیز بیان کرده اید. امام فرمودند: بله، چنین گفته ام. ابی ایوب ادامه داد: عرض کردم، فدایت شوم، اگر مدت اقامت کمتر از پنج روز باشد، چطور؟ امام فرمودند: نه، چنین نیست.

می گویم: مرحوم شیخ این حکم پنج روز را برای کسانی که در مکه یا مدینه هستند، بیان کرده است؛ و احتمال داده که این حکم به عنوان استحباب حمل شود. اما نزدیک تر به حقیقت این است که به عنوان تقیه تفسیر شده است، زیرا با دیدگاه بسیاری از عامه همخوانی دارد.

١- -مستطرفات السرائر- ٧٢- ٥.-

٢- -التهذيب ٥- ٤٨٨- ١٧٤٢، أورده فی الحدیث ٣ من الباب ٣ من هذه الأبواب.-

٣- -التهذيب ٥- ٤٨٧- ١٧٤١، أورده فی الحدیث ٦ من الباب ٦ من هذه الأبواب.-

٤- -التهذيب ٣- ٢١٩- ٥٤٨، الاستبصار ١- ٢٣٨-٨٤٩.-

٥- -فی التهذيب- أبا جعفر (عليه السلام)- هامش المخطوط-.-

٦- -الكافی ٣- ٤٣٦- ٣.-

٧- -يأتی فی الحدیث ١٦ من هذا الباب.-

[رقم الحديث الكلی: ١١٢٨٧ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١١٢٨٧- ١٣- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا عَزَمَ الرَّجُلُ أَنْ يُقِيمَ عَشْراً فَعَلَيْهِ إِتْمَامُ الصَّلَاةِ وَ إِنْ كَانَ فِی شَكٍّ لَا يَدْرِی مَا يُقِيمُ فَيَقُولُ الْيَوْمَ أَوْ غَداً فَلْيُقَصِّرْ مَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ شَهْرٍ فَإِنْ أَقَامَ بِذَلِكَ الْبَلَدِ أَكْثَرَ مِنْ شَهْرٍ فَلْيُتِمَّ الصَّلَاةَ.

****

ترجمه:

از ابوبصير نقل شده است كه امام صادق عليه السلام فرمود: اگر مردی قصد كند كه ده روز اقامت نمايد، بايد نماز را كامل بخواند. اما اگر در ترديد باشد و نداند كه چند روز اقامت خواهد داشت و بگويد امروز يا فردا خواهم رفت، بايد نماز را شكسته بخواند تا زمانی كه يک ماه سپری شود. اگر بيش از يک ماه در آن شهر اقامت كرد، بايد نماز را كامل به جا آورد.

[رقم الحديث الكلی: ١١٢٨٨ - رقم الحديث الباب: ١٤]

۱۱۲۸۸- ١٤- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ حَنَانٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا دَخَلْتَ الْبَلْدَةَ فَقُلْتَ الْيَوْمَ أَخْرُجُ أَوْ غَداً أَخْرُجُ فَاسْتَتْمَمْتَ عَشْراً فَأَتِمَّ.

****

ترجمه:

از حنان، از پدرش، از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمود: اگر وارد شهری شدی و گفتی امروز یا فردا از آنجا خارج می شوم، اما اقامت تو به ده روز رسید، نماز را کامل بخوان.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۲۸۹ - رقم الحديث الباب: ۱۵]

۱۱۲۸۹- ١٥- (٣) وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى بِهَذَا الْإِسْنَادِ فَاسْتَتْمَمْتَ شَهْراً فَأَتِمَّ.

أَقُولُ: الرِّوَايَةُ الْأُولَى مَخْصُوصَةٌ بِمَنْ نَوَى الْعَشَرَةَ وَ الثَّانِيَةُ بِمَنْ لَمْ يَنْوِ لِمَا مَضَى (٤) وَ يَأْتِي (٥).

****

ترجمه:

و در روایتی دیگر به همین اسناد آمده است: «اگر اقامت تو به یک ماه رسید، نماز را کامل بخوان.»

می گویم: روایت اول مختص کسی است که نیت اقامت ده روز کرده باشد، و روایت دوم درباره کسی است که نیت نکرده باشد، همان طور که پیش تر توضیح داده شد.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۲۹۰ - رقم الحديث الباب: ١٦]

۱۱۲۹۰- ١٦- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ السِّنْدِيِّ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُسَافِرِ يَقْدَمُ الْأَرْضَ فَقَالَ إِنْ حَدَّثَتْهُ نَفْسُهُ أَنْ يُقِيمَ عَشْراً فَلْيُتِمَّ وَ إِنْ قَالَ الْيَوْمَ أَخْرُجُ أَوْ

غَداً أَخْرُجُ وَ لَا يَدْرِی فَلْيُقَصِّرْ مَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ شَهْرٍ فَإِنْ مَضَی شَهْرٌ فَلْيُتِمَّ وَ لَا يُتِمَّ فِی أَقَلَّ مِنْ عَشَرَةٍ إِلَّا بِمَكَّةَ وَ الْمَدِينَةِ- وَ إِنْ أَقَامَ بِمَكَّةَ وَ الْمَدِينَةِ خَمْساً فَلْيُتِمَّ.

أَقُولُ: يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی جَوَازِ الْإِتْمَامِ بِمَكَّةَ وَ الْمَدِينَةِ مِنْ غَيْرِ نِيَّةِ إِقَامَةِ خَمْسَةٍ بَلْ عَلَی اسْتِحْبَابِ الْإِتْمَامِ فِيهِمَا فَلَا إِشْكَالَ هُنَا (۷).

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره مسافری که وارد زمینی شود، پرسیدم. امام فرمودند: اگر در خود نیت اقامت ده روز کند، باید نماز را کامل بخواند. اما اگر بگوید امروز یا فردا خواهم رفت و نداند که مدت اقامتش چقدر است، باید نماز را شکسته بخواند تا یک ماه سپری شود. و اگر یک ماه گذشت، نماز را کامل بخواند. امام همچنین فرمودند: نماز را در کمتر از ده روز کامل نخواند، مگر در مکه و مدینه؛ و اگر در مکه و مدینه پنج روز اقامت کند، باید نماز را کامل بخواند.

می گویم: در ادامه، مطالبی آمده است که نشان دهنده جواز کامل خواندن نماز در مکه و مدینه، حتی بدون نیت اقامت پنج روز، است؛ بلکه حکم به استحباب کامل خواندن نماز در این دو مکان داده شده است، بنابراین در این مورد ابهامی وجود ندارد.

۱- -التهذیب ٤- ۲۲۷- ٦٦٦.-

۲- -التهذیب ۳- ۲۱۹- ٥٤٧.-

۳- -الاستبصار ۱- ۲۳۷- ۸٤۸.-

٤- -مضى فى الحديث ٣ و ٥ و ٩ و ١٢ و ١٣ من هذا الباب.-

٥- -يأتى فى الحديث ١٦ و ١٧ و ٢٠ من هذا الباب.-

٦- -التهذيب ٣- ٢٢٠- ٥٤٩، و الاستبصار ١- ٢٣٨- ٨٥٠.-

٧- -يأتى فى الباب ٢٥ من هذه الأبواب.-

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٩١ - رقم الحديث الباب: ١٧]

١١٢٩١- ١٧- (١) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: إِذَا دَخَلْتَ بَلَداً وَ أَنْتَ تُرِيدُ الْمُقَامَ عَشَرَةَ أَيَّامٍ فَأَتِمَّ الصَّلَاةَ حِينَ تَقْدَمُ وَ إِنْ أَرَدْتَ الْمُقَامَ دُونَ الْعَشَرَةِ فَقَصِّرْ وَ إِنْ أَقَمْتَ تَقُولُ غَداً أَخْرُجُ أَوْ بَعْدَ غَدٍ وَ لَمْ تُجْمِعْ عَلَى عَشَرَةٍ فَقَصِّرْ مَا بَيْنَكَ وَ بَيْنَ شَهْرٍ فَإِذَا تَمَّ الشَّهْرُ فَأَتِمَّ الصَّلَاةَ قَالَ قُلْتُ: إِنْ دَخَلْتُ بَلَداً أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- وَ لَسْتُ أُرِيدُ أَنْ أُقِيمَ عَشْراً قَالَ (٢) قَصِّرْ وَ أَفْطِرْ قُلْتُ فَإِنْ مَكَثْتُ كَذَلِكَ أَقُولُ: غَداً أَوْ بَعْدَ غَدٍ فَأُفْطِرُ الشَّهْرَ كُلَّهُ وَ أُقَصِّرُ قَالَ نَعَمْ هَذَا (٣) وَاحِدٌ إِذَا قَصَّرْتَ أَفْطَرْتَ وَ إِذَا أَفْطَرْتَ قَصَّرْتَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ نَحْوَهُ (٤).

****

ترجمه:

از معاويه بن وهب، از امام صادق عليه السلام نقل شده است كه فرمود: اگر وارد شهرى شدى و قصد اقامت ده روز داشتى، نماز را كامل بخوان، همان لحظه كه وارد مى شوى. اما اگر قصد اقامت كمتر از ده روز داشتى، نماز را شكسته بخوان. اگر اقامت داشتى و گفتى: فردا يا پس فردا از آنجا خارج خواهم شد و قصد اقامت ده روز نكردى، نماز را شكسته بخوان تا زمانى كه يک ماه سپرى شود. وقتى يک ماه تمام شد، نماز را كامل بخوان.

پرسیدم: اگر در اولین روز ماه رمضان وارد شهری شوم و قصد اقامت ده روز نداشته باشم، چه کنم؟ امام فرمودند: نماز را شکسته بخوان و افطار کن.

پرسیدم: اگر مدتی به همین صورت بمانم و بگویم: فردا یا پس فردا خارج می شوم و ماه رمضان را تمام روزه نگیرم و نماز را شکسته بخوانم؟ امام فرمودند: بله، همین است؛ هر زمان نماز شکسته بخوانی، روزه را نیز افطار کن؛ و هر زمان افطار کنی، نماز را نیز شکسته بخوانی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۸]

۱۱۲۹۲- ۱۸- (۵) وَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ تَمِیمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ تَمِیمٍ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلِیٍّ الْأَنْصَارِیِّ عَنْ رَجَاءِ بْنِ أَبِی الضَّحَّاکِ أَنَّهُ صَحِبَ الرِّضَا ع مِنْ الْمَدِینَةِ إِلَی مَرْوٍ- وَ کَانَ إِذَا أَقَامَ بِبَلْدَةٍ عَشَرَةَ أَیَّامٍ صَائِماً لَا یُفْطِرُ فَإِذَا جَنَّ اللَّیْلُ بَدَأَ بِالصَّلَاةِ قَبْلَ الْإِفْطَارِ الْحَدِیثَ.

****

ترجمه:

از رجاء بن ابی ضحاک نقل شده است که او همراه امام رضا علیه السلام از مدینه تا مرو سفر کرد. و هنگامی که ایشان در شهری ده روز اقامت می کردند، روزه می گرفتند و افطار نمی کردند. و هنگام فرا رسیدن شب، ابتدا نماز را به جا می آوردند و سپس افطار می کردند. (الحدیث)

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۹]

۱۱۲۹۳- ۱۹- (٦) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ قَدِمَ مَکَّةَ قَبْلَ التَّرْوِیَةِ بِأَیَّامٍ کَیْفَ یُصَلِّی (۷) إِذَا کَانَ وَحْدَهُ أَوْ

١- -الفقيه ١- ٤٣٧- ١٢٦٩، أورده فى الحديث ١ من الباب ٤ من أبواب من يصحّ منه الصوم.-

٢- -فى نسخة- فقال- هامش المخطوط-.-

٣- -فى التهذيب- هما- هامش المخطوط-.-

٤- -التهذيب ٣- ٢٢٠- ٥٥١.-

٥- -عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١٨٢- ٥، أورده بتمامه فى الحديث ٢٤ من الباب ١٣ من أبواب اعداد الفرائض، و أورد قطعة منه فى الحديث ٧ من الباب ١٨ من أبواب التعقيب، و قطعة منه فى الحديث ٦ من الباب ٢ من أبواب سجدتى الشكر.-

٦- -قرب الإسناد- ٩٩.-

٧- -فى المصدر- يصنع، و فى نسخة- يصلى.-

مَعَ إِمَامٍ فَيُتِمُّ أَوْ يُقَصِّرُ قَالَ يُقَصِّرُ إِلَّا أَنْ يُقِيمَ عَشَرَةَ أَيَّامٍ قَبْلَ التَّرْوِيَةِ.

****

ترجمه:

از على بن جعفر، از برادرش امام كاظم عليه السلام نقل شده است كه فرمود: از ايشان پرسيدم درباره مردى كه چند روز قبل از روز ترويه وارد مكه مى شود. چگونه نماز بخواند؟ آيا اگر تنها باشد يا همراه با امام، نماز را كامل بخواند يا شكسته؟ امام فرمودند: نماز را شكسته بخواند، مگر اينكه ده روز قبل از ترويه در آنجا اقامت كند.

[رقم الحديث الكلى: ١١٢٩٤ - رقم الحديث الباب: ٢٠]

١١٢٩٤- ٢٠- (١) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِي أَمَالِيهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ الصَّلْتِ عَنِ ابْنِ عُقْدَةَ عَنْ عَبَّادٍ عَنْ عَمِّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْأَعْلَى عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: إِذَا

كُنْتَ مُسَافِراً ثُمَّ مَرَرْتَ بِبَلْدَةٍ تُرِيدُ أَنْ تُقِيمَ بِهَا عَشَرَةَ أَيَّامٍ فَأَتِمَّ الصَّلَاةَ وَ إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ أَنْ تُقِيمَ بِهَا أَقَلَّ مِنْ عَشَرَةٍ فَقَصِّرْ وَ إِنْ قَدِمْتَ وَ أَنْتَ تَقُولُ أَسِيرُ غَداً أَوْ بَعْدَ غَدٍ حَتَّى تُتِمَّ عَلَى شَهْرٍ فَأَكْمِلِ الصَّلَاةَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٢) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٣) وَ يَنْبَغِي أَنْ يُحْمَلَ الشَّهْرُ هُنَا عَلَى ثَلَاثِينَ يَوْماً لِأَنَّهُ مُجْمَلٌ وَ هَذَا مُبَيَّنٌ.

****

ترجمه:

از سوید بن غفله، از امام علی علیه السلام نقل شده است که فرمود: اگر مسافر بودی و وارد شهری شدی و قصد داشتی ده روز در آنجا اقامت کنی، نماز را کامل بخوان. اما اگر قصد اقامت کمتر از ده روز داشتی، نماز را شکسته بخوان. و اگر وارد شدی و گفتی: فردا یا پس فردا از آنجا خارج می شوم، اما اقامت تو به یک ماه رسید، نماز را کامل بخوان.

می گویم: این مطلب با روایات پیشین که به همین موضوع اشاره داشت، منطبق است. و در اینجا باید یک ماه به معنای سی روز حمل شود، زیرا مفهوم کلی دارد و این روایت آن را روشن می کند.

١٦- بَابُ أَنَّ التَّقْصِيرَ سَفَراً إِنَّمَا هُوَ فِي الرُّبَاعِيَّاتِ وَ يُنْقَصُ مِنْ كُلِّ وَاحِدَةٍ رَكْعَتَانِ فَلَا يَجُوزُ فِي الصُّبْحِ وَ الْمَغْرِبِ وَ تَسْقُطُ نَوَافِلُ الظُّهْرَيْنِ خَاصَّةً

اشارة

(٤) ١٦ بَابُ أَنَّ التَّقْصِيرَ سَفَراً إِنَّمَا هُوَ فِي الرُّبَاعِيَّاتِ وَ يُنْقَصُ مِنْ كُلِّ وَاحِدَةٍ رَكْعَتَانِ فَلَا يَجُوزُ فِي الصُّبْحِ وَ الْمَغْرِبِ وَ تَسْقُطُ نَوَافِلُ الظُّهْرَيْنِ خَاصَّةً

****

ترجمه:

باب قصر در سفر فقط در نمازهای چهار رکعتی ازهرکدام دو رکعت کم می شود و در نماز صبح و مغرب جایز نیست و نافله های ظهر و عصر فقط ساقط می شود

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۹۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۲۹۵- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ وَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُمَا قَالا الصَّلَاةُ فِي السَّفَرِ رَكْعَتَانِ لَيْسَ قَبْلَهُمَا وَ لَا بَعْدَهُمَا شَيْ ءٌ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ كَمَا مَرَّ (٦).

****

ترجمه:

از حذیفه بن منصور، از امام باقر علیه السلام و امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: نماز در سفر، دو رکعت است و قبل و بعد از آن چیزی (نماز مستحبی) نیست.

۱- -أمالی الطوسیّ ۱- ۳۵۷، أورده فی الحدیث ۱۸ من الباب ۱، و فی الحدیث ۱ من الباب ۲۸ من هذه الأبواب.-

۲- -تقدم فی الباب ۱۲ من هذه الأبواب.-

۳- -یأتی فی الباب ۱۷ و ۲۰، و فی الحدیث ۱۵ و ۲۷ و ۳۲ و ۳۳ و ۳٤ من الباب ۲۵ من هذه الأبواب.-

٤- -الباب ١٦ فيه حديثان.-

٥- -التهذيب ٢- ١٤- ٣٤.-

٦- -مر فی الحديث ٢ من الباب ٢١ من أعداد الفرائض-

[رقم الحديث الكلی: ١١٢٩٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١٢٩٦- ٢- (١) وَ عَنْهُ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الصَّلَاةُ فِی السَّفَرِ رَكْعَتَانِ لَيْسَ قَبْلَهُمَا وَ لَا بَعْدَهُمَا شَیْ ءٌ إِلَّا الْمَغْرِبَ ثَلَاثٌ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِی أَعْدَادِ الْفَرَائِضِ وَ النَّوَافِلِ (٢) وَ فِی الْأَذَانِ (٣) وَ غَيْرِ ذَلِكَ (٤) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٥) وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى عَدَمِ سُقُوطِ نَافِلَةِ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ وَ الصُّبْحِ وَ صَلَاةِ اللَّيْلِ فِی السَّفَرِ فِی أَعْدَادِ الْفَرَائِضِ (٦).

****

ترجمه:

عبدالله بن سنان از امام صادق(عليه السلام) نقل كرده است كه فرمود: نماز در سفر دو ركعت است، قبل و بعد از آن ها چيزی نيست بجز مغرب كه سه ركعت می باشد).

١٧- بَابُ أَنَّ مَنْ أَتَمَّ فِی السَّفَرِ عَامِداً وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِعَادَةُ فِی الْوَقْتِ وَ بَعْدَهُ وَ مَنْ أَتَمَّ نَاسِياً وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِعَادَةُ فِی الْوَقْتِ لَا بَعْدَهُ وَ مَنْ أَتَمَّ جَهْلًا أَوْ نَوَى الْإِقَامَةَ وَ قَصَّرَ جَهْلًا

اشارة

(٧) ١٧ بَابُ أَنَّ مَنْ أَتَمَّ فِی السَّفَرِ عَامِداً وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِعَادَةُ فِی الْوَقْتِ وَ بَعْدَهُ وَ مَنْ أَتَمَّ نَاسِياً وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِعَادَةُ فِی الْوَقْتِ لَا بَعْدَهُ وَ مَنْ أَتَمَّ جَهْلًا أَوْ نَوَى الْإِقَامَةَ وَ قَصَّرَ جَهْلًا لَمْ يُعِدْ وَ حُكْمِ مَنْ قَصَّرَ الْمَغْرِبَ جَاهِلًا

****

ترجمه:

باب کسی که در سفر عمدا نماز را تمام بخواند واجب است اعاده کند در وقت یا بعد آن ولی کسیکه از روی فراموشی تمام بخواند اگر در وقت متوجه اشتباه شود واجب است اعاده کند نه بعد آن کسیکه از روی نادانی تمام خوانده یا نیت اقامت کرده و شکسته خوانده از روی جهل اعاده نمی کند و حکم کسیکه مغرب را شکسته خوانده

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۲۹۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۲۹۷- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْعِيصِ بْنِ الْقَاسِمِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ

ص: ۵۰۵

۱- -التهذيب ۲- ۱۳- ۳۱، و الاستبصار ۱- ۲۲۰- ۷۷۸، أورده أيضا فى الحديث ۳ من الباب ۲۱ من أبواب أعداد الفرائض.-

۲- -تقدم فى الحديث ۱ من الباب ۲، و فى الحديثين ۱۲ و ۱٤ من الباب ۱۳ و فى الباب ۲۱، و فى الحديث ۳ من الباب ۲۲ و فى الباب ۲۳ من أبواب اعداد الفرائض.-

۳- -تقدم فى الحديث ۲ و ۳ و ۷ من الباب ٦ من أبواب الأذان و الإقامة.-

٤- -تقدم فى الباب ۱۸ من أبواب صلاة الجماعة، و فى الباب ۱ من أبواب صلاة الخوف و المطاردة.-

۵- -يأتى فى الباب ۲۲، ۲۹ من هذه الأبواب.-

٦- -تقدم فى الباب ۲٤ و ۲۵ و ۲۹ من أبواب اعداد الفرائض.-

٧- -الباب ١٧ فيه ٨ أحاديث.-

٨- -الكافی ٣- ٤٣٥- ٦.-

ع عَنْ رَجُلٍ صَلَّی وَ هُوَ مُسَافِرٌ فَأَتَمَّ الصَّلَاةَ قَالَ إِنْ كَانَ فِی وَقْتٍ فَلْيُعِدْ وَ إِنْ كَانَ الْوَقْتُ قَدْ مَضَی فَلَا.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

از عیص بن قاسم نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که در حال سفر نماز خوانده و آن را کامل به جا آورده است. امام فرمودند: اگر هنوز وقت نماز باقی باشد، باید نماز را دوباره بخواند. اما اگر وقت نماز گذشته باشد، نیازی به تکرار نیست.

[رقم الحديث الكلی: ١١٢٩٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١١٢٩٨- ٢- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ سُوَيْدٍ الْقَلَّاءِ عَنْ أَبِی أَيُّوبَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ (عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع) (٤) قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَنْسَی فَيُصَلِّی فِی السَّفَرِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ قَالَ إِنْ ذَكَرَ فِی ذَلِكَ الْيَوْمِ فَلْيُعِدْ وَ إِنْ لَمْ يَذْكُرْ حَتَّی يَمْضِیَ ذَلِكَ الْيَوْمُ فَلَا إِعَادَةَ عَلَيْهِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ نَحْوَهُ (٥).

****

ترجمه:

از ابوبصیر نقل شده است که امام صادق علیه السلام فرمود: از ایشان پرسیدم درباره مردی که در سفر نماز را فراموش کرده و چهار رکعت خوانده است. امام فرمودند: اگر در همان روز متوجه شد، باید نماز را دوباره بخواند. اما اگر تا پایان آن روز متوجه نشد، نیازی به اعاده نماز ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۲۹۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۲۹۹- ۳- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ مُوسَى بْنِ عُمَرَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِذَا أَتَيْتَ بَلْدَةً فَأَزْمَعْتَ الْمُقَامَ عَشَرَةَ أَيَّامٍ فَأَتِمَّ الصَّلَاةَ فَإِنْ تَرَكَهُ رَجُلٌ جَاهِلًا فَلَيْسَ عَلَيْهِ إِعَادَةٌ.

****

ترجمه:

از منصور بن حازم، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: شنیدم ایشان می گفتند: اگر وارد شهری شدی و قصد اقامت ده روز داشتی، نماز را کامل بخوان. اما اگر کسی به سبب جهل به این حکم، نماز را کامل نخواند، اعاده بر او واجب نیست.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۰۰ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۳۰۰- ٤- (۷) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالا قُلْنَا لِأَبِي جَعْفَرٍ ع رَجُلٌ صَلَّى فِي السَّفَرِ أَرْبَعاً أَ يُعِيدُ أَمْ لَا قَالَ إِنْ كَانَ قُرِئَتْ عَلَيْهِ آيَةُ التَّقْصِيرِ وَ فُسِّرَتْ لَهُ فَصَلَّى أَرْبَعاً

۱- -التهذیب ۳- ۱٦۹- ۳۷۲.-

٢- -التهذيب ٣- ٢٢٥- ٥٦٩، و الاستبصار ١- ٢٤١- ٨٦٠.-

٣- -التهذيب ٣- ١٦٩- ٣٧٣ و التهذيب ٣- ٢٢٥- ٥٧٠، و الاستبصار ١- ٢٤١- ٨٦١.-

٤- -ما بين القوسين ليس فى التهذيب- هامش المخطوط-.-

٥- -الفقيه ١- ٤٣٨- ١٢٧٤.-

٦- -التهذيب ٣- ٢٢١- ٥٥٢، أورده فى الحديث ٤ من الباب ١٥ من هذه الأبواب.-

٧- -التهذيب ٣- ٢٢٦- ٥٧١، أورده فى الحديث ٢ من الباب ٢٢ من أبواب صلاة المسافر.-

أَعَادَ وَ إِنْ لَمْ يَكُنْ قُرِئَتْ عَلَيْهِ وَ لَمْ يَعْلَمْهَا فَلَا إِعَادَةَ عَلَيْهِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

زراره و محمد بن مسلم گویند به ابو جعفر باقر (علیه السلام) گفتیم: اگر کسی بدون توجه به حال سفر نمازهایش را چهار رکعتی خوانده باشد، آیا باید نمازهایش را اعاده کند؟ ابو جعفر گفت: اگر از آیهٔ مربوط به سفر و نماز شکسته مطلع شده باشد و در عین حال نمازش را چهار رکعتی خوانده باشد، باید همه را به صورت شکسته از سر بخواند و اگر از آیهٔ مزبور و احکام نماز شکسته بی خبر باشد، اعادهٔ نمازها بر او لازم نیست.

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٠١ - رقم الحديث الباب: ٥]

١١٣٠١- ٥- (٢) وَ رَوَاهُ الْعَيَّاشِيُّ فِي تَفْسِيرِهِ بِإِسْنَادِهِ عَنْهُمَا مِثْلَهُ وَ زَادَ وَ الصَّلَاةُ فِي السَّفَرِ الْفَرِيضَةُ رَكْعَتَانِ كُلُّ صَلَاةٍ إِلَّا الْمَغْرِبَ فَإِنَّهَا ثَلَاثٌ لَيْسَ فِيهَا تَقْصِيرٌ تَرَكَهَا رَسُولُ اللَّهِ ص فِي السَّفَرِ وَ الْحَضَرِ ثَلَاثَ رَكَعَاتٍ.

****

ترجمه:

و عیاشی در تفسیر خود، به همین اسناد، از ایشان نقل کرده است و افزوده است: نماز واجب در سفر دو رکعت است، هر نمازی جز نماز مغرب؛ زیرا نماز مغرب سه رکعت است و در آن شکسته خواندن وجود ندارد. رسول خدا صلی الله علیه و آله نیز نماز مغرب را در سفر و حضر به همان صورت سه رکعت به جا آوردند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۰۲ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۱۳۰۲- ٦- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع صَلَّيْتُ الظُّهْرَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ وَ أَنَا فِي سَفَرٍ قَالَ أَعِدْ.

****

ترجمه:

از عبیدالله بن علی حلبی نقل شده است که گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: نماز ظهر را در حال سفر چهار رکعت خواندم. امام فرمودند: آن را دوباره بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۳۰۳- ۷- (٤) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ امْرَأَةٍ كَانَتْ مَعَنَا (٥) فِي السَّفَرِ وَ كَانَتْ تُصَلِّي الْمَغْرِبَ رَكْعَتَيْنِ ذَاهِبَةً وَ جَائِيَةً قَالَ لَيْسَ عَلَيْهَا قَضَاءٌ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ نَحْوَهُ (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ الْحُسَيْنِ مِثْلَهُ (٧) قَالَ الشَّيْخُ هَذَا خَبَرٌ شَاذٌّ لَا عَمَلَ عَلَيْهِ لِأَنَّ الْمَغْرِبَ لَا تَقْصِيرَ فِيهَا فَمَنْ قَصَّرَ كَانَتْ عَلَيْهِ الْإِعَادَةُ

ص: ٥٠٧

١- -الفقيه ١- ٤٣٥- ١٢٦٥.-

٢- -العيّاشیّ ١- ٢٧١- ٢٥٤.-

٣- -التهذيب ٢- ١٤- ٣٣.-

٤- -التهذيب ٣- ٢٢٦- ٥٧٢، و الاستبصار ١- ٢٢٠- ٧٧٩.-

٥- -فی نسخة- معهم- هامش المخطوط-.-

٦- -الفقيه ١- ٤٥٠- ١٣٠٥.-

٧- -التهذيب ٣- ٢٣٥- ٦١٨.-

أَقُولُ: قَدْ تَقَدَّمَ مَا يُعَارِضُهُ هُنَا (١) وَ فِی أَعْدَادِ الصَّلَوَاتِ (٢) وَ فِی الْخَلَلِ الْوَاقِعِ فِی الصَّلَاةِ (٣) وَ غَيْرِ ذَلِکَ (٤) وَ يَحْتَمِلُ هَذَا الْحَمْلَ عَلَی الِاسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِیِّ يَعْنِی عَلَيْهَا الْقَضَاءُ وَ عَلَی عَدَمِ بُلُوغِ الْمَرْأَةِ وَ عَلَی أَنَّ الْمُرَادَ بِالْمَغْرِبِ نَافِلَتُهَا وَ غَيْرِ ذَلِکَ.

****

ترجمه:

از محمد بن اسحاق بن عمار نقل شده است که گفت: از امام کاظم علیه السلام درباره زنی پرسیدم که همراه ما در سفر بود و نماز مغرب را دو رکعتی می خواند، چه در رفت و چه در بازگشت. امام فرمودند: قضا بر او واجب نیست.

مرحوم شیخ درباره این روایت گفته است که خبری شاذ است و بر اساس آن عمل نمی شود، زیرا نماز مغرب شکسته ندارد. کسی که نماز مغرب را شکسته بخواند، بر او واجب است که نماز را دوباره به جا آورد.

می گویم: اینجا مطلبی آمده است که با روایت پیشین مخالفت دارد و ممکن است به شیوه هایی نظیر «استفهام انکاری» حمل شود؛ به این معنا که نماز بر او قضا شود، یا به عدم بلوغ زن مرتبط باشد، یا اینکه مقصود از مغرب، نافله آن باشد یا موارد دیگر.

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٠٤ - رقم الحديث الباب: ٨]

١١٣٠٤- ٨- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي الْخِصَالِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع فِي حَدِيثِ شَرَائِعِ الدِّينِ قَالَ: وَ التَّقْصِيرُ فِي ثَمَانِيَةِ فَرَاسِخَ وَ هُوَ بَرِيدَانِ وَ إِذَا قَصَّرْتَ أَفْطَرْتَ وَ مَنْ لَمْ يُقَصِّرْ فِي السَّفَرِ لَمْ تُجْزِ صَلَاتُهُ لِأَنَّهُ قَدْ زَادَ فِي فَرْضِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي الصَّوْمِ (٦).

****

ترجمه:

اعمش از امام صادق علیه السّلام نقل می کند که فرمود:

شکسته خواندن نماز در هشت فرسنگ است و آن دو برید (منزل) است و هر گاه نماز را شکسته خواندی، بایستی روزه را هم افطار کنی و هر کس نمازش را در سفر شکسته نخواند، نمازش درست نیست، چرا که در واجب خدای متعال افزوده است.

١٨- بَابُ أَنَّ مَنْ عَزَمَ عَلَى إِقَامَةِ عَشَرَةٍ وَ صَلَّى تَمَاماً وَ لَوْ صَلَاةً وَاحِدَةً ثُمَّ رَجَعَ عَنْ نِيَّةِ الْإِقَامَةِ وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِتْمَامُ حَتَّى يَخْرُجَ وَ إِنْ رَجَعَ قَبْلَ ذَلِكَ وَجَبَ عَلَيْهِ التَّقْصِيرُ

اشارة

(۷) ۱۸ بَابُ أَنَّ مَنْ عَزَمَ عَلَى إِقَامَةِ عَشَرَةٍ وَ صَلَّى تَمَاماً وَ لَوْ صَلَاةً وَاحِدَةً ثُمَّ رَجَعَ عَنْ نِيَّةِ الْإِقَامَةِ وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِتْمَامُ حَتَّى يَخْرُجَ وَ إِنْ رَجَعَ قَبْلَ ذَلِکَ وَجَبَ عَلَيْهِ التَّقْصِيرُ

****

ترجمه:

باب کسیکه قصد ده روز کند و نماز تمام بخواند ولو یک نماز سپس از نیت اقامت بر گردد واجب است تمام بخواند تا خارج شود و اگر قبل از خوا ندن نماز نیت عوض شود واجب است قصر بخواند

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۳۰۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۳۰۵- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِی وَلَّادٍ الْحَنَّاطِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّی كُنْتُ نَوَيْتُ حِينَ دَخَلْتُ الْمَدِينَةَ- أَنْ أُقِيمَ بِهَا عَشَرَةَ أَيَّامٍ

ص: ۵۰۸

۱- -تقدم فی الحدیث ۵ من هذا الباب، و فی الحدیث ۲ من الباب ۱۶ من هذه الأبواب.-

۲- -تقدم فی الحدیث ۱۲ و ۱۴ من الباب ۱۳ من أبواب اعداد الفرائض.-

۳- -تقدم فی الحدیث ۷ من الباب ۱، و فی الباب ۲ من أبواب الخلل الواقع فی الصلاة.-

۴- -یأتی فی الحدیث ۱۲ من الباب ۲۲ و فی الباب ۲۹ من هذه الأبواب.-

۵- - الخصال- ۶۰۴- ۹.-

۶- -یأتی فی الباب ۱ و ۲ من أبواب من یصحّ منه الصوم.-

۷- -الباب ۱۸ فيه حديثان.-

۸- -التهذيب ۳- ۲۲۱- ۵۵۳، و الاستبصار ۱- ۲۳۸- ۸۵۱ و أورد ذيله فی الحديث ۵ من الباب ۱۵ من هذه الأبواب.-

وَ أُتِمَّ (الصَّلَاةَ ثُمَّ بَدَا لِی بَعْدَ أَنْ أُقِيمَ بِهَا) (۱)- فَمَا تَرَى لِی أُتِمُّ أَمْ أُقَصِّرُ فَقَالَ إِنْ كُنْتَ دَخَلْتَ الْمَدِينَةَ- وَ (۲) صَلَّيْتَ بِهَا فَرِيضَةً وَاحِدَةً بِتَمَامٍ فَلَيْسَ لَکَ أَنْ تُقَصِّرَ حَتَّى تَخْرُجَ مِنْهَا وَ إِنْ كُنْتَ حِينَ دَخَلْتَهَا عَلَى نِيَّتِکَ (۳) التَّمَامِ فَلَمْ (٤) تُصَلِّ فِيهَا صَلَاةً فَرِيضَةً وَاحِدَةً بِتَمَامٍ حَتَّى بَدَا لَکَ أَنْ لَا تُقِيمَ فَأَنْتَ فِی تِلْکَ الْحَالِ بِالْخِيَارِ إِنْ شِئْتَ فَانْوِ الْمُقَامَ عَشْراً وَ أَتِمَّ وَ إِنْ لَمْ تَنْوِ الْمُقَامَ (۵) فَقَصِّرْ مَا بَيْنَکَ وَ بَيْنَ شَهْرٍ فَإِذَا مَضَى لَکَ شَهْرٌ فَأَتِمَّ الصَّلَاةَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی وَلَّادٍ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

أبو ولاّد حنّاط گويد: به امام صادق عليه السّلام عرض كردم: من در نظر داشتم وقتى وارد مدينه شدم ده روز در آنجا اقامت كنم بنا بر اين نماز را تمام خواندم، آنگاه نظرم تغيير يافت و اراده كردم كه (ده روز) در آنجا نمانم، حال نظر شما در باره من چيست؟ آيا نماز را تمام بخوانم يا كوتاه سازم؟ آن حضرت در پاسخ من فرمود: اگر داخل مدينه شده اى و يك نماز واجب را هم در آنجا تمام گذارده اى در اين صورت ديگر نمي توانى نماز را كوتاه بخوانى تا هنگامى كه از آنجا خارج شوى. و اگر هنگامى كه به آنجا داخل شدى همچنان بر نيّت خود در مورد تمام گزاردن نماز باقى بودى، ولى هنوز يك نماز واجب را تمام در آنجا نخوانده باشى تا زمانى كه برايت تغيير رأى پيدا شده كه در آنجا نمانى در اين صورت مختارى، اگر خواستى قصد ده روز ماندن كن و نماز را تمام بجا آور، و اگر نخواستى ده روز بمانى اما بدلائلى آنجا ماندى پس نماز را تا يكماه كوتاه بخوان و پس از گذشتن يكماه نماز را تمام بگزار.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۰۶ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۱۳۰۶- ۲- (۷) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الْبَرْقِیِّ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْجَعْفَرِیِّ قَالَ: لَمَّا أَنْ نَفَرْتُ مِنْ مِنًی نَوَیْتُ الْمُقَامَ بِمَکَّةَ- فَأَتْمَمْتُ الصَّلَاةَ حَتَّی (۸) جَاءَنِی خَبَرٌ مِنَ الْمَنْزِلِ فَلَمْ أَجِدْ بُدّاً مِنَ الْمَصِیرِ إِلَی الْمَنْزِلِ وَ لَمْ (۹) أَدْرِ أُتِمُّ أَمْ أُقَصِّرُ وَ أَبُو الْحَسَنِ ع یَوْمَئِذٍ بِمَکَّةَ- فَأَتَیْتُهُ فَقَصَصْتُ عَلَیْهِ الْقِصَّةَ فَقَالَ لِی (۱۰) ارْجِعْ إِلَی التَّقْصِیرِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الْبَرْقِیِّ (۱۱)

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّیْخُ عَلَی أَنَّهُ یَرْجِعُ إِلَی التَّقْصِیرِ إِذَا سَافَرَ لَا قَبْلَهُ وَ جَوَّزَ حَمْلَهُ عَلَی الْإِتْمَامِ فِی النَّوَافِلِ لَا الْفَرَائِضِ وَ حَمَلَهُ الشَّهِیدُ فِی الذِّکْرَی (۱۲) عَلَی أَنَّهُ أَتَمَّ بِمَکَّةَ قَبْلَ نِیَّةِ الْإِقَامَةِ بَعْدَهَا ذَاهِلًا عَنْهَا لِمَا یَأْتِی (۱۳) مِنَ التَّخْیِیرِ فِیهَا بَیْنَ الْقَصْرِ وَ التَّمَامِ وَ یُمْکِنُ الْحَمْلُ عَلَی قَصْدِ إِقَامَةِ دُونِ الْعَشَرَةِ.

****

ترجمه:

از حمزه بن عبدالله جعفری نقل شده است که گفت: هنگامی که از منا خارج شدم، نیت اقامت در مکه را داشتم و نماز را کامل خواندم تا اینکه خبری از منزل به من رسید و ناچار شدم به سوی منزل بروم. نمی دانستم که باید نماز را کامل بخوانم یا شکسته. در آن زمان امام کاظم علیه السلام در مکه حضور داشتند. نزد ایشان رفتم و داستان را برایشان شرح دادم. امام به من فرمودند: به شکسته خواندن بازگرد.

می گویم: مرحوم شیخ این روایت را به این صورت تفسیر کرده است که بازگشت به شکسته خواندن زمانی است که فرد قصد سفر داشته باشد، نه قبل از آن. همچنین احتمال داده است که این حکم به نافله ها و نه نمازهای واجب مربوط باشد.

مرحوم شهید در کتاب ذکری این روایت را به این صورت تفسیر کرده که فرد قبل از نیت اقامت، نماز را در مکه به صورت کامل خوانده و از آن غافل بوده است. این تفسیر به تخییر میان قصر و تمام در مکه اشاره دارد و ممکن است به قصد اقامت کمتر از ده روز مرتبط باشد.

۱- -فی الفقیه بدل ما بین القوسین- فاتم الصلاة ثمّ بدا لی ان لا اقیم" هامش المخطوط".-

۲- -الواو من الفقیه (هامش المخطوط).-

۳- -فی الفقیه زیادة- فی- هامش المخطوط-.-

٤- -فی الفقیه- (و لم) (هامش المخطوط).-

٥- -فی الفقیه زیادة- عشرا- هامش المخطوط-.-

٦- -الفقیه ۱- ٤۳۷- ۱۲۷۰.-

۷- -التهذیب ۳- ۲۲۱- ٥٥٤، و الاستبصار ۱- ۲۳۹- ۸٥۲.-

۸- -فی الفقیه- ثم،" هامش المخطوط".-

۹- -فی الفقیه- فلم،" فی هامش المخطوط".-

۱۰- -کلمة (لی) من الفقیه،" هامش المخطوط".-

۱۱- -الفقیه ۱- ٤٤۳- ۱۲۸٥.-

۱۲- -الذکری- ۲٥٦.-

۱۳- یأتی فی الباب ۲٥ من هذه الأبواب.

۱۹- بَابُ أَنَّ الْمُسَافِرَ إِذَا نَزَلَ عَلَى بَعْضِ أَهْلِهِ وَجَبَ عَلَيْهِ التَّقْصِيرُ مَعَ اجْتِمَاعِ الشَّرَائِطِ

اشارة

(۱) ۱۹ بَابُ أَنَّ الْمُسَافِرَ إِذَا نَزَلَ عَلَى بَعْضِ أَهْلِهِ وَجَبَ عَلَيْهِ التَّقْصِيرُ مَعَ اجْتِمَاعِ الشَّرَائِطِ

****

ترجمه:

باب اینکه مسافر هنگامی که به نزد برخی از خانواده خود فرود آید، واجب است نماز را شکسته بخواند؛ به شرط وجود شرایط لازم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۳۰۷- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمُسَافِرِ يَنْزِلُ عَلَى بَعْضِ أَهْلِهِ يَوْماً وَ لَيْلَةً قَالَ يُقَصِّرُ الصَّلَاةَ.

****

ترجمه:

از فضل بن عبدالملک نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره مسافری پرسیدم که به مدت یک روز و یک شب نزد برخی از خانواده خود فرود می آید. امام فرمودند: باید نماز را شکسته بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۰۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۳۰۸- ۲- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنْ رَجُلٍ يَسِيرُ إِلَى ضَيْعَتِهِ عَلَى بَرِيدَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ وَ مَمَرُّهُ عَلَى ضِيَاعِ بَنِي عَمِّهِ أَ يُقَصِّرُ وَ يُفْطِرُ أَوْ يُتِمُّ وَ يَصُومُ قَالَ لَا يُقَصِّرُ وَ لَا يُفْطِرُ.

أَقُولُ: يَأْتِی وَجْهُهُ (٤) وَ يَحْتَمِلُ أَنْ يَكُونَ الْمُرَادُ لَا يُقَصِّرُ وَ لَا يُفْطِرُ فِی ضَيْعَتِهِ لَا فِی الطَّرِيقِ وَ يَحْتَمِلُ التَّقِيَّةَ وَ هُوَ الْأَقْرَبُ.

****

ترجمه:

از محمد بن سهل، از پدرش نقل شده است که گفت: از امام کاظم علیه السلام درباره مردی پرسیدم که به سمت مزرعه اش حرکت می کند، مسافتی به اندازه دو یا سه برید (واحد مسافت) طی می کند و در مسیرش از املاک پسرعموهایش می گذرد. آیا باید نماز را شکسته بخواند و روزه اش را افطار کند یا نماز را کامل بخواند و روزه بگیرد؟ امام فرمودند: نه نماز را شکسته بخواند و نه روزه اش را افطار کند.

می گویم: این روایت وجهی دارد و ممکن است منظور این باشد که نماز را نه در مزرعه اش شکسته بخواند و نه روزه اش را افطار کند و مربوط به بین راه نباشد ، بلکه این حکم به شرایط تقیه اشاره دارد و این احتمال نزدیک تر به واقعیت است.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۰۹ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۱۳۰۹- ۳- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ عَنْ فَضْلٍ الْبَقْبَاقِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُسَافِرِ يَنْزِلُ عَلَى بَعْضِ أَهْلِهِ يَوْماً أَوْ لَيْلَةً أَوْ ثَلَاثاً قَالَ مَا أُحِبُّ أَنْ يُقَصِّرَ الصَّلَاةَ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى وُجُودِ الْمَنْزِلِ الَّذِی اسْتَوْطَنَهُ أَوْ عَلَى اخْتِلَالِ

ص: ۵۱۰

١- -الباب ١٩ فيه ٣ أحاديث.-

٢- -التهذيب ٣- ٢١٧- ٥٣٥، و الاستبصار ١- ٢٣١- ٨٢٤.-

٣- -التهذيب ٣- ٢١١- ٥١١، و الاستبصار ١- ٢٢٩- ٨١٣، و أورده فی الحدیث ١٦ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.-

٤- -یأتی فی الحدیث ٣ من هذا الباب.-

٥- -التهذیب ٣- ٢٣٣- ٦٠٨، و الاستبصار ١- ٢٣٢- ٨٢٥.-

بَعْضِ شَرَائِطِ الْقَصْرِ أَوْ عَلَى اسْتِحْبَابِ نِيَّةِ الْإِقَامَةِ أَوْ عَلَى التَّقِيَّةِ وَ قَدْ حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى الِاسْتِحْبَابِ وَ فِيهِ نَظَرٌ لِوُجُوبِ الْقَصْرِ وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (١) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٢).

****

ترجمه:

از فضل بق باق، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: از ایشان درباره مسافری پرسیدم که به مدت یک روز، یک شب، یا سه روز نزد برخی از خانواده خود فرود می آید. امام فرمودند: دوست ندارم که نماز را شکسته بخواند.

می گویم: این حکم ممکن است مربوط به وجود منزلی باشد که فرد در آن سکونت داشته است یا به نقص در برخی از شرایط قصر اشاره داشته باشد. همچنین ممکن است به استحباب نیت اقامت یا تقیه مربوط باشد.

مرحوم شیخ این روایت را به استحباب حمل کرده است، اما در این خصوص اشکالاتی وجود دارد، زیرا وجوب قصر تأیید شده است، و پیش تر شواهدی بر این موضوع بیان شده است.

٢٠- بَابُ أَنَّ الْمُسَافِرَ إِذَا نَوَى الْإِقَامَةَ فِي أَثْنَاءِ الصَّلَاةِ وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِتْمَامُ

اشارة

(۳) ۲۰ بَابُ أَنَّ الْمُسَافِرَ إِذَا نَوَى الْإِقَامَةَ فِی أَثْنَاءِ الصَّلَاةِ وَجَبَ عَلَیْهِ الْإِتْمَامُ

****

ترجمه:

باب اگر مسافر در بین نماز نیت اقامت کند واجب است تمام بخواند

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۱۰ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۳۱۰- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ یَقْطِینٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا الْحَسَنِ ع (عَنِ الرَّجُلِ یَخْرُجُ فِی السَّفَرِ) (٥) ثُمَّ یَبْدُو لَهُ فِی الْإِقَامَةِ وَ هُوَ فِی الصَّلَاةِ قَالَ یُتِمُّ إِذَا بَدَتْ لَهُ الْإِقَامَةُ.

مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیٍّ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ یَقْطِینٍ مِثْلَهُ (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیٍّ عَنْ أَبِیهِ مِثْلَهُ (٧).

****

ترجمه:

علیّ بن یقطین از امام موسی کاظم علیه السّلام سؤال کرد: شخصی که بسفری رفته و در حال سفر مشغول نماز است، در اثنای آن حال (که بنای نماز را بر قصر گذاشته) در اراده اش تغییر پیدا شود و عزم کند که در آن شهر یا منزل ده روز یا بیشتر توقّف نماید، در این صورت تکلیف او چیست؟ آن حضرت فرمود: هر گاه قصد اقامت کند باید نماز را بصورت تمام پایان دهد .

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۱۱ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۳۱۱- ۲- (۸) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَخْرُجُ فِي سَفَرٍ [ثُمَ] (۹) تَبْدُو لَهُ الْإِقَامَةُ وَ هُوَ فِي صَلَاتِهِ أَ يُتِمُّ أَمْ يُقَصِّرُ قَالَ يُتِمُّ إِذَا بَدَتْ لَهُ الْإِقَامَةُ.

ص: ۵۱۱

۱- -تقدم فی الباب ۱٤ من هذه الأبواب، و تقدم ما ینافی ذلک ظاهرا فی الباب ۷ و فی الحدیث ٤ من الباب ۸ من هذه الأبواب.-

۲- -یأتی فی الأبواب ۱ و ۲ و ٤ من أبواب من یصحّ منه الصوم.-

۳- -الباب ۲۰ فیه حدیثان.-

٤- -الفقیه ۱- ٤٤٦- ۱۲۹۸، أورد ذیله فی الحدیث ۱ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.-

۵- -فی التهذیب و الکافی- عن رجل خرج فی سفره (هامش المخطوط).-

٦- -الکافی ۳- ٤۳۵- ۸.-

۷- -التهذیب ۳- ۲۲٤- ۵٦٤.-

۸- -التهذیب ۳- ۲۲٤- ۵٦۵.-

۹- -أثبتناه من المصدر.-

أَقُولُ: وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ عُمُوماً (۱).

****

ترجمه:

محمد .بن سهل از پدرش نقل میکند که از امام کاظم علیه السلام سوال کردم اگر کسی برای سفر خارج شود و قصد اقامت کند در حین نماز

فرمود تمام بخواند اگر قصد اقامت نمود

۲۱- بَابُ حُكْمِ مَنْ دَخَلَ عَلَيْهِ الْوَقْتُ وَ هُوَ حَاضِرٌ فَسَافَرَ أَوْ بِالْعَكْسِ هَلْ يَجِبُ عَلَيْهِ الْقَصْرُ أَمِ التَّمَامُ

اشارة

(۲) ۲۱ بَابُ حُكْمِ مَنْ دَخَلَ عَلَيْهِ الْوَقْتُ وَ هُوَ حَاضِرٌ فَسَافَرَ أَوْ بِالْعَكْسِ هَلْ يَجِبُ عَلَيْهِ الْقَصْرُ أَمِ التَّمَامُ

****

ترجمه:

باب حکم کسی که هنگام فرا رسیدن وقت نماز در حالت حضور باشد، سپس سفر کند، یا برعکس؛ آیا بر او واجب است که نماز را شکسته بخواند یا کامل؟

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۳۱۲ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۳۱۲- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ فِي حَدِيثٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع الرَّجُلُ يُرِيدُ السَّفَرَ فَيَخْرُجُ حِينَ تَزُولُ الشَّمْسُ فَقَالَ إِذَا خَرَجْتَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى ثُمَّ قَالَ وَ رَوَى الْحُسَيْنُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ وَ فَضَالَةَ عَنِ الْعَلَاءِ مِثْلَهُ (٤) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ (٥)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

محمّد بن مسلم گوید: بآن حضرت عرض کردم: هر گاه شخص اراده سفر کند و بعد از زوال خورشید از خانه بیرون رود چه کند؟ فرمود: هر گاه بقصد سفر بیرون رفتی نماز را دو رکعت بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۳۱۳- ۲- (۷) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ جَمِیعاً عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ جَابِرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع یَدْخُلُ عَلَیَّ وَقْتُ الصَّلَاةِ وَ أَنَا فِی السَّفَرِ فَلَا أُصَلِّی حَتَّی أَدْخُلَ أَهْلِی فَقَالَ صَلِّ وَ أَتِمَّ الصَّلَاةَ قُلْتُ (فَدَخَلَ

۱- -تقدم فی الباب ۱۵ و ۱۸ من هذه الأبواب.-

۲- -الباب ۲۱ فیه ۱٤ حدیث و فی الفهرست ۱۳.-

۳- -التهذیب ۳- ۲۲٤- ٥٦٦، و التهذیب ۲- ۱۲- ۲۷، أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ٦ من هذه الأبواب.-

٤- -٤ الکافی ۳- ٤۳٤- ۱.

٥- -الفقیه ۱- ٥۱۲- ۱۲٦٦.-

٦- -التهذیب ٤- ۲۳۰- ٦۷٦.-

۷- -التهذیب ۲- ۱۳- ۲۹ و التهذیب ۳- ۱٦۳- ۳٥۳ و التهذیب ۳- ۲۲۲- ٥٥۸، و الاستبصار ۱- ۲٤۰- ۸٥٦.-

عَلَیَّ) (۱) وَقْتُ الصَّلَاةِ وَ أَنَا فِی أَهْلِی أُرِیدُ السَّفَرَ فَلَا أُصَلِّی حَتَّی أَخْرُجَ فَقَالَ فَصَلِّ وَ قَصِّرْ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَقَدْ خَالَفْتَ (وَ اللَّهِ) (۲) رَسُولَ اللَّهِ ص.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَابِرٍ مِثْلَهُ (۳).

****

ترجمه:

از اسماعیل بن جابر نقل شده است که گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: وقت نماز بر من وارد می شود در حالی که من در سفر هستم، اما نماز نمی خوانم تا به خانواده ام برسم. امام فرمودند: نماز را بخوان و آن را کامل به جا آور.

گفتم: (اگر وقت نماز بر من وارد شود) و من نزد خانواده ام باشم و قصد سفر داشته باشم، اما نماز را تا هنگام خروج به تأخیر اندازم، چه کنم؟ امام فرمودند: نماز را بخوان و شکسته به جا آور. اگر چنین نکنی، به خدا قسم که با سنت رسول خدا صلی الله علیه و آله مخالفت کرده ای.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۳۱٤ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۱۳۱٤- ۳- (٤) وَ عَنْهُ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ دَخَلَ وَقْتُ الصَّلَاةِ وَ هُوَ فِي السَّفَرِ فَأَخَّرَ الصَّلَاةَ حَتَّى قَدِمَ فَهُوَ يُرِيدُ [أَنْ] (٥) يُصَلِّيَهَا إِذَا قَدِمَ إِلَى أَهْلِهِ فَنَسِيَ حِينَ قَدِمَ إِلَى أَهْلِهِ أَنْ يُصَلِّيَهَا حَتَّى ذَهَبَ وَقْتُهَا قَالَ يُصَلِّيهَا رَكْعَتَيْنِ صَلَاةَ الْمُسَافِرِ لِأَنَّ الْوَقْتَ دَخَلَ وَ هُوَ مُسَافِرٌ كَانَ يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يُصَلِّيَ عِنْدَ ذَلِكَ.

****

ترجمه:

از ابو جعفر باقر (علیه السلام) پرسیدند: اگر وقت نماز داخل شود و انسان در سفر باشد ولی ادای نماز را تأخیر بیندازد تا به وطن برسد و در خانه نماز بخواند، و چون وارد منزل شد، فراموش کند و

وقت آن بگذرد، تکلیف او چیست؟ ابو جعفر گفت: آن نماز را دو رکعتی بخواند که نماز سفر دو رکعتی است: زیرا به هنگام داخل شدن وقت نماز، در حال سفر بوده است و شایسته آن

بود که در حال سفر نماز بخواند و نمازش را تأخیر نیندازد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۱۵ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۳۱۵- ٤- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْعِيصِ بْنِ الْقَاسِمِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَدْخُلُ عَلَيْهِ وَقْتُ الصَّلَاةِ فِي السَّفَرِ ثُمَّ يَدْخُلُ بَيْتَهُ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَهَا قَالَ يُصَلِّيهَا أَرْبَعاً وَ قَالَ لَا يَزَالُ يَقْصُرُ حَتَّى يَدْخُلَ بَيْتَهُ.

****

ترجمه:

از عیص بن قاسم نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که وقت نماز بر او در حال سفر وارد شود، سپس قبل از اینکه نماز را بخواند وارد خانه اش شود. امام فرمودند: نماز را چهار رکعت بخواند. همچنین فرمودند: نماز در حال سفر شکسته است تا زمانی که وارد خانه اش شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۱٦ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۳۱٦- ۵- (۷) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى وَ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ

١- -فی الفقیه- فیدخل علی (هامش المخطوط).-

٢- -لیس فی الفقیه و لا فی الاستبصار (هامش المخطوط).-

٣- -الفقیه ١- ٤٤٣- ١٢٨٧.-

٤- -التهذیب ٢- ١٣- ٣٠ و التهذیب ٣- ١٦٢- ٣٥١ و التهذیب ٣- ٢٢٥- ٥٦٧ و أورده فی الحدیث ٣ من الباب ٦ من أبواب قضاء الصلوات.-

٥- -أثبتناه من المصدر.-

٦- -التهذیب ٣- ١٦٢- ٣٥٢، أورد ذیله فی الحدیث ٤ من الباب ٧ من هذه الأبواب.-

٧- -لم نعثر علی الحدیث بهذا السند و لکن ورد فی التهذیب ٢- ١٣- ٢٨ بسند آخر و بادنی تفاوت.-

يَدْخُلُ مِنْ سَفَرِهِ وَ قَدْ دَخَلَ وَقْتُ الصَّلَاةِ وَ هُوَ فِي الطَّرِيقِ فَقَالَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ إِنْ خَرَجَ إِلَى سَفَرِهِ وَ قَدْ دَخَلَ وَقْتُ الصَّلَاةِ فَلْيُصَلِّ أَرْبَعاً.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَدِيدٍ وَ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ مِثْلَهُ (١) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ مِثْلَهُ (٢).

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره مردی پرسیدم که از سفر بازمی گردد و وقت نماز در مسیر بر او وارد شده است. امام فرمودند: باید نماز را دو رکعت بخواند. و اگر برای سفر خارج شود و وقت نماز بر او وارد شده باشد، باید نماز را چهار رکعت بخواند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۱۷ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۱۳۱۷- ٦- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع يَقُولُ فِي الرَّجُلِ يَقْدَمُ مِنْ سَفَرِهِ فِي وَقْتِ الصَّلَاةِ فَقَالَ إِنْ كَانَ لَا يَخَافُ فَوْتَ (٤) الْوَقْتِ فَلْيُتِمَّ وَ إِنْ كَانَ يَخَافُ خُرُوجَ الْوَقْتِ فَلْيَقْصُرْ.

أَقُولُ: لَا يَبْعُدُ فِي هَذَا الْحَدِيثِ وَ الَّذِي قَبْلَهُ أَنْ يَكُونَ الْمُرَادُ بِالْإِتْمَامِ الصَّلَاةَ فِي الْمَنْزِلِ وَ بِالْقَصْرِ الصَّلَاةَ فِي السَّفَرِ.

****

ترجمه:

از اسحاق بن عمار نقل شده است که گفت: شنیدم امام کاظم علیه السلام درباره مردی که از سفر بازمی گردد در وقت نماز فرمودند: اگر بیم آن نیست که وقت نماز فوت شود، نماز را کامل بخواند. اما اگر نگران باشد که وقت نماز از دست برود، نماز را شکسته بخواند.

می گویم: ممکن است منظور از این حدیث و حدیث قبلی این باشد که «اتمام نماز» اشاره به نماز در منزل دارد و «قصر نماز» اشاره به نماز در سفر. این برداشت با متن روایات سازگار است.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۱۸ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۱۳۱۸- ۷- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ مِسْكِينٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ مِسْكِينٍ فِي كِتَابِهِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

از حکم بن مسکین، از مردی، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که مشابه روایت پیشین را بیان کرده است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۱۹ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۳۱۹- ۸- (۷) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی وَ فَضَالَةَ بْنِ أَیُّوبَ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ

۱- -التهذیب ۳- ۲۲۲- ۵۵۷، و الاستبصار ۱- ۲۳۹- ۸۵۳.-

۲- -الفقیه ۱- ٤٤۳- ۱۲۸۸.-

۳- -التهذیب ۳- ۲۲۳- ۵۵۹، و الاستبصار ۱- ۲٤۰- ۸۵۷.-

٤- -لیس فی التهذیب.-

۵- -التهذیب ۳- ۲۲۳- ۵٦۰، و الاستبصار ۱- ۲٤۱- ۸۵۸.-

٦- -الفقیه ۱- ٤٤٤- ۱۲۸۹.-

۷- -التهذیب ۳- ۱٦٤- ۳۵٤.-

رَزِینٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع فِی الرَّجُلِ یَقْدَمُ مِنَ الْغَیْبَةِ فَیَدْخُلُ عَلَیْهِ وَقْتُ الصَّلَاةِ فَقَالَ إِنْ کَانَ لَا یَخَافُ أَنْ یَخْرُجَ الْوَقْتُ فَلْیَدْخُلْ فَلْیُتِمَّ وَ إِنْ کَانَ یَخَافُ أَنْ یَخْرُجَ الْوَقْتُ قَبْلَ أَنْ یَدْخُلَ فَلْیُصَلِّ وَ لْیَقْصُرْ.

****

ترجمه:

از محمد بن مسلم، از یکی از آن دو امام علیهما السلام نقل شده است که درباره مردی پرسیدم که از غیبت بازمی گردد و وقت نماز بر او وارد می شود. امام فرمودند: اگر بیم آن نداشته باشد که وقت نماز خارج شود، وارد شود و نماز را کامل بخواند. اما اگر نگران باشد که وقت نماز پیش از ورود او به پایان برسد، باید نماز را بخواند و آن را شکسته به جا آورد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۲۰ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۱۳۲۰- ۹- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ إِذَا كَانَ فِي سَفَرٍ فَدَخَلَ عَلَيْهِ وَقْتُ الصَّلَاةِ قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ أَهْلَهُ فَسَارَ حَتَّى يَدْخُلَ أَهْلَهُ فَإِنْ شَاءَ قَصَّرَ وَ إِنْ شَاءَ أَتَمَّ وَ الْإِتْمَامُ أَحَبُّ إِلَيَّ.

أَقُولُ: يَحْتَمِلُ أَنْ يَكُونَ الْمُرَادُ إِنْ شَاءَ صَلَّى فِي السَّفَرِ قَصَّرَ أَوْ إِنْ شَاءَ صَبَرَ حَتَّى يَدْخُلَ أَهْلَهُ وَ صَلَّى تَمَاماً ذَكَرَهُ الْعَلَّامَةُ فِي الْمُنْتَهَى (۲) وَ حَمَلَ الْحَدِيثَ عَلَيْهِ وَ يَحْتَمِلُ الْحَمْلُ عَلَى التَّقِيَّةِ.

****

ترجمه:

از منصور بن حازم نقل شده است که گفت: شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمودند: اگر مردی در سفر باشد و وقت نماز بر او وارد شود، قبل از اینکه به نزد خانواده اش برسد، و او تا زمان ورود به خانواده اش حرکت کند، اگر بخواهد نماز را شکسته بخواند و اگر بخواهد کامل به جا آورد؛ اما کامل خواندن نماز نزد من محبوب تر است.

می گویم: احتمال دارد منظور این باشد که اگر بخواهد، می تواند نماز را در سفر به صورت شکسته بخواند یا صبر کند تا به نزد خانواده اش برسد و نماز را کامل به جا آورد.

مرحوم علامه در کتاب منتهی این حدیث را به همین شکل تفسیر کرده است. همچنین احتمال تقیه نیز وجود دارد که این برداشت را تقویت می کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۲۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

اشارة

۱۱۳۲۲- ۱۱- (۳) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِیزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ یَدْخُلُ مِنْ سَفَرِهِ وَ قَدْ دَخَلَ وَقْتُ الصَّلَاةِ قَالَ یُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ وَ إِنْ خَرَجَ إِلَی سَفَرٍ وَ قَدْ دَخَلَ وَقْتُ الصَّلَاةِ فَلْیُصَلِّ أَرْبَعاً.

أَقُولُ: هَذَا أَیْضاً یَحْتَمِلُ أَنْ یُرَادَ بِهِ الْأَمْرُ بِالصَّلَاةِ فِی أَوَّلِ الْوَقْتِ.

****

ترجمه:

محمد بن مسلم -

در صحیحه‌ای گوید: از امام صادق علیه السلام درباره مردی سؤال کردم که درحالی که در راه است، وقت نماز فرا رسیده است و او به منزلش وارد می‌شود. فرمود: دو رکعت می‌خواند، و اگر به سوی سفری خارج شود درحالی که وقت نماز فرا رسیده است، باید چهار رکعت بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۲۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۱۳۲۱- ۱۰- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ دَاوُدَ بْنِ فَرْقَدٍ عَنْ بَشِیرٍ النَّبَّالِ قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع حَتَّی أَتَیْنَا الشَّجَرَةَ- فَقَالَ لِی أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع یَا نَبَّالُ قُلْتُ لَبَّیْکَ قَالَ إِنَّهُ

لَمْ يَجِبْ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ هَذَا الْعَسْكَرِ أَنْ يُصَلِّيَ أَرْبَعاً أَرْبَعاً غَيْرِي وَ غَيْرَکَ وَ ذَلِکَ أَنَّهُ دَخَلَ وَقْتُ الصَّلَاةِ قَبْلَ أَنْ نَخْرُجَ.

أَقُولُ: لَيْسَ فِيهِ أَنَّهُمَا صَلَّيَا بَعْدَ الْخُرُوجِ وَ يَحْتَمِلُ كَوْنُهُمَا صَلَّيَا فِي الْمَدِينَةِ مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٥).

****

ترجمه:

بشير نبّال گويد: با امام صادق عليه السّلام حركت كرديم تا اين كه تا به مسجد شجره رسيديم. آن حضرت به من فرمود: اى نبّال!

عرض كردم: لبّيك.

فرمود: بر هيچ كدام از اهل اين قافله نماز چهار ركعتى و تمام واجب نيست، مگر بر من و تو و اين بدين خاطر است كه پيش از آن كه ما خارج شويم، وقت نماز داخل شده بود.

١- -التهذيب ٣- ٢٢٣- ٥٦١، و الاستبصار ١- ٢٤١- ٨٥٩.-

٢- -المنتهى ١- ٣٩٦.-

٣- -الكافى ٣- ٤٣٤- ٤، و التهذيب ٢- ١٣- ٢٨.-

٤- -التهذيب ٣- ٢٢٤- ٥٦٣ و التهذيب ٣- ١٦١- ٣٤٩، و الاستبصار ١- ٢٤٠- ٨٥٥.-

٥- -الكافى ٣- ٤٣٤- ٣.-

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٢٣ - رقم الحديث الباب: ١٢]

۱۱۳۲۳- ۱۲- (۱) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْوَشَّاءِ قَالَ سَمِعْتُ الرِّضَا ع يَقُولُ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ وَ أَنْتَ فِي الْمِصْرِ وَ أَنْتَ تُرِيدُ السَّفَرَ فَأَتِمَّ فَإِذَا خَرَجْتَ بَعْدَ الزَّوَالِ قَصِّرِ الْعَصْرَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ (۲)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (۳)

وَ كَذَا الْحَدِيثَانِ اللَّذَانِ قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

از حسن بن علی وشاء نقل شده است که گفت: شنیدم امام رضا علیه السلام می فرمودند: اگر ظهر شود (آفتاب از وسط آسمان بگذرد) و تو در شهر باشی و قصد سفر داشته باشی، نماز را کامل بخوان. اما اگر پس از ظهر از شهر خارج شوی، نماز عصر را شکسته بخوان.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۳۲٤ - رقم الحديث الباب: ۱۳]

۱۱۳۲٤- ۱۳- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِي آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا عَنْ كِتَابِ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع أَنَّهُ قَالَ: فِي رَجُلٍ مُسَافِرٍ نَسِيَ الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ فِي السَّفَرِ حَتَّى دَخَلَ أَهْلَهُ قَالَ يُصَلِّي أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ.

****

ترجمه:

محمد بن ادریس در پایان کتاب «السرائر» به نقل از کتاب جمیل بن دراج، از زراره، از یکی از دو امام علیهما السلام آورده است که فرمودند: درباره مردی که نماز ظهر و عصر را در سفر فراموش کرده و تا زمانی که وارد خانه اش شد، آن ها را به جا نیاورده است. امام فرمودند: نماز را چهار رکعت بخواند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۲۵ - رقم الحدیث الباب: ۱٤]

۱۱۳۲۵- ۱٤- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ أَحَدِهِمَا ع أَنَّهُ قَالَ: لِمَنْ نَسِیَ الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ وَ هُوَ مُقِیمٌ حَتَّی یَخْرُجَ قَالَ یُصَلِّی أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ فِی سَفَرِهِ وَ قَالَ إِذَا دَخَلَ عَلَی الرَّجُلِ وَقْتُ صَلَاةٍ وَ هُوَ مُقِیمٌ ثُمَّ سَافَرَ صَلَّی تِلْکَ الصَّلَاةَ الَّتِی دَخَلَ وَقْتُهَا عَلَیْهِ وَ هُوَ مُقِیمٌ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ فِی سَفَرِهِ.

أَقُولُ: حَمَلَ الشَّیْخُ (٦) وَ الصَّدُوقُ (۷) مَا تَضَمَّنَ الْقَصْرَ لِمَنْ قَدِمَ بَعْدَ

۱- -الکافی ۳- ٤۳٤- ۲.-

۲- -التهذیب ۳- ۲۲٤- ۵٦۲.-

۳- -التهذیب ۳- ۱٦۱- ۳٤۸، و الاستبصار ۱- ۲٤۰- ۸۵٤.-

٤- -مستطرفات السرائر- ٤٦- ۵.-

۵- -مستطرفات السرائر- ٤٦- ۵.-

٦- -التهذیب ۳- ۲۲۳- ۵۵۸ ذیل الحدیث ۵۵۸، و الاستبصار ۱- ۲٤۰- ۸۵٦ ذیل الحدیث ۸۵٦.-

۷- -الفقیه ۱- ٤٤۳- ۱۲۸۸.-

دُخُولِ الْوَقْتِ عَلَى خَوْفِ الْفَوْتِ وَ حَكَمَ الشَّيْخُ (۱) فِی مَوْضِعٍ آخَرَ بِالتَّخْيِيرِ وَ اسْتِحْبَابِ الْإِتْمَامِ وَ فِيمَا مَرَّ (۲) مَا يَدْفَعُ الْوَجْهَيْنِ وَ لَا يَخْفَى قُوَّةُ مَا دَلَّ عَلَى اعْتِبَارِ وَقْتِ الْأَدَاءِ وَ رُجْحَانُهُ فِی الدَّلَالَةِ وَ السَّنَدِ وَ الْكَثْرَةِ وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِی أَعْدَادِ الصَّلَوَاتِ (۳).

****

ترجمه:

و از وی از یکی از دو امام علیهما السلام نقل شده است که فرمود: کسی که نماز ظهر و عصر را فراموش کرده باشد و در حالت اقامت تا زمان خروج از آن مکان نخوانده باشد، در سفر باید نماز را چهار رکعتی بخواند. همچنین فرمودند: هنگامی که وقت نماز برای مردی در حالت اقامت فرا برسد و سپس سفر کند، همان نمازی که وقت آن در حال اقامت وارد شده است، در سفر چهار رکعتی به جا آورد.

می گویم: مرحوم شیخ و مرحوم صدوق این حکم را برای حالتی حمل کرده اند که شخص بعد از ورود وقت نماز به دلیل ترس از فوت شدن آن، نماز را شکسته بخواند.

مرحوم شیخ در جایی دیگر قائل به تخییر و استحباب اتمام شده است. آنچه پیش تر بیان شد، مواردی است که دو رویکرد را بررسی می کند. همچنین، اهمیت توجه به وقت ادای نماز، رجحان آن در استناد و روایات فراوان در این زمینه، به وضوح نشان داده شده است. در خصوص تعداد رکعات نماز نیز شواهدی بر این امر آورده شده است.

۲۲- بَابُ أَنَّ الْقَصْرَ فِی السَّفَرِ فَرْضٌ وَاجِبٌ لَا رُخْصَةٌ إِلَّا فِی الْمَوَاضِعِ الْأَرْبَعَةِ وَ حُكْمِ مَا يَفُوتُ سَفَراً ثُمَّ يُقْضَى حَضَراً أَوْ بِالْعَكْسِ وَ اقْتِدَاءِ الْمُسَافِرِ بِالْحَاضِرِ وَ بِالْعَكْسِ

اشارة

(٤) ٢٢ بَابُ أَنَّ الْقَصْرَ فِی السَّفَرِ فَرْضٌ وَاجِبٌ لَا رُخْصَةٌ إِلَّا فِی الْمَوَاضِعِ الْأَرْبَعَةِ وَ حُکْمِ مَا یَفُوتُ سَفَراً ثُمَّ یُقْضَی حَضَراً أَوْ بِالْعَکْسِ وَ اقْتِدَاءِ الْمُسَافِرِ بِالْحَاضِرِ وَ بِالْعَکْسِ

****

ترجمه:

باب شکسته خواندن نماز در سفر واجب است واستثنا در آن نیست مگر در چهار موضع سپس آنچه در سفر ترک شود و در وطن خوانده شود و عکس آن و اقتداء مسافر به حاضر و عکس آن

[رقم الحدیث الکلی: ١١٣٢٦ - رقم الحدیث الباب: ١]

١١٣٢٦- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ صَلَاةُ الْخَوْفِ وَ صَلَاةُ السَّفَرِ تُقْصَرَانِ جَمِیعاً قَالَ نَعَمْ الْحَدِیثَ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ کَمَا مَرَّ (٦).

****

ترجمه:

زراره از امام محمّد باقر علیه السّلام روایت کرده گوید: به آن حضرت عرض کردم: آیا نماز خوف و نماز مسافر هر دو شکسته می شود؟ حضرت فرمود: آری،

[رقم الحدیث الکلی: ١١٣٢٧ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١١٣٢٧- ٢- (٧) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ أَنَّهُمَا قَالا قُلْنَا لِأَبِی جَعْفَرٍ ع مَا تَقُولُ فِی الصَّلَاةِ فِی السَّفَرِ کَیْفَ هِیَ وَ کَمْ هِیَ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ یَقُولُ وَ إِذا ضَرَبْتُمْ فِی الْأَرْضِ فَلَیْسَ عَلَیْکُمْ جُناحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلاةِ (٨)- فَصَارَ التَّقْصِیرُ فِی السَّفَرِ وَاجِباً کَوُجُوبِ التَّمَامِ فِی

١- -التهذيب ٣- ٢٢٣- ٥٦٠ ذيل الحديث ٥٦٠، و الاستبصار ١- ٢٤١- ٨٥٨ ذيل الحديث ٨٥٨.-

٢- -مر فی الأحادیث ١ و ٢ و ٤ من هذا الباب.-

٣- -تقدم فی الباب ٢٣ من أبواب اعداد الفرائض.-

٤- -الباب ٢٢ فیه ١٣ حدیثا.-

٥- -الفقیه ١- ٤٦٤- ١٣٣٩.-

٦- -مر فی الحدیث ١ من الباب ١ من أبواب صلاة الخوف و المطاردة.-

٧- -الفقیه ١- ٤٣٤- ١٢٦٥، و العیّاشیّ ١- ٢٧١- ٢٥٤، و أورد ذیله فی الحدیث ٤ من الباب ١٧ من هذه الأبواب.-

٨- -النساء ٤- ١٠١.-

الْحَضَرِ قَالا قُلْنَا لَهُ إِنَّمَا قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُناحٌ وَ لَمْ يَقُلِ افْعَلُوا فَكَيْفَ أَوْجَبَ ذَلِكَ (١) فَقَالَ ع أَ وَ لَيْسَ قَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِي الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلا جُناحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِما (٢)- أَ لَا تَرَوْنَ أَنَّ الطَّوَافَ بِهِمَا وَاجِبٌ مَفْرُوضٌ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ ذَكَرَهُ فِي كِتَابِهِ وَ صَنَعَهُ نَبِيُّهُ- وَ كَذَلِكَ التَّقْصِيرُ فِي السَّفَرِ شَيْ ءٌ صَنَعَهُ النَّبِيُّ ص- وَ ذَكَرَهُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از زراره و محمد بن مسلم نقل شده است که گفتند: به امام باقر علیه السلام عرض کردیم: نظر شما درباره نماز در سفر چیست و چگونه و چند رکعت است؟ امام فرمودند: خداوند عز و جل می فرماید: «وَ إِذا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُناحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلاةِ» (سوره نساء، آیه ١٠١).

بنابراین، شکسته خواندن نماز در سفر واجب است، همان طور که کامل خواندن نماز در حالت حضور واجب است.

گفتند: به امام عرض کردیم: خداوند عز و جل فرموده است «فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُناحٌ» و نفرموده است که این عمل را انجام دهید، پس چگونه این امر واجب شده است؟ امام فرمودند: مگر خداوند عز و جل درباره صفا و مروه نفرموده است: «فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلا جُناحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِما» (سوره بقره، آیه ۱۵۸). آیا نمی بینید که طواف بین صفا و مروه واجب و فرض شده است، زیرا خداوند آن را در کتاب خود ذکر کرده و پیامبرش آن را انجام داده است؟ همین طور شکسته خواندن نماز در سفر نیز امری است که پیامبر صلی الله علیه و آله انجام داده اند و خداوند آن را در کتابش ذکر کرده است.

[رقم الحديث الكلى: ۱۱۳۲۸ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۱۳۲۸- ۳- (۳) قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ صَلَّى فِي السَّفَرِ أَرْبَعاً فَأَنَا إِلَى اللَّهِ مِنْهُ بَرِي ءٌ يَعْنِي مُتَعَمِّداً.

وَ

رَوَاهُ فِي الْمُقْنِعِ مُرْسَلًا وَ أَسْقَطَ قَوْلَهُ يَعْنِي مُتَعَمِّداً (٤)

****

ترجمه:

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود

کسیکه در سفر چهار رکعت بخواند من بسوی خدا از او بیزارم یعنی عمدا (تمام بخواند)

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۲۹ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۱۳۲۹- ٤- (٥) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع الْمُتَمِّمُ فِی السَّفَرِ كَالْمُقَصِّرِ فِی الْحَضَرِ.

****

ترجمه:

امام صادق عليه السلام

تمام خواندن در سفر مثل شكسته خواندند در وطن است

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۳۰ - رقم الحديث الباب: ٥]

۱۱۳۳۰- ٥- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَمَّی رَسُولُ اللَّهِ ص قَوْماً صَامُوا حِينَ أَفْطَرَ وَ قَصَّرَ عُصَاةً وَ قَالَ هُمُ الْعُصَاةُ إِلَی يَوْمِ الْقِيَامَةِ- وَ إِنَّا لَنَعْرِفُ أَبْنَاءَهُمْ وَ أَبْنَاءَ أَبْنَائِهِمْ إِلَی يَوْمِنَا هَذَا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٧)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٨)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَرِيزٍ مِثْلَهُ (٩).

****

ترجمه:

(زراره از امام باقر(علیه السلام) نقل کرده است که فرمود: رسول الله(ص) قومی را که روزه گرفتند زمانی که او افطار کرد و قصر نمود عاصیان«متخلّفین از فرمان» نامید و فرمود آنها عاصیان هستند تا روز قیامت و ما می شناسیم فرزندان آنها و نوادگان آنها را تا به امروز).

ص: ۵۱۸

۱- -فی المصدر زیادة- کما أوجب التمام فی الحضر.-

۲- -البقرة ۲- ۱۵۸.-

۳- -الفقیه ۱- ۴۳۸- ۱۲۷۲.-

۴- -المقنع- ۳۸.-

۵- -الفقیه ۱- ۴۳۸- ۱۲۷۳.-

۶- -الکافی ۴- ۱۲۷- ۶، و أورده فی الحدیث ۳ من الباب ۱ من أبواب من یصحّ منه الصوم.-

۷- -التهذیب ۴- ۲۱۷- ۶۳۱.-

۸- -الفقیه ۱- ۴۳۴- ۱۲۶۵.-

۹- -الفقیه ۲- ۱۴۱- ۱۹۷۶.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۳۱ - رقم الحدیث الباب: ۶]

۱۱۳۳۱- ۶- (۱) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص خِیَارُ أُمَّتِی الَّذِینَ إِذَا سَافَرُوا أَفْطَرُوا وَ قَصَرُوا الْحَدِیثَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ (۲)

وَ رَوَاهُ فِی الْمُقْنِعِ مُرْسَلًا وَ لَمْ یَزِدْ عَلَی مَا ذُکِرَ (۳).

****

ترجمه:

أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ ازحضت باقر علیه السلام نقل کرده که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند :بهترین امّت من کسی است که وقتی سفر رود روزه را افطار و نماز را شکسته بخواند ...

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۳۳۲- ۷- (٤) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ یَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ تَصَدَّقَ عَلَی مَرْضَی أُمَّتِی وَ مُسَافِرِیهَا بِالتَّقْصِیرِ وَ الْإِفْطَارِ أَ یَسُرُّ أَحَدَکُمْ إِذَا تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ أَنْ تُرَدَّ عَلَیْهِ.

****

ترجمه:

از ابن ابی عمیر، از برخی از اصحاب ما، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: شنیدم رسول خدا صلی الله علیه و آله می فرمودند: خداوند عز و جل به بیماران و مسافران امت من، شکسته خواندن نماز و افطار روزه را به عنوان صدقه ای عطا کرده است. آیا خوشایند کسی است که صدقه ای بدهد و آن صدقه به او بازگردانده شود؟

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۳۳ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۳۳۳- ۸- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا رَفَعَهُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ صَلَّی فِی سَفَرِهِ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ فَأَنَا إِلَی اللَّهِ مِنْهُ بَرِی ءٌ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی عِقَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

امام صادق علیه السلام فرمود: هر که در سفر به عمد چهار رکعت بخواند، پس به خداوند عزوجل سوگند، من از او برائت می‌جویم.

[رقم الحدیث الکلی: ١١٣٣٤ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١١٣٣٤- ٩- (٧) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِي الْأَمَالِي بِإِسْنَادٍ تَقَدَّمَ فِي إِقَامَةِ الْعَشَرَةِ (٨) عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ عَنْ عَلِيٍّ وَ أَبِي بَكْرٍ وَ عُمَرَ وَ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُمْ

ص: ٥١٩

١- -الکافی ٤- ١٢٧- ٤، و أورده بتمامه فی الحدیث ٦ من الباب ١ من أبواب من یصحّ منه الصوم.-

٢- -الفقیه ٢- ١٤١- ١٩٧٨.-

٣- -المقنع- ٣٨.-

٤- -الکافی ٤- ١٢٧- ٢، و أورده فی الحدیث ٤ من الباب ١ من أبواب من یصحّ منه الصوم.-

٥- -التهذیب ٤- ٢١٨- ٦٣٣.-

٦- -عقاب الأعمال- ٣٢٩.-

٧- -أمالی الطوسیّ ١- ٣٥٧، و أورد قطعة منه فی الحدیث ١٨ من الباب ١ من هذه الأبواب.-

٨- -تقدم فی الحدیث ٢٠ من الباب ١٥ من هذه الأبواب-

قَالُوا إِذَا سَافَرْتَ فِي رَمَضَانَ فَصُمْ إِنْ شِئْتَ.

أَقُولُ: فَتْوَى عَلِيٍّ ع هُنَا مَحْمُولٌ عَلَى التَّقِيَّةِ أَوْ عَدَمِ بُلُوغِ الْمَسَافَةِ أَوْ نَحْوِ ذَلِكَ.

****

ترجمه:

از سوید بن غفله نقل شده است که از علی علیه السلام، ابوبکر، عمر، و ابن عباس روایت شده است که فرمودند: اگر در رمضان سفر کردی، می توانی روزه بگیری یا نگیری.

می گویم: فتوای علی علیه السلام در اینجا ممکن است به دلیل تقیه، یا به سبب عدم رسیدن به مسافت شرعی سفر، یا موارد مشابه حمل شود.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۳۵ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۱۳۳۵- ۱۰- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادٍ تَقَدَّمَ فِی إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ (۲) عَنِ الرِّضَا عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: سُئِلَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ ع عَنِ الصَّلَاةِ فِی السَّفَرِ فَذَکَرَ أَنَّ أَبَاهُ کَانَ یُقَصِّرُ الصَّلَاةَ فِی السَّفَرِ.

****

ترجمه:

در کتاب «عیون الاخبار» با اسنادی که پیش تر در مورد وضوی کامل آمده است، از امام رضا علیه السلام نقل شده است که فرمودند: از محمد بن علی علیه السلام درباره نماز در سفر پرسیده شد، و ایشان ذکر کردند که پدرشان نماز را در سفر به صورت شکسته می خواندند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۳٦ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۱۳۳٦- ۱۱- (۳) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ آبَائِهِ ع عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص قَالَ: إِنَّ اللَّهَ أَهْدَی إِلَیَّ وَ إِلَی أُمَّتِی هَدِیَّةً لَمْ یُهْدِهَا إِلَی أَحَدٍ مِنَ

الْأُمَمِ كَرَامَةً مِنَ اللَّهِ لَنَا قَالُوا وَ مَا ذَاکَ يَا رَسُولَ اللَّهِ- قَالَ الْإِفْطَارُ فِی السَّفَرِ وَ التَّقْصِيرُ فِی الصَّلَاةِ فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِکَ فَقَدْ رَدَّ عَلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ هَدِيَّتَهُ.

****

ترجمه:

از سکونی، از امام جعفر علیه السلام، از پدرانشان علیهم السلام، از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل شده است که فرمودند: خداوند هدیه ای به من و امت من عطا کرده است که به هیچ یک از امت ها پیش از ما عطا نشده است، این هدیه ای از جانب خداوند است که مخصوص ما قرار داده شده است. پرسیدند: یا رسول الله، این هدیه چیست؟ فرمودند: افطار در سفر و شکسته خواندن نماز. هرکس این هدیه را نپذیرد، پس به خداوند عز و جل بازگردانده است.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۳۷ - رقم الحديث الباب: ۱۲]

۱۱۳۳۷- ۱۲- (٤) وَ فِی الْعِلَلِ وَ عُيُونِ الْأَخْبَارِ بِأَسَانِيدَ تَأْتِی (٥) عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: وَ إِنَّمَا قُصِرَتِ الصَّلَاةُ فِی السَّفَرِ لِأَنَّ الصَّلَاةَ الْمَفْرُوضَةَ أَوَّلًا إِنَّمَا هِیَ عَشْرُ رَكَعَاتٍ وَ السَّبْعُ إِنَّمَا زِيدَتْ فِيهَا بَعْدُ فَخَفَّفَ اللَّهُ عَنْهُ تِلْکَ الزِّيَادَةَ لِمَوْضِعِ سَفَرِهِ وَ تَعَبِهِ وَ نَصَبِهِ وَ اشْتِغَالِهِ بِأَمْرِ نَفْسِهِ وَ ظَعْنِهِ وَ إِقَامَتِهِ لِئَلَّا يَشْتَغِلَ عَمَّا لَا بُدَّ لَهُ مِنْهُ مِنْ مَعِيشَتِهِ رَحْمَةً مِنَ اللَّهِ تَعَالَی

۱- -عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ۲- ٤٥- ١٦٥.-

۲- -تقدم فی الحديث ٤ من الباب ٥٤ من أبواب الوضوء.-

۳- -الخصال- ۱۲- ٤۳، و أورده عن العلل فی الحديث ۱۲ من الباب ۱ من أبواب من يصحّ منه الصوم.-

٤- -علل الشرائع ٢٦٦- ٩ الباب ١٨٢، و عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١١٢- ١ الباب ٣٤-.

٥- -تاتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (ب).-

وَ تَعَطُّفاً عَلَيْهِ إِلَّا صَلَاةَ الْمَغْرِبِ فَإِنَّهَا لَمْ تُقَصَّرْ لِأَنَّهَا صَلَاةٌ مَقْصُورَةٌ فِي الْأَصْلِ.

****

ترجمه:

از فضل بن شاذان، از امام رضا علیه السلام نقل شده است که فرمودند: نماز در سفر کوتاه شده است، زیرا نماز واجب در ابتدا ده رکعت بود و هفت رکعت دیگر بعدها اضافه شد. خداوند به دلیل شرایط سفر، سختی، خستگی، مشغولیت به امور شخصی، رفت وآمد و اقامت، این هفت رکعت اضافه را کاهش داده است تا انسان از آنچه برای معیشت ضروری است بازنماند. این کاهش رحمتی از سوی خداوند متعال و لطفی به بندگانش است.

اما نماز مغرب کوتاه نشده است، زیرا در اصل نماز مغرب به صورت شکسته تشریع شده و از همان ابتدا سه رکعت بوده است.

[رقم الحديث الكلي: ١١٣٣٨ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١١٣٣٨- ١٣- (١) وَ فِي ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ هِلَالٍ عَنْ عِيسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْهَاشِمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص خِيَارُكُمُ الَّذِينَ إِذَا سَافَرُوا قَصَرُوا وَ أَفْطَرُوا.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ هُنَا (٢) وَ فِي أَعْدَادِ الصَّلَوَاتِ (٣) وَ غَيْرِهَا (٤) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ فِي الصَّوْمِ (٥) وَ غَيْرِهِ (٦) وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى بَقِيَّةِ الْأَحْكَامِ فِي الْجَمَاعَةِ (٧) وَ فِي الْقَضَاءِ (٨).

****

ترجمه:

از عیسی بن عبدالله هاشمی، از پدرش، از جدش، از علی بن ابی طالب علیه السلام نقل شده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: بهترین های شما کسانی هستند که هنگام سفر نماز را شکسته می خوانند و روزه خود را افطار می کنند.

۲۳- بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ الْإِعَادَةِ عَلَى مَنْ خَرَجَ فِی سَفَرٍ فَصَلَّی قَصْراً ثُمَّ رَجَعَ عَنْهُ وَ حُکْمِ صَلَاةِ الْمُسَافِرِ رَاکِباً وَ مَاشِیاً وَ أَوْقَاتِ صَلَاتِهِ وَ أَعْدَادِهَا

اشارة

(۹) ۲۳ بَابُ عَدَمِ وُجُوبِ الْإِعَادَةِ عَلَى مَنْ خَرَجَ فِی سَفَرٍ فَصَلَّی قَصْراً ثُمَّ رَجَعَ عَنْهُ وَ حُکْمِ صَلَاةِ الْمُسَافِرِ رَاکِباً وَ مَاشِیاً وَ أَوْقَاتِ صَلَاتِهِ وَ أَعْدَادِهَا

****

ترجمه:

باب عدم وجوب اعاده نماز برای کسی که در سفر نماز را شکسته خوانده و سپس از سفر بازگشته است، و احکام نماز مسافر در حالت سوار بر وسیله نقلیه یا پیاده، و زمان های نماز و تعداد رکعات آن.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۳۳۹- ۱- (۱۰) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ

١- -ثواب الأعمال- ٥٨- ١.-

٢- -تقدم فی الحدیث ١١ من الباب ١١ و الباب ١٢، و فی الحدیث ٤ و ٥ و ٦ و ٨ من الباب ١٧ و فی الحدیث ٢ من الباب ٢١ من هذه الأبواب.-

٣- -تقدم فی الأحادیث ٢ و ٣ و ٦ و ٧ و ٨ من الباب ٢١ من أبواب اعداد الفرائض.-

٤- -تقدم فی الحدیث ٩ من الباب ٥ من أبواب الأذان.-

٥- -یأتی فی الحدیث ١ من الباب ١٤ من أبواب من یصحّ منه الصوم.-

٦- -یأتی فی الأبواب ٢٧ و ٢٨ و ٢٩ من هذه الأبواب.-

٧- -تقدم فی الباب ١٨ من أبواب صلاة الجماعة.-

٨- -تقدم فی الباب ٦ من أبواب قضاء الصلوات.-

٩- -الباب ٢٣ فیه حدیثان.-

١٠- -الفقیه ١- ٤٣٨- ١٢٧١.-

جَعْفَراً (١) ع عَنِ الرَّجُلِ یَخْرُجُ مَعَ الْقَوْمِ فِی السَّفَرِ یُرِیدُهُ فَدَخَلَ عَلَیْهِ الْوَقْتُ وَ قَدْ خَرَجَ مِنَ الْقَرْیَةِ عَلَی فَرْسَخَیْنِ فَصَلَّوْا وَ انْصَرَفَ بَعْضُهُمْ فِی حَاجَةٍ فَلَمْ یُقْضَ لَهُ الْخُرُوجُ مَا یَصْنَعُ بِالصَّلَاةِ الَّتِی کَانَ صَلَّاهَا رَکْعَتَیْنِ قَالَ تَمَّتْ صَلَاتُهُ وَ لَا یُعِیدُ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ مُوسَی عَنْ زُرَارَةَ نَحْوَهُ (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ (٣) عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنِ (الْحُسَیْنِ بْنِ مُوسَی) (٤)

مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

از زراره نقل شده است که گفت: از امام جعفر علیه السلام درباره مردی پرسیدم که با گروهی برای سفر خارج شده و هنگام خارج شدن از قریه، وقت نماز بر او وارد می شود. او دو فرسخ از قریه فاصله می گیرد و نماز را به صورت شکسته (دو رکعت) می خواند. سپس برخی از همراهان او برای انجام کاری بازمی گردند و سفر به اتمام نمی رسد. در این حالت، این مرد با نمازی که به صورت دو رکعت خوانده است، چه کند؟ امام فرمودند: نمازش کامل است و نیازی به اعاده آن ندارد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۴۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۳۴۰- ۲- (۵) وَ قَدْ تَقَدَّمَ فِی حَدِیثِ سُلَیْمَانَ بْنِ حَفْصٍ الْمَرْوَزِیِّ عَنِ الْفَقِیهِ ع قَالَ: إِنْ کَانَ قَصَّرَ ثُمَّ رَجَعَ عَنْ نِیَّتِهِ أَعَادَ الصَّلَاةَ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّیْخُ عَلَی بَقَاءِ الْوَقْتِ (٦) وَ الْأَقْرَبُ حَمْلُهُ عَلَی الِاسْتِحْبَابِ کَمَا ذَکَرَهُ صَاحِبُ الْمُنْتَقَی وَ غَیْرُهُ (۷) وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی بَقِیَّةِ الْأَحْکَامِ فِی أَمَاکِنِهَا (۸).

****

ترجمه:

در حدیثی از سلیمان بن حفص مروزی از فقیه علیه السلام آمده است که فرمودند: اگر شخصی نماز را شکسته بخواند و سپس از نیت خود بازگردد، باید نماز را دوباره بخواند.

می گویم: مرحوم شیخ این حکم را بر باقی ماندن وقت نماز حمل کرده است. اما نزدیک تر این است که این حدیث به استحباب حمل شود، همان طور که صاحب منتقی و دیگران ذکر کرده اند. همچنین پیش تر مواردی که به بقیه احکام مربوط می شود، در جایگاه های خود بیان شده است.

١- -فى التهذيب و الاستبصار- أبا عبد اللّه (هامش المخطوط).-

٢- -التهذيب ٣- ٢٣٠- ٥٩٣.-

٣- -التهذيب ٤- ٢٢٧- ٦٦٥، و الاستبصار ١- ٢٢٨- ٨٠٩.-

٤- -فى التهذيب- الحسن بن موسى.-

٥- -تقدم فى الحديث ٤ من الباب ٢ من أبواب صلاة المسافر.-

٦- -راجع الاستبصار ١- ٢٢٨- ٨٠٩ ذيل الحديث ٨٠٩.-

٧- -راجع المنتقى ١- ٥٥٠، و الوافى ٢- ٢٧ كتاب الصلاة.-

٨- -تقدم فى البابين ١٣ و ١٤ و الحديث ٧ من الباب ١٦ من أبواب القبلة، و الباب ١١ من أبواب صلاة الكسوف، و الحديث ٢ من الباب ٦ من أبواب قضاء الصلوات، و الباب ٣ من أبواب صلاة الخوف، و تقدم ما يدلّ على اعداد الصلاة فى الباب ٢١، و الحديث ٣ و ٤ من الباب ٢٢، و البابين ٢٣ و ٢٤ من أبواب اعداد الفرائض، و تقدم ما يدلّ على وقت صلاة المسافر فى الباب ٦، و الحديث ١١ و ١٧ من الباب ٨ من أبواب المواقيت، و الحديث ٢ و ٧ و ١١ و ١٢ و ١٨ من الباب ٨ من أبواب صلاة الجمعة، و الحديث ١٥ من الباب ٤ من أبواب صلاة الخوف.-

٢٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْإِتْيَانِ بِالتَّسْبِيحَاتِ الْأَرْبَعِ عَقِيبَ كُلِّ صَلَاةٍ مَقْصُورَةٍ ثَلَاثِينَ مَرَّةً

اشارة

(١) ٢٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْإِتْيَانِ بِالتَّسْبِيحَاتِ الْأَرْبَعِ عَقِيبَ كُلِّ صَلَاةٍ مَقْصُورَةٍ ثَلَاثِينَ مَرَّةً

****

ترجمه:

باب مستحب بودن سى بار تسبيحات اربعه بعد از هر نماز شكسته

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٤١ - رقم الحديث الباب: ١]

۱۱۳۴۱- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى الْعُبَيْدِيِّ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ حَفْصٍ الْمَرْوَزِيِّ قَالَ: قَالَ الْفَقِيهُ الْعَسْكَرِيُّ ع يَجِبُ عَلَى الْمُسَافِرِ أَنْ يَقُولَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ يُقَصِّرُ فِيهَا- سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ ثَلَاثِينَ مَرَّةً لِتَمَامِ الصَّلَاةِ.

****

ترجمه:

از سلیمان بن حفص مروزی نقل شده است که گفت: فقیه عسکری علیه السلام فرمودند: واجب است که مسافر بعد از هر نمازی که به صورت شکسته خوانده است، سی بار ذکر «سبحان الله»، «الحمد لله»، «لا اله الا الله»، و «الله اکبر» را برای تکمیل نماز بگوید.

[رقم الحديث الكلي: ۱۱۳۴۲ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۱۳۴۲- ۲- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي عُيُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ تَمِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ رَجَاءِ بْنِ أَبِي الضَّحَّاكِ عَنِ الرِّضَا ع أَنَّهُ صَحِبَهُ فِي سَفَرٍ فَكَانَ يَقُولُ بَعْدَ كُلِّ صَلَاةٍ يَقْصُرُهَا- سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ ثَلَاثِينَ مَرَّةً وَ يَقُولُ هَذَا تَمَامُ الصَّلَاةِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ فِي التَّعْقِيبِ مَا يَدُلُّ عَلَى اسْتِحْبَابِ الْإِتْيَانِ بِالتَّسْبِيحَاتِ الْأَرْبَعِ بَعْدَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثِينَ مَرَّةً أَوْ أَرْبَعِينَ مَرَّةً (٤) فَيَتَأَكَّدُ الِاسْتِحْبَابُ فِي الْمَقْصُورَةِ وَ يَحْتَمِلُ عَدَمُ التَّدَاخُلِ.

****

ترجمه:

از رجاء بن ابی ضحاک نقل شده است که امام رضا علیه السلام را در سفر همراهی می کرد و امام بعد از هر نمازی که به صورت شکسته می خواندند، سی بار ذکر «سبحان الله»، «الحمد لله»، «لا اله الا الله» و «الله اکبر» می گفتند و بیان می کردند که این تمام کننده نماز است.

می گویم: پیش تر در مورد تعقیب نماز اشاره شد که آوردن این تسبیحات چهارگانه بعد از هر نماز، چه به تعداد سی بار و چه چهل بار، مستحب است. این استحباب به ویژه در نمازهای شکسته تأکید بیشتری دارد. همچنین احتمال عدم تداخل میان این اذکار نیز وجود دارد.

۱- -الباب ۲٤ فیه حدیثان.-

۲- -التهذیب ۳- ۲۳۰- ۵۹٤.-

۳- -عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۲- ۱۸۲- ۵.-

٤- -تقدم فی الباب ۱۵ من أبواب التعقیب.-

۲۵- بَابُ تَخْیِیرِ الْمُسَافِرِ فِی مَکَّةَ وَ الْمَدِینَةِ وَ الْکُوفَةِ وَ الْحَائِرِ مَعَ عَدَمِ نِیَّةِ الْإِقَامَةِ بَیْنَ الْقَصْرِ وَ التَّمَامِ وَ اسْتِحْبَابِ اخْتِیَارِ الْإِتْمَامِ

اشارة

(۱) ۲۵ بَابُ تَخْیِیرِ الْمُسَافِرِ فِی مَکَّةَ وَ الْمَدِینَةِ وَ الْکُوفَةِ وَ الْحَائِرِ مَعَ عَدَمِ نِیَّةِ الْإِقَامَةِ بَیْنَ الْقَصْرِ وَ التَّمَامِ وَ اسْتِحْبَابِ اخْتِیَارِ الْإِتْمَامِ

****

ترجمه:

باب تخییر مسافر در مکه، مدینه، کوفه و حائر، در صورتی که قصد اقامت نداشته باشد، میان نماز شکسته و کامل، و استحباب انتخاب نماز کامل.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۴۳ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۳۴۳- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ وَ أَبِي عَلِيِّ بْنِ رَاشِدٍ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: مِنْ مَخْزُونِ عِلْمِ اللَّهِ الْإِتْمَامُ فِي أَرْبَعَةِ مَوَاطِنَ حَرَمِ اللَّهِ- وَ حَرَمِ رَسُولِهِ ص وَ حَرَمِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع- وَ حَرَمِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ع.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ (۳)

وَ رَوَاهُ ابْنُ قُولَوَيْهِ فِي الْمَزَارِ (٤) عَنِ الْعَيَّاشِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

از حماد بن عیسی نقل شده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: از ذخایر علم الهی است که نماز کامل در چهار مکان انجام شود: حرم خداوند، حرم رسول خدا صلی الله علیه و آله، حرم امیرالمؤمنین علیه السلام، و حرم حسین بن علی علیه السلام.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳٤٤ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۱۳٤٤- ۲- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانٍ عَنْ مِسْمَعٍ عَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ ع قَالَ: كَانَ أَبِي يَرَى لِهَذَيْنِ الْحَرَمَيْنِ مَا لَا يَرَاهُ لِغَيْرِهِمَا وَ يَقُولُ إِنَّ الْإِتْمَامَ فِيهِمَا مِنَ الْأَمْرِ الْمَذْخُورِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ سَمَاعَةَ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

- مسمع گوید: امام کاظم علیه السّلام فرمود:

پدرم علیه السّلام همواره به این دو حرم ارزشی قائل بود که به غیر آنها قائل نبود و می فرمود: تمام خواندن نماز در آنها از ثواب های ذخیره برای قیامت است.

١- -الباب ٢٥ فيه ٣٤ حديثا.-

٢- -التهذيب ٥- ٤٣٠- ١٤٩٤، و الاستبصار ٢- ٣٣٤- ١١٩١.-

٣- -الخصال- ٢٥٢- ١٢٣.-

٤- -كامل الزيارات- ٢٤٩.-

٥- -التهذيب ٥- ٤٢٦- ١٤٧٨، و الاستبصار ٢- ٣٣٠- ١١٧٤.-

٦- -الكافى ٤- ٥٢٤- ٧.-

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٤٥ - رقم الحديث الباب: ٣]

١١٣٤٥- ٣- (١) وَ عَنْهُ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ قَدِمَ مَكَّةَ- فَأَقَامَ عَلَى إِحْرَامِهِ قَالَ فَلْيَقْصُرِ الصَّلَاةَ مَا دَامَ مُحْرِماً.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى الْجَوَازِ.

****

ترجمه:

معاویه بن عمار گوید از امام صادق علیه السلام از محرمی که به مکه وارد میشود و اقامت میکند حضرت فرمود شکسته بخواند تا موقعی که محرم است

من میگویم : مرحوم شیخ آنرا حمل به جواز کرده اند .

[رقم الحدیث الکلی: ١١٣٤٦ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١١٣٤٦- ٤- (٢) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ الثَّانِي ع أَنَّ (٣) الرِّوَايَةَ قَدِ اخْتَلَفَتْ عَنْ آبَائِكَ- فِي الْإِتْمَامِ وَ التَّقْصِيرِ لِلصَّلَاةِ فِي الْحَرَمَيْنِ- فَمِنْهَا أَنْ يَأْمُرَ بِتَتْمِيمِ الصَّلَاةِ وَ لَوْ صَلَاةً وَاحِدَةً وَ مِنْهَا أَنْ يَأْمُرَ بِقَصْرِ الصَّلَاةِ مَا لَمْ يَنْوِ مُقَامَ عَشَرَةِ أَيَّامٍ وَ لَمْ أَزَلْ عَلَى الْإِتْمَامِ فِيهِمَا إِلَى أَنْ صَدَرْنَا مِنْ حَجِّنَا فِي عَامِنَا هَذَا فَإِنَّ فُقَهَاءَ أَصْحَابِنَا أَشَارُوا عَلَيَّ بِالتَّقْصِيرِ إِذَا كُنْتُ لَا أَنْوِي مُقَامَ عَشَرَةٍ (٤) وَ قَدْ ضِقْتُ بِذَلِكَ حَتَّى أَعْرِفَ رَأْيَكَ فَكَتَبَ بِخَطِّهِ ع قَدْ عَلِمْتَ يَرْحَمُكَ اللَّهُ فَضْلَ الصَّلَاةِ فِي الْحَرَمَيْنِ عَلَى غَيْرِهِمَا فَأَنَا أُحِبُّ لَكَ إِذَا دَخَلْتَهُمَا أَنْ لَا تُقَصِّرَ وَ تُكْثِرَ فِيهِمَا مِنَ الصَّلَاةِ فَقُلْتُ لَهُ بَعْدَ ذَلِكَ بِسَنَتَيْنِ مُشَافَهَةً إِنِّي كَتَبْتُ إِلَيْكَ بِكَذَا فَأَجَبْتَ بِكَذَا فَقَالَ نَعَمْ فَقُلْتُ أَيَّ شَيْ ءٍ تَعْنِي بِالْحَرَمَيْنِ- فَقَالَ مَكَّةَ وَ الْمَدِينَةَ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ وَ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ نَحْوَهُ (٥).

****

ترجمه:

از علی بن مهزیار نقل شده است که گفت: به امام جواد علیه السلام نامه ای نوشتم و عرض کردم که روایت های مختلفی از پدران شما درباره نماز کامل و نماز شکسته در حرمین (مکه و مدینه) وجود دارد. برخی از روایت ها دستور به کامل خواندن نماز داده اند، حتی اگر فقط یک نماز باشد، و برخی دیگر دستور به شکسته خواندن نماز داده اند، مگر اینکه قصد اقامت ده روزه باشد. من همیشه نماز را در این دو مکان به صورت کامل خوانده ام، تا اینکه حج سال جاری به پایان رسید و فقهای اصحاب ما به من توصیه کردند که اگر قصد اقامت ده روزه نداشته باشم، نماز را شکسته بخوانم. از این مسئله ناراحت بودم تا اینکه نظر شما را بدانم.

امام جواد علیه السلام با دست خود پاسخ دادند: «خدا رحمت کند، تو فضل نماز در حرمین نسبت به سایر مکان ها را می دانی. من دوست دارم وقتی وارد این دو مکان می شوی، نماز را به صورت کامل بخوانی و در آنجا زیاد نماز بخوانی.»

دو سال بعد به صورت حضوری به امام عرض کردم: «نامه ای به شما نوشتم و شما چنین پاسخی دادید.» امام فرمودند: «بله.» سپس پرسیدم: «منظور شما از حرمین چیست؟» امام فرمودند: «مکه و مدینه.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۴۷ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۳۴۷- ۵- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ التَّمَامِ بِمَكَّةَ وَ الْمَدِينَةِ- فَقَالَ أَتِمَّ وَ إِنْ لَمْ تُصَلِّ فِيهِمَا إِلَّا صَلَاةً وَاحِدَةً.

****

ترجمه:

از عبدالرحمن بن حجاج نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره نماز کامل در مکه و مدینه پرسیدم. امام فرمودند: نماز را کامل بخوان، حتی اگر در این دو مکان فقط یک نماز بخوانی.

١- -التهذیب ٥- ٤٧٤- ١٦٦٨.-

٢- -التهذیب ٥- ٤٢٨- ١٤٨٧، و الاستبصار ٢- ٣٣٣- ١١٨٣.-

٣- -کلمة (إن) من الکافی، (هامش المخطوط).-

٤- -اضاف فی الکافی (ایام)، (هامش المخطوط).-

٥- -الکافی ٤- ٥٢٥- ٨.-

٦- -التهذیب ٥- ٤٢٦- ١٤٨١، و الاستبصار ٢- ٣٣١- ١١٧٧.-

[رقم الحدیث الکلی: ١١٣٤٨ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١١٣٤٨- ٦- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ حُسَيْنٍ اللُّؤْلُؤِيِّ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ (٢) ع إِنَّ هِشَاماً رَوَى عَنْکَ أَنَّکَ أَمَرْتَهُ بِالتَّمَامِ فِی الْحَرَمَيْنِ- وَ ذَلِکَ مِنْ أَجْلِ النَّاسِ قَالَ لَا کُنْتُ أَنَا وَ مَنْ مَضَى مِنْ آبَائِی إِذَا وَرَدْنَا مَکَّةَ- أَتْمَمْنَا الصَّلَاةَ وَ اسْتَتَرْنَا مِنَ النَّاسِ.

****

ترجمه:

«از عبد الرحمان، پسر حجاج نقل شده که گفت: به امام رضا(علیه السلام) گفتم: هشام از شما نقل کرده که امر به تمام خواندن نماز در حرمین داده اید. این به خاطر عامه است؟ امام فرمود: نه

تنها من بلکه تمام پدرانم وقتی وارد مکه می شدیم، نماز را تمام خوانده و آن را از مردم مخفی می ساختیم.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۴۹ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۱۳۴۹- ۷- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مِسْمَعٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ لِی إِذَا دَخَلْتَ مَكَّةَ فَأَتِمَّ يَوْمَ تَدْخُلُ.

****

ترجمه:

از مسمع، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: وقتی وارد مکه شدی، در همان روز ورود نمازت را کامل بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۵۰ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۱۳۵۰- ۸- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عُمَرَ بْنِ رِيَاحٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی الْحَسَنِ ع أَقْدَمُ مَكَّةَ- أُتِمُّ أَوْ أَقْصُرُ قَالَ أَتِمَّ.

****

ترجمه:

عمر بن رياح گويد به امام كاظم عليه السلام گفتم به مكه وارد شدم تمام بخوانم يا شكسته

فرمود : تمام بخوان .

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۱۳۵۱- ۹- (۵) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ مِثْلَهُ وَ زَادَ قُلْتُ وَ أَمُرُّ عَلَى الْمَدِينَةِ- فَأُتِمُّ الصَّلَاةَ أَوْ أَقْصُرُ قَالَ أَتِمَّ.

****

ترجمه:

با همین اسناد، مشابه روایت ذکر شد و اضافه شد که پرسیدم: «اگر از مدینه عبور کنم، نماز را کامل بخوانم یا شکسته؟» امام فرمودند: «کامل بخوان.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۵۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۱۳۵۲- ۱۰- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي خَلَفٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع فِي الصَّلَاةِ بِمَكَّةَ قَالَ مَنْ شَاءَ أَتَمَّ وَ مَنْ شَاءَ قَصَّرَ.

****

ترجمه:

علی بن یقطین از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام در مورد نماز در مکه حضرت فرمود :اگر خواستی تمام و اگر خواستی شکسته بخوان

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۱۳۵۳- ۱۱- (۷) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ حَمَّادِ بْنِ عُدَيْسٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُمْرَانَ قَالَ: قُلْتُ

١- -التهذيب ٥- ٤٢٨- ١٤٨٦، و الاستبصار ٢- ٣٣٢- ١١٨٢.-

٢- -فی المصدرین- لأبی الحسن (علیه السلام).-

٣- -التهذیب ٥- ٤٢٦- ١٤٨٠، و الاستبصار ٢- ٣٣١- ١١٧٦.-

٤- -التهذیب ٥- ٤٧٤- ١٦٦٧.-

٥- -التهذیب ٥- ٤٢٦- ١٤٧٩، و الاستبصار ٢- ٣٣٠- ١١٧٥.-

٦- -التهذیب ٥- ٤٣٠- ١٤٩٢، و الاستبصار ٢- ٣٣٤- ١١٨٩.-

٧- -التهذیب ٥- ٤٣٠- ١٤٩٣، و الاستبصار ٢- ٣٣٤- ١١٩٠، و کامل الزیارات- ٢٥٠.-

لِأَبِی الْحَسَنِ ع أَقْصُرُ فِی الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَوْ أُتِمُّ قَالَ إِنْ قَصَرْتَ فَلَکَ وَ إِنْ أَتْمَمْتَ فَهُوَ خَیْرٌ وَ زِیَادَةُ الْخَیْرِ خَیْرٌ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عِمْرَانَ مِثْلَهُ (١).

****

ترجمه:

عمران گوید: به موسی بن جعفر علیه السلام عرض کردم: در مسجدالحرام نماز را قصر بخوانم یا کامل ادا کنم؟ فرمود: اگر قصر کردی برایت جایز است، و اگر کامل ادا کنی، آن برای تو بهتر است، و زیادت در خیر، خیر است.

[رقم الحدیث الکلی: ١١٣٥٤ - رقم الحدیث الباب: ١٢]

١١٣٥٤- ١٢- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ قُولَوَیْهِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَتِّیلٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ صَالِحِ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ أَبِی شِبْلٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَزُورُ قَبْرَ الْحُسَیْنِ- قَالَ: قَالَ زُرِ الطَّیِّبَ وَ أَتِمَّ الصَّلَاةَ عِنْدَهُ قُلْتُ أُتِمُّ الصَّلَاةَ قَالَ أَتِمَّ قُلْتُ بَعْضُ أَصْحَابِنَا یَرَی التَّقْصِیرَ قَالَ إِنَّمَا یَفْعَلُ ذَلِکَ الضَّعَفَةُ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ مِثْلَهُ (٣).

****

ترجمه:

ابوشبل گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: قبر حسین علیه السلام را زیارت کنم؟ فرمود: نیکو زیارت کن و نماز را نزد او کامل ادا کن؟ عرض کردم: نماز را نزدش کامل ادا کنم؟ فرمود: کامل ادا کن. عرض کردم: برخی اصحاب ما قصر کردن را روایت کرده اند. فرمود: فقط افراد ضعیف آن را انجام می دهند.

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٥٥ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١١٣٥٥- ١٣- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ هَمَّامٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ يَعْنِي ابْنَ مَالِكٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْدَانَ عَنْ زِيَادٍ الْقَنْدِيِّ قَالَ: قَالَ أَبُو الْحَسَنِ ع يَا زِيَادُ أُحِبُّ لَكَ مَا أُحِبُّ لِنَفْسِي وَ أَكْرَهُ لَكَ مَا أَكْرَهُ لِنَفْسِي أَتِمَّ الصَّلَاةَ فِي الْحَرَمَيْنِ- وَ بِالْكُوفَةِ وَ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع.

وَ رَوَاهُ ابْنُ قُولَوَيْهِ فِي الْمَزَارِ (٥)

وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ دَاوُدَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ سُفْيَانَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْدَانَ الْمَدَائِنِيِّ عَنْ زِيَادٍ الْقَنْدِيِّ مِثْلَهُ (٦).

****

ترجمه:

از زیاد قندی نقل شده است که امام کاظم علیه السلام فرمودند: ای زیاد، من آنچه را که برای خود دوست دارم برای تو نیز دوست دارم و آنچه را که برای خود نمی پسندم، برای تو نیز نمی پسندم. نماز را در حرمین (مکه و مدینه)، در کوفه و نزد قبر حسین علیه السلام کامل بخوان.

ص: ۵۲۷

۱- -التهذیب ۵- ٤٧٤- ١٦٦٩.-

۲- -التهذیب ۵- ٤٣١- ١٤٩٦، و الاستبصار ۲- ٣٣٥- ١١٩٣، و کامل الزیارات- ٢٤٨.-

۳- -الکافی ٤- ٥٧٨- ٦.-

٤- -التهذیب ۵- ٤٣٠- ١٤٩٥، و الاستبصار ۲- ٣٣٥- ١١٩٢، و مصباح المتهجد ٦٧٤.-

۵- -کامل الزیارات- ٢٥٠.-

٦- -التهذیب ۵- ٤٣١- ١٤٩٩.-

[رقم الحدیث الکلی: ١١٣٥٦ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

١١٣٥٦- ١٤- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ الْقُمِّيِّ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَابِرٍ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ خَادِمِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: تَتِمُّ الصَّلَاةُ فِي أَرْبَعَةِ مَوَاطِنَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَ مَسْجِدِ الرَّسُولِ ص- وَ مَسْجِدِ الْكُوفَةِ وَ حَرَمِ الْحُسَيْنِ ع.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (٢)

وَ رَوَاهُ ابْنُ قُولَوَيْهِ فِي الْمَزَارِ عَنْ أَبِيهِ وَ أَخِيهِ وَ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ رَحِمَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ إِلَّا أَنَّهُ تَرَكَ ذِكْرَ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ (٣)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ فِي الْمِصْبَاحِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَابِرٍ (٤)

وَ الَّذِی قَبْلَهُ عَنْ زِیَادٍ الْقَنْدِیِّ مِثْلَهُ.

****

ترجمه:

اسماعیل بن جابر، از عبد الحمید خادم اسماعیل بن جعفر، از حضرت ابی عبد الله علیه السّلام، حضرت فرمودند: در چهار مکان نماز تمام خوانده می شود: مسجد الحرام، مسجد الرسول صلّی الله علیه و آله و سلّم، مسجد الکوفة و حرم حضرت امام حسین علیه السّلام.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۵۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۱۳۵۷- ۱۵- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مَهْزِیَارَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِیمَ الْحُصَیْنِیِّ قَالَ: اسْتَأْمَرْتُ أَبَا جَعْفَرٍ فِی الْإِتْمَامِ وَ التَّقْصِیرِ قَالَ إِذَا دَخَلْتَ الْحَرَمَیْنِ- فَانْوِ عَشَرَةَ أَیَّامٍ وَ أَتِمَّ الصَّلَاةَ فَقُلْتُ لَهُ إِنِّی أَقْدَمُ مَکَّةَ- قَبْلَ التَّرْوِیَةِ بِیَوْمٍ أَوْ یَوْمَیْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ قَالَ انْوِ مُقَامَ عَشَرَةِ أَیَّامٍ وَ أَتِمَّ الصَّلَاةَ.

أَقُولُ: هَذَا مُوَافِقٌ لِمَا مَضَی (٦) فَإِنَّ النِّیَّةَ مَعَ عِلْمِ عَدَمِ الْإِقَامَةِ غَیْرُ مُعْتَبَرَةٍ وَ قَدْ حَکَمَ الشَّیْخُ بِاعْتِبَارِهَا هُنَا خَاصَّةً وَ لَا یَخْفَی أَنَّ تَحَتُّمَ الْإِتْمَامِ مَعَ نِیَّةِ الْإِقَامَةِ الْمُعْتَبَرَةِ وَ تَرْجِیحَهُ مَعَ مُطْلَقِ النِّیَّةِ لَا یُنَافِی التَّخْیِیرَ بِدُونِ نِیَّةٍ بَلْ وَ لَا

۱- -التهذیب ۵- ۴۳۱- ۱۴۹۷، و الاستبصار ۲- ۳۳۵- ۱۱۹۴.-

۲- -الکافی ٤- ۵۸۷- ۵.-

۳- -کامل الزیارات- ۲۴۹.-

٤- -مصباح المتهجد- ٦٧٤.-

٥- -التهذيب ٥- ٤٢٧- ١٤٨٤، و الاستبصار ٢- ٣٣٢- ١١٨٠.-

٦- -مضى فى أحاديث هذا الباب.-

تَرْجِيحَ الْإِتْمَامِ حِينَئِذٍ وَ ارْتِكَابُ الْمَحْمِلِ الْبَعِيدِ الَّذِی لَا ضَرُورَةَ إِلَيْهِ غَيْرُ جَائِزٍ كَيْفَ وَ الْقَرَائِنُ وَ التَّصْرِيحَاتُ كَمَا تَرَى تُنَافِيهِ.

****

ترجمه:

از محمد بن ابراهیم حصینی نقل شده است که گفت: از امام جواد علیه السلام درباره نماز کامل و شکسته پرسیدم. امام فرمودند: «هنگامی که وارد حرمین (مکه و مدینه) می شوی، نیت اقامت ده روزه کن و نمازت را کامل بخوان.» گفتم: «من یک یا دو یا سه روز قبل از روز ترویه وارد مکه می شوم.» امام فرمودند: «نیت اقامت ده روزه کن و نماز را کامل بخوان.»

می گویم: این روایت با آنچه پیش تر ذکر شد موافق است؛ زیرا نیت اقامت با علم به اینکه اقامت ده روزه اتفاق نمی افتد، معتبر نیست.

مرحوم شیخ این مورد را به طور خاص به عنوان استثنا قائل شده است. همچنین واضح است که الزام به کامل خواندن نماز با نیت اقامت معتبر، یا ترجیح کامل خواندن با نیت مطلق، مانع از تخییر در نبود نیت نیست و حتی ترجیح کامل خواندن در این حالت نیز تنافی ندارد. ارتکاب به برداشت های دور از ذهن که نیازی به آن نیست، جایز نیست، به ویژه با توجه به قرائن و تصریحاتی که دیده می شود و مخالف آن هستند.

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٥٨ - رقم الحديث الباب: ١٦]

۱۱۳۵۸- ۱٦- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ الْمُخْتَارِ عَنْ أَبِی إِبْرَاهِیمَ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ إِنَّا إِذَا دَخَلْنَا مَکَّةَ وَ الْمَدِینَةَ نُتِمُّ أَوْ نَقْصُرُ قَالَ إِنْ قَصَرْتَ فَذَلِکَ وَ إِنْ أَتْمَمْتَ فَهُوَ خَیْرٌ تَزْدَادُ.

****

ترجمه:

حسین بن مختار گوید: به امام کاظم علیه السّلام گفتم: هنگامی که ما وارد مکّه می شویم نماز را تمام بخوانیم یا قصر؟

فرمود: می توانی قصر بخوانی و اگر تمام بخوانی خیری است که فزونی یافته است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۷]

۱۱۳۵۹- ۱۷- (۲) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنْ إِتْمَامِ الصَّلَاةِ وَ الصِّیَامِ فِی الْحَرَمَیْنِ- فَقَالَ أَتِمَّهَا وَ لَوْ صَلَاةً وَاحِدَةً.

وَ

رَوَاهُ الْحِمْیَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ عَنْ إِتْمَامِ الصَّلَاةِ فِی الْحَرَمَیْنِ مَکَّةَ وَ الْمَدِینَةِ- فَقَالَ أَتِمَّ الصَّلَاةَ وَ لَوْ صَلَاةً وَاحِدَةً (۳)

****

ترجمه:

عثمان بن عیسی گوید: از امام کاظم علیه السّلام در مورد تمام نماز و گرفتن روز در حرمین پرسیدم.

فرمود: نماز را تمام بخوان گرچه يك نماز باشد.

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٦٠ - رقم الحديث الباب: ١٨]

١١٣٦٠- ١٨- (٤) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ جَمِيعاً عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِى نَصْرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَيْبَةَ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِى جَعْفَرٍ ع أَسْأَلُهُ عَنْ إِتْمَامِ الصَّلَاةِ فِى الْحَرَمَيْنِ فَكَتَبَ إِلَيَّ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص- يُحِبُّ إِكْثَارَ الصَّلَاةِ فِى الْحَرَمَيْنِ فَأَكْثِرْ فِيهِمَا وَ أَتِمَّ.

****

ترجمه:

ابراهيم بن شيبه گويد: نامه اى خدمت امام جواد عليه السّلام نوشتم و در مورد اتمام نماز در حرمين پرسيدم؟

آن حضرت در پاسخ نوشت: رسول خدا صلّى اللّه عليه و اله دوست مى داشت كه در حرمين نماز بيشتر خوانده شود. پس در آنها نماز بسيار بگزار و به صورت تمام بخوان.

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٦١ - رقم الحديث الباب: ١٩]

١١٣٦١- ١٩- (٥) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مَرَّارٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا إِبْرَاهِيمَ ع عَنِ التَّقْصِيرِ بِمَكَّةَ- فَقَالَ أَتِمَّ وَ لَيْسَ بِوَاجِبٍ إِلَّا أَنِّى أُحِبُّ لَكَ مَا أُحِبُّ لِنَفْسِى.

****

ترجمه:

على بن يقطين گويد: از امام كاظم عليه السّلام در مورد نماز قصر در مكّه پرسيدم.

فرمود: نماز را تمام بخوان و این واجب نیست، مگر این که آن چه را که من برای خود دوست دارم برای تو نیز دوست می دارم.

۱- -الکافی ٤- ٥٢٤- ٦، التهذیب ٥- ٤٣٠- ١٤٩١، و الاستبصار ٢- ٣٣٤- ١١٨٨.-

۲- -الکافی ٤- ٥٢٤- ٢، التهذیب ٥- ٤٢٥- ١٤٧٧، و الاستبصار ٢- ٣٣٠- ١١٧٣.-

۳- -قرب الإسناد- ١٢٣.-

٤- -الکافی ٤- ٥٢٤- ١، التهذیب ٥- ٤٢٥- ١٤٧٦، و الاستبصار ٢- ٣٣٠- ١١٧٢.-

٥- -الکافی ٤- ٥٢٤- ٣، التهذیب ٥- ٤٢٩- ١٤٨٨، و الاستبصار ٢- ٣٣٣- ١١٨٤.-

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۶۲ - رقم الحدیث الباب: ۲۰]

١١٣٦٢- ٢٠- (١) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ یُونُسَ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ مِنَ (٢) الْمَذْخُورِ الْإِتْمَامَ فِی الْحَرَمَیْنِ.

****

ترجمه:

معاویة بن عمّار گوید: امام صادق علیه السّلام فرمود: از موارد ذخیره (برای روز قیامت) تمام خواندن نماز در حرمین است.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۶۳ - رقم الحدیث الباب: ۲۱]

١١٣٦٣- ٢١- (٣) وَ عَنْ یُونُسَ عَنْ زِیَادِ بْنِ مَرْوَانَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا إِبْرَاهِیمَ ع عَنْ إِتْمَامِ الصَّلَاةِ فِی الْحَرَمَیْنِ- فَقَالَ أُحِبُّ لَکَ مَا أُحِبُّ لِنَفْسِی أَتِمَّ الصَّلَاةَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٤)

وَ كَذَا كُلُّ مَا قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

(زیاد به مروان نقل کرده است که از امام ابو ابراهیم(ع) راجع به تمام خواندن نماز در حرمین سوال کردم؟ پس فرمود دوست دارم برای تو آنچه را که دوست دارم برای خودم، نماز را تمام بخوان.

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٦٤ - رقم الحديث الباب: ٢٢]

١١٣٦٤- ٢٢- (٥) وَ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْأَشْعَرِيِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي الْبِلَادِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: تَتِمُّ الصَّلَاةُ فِي ثَلَاثَةِ مَوَاطِنَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَ مَسْجِدِ الرَّسُولِ ع وَ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع.

****

ترجمه:

إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي الْبِلَادِ گوید: امام صادق علیه السّلام فرمود:

در سه جا نماز تمام خوانده می شود: مسجد الحرام. مسجد الرسول صلّی اللّه علیه و اله. و کنار قبر امام حسین علیه السّلام.

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٦٥ - رقم الحديث الباب: ٢٣]

١١٣٦٥- ٢٣- (٦) وَ عَنْ (عَلِيٍّ) (٧) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَمَّنْ سَمِعَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ تَتِمُّ الصَّلَاةُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَ مَسْجِدِ الرَّسُولِ- وَ مَسْجِدِ الْكُوفَةِ وَ حَرَمِ الْحُسَيْنِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ فِي الْمِصْبَاحِ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ مِثْلَهُ (٨).

****

ترجمه:

حذیفهٔ بن منصور از کسی‌که از امام صادق علیه السلام شنیده است روایت کرد که ایشان فرمودند : نماز در مسجد الحرام، مسجد رسول، مسجد کوفه و حرم حسین علیه السلام کامل ادا می شود.

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٦٦ - رقم الحديث الباب: ٢٤]

١١٣٦٦- ٢٤- (٩) ثُمَّ قَالَ وَ فِي خَبَرٍ آخَرَ فِي حَرَمِ اللَّهِ وَ حَرَمِ رَسُولِهِ- وَ حَرَمِ

١- -الكافى ٤- ٥٢٤- ٥، التهذيب ٥- ٤٢٩- ١٤٩٠، و الاستبصار ٢- ٣٣٤- ١١٨٧.-

٢- -فى نسخة زيادة- الأمر (هامش المخطوط).-

٣- -الكافى ٤- ٥٢٤- ٤.-

٤- -التهذيب ٥- ٤٢٩- ١٤٨٩، و الاستبصار ٢- ٣٣٤- ١١٨٦.-

٥- -الكافى ٤- ٥٨٦، الكافى ٤- ٥٨٧- ٤، كامل الزيارات ٢٤٩.-

٦- -الكافى ٤- ٥٨٦- ٣، التهذيب ٥- ٤٣١- ١٤٩٨، و الاستبصار ٢- ٣٣٥- ١١٩٥، و كامل الزيارات- ٢٥٠.-

۷- -فی التهذیب- محمّد بن یحیی العطار و هو الصواب (هامش المخطوط).-

۸- -مصباح المتهجد- ٦٧٤.-

۹- -مصباح المتهجد- ٦٧٤.-

أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع وَ حَرَمِ الْحُسَيْنِ ع.

****

ترجمه:

سپس فرمودند: و در خبری دیگر آمده است که نماز کامل در حرم خداوند، حرم رسول خدا صلی الله علیه و آله، حرم امیرالمؤمنین علیه السلام، و حرم حسین بن علی علیه السلام، انجام می شود.

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٦٧ - رقم الحديث الباب: ٢٥]

١١٣٦٧- ٢٥- (١) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ حَرِيزٍ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ تَتِمُّ الصَّلَاةُ فِي أَرْبَعَةِ مَوَاطِنَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَ مَسْجِدِ الرَّسُولِ ع- وَ مَسْجِدِ الْكُوفَةِ وَ حَرَمِ الْحُسَيْنِ ع.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٢)

وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ.

****

ترجمه:

ابو بصیر گوید: از امام صادق علیه السّلام شنیدم که می فرمود:

نماز در چهار جا تمام خوانده می شود: در مسجد الحرام، مسجد الرسول صلّی اللّه علیه و اله، مسجد کوفه و حرم امام حسین صلوات اللّه علیه.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۶۸ - رقم الحدیث الباب: ۲۶]

۱۱۳۶۸- ۲۶- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع مِنَ الْأَمْرِ الْمَذْخُورِ إِتْمَامُ الصَّلَاةِ فِی أَرْبَعَةِ مَوَاطِنَ- مَکَّةَ وَ الْمَدِینَةِ وَ مَسْجِدِ الْکُوفَةِ وَ حَائِرِ الْحُسَیْنِ ع.

****

ترجمه:

محمد بن علی بن حسین نقل کرده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: از امور ذخیره شده، کامل خواندن نماز در چهار مکان است: مکه، مدینه، مسجد کوفه و حائر امام حسین علیه السلام.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۶۹ - رقم الحدیث الباب: ۲۷]

۱۱۳۶۹- ۲۷- (٤) وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبَانٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ وَهْبٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مَکَّةُ وَ الْمَدِینَةُ- کَسَائِرِ الْبُلْدَانِ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ رَوَی عَنْکَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا أَنَّکَ قُلْتَ لَهُمْ أَتِمُّوا بِالْمَدِینَةِ لِخَمْسٍ فَقَالَ إِنَّ أَصْحَابَکُمْ هَؤُلَاءِ کَانُوا یَقْدَمُونَ فَیَخْرُجُونَ مِنَ الْمَسْجِدِ عِنْدَ الصَّلَاةِ فَکَرِهْتُ ذَلِکَ لَهُمْ فَلِهَذَا قُلْتُهُ.

أَقُولُ: الْمُرَادُ الْمُسَاوَاةُ فِی بَعْضِ الْأَحْکَامِ لِمَا مَضَی (٥) وَ یَأْتِی (٦) وَ مِنْ جُمْلَتِهِمَا تَحَتُّمُ الْإِتْمَامِ بِإِقَامَةِ الْعَشَرَةِ لَا دُونَهَا وَ الْحُکْمُ بِتَحَتُّمِهِ لِخَمْسٍ لِلتَّقِیَّةِ فَلَا

١- -الكافی ٤- ٥٨٦- ٢.-

٢- -التهذيب ٥- ٤٣٢- ١٥٠٠، و الاستبصار ٢- ٣٣٥- ١١٩٦.-

٣- -الفقيه ١- ٤٤٢- ١٢٨٣.-

٤- -علل الشرائع- ٤٥٤- ١٠ الباب ٢١٠.-

٥- -تقدم فی أحاديث هذا الباب.-

٦- -يأتی فی أحاديث هذا الباب.-

يُنَافِی التَّخْيِيرَ عَلَى أَنَّ الْأَمْرَ بِأَحَدِ أَفْرَادِ الْوَاجِبِ الْمُخَيَّرِ لِمَصْلَحَةٍ أَوْ رَفْعِ مَفْسَدَةٍ لَا يَسْتَلْزِمُ عَدَمَ جَوَازِهِ بِدُونِهَا وَ هُوَ وَاضِحٌ.

****

ترجمه:

از معاوية بن وهب نقل شده است كه گفت: به امام صادق عليه السلام عرض كردم: آيا مكه و مدينه مانند ديگر شهرها هستند؟ امام فرمودند: بله. گفتم: برخی از اصحاب ما از شما نقل كرده اند كه به آنان فرموده ايد در مدينه نماز را به صورت كامل بخوانند، حتی اگر پنج روز باشد. امام فرمودند: اين اصحاب شما كسانی بودند كه هنگام نماز از مسجد خارج می شدند، و من از اين امر برای آنان ناراحت بودم. به همين دليل اين توصيه را دادم.

می گويم: منظور اين روايت، مشابهت در برخی احكام است؛ از جمله واجب بودن كامل خواندن نماز در صورت اقامت ده روزه و عدم وجوب آن در غير اين حالت. حكم به واجب بودن نماز كامل برای پنج روز ممكن است به دليل تقيه باشد، كه با تخيير تناقضی ندارد. همچنين امر به انتخاب يكی از واجبات تخييری به دليل مصلحت يا رفع مفسده، منع جواز آن بدون اين شرايط را دربر ندارد، و اين امر كاملاً روشن است.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۷۰ - رقم الحديث الباب: ۲۸]

۱۱۳۷۰- ۲۸- (۱) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ عَنِ ابْنِ أَبِی نَجْرَانَ عَنْ صَالِحِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْخَثْعَمِیِّ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَی أَبِی الْحَسَنِ مُوسَی ع أَسْأَلُهُ عَنِ الصَّلَاةِ فِی الْمَسْجِدَیْنِ أُقَصِّرُ أَمْ أُتِمُّ فَكَتَبَ ع إِلَیَّ أَیَّ ذَلِكَ فَعَلْتَ فَلَا بَأْسَ قَالَ فَسَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ الرِّضَا ع عَنْهَا مُشَافَهَةً فَأَجَابَنِی بِمِثْلِ مَا أَجَابَنِی

****

ترجمه:

صالح بن عبد الله خثعمی گوید به حضرت موسی بن جعفر علیه السلام نامه نوشتم و سوال کردم از نماز در مسجد الحرام و مسجد النبی شکسته بخوانم یا تمام حضرت در جواب نوشت هر کار کنی اشکال ندارد

همان سوال را از امام رضا علیه السلام شفاهی پرسیدم همان جواب را داد .

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۷۱ - رقم الحديث الباب: ۲۹]

۱۱۳۷۱- ۲۹- (۲) جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ قُولَوَیْهِ فِی الْمَزَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْیَرِیِّ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیِّ عَنْ أَبِیهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مِنَ الْأَمْرِ الْمَذْخُورِ إِتْمَامُ الصَّلَاةِ فِی أَرْبَعَةِ مَوَاطِنَ بِمَكَّةَ وَ الْمَدِینَةِ وَ مَسْجِدِ الْكُوفَةِ وَ الْحَائِرِ.

****

ترجمه:

از حماد بن عیسی، از برخی از اصحاب ما، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: از امور ذخیره شده، کامل خواندن نماز در چهار مکان است: مکه، مدینه، مسجد کوفه، و حائر امام حسین علیه السلام.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۳۰]

۱۱۳۷۲- ۳۰- (۳) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَسَدِيِّ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَرْزُوقٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الصَّلَاةِ فِي الْحَرَمَيْنِ (٤)- وَ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع قَالَ أَتِمَّ الصَّلَاةَ فِيهِمْ.

****

ترجمه:

از عمرو بن مرزوق نقل نمود که وی گفت: از حضرت ابا الحسن علیه السّلام راجع به خواندن نماز در حرمین (حرم الله و حرم رسول خدا صلّی الله علیه و آله و سلّم) و در کوفه کنار قبر حضرت امام حسین علیه السّلام پرسیدم؟ حضرت فرمودند: نماز را در این اماکن تمام بخوان.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۷۳ - رقم الحدیث الباب: ۳۱]

۱۱۳۷۳- ۳۱- (٥) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِيسَ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو

۱- -قرب الإسناد- ۱۲٥.-

۲- -کامل الزیارات- ۲٤۹.-

۳- -کامل الزیارات- ۲۵۰.-

٤- -فی المصدر زیادة- و فی الکوفة.-

٥- -کامل الزیارات- ۲۵۰.-

عَنْ قَائِدٍ الْحَنَّاطِ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الْمَاضِی ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الصَّلَاةِ فِی الْحَرَمَیْنِ- فَقَالَ أَتِمَّ وَ لَوْ مَرَرْتَ بِهِ مَارّاً.

****

ترجمه:

قائد حناط از ابوالحسن ماضی علیه السلام روایت کرد و گوید: از او درباره نماز در حرمین سئوال کردم، پس فرمود: کامل ادا کن، هر چند که گذری از آن عبور کردی.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۷٤ - رقم الحدیث الباب: ۳۲]

۱۱۳۷٤- ۳۲- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ بْنِ بَزِیعٍ قَالَ: سَأَلْتُ الرِّضَا ع عَنِ الصَّلَاةِ بِمَکَّةَ وَ الْمَدِینَةِ تَقْصِیرٌ أَوْ تَمَامٌ فَقَالَ قَصِّرْ مَا لَمْ تَعْزِمْ عَلَی مُقَامِ عَشَرَةِ أَیَّامٍ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ بْنِ بَزِیعٍ نَحْوَهُ (۲) وَ رَوَاهُ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ نُعَیْمِ بْنِ شَاذَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ بْنِ بَزِیعٍ نَحْوَهُ (۳) أَقُولُ: الْمُرَادُ بِأَحَدِ فَرْدَیِ الْوَاجِبِ الْمُخَیَّرِ لَا یُنَافِی التَّخْیِیرَ الْمُصَرَّحَ بِهِ وَ لَا تَرْجِیحَ الْفَرْدِ الْآخَرِ.

****

ترجمه:

محمّد بن اسماعیل بن بزیع از امام رضا علیه السّلام روایت کرده گوید: از آن حضرت پرسیدم که شخص در مکّه و مدینه نماز را کوتاه یا تمام بخواند؟ فرمود: مادام که قصد ده روز ماندن نکرده نماز را کوتاه کند.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۷۵ - رقم الحدیث الباب: ۳۳]

۱۱۳۷۵- ۳۳- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَدِيدٍ قَالَ: سَأَلْتُ الرِّضَا ع فَقُلْتُ إِنَّ أَصْحَابَنَا اخْتَلَفُوا فِي الْحَرَمَيْنِ فَبَعْضُهُمْ يُقَصِّرُ وَ بَعْضُهُمْ يُتِمُّ وَ أَنَا مِمَّنْ يُتِمُّ عَلَى رِوَايَةِ أَصْحَابِنَا فِي التَّمَامِ وَ ذَكَرْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جُنْدَبٍ أَنَّهُ كَانَ يُتِمُّ فَقَالَ رَحِمَ اللَّهُ ابْنَ جُنْدَبٍ- ثُمَّ قَالَ لِي لَا يَكُونُ الْإِتْمَامُ إِلَّا أَنْ تُجْمِعَ عَلَى إِقَامَةِ عَشَرَةِ أَيَّامٍ وَ صَلِّ النَّوَافِلَ مَا شِئْتَ قَالَ ابْنُ حَدِيدٍ- وَ كَانَ مَحَبَّتِي أَنْ يَأْمُرَنِي بِالْإِتْمَامِ.

أَقُولُ: الْمُرَادُ لَا يَكُونُ الْإِتْمَامُ عَلَى وَجْهِ الْوُجُوبِ الْعَيْنِيِّ بِدَلِيلِ التَّرَحُّمِ عَلَى ابْنِ جُنْدَبٍ قَالَهُ الشَّيْخُ وَ غَيْرُهُ (٥).

****

ترجمه:

علی بن حدید -- روایت کرد که گوید: از امام رضا علیه السلام سئوال کردم و گفتم: اصحاب ما درباره حرمین دچار اختلاف هستند، برخی از آنها قصر می‌کنند و برخی دیگر کامل ادا می‌کنند و من از جمله کسانی هستم که بر اساس روایتی که اصحابمان در خصوص ادای کامل روایت کرده‌اند، کامل ادا می‌کنند، و عبدالله بن جندب را ذکر کردم که کامل ادا می‌کرد. پس فرمود: خداوند ابن جندب را رحمت کند. سپس فرمود: کامل نیست مگر اینکه بر اقامت ده روزه مصمم باشی. و نوافل را هر چه خواستی بخوان. ابن حدید گفت، دوست داشتم که مرا بر ادای کامل امر کند.

می گویم: مراد این است که کامل خواندن نماز به صورت وجوب عینی نیست، به دلیل دعای رحمت برای ابن جندب، همان طور که مرحوم شیخ و دیگران ذکر کرده اند.

١- -التهذيب ٥- ٤٢٦- ١٤٨٢، و الاستبصار ٢- ٣٣١- ١١٧٨.-

٢- -الفقيه ١- ٢٨٣- ١٢٨٥.-

٣- -عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١٨- ٤٤.-

٤- -التهذيب ٥- ٤٢٦- ١٤٨٣، و الاستبصار ٢- ٣٣١- ١١٧٩.-

٥- -راجع- التهذيب ٥- ٤٢٧- ١٤٨٣ ذيل الحديث ١٤٨٣.-

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٧٦ - رقم الحديث الباب: ٣٤]

١١٣٧٦- ٣٤- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ التَّقْصِيرِ فِي الْحَرَمَيْنِ وَ التَّمَامِ فَقَالَ لَا تُتِمَّ حَتَّى تُجْمِعَ عَلَى مُقَامِ عَشَرَةِ أَيَّامٍ فَقُلْتُ إِنَّ أَصْحَابَنَا رَوَوْا عَنْكَ أَنَّكَ أَمَرْتَهُمْ بِالتَّمَامِ فَقَالَ إِنَّ أَصْحَابَكَ كَانُوا يَدْخُلُونَ الْمَسْجِدَ فَيُصَلُّونَ وَ يَأْخُذُونَ نِعَالَهُمْ وَ يَخْرُجُونَ وَ النَّاسُ يَسْتَقْبِلُونَهُمْ يَدْخُلُونَ الْمَسْجِدَ لِلصَّلَاةِ فَأَمَرْتُهُمْ بِالتَّمَامِ.

أَقُولُ: قَدْ تَقَدَّمَ (٢) مَا يُنَافِي حَمْلَ هَذِهِ الْأَحَادِيثِ عَلَى التَّقِيَّةِ وَ أَنَّهُ لَمْ يَأْمُرْهُمْ بِذَلِكَ لِأَجْلِ النَّاسِ بَلْ يَنْبَغِي حَمْلُ مَا يُنَافِي التَّخْيِيرَ عَلَى التَّقِيَّةِ إِذْ لَمْ يَقُلْ بِهِ أَحَدٌ مِنَ الْعَامَّةِ فِي الْمَوَاضِعِ الْأَرْبَعَةِ بَلْ قَالَ بَعْضُهُمْ بِتَعَيُّنِ الْقَصْرِ مُطْلَقاً وَ قَالَ آخَرُونَ مِنْهُمْ بِالتَّخْيِيرِ مُطْلَقاً وَ يُؤَيِّدُهُ قَوْلُهُمْ إِنَّهُ مِنْ مَخْزُونِ عِلْمِ اللَّهِ وَ قَوْلُهُمْ وَ اسْتَتَرْنَا عَنِ النَّاسِ وَ وَجْهُ هَذَا أَنَّهُ أَمَرَهُمْ بِالتَّمَامِ الَّذِي هُوَ أَفْضَلُ فَرْدَيِ الْوَاجِبِ الْمُخَيَّرِ وَ لَمْ يُرَخِّصْ لَهُمْ فِي الْفَرْدِ الآخَرِ لِأَجْلِ دَفْعِ الْمَفْسَدَةِ ثُمَّ نَصَّ هُنَا عَلَى أَنَّ التَّمَامَ لَا يَجِبُ عَيْناً إِلَّا مَعَ نِيَّةِ إِقَامَةِ عَشَرَةٍ فَلَا مُنَافَاةَ عَلَى أَنَّ الْقَوْلَ بِالتَّخْيِيرِ وَ تَرْجِيحِ الْإِتْمَامِ مَذْهَبُ جَمِيعِ الْإِمَامِيَّةِ أَوْ أَكْثَرِهِمْ وَ خِلَافُهُ شَاذٌّ نَادِرٌ ثُمَّ إِنَّ مَا تَضَمَّنَ ذِكْرَ الْمَسَاجِدِ الْأَرْبَعَةِ لَا يَدُلُّ عَلَى التَّخْصِيصِ لِوُرُودِ أَكْثَرِ الْأَحَادِيثِ بِعُمُومِ الْبُلْدَانِ الْمَذْكُورَةِ ذَكَرَ ذَلِكَ الشَّيْخُ (٣) وَ جَمَاعَةٌ (٤).

****

ترجمه:

از معاویة بن وهب نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره نماز شکسته در حرمین (مکه و مدینه) و نماز کامل پرسیدم. امام فرمودند: نماز را کامل نخوان، مگر اینکه تصمیم به اقامت ده روزه گرفته باشی. گفتم: اصحاب ما نقل کرده اند که شما به آنان دستور داده اید نماز را کامل بخوانند. امام فرمودند: اصحاب شما وارد مسجد می شدند و نماز می خواندند، سپس کفش هایشان را برمی داشتند و خارج می شدند، درحالی که مردم برای نماز وارد مسجد می شدند. به همین دلیل من به آنان دستور دادم نماز را کامل بخوانند.

می گویم: پیش تر آنچه مخالف حمل این احادیث بر تقیه است، ذکر شد؛ زیرا امام این دستور را به خاطر مردم صادر نکرده است، بلکه باید آنچه مخالف تخییر است بر تقیه حمل شود، چون هیچ یک از اهل سنت درباره نماز کامل در این چهار مکان چنین سخنی نگفته اند. برخی از آنان واجب بودن شکسته خواندن را به طور مطلق مطرح کرده اند و برخی دیگر تخییر را به طور مطلق بیان کرده اند. این روایت نیز با سخن آنان که می گوید این امر از ذخایر علم الهی است، و سخنان آنان درباره پنهان کردن این احکام از مردم، تطابق دارد.

وجه این است که امام آنان را به نماز کامل که بهترین نوع واجب تخییری است، امر کرده و به خاطر جلوگیری از مفسده، نوع دیگر واجب را برای آنان تجویز نکرده است. سپس تصریح کردند که نماز کامل به صورت واجب عینی نیست، مگر در صورت نیت اقامت ده روزه. بنابراین تنافی وجود ندارد. همچنین دیدگاه تخییر و ترجیح نماز کامل، مذهب همه یا بیشتر امامیه است و مخالفت با آن شاذ و نادر است.

علاوه بر این، ذکر چهار مسجد در روایت نشان دهنده تخصیص نیست، زیرا بیشتر احادیث عمومیت این احکام را برای شهرهای ذکرشده تأیید کرده اند، و این موضوع توسط مرحوم شیخ و دیگران بیان شده است.

١- -التهذيب ٥- ٤٢٨- ١٤٨٥، و الاستبصار ٢- ٣٣٢- ١١٨١، و كامل الزيارات- ٢٤٨- ٧.-

٢- -تقدم فى الحديث ٦ من هذا الباب، و تقدم ما يدلّ على ذلک فى الحديث ١٦ من الباب ١٥ من هذه الأبواب، و يأتى ما ينافيه ظاهرا فى الباب ٢٦ من هذه الأبواب.-

٣- -راجع التهذيب ٥- ٤٣٢- ١٥٠٠ ذيل حديث ١٥٠٠ و الاستبصار ٢- ٣٣٥- ١١٩٦ ذيل حديث ١١٩٦.-

٤- -راجع الحدائق ١١- ٤٥٦ و الشرائع ١- ١٣٥، و الروضة البهية ١- ٣٧٥، و مفتاح الكرامة ٣- ٤٩١.-

٢٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَطَوُّعِ الْمُسَافِرِ وَ غَيْرِهِ فِى الْأَمَاكِنِ الْأَرْبَعَةِ وَ فِى سَائِرِ الْمَشَاهِدِ لَيْلًا وَ نَهَاراً وَ كَثْرَةِ الصَّلَاةِ بِهَا وَ إِنْ قَصَرَ فِى الْفَرِيضَةِ

اشارة

(١) ٢٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَطَوُّعِ الْمُسَافِرِ وَ غَيْرِهِ فِى الْأَمَاكِنِ الْأَرْبَعَةِ وَ فِى سَائِرِ الْمَشَاهِدِ لَيْلًا وَ نَهَاراً وَ كَثْرَةِ الصَّلَاةِ بِهَا وَ إِنْ قَصَرَ فِى الْفَرِيضَةِ

****

ترجمه:

باب استحباب نماز مستحب برای مسافر و غیر مسافر در چهار مکان مقدس و دیگر مشاهد، چه در شب و چه در روز، و توصیه به زیاد خواندن نماز در این مکان ها، حتی اگر نماز واجب به صورت شکسته باشد.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۷۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۳۷۷- ۱- (۲) جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ قُولَوَيْهِ فِی الْمَزَارِ عَنْ أَبِيهِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبَانٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ قَالَ: سَأَلْتُ الْعَبْدَ الصَّالِحَ ع عَنْ زِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع- فَقَالَ مَا أُحِبُّ لَکَ تَرْکَهُ قُلْتُ وَ مَا تَرَی فِی الصَّلَاةِ عِنْدَهُ وَ أَنَا مُقَصِّرٌ قَالَ صَلِّ فِی الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ مَا شِئْتَ تَطَوُّعاً وَ فِی مَسْجِدِ الرَّسُولِ ص مَا شِئْتَ تَطَوُّعاً وَ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع فَإِنِّی أُحِبُّ ذَلِکَ قَالَ وَ سَأَلْتُهُ عَنِ الصَّلَاةِ بِالنَّهَارِ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع- وَ مَشَاهِدِ النَّبِیِّ ص وَ الْحَرَمَيْنِ تَطَوُّعاً وَ نَحْنُ نَقْصُرُ فَقَالَ نَعَمْ مَا قَدَرْتَ عَلَيْهِ (۳).

****

ترجمه:

از علی بن ابی حمزه نقل شده است که گفت: از امام کاظم علیه السلام درباره زیارت قبر امام حسین علیه السلام پرسیدم. امام فرمودند: «دوست ندارم که آن را ترک کنی.» گفتم: «نظر شما درباره نماز در کنار قبر ایشان چیست در حالی که نماز را شکسته می خوانم؟» فرمودند: «در مسجد الحرام هرچه می خواهی نماز مستحبی بخوان، در مسجد رسول خدا صلی الله علیه و آله هرچه می خواهی نماز مستحبی بخوان، و در کنار قبر امام حسین علیه السلام نیز نماز بخوان، چراکه من دوست دارم این کار را انجام دهی.»

علی بن ابی حمزه ادامه داد: از امام پرسیدم که آیا در روز نیز می توان در کنار قبر امام حسین علیه السلام، مشاهد پیامبر صلی الله علیه و آله، و حرمین (مکه و مدینه) نماز مستحبی خواند، در حالی که ما نماز واجب را شکسته می خوانیم؟ امام فرمودند: «بله، هر اندازه که توانایی داری.»

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۷۸ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۱۳۷۸- ۲- (٤) وَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْمُوسَوِيِّ عَنِ ابْنِ نَهِيكٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ التَّطَوُّعِ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع- وَ بِمَكَّةَ وَ الْمَدِينَةِ وَ أَنَا مُقَصِّرٌ فَقَالَ تَطَوَّعْ عِنْدَهُ وَ أَنْتَ مُقَصِّرٌ مَا شِئْتَ وَ فِی الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَ فِی مَسْجِدِ الرَّسُولِ وَ فِی مَشَاهِدِ النَّبِیِّ ص فَإِنَّهُ خَيْرٌ.

ص: ٥٣٥

۱- -الباب ٢٦ فيه ٥ أحاديث.-

۲- -كامل الزيارات ٢٤٦- ١.-

۳- -كامل الزيارات- ٢٤٨- ٦، و نصه- قال سالته عن التطوع عند قبر الحسين (عليه السلام) و مشاهد النبیّ (صلّی اللّه عليه و آله) و الحرمين فی الصلاة و نحن نقصر قال نعم تطوع ما قدرت عليه ..-

٤- -كامل الزيارات- ٢٤٧- ٢.-

وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ وَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ جَمِيعاً عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع مِثْلَهُ (۱) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنِ الْخَشَّابِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ مِثْلَهُ (۲).

****

ترجمه:

ابن ابی عمير، از حضرت ابی الحسن عليه السّلام، وی می گويد: از آن جناب پرسيدم: در وقتی كه مسافر بوده و نمازهايم را شكسته می خوانم آيا در جوار قبر امام حسين عليه السّلام و مكّه و مدينه می توانم نماز مستحبی بخوانم؟ حضرت فرمودند: در جوار قبر امام حسين عليه السّلام و در مسجد

الحرام و مسجد الرّسول و در مشاهد النبی صلّی الله علیه و آله و سلّم آنچه نماز مستحبی خواستی بخوان زیرا آن عمل خیر و پسندیده ای می باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۷۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۳۷۹- ۳- (۳) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ الْكِسَائِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارِ بْنِ مُوسَى قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الصَّلَاةِ فِي الْحَائِرِ- قَالَ لَيْسَ الصَّلَاةُ إِلَّا الْفَرْضَ بِالتَّقْصِيرِ وَ لَا تُصَلِّ النَّوَافِلَ.

أَقُولُ: هَذَا مَخْصُوصٌ بِنَوَافِلِ الظُّهْرَيْنِ لِمَنِ اخْتَارَ الْقَصْرَ.

****

ترجمه:

از عمار بن موسی نقل شده است که گفت: از امام صادق علیه السلام درباره نماز در حائر پرسیدم. امام فرمودند: «نماز تنها شامل نماز واجب به صورت شکسته است و نمازهای نافله را نخوان.»

می گویم: این حکم مخصوص نمازهای نافله ظهر و عصر است برای کسی که نماز شکسته را انتخاب کرده باشد.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۸۰ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۱۳۸۰- ٤- (٤) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ التَّطَوُّعِ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع- وَ مَشَاهِدِ النَّبِيِّ ص وَ الْحَرَمَيْنِ- وَ التَّطَوُّعِ فِيهِنَّ بِالصَّلَاةِ وَ نَحْنُ مُقَصِّرُونَ قَالَ نَعَمْ تَطَوَّعْ مَا قَدَرْتَ عَلَيْهِ هُوَ خَيْرٌ.

****

ترجمه:

از اسحاق بن عمار نقل شده است که گفت: از امام کاظم علیه السلام درباره نماز مستحبی در کنار قبر امام حسین علیه السلام، مشاهد پیامبر صلی الله علیه و آله، حرمین (مکه و مدینه)، و خواندن نماز مستحبی در این مکان ها در حالی که نماز واجب را شکسته می خوانیم، پرسیدم. امام فرمودند: «بله، هر اندازه که توانایی داری نماز مستحبی بخوان؛ این کار خیر است.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۸۱ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۱۳۸۱- ۵- (۵) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی الْحَسَنِ ع أَتَنَفَّلُ فِی الْحَرَمَیْنِ وَ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَیْنِ ع وَ أَنَا أَقْصُرُ قَالَ نَعَمْ مَا قَدَرْتَ عَلَیْهِ.

ص: ٥٣٦

۱- -کامل الزیارات- ۲٤۷.-

۲- -کامل الزیارات- ۲٤۷.-

۳- -کامل الزیارات- ۲٤۷- ۳.-

٤- -کامل الزیارات- ۲٤۷- ٤.-

٥- -کامل الزیارات- ۲٤۷- ٥.-

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۱) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ فِی الزِّیَارَاتِ (۲).

****

ترجمه:

اسحاق بن عمار گوید: از موسی بن جعفر علیه السلام درباره نافله نزد قبر حسین علیه السلام و حرم پیامبر صلی الله علیه و آله و حرمین، و درباره نافله در آنها درحالیکه ما قصر می کنیم سئوال کردم؟ فرمود: هر چه که قادر بودی نافله بخوان که آن بهتر است.

۲۷- بَابُ وُجُوبِ تَقْصِيرِ الْمُسَافِرِ فِی مِنًی مَعَ الشَّرَائِطِ

اشارة

(۳) ۲۷ بَابُ وُجُوبِ تَقْصِيرِ الْمُسَافِرِ فِی مِنًی مَعَ الشَّرَائِطِ

****

ترجمه:

با واجب بودن شکسته خواندن نماز برای مسافر در منی باشرایط

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۸۲ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۱۳۸۲- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: حَجَّ النَّبِيُّ ص فَأَقَامَ بِمِنًی ثَلَاثاً يُصَلِّی رَكْعَتَيْنِ الْحَدِيثَ.

****

ترجمه:

از زراره، از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمودند: پیامبر صلی الله علیه و آله حج به جا آوردند و در منا سه روز اقامت کردند و نماز را به صورت دو رکعتی خواندند.

[رقم الحديث الكلی: ۱۱۳۸۳ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۱۳۸۳- ۲- (۵) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ کَیْفَ یُصَلِّی بِأَصْحَابِهِ بِمِنًی- أَ یَقْصُرُ أَمْ یُتِمُّ قَالَ إِنْ کَانَ مِنْ أَهْلِ مَکَّةَ أَتَمَّ وَ إِنْ کَانَ مُسَافِراً قَصَرَ عَلَی کُلِّ حَالٍ مَعَ الْإِمَامِ وَ غَیْرِهِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ عُمُوماً (۶) وَ خُصُوصاً (۷).

****

ترجمه:

از علی بن جعفر نقل شده است که گفت: از امام موسی بن جعفر علیه السلام پرسیدم: مردی که با همراهانش در منا نماز می خواند، آیا باید نماز را شکسته بخواند یا کامل؟ امام فرمودند: «اگر از اهالی مکه باشد، نماز را کامل بخواند. اما اگر مسافر باشد، نماز را شکسته بخواند؛ در هر حال، چه با امام جماعت و چه بدون او.»

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۸۴ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۱۳۸۴- ۳- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مَهْزِیَارَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ الثَّانِی ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: إِذَا تَوَجَّهْتَ مِنْ مِنًی فَقَصِّرِ الصَّلَاةَ

۱- -تقدم فی الحدیث ۳۳ من الباب ۲۵ من هذه الأبواب، و تقدم فی الأبواب ۴۳ و ۴۴ و ۴۵ و ۴۶ و ۴۷ و ۴۸ و ۴۹ و ۵۰ و ۵۱ و ۵۲ و ۵۵ و ۵۷ و ۵۹ و ۶۰ و ۶۱ و ۶۲ و ۶۳ و ۶۴ من أبواب أحکام المساجد.-

۲- -یأتی فی الأبواب ۷ و ۹ و ۱۹ و ۲۲ و ۳۲ و ۶۹ و ۸۱ و ۸۸ من أبواب المزار و ما یناسبها.-

٣- -الباب ٢٧ فيه ٣ أحاديث.-

٤- -الكافى ٤- ٥١٨- ٣، أخرجه بتمامه فى الحديث ٩ من الباب ٣ من هذه الأبواب.-

٥- -قرب الإسناد- ٩٩.-

٦- -تقدم فى الأبواب ١ و ٢ و ١٧ و ٢٢ من هذه الأبواب.-

٧- -تقدم فى الأحاديث ٣ و ٤ و ٧ و ٨ من الباب ٣ من هذه الأبواب.-

٨- -التهذيب ٥- ٤٢٨- ١٤٨٧.-

فَإِذَا انْصَرَفْتَ مِنْ عَرَفَاتٍ إِلَى مِنًى- وَ زُرْتَ الْبَيْتَ وَ رَجَعْتَ إِلَى مِنًى- فَأَتِمَّ الصَّلَاةَ تِلْكَ الثَّلَاثَةَ الْأَيَّامِ.

أَقُولُ: وَجْهُهُ عَدَمُ بُلُوغِ السَّفَرِ الْمَسَافَةَ أَوِ التَّقِيَّةُ.

****

ترجمه:

از على بن مهزيار، از امام جواد عليه السلام نقل شده است كه فرمودند: «وقتى از منا حركت مى كنى، نماز را شكسته بخوان. اما هنگامى كه از عرفات به منا بازمى گردى و سپس به خانه كعبه مى روى و دوباره به منا برمى گردى، در آن سه روز نماز را كامل بخوان.»

مى گويم: دليل اين حكم ممكن است به عدم رسيدن مسافت سفر يا به مسئله تقيه مرتبط باشد.

٢٨- بَابُ وُجُوبِ الْقَصْرِ عَلَى الْمُسَافِرِ فِى الْبَحْرِ مَعَ الشَّرَائِطِ

اشارة

(١) ٢٨ بَابُ وُجُوبِ الْقَصْرِ عَلَى الْمُسَافِرِ فِى الْبَحْرِ مَعَ الشَّرَائِطِ

****

ترجمه:

باب واجب بودن شکسته نماز خواندن مسافر دریا با شرایط

[رقم الحدیث الکلی: ۱۱۳۸۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۱۳۸۵- ۱- (۲) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِي الْأَمَالِي عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ الصَّلْتِ عَنِ ابْنِ عُقْدَةَ عَنْ عَبَّادٍ عَنْ عَمِّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْأَعْلَى عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ صَاحِبِ السَّفِينَةِ أَ يَقْصُرُ الصَّلَاةَ كُلَّهَا قَالَ نَعَمْ إِذَا كُنْتَ فِي سَفَرٍ مُعَيَّنٍ (۳) وَ قَالَ إِذَا صَلَّيْتَ فِي السَّفِينَةِ فَأَثْبِتِ (٤) الصَّلَاةَ إِلَى الْقِبْلَةِ فَإِذَا اسْتَدَارَتْ فَأَثْبِتْ حَيْثُ أَوْجَبَتْ.

أَقُولُ: وَ يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ عُمُومُ أَحَادِيثِ الْقَصْرِ وَ إِطْلَاقُهَا (٥) وَ خُصُوصُ حَدِيثِ الرُّجُوعِ عَنِ السَّفَرِ كَمَا مَرَّ (٦) وَ تَخْصِيصُ الْمَلَّاحِ بِالتَّمَامِ دُونَ كُلِّ مُسَافِرٍ فِي الْبَحْرِ وَ غَيْرُ ذَلِكَ وَ اللَّهُ أَعْلَمُ (۷).

****

ترجمه:

از سوید بن غفله، از امام علی علیه السلام نقل شده است که فرمودند: از ایشان پرسیدم آیا صاحب کشتی باید همه نمازها را شکسته بخواند؟ امام فرمودند: «بله، اگر در سفری مشخص هستی.» همچنین فرمودند: «وقتی در کشتی نماز می خوانی، نماز را به سمت قبله ثابت کن. اگر کشتی چرخید، نماز را به همان جهتی که واجب است ثابت کن.»

می گویم: این حکم به عموم احادیث مربوط به شکسته خواندن نماز و اطلاق آنها دلالت دارد. همچنین، حدیث بازگشت از سفر و تخصیص کامل خواندن نماز برای ملوانان، نه برای همه مسافران در دریا، و موارد دیگر نیز به این مسئله اشاره می کند. والله اعلم.

١- -الباب ٢٨ فيه حديث واحد.-

٢- -أمالى الطوسىّ ١- ٣٥٧، أورد صدره فى الحديث ٢٠ من الباب ١٥ من هذه الأبواب، و أورد ذيله فى الحديث ١١ من الباب ٩ من أبواب المواقيت.-

٣- -فى المصدر زيادة- و ان سافرت فى رمضان فصم ان شئت.-

٤- -فى المصدر- فاوجب.-

٥- -تقدم ما يدلّ عليه بعمومه و اطلاقه فى الأبواب ١ و ٢ و ١٠ و ١٣ و ١٧ و ٢٢ و غيرها من هذه الأبواب.-

٦- -تقدم ما يدلّ عليه بخصوصه فى الباب ٥ من هذه الأبواب.-

٧- -تقدم فى الباب ١١ من هذه الأبواب.-

٢٩- بَابُ وُجُوبِ الْقَصْرِ عَلَى مَنْ خَرَجَ إِلَى السَّفَرِ مُكْرَهاً

اشارة

(١) ٢٩ بَابُ وُجُوبِ الْقَصْرِ عَلَى مَنْ خَرَجَ إِلَى السَّفَرِ مُكْرَهاً

****

ترجمه:

باب واجب بودن شكستن نماز براى خارج شدن براى سفر اجبارى

[رقم الحديث الكلى: ١١٣٨٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١١٣٨٦- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي عُيُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ تَمِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ رَجَاءِ بْنِ أَبِي الضَّحَّاكِ قَالَ: بَعَثَنِي الْمَأْمُونُ فِي إِشْخَاصِ عَلِيِّ

بْنِ مُوسَى الرِّضَا ع- مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَرْوَ إِلَى أَنْ قَالَ وَ كَانَ يُصَلِّي فِي الطَّرِيقِ فَرَائِضَهُ وَ نَوَافِلَهُ (٣) رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ إِلَّا الْمَغْرِبَ فَإِنَّهُ كَانَ يُصَلِّيهَا ثَلَاثاً وَ لَا يَدَعُ نَافِلَتَهَا وَ لَا يَدَعُ صَلَاةَ اللَّيْلِ وَ الشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ وَ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ فِي سَفَرٍ وَ لَا حَضَرٍ وَ كَانَ لَا يُصَلِّي مِنْ نَوَافِلِ النَّهَارِ فِي السَّفَرِ شَيْئاً إِلَى أَنْ قَالَ وَ كَانَ ع لَا يَصُومُ فِي السَّفَرِ شَيْئاً.

أَقُولُ: وَ يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ عُمُومُ أَحَادِيثِ الْقَصْرِ وَ إِطْلَاقُهَا (٤) وَ قَدْ رَوَى الصَّدُوقُ (٥) وَ غَيْرُهُ (٦) أَحَادِيثَ فِي أَنَّ الرِّضَا ع خَرَجَ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَرْوَ مُكْرَهاً وَ اللَّهُ تَعَالَى أَعْلَمُ.

ترجمه:

از رجاء بن ابی ضحاک نقل شده است که گفت: مأمون مرا برای همراهی با امام رضا علیه السلام از مدینه به مرو فرستاد. او ذکر کرد که امام در طول مسیر نمازهای واجب و نافله را دو رکعتی می خواندند، به جز نماز مغرب که سه رکعت بود و نافله های آن را نیز ترک نمی کردند. ایشان نماز شب، شفع و وتر، و دو رکعت نافله صبح را چه در سفر و چه در حضر ترک نمی کردند. اما در سفر، از نافله های روزانه چیزی نمی خواندند و در سفر نیز روزه نمی گرفتند.

می گویم: این امر با عموم احادیث مربوط به نماز شکسته و اطلاق آنها تطابق دارد. همچنین، صدوق و دیگران احادیثی را نقل کرده اند که نشان می دهد امام رضا علیه السلام به اجبار از مدینه به مرو رفتند. والله تعالی أعلم.

١- -الباب ٢٩ فيه حديث واحد.-

٢- -عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١٨٠ و عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ١٨٢- ٥.، أخرجه فی الحديث ٨ من الباب ٢١ من أبواب اعداد الفرائض و نوافلها.-

٣- -ليس فى المصدر.-

٤- -تقدم فى الأبواب ١ و ٢ و ١٠ و ١٣ و ١٧ و ٢٢ و غيرها من هذه الأبواب.-

٥- -عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١٣٧.-

٦- -مقاتل الطالبيين- ٥٦٢، و ارشاد المفيد- ٣٠٩، و إعلام الورى- ٣٢٠، و كشف الغمّة ٢- ٢٧٥.-